ВИЗВОЛЬНА ПОЛІТИКА

ЗМІСТ:

*) Відмічене вірками є матеріялами з краю.

Ч. 20. 1949 Рік IV.

Двадцять років боротьби

(У двадцяті роковини ОУН)

1929 — 1949

Рік 1949 — це двадцятий рік від заснування Організації Українських Націоналістів. Рівно половину цього, відносно недовгого часу виповнили роки, найбурхливіші в новій історії Европи. Перша половина існування ОУН — т. зв роки миру — були періодом „узаконеного" мировими договорами розшматування й поневолення українських земель і народу між чотирьох окупантів. У першому десятиріччі своєї діяльности, в періоді „мирного" поневолення України, ОУН, як нелеґальна революційна і протидержавна — з погляду всіх окупантів — організація була поставлена на всіх теренах рідної землі і на чужині поза законом. Політично-адміністративний апарат усіх окупантських держав був спрямований на повне знищення ОУН і всіх проявів українського національного й політичного „сепаратизму".

В таких умовах створилася ОУН і діяла ввесь час, незалежно від такої чи іншої зміни політичних відносин в Україні. В такому становищі перебувала Організація перші десять років; у другому десятку це становище значно загострилось у зв'язку з політичними змінами.

Зміни, що їх принесла II. світова війна, завдали Україні нищівних катастроф. Одна за одною падали европейські держави. Безслідно щезала влада часткових поневолювачів української землі: ЧСР, Польщі, Румунії, першої большевицької окупації, Німеччини й її помагачів. Місце попередників негайно займала нова окупантська влада імперіялістичних завойовників. В цьому десятиріччі незмінним зоставалось одно: безоглядна боротьба всіх імперіялістів проти самостійницьких змагань українського народу і його визвольно-революційної організації і така ж безоглядна боротьба українського народу за право на вільне державне життя, організована й піддержувана його визвольною організацією — ОУН. Україна була перетворена на світове бойовище, на терен пересувної війни двох світових і ворожих Україні імперій, що змагали до перетворення України на свою колонію і однаковою мірою нещадно грабували її добро, однаковим невільничим примусом експлуатували її робочу силу, однаково знищували її населення масовими розстрілами, воєнними судами, карними експедиціями, збірною відповідальністю, фронтовою службою за чужі інтереси, масовими вивозами, засланням на каторжні роботи. Падіння німецької окупації, що довело не один нарід до глибокого виснаження, покори чи згідливости, не дало Україні часу на передих чи будь-яке переформування, і ОУН негайно кинула всі свої сили на дальшу боротьбу проти соборного поневолення українських земель большевицькою Росією. Боротьба з нею на життя і смерть перевершила своєю жорстокістю і своїм героїзмом усе, що до цього часу було нотоване історією народів.

Такими були історичні обставини визвольно-революційної дії ОУН в її другому десятиріччі.

В умовах „мирної" стабілізації поневолення чи в умовах тотальної війни й тотального наступу на знищення всього українства доводилось підпільній, революційній Організації Українських Націоналістів творитися, формуватися й вести невпинну революційну боротьбу проти кожного займанця української землі. У кінцевому висліді двадцятирічної боротьби ОУН у найтяжчих умовах виходила скріпленою, поширювала обшири своїх впливів і дошкульно послабляла або й зовсім зривала намагання окупантів повністю підкорити й запрягти до свого імперіялістичного воза український нарід. Із своєї колишньої вужчої бази, що нею деякий час були Західньо-Українські Землі, ОУН ступнево поширювалася на землі інших окупацій та на позаукраїнські обшири. Крайнє несприятлива зовнішня ситуація в часі 20-тирічної боротьби не дала змоги Україні визволитися з-під чужої влади, але в обидва найбільш напружені й драматичні моменти східньо-европейської історії ОУН була тією українською організацією, яка маніфестаційно підкреслила українське право на державну суверенність актами відновм української державности на Закарпатській і Західній Україні, не спиняючись перед поставою ворожих Україні сил. У момент загального приголомшення европейських народів німецькими воєнними успіхами ОУН зорганізувала визвольну армію українського народу, УПА, розуміючи, що Україна без власної армії не зможе у війні двох імперіялізмів за владу над нашими землями прийняти незалежну участь, як третя, самостійна сила европейського Сходу. Дальшим ступнем до будови незалежної держави була піддержка Організацією ініціятиви УПА та утворення загального керівництва визвольною боротьбою, УГВР, що має завдання до часу нормального утворення уряду виконувати його функції в противагу накиненому Росією „урядові" УССР. Ще один основний момент ілюструє, що діяльність ОУН ішла в широкому державницькому пляні, а саме, десятирічна праця над будовою й поширенням фронту поневолених народів, тобто над утворенням тієї третьої сили, що буде на европейському Сході ґарантом свободи народів.

Перейдений шлях боротьби — це велика й різнобічна проба сил ОУН. Двадцять років визвольно-революційної боротьби проти численних окупантів ук-

раїнської землі й серед різних історичних обставин, шляхи шукань, невдач і перемог — виявили велику твердість і життєздатність ОУН. Підстава цієї неймовірної твердости ОУН у високій моральній суворості й ідеалізмі фанатичних революціонерів, що їх ОУН зуміла виховати в своїх рядах і засталити в боротьбі. Завдяки фанатичним кадрам ОУН, ідея революційної боротьби за державне визволення від усякого займанця стала незнищенною силою народніх мас. Підстава другої прикмети — життєздатности ОУН, — у тому, що ОУН через широке освідомлення народніх мас щодо одвічних для них українських націоналістичних ідей устигла стати безпосереднім виразником їх власних, найглибших прагнень. Тому спустілі місця полеглих заповнюються завжди новими борцями. Рівнобіжно з цим ОУН здобула беззастережне довір'я мас тим, що в найважчих для народу моментах **єдина ОУН** була під усіми займанцями політичною організацією оборони їх життєвих інтересів і єдиною організаційною формою політичної боротьби всього народу за його людські й державні права.

Коли пригадати стан національно-політичної організованости й свідомости 1920-тих років, що творив загальне підложжя, через заперечення якого почалося відродження націоналістичної думки; коли пригадати, що з недавніх ще дрібних підпільних гуртків „фанатиків" і „донкіхотів", які збиралися йти з „мотикою на сонце", ОУН уже на початку свого першого десятиріччя в ситуації завзятої ворожої нагінки всіх окупантів перетворилася в найреальнішу і єдину організовану силу політичної боротьби українського народу, — зрозумілим буде, що процес її розвитку й закріплення відбувся швидкими темпами. Основні ідеї, висунуті нею й протиставлені панівним до того часу демоліберальним мріям „українського провансальства" й конюнктуризму, сьогодні вже так глибоко засвоєні українською свідомістю, що стали загальною власністю, стали самозрозумілими й невід'ємними категоріями думання народніх мас. Ідеї соборности, державної суверенности, ідеї революційної боротьби власними силами стали підставовими категоріями політичного думання українців і практикою щоденної боротьби проти окупантів. Інтереси народу стали програмовими інтересами ОУН, стали найближчою метою її щоденної боротьби. Націоналістичні ж ідеї ОУН самозрозумілі для мас тим, що вони не спекулятивно придумані, як ідеї марксистські, але коренятся в самій духовості українського народу. Таким чином, за час спільної боротьби мас з революційним підпіллям, організованим ОУН, і спільної долі тих мас з їх оборонцями й керівниками відбувся процес споєння українських народніх мас з Організацією Українських Націоналістів. Право на життя ідентифікується тепер тими масами з ідеєю державної самостійности України, революційна боротьба за неї — з обороною самого життя.

Отже не дивно, що ОУН сьогодні не тільки надає основний зміст, тон і кольорит політичному мисленню народу та його визвольній боротьбі, але й рішально впливає на хід політичної історії України останнього десятиріччя.

I.

З уваги на далекосяглі наслідки двадцятирічної діяльности ОУН, не буде перебільшенням сказати, що рік заснування ОУН набирає помітного значення для української історії.

А все ж 1929 рік, рік скликання Першого Великого Збору Українських Націоналістів, — це лише хронікальна дата заснування теперішньої організованої форми українського націоналізму. Створення ОУН не було початком організованого націоналістичного руху в Україні. Головні ідеї, що їх робить масовими тепер ОУН, жили століттями в українському народі й були головними рушійними силами української історії. Сила ОУН в тому, що вона стала носієм ідей, закорінених у найглибшій духовості нашого народу. Усвідомлення тих ідей стало основою націоналістичного світогляду, і з його історичного кореня виріс і оформився український націоналістичний рух. Початки його організаційного оформлення припадають на кінець XIX ст. ОУН тільки кінцева ланка в цьому процесі формування.

В різних історичних ситуаціях мінялися форми й назви політичних організацій українського націоналізму. **Незмінною зоставалася суть.** Вона окреслюється цілями визвольно-революційної боротьби українського націоналізму й розумінням основного закону тієї боротьби, що його з'ясував Микола Міхновський у таких словах: „Існує єдина в світі ґарантія політичної свободи — власна сила..."; „свободу, рівність візьмуть тільки сильні народи, тільки ті, що свою свободу скроплять кров'ю ворогів своїх". Концепція власних сил і безкомпромісової національної революції проти окупантів була з першого початку основоположним засновком нашого організованого руху.

Створення власної визвольно-революційної сили українського народу було незмінним завданням кожної націоналістичної організації в Україні. Для такого завдання українські націоналісти склали на Шевченковій могилі присягу, заснувавши 1891 р. „Братство Тарасівців". Для такої ж цілі засновники „Революційної Української Партії" (РУП) прийняли 1900 р. за її плятформу перший націоналістичний маніфест „Самостійна Україна". Кінцеві слова того маніфесту дуже яскраво з'ясовують ставку на власні сили: „Україна для українців і, доки хоч один ворог-чужинець лишиться на нашій території, ми не маємо права скласти зброю... Вперед. Бо нам нема на що надіятися і нічого озиратися назад".

Не надія на полекші від окупантської влади чи на міжнародню справедливість, або на допомогу від чужинців, але концепція знищення кожної чужої влади революційними силами власного народу була проголошена першим націоналістичним маніфестом на початку XX ст. Вона (ця концепція) стала назавжди найсуттєвішим елементом, що відрізняє в усіх наступних десятиріччях український націоналістичний рух від усіх інших політичних напрямків. З гаслом: „Нам нема на кого надіятися і нічого озиратися назад" пішли всі наступні покоління націоналістів-революціонерів у визвольну боротьбу.

Творення власної сили для боротьби з окупантом було причиною виникнення націоналістичної ор-

ганізації під назвою „Українська Народня Партія" (УНП) і виходу з РУП приклонників Миколи Міхновського, коли вона стала об'єктом просякання соціялістичних впливів з гаслами боротьби не за знищення окупанта, а за соціяльну справедливість, за владу пролетаріяту на чолі з... російським пролетаріятом.

Бойово-терористичний відділ тієї націоналістичної партії „Українська Народня Оборона" під керівництвом Віктора Чеховського своєю посиленою протимосковською акцією, особливо 1904—1909 рр., бореться за здійснення заповідей, зформульованих Миколою Міхновським у маніфесті-брошурі „Самостійна Україна". Поєднати ідею державного й соціяльного визволення України намагалася потім організація націоналістичного напрямку, що прийняла була назву „Української Соціялістичної Партії" 1900 рр. Безсумнівним досягненням перших націоналістичних організацій в Україні було те, що вони згуртували в своїх рядах українські революційні елементи, які до того часу, не маючи іншої форми боротьби проти царської Росії, вступали до російських революційних партій і зміцняли своєю працею сили завтрашніх ворогів української державности.

Свідомість, що власна сила — це „єдина в світі ґарантія політичної свободи", примусила була українських націоналістів за часів І. світової війни організувати „Братство Українських Державників" і „Клюб ім. Полуботка". Члени цих організацій працюють над зорганізуванням української військової сили. Їхніми заходами відбуто І-ий — ІІ-ий Військові З'їзди, організовано І-ий охочекомонний полк ім. Б. Хмельницького і полк ім. Дорошенка. Тоді ж заходами полк. Є. Коновальця утворено корпус „Січових Стрільців". Розуміння в тодішніх націоналістів потреби базувати визвольну боротьбу на власній збройній силі, всупереч поглядам соціялістів, що мали тоді в своїх руках державну владу, дало змогу молодій Українській Державі збройно обороняти свою самостійність проти зовнішніх ворогів.

Упадок Української Держави 1920 р. не припинив революційної боротьби (селянські повстання, Зимовий похід, Холодний Яр) і військово-повстанських комітетів, організованих Петлюрою, Коновальцем, Ю. Тютюнником. М. ін. заходами Є. Коновальця утворюється для боротьби з большевицькими окупантами „Центральний Український Повстанчий Комітет" під керуванням членів УВО сот. Андруха, Опоки й поета Грицька Чупринки. Підпільно-конспіративний військовий характер тих повстансько-військових осередків був диктований потребою зберегти в готовості збройну силу на випадок скорої війни. Ризький договір приніс мирову стабілізацію, і збройно-повстанський рух починає 1923-24 рр. заникати. Властивіше поле діяльности розкривається перед підпільними організаціями ідейно-політичного характеру. До 1924 р. продовжує ще діяти „Братство Українських Державників", потім набирає ваги „Спілка Визволення України", заснована в 1920 р., що своєю організаційною сіткою охопила головно міста, а передусім культурно-освітніх діячів. Її доповненням була „Спілка Української Молоді" (СУМ). Року 1929, року заснування ОУН, СВУ і СУМ були большевиками розкриті й ліквідовані.

Відносно легші поліційні й політичні умови знайшла Українська Військова Організація на Західньо-Українських Землях і встигла там так закріпитись, що ЗУЗ стали головною базою її діяльности, а також базою для пізнішої ОУН. Активний стан національно-політичної свідомости суспільства та кволість системи провокації й сексотства польського окупанта дали змогу цій, першій взагалі на ЗУЗ, підпільно-революційній організації набути досвіду революційної роботи й передати його утвореній з УВО Організації Українських Націоналістів.

II.

Розв'язання корпусу „Січових Стрільців" у Чарторії 1920 р. було початком будування перших підпільних клітин Української Військової Організації на Наддніпрянщині, в Галичині й на Закарпатті. Головним завданням УВО було, напочатку, зберегти українську армію в підпіллі, щоб при її допомозі підняти повстання, паралізувати діяння ворожих осередків і, перебравши владу опанувати становище, заки ворог спроможеться на протиудар. Моментом для цього мало бути вирішення питання державної приналежности Галичини, захитання большевицької влади наслідком внутрішнього хаосу або війни. До того часу ближчим завданням було не дати закріпитися окупаційній владі. Організуючи вперше на ЗУЗ революційну боротьбу, УВО випробувала методи активного й пасивного спротиву, як також техніку підпільної пропаганди та методу терору. Її революційні акції мали велике виховно-пропаґандивне значення для українських мас, що були й так крайньо неґативно настроєні до польської окупаційної влади. Так само революційні акти, як і судові політичні процеси арештованих бойовиків, формували й скріпляли революційну свідомість мас. Хоч УВО була організацією передусім бойово-патріотичного характеру, її діяльність підготувала ґрунт для дозрівання націоналістично-революційної свідомости мас і цим виконала велику підготовну роботу для пізнішого закріплення політично-революційної організації, ОУН.

Трирічне невирішення державної приналежности українських земель Галичини створило на цих землях стан двовладі. Польська окупаційна влада, як тимчасова, адміністрували в країні; українці ж вважали себе громадянами ЗОУНР, що її державний уряд видавав з-за кордону розпорядження, суперечні розпорядженням варшавського уряду. УВО проводила масовий бойкот польських розпоряджень що· їх і так загал українців уважав за безправні, бо доля Галичини була невирішена.

Польська окупаційна влада спиралася спершу на військові ґарнізони та станиці „народової міліції", що дошкуляли населенню в'язницями, грабунками, трусами, насильством. Проти цих „постерунків" УВО провело бомбову акцію, що зломила зухвальство цього удержавленого бандитизму. Проти другої остої польськости — польських поміщицьких дворів і початків військового осадництва — проведено широку нищівну акцію — і саботажну акцію. У відповідь на звільнення з праці 6000 дер-

жавних працівників, зокрема залізничників-українців, що не хотіли скласти присяги на вірність польській державі, проведено акцію залізничих саботажів. Одночасно з цим широко була застосована метода пасивного спротиву. Крім згаданого бойкоту присяги урядовців на вірність польській державі, проведено бойкот реєстрації українських підстаршин і старшин, бойкот загального перепису населення (конскрипції) 30. IX. 1921 р., бойкот перших виборів до польського сойму 5. IX. 1922 р. і сенату 17. XI. 1922 р. У грудні того ж року збойкотовано призов до польської армії. Акція бойкотів була підсилювана відповідними терористичними актами, як напр., бомбовий замах на польського воєводу Грабовського і начальника держави Пілсудського у Львові 25. XI. 1921 р., що хоч був безуспішний, але підніс революційні настрої мас. Велике моральне значення мало покарання смертю польського прибічника С. Твердохліба, що під час бойкоту виборів кандидував до польського сойму.

Крім революційної діяльности УВО ініціює відновлення ліквідованого війною громадського життя, зокрема нелегальних українських високих шкіл, що в XX ст. були постійним предметом поліційного переслідування, а проте проіснували до 1925 р. Ці переслідування дуже корисно вплинули на революціонізування українського студентства.

Рішення Ради Амбасадорів про прилучення Галичини до Польщі змінило політичну ситуацію.

Замість однодушної назагал до цього часу неґації окупаційної влади, серед українців утворилися три політичні напрямки: 1) державницько-принципіяльний, 2) леґалістично-угодовий, 3) радянофільський. УВО звузило свою діяльність до рідких бойових акцій. Крім конфіскацій державних грошей з урядових установ, що кінчалися часто судовими процесами великого пропаґандивного значення, зроблена була спроба замаху на польського президента Войцеховського 1926 р. і застрілено шкільного куратора Собінського 1927 р. за ліквідацію або польонізацію українських середніх шкіл.

Політична диференціяція після 1923 р. загрожувала ростом радянофільства. Не було в тому радянофільстві особливого захоплення комуною, як радше „українською" радянською державою часів Скрипника. Під большевицькою окупацією був це період посиленої праці СВУ і СУМ з одного боку, з другого — час офіційної „українізації" та росту націонал-комуністичних „ухилів" Шумського, Хвильового, Скрипника. Націонал-комунізм у підсовєтській системі був позитивною афірмацією національної ідеї у формі, що її Москва тимчасово терпіла. По суті це були тенденції повороту до націоналізму. На ЗУЗ, де не було ніякого примусу марксистської ідеології, навпаки — націонал-комунізм був перехідним етапом від національної ідеї до большевизму. Публіцистичну боротьбу проти пошести радянофільства та проти демолібералізму угодовецьких партій підняв найвизначніший ідеолог українського націоналізму Дмитро Донцов. У півмісячнику „Заграва", в місячниках „Літературно-науковий Вісник" і „Вісник", у численних брошурах і рефератах. Його праця рішально вплинула на формування політичної ідеології, що стала основою мислення нового покоління націоналістів. Молоде покоління, захоплене революційною діяльністю УВО, дістало тепер поглиблення й обґрунтування своїх шукань. Почали засновуватись гуртки націоналістичної молоді: в 1925 р. в Чехо-Словаччині організується Група Національної Молоді і Леґія Українських Націоналістів; в 1926 р. у Львові — Група Націоналістичної Молоді, що незабаром поширюється в Союз Української Націоналістичної Молоді. Сама бойова діяльність УВО стає організаційно-політично завузькою, відчувається потреба поширеної політичної діяльности та її ширшого політичного й ідейного оформлення.

Дві протилежні концепції зустрілися 1923 року в вирішних колах УВО: Полк. Сушко, Паліїв і Боднарович були тієї думки, що Союз Української Націоналістичної Молоді повинен стати молодняком УНДА для підкріплення там націоналістичної фронди („паліївців"), а тільки одиницям доцільно переходити з нього до УВО. Провід СУМ'у і сот. Головінський вбачали в націоналістичних гуртках зав'язок політичної організації, на яку повинна сперти свою політичну діяльність УВО, що й сталось. Першим практичним наслідком цієї останньої постановки шляхів розвитку українського націоналізму було організування великих демонстрацій з нагоди десятиріччя І. Листопада спільними силами УВО й націоналістичних гуртків.

На початку 1929 р., по дворічній майже підготові, відбувся у Відні І. Конґрес Українських Націоналістів, де представники націоналістичних груп і об'єднань створили Організацію Українських Націоналістів під проводом полк. Є. Коновальця. Конґрес прийняв ідеологічно-світоглядові основи і найзагальніші рамові основи політичної плятформи. Це дало чітко визначений напрям і координацію дальшій роботі, а також особливе забарвлення: перевагу ідеологічних принципів у цілому періоді протипольської боротьби. Натиск на виховно-моральні моменти корисно впливав на якісне вироблення членських кадрів, що незвичайно позитивно виявилось у грізних умовах пізніших окупацій.

З погляду ідейних процесів передконґресового етапу І. Конґрес був перемогою революційної концепції або, за тодішньою термінологією, концепції „перманентної революції". Протилежна, „паліївська" концепція, концепція „роботи на дві руки" — цебто тактичне застосування актів революційної роботи з метою натиску на ворога, щоб тим натиском приневолити окупанта робити поступки й давати (через українських послів у Варшаві) полегшення українцям, — навіть не була на Віденському Конґресі ніким боронена, хоч мала деяких прихильників серед галицьких націоналістів празької групи „Національної Молоді".

Призначення сотн. Юліяна Головінського на Краєвого Команданта УВО і апробата революційної концепції полк. Е. Коновальцем викликали в націоналістичному підпіллі ентузіязм і надали роботі з першого дня великого розмаху. Творення одноцілої ОУН з краєвих націоналістичних гуртків треба було почати з утворення Краєвого Проводу нової організації, з Краєвої Екзекутиви (КЕ) ОУН. Краєву Екзекутиву ОУН створено з керівних членів УВО та з членів Проводу СУНМ і зараз же розпочато

підготовну працю до масової революційної акції — II саботажної акції у відповідь на поселювання мазурських кольоністів на українських землях.

Два завдання стали на порозі новозаснованої ОУН: революціонізування мас з метою активно залучати їх до боротьби та завдання опанування підпільної мережі найширших теренів. Без цього не можна було мріяти про широку розбудову власної революційної сили.

Перше завдання треба було починати об'єднанням в одноцілу організацію націоналістичних гуртків, що було завершене в найближчих місяцях, та злиттям кадрів УВО з ОУН, що ступнево реалізовано впродовж двох років, коли УВО остаточно перетворилася на військову референтуру ОУН. З допомогою новозорганізованих ланок ОУН почато акцію пропаґандивної підготови та залучення мас до революційної роботи. Засобом виховно-пропаґандивної роботи були, крім самозрозумілого поширення підпільної літератури, пропаґандивне ставлення політичних процесів перед судом, плекання й поширення в масах маніфестаційного культу героїв з вістрям, спрямованим проти окупантів: (Зелені свята, панахиди по боєвиках, Крути та ін.) виховно-організаційна праця серед селянської молоді в „Просвітах", „Соколах", „Лугові", „Дорості Рідної Школи" над національно-політичним освідомленням, а в наступних роках така ж праця серед робітничої молоді, зокрема в товаристві „Сила". Цей напрям роботи тривав безперервно до вибуху другої світової війни і дав Організації міцні кадри для будови спершу станичних і повітових проводів, опісля масової підпільної сітки, для підпільної адміністрації округ і областей, врешті для творення осередків повстанської війни й для організування УПА.

Одначе цей виховно-пропаґандивний напрям праці міг би був набрати просвітянських збочень, якби Організація не проводила революційних акцій, до яких залучався актив політично перевихованих мас. Терористичні акції малих бойових відділів, що повторювалися час-до-часу далі для більшого загострення окремих політичних моментів, не давали масам безпосередніх шансів до активної участи в боротьбі. Організація перейшла до масових акцій.

Постійним соціяльним лихом українського селянства на ЗУЗ був голод на землю. Загал селянства був малоземельний, великі земельні посілості найкращої якости були скупчені в руках польських поміщиків. Польська земельна реформа передбачала часткову парцеляцію цієї землі, але для польських кольоністів, спроваджуваних з Польщі. Першою масовою акцією ОУН була велика саботажна акція 1930 р. — палення польських дворів і скирт у всіх областях одночасно. Започаткувалася вона в день 1. Листопада, в річницю української державности на ЗУЗ, паленням маєтків воєвод і генералів; на місцях пожеж застромлювано блакитно-жовті прапорці, щоб не давати змоги комуністам підшиватися під цю акцію. Ця друга саботажна акція наших ланок знайшла негайно глибоке зрозуміння й спонтанний відгук серед селянських мас, що на неопанованих ще Організацією обширах самі пішли на вказаний нею шлях боротьби. Саботажна акція охопила ввесь край і викликала паніку та цілковиту розгубленість ворога. Аж коли вона вщухла, прийшов типово шляхетський „реванш" за колишнім рецептом Яреми Вишневецького, що нахвалявся: „Батогами присмирити бунт хлопства", — у змодернізованій формі пацифікації, тобто карних експедицій війська й поліції на села з грабунками, побоями населення, злосливими знущаннями. Матеріяли про пацифікацію викликали скандал у міжнародній пресі, що вперше від падіння української державности на всіх мовах пригадала про існування на світі поневоленого українського народу. Рішення Ліґи Народів було, як і треба було ждати від міжнародньої „справедливости", соломонове: винні революціонери, але і жалюгідні надужиття й шкоди, спричинені адміністрацією, повинні б бути направлені. Перший масовий революційний виступ ОУН приніс повні політичні успіхи серед власних мас, а також активізував найширше з часів війни українську справу на міжнародньому форумі.

Того ж року ворог завдає болючого удару революційному рухові на ЗУЗ. Під претекстом слідства в справі експропріяційного нападу під Бібркою, поліційні аґенти вбивають Крайового Команданта Ю. Головінського, побоючись, що „той чоловік має завдатки стати українським Пілсудським".

Тоді ж польська влада розв'язує „Пласт" під претекстом того, що Гриць Пісецький — один з боєвиків, убитий під час експропріяційного нападу на пошту під Бібркою, був одягнений у пластовий однострій.

Пацифікація й розв'язання „Пласту" перестрашили українських опортуністів, що покваппо почали відхрищуватися від усякої революційности. Почався процес кристалізації двох протилежних позицій, початок двоподілу суспільства на революційний і опортуністичний табори. Серед мас і молоді удари ворога, замість страху, збільшили ненависть і завзяття. Щоб не втратити взагалі ґрунту, опортуністичні кола зробили дві спроби перетягти до себе молодь і відтягнути її від революції. Прикриваючись релігійно-патріотичним вихованням молоді, опортуністичні елементи використали Католицьку Акцію Молоді і заснували замість Пласту організацію „Орли" (очолювану інж. А. Мельником) для відтягнення молоді від революції. Під гаслом рятування спортивно-виховного розвитку молоді, інші опортуністи підкорилися контролеві польської централі параміліттарного виховання, утворивши новозреформований „Луг". На це не згодилися „Сокіл" і „Луг". Одначе, замість відтягнення молоді тими організаціями від революції й спрямування на шлях опортунізму, сталося щось протилежне. Низові клітини „Орлів" і „Нових Лугів", як і в пізніших роках соціял-радикальної організації молоді „Каменярі", стали осередками націоналістично-революційного виховання й вишколу на великий клопіт опортуністичних верхів і польської поліції.

Ріст націоналізму був одночасно занепадом радянофільства. До гострої боротьби й розгрому москво- і комунофільства дійшло ще 1929 р. Започаткована в тому році протисовєтська акція з приводу процесу СВУ і СУМ-у масовими демонстраціями під совєтським консулятом і погромом москвофільських та комуністичних пропаґандивних осередків

найшла широкий відгомін серед громадянства й принесла загальне протверезіння, не зважаючи на те, що спробу бомбового замаху на совєтський консулят поліція на цей раз знешкодила. Більшої напруги набрала протибольшевицька акція під час голоду на підсовєтській Україні (1932-33 рр.).

На чолі КЕ ОУН від квітня 1932 р. стоїть Степан Бандера, що наголошує інтенсивність і масовість революційної роботи та рівнорядність протибольшевицької боротьби з протипольською. На тлі загальнодопомогової акції голодним, що своїми розмірами перевищила збіркову акцію на ЗУЗ за часів голоду 1922—23 рр., ОУН повела гостру акцію знищування большевицьких аґентів-аґітаторів, що довело до заломлення комуністичної роботи на ЗУЗ. Демонстративний замах Миколи Лемика на секретаря й фактичного керівника совєтського консуляту й сов. аґентури у Львові Муйлова 1933 р. був кульмінаційною точкою цієї акції.

В тих роках польський уряд, ідучи по лінії наближення до ґітлерівської Німеччини, розпочав політику „твердої руки" і рівнобіжно до винищування українства в УССР повів наступ на українство на всіх ділянках, а одночасно т. зв. політику нормалізації, що її передумовою повинна була бути повна капітуляція українства. ОУН повела протиакцію, ліквідуючи в 1931 р. речника угодовства Голувка, поліційного комісара Чеховського. Дальший ріст капітулянських настроїв серед наших опортуністів загальмувало потрясаюче враження від наглого суду над бойовиками Городка 1932 р. та повішення сл. п. Біласа й Данилишина, що створило атмосферу непримиренности, в якій суспільність спонтанно зареаґувала демонстративним бойкотом посередніх податків державі (від монополій).

У відповідь на обмеження українського шкільництва ОУН підтримала шкільний плебісцит і втягла також молодь у фронт боротьби, ведучи її на демонстративні виступи. Хоч плянований замах на куратора Гадомського був безуспішний, судовий процес у цій справі загострив боротьбу за шкільництво. Коли дальше польська „політика твердої руки" почала обмежувати навіть патріотичні демонстрації з нагоди Зелених свят, Організація відповіла сипанням могил на честь Героїв. Поліційні заходи розкопувати їх перервано з допомогою вибухових матеріялів, закладуваних на могилах. І врешті кульмінаційною точкою протитерору був замах на міністра внутрішніх справ Перацького 1934 р. Окупаційна влада рішила за всяку ціну знищити революційний рух. За зразком Німеччини й СССР організовано концентраційний табір у Березі Картузькій і заповнено його українськими революціонерами й патріотами на безтерміновий час. ОУН зазнала тоді великих утрат. За кордоном за посередництвом чеської поліції до ворожих рук потрапив таємний архів Організації. КЕ з провідником Бандерою була арештована й засуджена на довгоречинцеву важку в'язницю, а Провідник на кару смерти. Переповнення в'язниць націоналістами дало пізніше змогу зробити зовсім нову спробу політичної демонстрації. У відповідь на новий тюремний режим організовано 10-денний голодовий страйк в'язнів, що відбувся одночасно по всіх в'язницях.

Удар по Організації не міг спинити її росту. Її мережа широко розгалужена, проникала в усі ділянки життя. Народні маси були революційно перевиховані, досягли високого рівня ідейно-політичної свідомости і скоро поповнили проріджені ряди. Також за кордоном, серед еміґрації, щораз більше зростають впливи ОУН, що безпосередньо або посередньо охоплює громадські установи й видає пресу націоналістичного напрямку. Утворюються споріднені леґальні організації націоналістичного напрямку, як: „Український Національний Союз" у Франції, „Організація Державного Визволення України" в Америці. Одначе, за війни ці організації, відбившися від тенденцій краєвої політики, втрачають правильний політичний напрям і заникають.

Ріст націоналізму на Буковині застрашує румунських окупантів. Вони проводять 1937 р. численні арешти, закінчені великим політичним процесом і засудженням гуртків, об'єднених навколо черновецької „Самостійної Думки". Але законспірована мережа діє й далі.

Після віднови обірваних зв'язків і реорганізації ОУН на ЗУЗ, змінивши методи, проводить окремі акції по областях, а не на всьому терені. Опанувавши селянство, ОУН звертає увагу на українське робітництво і з 1936 р. організує робітничі страйки. Зокрема на Підгір'ї проведено успішний страйк лісових робітників, скріплений саботажною акцією проти готових припасів власників тартаків. На подільських округах проведено під час жнив 1937 р. хліборобські страйки, щоб вибороти женцям кращі умови заробітку (9-тий сніп замість 16-го). І цей страйк був скріплений саботажною акцією. Від того часу аж до падіння польської окупації ОУН проводить протиколонізаційну акцію, винищуючи мазурські оселі у відповідь на заборону українцям купувати землю та на насаджування польських колоністів. Постійно тривають також протикомуністичні акції, що час-до-часу набирають вияву масових ударів з большевицькими прислужниками (Лисоня, Маківка, тощо).

Загострена світова ситуація та зріст сил ОУН занепокоюють большевиків, і вони підступно вбивають 23. травня 1938 р. полк. Е. Коновальця в Роттердамі. Але цей болючий удар не послабив сили ОУН, що виявилося вже в осінних місяцях того ж року.

Початок воєнних напружень: прилучення Судетів до Німеччини, усамостійнення Словаччини відірвали Закарпатську Україну від зв'язку з ЧСР. Це створило шанси цій частині української землі добиватися своїх державних прав. Місцевих сил для цього було замало. ОУН підсилило акцію своїми закордонними кадрами. Із ЗУЗ почався спонтанний нелеґальний перехід членства й революційної молоді, щоб допомогти творити збройну силу через військову формацію „Карпатську Січ". Провідні ролі відограли члени КЕ ОУН з ЗУЗ: полк. М. Гузар-Колодзінський, Зенон Коссак, Дзвін, члени Проводу, зокрема Ольжич і ввесь місцевий актив ОУН з таким провідними членами, як: сл. п. Блистів і Танинець. Проголошення українського права на самостійність відбулося у драматичних обставинах під звуки мадярських гармат у битві націоналістичної

молоді під закарпатськими Крутами — на Красному Полі.

Відродження Карпатської України злктивізувало українців усього світу, викликало велике патріотичне піднесення. На ЗУЗ Організація провела масові криваво придушувані демонстрації, маніфестуючи соборницькі ідеї.

Останнім ганебним актом польської окупації було руйнування українських церков на Холмщині й Підляшші, яке, на жаль, зосталося непокараним. Вибух війни 1. вересня 1939 р. знищив за кілька днів польську державу, не даючи навіть часу ширше розгорнути приготовані Організацією партизанські дії, і приніс нову окупацію ЗУЗемель — большевицьку.

III.

Большевицька окупація ЗУЗ 1939 р. спричинила була масову втечу української інтелігенції за кордон. Опортуністичні партії, не маючи ніякого коріння в масах, бувши тільки опозицією варшавського уряду, з падінням того окупаційного уряду втратили сенс свого існування і щезли з лиця землі. На полі бою лишилася єдина ОУН із своїм незмінним завданням боротьби за повне знищення чужої окупації. Коли впали кордони Збруча, а Буковина була приєднана до УССР, перспективи боротьби значно поширились. Першим завданням було відновити зв'язки, обірвані воєнними струшеннями, вивчити методи поневолення нового окупанта й припасувати до них власну тактику боротьби. З-за кордону верталися відділи ОУН для підкріплення роботи. Робляться спроби поширити організаційну мережу на ЗУЗ. Большевики незабаром посилюють терор і починають працювати методами провокації. Для тих клітин, що не встигли змінити методи праці, це мало фатальні наслідки. Вони впали жертвою арештів, що закінчилося 1940 р. великим процесом „59-ох". Засвоєння нових метод праці дає позитивні наслідки на Волині, що дуже швидко стає бастіоном націоналізму з окремими вогнищами повстанських дій у лісових смугах, які стають неподільним володінням озброєних боївок ОУН. Це були початки зрозуміння, що в совєтській дійсності може існувати тільки збройне підпілля.

1940 р. приніс основні зміни в самій ОУН. Завершився процес внутрішньої кристалізації і розщеплення її , названий популярно, але не слушно „розколом ОУН". Основною його причиною були розбіжності поглядів чи радше протилежність переконань, яким шляхом іти до державного визволення в хаосі II війни. Приголомшлива серія німецьких перемог схиляла А. Мельника й жменьку його оточення зважати на інтенції німецької політики, щоб не попасти в небезпечний конфлікт з грізною світовою силою. Думка ж провідного активу, що звільнився з польських в'язниць і на чолі з Степаном Бандерою змушений був утворити 10. XI. 1940 р. революційний Провід, — була не зв'язувати себе ніякими чужими інтенціями, а провадити визвольну політику виключно під кутом українських державних інтересів. Ця думка була зрозуміла кадрам Організації, що мали справу безпосередньо з революційною силою і самі з неї виросли, але не була зрозуміла вирослим на еміграції — прибічникам А. Мельника. Тому і поділ людей стався якісний, за глибинністю революційного світосприймання. Елементи, що з революційного процесу безпосередньо не виросли і не були ним перейняті, а тільки пристали до нього й асимілювались, ставши перед екстремним загостренням революційности ОУН, відійшли. Відійшли до т. зв. мельниківської організації елементи „чужі", чужі революційній боротьбі або націоналістичній духовості, колишні прихильники концепції „гри на дві руки", потім націоналісти еміграційного хову, що не мали нагоди дихати повітрям підпільної боротьби, і, врешті, одиниці, хвилево зневірені труднощами підпільної боротьби. Останні — в ім'я дисципліни й механічно зрозумілої засади субординації. З революційним Проводом (С. Бандери) пішла вся воююча ОУН, цебто, в дослівному значенні, товариці підпілля й спільної боротьби — однорідний продукт процесу самої націоналістичної революції. Кожний із них переходив ідентичний процес формування, і це дало ту монолітну суцільність, що її й тепер большевики не мають змоги розкласти й „розшарувати". Люди, що в розколі ОУН добачають тільки неґативи „двоторовости роботи", забувають, наскільки менше відпірним був би національно-революційний рух,коли б він сьогодні в своєму нутрі мав такі внутрішні гальма, як нпр., прихильників концепції „гри на дві руки"

II. Великий Збір у березні 1941 р. вибрав на Провідника ОУН Степана Бандеру, прийняв устрій і ідейно-політичні постанови, в яких зробив виразний зворот від ідеологічно-теоретичних стверджень до практично-політичних напрямних. Підкреслено конечність співпраці з іншими поневоленими большевизмом народами, і піднято нове гасло: „Свобода народам — свобода людині".

Поява націоналістичного активу на українських землях на захід від Сяну дуже піднесла стан національно-політичної свідомости на занедбаних обширах Лемківщини, Холмщини, Підляшшя й Полісся. Позитиви вкладеної там праці виявилися повністю за часів нової польсько-большевицької окупації тих земель.

У зв'язку з наближенням війни по всіх організаційних клітинах ЗУЗ проведено пильну працю над організуванням підпільних апаратів для перебрання місцевої влади в українські руки згідно з організаційними інструкціями, не зважаючи на те, що большевицький терор зростав. Тюрми були переповнені. Коли в червні 1941 р. несподівано вибухла німецько-большевицька війна, большевики провели масові вбивства по тюрмах, з них найжахливіші були у Львові й Вінниці. Відступ большевицьких військ був сиґналом для перебрання влади, що в багатьох областях зроблено перед приходом німців. Німецька армія застала на деяких теренах доконаний факт діяння української адміністрації, отже дуже ускладнену для себе ситуацію. У Львові був проголошений Акт відновлення Української Держави 30. 6. 1941 р., утворено український уряд на чолі з Ярославом Стецьком.

„Це була перестোрога світові, що ми станемо проти кожного, хто в своїх імперіялістичних плянах перекреслив би український народ, як самостійний

чинник. Завдяки цьому актові українська самостійницька державна ідея виступила перед народніми масами всієї України невикривленою, суверенною". (Орленко).

Похідні групи націоналістів з таким самим завданням пішли разом із фронтом у східні області України. Німці, що хотіли приєднати українців тільки для боротьби з большевизмом, ліквідували український уряд і виарештували провідних націоналістів.

Тому ОУН перейшла в глибоке запілля, широко розгалузивши та посиливши революційну боротьбу проти німецьких окупантів. Розстрілювали й арештували членів ОУН німці по всій Україні: під Звягелем, у Києві, в Ягольниці, під Чортковом, у Рівному, Львові, Кривому Розі, Кременчуці, Житомирі, Джанкої. Наче наперекір, саме на тих теренах ОУН дуже міцно закріпила свою підпільну мережу й перейшла до протинаступу. У політичній оцінці поставлено знак рівности між гітлеризмом і большевизмом і поведено боротьбу проти обох форм тоталітарного імперіялізму. Така постава знайшла повне зрозуміння. Крім того через конкретизацію соціяльної програми ОУН знайшла підхід до мас, виховуваних у марксистських категоріях думання, викликаючи в них щораз більше довір'я й співпрацю.

Дальший ріст революційних сил спонукав призадуматися на II. і III. Конференціях ОУН над розбудовою військових кадрів для захисту населення від німецьких транспортів та грабунків, а також від большевицьких партизан. Крім цих двох ворогів, на західніх областях польська партизанка шукала своїх порахунків з українським населенням (Волинь, Полісся, частково Галичина). Восени 1942 р. Тереновий Провід Волині зорганізував першу сотню УПА із збройних відділів ОУН. Утворена 1943 р. в Галичині для боротьби з большевицькими партизанами Ковпака Українська Народня Самооборона приймає назву УПА-Захід і з'єднується з відділами Волині й Правобережжя в одну армію. В дальшому праця й боротьба ОУН і УПА так перехрещуються й доповнюють одна одну, що творять спільну історію. Тому доводиться, особливо тепер, говорити про спільність боротьби революційно-визвольного фронту.

Ідейно-політичні позиції, здобуті досвідом протинімецької боротьби, знайшли своє віддзеркалення в постановах III. Великого Збору в серпні 1943 р. Були вони чималим поступом уперед, особливо через сконкретизування соціяльної програми та через підкреслення антиімперіялістичної тенденції нашого руху.

Реалізуючи політичні напрямні ОУН, творено при УПА міжнародні відділи з добровольців і по лінії тих напрямних проведено в листопаді 1943 р. І-шу Конференцію Поневолених народів, де постають підвалини й зав'язок майбутнього Антибольшевицького Бльоку Народів (АБН).

Утворення політичного керівництва визвольною боротьбою — УГВР, у червні 1944 р. було завершенням довгої праці підпільного адміністрування життям населення, що до того часу й потім було обов'язком ОУН. Функції координації визвольної боротьби ОУН передала покликаній до цього УГВ-Раді.

Ліквідація німецької окупації і другий прихід большевиків 1944 р. знову вигнав з України всі опортуністичні елементи. Знову на полі бою зосталася ОУН, але на цей раз тут лишається збройна сила українського народу — УПА і УГВР.

Тепер на Рідних Землях точиться затяжна боротьба на життя або смерть; Москва відкрито пішла на знищення українського „сепаратизму" та фізичне винищування українського народу; зразу повела „лобову атаку" проти українства. Уже з вересня-жовтня 1944 р. почалися облави на села, дикий погром, ловля людей, розстріли, палення, арешти, ґвалтування жінок, умисне ширення сифілісу, безоглядний грабіж. Цей стан з недовгими перервами й новими наворотами триває по 1948 р. Ніяких узаконених прав українське населення не має. Додати треба ще ріст державного грабежу й постійне погіршування господарського стану, накладання нечувано великих податків, позик, континґентів хлібоздачі та каторжні норми праці, щоб мати картину незмінного тла щоденного життя й щоденної революційної боротьби.

Загостреним терором восени 1944 р. большевики хотіли зломити всяку думку про можливість спротиву. Щоб послабити фізичні сили українського народу, большевики хотіли все чоловіче населення мобілізувати в ЧА, а жіноцтво масово заслати на каторжні роботи в Донбас і за межі України. Але терор дав протилежні наслідки. Він змінив завзяття населення й зударився з протитерором Організації і УПА. Організація зірвала призов до ЧА, організуючи заздалегіть Самооборонні . Кущові Відділи (СКВ) для надміру населення, що його не могла охопити УПА.

Метода „лобової атаки" з насаджуванням великих залог різних спецвідділів повторюється кожного року раз або двічі (осінь, рання весна) з облавами й довгими бльокадами районів і областей, з „перечіскою" лісів, основними ревізіями, арештами, вивозами. Особливо великі большевицькі офензивні дії відбулися зокрема восени 1944 р., в травні 1945 р., від осени 1945 р. до червня 1946 р., взимку 1947 р.. (перманентний терор у зв'язку з виборами).

В ситуації постійних облав відділи УПА прийняли тактику уникання великих боїв з військами НКВД і НКГБ; діючи малими рухливими відділами, мають змогу висмикатися з персня облав і несподівано вдаряти на інших просторах. Великі бої відбулися тільки на весні 1945 р., в Карпатах 1946 р. і на захід від лінії Керзона 1947 р.

Серед облав, бльокад, „перечісування" терену, постійних нападів на населення й операцій окремих спецвідділів ворога ведеться безперервна революційна праця підпільних клітин ОУН, що своєю мережею охоплюють щораз ширші терени і відділів УПА, що оперують у місцях де їх найменше сподіваються. В таких особливих умовах боротьби витворилося своєрідне доповнювання завдань між ОУН і УПА. Політична, пропаґандивна, розвідча, постачальна робота, підпільна адміністрація й безпека, організація й здійснення масових політичних акцій належать до ОУН. Військово-оперативні завдан-

ня — до УПА. В умовах совєтського тотального терору може існувати тільки збройне підпілля, сперте на співпрацю широких мас. Обидві форми: ОУН і УПА і їх найтісніша співпраця — це конечність умов боротьби й передумови захисту населення.

Політвиховна робота ОУН, широко ведена не лише серед бійців УПА, але й серед населення, постійно нівелює впливи большевицької пропаґанди. Там, де стає неможливо вести її по сельбудах, УПА організовує окремі пропаґандивні рейди (нпр., в східні області), а пропаґандисти й політвиховники ОУН проводять свою роботу під охороною зброї відділу, а не самих боївок. Усну пропаґанду доповнює масовий кольпортаж дуже численних підпільних видань журналів, брошур, листівок, афіш.

Коли не вдалося большевикам фізично ліквідувати підпілля прямою атакою на нього, вони повели широку пропаґандивно-провокативну кампанію. Влітку 1944 р. від „уряду" УССР за підписом Хрущова й Гречухи появляється звернення з „прощенням провин" українським революціонерам і закликом вступити в ЧА; 27. листопада 1944 р. появляється друге звернення вже „До населення західніх областей України". Третє і „останнє", попереджене терором облав і бльокадами, появляється 18. 5. 1945 р. з зазначенням речинця (20. 7. 1945 р) капітуляції. Але й після цього „останнього" появляються ще два звернення; четверте з нагоди річниці жовтневої революції 5. 11. 1945 р. і п'яте з нагоди виборів, 26. 2. 1946 р.

На всі звернення відповідь була одна — **посилення революційної боротьби.**

*

У зв'язку з большевицьким пляном поневолення й знищення України утворилися такі постійні, або затяжні фронти боротьби: 1) боротьба за реалізацію 4-ої п'ятирічки, зокрема за колгоспне уярмлення селянства, 2) боротьба за винародовлення молоді большевицьким вихованням у піонерах і комсомолі, 3) боротьба за русифікацію України, етапом до чого було насильницьке насаджування кремлівського православ'я, 4) боротьба за вивіз населення, зокрема молоді України на каторжні роботи, 5) боротьба за фізичне знищення Закерзонської України, 6) спроба фізичного винищування голодом східньо-українських областей.

Рік 1945 починається сильними весняними акціями й оборонними боями. Погроми, провокації, прилюдні катування, замість придавити революційний рух, збільшують солідарний спротив населення. ОУН проводить велику пропаґандивну акцію серед ЧА, яка з того часу виявляється нешкідливою в облавах. Большевики натискають на запровадження кремлівського православ'я і в квітні масово арештовують гр.-кат. духовенство, чим ще й додатково настроюють населення проти себе. Переслідувана Церква знаходить повну підтримку революційного підпілля. У зв'язку з посиленням русифікаційного курсу значно збільшується по містах кількість напливового елементу. Лови на людей для каторжної роботи, за німецькими зразками восени, натрапляють на протидію українського підпілля, що утруднює транспорти, організує бойкот добровільних записів, а також зриває виконання контингентів.

Найпомітнішою подією 1946 і 1947 р. був бойкот большевицьких „виборів" на ЗУЗ, що виявив нечуваний героїзм найширших народніх мас. Большевики заздалегідь (ще з осени) стягли великі сили й зактивізували їх майже по всіх селах ЗУЗ. Разом із тим проводили дуже інтенсивну пропаґанду й застрашувальну кампанію. Нечуваний терор, катування, арешти перевищили всю попередню практику. День виборів у Верховну Раду СССР, 10. лютого 1946 р., і день виборів у Верх. Раду УССР, 9. 2. 1947, були днями всенародньої війни з окупантом. Ніякий фізичний примус не приневолив населення голосувати за большевицьких кандидатів. Навіть члени виборчих комісій не віддали своїх голосів. Для революційного підпіля це були дні найактивнішої мобілізації сил для посиленого протитерору, що в усіх місцевостях був спрямований на допомогу населенню, на пропаґандивні протиакції, нищення виборчих пунктів і урн, ліквідацію ворожих станиць і визначних активістів МВД, НКГВ і партії. В результаті большевики зібрали неповних 10% голосів, і цей нечуваний провал притушкували нечуваним шахрайством і фальшуванням статистики виборів.

На весні 1946 р. зорганізовано три пропаґандивні рейди на Словаччину, Буковину й Закарпаття. Словацький пропаґандивний рейд, що почався 5. квітня напередодні виборів, мав дуже корисний вплив на зрив комуністичних виборів, в ЧСР. Дня 6. березня 1946 р. большевицький „православний синод" касує гр.-католицьку Церкву, що знаходить ще міцнішу піддержку в ОУН і УПА. З початком літа починають появлятися маси голодних колхозників з СУЗ, що з одного боку дає Організації велику працю щодо організації масової допомоги, з другого чимало допомагає скріпити боротьбу проти колгоспів. Голодні колгоспники були найкращими живими свідками, до якого стану доводить державне вивласнення селян з землі і її продуктів. Під осінь приходить час нищення радгоспів і колгоспів і відбирання та розподілу між населенням або нищення награбованого большевиками майна. У зв'язку із зміною тактики УПАрмії багато завдань революційної роботи перебирають клітини ОУН, як це мало місце і 1930 р., коли УВО зосередилася була на своїх окремих ділянках праці.

Найяскравіші події 1947 р. були дві: Укладення пакту між СССР, Польщею й ЧСР у травні для боротьби проти українського революційного руху на Закерзонні, що охороняв тамошнє населення від вивозу; воєнна бльокада всього терену й насильний вивіз українського населення в Східну Прусію (в Ольштинське воєвідство). Другою великого значення подією було виселення 150 тисяч українського населення із ЗУЗ; це відбулося 21—24 жовтня 1947.

В цьому ж році відчуваються наслідки 4-ї п'ятирічки. Грошова реформа й скасування карткової системи значно погіршує становище міського пролетаріяту і ще більше поглиблює прірву мас з соціяльно упривілейованою верхівкою большевицьких вельмож і паразитів. Безуспішність боротьби з українським революційно-визвольним рухом спричиняє зміни в „уряді" УССР. Щоб прибрати Україну до рук, висилають випробованого спеца „утихоми-

рення" України — Кагановича, що „викриває" на всіх ділянках націоналістичні ухили й проводить чистку, але в боротьбі з українським визвольно-революційним рухом не має ніяких успіхів. Тому 1948 р. керівництво большевицької боротьби з українським самостійницько-революційним рухом перебирає в свої руки Москва.

Рік 1948 приносить посилений ворожий тиск на творення колгоспів і посилення нашої протиакції в боротьбі проти колективізації. Щоб закріпити дальшу русифікацію, большевики звільняють з праці українських працівників і обсаджують установи напливовим російським елементом. На весні большевики почали проводити підступну акцію вивозу української молоді під претекстом запису на курси підвищення кваліфікацій — ФЗН —, яку ОУН в основі підриває своєю протиакцією. Боротьба проти комсомолу, а особливо проти колгоспів набирає з кожним місяцем гостріших форм. Ведучи цю нерівну боротьбу, революційне підпілля не забуває про поширювання фронту поневолених народів і наприкінці літа 1948 р. висилає з цією метою пропаґандивний рейд на етнографічні землі Румунії.

Цей побіжний перегляд 20-тирічної революційної боротьби ОУН дає неповний образ виконаної за цей час роботи. Але й цього досить, щоб ствердити, що ОУН стала основною силою послідовної й неухильної боротьби українського народу за його державне й соціяльне визволення.

Пройшовши твердий шлях двадцятирічної боротьби українського народу за свою незалежність, ОУН з гордістю дивиться на перейдений етап боротьби проти всіх поневолювачів-окупантів. Осяяна героїчними перемогами й успіхами в цій неповторній добі перманентного вулькану Української Національної Революції, вона з мужністю ставить чоло проти твердої й жорстокої дійсности ворожої окупації України. Скріплена багаторічним досвідом, загартована в боях і славних діях, що будуть записані на сторінках Української Історії як безприкладний епос Чину й Волі українського народу, що, залишений усіми, ставить чоло в боротьбі проти большевицького молоха червоної Московії — живе, бореться, перемагає.

І Він, Народ-Герой, переможе.

До основ української зовнішної політики

(Тези)

1. XIX. і XX віки ознаменувалися в цілому світі розвитком і становленням націоналізму як домінуючої суспільно-політичної організації на основі довговічної консолідації геополітично-близьких, культурно і етнографічно споріднених, людських спільнот.

Одночасно відбувався процес занепаду і розвалу наднаціональних имперських формацій: оттоманська імперія, еспанська імперія, російська імперія.

В процесі розвалу цих імперій відродились і суспільно-політично оформились націоналізми десятків націй — українців, румун, мадяр, прибалтицьких народів, словаків тощо в Европі й багатьох народів в Азії, Африці і Америці.

Імперії, що розпадаються, безуспішно намагаються штучно затамувати ці природні процеси через акумуляцію менших народів в народах, що творили чи творять стрижень імперій, як от Польща, Московщина.

2. Суспільно-політичні, на національній основі розбудовані державні формації, маючи в основі свій осередково-формуючий стрижень — певну націю розвинули величезну експансію назовні, розвалюючи наднаціональні імперіяльні утвори, як пережиток середньовічної політичної організації і де-які з них, намагаючись включити в себе інші нації шляхом їх втілення і розчинення в собі, створили новітній імперіялізм, якісно небезпечніший для народів і націй, ніж старі імперії Габсбурґів, османів і інш.

Націонал-імперіялізм императорської і гітлерівської Німеччини, Італії і Японії в двох останніх світових війнах розгромлено, або він не досягнув своїх політичних цілей тому, що він ставив метою політичне поневолення й асиміляцію слабших націй, які прагнуть до визволення від будьякого імперіялістичного гніту.

Боротьба Вел. Британії та США проти німецького імперіялізму врятувала тимчасово московську імперію.

3. Розвиток суспільно-політичних відносин людства в останні століття характеризується такими тенденціями:

а) провідна вихідна тенденція розвитку — універсальне політичне формування націй на основах геополітичного, етнографічного, історичного і культурного споріднення і єдности розвитку,

б) боротьба панівних імперіяльних суспільно-політичних наднаціональних і антинаціональних формацій за збереження стану посідання — тенденція заникаюча,

в) перородження імперіялізмів панівних народів у націонал-імперіялізми для підбою і розчинення в собі інших народів (конфліктна тенденція нашого часу). — СССР.

В сумі своїй це творить фронти боротьби за засади світової політичної організації: фронт, в якому зударяються сили імперіялізму і націонал-імперіялізму та ворожий їм обом фронт націоналізму поневолених народів і вільних націй.

Типовими представниками тенденцій і сил такого розвитку є — брітанський комонвелт як імперська організація, що відступає і шукає компромісів з наступаючими націоналізмами. Московська імпе-

рія як націонал-імперська організація в наступі на націоналізм з метою знищення їх через нівеляцію і розчинення поневолених народів у московському морі і, нарешті, ряд національних держав, що утримують свою незалежність від усіх типів імперій: Туреччина, Еспанія, Арґентіна, Швеція, Ірляндія і кілька дрібніших.

Багато національних держав, через більше чи менше отруєння імперіялізмом, змушені пливти в фарватері політики великих імперіяльних держав — Голляндія, Бельгія, Чехо-Словаччина, Юґославія, Польща, Румунія, вносячи своєю сателітною політикою ще більший хаос у світову гру імперіялістичних бльоків і фронтів і позбавляючи цим себе — свої народи — благ суверенного існування.

4. Дві останні світові війни своїми причинами і цілями були імперіялістичними. В обох війнах імперіялістичні цілі прикривались гаслами „свободи", як формою політичного обману скривавленого людства з одночасним вщепленням в маси народу кожного даного імперіялізму ідей „юберменша" і „месії" „правди і справедливости" супроти інших народів. Папа Пій XII в своїх посланнях каже, що Атлантійська хартія стала нічого не вартим папірцем, ще поки на ньому не встигло засохнути чорнило підписів.

Народи всього світу дедалі ширше усвідомлюють справжні імперіялістичні цілі і характер воєн, особливо останньої, або чинно протиставляться цим війнам всупереч своїм урядам і політикам. Російська совєтська армія в 1941 році фактично відмовилася від війни, коли добровільно мільйонами (до 6 міл.) здавалася в полон. Тільки виключна захланність і садистично-кривава політика німецького імперіялізму врятувала російську імперію від повного розгрому і змусила до фізичної самооборони винищувані народи СССР. Квазі імперіялізм Польщі супроти поневолених націй перед 1939 роком прирік її на раптовий розвал при першому ж зударі; Бельгія, Голляндія, Франція, Чехо-Словаччина, Данія скапітулювали перед Німеччиною або без жадного спротиву, або не застосувавши і невеликої частини свого фактичного потенціялу спротиву.

Фактично останню війну вели СССР, Німеччина і Японія з повним напруженням потенціялу своїх народів, США і Великобрітанія її вели з використанням в основному свого матеріяльного потенціялу. Інші нації і держави, незалежно від наближення їх до тієї чи тієї коаліції, фактично ухилялися від війни, творячи собою в ліпшому випадку сфери і території, на яких відбувалася імперіялістична різанина.

Цей саботаж і ухилення менших або неімперіялістичних націй і держав на стороні різних коаліцій були настільки широкі, що нині, прикладом, важко сказати, яку фактичну ролю в перебігу і вислідї війни відіграла для Німеччини „союзна" Угорщина і „ворожа" Чехія.

Національна ж Фінляндія в війні з СССР в 1940 році і пізніше, Греція у війні з Італією і потім з Німеччино виявили справжню волю націй до оборони, але тільки тому, що обороняли свою національно-державну суверенність.

5. Коли у вислідї першої світової війни певна кількість націй на европейському континенті здобула національне визволення (Фінляндія, Латвія, Естонія, Литва, Угорщина, Чехія, Польща), а інші нації наблизилися до реалізації цих цілей — Україна, Білорусь і інші, то в наслідок другої світової війни національну незалежність втратили не тільки всі ці народи, а ще й ряд нових — Румунія, Болгарія, Юґославія, а під загрозою втрати Австрія, Греція, Туреччина.

Натомість в результаті другої світової війни особливо розвинулись і скріпились національно-визвольні рухи позаевропейських народів: Індія, Сіям, Бірма, Індонезія, мусулманські народи Близького Сходу, значно зміцнилася суверенність південно-американських народів.

Парадоксальним фактом є те, що рівень суверенности і ступінь досконалости та людяности соціяльно-політичної організації таких азійських держав, як Туреччина, Єгипет і деяких інших, є вищим, ніж у багатьох сучасних европейських держав, як перед війною 1939—45 років, так і після неї.

Реально нині не існує Европи як суспільно-політичної сили в світовій організації, бо найбільше стабільна Великобрітанія без Німеччини не може створити самостійної політичної европейської системи, яка б являла реальну противагу московському імперіялізмові.

Щоб врівноважити експансію російського імперіялізму, потрібне або відродження німецького райху, або розвал і розподіл московської імперії, себто після поконання німецького імперіялізму, треба ліквідувати і російський імперіялізм.

В останній війні з 15 мільйонів убитих і померлих від ран вояків, СССР втратив 7,5 міл. і Німеччина 2,6 міл., фактичні ж втрати населення — військового і цивільного — в наслідок воєнних дій для СССР сягають 15—16 міл., для Німеччини 5—6 міл., разом не менше як 20—22 мільйонів, не лічачи калік, хворих, непрацездатних, підірвання фізичного стану цілих народів.

Решта партнерів війни втратила бл. 5 міл. людей, в тому числі США 300 тисяч і Великобрітанія 305 тисяч, а з комонвелтом бл. 800 тис.

Розвиток політичної структури світу може мати такі перспективи:

а) Московський імперіялізм політично опанує европейський континент;

б) відроджений німецький імперіялізм зрівноважить експансію Москви і створить нову „рівновагу" на европейському континенті, розв'язуючи руки Великобрітанії та США, і в Европі відродиться ситуація зперед 1914 і 1941 років;

в) дальше продовження боротьби національно-поневолених народів ліквідує російську імперію і разом з тим затамує відродження німецького імперіялізму.

Ліквідація російської імперії одночасно ускладнює імперіяльні позиції і Великобрітанії, і США у сферах їх інтересів. Тому їх основні інтереси не покриваються з ідеєю ліквідації московської імперії, а лише вимагатимуть знесилення її через внутрішнє ослаблення, так звану демократизацію. Демократизація СССР внутрішньо, через активізацію і застосування конечних засад реґіоналізації, автономізації і сепарації окремих країв і народів у си-

стемі московської демократичної імперії, зводить до мінімуму її зовнішній потенціял в експансії, а одночасно тримає її в стані перманентно готового жандарма Европи, передусім супроти поневолених народів, льокалізуючи водночас рецидиви німецького імперіялізму.

Гітлерові і німецькому імперіялізмові дозволено було прийти до голосу тому, що після 1917 р. відродився і зміцнів тотальний московський імперіялізм.

Оскільки нині німецький імперіялізм лежить із зломаним хребтом, не потрібний і московський імперіялізм, а потрібна „російська демократія", яка ослабить його імперіяльну експансію.

6. Для здійснення „демократизації" СССР ні США, ні Великобританія не мають позитивних політичних концепцій, які давали б їм будь-які шанси на перемогу в разі збройного конфлікту з СССР.

Ні Великобританія, ні США в можливому конфлікті з СССР не можуть собі в перспективі поставити втрату 5—6 мільйонів своїх вояків вбитими. Таке поставлення питання виключається сумою всіх факторів політичної системи цих держав.

В конфлікті проти московської імперії будуть класти мільйони трупів народи, загрожені чи поневолені цим імперіялізмом. Це будуть турки, греки, фіни, болгари, поляки, прибалтійці, можливо японці, корейці, китайці, українці, білоруси, кавказці, туркестанці тощо. Але щоб впрягти ці народи в машину війни, очевидно в хід підуть чергові „великі ідеї", які реально обмежуватимуться на тому, щоб СССР в ліпшому випадку звести до кордонів 1939 року і, може, демократизувати в ньому внутрішні відносини, для льокалізації зовнішньої експансії.

Гасла боротьби з комунізмом є пропаґандивним трюком в перебігу реальної політики.

7. Міжнародний аспект української національно-визвольної концепції цілком виразний і не завжди й не скрізь покривається з політичними доктринами інших поневолених народів.

Міжнародна доктрина української національно-визвольної революції має в своєму пляні як єдину передумову здійснення — розвал і розподіл московської імперії на національні держави, при зведенні московської держави до етнографічних меж.

Тим часом боротьба, скажімо, угорців реально закінчиться в момент зняття окупації, можливо після спроб приєднання Закарпатської України.

Панівна польська політична думка на кордонах 1939 року закінчує свою акцію проти Росії, себто знову не зачіпає **органічно** цілої проблеми СССР. Бо коли польська політика і реальна збройна боротьба ставила б собі ціллю розвал і розподіл СССР, то цим самим автоматично здіймала б всякі розмови про Вільно і Львів, бо між суверенними Україною, Білоруссю та Литвою, з одного боку, і з Польщею — з другого виключається кордони інші, як на етнографічній засаді, а це значить — без Вільна, Львова та інш. для Польщі.

В розвалі і розподілі СССР, як імперії, безпосередньо і насамперед зацікавлені: Україна, Фінляндія, Білорусь, Литва, Латвія, Естонія, туркестанські народи, Китай, Японія, Туреччина, Азербайджан, Козацька Федерація в Европі (донці, кубанці, терці, уральці і північнокавказькі народи. Поневолені СССР народи, ведучи національно-визвольну боротьбу в усіх приступних формах, мусять спирати її **виключно** на засадах повної суверенности своєї міжнародної політики, пам'ятаючи, що Керенський на місці Сталіна для українського народу і інших поневолених народів рівнозначні.

Тому міжнародна політика українського націоналізму в ґрунті спирається на революційну і політичну співпрацю з тими народами, визволення яких можливе лише і виключно в наслідок розподілу СССР. Ми співпрацюємо і з іншими поневоленими народами, визволення яких безпосередньо не випливає з розподілу московської імперії, чи, принаймні, діючими політичними силами цих народів не узалежнюється від ліквідації будь-якої московської імперії.

8. Всі і всілякі світові міжнародні об'єднання не мають і не можуть мати більшого значення, як збірання для взаємної інформації і можливого порозуміння економічно-господарської, культурної співпраці та співдії, коли вона не зачіпає в основі суверенности партнерів. Під цим поглядом український націоналізм позитивно ставиться до всіх такого роду починань і в цьому вбачає їх реальну корисність.

Прагнення організаторів і прихильників такого роду міжнародних починів щодо створення світової спілки держав, світової держави, встановлення світового юридичного і виконавчого апарату є пропаґандою, скерованою на обмеження „волі народів і волі людини" в чиїхось імперіяльних інтересах.

Реґіональні міжнародні об'єднання в своїй засаді мають творення політичних бльоків, проти когось скерованих. Ідея федеративної Европи має на меті протиставлення себе московській імперії, себто **вона виходить із засади конечности існування російської імперії,** себто з передумови неґативної, бо з розвалом московської імперії вона, ця концепція, не має жадного ґрунту для існування, крім імперіяльної експансії або взаєморівалізації з США.

Плекана польською політикою ідея „межимор'я", очевидно, випливає з постуляту розподілу російської імперії, але в засаді теж є неґативною і імперіялістичною, бо в основі має політичний плян протиставлення „межимор'я" рецидивам московського імперіялізму, себто виходить з неґативної засади, а не позитивної, якою може бути лише органічна співпраця.

В основі „межиморської" концепції в умовах суверенного існування Польщі і України немає жадних серйозних економічних передумов для співпраці, бо Україна і Польща мають одинаковий характер сільсько-господарського експорту: хліб, м'ясо, товщі, мають однаково метаь і вугілля та приблизно одинакові інґредієнти для металевої промисловості, одинаково повинні довозити бавовну, кавчук, нафту й іншу подібну сировину, обидві, хоч і не в однаковій мірі, бідні лісами і т. п. Очевидно, між цими країнами існуватимуть економічні відносини, зокрема транзитно-торговельні, але не органічно-зумовленого економікою країн конечного характеру, бо очевидно, що недостачу лісу Україні вигідніше покривати з Білоруси в обмін за пшеницю, вугілля, метаь і вироби, недостачу бавовни — з Єгипту чи США (як і Польща) чи Середньої Азії,

недостачу нафти — з Баку чи Ірану; потрібні, особливо на перших порах, точні інструменти, верстати, морські судна тощо — теж не з Польщі. Який же тоді реальний сенс „межиморської" ідеї, крім політичного з імперіялістичним вістрям?

Українська зовнішнополітична думка натомість висуває ідеї органічної співпраці націй і держав, зв'язаних в найбільшій мірі органічною єдністю географічного, природньо-історичного, культурного та економічного характеру.

В сфері ближчих інтересів української політики лежить ідея північнобалтійської співпраці народів Норвегії, Швеції, Фінляндії, Латвії, Естонії, Литви, можливо Данії і Польщі, як комплексу, який в основі своїй має органічні дані для співпраці і політичні тенденції розвитку якого споріднені.

Україна органічно зв'язана з комплексом чорноморсько-передньоазійським: Україна, Білорусь, Козакія, передній Кавказ, Туреччина, можливо Румунія, Болгарія, Греція. Це є органічне найближче оточення України. Нарешті, Україна сама по собі є геополітичний і економічний комплекс цілком суверенного характеру і зовсім не потребує (як, зрештою, це шкідливо і для кожної, навіть найменшої, нації) бути сателітом чужої політики або керуватися політичними пристрастями.

9. Засади зовнішньої політики національно-визвольної боротьби української нації і держави такі:

а) Українська проблема має самостійне світове значення, а не є додатком до інших світових проблем чи побічним їх вислідом. Постане українська суверенна держава — перестане існувати московська імперія в її сучасному характері. Ключ до розвалу московської імперії лежить в Україні і ніде інде.

Тому всі світові сили, які **реально** заінтересовані в розвалі російської імперії, змушені будуть визнати за Україною цю ролю.

В цьому ґрунтовна різниця політичної проблеми України від проблеми Польщі, Фінляндії, Прибалтики й інших держав і народів в сфері політичної системи московської імперії.

Прив'язування української проблеми до яких би то не було концепцій „межимор'я, „заборола Европи", „організатора - східньо- европейського простору" і т. п. є ворожою інспірацією, яка політично ослаблює українську національно-визвольну боротьбу, зводить її до інструмента чужої політики і примітивізує проблему.

Україна не є східньою периферією політичної системи Европи, ні західнім бастіоном московської імперії, а самостійною силою. Її реальна роля та ж, що і князівської України-Руси часів св. Володимира і його наступників.

б) Україна кровно, в основі й безпосередньо заінтересована у відродженні державної суверенности Білоруси та Козакії — козацької федерації, яка межує з Україною, Кавказьким хребтом, Каспійським морем і нижньою Волгою одночасно всіляко підтримуючи боротьбу середньоазійських народів і Закавказзя за свої національні цілі.

В основних інтересах України є, щоб суверенна Білорусь і Козакія, як дальші сусіди — Прибалтика, Фінляндія в можливих конфліктах України з Московщиною чи Польщею зберігали завжди невтралітет, бо Україна з конечности свого геополітичного положення супроти Московщини висуватиме завжди стратегію оборони, а тому Україна не може і не буде творити жадних політичних конструкцій, які б втягали в українську політичну систему Білорусь і Козакію, бо це шкідливе для України і не відповідає інтересам ні Білоруси, ні Козакії. Оборона України проти Московщини найвигідніша сам на сам при озброєному невтралітеті передусім Білоруси і Козакії, не кажучи про дальших сусідів.

Це значить, що економічна і культурна співпраця України з Козакією і Білоруссю ніколи не може перерости в політичний бльок, бо такий бльок ослабить політичні внутрішні і зовнішні позиції кожного партнера зокрема і всіх разом.

в) Національно-етнографічна Московщина з відродженням самостійної України є державою азійсько-тихоокеанської сфери, і її европейська частина для неї відіграватиме ролю периферії, а не осередку, як нині. Це створює тривалі передумови для мирного співіснування Московщини і України, бо рецидиви відродження аґресії Московщини на заході, передусім супроти України, автоматично призведуть до ослаблення її позиції на Сході, можливо територіяльні втрати по Байкал.

Геополітичне положення Московщини з конечности національно-державної рації змушує її до напрямку себевиявлення на схід і північ, лишивши в спокої південь і захід.

г) Національна Московщина творитиме більший державно-політичний потенціял, ніж московська сучасна імперія, що роздирається і розвалюється зсередини національно-визвольними рухами.

Московська імперія нині в наслідок цього є більше залежною від міжнародної політики Великобританії, США і Німеччини, ніж майбутня національна Московщина.

В цьому є причина того, що сучасна політика США супроти ідеї розвалу і розподілу московської імперії є щонайменше стриманою, а не позитивною.

Тому ідея „федералізації" і „демократизації" московської імперії може мати ґрунт і підтримку з боку США, меншою мірою — Великобританії.

ґ) Балканські держави є слабим місцем політики Великобританії і в меншій мірі США. Нині балканські держави опановані СССР, себто політично СССР опановує позиції середземномор'я через свою експозитуру.

В інтересах української політики є, щоб Болгарія, Греція, Румунія невтралізували ці зачинання. Це станеться з моментом, коли Београд втратить опіку і підтримку протектора — Москви, що неминуче приведе до суверенізації Хорватії.

Це в однаковій мірі відноситься до Чехії у взаєминах із Словаччиною.

Українські націоналісти, не обманюючи ні свого, ні чужих народів облудою пацифізму, стоять на засаді, що розвал і розподіл імперіяльних держав на національні, навіть найменші, держави, веде до реального втихомирення світу і зменшення воєн, які завжди інспіруються, організуються і здійснюються імперіялістичними державами.

Ліквідація і ослаблення імперій зменшує можливість воєн, їх тотальний характер і всесвітній засяг.

Десятки дрібних і льокальних воєн, зокрема на Балканах, які велись роками, часто-густо інспіровані і підсичувані імперіялізмами великодержав, у сумі своїй не принесли і невеликої частки тих страждань і втрат, яких зазнавало людство під час першої і другої світових воєн за один, перший-ліпший, місяць цих воєн.

д) Відношення України до Польщі визначається засадами українського націоналізму: Польща може реально існувати як суверенна держава лише і єдино на національній основі. Квазіімперіялізм польської національної і державної політики в величезній мірі вичерпав і підірвав національний польський потенціял і зробив Польщу сателітом чужої політики. Польща потребує для сновлення і відродження національної політики, „скерованої на внутрішнє національне відродження і скріплення. Аспірації польської політики" на якусь осередкову провідну ролю в світовій і европейській політиці є явищем ворожим і шкідливим інтересам польського народу, а найважніше — втягнення в річище польської політики — української, в будь-якій мірі, небезпечне для України, бо втягає її в сателітну ролю. Тому українська політика окресленого характеру тенденції польської політики відкидає, як в ґрунті нереальні, небезпечні для суверенітету України.

Україна заперечує польську політику всіх видів „міжнародньопросторової організації" як авантурну і інспіровану чужими силами.

е) Українська політика життєво заінтересована в затамуванні відродження німецького імперіялізму, але затамування цього імперіялізму шукає на шляхах позитивно-конструктивного включення німецького народу в міжнародну політичну структуру.

До сучасного міжнародного положення.

10) Перервана в 1945 році друга світова війна від початку і до кінця була для всіх її партнерів імперіялістичною війною. До переможного фінішу дійшли Великобританія, США і СССР. Фактично війна не закінчилась, і переможні партнери ведуть її далі за поділ здобичі — результатів перемоги над німецько-італійським і японським націонал-імперіялізмами.

Війна в Китаї, анархія і громадянська війна в Кореї і в інших місцях є фактично збройним продовженням великої війни, що її ведуть між собою чужими руками і кров'ю переможці.

Війна в Індонезії, заворушення в арабсько-мусулманському світі, боротьба поневолених націй, суверенізація Індії тощо є рухами, які в процесі імперіялістичної війни активізували боротьбу поневолених націй за свої цілі, окремі і незалежні, протилежні інтересам і цілям війни як переможених, так і переможців-держав осі чи альянтів.

Держави переможці не можуть поділити здобичі своєї перемоги, а тому тримають весь світ перед примарою третьої світової війни. Проте жадна з цих держав до цієї війни не готова, і кожна з них у висліді цієї війни може втратити багато із здобутих нині позицій.

СССР втратить московську імперію, але поруч з тим, США, як можливі переможці, можуть втратити багато в Китаї і на Пацифіку та ослабити свої позиції в Південній Америці, Великобританія — в Індіях і мусулманському світі.

Крім того, війна принесе неминучі великі знищення в США та дезорганізує внутрішні відносини, які там далеко не є блискучі.

При перемозі СССР Европа і Близький Схід будуть (бодай тимчасово) втрачені для США і Великобрітанії.

11. Сучасний світ білої раси переживає універсальну, переломову, епохальну кризу: світової політичної організації, соціяльних, культурних, релігійних і інших засад існування людства. Сукупність цих кризових явищ, ускладнених крайньою павперизацією широких мас працюючих, перебуває в радикальному протиріччі до всіх існуючих систем і засад, на яких розбудоване життя суспільства. Усі кризові явища і тенденції розсаджують сучасну суспільну організацію зсередини.

На цім тлі суспільна анархія охоплює в більшій чи меншій мірі цілу Европу — Італію, Францію, Німеччину й інші країни, хоч в різних країнах вона проявляється по різному.

Крах державно-соціяльної організації Франції може принести великі потрясення французькому народові, але в наслідок їх може настати відродження на нових основах. Однак при наявності Кремлю в його сучасній формі ця криза може перерости в деяких країнах в кривавий вияв московської імперіялістичної експансії.

12. Попри всю зовнішню розреклямованість перемоги, в середині СССР — головного ворога України — вже давно виникли і діють фактори і елементи внутрішнього розвитку, що прирікають його на неминучий розвал і загибель, незалежно від зовнішніх факторів впливу на ці процеси:

а) Стан соціяльно-виробничих взаємин неухильно і безупинно деґрадує: продуктивність народного господарства і добробут населення найнижчі в світі і нижчі ніж в колишній відсталій російській імперії перед 1917 роком.

В цих умовах в СССР відбувається соціяльна диференціяція, що нагадує часи упадку рабства в старому Римі: нині в СССР соціяльне розшарування дійшло до того, що реальне посідання і споживання панівних верств і робітників та колгоспників має більшу різницю, ніж та, що є між робітником і мільярдером в США.

Політика і культ московського націонал-імперіялізму у внутрішнім житті живить, посилює і кристалізує в масах політичну силу націоналізмів поневолених націй проти московського націонал-імперіялізму.

б) Відновлення офіційного московського православія є виявом політичної кволости і занепаду системи СССР та перемоги підпільного християнства, яке десятиліттями існувало в ССС,Р а введення казенного православія підпільному християнству в СССР надало величезної притягальної сили в очах і серцях народних мас. Сталінська церква тисячократно активізувала і морально скріпила підпільне антисталінське християнство.

в) Перебування в сфері совєтської окупації нових народів, що лише недавно втратили свою незалежність (Литва, Латвія, Естонія, Румунія, Болгарія, Угорщина) та сотні тисяч і мільйони німців, поляків, а також включення в комплекс СССР західніх українців, білорусів, многомільйонові рухи населення в наслідок війни, — окреслені вище явища внутрішньої деґрадації і розкладу СССР в величезній мірі посилюють.

Діяння на Україні українського націоналізму, як ідеї незалежности Української Держави від Москви, все далі і ширше охоплює народні маси; тому організована діяльність і боротьба українського революційного націоналізму є і буде вирішальним фактором в розвитку відносин в СССР.

14. В конфлікті СССР із США і Великобританією є в інтересах української національно-визвольної політики, щоб цей конфлікт не відбувався на землях України, а перша фаза його була перенесена в Европу, Близький Схід і Пацифік.

Перші ж поразки СССР в Европі чи Азії або лише стримання просування його сил в тих напрямках створять внутрішні обставини для масового революційного вибуху поневолених народів, передусім українського. Можливість окупації теренів поневолених народів з боку альянтів об'єктивно була б ворожим супроти України і її національно-визвольної революції актом — замахом на українську національну революцію і суверенітет України.

Хто хоче воювати з Росією як імперією, мусить вести війну (другу її фазу) — на етнографічних теренах Московщини — північі і сході.

15. Існуюча нині позірна єдність політики США і Великобританії зумовлена існуванням СССР в його сучасній силі і позиції. Ліквідація московської імперії або її радикальне ослаблення активізує політичні антагонізми між США і Великобританією, бо, зокрема, позиції США супроти Великобританії будуть значно послаблені в Европі, в басейні Середземного моря, в передній Азії тощо.

Тому в вирішальній фазі майбутнього конфлікту західніх альянтів із СССР, США можуть стримувати і затамовувати розвал і розподіл московської імперії, Великобританія не перешкоджатиме тим процесам, хоч активно в них може і не брати участи. Ці розбіжні позиції США і Великобританії щодо СССР у вирішальну хвилину, діючи на розвиток подій як сторонній чинник, себе взаємно урівноважуватимуть.

В цьому моменті лежить одна з основних засад незалежности національно-визвольної політики України супроти світу, **підстава організації боротьби тільки власними силами.**

В інших обставинах ми мали досвід в 1917—18 роках, коли Центральна Рада, не організувавши, а навіть поборюючи протягом понад року організацію власної збройної сили для оборони суверенности держави, запросила австро-німецьку армію для охорони Української Держави. Фатальні політичні наслідки цього факту для завалення України Москвою не потребують коментарів. Коли б, замість цього, в 1917—18 році Україна диспонувала армією в 300—400 тисяч (а це цілком вільно за наявних ресурсів і обставин можна було б здійснити), — Україна і понині була б самостійною, незалежно від політичних прагнень альянтів і їх противників в тих роках, хоч вони тоді диспонували многомільйоновими арміями.

На вирішальну фазу можливого конфлікту СССР з США і Великобританією, Україна повинна диспонувати армією, яка може створитись і діяти запільно на базі УПА, як національно-революційна армія, і вона вирішить долю України.

Максим Грак

Нова трансформація валуєвщини

Минуло сто років відтоді, як російський імперіялізм в особі Миколи І-го виразно виявив своє ставлення до українського відродження 19. століття, початого діяльністю Шевченка як поета і ідеолога самостійницької думки. За кілька місяців кінчається 85 років від появи Валуєвського циркуляру, яким відкрито гостру боротьбу вже не проти окремих яскравих проявів самостійництва, а проти всього українського визвольного руху в цілому. Безнастанно триває на всьому фронті боротьба, окремих фаз якої ми не збираємося тут зачіпати; набирає вона в добу після другої світової війни особливо гострих форм, зумовлених особливою виразністю фронтів після акту відновлення Державности 30. червня 1941 року і розгортання боротьби збройної і ідеологічної.

Повалення царату в 1917 році розв'язало дві революції: **революцію націоналізму,** що зумовлює відродження державности у **поневолених** Москвою, **націй,** які в різних формах бій за своє окремішне життя продовжували століттями, і **революцію в Росії,** революцію Леніна, яка, принісши внутрішньоросійські пертурбації, не принесла порівняно з царатом нічого нового, позитивного в ставленні до націй, що взялися відбудовувати втрачену державність. Навпаки, оновивши апарат московського імперіялізму, з перших днів штовхнула нових володарів царського престолу на ще запекліше підбивання колоній, що прокинулися були для нового життя.

Ця російська революція Керенського—Леніна—Сталіна своїм аґресивним продовженням імперіялістичних традицій старої московської держави не лишала перспектив для розв'язання конструктивних державотворчих сил в середині визволених від царської влади націй. Аматорам ленінської політики, що ідеалізують 1917 рік і його гасла, досить трохи глибше подивитися в минуле, щоб побачити в Леніні виразного продовжувача імператорської імперської традиції.

Большевизм як національно-російська трансформація марксизму, продовжував традицію Бєлінського, Чернишевського, Добролюбова, народників 70—80 рр. і марксистів кінця 90 років. При всіх відмінностях і суперечностях на різних етапах формування, ця нова національно-державна ідеологія завжди лишалася глибоко „единонеділимською", тобто послідовно російсько-традиційною. Адже фактом є те, що ні один із представників російської ліберальної як і революційної думки аж до Леніна включно не висунув у своїх творах як реальної проблеми можливости відокремлення України, Білоруси чи Грузії для самостійного державного життя, хоч часом вони й могли „поплескувати по плечі" в своїх оцінках окремих діячів відродження поневолених народів. Але вони недвозначно реаґували на тверду мову представників цих народів навіть в оцінці минулого. Спогади О. Лотоцького, приміром, дають ряд ілюстрацій до сказаного вище. Згадаймо, як гостро запротестував досить прихильний до українства як культурного руху А. Н. Пипін, коли виступив із своєю „Історією літератури" Ом. Огоновський, як гостро реаґували на утворення Української Народної Республіки навіть довголітні прихильники української культури Шахматов і Корш, люди взагалі з чималими заслугами для нашої справи.

Ставши свідками особливого пожвавлення українського визвольного руху, як і рухів інших поневолених народів, большевики швидко пристосовують до цього свою **фразеологію, — а не ідеологію** (тим, хто й досі вболіває, що Сталін „зрадив ленінську революцію, пора цей факт зрозуміти!). Що це було зовнішнє пристосування з глибоким внутрішнім збереженням традицій російського націоналізму, видко з того, що в роки війни 1917—21 в **національній** боротьбі на одному боці з Леніном і Сталіном стояли як генерали Ґутор, Клембовський, Брусілов і величезна більшість царських офіцерів, так і Корнілов, Алексєєв, Денікін, Вранґель, Колчак і „біла" меншість кол. царського війська.

Піднята на боротьбу національною революцією, Україна в своїй масі, навіть в найдальших „ведмежих" закутках, переживала цей процес далі, хоч армія УНР була вже витіснена закордон і владу номінально здійснював створений Москвою харківський, київський, а пізніше знову харківський „робітничо-селянський уряд" УССР. Селянство продовжувало партизанську боротьбу, що паралізувала совєтський лад на Україні. Ворожість переважної маси населення до нової влади окупантів була очевидна. Школа, почавши спонтанну в багатьох випадках дерусифікацію, продовжувала її, не зважаючи на підозріле до цього ставлення нових, ще не тривких „наробразів". Животіли, але не припиняли діяльности „Просвіти", що в ті роки дедалі більше з'являлися по селах. По містах і селах ширилися українські книжки, видані українською кооперацією в 1917—20 роках. Це все було спонтанне, проти чого фактично безсилими були заходи непевного ще „робітничо-селянського уряду". Політика його, хоч і вбирав він у себе представників соціялістичних груп, які мандрували „наліво", з національного українського до большевицького табору, спершу була в основі виразно русифікаторською, централістичною.

Коли загально відомо, як мало українських книжок в момент закінчення війни випускало совєтське Державне Видавництво України, то мало знана спроба „відразу" запровадити замість старої „буржуазної" культури нову: пролетарську — російську. Самий початок 20-их років приносить спробу Москви передати культурну ділянку в руки т. зв. „інкубаторів пролетарської культури" (за виразом В. Еллана-Блакитного). Штучно підтримувані, переважно по русіфікованих індустріяльних центрах, ці „пролеткульти" дуже швидко зазнали краху. В селах, зрозуміло, їм робити було нічого.

Спроби утриматися на розбудженій національною революцією Україні з арсеналом „общеросійської" революції очевидно були засуджені на поразку. Опанувати українське село, інтеліґенцію, навіть армію (що, за висловом X. Раковського, ставала резервуаром „бандитизму", тобто партизанського руху) — большевикам не вдавалося.

Так прийшов вимушений відступ у вигляді „непи" і надання культурної автономії. Прийшов т. зв. „період українізації". Не „пастка", щоб зловити національно свідомі елементи, як спрощують справу деякі автори. Не виявлення „справедливого", мовляв, „ленінського" розв'язання національного питання в „золоті часи" „не зрадженої" ще Сталіном революції, як хочеться це трактувати іншим авторам...

Саме **відступ**, вимушений відступ. Вимушений тим, що Україна, зрушена добою Визвольних Змагань здобувши ненадовго Державу, продовжувала і під окупацією жити потребами, емоціями, стихією доби національної революції, і без поступок, значення яких не сміємо применшувати, „мирного будівництва" бути на Україні не могло.

В підході до десятиріччя 1923—1933 року, „нового ренесансу", ще не дослідженого як слід нашими вченими, мусимо виразно розрізняти дві сторони, без розуміння яких годі оцінити його здобутки. Все позитивне для нації, що задовольняла громадську, адміністративну, правничу, газетну практику; опрацювання наукової і різноманітної технічної термінології; розгортання, не зважаючи на цензурний гніт окупанта, наукової роботи в ВУАН, науково-дослідних інститутах, університетах і інших високих школах; численні видання клясиків української і світової літератури, стимулювання росту мистецьких кадрів, нечуване розгортання праці на полі театральному, образотворчому, літературному; створення в найширших масах раніше відірваного від національного життя населення комплексу України як окремого від Російської імперії організму; виховання адміністративно-технічних кадрів для праці саме на Україні — все це об'єктивно було продовженням роботи, почато в роки Національної Революції. Розгін, викликаний Національною Революцією, спричинили успіхи цієї праці, і без попереднього періоду Визвольних Змагань все це було б немислиме.

Іншим процесом, що йшов всупереч першому, було намагання большевицького окупанта, підтриманого українськими комуністичними елементами, ске-

рувати національну енергію пробуджених мас в річище „загальноросійського" совєтського життя.

Протягом 1923—1929 років політична і економічна слабкість примушувала окупанта здійснювати свій тиск обережно, отже не дозволяла йому відразу перетяти шляхи розгортання національно-культурного процесу. Але в 1929 році почалася тяжка боротьба селянства з наступом ворожої, чисто московської системи колективізації. Трагедія 1929—1933 років з масовим винищенням селянства, ослабленого нерівною боротьбою, терором і голодною смертю шістьох з половиною мільйонів, мала продовження в дедалі гострішому тискові Москви на фронті ідеологічному.

Січень 1933 року знаменує собою офіційно проклямований постановою ЦК ВКП перехід Москви в рішучий наступ на українську національну свідомість. Наступ триває вже 15 років, давши лише деяку павзу в часи, що йшли за „визволенням Західньої України", і певне зменшення актуальности в роки другої світової війни.

Ті лінії, якими провадиться агресія з боку Москви, намітилися ще в 1933—34 і 37—38 рр., большевицька пропаґанда не наважувалася деякі питання акцептувати так гостро, як робить це вона від 1945 року.

Ця тактика щодо поборювання, за совєтською термінологією „решток" націоналістичних концепцій на Україні стоїть у тісному зв'язку з політикою послідовного, офіційного, дедалі одвертішого виявлення совєтського патріотизму як непосередного спадкоємця царського імперіялізму.

В нашій літературі не досить виразно ще окреслений перехід большевицьких володарів у їхній пропаґандивній фразеології від революційних лозунґів „свободи", „соціяльного і національного визволення", „права народів на самовизначення" до дедалі виразнішого ствердження традицій єдиної Росії. Говоримо лише про пропаґандивні гасла, бо цілком очевидно, що на практиці большевики від першого ж дня захоплення влади і протягом усієї т. зв. громадянської війни ці імперіялістичні традиції вже сумлінно здійснювались. Це дало підставу білим росіянам в „Смене вех" 1921 року одверто визнати в Леніні та червоній армії гідних спадкоємців Івана Каліти — „собирателя Земли Русской".

Тим часом як на Україні в 20-х роках провадилася інтенсивна праця на полі культурному і спроби реґулювання її з Москви давали дуже сумні наслідки (показником чого була розправа 1937 р. навіть з яничарами типу Затонського, П. Любченка, Кулика, Микитенка тощо), в Москві став підготовлятися перехід до нових гасел, які б категорично стверджували перевагу росіян в всім просторі імперії. Носії російської імперіялістичної ідеології перших років революції були ще надто чужими, а то й просто ворожими большевикам, щоб їх можна було зробити „міністрами пропаґанди": з рядів „володарів думок" більшість опинилась за кордоном, Ґуміљов був розтріляний; Брюсов і Блок надто далекі були духовими корінням; історик Платонов і йому подібні були тісно зв'язані з монархією; не надавалися до цієї ролі ні мало популярний новатор Пільняк, ні вчорашній білий еміґрант А. Толстой... Середина 20-х років принесла відновлення старої приязні з Максимом Ґорьким, широко відомим представником лівого крила літератури. Він однаково імпонував як рабфаківському поколінню, так і старій російській нігілістичній інтеліґенції.

До того ж він був відомий і лівим колам літератури західнього світу.

Саме Ґорькому судилася роля червоного Ґеббельса. Авторитет серед інтеліґенції, безпосередній контакт із „великим і мудрим", поступова ізоляція від зовнішнього світу всього його дому давали широкі можливості політично використати вроджену схильність талановитого волзького босяка вірити, що „наша Матушка-Россия — всему свету голова".

Від пропаґандивних писань Ґорького із звеличенням геніїв „народного духу" Росії, від його постійних намагань в централізований, уніфікований Спілці Совєтських Письменників (що прийшла 1932 року на місце національних організацій) приділяти лише підпорядковане місце „инородцям" — до практики Постишева і Хрущова з директивним прославленням великої „мови Пушкіна і Леніна" як мови міжнародного пролетаріяту був лише один крок.

Саме діяльність Ґорького, керована з Кремлю Сталіном і Ждановим, давала тон Маяковському, Дем'янові Бєдному, Толстому, Еренбурґові, пізніше ак. Тарле, отже і малоросові Корнійчукові, що як „недреманное око" поставлений був коло зламаних уже Тичини, Рильського, Бажана. Створився концерт, в якому виключені були небажані „дисонанси" 1923—1933 років.

Поряд із терором, що дав можливість зручно розв'язати „проблему кадрів" на Україні, поряд із натиском на русифікацію шкіл, особливо середніх міських і високих технічних, важливу ролю відігравало насаджування російських газет, російського театру і кіна, русифікація репертуару українських театрів і радіомовлення.

Особливу ролю відігравало використання різних численних ювілеїв. Ювілеї „Слова о полку Ігоревім", Шота Руставеллі, Пушкіна (1937 р.), Шевченківський 1939 року і Полтавського бою того ж року, не кажучи про безліч різних дрібних нагод, були всіляко використовувані для гучномовного демонстрування „нерозривної дружби народів". Поряд із хвилею єжовського терору, газетна і радійова тріскотнява давали „непохитний дороговказ" усій пропаґанді, позначали межі, до яких інтеліґенції поневолених республік не можна було наближатися.

Темп ліквідації безсумнівних (хоча б і дуже обмежених) здобутків тих років, коли в українських мистецьких, наукових і культурницьких колах діяла ще непогамована стихія хвилі національної революції, був настільки швидкий, що, не зважаючи на явне намагання „уряду УССР" і діючих на Україні комуністів створити хоча б фальсифікований компендіюм українознавства, — з цим не пощастило і досі.

Після тривалого і безнадійного перегляду „зіпсованих націоналістичними шкідниками" статтей для перших томів „Української Радянської Енциклопедії" видавництво восени 1934 року закрили, і досі

ніякого іншого фальсифікату української енциклопедії не створено.

В 1933 році підпали під офіційну заборону всі словники ВУАН, тобто 6 великих томів із намічених 8 т. зв. „Словника живої мови", понад 30 великих термінологічних словників в найрізноманітніших галузях знання, таксамо як „Українсько-російський словник" А. Ніковського, словники Ізюмова і „Правописний словник" Голоскевича. Одночасно з забороною „Українського правопису" 1928 року заборонені були книги Синявського, Курило, Смеречинського, колективний курс за ред. Булаховського, праці Німчинова, Наконечного... За винятком реформованого, тобто русифікованого „Українського правопису" 1933 (1946) року та жалюгідного однотомового словника Ін-ту Мовознавства 1937 р., крім маленьких шкільних термінологічних словників і підручників мови для середньої школи в УССР, після 1933 року нічого не зроблено. Словникова комісія так досі й не спромоглася закінчити великий український словник, який поєднував би русифікаторські тенденції з лексичним багатством мови, та, очевидно, це і неможливо! Отже, фальсифікат, що заступив би собою академічні словники або „Норми" Синявського, не з'явився.

Не інакше стоїть справа із створенням книг, які відігравали б ролю таких поширених у 1918—25 роках „Ілюстрованої історії України" М. Грушевського або „Історії українського письменства" С. Єфремова. Після заборони для широкого вжитку праць М. Грушевського, О. Єфименкової, далі М. Яворського, О. Гермайзе, М. Слабченка, Мірзи-Авак'янц, надійшла черга на випущену на початку 30-х років нібито марксистську колективну „Історію України" вид-ва „Пролетар". Від середини 30-х років спеціяльно організована Інститутом Історії АН УССР група з благословення ЦК КП(б)У працювала над підручниками для середньої і високої школи. Нині ЦК КП(б)У розгромив ці підручники як „націоналістичні", хоч вони являють собою не більше, як одверто русифікаторське перекручення історичного процесу.

Не пощастило большевикам створити і фальсифікованого підручника з історії української літератури. З хвилею терору і офіційних заборон поступово вилучені були із вжитку праці Єфремова, Ніковського, Зерова, Драй-Хмари, Музички, Плевака, Шамрая, Дорошкевича і багато інш. Для середньої школи прийняті були карикатурні книжки Пільгука і Шаховського. Для високої школи напередодні війни Інститутом Літератури ім. Шевченка підготований був І т. іст. літератури з рядом цінних статтей, не зважаючи на офіційний характер видання. Очевидно, що після недавнього погрому конспективного „Нарису історії української літератури" учасників цієї праці Є. Кирилюка і С. Маслова справа знову надовго замре. Самі С. Шаховський і І. Стебун-Кацнельсон, не зважаючи на партійний ентузіязм, нового курсу не створять. Не будемо говорити про те, чому немає досі систематичного підручника з фолкльору, більш-менш широких незаборонених праць з історії мистецтва, немає навіть більших, ніж для середньої школи, хрестоматії чи антології української поезії. Таких книжок видано було до 1933 року чимало. Вони були заборонені, а замість них нічого не видано.

А тим часом до шкіл і бібліотек ідуть з півночі численні університетські курси, підручники і хрестоматії, збірки фолкльорних матеріялів, розкішні видання старих і нових письменників, багата мемуарна література (на Україні, крім спогадів Саксаганського і Садовського, мемуарна література нині зовсім невідома)... Видання ці підкупають публіку позірним ослабленням вульгарно-соціологічних екскурсів, близькістю до колишніх „старорежимних". Поряд із відповідною політикою в шкільній, газетній, театральній справі, в кіні і радіо це, безперечно, справляє свій ефект у вихованні і перевихованні населення. Культурна „перевага" півночі для непосвяченого здається очевидною. А цього і треба...

Період підготови до війни 1939—45 рр. позначився деяким **позірним** ослабленням одвертого антиукраїнського курсу. Зате під час війни настільки виявилася воля українського народу боротися за свободу з обома окупантами, що сумніву у кремлівських володарів не лишилося: Україна не перевихована, вона і далі ворожа Москві, вона і далі бореться і пасивно і активно — збройно...

Усвідомлена була потреба повести війну з незнищеним українським націоналізмом засобами далеко гострішими, брутальнішими.

Пропаґандивна політика большевиків з кінцем війни входить, очевидно, під впливом свіжого досвіду щодо поневолених народів, в нову, покищо, останню фазу, яка виявляє велику подібність до найреакційніших пропаґандивних ходів російського царизму.

На місце висловлювань Сталіна про „соціялістичну змістом і національну формою" культуру поневолених Москвою народів, на місце базікання Хрущова про „упосліджувану" на Україні мову Пушкіна і Леніна як мову, до якої „тяжіють маси всього світу", приходять категоричні висловлювання переможця в другій світовій війні. 24. травня 1945 року на бенкеті в Кремлі, приймаючи червоних офіцерів, Сталін заявив: „Я п'ю насамперед за здоров'я російського народу тому, що він є найвидатнішою нацією з усіх націй, що входять до складу Советського Союзу. Я підношу тост за здоров'я російського народу тому, що він заслужив у цій війні загальне визнання як керівна сила Советського Союзу серед усіх народів нашої країни..." В цій же промові було виразно вказане, що в часи, коли „інший народ міг би сказати урядові: ви не виправдали наших сподівань, ідіть геть..." — „російський народ не пішов на це, бо він вірив у правильність політики свого уряду".

Це говорилося в часи, коли вже яскравим полум'ям горіла збройна боротьба на заході України, коли заходами советського уряду ліквідували рештки калмиків, інгушів, кримських татар і козаків, коли советська преса стала наповнятися статтями про „фашистів" — „німецько-українських націоналістів", про білоруські, лотиські, естонські й інші „фашистські" організації в західніх зонах Німеччини й Австрії...

Боротьба на Україні триває далі, її замовчати не можна, отже третій рік ґаласує советська про-

паґанда і останнім часом гучніше, ніж будь-коли, не виключаючи і одвертого походу 1933—34 років.

Пропаґандивний похід нової валуєвщини не обмежується паплюженням ОУН, сьогоднішніх борців за самостійність України з націоналістичного чи інших таборів, не обмежується статтями типу писань М. Рудницького в 1945 році або теперішніх пасквілів Я. Ґалана чи Л. Левченка в „Радянській Україні".

За останні три роки з'явилися офіційні постанови і статті, що засуджують виступи ряду українських совєтських письменників, в справі роботи істориків, а також істориків літератури і критиків. Не ставлячи собі завдання подавати історію цього нового прапаґандивного походу, спинимося на основних лініях сьогоднішньої боротьби проти української національної ідеї.

Поряд із загальною назвою своїх противників „німецькоукраїнські націоналісти", большевики раз-у-раз вживають терміну „грушевщина". В кожній статті поряд імен сучасників, ненависних большевикам, неодмінно фіґурує ім'я проф. М. Грушевського. Розкриваться причина цього найповніше в статті, присвяченій „ідеологічним помилкам" в „Короткому курсі історії України" під ред. С. Білоусова, К. Гуслистого, М. Петровського, М. Супруненка, Ф. Ястребова, в „Нарисах історії України" під ред. К. Гуслистого, Л. Славина, Ф. Яструбова і в І томі „Історії України" під ред. М. Петровського — видання Інституту Історії Академії Наук УССР („створити справді наукову маркситсько-ленінську історію України", „Радянська Україна", З. X. 47).

Передусім в статі твердиться, що історична наука „не може більше зводити історію суспільного розвитку до дій королів і полководців, до дій „завойовників" і „покорителів" держав, а повинна, насамперед, зайнятися історією виробників матеріяльних благ, історією трудящих мас, історією народів". Рецепт дуже повчальний, коли його зіставити з тим, що робить російська пропаґанда за останні 10 років, всіляко підносячи діяльність не тільки Петра І, Олександра Невського, Дмитрія Донського, але Івана Грозного; поряд уславляються як „проґресивні діячі" уже не Разін і Пугачов, як 25 літ тому, а Мінін і Пожарський, Сусанін, Суворов, Кутузов, Барклай де Толлі, Нахімов, Брусілов... Очевидно, народ „недержавний" не повинен особливо цікавитися своїми діячами, тоді як „державний" має культ цей плекати!

Велика провина сучасних совєтських істориків на Україні в тім, що вони, не додержуючись „настанов маркситсько-ленінської науки", побудували свої книги „на положеннях, запожичених у буржуазно-націоналістичних істориків — Грушевського, Антоновича та інших, на положеннях, що перекручують картину історичного процесу на Україні на догоду націоналізмові".

Основні „хиби" цієї націоналістичної школи такі: „...Вони намагалися приховати від трудящих єдність походження та історичну спільність українського, російського і білоруського народів"... Доводити цю „нерозривну єдність" в Київській Русі мала п'еса І. Кочерги „Ярослав Мудрий", (автора і постановників якої, М. Крушельницького, І. Мар'яненка і А. Сердюка, нагороджено сталінською премією).

Періодизація історії України у Грушевського „наскрізь антиматеріялістична своєю суттю", „...малювала історичний розвиток українського народу **відмінним від історичного розвитку російського та інших народів нашої Батьківщини**".

Автори „висунули брехливу, антинаукову теорію безклясовости і безбуржуазности українського народу в минулому"...

Не наголошуючи в достатній мірі, як цього потрібно марксизмові, розшарування, роз'єднання в народі в часи Київської Руси і в період національної революції 1648 р., підсовєтські історики, говорячи про війну 1648 і наступних років, „замість того, щоб підкреслити, що війна була боротьбою **насамперед селянства**", підкреслюють, „що основна маса української шляхти, вищого духовенства і козацької старшини виступала проти Польщі, чим, мовляв, і був обумовлений загальнонародний характер війни"... Побіч із тим, що „клясова боротьба селянства", зображується як „суто національний рух", історики „не розкривають повністю значення приєднання України до Росії".

Богдан Хмельницький лише один із діячів українського минулого має визнання нинішніх володарів на Україні, і під час війни був навіть заснований орден Хмельницького. Як бачимо з писань офіціозу, значення його діяльности розцінюється московськими марксистами цілком тотожньо з царськими найреакційнішими істориками.

„Ми шануємо великого гетьмана і історичного діяча українського народу Богдана Хмельницького, який в лиху годину нашої історії знайшов рятівний шлях України в єднанні з великою Росією, здійснив вікове прагнення українського народу з'єднатися з своїм російським братом і врятував наш народ від ярма польських маґнатів та інших іноземних завойовників — так пише не Іловайський і не проф. Флорінський, а Л. Левченко в ст. „Геть на смітник історії", („Радянська Україна" 8. X. 47).

Визначення ролі Богдана Хмельницького, подане в книзі проф. Петровського і цілком відповідне до московських уявлень, очевидно, ще не досить чорносотенне.

Зате згадка про Виговського, Дорошенка і, природна річ, про Мазепу — цих „зрадників українського народу" — сповнює цитованого Левченка таким же обуренням, як і згадка про Петлюру і Коновальця.

Далі українським підсовєтським історикам закидається невірне висвітлення — „замазування" робітничого руху на Україні. Його треба було показати „як складову частину всеросійського соціялістичного руху робітничого клясу"...

В статті Ф. Єневич „Про націоналістичні помилки М. Рильського" („Рад. Україна" 2. X. 47) між іншими смертними гріхами „поетові-орденоносцеві" закидається, що він, ідучи „слизьким шляхом", „ідеалізації буржуазних ідеологів", прийшов „до контрреволюційної теорії українського самобутнього марксизму", згадавши про діяльність „Молодої Громади" з М. Зібером і Подолинським на чолі.

Недозволеним гріхом Інституту Історії є те, що „культурні процеси в українському народі змальовуються в дусі горезвісної „теорії" единого потоку. Доходить до того, що Львівське наукове товариство, яке було центром буржуазного націоналізму, характеризується як „найвизначніший осередок української науки" в минулому". ...„Боротьба українських трудящих, насамперед робітничого кдясу, змальовується не в нещадній війні з націоналістичною буржуазією, а в одному річищі з діяльністю націоналістів"... „Зростаючий попит мас на українську револ.-демократичну літературу з одного боку, утворення націоналістичних куркульських об'єднань, (це, як видно з контакству, „Український клюб" у Полтаві, „Етнографічна комісія" в Києві, „Т-во ім. Квітки" в Харкові, ряд організацій „Просвіти", „створення окремих українських кооперативних органів" — М. Гр.) і петлюрівських газет „Сніп", „Дзвін", „Маяк" „Сяйво", „Наша кооперація", „Життя і знання" та ін. — М. Гр.) з другого боку, — все для авторів з Інституту Історії — явища одного й того ж порядку"... „Це — лінія на проголошення єдности інтересів українських трудящих і української буржуазії".

...„Вони не викривають, замовчують реакційну „теорію" українських націоналістів про безклясовість і безбуржуазність українського народу в минулому. Вони, як вказує ЦК КП(б)У, залишають непоказаним, що саме з допомогою цієї „теорії" ідеологи української націоналістичної контрреволюції (Грушевський, Петлюра, Донцов, Винниченко, Єфремов тощо) намагалися ідейно розброїти робітників і селян України в їх боротьбі за соціялізм, відірвати український народ від усіх народів Радянського Союзу", а Україну — звичайно ж — „перетворити на колонію німецького імперіялізму".

Автори не поставились, нібито, з належною пошаною до поданих ще в 1934 р. „Зауважень з приводу конспекту підручника історії СССР", де Сталін, Жданов і Кіров писали, що „потрібен такий підручник історії СССР, де б історія Великоросії не відривалася від історії інших народів СССР" — отож і навпаки. Вони, ті автори, не збагнули, що **„як відомо, процес „збирання Руси", процес утворення Російської багатонаціональної держави, за провідною роллю в ній російського народу, був глибоко проґресивним процесом"...** Не збагнувши, мовляв, цього, автори... „замовчують всю проґресивну ролю, що її відіграло утворення Московської держави в історії нашої Батьківщини". А тому вони, нпр., не розкривають, „того величезного значення, що його мало приєднання до Росії для дальшого розвитку української економіки".

...„Хоч яким жорстоким було гноблення, якому піддав царизм Україну, приєднання України до Росії відіграло надзвичайно проґресивну ролю(!) для розвитку на Україні економічного життя"...

Далі йдуть закиди, що не змальовано, що тільки допомога російського та інших народів нашої Батьківщини і забезпечила українському народові після довгої тяжкої боротьби його соціяльне і національне визволення".

Природно, що, коли так, автори не досить висвітлили „величезний вплив російської революційної-демократичної думки" не тільки на Шевченка і Франка, а й „на формування поглядів широких демократичних кіл української інтеліґенції"..

А тим часом „автори не шкодують присвячувати цілі сторінки книжок низькопоклонницьким описам переймання українськими поміщиками і українською буржуазією західньоевропейської культури, західньоевропейських стилів „барокко" і „ампір"... „Якщо вірити авторам, Герцен і Белінський, Чернишевський і Добролюбов відіграли в історії України меншу ролю, ніж барокко і ампір".

Стаття про істориків і їхні гріхи з граничною виразністю вказує основні вимоги, яких мають триматися всі, хто виступають на ідеологічному фронті, щоб їхня позиція була непомильно малоросійська, а не українська.

Всі інші відомі нам численні офіційні виступи на ці теми атакували такі основні „гріхи" націоналістичного характеру: „уявлення про **самобутність** українського народу і його **незалежність** від північного сусіда; любов до селянства як носія самобутности української нації; **єдність** різних верств української нації в боротьбі за незалежність; уявлення про нерозривну **єдність історичного** чи культурного процесу; **пошану до минулого;** уявлення про зв'язок української нації та її культури з **Европою** як комплексом західньої свідомости.

Влітку 1946 року були піддані гострій критиці твори кількох українських совєтських письменників, у яких „відроджуються буржуазно-націоналістичні ідеї і концепції, в націоналістично-викривленому вигляді змальовується як минуле українського народу, так і совєтська дійсність", в яких „одверто протиставиться український народ і його культура братському російському народові і його культурі" („Правда", 2. IX. 1946).

Тут було критиковано такі речі, як „Софія" Л. Смілянського, твори О. Кундзіча — за проповідь „патріярхальної самобутности" і „національної обмежености; за ідеалізацію минулого — оповідання В. Чередниченко. Восени 1947 року піддано надзвичайно гострій критиці роман „Жива вода" Ю. Яновського за те, що автор „життя радянських людей змальовує неправдиво", що „надто багато смертей і трагедій", і, зокрема, за те, що „Яновський **намагається ствердити як щось незмінне, одвічне й самобутнє „селянські звичаї в моралі", незмінність селянського побуту, традицій, звичаїв і психологічного складу у людей з села"** („Молодь України", Ч. 181).

І в згаданій тут статті про роман Яновського, і в широкій критиці (влітку 1946 р.) „Нарису історії української літератури" за редакцією проф. С. Маслова і Є. Кирилюка, і в дискусіях 1947 року (зокрема в „Літературній газеті" 31. 8. 47), надзвичайно гостро критикуються будь-які вияви визнання зв'язку української духовости з духовістю европейською. Виходячи з визнання вкрай шкідливими, розкладницькими теорій про взаємний зв'язок західнього і східнього мистецького слова в фолкльорі і новій літературі, офіційні пропаґандисти, сплюживши навіть одного з клясиків російської науки Олександра Веселовського, „розправляються" з М. Грушевським, В. Антоновичем, Ф. Вовком, Дм. Дорошенком, М. Возняком; гостро критикують писання совєтських авторів М. Рудницького, А. Шам-

рая, О. Дорошкевича, Гозенпуда, Старинкевич та ін. Не кажучи про констатацію впливів, саме порівняння творів, мотивів чи засобів композиції визнається єретичним. За нинішньою советською теорією, українська література, позбавлена самобутности, лишалася б цілком ізольованою в світі, коли б не той же вічний рятівник — „братерський великий російський народ" із своїми глибоко спасенними впливами, що тільки й тримають на світі українську літературу, як це доводить у недавній статті про М. Горького І. Стебун-Кацнельсон.

Самобутність нації стала річчю, про яку українцям говорити не можна. Не менш небезпечно визнавати давні й сьогоднішні зв'язки з літературами світу. Що, власне, лишається від самого українського культурного процесу за останніми вимогами офіційних критиків УССР?

Показовою є операція, якій на сторінках „Радянської України" (2. X. 47) піддає поета-орденоносця Ф. Єневич у статті „Про націоналістичні помилки М. Рильського". „Викривання" націоналістичної ідеології Рильського іде за кодексом, нам уже відомим. „Рильський ідеалізує минуле України"... „Рильський незгодний з ленінським положенням про клясовий характер української культури... він... пропагує теорію безклясовости української культури, націоналістичну теорію єдиного потоку в розвитку української літератури".

Цікаво більше те, що ж саме, при застосуванні згаданих артикулів кодексу залишається, так би мовити, для безперешкодного ознайомлення українському народові.

Справа доходить до того, що характеризуючи якусь добу, не можна ставити поряд кількох сучасників, зв'язаних між собою спільною працею, коли один з них є в очах советської опінії „леґальний громадянин", а другий — „ворог народу". Інкримінується те, що Рильський говорить про... „наших видатних діячів — Тараса Шевченка, Панька Куліша, Миколу Костомарова"; що Рильський писав: виступили „на літературну арену Панас Мирний, Іван Нечуй-Левицький, Кониський, Старицький, пізніше — Леся Українка, Самійленко, Коцюбинський, Грінченко, Грабовський". У „вступному слові" до кн. „Українські думи та історичні пісні" він твердить, що вивчення і використання дум зв'язане з іменами „таких письменників, учених, музикантів, художників, як Шевченко, Гоголь, Франко, Леся Українка, Павло Тичина, Максимович, П. Куліш, Костомаров, Антонович, Драгоманов, Русов, Житецький, Сумцов, Горленко, Манжура, Порф. Мартинович, Сластьон, Філ. Колесса, Дмитро Ревуцький і багато інших". Критик обурюється: як можна автора „Партія веде" П. Тичину ставити в один ряд з Кулішем, Костомаровим, Антоновичем і Ко"(!)

Обурення його викликає і те, як міг Рильський, зраджуючи ленінський принцип розколювання українського історичного процесу, написати: „Той факт, що саме на місці першої київської друкарні (17 ст. — М. Г.) бачимо ми вже в наші часи, у радянському Києві, друкарню Академії Наук і Державного Видавництва УССР, розміщені в старому будинку початку 17 століття, можна вважати за прекрасний символ безперервности розвитку української культури...") („Київ в історії України"). Як міг Рильський називати „блискучими представниками" української науки Куліша і Костомарова, Вол. Антоновича, Олександра Лазаревського, Ореста Левицького, як можна говорити про „величезну ролю в розвитку української громадськости" другої половини 19 віку історика, фолкльориста, публіциста і критика М. Драгоманова, як можна говорити про „монументальну „Історію України-Руси" Грушевського, про блискуче редаґування Б. Грінченком словника „Киевской старины", як можна говорити, що „українська наука після 1905 р. і років реакції вступила в нову, вищу фазу свого розвитку"...

Нарешті обурення критика викликає фраза Рильського про Шевченка: „...як огняний стовп, веде за собою всіх нас, українських письменників".

Єневич повчає Рильського: хоч Шевченко і був „ідеологом селянства" і стояв за „народну (селянську) революцію, хоч він і „захищав матеріялістичний світогляд і вів боротьбу проти ідеалізму", хоч „стояв на позиціях матеріялістичної естетики", хоч, „як Герцен, Бєлінський і Чернишевський у Росії, так Шевченко на Україні є попередником російської соціял-демократичної партії", хоч „погляди Шевченка, безсумнівно, відіграли певну ролю в ідейній підготовці українського народу до сприйняття марксизму-ленінізму", — але цілком ясно, що не Шевченко веде за собою українських радянських письменників, як твердить М. Рильський, а партія Леніна-Сталіна, і тільки вона".

Небагато лишається від української культури в цій новій трансформації валуєвщини, коли для Шевченка зберігається роля підготовлювача до приходу російської соціял-демократії. Як одинокі дерева з обірваним листям серед похмурого поля, понівечені стоять на полицях бібліотек „вибрані", спрепаровані, зфальсифіковані твори небагатьох великих з нашого минулого, за ким ще визнається це право в УССР.

Стара валуєвщина, проголошуючи „не было, нет і быть не может", боролося одвертіше — нинішня, лишаючи видимість розвитку, підступна і мстива, її зброя лукава і отруєна. Ми стоїмо з нею в боротьбі політичній. Але й справа української культури в небезпеці, більшій, ніж будьколи.

Це ставить нас сьогодні перед тяжкими, але невідкладними завданнями.

„Логіка розвитку національного руху на Україні веде до повторення військових подій 1918—1920 рр. Ми хотіли б, щоб неминучість їх була засвоєна ширшими кругами громадянства, як і той факт, що цей конфлікт матиме місце незалежно від форми влади в Росії. Всі вони для нас мають однакову ваґу, бо однаково не миряться з існуванням державної незалежности України і однаково будуть боротися проти неї і з нею, як політичними, так і мілітарними засобами. Між царською Росією і сучасною комуністичною для нас не має різниці, бо обидві вони уявляють собою тільки різні форми московської деспотії та імперіялізму. Ідеал державности української не може бути втиснутий у вузькі межі федерації, конфедерації, тим більше автономії, ні з Росією, ні з ким би то не було". — **С. Петлюра.**

М. М.

Де стоїмо?

(З приводу опортуністичних ухилів у наших лавах)

1. **Досвід минулого.** Український революційний націоналізм лише після визвольних змагань 1917—20 рр. найшов своє політичне й організаційне оформлення в УВО, потім ОУН. Для долі національно-визвольної боротьби нашого народу в українському організованому революційному націоналізмі незатерте й вирішальне значення має те, що він організаційно-політично оформив і очолив собою, матеріялізував, перетворив стихійний український націоналізм мас, як рушійну ідею, в організований політичний рух.

За часів визвольних змагань 1917—20 рр. ми не мали **організованої** політичної сили українського націоналізму, бо він тоді не вийшов за межі тоненького, слабо політично організованого самостійницького руху полум'яних патріотів політичної самостійности української нації: Міхновського Донцова і небагатьох інших. Такий організаційно-політичний стан українського націоналізму за тих часів не міг очолити національного стихійного руху народніх мас, а це, зрештою, в основі речей було вирішальною причиною поразки 1917—20 рр.

Вся доба політичного розвитку українського націоналізму після визвольних змагань тих років і донині йде під домінантною основної тенденції — організаційно-політичного розвитку й оформлення українського націоналізму, як політичного фактора, що інтеґрально організує всі без винятку прояви стихійного національного суверенізування українського народу.

Ця домінантна історичного розвитку українського народу — ляйтмотив українського націоналізму — в більшій чи меншій мірі засягу й глибини діяння та організаційного й політичного охоплення — обняв усі без виїмку землі посідання українського народу й цілість усіх процесів буття народу.

На основних землях України — під Москвою — вся сума й складність відносин і боротьби після двадцятих років відбувались у безперечно тривалому конфлікті українського націоналізму з московським націонал-імперіялізмом. Не проблеми соціяльні, культурні, економічні й інші **творили й творять** зміст конфлікту України з Москвою після двадцятих років, а єдина вирішальна й актуальна проблема — **боротьба Москви з українським націоналізмом,** — на всіх без вийнятку ділянках життя — в науці, культурі, літературі, мистецтві, економіці, управлінні, соціяльних відносинах тощо.

Хоч і недостатньо і не всебічно, але досить широко цей стан задокументований усією сумою фактичних відносин України й Москви після двадцятих років і понині. Побіжно зазначимо, що завдання української науки, передусім історичної, — об'єктивно висвітлити ці відносини.

Україна під московсько-совєтською окупацією від двадцятих років і понині в боротьбі з Москвою не знала втрат і жертв ні соціялізму, ні лібералізму, **а лише й виключно незчисленні жертви українського націоналізму,** бо навіть українські комуністи гинули, незалежно від своїх суб'єктивних переконань, — історично об'єктивно, — **за націоналізм.** Так ці відносини й справи завжди кваліфікувала Москва, і це відповідає історичній правді, а не хронікальному репортажеві, як дехто розуміє історичний процес.

Усі московські емісари на Україні, коли в боротьбі з нею втрачали голову, то тільки на тому, що не добачали чи не доцінювали сили спротиву українського націоналізму, чи недостатньо його поборювали (Постишев і інші), або самі підпали під його вплив (Волобуєв і інші).

В іншому матеріяльному оформленні, в інших зовнішніх відносинах, але якісно, кваліфікативно, в основі речей так само, відбувались і розвивались відносини на українських землях під польською займанщиною.

І тут відбувалася безкомпромісна й нещадна боротьба українського націоналізму з польським націонал-імперіялізмом подібно до того, як і в підмосковській займанщині. І в західній Україні проблеми культурні, релігійні, соціяльні й інші були не підметом, а лише тлом, матерією, на якій тривала й розвивалась боротьба українського **націоналізму** з польським **імперіялізмом.**

2. **Еволюція української політичної думки**

Національно-визвольна боротьба українського народу в двадцятих роках через політично-організовані його сили була зіпхнута з єдино правильної площини конфлікту — Москва — Україна, **московський імперіялізм — український націоналізм,** на фальшиві тори **капіталізм — соціялізм. Це здезорі**єнтувало й розбило український народ та привело його знову в ярмо ще тяжчого поневолення.

Нині нам видаються дивовижними універсали Центральної Ради, яка нібито воює за Самостійну Україну, а в універсалах клянеться у „вірності й невіддільності" від Москви, або заява прем'єра уряду УНР Винниченка про те, що „Україна не потребує самостійности".

У цих обставинах політичної організованости тогочасної України український політичний самостійницький рух політично підпав під опортуністичну соціялістичну, антинаціональну повінь політичного шумовиння — об'єктивної ворожої аґентури Москви, вдався до мімікрії, найменувавши себе „соціялістами-самостійниками". Не входимо тепер в оцінку того, якою реально організаційно-політичною силою був тогочасний національний рух; ми **стверджуємо** основне, що ця **мімікрія під соціялізм політично самомертвила цей рух** і дискредитувала його, цебто залишала масовий національний рух і боротьбу українського народу не тільки без національно-політичного організованого проводу, а **що важніше — без політичної ідеї, як організувального фактора.**

Від поразки двадцятих років еволюція організованої української політичної думки досягла того, що тепер в Україні вже немає жодної політичної орга-

нізованої сили, яка б, бодай декляративно, на першому місці свого політичного кредо не ставила в тій чи іншій формі основного постуляту політичного націоналізму — „суверенности нації й держави".

Не маємо жодних ілюзій щодо фактичних змін істотного, суттєвого характеру в натурі сучасного „національного" українського соціялізму й демократії від двадцятих років і понині, бо вони й тепер такі ж, як в 1917 роках, а тому їх роля в національно-визвольній боротьбі, очевидно, тепер ніяка. Коли, прикладом, колишній прем'єр УНР Винниченко й інші твердять, що „національна ідея й суверенність нації — анахронізм", то ці голоси сприймаються як засвоєно-механічний вигук папуги. Тут побіжно ствердимо лише, що соціял-опортуністичне крило української опортуністичної думки — духовні політичні друзі винниченків — уже віддавна вдаються до **політичної мімікрії під націоналізм**, цебто **мертвлять себе політично** подібно до того, як націоналізм зробив це з собою в двадцятих роках — мімікрією під соціялізм.

Найвище і єдино істотне та вирішальне досягнення політично організованого українського націоналізму, як політичного чину нації, — це інтегральне опанування ним політичної свідомости й організованости на тій основі мас.

У цьому сенс історичних досягнень боротьби українського політично-організованого революційного націоналізму.

3. Тягар залишків учорашнього дня

Провідна роля українського націоналізму, як організованої й організувальної політичної сили, що організує й провадить національно-визвольну боротьбу українського народу, ще далеко не скристалізована й належно не закріплена в політичному сенсі. Це значить, що далеко не всі питання українського націоналізму, як національної суспільно-політичної системи й зброї визвольної революції та підстави розбудови відродженої держави, до кінця усвідомлені, вивчені, усталені. Не всі проблеми стратегії й тактики боротьби усталені, не скрізь і не завжди організована сила українських націоналістів, достатня й відповідна рівневі й обсягові національних цілей і конкретних завдань боротьби.

Це передусім зумовлюється тим, що організовані сили українського націоналізму сягають своїм корінням національної поразки 1917-20 рр. і того ґрунту, який ту поразку зумовив; що на націоналізмі до певної міри тяжать наслідки „вчорашнього дня" — інтернаціоналізму, марксизму, соціялізму, атеїзму й інших „ізмів", що в основі виключають і заперечують саму ідею націоналізму.

Ці обставини зумовлюють і ставлять перед організованим українським революційним націоналізмом найпекучіші завдання — звільнитись від тягару „вчорашнього дня".

Ці завдання лежать насамперед у площині ідеологічної, світоглядової й політичної кристалізації, безперервного звільнення й очищення націоналізму від ідеологічного й організаційного опортунізму й оспалости.

Український націоналізм не може ні на одну мить ухилитися від боротьби „пробоєм" і „проти течії" та збиватись на манівці опортунізму й оспалости, примиренства, охлялости під жодними претекстами будь-якого характеру — стратегічного чи тактичного, оминаючи абсолютну непорушність ідеологічних основ. Український націоналізм не може вдаватись до ідейно-політичної мімікрії й компромісу, бо в цьому лежить для нього смертельна небезпека перетворення в одну з наших численних т. зв. політичних партій, які, зрештою, коли й зберігають до певної міри характер українських політичних середовищ (еміграційних), а не звичайних чужих політичних аґентур (своєю об'єктивною ролею), як це було перед 1917 р. і в 1920-тих роках, то єдино тому, що існує український революційний націоналізм, як єдина сила, що політично живить і спрямовує фактом свого існування, незалежно від їх суб'єктивної волі й бажання, зміст політичної діяльности тих середовищ.

Тому не опортуністичне наближення організованого українського націоналізму до опортуністичної теорії й практики численних українських політичних середовищ на еміграції, де часто вирує ворожа ідеологічно-диверсійна робота, а відокремлення від них, відмежування від українського опортунізму, кристалізування й зміцнення національної революційної теорії й практики — єдино правильний шлях, що його треба закріплювати організаційним і політичним вихованням сил українського організованого націоналізму й народних мас.

Н. Олежко

Повчальні наслідки одного процесу

Друга Надзвичайна Конференція Закордонних Частин ОУН приділила основну увагу становищу, що його створилося у внутрішньому житті Організації групою членів, які у своїй діяльності порушили ідеологічні і статутові засади.

На Конференції ця група не набула собі права зватися опозицією. Під час нарад Конференції вона фігурувала під назвою „так званої опозиції". І це було справедливо, Конференція довела, що як генеза виникнення, так і програмові основи цієї групи не мають тих рис, які властиві поняттю опозиції. Ця група не уявляла собою чогось цілого, об'єднаного визнанням певних принципів, відмінних від принципів Організації. Вона взагалі не мала принципової бази. Єдине, що об'єднувало цих людей, було невдоволення, при тому амплітуда його була дуже широка, починаючи від особистих амбіцій і закінчуючи щирим переконанням, що Організація ніби відходить від принципів, прийнятих Великими Зборами. Цій так званій „опозиції" була надана необмежена можливість виявити свої позиції. Проти двох доповідачів від Проводу вони ма-

ли чотирьох від „опозиції". Але жоден з них не спромігся виразно показати не тільки їхню, але навіть свою власну ідеологічно-програмову позицію. Тут було висунуте все, що подобалось — і оповідання про те, як С. Бандера після звільнення з німецького концтабору перебрав провід Організації, і невдоволення проти передбаченої статутом структури Бюро Проводу, і нагадування окремих, не маючих ніякого значення подій з минулого, і не обгрунтовані та навіть не сконкретизовані твердження про те, що Організація ревізує постанови III Великого збору ОУН. Було все, крім суттєвого — чіткого окреслення своїх принципових вимог і виправдання того, чому ця група всю свою акцію почала провадити поза межами Організації, на невластивому форумі і в неприпустимих формах.

При такому стані „опозиції" немає нічого дивного, що вона не спромоглася заперечити ті твердження, які були в доповідях Проводу. „Опозиція" просто ухилилась від дискусії, бо в тій принциповій площині, в якій Провід поставив справу, вона не в силі була дискутувати. „Опозиція" повинна була визнати свою повну поразку і зробити з того відповідні висновки. Правильно один з журналістів „Часу" прийшов до висновку, що „опозиція скрахувала".

Але нам ходить не про те, щоб констатувати факти або іронізувати над „скрахованими". Нам ходить про друге — конечним є з цієї події в житті Організації зробити **політичні** висновки, на яких кожен член і Організація в цілому політично зростали б і ідейно зміцнювались би.

Від Конференції пройшло вже чимало часу. Події йшли своїм шляхом. Ніщо не стояло їм на перешкоді. Організація, що мала не тільки можливості, але і надане їй Конференцією право, не стала на шлях організаційних репресій. Свою реакцію на дальші події Організація обмежила лише до усунення того, що могло принести шкоду Організації. Дехто з легковажних обсерваторів і „політиків" схильні були розцінювати це, як неспроможність Організації справитися з становищем, яке утворилося, галасували про кризу, навіть про занепад та затухання націоналістичного руху. Цим людям „збоку" важко було було зрозуміти життєдіяльність живого політичного організму, який, покладаючись на свої внутрішні життєдайні сили, може для локалізації хворобливого процесу дати йому визріти, дійти до нормального кінця і таким чином загоїтися. Це не значить, що організм не відчуває болю при цій хворобі. Він може на той час послабити свої функції, може мати гарячку, але все це лише симптоми того, що він переборює хворобу, що йде процес одужання.

Аналогічне явище мало місце і в житті ОУН на еміграції. Те, що багатьом „збоку" здавалось ознакою слабости, згасання, було виявом життєздатности організму, що, знаючи свої сили, міг покластися на час, який неминуче мусів привести не тільки до точної діягнози хвороби, але й до її ліквідації.

Так воно й сталося. Тепер вже настав час, коли можна ствердити, що загроза **внутрішнього** ускладнення минула, що міцний організм витиснув з себе хворобливі ферменти і тепер для кожного, навіть недосвідченого, ока видно, що те, що виникло на тілі Організації, є їй чуже, тимчасове, приречене на неминучий кінець.

Прогноз, що був зроблений на Другій Конференції, справдився повністю. Те, від чого застерігала Організація „опозицію", тепер вже стало фактом, який не тільки переконує тих, які в той час не могли передбачити дальшого розвитку процесу, але навіть не помічали самої „опозиції". Вона логікою подій була поставлена перед неминучим рішенням, при тому в характері того рішення вже не можна сумніватися: все життєздатне і в основі здорове вийшло або виходить з хворобливого процесу, щоб знову стати частиною цілого, знову нормально функціонувати, а друга частина, яка в наслідок хворобливого ушкодження перестала бути клітиною організму, відмерла, — відпаде як струп, злущиться.

Настав час зробити повчальні висновки.

Основні твердження на Конференції зводилися до того, що в питанні „опозиції" Організація мала справу з двома явищами, які по природі своїй **не мають нічого між собою спільного,** але, в зв'язку з специфічними умовами свого розвитку, неминуче йдуть до симбіозу, злучення. Цими явищами є з одного боку спроба відродження або модернізація соціялістичного руху, як нового політичного угрупования, а з другого — виникнення так званої „опозиції". Генези цих явищ різні, характер теж немає нічого спільного між собою. Але самий факт їх виникнення утворював **обов'язкову для обох ситуацію войовничого протиставлення ОУН.** Отже, перше пов'язання тих явищ між собою виникло в наслідок тотожности об'єкту протидії. Все наступне неминуче вело до зміцнення тої пов'язаности, до симбіозу, об'єднання.

Щоб усвідомити собі це, необхідно глибше проаналізувати ці процеси, пригадати конкретні умови, в яких вони відбувалися.

Ще під час творення УГВР була розпочата консолідація різних політичних напрямків для спільного ведення визвольної боротьби. Політичні середовища, які виникли тут на еміграції, намагаються довести, що УГВР виникла як прибудівка до ОУН, що ОУН утворила її на засадах монопартійности. Щоб довести це, вони посилаються на те, що жодна політична партія, як партія, не взяла участи в творенні УГВР. Вони доводять, що ОУН сама собі суперечить, коли стверджує з одного боку, що „в склад УГВР увійшли представники всіх українських земель та представники різних партій і середовищ", а з другого боку констатує, що „створити загально-національне представництво із представників різних **організованих** політичних партій не було можливо просто тому, що такі партії взагалі не існували".

На перший погляд здається, що тут дійсно суперечність і що насправді УГВР є побудована за принципом монопартійности. Але це лише поверхове враження, в якому опускається деякі основні речі і тому висновки помилкові. Правда, що ніякі інші політичні організації крім ОУН в час творення УГВР не існували, тобто не жили організованим політичним життям і тому не могли виконувати

функцій колективного тіла. Через те вони й не магли виділити з себе представництва в УГВР звичайним шляхом умандатовання або рекомендації.

Але припинення життя цих партій, яке сталося не так від усвідомлення краху ідеологічних основ, як під впливом суворих зовнішніх обставин, в даному разі зі страху перед німецьким окупантом і відсутності політичної мужности, зовсім не означають, що певні світоглядові і політичні концепції тих партій повністю умерли. Вони жили і житимуть так довго, як довго живуть люди, що несуть ті концепції. Ці люди можуть перестати бути борцями за свої ідеї, але не перестають бути носіями їх. В таких випадках відмирає лише політична акція, дія, бо вона можлива лише як вислід діяльності організованого тіла, яке в даному разі відсутнє. Тому спостерігається таке явище, що найбільше політично активні елементи такого, політично завмерлого організму, угруповання, **пов'язуються з іншими,** які живуть і діють, **включаються в чужий план політичної дії, приймають чужу стратегію, бо немає своєї.** Вони, ці політичні попутники, не стають від того адептами іншої ідеології. Навпаки, як раз зі своїх ідеологічних позицій інтерпретують політичну дію і респектують її. Участь таких носіїв певних політичних концепцій в політичній формації (як от УГВР), не дивлячись на відсутність формального умандатовання, є нічим іншим, як заступництвом в тих формаціях ідейно-програмових засад відповідних політичних угруповань **не по формі, а по суті.**

В тому сенсі і треба розглядати участь членів різних політичних партій, які в той час були в стані бездіяльності, в творенні УГВР. Так та участь і розцінювалась: „УПА і ОУН вирішили скласти таке керівництво (УГВР) з тих визначних політичних діячів, українських патріотів, які в минулому **репрезентували різні українські політичні самостійницькі групи** і які тепер займали або нейтральне або прихильне становище до УПА" (Всі вище наведені цитати беремо зі статті, надісланої з Краю „Про УГВР". Цю статтю було передруковано в ч. 86 газети „Укр. Трибуна".)

Ця ситуація спричинилася до того, що заступництво в УГВР було побудоване не за принципом формального умандатовання чи рекомендації, а за персональним іменуванням на першому з'їзді. До цього факту ми ще повернемось, бо йому потім почали надавати зовсім іншу інтерпретацію. Цю історичну довідку про природу УГВР конечним було привести, щоб зрозуміти дальші процеси, які виникли тут на еміграції, і розвиток яких залежав від виникнення так званої „опозиції" в ОУН. Ця довідка потрібна, щоб ствердити один основний постулят, а саме, **що в УГВР увійшли, поруч з представниками ОУН, і представники інших політичних поглядів,** які на той час не мали своїх організованих середовищ. Тоді ця різниця політичного кредо не мала значення, як вона немає значення і тепер на рідних землях. Там УГВР, як і раніш, має на меті „об'єднувати і координувати дію всіх самостійницько-визвольних сил українського народу... керувати всією національно-визвольною боротьбою українського народу". Там УГВР і тепер є об'єднанням „всіх провідних політичних елементів", де „зібрані всі представники активно діючих революційно-визвольних сил України" (цитати з „Платформи УГВР"). Щодо світоглядових і соціяльно-програмових основ, тобто всього того, що характеризує політичне середовище, то УГВР ніколи не мала на меті, та і не могла мати, перетворення себе на якусь політичну групу, подібну до партії, з своєю власною програмою. Вона за своєю природою, як всенаціональний твір, могла виникнути не на базі якоїсь програми, **а на базі платформи,** побудованої на спільних для всіх або для багатьох політичних угруповань національно-самостійницьких засадах. От чому свій конституційний документ УГВР назвала „Платформою" і політичні тези обмежила в ній визнанням суверенности і соборности Української Держави і революційного шляху здобуття її, а соціяльно-програмові засади внутрішнього ладу окреслила сприйнятними для всіх принципами. Тому УГВР в свойому універсалі могла проголосити: „До Української Головної Визвольної Ради можуть входити всі справді самостійницькі і незалежні сили в Україні, незалежно від їх світоглядово та політично-групового спрямовання, ті, котрі борються за Суверенну Соборну Державу". Так було в 1944 році, так збереглося і зараз на Україні, але так не могло залишитись тут, на еміграції.

На еміграції партії відновили своє організоване життя, виникли нові партії. Їх політичний крах у відповідальний момент історії українського народу примусив їх, для збереження свого політичного реноме, зайняти негативне, а то й вороже становище до визвольної боротьби народу і тих політичних сил, що нею проводили, і користуючись тимчасовою затримкою розгортання цієї боротьби в революцію, — ці партії, політично негуючи визвольні змагання, в той спосіб намагаються найти політичне виправдання власного краху і бездіяльности. Потім, під тиском подій, а в деяких випадках і в цілях політичного зиску, вони поступово змінювали своє відношення до визвольної боротьби, але й досі не пішли далі вимушеної толеранції її. І тепер всі ці партії відсутні в революції українського народу. Вся їх політична дія обмежилася еміграційним середовищем та певними акціями серед чужих політичних чинників.

Самий факт відродження партій на еміграції привів до складної колізії для адептів різних політичних ідеологій, що найшлися в Закордонному Представництві УГВР. Частина їх фактично відійшла від УГВР, частина знайшла для себе можливим бути на протязі деякого часу і в політичних угрупованнях, які не визнавали УГВР, і в ЗП УГВР **одночасно,** і нарешті основна частина залишилася вірною своїй революційній концепції, не змінила свойого становища до УГВР і не пов'язалася з відродженими партіями.

Чи змінилися від того їх ідеологічні позиції? Ясно, що ні. І це створило досить складну ситуацію. Кожна політична ідеологія вимагає для свойого існування ідеологічно-пов'язаної спільноти, кожний носій такої ідеології неминуче шукає того середовища, де б його ідеї жили і розвивалися в напрямку здійснення їх.

Звичайно, коли виникає якесь принципове розходження у політичному середовищі, меншість спочатку бореться з проводом свого середовища, а потім, коли не знаходить зрозуміння, апелює до організованого членства, мобілізує його навколо своїх позицій з тим, щоб або привести до зміни провідних напрямних діяльности цілости, або відокремитися від старого політичного тіла і перетворитися в самостійну політичну організацію.

В даному випадку цей процес не міг бути нормальним шляхом, тому що відроджені на еміграції партії не є тим, що розуміють під поняттям партії, цебто політично-діючою ідеологічною спільнотою, бо в багатьох з них немає маси. Це в основному — вузьке коло членів колишніх партій, які при зустрічі з реальною дійсністю політично скрахували, але ці „останні могикани" вже мертвих рухів залишилися вірними своїм доктринам, боронячи ці доктрини шляхом ретельного ховання від перевірки життям. Це в першу чергу стосується до соціялістичних партій. Яка ж доля випадала тим, хто відчув живе політичне життя і приєднався до визвольного руху? Перед ними постали три можливості: 1) повністю стати на позиції визвольного руху, для чого не конечним було організаційне пов'язання з відповідним політичним середовищем або визнання його світоглядових засад; 2) творити в суспільстві нове політичне середовище на своїй світоглядовій базі, і 3) прицепитися тимчасово на якомусь іншому чужому організмові, живитися його силами, ставлячи сили того організму собі на службу і наповнюючи його своїм змістом.

Найбільш реальним був перший шлях, яким і пішла переважна більшість тих, хто пов'язався з визвольним рухом і увійшов у його визвольний центр. Щодо другого шляху, то він був нездійсненним, бо неможливо утворити нову політичну спільноту на ідейно-політичній базі, що вже потерпіла крах.

Нереальним був би і третій шлях, бо така спроба активізації політичного руху на чужому тілі неминуче зустріла б спротив активного загартованого в боротьбі, апробованого життям політичного організму і була б знешкоджена.

Але специфічні умови привели до того, що ця нереальна можливість стала фактом. Цілком випадково склалося так, що т. зв. „опозиція" в особах своїх чільних представників опинилася в ЗП УГВР. Як вже показано ця „опозиція" не мала своїх ідеологічних основ, не творила цілости, неспроможна була протиставитися Організації в принциповій площині. Це була група протестантів з різними мотивами свого протесту, яких об'єднував самий лише факт протиставлення Організації. В такому етапі „опозиція" не була в силі виявити себе в площині ідей і тому неминуче зійшла в площину боротьби двох формацій. В ідейному арсеналі такої „опозиції" не знайшлося нічого світоглядового, програмового чи стратегічного, що вона моглаб протиставити Організації. Тому на сцену неминуче вийшли такі штучно створені питання, як, скажімо, питання субординації ОУН ЗП УГВР, означення ролі ОУН у творенні УГВР, взаємодія ОУН і УПА і т. д., отже такі, які або не відповідають самій природі формацій, як нпр., субординація, або цілковито розв'язані там, де їм належить бути розв'язаними — на Україні.

Однак, суттєве полягає не в тому. Зробивши з ЗП УГВР точку опору боротьби з Організацією, надавши тій боротьбі форму протиставлення двох формацій, „опозиція" цим способом включила в дію і ту частину членів ЗП УГВР, яка не належить до Організації. Отже явище, що по самій своїй природі мусіло б бути внутрішньоорганізаційним, як це властиво самому поняттю „опозиції", вийшло поза межі Організації, набуло характеру боротьби з Організацією, як з стороннім чинником.

І тут сталося те, що закономірно мусіло статися: т. зв. „опозиція", переставши бути репрезентантом і оборонцем ОУН, відкрила поле дії для другої, вже віджилої політичної течії, яка, як ми казали вище, могла жити лише паразитарно, прицепившись на чужому політичному тілі. Таким тілом і стало ЗП УГВР. Дальший розвиток цього явища набував вже характеру неминучости. Той факт, що „опозиція" у своєму протиставленні Організації являла собою ідеологічний вакуум, спричинив те, що ця порожнеча стала наповнюватися чужим змістом. Вмираюча соціялістична доктрина почала давати боротьбі „опозиції" з Організацією ідейний субстрат, якого не мала „опозиція".

У запалі боротьби ця т. зв. „опозиція" не помітила, та й не хотіла помітити того, що вона вже веде боротьбу з Організацією в чужій площині і чужою зброєю. У своєму засліплені боротьбою вона неспроможна була зрозуміти, що процес іде в напрямку творення нового політичного середовища, соціялістичного і антинаціоналістичного, якому вони забезпечили відродження і зробилися його знаряддям.

Просякнення соціялістичної ідеології йшло відразу по всіх напрямках — світоглядових принципів, програмових позицій і стратегічних плянів. У ряді видань і документів цей соціялістичний новотвір декляруе іменем ЗП УГВР свої концепції. Йому не стоїть на перешкоді те, що він при тому впадає в рішуче протиріччя з справжніми позиціями УГВР, він не зупиняється на тому, що його твердження йдуть в розріз з матеріялами, які надходять з України. Він вперто йде вперед, користуючись тим приводом, що виникла можливість говорити не від свого імені, коли б важко було сподіватися на широкий відгук суспільства, а з катедри ЗП УГВР, його іменем. Поскільки ОУН в той час майже не мала представнкиів в ЗП УГВР, бо „опозиція" у своєму фрондуванні до Організації перестала вже бути речником ОУН, то цей процес не зустрів належної відсічі. Т. зв. „опозиція" не тільки толерувала те явище, але фактично включилася в нього, поскільки воно розвивалося в напрямку протиставлення ОУН.

Подаємо кілька цитат з декляративних видань ЗП УГВР : Візьмемо найбільш яскраві із них і відомі широкому загалові і в першу чергу книжку, що її ЗП УГВР дало назву „Позиції українського визвольного руху". В цій книжці вміщено три статті, надіслані з України і серед них одна, а саме стаття І. Кужіля — „Науковість діялектичного матеріялізму", яка в загальному, як про це довідується в скорому часі наше суспільство, набула а-

пробату ОУН, шляхом вміщення її в офіційних виданнях ОУН на Україні. Щодо двох інших статтей, то вони глибокозмістовні, строго побудовані на засадах націоналізму і високоцінні, при чому стаття П. Полтави має своїм стрижнем доведення того, що якраз ідея нації є домінуючим рушієм історичного процесу. Тій статті Полтави можна дещо закинути в сенсі не досить точного формулювання окремих моментів, деяку підкреслено особисту трактовку окремих соціяльно-програмових позицій, але в одному її не можна відмовити — свою основну тезу, а саме, що „основна тенденція політичного розвитку сучасного світу йде в напрямку державної суверенізації народів і що ідея нації є домінантною в тому розвитку", ця стаття довела грунтовно і переконливо. Що ж робить ЗПУГВР? Воно бере ці три статті, додає до них „Вступ" Василя Чайки, що своїм змістом цілковито заперечує ці краєві матеріяли, і висуває чужу націоналізмові соціялістичну концепцію, дає всій цій неприродній суміші титул „Позицій", не рахуючись не тільки з цією внутрішньою суперечністю, але і з тим формальним моментом, що титул „Позицій" руху можуть надавати певним документам лише відповідні інстанції. В даному випадку ми не тільки не маємо цього, а навіть і апробації самого ЗП УГВР. Між іншим треба ствердити, що зведення ЗП УГВР до ролі цитаделі в боротьбі з ОУН привело до того, що мали місце випадки, коли тим форумом стали користуватися в публічних виступах без відома самого ЗП. Так, нпр., брошура „В четверту річницю ЗП УГВР", підписана „Закордонне Представництво Укр. Гол. Ради", не була предметом розгляду ЗП УГВР. До цього факту належно поставились на Другій Конференції ОУН, але це не перешкодило в дальшому випустити Комунікат від імени Президії ЗП УГВР, зі змістом якого окремі члени Президії ознайомилися лише в редакціях газет.

Отже, скомпоновані в той спосіб „Позиції Українського Визвольного Руху" в тій частині, яка йшла від Закордонного Представництва, давали суспільству щось таке, що не мало нічого спільного ні з визвольним рухом, ні з націоналізмом, ідейним надхнеником його: Більше того, стаття Чайки має явну тенденцію не тільки заступити націоналістичну концепцію соціялістичною, але й побороти самий націоналізм, заперечити ролю організованого національного руху у визвольній боротьбі.

Націоналіст Полтава стверджує, що „ідея нації посідає домінуюче становище серед усіх інших чинників, що впливають на хід історії. Вона — найбільша сила історичного процесу, в зударі з якою капітулюють усі інші сили, скеровані проти неї. Вона через те, визначає і основну розвиткову тенденцію історичного процесу".

Натомість В. Чайка намагається довести, що рушійною силою історичного процесу є суспільні відносини і притаманні їм соціяльні суперечності, основною формою яких є клясова боротьба. Тому, за твердженням Чайки, успіх національно-визвольної боротьби залежить від розвитку клясової боротьби трудящих у цілому світі, від світової „соціяльної революції". І з цього погляду, каже він, національно-визвольна боротьба „органічно пов'язана" зі соціяльно-визвольною боротьбою, тобто зі соціяльною революцією".

Націоналіст Полтава наводить тезу, докладно обгрунтовуючи її, що „з кінцем 19 і особливо в 20 ст. прийшло **зменшення** клясових суперечностей і це причинилося до ще сильнішого згуртування народів довкола ідеї нації". Він цілком слушно стверджує, що „в парі з тим, як маліли антагонізми між працюючими й капіталістами, міцніло становище ідеї нації: ріс патріотизм, зміцнювалась національна солідарність, росло зрозуміння загально-національних інтересів".

„Опозиція" устами В. Чайки стверджує цілком протилежне: „...капіталізм, ідучи необминальним законом концентрації капіталів, прямує до монополізації..., ця ж таки монополізація капіталу приводить до загострення клясової боротьби...". Національна боротьба, як стверджує він, виникає на тлі цього загострення соціяльних антагонізмів, звідки і постає „неминучість пов'язання національно-визвольної боротьби з революційною боротьбою трудящих мас (тут мають на увазі трудящі маси світу — прим. авт.) за соціяльно-економічні інтереси".

Ми не хочемо полемізувати тут з п. Чайкою про суть його тверджень, не хочемо нагадувати йому, що т. зв. „закон концентрації капіталів" давно вже спростований і теорією і життям, що боротьба трудящих за свої інтереси якраз в економічно розвинутих країнах не має характеру політично-революційних боїв. Нам ходить лише про те, щоб наочно показати, що в даному разі ми маємо до діла з ідеологією, цілком відмінною від націоналізму і йому протиставною ідеологією соціялістичною.

У своїх філософічних критеріях ідеологічно розгублена „опозиція" дозволила наситити себе рудиментарними теоріями соціялізму про закони суспільного життя. Вся робота В. Чайки побудована на ствердженні того, що історичний процес іде по законам „неминучости", „приречености" і „необминальности", „причинової обумовлености" і т. п. Йому байдуже, що в тій саме книжці вміщена стаття Кужіля з Краю, повністю присвячена якраз доведенню лже-науковости цієї Марксової „доктрини'.

Дозволивши соціялістам говорити від свойого імені в окресленні світоглядових засад, „опозиція" силою логіки змушена була прийняти і їхню соціяльно-політичну програму. Це вона ясно зазначила у своїй „Декляраціï" з приводу творення Національної Ради, про це вона недвозначно заявляє у цитованій нами книжці. Проголосивши в Декляраціï ЗП УГВР, що з цього часу вони залишають на боці гасло ССУД в тому розумінні, яке надавала цьому понятті ОУН, і що, на зміну Плятформи УГВР, вони в майбутньому будуть боротися за УНР з тим соціяльним змістом, який надали їй соціялісти у 1917 р. Вони проголошують: „Такі соціяльно-політичні основи та концепції української визвольної боротьби, що ними, починаючи від 1917 року, ця боротьба рухалася, що їх проклямувала Українська Народна Республіка, що ними від того часу живуть народні маси, що їх сприйняв від тих мас український революційно-визвольний рух часів другої світової війни, що їх поклала в основу своєї соціяльно-політичної концепції УГВР, та що їх випи-

сала на своїх прапорах і по цей час несе героїчна УПА".

Що ж до твердження ОУН, що сучасна визвольна боротьба має іншу соціяльну природу і розвивається в іншому соціяльному аспекті, то, на думку „опозиції", ОУН, „не розуміючи природи і характеру рушійних сил української визвольної революції та історичних обставин його, хотіли б надати тому рухові інтенцій, противних його природі".

Більше того, саме заперечення з боку ОУН соціялістичної природи сучасної визвольної революції, за твердженням „опозиції", є ніщо інше, як намагання скерувати її на реакційні шляхи: **„Перекручуючи і фальшуючи історію, брехливо плямуючи** визвольні змагання 1917-20 рр. та їхні **соціяльно-політичні засади**, і тим підриваючи, ці самі засади в сучасній українській визвольній боротьбі, на яких вона зараз фактично відбувається, вони намагаються скерувати цю боротьбу справді на **реакційні шляхи"**.

Можна б було навести ще багато таких тверджень ЗП УГВР, що рішуче дисонують зі світоглядовими і програмовими позиціями українського визвольного руху, але в тому немає потреби, — бо вже наведеного цілком вистачає, щоб обгрунтувати той висновок, до якого прийшла ОУН, а саме: 1) т. зв. „опозиція", перетворивши ЗП УГВР в цитадель свого протиставлення ОУН, здобула собі можливість паразитувати на збанкрутованому соціялістичному рухові. 2) Не маючи власних принципових позицій, у свому протиставленні ОУН, т. зв. „опозиція" сприйняла чужу націоналізмові соціялістичну ідеологію. (У світлі всього наведеного злою іронією звучить твердження ЗП УГВР, що „воно і далі буде стояти на сторожі правильности і чистоти української політичної думки, воно і далі буде речником тих процесів і тієї визвольної концепції в ідейно-політичній і програмовій поставі, яку сьогодні боронить і за здійснення якої бореться весь український народ". („У четверту річницю УГВР").

Але цих фактів мало, щоб усвідомити собі ввесь цей процес, що його викликала „опозиція". Штучно заступивши своє особисте незадоволення або протест, боротьбою двох формацій — ЗП УГВР і ЗЧ ОУН, вона не могла обмежитися лише запереченням націоналізму і переходом на соціялістичні позиції. Вона неминуче повинна була стати на шлях відкритої боротьби не за ті або інші програмові або статутові принципи в націоналістичному русі, а проти самоло націоналістичного руху, як цілости, проти ОУН, як такої. Того ж вимагав від „опозиції" і той соціялістичний новотвір, що завдячував своїм відродженням саме „опозиції". Він намагався вийти з того ембріонального стану, в якому перебував досі, щоб розгорнутися в справжнє політичне середовище. Для того йому, як всякому політичному рухові, необхідно було в першу чергу середовище, що надавало б йому ознаку ідеологічної спільноти. Так, як саме відродження рудиментарної соціялістичної доктрини могло статися лише коштом чужого організму, досягнення дальшої мети також могло здійснитися шляхом опанування чужого середовища, з застосуванням для цього на відповідний час засобів мімікрії. Фірма ЗП УГВР давала можливості такої мімікрії. Отже конкретне завдання полягало в тому, щоб відмежувати Провід ОУН від членства і очолити останнє. Для того треба було скомпромітувати політично Провід ОУН, кинути йому обвинувачення у зраді основних принципів Організації, заперечити або зменшити її ролю у визвольному процесі, закинути її відірваність від Краю і просякнення еміграційщиною і т. п.

Конкретна мета „опозиції" в кінцевому рахунку також зводиться до поборювання діючого в Організації проводу, що було дійсним змістом її.

Отже знов доводиться константувати збіг завдань для цих двох відокремлених по своїй природі процесів, що приводить знову до симбіозу їх. Вони обидва починають діяти в інтересах один одного, при чому треба визнати, що „опозиція" у своїй агресії проти ОУН, у свойому намаганні обезголовити Організацію в інтересах соціялістичного новотвору, виявила себе більш активною і спритною, ніж її партнер — сам соціялістичний ембріон. У запалі боротьби вони зайшли так далеко, що перестали вже рахуватися з широко відомими фактами, не зважаючи на існуючі документи, на свої власні попередні твердження і т. п.

У першу чергу і соціялістичному новотворові і т. зв. „опозиції" йшлося про те, щоб зменшити ролю ОУН у визвольному русі, відтіснити її, так би мовити, з того провідного становища, яке зайняла ОУН у революційній боротьбі українського народу, як ідеолог і організатор цієї боротьби. Розуміючи, що таке завдання нездійсненне, що не можна якимось чином обґрунтувати таке дивне твердження, якого навіть політичні противники ОУН не дозволяють собі проголошувати, вони змушені були скористатися засобами дешевого примітивізму, що іноді набував характер анекдоту. Так, нпр., І. Іванів в журналі ЗП УГВР „До Зброї" (ч. 5. за 1947 р.) писав: „Члени ОУН станули до **льояльної** співпраці у військових відділах, у **тилових установах УПА** і УГВР". Всім відомо, що термін **„льояльний"** вживається тоді, коли треба відмітити прихильне відношення одного чинника до дій другого, але стороннього. Отже виходить, що УПА і УГВР були самостійно повсталими чиниками, до яких прилучилася ОУН, толеруючи їх, **як стороння сила.**

Що ж до праці „в тилових установах", то І. Іванів пояснює це далі: „Тому, що боротьба вимагає від окремих людей максимального вкладу енергії і часу, її залишається мало часу на партійну діяльність. Партійне життя обмежилось пожвавленням праці в загально-суспільних установах і акціях (Червоний Хрест, адміністрація, господарство, освіта і т. п.)".

В дальшому той же Іванів, в імені ЗП УГВР, хоче довести, що взагалі ОУН не грає поважної ролі в УПА, користуючись для цього такими „переконливими аргументами": „санітарними частинами керував безпартійний лікар, а господарськими... старий кооператор". Правда є ген. Т. Чупринка, але за словами Іванова „ніхто не ідентифікує ані зв'язує з його прізвищем великої боротьби в Краю". Всі ті дивовижні ствердження не можна віднести на рахунок особистих переконань п. Іванова не тільки тому, що вони вміщені в офіціозі ЗП УГВР, але й тому, що аналогічні констатації ми зустрічаємо і в інших матеріялах „опозиції". Наприклад, свідомо

замовчує ЗП УГВР ролю ОУН у брошурі „В четверту річницю УГВР".

Ми не хочемо, щоб нас зле зрозуміли. Тут справа йде не за визнання ролі ОУН, не за визнання її заслуг, не за вихваляння її. В тому немає потреби. Справа полягає в зовсім іншому: **чи є УПА носієм тих політичних ідей, що їх виписала на своїх прапорах ОУН, чи утворюють ОУН, УПА і УГВР ту ідейну цілість, яка дає право надати визвольній боротьбі українського народу назву націоналістичного руху. Головне і істотне полягає в тому, чи є ОУН виразником політичної волі українського народу.**

Інтерпретуючи ролю ОУН, як чинника, що лише „лояльно" бере участь у визвольній боротьбі, т. зв. „опозиція" на спілку зі соціялістичним витвором хоче заперечити те основне і істотне.

І. Г-х в одному з серпневих номерів „Української Трибуни" за минулий рік, говорив про всі дев'ять політичних партій, які існують на еміграції, що вони „навіть взяті разом не віддзеркалюють досьогодні дійсних прагнень українського суспільства на чужині". Правда, він додає слово „на чужині", але ми всі ввесь час стверджували, що сучасна еміграція є уламком українського народу, що вона принесла на чужину дійсні прагнення українського народу.

Ми не маємо потреби зараз полемізувати з ЗП УГВР з приводу такого твердження. Наведемо лише цитату з Краєвих матеріялів, щоб в той спосіб довести, що і в цьому відношенні ЗП УГВР відірвалося від Краю і зайняло нові, йому накинуті, позиції. В „Заяві Головного Командування УПА" („Бюлетень Інформації" квітень 1948) ген. Чупринка пише: „УПА цілком визнає той велетенський вклад, що його внесла ОУН, керована С. Бандерою, в справу утворення, зміцнення і розвитку УПА. ОУН поклала основи під УПА. Вона скріпила її високоідейними кадрами (члени ОУН становлять понад 50% усього складу УПА). Вона відстояла її політично від нападів з боку опортуністичного табору, так і з боку національних ворогів України, вона доклала найбільших зусиль для успішного розвитку УПА і докладає їх сьогодні в рямцях УГВР". А Осипенко свою статтю з нагоди п'ятих роковин існування і боротьби УПА („Осередок Пропаганди і Інформації" травень 1948) закінчує так: „...серед жертв, що їх в однаковій мірі приходиться складати як УПА так і ОУН, склалася така бойова дружба цих двох організацій, склалася між ними така **ідейно-політична єдність** (підкреслення наше,) що їх не розірвати нікому і ніколи".

Природа таких кричучих дисонансів цілком ясна: соціялістичний новотвір, використовуючи т. зв. „опозицію" і оперта на ЗП УГВР, намагається хоч таким способом очистити місце, щоб прищепитися на тілі обезголовленої Організації і вийти з ембріонального становища.. От чому вже цитований речник ЗП УГВР — Іванів — говорить: „Усі дотеперішні цілі партійного поділу — це анахронізм, що мусять впасти...", а Чайка закінчує свою статтю закликом: „...створити таку еміграційну верству і політичну організацію на партійній господарській або державно-правній основі, яка б органічно була пов'язана з українськими народніми масами та їхніми інтересами і віддзеркалювала б тут на еміграції той правдивий характер української визвольної боротьби на Україні, в якому вона нині фактично відбувається". Як вже зазначалося, за твердженням І. Г-ха, жодне з існуючих політичних середовищ „не віддзеркалює" тої боротьби, тому і треба створити нову „**еміґрантську політичну організацію**".

Не будемо продовжувати аналізу того явища, яке повстало на тлі ЗП УГВР, породжене т. зв. „опозицією". Сказаного цілком досить, щоб з'ясувати його дійсний характер. Так він, той процес, і був висвітлений на Другій Надзвичайній Конференції ОУН. Ясно, що т. зв. „опозиція" не мала і не могла мати що протиставити такій характеристиці процесу. Вона примушена була визнати, що перестала бути речником націоналістичного середовища в ЗП УГВР, відійшла від позицій ОУН, і тому зробила те, що повинна була зробити: відмовилась від свого становища в ЗП УГВР, даючи Організації можливість заступити себе в ЗП тими особами, які заступали б політичну лінію ОУН.

Справа, як бачимо, дійшла до свого логічного кінця і могла вважатись нормально розв'язаною. Організації не йшлося за санкції до членів, які так чи так інакше схибили у своїй роботі. Проводові треба було повернути Організацію до нормальних умов життя, забезпечити ідейну цілість і нормальне функціонування органів визвольної революції. Ось чому рішення Конференції виходили з факта вже розв'язаного становища. Сам факт відмови спричинив той, а не інший характер рішень, Конференція твердо зазначила, що кожен член має нічим не обмежену можливість відстоювати свою думку, якщо він в чомусь не погоджується з позицією Організації, але виключно в межах своєї організації. В той же час Конференція перестерегла членство, на прикладі т. зв. „опозиції", що всяка безпринципова фронда, використовування невластивого форуму і опертя, „неминуче приведе до того, що така фронда, може навіть мимо волі, стати знаряддям сторонньої політичної течії, прийде до заперечення самого націоналізму, — бази визвольної боротьби". Закінчилась Конференція закликом до всього членства, в тому числі і до „опозиції", стати до конкретної творчої роботи, що її вимагає теперішній історичний момент.

Але вже за недовгий час виявилося, що висновок, який зробила „опозиція" на Конференції був нічим іншим, як розрахованим ходом перед явним програшем. Почалось з того, що вони під час Конференції відкинули пропозицію увійти до Політичної Ради і там висвітлити свої позиції, засвідчуючи тим самим поперше відсутність їх принципових позицій, а по друге, що всі ці закиди, що в Організації не можна відстоювати окрему думку, були нічим іншим, як демагогічним трюком.

Але на тому справа не скінчилася. Виявилось, як вже сказано, що сама відмова від становища в ЗП УГВР була лише уявною. Справа була поставлена так, що на засіданні ЗП УГВР та частина членів, що не входить до ОУН, стала суперарбітром по справам, які належать виключно компетенції Організації, бо ніхто, крім самої Організації, не може вирішати, кому вона надає право бути її представником. Сталося щось дивне. Знаючи, що відмова повстала „у зв'язку з цілим перебігом Конферен-

ції", отже, визнаючи тим самим, що цей акт є наслідком рішення справ, які стосуються відношення членів до своєї Організації, позапартійна частина членів ЗП УГВР знайшла для себе можливим зайняти становище не тільки до самої відмови, але і до мотивів її, характеризуючи їх, як „недопустимі і доконані на невластивому форумі". Таке рішення цілком зрозуміле в світлі поданого вище аналізу: справа остаточно позбулася маски, яку намагалися її надіти у формі ніби ідеологічних поправок до лінії Організації, а стала тою, якою була по суті, а саме боротьбою за ЗП, як за опертя для розвитку нового, чужого націоналізмові, політичного середовища.

Не будемо приводити дальшого розвитку подій. Зазначимо лише, що Організація, прийнявши неминучі після того рішення про позбавлення всіх, хто порушив постанови Конференції, прав і обов'язків членів ОУН, повідомила ЗП УГВР, що вона, не змінюючи свого становища до УГВР, вважає себе незаступленою у Закордонному Представництві Поза тим Організація вирішила дати подіям можливість розвиватися своїм шляхом, поки вони не прийдуть до неминучого логічного кінця. Але поруч з тим Організація, зважаючи на значення ЗП для сучасного політичного моменту і для визвольної боротьби, вважала за потрібне йти на все, що йшло в напрямку збереження самої ідеї УГВР. Тому вона не відмовилася взяти участь в паритетній комісії, що її запропонувало ЗП, для встановлення взаємовідносин між ЗП і Організацією. Як і треба було сподіватися представники ЗП в комісії не мали ні сил, ні підстав заперечити будьщо в тому проєкті, який внесла Організація. Цей проєкт був одноголосно схвалений, але це нічого не змінило, бо суть справи, як ми вже зазначили не полягала у встановленні принципів. На наступному засіданні ЗП справа знова звелась до беззмістовних дискусій і до пропозиції утворення нової комісії. Але й ця комісія прийшла до тих же рішень, — схвалила проєкт Організації. Більше того, представники ЗП в його імені, взяли на себе зобов'язання на черговому засіданні зробити те, що обумовлювало б Організації можливість знова бути заступленою в ЗП. Однак і це ні до чого не привело. Не маючи можливості проотиставитися Організації в основних питаннях, вони почали казуїстично трактувати Устрій УГВР, зробити з нього табу, шукати формалістичних зачіпок, щоб тільки не дати можливості Організації покликати ЗП до повернення на позиції визвольного руху. Вони ігнорували те, що самі Великі Збори надали цьому устроєві назву Тимчасового, маючи на увазі дальшу його зміну відповідно до вимог визвольної боротьби, що революційна формація взагалі ніколи не розглядає і не може розглядати будьякі статутарні нормативи, як сталі і незмінні, а лише як забезпечення самої революції. Вони ігнорували і те, що самі ж вони в 1946 р. на ширшій Нараді Закордонного Центру ОУН ухвалили: „Нарада вважає, що для досягнення тої цілі (об'єднання в УГВР всіх самостійницьких політичних середовищ) можна перевести далекойдучі **структуральні і персональні переміни в УГВР** (підкреслення наше) та прийняти засаду групового учасництва в УГВР". Вони навмисно не хотять бачити того, що їх твердження, нібито члени УГВР не є представниками політичних середовищ, не стверджується жодним документом самої УГВР, що воно рішуче дисонує з матеріялами з України, відомими суспільству, і які вони самі публікують. У вже цитованій статті „Про Українську Головну Визвольну Раду", надісланій з України і опублікований самою ж „опозицією" в „Українській Трибуні" ч. 86, читаємо: „ОУН розуміла, що наша боротьба своїм характером справді всенародня, своїми розмірами справді велетенська, закордоном, в демократичному світі, ми втратимо дуже багато в тому випадкові, коли її не буде репрезентувати всенароднє представництво, складене з **представників різних українських груп** (підкр. наші). І далі: „В склад УГВР ввійшли представники всіх українських земель та **представники різних політичних партій і середовищ"** (підкр. наше). Вони самі добре розуміють, що персональний прицип у побудові ЗП УГВР не витримує критики, що він знецінює саму ідею УГВР, закриває доступ до консолідації всіх самостійницьких сил у революційній дії, приводить до повної безвідповідальности, втрати всякого політичного авторитету, суперечить фактично правній стороні справи. Але їм йдеться лише про те, щоб утриматися на своїх місцях навіть і після цього, як Організація, що поставила їх на те місце, висловила їм недовіря, ствердила їх відхід від позицій націоналізму.

Не маючи своїх власних ідеологічних позицій і опертя в масах, збанкрутувавши політично, вони всю свою силу скерували на те, щоб затриматися в ЗП, бо це ставало єдино можливим опертям для збереження себе на політичній арені. Вони всіми засобами борються, щоб не допустити до поновлення належного представництва Організації в ЗП, бо знають, що не будуть мати сили зустрітися в ЗП з Організацією по принципових питаннях, що будуть там так само переможені і ідеологічно обезброєні, як на Конференції.

Їх не зачіпає те, що ЗП вже більше року не робить того, на що воно призначене, а займається виключно їх особистою справою, що УГВР і внутрішнє становище Організації стали поживою політичної вулиці, темою газетних сенсацій бульварного типу. По заслугах одна газета надає їм за це „почесне" звання „баби Палажки". Їх це не зачіпає, бо для них їх особисте „я" стало основною домінантою політичної дії, і це надзвичайно характерне для кожного політичного явища, що немає принципових основ.

Але навіть у своюму засліпленні т. зв. „опозиція" не могла не бачити, що її політична ізоляція від суспільства йде зростаючим темпом.

Щоб якнебудь втриматися, їм стає необхідним вдатися до мімікрії, вдавати із себе вірних вояків Організації, використати те, що фірмується ОУН. Тому, знаючи, як приймало широке суспільство газету „Українська Трибуна", вони всіляко намагаються посісти її шпальти. І коли Організація і близьке до газети організоване суспільство відмовляють їм в праві використовувати газету в своїх цілях, вони знову шукають собі суперарбітра і знаходять його на цей раз в особі... німецького поліцая. Але „перемога", одержана в той спосіб вияви-

лася „пірровою". Опанування газети примусило їх говорити, про що властне йде справа, що вони відстоюють. І вони заговорили і договорилися. Це було останнім етапом процесу, і сталося те, що передбачала Організація, в чому вона попереджала „опозицію".

Почали вони статтею В. Стахова під дуже промовляючим наголовком „Де стоїмо?" (ч. 83. У. Т.). І відразу виявилося, що вони не мають відповіді на таке запитання, самі не знають, де вони стоять. Вони розуміють, що „Ідеться і то виключно йдеться про ідейно-програмові позиції, про державноустроєві справи і соціяльне питання українського визвольного руху, які мобілізують на рідних землях весь український народ до боротьби за незалежність української держави..." але, як каже П. Стахів далі: ...„признаймося самі, якщо хочемо бути чесними, що час став відділяти нас більше і різкіше від Батьківщини, між простір. Ми, замість того, щоб засвоїти собі ідейно-програмові позиції, під прапорами яких змагаються наш народ, **розгублюємося** (підкр. наше) в чисто емігрантських дискусіях". Оце по суті і все. Нічого, крім „розгубленості". Ясно, що при такому становище єдине, що залишилось п. Стахову це закінчити свою статтю таким реченням: „віримо, що українській громадськости на еміграції буде дана відповідь на запитання: „Де стоїмо?".

Обіцянка дана — треба її виконувати. Отже вони починають вміщувати на сторінках газети матеріяли, надіслані з України і тим остаточно вбивають самі себе. Виявляється, що Україна не підтримує жодного із тих тверджень, які вони досі проголошували. Ніде ці матеріяли не говорять про те, що визвольний рух прийняв концепцію УНР з тим соціяльним змістом її, який вона мала в період 1917-20 рр., як це зробила „опозиція" у своїй Деклярації з приводу творення Національної Ради. („Українська Трибуна з 30. 5. 1948 р.).

Не мають нічого спільного з позиціями України і всі інші твердження „опозиції". Як вже говорилося, „опозиція" на спілку зі соціялістичним новотвором намагалися заперечити провідну ролю ОУН в УПА (визвольному рухові). Не будемо повторювати тих висловів, як напр., що „ОУН лише лояльно співпрацює" в „тилових установах УПА і УГВР" і т. п. Приведемо тільки твердження „опозиції", що ОУН нібито лише в 1944 р. стала на плятформу боротьби і то від того моменту, як увійшла до УГВР, що саме оформила „себе ідейно-політично, програмово і організаційно". У брошурі „В четверту річницю УГВР" вони так і пищуть: „Організація, яка на Рідних Землях беззастережно стала на ширшу плятформу боротьби ще в 1944 р., визнавши Українську Головну Визвольну Раду". Поставимо поруч з тим такі місця з статті з України: „Про Українську Головну Визвольну Раду": „ОУН, яка була фактичним ініціятором, організатором і керівником боротьби УПА саме змагала до розгорнення такої масової протиокупантської боротьби... тоді перед ОУН гостро стало питання про утворення відповідного політичного керівництва цією боротьбою... УПА і ОУН повели широку акцію за створення такого всенародного керівного політичного центру". У кожного, хто читав матеріяли з України, без сумніву виникало питання — як же вони могли друкувати такі речі, які цілком їх заперечують? Це цілком зрозуміле явище: друкуючи ті статті, де правильно відзначається величезна роля УГВР у визвольній боротьбі, вони в той спосіб думали скріпити свій авторитет, сподіваючись, що читачі утотожнять „опозицію" ЗП УГВР з УГВР. Без сумніву вони самі бачили кричущі протиріччя між тими матеріялами і власними твердженнями, але їм нічого іншого не залишалося, під тиском все зростаючої ізоляції. Треба було хоч щонебудь сказати суспільству в пояснення своїх вчинків. Довелось друкувати. Єдине, що вони могли зробити, це в редакційній нотатці дуже наївно спробувати послабити той акцент, який роблять краєві матеріяли на незмінности організаційної єдности ОУН під проводом С. Бандери. В їхній інтерпретації це підкреслення пов'язаности визвольного руху зі С. Бандерою робиться лише для того, щоб в той спосіб відрізнити ОУН від інших політичних партій. Вони добре знають, що на Україні в такому відзначенні немає потреби і що це підкреслення робиться виключно для еміграції.

Отже вміщення матеріялів з України було нічим іншим, як невдалою спробою використати у власних інтересах значення УГВР на Україні. Але у світлі тої нерушимої пов'язаности, що існує між ОУН і УГВР там, на Батьківщині, тим з більшою гостротою ставала потреба виправдати своє протиставлення ОУН тут на еміграції.

За цю безнадійну і невдячну роботу взявся Др. Гриньох. У двох номерах „Української Трибуни" він вміщує статті з багатообіцяючим заголовком — „В боротьбі за ідейно-політичні позиції визвольного руху". Ясно, що в світлі матеріялів з України він вже не міг писати на цей раз в тому світлі негації і поборення ОУН. Зростаюча ізоляція вимагала мімікрії, зміни дотеперішньої тактики. Тепер вже йде не за виелімінування ролі ОУН, а за всебічне її підкреслення, за перебрання на себе пози ортодоксального оборонця її. Що з того, що це дисонує з попередніми твердженнями, ставить їх самих в дивне становище. Нічого не зробиш. Доведеться, як кажуть, „робити добру міну при поганій грі". Тепер вже не стверджується, як колись в Деклярації з 30. 5. 1948 р. і вступі до „Позицій визвольного руху", що сучасна боротьба йде в тій соціяльно-політичній площині, в якій вона проходила в 1917-20 рр. Навпаки, тепер говориться, що „останні роки українських національно-визвольних змагань грунтовно доповнили, корегували, **а то й змінили концепцію української національно-визвольної боротьби"**. (Підкр. наше). Правда, це не те, що треба було сказати, щоб відмінність природи політичних принципів сучасної боротьби в порівнанні з минулим стала ясною, але все ж як це далеке від того, що стверджувалося раніше. Вже немає того, що ОУН лише в 1944 р. стала на широку плятформу боротьби після того, як пристала до „лояльної співпраці" з УГВР, яка „сама „себе оформила". Замість того, ми зараз читаємо, що „вона (ОУН) вирішила створити керівництво на поширеній базі (УГВР), бо цього вимагали ці ідейно-політичні позиції, на яких вона в роках 1942-44 опинилася".

І багато, багато несподіваного після того, що пи-

салося раніш, можна знайти в тих статтях Др. Гриньоха.

І визнання того, „що український національно-визвольний рух склав іспит зрілости за цих важких часів і дав докази, що він у політичному розумінні є рухом державно-творчим". Тут і визнання того, що „самостійницька ОУН зуміла йти крок-в-крок з багатогранними процесами в Україні..." (як знаємо, незадовго перед тим стверджувалося, що вона навіть на спілку з усіми іншими партіями не віддзеркалює дійсних прагнень народу).

Але не це нас зараз цікавить. Стаття призначена „боротьбі за ідейно-політичні позиції". Отже цілком ясно, що читач чекав, що в цих статтях він найде ті ідейно-політичні позиції, за які йде „боротьба", відповідь на запитання „де стоїмо". Однак, ніякого окреслення позицій ті статті під таким наголовком, не дають. На початку статті Др. Гриньох заявляє: „вкажімо основні елементи ідейно-політичного змісту сучасної національно-визвольної боротьби". Ви заінтриговані такою заявою, чекаєте на те, що зараз довідаєтесь, як треба вийти з тої, за словами п. Стахова „розгублености" в питаннях „про державно-устроєві справи і соціяльних питань" сучасної боротьби, від якої „час став віддаляти нас". Але дарма ви будете шукати того в статтях Др. Гриньоха. Там того немає. Замість того читаєте: „Основні засади містяться в постановах Конференції, в постановах згаданого вже III-го Надзвичайного Великого Збору (ОУН), що його можна вважати завершенням кількарічного етапу визвольної боротьби".

У кожного необізнаного мимоволі постає питання, — в чому ж справа, в чому ж основа опозиційного ставлення до Організації, якщо вона стоїть на позиціях, ухвалених з'їздами Організації? В тому то і полягає справа, що основи немає, а щодо ствердження позицій Організації, то це є своєрідний логічний трюк, що його звичайно застосовують в таких випадках. Коли своїх власних позицій не має і взагалі боротьба йде не в принциповій площині, але в цьому признатися не можна, тоді беруться позиції противника, які не можна побороти, і виголошується їх, як свої, намагаючись в той спосіб довести, що противник стоїть на якихось інших позиціях. В тому і полягає основний сенс статті Др. Гриньоха. Розрахунок до того і зводиться, що ми, мовляв, стоїмо на ортодоксальних позиціях Організації, а Закордонні Частини Організації вважають нас за „опозицію", тобто вони відійшли від тих позицій. Про те ані слова не говориться, бо це було б дуже небезпечно — можна попасти в скрутне становище, але намір саме такий.

„Природа порожнечі не дозволяє", і тому та ідейно-програмова порожнеча „опозиції" заповнюється сторонніми чинниками, в даному разі соціялістами. Це вже стало ясно всім, коли вони в „Українській Трибуні" за 22. січня цього року знова стали стверджувати, що „ідейно-програмові позиції цієї (сучасної) боротьби є тими самими прагненнями українського народу, як і 30 років тому, то цього вже стало багато навіть для націоналістів-солідаристів. У „Проміні" за 28. січня вони в зв'язку з цим висловилися: „У всякому разі в своїх **ідейних шуканнях** (підкр. наше) редактори „Української Трибуни" вже залишили далеко поза собою навіть Майстренка".

І дійсно, сімбіоз з соціялістами, на який вказувалося т. зв. „опозиції" ще на Другій Надзвичайній Конференції, як неминучий наслідок безпринципового фрондування проти Організації дійшов до свого завершення. Бачачи, що „опозиція" не в силі відповісти за своє запитання „Де стоїмо?", вони вирішили зробити це за них, врятувати і внести ясність. На цей раз таке завдання взяли на себе не есери, як це було раніше, а марксисти з лівого відламу УРДП. Вони ще раніше заявили, що блькуються з „опозицією". Вони, навіть, стверджують, що взагалі визвольна боротьба ведеться за здійснення їх позицій. Це явище взагалі вимагає того, щоб йому присвятити окрему увагу, зараз не будемо робити цього, щоб не відхилитися від нашої теми. Справа терпить бо від того, що говорить соціялістичне УРДП, визвольному рухові нічого не додається і не віднімається. Ми хочемо показати, яким змістом наповнюють вони ідейно-програмову порожнечу „опозиції".

В „Українській Трибуні" в числі 30. січня вміщена передова стаття „передумови перемоги" одного з лідерів цього лівого відламу УРДП п. Мирослава Стиранки. Тут ми маємо цілком ясну політичну концепцію. Вона полягає в тому, „що тільки така протибольшевицька акція матиме успіх, що яскраво **відділяє від большевизму ідеї**, якими він послуговується у своїй пропаганді, що містять **в собі і правильні прогресивні гасла і відповідні реформи...**" (підкр. наше). Отже, як бачимо, повертаємося до старої формули лівих есерів і УКП-істів з 1920 р. — „комунізм без комуністів". Комунізм — це прогресивний устрій. Його лише сплюжили більшовики. Треба боротися з більшовицьким пануванням, а не з тими „прогресивними" формами суспільного устрою, які він запровадив. Концепція цілком ясна, але вона буде ще яснішою, якщо ми візьмемо її з першоджерел, де ці Стиранки і М-ки, які тепер говорять іменем ЗП УГВР зі сторінок його офіціозу, дають широке формулювання своїх позицій і свого ставлення до націоналістичного руху. В журналі „Революційний Демократ" ч. 2., відстоюючи ту ж саме думку, що і в „Українській Трибуні", а саме, що з большевизмом треба боротися з поступових позицій марксизму, вони пишуть: „...в СССР більшовизм остаточно оформився як контр-революційна сила і боротьба з ним може йти тільки з позицій дійсного соціялізму. Більшовизм це відчуває і тому така несамовита лють його проти всього лівого в СССР". Що ж то за „ліва", що з його позицій треба переборювати більшовизм? Дається вичерпна відповідь і на це: „...советський дипломат Малік змушений оголосити, що розмова про советські концтабори — наклеп Троцького, Гітлера, Гімлера і Гебельса, тобто Сталін доручає **ліві течії** змішувати з фашизмом". Отже Гітлер, Гімлер, Гебельс — це фашизм, а Троцький — це і є ліва течія. Троцький — це той орієнтір, на якого треба спрямовувати ідеологічний зміст визвольної боротьби. Марксизм, як світоглядова доктрина і троцкізм — її соціяльно-політичний зміст — мусять стати позиціями визвольного руху: „в українській крайовій дійсності націоналістична ідеологія не

сполучна з визвольною боротьбою, а не марксизм, як запевняв торік українську еміграцію бандерівський ідеолог Борис Озерський''. За твердженням Стиранок з націоналізмом взагалі вже покінчено. Це був лише стан, який зараз перейдено: „Не можна заперечувати **випадкові заслуги** націоналістичного руху, що його підпільна мережа дала організаційну форму, **стала першим знаряддям революційних сил**"...

„Але при тому відбулось справжнє чудо: залишені ОУН в Краю підпільники і емісари на всі 100% скапітулювали перед новою визвольною ідеєю"... „І якщо в Краю, а особливо в Західньо-українських Землях ще існують люди, вірні ОУН, то люди ті є таким же **сирим матеріялом**, яким була в махновському русі селянська стихія: вона тільки воювала, а ідеї давав їй політичний штаб анархістів". (Підкр. наше). Тепер, після того „опозиція" устами В. Чайки дала „свою" інтерпретацію позиції визвольного руху, після того, як вона у своїй „розгубленості" звернулась за допомогою до Стиранок, таке завдання „давати ідеї'' „сирому матеріялові", що бореться на Україні, беруть на себе Стиранки і Майстренки. Вони на це дають свою згоду: „Таким чином, не маючи зв'язків з Краєм, ми були фактично закордонними посланцями воюючої України. Це завдання ми тепер беремо на себе цілком свідомо із всією відповідальністю".

На цьому можна закінчити. Більшого уточнення позицій не потрібно. Пан Стахів може вважати себе цілком задоволеним. Він одержав вичерпну відповідь на своє запитання: „Де стоїмо?". Тепер всі бачать, де вони стоять, або точніше, куди вони скотилися. Про це, власне, каже Стиранка в свойому „Революційному Демократі": „...виходці з націоналістичної школи, які так дивогідно і блискуче перебудовуються в бік соціялізму". Це, мабуть, і мав на увазі п. Стахів, коли писав: „...затративши ідейно-духову єдність з батьківщиною, піддається легше асиміляторським впливам цього чужого середовища і врешті розпливається в ньому". Отже коло замкнене. Процес прийшов до свого закономірного кінця. Прогноз Організації справдився. Пересторо-ги, що їх зробила Друга Надзвичайна Конференція т. зв. „опозиція" були правильні. Все живе і здоро-ве вже відпало від неї. Процес ізоляції відбувався так швидко, що вже тепер те, що залишилось від „опозиції", поставило себе цілковито поза межами націоналістичного руху. Далі події будуть розвива-тися вже не в середині націоналістичного руху. Для кожного націоналіста цей процес мусить стати пов-чальним. Він наочно довів, чим неминуче закінчить-ся всяке безпринципове політиканство в живому політичному організмові.

Передрук з краєвого бюлетеня „Бюро Інформації УГВР." Квітень 1948 р.

Заява
Головного Командування Української Повстанської Армії

Як нам на українських землях стало відомо, деякі українські політичні групи на еміграції піддають під сумнів право Української Головної Визвольної Ради (УГВР) репрезентувати Українську Повстанську Армію (УПА), заперечують право УГВР виступати як Найвище Політичне Представництво і Керівництво українського визвольного самостійницького руху.

Ці ж еміграційні кола, використовуючи понадпартійність УПА, пробують заперечувати ту велику організаційну ролю, яку відограла ОУН, керована Степаном Бандерою, в процесі утворення й росту УПА і яку (ролю) ця організація продовжує відогравати сьогодні.

У зв'язку з цим Головне Командування Української Повстанської Армії заявляє:

1. Українська Повстанська Армія постала з бойових груп ОУН (керованої С. Бандерою) в 1942 р. в умовах завзятої боротьби українського народу проти гітлерівських загарбників. На протязі 1942—43 рр. до УПА долучилися широкі українські народні маси. УПА стала виразно всенаціональною збройною силою. Вона стала найповнішим і загальним виявом самостійницької боротьби всього українського народу. З уваги на ці обставини виникла потреба утворити всенаціональне політичне керівництво визвольно-революційної боротьби українського народу. Ініціятиву створення такого керівництва взяла на себе УПА. Як найважніший пункт плятформи для створення всенаціонального керівництва визвольної боротьби українського народу УПА висунула вимогу визнання потреби й доцільности активної революційної боротьби проти окупантів. На цій основі в м. липні 1944 (з конспіративних причин у всіх дотеперішніх публікаціях подавали місяць червень 1944 р.) на запільнім з'їзді політичних діячів, що стали на висунуту через УПА плятформу і що були в цей час на українських землях, утворилася Українська Головна Визвольна Рада. Перший Великий Збір УГВР також прийняв постанову про доповнення складу УГВР усіми тими політичними самостійницькими партіями й окремими політичними та громадськими діячами, які в майбутньому стануть на прийняту Першим Великим Збором УГВР Плятформу УГВР.

2. Від моменту утворення УГВР Українська Повстанська Армія підпорядковується лише УГВР і визнає УГВР за єдине своє Представництво й Керівництво. Від м. липня 1944 р. УГВР безпосередньо на українських землях практично керує УПА і в політичній, і в організаційно-персональній площинах. Виступати від імени УПА за кордоном уповноважене лише Закордонне Представництво Української Головної Визвольної Ради.

3. Українську Головну Визвольну Раду визнає й підтримує український народ. На заклик УГВР український народ суцільно бойкотував, не зважаючи на найдикіший терор ворога, „вибори" в т. зв. верховну раду СССР. Російсько-большевицькі окупанти не могли зібрати навіть 10% добровільних голосів. І цей власне, всенароднй бойкот обидвох „виборів", проведений на заклик УГВР — це, в умовах большевицької окупації України, найкращі вибори УГВР. Цим бойкотом „виборів", як також найширшою підтримкою УПА, український народ недвозначно заявив, що він визнає УГВР за свій найвищий політичний Провід.

4. Українська Повстанська Армія понадпартійна. В ній борються всі, кому дорога справа Самостійної Української Держави, без різниці поглядів, політичних переконань і партійної приналежности. Але рівночасно з цим УПА цілком визнає той велетенський вклад, що його внесла ОУН, керована Степаном Бандерою, в справу утворення, зміцнення й розвитку УПА. ОУН поклала основи під УПА. Вона скріпила її своїми високоідейними кадрами (члени ОУН становлять понад 50% усього складу УПА), вона обстояла її політично від нападів як з боку національних ворогів України; вона доклала найбільших зусиль для успішного розвитку УПА і докладає їх сьогодні в рямках УГВР.

Головне Командування Української Повстанської Армії сподівається, що ця заява принесе нашій еміграції повну ясність у висвітлених нами питаннях, і вірить, що українська як стара, так і нова еміграція потрапить стати понад вузькопартійні суперечки, потрапить гідно репрезентувати наш нарід перед світом, що вона йтиме разом із скривавленим у боротьбі Краєм під керівництвом Української Головної Визвольної Ради до великої Мети — Української Самостійної Соборної Держави.

Генерал ТАРАС ЧУПРИНКа
ГОЛОВНИЙ КОМАНДИР УПА

ВІД РЕДАКЦІ,:

Заява Головного Командування Української Повстанської Армії цілковито виснює справи, над якими довгий час невгавали дискусії, що часто набирали характеру політичної спекуляції.

Заява Головного Командира, Ген. Чупринки, стверджує пляновість, координованість, однонапрямність і політичну завершеність усього національно-визвольного руху на Україні і національно-визвольної революційної боротьби.

В заяві подано по-військовому, стисло й чітко політичну генезу рушійних сил національно-визвольної боротьби, ролю кожного чинника зокрема — ОУН, УПА і УГВР — та їх взаємодію в цілості революційного процесу.

В світлі цієї заяви стає особливо очевидним, що спроби політичного представництва суверенної волі українського народу еміграційними партіями і течіями позбавлені всякого сенсу, коли це представництво не спирається **на політичний** мандат національно-визвольних сил, **що ведуть реальну політику — революційну боротьбу на батьківщині** — ОУН, УПА і УГВР.

Так само треба виразно підкреслити, що тенденції й напрямні в роботі Закордонного Представництва УГВР, які заіснували на еміґрації і всупереч політичній лінії краю, виявляються в замиканні політичної акції Представництва від участи представників самостійницьких течій, напрямків і партій — хибні і не відповідають політичній лінії УГВР. Тенденції ж Закордонного Представництва до вилучення з політичної системи національно-визвольної боротьби революційної ОУН, як вирішальної політичної сили, нічого спільного не мають з краєвою дійсністю і політичними напрямними, на яких ця боротьба ведеться.

Заява Головного Командування ще раз документально стверджує революційно-політичну систему організації визвольної боротьби — ОУН—УПА—УГВР — в краю, як три взаємно-невід'ємні складовини цілого: революційна ідея, революційний чин і революційна організація, що в цілості дає революційно-визвольну боротьбу нації.

О. Гончарук

Українська Повстанська Армія — носій ідей визволення і дружби народів

(Закінчення)

III.

Велику політичну роботу УПА провела і серед народів — сусідів. Зовсім зрозуміло, що найбільшою вона була серед польського народу, бо поляки від найдовшого часу й на найширшій території зустрічалися з українським революційно-визвольним рухом, з діяльністю УПА, зокрема останнім часом, коли доля поставила обидва ці народи в однакове становище поневолених народів.

Хоч нашою темою не є розглядати питання українсько-польських взаємин в цілому, ми мусимо на самому початку сказати ясно, що ці взаємини не були світлими, що вони не були такими, як могли бути і як того вимагали життєві інтереси обох народів. Це нам потрібно зазначити для того, щоб чіткіше показати зміни, які зайшли щодо цього сьогодні, щоб якнайвиразніше висвітлити роботу УПА, яка, головним чином, привела до цих змін.

Сумний вантаж минулого, вантаж ненависти й постійної ворожнечі не дозволяв обидвом народам знайти спільної мови. Навіть тяжкі дні німецької окупації, коли обидва народи однаково гнобилися,

не зробили якихось серйозних практичних зворушень у стосунках наших народів. Занадто сильно польські імперіялістичні кола отруїли душу свого народу шовінізмом, щоб він міг так скоро позбутися його, щоб міг звільнитися від впливів цього шовінізму на його думанні і дії. УПА, проте, вперто і послідовно переконувала польський народ про потребу не тільки дружнього співчуття, а й найактивнішої співпраці з українським народом. Довго знаходили ці заклики слабий відгомін. Щойно перед лицем нової загрози з боку большевицького імперіялізму настало серед поляків протверезіння. Але, в ім'я правди треба сказати, що це протверезіння не настало зразу й що воно сьогодні ще не є загальне.

Ідучи за своїми короткозорими провідниками, поляки спочатку оцінювали большевиків як союзників, як визволителів, а не як імперіялістів, однакових ворогів українського і польського народів. Частина поляків приступила до співпраці з большевиками в боротьбі проти українського національно-визвольного руху, взяла активну участь у виселюванню українців на захід від лінії Керзона, в виселенні, яке УПА гостро засудила як таке, що відбувається всупереч згоді обох народів, відповідає тільки імперіялістичним цілям сталінської кліки й їх аґентам. Польські аґенти Сталіна зручно розбурхали пристрасті польських мас і нацькували їх проти українців, а польські горе-провідники, а за ними й частина народних мас не здавала собі навіть справи, як ллють вони воду на большевицький млин.

Та навіть у цій обстановці УПА, керована УГВР і вірна її принципам, з неменшою завзятістю і послідовністю, переконувала в слушності своєї роботи й її корисності для обидвох народів, продовжувала роз'яснювати польському народові такі досліджувані на собі правди:

1. Большевицькі імперіялісти готують польському народові таке ж саме поневолення, як і українському народові;

2. Щоб забезпечити успіх своєї боротьби, польський народ мусить відмовитися від штучно прищеплюваного йому імперіялізму й шовінізму та стати на шлях співпраці з іншими народами, зокрема з сусіднім українським народом;

3. Польський народ мусить відкинути всі половинчасті парляментарні методи боротьби як непридатні в боротьбі з большевизмом і обрати революційний шлях боротьби.

З цією метою відділи УПА провели багато зборів із польським населенням, розповсюдили велику кількість літератури: закликів, листівок, брошур. До чільних польських громадян висилано окремі листи.

В одній з таких брошур, виданій також польською мовою, читаємо:

„Сьогодні Росія увірвалася так далеко вглиб Европи, як ніколи в історії дотепер. Та й ще готується до дальших підбоїв. Большевицькі імперіялісти не спиняються і не спиняться перед нічим і ніким. Котрий народ попав у їхні криваві лапи, йому лишається дві дороги: або вбити цього хижака і в цей спосіб вирватися з обіймів смерти, або дати себе з'їсти московському людожерові й загинути. Всякі хитрощі, компроміси є тільки самообдурюванням, а в наслідках приносять загибель.

Для кожного поневоленого большевиками народу є тільки один фронт, що веде до визволення і життя — фронт протибольшевицький... Ця правда з кожним днем большевицької дійсности і для поляків стає більше ясною і абсолютною". (Зенон Савченко, „Польсько-українські взаємини", стор. 26.).

Кожному полякові треба пам'ятати, що тільки на протибольшевицькому фронті і на його побоїщах вирішиться доля Польщі, доля майбутніх польських поколінь і на це повинні бути звернені очі і зусилля кожного поляка і польки.

Надію на те, що конференції, вибори або натиск західніх великодержав можуть дати полякам державну незалежність без їхньої боротьби — гірко поляків заведуть. Поки Сталін має силу, він не вступиться з польських земель і завжди знайде спосіб для втримання петлі на шиї польського народу (там же, стор. 34.).

Отже, в такій ситуації лише співпраця польського народу з українським і другими народами з'являється передумовою здобуття польської самостійної держави і ґарантією її існування... Ми не хочемо ворогувати з польським народом, а навпаки, ми хочемо разом перемогти й після перемоги жити в щиросусідських взаєминах" (там же, стор. 36..).

Перестерігаючи польський народ перед шкідливістю не революційної тактики, українські повстанці писали в одній з численних листівок:

„ПОЛЯКИ І ВІЙЦІ ПІДПІЛЬНОЇ АРМІЇ! ПРОВІДНИКИ ПАРТІЙ! ІНТЕЛІҐЕНЦІЄ!

У Ваших руках лежить майбутнє Вашого народу. Не говоріть своєму народові недомовлених слів, бо тим викликаєте ще більший хаос і дезорієнтацію, які оволоділи Вашим народом. Не стосуйте тактики „тихше води, нижче трави", бо цим допомагаєте ворогові розкладати нутро Ваших рядів, роззухвалюєте ворога, опортунізуєте себе, уможливлюєте погром, який готує Вам НКВД і УБП. Не мовчіть, бо цим допомагаєте Москві баламутити Вас і Ваш народ. Не орієнтуйте себе і його на якісь магічні зовнішні сили, на конфлікт між Заходом і Сходом. Він може й не бути зараз, але Ваш народ мусить жити й боротися. Скажім йому правду, бо він поневолений, скажіть, що чекає його в майбутньому, коли не підійме боротьби. Здемаскуйте всі огидні і перфідні задуми Москви і її аґентів. Виразно вкажіть народові, за що і проти кого він повинен боротися. Скажіть йому правду, що тільки по руїнах московсько-большевицької імперії веде дорога до волі і життя. Скажіть йому правду, що його доля буде вирішена на протибольшевицькому фронті пліч-о-пліч з іншими поневоленими народами. Поведіть рішучу атаку проти кремлівської аґентури. Тільки в боротьбі може прийти чіткий поділ на чесних громадян і большевицький бур'ян. Жертв не бійтеся, бо якщо не поведете боротьби, будете складати їх більше, але вони будуть тихі і безкорисні" (із листівки польською мовою „Поляки", жовтень 46 р.).

Бачимо, отже, якою переконливістю і політичною далекозорістю та чистою революційністю просякнуті всі ці слова УПА. Та вони були підтвердженням цілої діяльности УПА, яка не лише на словах, а й на ділі доказала, що щиро прагне до справжнього співробітництва з польським народом. До того ж само життя переконувало польську громадскість у необхідності рішучої боротьби з большевизмом, а тим самим тісної співпраці з українським народом і всіма поневоленими народами. Саме життя з кожним днем сильніше підтверджувало правильність того, що говорила УПА, перед чим перестерігала, що пропонувала.

Все це разом, хоча поволі, вплинуло на протязі 1945—46 рр. на безперечне покращання взаємин між обидвома народами. УПА одержала від окремих польських передових людей, від певних груп польської громадськости численні листи, в яких вони одностайно заявлялися за співпрацю з українським народом, пересилали побажання для УПА, нап'ятновували тих, хто перешкоджає такій співпраці, засуджували злочин виродків польського суспільства. Такі погляди польська суспільність висловлювала в розмовах із повстанцями, на мітінґах, на спеціяльних нарадах та в інших різних формах. В польських селах повстанців почали приймати як дорогих гостей і подавати всяку допомогу, відмовляючи в той же час притулку тим бандитам, що потрапили оминути справедливої і заслуженої народної кари.

Вже в грудні 45 р. УПА в своїй відозві до поляків констатувала радісний факт покращання польсько-українських взаємин.

„На протязі літа, осени і початку зими 45 р. ми мали багато доказів, що польська суспільність у більшості змінила своє відношення до українського населення на позитивне. Ми мали також не менші докази щирої співпраці у спільній боротьбі проти імперіялістичної совєтської Росії, яка з'являється спільним ворогом визвольно-самостійницьких змагань обидвох наших народів.

Широкі кола польської громадськости відсахнулися також від акції примусового переселення українців як акції большевицької. В численних випадках представники різних верств і польських політичних угрупувань засудили протиукраїнську терористичну переселенчу акцію і допомагали українському населенню уникнути її жахливих наслідків. В деяких околицях польські політичні організації видали навіть листівки, в яких закликали польське військо, міліцію, польську громадскість до припинення цієї акції і саботажу наказів совєтських офіцерів, що, вбрані в польські мундури, керують цілою протиукраїнською і протипольською політикою. Можемо занотувати цілий ряд виявів активного спротиву цій терористичній большевицькій політиці".

Навівши деякі конкретні факти, в листівці стверджується також, що факти ці „вимовно свідчать про те, що ми вже є на правильному шляху, що це є найважливіший перший початок, вслід за яким ми повинні йти далі, аж до повного зреалізування постуляту нашої незалежної народної політики" (із відозви польською мовою „Поляки" грудень 45 р.).

Про симпатії польського народу до УПА, зокрема тієї частини, яка безпосередньо зустрічається з УПА, можна писати багато, але ми вже для скорочення наведемо тільки одне місце з польської протибольшевицької газети „Нове горизонти", газети, що як відомо, нічого доброго про УПА не напише, і тому її твердження є тим більше знаменними. Ось що пише вона в статті якогось майора Е. Г. „Коли кінець бандам?":

„Частина (військова) громадянина полк. Попки прибула до Перемишля під кінець 1945 р.... Багато має завдань, але найголовніше й основне — боротьба з бандитами (так звичайно ці аґенти висловлюються про УПА — О. Г.).

Що ж, коли військо стрічає тут велику перешкоду й то, на жаль, з боку, з якого б сподіватися зовсім чогось іншого.

Тою перешкодою є брак співпраці місцевого громадянства з військом."

Навівши як приклад наскок на Оріхівці під Перемишлем, в якому, на думку автора, брали участь 500 повстанців, він вигукує:

„Адже ж це не шпилька! Десь ті люди мали зброю, десь діяв їх штаб, десь вони збирались, якимись дорогами йшли до цілі наскоку, хтось їх мусів стрічати, бачити, знати про них, а чи хтось про це вчасно повідомив?

Ні!

На жаль, коли прийшов відділ війська, з трудом зібраний... ніхто жадної конкретної допомоги не подав, не потрапив чи не хотів показати слідів...

Чому так діється, що досі — не зважаючи на переселення багатьох українців. — бандити знаходять допомогу в багатьох селах, одержують провідників, постачальників харчів, розвідачів, шпигунів, зв'язківців, кур'єрів?

Чому так мало цієї допомоги одержує військо від своїх земляків, від громадян, яких боронить?

Гірше!

Чому так багато чесних поляків толерують, коли найгірші українські націоналісти підшиваються під польське громадянство? Чому не оголошують про знаних їм бандерівців?...

Терор українських фашистів (який є, очевидно, безсоромною вигадкою польсько-большевицького борзописця — О. Г.) ... є злим виправданням пасивности".

Дальше автор приходить до песимістичних висновків, що відділи УПА не будуть знищені,

— „Якщо не буде співпраці цілого населення з військом, якщо поляки будуть працювати для банд, служити їм за розвідачів, покірно віддавати харчові контингенти, слухняно виконувати накази..., якщо будуть слухняно пускати фальшиві поголоски, алярми там, де це потрібно бандам, і скривати дбайливо дійсні відомості про рухи банд, їх маґазини, криївки і т. п." (Нове горизонти" тижневик міста і Перемиського повіту, 4 серпня 1946 р.).

Як бачимо, це крик розпуки польських аґентів, які розраховували на те, що, насильно викинувши українське населення, відберуть базу для діяльности УПА. А тим часом змушені самі признатися, що польське населення допомагає УПА, а не їм. Очевидно, польське населення знає, кому воно має допомагати й нічого його вчити сталінським найманцям.

На окреме відмічення заслуговує сторінка роботи УПА серед т. зв. Війська Польського, яке аґентурний польський уряд кинув для проведення ганебної виселенчої акції і боротьби проти УПА. З боку УПА цим польським воякам, що перебувають під командуванням енкаведівських офіцерів, було досить вияснено, що українські повстанці проти них не воюють, що їм немає чого вмирати за сталінських вислужників.

Українські повстанці писали в своїй листівці з червня 46 р.:

„Запродані чужим, кремлівським диктаторам, сьогоднішні керівники уряду наказують Вам тероризувати й виганяти українське населення з його хат, як також наказують Вам робити облави на Ваших власних братів — польських патріотів...

Пам'ятайте однак, польські жовніри, що цей шлях вислуговування чужим імперіялістам не тільки огидний і ганебний, а також погубний для Вас самих.

Хто в той чи інший спосіб допомагає скріплювати міць і могутність імперіялістичної Москви, той готує і кує кайдани власному народові.

Жовніри війська польського! Подумайте, де Ваше місце, чи по боці тих, які служать інтересам Москви, чи, навпаки, в рядах тих, які геройчно борються проти Москви і її імперіялістичних загарбницьких апетитів так само, як боролись дотепер проти гітлерівсько-німецьких імперіялістів...

Багато поляків і українців, найкращих патріотів єднає сьогодні одна спільна мета і боротьба за волю проти московсько-большевицької тиранії. Ідіть і Ви цим шляхом, а не шляхом ганьби і зради". (Із відозви польською мовою „До польського війська").

Такі переконливі заклики УПА, зовсім зрозуміло, були прихильно прийняті вояцтвом, т. зв. війська польського, вони промовляли до їх переконань. В наслідок дійшло до самочинних заворушень, протиурядових мітінґів. Вояки почали саботувати накази офіцерів, а під час боїв добровільно здаватися в повстанський полон, з якого їх звільнювано. Жадні протизаходи аґентурного уряду не помагали. Жовніри з т. зв. війська польського, пізнавши всю правду про УПА, пізнавши її великі цілі боротися, не тільки самі поставились прихильно до УПА, а широко розносили славу про неї і здобували симпатії до неї щораз ширших кіл свого оточення.

Політична акція УПА серед польського народу, ведена з таким зусиллям і послідовністю, привела нарешті, не лише до перелому в настроях певної частини польського громадянства і війська, не лише здобула їх симпатії до боротьби УПА, а й, що головне, **довела до політичної і військової співпраці УПА з польськими підпільними самостійницькими організаціями і їх збройними відділами.** Тим самим голошені УПА ідеї співпраці між народами та їхньої боротьби проти сталінських імперіялістів набрали реальних конкретних форм і на польському відтинку.

Ця співпраця проявляється у спільному поборюванні переселенчої акції, знищуванні енкаведівських бандитів і їх польських аґентів, визволюванні в'язнів, обороні мирного українського і польського населення, веденні політично-пропаґандивних акцій і т. п. Хай одним з численних доказів такої численної співпраці послужить спільний великий наскок українських і польських відділів на сильний центр польсько-большевицьких погромників місто Грубешів (27. 5. 46.), який закінчився повним успіхом.

Очевидно, що ця співпраця викликала неприховану лють в таборі сталінських аґентів. Вся аґентурна преса в один голос закричала про те. Напр., газета „Ехо Кракова" з 18 вересня 46 р., цитуючи витяги з кореспонденції з краю про співпрацю з УПА, опублікованої (кореспонденції) в польських лондонських газетах, помістила їх під крикливим заголовком „Льондон хвалі вспулпрацен з УПА". Цю статтю газета закінчує: „Ціла та кореспонденція, запопадливо підхоплена часописом „Дзеннік Польскі" і „Дзеннік Жолнежа", свідчить незаперечно не лише про підпільну співпрацю польсько-українську в сучасній хвилині, а також і про те, що деяким колам в Лондоні співпраця ця йде дуже на руку і зустрічається з її схваленням."

Цей крик аґентів сталінського імперіялізму найкраще підтверджує, якою грізною є для них співпраця поневолених народів і як вони бояться її. Вони бо дуже добре здають собі справу, що порозуміння між українським і польським народами і їхня тісна співпраця з усіма іншими народами покладе край їхнім спекуляціям і завдасть найсильнішого удару їх імперіялістичній політиці.

В свою чергу це повинно остаточно переконати в потребі такої співпраці всіх тих, хто ще досі цього не зрозумів.

Засобом зміцнення дружби між нами і сусідніми народами є **рейди відділів УПА на землі цих народів.**

Цим шляхом УПА інформує про визвольну боротьбу українського народу та про життя в СССР (головно ті народи, які самі не пережили страхіть большевицького режиму), активізує революційні протибольшевицькі сили цих народів, та підносить настрій цих народних мас, створює практичні передумови для конкретної співпраці цих народів в єдиному протибольшевицькому фронті.

Рейди відбуваються що якийсь час. Немає сумніву, що в теренах, де населення вже бачило українських повстанців, воно приймає їх як найдорожчих гостей. Але навіть тоді, коли воно стрічається з ними вперше, коли воно мало про них чуло, або зовсім не чуло, коли ворожа пропаґанда вспіває наймерзенніше очорнити УПА, поки ще вспіє рейд розвинутися, воно дуже скоро розпізнає, хто

такі повстанці, і пізнає в них не кого іншого, як бійців за найвищі ідеали людства, вважає їх за месників народнього горя, в тому числі і їхнього, за борців великої справи — знищення сталінських імперіялістів. Правда, народ підходить до справи просто, але тим не менше трапляє в корінь. Напр., білоруський колгоспник, який стільки натерпівся під час німецької окупації від сталінської грабпартизанки і для якого вже тим самим кожна партизанка утотожнюється з грабунком, стрінувшись з українськими повстанцями заявляє: „Ви наші, бо не грабуєте". Так само польські селяни Підляшшя, яким не менше далася в знаки большевицька партизанка, говорять повстанцям: „Ви ті, що не б'єте й не грабуєте" (с. Любінь).

А що тільки не виписувала пробольшевицька преса про українських повстанців під час першого їх рейду на Словаччину в осени 45 р. Та проте словацьке населення всюди прийняло повстанців з щирим серцем і відкритими обіймами. Воно зразу, ще до того, як могло наочно переконатися про справжні цілі боротьби УПА і її приходу на Словаччину, відчуло, що повстанці — є народні борці і передвісники великого революційного зриву, що розторощить сталінську тюрму народів і визволить поневолені в ній народи.

Це явище не випадкове. Воно природне, бо боротьба УПА і її прогресивні ідеї дуже близькі всім поневоленим і загроженим сталінським імперіялізмом народам. Вони, можна сказати, є ідеями також і цих народів. З другого боку таке ставлення всіх інших народів до УПА вимовно підтверджує життєвість ідей, голошених УПАрмією, ідей дружби і співпраці між народами та спільної боротьби цих народів в єдиному фронті проти сталінських імперіялістів.

НКВД, розуміючи велике значення рейдів УПА в напрямі революціонізування народних мас і консолідації всіх поневолених народів, всіляко намагається їм перешкодити. В першу чергу, вони сильно обсаджували військом кордони. Напр., з метою не допустити відділів УПА на Білорусь, НКВД сильно обставило військом Дніпро-Бузький канал. Та проте такі рейди, почавши від осени 1944 року, відбувалися на Білорусі постійно. Білоруське населення з кожним разом радо вітало і приймало в себе українських повстанців. Слава про них, про їх героїчні подвиги блискавично неслася разом по цілій Білорусі.

В січні 46 р. між НКВД і чесько-словацьким представником був підписаний тимчасовий договір, частину якого передаємо в перекладі:

„Суворо таємне.

Договір.

Про взаємний перехід державних кордонів пограничними військами СССР і чесько-словацькими пограничними військами з метою переслідування і ліквідування переходячих банд і про взаємну співпрацю, зв'язану з цим.

1 січня 1946 р. нижче підписаний представник пограничних військ НКВД Закарпатської области підполк. Конторов П., і, з другого боку, представник 4 РД підполк. чесько-словацької армії Ян Станек, підтвердили пропозицію підполковника Станека про перехід державних кордонів відділами пограничних військ на терен СССР з метою переслідування і ліквідування банд, які переходять границю.

З цією метою заключається такий договір:

1. Командування советських пограничних військ погоджується з пропозицією підполк. Станека про взаємний перехід державних кордонів відділами советських і чесько-словацьких пограничних військ з метою переслідування проходячих банд".

В дальших пунктах перераховуються конкретні заходи, як встановлення сиґналів, розпізнавчих знаків, кличок і т. п. Договір підписали підполк. Конторов П. та підполк. Ян Станек.

Та всі ці заходи, що мали своєю метою перешкодити новим рейдам УПА на Словаччину, нічого не помогли. Весною 1946 р. відділи УПА відбули знову великий рейд на Словаччину, який охопив такі повіти: Межиляборці, Стропків, Гіральтовці, Бордіїв, Пряшів, Бранов, Сабінов, Гуменне, Михайловці і досягнуло Кошиць. В масово розкинутих лістівках (українською, словацькою і чеською мовами) повстанці зверталися до чехів і словаків:

„Чехи і словаки!.. Брутальне насильство, масове переслідування мирного населення, арештування, розстріли, вивози на Сибір і Північний Льодовий океан, запроторування до концтаборів, грабіж і терор шаліють сьогодні по всій Україні!

Хай це буде пересторогою для всіх народів, які ще не побачили большевицької практики зблизька.

Пам'ятайте, що така, справді страшна, доля чекає в майбутньому й Ваші народи, як тільки зміцниться большевицьке ярмо над Вами. Московсько-большевицькі імперіялісти таку долю готують цілій Европі. Тому сьогодні першим обов'язком усіх волелюбних, дійсно демократичних народів є приступити до спільної оборони й боротьби проти загрози нової червоної фашистської тотальної тиранії, яку несе цілому світові московський імперіялізм.

Український народ був першою жертвою московського червоного фашизму й перший підняв боротьбу проти нього...

Україна кличе Вас, наші брати-сусіди, до боротьби за цю велику священну справу.

Вояки чехо-словацької армії!

Пам'ятайте, що ми, українські повстанці боремося за найвищі і найшляхетніші людські ідеали волі, братерства і рівноправности всіх народів, боремося за національне і соціяльне визволення, рівність і справедливість для кожного народу і людини.

За ці ідеали ми проливали свою кров цілі три роки в боротьбі проти німецької окупації, а зараз продовжуємо цю боротьбу за ті ж самі ідеали проти большевицької окупації.

Тому не виступайте проти українських повстанців, не стріляйте до нас, а єднайтеся з нами і допомагайте нам". (Із листівки „Чехи, Словаки, Вояки", квітень 46 р.).

Рейд виявив, що ці повстанські заклики населення Словаччини повністю зрозуміло, що воно цілком на боці УПА. Словацькі вояки не виступали проти українських повстанців, а навпаки, шукали зв'язків із ними (напр., один вояк чеської армії спеціяльно приїхав з Праги на Словаччину, щоб вступити до УПА і зі зброєю в руках боротися проти сталінських імперіялістів, які змагають до повного поневолення його батьківщини). У виборах, що відбулися невдовзі після рейду, словацьке населення завдало соромної поразки сталінським аґентам із словацької компартії. Це, як і оголошення воєнного стану на Словаччині, масові арешти, що посилились вслід за рейдом і виборами, свідчать про розростання протибольшевицької боротьби на Словаччині, тієї боротьби, в огні якої зростає і міцніє спільний фронт народів, поневолених і загрожених московськими імперіялістами, необхідність якого висунула й гаряче весь час проповідує УПА.

*

Показником того, в якій мірі ідеї УПА прийняті всіма народами, може служити відношення національних меншин до УПА, що живуть на Україні. Не треба при тому забувати, що ще в недавньому минулому на різних частинах нашої території вони належали до панівних народів, використовувалися своїми імперіялістичними кліками як знаряддя боротьби проти українського народу і, одурманені шовінізмом, відмовляли українському народові не тільки права на ті чи інші українські землі, а й часто навіть на власну державу.

Яке відмінне становище маємо сьогодні! Робота УПА докорінно змінила картину відношення національних меншин до українського народу і його визвольних змагань. Щезли, штучно розпалювані колись, національна ненависть і сварки. Національні меншини послухали заклику УГВР.

„Всі національні меншини, що живуть на українських землях, закликаємо в українську визвольну боротьбу. Їм забезпечуємо повні громадянські права в українській державі" (з Універсалу, червень 44 р.).

Переконані, що в українській державі вони користуватимуться всіма правами нарівні з українцями, що їм ґарантоване буде пошанування їхньої національної окремішности, що УПА бореться за знищення всякого національного гніту, вони ставляться до УПА з такою ж любов'ю і довір'ям, як і український народ. Крім того, безпосередньо переживаючи всі страхіття большевицького режиму, вони свідомі, що боротьба УПА полегшує боротьбу їхніх народів на матірних землях. Вони свідомі, що повстання Самостійної Української Держави і побудова нового справедливого ладу на сході є також ґарантією самостійности і їхніх народів.

Чехи, яких зараз так багато живе на Волині, як під час гітлерівської, так і большевицької окупації весь час прихильно ставилися і ставляться до УПА, допомагають їй і так само як і українці, терплять за це переслідування НКВД. Вистачить для прикладу згадати, що 22. 4. 46 р. сталінські опричники спалили в с. Софійка (район Верба, Рівенської области) 16 чеських господарств. Очевидно, що всі чехи інакше думають, ніж деякі їхні земляки, що сьогодні йдуть на співпрацю із сталінськими імперіялістами й допомагають большевицькій аґентурі Ґотвальд і Ко затягнути пута на свій народ, приготовити перехід ЧСР на ЧССР.

А ось факт, а він далеко на одинокий, який найкраще ілюструє нам відношення до УПА мад'яр (Карпатська Україна). Повстанці влаштували мітинґ для мад'ярського населення. Присутні мад'яри бурею оплесків переривали повстанський виступ, вони цілковито схвалювали боротьбу УПА, а молодь, захоплена її ідеями, сама понищила всі портрети Сталіна і його соратників та большевицькі льозунґи, що висіли в салі зборів.

Не інакше стоїть справа щодо румунів. Румунське населення на Буковині в прикордонній смузі Закарпаття з великою прихильністю ставиться до УПА. Українські повстанці знаходять у нього щиру допомогу і всяку підтримку (переховує ранених, подає потрібні інформації, служить тереновими водіями і т. п.).

Про поляків ми вже говорили. Якщо говориться про них як національну меншину в Україні, то треба зазначити, що тепер большевики майже всіх поляків переселили до Польщі. Небагато тих, які залишилися, але вони ставляться до українського визвольного руху наскрізь позитивно...

*

Так виглядають ці величезні політичні досягнення УПА в напрямі виявлення і згуртування революційних сил народів, поневолених чи загрожених сталінським імперіялізмом, досягнення, здобуті протягом п'ятьох років її багатогранної діяльности і героїчної боротьби. Ці успіхи стають тим більшими, коли зважити, що вони були досягнуті в безпосередній боротьбі проти озвірілих імперіялістів, спочатку гітлерівських, а потім сталінських, при чому в обстановці, коли ці останні вийшли переможцями з війни і кинули проти УПА всі сили свого терористичного гнобительського апарату. Ні одній революційній армії в світі, ні одній революційно-визвольній організації не приходилось і не приходиться боротися в таких несприятливих умовах, як УПАрмії. І те, що УПА має зараз такі досягнення, найкраще свідчить про її силу, про її життєвість, що випливають передусім з її великих передових ідей. І саме в цій ідейно-політичній силі УПА, силі її політичних ідей лежить таємниця тієї великої прихильности, того захоплення, що їх до УПА виявляють сьогодні всі народи, поневолені і загрожені сталінським імперіялізмом. Боротьба УПА, її кличі тому знаходять загальне зрозуміння, що вони справедливі, що вони прогресивні, бо це боротьба поневолених проти поневолювачів, експлуатованих проти експлуататорів, бо це боротьба великого й світлого проти гнилого, низького і підлого.

Успіхи УПА випливають також з її великого політичного досвіду, що є вислідом довгої визвольної боротьби українського народу. Власне УПА в найскладніших ситуаціях, в найбільше невиразних констеляціях завжди ставила кожне по-

літичне питання з надзвичайною ясністю і чіткістю. Вона виразно поставила (і здійснювала в житті) справу необхідности боротьби як проти гітлерівських, так і проти сталінських імперіялістів. Вона повністю розкрила, що обидва ці імперіялізми є фактично одного фашистівського покрою, і що вони однаково являють собою найбільшу загрозу всім волелюбним народам.

Саме УПА першою висунула потреби спільного фронту народів, поневолених і загрожених сталінським імперіялізмом, вона цей клич гаряче проповідувала і проповідує. Вона зробила в цьому напрямі перші практичні кроки. І коли вже сьогодні існує Антибольшевицький Бльок Народів (АБН), до якого входить і в якому активну участь приймає УГВР, що керує боротьбою УПА, то, безперечно, вклад УПА в цю велику справу єднання поневолених народів — великий. Немає сумніву, що з усіх протибольшевицьких сил УПА вирізняється найбільше як своєю організованістю, так і найкращим знанням большевицької дійсности і взагалі політики сталінських імперіялістів, а також виразною програмою дій, програмою розвалу найжорстокішої в історії людства сталінської тюрми народів.

Ці конкретні досягнення на шляху творення єдиного протибольшевицького фронту всіх народів, це посилення протибольшевицької боротьби, що настало сьогодні в СССР, цей зріст протибольшевицьких настроїв і правильного уявлення про сталінських імперіялістів поза межами СССР — це все ще раз переконує нас, що поневолені народи переможуть, що сталінська тюрма народів їх об'єднаними силами буде розгромлена і що тоді затріюмфує справжня воля, мир і дружба народів.

Як розуміти концепцію власних сил у нашій національно-визвольній боротьбі

Орієнтація на сили власного народу в боротьбі за Українську Самостійну Соборну Державу — це те, що найосновніше завжди відрізняло нас від інших українських політичних угруповань. В той час, як ОУН з самого початку своєї діяльности виразно стала на становищі, що український народ може визволитися тільки власними силами, і розпочала організацію цих сил, інші українські політичні партії узалежнювали визволення України від чужих, зовнішніх сил. Нашу концепцію власних сил вони вважали за нереальну. Ці партії сьогодні щезли з українських земель разом з тими, на кого вони орієнтувалися, не зробивши нічого для справи визволення. Багато „реальних політиків" із партійних середовищ скотилося в багно прислужництва, в багно ворожої аґентури й раз назавжди скомпромітувало себе в очах народу. Наша ж Організація із своєю „нереальною" концепцією власних сил залишилася **єдиною політичною силою на землях.** ОУН, очистивши свої ряди від людей, що також пхали її на шлях спекулянства й узалежнення від чужих сил, з честю пройшла вогневу пробу останніх бурхливих років і нині з вірою дивиться вперед.

Крах опортуністичних українських партій і ріст ОУН переконливо показали нам на власному досвіді, що концепція власних сил — єдиноправильна концепція, що тільки вона витримує всі випробовання життя. Орієнтація на чужі сили веде політичний рух до неминучого розвалу; вона криє в собі небезпеку перетворення на чужу аґентуру тих, хто її визнає. Вона штовхає на шлях прислужництва зовнішнім силам навіть у тому випадку, коли ці сили явно топчуть права поневоленого народу.

Та це не єдиний доказ правильности концепції власних сил. Під час другої імперіялістичної війни український народ двічі зазнав „визволення" чужими силами. В 1941 р. його „визволяли" гітлерівці. В 1944 р. його знову „визволяли" большевики. Ми зайвий раз переконалися, що всяке чуже „визволення" — це імперіялістичне поневолення, колоніяльний гніт, грабіж наших багатств, визиск нашої праці, знищення наших культурних надбань. Ми зайвий раз переконалися в тому, що визволення нам ніхто не дасть, ніхто не подарує, воно не прийде само від себе. Волю ми мусимо здобути самі, за неї нам треба боротись.

Орієнтація на чужі сили — це цілком згубна саме тоді, коли б не розбудовували власних сил, орієнтація; вона веде лише до заміни одного окупанта іншим, а не до визволення. Вона затемнює народнім масам дійсний образ речей, вводить народ в обман щодо справжніх цілей зовнішніх сил і тим самим полегшує новому окупантові здійснення його загарбницької політики.

Думати ще сьогодні, що когось зворушить наше тяжке становище, що „культурний світ" не може миритися з большевицькою тиранією і її безконечними злочинами і що тому основне — лиш інформувати світ про наші терпіння, — це, м'яко кажучи, чиста наївність. Хоча світ сьогодні не знає ще добре СССР, але все таки не знає він дуже мало. Та проте цей обнадіяний деким світ не знайшов сьогодні нічого кращого, як „радити" разом з большевицькими катами в Організації Об'єднаних Націй над „забезпеченням миру", „демократії", „незалежности" народів. Занадто егоїстичний цей „культурний світ", щоб боліти нашою долею. Занадто він любить себе, щоб думати про нас. Цей світ зворушується тільки тоді, коли припікає його самого. Але й тоді він пригадує собі інших не з якихось дружніх мотивів, але з холодних розрахунків знайти сили, які послаблювали б того, хто йому загрожує. Хай пам'ятають усі ті, хто орієнтується на чужі сили, що кожна держава завжди уза-

лежнює свою оцінку іншого народу не від міри горя, що його переживає даний народ, не від того, скільки народу на цю державу орієнтується, а від того, яку конкретну силу являє собою даний народ у власних розрахунках цієї держави. Немає жодної держави, що думала б і поводилася б інакше.

Таким чином, орієнтація на чужі сили, як основний чинник нашого визволення, це політично найбільш нереальна концепція, бо вона узалежнює визволення від політики, диктованої виключно інтересами чужих сил. А цим силам питання нашого визволення цілком байдуже, ці сили можуть принести нас у жертву своїм власним інтересам, що їх вони ставлять над усе. Орієнтуватися на чужі сили — це означає будувати наше визволення на непевному й хиткому фундаменті, що кожної хвилини може завалитися, а з ним упадуть і наші пляни визволення.

Тому ми найрішучіше виступали й виступаємо проти орієнтації на чужі сили, як концепції політично нереальної й згубної, як такої концепції, що спрямовує змагання народу на сліпу дорогу. Єдина правильна концепція — це концепція сили власного народу.

Ці сили існують реально, ці сили великі, вони ніколи не заведуть. Їх тільки треба видобути, зорганізувати і вміло повести на боротьбу.

Віра у власні сили збільшує сили власного народу, зміцнює його волю й витривалість у боротьбі, рятує перед розчаруванням, що на нього прирікає орієнтація на чужі сили. Концепція власних сил дозволяє виразно бачити поставлену мету, точно розуміти ввесь тягар і труднощі боротьби за визволення, а при тому вона не викликає страху перед цими труднощами й тим самим дозволяє правильно організувати визвольну боротьбу.

Концепція власних сил важлива для нас не тільки з політично-морального погляду, вона важлива насамперед з погляду реально-політичного, чого, власне, не бачать усі супротивники цієї концепції. Під власними силами, як реально-політичним фактором, розуміємо **сили, готові активно боротися за Українську Самостійну Соборну Державу, постійне випробування таких сил, гуртування їх у революційну організацію і об'єднання довкола цієї організації широких народніх мас.** І тільки таким силам ми надаємо реально-політичного значення. Бо якщо ніхто нам визволення не дасть, а це велика й болюча, нами самими на досвіді перевірена правда, і коли ми самі не будемо за нього боротися, то якже ж уявити собі наше визволення. Адже ж на чудо сподіватись не можемо. Сильна революційна організація, що об'єднує довкола себе народні маси, — це єдина реальна запорука нашого визволення!

Без існування організованих сил, готових боротися за визволення, ми не лише ніколи не здобули б волі, але взагалі могли б перестати існувати як окрема нація. В нашій історії з кінцем 18 ст. ми були вже в такому становищі, коли нам загрожувала небезпека зчезнути як окрема нація й перетворитися в „русское плем'я". А така небезпека загрожувала нам саме тому, що не було в нас тоді сил, які боролися б за визволення України, які б бодай сказали народові його ім'я. То ж не диво, що й у XX ст. нам довелося боротися за те, щоб світ визнав за нами право окремої нації.

Щойно з появою Шевченка, що сказав: „хто ми, чиї сини, яких батьків, ким, за що закуті", що відкрив перед усім народом велику правду: „В своїй хаті своя правда, і сила, і воля", — ми могли виступити на шлях справжнього національного відродження. Але ще навіть у 1917-18 рр. ми не могли здобути визволення, бо замало було тих сил, які за таке визволення боролися б, які могли б повести за собою маси.

А чи сьогодні, коли російсько-большевицькі загарбники так жорстоко фізично винищують наш народ, коли ведуть найсильніший у нашій історії і найхитріше обдуманий русифікаторський наступ на нас, нам не загрожує небезпека зникнути як нація? Коли б не було сил, які цьому большевицькому наступові протиставляться, то, очевидно, що так. Бо хто б розкривав колоніяльно-експлуататорську політику большевиків народові, стерoризованому, зіпхненому на дно людських злиднів і примушеному думати лише за шматок хліба? Хто б охороняв його від русифікації й розвивав його національну свідомість? Хто б організував його стихійне незадоволення, хто вказав би йому на вихід із його становища й запалював вірою в перемогу? Адже ж ми наочно спостерігаємо сьогодні, що на тих обширах, де ворогові вдалося цілковито на довше знищити самостійницькі сили, там народні маси перебувають у стані повного занепаду, зневіри, крайнього занику національної свідомости. І чи ж можна навіть мріяти про наше визволення, про побудову власної держави, коли б таким був увесь наш народ, коли б треба починати від пробуджування національної свідомости! Ніколи в світі! Щонайбільше можна б сподіватися стихійних спалахів народнього гніву й ненависти, доля яких була б дуже сумнівна. А такий народ ми мали б саме тоді, коли б не розбудовували власних сил, готових боротися за самостійність України, коли б ми справу визволення поклали на якісь зовнішні сили.

Не було, немає й ніколи не знайдуться, ще раз підкреслюємо, такі чужі сили, які прийшли б до поневоленого народу, що не воює за своє визволення, „взяли б його за руку" й „вивели з дому неволі" до власного самостійного державного життя. Коли б ми не своїм політичним становищем, а за національно-політичною зрілістю перебували на рівні колонії, ми б не осягнули вищого політично-правного рівня, як власне колонії. Коли б ми були на рівні півколонії, ми осягнули б найвищого рівня півколонії. Коли ж ми, хоч і перебуваємо політично в становищі колонії, хоч являємо собою поневолений народ, але боремося за наше визволення, ми його напевно здобудемо. Коли ми поневолена, але воююча нація, питання нашої самостійности зводиться тільки до питання довшого або коротшого часу, але ніколи до неможливости побудови власної держави взагалі.

А може, еміграція відіграла б ролю того чинника, що у відповідний момент повів би народ до визволення? Ні! Коли народ перебуває в стадії повного занепаду, занику своєї національної свідомости, то при дуже сприятливих умовах здорова еміграція, повернувши на землі, може щонайбіль-

ше стати чинником, який знову розпочне працю й боротьбу за визволення народу, тобто перетвориться на організатора власних сил. Повести маси на боротьбу вона не зможе, бо народ її не зрозуміє. Крім цього, еміґрація легко попадає в залежність від зовнішніх сил, а тим самим справу визволення здає на гру інтересів цих сил.

У наших обставинах, коли російсько-большевицькі загарбники мільйонами знищують український народ, коли в школі й комсомолі русифікують нашу молодь, коли відривають від народу інтеліґенцію, коли купують за партійне корито перевертнів і зрадників, коли прищеплюють усьому народові рабське почуття меншевартости, — кожна інша, крім концепції власних сил, засуджує побудову Української Самостійної Держави на провал. Маємо вибирати: або бути знищеними як народ, чи в крайньому разі ще на сторіччя відтягнути справу нашого визволення, або власними силами вибороти незалежність України.

На щастя, у нас є вже революційна Організація — ОУН, до того ж Організація з довгорічним досвідом, і нам не треба щойно починати творення власних сил. Перед нами тепер завдання **розбудувати власні сили до максимальних меж.** Мусимо закріпити Організацію на всіх наших землях, мусимо об'єднати довкола ОУН увесь нарід, запалити його вірою у власні сили. До того ж треба об'єднати народ не симпатіями до нас і нашої боротьби. Цього замало. Нам треба об'єднати ввесь народ так, щоб революційно-визвольний рух став єдиним керівником, якого народ визнає, якому підпорядковується і в якого єдино вірить.

Увесь народ об'єднаний довкола своєї революційної Організації, в яку він посилав своїх найкращих синів і дочок, увесь народ, що змагав до побудови власної держави з Організацією, яка вміло керує його визвольною боротьбою, — чи це не велика сила? Так, це велика сила! Це така сила, яка напевно забезпечить повне визволення українському народові.

Чи, покладаючись тільки на сили власного народу, ми відкидаємо всяку допомогу і всяких спільників? Звичайно, ні, бо це було б безглуздя. Хто так думає, той жахливо спрожує концепцію власних сил. Ми відкидаємо тільки таку допомогу, за яку мусимо платити новим поневоленням, таку допомогу, за якою приховується імперіялізм, тобто таку допомогу, яку принесли українському народові большевицькі й німецькі загарбники. Розбудовуючи ж власні сили, ми створюємо найкращі передумови для того, щоб знайти справжніх — потрібних нам спільників (у кого сила, в того й спільники), і забезпечуємо собі цим шляхом незалежне рівноправне становище, бо ми не шукаємо спільників, які б хотіли стати нашими „опікунами", які хотіли б звести нас до ролі „молодшого брата", які б хотіли нас тільки використати. Ми шукаємо таких спільників, з якими в нас були б спільні цілі, які признавали б наші права так само, як ми їх.

Чи є в нас можливості знайти таких спільників, чи ми їх уже маємо? Ми шукаємо й знаходимо справжніх спільників. Насамперед **серед поневолених народів СССР:** естонців, лотишів, литовців, білорусинів, донських козаків, грузинів, азербайджанців, вірмен і всіх менших кавказьких народів; казахів, узбеків, таджиків, туркменів, киргизів і інших. Всі вони в однаковому з нами становищі. Всіх їх національно поневолюють і економічно грабують, як і нас. У всіх цих народів ті самі цілі, що й у нас: повалити російсько-большевицьку тюрму народів і побудувати власні самостійні держави на своїх власних землях. Немає нічого, що б їх ділило з нами.

Ми оцінюємо, очевидно, ці народи як спільників за розмірами організованої боротьби, яку вони ведуть не землях, тобто за станом їх власних сил (так само вони оцінюють нас). Але навіть, якщо не всі з цих народів сьогодні ведуть організовану боротьбу, все ж вони наші спільники, бо в них є ґрунт (величезне невдоволення й ненависть народніх мас до російсько-большевицьких загарбників, волелюбні почуття й традиції визвольної боротьби) для того, щоб таку боротьбу розпочати. Крім цього, на їх зрив, бодай стихійно, ми хочемо розраховувати в переломовий момент. Це останнє припущення ми робимо хоч би на фактах останньої війни. Нпр., наближення німецького фронту поневолені народи СССР: кримські татари, чеченці, калмики, балкарці оцінили як сприятливу нагоду, щоб підняти боротьбу проти російсько-большевицьких загарбників за своє визволення. Їх боротьба набрала великих розмірів і була одностайно підтримана широкими народніми масами. За цю саме, всенародню боротьбу російсько-большевицькі імперіялісти жорстоко розправилися із згаданими народами, — частину цілком знищили, частину заслали в Сибір.

Щодо російського народу, то він сьогодні являє собою слухняне знаряддя в руках російсько-большевицьких імперіялістів. Російський народ перебуває в становищі воюючої нації, і, власне, спираючись на нього, сталінські сатрапи поневолюють інші народи. Кляса большевицьких сатрапів знаходить опертя в російському народові, з одного боку, ділячися з ним плодами свого імперіялістичного грабежу, а з другого, розпалюючи в ньому російський шовінізм, отруюючи свідомість мас расистським дурманом („російський народ — найвидатніша нація"). Це не означає, що серед російського народу немає жодного невдоволення. Ні, народні маси терплять не менший соціяльний визиск, як за царської Росії. Вони також цілком позбавлені політичних прав. Є й передові люди, які бачать, що Сталін веде російський народ до загибелі. Отже є ґрунт для соціяльної боротьби за знищення кляси большевицьких експлуататорів, що прийшли після жовтневої революції на зміну поміщикам і капіталістам, проти яких російський народ так довго й завзято боровся. Тим самим можливості соціяльної революції не виключені, але активна соціяльна боротьба сьогодні не ведеться. Тому соціяльне невдоволення російських мас ми можемо розцінювати лише як чинник, що до деякої міри послаблює большевицький режим. **Російський народ ми можемо розглядати як спільника тоді, коли він підійме боротьбу за своє національне визволення й перестане служити большевицькій, чи принагідно іншим своїм імперіялістичним клікам.**

В результаті другої імперіялістичної війни СССР загарбав такі країни: Польщу, Чехо-Словаччину, Румунію, Угорщину, Болгарію, Юґославію*),Альбанію. Всі ці країни формально незалежні, але фактично поневолені. В них уже міцно закріплена большевицька аґентура, і їх тепер насильно підготовляють до того, щоб прилучити до СССР. Російсько-большевицькі імперіялісти цілком узалежнили від себе також Фінляндію. **Серед народів усіх цих країн** (ми будемо називати їх свіжоокупованими країнами для відрізнення від країн, що вже перебувають у межах СССР) **ми також знаходимо спільників.**

Усе це народи з високо розвиненою національною свідомістю, народи, що донедавна жили державним життям, що вже сьогодні ведуть боротьбу проти російсько-большевицьких загарбників. Правда, їхня боротьба має чималі хиби й огріхи, що випливають головно з незнання большевизму, а також і з того, що нею переважно керують старі політичні партії, а їх способи й навички у нових політичних обставинах цілком невідповідні. Та ці хиби з кожним днем під тиском самого життя виправляються. Таким чином, коло наших спільників поширюється на всі народи свіжоокупованих російсько-большевицьким імперіялізмом країн.

Цінність союзу зростає мірою того, як співпраця між спільниками стає тісніша, як їхні дії стають якнайбільше координовані. **І тут наша концепція власних сил зливається з концепцією спільного революційного фронту всіх поневолених большевизмом народів,** яку ми висунули ще в період боротьби проти гітлерівських загарбників і яка охопила тоді також боротьбу проти німецького імперіялізму.

Для реалізації концепції спільного фронту всіх поневолених большевизмом народів український революційний рух доклав дуже багато зусиль. Перші практичні заходи були зроблені ще під час німецької окупації і знайшли свій вияв у творенні національних відділів поневолених народів СССР при УПА та скликанні І-ї Конференції Поневолених Народів Сходу Европи й Азії, що відбулася 21—22. листопада 1943 р. на Волині (на території, визволеній УПАрмією). Дальшими заходами в напрямі створення спільного фронту для боротьби проти большевизму став Антибольшевицький Бльок Народів (АБН) утворений 1946 р. що поставив своєю найвищою метою побудову Південно-Східньої й Східньої Европи та підбольшевицької Азії на вільних незалежних державах усіх народів на їх етнографічних землях. До АБН увійшли всі давніше поневолені народи СССР, а також народи свіжоокупованих країн. Завдання АБН об'єднати й координувати революційно-визвольну боротьбу поневолених большевизмом народів, а також пробуджувати й організувати таку боротьбу там, де вона ще не ведеться.

Як видно, ця концепція власних сил ніяк не виключає спільників, навпаки, вона виразно наголошує потребу мати їх. І ми їх сьогодні знайшли, ми вже багато зробили, щоб об'єднатися з ними у спільний фронт, ми створили єдиний координаційний осередок (АБН), щоб могти якнайуспішніше і на якнайширшому фронті вести боротьбу проти російсько-большевицьких імперіялістів. Основне наше завдання полягає тепер у **скріплюванні цього фронту шляхом тіснішої співпраці між спільниками та розгортання революційно-визвольної боротьби всіми спільниками на їх власних землях.**

І чи єдиний революційний фронт усіх народів підбольшевицької Азії, Прибалтики, Східньої й Південно-Східньої Европи — це не велика сила? Так, величезна сила! На ній ми цілком певно можемо будувати наші пляни повалення СССР і побудови Української Самостійної Держави у вільній сім'ї самостійних держав усіх інших народів.

Народами свіжоокупованих большевизмом країн коло наших спільників власне не замикається. Сьогодні большевизм загрожує всьому світові, всім народам Европи, Азії, Америки. Ця обставина ставить **усі ці народи в становище потенціяльних спільників, які вже завтра мусять стати нашими дійсними спільниками, якщо, річ ясна, не будуть знаряддям якихось своїх імперіялістичних клік, що хотіли б нас поневолювати.** І тут наша концепція власних сил поширюється концепцією спільного фронту не тільки всіх поневолечих, але також **загрожених російсько-большевицьким імперіялізмом народів.**

Ще сьогодні не всі народи поза межами СССР усвідомлюють собі як слід большевицько загрозу, ще деякі вірять у можливість „співіснування двох систем", у можливість співпраці з СССР, частина покладає надії на успіхи утихомирення СССР (одні шляхом поступок, інші шляхом „політики твердої руки"); ще сьогодні уряди цих народів хитаються в рішеннях і шукають виходу у півзасобах, але ми не сумніваємося, ми цього певні, **що боротьбу з большевизмом вони розпочати мусять і розпочнуть.** А чим довше цим народам доведеться жити в несвідомості большевицької небезпеки, чим довше їхні уряди відтягуватимуть остаточне рішення, тим, власне, дорожче заплатять, тим більші жертви доведеться складати їм самим пізніше.

В період боротьби з німецькими загарбниками ми неодноразово вказували, нпр., полякам, словакам, угорцям і іншим тепер поневоленим большевизмом народам на небезпеку, що загрожує їм також з боку большевизму, та закликали до боротьби, творення спільного фронту проти німецького й большевицького імперіялізмів. Наші заклики знаходили серед них мало зрозуміння. Якже ж інакше стоїть ця справа тепер! Тепер ці народи самі зрозуміли потребу співпраці з нами, тепер вони самі переконалися у правильності наших перестерог і організовують власну боротьбу проти російсько-большевицького імперіялізму. Важливе те, що, не розпочавши боротьби тоді і правильними методами, тоді і там, коли й де ми радили, вони мусять сьогодні складати далеко більші жертви. Так само буде й з усіми сьогодні загроженими большевизмом народами, коли вони відтягатимуть свою боротьбу проти СССР.

Виходячи з концепції власних сил, **наше завдання на відтинку всіх загрожених сьогодні большевизмом народів полягає в тому, щоб допомогти**

*) Редакція. — Щодо Югославії ця теза не цілком слушна.

їм зрозуміти повноту небезпеки, що нависла над ними з боку російсько-большевицького імперіялізму, його практики і способів. Щоб переконати їх у потребі якнайскоріше почати боротьбу з російсько-большевицьким імперіялізмом в ім'я найвищих своїх ідеалів в ім'я їхньої власної незалежности.

Розглядаючи наших спільників, ми підійшли до питання третьої світової війни, до збройного конфлікту між СССР, з одного боку, і англо-американським бльоком — з другого. До такого конфлікту дійде неминуче, і він — тільки питання часу. Суперечності між цими бльоками такі великі і з кожним днем так поглиблюються, що розв'язати їх може тільки війна. Яке ж наше ставлення до третьої світової війни з погляду концепції власних сил?

Для кожного поневоленого народу війна між його поневолювачем і будь-якою іншою державою чи коаліцією держав завжди була і є бажана, бо вона полегшує його боротьбу за визволення. Нпр., війна Росії, Англії і Франції проти Туреччини спричинилася до повного визволення Греції, Болгарії, Сербії, хоч згадані великодержави не так були зацікавлені у визволенні Греції, Болгарії чи Сербії, як у тому, щоб послабити Туреччину шляхом відриву від неї частини її державної території.

Очевидно, не кожна війна приносить повне чи бодай часткове визволення поневоленому народові. Коли ж поневолювач виграв війну, а до того ж, коли виходить із неї непослабленим, для поневоленого народу настають ще гірші часи. Нпр., німецько-большевицька війна принесла нам спочатку лиш зміну окупантів, а в дальшому поворот старого окупанта, який по своїй перемозі посилив до крайніх меж національне гноблення, політичний терор, економічний грабунок, культурний гніт. Німецько-большевицька війна полегшувала нам боротьбу, бо обидва окупанти мали фронти, але в її висліді ми не здобули визволення. Але ми використали її для поширення й закріплення наших позицій щодо розбудови власних сил. Отже у кожній війні проти СССР ми зацікавлені, бо ми прагнемо розгрому СССР. Так само, як ми зацікавлені і в третій світовій війні. Але третьої війни ми зовсім не розглядаємо як чинника, що сам собою і то неодмінно мав би принести нам визволення або щоб визволення „подарувала" нам протилежна сторона. **Ми розцінюємо третю світову війну як можливість заіснування сприятливої нагоди здобути визволення, як допоміжний чинник, що полегшить нам нашу визвольну боротьбу.**

Але для того, щоб сприятлива нагода не лишилася змарнована, треба мати розбудовані й приготовані на той час власні сили. **Якраз власні сили, а не зовнішні будуть рішальні тоді, чи здобудемо ми власну державу чи й далі лишимося в неволі, в становищі колоніяльних рабів.** Без відповідних власних сил на рідних землях ми ніяк не використаємо навіть найдогіднішого моменту, навіть найсприятливішої міжнародньої коньюнктури. В переломовий момент важлива кожна хвилина, і коли в той час на землях не було б у нас відповідної політичної сили, здібної використати таку кожну хвилину, здібної рішати й повести за собою маси, ми на цілі десятиріччя, якщо не на довше, втратили б сприятливу нагоду для визволення. Тим самим у догідний момент потреба власних сил виступає якнайпекучіше. А на скору руку їх не створимо. Їх треба довго й заздалегідь підготовляти.

Вся політична неграмотність обожнювачів „догідного моменту" і полягає в тому, що вони вірять, ніби „догідний момент" сам собою принесе визволення, що аж тоді треба закликати маси до боротьби й розбудови держави. До того часу вони радять заклясти руки й ждати. На те, чи маси в догідний момент будуть підготовлені до боротьби, чи вони зрозуміють тоді подібні заклики й підуть за ними, чи буде тоді з ким будувати державу, „далекоглядні" політики „слушного часу" не відповідають. Розв'язку таких питань вони уявляють якоюсь магічною.

Щодо „догідного" моменту ми маємо власний повчальний історичний досвід. В 1917 р. після революції в Росії ми отримали, може, й неповторно, сприятливу нагоду здобути самостійність. Але ця нагода лишилася невикористаною саме тому, як ми це вже згадали, що ми не мали на цей час підготовлених власних сил. На шлях політичної боротьби ми вступили щойно 1900 року і то, на нещастя, дуже скоро зійшли на соціялістичні манівці й бездоріжжя. У 1917 р. самостійницький рух являв собою ще малу силу і щодо своєї організованости, **і щодо свого впливу на маси, хоч маси** після вибуху революції виявили велике стихійне самостійницьке наставлення.

Можна було для розбудови власних сил використати більше як половину 1917 р., можна було тоді скапіталізувати революційний ентузіязм мас, але цього не могло статися, бо керівники Центральної Ради на власні сили не покладались, самі в них не вірили і такої віри не могли передати народові. Вони, попавши в доктринерство, вірили в божище революції, яка сама собою принесе визволення, вони турбувалися тим, щоб революція перемогла в Росії, а тоді вже визволення України прийде автоматично. І таким отруйним кормом вони годували народні маси. Загарбницький похід большевиків на Україну протверезив Центральну Раду. Вона відчула тоді, посилаючи триста юнаків під Крути проти тисячних большевицьких банд Муравйова, потребу власних сил, але найкращі, найсприятливіші місяці були безповоротно проґавлені. Тепер довелося творити власні сили в вогні війни на кілька фронтів (большевики, німці, білоґвардейщина, поляки), в умовах зневіри, воєнної перевтоми й занархізування мас при цілком несприятливій міжнародній коньюнктурі (Антанта виступила проти нас і підтримала Пілсудського та Денікіна). Ось яким трагічним на шкоду цілих поколінь може бути невикористаний сприятливий момент, коли немає підготовлених власних сил, коли в політичному проводі немає розуміння концепції власних сил, коли її заступає орієнтація на чужі сили й „догідний момент".

Серед сприятливих умов 1917—18 рр. ми не здобули визволення через брак власних сил. В 1648 р. ми в найбільш несприятливих умовах здобули визволення. Польща була тоді найсильнішою державою і не вела ніякої війни, численні повстання на Україні були криваво придушені, на Дніпрі від-

будовано Кодак, маси попали в зневіру. Гірших обставин для визвольного зриву годі собі уявити. Але саме тоді спалахнуло величезне народне повстання, і Хмельницький успішно громить могутню Польщу. Чому? Тому, що збереглися власні організовані сили — Запорізька Січ, в яку ввесь народ вірив, яку народ у хвилині зриву цілком підтримав. Ось чого навіть у безвиглядному становищі можна добитися, коли є в поневоленого народу організовані власні сили, що об'єднують довкола себе народні маси.

Сприятливу нагоду, створену чи то міжнародньою коньюнктурою, чи внутрішнім становищем держави-поневолювача, ми розцінюємо з погляду концепції власних сил **як час до генерального наступу організованих сил на позиції ворога, як час до всенароднього зриву.** Бо зриву не можна робити в будь-яку хвилину. Для цього власне **потрібний догідний момент, що визначається найслабшим станом сил ворога й максимальним ростом власних сил разом зі силами спільників та можливістю їх повного розгорнення з моментом зриву.**

В 1944 р., нпр., ми могли бодай на терені наших найсильніших дій викликати повстання. (Немало гарячих голов думало тоді про повстання). Окупант мав незакінчену ще війну, у нас була сила — УПА, що могла стати ядром повстанських збройних сил, революційна настава мас була на дуже великому рівні. Та проте це не був догідний момент для повстання. Воно в той час скінчилося б тільки неминучою поразкою, знищенням наших підготовлених сил, повним зламом народніх мас. Не пішовши на повстання, ми уникнули непотрібних жертв, ми дістали можливість вести збройну боротьбу досьогодні, ми зберегли революційні настрої мас на такому рівні, якого можна собі тільки бажати.

І ми не збираємось іти в „похід на Москву" вже сьогодні „валити СССР власними силами". Хай за це будуть спокійні всі ті, хто приголомшений збройною могутністю СССР і скиглять: „що ж ми бідні зробимо проти такого сильного ворога". **Ми сьогодні підготовляємо власні сили, щоб у відповідний момент, спираючись на наших спільників, підняти революцію, використати сприятливу міжнародню коньюнктуру, коли така створиться.** І тоді вся ця матеріяльно-технічна перевага окупантів, усі ці гармати, літаки, танки, перейдуть до поневолених народів. Тоді всю цю зброю, яка вже сьогодні в руках народніх мас, вони спрямують проти своїх поневолювачів і експлуататорів. І тоді лусне большевицька тюрма народів, як луснула февдальна Франція, самодержавна Росія, цісарська Австро-Угорщина і так недавно гітлерівська Німеччина. Армія, тюрми, поліція, терор не врятували ще жодного імперіяліста, не врятують вони й російсько-большевицьку зграю.

Нарешті ще про жертви, бо це питання, хоч і окреме, але тісно в'яжеться з нашою темою. Власне страх перед жертвами, страх перед боротьбою частина нашого громадянства лежить в основі орієнтації на чужі сили. Щоб виправдати свій страх, вони вдаються до спекулятивних тверджень про „нереальність концепції власних сил", про „непередбачливість", „передчасність" і „недоцільність" нашої боротьби, бо, мовляв, вона спричиняє непотрібні жертви і т. ін. Така оцінка нашої боротьби й жертв поширена насамперед на еміґрації, де знайшлося, власне, багато всяких політичних банкротів, опортуністів і людей з заячою вдачею взагалі.

Справа жертв у нас на землях далеко простіша. **Перед нами стоїть питання не уникати жертв, але використати для національного визволення ті жертви, що їх без боротьби приносить наш народ.** Ідеться про те, щоб ті, хто вмирає за імперіялістичні пляни Сталіна, хто гине з голоду, — вмирали за Україну, за її визволення, за щастя своїх дітей.

Найбільша помилка тих, хто ставить під сумнів доцільність нашої боротьби, (якщо вони це роблять з чесних, а не з аґентурних спонук) полягає в пояснюванні, що всі наші жертви — це або прямий результат нашої боротьби (гинуть безпосередні учасники боротьби), або результат відплатних репресій ворога за цю боротьбу (каральні акції щодо населення). Тим часом правда виглядає цілком навпаки. **Жертви, що їх приносить український народ, як і всі інші поневолені народи СССР, — це неминучі наслідки самої природи російсько-большевицького тоталітарного ладу.**

Що советська система не може обійтися без жертв, що вона пожирає їх у велетенських розмірах, ми покажемо на конкретних прикладах.

Під час другої імперіялістичної війни мільйони українців і інших народів гинули на фронтах. І защо? За те, щоб російсько-большевицькі імперіялісти могли жорстоко поневолювати їх і загарбати нові народи. Сталін викликав навмисне голод у 1933 р., а тепер у 1946 р. не тільки на те, щоб покарати український народ за його боротьбу, але також і на те, щоб здобути кошти (хліб) для реалізації своєї політики озброєнь (т. зв. індустріялізації, а тепер „відбудови" народнього господарства) та для імперіялістичних заходів своєї загарбницької політики (вивіз збіжжя до Франції, Польщі, Юґославії для скріплення своєї аґентури). Значить, щоб вести загарбницьку політику, сталінська кліка мусить прирікати на смерть своїх громадян.

Большевицькі сатрапи, щоб утриматися при владі, провадять політику фізичного винищування, як запобіжний засіб. Знищують не тільки того, хто вже бореться, але й тих, хто міг би колинебудь боротися, хто вороже наставлений до режиму, навіть у думках. Нпр., МВД і МГБ творить власні підпільні організації навіть на тих теренах і в тих середовищах, де і сліду підпільної роботи немає, на те, щоб виловити й знищити всіх тих, хто вороже наставлений до влади, хто готовий боротися проти неї. Український народ знищують мільйонами не тільки за те, що він бореться, а для того, щоб взагалі ніколи не міг боротися чи щоб його боротьба не набрала ще ширших розмірів. Нпр., коли большевики загарбали 1939 р. Західню Україну, вони, щоб знищити тих, хто, хоч активно й не боровся, але в певних умовах був готовий до боротьби, заплянували викликати провокативні повстання. Це вдалось їм зробити тільки в Збаражчині (тернопільська область), де вони використали тимчасову слабість тутешньої ОУН. В результаті

тюрми заповнилися невинними жертвами провокативного збаражського повстання. Отже, жертви є й тоді, коли немає ніякісенької боротьби.

Ще два іншого роду приклади: коли в Москві заплянували будівництво Біломорського каналу, питання дешевої робочої сили було розв'язане незвичайно просто, а саме, вирішено будувати в'язнями. І тоді всі клітини нинішнього МГД отримали накази „заготовляти" в'язнів (одержали пляни для виконання й перевиконання — прим. ред.). Посипались масові арешти, слідом за цим десятирічні присуди за цілком вигадані провини, зфабриковані тільки з метою постачати будівництву Біломорського каналу в'язнів. Сьогодні також ідуть масові арешти, судять на довгорічні ув'язнення без найменшої підстави або за цілком малі провини на те, щоб мати дешеву робочу силу для експлуатації багатств Півночі й Сибіру, що їх запляновано загосподарити в четвертій п'ятирічці, а також, щоб мати робочу силу, призначену на знищення, для будівництва важливих військових підприємств, а зокрема здобуття атомової енергії. Назовні це маскується знесенням кари смерти. Отже ж усе, що робиться в СССР, робиться коштом людських жертв. А хіба ж ті всі, відірвані від народу шляхом русифікації, — це не жертви? Хіба ж усі ті, хто по-собачому вислужується перед ворогом і виступає проти рідних братів — не жертви? Хіба ж ті, хто виправдує навіть голод, смерть мільйонів свого народу — не жертви большевицької системи? Так, жертви, і то сто разів страшніші жертви від тих, що їх знищує МВД і МГБ. І як їх уникнути? Припиненням боротьби? Безглуздість подібних міркувань очевидна. Кожна здорової думки людина розуміє, що припиненням нашої боротьби ми тільки збільшили б кількість таких жертв.

При наявності незлічених жертв, що неминучі в наслідок імперіялістичної природи російсько-большевицького ладу, **наша боротьба не тільки не приносить зайвих жертв, а навпаки, вона забезпечує нас від зайвих жертв, основне, робить наші жертви доцільними, бо дає змогу складати їх не за катів України, а за визволення українського народу.**

Все це означає, що ми не ставимося легковажно до питання жертв. Щоб зробити меншими наші втрати, ми проводимо відповідну тактику, ми вживаємо систему підпільно-конспіративних заходів, ми, нпр., не пішли в умовах большевицької окупації на те, щоб УПА закріплювала за собою якийнебудь суцільний обшир, тобто, щоб УПА неподільно опанувала якусь частину території, де наставляла б свою власну адміністрацію й здійснювала б оборону цієї території. Така тактика означала б зосередження великої кількости відділів УПА на одному терені, що дало б можливість ворогові використати його чисельну, а зокрема технічну перевагу, для ліквідації наших сил. Наші жертви були б тоді, очевидно, великі. Крім цього, подібне зосередження УПА було б марнотратством з погляду політичної роботи, що її виконує УПА, бо воно звузило б її тільки до деяких обширів. Тактика розпорошеного діяння УПА дозволила їй охопити своїми діями дуже широкий район; цим шляхом осягнено велику маневровість і забезпечено УПА від непотрібних жертв. Жертви, що їх ми могли принести за 2—3 місячні успіхи „повстанських республік", ми не принесли навіть за роки нашої боротьби.

Реалізована в житті концепція власних сил, як бачимо, не приносить непотрібних жертв, вона не стала безплідним марнуванням крови й життя синів нації, вона зважає на жертви, як неминучі там, де йде боротьба. Та не жертви, принесені у визвольній боротьбі, а жертви, принесені без боротьби, як результат большевицької системи, для нас страшні. Жертви, складені в боротьбі, ніколи не пропадають, і якщо навіть не приносять визволення в сучасному, то напевно — в майбутньому. Коли б ми наші змагання 1917—1918 рр. мали в 1905 р., коли б у 1905 р. ми принесли такі жертви, як у визвольних змаганнях, ми б у 1917—1921 рр. здобули самостійність. Без жертв 1917—21 рр. ми не були б тим, чим є сьогодні.

Ми, сучасне українське покоління, виконуємо найсвятіший обов'язок перед нацією, коли боремося за визволення України. Жертви, що їх ми складаємо, також не пропадуть. Вони напевно зродять наше визволення. На нашому історичному досвіді, на успіхах теперішньої нашої визвольної боротьби, ми стверджуємося в переконанні, що шлях, який ми вибрали, шлях власних сил — єдино правильний, і що тільки цим шляхом український народ дійде до власної Української Самостійної Держави.

300-річчя національно-визвольної війни Гетьмана Богдана Хмельницького (1648-1948)

НАРОДЕ УКРАЇНИ!

Цього — 1948 року припадають трисоті роковини найбільшого в українській історії всенародного визвольного повстання українського народу — повстання під проводом Богдана Хмельницького.

Незабутній для українського народу, славний, переломовий в історії України 1648 рік.

Сторіччями жорстоко гноблений та експлуатований український народ сказав польсько-шляхетським гнобителям своє могутне „досить! Годі довше терпіти! На святу боротьбу за наше визволення, за наші людські й національні права! Смерть ляхам — гнобителям і експлуататорам України!"

Першим проти польського панування в Україні піднялося українське козацтво. На першу вістку про блискучу перемогу Хмельницького над поляками повстали проти польських загарбників також сотні тисяч українських селян, тисячі українських міщан, духівництва, шляхти. Вогонь повстання охопив усю Україну. Множилися повстанські загони. З усіх кінців України збігався народ до армії Хмельницького, під його розумне керівництво, під його тверду руку.

Запалали польсько-шляхетські мастки. Покотилися на землю шляхетські та єзуїтські голови. Забагряніла від ворожої крови українська земля. Як щури, з голим тільки тілом, тікали з України польські гнобителі, шляхетські грабіжники. Сторіччями переслідуваний і визискуваний народ чинив над своїми катами свій справедливий суд.

Підтриманий могутньою хвилею всенародного повстання, Хмельницький розвивав свій переможний похід. Козацькі армії здобували перемогу за перемогою. Під Корсунем у козацькі руки попали обидва польські гетьмани: Потоцький і Калиновський. Розторощено поляків під Пилявцями. В м. жовтні 1648 р. козацькі армії зупинилися аж під Замостям.

Польському пануванню в Україні покладено кінець. Могутня тоді Польща не встояла під напором українських народніх мас. Перед козацьким військом стояла відкрита і ніким не боронена дорога на Варшаву. Увесь блиск, усе багатство, вся, як могло здаватися, непереможність польської держави впродовж кількох місяців розвіялися, як дим. В Україні святкував свою перемогу і встановлював своє панування єдиний справжній господар українських земель — український народ.

Переможне всенародне повстання українського народу 1648 року під проводом Богдана Хмельницького довело до національного визволення України з-під кілька вікового польського панування і до відродження української державности у формі гетьманщини — Козацької Республіки. По кількох сторіччях політичного небуття український народ вийшов знову на історичну сцену. По кількох сторіччях нещадного гніту й експлуатації з боку шляхетсько-польських загарбників українські народні маси знов зажили вільним життям. Скінчилося переслідування українського козацтва. Звільнилося від нелюдської панщини й дикої сваволі польських панів українське селянство. Стало вільним українське міщанство. Ніхто не переслідував української Церкви, не знущався з людей „грецької віри". Вся найвища влада в Україні опинилася в руках козацького гетьмана. „Та немає лучше, та немає краще, як у нас на Україні", — співав тоді про своє нове життя вільний український народ.

Та не довго тішився український народ своєю волею, здобутою власними силами, власною кров'ю.

Щоб закріпити свою перемогу над польськими загарбниками, які готувалися до нової війни проти звільненої України, Богдан Хмельницький 1654 р. уклав з московським царем відомий Переяславський договір. Метою цього договору була взаємна допомога обох союзних держав у їхній боротьбі проти спільного ворога — проти Польщі. Україна мала залишитися цілком окремою, незалежною державою.

Та московські імперіялісти зламали цей договір зараз же, в перші місяці після його підписання. Користуючися з ослаблення України визвольною боротьбою проти Польщі, московський цар вирішив знищити Україну як самостійну державу, затягнути її в своє панування. Не допомогу дістала Україна від Москви, як цього хотів Хмельницький, як про це сьогодні брехливо кричить большевицька пропаганда, а, в наслідок зради й загарбництва московських імперіялістів, — нове поневолення, нове ярмо.

Московські імперіялісти завжди легковажили інтереси українського народу і, зламавши Переяславський договір, за рахунок України договорювалися з поляками.

Імперіялістична Москва, всупереч договорові, закладала в Україні свої військові гарнізони, надсилала своїх воєвод, грабувала українське селянство, українські міста, втручалася в усі внутрішні справи України.

Кожне ослаблення України, українських гетьманів царська Москва завжди використовувала в тому напрямі, щоб щораз більше врізувати права українського народу.

В результаті такої політики у другій половині 17. ст. Україна опинилася в цілковитій московській неволі.

Російські царі знищили всі автономні права України. Вони зруйнували Запорозьку Січ — осередок українського козацтва. Сотні тисяч українських козаків російські царі винищили на канальських роботах, у воєнних походах. В тюрмах, на засланнях гинули сотні українських патріотів і самостійників. В Україну російські імперіялісти надсилали десятки тисяч російських чиновників, генералів. Російський уряд конфіскував землі українських патріотів і передавав їх агентам російського імперіялізму. Селян закріпачено. Інтересами російської імперії підпорядковано українську торгівлю, промисловий розвиток. Російські гнобителі

знищили все українське культурне життя, переслідували українську мову. Всякі прояви самостійницьких змагань серед українського народу жорстоко знищувалися, карались.

Так, зламавши Переяславський договір, імперіялістична Москва знищила всі здобутки українського народу, завойовані ним власними силами у визвольній війні 1648 р.

Панування імперіялістичної Москви в Україні сьогодні триває. На зміну російським царям прийшли російсько-большевицькі гнобителі. Російсько-большевицькі імперіялісти у своїй гнобительській і експлуататорській політиці щодо України не тільки продовжують злочинну роботу своїх попередників — царів, а ще їх перевищують.

Як тільки стало ясно, що московські царі змагають до цілковитого підкорення України під своє панування, український народ повів проти своїх нових гнобителів боротьбу. Український народ не на те підіймав повстання 1648 р., не на те проливав у цьому повстанні свою кров, щоб тільки змінити польське понування на московське. Український народ піднявся проти Польщі на те, щоб бути вільним, на те, щоб позбутися всякого чужинецького ярма в Україні.

Боротьбу проти панування московських імперіялістів в Україні почав уже великий Хмельницький, вступивши в переговори про спільний протимосковський союз із Швецією. Цю боротьбу потім продовжували Виговський, Дорошенко, Мазепа, Полуботок, Орлик і інші гетьмани.

До такої боротьби закликав український народ Шевченко. Про Хмельницького, що пішов на спілку з Москвою, Шевченко писав: „Мир душі твоїй, Богдане. Не так воно сталось: москалики, що зустріли, то все обчухрали".

Цю боротьбу з новою силою український народ підняв 1917—20 рр.

Визвольну боротьбу проти московського панування в Україні український народ продовжує до сьогодні. В аванґарді цієї боротьби йдуть сьогодні Організація Українських Націоналістів (ОУН), керована Степаном Бандерою, і Українська Повстанча Армія (УПА).

З українським народом, що піднімався на боротьбу проти панування Москви в Україні, як сьогодні, так і завжди в минулому, російські імперіялісти розправлялися дуже жорстоко. В 1708 р. в самому Батурині царські опричники вирізали понад 20 тисяч чоловік. Це саме було в той час у Лебедині, в Переволочній, на Січі. Сьогодні з українським народом московсько-большевицькі імперіялісти розправляються ще гірше.

Народе України! Українці східних і західних областей!

Трисоті роковини великого повстання 1648 р. ми обходимо в умовинах нової московсько-большевицької окупації, в умовах нового здушування большевицькою Москвою визвольно-революційної боротьби українського народу.

Ідея великого повстанння 1648 р. — ідея вільної незалежної української держави — ще не здійснена. Діло великого Хмельницького — боротьба за цілковите визволення українського народу від будь-якого чужинецького панування — ще не закінчене.

Як в умовах польської неволі до 1648 р. і в умовах царського панування до 1917 р., так і сьогодні в умовах московсько-большевицького панування в Україні український народ терпить варварський гніт і експлуатацію, жорстокі знущання й переслідування. Стогне в колхозному ярмі український селянин. Визискується український робітник. Терпить усякі знущання український трудвник-інтеліґент. Усіх нас, як народ, московсько-большевицькі імперіялісти гноблять політично, культурно, експлуатують, винищують фізично. Всім нам, як народові, московсько-большевицькі гнобителі — вірні спадкоємці всіх попередників окупантів — готують смерть.

Геть з України московсько-большевицьких окупантів — вірних спадкоємців польських і російсько-царських гнобителів України!

Всі на фронт революційної боротьби за наше національне й соціяльне визволення. Всі на фронт спротиву гнобительській і експлуататорській політиці большевицьких імперіялістів в Україні! Всі під прапори ОУН, УПА! Досить неволі й чужинецького ярма над нами!

Український народ, що 1648 р. зумів звільнитися з-під польського панування, зуміє визволитися й з-під московсько-большевицького ярма.

Як не вдалося знищити визвольних змагань українського народу ні шляхетсько-польським, ні російсько-царським загарбникам, так не вдасться їх знищити й російсько-большевицьким ворогам України.

Виховані на традиціях 1648 р. і на традиціях боротьби проти панування російських імперіялістів в Україні, ми ніколи не погодимося на те, щоб в Україні панували чужинці, ніколи не погодимося бути рабами Москви.

Україна мусить бути й буде вільною. Цього не змінити ніколи й нікому. Цього хоче великий, пробуджений до нового життя, сорокамільйоновий український народ.

Уже недалекий час, коли український народ святкуватиме таку перемогу над імперіялістичною Москвою, як 1648 р. святкував над імперіялістичною Варшавою.

Запорукою цього маємо наш визвольно-революційний рух, очолюваний сьогодні ОУН і УПА, нашу революційну організованість, нашу багаторічну революційну боротьбу — передвісник і підготову нового 1648 р., на цей раз скерованого проти большевицької Москви.

Хай вічно живе пам'ять 1648 р. — пам'ять великої переможної національно- і соціяльно-визвольної революції українського народу!

Хай живе український народ, що ніколи не припиняв і не припинить боротьби за своє національне й соціяльне визволення!

Хай живуть ОУН і УПА — бойовий аванґард українського народу в його боротьбі за Українську Самостійну Соборну Державу!

Смерть московсько-большевицьким загарбникам — сьогоднішнім окупантам України!

Травень, 1948.

ОРГАНІЗАЦІЯ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ

Під керівництвом Степана Бандери

Витяг з політичного огляду Проводу ОУН

Червень, 1948 р.

I. ДО МІЖНАРОДНЬОГО СТАНОВИЩА

1. Боротьба між обома конкурентами — бльоками держав, американським і російсько-большевицьким, постійно загострюється. Особливо помітним це стало з часу Сесії Генеральної Асамблеї ОН, що відбулася восени 1947. р.
2. Конфлікт між обома бльоками виключає будь-який довший серйозний мир, і всі практичні заходи цих бльоків виразно спрямовані на підготову й мобілізацію до збройної розправи. Лише війна може привести до остаточного вирішення всіх спірних проблем повоєнного світу. Тому основною й характерною признакою всього міжнародного життя маємо гарячкове озброювання й поспішне скріплювання власного воєнного потенціялу всіх держав, а зокрема великих.
3. Постійна загроза нової війни й готування до неї ніяк не дозволяють багатьом державам, насамперед европейським, усунути економічні труднощі, що виникли в наслідок другої світової війни; навпаки, ці труднощі ще більше зростають.
4. Відносно ще найміцніше економічне становище США, що після війни стали на шлях широкої економічної експансії. СССР хвилево опановує свою дуже погану ситуацію за рахунок нечуваного визиску працюючих мас та грабежу країн, свіжо ним окупованих.
5. Співвідношення сил між СССР і США та бльоками, ними організованими, на цей час для СССР виразно невигідне. В інтересі СССР відтягнути момент воєнного конфлікту щонайменше на яких 10-15 років. Але попри все це СССР не дається втягти себе у жодне серйозне міжнародне співробітництво; де б він мусів робити основні поступки й відмовлятися від реалізації своїх прихованих імперіялістичних плянів.
6. Для СССР єдиною й найбільш прийнятливою формою тимчасового впорядкування світу було б разом із США поділитися сферами впливів у всьому світі на основі двобічної домовлености. Але такі спроби Сталіна-Молотова весною 1948. р. цілком провалилися: їх відкинули США.
7. Двобічна домовленість з СССР для США неприємлива в основному з таких причин:

   а) тимчасова тільки дипльоматична поведінка большевицького уряду, розрахована на виграш у часі;

   б) це значно скріпило б політичні позиції СССР, бо піднесло б його, хоч слабшого, але рішучого супротивника, до ролі партнера, рівнорядного з США;

   в) це цілком відвернуло б увагу від США симпатії народів, загрожених аґресією большевицького імперіялізму, і в наслідок спричинилося б до послаблення їх впливів у світі, а зокрема в Европі, де практично зруйнувало б усі дотеперішні зусилля США, спрямовані на створення власного бльоку держав, виразно скерованого проти СССР.
8. Своє слабше становище СССР намагається вирівняти шляхом організації комуністичних рухів („п'ятих колон") у всіх країнах світу, а зокрема там, де цьому сприяють соціяльні конфлікти. Для кращого керування цими рухами Москва відновила Комінтерн у формі Комінформу, що знайшло свій відгомін у посиленні активности большевицьких п'ятих колон (осінь у Франції, Італії, Німеччині). В країнах, особливо важливих для СССР із стратегічного чи політичного погляду (Греція, Китай), Совєтський Союз під плащиком місцевих комуністичних рухів замасковано організує збройну боротьбу проти тамтешньої влади з метою цілковито опанувати ті країни. Щоб затримати експансію СССР, супротивний бльок реаґує на большевицьку політику, активно, аж до явної військової допомоги, підтримуючи у всіх загрожених большевиками країнах (Греція, Туреччина, Іран, Китай, Італія) тамтешні протикомуністичні режими.
9. Повне сформування один одному ворожих бльоків треба вважати за вже завершений факт у всіх основних моментах, і тепер іде тільки їх скріплювання й поспішне готування до потреб війни, що наближається.
10. Усі спроби спільно вирішити основні питання післявоєнного міжнародного співробітництва між обома бльоками практично не дали ніяких позитивних результатів і в наслідку довели до однобічного вирішування спірних проблем окремо кожним бльоком держав у сфері їхніх впливів, не зважаючи на протести держав супротивного бльоку.
11. Політично-дипломатична війна й найгостріші навіть пропаґандивні кампанії між державами обох бльоків увійшли вже в звичку сучасного міжнародного життя, і з цього погляду слід сподіватися ще дальших загострень.
12. Не зважаючи на дуже навіть гостру політично-пропаґандивну боротьбу, в своїх практичних дипломатичних змаганнях, що могли б довести до безпосереднього воєнного конфлікту, як США, так і СССР незвичайно обережні й стримані. Таку обережність слід пояснювати намаганням кожної із сторін перекласти всю відповідальність за вибух війни на свого супротивника.
13. Беручи до уваги всю сукупність сьогоднішніх міжнародніх обставин, доходимо до висновку, що сьогоднішній стан політично-дипломатичної війни буде ще тривати чимало часу. На це вказували б такі моменти:

   а) непідготованість до війни СССР;

б) повільне готування до війни західніх альянтів, зумовлене повільною роботою державних інституцій у країнах цього бльоку, що пояснюється демократичним ладом у цих країнах і в зв'язку з цим потребою переконати власне суспільство в конечності війни;

в) зосередження зусиль окремих учасників обох бльоків на питаннях ліквідації наслідків війни, зокрема на відтинку економіки;

г) небажання народів-учасників попередньої війни встрявати в нову війну;

д) у зв'язку з вищесказаним кожна із сторін намагається не ставити на порядок дня таких проблем, яких ніяк не вдалося б полагодити шляхом мирним і які безпосередньо довели б до збройного зудару.

II. ДО СТАНОВИЩА В СССР

1. Політичний гніт комуніст. партії в СССР, терор МВД і МГБ — тривають з непослабленою силою. Партійний апарат щораз безцеремонніше й одвертіше втручується в усі ділянки державного життя. Щоб, з одного боку, зберегти позірність окремішности партійного апарату від державного і з другого боку, зберегти за членами партії насамперед становище „керівників" усього життя в державі, становище наглядачів в усіх ділянках совєтського життя, большевицькі верховоди в останній час були примушені навіть повести курс проти „підмінювання державного апарату партійним".
2. В останній час гніт большевицької партії прибрав особливо яскраві форми в боротьбі проти свого роду „ухилів" у літературі, економічній науці, філософії, театрі, музиці. Партія гостро скритикувала й засудила працівників культурного фронту за найменші відхилення від офіційної лінії: за скількинебудь реальне, а не „оромантизовуюче" зображування совєтської дійсности, за песимізм, за захоплення побутом передреволюційної доби, за „місцевий націоналізм", за „схиляння" перед Заходом та його наслідування, за слабке пов'язання сьогоднішньої творчости з російською національною „культурною спадщиною".
3. Російсько-шовіністичний курс большевицької політики щораз більше посилюється, стає щораз нахабнішим. Щодо неросійських народів СССР російсько-большевицькі імперіялісти не тільки всіма засобами пропагують теорію про „вищість і керівну ролю" російського народу в Совєтському Союзі, але й практично цю теорію реалізують. Щодо всіх народів світу, всупереч історичній правді, большевицько-російські шовіністи намагаються доказати „передову ролю" Росії у всесвітньому культурному розвитку, переконати світ у тому, що Росія внесла нібито велетенський творчий вклад у всесвітню історію.

Не зважаючи на жахливу денаціоналізаційну політику большевиків, неросійські народи СССР не зрікаються ідеалу національної незалежности і в усіх можливих формах ведуть боротьбу за своє повне національне визволення. В порядку розправи з національно-визвольними рухами большевики в широких маштабах вивозять національно-свідомий елемент на Сибір, проводять масові арешти.

4. Економічне становище Совєтського Союзу й далі дуже важке. Большевики намагаються зреалізувати теперішній п'ятирічний плян за рахунок економічного грабежу народніх мас (високі безпосередні податки, нова позика, грабіж у формі „добровільних датків", низька реальна платня та фізична експлуатація працюючих, високі норми виробітку, соцзмагання, стахановщина, тиск на працюючих за допомогою „героїв соціялістичної праці", медалів, орденів). Підготова до нової війни і в зв'язку з цим розбудова насамперед воєнної промисловости довели совєтські народні маси до краю злиднів. Від закінчення війни й до сьогодні в становищі працюючих мас Совєтського Союзу немає ніяких змін на краще.

На погіршення становища працюючих мас Совєтського Союзу великою мірою впливає також всебічна підтримка большевицьким урядом комуністичних рухів поза межами СССР, що на неї він витрачає щорічно величезні засоби й фонди.

5. В наслідок війни дійшло до гострих протиколгоспних тенденцій серед селянських мас, що зв'язували з війною надії на зміну колгоспної системи, а також до повної дезорганізації колгоспів. Щоб: а) опанувати загрозливе становище на відтинку сільського господарства та б) використати колгоспи, як основне джерело коштів для розбудови воєнної промисловости, большевики створили при Раді Міністрів окрему Раду в справах колгоспів, надаючи їй дуже широкі повновласті. Ці окремі заходи мають на меті відбудувати колгоспну систему в її довоєнній формі та ще міцніше затиснути селянські маси в колгоспне ярмо.
6. Т. зв. грошова реформа — це черговий глибоко-протинародній акт большевицької політики супроти працюючих мас. З соціяльного погляду вона означає цілковите нехтування большевиками інтересів працюючого народу. З економічного погляду грошова реформа — не що інше, як тільки нечуваний грабіж народніх мас з їхніх грошових засобів. Про це свідчить як співвідношення старих рублів до нових, так і незвичайно поспішний спосіб виміни грошей. У результаті „реформи" працюючі маси СССР практично втратили 90% своїх грошових засобів. Саме такий глибоко-протинародній характер „грошової реформи" примусив большевицький уряд попередити самий закон про реформу довгими, брехливими поясненнями в цій справі. На таку грабіжницьку реформу большевики були примушені піти: а) з уваги на післявоєнну інфляцію, що в останні роки дійшла в СССР до дуже широких розмірів, б) з уваги на конечність знайти додаткові суми для реалізації четвертої п'ятирічки. І перший, і другий момент говорять про незвичайно важке фінансове й загально-економічне становище СССР.

7. Скасування карткової системи, незначне зниження цін на деякі предмети споживання в своїх практичних наслідках не тільки не привели до покращення життя працюючих, але, головно, коли йдеться про робітників більших промислових осередків, це життя ще погіршало (перед крамницями стоять сьогодні довжезні черги, в магазинах немає важливіших предметів споживання, ні товарів шир. вжитку).
8. У зв'язку з недостачею товарів триває спекуляція на „чорному ринку". Всі важливі предмети споживання й товари першої потреби попадають не до державних магазинів, а на „чорний ринок", де вони продаються за високі ціни. Боротьба з „чорним ринком" ведеться здебільша тільки формально й дає малі результати. Діється так тому, що в спекуляціях на „чорному ринку" беруть участь не тільки завідувачі баз, магазинів, крамниць, але й партійці, працівники адміністрації й поліції.
9. В той час, коли працюючі маси Совєтського Союзу живуть в умовах нечуваних злиднів і експлуатації, большевицькі сатрапи забезпечують собі щораз кращі умови життя. Розподіл совєтського суспільства на клясу большевицьких експлуататорів і паразитів та на клясу визискуваних працюючих стає щораз виразніший.
10. Важкі економічні й несправедливі соціяльні відносини тільки поглиблюють здавна існуюче незадоволення мас з большевицького режиму. В багатьох випадках совєтські працюючі починають висловлювати це своє невдоволення одверто, прилюдно.
11. Відносини, що існують в СССР, зокрема відносини соціяльно-економічні створюють сприятливий ґрунт для пропаґанди наших революційних ідей у всьому СССР.

III. ДО СТАНОВИЩА В УССР

1. Найхарактернішим явищем життя в УССР лишається й надалі визвольно-революційна боротьба українського народу. Не зважаючи на незвичайно сильний наступ МВД і МГБ, українське революційне підпілля, хоч і зазнало втрат, разом з усім українським народом продовжує далі боротьбу. На деяких відтинках наш революційний рух розгорнув наступ і досягнув успіхів. Як революційні й повстанчі кадри, так і українські народні маси в своїй боротьбі проти большевицьких окупантів проявляють величезну стійкість, високу ідейність, у багатьох випадках — безприкладний героїзм.
2. Бачачи свою неспроможність знищити український визвольно-революційний рух і водночас дуже добре усвідомлюючи собі всю загрозу нашої боротьби для дальшого розвитку відносин в СССР, большевики в останній час зосередили керівництво боротьбою з українським революційним рухом у Москві.
3. Все життя в УССР в 1947 р. проходило під знаком „прибирання України до рук" московським імперіяльним центром, що на весні 1947 р. прислав в Україну з цією метою Кагановича. В першу чергу посилений наступ поведено на український революційний рух, на працівників культури за їхні „націоналістичні ухили", на ліквідацію „проривів" на відтинку сільського господарства. Найменших, просто ніяких успіхів не добився Каганович на відтинку боротьби з українським революційним рухом.
4. Для приборкання визвольно-революційної боротьби в Україні і з метою фізично винищувати український народ большевики періодично проводять масове виселювання української людности. Особливо широких розмірів набрав цей вивіз 21-24 жовтня 1947 р. в зах.-українських областях. На Сибір, у Середню Азію вивезено 150 тисяч українців. Жертвою вивозу впали насамперед найсвідоміші національно українські родини.
5. З метою повного політичного опанування ЗУЗ впродовж осени 1947 р., зими й весни 1948 р. большевики роблять тут сильний тиск на проведення суцільної колективізації. Західньо-українське селянство, підтримуване й кероване підпіллям, чинить незвичайно сильний спротив цій акції. Большевицькі успіхи в цьому напрямі покищо невеликі. Нічого їм не помагають найширше застосований фізичний і моральний терор, шантаж, арешти.
6. З початком 1948 р. на всій Україні большевики провели масові лови молоді на роботи в промисловості і до т. зв. шкіл ФЗН. Ця акція мала на меті:
   а) поповнити робітничі резерви й підготовити собі на майбутнє фахові кадри (ФЗН),
   б) вирвати молодь з рідного середовища й перевиховати її в дусі большевицьких ідей,
   в) зосередити в промислових центрах більшу кількість військово здібної молоді, щоб цим способом облегшити мобілізацію на випадок війни,
   г) позбавити революційний рух його молодих надійних резервів,
   д) убезпечитись на випадок війни проти поширення повстанської боротьби.

   Вся акція нагадувала горезвісні лови людей на примусові роботи німцями. Українська молодь чинила спротив цій акції, уникаючи всіми способами вивозу.
7. Русифікація всього життя в Україні набирає щораз гостріших і ширших форм. Особливо виразно видно цей курс у західно-українських областях. На вулицях міст чути тут переважно російську мову. Відкрито багато російських шкіл. Масово насилають росіян до всіх адміністративних і економічних установ, до фабрик, майстерень, до шкіл. Ведеться широка пропаґанда в російсько-шовіністичному імперіялістичному дусі. Все це має на меті знищити Україну, як окрему етнічну одиницю, культурно й політично асимілювати український народ.

   Окремо треба відмітити масове звільнювання в Україні службовців і працівників української народности та обсаджування їх місць росіянами. Це спричинюється до ще ширшої колонізації українських міст російським елементом.
8. Розперезаність большевицького терористичного апарату й адміністрації в Україні, зокрема в Захід‑

ній, доходить до крайніх меж. Большевицькі бандити стріляють у нічому невинних людей, грабують окремих громадян, крадуть усе, що попаде, з піль, з городів. Мордування ні в чому невинних людей емведистами, працівниками адміністрації — масове, щоденне явище в Україні. У відповідь на большевицький терор народ і революційне підпілля чинить активний спротив ворогові.

9. Вибори до місцевих Рад депутатів трудящих — це чергова большевицька комедія, що мала на меті створити в масах ілюзію демократичности большевицького режиму. Тільки як до чергової большевицької комедії поставилися до цих виборів українські народні маси.

10. Політичний гніт, терор МВД і МГБ, соціяльна несправедливість і економічна експлуатація об'єднують українські маси довкола революційно-визвольного руху і створюють сприятливі умови для залучування їх у визвольну боротьбу.

11. Щоб знищити український визвольний рух на західніх окраїнах Українських Земель, що перебувають під польською окупацією, на весні 1947 року польсько-большевицькі імперіялісти на наказ і в спілці з своїми московськими господарями повели генеральний наступ проти УПА й ОУН на цих обширах і проти решток українського населення, яке ще там залишилося. УПА, ОУН і все українське населення чинили героїчний спротив. Населення викинено силою з його хат і вивезено головно в Ольштинське воєвідство (Прусія). Відділи УПА — революційне підпілля, зводячи завзяті нерівні бої з польсько-большевицькими дивізіями, намагалися втриматися на рідних землях якнайдовше. Коли ж це стало фізично неможливим, кілька відділів УПА та груп революціонерів, згідно з дорученням Проводу, пробилися через Чехо-Словаччину в західню Німеччину, щоб там, у західній Европі скласти перед народами світу протест проти большевицьких злочинств над українським народом. Основна частина відділів УПА і революціонерів перейшла до УССР продовжувати тут визвольну боротьбу проти большевицьких окупантів. Боротьба всього українського народу, УПА й ОУН на західніх окраях Українських Земель рр. 1944—47 ввійде в історію нашої революційної боротьби останніх років, як одна з її найсвітліших сторінок.

IV. ДО СТАНОВИЩА УКРАЇНСЬКОЇ ВИЗВОЛЬНОЇ СПРАВИ НА МІЖНАРОДНЬОМУ ФОРУМІ

1. Україна викликає зацікавлення всіх протиросійських сил уже з уваги: а) на своє геополітичне становище (величина території, кількість і густота населення та його національна свідомість, загальне географічне положення, вихід на теплі моря, сусідство з Балканами, Кавказом та Середньою Европою), б) на свою економічну міць (великі природні багатства, важка промисловість, висока сільсько-господарська продукція) та в) на свою ролю в СССР.

2. Героїчна визвольна боротьба українського народу проти большевицьких окупантів знайшла свій голосний відгомін за кордоном. Зросло зацікавлення українською проблемою серед народів і політичних кіл держав-супротивників СССР. У закордонній пресі появилося чимало дописів і більших статтей про Україну й про нашу визвольну боротьбу.

3. Закордонне Представництво УГВР, спираючись на визвольну боротьбу українського народу на Землях, широко розгорнуло свою пропаґандивну й політичну діяльність (інформує народи світу про боротьбу українського народу за УССД, протестує проти поневолення України большевизмом, проти метод большевицької політики супроти українського народу).

4. З ініціятиви українського визвольного руху повстав Антибольшевицький Бльок Народів (АБН), в якому на плятформі спільної боротьби з російсько-большевицьким імперіялізмом за побудову незалежних національних держав об'єдналися поневолені й загрожені Москвою народи. Завданням АБН об'єднувати всі революційні антибольшевицькі сили та координувати їх боротьбу.

5. Але не зважаючи на деякі безсумнівні успіхи, українська визвольна справа ще не зайняла в міжнародніх відносинах такого місця, яке вона повинна зайняти. Причини цього стану такі: а) теперішня політика невтручання західніх держав у внутрішні справи СССР та небажання їх доводити до надмірного напруження відносини, б) недостатня поінформованість світу щодо нашої боротьби в наслідок замкнутости Сов. Союзу від закордону.

6. Постійне загострювання конфлікту між СССР і Заходом; той факт, що український визвольно-революційний рух у межах СССР став найсеріознішою політичною протибольшевицькою силою; наша обізнаність з усією проблематикою підсовєтської дійсности — все це створює чималі шанси для української визвольної справи на міжнародньому форумі на майбутнє.

V. ДО ВІДНОСИН СЕРЕД УКРАЇНСЬКОЇ ЕМІҐРАЦІЇ

1. Українська еміґрація, звертаючи увагу чужинців на себе своєю організованістю, улаштовуючи культурно-пропаґандивні виступи, інформуючи закордон про Україну й наші визвольні змагання, відіграє позитивну ролю в теперішній національно-визвольній боротьбі.

2. Особливо цінну роботу з погляду потреб нашої визвольної боротьби проводить Закордонне Представництво УГВР, що, перебуваючи у важких умовах для політично-дипломатичної діяльности, використовує кожну нагоду, щоб заманіфестувати перед світом волю українського народу до самостійного державного життя, поінформувати народи світу й політичні кола про визвольні змагання українського народу, нав'язати політичні зв'язки з ними.

3. Але серед української еміґрації є й політичні спекулянти, що, опинившись у безпечному місці,

в ім'я особистих амбіцій ведуть руїнницьку роботу. До таких руїнників ми зараховуємо таких еміґрантів, які виступають проти УГВР, намагаються заплямувати славне ім'я УПА, поширюють наклепи на ОУН, керовану С. Бандерою. Хто сьогодні має відвагу знецінювати боротьбу українських революціонерів і повстанців разом з українським народом на Батьківщині, той не український патріот, а ворог української визвольної справи. Провід ОУН на Українських Землях під московсько-большевицькою окупацією, всі безпосередні учасники повстанської й підпільної боротьби і ввесь український народ, що бореться проти большевицьких загарбників, гостро засуджують таку „політику" деяких еміґрантів.

Каганович знову в Україні...

Інформація про Пленум ЦК КП(б)У, що відбувся 3. III. 47, повідомляє: „Пленум ЦК КП(б)У вибрав на першого секретаря ЦК КП(б)У тов. Кагановича Лазаря Мойсейовича. На секретаря ЦК КП(б)У для сільського господарства й заготівель обрано тов. Патолічева М. Семеновича."

Це повідомлення має особливе значення для українського народу. Сталін вислав на Україну двох своїх найближчих спобoрників не припадково, але за пляном.

Спочатку познайомимося з цими новими секретарями ЦК КП(б)У і сьогодні фактичними керівниками УССР.

Каганович Л. М. — народжений 1893 р., з національности жид, старий член ВКП(б), один з найближчих спобoрників Сталіна, його тесть. Посідав найвищі посади в партії й державі. Сьогодні секретар ЦК КП(б)У, член Політбюра ЦК ВКП(б), заступник голови раднаркому СССР, за війни член комітету оборони СССР, тощо.

Україна знає вже Кагановича з його подвигів ще 1918—20 рр. Тоді Каганович виконував в Україні спеціяльні доручення большевиків і був одним з керівників боротьби проти української держави. В 1926—33 рр. був першим секретарем ЦК КП(б)У.

Каганович відомий своєю жорстокістю, безоглядністю, типовим жидівським садизмом. На його совісті не сотні, але тисячі українського народу. Одних винищував з допомогою ЧК і ҐПУ, других гнав на заслання, третіх видушив голодом. Се типовий сталінський оберкат України. На його совісті українські селяни, робітники, інтеліґенти, на його совісті українські революціонери-націоналісти, на його совісті й українські комуністи-патріоти. Всіх, хто був і навіть думав бути ворогом Сталіна та його кліки, він нищив, убивав, морив голодом, засилав.

На його совісті Сергій Єфремов — Голова Союзу Визволення України (СВУ), і члени СВУ — українські діячі, письменники, учителі, науковці, як: Чехівський, Дурдуківський, Гермайзе, Ніковський, Старицька-Черняхівська й ін. На його совісті розстріляна українська молодь — члени Спілки Української Молоді (СУМ). На його совісті члени Українського Національного Центру: Чечіль, Голубович, Лизанівський, Гриць Коссак і ін. На його совісті члени УВО, як: М. Яворський, Озерський, Коник, Максимович, Петренко й ін. Він спричинився до заслання й смерти М. Грушевського та українських науковців, як: Андрія Річицького, проф. Кримського, проф. Воблого й ін.

Мають з ним свої рахунки українські комуністи, члени ВКП(б), яким він пришив націоналізм. „Розкрив" він Олександра Шумського — наркома освіти УССР, розстріляного 1933 р. Він вів боротьбу проти Скрипника Миколи, старого українського большевика, якому закинув націоналізм. Скрипник під впливом його „опіки" застрелився 1933 р. На совісті Кагановича і український письменник, комуніст М. Хвильовий; його Каганович переслідував, поки Хвильовий застрелився 1933 р. На совісті Кагановича комуніст-економіст Волобуєв, розстріляний 1933 р., і багато письменників — українських комуністів.

Панування Кагановича в Україні припадає на час насильної колективізації України 1928—33 рр. Це він знищив тисячі селянських господарств і запровадив в Україні сталінську кріпаччину — колективізацію.

Треба пам'ятати, що великий голод, який охопив Україну 1932—33 рр., — це також діло катівської душі й кровожерности Кагановича. Каганович здер у цих роках з України все можливе збіжжя; частково його вислано за кордон, частково в Росію; частина його зогнила у зле побудованих елеваторах. І ця робота Кагановича оплатилась большевикам. В Україні з голоду загинуло 5 міл. чоловік, ворожих большевизмові.

Кров'ю, руїною, голодом і нищенням позначив Каганович свої сліди в Україні. Прибув він в Україну 1926 р., коли вона віджила національно й економічно по громадянській війні, а від'їхав 1933 р., зоставивши за собою: руїну, смерть, пожарища. За його бандитську роботу Сталін відзначив свого друга Кагановича орденами; Каганович став міністром шляхів СССР, членом Політбюра, нарешті заступником голови совнаркому СССР.

Сьогодні Каганович знову в Україні. Ця стара большевицька гієна знову хоче жирувати на українській крові й багатствах України. Скоро почуємо її кровожерний і грабіжницький розгул.

ПАТОЛІЧЕВ М. С. — з національности москаль секретар ЦК КП(б)У, член керівних організацій і комітетів большевиків. Призначений на секретаря ЦК КП(б)У в народньому господарстві і заготівлях. Ця посада дуже виразно характеризує цього „товариша". Він приїхав в Україну грабувати, чи „заготовляти", висловлюючись по-большевицькі. Він також своєю роботою здобуде собі „почесне місце в історії українського народу".

На основі останніх змін ЦК КП(б)У треба ствердити, що в УССР буде й далі йти русифікаційна й

експлуатаційна політика. На чолі ЦК КП(б)У не поставлено українського комуніста, але жида Кагановича. Йому на допомогу прибув ще „старший брат" Патолічев, а Коротченка — українця, що був до цього часу другим секретарем ЦК КП(б)У і виступав від її імени, відсунено на секретаря для промисловости. Не будуть рішати про Україну секретарі ЦК КП(б)У українці Литвин і Назаренко; всіх цих „хахлів" держати буде за морду сталінський генерал-губернатор Каганович, а хліб і багатства для Росії грабуватиме Патолічев.

Що означають ці персональні зміни в керівництві КП(б)У? Яка їх ціль?

В листі до Сталіна за 3. 3. 47. Пленум ЦК КП(б)У пише: „З великою подякою ми приймаємо поміч для посилення керівництва партійною радянською роботою в Україні". А далі КП(б)У обіцяв Сталінові докласти всіх сил „для відновлення колишньої слави України, **найбільшої житниці Радянського Союзу**, для найскоршого здійснення пляну післявоєнної сталінської п'ятирічки".

Висновки ясні. Каганович приїхав в Україну, щоб „посилити керівництво партійною й радянською роботою", скріпити терор в Україні й вернути Україні славу житниці СССР, тобто ще основніше й більш пляново грабувати її. Це мета Кагановича в Україні.

Дотепер керівником російсько-большевицького поневолення й грабежу України був москаль Хрущов. Він проводив сталінську політику в Україні 10 років від 1936—47 рр. Хрущов безперечно не кращий від Кагановича, він також виконував і перевиконував пляни большевицької кліки в Україні. Не можна йому закинути браку большевицької жорстокосна. Його совість також заплямована кров'ю українських патріотів, що їх він 1937—38 рр. велів масово перестріляти чи масово вислати на заслання. Про цю роботу Хрущова свідчить м. ін. велика братня могила українських патріотів у Вінниці, розкрита 1943 р. Але Хрущову не вдалося знищити самостійницьких і визвольних стремлінь українського народу. За війни український народ знову став до боротьби за своє визволення. В Україні поширилась революційно-визвольна боротьба під керівництвом ОУН, постала УПА й інші визвольні організації. Українська еліта — радянські письменники, науковці, поети, малярі стали також на шлях цієї боротьби за самостійність України. Ідея визволення України з'єднала всіх патріотів комуністичного й некомуністичного світогляду. Це ствердив у своїх постановах ЦК ВКП(б), це мусів потвердити і ЦК КП(б)У.

До боротьби з українською революцією стала вся большевицька зграя. Мвд, мгб, міліція вели боротьбу з українським визвольним підпільним рухом, а ЦК КП(б)У в своїх постановах улітку й восени 1946 р. ствердив існування українського націоналізму в літературі, історії, поезії, письменстві, драматургії, малярстві й осудив його авторів. Тема самостійности України, героїзму України, патріотизму України, тема України, Дніпра, степу українського, сонця українського, тема славного минулого України стала улюбленою й основною в творах української еліти. З творів української підсовєтської інтелектуальної еліти повіяло революцією, націоналізмом. Замість писати дитирамби на честь Сталіна, большевизму й російського народу, українські мистці частіше й наполегливіше звертались до питань із життя й історії свого народу. Цього не добачив, а може й уважав за природне ЦК КП(б)У. Тому російсько-большевицька реакція вдарила на сполох. Цього не добачив Хрущов і тому вислано Кагановича, щоб сильніше приборкати Україну, а Хрущова наставлено на голову Ради міністрів УССР.

Каганович на старість ще раз погуляє в Україні. Його кровожерну натуру й чекістську руку повинен ще раз відчути на своїй душі й тілі український народ. Йому на допомогу стануть: Хрущов — голова ради міністрів „української держави" і Патолічев — секретар для грабежу при ЦК КП(б)У. Тінь цієї грабіжницької „спецтрійки" закриє все національне, культурне, господарське, громадське життя України.

Українська інтелігенція буде змушена до рабського служіння большевицькій кліці і російській реакції під гаслом подяки „старшому братові".

Українське робітництво своїм потом і працею платитиме за нужденне животіння і збагачуватиме кишені російсько-большевицької кляси.

Українське селянство, колхозне й одноосібне, буде позбавлене хліба й майна, буде голодувати на українській, але не своїй землі.

Український народ у своїй „радянській державі" зазнає ще більшого поневолення й експлуатації, буде ще сильніше русифікований і принижений цією трійкою російсько-большевицького імперіялізму.

За війни український народ жив сподіваннями покращення своєї долі. Большевицька кліка, боячись, щоб Україна не усамостійнилась, мовчки зголджувалась на це, навіть почала залицятись до України. Большевицька банда за війни багато горлала про великість українського народу, про його героїзм, про його мужність, про його патріотизм. Творено українські фронти, нагороджувано українських офіцерів і діячів орденами. Створено наркомат закордонних справ і оборони України, тощо. Це було потрібне большевицькій зграї на те, щоб держати Україну в большевицькому „союзі", щоб українські патріоти боролись на фронтах, у запіллі, в партизанських загонах проти фашизму, щоб український хліб і багатства України йшли на скріплення большевицької держави, що дрижала в основах. Та після війни обставини змінились. Україну потрактовано знову як колонію. В Україні викрито націоналізм, а українським радянським патріотам пришито зраду.

Утихомирювати ж Україну прибув знову Каганович.

Приїзд Кагановича в Київ — це тільки продовження російської імперіялістичної політики в Україні. Колись поневолювали Україну царські імперіялісти, сьогодні особливо виразно продовжують цю роботу російсько-большевицькі імперіялісти. Сьогодні „українською радянською державою" — „українською республікою" кермують, мов на глум, чужинці. Каганович і Патолічев кермують „партією українських комуністів" КП(б)У, Хрущов — голова „українського уряду".

Це доказ, що большевизм ворожий українському народові, чужий і накинений був і є.

Носіями його були завжди чужинці — російсько-большевицькі імперіялісти. Всі перші секре-

тарі ЦК КП(б)У, від її утворення аж до сьогодні, були чужинці, а саме: Молотов — росіянин 1920 р., Каганович — жид від 1926—33 р., Косіор — поляк від 1933—36 рр., Хрущов — росіянин від 1936—47 р., Каганович — жид від 1947 р.

Так само було з українським радянським урядом — очолювали його також чужинці. Голови раднаркому УССР української національности були розстріляні, як: Чубар, голова раднаркому УССР від 1923—33 рр., Юрко Коцюбинський, Бондаренко, а голова раднаркому Панас Любченко застрелився сам 1937 р. Подібна доля спіткала відомих українських комуністів, як нарком освіти Шумський, застрелений 1933 р., Порайко, заступник голови раднаркому УССР, розстріляний, Конар Палащук, — заступник наркома хліборобства СССР, застрелений 1933 р., і ін.

Так було, є й буде. Мета російсько-большевицького імперіялізму — є поневолення й експлуатація України. Чи чувано де, щоб 41-мільйоновий український народ не міг бути кермований українцями? Хоч большевики часто говорять, що український народ під керівництвом большевиків добився широких національних прав і успіхів, але попри тридцятилітнє панування большевиків в Україні, Україною кермують і надалі чужинці, Україну й надалі трактують як колонію російсько-большевицької імперії. Ці факти тільки підтверджують це.

На основі цих фактів український народ і українські патріоти мусять пам'ятати одне: — **Большевизм несе Україні національне поневолення й економічну експлуатацію, тому нещадна боротьба з большевизмом — це перше завдання українського народу.**

Тільки знищення большевицького ладу принесе визволення Україні. Тому всі на боротьбу з російсько-большевицьким загарбником.

Тому всі на шлях української національно-визвольної революції!

УКРАЇНСЬКІ КОМУНІСТИ — члени ЦК КП(б)У, українські патріоти комуністичного світогляду, ставайте на шлях боротьби за визволення України від російсько-большевицьких загарбників! Не дозволяйте глумитись із своїх національних почувань російсько-большевицькій расистській реакції. Справедливий національний і соціяльний лад побудуємо тільки без большевиків — російських реакціонерів. Тридцятилітнє панування російсько-большевицької реакції в Україні хай отямить Вас. Ставайте на шлях української революції! Будуйте соціялізм в Україні без „опіки" старшого брата! Ваш патріотизм, героїзм, Ваша жертовна новаторська робота хай буде використана для свого народу, з якого Ви вийшли.

УКРАЇНСЬКІ РОБІТНИКИ! Не дозволяйте використовувати свою працю російсько-большевицькій кліці. Кляса російсько-большевицьких експлуататорів наживається на Вашому поті, а Ви живете, як нуждарі. Фабрики й виробні в Україні керовані не Вами, але російсько-большевицькими директорами. Шляхом соцзмагань і стахановщини російсько-большевицька буржуазія висмоктує з Вас останні соки для своїх клясових цілей, для свого добробуту. Геть російсько-большевицьку експлуататорську систему! Фабрики й виробні робітникам!

УКРАЇНСЬКІ КОЛГОСПНИКИ Й СЕЛЯНИ! Большевицька кліка відібрала в Вас Вашу землю, створила сталінсько-большевицькі колхози, а Вас прикріпила на роботу в них. Землею й її плодами користуєтеся не Ви, але кляса російсько-большевицьких панів. Ви стали кріпаками сталінських дворян. Сталінські колхози — ось причина Ваших злиднів і голоду. Тому геть з ними! Землею повинні користуватися тільки Ви, бо Ви на ній працюєте, на ній працювали Ваші діди й батьки. Тому геть російсько-большевицьких загарбників! Залучайтесь до боротьби проти них! Лише по знищенні російсько-большевицької кляси експлуататорів будете користуватися здобутками своєї праці на Вашій землі.

УКРАЇНСЬКІ ІНТЕЛІҐЕНТИ! Ваше знання, творчість і винахідництво використовують російсько-большевицькі можновладці. Вони змушують Вас служити їм. Ваші твори й знання мають іти на звеличання й задоволення большевицьких дворян. Вам відібрано можливість вільного творення й вільного вислову своїх особистих і національних почувань. Вам заборонено творити національну культуру змістом і формою. Холуйство, підхлібництво й приниження — це ціль, яку Вам поставили російсько-большевицькі поневолювачі. Тому геть з ними! Свободу творення й свободу праці осягнемо тільки в своїй українській державі без чужого національного й соціяльного поневолення. Держіть тісний зв'язок із своїм народом і прилучайтесь до боротьби за його повне національне, культурне й соціяльне визволення.

УКРАЇНЦІ! Всі на шлях революційної боротьби з російсько-большевицьким загарбником, за Українську Самостійну Соборну Державу!

ХАЙ ЖИВЕ НАЦІОНАЛЬНО-ВИЗВОЛЬНА РЕВОЛЮЦІЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ!

ГЕТЬ РОСІЙСЬКО—БОЛЬШЕВИЦЬКЕ ПОНЕВОЛЕННЯ УКРАЇНИ!

ХАЙ ЖИВЕ УКРАЇНСЬКА САМОСТІЙНА СОБОРНА ДЕРЖАВА!

Рік 1947.

ОРГАНІЗАЦІЯ
УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ
під Проводом Степана Бандери.

Бібліографія і критика

Степан А. Бандера. Слово до Українських Націоналістів-Революціонерів за кордоном. 1948. На чужині. Видання Пресового Бюра Закордонних Частин ОУН, сторінок 69.

Провідник Організації Українських Націоналістів у своєму „Слові" виясноє провідні лінії української внутрішньої політики на еміґрації в світлі завдань ОУН.

У вступній частині „слова" Степан А. Бандера нагадує основні постулятивні (незмінно-обов'язкові, програмово-провідні) засади ОУН.

„Організація Українських Націоналістів (революціонерів) — це визвольна політична організація, що своїм характером, своїми цілями, своїм ідейним змістом і своєю діяльністю істотно відрізняється від усіх українських політичних партій. Вона не стає речником інтересів якоїсь окремої частини народу, не виводить своїх цілей, своєї програми з якоїсь абстрактної, теоретичної суспільно-політичної програми. Її основне завдання і посвята — це боротьба за визволення України, змагання за Самостійну Соборну Українську Державу, що єдина може забезпечити українському народові повну волю, всебічний вільний розвиток, добробут, соціяльну справедливість і дійсне народоправство. Коли ця мета буде досягнена, тоді рацією існування і змістом діяльности ОУН буде дальша **жертовна служба Україні відданою працею й творчим змаганням** за найкращий розвиток і досягнення українського народу у всіх ділянках життя, за розквіт і велич Української Держави, боротьба з усім, що стоїть тому на дорозі. ОУН змагається за добро всього українського народу і всіх громадян України, а не якоїсь однієї частини, суспільної верстви тощо. Свою програму ОУН виводить із потреб усього українського народу, з його природи й історичного розвитку, із сучасного стану, з його життьових прагнень і настанов у змаганні за найкращий всебічний розвиток, добробут і себевиявлення народу — цілости і всіх його складових, збірноти й української людини. Самобутнє життя й розвій українського народу гармонійно поєднуються з уселюдським поступом, як його складова, творча частина."

Єдиною метою діяльности й боротьби ОУН і всього українського народу є Суверенна Соборна Українська Держава, ворогом українського народу є російський імперіялізм, у сучасній його большевицькій формі. Про це в „Слові" сказано:

„Український народ матиме змогу вільно жити й розвиватися тільки тоді, коли визволиться з-під гніту й визиску російсько-большевицького імперіялізму, коли позбудеться всякого поневолення і стане сам господарем на своїй землі в Самостійній Соборній Українській Державі. Визволення й самостійна держава — це питання, чи бути українському народові, вільно жити й розвиватися, внести в розвиток людства свої творчі цінності, чи стати погноєм для дальшого розросту ретроградного російсько-большевицького імперіялізму, що несе поневолення, злидні, занепад усього людства. Український націоналістичний визвольний рух ставить змагання за відновлення й закріплення Суверенної Соборної Української Держави в основу всього українського життя. Зосереджуючи всі сили, всі дії для досягнення цієї найвищої мети, він ставить перед українським народом означений зміст української держави, саме такий, щоб вона об'єднувала в собі ввесь народ, усі українські землі, щоб порядкувала в ній суверенна воля всього українського народу, запевняючи всебічну волю, справедливість, рівність, добробут, вільний розвиток і вільну творчу діяльність усім громадянам України без різниці".

ОУН не ставить на сучасному етапі означення форми ладу держави, бо це **внутрішня** проблема, що її має розв'язати **лише** в суверенній державі український народ, якому перед цим і для цього треба розв'язати попередню **зовнішню** цілонаціональну проблему — **завоювати спочатку суверенність держави:**

„Щодо форми ладу української держави ОУН на теперішньому етапі послідовно не обстоює якоїсь усталеної структури, ані назви, залишає це питання на час державного будівництва, коли український народ буде вирішувати його свобідною волею. Цього додержується ОУН від початку своєї діяльности по сьогодні, це прийняла й УГВР у своїй плятформі. Така настанова має політичну доцільність".

Автор акцентуючи основний постулят української національної політики — „спочатку й передусім держава", як запорука суверенного розвитку народу, виясноє:

„Ми впевнені, що український народ не припинить безкомпромісової боротьби за свою суверенну й соборну державу, аж до повного реалізування цієї мети; не дасть собі її підмінити порожніми, без повного змісту формами чи половинчастими розв'язками у вигляді федерацій, союзів тощо. Не може більше повторитися лихо 1917 року, коли федералістична концепція сплутала будування української державности, приголомшила здоровий національно-політичний інстинкт народу й обеззброїла його перед большевицьким підступом і наступом. Не сміє тепер відживати подібна хвороба в українській політиці, у старій чи новій формі, як нові протисамостійницькі федералістичні, унійні, всесвітянські тенденції. Вони виринають як кон'юктурні явища у висліді гонитви за тим, щоб відкривати „нові, модерні" цілі й шляхи української політики при невмінні відрізнити тривкі розвоєві тенденції в міжнародньому житті від тимчасових кон'юнктурних ситуацій.

Не думаємо виступати проти міждержавних союзів, бльоків чи об'єднань. Вони корисні й конечні в міжнародньому житті. Україна напевно входитиме в союзи чи бльокування з іншими державами по лінії спільних інтересів і своєю активною участю в широких міждержавних об'єднаннях зможе творчо спричинитися до мирного

співжиття й співпраці між вільними націями світу".

Засоби осягнення мети — Суверенної Соборної Української Держави — ВЛАСНІ СИЛИ самої нації. Про це в „Слові" сказано так:

„Самостійну державу може здобути собі український народ тільки власною боротьбою й працею. Сприятливий розвиток міжнародної ситуації може спричинится значною мірою до нового розгорнення й успіху нашої визвольної боротьби, але він може відіграти тільки допоміжну, хоч дуже корисну ролю. Без власних змагань українського народу найсприятливіші ситуації не дадуть нам ніколи державної незалежности, хіба тільки зміну одного поневолення на інше. Росія із своїм глибоковкоріненим, а в сучасну добу найбільш розпаленим загарбницьким імперіялізмом у кожній ситуації, у кожному становищі буде кидатися всіма силами, з усією запеклістю на Україну, щоб її втримати в складі своєї імперії чи наново поневолити. Як визволення, так і оборона самостійности України може в основі спиратися тільки на власні сили, на власну боротьбу й постійну готовість до самооборони.

Спільників нам теж треба мати в нашій визвольній боротьбі якнайбільше і якнайкращих, а передусім **справжніх.** І їх Україна може мати. Але тільки тоді, коли сама буде боротися і коли сама буде сильна. Бо союзництво — це відношення обопільности. Його може мати той, хто сам щось дає і добуває. Визволителів, „освободителів", які б здобували для нас волю і її нам дарували, — напевно ніколи не діждатись. Наші спільники — це насемперед ті народи, що опинилися в неволі російсько-большевицького імперіялізму і борються з ним за власне життя й свободу та ставляться прихильно до самостійности й соборности України. А далі, коли прийде до зудару між СССР і вільними ще народами, тоді й ці решта можуть бути нашими спільниками. Це буде залежати, між іншим, від того, наскільки наша боротьба, наші сили будуть важити у воєнному конфлікті.

Концепція власної боротьби, власних змагань, власними силами — це єдина **реальна визвольна концепція.** Тільки вона може бути змістом української самостійницької політики і провідною настановою всієї політичної дії".

Так означивши основні цілі українського націоналізму й провідні лінії політики й боротьби за їх осягнення, Степан Бандера у внутрішній політиці ставить основною провідною лінією її — організацію й консолідацію всього **внутрішнього** національного фронту для боротьби з **зовнішнім ворогом:**

„В нашій політичній дії ми ставимо на перше місце послідовне ведення визвольної боротьби, невідхильне здійснювання основної визвольної концепції. Від того не відступаємо ніколи, в жодній ситуації. Одночасно докладаємо всіх старань, щоб тим шляхом дійової визвольної політики йшов увесь народ, як широкі народні маси, так, по змозі, і всі організовані політичні чинники, щоб спільний визвольний фронт об'єднував усіх. Якщо є можливість залучити **всіх на правильний визвольницький шлях,** мусимо докласти до того всіх старань і відсунути на задній плян другорядні чи менше актуальні справи, що стоять на перешкоді творенню одного спільного фронту. **Принцип найбільшого скріплення визвольного фронту й концентрації в ньому всіх придатних сил стоїть перед принципом власних політичних інтересів".** (цебто локальних політичних інтересів політичної тої чи іншої організації)."

Відціля політичне змагання та ривалізація в середині українських політичних напрямків і течій має позитивний національний сенс, лише і єдино тоді, коли ця політична ривалізація йде по лінії змагання в середині українських сил для осягнення найвищих успіхів у боротьбі з **зовнішним** ворогом, а проблеми власноукраїнської, внутрішньої, політики мають значення лише стільки, скільки вони зміцнюють або пославлюють сили фронту боротьби з **зовнішним ворогом.**

Тому основним завданням внутрішньої української політики повинно стати уодностайнення політичної дії всіх чинників **по єдиних зовнішньо-політичних цілях** цілого українського національно-визвольного руху, бо інакше:

„...Суперництво українських політичних центрів, груп і станиць за кордоном **перед зовнішнім світом,** взаємне переліцитовування й заперечування — дискваліфікує в цілому українську політику й завдає великої шкоди. Таким чином, розбазарюються на зовнішньому відтинку великі надбання важкої зовнішньополітичної акції, українська еміграція, що має бути речником України за кордоном, репрезентує перед зовнішнім світом внутрішні чвари й невідповідальне піднесення групових інтересів понад загальнонаціональними",

а тому:

„Основне питання нашої концепції внутрішньо-української політики за кордоном таке: чи маємо вести свою політичну діяльність за кордоном **сепаратно,** при чому існуватиме **двоподіл** — побіч нашої акції буде йти окрема акція інших угруповань, — чи йдемо на шлях **уодностайнення, координації** закордонної діяльности шляхом об'єднання. Наша відповідь: „Коли тільки це можливе, — йдемо до уодностайнення, скоординування эсієї української закордонної політичної акції по лінії сучасних визвольних змагань шляхом створення консолідаційного політичного центру з участю дійових політичних самостійницьких організацій, узгіднення на його форумі генеральної лінії й головних напрямних самостійницької політичної акції за кордоном, відповідно до стану й вимог цілости змагань за державну суверенність і соборність України. Не йдемо з власної ініціятиви на шлях двоподілу й відокремлення нашої політичної дії. Ми були б змушені його вибрати в тому разі, коли б не вдалося реалізувати здорової політичної консолідації на визвольницькій плятформі, коли б у консолідаційному творі взяла гору політична концепція, не згідна з вимогами визвольних змагань, суперечна засадам самостійности й соборности, або коли б консолідаційний твір не провадив належної самостійницької політичної роботи через неспроможність чи занедбання".

Ця ідея консолідації українського національного фронту в своєму органічному розвиткові повинна невідкличо привести до ідейного проникання й опанування ідейно-політичним змістом українського націоналізму всіх сторін нашого політичного життя. Про ці процеси автор каже так:

„Консолідація, уодностайнення акції, об'єднання в ній сил не мусять доводити до взаємного проймання, уподібнювання, нівеляції. Це залежить від міцности, напруги ідей, політичних концепцій, від свідомого плянового діяння партнерів. Хто сильніший своїми ідеями, концепціями, своєю системою, своєю дією й своїми людськими кадрами — той має дані, щоб до деякої міри ідейно-політично асимілювати, уподібнити до себе інших, якщо тільки про це дбатиме.

Коли йдеться про ідейну кристалізацію й ріст політичного руху, то питання, чи йому відокремлюватись, чи співдіяти з іншими, мусить мати різні розв'язки. Залежно від етапу розвитку й сили. Рух, що перебуває в стадії початкової ідейної кристалізації, наражається на небезпеку розгубитися, коли наближається до розвинених уже, дозрілих і динамічних інших рухів. Тому політичний інстинкт диктує кожному рухові в такій стадії різко відмежуватися від інших течій, як найсильніше підкреслюючи різницю між своїми позиціями й чужими, щоб виразно себе визначити й довершити процес кристалізації. Ослаблені, підупалі політичні середовища, хоч ідейно скристалізовані, в контакті з динамічними мають тенденцію розпливатися чи вливатися в них.

Чи загрожують нашому рухові такі небезпеки? Звичайно, ні. В цілому українському національному житті він має найздоровіші, найсильніші ідейні позиції. У ньому є велика дійова динаміка, найідейніший, активний людський склад. Націоналістична ідея, революційно-визвольна концепція, заініційована, організована й ідейно узмістовлювана революційною ОУН сучасна боротьба дають свій відбиток самостійницьким змаганням усього народу. Ідейно-політичні вартості ОУН та її революційна дія спільно з УПА творять стрижень усієї боротьби українського народу в сучасності, і їх не може ні знищити, ні розкласти такий ворог, як большевизм. Маючи таку пробу міцности нашого руху, нашої ідеї, нашої Організації, нашого типу борця-націоналіста-революціонера, — чи ж можемо сумніватися в тому, що ці вартості стануть підвалиною цілого самостійницького політичного життя за кордоном, стрижнем всякої здорової спільноти, мотором усієї дії? Хто гадає, що для підтримання чистоти ідеї й нашої концепції, для винесення незаплямованого прапора ОУН(р) за кордоном мусить відмежуватися від політичних угруповань, не старатися, щоб усі йшли одним визвольним шляхом, — той не доцінює життєву снагу нашої Організації, що її наочні докази маємо на рідних землях. Така тривога безпідставна.

...Маємо на меті — виразно так говоримо — органічне, ідейно-політичне проникання й узмістовлювання цілости українського життя, як на рідних землях, так і за кордоном. Цю мету рух мусить завжди мати, до неї змагати, від неї не відмовлятися ніколи. Це йде по лінії наших визвольних змагань, бо це залучування сил до боротьби і зменшування внутрішніх перешкод. Але справа в тому, як це робити, якою методою й системою.

...Наш шлях, наша метода — це органічне, ідейно-політичне проймання й узмістовлювання. Вона має два способи — дві фази, що діють у всьому процесі рівнобіжно. Перша, основна фаза — це органічний ріст націоналістичного руху, захоплювання нашими ідеями щораз більше найкращого елементу, залучення його до Організації і до її акцій, в яких він розвивається, удосконалюється й веде творчу активну працю. До цієї фази належить цілість власної діяльности Організації на всіх відтинках і мобілізація широких мас в акціях, що їх вона ініціює й організовує. Друга, похідна фаза — це посередня дія на цілість життя, також і на інші політичні середовища. Це — проникання наших ідей, нашої політичної концепції, напряму й способу самостійницької акції в цілий український світ; останній їх собі щораз більше засвоює, і вони чимраз більше стають загальнонаціональним добром. Таке проникання примушує й інші політичні середовища так пристосовувати свої ідейно-програмові позиції, а передусім свою практично-політичну діяльність, щоб брати за свої ті цінности, що стають невід'ємною частиною всеукраїнської політичної думки та дії і що їх зробив такими наш рух. Не має ваги те, що інші політичні середовища роблять це з конечности під тиском і не з власних ідейних мотивів, а щоб утриматися на поверхні життя, щоб зберегти з цим життям контакт. Для справи найважливіше те, щоб цей процес відбувався. Він відбувається завжди, також тоді, коли наш рух іде відокремлено, не входить ні в які співдії з іншими середовищами. Його динаміка, успіхи й захоплення мас примушують інші середовища брати від нього те, що дає найбільший ефект, наскільки вони на це спроможні. Але цей процес відбувається далеко скоріше й інтенсивніше, коли є якась дійова спільність, спільний форум, якісь спільні акції, ніж при повному відокремленні й протиставленні.

Процес засвоювання вартостей і надбань нашого руху іншими політичними середовищами завжди врівноважується тим, що ОУН постійно плекає, розвиває й удосконалює націоналістичну ідею „в чистій формі", завжди йде попереду в здійсненні її, поборює її викривлення й зловживання і таким чином забезпечує рух від розгублення, зникнення в піску. Внутрішнє змагання на ідейно-політичному фронті мусить бути постійно підтримуване, однаково при всякому розташуванні сил, як при відокремленні, так і при консолідації".

Вияснивши й окресливши основні напрямні політики ОУН, що випливають з основних ідейно-програмових засновків її, Степан А. Бандера виразно й докладно освітлює й визначає конкретні проблеми й факти політики ОУН у недавньому минулому і в сучасну пору, починаючи від 1940 року, зокрема творення й діяльність Українського Національного Комітету в 1940 році, політику ОУН супроти

Німеччини, акт 30. 6. 1941 року, творення й діяльність УГВР., постання Української Національної Ради на еміґрації та політику ОУН щодо них.

В цих питаннях закордонні частини ОУН займали й займають виразну позицію, що неодноразово була деклярована в різних документах ОУН, а в „Слові" Провідника найшла своє ширше висвітлення й арґументацію.

В сучасному повоєнному хаосі „Слово" дає чітку проєкцію української політики в основних її незмінних напрямних, а щодо практичної політики ОУН на еміґрації в питаннях внутрішньої політики її означає так:

„Питання: відокремлення й двоподіл фронту, чи співдія й ідейне проймання може бути трактоване як справа актуальної політичної тактики, з погляду актуальної ситуації й доцільности, або як питання засадничої настанови руху. В цьому, другому випадку, мусить бути в нас скристалізований погляд і однакова, для всіх обов'язкова лінія. Бо та чи та розв'язка цієї принципової проблеми веде до далеких, розбіжних наслідків. Не може один і той самий рух іти однією ногою однією дорогою, а другою другою, коли ці дороги розходяться. Коли в цій справі буде до кінця продумане однакове становище, тоді будуть усунені розбіжності в думках щодо нашої повсякчасної внутрішньої політичної тактики.

Ми рішуче проти **засади відокремлювання нашого руху й нашої політичної акції від решти** українського організованого політичного життя й акції, **засади двоподілу. Ми визнаємо й реалізуємо засаду змагання до однієї скоординованої самостійницької політичної дії, засаду співдіяння в ній** усіх українських самостійницьких політичних середовищ, засаду **органічного, ідейно-політичного проникання** й узмістовлювання. На сепаратну самостійницьку акцію йдемо з конечности тоді, коли цього вимагає визвольна справа, коли через поставу інших неможлива одна спільна політична дія, згідна з потребами визвольних змагань".

М.

Від Редакції

Значна перерва в реґулярному випускові періодиків ОУН на еміґрації в Европі, зокрема журналу „Визвольна Політика", зумовлена передусім матеріяльними труднощами та загальними важкими умовами діяльности нелеґальної політичної організації.

Редакція продовжує видання „Визвольної Політики" — органу теорії, стратегії й тактики та політики національно-визвольної боротьби, і чекає від своїх читачів — членів ОУН і прихильників — зрозуміння труднощів нашої праці та сталого придбання наших видань, зокрема журналу „ВП" і систематичних вкладок „на пресовий фонд ОУН" для забезпечення дальшої розбудови й поширення друкованого суверенного українського слова.

Вільне й суверенне друковане українське слово — це одно з найважливіших знарядь — зброї нашої остаточної перемоги.

Слава Україні!

Редакція.

ВИЗВОЛЬНА

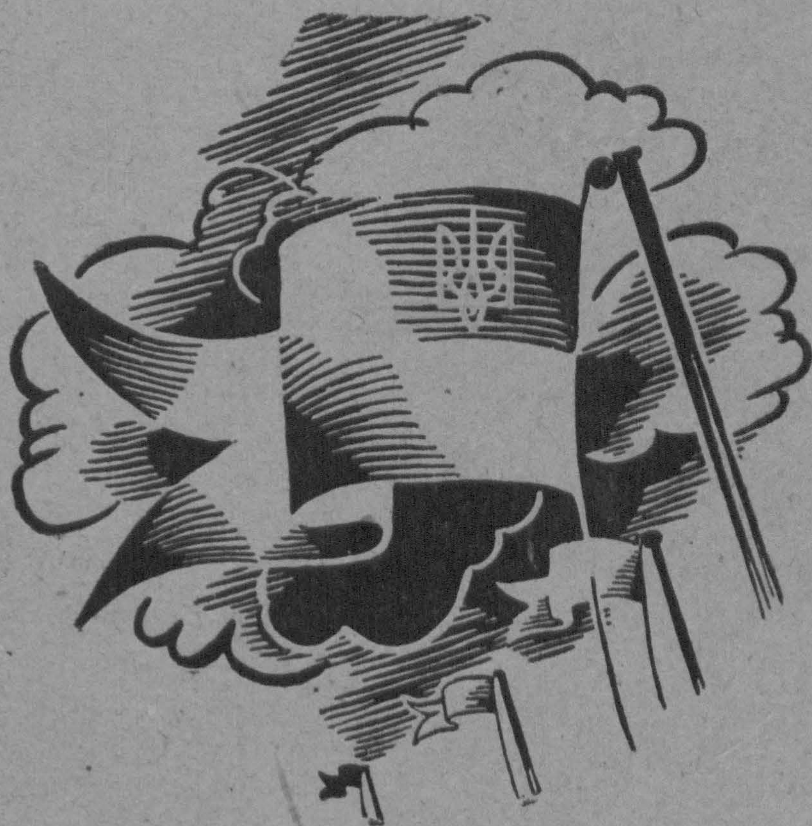

ПОЛІТИКА

Український суспільно-політичний місячник — Орган Проводу ЗЧ ОУН

Ч. 2 (19) 1948 Рік III

В-к.

Україна і Росія в революції 1917 р.

Світ готується до останнього акту перерваної війни. Російський імперіялізм (большевизм) поруч з політичною аґресією, вперто і послідовно консолідує всі сили імперії як всередині її, так і поза нею, готуючись до цього акту. Що ближче він, то монолітнішим, виразнішим стає російський імперіялістичний фронт. Духовні сили Росії консолідуються в єдиному фронті оборони імперії. Біла еміґрація в Парижі активно співпрацює з совєтським посольством. Соціяліст Керенський з Вашінґтону заявляє: »Російська еміґрація воліє бачити Росію в руках найжорстокішої диктатури, але не хоче діставати в свої руки частини розчленованого тіла своєї батьківщини«.

А кремлівський міністер Молотов, з нагоди 30-річниці жовтня, урочисто підкреслює, що »спроби поновити і відродити Росію не вдалися ні в революції 1905 року, ні в лютневій революції 1917 року. Тільки велика жовтнева соціялістична революцюя принесла довгождане оновлення і створила умови для могутнього розвитку нашої родіни (себто Росії)«. »Правда № 296, 7. XI. 47 р.).

Головний зміст і значення жовтневої революції за Молотовим в тому, що вона оновила, скріпила Росію. І це визнають всі російські патріоти на еміґрації. І не тільки визнають, а виступають в обороні тої оновленої Росії. Найґрунтовніші розходження з нею, себто з большевизмом, як заявляють вони, лежать у площині морально-етичній, релігійній, **а не політичній.** Аронсон (»Социалистический вестник«, № 9) вірить в еволюцію в тій новій Росії і в те, що зміни, які відбуваються в ній, усунуть ті розходження, що є між російською еміґрацією і большевизмом. Тому російський еміґрант Б. Сонір (Соц. вестник«, № 5) певний, що в Росії знайдуться нові патріоти, які поставлять усе на карту, щоб не допустити її поразки, щоб зберегти Росію неподільною.

Оту скріплену соціялістичною революцією Росію і боронять російські меншевики, монархісти, соціялісти і большевики проти грядучого, нового 17-го року, проти національно-визвольної революції.

Революція 1917 року в усю широчінь поставила противенство України і Росії. Нині це противенство більше, ніж було 30 років тому, і в майбутньому революційному зударові нам не обійти і не уникнути його.

В першій світовій війні трухлявий царат кинув мільйони поневолених Росією народів, серед них і українців, в імперіялістичну війну »за веру, царя и отечество«. У війні поневолені народи усвідомили, що не варто проливати своєї крови за чуже »отечество«, за чужу віру і за чужого царя. Зрозуміли і почали шукати своєї батьківщини, відкинувши чуже »отечество«. В революції 1917 р. поневолені Росією народи, насамперед боролись проти чужого »отечества«, проти чужої віри. Прищеплене російською історичною наукою твердження про велику російську революцію не відповідає її ідейним заложенням і фактичному укладові революційних сил. Таке твердження, коли і має рацію, то лише в тому розумінні, що на терені цієї тюрми народів Росії стався великий соціяльно-політичний процес — революція. Як змістом, так і характером своїм то не була російська революція, а було кілька революцій поневолених народів проти царсько-поміщицького ладу — опори російського імперіялізму. Не передовий російський пролетаріят починав валити імперію, як твердять російські марксисти, а »відсталий і темний« поневолений казахський народ в степах Заволжя і Зауралля року 1916 підняв повстання проти імперії. Повстання це було задушене, і про нього нічого не згадує історія ВКП(б). Не згадує марксистська історія і про велику збройну боротьбу басмачів у Середній Азії, що тривала більше року. Долю монархії рішили не російські робітники і не Ленін, а Волинський полк ґвардії, що складався з українських селян. На терені імперії були революції поневолених народів, а не буржуазна російська революція. Була революція українського народу і революція російська. В обох їх різні суспільні сили були на чолі, різні і завдання мали вони. Спільними для обох цих революцій було повалення царату, і в цьому дія їхня була рівнобіжною, дальші цілі були противними. Це противенство повстало на другий день після повалення царату. І від цього почалася між обома революціями невблаганна боротьба. Рушійною силою української національної революції було українське селянство. Воно домагалося в ре-

волюції ліквідації поміщицтва, яке в переважній своїй більшості було російським або українськими кочубеями, що за московські дари відцуралися національних прикмет. Поміщик-пан, ця опора російської державности, для українського селянства був національно-чужим елементом. Поміщицька верства, ця підвалина російського »отечества«, в переважній своїй більшості нічого спільного не мала в духовій площині з масами українського селянства. Мова, культура, як і весь уклад життя її, був чужим для українського селянства, яке зберігло свої національні традиції і глибоко дотримувалось їх.

Українська революція своїм завданням в соціяльній площині ставила ліквідацію чужонаціональної поміщицької верстви, а за політичну ціль мала — національну незалежність. Всеукраїнський селянський з'їзд, на якому було 2200 делеґатів від всієї України як виразник волі всього українського селянства, а то і всього народу, з обуренням прийняв повідомлення делеґації Центральної Ради про відволікання тимчасовим урядом української автономії. З'їзд, вважаючи Петербурґ одвічним українським ворогом, вимагав від Центральної Ради, щоб вона не милости просила у Росії — »не переговорами, не справедливістю треба говорити з Росією, а кулаком«. Другий військовий з'їзд, зібравшись у червні 1917 р., при участі 2000 делеґатів, які репрезентували 1,390.000 солдатів фронту і запілля, домагається українізації війська і найширшої автономії України. Липневий з'їзд залізничників у Харкові визнає Центральну Раду (а не російський уряд) »найвищим органом влади«.

Українська національна стихія в революції вибухнула з величезним розгоном і розвивалась незалежно від Росії, бо вона мала свої, передусім національні завдання, в які були включені і соціяльні мотиви. Мотиви ці були відмінні від російських, бо і соціяльна структура України була особлива, зовсім інша, ніж в Росії. Навіть большевицькі історики в хвилини відвертости, забувши доґми марксизму, стверджують, що »пролетаріят на Україні складав лише невелику частину її населення, не маючи значного впливу на життя«. Більше того, Скрипник твердить, що »організація українських націоналістичних сил була мобілізацією української революційної демократії, що українське селянство часів жовтня не поділяється на клясові шари і виявляло собою на всій території України революційну стихію, що знаходилася під впливом напівреволюційних, напівшовіністичних гасел Центральної Ради«.

Отже, самі большевики в хвилини щирости визнавали, що в Росії, крім російської, була ще й українська революція із своїм окремим національно-політичним змістом.

До цієї української революції російські соціялісти з перших днів поставились вороже. Спроби, коли не задушити її, то підкорити національний зміст української революції інтересам російської держави, яка розвалилась у лютому, не дали бажаних наслідків. Бо розмах, національний гін української революції був такий великий, що з ним не міг дати ради анемічний тимчасовий уряд. Солдати-українці, розкидані в різних частинах російської армії, не слухають заборони військового міністра, а збираються на другий військовий з'їзд, на якому домагаються творити українські військові об'єднання, бо не хочуть воювати за чуже »отечество«, а воліють збройно боронити свою батьківщину.

Те, чого не змогла зробити з українською національною революцією російська демократія, що перейняла владу після зречення царя, зробили большевики. Як послідовні російські державники, а такими вони були завжди, большевики ставлять своїм завданням рятувати насамперед Російську імперію. Тому, опанувавши ситуацію після жовтневого перевороту, большевики розпочинають війну проти української національної революції. Війна ця, як знаємо, не була легкою для них, бо »большевизм був, — як справедливо твердить І. Мазепа, — продуктом чисто російських умов життя і на українському ґрунті він не мав ніякого глибокого коріння для свого поширення«. Як до революції, так і на початку її на Україні большевицьких українських організацій не було, а ті большевицькі партійні організації, що були імпортовані на Україну з Росії, були розпорошені, малочисленні і не могли мати впливу на політичне життя в перші часи революції. Глибоко національний характер української революції був несподіваним для большевиків. Імперіялістичний »чортик«, якого і нині не хоче бачити І. Багряний у большевиків після жовтневого перевороту, диктував боротьбу проти української національної революції. Та сили большевизму на Україні були остільки мізерними, що до одвертої прямої боротьби, яку диктували інтереси Російської імперії, большевики не наважилися, а тому й удалися до випробуваних імперіялізмами способів. Совєтська Росія скликає в Харкові з'їзд совєтів, представників пролетаріяту (тільки якого?), що, як твердить »Більшовик««, ч. 2—3, 1925 р., »в значній мірі знаходився під впливом обивательських міщанських поглядів, мав у собі багато різних угруповань міщанського кольору, як то анархо-синдикалістів, чи анархістів, ідеологів босяцького пролетаріяту«. Ці ідеологи босяцького пролетаріяту, з'їхавшись у Харкові, недалеко від російського кордону, охрищують себе, вірніше їх охрищують, Всеукраїнським З'їздом Совєтів і розпочинають боротьбу за владу на Україні проти української національної революції. На допомогу з'їздові, в боротьбі за владу на Україні, Совєтська Росія посилає червоне вояцтво, яке склада-

лося переважно з лотишських та китайських банд.

Скрипник твердить, що большевицькі проводирі заперечували існування України як окремої країни і вважали, що »російська культура на Україні є культурою пролетарською і, як така, повинна культуру українську, селянську відсунути«. Большевики, перейнявши владу в Росії, перейняли всі здобутки, традиції, всю політику попередньої Росії. Все, що до того було російським, переіменовується на пролетарське і оте пролетарське (російське) розпочинає, вірніше продовжує війну з національно-революційним українським.

Українська національна революція в усю широчінь поставила питання про владу на Україні, яка б, спираючись на національно-революційну стихію українських мас, оформила і закріпила в державній системі здобутки перших часів революції. Питання влади на Україні було основним і найважливішим і для російської революції, для большевиків. Проводирі російської революції це розуміли, і для них боротьба за владу на Україні була найголовнішим завданням, йому підпорядкувалося все інше. Боротьба за владу на Україні, яку вів тимчасовий уряд, після жовтневого перевороту, після приходу до влади большевиків у Росії, переходить у відкриту війну Росії проти України.

Ленін і інші проводирі Російської революції розуміли, що український національний рух 1917 р. був глибоко революційним, та визнати цього не дозволяли інтереси Росії. Тому, організовуючи війну проти української революції, Совєтська Росія свої політичні імперіялістичні цілі, свою боротьбу за владу одягає в шати революційної боротьби проти контрреволюції. Так само партія большевиків, проповідуючи »самовизначення народів«, не інтереси народів мала на увазі, а здобуття влади на Україні. Розуміючи вагу національної проблеми, большевики, як послідовні російські імперіялісти, цим гаслом вибивають ґрунт у виконавчої влади української революції. Ні про яке самовизначення серйозно большевики не думали і здійснювати його не збиралися.

Вже на першому всесоюзному з'їзді Сталін говорив, що: »окремому існуванню совєтських республік покладено край (кінець), бо ці республіки об'єднуються в одну союзну державу... щоб розвинутись у серйозну міжнародну силу, яка зможе впливати на міжнародну обстановку, щоб змінити її в інтерес сах працюючих«. (»Питання ленінізму«, ст. 156). Не про інтереси трудящих ішла мова, коли Росія завойовувала національні здобутки української революції, хоч про них і говорилося, а насамперед і тільки про російську державу. Інтереси трудящих — це тільки заслона, якою прикривались большевики, воюючи за владу, оновлюючи розхитану в лютневій революції російську державу. Інтереси цієї держави ті самі за Івана Каліти, за Романових, Керенського, Мілюкова, Леніна і Сталіна.

Демагогічні гасла про інтереси трудящих, про соціялізм, соціяльну рівність і справедливість були тільки димовою заслоною у війні Совєтської Росії проти України. Як колись Петро чи Катерина нищили провідну козацьку верству, ніби виступаючи в обороні демосу, так і большевики, вірніше Совєтська Росія, воюючи за владу на Україні, так само винищує провідну верхівку нації й ущасливлює пролетаріят, проповідуючи соціялізм, пролетарську революцію, щоб обезголовлену, позбавлену мозку націю уярмити, підкоривши край. Не з »Капіталу« Маркса запозичають цих прийомів, а у Петра, Катерини, навіть у Пестеля, хоч прикриваюються Марксовим талмудом. Вироблену на протязі віків стратегію і тактику царату Совєтська Росія використовує послідовно, воюючи проти української національної революції. В цьому російськість жовтневої революції.

В свій час слов'янофіли були підпорою російського самодержавства, а »западник«-революціонер Белінський мріє, що »в майбутньому на терези европейського життя ми (росіяни) покладемо не тільки переможний руський лад, а й переможну російську культуру«.

Слов'янофіли і »западники« однаково мріяли і проповідували російську всесвітність, хоч у тактиці боротьби за Москву — Третій Рим — столицю всесвіту — розходилися. Ленін подібний до Петра, Петро — до Івана Каліти, а учень Леніна Сталін поєднав у собі деспотичну спадщину всіх. Самодержавство, виконуючи ролю жандарма в Европі, не гребувало в своїй імперіялістичній політиці методами революційного бунтарства, а »революційний большевизм«, як типове російське явище, продовжуючи політику самодержавства російського, сам стає самодержавним усередині. Ніби протилежні один одному, самодержавство і революційний большевизм в суті сплелилися в одно. Царський генерал Брусілов, під керівництвом большевика Троцького, головнокомандувача совєтської армії, очолює війну Совєтської Росії проти національно-революційної України. І це цілком природно. Бо не про соціяльні мотиви і не про боротьбу з контрреволюцією на Україні ішлося тоді, а про війну »єдинонеділимської« Росії з Україною. Основне було питання влади на Україні. І за владу розпочав війну проти України тимчасовий соціялістичний уряд. Ленін і його партія перейняли на себе щодо України політичну програму »єдинонеділимства« і послідовно її виконували. Не за форму землеволодіння і не за інтереси пролетаріяту Совєтська Росія розпочала війну проти України, а за

владу Москви над Києвом. Війна не скінчилася і нині, хоч тимчасово перемогла Росія.

30 років в українській публіцистиці ведеться дискусія про причини цієї перемоги. Як би не намагався дехто найти причину нашої поразки в »обставинах« чи несвідомості мас, не сміємо забувати, що і завтра в некращих обставинах українська визвольна революція стане на боротьбу проти Росії — імперії. Питання України і Росії так само стоїть нині, як і 30 років тому. І перемога, як поразка в минулому, криється в нас самих. Партія большевиків від самого початку, як і нині, основне завдання бачила у завоюванні влади. Цьому завданню було підкорене все: соціяльні мотиви, вселюдські інтернаціональні ідеї, рівність і соціяльна справедливість.

Відповідно до обставин, які повставали в процесі боротьби за владу, мінялися гасла, льозунґи, добиралася тактика.

Зовсім інакше до питання революційної влади ставилися у нас.

На другому військовому з'їзді, полемізуючи з самостійниками, лідер с.-д. заявив: »В даний момент не можемо вимогати більшого, ніж автономія. Захоплювати влади ми не хочемо«.

Совєтська Росія під проводом большевиків захоплення влади на Україні ставить за першорядне і основне завдання, а один з провідників української революції пише: »Українська інтеліґенція повинна була відповідно зложити сою впрограму і тактику так, щоб політичні і національні домагання являлися побічними завданнями при розв'язуванні соціяльно-економічних проблем«.

Большевики не завагалися розігнати установчі збори, коли вони не дали їм більшости, а провід української революції питання автономії України, як і рішення земельного питання відкладає до установчих зборів, яких не було.

У нашого революційного проводу не було ясного розуміння окремішности завдання української революції, тому і вважалося, що: »революція на Україні мала ті самі об'єктивні завдання, як і революція московська«, а що вона »не мала таких внутрішніх умов для їх здійснення (насамперед вона не знайшла в собі розвиненого пролетаріяту, який був історично покликаний відіграти за допомогою селянства провідну ролю в цій революції, як в Росії), то і підпорядкування України впливу російських політичних сил стало неминучим« (І. Мазепа. »Більшовизм і окупація України«).

Зовсім інакше підходили до своїх завдань большевики. Хоч і визнавали, що український терен був несприятливий і ворожий Совєтській Росії, большевики не чекали »слушного моменту«, а взялися з усією настирливістю і революційними методами впроваджувати свою пролетарську, себто російську революцію на Україні. Совєтська Росія відразу проголосила своїм ворогом українську революцію з її несміливим сепаратизмом, а поміркованні національні домагання проводу української революції охристила шовінізмом.

В нашій публіцистиці ще й сьогодні можна натрапити на твердження, що перешкодою в українській революції було те, що вона спиралася на мало свідому селянську масу, тоді як російська революція мала за собою підготований міський пролетаріят і зорганізоване місто.

Наївне твердження. І большевики, і проводирі української революції згідні в тому, що большевики на Україні мали найменше даних для своєї перемоги. Навіть у самій Росії большевики не мали більшости населення за собою, а цю більшість здобували в процесі боротьби за владу на Україні. І здобули її головно не соціяльними ідеями і кличами, які вони несли, не гаслами соціяльної рівности, а своєю **російскістю, державністю,** отим російським месіянізмом, яким вони були перейняті, одягнувши його в інтернаціональну, пролетарську одежу. Російськість большевиків, прикрита назовні пролетарськими гаслами, привернула на їхній бік і ворожу їм російську буржуазію в боротьбі проти України. Не за соціяльні ідеї большевиків царські генерали воювали проти української революції в лавах червоної ґвардії, а за ідеї Росії проти національної ідеї України.

Українську національну революцію перемогли не проґресивні ідеї російської революції, як твердить на еміґрації УРДП, а російський націонал-імперіялізм під проводом большевиків. Ю. Ларін пише, що аж до 1920 року »пролетарська революція боролася за утворення першої передумови до нормального господарського розвитку; за збирання до купи, в єдине ціле всіх частин розшматованої буржуазно-поміщицькою контрреволюцією держави: України, Сибіру, Туркестану, Дону, Кавказу«, що »воюючий большевизм як новий Іван Каліта знов зібрав землю«. («Нариси госп. життя і орг. госп. Рад. Росії«. 1921 р.). Про інтереси пролетаріяту при »збиранні« земель не думалося, і не ними кермувався новий »собиратель«, а інтересами російської держави. Інтереси ж ці за Леніна, цього »збирача« »руських земель« в XX ст. залишилися ті самі, що й за Каліти, за Романових.

Ота державницька »єдинонеділимська« політика большевиків — за всяку ціну зберегти Росію, найшла відгук і в зовнішньополітичному світі держав-переможців, які були наставлені також рятувати Росію. Держави Антанти поборювали большевизм доти, доки не переконалися, що він у своїй політиці змагається передусім зберегти цілість Російської імперії.

Російський еміґрант Мілюков в Европі проповідував і повчав, що в обороні інтересів Росії шкідливо виходити з страждання народу, яке б воно не було, а треба дбати понад усе про територіяльну цілість Росії. Цю цілість, цілком слушно вважав Мілюков, може захистити і зберегти тільки совєтська влада, інших сил немає. Тому і збройне повалення большевизму неминуче приведе до розпаду імперії. І Мілюков радить не валити большевизм, а ждати його природної еволюції.

Ставши у революційного керма, большевики послідовно керуються в своїй політиці інтересами російської держави, ніколи від них не відступали, тому і скеровували російську революцію в національні російські береги, підпорядковуючи національним інтересам Російської імперії все інше, не гребуючи засобами боротьби, щоб зберегти цілість імперії.

Провід української революції з самих початків гамував національну стихію української революції, намагався впровадити її в леґальні береги поваленої революцією державности.

Провід російської революції політично-національні завдання ставив понад усе. Соціяльно-економічні реформи, що їх реалізували в процесі революції большевики, мали служити і служили, були підпорядковані національно-політичним завданням російської революції — рятувати, збирати докупи Російську імперію, що розпалась від ударів національних революцій.

Провід української революції соціяльно-економічні завдання протиставляв національно-політичним цілям, а вони в українській революції були вирішальними. В своїй політиці провід української революції національно-політичні проблеми намагався розв'язати поруч, побічно з соціяльно-економічними. Для большевиків загально-людські інтернаціональні гасла в революції були тільки засобами, за допомогою яких рятувалося Росію. Така стратегія большевиків не нова, її не раз у своїй практиці застосовував російський імперіялізм.

»Росія, — писав знаний ідеолог російського імперіялізму Леонтьев, — це не просто держава. Росія, взята в своїй всецілості, з усіма своїми азійськими володіннями, — це цілий світ окремого життя, що не знайшов ще собі своєрідного стилю культурної державности. Тому не лише вигнання турків з Европи і не емансипацію слов'ян, і навіть не створення з усіх слов'ян конфедерації повинні ми мати на думці, а щось своїм задумом незалежніше і ширше.«

І отим ширшим для Росії в революції 1917 р. стало підкорення всього світу за допомогою »інтернаціональної ідеї«. Уміло використавши демагогічні інтернаціональні льозунґи, большевики покорили революційну національну Україну. Покорили, бо провід української революції прийняв засоби російської революції за ціль і не протиставив національно-політичних завдань України до завдань Росії, а намагався стримувати національну революційну стихію українських мас, впровадити її в спільне річище з російською революцією.

П. Феденко в № 100 »Неділі« позитивно відзначає, що »Центральна Рада не визнавала большевицького уряду в Росії і хотіла створити повний центральний уряд для Росії на демократичній основі«. Провід української революції думав, що, створивши центральний демократичний уряд для Росії, доб'ється вигідніших умов у переговорах з центральними державами. Україну хотіли ствердити, закріпити не через національну революцію, а через »повний центральний уряд для Росії«, через оновлену Росію. Большевики, думаючи про Росію, не завагалися проголосити війну українській революції, провід якої намагається рятувати демократію цілої Росії, не розуміючи того, що демократія в Росії перекреслює Росію — імперію. Об'єктивно так сталося, що, не усвідомлюючи виразно завдань української революції як революції національної, не відірвавшись від впливу російської революції, не протиставивши її завданням цілей української революції, провід української революції, не зважаючи на боротьбу проти большевиків, сприяв перемозі російської революції, яка закріпляла повалену в лютому єдину неподільну Російську імперію.

Большевики, маючи перед собою виразну ціль — здобути владу, не боялися розбурхати народну стихію, не боялися викликати гніву народного, щоб тільки досягти своєї мети.

Провід української революції найбільше боявся отієї національної стихії революційної, якою була залита Україна, тому і намагався скерувати її (національну стихію) в леґальні правно-юридичні норми заваленої в революції державности. Боялися іти своїм національним шляхом і вести за собою революційні маси українські, боялися погрішити проти федералізму та світового соціялізму. Те, що большевики використовували як засіб для досягнення цілей, проводирі української революції приймали за мету. Тому боролися проти націоналізму, тому боялися і стримували озброєння нації, тому так пізно згадували про творення української армії. »Большевики, — як пише »Новое время« № 45, — думали не так. Як тільки прийшли до влади, вони приступили до організації нової, совєтської армії. В кінці громадянської війни совєтська армія нараховувала понад 5 мільйонів«. Ця армія і вирішила перемогу Росії в боротьбі проти української революції. Поруч із половинчастю і нерішучістю в питаннях національно-політичних, для провідних сил української революції була характеристична боязкість радикальних реформ

соціяльно-економічних. Большевики на другий день після перевороту проголошують земельний закон за програмою соціялістів-революціонерів, а провід української революції земельну реформу відкладає на вирішення установчих зборів. Віра в те, що національних і соціяльних здобутків можна досягнути не здобувши влади, не закріпивши її національними військовими формаціями, була причиною такої нереволюційної тактики. Завоювання большевиками України було найбільшою контрреволюцією, найбільшою реакцією, та большевики не завагалися для досягнення цілі застосувати найреволюційніші методи і тактичні прийоми.

Віра в »можливість безкровної революції і мирної будови національного життя можливо без конфліктів і різких перетурбацій«, якою керувалися провідні люди української революції, була однією з головних причин перемоги над українською революцією російської контрреволюції.

Перші місяці господарювання большевиків на Україні після їхньої перемоги показали, чого варта »земля і воля« без влади. А пізніші роки большевицької окупації і сліпих переконали, що декляровані права без своєї національної влади стали засобом універсального нелюдського визиску України. Проте не перевелися серед нас ще і досі наївні, які вважають, що за роки большевицької окупації ми маємо немало досягнень і що у висліді революції ми здобули стільки, скільки могла здобути селянська, малосвідома нація. Ці люди забувають, що після поразки український народ не припинив боротьби за національно-політичні ідеали нації, за здійснення національної ідеї, за її матеріяльне закріплення в державній суверенности, що було і змістом української революції. Перемога Росії над Україною в революції 1917 року є найдошкульнішою з усіх попередніх у боротьбі Росії проти України. Ті »досягнення«, що їх має український народ за часів большевицької окупації, неймовірно малі в порівнянні до втрат і вони є виявом тих творчих сил, що таяться в українській духовості, вони здобуті боротьбою переможеного народу проти окупанта, а не є вислідом перемоги ідей російської революції. Тимчасово українську революцію перемогло червоне російське самодержавство, яке завжди було і є нині найбільшою реакцією, а не »большевицька універсальна ідея надзвичайної антрактичної сили«, як це твердить І. Багряний в »Укр. Вістях« № 72 (130).

Не ідея, »що ґарантувала забезпечення всіх тенденцій розвитку для всіх націй та й ставила на прапорах загальнолюдські цілі«, — як твердить там же І. Багряний, — перемогла, а російський мілітаризм, оте російське самодержавство, яке в своїй боротьбі проти національної ідеї використало »вселюдські ідеали«.

Перемігши українську революцію збройно, совєтська Росія довго не могла дати ради з виявом національного духу, який, розбурханий революцією, і після державного поневолення бореться на всіх відтинках життя поневоленого народу, домагаючись ствердження своєї націоальної ідеї. Український народ був переможений у революції, але не скорився і не припинив своєї боротьби проти большевицької окупації. Під вулканічним тиском українських націоальних сил, які безперервно діяли і діють проти російсько-большевицького окупанта, змушена була Совєтська Росія іти на поступки, щоб уникнути нового 17-го року. Не »в ім'я того загальнолюдського« (не російського імперіялістичного, а загальнолюдського) була висунена форма компромісу, у якого навіть не запідозрівалась присутність російського імперіялістичного чортика. Це власне не був компроміс, це не була навіть федерація — не був союз рівного з рівним, що записано в історичних документах і в тій т. зв. »Конституції СССР« — як твердить І. Багряний, **— а в ім'я Росії і для неї була багнетами накинена** ота конституція.

Від »імперіялістичного чортика« російська революція ніколи і ні в чому не відступила і ним керувалася, нав'язуючи Україні конституцію після перемоги.

Нашою трагедією було те, що отого »чортика« не бачили провідники революції, як і досі не бачить Іван Багряний, російські ж большевики свого російського »імперіялістичного чортика« уквітчували загальнолюдськими прапорами, щоб перемогти українську революцію.

Оця »малоросійська« віра в перемогу загальнолюдських ідеалів російської революції таїть у собі небезпеку перед грядучою національно-визвольною революцією. Лихо не тільки в тому, що нас перемогли, як в тому, що переможець зручною і гнучкою політикою робить з переможених — рабів, які славославлять ідеї переможця. Ця політика стара, як і Росія, а Іван Багряний ще й тепер твердить, що »валуєвська проблема — »є чи не має« взагалі серед чесних росіян не стояла ніколи« — тоді, як валуєвське »не было, нет и быть не может« було і є притаманним, невід'ємним для всього російського. І російська революція щодо України діяла послідовно за формулою Валуєва. Українська революція через віру в загальнолюдське її проводирів не зуміла закріпити свого національного, висунутого революцією — »було, є і будемо«, бо забула про »російського імперіялістичного чортика«. А він ніколи в політиці до Украніни не мінявся, тільки в разі потреби переодягався.

Катерина і Петро намагаються вибити з українців »развратное мнение, по которому считают себя народом от здешного (російського) совсем отличным«. Один народ, одні

політичні цілі. І за це воювали большевики проти України в революції. Програму Леніна і Сталіна в боротьбі проти української національної революції висловив у свій час царський міністер граф Уваров так: »Малоросійський дух не причасний ні до якої лукавої зради. І коли він шанує свою минувшину, так це ми бачимо і в інших народів, які мусіли злитися з якимсь могутнім народом, загубити своє окреме значення і змушені були визнати над собою владу другого сильнішого початку«. Чим це не програма російської революції? Минуле шануйте, навіть любіть, але перед тим мусите злитися з »могутнім народом« російським, який, — як пише »Правда« від 22. 8. 47 р., — »завоював симпатії і любов всіх національностей країни і заслужений авторитет досвідченого керманича і друга, старшого брата всіх народів СССР«.

Виховати, прищепити почуття російського патріотизму й убити власний патріотизм або звести його до вузько-льокального, до обмеженого провінційного патріотизму — це мета російської імперіялістичної політики. Нею послідовно керувались і керуються большевики, керуючись нею, воювала російська революція проти української революції. Українська проблема залежить від того, як і наскільки удалось це досягти окупантам з Кремлю, а не від форми сполуки з Расією, як і не від того, чи виступає Україна в ОН, так само як і не від форми землекористування чи індустріялізації.

Це добре розумів знаний російський патріот, малорос В. Шульгін, коли писав: »Ось на вибір дві можливості. Перша. Немає не тільки самостійности, а навіть і автономії. Україна правиться на »точних підставах« петербурзького обіжника. Але обіжник цей вбиває в людність думку, що вона є народ український; що ніколи ні ві сні, ні на уяві український народ народом російським не був; що Росія — це тільки ті, що живуть у Москві та Петербурзі; що Богдан Хмельницький визволяє з неволі не руських, а український народ і т. д.

Друга. Повстане самостійна південноросійська держава з королем Малої Руси на чолі, як було за Данила Галицького. В цім королівстві не ґвалтують правди і совісти, дають народові правдиві уявлення про те, який він народ по природі є, дають йому вільно розвиватися як народові руському або малоруському.

Я без вагання вибираю комбінацію нумер два. Чому? А тому, що король Малої Руси завжди договориться з імператором всеросійським, як договорилися німецькі королі з Гогенцоллерами. Але коли вбити в народ, рівний численністю майже народам французькому і англійському, що він народ зовсім відрубний, то цей народ зробить, нарешті, страшне повстання. Бо й нащо ж жити тридцятьмільйоновій громаді, зовсім самостійній, несамостійним життям? Я умисно так різко ставлю питання, щоб з цілою ясністю висловити мою думку. Найголовніше в так званім »українськім« питанні — це форма співжиття з Великою Руссю, головне — утримати південноросійську людність в свідомості своєї російськости. Решта приложиться. Але без цієї свідомости, себто, коли вона втратиться, всяка федерація є марна і мильний пухир. Як тільки пропаде ця свідомість, народ чорної землі і білих хаток, замість джерела сили, буде причиною вічної слабости, коблом зради, буде тою »третиною російською«, яка встромить ніж у спину двом третинам, як тільки з'явиться до того нагода«. (В. Шульгін. »Ненависть или примирение«). Шульгін з'ясовує в цій довгій цитаті суть української проблеми. Російський патріот Шульгін повчає тих малоросійствуючих українських патріотів, що ідентифікують завдання російської і української революцій, забуваючи про імперіялістичного чортика в революції 1917 р., як і тих, що хотіли погодити »любов до рідного краю з любов'ю до Росії, боячись заогнення до братнього народу російського, тому й думали досягти національної свободи без пертурбацій«.

Всі вони вбивають у нації оте почуття відрубности, без якого, — як стверджує вірно В. Шульгін, — навіть у самостійній державі Україна буде колонією Росії.

»Народ чорної землі і білих хаток« не тільки заявив про свою відрубність в українській революції, а збройно виступив проти Російської імперії. Трагедією нашою було те, що гарячої лявіни національної стихії ми не спрямували у власне національне політичне річище, не протиставили завдань і цілей української національної революції російській революції, яка рятувала Росію. У проводу української революції суб'єктивна національна свідомість плентаглася позаду загальнолюдських (справді російських) ідей, через те він і не спромігся надати власних форм національній ідеї, укритій в національній стихії революції, а через те мусів поступитися місцем тим, хто краще розумівся на революційній психології мас. Українська національна революція, за виразом В. Шульгіна, встромила ножа в спину Російській імперії. Російська революція на якийсь час врятувала цю імперію, перебудувавши її на нових засадах. Большевики добре розуміли глибину проблеми української, тому і вибрали другий варіянт Шульгіна, посадивши королем у Харкові Раковського, а нині у Києві Хрущова, а Україну перетворили в колонію. Та український національний вулкан не вщухає 30 років. Московська метрополія протягом цих 30 років своєї окупації України застосовує різних способів, щоб утриматися на цьому вулкані. Досі це їй удавалося. За ці 30 років український народ набув великого досвіду, хоч і дорогою ціною, а го-

ловне пізнав, що байки про інтернаціоналізм, вселюдські ідеї є маскою фарисея, за якою ховається хижацьке рило московського імперіялізму, що не союз з ним, а ліквідація його виведе Україну в »народів вільних коло«. Побачив український народ, що не через клясову боротьбу, яку йому накинули українські марксисти в революції, лежить шлях до національної суверенности, бо кожний народ бореться за своє місце на землі і в цій боротьбі тільки та нація реалізує, закріплює свою національну ідею, а в ній по-своєму знаходить соціяльну справедливість, яка є силою.

Тепер український народ знає, що своєї поразки він позбудеться не безкровною революцією та »мирним будівництвом« українського національного життя, а лише »вогнем кривавим, пламенним мечем«, через національно-визвольну революцію. З таким розумінням український народ вступив в останній війні до другого акту української національно-визвольної революції в »последний и решительный бой«. Нині в цьому акті боротьби Україна воює не тільки проти большевизму чи комунізму, а й проти Російської імперії — ліберальної, Росії національно-трудового Союзу, федеративної чи монархічної.

Д. Гавриш

ДО ПРОБЛЕМИ ІСТОРІЇ

I.

Ми живемо в центрі Европи ,але наша поінформаність про Европу лишається мінімальною. Ми живемо в цілковитій ізольованості, за дротом, немов в духовому »ґетто«. Зрештою, ми робимо дуже мало зусиль, щоб прорвати цей кордон ізоляції, усвідомити сенс новітніх змін, познайомитись з тим, що думає сучасна »европейська людина«, щоб так або інакше зареаґувати на її думку. Ми воліємо аж ніяк не реаґувати ні на що. Можливо, нас далеко більше цікавить Венесуеля, Параґвай або Арґентіна. Чи не називається саме це »конкретністю мислення«...

Признаймося щиро, де б ми не опинилися, після кількох років перебування в центральній Европі, ми прийдемо на місця сталого осідку, на батьківщину або деінде, таборянами, продуктом тих умов, які ми штучно сворили для себе самих.

Не важко припустити, що ми навіть пишаємося з нашої духової самоізоляції. Ми певні, що що менше ми стикаємсоя з Европою, що менше ми цікавимося нею, то краще ми збережемо нашу духову самобутність. Ми ще й сьогодні залишаємося »селюками«, хоч ми перестали бути ними, перейшовши в зовсім інші умови життя. Навряд чи це є нашою чеснотою у відношенні до нас самих як нації.

З цього боку дуже характеристичний приклад Німеччини. Німеччина географічно й »геополітично« знаходиться далеко більшою мірою в Европі, ніж Україна. Скажімо навіть так, що вона далеко більшою мірою становить собою Европу, ніж Україна. Додамо до цього також ще одне: вона далеко більшою мірою індустріялізована й далеко менш селянська країна, ніж Україна. І все ж таки, не зважаючи на все це, вона далеко більшою мірою зберегла свій архаїзм, свої традиції, свої національні особливості, свою пошану до старовини, до свого національного вбрання, до льокальної мови, діялекту, ніж ми всі в сукупності й кожен з нас зокрема. Знаходячись у центрі Европи, становлячи собою **середню** Еворпу, Німеччина є ще й сьогодні насамперед Німеччина. Протягом століть вона виробила в собі здібність бути в постійних стосунках з цілим світом і не стати космополітичною.

Можна висловити побоювання, що дух »таборянства«, суцільної ізоляції, кінець-кінцем, саме й сприяє космополітичній нівеляції, повній духовій денаціоналізації, бо, не звикши реаґувати на околишній світ, на вплив оточення, лишаючись до кінця культурно духовими провінціялами, ми обезброємо самих себе. Протистояти національній нівеляції в тих умовах, в яких ми знаходимося, можна лише тоді, коли стояти, якщо не на вищому, то в кожнім разі на однаковому духовому рівні з околишнім світом. Жиди, опинившися в розсіянні, винесли з собою Біблію. Але яку »біблію« винесли ми з собою, залишивши свою батьківщину, переступаючи через кордони вітчизни?.. »Історію України« Аркаса або Михайла Грушевського?!.. Більшість з нас думає саме так. Серед об'яв в арґентінському »Нашому кличі« можна знайти оголошення про вихід »Історії України« Аркаса. В повідомленні значення цього видання зведено саме на ступінь появи національної біблії, ґарантії збереження на вигнанні своїх національних святощів. Аркас був адмірал і добрий патріот, але жаден історик. Його »історія« стоїть на однаковому рівні з творами Сергія Євремова,. Бориса Грінченка або Олени Пчілки.

Визнаймо, опинившись на вигнанні, ми жадної біблії з собою не принесли. Твори Ар-

каса, Нечуя-Левицького, Олени Пчілки або Єфремова — це твори »малих пророків«, але не твори Ісаії або Ієзекіїля. На вигнанні ми стоїмо перед завданням, перед внутрішнім обов»язком створити біблію, якої ми ще не маємо. Маючи »Книги битія«, пророцтва Ісаії, псалми Давидові, »Книгу пісень« Соломонову, можна жити в ґетто, духової їжі вистачить на тисячоліття для нації, яка ці книги має. »Історії України« Аркаса або Грушевського, »Історії української літератури« Сергія Єфремова, »Етнографічних студій« Хв. Вовка вистачить на одно-два покоління в кращому разі...

Це й значить, що перед новими поколіннями стоїть завдання або творити нове, нові національні вартості, з середини себе, або засудити себе на міжнаціональну, космополітичну нівеляцію, на націоальну деґрадацію, форми якої можуть бути різні, »арґентінські«, »канадські«, »унро-ірівські« і т. д.

Аркас, Грушевський, Єфремов — це вже перейдений етап. У поглядах на історію з часів Аркаса сталися колосальні зрушення. Перечитайте перший том »Історії України-Руси« Михайла Грушевського, що вийшов в світ 50 років тому, сьогодні. М. Грушевський не знає іншої історичної категорії, окрім »міґрації«, переселення, руху пересування з одного пункту до іншого. Це відповідало загальним теоретичним поглядам на історичний процес, які існували в 90 роках минулого століття, але які й найменше не відповідають становищу реальних історичних знань, якими ми володіємо сьогодні. Варто порівняти цей том »Історії України-Руси« в першому виданні з працею В. Щербаківського, його »Формацією Української нації«, що вийшла року 1942 в Празі в виданні Тищенка, щоб побачити відстань, яка відокремлює ці два етапи в розвитку української історичної думки. М. Грушевський посилався на міґрації, В. Щербаківський — на факти, що свідчать про автохтонність, на процеси, що відбувалися на території України, на ті історичні зміни, що, впливаючи на історичну долю місцевої людности, призвели до витворення української нації. Він приходить до висновку, що український народ живе на своїй території не з XI—XII ст., не з князівських часів, не 600 років, а протягом 6 тисяч років від часів »трипілля« з доби неоліту, новокам'яного віку.

Археологічні розкопи, які вів В. Хвойко, з кінця 90 років та в 900 роках, розкопи на Україні, які проводилися тут протягом останньої чверти століття, якнайґрунтовніше змінили наше уявлення про минуле України. Земні надра відкрили нам свої таємниці, що їх вони переховували непорушно протягом тисячоліть. Сьогодні ми знаємо те, про що ми не мали й найменшої згадки вчора.

Отже, підсумуємо сказане. Якщо ми хочемо існувати як нація, ми не сміємо лишатися на рівні Аркаса. Ми не сміємо існувати й далі на рахунок тих вартостей, які принесла з собою еміґрація. Ми повинні мати сміливість одкритими очима дивитися в обличчя нашої сучасности, опинившись в Европі, стверджувати свою духову повновартісність.

На жаль, ширші кола нашого громадянства тримаються протилежної думки. Наші видавництва перевидають Аркаса, проклямують саме Аркаса, звикши до цього йменння як до чогось певного, постачаючи нашому читачеві дилетантську продукцію тих, хто історикми в властивому розумінні цього слова ніколи не були.

II.

Історичні факти в книзі можна колекціонувати так само, як в музеї картини, вишивки, меблі, кераміку або як колекціонують поштові значки й видають їх каталоги, але сьогодні ми вимагаємо від історії, щоб вона перестала бути лише колекцією історичних фактів, каталогом цієї колекції.

На сьогодні в ділянці природознавчих наук існують такі окремі дисципліни як теоретичан фізика, теоретична біологія абож філософія органіки. Від історії ми також починаємо вимагати, щоб вона перестала бути описовою і з описової історії так само перетворилася на історію теоретичну в своїй істоті. Документальна історія нас сьогодні вже більше не задовольняє. Це зовсім не значить, що ми почали зневажати документалізовану обґрунтованість факту, реальну його дійсність, але це значить, що простий, каталожний опис факту ми вже не вважаємо за історію, яка хоче бути науковотеоретичною.

Нас далеко менше цікавила б історія другої світової війни, 1939—1945, якою докладно й документально вичерпливою вона б не була, як з'ясування того, чому світова історія за останнє півстоліття пішла саме цими шляхами, а не іншими. Нас не цікавить історія, яка фіксує факти; нас цікавить інше: **яка історія, як історія здійснюється.** Тобто, іншими словами, нас цікавить сьогодні історія, як така, проблема самої історії, як такої, теорія історії, теоретична історія.

Але що треба розуміти під теоретичною історією. Проф. А. Венцль у своїй статті »Шість типів освідомлення історії«, вміщеній в німецькому журналі »Ґайстіґе вельт« (1946, II) пише: »Теоретична історія (термін лишається ще неустеленим) мала б своїм завданням питання про закони, правила її аналогії, про ролю вигадки, про значення індивіда й маси (»маси роблять історію«) і т. д.; проблематика філософії історії не покривається теоретичною історією, як ця остання ставить свої завдання, але й не виходить за її рамки« (с. I).

Так термін покищо лишається неустале-

ним, як лишаються неокресленими також і завдання, обсяг і зміст проблематики цієї нової дисципліни, що хоче бути, як ми вже сказали, не історією в традиційному розумінні цього слова (»історією другої світової війни«, »історією козаччини 16—17 ст.«, »історією копних судів на Україні« і т. д.), але теорією історії, теоретично обґрунтованою історією, історією, зведеною на ступінь теорії.

А. Венцль має цілковиту рацію, коли він відмовляється від ототожнення цієї нової теоретичної дисципліни з філософією історії, але можна висловити здивовання, чому саме та проблематика, яку він висуває, повинна визначати суть її завдань. Справа не йде ні про проблему »випадку« або проблему »індувіду й маси«, ні про питання »законів, правил і аналогії«, як зазначає А. Венцль, але про зовсім іншу кострукцію історії, про зведення, як ми вже сказали, історії на ступінь теорії.

Альоїс Венцль закидає, »дотеперішнім теоріям історії, що вони були »надто однобічні, висуваючи на перший плян виключно один єдиний мотив: марксизм — господарський інтерес, ідеалізм — імпульси й закони духу, націоналізм — народні інтереси« (с. 2.). Безперечно, що »дотеперішні теорії історії були однобічні, коли вони бачили в історії чинність виключно одного фактора, »раси«, »духу« або »економіки«. Безперечно, новітня концепція історії повинна бути концепцією всебічної історії, але не тільки в сенсі переходу від »однофакторности« до »багатофакторности«.

Досі не існувало єдиної історії. Замість однієї історії було багато історій: »історія філософії«, »історія літератури«, »історія музики«, »історія хемії«, »історія техніки«, »фізики«, »астрономії«, »дипломатії«, »воєн«, »фабрики«, »мистецтва«, »господарства« і т. д. до безмежности. Кожна історія існувала окремо. »Історію малярства« студіювали окремо й »історію танця« або »архітектури« окремо. Кожен історик працював над своєю власною історією. Цей історичний плюралізм, плюралістична концепція історії, це розчленування, роздрібнення історичного процесу відповідали провідним ідеологічним настановам 19 ст. Наш час намагається перебороти плюралізм. Історій багато, — твердив 19 вік; історія одна й єдина, — стверджує наш час.

Новітня теорія історії є теорія єдиної, суцільної, цілісної історії, історії всебічної, універсальної, яка нічо не ізолює. Справа не йде ні про однофакторність, ні про багатофакторність, але про визнання того, що нічо не існує ізольовано.

А. Венцль дуже невдало окреслює обсяг тематики новітньої теорії історії, коли вказує на проблеми випадку, індивідуа й маси, на питання про закони, правила й аналогії. Поняття »закону« вироблене було в 17—18 ст. Множина, плюралістична історія 19 ст. хотіла з'ясувати закони розвитку мистецтва, господарства, техніки і т. д., встановити певні закономірності. Але поняття закону відпадає в новітній теорії історії, бо теорія історії не потребує цього поняття. Вона оперує зовсім іншими категоріями.

Так само стоїть справа і з питанням про сенс історії: який є сенс історії й чи взагалі вона має сенс. Одні з істориків відповідали на це питання позитивно, інші відповідали неґативно. Одні історики твердили, що історія має певний сенс, інші запевняли, що вона не має жадного сенсу.

»Німецький філософ Ганс Дріш (помер 1941 р.) утримувався од відповіді. Історія, твердив Дріш, є одноразовий процес, ми стоїмо всередині його, ми не можемо з ним експериментувати і тому ми можемо лише зняти це питання як нерозв'язане. Але більшість мислителів, зауважує А. Венцль, ніколи не могла з цим погодитись. І тут виступає група, яка дає неґативну відповідь: історія не має жадного сенсу; це ми самі підводимо під неї якийсь сенс, вона ж є, за висловом Теодора Лессінґа, осмислення безсмислового Sinngebung der Sinnlosen. Однак це, зазначає А. Венцль, вже є метафізична відповідь, адже нею висувається відповідь, яка переступає за межі безпосереднього досвіду« (с. 3.). Кожна відповідь про сенс історії як позитивна, так і неґативна, буде довільною, доки не буде з'ясоване основне: як здійснюється історія?

Джамбатіста Віко (1688—1744), змагаючись проти абстрактного раціоналізму Декарта, висунув ідею історії, ідею пізнаности історії. За Віко, »люди можуть пізнати історичний світ, бо це є той світ, що його створили люди«. Кроче, який, інтерпретуючи Віко, загострює цю думку, — формулює її: »Людина творить людський світ... Це є справді світ, і людина є його богом«.

Історія є продукт людства, як і мова. В ділянці мовних студій мовознавство досягло цілком певних висновків, людина здібна пізнавати людське, спостерігати й стверджувати цілком непорушні істини. Чому ми повинні заперечувати це за історіознавством? Однак ми повинні утримуватися од відповідей випадкових. Фр. Шлеґель якось сказав: »Світ не є жадна система, він є історія«. Так, світ не є система, він є історія, але історія є, поза сумнівом, система. Дослідити світ, як історію і дослідити історію як систему — це й є те завдання, що стоїть перед новітнім історіознавством, перед **теорією історії...**

Д. Гавриш

М. В. Радович

МІЖ МОСКВОЮ І ЛОНДОНОМ

(Тенденції розвитку взаємин між Заходом і Сходом)

В безконечній черзі...

Оце вже шостий раз від закінчення другої світової війни міністри закордонних справ великодержав-переможців збиралися безуспішно, цим разом у Лондоні, щоб, як це офіційно називають, створити основи для наладнання мирних взаємин, або інакше, щоб вигравши війну, виграти і майбутній мир.

Алеж ніколи в минулому, по такій затяжній і вагітній наслідками війні, по таких величезних спустошеннях, які вона принесла, не доводилось так важко будувати мир, як тепер. Бо хоч від закінчення другої світової війни минуло вже майже два з половиною роки, в світі немає переконання, що настав період спокійної мирної відбудови, а є радше почуття підготови до нових спроб сил. Нічого дивного, що так саме є, коли взяти до уваги результати, що їх принесла минула війна, коли усвідомити на хвилину розміри насильств, нею закріплених або доконаних, або коли спостерігати наростаючі суперечності між вирішальними в теперішній політичній дійсності факторами.

Установа ради міністрів закордонних справ великодержав-переможців була покликана до життя на Потсдамській конференції, між США, СССР та Великобританією, влітку 1945 року. Кінцевий комунікат цієї конференції від 2 серпня 1945 року говорить, що »Конференція згодна створити раду міністрів закордонних справ з представників п'яти великодержав з завданням провадити конечні вступні праці для мирного налагодження взаємин і розглядати інші питання, що будуть передані раді на основі згоди урядів, у ній репрезентованих«.

Як звідси видно, першим завданням ради міністрів було приготувати мирні договори з переможеними державами та подати їх до розгляду й затвердження компетентним міжнародним чинникам, тобто мировій конференції. Так великодержави резервували собі підготову мирних договорів і очевидно вирішальний вплив на їх зміст, а решті народів-переможців лишалося відтак виявляти до таких проєктів своє ставлення. Крім того, й в інших питаннях міжнародної політики переможені великодержави мали розв'язувати справи передусім між собою. Завданнями по підготові названих справ були уповноважені великодержавні міністри закордонних справ.

Як видно, справа побудови миру була задумана в той час зокрема у англосасів, що підходили з великими надіями до свого союзника, доволі широко. Та вже перші зустрічі показали, що співпраця із східнім тоталітаризмом — не така проста справа.

Перша конференція міністрів закордонних справ, скликана в Лондоні, тривала від 10-го вересня до 2-го жовтня 1945 р. і скінчилася повним фіяском. Погляди договірних сторін розходилися настільки, що конференція не видала навіть жадного спільного комунікату. Наставлені на тісну співпрацю з большевиками та швидку побудову мирних взаємин, західні представники були змушені вперше стукнутися лобом об тверду східню стіну.

Розбіжності виявилися передусім у підході до питання, хто з переможців має брати участь у переговорах та у підписанні миру з переможеними. Большевикам ішло про те, щоб число переможних сиґнаторів якнайбільше обмежити. За їхньою тезою участь у переговорах повинні брати тільки ті переможці, що безпосередньо воювали з відносними переможеними. Таким чином Китай був би взагалі виключений від європейських мирних договорів, Франція не брала б участи в договорах з державами Балкан, Америка не могла б підписувати миру з Фінляндією. Якнайбільше обмеження числа держав, що вирішують поодинокі міжнародні проблеми, та перенесення точки ваги у вирішеннях на якнайменше число, тобто на великодержави, стало тоді вже настановою большевицької закордонної політики і є нею до сьогодні.

Таке ставлення большевиків цілком виправдане з погляду їхніх інтересів. Як не намагаються большевики збільшити кількість своїх голосів у різнородних міжнародних організаціях (введення УРСР та БССР до Об'єднаних Націй, намагання притягнути туди балканських сателітів), вони все ж таки лишаються в них у меншості. Щоб вийти

з такого невигідного становища, большевики вживають різних метод. На минулій паризькій мировій конференції вони вимагали двох третин голосів для важливости деяких рішень, сподіваючись, що вони можуть мати шанси зібрати одну третину голосів опозиції. Водночас вони намагалися перенести найважливіші рішення на терен самих великодержав, тобто ради міністрів, а ще радше на терен т. зв. »великих трьох«. Бо тоді, коли форум, який рішає, менший, СССР, що розпоряджається малою кількістю голосів, має більше шансів проводити свої рішення чи принаймні бути у »невеликій« меншості, ніж на форумах, де присуні всі держави. На генеральних асамблеях ОН большевики — навіть при підтримці кількох сателітів — є в разючій меншості. Тому вони й намагаються довести до того, щоб генеральна асамблея мала якнайменше компетенції. Тому й сьогодні вони принципово проти т. зв. малої асамблеї, в якій будуть заступлені по одному також всі держави, бо там большевики так само будуть в меншості. Натомість вони за тим, щоб і далі, як досі, вирішальним тілом між асамблеями була тільки Рада Безпеки, де всіх народів немає, де існує уславлене вето, що дозволяє большевикам саботувати і робити неможливим рішення більшости і де большевицька меншість менше разюча. Коли там щось рішать проти СССР, то большевики мають змогу відкликатися до всього світу, мовляв, діється насильство над демократією, мовляв, усі рішення — це результат тільки англосаської імперіялістичної політики. Тому так радо їздив Сталін на зустрічі »великих«, бо там він має змогу інтриґувати між двома англосасами, обіцюючи одному співпрацю проти другого, і зрештою мав змогу їх лаяти за імперіялізм та змагання до війни. Сьогодні ж в устах большевицької пропаґанди одиноким, що додержується потсдамських рішень є ніхто інший, як СССР. Так само, як одинокий, хто бажає відбудови незалежної Німеччини, є теж тільки большевики, дарма що сьогодні вже в їхній зоні кожний з німецьких т. зв. »міністрів-президентів« має менше що говорити, ніж його совєтський »дорадник« з НКВД. І дарма, що навіть іржаві трамвайні рейки везуть на схід червоні визволителі з окупованих ними німецьких теренів!

З погляду большевицької імперіялістичної політики така тактика мала ще одну добру сторону, а саме, вона дозволяла відволікати мирні договори з переможеними народами на довший час. Саме цього прагнули большевики. Їм же йшлося про те, щоб, поки дійде до підписання миру і поки з окупованих теренів будуть забрані окупаційні большевицькі армії, ці терени були політично »упорядковані«, тобто віддані в руки большевицьких аґентурних чинників серед цих народів. Сьогодні, з перспективи двох воєнних років, видно, як вміло большевики пристосували свою міжнародну тактику до цієї вимоги їхньої імперіялістичної політики. Сьогодні, після страти Петкова, після усунення Ковача і втечі Надя та Пфайфера, після фактичної ліквідації польської і румунської опозиції, совєтська армія зовсім зайва на теренах цих держав. Її ролю прекрасно виконують Дімітрови, Ґрози, Ґотвальди, Бєрути, новітні Беля Куни або інші мадам Павкери. Проте вони не діють самі. За їхніми плечима стоять завжди прямі аґенти НКВД, яких жадні мирні договори не інтересують і які згаданих країн ніколи не покинуть.

Тактика, застосована большевицькою делеґацією на першій конференції міністрів закордонних справ, була послідовно проваджена під час усіх дальших міжнароних зустрічей. На наступних конференціях міністрів закордонних справ, присвячених мирним договорам з европейськими народами, Китай не був уже заступлений. В грудні 1945 року зустрілися міністри чотирьох великодержав у Москві, а в квітні, травні, червні та липні 1946 року — в Парижі. В липні того ж року почалася так звана паризька мирова конференція, на якій, по тримісячних перипетіях і при наявності суперечностей між двома були зформульовані напрямні мирних договорів. Самий текст договорів мали виготовити міністри закордонних справ великодержав. У мировій конференції брали участь представники 21 держав, але вирішальне слово було закріплене за великодержавами. Якщо йдеться про сателітів з Балкан, то большевики цілком вийшли переможними. Бо вимога Бернса, поставлена Молотову ще у вересні 1945 про демократичні уряди Болгарії і Румунії, на практиці не була здійснена, але англосакси, незалежно від того, по підписанні договорів, нав'язали свої взаємини з названими державами. Водночас на тій конференції вирисувалися виразно два ворожі бльоки, так що Париж 1946 року став закінченням періоду многонадійної (в очах англосаксів) приязної ж співпраці між заходом і сходом. В Америці вже тоді перемогла політика »твердости« міністра Бернса, що довела до доктрини Трумана та пляну Маршала. Це проте ніяк не значить, що англосакси не прагнуть до порозуміння з большевиками і що оскільки б тільки большевики дали для цього найменші можливості, вони (англосакси) відразу на це пішли б. Але про це пізніше.

Від 3-го листопада до 12-го грудня 1946 р. знову радили міністри закордонних справ великодержав в Нью-Йорку. Вони ладнали справу остаточної редакції мирного договору з сателітами та ряд дрібних справ, як Трієст, італійсько-юґославський кордон, справу плавби по Дунаю, справу репарацій тощо. В усьому большевицька делеґація виявила виразну тактику на зволікання, а в деяких

питаннях виразну непоступливість. Така тактика большевиків виправдана тим, що в той час вони хотіли якнайбільше відтягти момент приступлення до останньої справи, що її треба вирішити, а саме — справи мирного договору з Австрією і Німеччиною.

Цією останньою справою зайнялася п'ята за чергою конференція міністрів закордонних справ у Москві, що тривала повних шість тижнів, від 10-го березня до 24-го квітня 1947 р. Але й тих шістьох тижнів не вистачило для того, щоб ліквідувати всі спірні моменти, що виринули відразу, як тільки міністри приступили до розгляду німецької і австрійської справи. Головні розбіжності виявилися в питанні самої побудови майбутньої Німеччини, її існування як окремого державного утвору, її внутрішньої структури, сил, що повинні грати в ній вирішальну ролю, питання денацифікації й демократизації, питання єдности Німеччини, питання її кордонів, питання репарацій тощо. У відношенні до Австрії розбіжності в поглядах виявилися, зокрема, в питанні т. зв. німецького майна в Австрії. Це останнє питання — разом із питанням репарацій з поточної німецької продукції — були тими, на яких Молотов найбільше опирався. Хоч большевикам дуже важливо, щоб якнайбільше пограбувати окуповані ними терени, все ж треба прийняти, що таким наголошуванням моментів господарських большевики хотіли зумисне прикривати свої справжні й головні, тобто політичні цілі, зокрема щодо Німеччини.

Полагодити усі ці розбіжності в поглядах між представниками Заходу і Сходу було неможливо, і тому конференція в Москві скінчилася невдачею. Справи, що мали бути на ній вирішені, відкладено до конференції в Лондоні.

На свідомому шляху до зудару

Що означає саме **такий** перебіг поодиноких міжнародних конференцій між представниками большевицького і англосаського світу? Чи є це тільки тимчасові непорозуміння, чи може вони кореняться в повній розбіжності інтересів і цілей поодиноких сторін? Чи це скороминучі спори, чи може конфлікти затяжні? Чи незалежно від їх існування вдасться збудувати тривалий мир, чи, може, ведуть вони до неминучого зудару? Чи зудар цей прийде пізно, чи може таки в найближчий час?

Відповідаючи на це, треба передусім сказати, що тільки одна сторона, тобто большевики, вже в перші дні наростання конфлікту розуміли всю його широчину і тому пляново вели й ведуть підготову до того, щоб його з противником розіграти. Суть справи полягає в тому, що верхівка в Кремлі має далекосяжні, поширені на всі континенти, імперіялістичні цілі і в їх ім'я **мусить** зударитися з тими силами, що стоять їй на перешкоді, тобто передусім з могутнім англосаським бльоком.

Така вимога випливає для імперіялістичного большевизму з того укладу політичних сил, що постав у результаті другої світової війни.

Друга світова війна принесла повну зміну в дотеперішньому розподілі вирішальних політичних факторів на европейському континенті і в світі взагалі. Вона передусім ліквідувала дві великі імперіялістичні держави, тобто Німеччину і Японію. Вона зіпхнула Італію на ще нижчу позицію, ніж та що її ця держава досі займала. Так друга світова війна сильно обмежила кількість великодержав. Теоретично їх сьогодні п'ять, а на практиці їх тільки три, тобто США, СССР та Великобританія, або, як висловлюються злоязичні — большевики і американці, дві з половиною.

Факт обмеження числа великодержав спричинився до того, що відразу по закінченні другої світової війни почали висовуватися два виразні фронти. Це зрозуміло, коли взяти до уваги різні цілі поодиноких великодержав, їх характер тощо. На европейському континенті, де практично лишилися тільки дві великодержави, тобто СССР і Англія, дійшло відразу до такого захитання рівноваги сил, що, якби не негайне втручання Америки й закінчення періоду її дотеперішньої ізоляції, то наявні кордони на Трієсті і Любеку напевне досі не втрималися б.

Активна участь Америки чи, власне, очолення нею другого, протибольшевицького бльоку, надає прийдешньому конфліктові особливого характеру. Бо в той час, як СССР розширив свої терени панування, як підпорядкував собі цілий ряд народів, як опанував нові терени, Сполучені Штати Америки також виросли в другій світовій війні до наймогутнішої держави в світі. Їх економічні ресурси, їх людський потенціял, їх специфічне географічне положення спричиняються до того, що, порівняно з їх другим англосаським партнером, вони можуть дозволити собі на справді незалежу політику. Водночас їх характер, як капіталістичної держави високого типу, заінтересованої в розбудові своїх ринків збуту, в теренах нових сировин, ставить їх відразу у ворожу позицію до російсько-большевицької імперії, що не тільки не хоче допустити до поширення впливів інших держав, але й прагне оволодіти їхніми теренами. Однак в існуванні капіталістичного оточення большевики завжди правильно вбачали велику для себе загрозу. Так було ще в часи між двома минулими війнами, коли існувало багато капіталістичних держав і коли вони між собою спорили. Сьогодні ситуація інша. Капіта-

лістичні великодержави, що лишилися по минулій війні, не можуть мати іншого противника, як большевиків, так само, як большевики не можуть мати, нпр. великих надій на те, щоб одного дня англосакси звернулися одні проти одних, а не проти них.

Образ нової повоєнної ситуації і конфліктний матеріял, що в ній існує, доповнюється фактом діяння сил поневолених і загрожених большевизмом народів. Якщо йдеться про ці народи, то повоєнна дійсність витворила скрізь нестерпну для них ситуацію. Боротьба поневолених народів поза залізною завісою і акції народів Заходу, загрожених безпосереднім наступом совєтських армій, є вже сьогодні тим чинником широкого політичного характеру, що робить неможливою будь-яку стабілізацію відносин та мирну співпрацю. Історія вчить, що менші проблеми такого роду, наприклад, колишня визвольна боротьба народів на Балканах, ставали безпосередніми спонуками до міжнародних конфліктів. Не може бути інакше й тут, де йдеться також про інтереси двох великих бльоків.

Такий уклад політичних сил по другій світовій війні мусів відразу примусити большевиків до виразної і плянової політики ширшого маштабу. Це було тим більше виправдане, що всупереч до того, що було в англосаксів, які прагнули тривалого миру, большевицька провідна верства ніколи не вірила в такі наївні речі й логічно враховувала конечність майбутнього зудару. Тому й большевики відразу по закінченні війни пішли на підготову до нового конфлікту. Вся їхня промисловість була відразу поставлена на воєнну стопу. Неперебірлива пропаґанда проти Заходу мала завдання мобілізувати власні маси та маси колоніяльних народів. Ідейне засуджування Заходу і його впливів, сепарування совєтської людини і в культурному відношенні від Заходу мало зробити її імунною проти його впливів. Прославляння всього, що совєтське чи, радше, російське, мало розбудити почуття гордости за своє, презирства до чужого та скріпити віру у власні сили. Такі засоби були большевиками вжиті з першого дня по розвалі Німеччини. Заяви, що їх для вжитку Заходу давав час від часу Сталін про можливість співжиття двох різних систем, були призначені виключно для того, щоб крити фляньи справжньої політичної лінії.

Одна виразна політична лінія, настановлена політбюром ВКП(б), проведена безоглядно і неухильно в цілому СССР та на всіх його теренах впливів. Її виразно визначив недавно Жданов на з'їзді у Варшаві, присвяченому заснуванню Комінформу. Її вірно провадять також усі сталінські сателіти.

З приводу тридцятиріччя большевицького захоплення влади в Росії другий голова уславленої СЕД Ґротеволь сказав, що так само, як із сходу на захід піднімається сонце, так зі Сходу по всьому Заході переможно прийде Марксова наука. Що на практиці означає таке »екс орієнто люкс«, тобто що т. зв. Марксова наука — це концтабори і диктатура, це смерть мільйонів, найжорстокіше насильство над людиною і народами, — це Ґротеволь і йому подібні знають прекрасно, але все ж таки вони послідовно ідуть до здійснення своєї мети й здобуття влади. У виразній свідомості того, до чого йдеться в безкомпромісовому рішенні большевиків прямувати до своєї мети, — а приємні для противника поступки робити тільки як тимчасові тактичні ходи, підпорядковуючи все одній виразній основній меті, — найбільший шанс Кремлю в боротьбі з його ворогами. Большевики знають, чого вони хочуть, мають виразний плян, як до того йти, і завдяки цьому зберігають ініціятиву в руках. В період минулої війни тільки раз вирвалася у них інінціятива з рук, і їм була накинута чужа воля, тоді, коли проти їх бажання вони були змушені надто рано вступити в війну. 22-го червня 1941 року несподівано захопило большевиків. Кремль його не бажав. Він бажав взяти учасъ у війні тоді, коли всі партнери були б сильно в нім ослаблені.

Але в той час большевики мали діло з такою ж, як вони, авторитарно-диктаторською системою, що могла дозволити собі почати одного дня війну, не питаючи народу взагалі. Тепер ситуація інша. Большевики мають тепер справу з демократичним противником, який всю свою політику змушений проводити на очах своїх мас і на очах всього світу. В цьому відношенні, тобто коли йдеться про рішення на боротьбу проти такого авторитарного противника, як большевики, сильнішими є авторитарні системи (момент захоплення противника!). Це, очевидно, ніяк не означає, що вони сильніші і в процесі самої боротьби, зокрема, коли вона триває довше. Приклад війни англосаксів з Гітлером довів противне.

Отже, маючи діло з таким противником та визначаючи чітко свої цілі і накидаючи противникові свою ініціятиву, Кремль має в теперішній ситуації великі шанси поважно впливати на можливість ранішого чи пізнішого зудару, неминучість якого він визнає. Як стоїть ця справа на Заході?

Західні ілюзії і дійсність

Ми сказали вище, що по закінченні війни Захід прагнув до порозуміння з большевиками, а ті нечисленні одиниці, що оцінювали такі можливості скептично, ніколи не усвідомлювали самої суті конфліктного матеріялу між Заходом і Сходом.

Захоплений ідеєю спільного фронту боротьби проти Німеччини, Захід цілком переставився на тривалу співпрацю з Москвою. Західні уряди, зокрема англосаські, зробили

дуже багато, щоб переконати свої суспільства у вірність новоздобутого союзника, якого вони представили як передову демократичну проґресивну силу. Така реклямa зробила на Заході своє. Можливість зудару з большевиками західній обиватель виключав, а сьогодні ще вірить, що його можна, хай за велику ціну, оминути.

Для таких настроїв на Заході чимало спричинилася акція різнородних західніх снобів та сальонових большевиків, що свідомо чи несвідомо ставали большевицькими пропаґаторами. Всі вони у великій мірі полегшили роботу большевикам для заколисування Заходу та паралізування його мобілізаційно-оборонних спроможностей. Цей параліч діє подекуди і сьогодні.

Большевицька газета німецькою мовою, що видається т. зв. СЕД в Берліні, »Нойес Дойчлянд« в числі з 7 листопада 1947 подала голоси різних провідних постатей Заходу про большевизм. Ось деякі з тих голосів:

Бернард Шов: »Я жив там (в СССР — Р.) десять днів і подорожував комфортабельно. Зі мною поводилися так, наче б я був особисто Карлом Марксом. Я не знайшов там ніяких страхіть, що їх зустрічається в нужденних дільницях капіталістичного Заходу«.

Жан Рішар Бльок: »В цьому світі (в СССР — Р.) держава, суспільність, колективізм служать одній великій меті — все вище підносити гідність особистости«. (!)

П'єтро Ненні: »Соціялісти завжди відчували, що ця оборона (большевицький жовтневий переворот — Р.) — це оборона всіх, зокрема існуваня і життя робітничого руху«.

Томас Манн: »Якщо йдеться про мене, то я переконаний, що Росія не творить загрози для того, що найважливіше, тобто для миру«.

Арнольд Цвайґ: »Я ніколи не сумнівався в тому, що Совєтський Союз — це найкращий оборонець свободи і демократії«.

Д. Г. Велз: »Людина з маси в Англії починає щораз краще розуміти, що вона має бути союзником російських народних мас не тільки у цій війні, але також тоді, коли будуть знищені сили насильства і реакції«. (Можна було б думати, що у випадку »сил насильства і реакції« йдеться про большевицький режим, — але так Велз справи не ставив).

Хіба в атмосфері, що її формували такими висловлюваннями ці видатні постаті Заходу, легко могла родитися здорова ідея оборони перед большевицьким насильством?

А все ж усвідомлення фактичного стану і вимоґ, що він ставив до Заходу, проходило і проходить на Заході відносно скоро. Не йдеться тут, очевидно, про рішення на війну проти большевиків, але принаймні про тверде бажання поставити опір зростаючому імперіялізмові.

Причин такого усвідомлення на Заході — дві. Перше — це саме ствердження непереборливої большевицької експансії і, виростаюче у зв'язку тим на Заході почуття власної загрози. Такі події, як, наприклад, процес совєтських шпигунів у Канаді, доказали, що небезпека загрожує також безпосередньо американському континентові. Водночас події в стилі кривавої ліквідації опозиції в державах-сателітах та виразна заборона для них з Кремлю будь-як співпрацювати з Заходом, розкладова робота большевицької аґентури на Заході, зокрема в Італії та Франції, довели Заходові, що тут ідеться про акції, скеровані на практиці проти нього.

Це є перша причина зросту протибольшевицьких впливів серед англосаксів і їхніх намагань протидіяти большевицькому наступові.

Друга причина — це зростаючі у світі власні інтереси англосаксів, зокрема Америки. Сьогодні немає на світі кутка, в якому могутня американська держава не була б посередньо або безпосередньо заінтересована. Інтереси високопромислової країни, якою є США, сягають дослівно на весь світ. Американці хочуть добре торгувати, тобто вивозити свої товари, хочуть мати нові місця вкладання капіталів, хочуть здобувати нові поля для сировини. В 1946 році американська промислова продукція становила 3/5 промислової продукції всіх небольшевицьких країн. Вона зросла протягом війни більше як у два рази.

Водночас побудована до війни американська промисловість, передусім на базі внутрішнього ринку, переставилася в час війни і по ній на зовнішні ринки. Експорт на зовнішні, головне позаамериканські, терени почав грати в американській торгівлі щораз більшу ролю. Це одна з причин, чому американський уряд був остаточно змушений покінчити з недавньою ще політикою ізоляціонізму і нове переставлення на внутрішні ринки означало б сьогодні загрозу господарської кризи. Тому Америка почала шукати на зовнішніх теренах здійснення своїх цілей і задоволення своїх інтересів. Та на цьому терені вона зразу ж була змушена зустрінути великий опір. Американці були змушені дуже скоро ствердити, що, змагаючий до підбою світу, СССР стане серйозною перешкодою для їх господарської політики. Передусім большевики повели політику господарської автаркії, спертої на базах сировини й індустрії власних теренів та теренів держав-сателітів. Перспективи англо-американських капіталовкладень на вигідних умовах на теренах держав-сателітів стали дуже слабими. Щодо самого СССР, то він кількаразово підкреслював не тільки свою готовість, але й бажання дістати позику з Заходу, але на таких умовах, що їх Захід не хотів прийняти. Проте большевики не радо платять старі борги, і це чимало непокоїть Захід.

Плян господарського оздоровлення Европи, що лежить у глибоких інтересах Америки, м. ін. і з економічних поглядів, бо европейський континент здібний поглинути серйозну частину американського експорту, зустрівся з твердим опором зі сторони СССР. Большевики не тільки заборонили сателітам користатися з допомоги, але одверто устами Жданова виголосили війну плянам Маршала.

Господарська розігра між Америкою і СССР буде мати своє місце також на інших теренах поза Европою, зокрема на Близькому та Далекому Сході. Чи то йдеться про іранську нафту, чи про господарську експансію на терені Китаю, большевики готові на рішучі протидії на цих теренах.

Економічна боротьба тісно пов'язується з політичною. Сателітам не тільки не вільно господарсько співпрацювати з Америкою, вони ще мусять вести активну протиамериканську політику в себе вдома й підсилювати своїми кадрами всесвітню большевицьку роботу, звернену проти Заходу. Робота ця йде на пряме повалення капіталістичного світу та мілітарний підбій його совєтською армією. Це вже смертельно загрожує англосаксам — тому зрозумілою стає їхня протиакція. Однак, розуміється, американська протиакція спричиняє дальше посилення акцій Кремлю, який також бачить себе смертельно загроженим американською політикою оточування.

Отже, в результаті суперечностей між англосаксами і большевиками наростає виразний фронт майбутнього зудару. Завданням цієї статті не є виясняти, чому большевики, які мають величезні внутрішні труднощі, йдуть на загострення взаємин, чому вже в 1945 році почали вони гостру протиамериканську кампанію. Щоб відповісти на це питання, треба робити внутрішню аналізу ситуації в СССР і доводити, що, незалежно від внутрішніх труднощів, большевики мусіли йти на таку політику, бо вона є прямою висліддю суперечностей, в які потрапляє кожний експансивний імперіялізм. Тут нам ідеться тільки про ствердження безсумнівного назрівання неминучого зудару. Він міг би бути обійдений тільки тоді, коли б большевики відмовилися від своїх аґресивних цілей. А це неможливе, бо тоді вони мусіли б перестати бути большевиками і російськими імперіялістами. При існуванні їхньої політики підбою і насильства конфлікт можна було б обминути тоді, коли б Захід і народи, поневолені большевизмом, йому добровільно піддалися і відмовилися від боротьби. А, як відомо, американці не зречуться цілей своєї господарської політики, так само як англійці добровільно не відступлять від своїх імперіяльних позицій. Не треба додавати, що й народи, поневолені большевизмом, не покинуть своєї боротьби аж доти, доки не здобудуть повної державної незалежности.

Перспективи розвитку

Ствердження неминучости конфлікту не говорить про негайну війну. Про можливість ранішого чи пізнішого зудару дещо говорить розвиток подій в англосасько-большевицьких взаєминах впродовж останніх двох років. За цей час дійшло до основного перенаставлення американської політики щодо свого колишнього союзника. Таке перенаставлення виникло в керівних колах, воно захопило також американське і англійське суспільство. Цей останній чинник має багато що сказати в обох країнах. Але помилковим було б переоцінювати значення так званої публічної опінії в Америці. Америка не тоталітарна держава, але остаточні рішення про війну або мир не постають і там серед публіки, що її небезпечно було б робити сторожем державних інтересів, але серед керівних кіл, що їх широкі маси наділяють привілеєм і обов'язком правління. Очевидно, слово господарських чинників Америки буде тут вирішальне.

Ми далекі від того, щоб віщувати дуже скоро війну, ми, навпаки, думаємо, що світ лише вступив у період серйозного збройного миру, який має шанси тривати якийсь час, не говорячи, очевидно, про несподіванки гітлерівського стилю. Проте ми не думаємо, що війни не буде, тому що, мовляв, »її не хочуть народи«. Передусім таке окреслення неточне, бо народи, поневолені большевизмом у новій війні, не зважаючи на весь її жах, на мають нічого втрачати, крім кайданів. Ми переконані, що коли для звільнення людства від такого жахливого ворога, яким є большевизм, треба крайніх метод, тоді краще їх ужити, ніж допускати до повільного винищування мільйонів людських екзистенцій і цілих народів шляхом т. зв. »мирної« большевицької політики.

З другого боку, коли про те, що народи хочуть миру, говорить Сталін чи його міністри, то це, звичайно, не є нічим іншим, як фразою, бо в СССР ніхто ніколи не питає народних мас, чого вони хочуть. Коли ті маси зможуть відповісти на це питання по своїй волі, тоді напевно не стане ні Сталіна, ні ніяких інших поневолювачів Сходу.

Натомість ми вважаємо, що існуючий період т. зв. збройного миру не може бути довгим, бо одного дня народи, що платять його кошти, включно з американським платником податків, прийдуть до переконання, що такий збройний мир дорого коштує та — що важніше — ніяк не забезпечує світу перед наступом большевизму й що, навпаки, він дає Кремлеві великі шанси в руки. Бо довгий збройний мир — це зростаюча внутрішня мілітаризація Совєтського Союзу та країн-сателітів. Це — посилене винищування відосередних рухів всередині СССР, що їх не вдасться справді режимові ніколи знищити,

але він може примусити їх зменшити обсяг дій. Довгий збройний мир — це послідовне підміновування держав Заходу, включно з англосаксами, комуністичними аґентурами. Визнавши, що період флірту з різними соціялістами на Заході закінчився, большевики пішли тепер на ставку на бойові відділи комуністичних партій. Така є настанова нового Комінформу й нового курсу всередині СССР на повне засудження всієї буржуазії і її »лакеїв« та на чітке сепарування себе від впливів »гнилого« некомуністичного світу. Отже, в Кремлі і поза ним на теренах впливів пішов курс на »ортодоксальність« і »боєвість«. Для заходу — це серйозна небезпека, що принесе нещадну підривну роботу комуністичної аґентури. Події у Франції і Італії не творилися ані стихійно, ані випадково. Вони показують новий стиль роботи Кремлю на Заході. При тому Франція і Італія — це тільки початок широко задуманої акції. Це має також воєнний аспект, тобто тут діють мілітарні моменти совєтської далекосяжної стратегії. Прихід совєтських армій на Захід мають приготувати віддані в цілому Москві комуністичні клітини, що відразу зліквідують всіх можливих опонентів. В такому дусі виховуються сьогодні всі комуністи СССР і поза ним.

Колись ґітлерівський »міт« про »вищість« германської раси та про »право« панування німців над іншими народами довів не тільки до війни, але й породив всіх творців газових камер та вбивців »на наказ згори«. Сучасне »виховування« кадрів комуністичних партій мало б не інші наслідки. Дуже наївно уявляти, що вихований так хижак може коли-небудь стати на плятформі мирної співпраці з іншими народами. Вже хоч би з тієї причини не можна говорити про тривалий мир. Бо одного дня прийде момент, коли большевики викинуть, як непотрібну ганчірку, уживані ще сьогодні подекуди гасла про можливість співіснування двох різних систем і заговорять іншою мовою, тією, якою говорили в свій час муравйовські матроси в Україні.

Чи Захід свідомий такого власне невідхильного розвитку подій? Ми вказували вище на те, як провідні постаті Заходу, в тому числі і його політики, присипляли чуйність своїх народів. Це, без сумніву, ще й сьогодні паралізує можливості Заходу мобілізувати свої сили для боротьби проти большевизму. Але не можна забувати, що аґресивна большевицька політика, її характер щораз більше доходить до розуміння сірої людини на Заході, і свідомість фактичної загрози, яку вона творить для всіх народів, спричиняється до того, що західні керівні чинники заінтересованих народів вже сьогодні роблять практичні висновки з фактичного стану. Характеристичним прикладом цього є плян Маршала. Він показує, що думають робити американці, які свідомі большевицької загрози. Водночас, темпо і методи реалізації цього пляну доводять також, які перешкоди внутрішнього порядку матиме Захід на шляху своєї протибольшевицької акції. Це останнє може спонукати керівні кола Америки йти на перемир'я з большевиками, як тільки вони дадуть для того найменшу нагоду. На таке перемир'я пішла б тим більше Англія, бо її до того примушує її теперішня внутрішня ситуація. Отже питання, чи дійде в найближчий час до остаточного зірвання співпраці між Сходом і Заходом (не до війни) залежить передусім від большевиків. Большевики, що потребують ще часу до полагодження ряду внутрішніх справ і для дальшого розкладання Заходу, підуть, можливо, на зволікання, тобто на взаємини, що їх можна окреслити тільки словами: »ні мир, ні війна«. Це примусить обидві стоорни до творення доконаних фактів, що на практиці принесе чимраз більше готування двох бльоків.

Це буде перемир'я в дослівному розумінні, тобто період, коли обидві сторони готуються до вирішального удару. **М. В. Радович**

М. Ол-нч

ЕКОНОМІЧНІ НАРИСИ

(Колхозні леґенди і дійсність)

1. Роля сільського господарства в економіці

Рослинна і тваринна продукція сільського господарства єдина і виключно вирішальна. Біологічне існування людини цілковито залежить від споживання продукції сільського господарства, в ширшому розумінні — продукції органічної життєдіяльности рослин і тварин; одіж людини теж цілковито поступає з цього джерела. Велика частина життьових благ, що їх людина вживає поза їжою і одягом, теж має своїм джерелом продукцію безпосередньої життєдіяльности органічної природи — гума, фарби, мило, парфуми тощо.

Достатньо сказати, що коли б людина не здобувала від органічної природи, через сільсько-господарське виробництво, потрібних для прохарчування 2500—3000 кальорій

денного раціону їжі, то людство від занепаду і вмирання не врятували б жадні найвищі досягнення в опануванні неорганічної матерії, з атомовою енергією включно.

Тому, коли ми говоримо про ролю сільського господарства в економіці країни, то маємо на увазі не безпредметний і в заложенні не обґрунтований комплекс: сільське господарство і промисловість чи навпаки; про примат в економіці того чи другого, аграрно-індустріяльна економіка чи індстріяльно-аграрна, бо подібного роду розумування просто не мають змісту, а в ширшому окресленні є спекулятивними економічними маніпуляціями для уможливлення постановки суспільно-політичних теорій: індустріяльний пролетаріят чи хліборобський стан є пупом соціяльно-економічної організації суспільства? Таке протиставлення, через »філософію« »ідіотизма сільського життя« (за Марксом і Леніним), веде логічно до тези диктатури пролетаріяту над продуцентом життьової екзистенції всього суспільства, в тому числі і пролетаріяту.

Роля сільського господарства в економіці кожної країни (і цілого людства) є єдина, ні з чим не співмірна, нічим не замінима з самої природи її в соціяльно-економічній функції і не може бути компесована, бо лише продукція праці в сільському господарстві зумовлює існування людини. Тому сільське господарство — є фундаментом соціяльно-економічного буття людини і суспільства.

Країна, що немає продукції сільського господарства, достатньої для прохарчування свого населення, немає і не може мати незалежної економіки, поки цієї недостачі не усуне коштом власної продукції.

2. Напрямні розвитку сільського господарства

Перша людина свою життьову поживу діставала від рослини і тварини, а не від неорганічної природи. Це засадниче положення не змінилося й на йоту нині.

Ми думаємо, в згоді з фізіологією, що абсолютна кількість теплових кальорій, потрібних для існування людини, від появи людини на земній кулі — теж не змінилась, принаймні на величину, яка б мала соціяльно-економічне значення.

Натомість змінилось (і безперервно змінюється) населення земної кулі, в історично нам відомомоу часі, в напрямку неухильного чисельного зросту), хоч можливо і тимчасовими коливаннями вниз).

Зріст населення і ущільнення його на земній поверхні зумовив поступову еволюцію в способах експлуатації людиною земної поверхні, щоб добути необхідні продукти прохарчування.

Схематично цю еволюцію в способах добування людиною прохарчування можна собі уявити так:

а) Первісна людина — мисливець, скажімо, міг забезпечити своє існування протягом цілого року з площі 10 квадратових кілометрів (365 днів х 3000 кальорій) в сумі 1095 тисяч кальорій або по 1095 кальорій з одного гектара, що дорівнюється 0,5 кілограмові хліба.

б) Номадний пастух, що організував випасання приручених звірят на природному степу, на 2 гектарах міг випасати одну овечку, яка протягом двох років виростала максімум до 60 кгр. і давала 28 кгр. м'яса й сала, рівного 84000 кальоріям або 38 кгр. печеного хліба — цебто — 9,5 кгр. з гектара.

в) Російський хлібороб в 1909—1913 роках пересічно збирав 6,5 центнерів пшениці з гектара або 780 кгр. хліба, а за виключенням насіння на 120 кгр. менше.

г) Український хлібороб в той же час збирав пшениці 8,5 центнерів з гектара або 1020 кгр. хліба.

д) Голляндський хлібороб збирав в 1932 р. пшениці 29,5 центнерів з гектара або 3540 кгр. хліба.

е) Японський хлібороб збирає до 70 центнерів рижу з гектара, що дорівнюється 8000 кгр. печеного хліба.

Ступінь видайности землі в тваринній продукції на одиницю площі йде в тому ж напрямку.

Отже ступінь видайности землі на одиницю площі виросла в наслідок людської праці в кілька тисяч разів, або, як в нашому схематичному прикладі, так:

	здобував з гектара кгр. хліба:
1. Первісний »хлібороб«-мисливець	0,5
2. Номадно-пастуший »хлібороб«	9,5
3. Російський хлібороб перед 1917 р.	780,0
4. Український хлібороб перед 1917 р.	1020,0
5. Голляндський хлібороб в 1932 р.	3540,0
6. Японський хлібороб	8000,0

Продуктивна видайність одного гектара площі у японського хлібороба в 16000 разів вища, ніж у його прапредка — первісного мисливця.

Ці стадії наростання інтенсивности використання життедайних спроможностей земної поверхні не відбуваються якось механічно або ступнево — одна за одною, бо всі вони і сьогодні співіснують одночасно, але тут відбувається один невідкличний, закономірний процес: інтенсивність використання земної поверхні японським хліборобом неухильно, в усьому світі, в різних формах і темпах витісняє »інтенсивність« використання земної поверхні первісним »хліборобом«-мисливцем.

Всі війни, внутрішні і зовнішні, первопричиною мають, власне, опір окремих, багатих землею, спільнот людей цьому органічному процесові.

Яке є сільське господарство України і куди воно йде в тенденціях свого розвитку: до сільсько-господарської культури російського хлібороба чи голляндського і японського?

В іншому місці ми на це питання відповіли (журнал »В. П.« Ч. 8 1946) Нині хочемо ствердити, що це не є не доктринерське питання, а питання життя чи смерти української нації, **як нації**; і від практичного його розв'язання буде залежати — чи існуватиме український народ чи зникне, розчинившись в »російському морі«.

3. Колхозні леґенди.

Українське сільське господарство, в комплексі сільського господарства СССР у його колективних формах, неухильно деградує і рівень його продукційности безперервно знижується проти вже досягнутого рівня перед колективізацією. Рівень продукційности українського сільського господарства через зниження вирівнюється з відсталим російським, в цей спосіб в основі руйнуються підстави суверенного розвитку господарства України і відбувається винародовлення землі української.

Між тим, про колективізацію сільського господарства на Україні існують леґенди, створені авторами колективізації про те, що:

а) колективне господарство продуктивніше, ніж індивідуальне,

б) видайність (ефективність) праці колективного сільського господарства вища, ніж індивідуального,

в) життєвий рівень колхозного хлібороба вищий, ніж індивідуального.

Деякі апологети цих леґенд в нашому середовищі ставлять і пропаґують навіть ідеї про те, що цю »проґресивну« колективну форму сільського господарювання варто затримати і в звільненій батьківщині.

В згаданій вище роботі, колективізація окреслена не як економічний, а поліційний засіб боротьби Росії проти України. Під економічним же оглядом колективізація є реґресом сільського господарства України до московського, канадійського, американського, арґентінського, цебто, — до господарств екстенсивних і низькопродуктивних. Одночасно колхозна економіка є величезним досягненням Росії в скріпленні свого колоніяльного посідання України.

Виясненню окерслених у цьому нарисі тез мають прислужити нижче подані основні дані про природу і відносини колективного господарства на Україні.

4. Рівень колективізації

Колхозна земельна площа в Україні в межах УССР 1939 року на 1-го січня 1939 р. складає 352392 квадратові кілометри, з загальної площі 443 тисячі кв. кілометрів. З цієї колхозної площі на ту ж дату було 24266,8 тисяч гектарів орної землі, з яких в 1938 році було під посівами ярових і озимих зернових та інших культур 21288 тисяч гектарів. Крім того совхози мали в 1935 р. засівну площу 3588,4 тисяч гектарів. Разом посівна площа України в 1938 році сягала 25.100 тис. гектарів, включаючи сюди й індивідуальні посіви кохозників. В 1913 році засівна площа України в тих же границях складала 22893 тис. гектарів.

В 1938 році на Україні було 27,4 тисяч колхозів, які охоплювали 99,7% всієї землі селянського колишнього землеволодіння і 96,3% селянських дворів. У склад колхозів входило 3830,2 тисяч дворів (родин) з населенням 14277,5 тисяч душ, а разом з відсутніми (тимчасово) 15139,4 тис. душ.

В 1928 році напередодні колективізації на Україні було 5125 тисяч господарств (родин) з населенням коло 22 мільйонів, таким чином, — перший вислід колективізації — зменшення хліборобського продукуючоло населення на 7 мільйонів або на одну третину.

Нормальний розвиток сільсього господарства в усіх країнах світу, передусім европейських, дає неухильний зріст (абсолютний) хліборобського населення в наслідок дедалі зростаючої інтенсифікації господарства і збільшення затрати праці на одиницю площі. Правда, питома вага хліборобського населення в цілій сумі населення знижується, але абсолютна кількість зростає. На Україні під цим оглядом маємо »закономірний« вийняток, бо дезинтентифікуємо через колективізацію сільське господарство і посилена експлуатація праці, плюс штучно створений в 1932-33 роках голод, ліквідує »зайве« населення.

Такий вислід колективізації для українського народу за 10 років — з 1928 по 1938 рік — національно-популяційний.

5. Врожайність

Врожайність і валова продукція сільського господарства України ні разу в часи після 1917 року не досягла рівня 1913 року, а саме:

гуртові збори зернових культур і цукрового буряка (в міл. цен.):

рік:	1913	1928	1933
1. Зернові культури	204,8	138,9	146,6
2. Цукровий буряк	89,3	84,2	42,8

В офіційних публікаціях за 1937 рік оголошено, що в тому році зібрано зернових 277,7 мільйонів центнерів і 144,3 мільйонів центнерів буряка, але ці дані не годяться з площею засівів зернових в тому році — 18140 тисяч га і пересічною врожайністю зернових в тому ж році — 10,4 центнерів, що в сумі дає валовий збір 188,7 тисяч цент.

Взагалі з офіційними джерелами мусимо поводитись обережно і критично, бо вони або просто вуалюють дійсний стан, або не відповідають дійсності, — так, наприклад, — в книзі »УССР в цифрах«. Статистичний довідник Держвидав »Народне господарство та облік 1936« — цифри про врожайність за 1933 рік опубліковані одні, а в неопублікованому для загального відома відчиті колхозів за той же рік ці дані інші, а саме:

Врожайність в центнерах з га за 1933 р.

1. Жито озиме	10,3	7,1
2. Пшениця озима	13,1	9,0
3. Пшениця ярова	10,3	6,3
4. Ячмінь	13,2	8,9
5. Овес	11,3	7,6
6. Гречка	4,6	нема відомостей
7. Просо	6,2	2,9
8. Кукурудза	12,5	7,3
9. Всі зернові та бобові	11,4	7,9
10. Цукрові буряки	77,7	74,2
11. Соняшник	7,3	4,1
12. Картопля	72,1	44,0

Справжній стан загальної видайности сільського господарства дають річні звіти колхозів. За цими звітами, порівняно з 1913 роком, врожайність основних культур була така:

(в центнерах з га)

	1913р.	1933р.	1934р.	1935р.	1936р.	1937р.	1938р.
1. Всі зернові культури	10,0	7,9	4,5	7,7	9,3	10,4	9,1
2. Цукрові буряки	189,0	74,2	87,8	136,2	148,2	171,7	160,3
3. Сояшник	н.дач	4,1	3,1	5,0	5,7	7,6	9,7
4. Картопля	88,6	44,0	70,0	73,0	68,3	85,4	67,9

Таким чином валова врожайність колхозних ланів не дала зростання навіть порівняно з відсталим сільським господарством зперед 1917 року, при тому найбільше безвиглядний стан є саме з технічними і інтенсивними культурами (буряк, картопля).

6. Розподіл врожаю.

Вся продукція колхозного рослинництва, оцінена по державним заготівельним цінам, в основному була здана державі і лише незначну частину її одержав колхозник на трудодні. Це видно з таких даних за 1938 рік (з відчитів колхозів), які показові, як це буде окремо зазначено, і для всіх років колхозного господарювання:

№№	НАЗВА КУЛЬТУР	Кількість в тис центн.	Загальна вартість (в тис. руб.)	Вартість продукції виданої на на трудодні (в тис. руб.)	%% виданої на трудодні прдукц
1.	Зернові а) зерно	144.147	1127426,3	264945,1	23,5
	б) солома озима	124.402	194771,1	57652,5	29,6
	в) солома ярова	58 758	105204,4	31140,4	29,6
2.	Сояшник-насіння	5.986	88565,4	21787,4	24,6
3.	Льон-довгунец	невідомо	39114,0	не видавалось	
4.	Конопля	„	85373,9	„	
5.	Цукрові буряки	125.520	274843,0	„	
6.	Бавовник	невідомо	168175,8	„	
7.	Тютюн і махорка	„	48823,1	„	
8.	Башганні культури	9.635	117927,5	11322,2	9,4
9.	Силосні культури	невідомо	29026,7	не видавалось	
10.	Кормові корнеплоди	13.337,7	44256,0	2697,2	6,1
11.	Сіяні трави а) сіно	11.897	66997,1	3953,0	5,9
12.	„ „ б) насіння	невідомо	3588,	не видавалось	
13.	Рицина	„	13575,6	„	
14.	Інші технічні	„	94,251,6	„	
15.	Картопля	31 969,9	102856,7	31886,7	31,0
16.	Овочеві культури	нема відом.	150396,4	не видавалось	
	Сіяні трави багаторічні				
	а) сіно	14.711	93617,4	8726,3	9,3
17.	б) насіння	нема відом.	188240,7	не видавалвсь	
18.	Сіно природ. сіножатів	27,817	100559,9	19307,6	19,2
19.	Інші продукти рильниц.	нема відом.	24452,8	не відомо	
20.	Продукція садівництва, виноградництва і ягідництва	1523	87331,8	3493,2	4,0
	Разом	—	3249266,2	456910,9	14,1

Зі всієї продукції:

а)	Здано державі	2292810,8 або	67,9%
б)	На насінн, фураж худобі і госп. потреби	499544,5	18,1%
в)	Видано колхозникам на трудодні	456910,4	14,0%

В цій системі розподілу продукції, **яка фактично безкоштовно відбирає для держави понад дві третини валової продукції сільського господарства, найвищий економічний сенс колхозного ладу, який пауперизуючи селянство, тим самим одночасно і винародовлює націю.**

Коли з валового врожаю зернових і бобових культур вилучити запаси насіння, фуражу для худоби і витрати на внутрішньогосподарські потреби, то решта врожаю між колхозником і державою розподіляється так:

(у % до загальної суми):

	1933	1934	1935	1936	1937	1938
1. Державі — хлібоздача і оплата МТС	64,1	71,7	67,0	67,9	56,8	66,4
2. Видано колхозникам на трудодні	35,9	28,3	33,0	32,1	43,2	33,6
Разом	100	100	100	100	100	100

Валовий збір зернових і бобових культур за 1938 рік був розподілений так:

	В тис. центнерів:
1. Здано державі хлібопоставок за роботу державних МТС і інші здачі державі	59291
2. Виділено на насіння	22600
3. Виділено фураж для худоби	19178
4. Виділено колхозникам на трудодні	34088
Разом	145157

Цілий хлібний баланс України 1938 року склався так (в міл. цент):

1. Раловий збір зерна:
   а) в колхозах 145
   б) в совхозах 26 всього 171
2. Виключається насіння, фураж і госп. потреби:
   а) колхозів 42
   б) совхозів 9 всього 51
3. Витрати в Україні:
   а) видача колхозникам на трудодні 34
   б) потрібно для прохарчування решти населення 18 всього 52
4. Взято державою за межі України 68 або 415 мільйонів пудів.

Цей баланс находить своє побічне підтвердження в офіційно-опублікованих документах, коли, наприклад, у пляні 1-ої п'ятирічки на 1928-33 рік, при заплянованих лише 25% колективізації рільної площі, вже було передбачено вивіз з України в 1933 році 31 мільйон центнерів хлібних »зайвин« на покриття недостачі 'споживаючої полоси« центрального району европейської Росії, яка в тому ж пляні визначена в кількості 52 мільйонів центнерів »дефіциту«.

7. Стан тваринництва

Занепад загального стану тваринництва характеризується наступними даними про рух поголів'я худоби в цілому господарстві України (в межах УССР 1939 р.).

(В тисячах голів)

Роки	Коні	Велика рогата худоба всього	в тому корів	Свині	Вівці та кози
1916	5477	7707	3140	4629	6380
1928 (Перед колективізацією)	5487	8605	3987	6963	8112
1933	2605	4446	2407	2089	2005
1934	2547	5278	2518	4238	2197
1935	2550	6279	2648	4735	2756
В тому числі:					
а) у колхозів	2026	1582	311	1291	1179
б) у совхозів	308	721	286	1126	731
в) в індивід. володінні колхозів і ін.	221	3976	2051	2318	846

Ми тепер не маємо вірогідних даних про рух цілого поголів'я худоби в усіх секторах господарства України за наступні роки, а лише за колхози. Ці дані руху колхозного поголів'я і приводимо:

1936	2271	1749	358	1677	1294
1937	2448	1859	396	1921	1518
1938	2686	1976	418	2117	1837

Ця тенденція розвитку колхозного тваринниютва — з 279 тисяч корів в 1933 році число їх зросло до 419 тисяч в 1938 році, — уповільненому рості в останніх роках поголів'я свиней, стверджує, що на передодні війни 1941 року рівень тваринництва ні 1911 року, ні 1928 року осягнутий не був.

Продуктивність тваринництва дуже низька, як, напр., удій на 1 корову 1211 літрів молока, приплід поросят в кількості 1991 тис. штук продано колхозникам, а лише 819 тисяч голів відгодовано і здано державі. Поверх того на так зв. колхозному базарі продано 1698 тисяч поросят. Таким чином коло 80% приплоду свиней продається молочними поросятами без відгодівлі. В народньому господарстві це чиста втрата, бо покупець колхозник, робітник чи службовець не має кормових ресурсів, щоб їх відгодувати, а тому, розуміється, споживає їх як »поросятину«.

Продукти тваринництва на трудодні колхозникам майже не видаються: всі продукти тваринництва, продані і відпущені з колхозів, в тому числі основна маса — це здача державі, на загальну суму 623237 тисяч рублів; колхозникам на трудодні і в порядку безкоштовного громадського харчування при польових роботах відпущено на суму 36138 тисяч рублів, або 5,8% цілої вартости.

8. Економіка праці і оплата трудодня

Праця колхозника вимірюється умовною величиною — трудоднем. Трудодень — це денна праця мужчини-робітника, при серед-

ній кваліфікації та виконанні за день встановленої норми виробітку. Висококваліфікованим робітникам і фахівцям нараховується за день фактичної роботи півтора, два, а інколи більше трудоднів — голова колхозу, наприклад, 2 трудодні, тракторист 2 трудодні і т. п., але основна маса колхозників, всі жінки і підлітки, при виконанні норми денної за день праці не можуть заробити трудодня, а лише його частину — 0,25, 0,50, 0,75 тощо. Через те, що ми не маємо відчитів про фактичну кількість вироблених трудових (робочих) днів колгозниками, ми в дальших викладах змушені приймати трудодень рівним фактичному робочому дневі, хоч знаємо, що кількість фактично вироблених робочих днів значно більша начислених трудоднів.

За 1938 рік у колхозах вироблено таку кількість трудоднів (в тисячах):

1. В рослинництві:		
а) рільництво	913615,2	
б) луківництво	33595,1	
в) городництво і баштаництво	60911,5	
г) садівництво і виноградництво	14467,6	1022589,4
2. В тваринництві і інших галузях:		
а) догляд за робочою худобою	131412,5	
б) догляд за продуктивною худобою	138495,8	
в) на будівництві	51483,5	
г) закладання садків і вионградників	3372,2	
д) в підсобних підприємствах	61634,0	386398,0
3. Адміністрація:		
а) культурно-побутові заклади	14835,2	
б) адміністративно-управлін. персонал	85535,0	
в) інші роботи в колх.	80394,5	
г) роботи поза колхозом	4191,0	184955,7
Всього нараховано трудоднів		1606168,6
В тому числі трактористам		71589,4

Як бачимо, роля тракториста в сумі виконуваних в колхозах робіт складає лише 4,5%, а фактично вироблених робочих днів ще менше, бо трактористові нараховується за один робочий день при виконанні норми два трудодні.

Коли обсяг всіх виконаних у колхозному рослинництві робіт при здобутих наслідках врожайности виконати на безтракторній, а кінській основі, по нормах витрати праці, які на практиці вживались у сільському господарстві України до колективізації (на основі тракторизації), то число не трудоднів, а звичайних робочих днів було б значно менщим, а саме:

Культури	Площа в тис. гектарів	Робочих днів на га	Всього потрібно роб. днів
1. Разом зернових	15833	25	395832,5
2. Цукрові буряки	776	100	77250,0
3. Бавовник	216	150	34420,0
4. Тютюн і махорка	47	200	9400,0
5. Рицина	49	120	5869,0
6. Інші технічні	232	150	34845,0
7. Công... Сояшник	625	50	31235,0
9. Льон-довгунець	108	100	10820,0
10. Коноплі	128	60	7692,0
11. Картопля	471	100	47100,0
12. Овочі	164	150	24600,0
13. Баштани	142	100	14150,0
14. Кормові корнеплоди	125	100	12480,0
15. Багаторічні трави на сіно	634	8	5068,0
16. Багаторічні трави на насіння	314	15	4707,0
17. Однорічні трави на сіно	882	12	10580,0
18. Однорічні трави на насіння	26	15	387,0
19. Природні сіножаті	1576	6	9453,6
Разом	22342	—	735789,0

Доколективний хлібороб в індивідауальному господарстві при кінній (взагалі живому тяглі) тязі нормально затрачав для виконаних у колхозному господарстві робіт 735 мільйонів робочих днів для обробітки 22342 тисяч гектарів землі при наявній врожайності; колхозна система затрачає 1023 мільйони трудоднів (а фактичних робочих днів ще більше) плюс 185 мільйонів трудоднів адміністративно-обслуговуючого персоналу, — разом 1207 мільйонів трудоднів, або на 61% більше.

В доколективному господарстві ні жадна праця на зернових культурах — оранка, посів, косовиця чи жаття, молотьба — при найманій праці не оплачувалась нижче 0.80—1 рубля, цебто, — менше 14—16 кгр. зерна, при пересічній врожайності зернових культур (до 10 центн. з га) без насіння припадало на один робочий день коло 30—32 кгр. (2 пуди); в колхозному господарстві валової зернової продукції (без насіння) припадає **близько 12 кгр. на трудодень.**

Таким чином леґенда про високу продуктивність людської праці в колхозному господарстві в порівнянні з індивідуальним, навіть з його далеконедосконалою доколективною технікою і способами господарювання, є цілковито брехливою, нічим не підтвердженою. Навпаки, — продуктивність праці більше, як півтора рази обнизилась.

Колхозна система дедалі більше охоплює робочий потенціял колхозної родини, а саме:

Роки	Всього виробл. трудодн. (мільйонів)	На 1 колхозний двір (трудоднів)	На 1 працездатного (трудоднів)
1933	916,0	280	142
1934	984,7	282	146
1935	1232,8	335	172
1936	1351,5	370	176
1937	1502,4	402	188
1938	1604,9	419	194

В 1938 році в колхозному виробництві не приймали участи — 3,7% працездатних чоловіків, 5,9% жінок і 24,4% підлітків віком від 12 до 16 років; 66,4% дорослих мужчин виробили понад 200 трудоднів річно, 56,9% жінок виробили понад 100 трудоднів річно (нагадаймо тут, що жінці треба в півтора рази більше затратити фактичного робочого часу для виробітку одного трудодня, ніж мужчині); цебто, — основна маса колхозників віддає колхозові увесь робочий час і праця в колхозі повинна б була стати основним джерелом життєвої екзистенції його. Однако так не є.

Оплата праці колхозника переводиться хлібом в натурі і грішми. Решта продуктів — тваринництва, городництва та інших галузей господарства, як згадано вище, колхозникам майже не видається. Грошові ресурси колхозів утворюються в основному з »оплат« державою відбираних від колхозів сільсько-господарських продуктів по державним заготівельним цінам. Всі грошові надходження колхозів за 1938 рік склали 2738304 тисяч рублів, з яких, після оплати державних податків (288822,4 тисяч рубл.), виробничих видатків (610367,1 тисяч рубл.), відрахувань до неподільних фондів (480878,4 тисяч рубл.) та інших видатків — на оплату трудоднів призначено 1926499,6 тисяч рублів або 1 рубель 20 коп. на трудодень. Реальне значення грошової оплати трудодня майже ніяке, бо в 1938 році колхозники сплатили державі лише однієї державної позики майже 1 мільярд рублів (цебто, — в фактичному сенсі безповоротно віддали), а решта, яка евентуально реально могла бути видана готовими грішми на руки колхозника — 926 мільйонів рублів — становить лише 4,4% від суми роздрібного обігу по продажу товарів в 1938 році — 20,88 мільярдів рублів. Таким чином, половина населення України, яка працює в колхозах, за свою працю дістала лише біля 4,4% купівельної спроможности до цілого товарообігу. Ця, на перший погляд дивна механіка, в засаді своїй дуже проста — колхозник »продає« державі кілограм зерна за 8 копійок, які колхозникові потім повертаються, після всіх видатків і оплат, у вигляді плати за трудодень. Одержана колхозником грошова оплата трудодня потім зустрічається в державній торгівлі з продажною ціною 1 кгр. печеного хліба 1 рубель (в 1938 році, нині 3,5 рублі). Цією механікою грошова оплата трудодня перетворюється в нереальну фікцію. Така механіка діє в усіх без винятку випадках взаємин держави і колхозника, — наприклад: за 125 мільйонів центнерів цукрових буряків колхозникові держава заплатила 275 мільйонів рублів, з того буряка виробила 17898 тисяч центнерів цукру, продажною ціною (по державній ціні 5 руб. за 1 кгр.) на суму 8949 мільйонів рублів; цебто, — колхозник може за одержану від держави плату за буряки купити лише 3,1% виробленого з того буряка цукру. Фактично ще менше, бо, як зазначено вище, практично колхозникові видається на руки біля третини »виплачених« державою за буряки грошей, отже, він може купити лише 1% виробленого цукру за всі здані державі буряки.

Ніякого поліпшення в колхозах зі справою оплати праці за низку років не маємо, а саме:

Роки		Видано на трудодень Хлібом — кгр.	Грішми — рубл.
1.	1933	3,3	немає відомостей
2.	1934	1,3	немає відомостей
3.	1935	2,4	0,52
4.	1936	2,6	0,75
5.	1937	3,5	0,93
6.	1938	2,1	1,20

Отже реальна оплата трудодня — хлібом — протягом 6 років явно стабілізувалась на рівні коло 2,5 кгр. Коли перечислити всю продукцію видану колхозами колхозникам — чи то в вигляді оплати трудодня, чи в порядку продажу за готівку або в порядку громадського харчування під час польових робіт, включити туди і сіно та солому, в припущенні, що сіно і солома через тварини буде перетворена на продукти людської поживи, то на душу колхозного населення, якого є 15139,4 тисяч людей, випаде біля 1800 калорій денно, або біля 60% життєвої екзистенції людини при того роду, як колхозна, праці. Решту життєвої екзистенції колхозники дістають з 1688 тисяч гектарів особистих городів. В натурі ці дані виглядають ще гірше, бо 20% колхозів видали на трудодень менше 1 кгр. зерна, 37,6% видали від 1 до 2 кгр. — цебто 57,6% колхозів видали на трудодень зерна менше пересічно-української норми.*)

9. Загальні висновки

Колхозна дійсність немає нічого спільного з розповсюджуваними колхозними леґендами та цілковито розвіює ці ефемериди, бо:

*) Збільшення ж грошевої оплати трудодня повністю нейтралізується інкреаційним зниженням купівельної спроможности грошей.

а) Колхозне господарство вирішально знизило продукційність сільського господарства в порівнянні з передколхозним часом, не кажучи про який би то не було поступ.

б) Механізація і тракторизація сільського господарства не тільки не привела до раціоналізації праці і зменшення затрати її на одиницю площі і продукції, а навпаки, збільшила затрату людської мускульної праці на одиницю площі і продукції на 61% в порівнянні з колхозним часом.

в) Оплата праці колхозника провадиться на рівні нижчому щонайменьше на 40% мінімума життєвої екзистенції (харчування). Таким чином колхозник, як робоча сила, недостачу прожиткової екзистенції поповнює коштом не наслідків праці в колхозі, а з власного карликового господарства — 0,44 гектари на колхозну родину.

г) Єдина »позитивна« роля колхозної системи як апарату колоніяльного поневолення і економічного визиску Росією України, полягає в тому, що вона дала можливість нечуваного високого рівня вилучення сільськогосподарської продукції від виробника в користь держави-окупанта — 67,9% валової продукції рослинництва, 94,2% продукції тваринництва. Цей рівень вилучення (як зазначено вгорі — фактично безкоштовного) продукції сільського господарства в його колхозному стані абсолютної низької, екстенсивної продукційности, можливий став тільки при колхозному ладі.

д) В наслідок колективізації абсолютна кількість сільського населення України, що вела сільське господарство, зменшилась на третину, замість нормального зростання в наслідок інтенсифікації сільського господарства і збільшення, в зв'язку з цим, кількости затрати праці на одиницю площі. Це положення наперед перерішує справу дальшої дезінтенсифікації сільського господарства України, бо напружене використання робітного потенціялу праці колхозників доходить фізичної межі (194 трудодні на одного працездатного в рік — це щонайменше 240—250 фактичних робочих днів; отже, номінальний запас праці робітника сільського господрества річно коло 280—300 днів — тепер є на вичерпанні).

Колхозна система для України є антиекономічна і антинаціональна; коли протягом близчого часу в наслідок звільнення України не буде знищена дощенту, то в ближчі десятиріччя приведе до повної деґрадації сільське господарство України і винародовлення народу. Такі цілі супроти України мали і мають автори і творці колхозної системи з Москви.

13. V. 1947.

НЕЗНИЩЕННЕ СЛОВО

(Нотатки про українську підсовєтську літературу по війні)

Світ поволі переконується, що большевизм — тільки своєрідна форма російського імперіялізму. Ця форма дає російському імперіялізмові величезні переваги в середині країни і поза її межами. В середині країни большевизм означає тоталітаризм і терор, незрівняно цинічніші і жорстокіші від гітлерівського, особливо супроти тих народів СССР, яких росіяни хочуть бачити своїми колоніяльними рабами. Назовні большевизм вигідний Росії тим, що дає змогу організовувати в усіх країнах п'яті колони, що під фірмою національних комуністичних партій слухняно виконують усі розкладницькі настанови Москви. Зрадницька, антипатріотична діяльність французької комуністичної партії в 1939—41 рр. і теперішня діяльність комуністів у США — достатні ілюстрації цього. Чистка від комуністичних елементів у США і в країнах Південної Америки — доказ того, що світові нарешті починають відкриватися очі на справжню суть комунізму.

Можливо, перша нація, яка переконалася цього на власному досвіді, була Україна. В 1917 р. большевизм прийшов до влади в Москві під гаслами інтернаціоналізму і права народів на національно-державне самовизначення. Одначе це не перешкодило збольшевизованій Росії проголосити війну тим молодим державам, які були виявом дійсної волі народів самовизначатися: Україні, Грузії, Вірменії, Білорусі, Польщі. Особливо важило для Росії українське питання. Бо Україна означає для Росії: хліб, вугілля, залізо, Чорне море. Бо Росія без України прекрасно може існувати як Росія, але не може мріяти про те, щоб бути великою колоніяльною державою.

Москві пощастило тоді ще раз перемогти Україну і завоювати її. Росіяни прийшли на Україну завойовниками і окупантами. Українська культура, українська мова були ворожі їм — і вони прямо про це говорили. Голова наставленого з Москви уряду України Х. Раковський заявляв: »Декретування української мови як державної є реакційна, нікому не потрібна справа«. (Промова на засіданні Київського міського совєту 13. 2. 1919). Відповіддю на політику большевиків у національному питанні були масові повстання. За спогадами одного з провідників

війська большевиків Антонова-Овсеєнка (т. 4, ст. 171) з повстанцями воювало тоді на Київщині 14.000 червоноармійців, на Чернігівщині 2.500, на Поділлі — понад 3.000 з багатьма гарматами, кулеметами, бронепоїздами. Ці повстання спричинила швидкий відступ большевиків з України.

Повертаючися на Україну, большевики мусіли зважити на досвід попереднього періоду. Вони вдаються до демагоґічних ласел. Ленін у »Листі до робітників і селян України з приводу перемоги над Денікіном« (4. I. 1920) писав: Незалежність України визнана і всеросійським ЦВК РСФСР і РКП«. Відповідно до цього ще 6. XII. 1919 ЦК РКП ухвалив постанову, що становить собою початок »українізації«. В постанові говорилося: »Негайно мають бути вжиті заходи, щоб у всіх радянських установах була потрібна кількість урядовців, які знають українську мову, і щоб надалі всі службовці вміли говорити по-українському«. З постанови виразно видно суть большевицької українізації: говориться не про український апарат, а про пристосування неукраїнського (окупантського) апарату до місцевої людности, щоб таким способом на цю людність впливати.

Однак, ні окупантський апарат не хотів учитися в мас, ні центральна влада не відчувала бажання його до цього змусити. В. Винниченко, що співчував большевикам, писав після подорожі до Москви й Харкова: »Українська мова як торік була, так і тепер лишилася нерівноправною мовою... Підозріле відношення до всього українського... Через це не диво зустріти в найщиріших неукраїнських комуністів відношення до комуністів-українців як до »нечистих« комуністів, як до потенціяльних контрреволюціонерів« (»Лист до українських робітників і селян« — »Вперед«, Львів, жовтень—листопад 1920).

Від того часу українська література становить собою поле бою між Росією і Україною. Росія встановлює свою цензуру, — українські письменники обходять її приписи Езоповою мовою і гнучким маневруванням. Росія винищує десятки і сотні українських літераторів — списку їх імен вистачило б не на одну сторінку цього журналу, — Росія намагається перекупити тих, хто залишився, на свій бік матеріяльними вигодами, нагородами, орденами... Дехто і справді, зламаний страхом і терором, принаджений дорогою ціною, пошивається в вірні слуги окупантського режиму, стає українським квіслінґом в літературі. Але ра-у-раз приходять нові імена, що знову всупереч усім перешкодам приносять у літературу якісь нотки настроїв поневоленого, але не подоланого українського народу.

Це характеристично: за винятком кількох осіб, що продалися Москві, всі визначні імена української літератури на батьківщині не тримаються на поверхні понад яких п'ять років. У журналах 1932 р. зовсім інші імена письменників, ніж у журналах 1927 р., знов інші імена ми знайдемо в журналах 1937 р. і в журналах сучасних. Де поділися всі ті, чиї імена фігурували в журналах і на книжках раніше? Вони всі знищені фізично: одні розстріляні, інші загинули в засланні. Але не так вражає сталість і розмах терору, як постійне реґенерування українського письменства: на зміну зниклим і знищеним приходять нові, щоб і в літературі засвідчити невмирущість духу спротиву українського народу.

Большевизм радо знищив би українську літературу і Україну взагалі одним заходом, як це він зробив з кримськими татарами і інґушами, коли одного дня розчерком пера їхні республіки були проголошені зліквідованими, а все неросійське населення їх вивезено до концентраційних таборів Сибіру (блискуче наслідування німецької політики супроти жидів!). Одначе Україна занадто велика на це, а опір українського народу занадто міцний і організований. Доводиться застосовувати тактику **повільного** придушення й винищування. Доводиться толерувати існування української культури й літератури, надолужуючи це **диктуванням** їй, про що і як писати.

Керовані з Москви партійні організації диктують українським письменникам, про що і як слід писати. Ціла розгалужена мережа цензорів і шпигунів стежить за виконанням директив. Горе тому, хто спробує їх порушити. Визначено, про що не можна писати: не можна писати про героїчну історію України; не можна писати правду про західньоевропейський і американський світ; не можна писати про людські почуття, бо це будуть твори аполітичні, а аполітичний твір уважається в Совєтському Союзі за злочин; багато ще про що не можна писати. Зате треба писати: про братство українського народу з російським — дарма, що українці ввесь час борються з російською колонізацією; про щасливе життя робітників і колгоспників — дарма, що в дійсності вони задихаються під непосильним тягарем каторжної праці за мізерну винагороду, яка прирікає людей на голодне животіння; про геніяльність Сталіна — цього зненавидженого всіма ката й фюрера. Визначено і **як** треба писати: заборонені всякі мистецькі шукання, всякі літературні стилі, крім »реалізму«. Під цим реалізмом розуміється плоске фотографування явищ життя, дібраних відповідно до ідеологічних завдань, поставлених перед літературою. Точнісінько такого самого »реалізму« вимагав був і Гітлер, точнісінько так само і він усі інші стилі проголошував за entartete Kunst.

Нема нічого дивного, що, поставлена перед

обличчям таких вимог, література мусіла стати сірою, нудною й нецікавою. Для неї закрився світ мистецьких шукань, закрився для неї і світ людських переживань.

У перші роки війни українська підсоветська література замовкла. Крім кількох нарисів не видавано нічого. Після того монопольною зробилася тема війни. Усі інші теми зникли. Головна причина цього лежить у своєрідності обертання бюрократичної машини советського устрою, якій література підлягає так само, як і всі інші галузі. В цій машині все робиться тільки за поштовхом згори. Поки до тієї »гори« дійдуть усіма коліщатками складного апарату сиґнали знизу, поки відповідна директива буде спущена тими ж коліщатками вниз, — минає чимало часу. 22-го червня 1941 року, в день початку війни, радіо цілий день грало на всіх майданах міст тільки марші, люди даремно намагалися щось почути про події й завдання дня. Ще не було директиви. У перший рік війни припинився вихід книжок і журналів — не було директиви, виходити їм чи ні. Цілий рік величезна машина перебудовувалася на війну. Зате вона перебудувалася вся. Не лишилося в країні, ані в людському житті нічого, щоб не працювало на війну, не жило б (і не вмирало) тільки заради війни. Тому і цілий рік після кінця війни з колосальною силою інерції діяла »воєнна« настанова в усьому. Не можна недооцінювати нестримної сили тотальної інерції як вирішального чинника советського життя.

Друга причина — в людській душі. Війна вдерлася в життя кожного, зруйнувала й розторощила всі людські думки, почуття. Були знищені побут, звички, родина. Люди перестали бачити людей, природу, себе. Люди жили не тільки на війні, вони жили для війни.

Воєнні повісті, романи, оповідання всі схожі один на один, як мідні п'ятаки. Скрізь те саме: бруд і будні фронту, геройство, приреченість і культ Сталіна. Переважають теми партизанського руху і німецьких катувань. Обидві теми подаються надто спрощено й поверхово. За приклад може правити оповідання Василя Козаченка »Сонце на сході«. Героїня оповідання комсомолка Ліда на пропозицію німецького старшини виказати своїх товаришів плює йому в очі. Далі йде опис катувань. Боячися, що вона таки не витримає й промовить щонебудь непотрібне, героїня вирішує... вирвати собі язик. Ось як автор змальовує це: »Уночі вона поклала язик на облямівку дерев'яної підлоги, зверху поклала цвях і надавила долонею. Здушений язик заболів, але цвях не вгрузав. Вона вмостилася зручніше, напружила все тіло і з усієї сили натиснула на голівку цвяха... Щось липке, невідчутне на смак, ні холодне, ні гаряче, щось, що не має температури, заливає її горло«. А після того на черговому допиті, вже не можучи говорити, — героїня пише німецькому старшині свої відповіді. Чому писати їй безпечно, а говорити було небезпечно, — про це автор не подумав. Але йому ці записочки були потрібні для ефектного фіналу. Німець каже Ліді: »Ваше сонце заходить! А наше піднімається з заходу«. І тоді Ліда пише йому: «Ніколи ще сонце не сходило з заходу. І не зійде!« — і з цими словами вона йде на шибеницю.

Кожний, хто був під час війни на Україні, був свідком героїчної боротьби українців з німцями. Відомо, як німці катували свої жертви. Безліч українців утратила в їх катівнях не одного близького і рідного. Але описи, подібні до Козаченкового, — безмежно фальшиві. Чужими, казенними словами не відтворити героїзму тих днів. А письменники підсоветські мусять писати чужими словами, бо вони мусять удавати, ніби український народ боровся проти німецького окупанта в ім'я російського окупанта.

Нагромаджуючи штучні жахи, надолужуючи прогалини декламацією й фальшивим патосом, письменники, скуті офіційними вимогами, водночас не спромоглися відтворити справжнього гніту німецької окупації. Навіть у дрібному. От у романі Юрія Смолича »Вони не пройшли« говориться, що в харків'ян горіли примуси, що їм розносили листи... Де ж таки здичавілі від навмисне організованого німцями голоду, морозу, тьми, скуті заборонами виходити з міста, покидати дім від 16 до 6 год., виснажені харків'яни могли хоч мріяти дістати десь хоч краплю гасу? Хто цікавився поштою для »тубільців«, про які листи могла бути мова?

Німецьку окупацію України визначали не ефектні декламації закатовуваних, — ледве чи такі декламації були й можливі, — а систематичне, методичне намагання перетворити людей на загнаних і здичавілих тварин і масове винищування їх — і упертий опір »тубільців«. Але цього підсоветська література не показала і ледве чи покаже, бо щоб про це сказати, треба було б не боятися, що написане сприймуть як натякання на той режим російської окупації, який панує на тих же многостраждальних українських землях і який мало чим відрізняється від режиму німецького.

Особливої ідейної і мистецької убогости дійшла советська література в пригодницькому жанрі, що популяризувався під час війни серед солдатів. Це змушені визнати навіть советські критики. Олександер Борисов пише: »Роки великої вітчизняної війни знаменували собою небачений до цього часу розвиток пригодницького жанру. Його культивував ряд тонких журналів, що виходили

(хвалити Бога!) російською мовою... Патос боротьби в цих повістях знизився до сп'яніння бійкою. Характери перетворилися у плоскі тіні чарівного ліхтаря. Технічна думка в них зовсім відсутня. Низькопробність цих криваво-мордобійних повістей не потребує доказів«. Думаємо, що й характеристика ця не потребує ані доказів, ані коментарів.

Надзвичайно характеристично, що в підсоветській українській літературі цілком нема Заходу. Мільйони українців побували на Заході — одні на примусовій праці в Німеччині, інші — в армійському однострої. Невже зустріч з Заходом нічого не збудила в їхніх душах? Ні, збудила. З промови Молотова, з постанови ЦК ВКП(б) ми знаємо, що урядово-партійні кола СССР дуже затривожені тим впливом, який справляє культурніше і заможніше життя Заходу на советських громадян. Але в літературі письменники побоялися про це говорити. Заговорив був про це Терень Масенко в циклі поезій »З далеких доріг«:

І руїни на Шенбрунні,
І на Вінервальд окопи...
Задивились хлопці юні
У старе лице Европи.

На цвинтар, сад ґотичних дат,
Де спить і Моцарт, і Бетговен,
Прийшов з Херсонщини солдат,
Святої шани повен.

Але це й єдина згадка. І за цей вияв безневинної шани до старої Европи автор потрапив у резолюцію ЦК КП(б)У в справах журналу »Вітчизна« про шкідливі збочення в советській літературі. Бо, готуючи нову війну, Советський Союз хоче, щоб його громадяни уявляли собі Европу гнилою, розкладеною, огидною, а зовсім не культурною й принадною. Тому всі інші мовчать про це. Тому не використовується таких, здавалося б, вдячних навіть для советської пропаґанди тем, як каторжна праця українців у Німеччині.

І все таки правда в підсоветській літературі проривається, бодай деталями, бодай боязко. Так у творах 1945—1946 р. дехто з письменників наважився поставити проблему людського щастя. Людина по війні приглушена, знівечина, розтрощена. І перед нею постає питання про щастя. Чи не можна хоч трошки мати того щастя? Відпочинку? Затишку? Спокою? Але тема особистого щастя дозволена в підсоветській літературі тільки в тому розрізі, як її ставив герой роману Сергія Борзенка »Скоряючись законам вітчизни« Цимбал: »Хіба те, що вони боролися за свою батьківщину, не було вже щастя? Він згадав всіх убитих ним німців, згадав, що він відчував при цьому, і дійшов до висновку, що боротьба — найбільше щастя на землі«.

Так само намагалася поставити тему щастя і Варвара Чередниченко в оповіданні »Я щаслива Валентина«, яке стало сенсаційним після того, як на нього обрушився в своїй постанові ЦК КП(б)У. Чередниченко дала так багато правдивих побутових деталів, що деклямація про щастя стала звучати неприхованою іронією. До того ж вона спочатку дозволила собі висловити сумнів у щасті своєї героїні: »Як зненавиділа я це облудне слово »щаслива«, що його повсякчас чула, воно звучало лютим глузування серед усіх тяжких втрат, смертельної тривоги й бездонної глибини людського горя, яке я переживала, бачила й чула навколо себе«. От за такі людські нотки обрушилася на авторку партійна критика. Не допомогло і те, що далі героїня уперто говорить, що вона щаслива, бо, мовляв, повернувшися з сибірської евакуації до Києва, застала родину живою, а мешкання цілим. Дарма, що брати її — без ніг, квартира порожня, панує холод і голод, дарма, що вона бачить: »Війна безповоротно знищила мою молодість. Хай була б сивина, зморшки на обличчі, але зосталась би моя власна зовнішність. Але мене цілком спотворено (втомою, виснаженням). Навіть кістяк мій покалічено«. Не допомагає і кінцівка: »Яка ж справді я щаслива, бо можу працювати й любити, бо я — жива«.

Ті ж настрої бринять у щирій поезії Михайла Стельмаха (якого советська критика лає за аполітичність і за невміння перебудуватися) »Усе було«:

Шпиталь і знов розгойдані теплушки,
Де теплоти було тієї, як в мерця,
І протигаз скалічений замість подушки,
Сухий пайок, і свист гарячого свинця.

І чорний, чорний сніг над рідною рікою.
Бої гарячі, тепла кров моїх братів,
Усе було — я не обділений судьбою,
Як той набій, що на обочині ржавів.

Психологія советського »бійця« — це психологія тупого фаталізму. Єдиний вихід боєць бачить у тому, щоб виграти війну. В оповіданні Панаса Кочури »Син« дід говорить про загибель солдатів: »Отак і в турецьку помирали... Викопаємо, бувало, яму, покладемо товариша в сиру землю, глянемо один на одного, та й подумаємо: »Чия ж далі черга?« В написаному скоро після закінчення війни оповіданні Володимира Кашина »Портрет« ґерой — офіцер Зав'ялов ще мріє про те, що »після війни життя стане кращим від найкращої мрії«. Тепер подібні згадки заборонені. Бо після війни почалася нова каторга стахановщини і гарячкове готування до нової війни. Становище підсоветської людини стає чимраз безнадійнішим. Але показати це література не сміє.

З цього погляду особливо типова та на-

гінка, яка зустріла новий роман Юрія Яновського: »Жива вода«. Рецензент у газеті »Молодь України« як один з корінних недоліків роману відзначає »надто безрадісне похмуре тло роману, атмосферу безнадії, в якій ніби (О, якби ж то »ніби«!) живуть і працюють радянські люди«. Автор завинив, що »в романі »Жива вода« надто багато смертей і трагедій«. Це називається вимога реалізму в літературі. Досі ми думали, що за незчисленні смерті підсоветських людей відповідає Сталін. Рецензент хоче переконати нас, що винний у цьому... Яновський.

Тяжко сказати, чи подібні нотки — вияв свідомого бажання показати сумний фактичний стан, чи просто наслідок тиску життьового матеріялу. Але на тлі декретованої ідеології подібні голоси, що подають хоч частину правди, звучать порушенням приписів. Бо советський громадянин, а тим більше советський письменник не повинні мати почувань, крім тих, які їм наказано мати: фронтового запалу, трудового ентузіязму, офіційного патріотизму й любови до фюрера. Блискуче до пародійности висловив це нагороджений кількома орденами поет старшого покоління Павло Тичина, що цілком поставив себе і свої поезії на службу російському окупантові:

В серці в мене блиском слави
блискотить, як те сузір'я,
основний закон держави.

Не почуття мусять бути в серці, а державні закони. До цього лишалося б тільки додати, що не тільки з серця мали б бути витиснені почуття, а і з голови індивідуальні думки.

В якій би ситуації герої літературних творів не були, — вони мусять думати тільки про... Сталіна. От характеристична своєю безмежною фальшивістю сцена з роману С. Борзенка: »Скоряючись законам вітчизни«: Матроси висаджені десантою коло Новоросійська. Становище майже безнадійне. Умови жахливі. Відбувається така розмова:

— Ну, а ти що пишеш? — спитав мічман у Піонова.

— Лист товаришеві Сталіну. Хочу описати, як я його люблю.

— Всі ми його любимо.

— Ось і я хочу, щоб він знав, що ми в бою думаємо тільки про нього«.

Думати про Україну, обороняючи її від німців, українці в **українській** підсоветській літературі не мають права. Коли Гринько в нарисі про українців на фронті написав: »Співуча Україна збуджувала в серцях мужність і високі почування«, критик Юрій Кобилецький уздрів у цьому страшний і шкідливий націоналізм«...

Юрієві Яновському інкримінують те, що в його »Живій воді« показано типові риси українського села і що село показується етично вищим, ніж большевицьке шумовиння міста: »В своєму романі Яновський робить спробу протиставити людей села людям міста. Останні зображені глузливо, шаржовано. Виходячи з своїх ідейно-шкідливих настанов, Яновський намагається ствердити незмінність селянського побуту, традицій, звичаїв, як щось одвічне й самобутнє.«

Малярам заборонено малювати навіть такі безневинні речі, як українські хати і українські верби. Все це може збуджувати думку про національну окремішність українського народу. Коли малювати цехи заводів, риштовання і бараки, будовані большевиками, — тоді такої небезпеки постати не може. Вони бо стандартні по всьому советському краї.

І коли читаєш, з якою гостротою роблять-ся такі нагінки, то з цього можна зробити висновок, як же справді допікає окупантам боротьба українського народу за свої права, свідомість своїх прав. Але показати цю боротьбу в літературі, звичайно, не може наважитися жаден український письменник під советами. Так само, як не позначилися на підсоветській літературі ідейні шукання й боління сучасного людства. Вона не мислить, на переживає, вона тільки плитко ілюструє »основний закон« тієї тоталітаристичної держави, в якій вона змушена жити й діяти. І тільки в окремих деталях та ще в загальній напруженості вимог до неї від уряду і НКВД можна побачити, що справи далеко не стоять так добре, як це хотіли б подати офіційні советські чинники, що в Україні безнастанно точиться глуха, але завзята боротьба не на життя, а на смерть, боротьба українського народу проти російсько-большевицьких окупантів. Саме тому, що ця боротьба є і що вона непримиренна й жорстока, — саме тому останнім часом советсько-партійним установам і урядам довелося виступити з такими гострими постановами проти, здавалося б, досить безневинних речей.

От, наприклад, ЦК ВКП(б) в своїй постанові про театральний репертуар з 26 серпня 1946 р. засуджував використання театрами »низькопробної й плиткої закордонної драматургії, що одверто проповідує буржуазні погляди й мораль... Постава театрами п'єс закордонних авторів стала в суті справи наданням з советської сцени для пропаґанди реакційної буржуазної ідеології й моралі, спробою отруїти свідомість советських людей світоглядом, ворожим советському суспільству, віджививити пережитки капіталізму в свідомості й побуті«. Хто ж ці загрозливі автори? Це Лябіш, Вайлд, Моґем, Мольнар... Ледве чи потрібні тут будь-які коментарі.

Що ж говорити вже про тих сучасних авторів Західньої Европи, які дійсно щось насолили большевикам? На них не шкоду-

ють відповідних епітетів і характеристик. От, А. Лейтес у статті про розклад сучасної буржуазної літератури Заходу (»Правда«, 12 липня 1947) називає Андре Жіда, що недавно одержав Нобелівську премію »колябораціоністом і зрадником французького народу«; Кестлер і Орвел фігурують у множині і пишуться на знак зневаги з малої літери: »морально розтлінні наклепники кестлери, орвели і їм подібні, що брязкають скаженою слиною на совєтський народ«. Чи варто згадувати після цього, що А. Камюс попав у »сіячі паніки« і »слуги монополістичного капіталу«, а інші наділяються приємними характеристиками деґенератів, розпусників і садистів.

А що ж протиставити гнилому Заходові? Тут виходять на передній план безконечні розмови про передову культуру великого і богоносного російського народу і про її найвище досягнення — ленінізм і сталінізм. От як показано це в повісті Олеся Гончаря »Голубий Дунай«, що дістала схвалення совєтської критики: солдати розмовляють під час війни на фронті в Угорщині зі своїм політкерівником майором Воронцовим про те, що вони бачили в Европі. Виявляється, що вони бачили багато гарних речей:

»— Чудово, — каже майор, дивлячись на портсигар. — Багато в них (себто в европейців) таких речей. Скільки, наприклад, годинників! Або шовки... Або губні гармошки... Чи малолітражні автомобілі. Чи мотоцикли. Чи асфальти... Багато, багато чого, — замислившись, продовжує майор. — А от скажіть мені, товариші, скажіть мені, у кого з них є ленінізм?«

Дійсно здивовані таким ідіотичним запитанням, солдати остовпівають.

»Ле-ні-нізм? — перепитує Маковейчик, вражений несподіваним запитанням. — Ленінізм?

— Так, ленінізм. У кого з них є таке вчення, що освітило, як сонце, дорогу всьому людству?«

І оце справді все, що може протиставити европейській культурі і европейській свободі рабський лад СССР. Але що ж, поки за цією примітивною аґітацією стоїть система страшного терору, доти він зберігає свою силу. Заперечення, голос здорової логіки виключені. В Европі не може бути нічого позитивного. Іде розгром (покищо словесний) европейського мистецтва й культури.

З тим більшою силою громиться культура й мистецтво тих народів, які перебувають у лапах російського окупанта. Передусім, як завжди, українські. Все знову і знову виявляється, що в творах української літератури ідеалізується патріярхальна самобутність українського народу, протиставиться його російському народові, проповідується національна обмеженість« (»Літературна газета«).

Ми бачимо з усього цього, що послідовними переслідуваннями й почасти, в дуже малій мірі, підкупами, політикою батога й медівника — Москві вдалося знизити мистецький рівень української літератури, — наприклад, супроти блискучого її розквіту в двадцятих роках, коли творили такі письменники, як Микола Хвильовий, Микола Куліш, Григорій Косинка, Валеріян Підмогильний, Олекса Слісаренко, Михайло Івченко, Микола Зеров (всі знищені большевиками), не кажучи про багатьох інших, — зменшити їх вагу й значення, але все таки не вдалося заглушити в ній остаточно голос правди, голос українського народу і його визвольної боротьби.

А коли до цього додати, що багато чільних представників української літератури перебуває на еміґрації, звідки може далеко вільніше говорити світові правду про Україну і демонструвати світові високі мистецькі досягнення українського народу, то стане ясно: ніколи не пощастить Москві остаточно поневолити українську літературу і поставити її собі на службу, хібащо будуть фізично винищені всі українці і тим самим і література українська перестане існувати.

С. Гр.

З матеріялів боротьби на Україні

О. Гончарук

Українська Повстанча Армія — носій ідей визволення і дружби народів

Українська Повстанча Армія — УПА, яка цілковито продовжує героїчні збройні традиції українського народу, зродилася в його завзятій боротьбі в період другої світової війни. В цій боротьбі спочатку з гітлерівськими, а потім зо сталінськими загарбниками, УПА зросла і зміцніла. Та великі передові ідеї, за які бореться УПА, викристалізувалися в період підпільно-революційної боротьби українського народу між двома

світовими війнами. В цей період викувалися високоморальні кадри, які очолювали боротьбу УПА і за якими пішли найкращі сини й дочки українського народу, для яких служіння народові, визволення народу — єдина мета життя. УПА — це революційна армія, це чисто народна армія.

Як армії поневоленого народу, як армії, що бореться за визволення власного народу з-під ярма большевицьких імперіялістів, їм близька визвольна боротьба і інших народів, поневолених чи загрожених сталінським імперіялізмом. Що більше, УПА виразно висуває потребу найтіснішої співпраці і спільних дій цих народів, вказуючи, що тільки спільною боротьбою, що тільки єдиним фронтом всіх народів можна повалити ненависну сталінську імперію. Тому УПА якнайгостріше виступає проти всяких дрібних непорозумінь між народами, засуджує тих, хто створює такі непорозуміння, бо вони (непорозуміння) лише розпорошують народну енерґію, скеровують її вбік, замість того, щоб спрямувати її проти найбільшого ворога сталінського імперіялізму. Брак співпраці між народами, або, ще гірше, непорозуміння між ними йдуть тільки на руку большевицьким імперіялістам, бо полегшують їм панування над цими народами. Зате спільна боротьба поневолених народів завдає найсильнішого удару по сталінських імперіялістах, вона є найпевнішою запорукою розвалення сталінської імперії і визволення поневолених в ній народів.

Борючись за вільну і самостійну державу для українського народу, УПА рівночасно бореться за право кожного народу жити своїм вільним життям у своїй власній, незалежній національній державі. УПА вважає, що тільки система вільних національних держав ґарантує повний, всебічний розвиток окремих народів, що тільки така система забезпечує від поневолення однієї нації другою, або жменькою найбільших і найсильніших націй всіх середніх і малих націй, що тільки вона створює можливості для справжньої співпраці між народами в політичній, економічній і культурній площині, що тільки вона ліквідує небезпеку війн і створює ґрунт для тривалого миру і справжньої дружби між народами. Лише при такій системі повного свого розвитку може досягти і українська нація. УПА вважає, що визнання за кожною нацією її священного права на власну державу на її етнографічній території є не тільки передумовою спільної боротьби і перемоги народів, поневолених чи загрожених сталінським імперіялізмом у сучасному, а й основою для найширшої співпраці в майбутньому. Українська Головна Визвольна Рада (УГВР), найвище і єдине керівництво визвольної боротьби українського народу, з політичних постанов якої випливає вся діяльність УПА, у своєму Універсалі з червня 1944 р. виразно заявила: »Вітаємо боротьбу інших поневолених народів за своє визволення. З ними, зокрема з нашими сусідами, бажаємо жити в добросусідських взаєминах та співпрацювати в спільній боротьбі при умові пошанування ними визвольної боротьби українського народу«.

Борючись за знищення тоталітарного сталінського режиму, за повалення диктатури кляси сталінських вельмож, за справді проґресивний лад в українські державі, УПА бажає, щоб усі інші народи побудували в себе також дійсно справедливий політичний і економічний лад, який відповідав би справжнім інтересам їхніх надних мас. Досвід історії, особливо наших днів, показує, що нездоровий внутрішньополітичний лад, нездорова економічна система будь-якої держави в найвищій мірі шкідливо відбивається на народові тої ж таки держави і на мирних стосунках з іншими народами. Вони ж бо приводять до панування ворожих даному народові клік, до виникнення імперіялістичних тенденцій, жертвою яких стають як власні, так і чужі народи.

В себе, в українській державі, УПА змагає до побудови ладу без експлуататорів і експлуатованих, ладу, де всі громадяни повністю користуватимуться дійсними демократичними свободами, ладу, при якому справді народна влада не витрачатиме ні коштів, ні енерґії для творення апарату гноблення, а направлятиме їх виключно на піднесення і розвиток народу, ладу, при якому високо буде піднесена так сьогодні топтана в СССР людина, якій буде забезпечено всі права, вільний розвиток, добробут і користування всіми культурними надбаннями власної нації і всього культурного людства:

Великий клич: »Воля народам і людині!« — стає основним кличем, за здійснення якого бореться УПА.

I.

Момент співпраці з іншими народами, момент активного творення спільного фронту боротьби поневолених народів дуже сильно виступає в самому початку діяльности УПА. УПА весь час репрезентує чисто революційну лінію, суворо зберігає революційну принциповість і не дозволяє зіпхнути себе на манівці опортунізму і спекулянтства. Ведучи активну боротьбу проти гітлерівських загарбників, УПА ні на хвилину не випускала з уваги небезпеки, що загрожувала і зараз загрожує всім народам з боку сталінських імперіялістів. Цю небезпеку вона оцінила реально, тверезо, до боротьби з нею підготовлялася сама дуже пильно, але рівночасно вона ніяк не послаблювала боротьби проти гітлерівських окупантів. Тому, що вона спиралась на таку велику

і незнищенну силу, як народ, для неї така боротьба на два фронти була цілком можливою. **УПА знала, що справжнє і повне визволення народу може прийти тільки в наслідку повалення як гітлерівських, так і сталісьнких імперіялістів самим народом.** Цю істину вона прищеплювала не тільки власному народові, а й поширювала її серед усіх інших народів та одночасно проповідувала **необхідність спільної боротьби народів проти гітлерівсько-сталінських імперіялістів.** Вона створювала для поширювання цих ідей своєрідні корисні обставини. Насамперед вона відкривала широкі можливості безпосередніх зустрічей з рідними народами. На Україні, яка стала ареною жорстоких воєнних дій, перебували з німецькою імперіялістичною армією численні народи, що їх божевілля Гітлера загнало туди вмирати за його маячні пляни підкорення світу і панування над іншими народами. Саме серед цієї імперіялістичної армії УПА повела свою політичну роботу.

Зокрема роз'яснювальну акцію УПА повела серед союзників Німеччини: італійців, мадярів, румунів, а також тих французів, бельгійців, голляндців, юґославів, чехів, що їх насильно загнано чи то до німецької армії, чи на воєнні роботи. Повстанська пропаґанда знаходила широкий відгук серед цих народів. Вони радо читали повстанські листівки, з яких могли взнати всю правду про реакційну політику Гітлера і своїх аґентурних урядів і квіслінґів, з яких могли дізнатися про фактичний стан на фронтах, про політичне становище в світі. Сильне і захоплююче своєю революційністю, правдивістю і переконливістю повстанське слово будило і кріпило в них віру в перемогу народів над гітлерівським варварством.

Ведучи роз'яснювальну акцію, УПА закликала ці народи до активних виступів. Вона закликала до саботування наказів військового командування, вона закликала обернути зброю, що була в її руках, проти гітлерівців. Вона закликала переходити на бік УПА та допомагати їй всіма засобами. Реальним виявом зрозуміння тих закликів в УПА були численні факти, що просте вояцтво відмовлялося від боротьби проти УПА, або добровільно давало себе розброювати, коли його змушувано битися проти УПА, передавало УПА зброю, мундури, розвідкові інформації, а багато патріотів — італійці, серби, чехи і інші — перейшли з армії або втекли з воєнних робіт до УПА і віддали їй усі свої здібності, знання і навіть життя. Прихильне ставлення народів, що перебували в німецькій армії чи в арміях їх союзників, стало, можна сказати, загальним. В наслідок такого прихильного ставлення до УПА мадярів, гітлерівське командування було змушене в 1943 р. відкликати всі мадярські частини, які були призначені до поборювання УПА на Волині.

Крім цього, УПА широко інформувала ці народи про революційно-визвольну боротьбу українського народу. Боротьба ця була для них моральною підтримкою, вона запалювала їх до активної боротьби проти гітлерівських імперіялістів.

Викликане війною перебування італійців, румунів, мадярів, французів, голляндців, бельгійців, сербів, хорватів, чехів і інших народів на Україні, де, крім гітлерівських порядків, на кожному кроці видні були сліди господарювання сталінських імперіялістів, УПА використала для розкриття перед цими народами справжнього обличчя большевицького імперіялізму. УПА ясно усвідомила собі, що після неминучого розгрому гітлерівської Німеччини її місце займе імперіялістичний СССР і що в наслідок цього такі народи, як напр., румуни, мадяри, стануть перед безпосередньою загрозою утрати своєї державности, що для таких народів, як чехи, поляки, тільки зміняться їх поневолювачі (замість гітлерівських — сталінські), що перед усіма народами дуже гостро виступить проблема боротьби з замаскованою в компартіях большевицькою аґентурою. УПА ясно здавла собі справу, що народам цим прийдеться ще раз боротися проти сталінських імперіялістів, але вже не в лавах імперіялістичних, а в народно-визвольних арміях. Тому УПА допомагала тим простим італійським, румунським, мадярським, французьким, голляндським, юґославським робітникам і селянам в солдатському мундурі чи робітничій блюзі пізнати, що СССР — це країна, в якій у найжорстокішій формі здійснюється національне поневолененя, що це країна, в якій придушена всяка демократія, брутально потоптані основні права людини і громадянина, що це країна, робітники і селяни якої найжорстокіше використовуються новою експлуататорською клясою сталінських вельмож, що це країна, в якій шаліє терор, насильство і безправ'я. УПА допомагало їм зрозуміти, що для всіх волелюбних народів світу, для їх вільного розвитку сталінські імперіялісти являють собою таку саму небезпеку, як і гітлерівські імперіялісти. **Таким чином УПА вже в той час підготовляла ґрунт для спільного фронту боротьби цих народів проти большевицького імперіялізму, потреба в якому виступає сьогодні з усією своєю силою.**

Найбільшу увагу УПА звернула на т. зв. національні батальйони, що були створені при німецькій армії з народів СССР: білоросів, грузинів, татар, узбеків, азербейджанців, вірмен, таджиків, козаків, туркменів і інших. Це були червоноармійці, які попали в німецький полон, а звідти до національних батальйонів чи то під примусом голоду і не-

стерпно-нужденних умов життя в таборах полонених, чи то із своєї несвідомости. Ці народи, що колись героїчно боролися проти своїх перших поневолювачів — царських імперіялістів, також ніколи не переставали боротися проти своїх других поневолювачів — большевицьких імперіялістів, які знищили самостійні держави тих народів, що народилися на руїнах царської імперії, здушили їхню національно-визвольну боротьбу, наново поневолили їх і обернули їхні країни в звичайні колонії, багатства і населення яких піддали жорстокому грабіжеві. Прагнучи до знищення імперіялістичного СССР і визволення своїх народів, деяка частина з них думала, що за ці справедливі цілі можна боротися у гітлерівській армії. Це, очевидно, було зовсім невірно, і саме УПА розгорнула величезну роз'яснювальну акцію, щоб розкрити перед цими народами помилковість їхнього погляду. УПА пояснювала їм, що гітлерівським імперіялістам зовсім далеке і чуже їх визволення, а навпаки, вони змагають до їх поневолення і до неподільного панування над ними, так же само, як і сталінські імперіялісти.

Тому УПА закликала ці народи не вмирати за імперіялістичні пляни Гітлера, не дозволяти використовувати себе для боротьби проти визвольних рухів европейських народів, поневолених Гітлером. Правда, в національних батальйонах були і одверті гітлерівські запроданці чи підіслані для аґентурної роботи сталінські аґенти, чи просто бандитські елементи, але велика частина воєцтва цих батальйонів — це були чесні люди, і саме їх УПА закликала покидати німецьку службу і зі зброєю в руках переходити на бік УПА, щоб разом боротися проти гітлерівських і сталінських імперіялістів, найлютіших ворогів волелюбних народів, ворогів демократії і поступу.

Наведемо кілька виїмків із численних листівок, що їх УПА масово поширювала серед бійців національних батальйонів:

»Грузини!

...Коли спалахнула німецько-большевицька війна, у Вас не було бажання боронити нову тюрму народів — Советський Союз. Частина з Вас пішла в національні відділи при німецькому війську. Ви таким чином стреміли допомогти розбити свого найлютішого ворга — російський імперіялізм. Але Ваші надії не здійснилися. Німці, як Ви в цьому наочно переконалися, повели на окупованих ними землях політику поневолення, грабежу й фізичного винищування народів.

Грузини! Не будемо вмирати за німецький грабіж, не будемо вмирати за московський імперіялістичний розбій! Український народ закликає Вас до спільної боротьби з нашими спільними ворогами. Йдіть разом з українськими повстанцями, формуйте свої національні відділи!«

(Із листівки російською мовою »Грузини«, вересень 1943 р.).

»Сини Туркменії!

...Німцям потрібна була тільки Ваша кров для їх імперіялістичних завоювань. Німці, як і большевики, несуть народам рабство і фізичне винищення. Приклад цього — господарювання німців на Україні.

Туркмени! Кидайте німецьких завойовників! Зі зброєю в руках переходьте до українських повстанчих відділів, які хоробро борються з німецькими і сталінськими імперіялістами«.

(Із листівки російською мовою »Сини Туркменії», вересень 1943 р.).

Заклики УПА знайшли дуже великий відгук у воєцтва національних батальйонів. Вони падали на придатний ґрунт. Бійцям поневолених народів СССР, що служили в національних батальйонах, боротьба українського народу, так само поневоленого Сталіном, була зрозумілою, і вони скоро переконалися, що їх місце — в лавах УПА, у спільній боротьбі проти гітлерівських і сталінських імперіялістів.

Бійці національних батальйонів послухали закликів УПА і почали переходити на її бік, спочатку індивідуально, а потім масово. **При УПА створено національні відділи грузинів, вірменів, узбеків, азербайджанців, татар і інших народів СССР.**

Це було велике досягнення. У спільній боротьбі проти найлютіших ворогів людства — гітлерівських і сталінських імперіялістів **кувалася справжня дружба народів,** творився **фронт поневолених народів,** засновані не лише на необхідності боротися проти спільного ворога, а й головне, на взаємній пошані і довір'ї, на взаємному визнанні права кожного народу жити вільним самостійним життям у своїй власній державі.

Створені національні відділи при УПА зростали дуже скоро. Українська Повстанча Армія закликала їх до збільшування:

»Черкеси, Кабардинці, Чеченці, Адиґи, Лезґіни, Інґуші!

Сини гір! Досить бути сліпим знаряддям в руках німецького імперіялізму! Згадайте заповіти своїх гордих предків, що загинули за волю Кавказу! Український народ закликає Вас до спільної боротьби з віковічними гнобителями! Створюймо міцний фронт проти експлуататорів людства!

Зі зброєю в руках переходьте до національних відділів при Українській Повстанчій Армії!.. Готуйте сили для загальної революції проти московсько-больше-

вицької тиранії! Нас об'єднує спільна боротьба під кличами »Воля народам! Воля людині!«

(Із листівки російською мовою того ж заголовка, листопад, 1943 р.).

Наведемо ще один витяг.

»Азербайджанці! Тільки спільними силами всіх поневолених народів можна перемогти імперіялістичних хижаків Москви й Берліну і побудувати незалежні держави Кавказу й Азії.

Ми закликаємо Вас збільшувати ряди своїх національних віддилів при Українській Постанчій Армії«.

(Із листівки російською мовою »Азербайджанці«, листопад 1943 р.).

Зокрема, коли гітлерівці почали відступати з України і коли всім уже стало ясно, що Німеччина програє, УПА перестерігала вояцтво національних батальйонів не відступати з німецькими імперіялістами, не зв'язуватися з ними до кінця, а закликала переходити на бік повстанців і спільно готовитися до боротьби проти кремлівських імперіялістів. Ось один приклад:

»Узбеки! В сьогоднішній момент, зазнаючи краху, німецький імперіялізм намагається затягнути Вас на оборону старих німецьких кордонів...

Всі поневолені европейські народи піднімаються на боротьбу з гітлерівським звірем. Покидають німців союзники. Німці перекидають військо в Европу. На зміну гітлеризмові на українські землі йде кривавий большевизм. Не відступайте разом з німецькими військами... При Українській Повстанчій Армії існують національні частини народів Сходу!..

Узбеки! Переходьте зі зброєю в руках до українських повстанчих відділів.

Будемо спільними силами підготовляти удар по московських імперіялістах.«

(Із листівки російською мовою »Узбецькі іскери«, листопад 1943 р.).

І дійсно, дуже багато бійців національних батальйонів, справжніх патріотів своєї батьківщини, послухали цього повстанського голосу перестороги й перейшли зі зброєю в руках до своїх національних відділів при УПА, щоб в її лавах боротися проти сталінських імперіялістів, що йшли на Україну на зміну гітлерівським імперіялістам.

Треба також сказати, що УПА багато зробила в напрямі освідомлювання червоних партизанів, зокрема тієї частини з-поміж них, що ненавиділа всяке поневолювання і гніт і щиро прагнула до визволення народів і щастя працюючих. Червона партизанка, організована сталінськими комісарами, які, використовуючи важкі умовини населення завойованих німцями територій, обманом, а нерідко і силою, затягали його до своєї партизанки, і складена в більшости з насланих з-за фронту парашутистів, діяла також і в деяких теренах України, головно в лісах, суміжних з білоруськими, звідки час-од-часу робила більші або менші випади. УПА розкрила перед червоними партизанами всю підступно-підлу політику Сталіна щодо них, політику, яка зробила їх знаряддям злочинних плянів Сталіна — нищення революційно-визвольного руху українського народу і промощування йому (Сталінові) шляху до панування над світом. УПА вказувала на те, що наслані з Москви політруки і командири, замість бити німців, нацьковували червоних партизанів проти УПА, тероризували і грабували українське населення, знаючи, що саме воно є основною опорою УПА. УПА звертає увагу червоних партизанів на те, яке майбутнє готовить Сталін СССР після перемоги над Гітлером, вона перестерігала їх перед обманливими надіями на якінебудь зміни в СССР, що їх (зміни) щедро обіцяли сталінські політруки. УПА ставила перед ними з недвозначною ясністю одну велику мету: бити як гітлеврських, так і сталінських імперіялістів, бо тільки їх знищивши, можна побудувати народам дійсно вільне і щасливе життя.

Головне Командування УПА в жовтні 1943 року, звернулося з такою відозвою до червоних партизанів; (наводимо у витягах):

»Червоні партизани!

Ставши на шлях боротьби з німецькими наїзниками, Ви поступили правильно. Не можна мовчати й байдуже приглядатися до того, що діється на Україні і в інших окупованих Німеччиною країнах... Боротися активно проти гітлерівських варварів — це великий священний обов'язок кожної чесної людини.

Але, знищуючи існуюче лихо, треба думати про новий кращий лад у майбутньому. Який же мав би бути новий лад, що прийде на зміну німецькій неволі? Чи ж на зміну гітлерівської »Нової Европи« мав би знову повернутися большевицький СССР?

Ні! Не за таку зміну ми боремося, не такого бажаємо собі ладу в Україні і в світі.

Бо ж кремлівські імперіялісти такі ж самі вороги народу, як і берлінські.

Червоні партизани!

Поширюйте свій фронт боротьби! Знищуючи німецьких загарбників, поверніть свою зброю також проти кремлівських катів та їх аґентів! Женіть від себе політруків і командирів, присланих з Москви!

Вступайте на проґресивний шлях великого майбутнього! Єднайтеся з народами проти всіх катів і гнобителів — за ща-

сливе майбутнє, за новий лад вільних народів у самостійних національних державах!«

Так, отже, УПА на кожному кроці, і в національних батальйонах при німецькій армії, і в рядах червоної партизанки, ясно вказувала поневоленим народам СССР, куди і з ким їм треба йти і як боротися за своє визволення. Сама ж героїчна боротьба УПА, її великі успіхи притягали до її лав усі народи, гноблені сталінським імперіялізмом.

Боротьба національних відділів народів СССР при УПА — це окрема широка тема, що не входить у рямки нашої статті. Для ілюстрації ми наведемо лише кілька фактів:

25. 7. 43 р. в триденних боях загони УПА під ком. к-ра Крука, в околицях Теремна (пограниччя Рівенської — Кам'янець-Подільської обл.), в яких повністю розгромлено сталінських партизанських грабіжників, що вще довший час напастували мирне населення, особливо відзначився відділ грузинів (за бойовим звітом УПА з 1 серпня 1943 р.).

В серпні 1943 р. відділ УПА, складений також з узбеків, грузинів і росіян, знищив у боях з німцями у Млинівському районі (Рівенська обл.) 60 гітлерівських бандитів (за повідомленням газети УПА »До зброї«, вересень 1943 р.).

29. 4. 44. р. у великому бою відділів УПА з військами НКВД в с. Залізниця (Крем'янеччина) взяли учась і відзначилися національні відділи під ком. к-ра Яструба. В цьому бою ворог утратив 240 вбитими (за бойовим звідомленням к-ра УПА Ясеня).

Наслідком великої роз'яснювальної роботи УПА серед народів СССР, а далі спільної боротьби цих народів у лавах УПА, дальшим етапом на шляху до зміцнення співпраці між ними була І-ша Конференція Поневолених Народів Сходу Европи й Азії. Ця конференція була скликана за ініціятивою УПА і відбулася 23—26. ІІ. 43 р. на території, визволеній від німецьких загарбників Українською Повстанчою Армією. В роботі цієї конференції, що має важливе значення історичне, взяли учась, крім української делеґації, 12 делеґацій: азербайджанська, білоруська, башкирська, вірменська, грузинська, кабардинська, казахська, осетинська, татарська, черкезька, чуваська, узбецька. Вони представляли справжні прагнення своїх народів: боротися проти гітлерівських і сталінських поневолювачів за своє національне і соціяльне визволенення, жити власним вільним життям, будувати самим своє життя у своїх незалежних державах, у тісній дружбі з усіма народами. Конференція виробила ряд політичних і практично-організаційних постанов, направлених на скріплення і дальше поширення спільної боротьби поневолених народів Сходу Европи й Азії, в якому вичерпно з'ясовано політичне становище поневолених народів, завдання, що стоять перед ними, і перспективи їхньої боротьби.

Ось виїмок із цього звернення:

»Щоб вийти з сьогоднішнього трудного становища, припинити лише війну замало. Для цього необхідно повалити цілий державний устрій, знищити імперіялістичні кліки і побудувати новий лад на Сході Европи й Азії. Цей лад виключить можливість поневолення одного народу другим, виключить усякий імперіялізм і ґарантуватиме повну волю розвитку кожного народу. **Цей лад мусить бути побудований на системі незалежних держав кожної нації на своїй етнографічній території.**

Здійснити цей лад можна тільки в безпощадній боротьбі з імперіялістичними правлячими верхівками, тільки шляхом національної революції.

В боротьбі проти спільних гнобителів — сталінського і гітлерівського імперіялізмів — необхідний єдиний фронт усіх народів Сходу, керований своїми національними проводами. Для перемоги національної революції потрібний підйом національних мас. Поневолені народи Сходу вже вступили на шлях цієї священної боротьби. В цій боротьбі вони добилися вже поважних успіхів... В повній солідарності з ними ведуть таку ж боротьбу проти імперіялістів народи Західньої Европи. Слідом за цим боротьба поширюється на території Европи та цілої імперії СССР, втягаючи до повстання всі поневолені народи, а також російський та німецький народи, придушені власними імперіялістичними кліками. Мільйони бійців червоної армії, розсіяні по цілій Европі й Азії, — в окопах, на фронті, в запіллі, в німецькому полоні, в національних батальйонах при німецькій армії, мільйони робітників у воєнних заводах, у колгоспах, на каторжних роботах у Німеччині і Сибіру, — це велика армія революції Сходу, це запорука її перемоги«.

Природно, що це все, і національні відділи народів СССР при УПА, і Конференція Поневолених Народів, дуже затривожило як гітлерівських, так і сталінських імперіялістів. Вони казилися з люті, що народи ці не хочуть більше вмирати за їхні загарбницькі пляни, що народи ці відшукали правильний шлях, шлях спільної боротьби проти поневолювачів, проти тиранії, проти тоталізму як фашистської, так і большевицької видозміни.

Спільна боротьба українського й інших народів СССР особливо затривожила сталінських можновладців, призвичаєних монопольно виступати від імени поневолених

народів, призвичаєних заявляти перед світом, що в них національне питання повністю і найкраще розв'язане, що всі народи СССР живуть вільно і рівноправно. Якраз боротьба УПА і національних відділів при ній, Конференція Поневолених Народів були кричущим запереченням цього і цілковито здирали ширму із сталінських імперіялістів. Кремлівські верховоди вдалися до маневрів із зміною конституції, ширили брехливу пропаґанду проти УПА; а головно почали масово насилати своїх аґентів, щоб знутра шкодити справі спільної боротьби поневолених народів СССР. Та ці мерзенні енкаведівські пляни були розкриті і повністю розбиті. Не довели ні до чого і спроби знищити чи бодай послабити УПА за допомогою червоної партизанки. Вона на території дій УПА була цілковито розторощена. В цьому розгромі активну участь взяли і національні відділи поневолених народів СССР при УПА.

II.

На зміну відступаючим гітлерівським загарбникам на Україну прийшов знову сталінський окупант. УПА була до цього приготована і старих своїх поневолювачів прийняла одвертою боротьбою. Та одночасно УПА зустрілася з червоноармійцями, з тими мільйонами простих робітників, селян і інтеліґентів численних національностей СССР, що їх кремлівські верховоди насильно загнали в ЧА і до останніх меж прикрутили терористичною дисципліною.

Кому ж могла бути ближчою боротьба українського народу, як не цим мільйонам червоноармійців? Кому ж великі проґресивні ідеї УПА могли бути більше зрозумілі, як не цим мільйонам різних народів у червоноармійському мундурі? Адже ж вони громили гітлерівських загарбників, але й не менш ненавиділи сталінських імперіялістів. На шляху свого походу вони бачили гітлерівські порядки, але на своїй власній шкурі відчували і всі благодаті сталінського ладу. Тому ідеї УПА, ідеї боротьби проти гітлерівських і сталінських імперіялістів, імперіялістів однієї масти, ідеї розгрому тих імперіялістів, ідеї визвлення поневолених ними народів, трапляли до серця червоноармійцям, бо це ж були і їхні, усвідомлені чи не усвідомлені, ідеї.

Безумовно, війна допомогла червоноармійцям не одне пізнати, не одне побачити й не одне навчитися, що, в результаті, ширше відкривало їхні очі на сталінські імперіялістичні злочини. Люди ці, що постійно жили в умовах фронтової дійсности, навчилися також сміливіше протиставитися і менше коритися.

Зрозуміло, що саме на це червоноармійське середовище, середовище різних національностей СССР, УПА звернула свою особливу увагу (в цій статті ми не обговорюватимемо роботи УПА з червоноармійцями-українцями).

Кремлівські верховоди добре усвідомили собі всю загрозливість ідей УПА.

Користуючись своїм монопольним правом на пропаґанду, вони всіляко одурманювали і обманювали червоноармійські маси. От, як, напр., повчав Калінін своїх аґітаторів підходити до бійців-червоноармійців не росіян: »...бійцеві, чи то грузинові, чи то казахові, чи то узбекові, який б'ється погано чи виявляє легкодухість, аґітатор міг би сказати приблизно так: »Невжеж ти хочеш, щоб ми не брали участи у війні, коли всі інші національності б'ються, як леви? Хіба ж ми можемо залишатися осторонь від війни?.. Подумай що, хіба добре буде, якщо нашу республіку почнуть вважати за таку країну, люди якої не можуть битися, нездатні воювати й захищати себе?.. Якщо бійці вам скажуть» »Що ти нам так говориш і так нас лаєш?« — то ви можете на це відповісти: »Я теж узбек (чи казах), я не менше як і ви, люблю свій народ, тому я так і кажу«. (»Спутник агитатор« ч. 15—16, 1943 р.). Сталінські ґеббельси заздалегідь поширювали найнеправдоподібніші вісті про УПА, про українсько-національний визвольний рух. Зокрема, з хвилино свого нового приходу на Україну вони почали кампанію наймерзеннішої брехні, направленої проти УПА. Ці народні кровопивці, ці кати мільйонів народів, ці щурі, що безсоромно втікали до Уфи, із тільки їм притаманною безсоромністю і цинізмом твердили перед червоноармійцями, що УПА проти народу, що вона вбиває червоноармійців, що вона не воювала проти німців. Всю цю безсоромну брехню сталінські імперіялісти поширювали з метою перешкодити єднанню червоноармійців з УПА, не допустити до них революційних ідей УПА.

Та не зважаючи на цю скажену забріхану пропаґанду, не зважаючи на доведену до крайніх меж ізоляцію червоноармійців від населення, сталінським імперіялістам не вдалося сховати перед червоноармійцями правди про УПА. Правда тисячними струмочками просочувалася до червоноармійців, ворушила їхню ненависть і накипіле горе, відкрила їм очі, робила їх своїми поклонниками.

Не могли партійно-енкаведівські гайдуки в армії допильнувати, щоб червоноармійці не говорили з населенням. Не помагали жадні заборони. А населення, оповідаючи про німецькі злочини, про варварства гітлерівців, ґестапо, розказувало також про те, хто весь час був з ним, хто боронив його перед терором, континґентами, перед вивозом до Німеччини, кому воно допомагало, розказувало про свою рідну Повстанчу Армію, про своїх дорогих воїнів-повстанців.

Населення розказувало, що УПА бореться проти гітлерівських і сталінських окупантів. Червоноармійці, що бачили й переживали всі сталінські злодіяння за фронтом, приходило до переконання, що боротьба УПА проти гітлерівських і сталінських імперіялістів — це єдино правильна боротьба, це найкращий вихід для поневолених народів СССР.

Із »нововизволених областей« приходили насильно змобілізовані. Вони також, не зважаючи на погрози, що ними засипувано по воєнкоматах і спецвідділах, розказували червоноармійцям-фронтовикам всю правду про український революційно-визвольний рух, про боротьбу УПА. У червоноармійців зростала віра в цю боротьбу.

До того ж уздовж усіх шляхів, по яких робилися походи червоноармійців, останніх вітали тисячі повстанських листівок і закликів, розліплених по придорожніх деревах, телефонічних стовпах, поруччях, стінах будинків. Вночі на постоях підкидала їм їх невидима повстанська рука. Ось деякі з закликів:

> **»Червоноармійці!** Тільки всенародним революційним зривом розторощимо гітлерівську тюрму народів — »Нову Европу« і сталінську — СССР. Тільки революційним шляхам знищимо криваву імперіялістичну війну і побудуємо новий порядок і надійний мир! Геть гітлерівсько-сталінський розбій і грабіж!
>
> **Червоноармійці!** Не йдіть проти народу! Не виступайте проти УПА, яка бореться проти наших спільних поневалювачів — гітлерівських і сталінських окупантів! Приєднуйтеся до повстанських відділів! Хай живе мир і дружба народів.
>
> **Червоноармійці!** Станьте одностайно на захист життя і майна Вашого і Ваших рідних! Станьте до боротьби проти ворогів людства — гітлерівських і сталінських паліїв війни! Смерть Гітлеру і Сталіну! Воля народам і людині!« (Із закликів УПА до червоноармійців).

Не вспівали роз'їздні енкаведівські загони знищувати повстанських закликів і листівок. Не помагали погрози населенню, і чи тільки погрози? Енкаведівські бандити часто розстрілювали тих, на чиїх будинках були розліплені чи розписані заклики. Населення, проте, листівок не знищувало, не знищували їх і червоноармійці. Вони поодиноко чи гуртом запопадливо читали їх, і кожне слово глибоко вкарбувалося в їхню душу. Читаючи листівки, червоноармійці давали волю своїм наболілим почуттям. Вони також дбайливо заховували листівки і потім поширювали серед своїх товаришів, не зважаючи на переслідування НКВД.

Ось кілька витягів з листівок УПА, що їх поширювано під час походу на захід:

> **»Червоноармійці!**
>
> Гітлер і Сталін хочуть панувати над усім світом, хочуть підкорити собі всі народи. Берлінські і московські імперіялісти довго підготовлялися до війни, довгими роками будували воєнну промисловість і за рахунок широких народних мас виробляли засоби вбивства і винищення. Заключаючи розбійницький союз з гітлерівцями, кремлівські імперіялісти забезпечили німецьку армію хлібом, вугіллям і іншою сировиною. Вони таким чином допомогли перемогти народи Західньої і Середньої Европи...
>
> **Червоноармійці!** Війна вступила в критичну фазу. Поневолені народи виступили єдиним фронтом, щоб розвалити німецьку тюрму народів — »Нову Европу« і большевицький СССР. У великому революційному фронті йде український народ. Його боротьбу організовує і проводить Українська Повстанча Армія. В УПА ведуть боротьбу національні відділи поневолених народів Европи й Азії за новий справедливий лад, за самостійні держави вільних народів!
>
> ... Єднайтеся з народом! Включайтеся в революцію! Спільним всенародним зривом рознесем тюрму народів, зметем з лиця землі народних катів і паліїв війни«. (Із листівки того ж заголовку російською мовою. Грудень 1943 р.).
>
> **»Червоноармійці і командири!**
>
> Українські повстанці знищують тільки большевицький терористичний апарат — НКВД, партійних верховодів, червоних губернаторів, городоначальників і інших сталінських мерзотників«. (Із листівки російською мовою »Червоноармійці і командири«, січень 1944 р.).

Так червоноармійцям ще ніхто не говорив досі. Ніхто перед ними не ставив з такою ясністю і послідовністю ту правду, яку одні з них усвідомили собі, а інші лише відчували. Ніхто з такою переконливістю не усував з-перед їх очей туманної облуди, зручно створеної сталінською пропаґандою. Ніхто з такою силою не промовляв до їх почуттів і переконань.

УПА промовляла до них мовою поневоленого народу, живими фактами страшної совєтської дійсности. Ще більше УПА переконувала їх своєю політичною далекоглядністю, захоплювала патосом своєї революційної боротьби і проґресивністю ідей. Така мова викликала в них довір'я, кріпила віру в великі народні сили. Червоноармійці, представники цих різних національностей СССР, починали ясно розуміти, що большевики такі ж самі імперіялісти, як і гітлерівці, бо всі вони однаково змагають до панування

над іншими народами, до колоніяльного грабежу цих народів.

Пізнавши, що УПА бореться як проти гітлерівських, так і проти сталінських імперіялістів, що вона захищає народні інтереси, що вона бореться за визволення власного народу і тим самим за визволення всіх інших поневолених народів СССР, що вона бореться за знищення як гітлерівського грабежу, так і грабежу експлуататорської кляси сталінських вельмож, червоноармійці всією душею ставали по боці УПА. Природно також, що всі ці гноблені і обдурювані народи бачили найсправедливіше розв'язання національного питання в голошених УПА ідеях повного визволення всіх народів і побудови вільних самостійних держав цими народами. Таке розв'язання повністю відповідає їх відвічним і законним прагненням. Зазнавши на собі всіх страхіть соціяльного визиску і придушення свобід людини, вони захоплювалися програмою УПА. Коротко, великі кличі УПА — »Воля народам, воля людині« — червоноармійці всіх народів СССР сприйняли дуже глибоко.

В період війни збанкротілі ідейно сталінські вельможі, шукаючи опертя для свого імперіялізму, звернулися до розпалювання російського шовінізму. Очевидно, особливо сильно цей шовінізм роздувався в армії. Враховуючи це, УПА звернулася в листопаді 1943 р. із листівкою до червоноармійців-росіян, в якій виразно зформувала цілі боротьби українського народу і його стосунки до російського народу. Ось витяги:

»Український народ вважає большевиків не визволителями, а звичайними загарбниками, які тільки прикриваються фальшивими фразами »дружби«, »визволення«, »щастя«... Ось чому український народ рішуче добивається повного відділення від большевицького Совєтського Союзу. Відділяючись, український народ закликає до всебічної співпраці і щирої дружби всі народи Совєтського Союзу незалежних, самостійних національних держав. Ми також будемо в дружніх відносинах і з російським народом, якщо він, скинувши сталінське ярмо, побудує свою державу тільки на своїх етнографічних землях. Але ми ніколи не погодимося, щоб російсько-большевицькі імперіялісти під плащиком »визволення« окупували нашу Україну, політично і національно поневолили і грабували її.

Товариші червоноармійці і командири!

Ми звертаємося до Вас підтримати нашу боротьбу за незалежну Україну без гітлерівського і большевицького поневолення. Не виступайте проти нас! Не слухайте комісарів, які нацьковують Вас проти українських повстанців«. (Із листівки російською мовою »Товариші, росіяни червоноармійці і командири«).

Окрема обстанова повстала після закінчення війни. Сталінські вельможі святкували перемогу над своїми гітлерівськими конкурентами. Та ця перемога, куплена народною кров'ю, здобута ціною життя мільйонів червоноармійців усіх народів СССР, не дала нічого народам СССР, не принесла жадних змін, навіть полегш, працюючим масам. Навпаки, сталінські вельможі ще дальше розгорнули національний гніт і соціяльний визиск. Природно, що перед всіма червоноармійцями повстало питання: за що вони боролися, що змінилося в їх становищі з розгромленням Гітлера? Відповідь на це їм дала УПА.

»З поваленням Гітлера, — писала УПА в своєму зверненні до червоноармійців у липні 1945 р., — **залишилися диктатори-імперіялісти на своїх постах, і зовсім нічого не змінилося в безправному становищі народів, працюючих мас. Далі існує гноблення, експлуатація, терор«.** Після такого ствердження УПА закликала червоноармійців:

»... Ваша боротьба за торжество справедливости на наших землях незакінчена. Ви її закінчите справді переможно лише тоді, коли, у свою чергу, **повалите диктаторський терористичний експлуататорський режим найбільших ворогів народу — режим Сталіна і його кліки...**

Підривайте сталінську систему зсередини... знищуйте ворогів народу, вірних льокаїв сталінського імперіялізму. **Організовуйте підпільну політичну і збройну революційну боротьбу під гаслом: »Воля народам! Воля людині!«**

Не помагайте сталінському охвістю поборювати вже існуючу народно-визвольну революційну боротьбу окремих поневолених народів. **Не помагайте сталінським гайдукам в боротьбі проти визвольно-революційних організацій українського народу...** (Із листівки »Бійці і командири Червоної Армії, переможці гітлерівської Німеччини«).

УПА, отже, була тією силою, яка зогрівала не тільки свій народ, а й усі інші народи до дальшої тривалої боротьби, не зважаючи на те, що сталінські імперіялісти вийшли з війни переможцями. Продовжуючи сама з непослабленою енергією свою боротьбу проти сталінських імперіялістів, УПА переконувала найкраще, що така боротьба є можлива, що вона єдино правильна і доцільна, бо веде до повалення СССР, до знищення сталінського диктаторського режиму, національно-колоніяльного поневолення і соціяльного визволення всіх народів СССР.

Щоб поширити між червоноармійцями за-

клики про необхідність продовжувати війну за повалення сталінського режиму, УПА використала в особливо широких розмірах пересування червоної армії з заходу на схід в липні, серпні, вересні 1945 р. Знову масово поширювано революційні заклики і листівки по всіх містах і селах, із змістом яких запізналися широкі маси червоноармійців.

Які ж практичні результати цієї широко поставленої політичної роботи УПА серед червоноармійців?

Поперше, вона запізнала червоноармійців із справжніми цілями **боротьби українського народу і вплинула на рішучо-прихильне ставлення червоноармійців до УПА.** Доказом цього є численні факти, коли червоноармійці поширюють повстанську літературу, саботують накази свого командування, відмовляються від боротьби проти УПА. Фактів цих подається в нашій підпільній літературі багато, ми один наведемо для прикладу. 26. 3. 46 р. НКВД провадило велику облаву на ліс »Яблінки« між сс. Панчілка, Тиха, Волотинова (р-ну Стрілки, Дрогобицької обл.). Повстанці, витиснені з лісу переважаючими силами ворога, відступили через с. Панчілку в напрямі лісу »Стелець Малий«. Але тут перетяга їм дорогу ворожа танкетка і обстріляла їх вогнем кулемета, який однак скоро затявся. Повстанці використали це і відсунулися до лісу. Та якраз з цього боку над'їхав відділ червоноармійців. Енкаведисти сподівалися, що червоноармійці заатакують повстанців. Та прорахувалися: червоноармійці пройшли попри повстанців дружньо і не зробили до них жадного пострілу. Коли після того енкаведисти питали червоноармійців пояснень їх дії, вони заявили виразно: »До повстанців стріляти не будемо!

Подруге, вона спричинилася до того, що червоноармійці спопуляризовали нашу боротьбу по цілому СССР, вони рознесли відгомін про неї в найдальші закутини СССР, при чому розказали про неї в правдивому світлі, а не в забріханому, як представляє її сталінська пропаґанда. Не диво, що сьогодні наша боротьба, наші ідеї так широко відомі в цілому СССР, що вони пробуджують і наштовхують на боротьбу все, що революційне і патріотичне в усіх народів.

Потретє, вона спричинилася до значного зреволюціонізування червоноармійців, вона привела до усвідомлення червоноармійськими масами потреби революційної боротьби проти сталінської імперіялістичної кліки. Червоноармійці нині голосно виявляють своє незадоволення сталінським режимом і вже не поодиноко, а масово, і бачать єдиний вихід — у поваленні цього режиму. Не бракує і чинних виступів. Червоноармійці знищують партійців, енкаведистів, самі розправляються із зненавидженими офіцерами, активно виступають в оборону народу. Напр. 9. 5. 46. в м. Бурштині (Станиславівської обл.) в результаті збройної сутички між енкаведистами і червоноармійцями загинуло по обидвох боках 10 людей.

25. 11. 45. Стаціонуючи в с. Збоїська (коло Львова) червоноармійці вбили свого ненавидженого старшину.

29. 11. 45. У Львові на вул. 1-го травня червоноармійці знищили трьох лейленантів НКВД.

31. 11. 45. р. У Львові, на Жовківській вулиці, біля рафінерії спирту двоє червоноармійців, висівши з авт, вбили одного партійця і від'їхали. У Львові такі випадки такі часті, що їх важко і назвати випадками.

Не випадково член воєнної ради Прикарпатської воєнної округи ґен-майор Новіков в одній із своїх промов висунув як перше завдання підвищення в армії »революційної клясової пильности« (чит. енкаведівської), бо — »не треба ні на хвилину забувати, що наша округа є прикордонною, що чимало частин розташовані в областях Західньої України, де ще продовжують діяти німецько-українські націоналісти...« (так звичайно сталінські мерзотники називають українських повстанців) — (»Сталінское племя«, газета прикарпатської округи 21-го серпня 46. р.).

З цих причин стане зрозумілою та скажена лють сталінських імперіялістів, з якою вони накидаються на УПА та постійно зростаюча жорстокість і варварськість метод, що їх вони застосовують у боротьбі з УПА, та забріхана пропаґанда, направлена на заплямувнння нашої боротьби. Та, помимо всього, ми можемо сміло твердити це сьогодні, що большевицьким імперіялістам не вдасться замкнути, звузити й заплямувати нашої боротьби. Вона розкочується, поширюється, виходить поза межі України, стає перед всіма народами СССР у своїй незаплямованій чистоті і захоплюючій величі.

(Продовження буде).

ЗАКЛИКИ
проти четвертої сталінської п'ятирічки

1. **Українці!** Четверта п'ятирічка — це нечуваний дотепер грабіж України. Україна далі використовуватиметься як сировинна база і ринок збуту для російської промисловости! Не дозвольте сталінській кліці грабувати наші багатства! Смерть сталінським грабіжникам!

2. **Українці!** Сталінські імперіялісти заплянували ограбити з України для своїх імперіялістичних цілей: 9,7 міл. тонн чавуну, 8,8 міл. тонн сталі, 81,6 міл. тонн вугілля, 325 тис. тонн нафти і ввесь хліб! Досить бандитського грабунку України сталінськими імперіялістами! Багатства України — українському народові! Смерть сталінським бандитам!

3. **Українці!** Сталінська кліка, грабуючи Україну рікрічно протягом 25-ти років на мільярди рублів, щойно тепер заплянувала будівництво першого автомобільного заводу в Україні. »Незалежна«, »індустріяльна« »Українська Радянська «Держава« не випустила дотепер зі свого власного металю ні одної власної автомашини. Большевицькі імперіялісти зосередили все складне машинобудування в центральних областях Росії. В Україні господарюють як в колонії. Смерть сталінським імперіялістам!

4. **Українці!** Бавовняні і вовняні тканини сталінські вельможі виробляють в Росії, а на Україні мішки і шпагати! Так само робили і царські імперіялісти! На боротьбу за повну політичну і господарську самостійність України!

5. **Українці!** Четверта п'ятирічка закріплює колоніяльне становище в Україні. Сталінські вельможі хочуть так господарювати в Україні, як господарюють в Африці капіталістичні грабіжники! Геть колоніяльний грабіж України! На боротьбу зі сталінською п'ятирічкою! Хай живе український народ — вільний господар всіх багатств!

6. **Працюючі!** Четверта п'ятирічка несе Вам нечуваний визиск Вашої праці, руїну Вашого здоров'я! Боріться проти сталінської п'ятирічки! Смерть сталінським паразитам!

7. **Працюючі!** В четвертій п'ятирічці сталінські вельможі знову вироблятимуть тільки літаки, гармати і танки, а не предмети споживання, яких Ви найбільше потребуєте! Геть озброєння! Геть політику загарбань! На боротьбу за справжній мир і добробут працюючих! Смерть сталінським імперіялістам!

8. **Працюючі!** Не хочемо довше жити впроголодь, ходити босі і обдерті! Хочемо хліба, взуття, мануфактури! Хочемо першочергового задоволення наших потреб! Смерть ситим сталінським вельможам!

9. **Працюючі!** Ви ходите обдерті і босі! В маґазинах, призначених для Вас, Ви купити нічого не можете. Партійні енкаведівські паразити все дістають у своїх секретних маґазинах. Так буде й далі у четвертій п'ятирічці. Геть упривілійоване становище сталінських вельмож! Геть секретні маґазини! Предмети першої потреби, по низьких цінах — працюючим!

10. **Працюючі!** Геть сталінські брехливі заяви про перехід до комунізму! Годі нас далі обманювати теревенями про побудову соціялізму! Хочемо жити вільно і заможно! Хай живе революційна боротьба проти большевицьких експлуататорів! Смерть сталінським експлуататорам!

11. **Працюючі** України! Четверта п'ятирічка — це підготовка до нових загарбань чужих земель і поневолення нових народів. Не хочемо вмирати за сталінські імперіялістичні інтереси! Хай живе воля народів і людини! Хай живе Українська Самостійна Соборна Держава!

12. **Працюючі!** Боротись за своє визволення — це значить саботувати четверту п'ятирічку! Зривайте місячні і квартальні виробничі пляни! Поваліть плян 1946 р.! Смерть сталінським поневолювачам!

13. **Працюючі України!** Зривайте сталінські пляни кожного дня і на кожному кроці! В цей спосіб прискорите розвал ненависної сталінської імперії! Хай живе боротьба українського народу за Самостійну Соборну Українську Державу!

14. **Робітники!** Четверта п'ятирічка — це жорстокий визиск Вашої праці! Не дозвольте сталінським експлуататорам визискувати людини людиною! Хай живе боротьба працюючих СССР проти сталінських експлуататорів!

15. **Робітники!** Четверта п'ятирічка несе Вам ярмо соц. змагань і стахановщини! Геть ці сталінські методи визиску! Зривайте соцзмагання! Не включайтеся в стахановський рух! Хай живе вільна праця вільної людини!

16. **Робітники!** Запляноване п'ятирічним пляном підвищення продуктивности праці спирається в першу чергу на визиску Ваших фізичних сил. Підвищення це доконується не для Вашого добра, а для наживи сталінських визискувачів. Боріться проти сталінського підвищення продуктивности праці! Смерть сталінським п'явкам!

17. **Робітники!** В четвертій п'ятирічці експлуататорська кляса сталінських вельмож хоче закріпити ще сильніше своє панування над Вами! Смерть сталінським експлуатато-

рам! Хай живе боротьба за безкласове суспільство!

18. **Робітники!** Перетворім четверту п'ятирічку в організовану боротьбу за потоптані сталінською клікою права робітничої кляси! Геть монополію большевицької партії! Хай живе участь справжніх представників робітників у керівництві державою і народним господарством!

19. **Робітники!** Мета четвертої п'ятирічки — зміцнення сталінського тоталізму і диктатури большевицької партії. Геть диктатуру Сталіна і його партії! Хай живе демократія! Хай живе свобода слова, преси і зборів!

20. **Робітники!** Четверта п'ятирічка — це посилений терор НКВД і НКГБ. Смерть НКВД і НКГБ — терористичній опорі сталінської імперіялістичної кліки! Хай живе воля людини!

21. **Робітники!** Четверта п'ятирічка — це масові арештування працюючих за найменше порушення варварської »трудової« дисципліни. Геть сталінську »трудову дисципліну!« Геть сталінські концентраційні табори! На шибеницю Сталіна і його соратників!

22. **Робітники!** Боріться за підвищення зарплати в четвертій п'ятирічці, за повне і реґулярне її виплачування, за справжнє знижування цін! Хай живе заможний робітник! Смерть сталінським експлуататорам!

23. **Робітники!** Нужденною премією сталінські експлуататори хочуть спонукати Вас до більш інтенсивної праці. Геть цей підлий засіб визиску! Хочемо не премії, а справжньої зарплати за нашу працю!

24. **Робітники!** Сталінські вельможі доручили профспілкам організувати соцзмагання і стахановщину. Геть сталінські профспілки — знаряддя експлуатації робітничої кляси в руках сталінської кліки! Смерть сталінським верховодам з профспілок! Керівництво профспілками — до рук справжніх робітників! На боротьбу за справжню демократію в профспілках!

25. **Робітники!** Ми хочемо миру! Четверта п'ятирічка — це підготовка сталінською клікою нової загарбницької війни! Смерть сталінським загарбникам!

26. **Робітники!** Четверта п'ятирічка — це підготовка до нових загарбницьких війн, це зміцнення поліційної дитатури Сталіна, це нелюдська експлуатація працюючих клясою сталінських вельмож. Геть сталінську п'ятирічку! Боротьбою проти четвертої п'ятирічки докажіть свою солідарнісь з усією робітничою клясою світу в її боротьбі за справедливий мир, за справжню демократію, за знищення експлуататорів всіх мастей! Хай живе спільна боротьба робітників СССР із робітниками усього світу!

27. **Робітники лісової промисловости!** Большевицькі окупанти заплянували знищити дорешти ліси України. Не допустіть до варварського знищення Ваших лісів! Зривайте пляни рирубки і вивезення лісу! Боріться за підвищення зарплати, за покращання матеріяльних умов Вашого життя!

28. **Робітники нафтової промисловости!** Нафту, яку добуваєте, зуживається не на потреби населення, а для підготовки до нової загарбницької війни. Зривайте плян видобутку нафти! Саботуйте четверту сталінську п'ятирічку! Боріться за підвищення зарплати! Смерть сталінським експлуататорам!

29. **Робітники!** Єднайтеся з УПА, яка бореться за знищення сталінських експлуататорів, за безклясове суспільство — суспільство без пана і без раба! Хай живе УПА! Хай живе воля народів і людини!

30. **Колгоспники!** Четверта п'ятирічка — це новий грабіж Вашого хліба, це голодні трудодні. Саботуйте колгоспні роботи! Хліб працюючим! Геть сталінську »трудову дисципліну«! Хай живе вільне користування працюючих продуктами своєї праці! На боротьбу за Українську Самостійну Соборну Державу!

31. **Колгоспники!** Сталінські вельможі готуються забрати у вас весь хліб. Зривайте пляни хлібозаготівлі! Саботуйте молотьбу! Знищуйте й ушкоджуйте молотарки! Знищуйте заготсклади й маґазини! Смерть сталінським грабіжникам! Слава Українським Повстанцям!

32. **Колгоспники!** Сталінські вельможі розкошують на Вашому хлібі, а Ви живете впроголодь. Хліб Вам, бо Ви його продукуєте! Беріть його! Розганяйте охорони коло колгоспного зерна! Знищуйте активних енкаведівських наглядачів, погоничів і сексотів!

33. **Колгоспники!** Вашою худобою Сталін поповнює тваринницькі ферми. Геть злочинну »контрактацію« молодняка! Смерть сталінським паразитам!

34. **Колгоспники!** Додаткова оплата трудодня — це підлий сталінський засіб вимотати з Вас остані сили. Саботуйте колгоспні роботи! Геть сталінські колгоспи!

35. **Колгоспники!** Сталінські паразити будують для себе розкішні доми, а ми мусимо товпитися в сирих землянках, в глиняних хатах. Смерть сталінським паразитам! Ми хочемо жити культурно і заможно! Ми хочемо мати гарні хати!

36. **Селяни!** Сталінські окупанти приготовляють для Вас колгоспне ярмо. Не йдіть до колгоспу! Не слухайте облудної пропаґанди! Мужньо протиставляйтеся теророві НКВД! Хай живе вільний український селянин в Українській Самостійній Соборній Державі!

37. **Селяни!** Четверта п'ятирічка — це один великий грабіж села. Зривайте хлібопоставки! Затягуйте молотьбу! Ховайте зерно! Не здавайте молока, м'яса! Хай живе УПА — захисниця українського народу!

38. **Селяни!** Вас охчуть вивезти сталінські вельможі на каторжні роботи на Урал і на Сибір. Не дозвольте мобілізувати себе на ці

роботи! Геть сталінські терористичні облави! Смерть енкаведівським людоїдам!

39. **Українська молоде!** Иди попереду всенародної боротьби проти сталінського поневоленення! Саботуй на кожному кроці сталінську п'ятирічку! Хай живе українська патріотична молодь! Хай живе УПА! Хай живе ОУН!

40. **Інтеліґенціє!** Спільно з усім народом в школах, на підприємствах, в установах саботуй сталінську п'ятирічку! Роз'яснюй працюючим масам суть сталінської п'ятирічки! Смерть сталінським імперіялістам! Смерть зрадникам! Слава УПА!

41. **Жінки!** Зривайте сталінські молокопоставки! Не годуйте українським молоком сталінських гадів, а залишайте його своїм дітям! Смерть сталінським грабіжникам!

42. **Жінки!** Ми не маємо чим приодягнути себе й своєї сім'ї, а сталінські вельможі розкошують у пограбованім з Ваших скринь. Хочемо полотна, сукна, одягів у кооперативах, на ринку, а не з-під поли і з рук жінок сталінських жінок вельмож — спекулянток! Смерть сталінським злодіям!

43. **Жінки!** Досить, щоб наші діти гинули як гарматне м'ясо на ненавистних нам загарбницьких війнах, досить, щоб вони карались по тюрмах, конали на Сибірі! Геть сталінську тюрму народів СССР! Хай живе Українська Самостійна Соборна Держава!

44. **Жінки!** Не їдьте на каторжні роботи на Донбас, на Урал і Сибір! Там жде Вас загибіль! Геть сталінські людоловлі! Хай живе УПА! Хай живе ОУН — оборонці українського народу!

45. **Жінки!** Нас виганяють з хати від недолітніх дітей каторжно працювати на сталінських партійних вельмож! Непосильна праця наших чоловіків не вистачає навіть на нужденне виживлення наших дітей. Хочемо хліба для наших дітей! На боротьбу за справді щасливе материнство! На боротьбу за Українську Самостійну Соборну Державу!

46. **Жінки!** Сталін і його партія руйнують наше здоров'я, нашу молодість на непосильних для нас роботах! Геть сталінську брехливу рівноправність жінки! Хочемо права на першочергову легку фізичну працю! Хочемо бути здоровими матерями! Смерть сталінським нелюдам!

47. **Жінки!** Досить окупантських знущань в Україні! Досить нам дивитися на ловлю наших дітей, на їхню смерть на тортурах! Геть сталінські варварські облави! Смерть енкаведівським людоловам! В лавах ОУН — УПА наші діти виборюють собі і своїм нащадкам спокійне завтра! Хай живе Українська Самостійна Соборна Держава!

48. **Жінки!** Сталін своєю новою п'ятирічкою задумав дорешти пограбувати український народ. Не дайте Сталіну і його кліці відняти від уст Ваших дітей останній шматок хліба! Не дайте зруйнувати їхнього здоров'я працею, примусовою стахановщиною і соцзмаганням! Вступайте на боротьбу проти сталінської п'ятирічки! Боріться за вільне заможне життя в Українській Самостійній Соборній Державі!

49. **Жінки!** Четверта п'ятирічка — це нові люксусові будинки для сталінських вельмож, нові розкоші для їх жінок! Для Вас — це Ваші тісні повалені кватири, це сухоти Ваших дітей. Смерть новим сталінським багатіям! За справедливий соціяльний лад!

50. **Переселенці!** Сталін за допомогою своїх польських аґентів вигнав Вас з рідних хат. Він хоче, щоб Ви тут працювали на нього. Він хоче загнати Вас до колгоспів. Не йдіть до колгоспів! Саботуйте сталінську п'ятирічку! Хай живе УПА! Хай живе ОУН!

51. **Демобілізовані й інваліди ЧА!** Не за те проливали Ви Вашу кров, щоб далі бути голодними і босими, щоб далі гнути свою спину під сталісьнким п'ятирічним тягарем. На кожному кроці зривайте сталінські пляни! Домагайтеся покращання побутово-матеріяльних умов нашого життя! Смерть Сталіну!

11. VII. 46.

Організація Українських Націоналістів

КОМУНІКАТ

Цим повідомляємо громадянство наших народів, що в наслідок спільного порозуміння трьох антибольшевицьких міжнаціональних формацій боротьби за національно-державне визволення своїх народів — Антибольшевицького Бльоку Народів (АБН), »Інтернаціоналу Свободи« та Прометеївської Ліґи Атлянтійської Хартії (»Прометей«) створено об'єднання цих формацій на засадах, що їх висловом є наступний документ, схвалений відпоручниками названих формацій:

1) Об'єднання антибольшевицьких міжнаціональних формацій боротьби за національне і соціяльне визволення своїх народів утворюється з метою консолідації сил для досягнення спільних цілей.

2) Об'єднання міжнаціональних формацій має назву »Антибольшевицька Ліґа Освобождення Народів« (АЛОН).

3) Метою АЛОН є боротьба за:

1. знищення і розподіл російсько-большевицької імперії та переборення російського імперіялізму всіх видів і утворення натомість самостійних, суверенних, соборних, національних, демократичних держав усіх народів;

2. побудову на руїнах російської імперії нової системи міждержавних відносин на засадах повно суверенности кожної національної держави, їх дружньої співпраці між собою, взаємної пошани і всебічного врахування їх інтересів, без будь яких імперіялістичних зазіхань;

3. Здійснення на тих же засадах зв'язків та взаємовідносин зі світом в дусі Атлянтійської Хартії.

Отже АЛОН протиставляє імперіялістичним цілям СССР, що прагне до встановлення всесвітньої комуністичної диктатури, себто всесвітньої тюрми народів і людей, — повне самовизначення і усамостійнення всіх народів світу, гармонійну співпрацю і льояльну взаємодопомогу самостійних соборних національних держав усіх народів, як однаково вільних і однаково рівних, без огляду на величину, расу та економічне положення.

4. Здійснення в своїх державах такого демократичного правопорядку та соціяльних відносин, які базувались би на справжньому народоправстві і соціяльній справедливості, на рівній для всіх відповідальності перед законом, на повній політичній, релігійній, культурній та економічній свободі громадян, на сталості здорових родинних відносин, знищенні всякого терору та господарської експлоатації, забезпеченні умов що зумовляли б зріст та вільний розвиток національних культур, творчу діяльність громадян і неухильний зріст життєвого рівня населення.

4) Досягнення цієї мети є можливе лише шляхом Визвольної Революції Народів, поневолених російсько-большевицькою імперією, та рівночасної співучасти в боротьбі з комунізмом в решті країн світу.

Скоординувати, зміцнити та поширити визвольну боротьбу, об'єднати для цього сили всіх поневолених народів, а також відкрити всім справжню суть большевизму, його ідеологію, програмові заложення та його руйнуючу роботу у всьому світі, — це завдання АЛОН, практичний зміст його діяльности.

5) Знищення комунізму та його большевицької централі СССР, це умова, без якої не може бути миру та спокою на землі. Тому цілі АЛОН мають універсальне значення.

Не зважаючи на всі намагання демократичного світу до миру, СССР за своєю суттю був і є та буде агресивним і змагатиме до геґемонії в світі. Тому АЛОН вважає, що всякий конфлікт демократичного світу з СССР сприятиме розв'язці світової проблематики, якщо утворить ситуацію, що вестиме до прискорення та полегшення визвольного зриву народів. Саме тільки мілітарне знищення СССР, якщо не будуть здійснені цілі Визвольної Революції Народів, є нездатне забезпечити мету.

В цьому сенсі визвольний рух поневолених СССР народів є **третьою** силою, яка мусить відограти вирішальну ролю в розв'язці світової проблематики.

6) АЛОН має на меті об'єднати діяльність своїх організацій в сфері:

1. єдиної репрезентації та захисту визвольних рухів поневолених та загрожених большевизмом народів перед зовнішним світом;

2. консолідації сил для антибольшевицької боротьби;

3. координації визвольних плянів та дій;

4. перепровадження акцій, що скеровані на допомогу повстанчим і всім іншим визвольним силам, які борються на своїх землях та їх захист у світі;

5. організації масових акцій еміграції з метою їх співучасти у визвольній боротьбі,

а також з метою захисту інтересів самих еміграцій.

7) В сучасний момент АЛОН об'єднує: АБН, »Інтернаціонал Свободи«, і »Прометей«. До Об'єднання можуть приєднатись і другі аналогічні організації.

Зазначені в цитованому документі засади лягли в основу схваленого відпоручниками трьох названих формацій »Статуту АЛОН«, що він є тепер зобов'язуючим для цих формацій.

Підписали відпоручники:

1) **Антибольшевицького Бльоку Народів (АБН).**
2) **»Інтернаціоналу Свободи«.**
3) **Прометеївської Ліґи Атлянтійської Хартії (»Прометей«).**

Постій, 23 листопада 1947 року.

ЗМІСТ:

ВИЗВОЛЬНА

ПОЛІТИКА

Український суспільно-політичний місячник — Орган Проводу ЗЧ ОУН

Ч. 1 (18) 1948 Рік III

EX L.
ІВАНА·ТА
СТЕФАНІЇ
ЗВАРУН
Б. Сорока 1999 р.

ВІДОЗВА

Проводу ОУН на рідних землях до дня 22 січня

УКРАЇНЦІ!

ДРУЗІ РЕВОЛЮЦІОНЕРИ-ПОВСТАНЦІ!

22 січня 1918 р. проголошено в столиці України — Києві створення Самостійної Української Держави.

Сім днів пізніше — 29 січня 1918 р. молоденькі українські учні-школярі станули зі зброєю в руках в обороні Української Держави і полягли усі смертю Героїв під Крутами.

22 січня 1919 р. проголошено в Києві злуку Західньо-Українських Земель з Українською Народньою Республікою в одну Соборну Українську Державу.

Пам'ять і спомин цих великих історичних подій провадили і провадять нас сьогодні, протягом 29 років, у боротьбі за здійснення цього святого ідеалу — волі і самостійної державности українського народу.

На шляху боротьби за здійснення цього ідеалу ми створили новий могутній акт самостійности України в дні 30-го червня 1941 р. — і створили нову велику добу визвольних змагань України, ще більше завзяту і героїчну, якої іменем і прапором стала УПА.

Святі заповіти наших батьків, які вони передали нам в історичних актах 22 січня, виписані кров'ю Героїв Крут і кров'ю сотень тисяч українських воїнів, поляглих у визвольних змаганнях 1917—20 років — перебрало і сповняє гідно наше геройське покоління УПА, в сьогоднішній другій великій добі визвольних змагань українського народу.

Ми горді з цього і йдемо свідомо на найважчу боротьбу та сповнимо наш великий святий обов'язок гідно до кінця.

Будемо непохитно вірні тим святим ідеалам, будемо незломні у боротьбі за них, — доки не здійснимо їх, доки не здобудемо Вільної Самостійної Соборної Української Держави!

ХАЙ ЖИВЕ СЛАВНА УКРАЇНСЬКА ПОВСТАНСЬКА АРМІЯ!

ХАЙ ЖИВЕ УКРАЇНСЬКА ГОЛОВНА ВИЗВОЛЬНА РАДА!

ХАЙ ЖИВЕ СПІЛЬНИЙ ВИЗВОЛЬНИЙ ФРОНТ УСІХ НАРОДІВ, ПОНЕВОЛЕНИХ І ЗАГРОЖЕНИХ МОСКОВСЬКО-БОЛЬШЕВИЦЬКИМ ІМПЕРІЯЛІЗМОМ!

СЛАВА УКРАЇНІ!

Постій, в січні 1947 р.

ДЕКЛЯРАЦІЯ

Проводу Українських Націоналістів

після закінчення другої світової війни в Европі

З нагоди розвалу ганебної пам'яті німецького імперіялізму та у зв'язку з закінченням другої імперіялістичної війни в Европі, що замикає окремий період в історії, а далі у зв'язку з існуючою дійсністю на українських землях, що позначається збройною боротьбою народніх мас проти жорстокої большевицької окупації, як теж у зв'язку з зарисованням нової констеляції на міжнародньому терені, що проявляє симптоми чергової третьої світової війни, — Провід Організації Українських Націоналістів (ОУН) після аналізи міжнароднього й внутрішнього становища українського народу та в повній свідомості серйозности становища, в якому опинився український народ, і в свідомості історичної відповідальности, яку бере на себе, видає оцю свою декларацію.

I.

Наші ідейно-політичні основи.

У вогні нашої (ОУН) шіснадцятирічної визвольно - революційної боротьби оформилися й утвердилися зокрема в другій світовій війні вартості, що для українського народу стали єдино незажитними правдами.

Основні з них це:

1. Ідея української самостійної соборної держави, що є точно визначеним поняттям і не може бути відмінена жодними »советськими Українами« чи іншого роду експозитурами чужого імперіялізму.

2. Українська нація, що є вихідною всіх чинностей і кінцевою всіх змагань. Всі намагання поставити український народ у підрядне становище щодо таких понять як кляса, раса чи союз народів, у наслідку ведуть до імперіялістичного поневолення.

3. Політична і військова революційна організація, що у визвольний період творить хребет народу і його провід. Без такої сили опертої на народі і ним визнаваної, годі говорити про національну й політичну зрілість нації та вірити в успішність її змагань до власної незалежности. Суть не в назві організації, більш чи менш приємливій для широкого світу, а в змісті, що його організована українська суспільність визнає, а визвольно-революційний провід реалізує. Український визвольно-революційний рух не був і не є тотожним поняттям з італійським фашизмом чи німецьким націонал-соціялізмом, бо в теорії і в практиці поставив себе в становища противника тих доктрин.

4. Незалежна політика і орієнтація на власні сили. Бездержавному народові в боротьбі за волю можна, а часто і треба мати союзників, але ніколи — імперіялістичних опікунів. Політична група, яка узалежнює свою визвольну тактику від політики чужої держави, стає шкідливою для національно-визвольної справи.

5. Революційна стратегія й тактика визвольної боротьби, що єдина дотепер виправдала себе в українській дійсності. Всі намагання українських партійних чинників легально-опортуністичним шляхом реалізувати визвольну концепцію покінчилася повною невдачею. Революційний табір хоч не здобув ще держави, то своїми діями й осягами видимо наблизив день її повстання і сьогодні консеквентно реалізує обраний плян.

6. Прогресивна програма, що синтезує всі здорові соціяльні надбання минулого й сучасного та свідомо накреслює органічні для народу напрямні в побудові нового змісту державного та нового безклясового суспільства.

7. Спільний фронт поневолених народів проти російсько-большевицького імперіялізму як єдино реальний міжнародний чинник і союзник у визвольній боротьбі українського народу.

8. Міждержавна система, що включатиме вільні самостійні держави всіх народів без окремої супремації великих народів над малими.

II.

Підсумки другої імперіялістичної війни.

1. Війна, що вибухла у вересні 1939 р. і тривала до травня 1945 р., велася, по суті, між Англією й Німеччиною за володіння над частиною світу. Війну цю Англія виграла. Тим часом на европейському побойовищі заіснували умови, які ставлять під знак запитання виграш Англії. На місце імперіялістичної Німеччини прийшла друга европейська (і азій

ська) імперіялістична суперниця, тим більш грізна й небезпечна, що овіяна легендою перемоги над гітлеризмом і з експортовим ідейно-політичним багажем, що знаходить покупця також на внутрішніх ринках англійської імперії. Це є нова, відроджена большевицька Росія, що на руїні Німеччини успішно капіталізує свою перемогу. Для Англії, таким чином, війна не закінчена, і перед нею на всю широчінь стає питання третьої европейської війни.

2. В цій війні у площині ідейно-політичній Англія протиставила німецькому тоталізмові формально свою демократію і в ім'я тої демократії закликала ввесь світ до боротьби з Гітлером. До неї приєдналися США і другі народи, що в знаній атлянтійській карті визначили свої цілі в війні. За для перемоги тієї демократії Англія, а за нею США всіми засобами допомогли відродитися большевицькій Росії і тим на ділі довели до перемоги в Европі большевицької »демократії«, що є, по суті, російським імперіялістичним тоталізмом, який є більш реакційним і небезпечним від німецького, бо хитро маскується кличами з демократичного арсеналу. Перед Англією і сьогодні стоїть завдання консеквентно перевести інтерпретацію самого поняття демократії, а в дальшому відбольшевизовувати Европу, що означає збройно зударитися з СССР.

3. Англія а за нею і США стали в цій війні в обороні своїх інтересів, збройно протиставляючись намаганням Гітлера творити паневропейську систему т. зв. »Нової Европи« від гегемонії Берліна. Сьогодні Сталін ліквідує впливи Англії й США в поодиноких европейських народах і на ділі підготовляє створення европейського союзу Совєтських республік під такою нахабною, як і в Гітлера, гегемонією Москви. І так, як у Гітлера були Квіслінґ, Гаха, Ляваль і другі і в Сталіна є Тіто, Гроза, Осубка і інші. Різниця лише в назві, а не в суті.

4. Війна з німецьким мілітаризмом хоча й довела до його знищення створила основи для росту й завершення російського мілітаризму. В протилежність до першої імперіялістичної війни, коли говорилось про озброєння чи про зменшення озброєнь, тепер роздувається до небувалих розмірів культ військової сили і далі будується велитенські, по зуби озброєні армії. Таким чином намагання виелімінувати війну з засобів полагоджування міжнародніх конфліктів є порожнім звуком, бо кожний імперіялізм, ставши на рейки воєнної продукції, прямує в консеквенції до воєнного виладування.

5. Творення міжнародньої організації (Об'єднаних Націй) не розв'язує в позитивному дусі життєвої справи народів, тому, що основи, на яких базується ця організація, є в самому корені нездорові. Віддання сталої керми організації в руки на ділі трьох великодержав і упітивнення її рішень способом голосування, що виключає захитання інтересів котроїсь із трьох великодержав і остаточно творенням монопольного тресту з метою експлуатувати і асимілювати малі народи, що знаходяться в сфері їхніх впливів. Ми й на хвилину не сумніваємося, що ця організація ролі, яку вона собі декляративно ставить, не сповнить.

6. З усього, що зараз діється на міжнародньому терені, виходить, що багато основних політичних проблем залишилося ще нерозв'язаними в цій війні. Великі ідеї стали крамничним товаром на світових базарах, а на засобах німецького терору і поневолення змінено лише вивіски. Це ще раз доказує, що людство прямує до нової війни, може ще більш жорстокої, як досі.

III.
Імперіялістичне бличчя СССР.

1. Найбільш виразно окресленою імперіялістичною державою в світі є нині большевицька Росія. Під плащиком »будови соціялізму в одній країні« наступило насильне цементування населення народів СССР в напрямі творення російської нації шляхом впровадження однієї мови, культури, патріотизму, месіянізму та економіного життя. Тим то сьогодні большевизм — це, справді, оновлений російський націоналізм з усіма хворобливими імперіялістичними ознаками.

2. Щодо зовнішнього світу російсько-большевицький імперіялізм виявляється:

а) в однобічній анексії чужих земель (терени Фінляндії, балтійські держави і другі землі) за історичними і стратегічними принципами;

б) в большевицькій »демократизації« т. зв. »визволених« червоною армією европейських країн, що є на ділі підготовкою до включення їх як чергових союзних республік до московської метрополії;

в) у вмішуванні в чужі внутрішні справи шляхом організації комінтернівських профспілок і »товариств дружби з СССР«, що є, власне, творенням п'ятої колони в державах, що тяготіють до центрів конкуруючих великодержав, або й в середині самих великодержав;

г) у видвигненні реакційних імперіялістичних ідей словянофільства й православя, щоб на базі словянського расизму і релігійного централізму залучувати культурно поодинокі країни до орбіти своїх впливів;

д) в намаганні зайняти в міжнародній організації »Об'єднаних націй« стале керівне становище й системою голосування і кількістю голосів виелімінувати будь-яке неприємливе для себе рішення;

е) в більш чи менш формальнім розподілі світу між великодержавами на окремі сфери впливів.

3. Союзом з Гітлером Сталін здобув три европейські держави (Литва, Латвія і Есто-

нія) та поширив територію СССР за рахунок трьох інших держав (Фінляндія, Польща, Румунія;. Союзом з Англією й США він здобув терени Німеччини й Австрії і міцно закріпив свої позиції в сімох європейських державах. Це видиме намагання територіяльно зростати говорить само за себе.

4. Конкретне намагання большевизувати всю Европу виявляється в підривно-диверсійній акції большевиків у Греції, Франції, Бельгії, Італії та других краях де вона проходить під кличами соціяльної перебудови у вигляді робітничих страйків, змін урядів, та використання для себе судів над воєнними злочинцями а також у відношенні до Еспанії, Португалії, і других невтральних країв, яких всіми можливими засобами намагається Москва викинути поза рямки організованого европейського життя.

5. Сьогоднішній СССР — це великий воєнний табір якому все працює для побільшення воєнного потенціялу шляхом дальшої мілітаризації країни, озброєння, та виховування громадян у завойовницькому дусі.

IV.

Англійсько-советські суперечності.

1. Англія завжди була проти найсильнішої держави в Европі. Після розвалу Німеччини захиталася рівновага сил в Европі і Росія виступила як безконкуренційна европейська потуга з усіми прикметами імперіялістичної держави.

2. Большевицька Росія реалізує у себе і виразно пропагує в світі свою соціяльно-економічну систему, що діяметрально протилежна і себе виключаюча щодо соціяльно-економічної системи Англії і взагалі на заході. Активізація комуністичних партій в европейських державах є грізною пересторогою для Англії.

3. Сталінська Росія кожну воєнну передишку використовує для грандіозних озброєнь і творення армії, тому, що теоретичною і експлуатаційною системою большевицького тоталітаризму і диктатури приневолить двісті мілюнів населення працювати для чергових воєнних п'ятирічок. Ані Англія, ані США, зі своєю толеранцією страйків, проблемою безробіття та ліберальною політикою у внутрішних справах не зможуть терпіти такого темпа озброєнь і швидше чи пізніше будуть змушені стати перед конечністю воєнного зудару з СССР.

4.Болючими місцями Англійської імперії є в першій мірі, Середземне море й Індії. Сьогодні сталінська політика різними засобами добирається до Середземного Моря (Югославія, а зокрема питання Трієсту, Туреччина (і до Індій) заява Молотова на конференції в Сан Франціско).

5. З другого боку англійці на спілку з американцями дотепер зуміли максимально використати большевиків у поваленні свого німецького конкурента й системою позичок і воєнних доставок зброї, боєприпасів і харчів узалежнити Сталіна від себе.

6. Сьогодні англійці надіються, що присутність большевиків у Европі спричинить подвійний процес: а) реакцію »визволених« европейських країн на большевицьку окупацію і б) відбольшевизування советського громадянина в наслідок безпосередньої зустрічі з Европою.

7. Так само большевики не можуть відкласти на довше збройної розправи з буржуазно капіталістичними західними великодержавами, бо, по перше, доведений до межі нужди і безправ'я советський громадянин може відмовити послуху (революційна боротьба поневолених народів), а по друге, большевики знають, що кожне закінчення війни в демократично-буржуазних країнах веде з собою господарську економічну кризу й є найкращим часом для розгортання соціяльних революцій, тобто добрим тлом для »визвольної місії Червоної Армії«.

8. На сьогоднішний день формально ще існує між західними аліянтами і большевиками згода й дружба, хоч і тут уже пробиваються дрібні конфлікти (Польща, Аргентина, Трієст), тому, що англо-американці ще думають над тим, якби використати мільйонову червоноармійську мужву в боротьбі з Японією, або щоб не бути змушеними рівночасно воювати з СССР, а бити кожного по черзі.

9. Міжнародня організація »Об'єднаних націй« по суті є для Англії засобом майбутньої акції проти СССР, а для СССР — надією, що цей засіб стане трибуною його ідей проти буржуазно-капіталістичних великодержав.

10. Ми в питаннях соціяльно-економічних є як протибольшевицької системи так проти буржуазно-капіталістичної. В можливій війні західних аліянтів проти СССР ми заінтересовані остільки, оскільки вона несе ще один шанс поневоленим народам визволитися від всякого імперіялізму.

V.

Фронт поневолених і загрожених народів.

1. Намагання большевиків побудувати соціяльно-справедливу і заможну країну робітників і селян закінчилися тим, що на ділі створено гнобительську систему державного капіталізму а робітників і селян поставлено в умови злиднів, експлуатацій і безправ'я. З метою вдержання в руках влади кремлівських вельмож почався в СССР процес творення нової панівної верстви, складеної зі сталінських наглядачів, орденоносців, комісарів, політруків а останньо і військової офіцерщини. Робітників насильно прикріплено до варстату праці й надмірними нормами, стахановщиною і соцзмаганнями в умовах жахливої життєвої нужди і політичного терору, експлоа-

тується як невільників. Подібно діється і з колгоспним селянством, яке для здобуття шматка хліба відробляє панщизняні трудодні продовж цілого року і у наслідку голодує.

2. З усіх колись, в період революції, так дорогою ціною куплених ідей залишилося нічого. Основні демократичні права, як свобода слова, друку, асоціяцій, не існують. Всім рядить кремлівська верхівка за посередництвом монополії комуністичної партії, творячи таким чином чистої форми партійну диктатуру.

3. Ідеї самовизначення і відокремлення народів у самостійних державах кремлівська верхівка замінила адміністративними т .зв. »союзними республіками«, позбавляючи поодинокі народи всіх політичних прав. Всі останньо впроваджені новості як от творення комісаріяту оборони і зак. справ, служать лише ширмою для обдурення чужинців із зденаціоналізованих громадян.

4. Ставши раз на позицію »побудови соціялізму в одній країні«, большевики цілком переключилися на рейки російського націоналізму і імперіялізму. За руськими або зрусифікованими імперіялістичними елементами забезпечено керівництво всіх вищих посад в партії, адміністрації, в війську, промисловості і других ділянках. На базі російської мови, російської культури, патріотизму, історії, расизму та месіянізму большевики намагаються створити з усіх народів і народностей, що замешкують сьогоднішній СССР чистої форми нову советську націю, що є, по суті нічим іншим, як російською нацією.

5. Розгнузданий сталінський імперіялізм під ширмою оборони батьківщини, »визволення«, словянофільства і псевдореволюційної фразеології жене мільйонові маси червоноармейського вояцтва до маяка світової революції з метою підбити найперше Европу, а згодом підбити цілий світ, густо зрошуючи кров'ю бійців і слізьми населення свій божевільний імперіялістичний шлях.

6. Перед народами СССР, поневоленими сталінською диктаторською клікою стоїть на всю широчінь питання повалення реакційного проти-народнього режиму шляхом революційної збройної боротьби створення самостійних національних держав побудованих за етнографічним принципом, та укладення міжнароднього порядку за принципами справедливої рівности і сусідської дружньої співпраці.

7. На найближчий період перед поневоленими народами СССР стоять слідуючі завдання,

а) на кожному кроці розшифровувати імперіялістичну, реакційну і гнобительську суть сталінського режиму, а зокрема розкривати ролю компартій та привілеї панівної верстви;

б) організувати революційно-підпільні клітини у всіх середовищах багатогранного життя СССР;

в) фізично ліквідувати найбільш докучливих вислужників і агентів сталінських вельмож;

г) саботувати всі інспіровані чи ініційовані партією і НКВД »добровільні« позики, поза нормові праці, стахановщину і соцзмагання;

д) протидіяти всій агітаційно-політичній роботі, що її проводить компартія й уряд у робітничих, колгоспних і шкільних середовищах;

е) творити центральні проводи революційно-визвольних організацій в рямках поодиноких національних середовищ;

є) консолідуватися з другими подібними підпільно-революційними організаціями з метою творення одного фронту і здійснювання одної революційної стратегії й тактики;

ж) за прикладом України і других народів розгортати збройну боротьбу з ненависними сталінськими паразитами в ім'я самооборони народу і проведення всесоюзної протисталінської революції.

8. Боротьба поневолених народів СССР проходитиме під революційними кличами:

— за знищення московсько-большевицького імперіялізму, що жене народи на чергові війни;

— за повалення диктатури сталінської партійної кліки;

— за зміну гнобительської сталінської системи і режиму;

— за повну демократизацію всього державного і суспільного життя;

— за встановлення національних урядів покликаних свобідною волею народів;

— за здійснення національно-політичного самовизначення і державного відокремлення;

— за створення справедливої міждержавної системи, що буде опиратися на правдивій дружбі і співпраці під кличем: »Воля народам і людині«.

9. До поневолених народів СССР ми зачисляємо й російський народ. Імперіялістичні елементи російського народу, що пішли на службу Сталіна і його партійної кліки стали на ділі ворогами свого народу, тому що підтримують режим, що спричинив і спричинює багато горя самому російському народові, подібно тому, як імперіялістичні гітлерівські елементи німецького народу довели свій народ до трагічного занепаду. Таким чином, в визвольній революційній боротьбі зі сталінсько-большевицьким російським імперіялізмом в одній лаві йдуть усі народи сьогоднішнього СССР без різниці національностей, віри й раси.

10. До фронту поневолених народів СССР долучається новий фронт загрожених народів Середньої й Південної Европи останньо »визволених« Червоною Армією з під німецької окупації. Перед тими народами на всю широчінь стоїть питання збройної революційної боротьби перед намаганнями Сталіна включити їх у склад СССР. З об'єднання цих

двох фронтів повстане блок поневолених і загрожених народів, що в наслідку своїх революційних дій спричинить розвал союзної тюрми народів і створення вільного життя на руїнах сталінської тиранії.

11. Поневолені й загрожені народи і їх визвольно-революційна боротьба це один з найважливіших елементів в сьогоднішній ситуації. Завтра і в майбутньому їх значення буде зростати ще більше, щоб нарешті, перерішити світову систему в свою користь.

VI.

Становище на Україні.

1. Сталінсько-большевицька окупаційна політика на Україні виявляється в слідуючих напрямках:

а) в політичному поневоленні українського народу, що в загальному зводиться до ліквідації української самостійної державности та ліквідації всяких самостійницьких змагань і спровадження українського питання до позему регіональної адміністративної округи Росії;

б) в культурній асиміляції, цебто в намаганні найперше денаціоналізувати українство а потім зрусифікувати шляхом накинення українському народові російської мови, культури, патріотизму, традиціоналізму, расизму і месіянства з метою перевиховання народу і створення нової советської ментальности людини робота, рабство;

в) в господарській експлуатації, яка виявляється в колоніяльному становищі України у відношенні до московської метрополії у грабіжництві наземних і підземних багатств та в індивідуальній експлуатації працюючих низів України, через надмірну працю і нужденну зарплату;

г) в поліцийному терорі, що засобом збірної а зокрема родинної, офіціяльної відповідальности, переселеннями в пустині Сибіру і Казахстану, засланнями до північних концтаборів, тюрмами і розстрілами, а далі облавами на людей, шантажем, провокацією і доноцицтвом придушує і паралізує намагання народу визволитися з під ненависного ярма.

2. У відповідь на жорстоку большевицьку окупацію український народ проводить визвольно-революційну боротьбу, яка виявляється

а) в підпільно-революційній політичній боротьбі зорганізованого національного активу з метою підготовки і проведення протибольшевицької національної революції;

б) в збройно-революційній самооборонній акції українських повстанчих загонах, що силою своєї зброї охороняють населення перед терором енкаведівських опричників та паралізують намагання окупанта реалізувати свою окупаційну політику;

в) в загальному опорі населення у зв'язку з насильним накидуванням большевицьких експлуатаційних та протинародних суспільно-державних плянів, та експериментів;

г) в солідарності, співдії, жертвенності, посвяті й героїзмі всіх суспільних верств у боротьбі з кривавим наїзником.

3. За українським народом 26 років боротьби з російсько-большевицьким окупантом. На тому героїчному шляху він поніс велитенські жертви в людях, а зокрема в керівних національно-політичних кадрах. Загинули з рук ворога вожді народу, люди науки, письменники й поети, загинули або пропали без вісти сотні тисяч найбільш національно свідомих земляків, померли голодовою смертю міліони селян, робітників і інтелігенції. Великий рахунок втрат жде свойого вирівняння.

4. Зокрема завзялися московсько-большевицькі окупанти терором знищити населення західніх областей України. Немаючи змоги добратися зі своїми отруйними ідеями до народніх мас, вони наслали сюди тисячі своїх агентів, що методом найбільш кривавого терору почали навертати земляків на свою большевицьку віру. Та населення західних областей України не зломилося, а чудово доказало свою національну й політичну зрілість. В нерівному змаганні хоч і платить велитенські жертви все ж переможньо прямує до мети.

5. З українських політичних партій, що давніше діяли на українських землях не залишилася на полю бою жодна: вони або емігрували, або припинили свою діяльність, або включилися в один революційний фронт, що сьогодні, сконсолідований веде народ до перемоги.

VII.

Україна на міжнародній конференції.

1. Намагання українського народу вийти як суверенний рівнорядний чинник на міжнародньому терені ввесь час паралізували імперіялістичні загарбники, а зокрема большевицька Росія, яка силою зруйнувала українську державу самостійність і зіпхнула Україну на становище кольонії.

Сьогодні на міжнародній конференції в Сан Франціско одноголосно признано за Україною право участи в міжнародньому житті і тим здемасковано заходи Москви щодо України незалежно від того, що сьогодні большевики для своїх власних імперіялістичних користей (кількість голосів) заризикували українським атутом. Та ми знаємо, що ці розрахування Москви проваляться.

Для нас факт залишається фактом: Україна є на міжнародньому терені незалежно від того, які безпосередні причини діяли при запрошуванні її до Сан Франціско.

2. Одначе, ми якнайрішучіше виступаємо проти того, щоб український народ був заступлений на міжнародній конференції делегацією складеною зі сталінсько-большевиць-

ких агентів. Якщо зовнішньо-політичний світ визнає демократичні принципи, то є найбільшим насильством над ними й самим українським народом допускати агентурну большевицьку делегацію, як єдиного представника українського народу.

VIII.

Відповідь на большевицькі звернення.

1. У боротьбі з визвольно-революційним рухом українського народу московсько-большевицькі окупанти видвигнули і засоби велитенського пропагандивно-агітаційного апарату роздули слідуючі брехливі закиди на його адресу:

а) несамостійність визвольно-революційної політики в минулому і сьогодні;

б) співпрацю з німцями в періоді німецької окупації і німецьку агентурність сьогодні;

в) протинародність, фашизм, й реакційність.

2. Від гетьмана Мазепи починаючи, через XVIII, XIX і XX ст. Москва, біла і червона завжди плямувала визвольну, самостійницьку українську політику, п'ятном агентурности і продажности; раз закидали співпрацю зі шведами, то знову з поляками, турками, англійцями, австріяками, а нарешті з німцями. Ми знаємо, що протягом історії останніх минулих сторіч українська національно-визвольна політика була самостійна, а пятно агентурности треба було б приписати тим українським політичним чинникам, що орієнтувалися на Росію. Це не означає, що не існували в Україні люди, що були агентами чужих держав, але з ними революційний табір, зокрема останніх десятиріч, нічого спільного не мав, а тим більше не має сьогодні. Наша визвольно-революційна політика була й є самостійна, бо ми орієнтуємося на власні сили.

3. Вже з перших днів німецької окупації українських земель в 1941 р. опинився в умовах підпільно-конспіративної боротьби з німцями весь революційний український табір і з своєю безкомпромісовою політикою поставив себе в становище ворога німецького імперіялізму. Безпосередня підготовка до збройного зудару з німецьким окупантом спричинила масові арешти і розстріли найвизначніших членів визвольного руху. Це не тільки не захитало непримиримої постави щодо німців, але спричинилося до широкого розгорнення збройної боротьби. Починаючи з 1942 р. до останніх днів німецької окупації 1944 р. УПА зводила нерівні криваві бої з німцями охороняючи населення від насильного вивозу в Німеччину і від цілковитого грабунку хліба. Ми рішуче проти ставлення нас в один ряд з всякого рода вислужниками німців, що їх, зрештою не бракує в жоднім сьогоднішнім европейськім народі, а тим більше проти закидування нам німецької агентурности.

4. Ми, як рух, зродилися в народі і з народом прямуємо до своєї мати. В наших програмових постановах виразно сказано, що ми боремося за народню владу, в якій на першому місці будуть поставлені інтереси народу. В соціяльній перебудові ми прямуватимемо до побудови безклясового суспільства чим ми стали на найбільш прогресивний шлях. Ми називаємо себе революціонерами-самостійниками, бо в зударі з большевицькою інтернаціональною доктриною від загниваючого сталінського реакційного світу. Для нас однаково ворожий як фашизм так і большевизм, і не дивно, що гітлерівці назвали нас спільниками Сталіна, а большевики — союзниками Гітлера.

5. Заманювати українських революціонерів і повстанців до енкаведівських станиць шляхом обіцянок і прощення »провини« є глибокою наївністю большевицьких партійних диктаторів. Коли хто відважився на боротьбу зі сталінським режимом, то не на те, щоб потім просити ласки у своїх найлютіших ворогів. Та, зрештою досвід показує, що всі ті, що колинебудь повірили Москві і добровільно здавали зброю швидше чи пізніше загинули фізичною чи моральною смертю.

IX.

Що далі?

1. Ми свідомі того, що наша визвольна боротьба входить в свій найважчий період. На великому священному шляху визвольної боротьби поневоленого народу, бувають дні тріумфу і занепаду і не нам узалежнювати наші дії від майбутньої розв'язки. Ми, як діюче народне покоління, сповняємо свій почесний обов'язок, незалежно від того, чи нам дадуть за це терновий чи лавровий вінок. Ми віримо в силу і воскресіння України і знаємо, що своїми діями наближаємо день національного і соціяльного визволення. Коли б ми і впали, то на нашій крові і ділах зродяться чергові борці, що почате діло попровадять далі, так як і ми продовжуємо труд і працю наших батьків. А в тім, ми знаємо і віримо, що день нашої перемоги вже не далекий.

2. Хоч війна в Европі закінчилася, ми, входячи з вище наведеної аналізи з внутрішнього і міжнароднього становища стверджуємо, що події розвиваються в напрямі успішного завершення визвольної боротьби українського народу. Заіснували лише відмінні умови воєнної передишки, в якій:

а) нам треба й ми мусимо вести дальше збройну революційну боротьбу в обороні народу перед фізичним та моральним знищенням;

б) нам треба бути готовими на найгірше, щоб все таки берегти других і себе перед знищенням;

в) нам треба берегти й розбудовувати максимум революційних сил до часу вирішального чергового моменту;

г) нам треба ввійти в новий, мирний, післявоєнний стиль революційної роботи і почати діяти на довшу мету;

ґ) нам трбеа бути там, де наростають вогнища революційної боротьби і їх поширювати;

д) нам треба вирощувати нові революційні кадри, нових людей, що дивилися б з вірою в майбутнє;

е) нам треба з масових форм підпільної роботи переключитися на вужчі, індивідуальні форми конспірації з кількости на якість, з екстенсивної на інтенсивну роботу вглиб а не вшир;

є) нам треба вмілої конспірації, прецизности в підпільній роботі, підпільно-революційного мистецтва, бо тоді напевно успішно пройдемо важкий період боротьби;

ж) нам треба ліквідувати другорядні фронти і дрібні непорозуміння з іншими співзвучними силами в ім'я спільної затяжної боротьби із спільним ворогом .

3. За нами період неповторних визвольно-революційних змагань. Ми горді за цей могутний геройський зрив, за цю відчайдушну мужню поставу в боротьбі з гітлерівською і сталінською тиранією. Весь народ радіє відродженням нашої збройної революційної сили, нашої Повстанчої Армії, що зродилася і діє в так дуже тяжких умовах. Ми, нарешті, горді за безмежну всенародню жертвенність для Справи, за дружню солідарність всіх верств і земель України, за щиру консолідацію визвольно-самостійницьких сил за Велике посунення вперед Української Національної Революції.

4. На крові тих, що впали на полі бою в обороні рідних хат, сімей і населення, в наступі на гестапівські і енкаведівські гнізда і загони, в індивідуальному двобою в час конспіративної підпільної роботи на крові тих, що замучені по тюрмах і таборах виростала безсмертна легенда воюючої поневоленої нації, що вогненим смолоскипом горить у серцях і душах народу і освічує шлях у майбутнє. Україна живе й бореться та силою здобуває перемогу. Хай же вічна буде слава впавшим героям, що склали своє життя на жертівнику нації!

5. Ми болієэмо жертвами, що їх несе зі собою революційна боротьба, але рівночасно знаємо, що і без тієї боротьби нас, українців, вигинуло в двоє,а то й більше. В тридцятих роках нашого сторіччя за планом кремлівських можновладців вигинуло на Україні голодною смертю мільйони наших земляків подібно тому, як останньо в рядах червоної армії. Чи ж не краще, що б ці мільйони були дорогою ціною окупили свою смерть у боротьбі з большевицьким окупантом?

6. Ми, Провід Організації Українських Націоналістів, далі залишаємося з народом на полі бою нашої визвольної війни, на наших окупованих землях. Рамя — в рамя з революціонерами й повстанцями ми підемо в першій лінії до дальшої боротьби за волю. Ми знаємо і віримо, що недалекий вже час остаточного визволення українського народу і створення самостійної держави і цю віру передаємо народові. Ми хочемо разом з народом дійти до остаточної Великої Мети. Ми далі несемо й понесемо наш великий прапор, що на ньому написані слова:

»Смерть большевицьким окупантам«!
»Хай живе фронт поневолених народів«!
»Вічна слава впавшим героям«!
»Хай живе українська самостійна Соборна Держава«!

Провід Організації Українських Націоналістів.

В травні 1945 р.

С. А. Сірий

Пляновість революційної боротьби в краю

Після закінчення другої світової війни визвольно-революційна боротьба в Україні увійшла в нову фазу. Стратеґія і тактика політично-мілітарної революційної дії ОУН і УПА обирані і стосовані так, щоби в новій ситуації послідовно зберегти й продовжувати основний плян-концепцію визвольної революції.

Одинокий шлях до визволення — це національно-визвольна протибольшевицька революція цілого українського народу, в спільному фронті з іншими народами, поневоленими большевизмом. Ця революційно-визвольна боротьба найширших народних мас, яка все більше поширюється, загострюється і поглиблюється, прямуючи до свойого повного розгорнення у всенародньому зриві. Революційний процес проникає всі ділянки життя, а його змістом є протиставлення ворожій дійсности, цілям і намаганням большевизму — власних ідей і цілей визвольної революції, ідей національно-політичної, соціяльно-економічної і духово-культурної свободи народу і людини. Таку концепцію визволення заступає і реалізує ОУН від початку весь час своєї діяльности, незмінно і послідовно в усіх ситуаціях .

Основним і суттєвим у революційно-визвольній концепції є — ставка на боротьбу цілого народу, його найширших мас, а не тільки організованих сил. Для революційних сил

в Україні ОУН, УПА — УГВР є осередком, мотором революції, ініціюючим і унапрямлюючим чинником у революційному процесі, але не одиноким його носієм і виявом. Конечна передумова успіху революції — це активна участь в боротьбі найширших народніх мас України й інших народів Антибольшевицького Бльоку. Ступінь дозріння революції залежить в першу чергу від зреволюціонізування народніх мас, від їх захоплення справою визвольної боротьби та готовности самим активно боротися.

Активною боротьбою, як і всією діяльністю організовані революційні сили мобілізують і залучають до боротьби цілий український народ і союзників з АБН, вказують народнім масам шлях до волі. Поміж боротьбою самих організованих сил та степенем поширення революційних настроїв серед мас та їх боєвости, мусить бути, на довшу мету, таке відношення, щоби організовані сили провадили, а народні маси щоби йшли за ними і з ними.

Стратеґія революційної боротьби в теперішній фазі є: — оборонною і офензивною, сполучаючи в собі обидва моменти рівночасно. Революційна боротьба паралізує намагання ворога, зламати, здушити революцію, її сили, дію і спроможности, а разом з цим, скріплює, поширює і поглиблює революційний процес, активізує народні маси, охоплюючи протибольшевицькими, революційними настроями та акціями щораз-то більше елементів через атакування все нових позицій ворога. Стратеґія революційної боротьби узгляднює загальну світову ситуацію, внутрішні відносини в СССР та розвоєві тенденції цих обох факторів.

Внутрішня ситуація в Україні, як і в цілому СССР та його зовнішньо-політичне положення мають дуже важливе значення для розвитку революції, для того, яке буде головне підложжя і домінуючий зміст революційного процесу, які стосувати методи і прийоми для його поширення, скріплення і приспішення.

На цілу ситуацію СССР, зовнішню і внутрішню, вирішально впливає неминучість конфлікту з західнім бльоком та реальна можливість недалекої війни. Вся політика Кремля є під тиском тієї центральної справи, щораз більше концентрується довкола неї і нормується її вимогами. Зокрема вся внутрішня політика большевиків, особливо господарська, щораз виразніше наставляється під одним кутом — підготовки до війни. Це надає цілій внутрішній ситуації СССР, яка і без того мала стало військовий характер, специяльну гостроту. Все життя широких мас підбольшевицьких народів стоїть під постійно зростаючим натиском режиму, який намагається витиснути з них останні засоби, всі сили у невільничій праці, — все для збільшення воєнного потенціялу. Це доводить злидні, визиск, нечувану експльоатацію народних мас до крайніх, неможливих меж. На тому тлі ще більше зростає терор режиму, а з другого боку — ненависть до нього всіх підбольшевицьких народів.

Це невдоволення мас, крайнє вороже наставлення їх до большевизму, до режіму, партії, комуністичної системи господарства і тоталітарного ладу після війни дуже посилилось і прибирає щодалі виразно непримимиримо ворожих форм. На те є багато причин. Передусім втратила всякий вплив брехня большевицької пропаганди про те, що, в порівнянні з СССР, в цілому світі панує страшна нужда широких мас, низький життєвий позем, господарська і культурна відсталість західніх країн, про щасливе »радісне« життя підсовєтської людини та про перевагу СССР над капіталістичним світом. Підчас війни маси вояцтва совєтської армії мали нагоду переконатись як є на ділі і правдиві відомості поширились в цілому СССР. Тепер большевицька пропаганда втратила серед народів і те довір'я, яке ще мала завдяки своїй рафінованості, настирливості й виключності. Вона вже відштовхує і тих, що колись їй вірили, виховані »під сонцем сталінської конституції«.

Народні маси сподівались, що з закінченням війни прийдуть зміни, настане більша свобода і покращає добробут. Большевицька пропаганда підчас війни, зокрема неофіційна, підтримувала такі бажання мас, навіть аранжовано відповідні внутрішньо-політичні потягнення, які будили і підтверджували сподівання на зміну — злагіднення внутрішнього курсу. Зараз по війні, повертаюче вояцтво в цілому СССР розпочало руйнування колгоспного ладу, »самовільне« розбудовування приватнього господарства. Большевицький режім, сяк-так опанувавши ситуацію, відповів загостренням терору, безоглядним поворотом до попереднього стану, касуванням і безоглядним переслідуванням «приватницьких надужить«. Замість поправи прийшли гіркі розчарування. В цілому СССР все тоне в невимовних злиднях. Крім неминучих наслідків війни, нужду погіршує хаос і нездарність большевицької бюрократії. Особливе огірчення викликає соціяльна нерівність, панівної большевицької аристократії — партійної, військової і бюрократичної, яка в порівнянні до нужди працюючих народніх мас, живе в достатках.

Режім прикручує шрубу терору і визиску до останніх меж: нова п'ятирічка, нові позики, нові соцзмагання, підготова до нової війни. Все створює крайнє невдоволення, розпучливі настрої, таку ненависть до большевизму, що помимо страшного терору, підсовєтські громадяни перестають таїти все в собі та щораз частіше доходить до одвертих виявів протирежимних настроїв мас. Від сподіваної т. зв. внутрішньої еволюції большевизму лишилось тільки те, що тепер відкри-

то признається упривілейоване становище партійної, військової і бюрократич аристократії, в той час, як життя працюючих мас утримується в страго комуністичному, пролетарському, тобто нужденному ладі. Таким чином ще виразніше унагляднюється правда, що цілий комунізм це в дійсності система найгіршого державного капіталізму і тоталітаризму, найгіршої неволі, уярмлення, ожебрачення і визиску людини і цілих народів імперіялістичною державою і тією клікою, яка нею оволоділа. Комуністична теорія, яка приводить до такої практики, оправдує її та захищає — остаточно скомпромітована в очах усіх, які мають почуття правди і здорового глузду.

Залишилась одинока база й опора большевицького режіму, держави, комуністичної доктрини і устрою — удосконалена система жорстокого, всестороннього терору і сексотства. Ця система охоплює і проникає цілий СССР, всіх людей і все життя. Терор морально-духовий, економічний. Сексотство пронизує цілу державну систему, виробництва, військо, школу, родину, церкву, вдирається до конфесіоналу. Це найсутніша природа большевизму, його одинока, сатанічна сила. Визвольна революція мусить передусім з нею боротися, її подолати. Всі інші силові фактори большевизму це тільки слуги і засоби, похідні продукти і відгалуження системи терору і сексотизму, що на неї спираються та з нею падуть.

Після останньої війни зросла ворожнеча України й інших неросійських народів до большевизму на національно-політичному підложжі. Большевицький режим щораз більше відкрито йде по лінії фаворизування російського шовінізму, підносить »вищість« російського народу, російської культури і т. п. над іншими народами. Щораз виразніше проводиться курс брутального обмосковлювання інших народів, всього їхнього життя.

Головна причина того лежить не так в російському патріотизмі большевицької верхівки, лише в її імперіялістичному наставленні і в усвідомленні факту, що найсильніша й найпевніша опора большевицького імперіялізму — це російський імперіялізм. В останній війні виявилось виразно, що як Україна, так і всі інші неросійські народи, у своїй масі вороже наставлені до большевизму. Вони, борючись на життя і смерть з гітлерівською Німеччиною, не хотіли йти в одному фронті з большевицькою Москвою і де могли—провадили боротьбу на два фронти рівночасно.

Зате російський народ звязав свою долю з большевизмом. Вирішальним у тому був російський національний імперіялізм, що увійшов в кров цілого російського народу, а не симпатії до самого большевизму. Навпаки, в масах російського народу живе теж сильна ненависть до комунізму та бажання позбутися його. Але переважили імперіялістичні тенденції і свідомість, що якраз большевизм, як доктрина, система і режим, реалізує цілі російського імперіялізму з найбільшою енерґією, радикальніше й безоглядніше від кожного іншого російського режиму. В політичному думанні та в бажаннях імперіялістично наставлених кругів російського народу живе концепція, що треба послужитися большевизмові у здійснюванні російських імперіялістичних цілей, а у відповідний час усунути большевицьку систему, еволюційним порядком, або шляхом державного перевороту. Зате оборонена і скріплена большевизмом російська імперія має остатись, як спадщина по ньому.

Так то поміж російським національним імперіялізмом та імперіялістичним большевизмом, поруч з ворожнечою і протиріччями, що є між ними в питаннях внутрішнього ладу, форм і змісту національного життя в багатьох ділянках, — завжди існує однозгідність в одній справі, засадничій для обох. Обидва вони намагаються вдержати, закріпити і поширити російську імперію, продовжувати світову експанзію Росії. Обидва чинники трактують себе взаємно як засіб, один одного хоче використати, а потім знищити, але на практиці виходить між ними співдія, взаємна підтримка.

Після досвідів в останній війні, підготовляючись до нової,—большевизм щораз сильніше й більш відверто підсилює російський імперіялізм, відкликається до нього і з'єднує собі його. У відношенні до України, як і всіх неросійських народів посилюється русифікаторський курс в усіх ділянках життя. Централізм і колоніяльна система в державно-політичному і господарському житті, спинювання і примітивізація національно-культурного розвою, винищування всякого прояву національної відрубности проводиться безоглядно і цілком неприховано. На тому тлі щораз сильніше зростають елементи національної ворожнечі, підсилюється приспаний комунізмом інстинкт національного самозбереження теж у тих елементів українського народу, які його затратили під впливом комуністичного виховання.

Як в Україні, так і в цілому СССР існує безліч гострих противенств, ворожнечі і конфліктів поміж большевизмом та цілими народами, народніми масами та людською одиницею. Ненависть до большевицького режиму і системи така велика, що її не треба створювати, ні підсичувати, це роблять самі большевики. Той стан глибокої й загальної ворожости народів до большевицької дійсності — це природнє підложжя розвитку національно визвольної революції.

Але сама ненависть і пасивна ворожість ще не вистарчає до визволення. Найважніша ціль революційної стратегії — ініціювати і унаправлювати процес активного протиставлення большевицьким намаганням в усіх ді-

лянках життя власних, національних прагнень, залучити в процес боротьби широкі народні маси, перетворити їхню пасивну ненависть до большевизму на активну революційну поставу, на свідоме, планове діяння з метою знищити большевизм і тюрму народів — СССР. Для того треба широким народнім масам прищепити свідомість, що одинокий реальний шлях до волі — це визвольна революція народів, показати той шлях — поширити нашу концепцію, утвердити віру в можливість загальної протибольшевицької революції, на прикладі навчити що і як треба робити та прищепити їм потрібний революційний запал. Ціла ворожнеча до існуючої підбольшевицької дійсности має оформитися, як свідоме революційне наставлення, як орієнтація на революцію, визнавання концепції і програми визвольної революції за свою політичну віру, переконання, за власний шлях, яким усі народи й кожна людина з підбольшевицької тюрми може дійти до волі, до людського, свобідного життя та розвитку.

Основна проблема революції лежить в тому, щоби проломати впливи большевицького терору та пропаганди та усвідомити народнім масам їхню силу. Вони ненавидять большевизм і вичікують його упадку, а при тому коряться йому і несуть для нього важкі жертви. Коли б вони тільки на хвилю перестали гнобити самі себе й одні других під наказами большевицького режиму й системи, а натомість вдарили по ньому, то скоро не осталось би з нього й сліду.

На революціонізування й активізацію народніх мас спрямована стратегія боротьби ОУН — УПА в першу чергу. Враховуючи розвиток внутрішньої і зовнішньої ситуації, революційна дія ведеться так, щоби якнайкраще використати в тому відношенні досягнення попередніх етапів, закріпити їх та дальше розбудувати.

Під кінець війни та в першому повоєнному році, революційно-повстанчі дії УПА набрали дуже широких розмірів. Завдяки тому ідеї визвольної революції сильно поширились серед мас різних підбольшевицьких народів, зокрема серед вояцтва совєтської армії, яке мала до діла з УПА. Большевизм тоді тріюмфував після упадку Німеччини, большевицька пропаганда приголомшувала підсовєтських громадян криком про могутність, неподібність і непорушність СССР та большевицької системи. І саме в той час УПА розгорнула найширше партизанську боротьбу. Большевики хотіли одним широким ударом совєтської армії зламати українські революційні сили, »прочистити терен«. Та це їм не повелось. УПА зуміла партизанською стратегією вийти п бідно з великих воєнних кампаній проти неї. Більше того значна частина червоноармійців, зустрівшись безпосередньо з українським визвольним рухом, з героїчною боротьбою повстанців, з нашими ідеями, — не хотіла поборювати УПА так, як це робили спеціяльні війська НКВД. Маса червоноармійців у великій мірі перенялась ідеями революції. В той час, під кінець війни і в перших місяцях по її закінченні, через українські землі охоплені широкими революційно-партизанськими діями пересувались великі людські маси, змобілізовані, або зрушені війною. Вони безпосередньо зустрілись з революційною дією, з її ідеями і кличами. Побачили наглядно, що УПА і ОУН існують і боряться з успіхом, без жодної чужої допомоги, переконались, що і проти большевицької системи можлива революційна боротьба.

З масами червоноармійців рознеслись — по цілому СССР ідеї спільної визвольної революції народів проти большевицького імперіялізму, вістки про УПА. Героїчна боротьба в Україні посіяла зерно визвольної революції по цілому СССР. Такий сильний і широкий пропагандивний ефект був можливий тільки завдяки тому, що якраз в той час, в таких обставинах розгорнено таку інтенсивну партизанську і революційно-пропагандивну акцію. Діяльність і боротьба в тому періоді має величезне значіння для розгортання спільного протибольшевицького визвольного фронту усіх народів, поневолених большевизмом.

Коли усвідомити собі, що це підстава цілої визвольної концепції, тоді розуміється ясно пляновість тої боротьби, доцільність і успішність такого широкого її розгорнення в той час. Треба дивитися на справу визвольної революції як на глибокий, довготривалий процес, що розвивається і набирає сили через безупинне і послідовне продовжування і поширювання. Національно-Визвольна революція — це справа цілого українського народу і других народів, широких мас, а не тільки організованих революційних сил.

На переломі 45 — 46 року міжнародня політична ситуація увійшла в стадію »мирної« павзи а це впливає теж на внутрішні відносини в СССР. В тому часі збройна сила української революції досягла найвищого стану своєї мобілізації. Перед проводом революції стануло питання: »чи йти до скорого загального повстанчого зриву, чи поширювати й поглиблювати революційний процес в утаєній формі на довгу мету?«.

Стан активних революційних сил УПА й ОУН давав змогу проводові визвольної боротьби йти по лінії прискорювання повстанчих дій, поширювати й умасовлювати одверту повстанчу боротьбу. Приняття такого пляну було б доцільне, коли б піднятий масовий революційний зрив мав скоро поширитись і захопити щораз — то дальші терени, цілі країни. Одначе в тодішній ситуації не було можна рахувати на те, що вогонь загального революційного зриву — повстання перекинеться з революційно-зрілих українських земель не тільки на цілу Україну, але й на інші підбольшевицькі народи, що більша ча-

стина вояцтва Советської армії піде за голосом своїх симпатій і стане активно по стороні революції. Підсоветські маси, не зважаючи на ненависть до большевизму, і співчуття до визвольної боротьби, були ще не зрілі до власного, активного революційного виступу в такій ситуації, коли СССР мав досить міцну й устабілізовану зовнішню ситуацію, без великих потрясень СССР, зовнішних або внутрішних. Ще занадто сильними були впливи большевицького терору, завдяки якому підсоветська людина мала переконання в силі большевицького режиму та безвиглядности всякого спротиву і повстання в СССР, ще занадто володіє умами переконання, що революція можлива тільки підчас війни, чи якогось внутрішнього катаклізму режіму, а не в мирній обстановці. Той психоволевий стан людини і маси, пляново створюваний і вдержуваний большевицьким терором і пропагандою, — це найбільша перешкода на шляху до визволення. Вона здавлює внутрішний протест в самій людині та повертає його на безсилий пасивізм. Того стану не можна проломати одним помахом, на те треба довшої, глибшої і послідовної революційної діяльности.

Питання протибольшевицької революції це передусім питання підсоветської людини, такого її внутрішнього переродження, щоб на місці зневіри, прийшла віра в можливість повалення большевизму. Слідом за тим, замість здавлювання внутрішнього протесту і пасивної підкори теророві, людиною має оволодіти бажання активної боротьби, готовість на неї та переконання про остаточну перемогу правди над злом. Не йде так про поширювання ненависти до большевизму, вона є скрізь, її найкраще плекає сам режім і комуністична система. Але терор режіму рівночасно впоює страх, безпросвітність, зневіру, почуття осамітнення кожної одиниці, пасивність і підкореність. Це все треба переламати, це мусить зробити організована революційна сила. Найважнішим засобом в тому є не сама голословна, повчаюча пропаганда, а тільки жива дія— боротьба, наглядний доказ — приклад.

Тому провід визвольної боротьби в краю прийняв плян, розрахований на довший час. Треба передусім закріпити, поглибити і поширити те, що зроблено до того часу у посіянні зерна революції в цілому СССР та в революційній активізації народніх мас.

З кінцем війни маси червоноармійців понесли з теренів дій УПА не тільки концепцію, ідеї і кличі протибольшевицької революції, але теж прозріння в тому, що теж в підбольшевицькій дійсності може існувати й успішно вестися революційна боротьба, що може вдержатися і діяти підпільна революційна сила, повстанча армія. Одначе в душі кожного прозрівшого, який у своїх почуваннях і бажаннях вже станув по стороні революції, рівночасно лишився великий сумнів — питання: »але чи вдержиться в час миру, чи встоїть проти большевицького нищівного тиску і як довго?«. Той сумнів може легко згасити світло вільної людини-революціонера та повернути її в темряву пасивного рабства. Це кардинальна справа. Від того, яка відповідь буде, дана живою дійсністю, залежить скріплення, чи підірвання посіяного зародку революції в цілому СССР.

Щоби закріпити те, що зроблено ґрандіозними повстанськими діями для поширення концепції масової революції народів — треба розвіяти сумніви у тих, що недавно запізнались з нею. Треба було засвідчити перед ними, що помимо всіх зусиль ворога, наша револодція не падає а тріває і розвивається. Через те дати їм тверду віру в неї, переконати їх, що може і буде продовжуватися, не тільки в переходовому воєнному укладі, але так само в »мирному«. Що большевицька »всесильність« неспроможна її спинити. Доказавши те здобуваємо багато з тих нездецидованих симпатиків на активних борців.

В переломовому етапі, при кінці війни, великі партизанські дії і зв'язані з ними політично-революційні акції заклали основи для росту масової революції народів у спільному проти большевицькому фронті. В черговому етапі головний наказ тої самої концепції, основне завдання у здійснюванні того самого пляну — це: вдержатися, тривати і продовжувати революційну дію, стосувати такі методи і таку тактику, щоби запевнити неперервність боротьби.

Відомости про те, що УПА — ОУН і УГВР діють, що помимо всіх зусиль не вдається большевикам знищити революційну боротьбу — утверджують революційне наставлення всіх неофітів, не тільки в Україні, але в цілому СССР. При тому не йде так про розміри наявних революційних дій бо ефект кожної акції в свідомости мас залежить не тільки від її абсолютної величини, сили й натуги, але передусім від її пропорційного відношення до загальної ситуації. Серед величезних і потрясаючих подій воєнного часу все пересічне губиться ,проходить безслідно, до всього прикладається надзвичайні, великі мірила. Тільки відповідно великі події й акції мають свій вплив. Інакше в мирному часі, в більш нормальній обстановці. Тоді на спокійнішому плесі і видніші теж розмірно менші події, стає більший ефект різних акцій серед мас. А в нашій концепції масової революції, як і в інших соціологічних явищах, ефект акції міряємо її впливом на маси, на їх свідомість і наставлення, а не самим матеріяльним наслідком.

Головне значіння полягає в самому продовжуванні революційної боротьби. Кожний, теж менший її прояв, який доходить до відома мас, має серед них свій революціонізуючий вплив. Зокрема, коли йде про маси далекі від теренів революційних дій ОУН—УПА,

про інші, союзні народи, — то домінує в них перше враження, перші відомости про українську революцію, коли вони запізнались з широкими партизанськими діями УПА. Тепер у них стоїть питання, чи взагалі ще існує й діє та сила. Коли так, то в них утверджується віра в живучість революції. Відомости про існування і дію головної сили протибольшевицької революції народів—ОУН—УПА — стають політичною орієнтацією для всіх народів поневолених большевизмом.

Послідовне здійснювання одного й того самого пляну революційної стратеґії в двох етапах можна образово представити наступним порівнанням: при варенні якоїсь страви звичайно на початку підсичуємо сильніший вогонь, щоби допровадити до кипіння. А дальше може бути слабший вогонь, але постійний, щоби піддержувати кипіння. Підчас кипіння температура вареного не підвищується, а страва уварюється щораз ліпше. Так і в революції. Варення — це процес дозрівання масової революції. Сильний вогонь на початку — це перший етап широких революційно-партизанських дій і поширення ідеї визвольної революції серед народів. Рівномірний, слабший вогонь після кипіння — це революційні дії теперішнього етапу в час миру.

Тактика боротьби в новому етапі достосована до »мирних« умовин побуту в СССР і до загальної ситуації. Зрозуміло, що не можна про неї докладніше писати, хіба загально заторкнути деякі моменти. В порівнянні з попереднім етапом вона відзначається стосуванням прийомів глибокого підпілля та більшого роздрібнення. Надальше продовжуються обидві форми революційної дії: суспільно-політична і мілітарна. УПА й ОУН ведуть свою діяльність у найтіснішій співпраці. Вповні здержана одність революції, координація боротьби. Відповідно до загальної ситуації, в теперішньому етапі більше посилюється фронт суспільно-політичної революційної дії, а теж мілітарна, партизансько-боєва боротьба ведеться так, щоби, крім спеціяльних завдань, кожна акція мала якнайбільший політично-пропагандивний успіх.

Ціла боротьба йде незмінно по лінії здійснювання визвольної концепції ОУН, та оформлених ідей цілого українського народу. Боротьба йде під прапорами УГВР, яка репрезентує самостійно-державницькі змагання України та заступає її перед зовнішним світом як протиставлення до московської експозитури — »уряду УССР«.

У визвольній концепції домінуюче значіння мають, як завжди, головні моменти: ставка на власнопредметну боротьбу власними силами; одинока дорога до визволення—протибольшевицька революція; революція широких народних мас, з їх активною участю, а не самих організованих сил; спільний протибольшевицький фронт, визвольна революція народів за концепцією АБН, в якій Україна веде перед.

В парі з офензивною стратеґією, спрямованою на поширення революції на всі народи та на всі ділянки життя, проводиться оборонну стратеґію проти намагань ворога знищити наш рух. Оборона самої організованої революційної сили, підстав і засобів її існування і дії, як теж оборона цілого народу, зокрема революційно-наставлених елементів перед большевицьким винищуванням.

Большевицькі намагання знищити українську революцію йдуть дорогами: розбивати сили ОУН й УПА ударами з чола, широко закроєними мілітарно-поліційними операціями, довготривалими облогами-бльокадами; різними »зверненнями«, заявами режиму про готовість поєднатися і помиритись, декляраціями про »амнестію« в парі з широкими пропагандивними кампаніями про безвиглядність дальшої боротьби — викликати капітулянтські настрої, посіяти зневіру та відтягнути від революції якнайбільше слабших елементів; вдертися в революційні ряди через провокацію і диверзію, розкладати морально, винищувати керівні осередки та робити виломи в різних частинах ОУН і УПА; відгородити революційне підпілля від народніх мас і їх життя; винищувати елементи, які стоять найближче до підпілля; ізолювати просяклі революційними настроями терени. Ті методи стосують большевики комбіновано, посилюючи то одні, то другі, міняють тактику.

Але жодна з тих метод не дала ворогові бажаного ним висліду. Большевики не змогли знищити революції. Про розміри большевицьких акцій проти українського підпілля свідчить такий примір: в 46 році бльокували західні землі, уживаючи до того 132 тисячі війська, продовж кількох місяців. Ворог завдав важкі удари, революційне підпілля понесло немалі втрати, але не заламалось, не стратило своєї основної сили та здібности до боротьби.

Дефензивна стратеґія спрямована на оборону не тільки самої організованої революційної сили, але й цілого населення. В тому на першому місці стоїть оборона перед загрозою масових виселювань.

Сила революційного підпілля та одностайна революційна постава всього населення не дозволяють большевикам застосувати масового, винищування і виселювання цілих теренів опанованих революційною дією і такими ж настроями. Большевики мусять рахуватися з тим, що це викликало би загальний повстанчий зрив даних теренів, що було б надто небезпечне для позиції режиму внутрі і перед зовнішним світом. Таким чином сила революційного підпілля та готовість до боротьби на життя і смерть населення становлять найпевнішу оборону перед загрозою масового виселювання, яке большевики хотіли застосувати так, як в Криму і на Кавказі.

Народ розуміє добре, що існування й дія УПА й ОУН — це найпевніша забезпека, а їх відсутність збільшує загрозу .

У відповідь на ворожу тактику революційне підпілля стосує протизаходи. Проти масових військових операцій та довготривалих масових бльокад примінено нові методи боротьби. Проти намагань ворога обмежити революцію до »ліса« — посилено політично-революційну, зокрема пропагандивну роботу, перенесено на неї наголос та до неї достосовано повстанчо-боєві дії. Ставлення революційної, політично-пропагандивної акції серед свіжого, не опанованого ще нашим рухом елементу, поширювання тої роботи на все нові терени і середовища, зокрема серед інших народів — найуспішніше зводить на нівець большевицькі намагання територіяльно обмежувати — льокалізувати революційний процес.

На питання, чи визвольна боротьба вдержиться в мислимо-найтяжчих умовах підсовєтської дійсности — край вже дав ясну і безсумнівну відповідь — так! Найтрудніший період переходу від широких наявних партизанських дій воєнного часу до методів глибшого підпілля та видержання зконцентрованого напору ворога — революційні сили вже перебули. Треба собі усвідомити, що большевики досі вже докладали усіх зусиль, застосували усі методи, щоби тільки зламати українську революцію, знищити підпілля ОУН і УПА, унеможливити їх існування. Дотогочасні намагання ворога це не були початкові спроби, тільки всестороньо і методично приготовані, комбіновані акції наступу ззовні і проб дістатися донутра, переведення кількамісячних найщільніших і безоглядних бльокад.

ОУН і УПА винайшли нову тактику, нові форми і методи революційної боротьби, використавши увесь дотогочасний досвід та належно узглядинивши методи ворога. Це дає запоруку, що підпілля буде дальше легше переносити натиск ворога, а жертви будуть менші. Очевидно — большевики будуть теж шукати нових способів і тактики, будуть »удосконалювати« свої прийоми боротьби. Але їхня спроможність і винахідчивість в тому відношенні — обмежені. Те, що вони досі стосували проти української революції, це не була імпровізація, експериментування, тільки методично уложене і підготоване, плянове застосування усього досвіду і знання большевизму з усіх часів, зокрема з останньої війни і з власної партизанської боротьби большевиків. Якраз найбільш досвідчені большевицькі партизанські командири і відділи творили ядро большевицьких операцій проти нашого підпілля. Тож дальші зміни й »удосконалення« з боку большевиків вже не можуть бути такі ефективні, як постійні достосування і протизаходи з боку революційних сил .

Коли йде про матеріяльні засоби, то крім підтримки прихильного населення, яке з подивугідною посвятою старається допомогти чим може, — УПА й ОУН ведуть постійно відповідні офензивні акції для здобуття потрібного у ворога.

Відносно загрози масових виселень теренів охоплених найсильнішою акцією, то і на будуче, так як досі — найпевніша забезпека це вдержування на тих теренах високого революційного потенціялу. Не тільки в дієвій, активній формі, але передусім в стані постійної революційно-боєвої готовности. Переведення масового виселювання було б большевикам не таке легке вже з тих причин, що йде не про малі терени, тільки про великі простори, охоплені революційним рухом, про великі, бодай кілька-міліонові маси населення. До того ходило б про терени важні для воєнної господарки і для стратегічних сполучень. Це терени найблищого запілля для совєтської армії в Середущій Европі, і з них ще найскорше дістаються відомости в зовнішний світ. Коли на тих теренах існує досить сильне підпілля УПА й ОУН, а населення настроєне революційно, готове до відчайдушної боротьби, хочби й не було голосних наявних революційних дій, тільки потенціяльний стан, тоді большевики мусять рахуватися з тим, що масові вивози викликали б загальний повстанчий зрив революційної сили і всього населення. Це мало б погані наслідки для большевизму внутрішні і зовнішні, політичні, господарські і мілітарні. Поважне значення в тому відношенні, корисне для загроженого населення має напружена міжнародня ситуація. Кремль хотів би з корінем винищити не тільки активні революційні сили, але всі ті елементи українського й інших народів, які могли б бути йому небезпечні. Коли б він мав свобідну ситуацію, коли б не таке загрозливе внутрішне і зовнішне положення большевиків, то вони намагались би застосувати масове виселювання, хоч би це мало повернути великі простори України в пустелі. Одначе сама ситуація ще не дає забезпеки, так як не охоронила перед такою долею кримських татар, чеченців й інших. Тільки високий революційний потенціял, сторожкість та боєва готовність підпілля і цілого народу, становить головну забезпеку та запевняє належне використання пригожої загальної ситуації.

Ситуацію і революційну дію на західних окраїнах під Польщею треба окремо розглядати. Боротьба на тих теренах має ту саму політичну лінію й аналогічні форми, як на матірних землях, але має теж власний аспект, особливі форми і вияви.

Ціла боротьба на захід від т. зв. лінії Керзона ведеться передусім під кутом захисту й оборони цілого українського населення перед насильним виселюванням та перед терором польсько-большевицького режиму, гра-

біжжю і мордуванням українського населення. В цілій дотогочасній діяльності ОУН і УПА на західних окраїнах на першому пляні стояла оборона самого існування українців на тих теренах, боротьба за вдержання прадідної землі, протиставлення польсько-большевицьким намаганням зліквідувати докорінно українство на тих окраїнах.

Вміру зростання ворожого терору та намагань виселювання, що все більше охоплює терени західних окраїн, щораз сильніше розгоряється самооборонна повстанча боротьба. Цього року вона досягла найвищого напруження, розгорнулась у тотальну революційну боротьбу, охопивши без решти все населення. Повстанча боротьба в обороні тої вітки українського народу розгорілась в одверту війну, в якій СССР, та його сателіти Польща й ЧСР не тільки фактично получили свої військові сили і ведуть спільні мілітарні операції проти УПА, але навіть заключили в тій цілі формальний потрійний пакт. Події і розвиток війни частин УПА на захід від лінії Керзона на три фронти — відомі.

Аґентурний варшавський уряд, поступаючи за директивами Кремля і в прямій практичній співдії з большевиками, прийняв ще в 1945 році плян повного виселення українців до СССР. З того часу йдуть величезні зусилля, терор і руйнування на взір татарських нападів. Великі простори замінились в пустелі і згарища. Коли б не було такої сильної оборонної дії УПА, то польсько-большевицькі пляни були б давно зреалізовані. Населення не встояло б самим пасивним опором проти такого терору. Тільки завдяки спільній героїчній боротьбі цілого українського населення та революційної сили УПА й ОУН ворожі намагання так довго були безуспішні, виселювання до СССР не вдалося зреалізувати і на 50%, цілком безуспішні були спроби поселити поляків на місце українців, бо оставались тільки згарища і щойно в половині цього року вороги змогли вирвати значну частину українського населення і порозкидати на німецькі терени.

Боротьба українських окраїнних земель стоїть як ярке протиставлення до того, як легко і скоро вдається тій самій советизованій Польщі виселювати далеко більші простори і численнішу масу компактного німецького населення з прилучених до Польщі теренів, які поперше належали до Німеччини. На тому зіставленні найкраще відзеркалюється українськість західних окраїн, зв'язання окраїнної вітки українського народу з тою прадідною землею, її автохтонність на тій землі, а дальше життєва снага українського народу, готовість кожної його частини до боротьби на життя і смерть за підставу буття і розвитку нації — за рідну землю.

Оборона населення західних окраїн перед насильним виселенням революційною, збройною боротьбою — це одночасно посередня оборона українських мас інших земель перед такою загрозою. В цілій російській імперіялістичній традиції один з головних способів підкоряти волелюбні, країни — це насильне масове виселювання волелюбних народів з їх власної землі, розпорошування їх по далеких просторах та насаджування на їх місце покірних. Большевизм в його протинаціональній політиці у відношенні до неросійських народів допровадив ту практику до найбільше рафінованої системи, як головного засобу. Після війни більшовики виселяли на Сибір кримських татар, чеченців та другі північно-кавказькі народи, які виявили себе у війні непримиримими ворогами московсько-большевицького імперіялізму.

Очевидно такі самі пляни має большевизм теж проти України, зокрема проти тих областей, на яких найсильніше проявилось протибольшевицьке наставлення мас. Але переведення цих задумів Москви далеко трудніше з огляду на кількість ворожого до большевизму українського елементу та з огляду на його боєвість. Тому большевицький режим прийняв плян ділати поволі, щоб не викликати загального зриву. Найперше стосує нечисельні вивози, вириваючи з маси найнебезпечніший для нього елемент. А щодо поголовного виселювання більших теренів, то Москва рішила найперше перевести пробу. Обрала, як здавалося найлегший терен — західні окраїни під Польщею, відгороджені кордоном від українського материка, що знайшлись ізольовані побіч неприхильного, а то й вороже настроєного польського населення. Вирвання українського населення з західних окраїн мало бути досвідним полем, дати большевикам практику, як треба поступати при поголовному виселюванні мас українського населення цілих областей, показати їм, яка може бути реакція з нашої сторони. Крім того большевики хотіли раз на все усунути існування компактної частини українського народу поза межами СССР і тим наглядно показали, що т. зв. уряд УССР тільки про те й дбає, а не про соборність всіх українських земель. Виселення мало піти на політичний рахунок Польщі та за московським пляном мало посіяти, заогнити українсько-польську ворожнечу, унеможливити цементування спільного фронту українців і поляків в боротьбі проти московського імперіялізму. Такі були пляни Кремля.

Але їх перекреслила героїчна боротьба цілої вітки українського народу на західних окраїнах, що — як здавалося — найменше здібні до такого одностайного боєвого спротиву. Москва мусить зробити з того висновки: що ж було б на українськім материку, коли б так на акцію масових виселювань піднявся весь народ? Це вже справа міліонів, великих просторів, а не окраїн з сотками тисяч населення. Це вже не була б така справа, як з кримцями, тільки питання великої, затяжної

боротьби, повстання України, що могло б мати необчислімі наслідки в цілому СССР та на загальну ситуацію.

Таким чином героїчна боротьба частини українського народу на західних окраїнах дала дуже багато в обороні цілого українського народу, зокрема найбільше загрожених Західних Земель. Хоч успіх тої революційної боротьби не має матеріяльного унаглядлення, та це не зменшує його значення.

Тривалий ефект революційної боротьби на захід від лінії Керзона це зреволюціонізування тої вітки українського народу, повне приєднання її до активної участи у визвольній боротьбі. Успіхи діяльности ОУН і УПА в тому відношенні надто великі наглядно, коли зважити собі, що це ще донедавна були національно мало свідомі, »темні«, нераз москофільські, податливі на большевицькі впливи села, які перемінились у національні твердині, оселі самих борців за волю і землю, за національне життя. Як би такий стан національнополітичної свідомости та революційної активности був досягнений в цілій Україні та в інших поневолених большевизмом країнах, тоді большевицький імперіялізм, режім і система були б скоро знищені в короткій боротьбі, в загальному повстанні поневоленим народів. А ціле населення Лемківщини, Посяння, Надбужжя, Холмщини і Підляшшя, яке раз стало борцями за українську Правду, від старого до малого, чоловіки, жінки і діти — вже не перестануть ними бути. Однаково ті, що залишились на прадідній землі, як теж ті, що насилу з неї викинені.

Боротьба УПА й ОУН на західних окраїнах та випади з тої бази на захід має особливе значіння для видвигнення справи визволення України в світі, для розголошення наших визвольних змагань поза кордонами СССР, зокрема в західних країнах. Західні народи, як цілий зовнішній світ, мають дуже слабі і тільки спорадичні відомости про те, що діється в СССР. До них доходять інформації про визвольну боротьбу Уркаїни й інших народів головно з наших джерел. Такі інформації від тих, що говорять у власній справі, з природи речі, трактовані як тенденційне представлювання дійсности, приймаються ззастереженням. Зате далеко більше значіння для постороннього світа мають такі відомости, які подають власні інформатори на підставі власних спостережень, дипльоматичні представники, журналісти, члени різних місій, подорожні, розвідчики, тощо. В Україні таких гостей буває мало, а ті що дістануться, не мають змоги побачити те, що большевики стараються прислонити, затаїти. Зате на підпольських теренах, в самій Польщі, в ЧСР і т. п., в тому відношенні є більші можливості і звідтіля доходять до зовнішнього світу відомості хоч скупі, але сприймаються вони з більшим довір'ям і заінтересуванням.

Там чужинні експоненти зустрічаються безпосередньо, або дуже зблизька з українською революційною боротьбою, яка там ведеться та подають ті вістки до своїх країв. Тоді пізнання того малого відтинка наших змагань дає основу для віри і пізнавання цілости української справи, зокрема революційної боротьби з узгляднениям відповідних пропорцій, поміж західними окраїнами а українським материком. Так то боротьба на захід від лінії Керзона, хоч вона становить фронт другорядний, займає перше місце в ділянці видвигання, активізації справи української визвольної боротьби на міжнародному форумі. В тому відношенні вона має найбільші досягнення, зробила найбільше. В тому велика заслуга всіх борців того фронту перед справою визволення. Мова фактів, боротьби — це найсильніший аргумент на міжнародній арені. А те, чим промовляє до світу боротьба на західних окраїнах та сперті на ту базу рейди на захід — доходять до відома ширшого світа, і говорить, свідчить перед ним за цілу визвольну боротьбу України.

Дуже важним і поважним ефектом революційних дій УПА й ОУН за лінію Керзона є поширення концепції революційної, визвольної боротьби у спільному протибільшовицькому фронті серед західніх сусідів України. Поляки, словаки, чехи, мадяри непосередньо запізналися з діями УПА, з визвольною концепцією, революційними кличами ОУН та з нею мобілізованим спільним революційним фронтом, по лінії Антибольшевицького Бльоку Народів.

На таке поширювання ідеї спільного протибольшевицького фронту серед західних і північно-західних сусідів України спеціяльно наставлена діяльність ОУН й УПА за лінією Керзона. Іде про прищіплення і ствердження серед тих народів ідеї безкомпромісової, революційної боротьби за самостійність, та ідеї спільного фронту АБН. Ті народи перебувають внутрішні політичні кризи-шукання виходу з ситуації послідовного, поступаючого поневолювання їх большевицьким імперіялізмом. Вони у великій мірі розгублено блукають на політичних роздоріжжях, витрачують час і сили на пробування легших доріг, які вже Москва позривала, або хитро спрямувала у свої сіти. На одиноко правильний шлях безкомпромісової революційної боротьби зецидовано стала ще лише частина тих народів, а решта ще вагається, лякається його трудности. Тим народам,—їх широким масам треба наглядних, живих, пориваючих примірів і доказів, що революційна боротьба з большевизмом можлива, реальна.

Так само щодо ідеї спільної революції — то розгублені, нераз зневірені, чи скептичні провідні круги і маси наших західних сусідів потребують безпосередньо стрінутися з дією по тій лінії, побачити центральну силу, яка веде роботу для зреалізування концепції спільно-

го, революційного антибольшевицького фронту народів.

Дотогочасна діяльність УПА й ОУН принесла в тому напрямі поважні висліди. Сусіди України та наші природні союзники в антибольшевицькій боротьбі запізналися з нашими діями, з концепцією, стратеґією і тактикою. Це для них стає взірцем — прикладом до наслідування та орієнтаційним шляхом.

Дії УПА й ОУН по тій лінії вповні удностайнені. Крім постійної політично-пропагандивної акції, найкращі висліди дають рейди УПА на чужі терени, які мають революційно-політичні завдання і в яких, побіч партизанських операцій ведуться широкі пропагандивні акції. Такі рейди з України у всіх чотирьох напрямах на терени сусідів, напр. на Білорусь, Румунію. Так само з західних окраїн відбуваються рейди в Польщу, на Словаччину, Чехію, Мадярщину, останню теж по підбольшевицьких теренах Австрії. Успіхи рейдів УПА у поширенні революційної боротьби і спільного протибольшевицького фронту народів — великі.

Довкруги останніх великих рейдів на захід поширилось багато неправильних поголосок і пресових вісток. Передусім цілком невірна інтерпретація, що це УПА виходить з рідних земель. Маємо до діла з рейдовими операціями декількох відділів УПА, які оперували на захід від лінії Керзона, а не на матірних землях. Такі рейди на терени західних сусідів відбуваються постійно, кожнього року. Цього літа вони особливо посилились у зв'язку з посиленням боротьби на західних окраїнах.

Як відомо, Москва постановила усіми силами таки винищити українське населення на західних окраїнах під Польщею та розбити діючі там українські революційні сили. Дотогочасні намагання в тому напрямі аґентурного варшавського уряду і збольшевиченого польського війська, під прихованим кермуванням большевицьких старшин і такій же співучасті відділів НКВД — показались безуспішні. Москва мусить одверто перебрати в свої руки ведення операцій проти УПА на підпольських теренах, кинути до того великі військові з'єднання та заанґажувати під своїм кермом змобілізовані армії Польщі і ЧСР. Того вже не можна зробити тихцем, ворог примушений виступати відкрито, помимо шкідливих для його зовнішньої політики наслідків. СССР, Польща і ЧСР заключають формальний договір про спільні военні дії проти УПА.

З початком літа ц. р. ворог розпочав ґенеральну офензиву на трьох фронтах. Його плян був такий: арміями СССР, Польщі і ЧСР, створити три великі і щільні фронтові лінії з півдня, півночі й заходу, замкнути в їх трикутнику частини УПА й революційне підпілля ОУН західних окраїн, розторощити і зліквідувати їх стиснувши трьома валами, з усіх сторін.

Але ворогові не вдалося досягти наміченої мети цілої офензиви. Крім неспівмірного відношення сил, героїзм українських революціонерів і досконала партизанська тактика УПА мали перевагу над зусиллями ворога. Стратеґічний плян УПА — звести на нівець ворожу офензиву полягав у тому, щоби не дати себе замкнути і здушити у трикутнику трьох фронтів, тільки прорвати його і розвинути офензивні партизанські дії не там, де ворог хотів би звести бій, де він зосередив свої сили, а там, де він слабший, менше приготований. Удосконалення партизанської тактики, знамените опанування її добре вишколеними і заправленими всіми відділами УПА, незрівняна хоробрість у боях, вміння виманеврувались з найтрудніших ситуацій, блискавкова рухливість, наскакування на ворога там і тоді, де він не сподівається — уможливили успішне виконання того, — здавалось би, — фантастичного пляну проводу революційної боротьби на західних окраїнах.

Підчас ворожої офензиви за лінією Керзона частини УПА — Захід розпочали посилену партизанську діяльність в полісі на схід від лінії Керзона. Тими діями в значній мірі звязали большевицькі сили, які були призначені до атакування і постачання, через те відтяжили УПА за лінією Керзона, ослабивши большевицький, південний фронт. Значні сили УПА й боєвого підпілля ОУН, за лінією Керзона прорвали ворожі фронти на багатьох відтинках і, згідно з пляном, пішли в рейди. Вони розгорнули широкі партизанські дії, оперуючи з швидкою рухливістю на теренах поза полосами концентрації ворожих сил. Через те приневолили ворога розсіяти свої сили по широких теренах, де рейдують та можуть рейдувати відділи УПА. Маючи далеко більші комунікаційно-технічні спроможності, большевицькі частини, а ще менше польські і чеські, не можуть рухливістю дорівнятись рейдуючим відділам УПА. Тож не можуть послуговатись тактикою швидкої погоні. А спроби окружування і замикання рейдуючих не мають жодних виглядів на успіх, коли ті зуміли вирватись з трикутника трьох фронтів. Тому ворог мусів перейти до стаціонування роздрібнених військових частин по цілих »загрожених« рейдами УПА теренах, щоб бодай трохи поборювати відділи УПА, там, де вони появляються, і щоби не компромітуватися перед населенням тим, що українські революціонери свобідно з'являються та ведуть свою військову і пропагандивну роботу, а промосковські урядові війська даної країни навіть не показуються. Таким чином рейди по цілому глибокому запіллі ворожих фронтів відтягнули значні сили пробольшевицької польської і чеської армії, ослабили ворожий натиск на західних окраї-

нах та ударемнили велику офензиву потрійного союзу.

З проломаного трикутника за лінією Керзона пішли рейди напрямом на північ і північний схід — в Польщу і на Білорусь, на захід і на південний захід, в Чехію, Словаччину, Мадярщину, Австрію. Головна частина рейдуючих відділів не відривається цілковито від баз революційного руху на рідних землях, спірається на них роблячи близчі, чи дальші випади. Деякі відділи пішли у далекі рейди, відорвавшись від випадових баз і головних сил. Вони доходять до західних кордонів підбольшевицької стрефи в Середущій Европі. Частина тих відділів та окремі групи, у висліді воєнних дій переходять на невтральний терен.

Крім військово-боєвих завдань, рейди УПА по чужих країнах мають політично-пропагандивні цілі, що стоять тепер на першому місці. Успіхи в поширенні серед других народів протибільшовицької революційної боротьби та концепції спільного фронту АБН — це трівкі успіхи нашої боротьби, дальший, поважний крок до перемоги. А останні рейди УПА, зокрема на захід зробили в тому напрямі дуже багато.

Таким чином з великої офензиви, якою СССР та її сателіти Польща і ЧСР хотіли розгромити і знищити українські революційні сили на західних окраїнах, зродились широкі контрофензивні дії УПА — великі рейди, що не тільки зберегли повстанчо-революційні сили від знищення, але принесли поважні успіхи українській революції.

Як бачимо ціла революційна, політична й мілітарна боротьба УПА й ОУН ведеться пляново в кожній ситуації, на всіх теренах. Вона йде послідовно по лінії здійснювання нашої визвольної концепції. Знаючи ту концепцію, можна бачити в усіх діях послідовне переведення одного пляну. В усіх акціях іде не тільки про безпосередній, матеріяльний ефект, тільки в першу чергу продовжування, поширення революційної боротьби, мобілізування все більше нових сил, все ширших мас та приєднування других народів до спільного антибольшевицького фронту. Всі зусилля,труди та жертви, які причиняються до такого розвитку і росту визвольної революції положені за добру справу, оправдуються, бо вони ведуть до перемоги одиноким правильним шляхом.

Микола Ол-ич

Проблеми промисловости України і соціяльні питання *)

(Економічні нариси)

1. Структура і напрямки розвитку промисловости.

Капіталізована праця людини у вигляді засобів виробництва творить матеріяльно-технічну базу для витворення нових продуктів праці. Оскільки абсолютна кількість людської продукції прямо залежить від величини капіталізованої праці у вигляді засобів виробництва, то всяка соціяльно-економічна система з необхідности прямує до збільшення кількости засобів виробництва як основи для поширеного виробництва. Тому витворений продукт людської праці (в нормальній економіці) не може бути в тій же кількості продуктом споживання, а меншим, — на суму капіталізації його в засоби виробництва. Тому вся продукція людської праці розділюється за суспільно-функціональним призначенням на дві частини: засоби виробництва і засоби споживання.

Виробництво засобів виробництва може перебувати під таким суспільно-функціональними тенденціями:

а) обмежуватись до підтримання існуючої абсолютної суми засобів виробництва. В такому випадку матимемо економічну деградацію, бо зі зростом населення відносна озброєність праці знижується, а тому знижуються і виробничі спроможності суспільства,

б) підтримувати існуючий рівень озброєння суспільства засобами виробництва, цебто, — збільшувати абсолютну суму засобів виробництва, відповідно до зросту населення та його внутрішньої соціяльно-виробничої еміґрації. В наслідок цього створюється ситуація, яку можна характеризувати станом стаґнації, і яка, звичайно, переходить в депресію і деґрадацію;

в) виробляти і вкладати в народне господарство таку кількість засобів виробництва, яка збільшує абсолютну і відносну озброєність засобами виробництва цілого суспільства в порівнянню з попереднім станом. Це,—

*) Порядком обговорення. Ред.

власне, — єдина позитивна формула витворення і втілення в економіку суспільства засобів виробництва, за якої можливе нормальне функціонування соціяльно-виробничої системи.

Ця позитивна тенденція під впливом відповідної економічної політики (плянового господарства, капіталістичної концентрації фінансового капіталу тощо) на певній стадії може перетворюватись в свою протилежність — надмірне розростання виробничого потенціялу в нагромаджених засобах виробництва, коштом суспільно-недоцільного звуження виробництва засобів споживання та фактичного їх споживання, (бо інших джерел для нагромадження засобів виробництва немає) веде до павперизації населення (СССР) і конвульсійного функціонування суспільно-виробничої системи (США).

Народньо-господарський комплекс України входить в економічний комплекс СССР (Росія), а тому й функціонує не як суверенна економічна цілість, а як складова частина чужого комплексу і в його інтересах.

Виясненню питання про наявні і потенціяльні фактори суверенізації економічного комплексу України від СССР в промисловості і є темою цього нарису.

Основний капітал (засоби виробництва) так званої великої промисловости України, включений в економіку »державного соціялізму«, складав в мільйонах рублів в незмінних цінах 1926—27 року, (які дорівнювались приблизно 70% купівельної сили рубля 1913 року):

	1927—28 р.	1935 р.	Приріст
1. Велика промисловість	2141,1	7787,2	5646,1
2. Сільське господарство	145,3	3178,3	3033,0
Разом	2286,4	10965,5	8679,1

Приріст засобів виробництва (основного капіталу) сільського господарства і промисловости від 1927 — 28 року відбувався коштом безперервно діючої »соціялізації« народнього господарства, яка охопила 99,7% посівної площі (в совхозах, колхозах, та ін. державних і кооперативних господарствах) в сільському господарстві та цілковито всі без винятку промислові заклади. В 1935 році вже не було в Україні навіть невеликих промислових закладів, бо навіть голярні та чистильщики взуття на вулицях були кооперовані. З другого боку, — приріст основного капіталу народнього господарства відбувався коштом інвестицій з біжучої продукції.

Коштом цих двох джерел — соціялізації і нагромадження з біжучої продукції — основні капітали »соціялістичного«, у властивому сенсі державного, господарства виросли з 1927 — 28 року до 1935 року на 8679,1 мільйонів рублів або кругло — в п'ять разів.

За цей же час продукція великої промисловости характеризується такими показниками (в міл. рублів в цінах 1926 — 27 року):

Роки	Виробництво засобів: а) виробництва	б) споживання	Разом
1927—28	1561,1	1364,8	2925.9
1928—29	1955,7	1494,4	3450,1
1930	2834,9	2382,2	5217,1
1931 (орієнт.)	3500,0	2500,0	6000,0
1932	4098,1	2668,5	6766,6
1933	4528,6	2770,9	7299,5
1934	6035,7	3189,8	9225,5
1935	7571,0	3905,0	11476,0
Разом	32085,1	20275,6	52360,7

Помимо безперечного чистого зростання промислової продукції, на темпи цього зростанн впливала централізація, укрупнення і удержавлення дрібного виробництва (підприємства з кількістю робітників при механічних двигунах менше 16 і без механічних двигунів меньше 30 робітників — в статистику підприємств великої промисловости не включаються), продукція якого до великої промисловости не включалась. Сучасна роля цих дрібних підприємств і закладів в економіці України настільки незначна, що наведені цифри продукції великої промисловости без значної помилки ми ідентифікуємо з цілою промисловою продукцією краю. Побічно це стверджується, наприклад, такими показниками про промислові заклади колхозного сільського господарства: в 1938 році колхози мали: млинів всіх типів 14541, крупорушок 1285, олійниць 1237, маслоробних і сироваренних заводів 194, кузень і ре монтних майстерень 28681, цегелень і черепичних майстерень 2978 та інші з загальним числом робітників 220 тисяч або біля 3% всього числа працюючих в тому році людей за заробітню плату (робітників і службовців) .

Таким чином маємо

а) приріст основного капіталу промисловости і сільського господарства за 8 років на 8,7 мільярдів рублів в незмінних цінах 1926 — 27 року,

б) випродуковано за той же час на 32 мільярд засобів виробництва.

Розрив між інвестиціями в основний капітал народнього господарства України і продукцією засобів виробництва (матеріяльно-технічне втілення основного капіталу) за час з 1927 — 28 по 1935 рік включно — становить 23,3 мільярда рублів в незмінних цінах.

Чому стався цей розрив? — Частина з тієї суми пішла на амортизацію основного капіталу протягом 8 років в розмірі 1 — 1,5 мільярда, ще якась частина ужита як засоби споживання, але основна маса випродукованих

засобів виробництва — до 20 міліярдів рублів — з господарства України протягом 8 років вилучена, або пересічно 2,25 мільярда рублів річно.

Це вилучення відбувалося сировиною і півфабрикатами для промисловости засобів виробництва — щорічний вивіз кам'яного вугілля в Росію складав 40 — 50 мільйонів тонн або до 65 — 70% цілої продукції; вивіз металу-сирівця і виробів чорної металургії річно становив 5 — 6 мільйонів тонн — до 70% цілої продукції; також вивіз відбувався і готових виробів, бо за 8 років вироблено самих машин на 11 мільярдів рублів або майже в півтора рази більше цілого приросту основного капіталу народнього господарства України.

В іншому місці ми писали про вилучення щорічно з України одного зерна 400 мільйонів пудів — як експропріяцію українського хлібороба через колхозну систему.

Тут ми стверджуємо, що протягом 8 років — від початку колективізації до 1935 року включно — український робітник виробив і віддав безкоштовно тій же Москві на озброєння її виробничого потенціялу 20 мільярдів рублів засобів виробництва — вугілля, металу і машин.

Економічні висновки з наведеного вище:

а) Українська промисловість протягом 8 років випродукувала засобів виробництва в чотири рази більше цілого свого основного капіталу .

б) Продукція засобів виробництва української промисловости на 65% (20 мільярдів з 32-х) в економіці існуючої промисловости України не освоюється, а є для неї товаровою продукцією, в функціональному призначенню — засобами споживання.

в) До 65% витворених в Україні засобів виробництва з України вивозиться в Росію і творить основний кпаітал її (російської) промисловости.

Чи можливий в умовах суверенної економіки України експорт засобів виробництва її сусідам в сумі 2 — 3 мільярдів золотих рублів річно у вигляді вугілля, металу-сирівця і машин в існуючій нині структурі цього »експорту« в Росію? Сучасний »споживач«— Росія, очевидно, некупить, бо коли за це »споживання« доведеться платити, то Росія тоді споживатиме переважно власну продукцію, сировини для виробу якої у неї є без порівняння більше, ніж в Україні.

Німеччина, Італія, Франція, Чехія і тому подібні країни куплять у нас вугілля, метал-сирівець і півфабрикати лише в тій кількості, до якої вони зможуть прикласти працю своїх робітників і нав'язати Україні реекспорт з цієї сировини у вигляді готових виробів щоб на різниці між ціною сировини і ціною готових виробів (вартість праці німецького, італійського та інших робітників) дістати з України продукти виживлення для свого робітника. Повстає питання — чи є Україна такою країною, що потребує через експортно - імпортні операції **довозу зза кордону робочої сили?** В принципі на таке питання відповідаємо — ні, бо структура і щільність населення України в основному аналогічна переліченим країнам, цебто, — Україна, як і перелічені країни, повинна експортувати готові вироби, а не сировину і півфабрикати, бо експорт їх можливий лише в тій кількості, в якій ми маємо необхідність для поповнення порядком обміну власних недостач в сировині, як, наприклад, деякі рідкісні метали, ґума, бавовна, нафта. Але ця потреба не вимірюється двома — трьома мільярдами стабільних рублів річно сучасного »експорту« в Росію, а сумами значно меньшими і не в напрямку Москви, Берліна, Парижа і Рима ці зв'язки лежать, а в іншому— Египет, Іран, Ірак, Кавказ, Індії.

Запотребування ринків евентуальних споживачів засобів виробництва української промисловости (в її сучасній структурі) ближчих сусід — прибалтійців, Польщі, Румунії, Турції, Кавказу тощо — без всякого порівнання нижча сучасного запотребування »ринку« Москви.

Збереження існуючого рівня (тимчасово абстраґуємось від воєнних і повоєнних змін) і структури промисловости засобів виробицтва з перспективою використання її потенціялу для внутрішніх українських інвестицій у промисловості, під оглядом економічним, — є рівнозначним удвоєнню основного капіталу народнього господарства кожних чотири-п'ять років. Поширення виробничого потенціялу промисловости удвічі за чотири-п'ять років, як перманентно діюча система, — не може покриватися зростанням потреб народнього господарства. Не згадуємо вже про те, що подібний розмір безкоштовного використання (експропріяції) праці робітника для інвестицій можливий тільки в існуючій економічній системі, яку ми принципово заперечуємо. Вже один той факт, що населення України зростає удвічі протягом 35 — 40 років — дає відповідь на це питання в тому напрямку, що здвоєння основного капіталу народнього господарства протягом чотирьох-п'яти років — невиправдане .

Тому виробництво засобів виробництва в існуючій нині структурі і в обсязі — **є антинаціональним промисловим апаратом колоніяльного визиску України,** який щорічно і безкоштовно дає Росії округло 2 мільярди золотих рублів основного капіталу для озброєння і розбудови російської промисловости.

Сучасний, скажімо, рівень видобутку кам'яного вугілля на Україні є хижацьким, і проти інтересів краю, виснаженням природніх ресурсів, а не »досягненням соціялістичної української промисловости«, як думають деякі наші »політики«.

Рівень виробництва засобів виробництва суверенної української промисловости повинен бути розбудований на основі докладного вивчення потреб цілого господарства України (відновлення і поширення основних фондів народнього господарства) та мусить бути взятий до уваги, як побічний фактор, — використання коньюнктурних спроможностей промисловости для евантуального експорту засобів виробництва в країни, промислово менше розвинені, ніж Україна.

Україна нині »експортує« до 70% кам'яного вугілля і металу-сирівця, а вживає для місцевої промисловости лише меньше третини. Суверенна економіка промисловости України вимагає щонайменше зворотнього співвідношення, з дальшою тенденцією до скорочення »експорту« того роду сировини, бо ми не маємо потреби кооперувати, подібно до Франції, своє вугілля з чужим металом шляхом обміну сировини, бо те і друге маємо. Така постановка (а вона єдино правильна) викличе, природньо, тимчасове скорочення видобутку вугілля і виробництво металу до моменту, поки українська обробна промисловість розбудується до такого рівня, щоб змогла освоювати не 20 — 30% сучасного видобутку вугілля і металу-сирівця, а 70 — 85%.

Розбудова модерної обробної промисловости України на базі існуючого рівня видобутку сировини — і буде стрижнем цілої економічної проблеми розвитку промисловости України, а це значить, що обсяг обробної промисловости повинен структурно радикально змінитись і кількісно вирости в 3-4 рази (по кількости робітників).

Продукція засобів споживання в 1935 році досягла 3,905 мільйонів рублів і по своєму обсягу є дуже скромною, бо коли виключити з неї продукти харчової промисловости (2083.8 мільйонів рублів), то з решти промислових виробів припадає на душу населення України:

а) Текстильних виробів на 5 рублів в рік.

б) Взуття на 4 рублі в рік

в) Трикотажу на 3 рублі 50 копійок.

г) Паперу на 0 рублі 80 копійок.

д) Швацьких виробів на 10 рублів 00 коп.

е) Цементу на 0 рублів 60 копійок.

ж) Цегли і черепиці на 3 рублі 00 копійок — цебто, — суми придатні для вимірювання промислового споживання тропікальних муринів в південній Африці, які не потребують ні одягу, ні даху над головою.

З 2,1 мільярдів продукції харчової промисловости понад 70% припадає на печений хліб, цукор і спирт, цебто, — речі, які набули специфічного розвитку лише в совєтській економіці, бо випікання хліба на промислових засадах охопило навіть село; 85 — 90% всієї продукції цукру з України експортується, продукція спирту в основному йде на виріб синтетичної ґуми, решта на горілку, — які не є, у властивому розумінні, продуктами споживання. Отже властива продукція харчової промисловости не перевищує 600 — 700 мільйонів рублів (масло, м'ясо, кондиторські вироби, тютюн, цукерки, консерви тощо) або 20—23 рублів на душу населення.

З »розкріпаченням« суверенної економіки України, в промисловості, яка виробляє речі споживання, відбудуться процеси органічної реґенерації і деколективізації її структури в напрямку відродження »хатньої промисловости«, продукти якої не попадають в жодну промислову статистику, але фактично творять чи не найважнішу статтю »харчової промисловости, яка дає життєву спроможність переважній більшості населення. Треба сподіватись, що ці процеси деколективізації промисловости — м'ясної, молочної, овочевої і інших — будуть великими, бо сировинна база для їх існування — поголів'я худоби, посіви садовини і городини тощо — поважно зменьшились проти рівня 1917 року і нині сировина для цієї промисловости постачається під поліційним примусом — контингентуванням. Коли українські хлібороби перед суцільною колективізацією забивали 7-8 мільйонів вгодованих свиней в »домашній промисловості«, то ясно і очевидно, що при відсутності примусового вилучення сільсько-господарських продуктів від хлібороба, існуючі галузі харчової промисловости — м'ясна, молочна, хлібопекарська, спиртова, овочево-консервна і деякі інші — різко і з погляду економічної доцільности — оправдано підупадуть, а ще більше роздрібняться до індивідуально-кустарних, невеликих підприємств і закладів. Натомість будуть буйно розвиватися такі галузі промисловости по виробу засобів ужитку як металовиробнича (металевих виробів нині продукується на 2-3 рублі на душу населення річно), деревообробна, черепично-цегляна, цементна, текстильна, шкіряна, фаянсова, ґумова і інші.

Таким чином, в суверенній промисловості України відбудуться процеси докорінної її реконструкції в таких напрямках :

а) Перебудова більшої частини виробничого потенціялу промисловости засобів виробництва на виробництво засобів споживання і вжитку.

б) В промисловості засобів виробництва структура виробництва радикально зміниться в напрямку підвищення питомої ваги виробництва машин і верстатів (в існуючій структурі вони займають лише біля 20% і при тому специфічного характеру — сільсько-господарські машини, паровози, вагони).

в) Існуюча промисловість, що виробляє засоби вжитку і споживання, в сучасних її вирішальних галузях поважно занепаде, як штучний поліційно-колоніяльний витвір (в основному харчова промисловість), натомість

буйно розвинеться промисловість засобів ужитку.

Державна економічна політика мусить, опираючись на удержавлену сировинну базу — видобуток вугілля, виробництво металу-сирівця і на вирішальні галузі транспортного господарства, — надати соціяльно-виробничій ініціятиві громадян, через уприватнення всього апарату виробицтва, розподілу і обміну товарів — широку перспективу господарської діяльности в розбудові економіки в інтересах нації і держави.

Вплив економічної політики на розвиток виробничих відносин здійснювати лише засобами економічними, переважно фінансовою політикою (кредит і бюджет). Органічну структуру промисловости України може і здатна відродити лише вільна система приватно-власницького способу виробництва і розподілу.

2. Географічне розміщення промисловости.

Попередній розділ ми закінчили на тому, що існуюча промисловість в суверенній державі повинна бути в цілому кількісно і якісно поширена і структурно радикально змінена, низка галузів промисловости взагалі має виникнути наново: ґумова, автомобільна, авіаційна; а такі галузі промисловости як текстильна, деревообробна, будівельних матеріялів, металовиробів ужитку, шкіряна, тютюнова тощо — в кілька разів збільшать свою продукцію.

Структурна реконструкція промисловости відбуватиметься одночасно з географічним переміщенням промисловости, бо існуючий стан ні під жодним оглядом не може задовольнити інтересів народнього господарства.

Для характеристики існуючого стану приводимо географічне розміщення промисловости України на 1 січня 1935 року:

Области	Число підприємств	Основні виробничі фонди (міл. руб.)	Пересічне число робітників (тисяч)	Валова продукція (міл. руб.)	Питома вага		
					Робіт.	Вал. прод.	Осн. фондів
1. Київська	1068	578,2	136,0	1109,7	10,1	12,1	7,4
2. Чернігівська	353	199,2	34,2	219,9	2,5	2,4	2,6
3. Вінницька	764	289,6	62,7	363,0	4,7	3,9	3,7
4. Харківська	1354	1035,1	213,2	2018,3	15,9	21,9	13,3
5. Дніпропетровська	995	17,450	211,2	1591,4	15,7	17,3	22,4
6. Одеська	980	575,4	114,3	1009,4	8,5	10,9	7,4
7. Донецька	1364	3332,2	564,3	2858,4	42,0	31,0	42,8
8. Молдавська	164	32,5	8,3	55,4	0,6	0,4	0,4
Разом	7042	7787,2	1344,1	9225,5	100,0	100,0	100,0

В 1935 році кількість робітників великої промисловости Донецької області складала 564 тисячі людей або біля 25% цілого населення области, в той час кількість робітників тієї великої промисловости Вінницької области дорівнювалась лише 63 тисячам або біля 2% цілого населення области. В Київській, Чернігівській, Одеській областях положення аналогічне Вінницькій області.

Примітка: Приведене вище обласне районування, що існувало в 1935 році, пізніше було змінене через роздрібнення областей.

З цього ми бачимо, що існуюча велика промисловість України (а вона майже ототожнюється з цілою промисловістю, бо дрібна промисловість майже цілком ліквідована), розташована і сконцентрована в східніх областхх на теренах найменше залюднених, а найбільше щільно залюднені простори центральної, західньої і північної України, не кажучи вже про перелюднену аграрну Галичину, являють собою чисто аграрний комплекс з слабо розвиненою промисловістю. Таких диспропорцій в географічному розміщенню промисловости ми не маємо в жодній країні Европи, хоч в багатьох з них розміщення природніх ресурсів сировини без порівняння гірше, більш нерівномірне, ніж в Україні.

Це перед суверенною економікою України ставить завдання упромисловлення центральних і західних теренів, аби:

а) через індустріялізацію цих теренів відтягнути від села частину населення;

б) через розріст міського населення (в зв'язку з розвитком промисловости) розширити місцеві ринки збуту сільсько-господарської продукції і в цей спосіб стимулювати підняття продуктивности сільського господарства на інтенсивній основі;

в) децентралізувати промисловість в загально-національних інтересах — соціяльних, економічних і політичних (створити місцеві реґіональні економічні комплекси, як підстави для розвитку місцевого економічного, соціяльного самозабезпечення і адміністративного самоврядування, тощо);

г) через наближення виробництва до робочої сили і його децентралізацію зменшити кошти виробництва, бо промисловість невеликих міст, на дві третини зможе забезпечити себе робочою силою з села, особливо у виробництвах з сезоновими хитаннями — будівельна, парцелянова, лісообробна, промисловість переробки сільсько-господарської сировини тощо.

Після послідовного здійснення цієї програми географічної децентралізації промисловости, промисловий схід України перетвориться в промислово-сировинну базу (вугілля і метал-сирівець) для розбудови всіх видів обробної промисловости на цілій території України. Нині схід України є сировинною базою московського центрального промислово-

го району. Замість сировинно-колоніяльного додатку до московської промисловости схід стане базою суверенної промисловости України, — фігурально кажучи, — московський центральний промисловий район, з його мільйонами робітників обробної промисловости, перенесеться на своє природне місце — в Україну.

Система рік України разом з південними морями (Чорне і Озівське), — після проведення відносно невеликих робіт до її доцільної організації — сполучення Дніпра з Донцем, розвитку судноплавства на приплавах Дніпра тощо, — забезпечує прекрасно розвинуту мережу дешевого і вигідного транспорту майже на всьому терені країни.

Треба при тому зважити, що ціла низка галузей промисловости в свойому розташуванню взагалі ні в найменшій мірі (під оглядом економічним) не прив'язується до сировини місцевого походження (шкіра, бавовна, ґума), бо питання транспорту цієї сировини в калькуляції виробництва не відограє поважної ролі. Велика кількість промисловости працюватиме цілковито або в великій мірі на місцевій сировині і енергії — скляна, порцелянова, будівельних матеріялів тощо.

Як згадано вище, існуюча промисловість України на три чверти в суверенному комплексі буде реконструйована **структурно** в напрямку зміни характеру продукції як засобів виробництва, так і засобів споживання і вжитку. Цей процес структурної реконструкції поєднуватиметься органічно з **радикально новим** географічним розміщенням промисловости, в зазначеному вище напрямку. Не можемо ми і недоцільно є розбудувати текстильну, варстатобудівельну, автомобільну, шкіряну, тютюнову і інші види промисловости в »переіндустріялізованому« Донбасі чи Харківському районі під кожним оглядом — економічним, соціяльним і державно-політичним. Більше того — підземна газифікація вугілля, в поєднанню з електрофікацією — повинні якнайдалі і найширше передавати Донецьке вугілля по дротах.

Нам здається, що час поставити проблему економії вугільних багатств Донбасу за рахунок використання повної спроможности Дніпрельстану і інших того роду споруд та відновлення і розбудови десятків тисяч енергетичних точок на воді дрібних рік, ставків, озер, на запасах торфу, підземних газів тощо. В цьому напрямку Україна має великі можливості, які до цього часу не використовувались (або використовувались в незначній мірі) виключно тому, що ці процеси є противними економічно-політичним інтересам окупанта. Використання в згаданім напрямку місцевих енерґетичних ресурсів значно збільшить економічний потенціял для децентралізації промисловости на території всієї країни, особливо на заході і в центрі України.

3. Соціяльні проблеми промисловости.

Існуюча структура промислового комплексу України не розв'язує жодної соціяльної проблеми: соціяльно-побутові умови промислового населення, комунальне господарство тощо перебувають в стані, який немислимий (в елементарному розумінні) в інших промислових країнах. Існуюча структура цих проблем і не може розв'язати, та, зрештою, коли оминути різноманітні пропаґандивні трюки, таких завдань і не ставить. Розв'язання всіх цих проблем гостро впаде на Українську Державу. Нині державно-реґляментованою нормою житлової площі на 1 душу населення міст є 3-4 кв. метри. Знаємо, що фактичний стан ще гірший і фактична житлова площа українського робітника не перевищує площі, яку йому відведуть пізніше на цвинтарі. Крім того величезна маса робітників, особливо з околиць великих промислових міст, щоденно доїжджає поїздами на роботу з віддалі 50—60 кілометрів (Харків, Дніпропетровськ, Запоріжжя, Макіївка, Луганське та інші). Велике число робітників в зв'язку з цим витрачає щоденно 3 — 4 години і більше на доїзд на роботу із роботи. Цей стан може тривати лише до того часу, поки робітник прив'язаний до заводу примусом і тюремною санкцією за ухилення. Звільнення робітника від примусової праці викличе значний відплив робочої сили з існуючих підприємств, а перед тими, що залишаться в місті і перед державою повстає проблема забезпечення робітників житлом.

Грубо кажучи, щоб забезпечити робітників житлом в елементарних нормах любої європейської країни, треба вкласти в житлове будівництво суму рівну або близьку до неї, сучасній вартості основних капіталів промисловости.

Очевидність цього достатньо характеризують деякі дані про зріст населення окремих міст України:

Назва міст	Число населення в тис. 1917 рік	1939 рік
1. Київ	500,0	846,0
2. Харків	247,0	833,0
3. Дніпропетровськ	216,0	500,0
4. Запоріжжя	87,0	289,0
5. Сталіно	115,0	462,0
6. Макіївка біля	25,0	240,0

В Києві реальний житловий фонд в 1939 році був меншим, ніж в 1917 році, а приріст житлового фонду в інших містах в кілька разів менший приросту населення.

Розв'язання проблеми робітничого житла — є одним з кардинальних соціяльно-економічних питань. Розв'язання його повинно відбуватися в комплексі всіх проблем суверенної економіки промисловости України.

Проблема робітничого житла мусить найти розв'язання в пляні загальної депролетаріза-

ції робітництва. В серії заходів, скерованих на депролетарізацію робітництва, в першу чергу треба буде ліквідувати бездомність робітника шляхом:

а) Безплатної передачі в особисту власність всім працюючим зайнятих ними державних, заводських і комунальних жител. Через вільну продажу працюючими одержаних жител відбудеться розщільнення існуючої густоти замешкання, а ті, що дістануть сплату за продані мешкання, в той спосіб дістануть фонди для розбудови власних домів.

б) Безкоштовне надання всім робітникам промисловости достатньої величини земельних наділів під садиби (від 0,25 до 1,0 га, залежно від місцевих умов) для розбудови на них власних домів і кредитна допомога на пільгових умовах будівельними матеріялами — лісом, дахівкою, склом, залізом.

в) Розбудова і поліпшення мережі під'їздних шляхів довкола міст, особливо засобів міського транспорту — трамвайних і автобусних ліній, електропоїздів; розширення сітки на околицях міст, особливо в менших містах, аби тим сприяти розрідженню населення та припинити розріст великих міст.

г) Економічною політикою в промисловості (подекуди, встановлення диференційованої для великих і малих міст та сіл мінімальної заробітної платні, тарифно-транспортовими заходами тощо) стимулювати всіляко розрідження населення великих міст і розбудову промисловости в менших містах і сільських місцевостях.

Другою соціяльною проблемою в цім напрямку є увласнення робітника в засоби виробництва, як вирішальну підставову засаду дійсної, а не фіктивної соціяльної рівности і справедливости. Це одночасово збігається з загально-суспільним завданням — найвищої розбудови промисловости країни.

Український працюючий (робітник, інженер, технік, економіст тощо) на протязі панування совєтської системи кілька разів оплатив неоплаченою працею вартість всіх промислових фабрик, заводів і підприємств. Ці фабрики і заводи є власністю працюючих в них, а тому вони в наслідок національно-визвольної революції мусять перейти у власність працюючих на тих же принципових основах, що і земля хліборобам.

Це відбудеться в такий спосіб

а) відродження і розбудова промисловости України на засадах приватної трудової власности на засоби виробництва і приватної трудової ініціятиви.

Держава (в усіх її виявах — центральні органи, краєві і низові органи самоврядування тощо) залишить у своєму безпосередньому посіданню ті підприємства і заклади, що в силу свойого суспільного характеру не надаються і недоцільні до уприватнення (залізниці, зв'язок, трамваї і водогони в містах, важка промисловість, видобування вугілля, який не під силу до опанування приватній українській ініціятиві — хемічні заводи та підприємства типу Дніпрельстану тощо).

б) Всі промислові заклади і підприємства, за вказаними винятками, денаціоналізуються і передаються в приватну власність працюючим в них людям — від робітника до директора — рівними долями в цілому основному капіталі підприємства.

Обігові капітали залишаються власністю держави, поступово з підприємств вилучаються і становлять державні фонди економічної розбудови, в першу чергу промисловости.

в) Поруч з процесами уприватнення промисловости, відбувається технічна децентралізація її, деколективізація, бо часто-густо існуючі »великі« підприємства являються адміністративно-поліційними витворами, а не органічно-цілосними виробничими одиницями, як от, наприклад, згромадження кількох десятків чи соток швацьких машин само по собі ще не творить швацької фабрики як органічного комплексу, поки не осягнуто на цих машинах спеціялізації робітників на виробі деталів одягу (технічно-виробнича спеціялізація праці): рівно ж механічний згін десятків універсальних слюсарів-механіків з їхніми варстатами в одне приміщення ще не творить організаційно-технічно якогось заводу, а лише мануфактуру вивласнених від засобів виробництва виробників, цебто, — творить явище не технічно-виробниче, а соціяльне. Цих асоціяльних явищ в існуючій структурі промисловости України аж надто багато, щоб їх оминути і не дати їм вільного розв'язання на шляхах органічної реґенерації.

Менші підприємства — до 80 — 100 робітників на кожне, — які творять основну масу продукції споживання і вжитку, при уприватненні, через взаємне порозуміння працюючих, (без участи в цьому процесі держави, крім правного захисту інтересів уділовців і робітників) дуже швидко перейдуть в пайову, кооперативну, індивідуальну організацію виробництва. В уприватнених більших підприємствах, через кредитне і законодавче сприяння процесам продажу і обміну уділів, що належатимуть працюючим, процеси мобілізації основних фондів і ініціювання ними нових підприємств та закладів прискорять та спричиняться до усталення власників існуючих підприємств, як суб'єктів виробництва.

В наслідок всіх цих процесів відбудеться універсальна депролетаризація працюючих, а саме: частина працюючих, яка не має безпосереднього інтересу і прагнень до ініціювання виробничої діяльности, — свої уділи з підприємств вилучить і вкладе в розбудову власного дому, садиби і інших засобів ужитку; друга частина уживе їх на розбудову власного індивідуального промислу і ремест-

ва, третя частина коштом уділів індивідуально чи на спілку з іншими закладе нові підприємства і заклади; четверта частина всю свою увагу скупчить на данному підприємстві і через сплату паїв (уділів) — опанує дане виробництво; але в усіх випадках працюючий стане соціяльно-відмінним від попереднього пролетарського стану — соціяльно неактивний працюючий коштом уприватнення промисловости посяде матеріяльно незалежне становище — власне житло, садибу, як засіб спомагаючий життєвій екзистенції тощо. Такий громадянин, щонайменше, виховає своїх дітей, як майбутніх активних членів суспільства, а це вже буде достатньою компенсацією за вкладений капітал. Кожний соціяльно-активний працюючий (робітник, інженер, технік, економіст) коштом уприватненого капіталу промисловости стане активним приватним промисловцем.

В українській економічно-політичній думці треба перебороти деякі поважні соціялістично-плянові примітиви, а саме — рецидиви соціялістичних емоцій та притуплення соціяльно-економічного мислення. В 1913 році на території 9 українських губерній дрібна домооробна промисловість виробляла краму на 280 мільйонів рублів, а це творило одну шосту частину всієї продукції української промисловости; 1925—26 році ця промисловість дала виробів на 245 мільйонів рублів або теж одну шосту промислової продукції країни. В 1925 році в УССР було кругло 300 тисяч сільських та 110 тисяч міських доморобних ремісничих підприємств, що об'єднували 365 тисяч сільських та 160 тисяч міських доморобників. В 1928 році в УССР, за далеко неповними підрахунками, працювало 820 тисяч доморобників і ремісників, які, за ще більше неповними підрахунками, давали виробів на 310 мільйонів золотих рублів. Доморобний промисел, ремісництво і дрібна промисловість — підприємства з числом робітників не більше 100, — в більшості европейських високоіндустріяльних країн дають три чверти промислової продукції. Промисловість України до часу »соціялізму« розвивалась в тому ж напрямку, але ці процеси були обірвані і загальмовані суцільною люмпенізацією населення, іменуємою »соціялізмом«. Соціяльно-економічний сенс промислової реконструкції України полягає в тому, що приватна ініціятива промислового стану, від ремісника і домовиробника починаючи, повинна випродукувати основну масу промислової продукції ,а решту, дадуть всі види державної промисловости. Ланцюг промислового комплексу починається від сільського виробника-доморобника, що промислову продукцію поєднує з веденням сільського господарства ,який через сільського і міського ремісника, дрібного і середнього промисловця завершується великою державною промисловістю на другому крилі. Не маємо права бути більшими »соціялістами-експериментаторами«, ніж є передові европейські країни, бо такі прагнення є нічим більшим, ніж соціяльним невіглаством або соціяльною демагогією, бо коли в ім'я »чистоти соціялістичних принципів« не відродимо власної української промисловости на органічній основі розвитку, то її місце займе продукція і капітал чужої »не чисто соціялістичної промисловости, ну хоч би в роді англійської »соціялістичної« промисловости, в якій 80% промислової продукції дає приватний капітал і біля 20% державний — після здійснення всіх соціяльно-економічних плянів лейборпартії.

г) Працюючі всіх підприємств, які залишаться в державному (громадському) посіданні, повинні від держави діставати компенсації у висоті капіталів, що дістались працюючим в уприватненій промисловості. Ці компенсації повинні бути скеровані в основному на депролетаризацію працюючих державних підприємств — вибудування робітничих домів, садиб у власність працюючим.

д) Всі підприємства, заклади, фабрики і заводи, що мають своїм завданням продукування товарів чи надання послуг, в якнайбільшій мірі треба звільнити від невластивих і органічно непов'язаних з виробництвом соціяльних прибудівок, нашарувань і обтяжень від попередньої системи. Це відноситься до всіляких житлових будинків — кошар, клубів, фабрик-кухонь, будинків відпочинку, амбуляторій, лікарень, підсобних сільських господарств і тому подібне.

Всі ці прибудівки, які являються додатковими засобами поневолення працюючих, повинні бути відщеплені від підприємств — житла робітників підлягають передачі у власність робітникам; лікарні, амбуляторії треба передати у відання відповідних органів самоурядовання та соціяльної опіки; підсобні сільські господарства у власність хліборобів чи робітникам під садиби і т. п. Навіть державні залізниці (і інші того роду установи) повинні, скажемо, залишити у себе в посіданню житловий фонд для своїх урядовців, присутність яких є конечною протягом цілої доби на виробництві чи в безпосередній близості від нього (напр., начальник залізничної станції). Сенс всіх цих заходів — увільнити суспільний бюджет від некорисних і під соціяльним оглядом пролетарізуючих установ, бо виробничі витрати по експлуатації державного фонду завжди вищі і безгосподарніші, ніж приватного; той же залізничник, що живе у власному, своєю працею збудованому домі, під соціяльним оглядом завжди позитивніший, ніж його товариш, що живе у »казьонному« домі.

Третьою соціяльною проблемою — є встановлення засад справедливої платні за працю. Рзов'язання її повинно йти в таких напрямках:

а) Заробітня платня для дорослого мужчи-

ни державою реґляментується в мінімальному розмірі при 8 годинній праці на добу, середній фізичній напрузі, на рівні, що забезпечує достатнє людське утримання цілої родини середнього розміру. Отже заробітня платня повинна бути родинною, а не індивідуальною, як це є в суперкапіталістичному чи державно-капіталістичному (соціялістичному також) суспільствах.

Мінімум заробітної платні не може бути знижений жодними заходами і міроприємствами під якими б вони »позитивними« плащиками не прикривались — службова кватиря, господарський харч, безплатне лікування, філянтропічна діяльність і тому подібне. За всіх умов мінімум заробітної платні повинен бути виплачений працюючому готовими грішми.

Регулюванням заробітної платні вищої понад мінімум держава не займається, полишаючи це полагодженню працюючих і підприємців, персонально чи через їх професійні і корпоративні організації. Держава в цих питаннях полишає за собою лише ролю арбітра у випадках конфлікту.

б) Жіноча праця законодатно суворо охороняється через загальну заборону жіночої праці в багатьох галузях промисловости і зайнять, як от підземні роботи, лісорозробки, хемічна промисловість тощо; як важких і шкідливих для здоров'я жінки або таких, що порушують суспільну мораль жінки — поліційна служба тощо. Підлягає безумовній забороні люба робота жінки в нічний час. Жінці ні під яким претекстом — прямим чи посереднім не може бути сплачена заробітня платня менша родинної платні мужчини, а для того — ні в жодному підприємстві не може бути робітників — жінок більше як 50%, аби запобігти витворенню промисловости чи промислових закладів »жіночої праці«.

Обмеження і охорона дитячої праці повинні бути скеровані до того, щоб до праці по найму людини молодша 18 років не приступала, а робота підлітків від 14 років не перевищувала 5 годин денно та носила більше допоміжний і вишкільний характер.

в) Практична політика заробітної плати повинна спиратись на такі принципові засади: одружений дістає більше, ніж неодружений; багатодітний — більше, ніж бездітний; старший віком більше, ніж молодший тощо. При примусовому звільненню з роботи працюючого, при інших рівних умовах, мужчина повинен бути звільнений перед самітньою жінкою, неодружений — перед одруженим, бездітний — перед багатодітним, молодший віком — перед старшим. Сенс цієї політики полягає в припиненню аморфизації й руйнації гіерархічної структури суспільства.

г) Існуючі системи соціяльної опіки і страхування працюючих розбудовані в усіх країнах, за невеликим винятком, на засадах знеособлення свідомої волі людини, на засадах увільнення людини »від думання про завтрашній день«. Ця нівеляція індивідуальности людини є величезним соціяльним злом, бо всяка нормальна людина повинна свідомо і особисто творити свій »завтрашній день«. Суперсоціялістичні досягнення так званого соціяльного страхування, які дійшли до таких позірних досягнень як страхування життя від старости і інвалідности **коштом підприємств,** оплата відпусток працюючим **коштом підприємства** — є нічим іншим, як грубим і цинічним обманом, бо жодних коштів підприємства поза працею робітника не може виникнути, а тільки праця робітника їх може створити і ніщо інше. Тому так звані кошти підприємства чи держави, що йдуть на соціяльну охорону і забезпечення — є експроприйованою у робітників заробітньою платньою, на яку наліпили ярлик »Кошти підприємства чи держави«, аби в той спосіб усунути працюючого від контролі і управління над витрачанням цих коштів, а самому працюючому цей акт грабунку подати в ідилічній »турботі суспільства про інтереси працюючих«. Система соціяльного страхування в СССР є одним з інструментів експропріяції і визиску працюючих, яка щорічно дає державному біджетові багатомільярдні чисті зиски.

Недалеко від того, в основних заложеннях, відійшла політика соціяльного страхування працюючих в інших країнах, наприклад, в довоєнній Німеччині, почасти у Франції. В цьому сенсі чи не найвигідніше виділяється політика соціяльної опіки і страхування В. Брітанії, Данії.

Основний зміст соціяльної політики найбільше поширених соціяльно-страхових систем полягає в тому, аби забепечити не людину індивіда, а пересічного аритметичного робітника, який постачає робочу силу — енергію.

Вважаємо, що мірою соціяльних відносин є людина. Кожна людина повинна бути опікуном і творцем своєї соціяльної долі. Суспільство зобов'язане опікуватись старими, хворими та безпомічними — сиротами, старцями тощо.

Отже:

— Кожна людина, **яка сама ініціює** і виконує якісь виробничі процеси і в наслідок того дістає засоби до життя (а не дістає заробітньої платні), індивідуально чи в спілці з іншими, — повинна, як свою приватну справу, організувати і забезпечити себе на всі випадки соціяльних нещасть — хвороби, втрати майна, інвалідности тощо. Ціле суспільство, як організована цілість, не приймає перед цією людиною жодних зобов'язань, одначе, коли людина цієї категорії попадає в біду, то вона від суспільства дістане не соціяльно-зобов'язуючу опіку, а дар людського милосердя до людини в біді, незалежно від причин, які ту біду викликали.

— Кожна людина, **яка сама не ініціює виробництва** і живе з заробітньої платні, цим самим є до певної міри суспільством соціяльно-зв'язана, обмежена, а тому ця людина реально не має всіх можливостей до повної реалізації особистих заходів до соціяльної опіки і забезпечення. Тому суспільство є зобов'язаним, взамін обмеження суспільно-виробничої ініціятиви працюючого за заробітню платню, дати йому соціяльні компенсації.

Ці соціяльні компенсації — гарантії повинні полягати в:

а) Забезпеченні праці всім, що її шукають;

б) встановлення і гарантування родинної заробітньої платні, яка б забезпечувала утримання цілої родини при одному працюючому за заробітню платню.

в) встановлення максимума робітного часу (8 годин в промисловості і не більше 9 годин в сільському господарстві), переведення всеї промисловости на працю при денному освітленню (за виключенням підприємств, праця яких в ночі є конечною — рух поїздів, електростанції тощо).

г) Найширша депролетарізація робітників в пляні окресленому вище.

Встановлення відносин між працедавцем і робітником на тій основі, що робітник, як правило, не може бути звільненим від роботи волею працедавця (може бути звільнений лише при фізичній ліквідації підприємства). Недобровільне звільнення робітника з підприємства може відбутися лише на основі закону і по постанові суду в кожному окремому випадку.

д) Відміна всіх без винятку примусів праці, в якій би вони формі не виявлялись.

е) Виплачувати робітникові повну заробітню платню і ліквідація всіх без винятку так званих посередніх виплат заробітку через нарахування страхових внесків »коштом підприємства, коштом держави«, безплатного лікування, відчислень на комунальні послуги, пільгові кошти переїзду і тому подібне, які в дійсності є недоплаченою заробітньою платнею працюючому. Всі ці відчислення, відрахування і нарахування додати до заробітньої платні і виплачувати на руки працюючому, цебто, — як зазначено вгорі, виплачувати **повну** заробітню платню.

ж) Робітника, якому виплачується **повну** заробітню платню, суспільство (держава) зобов'язує забезпечити собі соціяльне страхування від певного мінімума — передчасної втрати працездатности, на старість, від тимчасової непрацездатности та забезпечення родини на випадок смерти працюючого.

Суспільство, виплачуючи робітникові повну заробітню платню, зобов'язує його виконати лише певний мінімум страхового забезпечення, надаючи йому (робітникові) право і можливість якнайширше здійснювати поширене соціяльне забезпечення себе в усіх формах добровільного соціяльного страхування.

з) Робітничі страхові каси мусять бути незалежні від держави, підприємств і професійних організацій, повинні управлятись самими застрахованими. Як згадано вище — членство в робітничій страховій касі є обов'язковим.

і) Всі розрахунки робітничих страхових кас державою забезпечуються від знецінення на основі незмінної вартости індексу життьового стандарту.

Кошти соціяльного страхування ні під жодни претекстом не можуть бути вживані (порядком їх управління) ні на жодні промислові чи інші того роду інвестиції, бо вони в основі є засобами поширення споживання і вигід працюючих з уже витвореної продукції народнього господарства, а тому їх інвестиція може відбуватися лише в напрямку акумуляції в засобах споживання і вжитку— кредитування власного індивідуального будівництва застрахованих працюючих, придбання працюючими інших власних нерухомостей тощо.

З цього бачимо, що провідною ідеєю соціяльно-страхової політики суспільства і держави є персоналізація всієї соціяльної системи, розбудованої на самодіяльності працюючого, скерованої до його депролетарізації. Через систему соціяльного страхування максимально, в реальний спосіб, забезпечити соціяльну волю і добробут працюючої людини.

В накресленому вищі пляні національно-визвольна революційна концепція зможе позитивно розв'язувати проблеми відродження і розвитку промисловости України і соціяльні питання.

Фрідріх Гаєк

Дорога до рабства

Автор провів біля половини свого життя в Австрії і другу половину в США і Англії. За останній період він поступово став певним, що деякі з тих сил, що зруйнували свободу в Німеччині, діють також і тут.

Мало хто розуміє, що виникнення фашизму і нацизму було не реакцією проти соціялістичних тенденцій попереднього періоду, а необхідним наслідком цих тенденцій. Характерно, що багато лідерів фашистських ру-

хів, починаючи від Мусоліні (до Ляваля і Квіслінґа включно), почали соціялістами і закінчили фашистами і нацистами.

В США і Англії тепер багато тих, що щиро ненавидять все нацистське, працюють для ідей, яких здійснення довело б просто до ненависної тиранії. Багато з сучасних керівних діячів є деякою мірою соціялістами. Вони думають, що наше економічне життя повинно бути »свідомо кероване«, що ми повинні замінити приватну ініціятиву »пляновим господарством«. Але чи можна уявити собі гіршу трагедію за те, що намагаючись створити майбутнє згідно з великим ідеями, ми в дійсности мимоволі дійшли б якраз до протилежного?

Плянове господарство і влада.

Для того, щоб здійснити свої наміри, прихильники плянового господарства повинні створити владу — владу одних людей над іншими — таку, якої ще ніколи не було. Від розміру цієї влади буде залежати й їх успіх.

У багатьох соціялістів є трагічна ілюзія, що позбавивши приватних осіб влади, яку вони мають в індивідуалістичній системі, вони цим знищать владу. Вони не помічають того, що концентруючи владу для здійснення єдиного пляну, вони б не тільки перетворили, а й безмежно збільшили б її.

Неправильно вважати, що велика влада центрального плянового бюро була б не більшою за владу, яку мають всі приватні бюро директорів разом. В системі приватної ініціятиви немає нікого, хто мав би навіть малу частину тої влади, яку мало б соціялістичне плянове бюро. Хто може серйозно сумніватися в тому, що мільйонер, в якого я працюю, має надо мною багато меншу владу, ніж найменшийбюрократ, що являє собою примусову владу держави і вирішає, як мені жити й працювати?

Робітник без фаху, з поганою платнею в Англії чи Америці має більше свободи, ніж який директор фірми в нацистській Німеччині або інженер в Сов. Союзі, що багато більше заробляє. Коли такий робітник хоче змінити свою працю або місце, де він живе, йому немаєабсолютних перешкод. Немає загроз для його безпеки і свободи, що змушували б його робити тільки те, що наказало йому начальство.

Наше покоління забуло, що приватна власність є найбільш важливою гарантією свободи. Ми, приватні особи можемо самі вирішати, що нам робити, тільки тому, що контроль засобів виробництва поділений між багатьма людьми, незалежними один від одного. Коли засоби виробництва об'єднані всі в одних руках, то чи це буде номінально 'суспільство« чи диктатор — хто б не мав контроль над ними, той має і абсолютну владу над ними. В руках приватних осіб так звана економічна влада може бути знаряддям впливу, але ніколи не може контролювати все життя людини. Але коли економічна влада централізована, як знаряддя політичної влади, вона утворює залежність, яку ледве можна відрізнити від рабства.

Добре сказано, що в країні, де працю дає тільки держава, опозиція означає повільну смерть з голоду.

Причини загрози.

Індивідуалізм, в протилежність соціялізмові й усім іншим формам тоталітаризму, базується на пошані до індивідуальної людини і переконанні, що треба, щоб кожний мав можливість розвинути свої власні, індивідуальні здібності. Ця філософія, вперше повністю розвинута під час Ренесансу, виросла в те, що ми знаємо як західну цивілізацію. Розвиток суспільства йшов в напрямі звільнення індивідуальної людини від того, що зв'язувало її за феодального ладу.

Мабуть найзначнішим результатом цього звільнення індивідуальних здатностей був великий зріст науки. Тільки коли індустріяльна свобода відкрила шлях до вільного використання нового знання, тільки коли стало можливо випробувати все — коли хто наважувався ризикувати — наука зробила великий прогрес, що за 150 років змінив вигляд світу. Де було усунено перешкоди вільного розвитку людських здатностей, люди швидко ставали спроможними здійснювати свої бажання. На початку 20 сторіччя робітник в західньому світі досяг такого ступеня матеріяльного комфорту, безпеки й особистої свободи, які 100 років тому ледве здавались

Ніяка особа з здоровим глуздом не повинна була б сумніватись, що економічні принципи 19 сторіччя були тільки початком; що є безмежні можливості прогресу в напрямках, якими ми йшли. Але тепер панують погляди, вже більше немає мови про те, як нам найкраще використати вільні сили демократичного суспільства. В наслідок цього ми почали залишати ці сили і замінювати їх колективним і »свідомим« керівництвом.

Характерно, що цей відступ від лібералізму, у вигляді більш радикального соціялізму або під назвою »організації«, або »плянового господарства«, відбувся в Німеччині. За останню чверть 19 сторіччя і першу чверть 20, Німеччина зайшла далеко і в теорії і в практиці соціялізму, так що тепер Сов. Союз в більшості продовжує там, де покинули німці.

Німці задовго перед нацистами нападали на лібералізм, демократію і індивідуалізм.

Задовго перед нацистами німецькі і італійські соціялісти також вживали техніки, яку потім успішно використали фашисти і нацисти. Ідея політичної партії, що обіймає всю діяльність людини протягом усього її життя, яка претендує керувати його поглядами. Не

фашисти, а соціялісти почали збирати дітей з наймолодшого віку в політичні організації, щоб керувати їхнім думанням. Не фашисти, а соціялісти почали перші організовувати спорт і ігри в партійних клюбах, де члени не були б заражені іншими поглядами. Соціялісти перші настоювали на тому, що член партії повинен відрізнятися від інших людей формами вітання і звертання. Вони організацією »ячейок« для постійного нагляду приватного життя створили прототип тоталітарної партії.

Коли Гітлер прийшов до влади, лібералізм в Німеччині був убтий. І вбив його соціялізм.

Багатьом з тих, що безпосередньо спостерігали перехід від соціялізму до фашизму, зв'язок між цими системами став поступово очевидним, але в Англії і Америці більшість народу ще вірить, що соціялізм і свободу можна об'єднати. Вони не усвідомлюють того, що демократичний соціялізм — велика утопія кількох останніх поколінь не тільки неможливий, а й що спроба здійснити його веде до чогось зовсім іншого — знищення самої свободи.

»Консервативний соціялізм« був гаслом, з яким велике число пропагандистів приготувало атмосферу, в якій мав успіх націонал-соціялізм. »Консервативний соціялізм« тепер гасло, що панує тут.

Велика утопія.

Не може бути сумніву, що в Англії й Америці більшість з тих, що вимагають центрального керівництва економікою, ще вірять в можливість об'єднання соціялізму і індивідуальної свободи. Але вже давно багато теоретиків розуміло, що соціялізм — найбільша загроза для свободи.

Тепер рідко згадують про те, що в своїх початках соціялізм був щиро авторитарним. Французькі основоположники соціялізму не сумнівались, що їх ідеї може здійснити тільки сильна диктаторська влада.

Перший сучасник теоретиків плянового господарства, Сен-Сімон, писав, що хто не буде коритися його пляновим бюро, з тим будуть поводитися як з худобою.

Великий політичний теоретик де Тукевіль бачив краще за всіх, що демократію з соціялізмом примирити неможливо: »Демократія приписує всі можливі вартості кожній людині«, — говорив він в 1848 р., — »в той час як соціялізм робить з кожної людини тільки агента, тільки число. Демократія й соціялізм немають нічого спільного, крім одного слова: рівність. Але зверніть увагу на різницю: в той час як демократія хоче рівности в свободі, соціялізм хоче рівности в гнобленні й рабстві.

Щоб уникнути цих підозрінь і щоб використати для себе найсильніший з усіх політичних мотивів — прагнення свободи — соціялісти все більше почали обіцяти »нову свободу«. Соціялізм мав принести »економічну свободу, без якої політична свобода була нічого не варта«.

Для цього значення слова »свобода« було змінене. Це слово раніше означало свободу від примусу, від свавільної влади інших людей. Тепер воно почало означити свободу від нужди, звільнення від примусу обставин, що неминуче обмежують можливість і кожного з нас. »Свобода«, в цьому значенні, — звичайно, тільки інша назва влади чи багатства. Вимога нової свободи була тоді тільки вимогою перерозподілу майна.

Те, що обіцяють нам як дорогу до свободи, це в дійсності — шлях просто до рабства. Не важко виявити, які будуть наслідки, коли демократія стає на дорогу плянового господарства. Мета останнього буде означена якимнебудь неясним терміном, таким як »загальний добробут«. Не буде справжньої згоди щодо того, чого треба досягти, і результат згоди народу на плянове господарство, без згоди про його мету, буде такий, як коли б група людей збиралась відбути подорож разом, не погоджуючись, куди саме; в наслідок цього вони напевно повинні будуть їхати туди, куди більшість їх зовсім не бажає.

Демократичні установи не можуть діяти як плянові агентства. Вони не можуть сфабрикувати згоду у всьому — щодо використання всіх ресурсів держави — бо число можливих способів буде легіон. Навіть коли б конгрес зміг, йдучи крок за кроком на компроміс в кожному пункті, погодитися на якийсь плян, він без сумніву, врешті нікого б не задовольнив.

Скласти економічний плян таким способом навіть менш можливо, ніж, наприклад, скласти плян військових дій. Як і в стратегії, стало б неминучим передати справу експертам. І навіть коли б демократія змогла скласти пляни для кожного сектору економіки, вона ще мусіла б розв'язати проблему об'єднання цих окремих плянів в єдину цілість. Буде все сильніша вимога, щоб дати якійсь установі або окремій особі уповноваження діяти на їх власну відповідальність. Вимога економічного диктатора — характерна риса руху до плянового господарства.

Тоді законодавна діяльність буде обмежена до призначення осіб, які матимуть практично абсолютну владу. Увесь державний лад прямуватиме до виду диктатури, в якому становище голови уряду час від часу скріплюється народнім голосуванням, але він має всі можливості скерувати голосування туди, куди він хоче.

Плянове господарство веде до диктатури, тому що диктатура — найбільш успішне знаряддя примусу і, як таке, необхідна, коли плянове господарство в великих розмірах має стати можливим. Немає виправдання для поширеної думки, що доки влада обирається

демократичним способом, вона не може бути свавільною; сваволі влади перешкоджає не джерело її; щоб не було ознак диктатури, влада повинна бути обмеженою. Справжня »диктатура пролетаріяту«, хоч і демократична формою, знищила б свободу напевно, коли б вона спробувала центрально керувати економікою.

Індивідуальну свободу неможливо примирити з пануванням одної мети, якій підпорядковане назавжди все суспільство. До деякої міри ми знаємо це з часу війни, коли підпорядкування майже всього безпосередній необхідності є ціною, за яку ми забезпечуємо собі свободу на довгий час. Модні фрази про те, що слід робити для цілей миру те, що ми навчились робити для цілей війни — цілком фальшиві, бо можна зрозуміти тимчасову жертву свободи, щоб зробити її більш певною в майбутньому, але зовсім інша річ — жертвувати свободу назавжди в інтересах плянової економіки.

Здійснення соціялістичної програми — означає знищення свободи. Демократичний соціялізм — велика утопія кількох останніх поколінь — просто недосяжний.

Чому найгірші вилазять нагоду.

Без сумніву, американський чи англійський »фашистський« лад дуже відрізнявся б від німецького чи італійського зразку; без сумніву, коли б перехід відбувся без насильства, ми могли б чекати кращого типу »фюрера« чи »вождя«. Але це не означає, що ця фашистська система виявилась би врешті дуже відмінною або багато менш жорстокою за її прототипів. Є сильні підстави вважати, що найгірші риси тоталітарних систем — явища, до яких тоталітаризм раніше чи пізніше обов'язково доходять.

Так само, як демократичний державний діяч, що хоче плянововкерувати економікою, скоро повинен буде вирішати, чи взяти диктаторську владу, чи покинути свої пляни — так і тоталітарний »вождь« скоро муситиме вибрати або відступ від звичайної моралі, або невдачу. І через це більш аморальні особи матимуть більше шансів на успіх в суспільстві, що схиляється до тоталітаризму.

Тоталітарний »вождь« мусить створити навколо себе групу, що готова добровільно коритися тій дисципліні, до якої вони будуть силою змушувати інших людей. Що соціялізм можна здійснити тільки методами, які соціялістів не схвалює — це знають з власного досвіду багато соціяльних реформаторів в минулому. Старі соціялісти були ідеалістами; в них не було аморальності, потрібної для здійснення їх програми. Характерно, що в Німеччині і Італії перед приходом фашистів до влади соціялістичні партії відмовились взяти на себе відповідальність уряду. Вони не бажали вживати методи, до яких вони вказали дорогу.

Вони ще сподівались чуда, що народ погодиться на якийсь певний плян організації суспільства. Інші вже зрозуміли, що в пляновому суспільстві йдеться вже не про те, чого хоче більшість народу, а про те, котра найбільша група, члени якої в достатній згоді, зможе здійснити центральне керівництво всього життя.

Є три головних підстави для того, чому така численна група, з цілком однаковими поглядами, не утвориться з найкращих, а швидше з найгірших елементів суспільства.

Поперше, чим вища освіта і інтеліґентність людей, тим більш різні їх смаки і погляди. Щоб знайти велику подібність останніх, доведеться зійти в області низького морального і інтелектуального рівня, де переважають більш примітивні інстинкти. Це не означає, що більшість народу перебуває на низькому моральному рівні, а тільки те, що найбільша група людей з зовсім однаковими поглядами — целюди низького морального рівня.

Подруге, через те, що ця група не досить велика щоб дати достатню силу спробам »вождя«, він муситиме збільшити її, привертаючи ще більше людей до тої самої примітивної віри. Він мусить здобути підтримку людей, що не мають своїх власних сильних переконань, а готові прийняти чию завгодно систему, коли її тільки кричать їм у вуха досить голосно й часто. Ті, яких неясні і погано сформовані ідеї легко змінюються і яких пристрасті і почуття легко викликаються, заповнять тоталітарну партію.

Потретє, щоб тримати разом своїх партійців, »вождь« мусить звернутися до загальнолюдської слабості. Для людей легше погодитися наякусь негативну програму — ненависть до ворога з заздрості до його кращого стану швидше приймається, — ніж на будьякій позитивній основі.

Контраст між »нами« і »ними« через те завжди використовують ті, що шукають підтримки широких мас. Ворог може бути внутрішній, як »жид« в Німеччині або »куркуль« в Сов. Союзі, або зовнішній. В усякому разі, цей метод має велику перевагу над іншими тим, що він дає »вождеві більшу свободу дій, ніж майже кожна позитивна програма.

Кар'єра в тоталітарній партії залежить найбільше від готовості аморально діяти. Твердження — »мета виправдує засіб«, яке в індивідуалістичній етиці розглядається як заперечення всієї моралі, в колективістичній етиці стає обов'язково основним принципом. Абсолютно нічого немає такого, чого б послідовний колективіст не повинен був зробити, коли воно служить »для загального добра«, бо це для нього — єдиний критерій того, що треба робити.

І як тільки визнати, що людина є тільки засобом для того, щоб служити цілям вищої одиниці, на ім'я »суспільство« або »нація«, більшість з тих рис тоталітаризму, які так обурюють нас, будуть необхідним наслідком цього. З колективістичного погляду нетерпимість і брутальне нищення опозиції, обман і шпигунство, цілковите ігнорування життя і щастя індивідуалу суттєві і неминучі.

Щоб бути корисним співробітником в тоталітарній державі, людина мусить бути готовою порушити всякий моральний принцип, коли це тільки потрібне, щоб досягти призначену йому мету. В тоталітарній машині будуть особливо сприятливі умови для безсовісних і аморальних. Ані гестапо, ані адміністрація концентраційного табору, ані мінстерство пропаганди, ані СА чи СС (або їх совєтські аналогії) не придатні для здійснення людяних почуттів. Але шлях до найвищих посад в тоталітарній державі веде тільки через них.

Солідний американський економіст, професор Франк Найт, правильно каже, що влада колективістичної держави »муситиме робити це, чи хоче вона, чи не хоче; і ймовірність того, що при владі будуть моральні люди, така сама, як того, що дуже людяна особа піде на посаду наглядача з батогом на рабську плянтацію.

Треба розглянути ще один пункт:

Щоб тоталітарна система діяла успішно, не досить того, щоб примусити кожного працювати для виконання пляну: обов'язково треба, щоб народ почав розглядати його цілі як свої власні. Це досягається за допомогою пропаганди і повного контролю всіх інформативних джерел.

Найкращий спосіб для цього — переконати людей, що лад, що в них є тепер — той самий, що був завжди, але спершу найкраще вживати старі слова, змінивши їх значення. Небагато рис тоталітарних держав так дезорієнтують, поверхового спостерігача і так характеризують всю його інтелектуальну атмосферу, як це цілковите перекручення мови.

Найгірше страждає в цьому відношенні слово »свобода«. Його вживають в тоталітарних державах так само, як і всюди. Можна сказати, що де була свобода, то це зробили в ім'я якоїсь нової свободи, обіцяної народові. Навіть і в Англії є соціялісти, що обіцяють »колективну свободу«. »Колективна свобода« — не свобода членів суспільства, а необмежена свобода плянового бюро робити з суспільством те, що йому хочеться.

Не важко позбавити самостійної думки велику більшість, але меншості, що ще матиме нахил до критики, треба теж замкнути рота. Прилюдна критика або навіть вислови сумніву мусять теж бути придушені, бо вони можуть послабити підтримку пляну. Сідней і Беатріс Вебо так розповідають про становище в кожному совєтському підприємстві: »Всякий вислів сумніву в тому, що плян буде успішно виконаний, є порушенням закону і навіть зрадою, бо він може погано вплинути на волю і працю інших співробітників«.

Контроль охоплює навіть до речей, що ніби не мають політичного значення. Наприклад, до теорії релятивности ставились вороже як до »семітського нападу на нордійську фізику«, або »тому що вона суперечить діялектичному матеріялізмові«. Кожна діяльність мусить бути виправдана свідомо соціяльною метою. Не може бути самостійних дій, бо їх результатів не можна передбачити і плян не говорить про них нічого.

Це доходить навіть до ігор і розваг. Я залишаю читачеві догадатися, в якій країні шахістам було офіційно сказано: »Ми повинні раз назавжди усунути нейтральність шахів. Ми повинні засудити раз назавжди формулу — »шахи для шахів«.

Мабуть, найбільш тривожне те, що це презирство до інтелектуальної свободи є не тільки в тоталітарних державах, а і всюди між тими, що мають колективістичну віру. Найгірше придушення свободи прощають, коли воно відбувається в ім'я соціялізму. Нетерпимість до протилежних ідей вихваляють відкрито. Трагедія колективізму в тому, що він хоче знайти найвищий зміст, а закінчує знищенням змісту.

Ліберальне плянове господарство.

»Плянове господарство« завдячує свою популярність тому, що кожний, звичайно, бажає, щоб наші спільні проблеми розв'язувати якнайбільш передбачливо. Суперечка між сучасними соціялістами не в тому, чи слід вживати систематичне міркування при плянуванні наших дій, а в тому, який спосіб найкращий для цього. Йдеться про те, чи повинні ми створити такі умови, в яких знання і ініціятива окремих людей матимуть найкращі можливості, так що вони зможуть найуспішніше плянувати, чи слід скерувати і організувати всю економічну діяльність »за рисунком«.

Лібералізм зовсім не захищає погляду, що треба залишити все так, як є; він хоче якнайкраще використати сили приватної ініціятиви. Він спирається на переконанні, що коли можна створити вдалу систему приватної ініціятиви, то це кращий спосіб за всі інші. Лібералізм підкреслює, що для того, щоб приватна ніціятива діяла успішно, потрібна старанно продумана система законів і що ані давні, ані сучасні закони не вільні від серйозних дефектів.

Але лібералізм не згодний змінити приватну ініціятиву менш придатними методами керування економікою. І він вважає приватну ініціятиву за найбільш придатний спосіб не тільки тому, що в більшості випадків це

найпродуктивніший спосіб, а й тому, що це єдиний спосіб, що не вимагає примусу і свавільного втручання влади. Він відкидає потребу »свідомого соціяльного контролю« і дає кожному можливість самому вирішати, чи перспективи його підприємства достатні, щоб компенсувати витрати, зв'язані з ним. Вдале вживання приватної ініціятиви не виключає деякі види втручання влади. Наприклад, обмеження часу праці, вимога деяких санітарних устаткувань, створення широкої системи соціяльного забезпеченн — цілком можливо поєднати з збереженням приватної ініціятиви. В деяких випадках приватна ініціятива навіть непрактична. Але це не означає, що треба скасовувати приватну ініціятиву і там де вона може добре функціонувати. Створити умови, в яких приватна ініціятива буде найбільш продуктивною, запобігти обманові і шахрайству, скасувати монополії — це все широке поле для діяльности держави.

Це не означає, що можна знайти якусь середину між приватною ініціятивою і центральним керівництвом, хоч це більше всього і могло б імпонувати людям. Хоч приватна ініціятива може мати деяку домішку дій влади, її не можна поєднати з плановим господарством довільних розмірів так, щоб вона не перестала діяти як успішне знаряддя продукції. Приватна ініціятива і центральне керівництво стають поганими і непродуктивними методами, коли вони не повні, суміш двох засобів паралізує діяльність.

Плянове господарство і приватну ініціятиву можна поєднати тільки при плянуванні для приватної ініціятиви, а не проти неї. Наша критика скерована тільки проти другого виду плянування.

Плянове господарство і влада закону.

Вільна країна не відрізняється від країни з свавільною владою нічим так яскраво, як тим, що в ній дотримуються принципу, що відомий під назвою влади закону. Звичайною мовою це означає, що всі дії уряду зв'язані законами, встановленими і оголошеними заздалегідь — законами, що дають можливість з великою певністю передбачити, як влада вживатиме свою силу в одних обставинах і плянувати свої індивідуальні дії на основі цього. Тоді людина може вільно здійснювати свої особисті цілі, певна, що уряд не буде вживати своєї влади для того, щоб знищити його досягнення.

Плянова економіка соціялістів обов'язково має в собі протилежне. Плянова влада не може заздалегідь зв'язати себе загальними правилами, що перешкоджають сваволі.

Коли уряд повинен вирішити, скільки треба свиней, або скільки автомобілів, які шахти мають працювати, або яка ціна має бути на взуття, то він не може вирішати на довгий час. Такі постанови неминуче залежить від тимчасових обставин, і зсвжди уряд муситиме, роблячи їх, урівновжувати інтереси різних груп і осіб, що протилежні одні одним.

Врешті чиїсь погляди муситимуть вирішити, чиї інтереси важливіші, і ці погляди муситимуть стати частиною закону країни (звідси випливає відома річ, що чим більше держава »плянує«, тим важче стає плянувати окремій людині).

Чи плянове господарство неминуче?

Важливо, що тепер мало соціялістів задовольняється тим, що каже, що плянове господарство бажане. Більшість з них запевняє, що тепер нас примушують до його здійснення обставини, незалежні від нас.

Перший з аргументів, якого часто можна чути — той, що сучасна цивілізація дуже складна і тому створює нові проблеми, які не можна розв'язати іншим способом, крім центрального плянування. Цей аргумент спирається на цілковите нерозуміння того, як діє приватна ініціятива. Саме через те, що сучасні умови такі складні, приватна ініціятива стає **єдиним** методом, що може досягти координації дій.

Не було б труднощів в успішному контролі або пляновому керівництві, коли б умови були такі прості, що одна особа або установа могли б слідкувати за ними. Але коли фактори, які треба взяти на увагу, стають численними і складними, ніякий центр не може цього зробити. Завжди змінні умови попиту і постачання різних виробів ніколи не можна повністю знати.

При приватній ініціятиві — і ні при якому іншому економічному ладі — система цін автоматично відбиває всі обставини. Власники підприємств, слідкуючи за зміною відносно небагатьох цін, як інженер слідкує за кількома циферблятами, можуть погодити свої дії з діями інших.

При порівнянні з цим методом розв'язання економічних проблем — децентралізацією і автоматичною координацією через систему цін — метод центрального керівництва неймовірно незграбний, примітивний і обмежений щодо своїх можливостей. Це не перебільшення, що коли б ми користувались центральним плянуванням для зросту індустріяльної системи, то вона б ніколи не стала такою різноманітною і гнучкою, якою вона є. Сучасна цивілізація стала можливою саме тому, що її не треба було »свідомо« створювати. Розподіл праці пішов далеко далі за те, що можна було б передбачити пляном. Для дальшого економічного зросту техніка привютної ініціятиви ще важливіша, ніж будь-коли.

Користуються також аргументом, що технічні зміни зробили в багатьох областях приватну ініціятиву неможливою і що можна

вибирати тільки або контроль продукції через приватні монополії, або керівництво уряду. Але зріст монополії був не так необхідним наслідком удосконалення техніки, як наслідком політики, яку вели більшість країн.

Тимчасовий Національний Економічний Комітет, якого, без сумніву, не можна обвинувачувати в надмірному лібералізмові, робить такі висновки: »Висновку, що розвиток продукції великих розмірів мусить неминуче привести до скасування приватної ініціятиви, не можна прийняти... До того слід зауважити, що монополія часто є наслідком політики уряду. Коли така політика буде припинена, монополії можуть бути скасовані«.

Хто бачив, як монополісти шукають підтримку держави, щоб їх контроль був успішним, той ледве може сумніватися в тому, що тут нічого неминучого немає. В США дуже протекційна політика допомогла зростові монополій. В Німеччині з 1878 р. уряд систематично, свідомою політикою сприяв об'єднанням фірм, і там, з допомогою держави, перший великий експеримент »наукового плянування« і »свідомої організації індустрії« привів до створення велетенських монополій. Придушення приватної ініціятиви було в Німеччині наслідком свідомої політики, в ім'я ідеалу, що тепер зветься пляновим господарством.

Велика небезпека лежить в політиці двох сильних груп організованого капіталу і організованих робітників, які підтримують монополістичну організацію індустрії. Сучасний зрст монополій є в більшості наслідком свідомої співпраці організованого капіталу і організованих робітників, де привілейовані групи робітників ділять прибутки в монополії коштом інших і особливо коштом тих, що працюють в менш організованій індустрії. Але немає підстав вважати, що цей рух неминучий.

Рух до плянового господарства — наслідок свідомих дій. Ніякі зовнішні обставини не примушують до цього.

Чи плянове господарство звільнить нас від нужди?

Більшість соціялістів, що серйозно обмірковували практичне здійснення їх теорії, не дуже сумніваються в тому, що плянове господарство мусить іти шляхами диктатури, що економічною діяльністю мусять керувати бюро або експерти, з тим, що остаточна влада буде в руках »головного командира«. Соціялісти заспокоюють нас тим, що це авторитарне керівництво буде стосуватися »тільки« економічних справ. До цього запевнення часто додають, що, пожертвувавши свободою в менш важливих областях нашого життя, ми одержимо свободу в здобуванні більш вартісних речей. На цій підставі люди, що ненавидять політичну диктатуру, часто вимагають диктатури в економічних справах.

Коли б плянове господарство справді звільнило нас від менш важливих турбот і цим дало б можливість присвятити себе більш важливим справам, то хто відмовився б від цього?

На жаль, чисто економічних потреб не можна відділити від інших цілей життя. Те, що звуть »економічним мотивами«, в дійсності — прагнення поширення загальних можливостей. Коли ми добуваємо гроші, то тому, що гроші дають нам можливість найбільш широкого вибору в використанні своєї праці; коли ми заробили гроші, то можемо використати їх як схочемо.

Через обмеженість наших грошевих прибутків наші можливості обмежені теж, і тому багато дехто ненавидить гроші, як символ цих обмежень. В дійсності гроші — одне з найзначніших знарядь свободи, які будьколи винайшла людина. Гроші в сучасному суспільстві дають бідному величезні можливості вибору — більші, ніж ті, що кілька поколінь тому мали багаті.

Ми краще зрозуміємо значення грошей, коли подумаємо, що було б тоді, коли б, як пропонують багато соціялістів, »економічні мотиви« були б замінені »неекономічними«. Коли б вся платня була не у вигляді грошей, а у вигляді громадських почестей, привілеїв, керівних посад, кращих житлових умов або їжі, можливостей подорожі або навчання, то це означало б тільки те, що той, хто одержує платню, не мав би більше права вибирати, і не тільки розмір платні, але й спосіб її використання був би заздалегідь визначений.

Так звана економічна свобода, яку обіцяють нам соціялісти, означає, що ми були б звільнені від потреби розв'язувати свої власні економічні проблеми і що всі вибори, які часто трапляються при цьому, будуть робити за нас нші. Через те, що в сучасних умовах ми майже в усьому залежимо від засобів, які нам постачають інші, плянове господарство буде панувати майже над всім нашим життям. Ледве чи буде щось в останньому, від перших потреб до стосунків з родиною і знайомими, від виду праці до використання дозвілля, над чим не було б »свідомого контролю« плянової влади. Цей контроль був би не менш сильним, коли б споживачі мали номінальне право використати свої заробітки за своїм бажанням, бо влада контролювала б засоби виробництва.

Наша свобода в демократичному суспільстві спирається на тому, що коли одна особа відмовляється задовольнити наше бажання, ми можемо звернутися до іншої. Але коли ми потрапляємо до монополіста, то ми залежимо від його ласки. І влада, що керує всією економікою, буде найсильнішим монополістом, якого можна собі уявити.

Вона матиме повну можливість вирішати, що нам дати і коли. Вона вирішатиме не тільки, які зручності і яке обслугування нам можна мати; вона зможе керувати їх розподілом між різними групами населення, і на бажання, давати окреми групам які завгодно привілеї. Не ми, а хтось інший буде вирішати, що нам одержати.

Для більшости з нас час роботи — велика частина всього життя, і наша робота звичайно визначає, де і між якими людьми ми живемо. Через те свобода вибору праці мабуть важливіша для нас, ніж свобода використання дозвілля.

Навіть в найкращих умовах ця свобода обмежена. Мало людей мають широкі можливості вибору праці. Але справа в тому, що ми не абсолютно прив'язані до якоїсь праці, і коли одне становище стає нестерпним, або коли нам сподобається щось інше, то майже завжди є можливість для того, хто бажає, досягти своєї мети — з деякою жертвою.

Ніщо не робить умови більш нестерними, ніж свідомість того, що ніякі наші спроби не зможуть змінити їх. Погано бути тільки коліщатком в машині, але безмежно гірше, коли ми не можемо покинути машини, коли ми прив,язані до роботи і до начальства, яке нам призначили інші.

В суспільстві з приватною ініціятивою більшість речей можна добути за певну ціну. Це часто жорстока ціна, і доводиться віддати одну річ, щоб мати другу. Але якщо скасувати цей лад, то вже не буде свободи вибору, а накази і заборони, яких треба слухатись.

Що люди хотять позбутися неприємного вибору — не дивно. Але мало бажало б позбутися його так, щоб за них вибирали інші. Люди бажають тільки того, щоб зовсім не було потрібне вибирати. Але вони занадто охочі вірити, що вибирати в дійсності не треба, що це тільки наслідок сучасної економічної системи.

Ілюзія, що це вже є економічною проблемою, викликана твердженням, що плянова економіка дасть більшу продукцію, ніж приватна ініціятива. Але більшість дослідників цієї проблеми поступово відходять від цього твердження. Навіть велика кількість економістів з соціялістичними поглядами задовольняється надією, що плянове суспільство даватиме таку саму прдукцію, як і приватна ініціятива. Вони пропаґують плянове господарство тому, що воно дасть можливість забезпечити більш справедливий розподіл майна. Безсумнівно, коли треба свідомо вирішати, хто має скільки мати, треба пляну для всієї економіки.

Але залишається питанням, чи та ціна, якою ми повинні будемо реализувати чийсь ідеал, не спричинить незадоволення й гноблення більшого, ніж в сучасному суспільстві.

Бо коли уряд буде розподіляти майно, то за якими принципами? Чи є певна відповідь на безмежну кількість питань про відносні заслуги, що виникують в зв'язку з цим?

Тільки один принцип може бути такою відповіддю — цілковита рівність всіх людей. Коли б це було метою, то неясна ідея справедливого розподілу нарешті одержала б ясне означення. Але така рівність звичайно не вважається бажаною, і соціялізм обіцяє не повну рівність, а »більшу рівність«.

Ця формула практично не дає ніякої відповіді. Вона не звільняє нас від необхідности вирішати в кожному окремому випадку про заслуги людей чи груп і не допомогає вирішати. Коли доведеться розподіляти, проблема така сама, як і тоді, коли б принцип «більша рівність« не існував.

Часто кажуть, що політична свобода нічогоне варта без економічної. Це цілковита правда, але в значенні майже протилежному до того, що мають на думці соціялісти. Економічна свобода, що є основою всякої іншої свободи, не може бути »свободою від економічних клопотів«, яку обіцяють нам соціялісти, а мусить бути свободою економічної діяльности, з правом вибору, яка має в собі також і небезпеки цього права і відповідальність, зв'язану з ним.

Два види безпеки.

Як »економічну свободу«, так, з більшим правом, і економічну безпеку часто вважають за необхідні для справжньої свободи. В певному значенні це правільне і важливе. Незалежність думки і силу характеру рідко можна знайти серед тих, що не певні чи вони матимуть успіх в своїх діях.

Але є два види безпеки: певність даного мінімуму існування для всіх і забезпечення певного стандарту життя, становища одної особи чи групи.

Немає підстав для того, щоб в суспільстві, яке досягло загального добробуту, як в Англії і США, не можна було гарантувати всім першого виду безпеки без загрози для свободи; тобто, якийсь мінімум їжі, житлових умов і бдягу, що забезпечить здоров'я. І намає ніяких причин для того, щоб держава не допомогла організувати систему соціяльного забезпечення проти загальних небезпек життя.

На свободу небезпечно впливає другий вид безпеки; плянування для того, щоб захистити людей чи групи від зменшення їх прибутків.

Як поступово стало очевидним, коли членам кожного торговельного підприємства дозволити не допускати інших, щоб забезпечити собі вищі заробітки чи прибутки, то люди з інших підприємств, де попит зменшився, не мають куди піти, і кожна зміна приводить до великого безробіття. Здебільшого через це непевність і безробіття так зросли за останні десятиріччя.

Безнадійне становище тих, що залишаються поза межами забезпеченої посади, можуть зрозуміти тільки ті, що знають його з власного досвіду. Ніколи не було більш жорстокої експлуатації одної кляси іншою, ніж експлуатація менш щасливих членів групи підприємців членами з більш певним становищем. Це стало можливим через »регулювання« приватної ініціятиви. Мало гасел зробили стільки шкоди, як ідеал »стабілізації« окремих цін і платень, які забезпечуючи одним прибуток, становище інших роблять все більш непевним.

Спроби досягти безпеки, які підтримувала держава, привели до поступового перетворення суспільства — перетворення, в якому Німеччина грала провідну ролю і інші країни за нею. Це перетворення прискорив інший результат соціялістичної пропаганди, свідомої лайки всіх діяльностей, що пов'язані з економічним ризиком і морального обвинувачення вигід, які варті риску, але яких небагато може досягти.

Ми не можемо обвинувачувати нашу молодь, коли вона воліє безпечне становище з заробітком більше, ніж ризик власного підприємства, після того, як їм змалку описували перше як краще і менш егоїстичне. Сучасне молодше покоління виросло в умовах, за яких в школі і пресі дух комерційного підприємства мав погану репутацію, шукання прбутку описували як аморальну річ, мати 100 чоловік на роботі вважали експлуатацією, але командувати цією самою кількістю було честю.

Старші люди можуть вважати це за перебільшення, але щоденний досвід університетського викладача залишає мало сумніву в тому, що в наслідок антикомуністичної пропаганди вартості змінились, далеко випереджаючи зміну ладу. Ще питання, чи змінюючи лад, щоб задовольнити нові вимоги, ми не зруйнуємо вартостей, які ми ще цінимо більше.

Ми маємо до діла з конфліктом між двома видами суспільної організації, які часто позначають комерційним і військовим.

В обох людина або має свободу вибору і з нею риск, або не має ані того, ані другого. В армії панує система, яка єдина може дати людину повну економічну безпеку. Але від цього не можна відділити обмежень свободи і військові порядки.

Якщо ми не хочемо знищити особисту свободу, приватна ініціятива мусить бути збережена. Немає нічого більш фатального за моду сучасних інтелектуальних вождів вихваляти безпеку коштом свободи.

Ми повинні відновити переконання, на яких спирається свобода, і яке висловив Біниямін Франклін фразою, що стосується людини не менше ніж націй:

»Ті, що віддали б суттєву свободу, щоб купити невелику тимчасову безпеку, не заслуговують ані свобод, ані безпеки«.

* * *

Щоб зробити світ кращим, ми повинні мати відвагу зробити новий початок. Ми повинні усунути всі перешкоди на нашому шляху і дати волю творчій енергії людини. Ми повинні створити умови, сприятливі для прогресу більше, ніж »пляновий прогрес«.

Необхідну відвагу мають не ті, що вимагають не ті, що вимагають більше »плянів«, а не ті, що проповідують »новий лад«, що являє собою не більше, ніж продовження тенденцій останніх 40 років і не можуть придумати нічого кращого, як наслідувати Гітлера. Ті, що найголосніше вимагають плянової економіки — ті перебувають під цілковитим впливом ідей, що створили другу світову війну і більшість іншого лиха, що дошкуляє нам.

Основний принцип кожної спроби поліпшити світ мусить бути: **політика свободи для людини — єдина справді прогресивна політика.**

З англійської мови переклав **Р. О.**

(Ця стаття — скорочення книжки „The Road to Seftdon" цього самого автора, виданої університетом в Чікаго в 1944 р. »Ню Йорк Таймс« називає її»однією з найважливіших книжок в сучасному поколінні«.

Автор — відомий в світі економіст, з походження австрієць. Він був директором австрійського економічного дослідного інституту і викладачем економії в віденському університеті. З 1931 р. він живе в Англії, де став професором економії в лондонському університеті; тепер англійський громадянин.)

Д-р М. З. Кравченко

Російський імперіялізм

(Відповідь козака на напади російських шовіністів на козаків)

1.

Розкриваючи дужки, за якими ховається причина того катастрофічного становища, в якому опинились підбиті й обдурені російським імперіялізмом народи, а головним чином Козаки, ми констатуємо помилки минулого, щоб у майбутньому уникнути тих політичних авантур, за які зараз козацький народ платить не лише своїм добром і життям, а майже й національним знищенням.

Так званого »великоруського, народу« ми,, Козаки в наших статтях торкаємось лише остільки, оскільки в його імени творилося й твориться безглуздя й безправ'я.

Ми не маємо жадного наміру захищати »великоруський« народ, але в інтересах правдивости мусимо розкрити дужки й діла та виявити тих, що фактично в імени його провадили »великоруський« імперіялізм і створили »колоса на глиняних ногах«, який загрожує катастрофою світовій культурі.

»Великоруському« народові, також як і всім іншим поневоленим народам колишньої Росії, давалися права: 1. »положить свой живот на алтарь отечества«, тобто — скласти голову за інтереси привілейованих клясів »поместного« (великомаєтного) дворянства і купецтва, що одержували ринки »во вновь приобретеных землях«; 2. »благоденствовать«, тобто за мізерну платню харчуючись »толокном« і »щами з тараканів«, працювати на тих же великомаєтників і купців в умовах життя худоби; 3. »приветствовать обожаемого монарха«, як зараз »отца народов«; 4) платити податки, »молчать«, »не разсуждать« і »слушать начальство«; такі були всі права і обов'язки і »великоруського« й всіх інших народів колишньої Росії.

Помилково було б рахувати, що російськими народами правили: Сенат, Державна Рада і Дума або Міністерства. То були лише бюрократичні апарати, що механічно виконували »височайшие предначертания« і »священую волю монарха«, яка була понад усе, як зараз »отця народов«. Але й »священная воля« монарха не була його власною волею, але волею »правлячих классов«, на яких опирався царський режим, волею »придворной камарильи«, що була представником і виразником інтересів цих кляс, та за конфлікти з якою »обожаеміє« монархи не раз платили своєю головою.

Фактично б. російську імперію створила й була завжди її провідною верствою в імени »великоруського« народу, московська боярська великомаєтна аристократія, про яку М. Ю. Лермонтов написав: »А ви, надменные потомки известной подлостью прославленных отцов, вы жадною толпою стоящие у трона... пред вами суд і — все молчит«.

З кого ж складалася ця вища аристократія — провідна верства царської Росії. На це питання дає відповідь руський вчений А. А. Салтиков. Він каже: »Історичне ядро московської боярської аристократії складала група родів, що прибули з Прусії під тиском Тевтонського Ордена. До цього ядра приєднались князі Рюриковичі, які залишили свої »уділи« і князі Гедиминовичі (литовці). Навколо цих трьох груп згуртувались виходці з різних країн: Прусії, Швайцарії, Польщі й Венгрії (цесарських земель), а також татарські, ногайські й чеські мірзи й князі. Московська аристократія вся цілком іноземного і в більшості західнього походження. Із 313 родів Бархатної книги 261 рід західнього походження 27 східнього, а 25 останніх родів переселились із Західньої, тобто Київської Русі. Серед основного ядра московського боярства **не було жодного** роду туземного (місцевого), тобто східньо-руського походження.

Коли прийняти на увагу, що ні один чесний патріот і переконаний націоналіст не залишить по своїй волі своєї держави й не побіжить шукати щастя по білому світі, а що це роблять люди вдачі авантурної, пройдисвіти, для яких »де хатка, там і пані-матка«, то від такого зброду, яким була найвища аристократія Московії, нічого доброго й корисного для населення не можна було чекати.

Інтереси »великоруського« народу їй були не лише байдужі — бо вона була для нього цілком чужою, — а навпаки, їй треба було цей народ тримати в чорному тілі, і в темноті, щоб його руками »тягати каштани з вогню« — підбивати й нищити інші східні народи. Тому вся внутрішня політика цієї збіглої зі всього світу аристократії, з такого ж походження династією на чолі, була побудована на фальшуваннях, обманах і злочинах, а для цього раніше всього треба було тримати московський народ в темноті й злиднях та до того ж рівня підводити й інші, всякими правдами й неправдами »присоединенные«, народи.

II.

Російський імперіялізм виник з нечесности, жорстокости, ненаситности московського боярина та купця старих часів. Для свого ринку він готовий цілий світ зажерти. У засобах не розбирається: йому були необхідні — »хитрі обмани, злісні насилля, грозні Івани, темні Василі« (Розенгейм). Конкурентів нищив: зруйнував торговельні республіки Новгорода й Пскова, обдурив Єрмака Тимофеевича, по черзі знищив донських та запоріжських купців.

Хитрощі мав неймовірні. Хижацтво треба було виправдати перед людьми — найшовся у XV ст. ігумен Филофей, який казав, що »Москва є третій Рим, а четвертому не бути, така воля Божа«. Шляхом Филофея пішли слав'янофіли, що каазли: »Росія покликана, щоб бути вождем всім народам«. Підпер слав'янофілів і А. С. Пушкін: — »все русскому мечу подвласно«, і Ф. М. Достоєвський, що вивів на люди »руського богоносца« та наділив руський народ здібністю »перевоплощення« казав: »бути росіянином — значить замиряти, внести примирення і спокій серед всіх народів«.

Перший осудив російський імперіялізм український філософ Г. С. Сковорода у творі »Брань Архангела Михаїла з дияволом«. Під впливом цього твору Т. Г. Шевченко написав поему »Кавказ«. Від Сковороди взяв і вираз: »і не ситий не виоре на дні моря поля«. У по-

мі Т. Г. Шевченко розкрив дійсну природу російського імперіялізму і показав, що підставою його була не віра у високе покликання Росії, аде ненаситна жадоба грабунку, імперіялізм підбивав народи, все від них забирав, натомість їм нічого не давав. Бив і плакати не давав. »На всіх язиках все мовчить«, — казав Шевченко, — »бо благоденствує«.

Російський імперіялізм розкладав провідну верству підбитих народів, особливо українського й козацького. У його інтересах було, щоб підбиті народи лишались без голови, а тому заохочував здібних і хитрих йти до нього на службу. Платив добре: »рублями й соболями«. Виходці з підбитих народів маєтки одержували, ставали генералами, сенаторами, а часом »подлими німими рабами«, людськими шашелями, няньками і дядьками вітчизни чужої.

Бувша Росія хворіла на імперіялізм. То силою, то хитрощами вона підбила багато народів різних рас, а ради їм дати не могла. Російські ліберали через те казали про Росію: »велика Федора, та дура«. Однак щось же з тими народами треба було робити. Особливо правляча верства боялась сепаратизму підбитих народів. Щоб уникнути небезпеки, вона придумала три способи: перше — створила державне корито і приваблювала до нього видатних людей з підбитих народів, корито була лакома річ, до нього поплило багато людей і служило вірно.

Друге — Росія всіми засобами намагалась змішувати чистокровних росіян з іншими народами і насаджувати свою »культуру«, це звалось політикою »обрусения«.

Третє — було створену офіційну державну ідеологію про т. зв. »единство русского племени і народу«. Карамзін її канонізував, а Полевой популяризував. Догматами ідеології були: »самодержавие, православие, і народность«. Цією ідеологією мали набивати в школах молоді голови, мало того, як писав проф. Багалій, навіть професори у своїх наукових розвідках мусіли шукати не правди, якої тільки й мусить дошукуватись всякий чесний науковий діяч, а проводити ті думки, яких бажала російська влада. По цій ідеології, Росія мала об'єднати всі підбиті народи— нема ні козака, ні українця, ні білоруса, а є тільки великий руський народ.

У цьому об'єднані бачили непереможний історичний закон: так, напр., писав київський професор Н. Дашкевич: »силою цього закону дрібні народи без остатку розплавляються у великому, страчають свої національні особливовсті«.

Від нав'язаних і всосаних змалку »русским человеком« ідей відвикнути тяжко. В 1914—1915 р. ширились із Москви прокламації, в яких проповідували, що Росія має сягати до Адріятичного моря, а Чехія має стати російською провінцією. Навіть після катастрофи, на еміґрації московські учені для об'єднуючих цілей створити в Празі Товариство »Единство«, а визначний його член проф. Шмурло писав: »естественные границы Росії в Чехии. Россия довершит племенное об'единение всяким принуждением всего с именем Русь-Россия к Москве« — це, мовляв, заповіт »будущим поколениям« (Є. Шмурло. Введение в Русскую историю 1924 год. стр. 174).

Чи існує справді загальна »єдність русского племени і народу«. Що »великоруська або московська народність існує, цього ніхто не заперечує, але щодо загальної єдности »русского племени і народу« — то не було, нема й створити її — вище людських сил.

Як доказ єдности руського народу приводять факт існування руської літератури, але забувають, що творці її були не великоросіяни. Багато »русских« письменників не великоросіяни, хоч і писали по »русскі«. Пушкін з роду мурин, Лермонтов — шотляндець, Грибоїдів — поляк, Богданович, Гнедич, Гоголь, Данилевський, Чехів, Короленко, Достоєвський — українці; Кольцов, Никитин — з донських козаків, Мінський, Надсон — жиди. Ґеніяльний Лейбніц говорив і писав французькою мовою, але був німцем і ніхто його до французів не залічує і з приводу цього не говорить про французьку і німецьку єдність.

III.

Москалів об'єднує віра в вічний дуалізм, тобто віра у вічну боротьбу між добром і злом. Ця боротьба не має кінця, добро ніколи не перемагає, тому у душі москалів вічний песимізм, бо немає надії на перемогу добра.

Москалям присущий фаталізм, себто віра у те, що доля кожної людини і кожного народу вже наперед визначена, втікати від неї вони не можуть, але й вплинути на її зміну також не можуть.

В наслідок цього фаталізму дуже розвинене хворобливе почуття своєї окремішности та **месіянської** гідности. Вони кажуть: нам призначено долею панувати над другими народами, незалежно від того, якими ми є — чи добрими, чи злими. З цього визначення випливає нігілізм, себто занехання необхідности морального удосконалення та заперечення ваги моральних цінностей. Тому панує грубий матеріялізм та ненаситна жадоба експлуатувати інші народи, покликуючись на свою вищість та месіянське призначення. Якщо ж останні не погодяться з цим, то проти них вживають страшної жорстокости, знову ж так виправдуючись своїм призначенням.

Віра у месіянське призначення або післанництво велико-російського племени була серед російського громадянства всіх напрямків на протязі всієї історії від Філофея, від слав'янофілів Леонтьєва, Погодіна і революціонера Бакуніна аж до Леніна й Бухарина. Було загальне переконання правих й лівих росіян — Герцена, Леонтьєва, Чаадаєва, Пуш-

кина, Вяземського, Хомякова, Тютчева, що тільки Росія покликана перебрати духовний провід над цілим світом. Цею вірою виправдували імперіялістичну політику Росії й підбиття нею інших народів. А. С. Пушкин, по загальному признанню ідейний провідник і репрезентант російського духа і культури, у підбиванні інших народів бачив »высокий жребий« Росії й відверто писав:

»Паситесь мирные народы,
Вас не пробудит чести клич!
К чему стадам дары свободы.
Их должно резать или стричь,
Наследство их из рода в роды —
ярмо с гремушками да бич«.

Тут нема місця для мирного співжиття. Відверто узаконюеться насильство, грабунок, експлуатація слабших народів. Большевики виконували цей заповіт А. С. Пушкина.

В оцінці російського народу праві й ліві росіяни розходились. Одні, навіть слав'янофіли, бачили злі сторони російського народу, однак щиро вірили, що він є »избранный« народ, хоч і дивувались цьому. Хомяков писав про Росію:

»игом рабства клеймена,
безбожной лести, лжи тлетворной
и лени мертвой й позорной
и всякой мерзости полна,
о, недостойная, избранья
ты избрана«.

Другі переоцінювали російський народ, називали його »богоносцем«, вірили, що він не раб, а носій великої ідеї примирення всіх людей, а в часи 1905—1914 рр.,. по першій революції, твердили, що народ хемічно злився з інтелігенцією, стіни між ним і останньою немає, очі в нього відкрились.

Настала революція 1917 р., праві і ліві побачили, як »богоносець«, хемічно злився з інтелігенцією, якій він почав безцеремонно випускати кишки. Почалася переоцінка руського племени. У 1922 р. появилась брошура М. А. Горького »О русском крестьянине«. Характеризуючи »русских«, Горький зазначає х некультурність, дику жорстокість, катування дітей, азіятські нрави, рабський дух, безідейність. У 1922 р. проф. Ільїн (»Русская мысль« 1922 VIII — IX. Берлін). схарактеризував московський народ та його інтелігенцію, як людей **морально дефективних.** »У них — пише він — бракує чуття людської гідности, не відчуваючи його у собі, не цінять його і в других«; підкреслює їх жорстокість, відсутність моральних і правних мотивів у вчинках, силу в злі, слабість в добрі; не вірять вони в право і чесну працю, напирають не на природу, а на майно сусідів, нечесні.

Зрештою історик Покровський визнає: »Великорусь побудована на кістках інородців, в жилах теперішніх великоросів тече принаймні 80% фінсько-чудської крови. Московська держава була такою самою тюрмою народів, якою була пізніше імперія Романових« »Богоносець« розвінчаний. Але більше як 30 років він знущається над козацьким та іншими народами, виправдуючись своїм месіянським покликанням.

Велика є різниця між козацькою громадою і московською.

На неї перше вказав історик Н. І. Костомаров (Основа 1861 р. »Дві народності«). Він добре знав козаків і москалів. Різницю між козацькою громадою і московською, що звалась »міром«, бачив він ось у чому: козацька громада є добровільний збір людей, де кожний член сам собі є самопобутній, незалежний. Його обов'язки до громади тільки у сфері тих відносин, які встановлює зв'язок між членами для спільного зиску й безпеки. Кожний член зобов'язаний служити громаді остільки, оскільки того вимагає спільна оборона й користь, поза тим він від громади незалежний, улаштовує життя по своєму уподобанню.

Московська громада або »мір« навпаки: є абстрактний вираз спільної волі й цілком забирає особисту самобутність кожного члена, жадної волі йому не дає, оскільки член є в громаді, остільки він від неї у всьому залежний. Ілюструю на прикладі.

Син маляра Ге, який жив у Ясній Поляні Л. Н. Толстого, оповідав про такий випадок. Повернувся яснополянський селянин із закордону додому й задумав завести у себе сад. Виписав щепи й засадив. Яснополянська громада вся — молодь й старі — прийшли на обійстя й повикидали щепи — »без волі міру нічево не смієш робить«. Вийшло на те, про що самі ж москалі кажуть:

»Мужик умен, да мір дурак«.

Проф. Овсяник-Куліковський, описуючи цю колективну прикмету росіян, зазначає її як »особливе, невідоме Европі, східне, азіятське соціяльне самочуття: — чи добре, чи зле, а всі разом: лучше все будем в аду, там нам легше будет«.

М. Ф. Достоєвський писав, що із всіх народів москаль є найбільше »стадний«. Звідкіля у москалів взялася ця »стадність« — питання не розв'язане ще й досі.

Відповідь більш-менш відповідна така: москаль є алтайської раси, по природі флегматик, на зовнішні враження реагує слабо, сильний факт — байдуже добрий чи злий — для нього є вирішальний, він йому підлягає без суперечок, сьогодні цар, а завтра Ленін— йому байдуже, аби сильний факт. Про російського мужика І. С. Тургенев писав: »Головне, щоб був у нас барин. То був Яків, а тепер Сидір. В ухо Яковові, в ноги Сидорові«.

Перед сильним фактом всі рівні, звідси нехіть до всього того, що стоїть над пересічністю. По зразку сильного факту москаль будує й своє життя, звідси деспотизм у роди-

ні й у приватних відносинах — »моєму нраву не перечь«.

Нема сильного факту, так треба його вигадати. Звідси максималізм у всьому: в релігії, мистецтві, науці, публіцистиці, звідси наш Бог і православіє вище всіх, наші церкви з цибулястими банями — краще всіх, наша зброя й військо — непереможні, звідси »цар-колокол« і »цар-пушка«, »шапками закидаємо«.

В науці немає гіпотез, лише аксіоми. В публіцистиці росіянин суперечок не зносить, а коли у нього немає аргументів, він замінює їх лайкою, за звичкою гадає, що лайка є найсильніший аргумент. У політиці й реформах ґрадації немає — давай разом все. А коли нищити старе, так його знищити, щоб і сліду не залишилось.

Проф. Кузьмин-Караваєв, чистокровний росіянин писав: »У кожному з нас сидить маленький большевик«.

Чужоземні мандрівники, що помітили психічну вдачу москалів, стверджують, що на москалів арґументи не мають впливу а лише сила. Напр., данський посол Юль Юст (1709—1712) пише таке: »Коли маєш діло з росіянами, то треба говорити з ними гостро і по-грубіянському, тоді вони поступаються. Коли ж поводитись з ними ласкаво, то від них не можна нічого добитись«. Павло Алепський (17 ст.) каже, що у москалів є це п'ятий темперамент, а саме лукавство — »Бог нехай спасе й звільнить од них!«.

Історична доля росіян склалася так, що з-під сильного факту вони не вилазили. То династія Рюриковичів з »дружинами«, то татари, то інші держали їх під батогом ганяли, куди хотіли. Тягар сильного факту викликав у них: а) повну байдужість до вартости людського життя, б) страх самітности, в) хитрощі — як уникнути ударів певного факту, г) самохвальство — хвалитися сильним фактом, а коли його немає, так видумати, напр., »цар-пушку«, »цар-колокол«; д) жорстокість, бо й факт поблажки не дає, е) відсутність моральної оцінки, не розрізняють добра від зла — тобто сильний факт жене їх, куди хоче. У своїй душі не знаходять вони, за винятком хитрощів, жадних мотивів і засобів виступити проти сильного факту, навпаки, вони відчувають одідичену охоту йти за ним. »Стадність« московської громади зв'язує кожного члена по руках і ногах, затримує всякий господарський поступ.

Тому большевицький лад створив совхози і колхози. Бо в психіці московсько-великоруського племени найшов сприятливий для того грунт. Проти колективізації повстали інші народи — козаки, українці, білоруси і т. д., але мовчали й голову схилили москалі. До цього привела їх загальна нівеляція особи ради абстрактного людства, азіятська стадність, втрата вартости індівіда в колективній громаді.

Ф. М. Достоєвський все це передбачав, коли в своєму щоденнику в 1873 р. писав: »Никакая община российського муравейника не спасет, будут лиш общесолидарные нищие, заложившиеся і закабалившиеся всей общиной«.

IV.

Що козацької, української та інших поневолених народів крови від большевицького панування пролилось море, це всім відомо, але не всім ясно, хто давав накази нищити ці народи. Вину без вагання кладуть на большевизм, але замовчують, хто саме репрезентував і репрезентує большевизм, не »большевизм« же нищив, а люди, які ж то люди. Де вони взялися. Хто їх виховав та навчив таких безприкладних жорстокостей, про які попередня історія не знає. В природі нічого без причини не буває.

Коли большевики так легко, без жадного спротиву росіян запанували в Москві, бо повстання проти большевиків увесь час підіймали тільки козаки та українці, то значить большевицька влада, якщо не мила, то у кожному разі не буде тяжка й чужа для росіян.

Озираючись на своє минуле, кожний козак мусить дати відповідь на такі питання: 1. звідкіля взявся большевицький світогляд і звідки прийшла большевицька наука, 2. чому великоросійське плем'я — росіяни без спротиву прийняли цю науку та піддались большевицьким вождям і 3. чому козацький, український та інші народи не змогли оборонитись від большевиків.

Большевицька наука, в основі марксизм, прийшла до Росії з заходу. Першими популяризаторами її були росіяни Г. В. Плеханов, Ленін, П. В. Струве та інші.

Чому росіянин підлягав команді Леніна. Тому, що цьому сприяла його природа. Флеґматично малочулий, він слабо реагує на зовнішні враження. Він є похмурий, терплячий, йому бракує почуття лицарства; має патріотизм, але місцевий, завжди підлягав впливу сильного факту, не вдаючись в його моральну оцінку. Сильний факт, який би не був, добрий чи злий — є пожиточний. Моральним є те, що наказано. Зміниться сильний факт, міняється й орієнтація — вчора був цар сьогодні Ленін, безсильного царя замінив сильний Ленін.

Організовані Леніним большевики, з мрією про всесвітню владу, з малочулих москалів склали перш за все військо. Спротиву їм росіянин не виявив поперше тому, що в організації їх відчув сильний факт, пожиточний для нього, подруге що й сам мав нахил до максималізму.

Чому козацький, український та інші народи не могли оборонитись від Москви? Завинила тут найбільше психічна вдача цих народів. Козак є дуже чутливий, зовнішні враження відчуває глибоко, але реагує на них

не зразу, а так, ніби то нагромаджує енергію для реакції, яка при нагоді може вибухнути з великою силою. Сильне почуття давить його, як тягар, звідси бажання звільнитись від цього тягару, цьому служить сильна воля, що стримує почуття від безглуздого вибуху, почуття гідности, чести й лицарська вдача. На сильне почуття треба реагувати по-лицарському, справедливо. На зменшення чуттьового тягару діють релігійні уявлення, твори красного письменства, а особливо пісні й гумор.

Козак співучий і веселий, для нього Бог не є неприступний, страшний Саваоф, як для москаля, але Бог милуючий і справедливий. Божа Матір є ідеальна мати, що за них вічно молить Сина Свого. Козак хотівби бути із всіма добрим, без сварки. Чутлива лицарська вдача казака створила для нього прикмету, яка є його **прокляттям** — це безмежна довірливість. Він лицар і гадає, що й його противник лицар. »Битись і миритись« — сказав Сірко — »є лицарське«. Коли козак помирився, то він все простить і забуде, а сусід козака, росіянин, не є лицар — він »з хитрощами« »собі на умі«. Він ще не вийшов з стадії ловецького стану — звір хитрий, а москаль-ловець ще хитріший, бо мусить звіра спіймати. Він раб сильного факту, коли вже сильний факт січе немилосердно, то треба спробувати, чи не вдасться його перехитрити.

Росіянин витворив хитрість діявольську. Ф. М. Достоєвський пророкував: »Руський мужик обдурить самодержавіє і православіє« і так воно й сталось. Ціла російська історія повна жорстокости й обману. Козаків вічно дурили »імператорським словом« і ніколи того слова не дотримувались. За довіря за вірну службу платили козакам неправдою. Якби не виправдували »великоросійське плем'я«, а факт залишається фактом: — великоруський народ нищить козаків, українців та інші народи.

Козак довірливо відчинив двері й душу москалеві, а нині цей гріх покутує й ще стільки праці треба, щоб вичистити Козацькі Землі— козаків від панування росіян.

Можливо великоруське плем'я змінить свою вдачу на ліпше, а нині й в найближчім часі, яка б Росія не постала — права чи ліва — великоросійське племя під командою різнородних вождів починає від »обрусевших« чухонців Чухнова, а потім примусить козаків, а й інші народи працювати на себе, виправдуючись великими гаслами: святая Русь, слав'янофільство і т. і.

Кожний козак мусить про те пам'ятати, залишити на деякий час довірливість, щире братолюбіє і нарешті зрозуміти — хто є його ворог. Перша й найголовніша для козака заповідь — це твердо пам'ятати, що він належить до **козацького** народу, цілковито різниться від велико-російського або московського. Ця заповідь є фундаментом і опорою козацького народного самопочуття. Штучно козак не стане москалем, ні москаль козаком. Насильні, легковажні і нерозсудливі спроби помішати людей різного походження приводили до катастрофи і до небажаних наслідків.

Подобенства мішанини елементів бачимо у фізичній природі. В залежності від людського змислу бувають наслідки од цього добрі й злі. Напр., середньо-віковий чернець змішав до купи певній пропорції сірку, селітру і вугіль і винайшов порох, що вживають для пожиточних цілей і для згубних. Хемічні елементи: водень, калій і азот, нешкідливі, а злучені до купи у певній пропорції творять ціянистий калій — найсильніший яд.

Російський большевизм — є складне явище, природописні науки нам цього не висвітлять, а все ж можна констатувати, що виник він у наслідок мішанини різнородних елементів, а саме: ідеологічна основа прийшла з заходу, заквасила російську інтелігенцію, вмішала росіян, заправила большевиками, створився страшний яд, вельми небезпечний для цілого людства.

Нав'язування Козацькому Народу неіснуючої єдности творіння т. зв. »руських козаків« — є протиприродне явище, а через те й шкідливе. Рано чи пізно, як усе противне природі має зникнути. Нація — є образ Божий, відбитий в душі народу. Посягати на цей образ, пригамовувати його — значить йти проти Божих законів. Доки в душі козака заховується, хочби й несвідомо, образ ідейного козака, доти він **козак.** Без козацького образу душа козака пуста й немає козака. Переведення козака в розряд звичайного російського обивателя пустошить його душу і нищить енергію, нищить й самого козака.

Документи боротьби в Україні

Відозва головного командира до УПА!

М. П. липень 1946

Бійці й Командири УПА!

Від зими йде велетенський, майже безперервний натиск ворога на українське революційне підпілля та його збройні частини УПА. Ворог докладає всіх зусиль для знищення того руху, на який орієнтуються всі гноблені люди й народи цілого СССР. Через декілька місяців не було оеслі в теренах, обнятих революційним рухом, де не стаціонував би гарнізон ославлених »внутренних войск НКВД«, для »боротьби з бандитизмом«. Самий »міністер внутренних дел« Круглов організував добірних старшин з цілої Росії на зимово-весняні місяці для подавлення Української Революції. Ні вдень ні вночі, не переставали переслідувати Вас, ні в день, ні в ночі не залишали в спокою українське населення, щоби тільки змогти вже раз зголосити Сталіну, що українське повстання подавлене.

В парі з тим міжнародня ситуація, що під кінець 1945 р. почала сильно загострюватися й давати надію на швидкий конфлікт — не вийшла поза рямці дипломатичних зударів. Оба протилежні бльоки, радянський і англосаксонський хоч і свідомі неминучої війни, проте не виходять ще зі стану »збройного мира«. Непорозуміння на всіх нарадах, конференціях, чергуються з уступками для відхилення негайного конфлікту або з різними »пробами« атомової бомби, чи військовими експериментами в полярних околицях. Та все це тільки гра, що може тривати зовсім коротко, а може затягнутись і на довший час. А цілий час тієї гри большевики використовуватимуть в дальшому для нищення свойого найгрізнішого внутрішнього ворога — української національної революції.

Ввесь період від зими по сьогоднішний день видержала УПА з честю. У важкий для українського народу момент, коли сталінські гайдуки гонили його силою до славних »виборів до Верховної Ради«, УПА давала збройну допомогу народові, хоч цілий край був вкритий військами НКВД. Опинившись в дуже важких ситуаціях, деякі відділи втратили навіть половину свойого складу, та не було відділу УПА, що скапітулювавби перед ворогом. В цій безприкладній боротьбі УПА перейшла всі сподівання, які на неї поклав нарід і революційний Провід — Українська Головна Визвольна Рада. Я гордий з того, що мені довелося очолювати ту славну армію героїв, якій рівної не знає історія України.

Поруч з десятками й сотками бійців і командирів, в цьому періоді загинув геройською смертю на важкому, відповідальному посту, шеф штабу Головної Команди УПА ген. Перебійніс, що цілі десятки літ працював над організуванням і вишколом українських збройних сил. З глибокою пошаною і смутком клонимо голови перед тінями нашого Великого Друга ген. Перебийноса. Він, цей лицар без скази, буде постійно пригадувати нам, як треба жити для України й як для Неї треба вміти вмерти.

Бійці й Командири УПА!

Коли Українська Національна Революція, що принесла волю українському народові в 1918 р., була в 1920 р. подавлена ворожою перевагою, а Українська Армія, яка до того, часу діяла одноціло, великими з єднаннями, немов розплилась — ворог був переконаний, що вона перестала існувати. А на ділі вийшло не так. Це був тільки момент переорганізування українських революційних сил, момент, коли форми широкої повстанської боротьби замінено другими формами, підпільно-конспіративними. Це був момент, коли на традиціях повстанчої боротьби, народились нові революційні організації УВО, ОУН, що протривали цілий важкий час 25-літньої окупації на — те, щоби в 1943 році знову ввести в дію широкі повстанчі акції — під назвою УПА. Ворог був певний, що Армію Визвольних Змагань знищив, та він грубо помилився. І сьогодні окупант України може знов думати, що з хвилею покінчення широких повстанчих акцій, УПА перестала існувати, Революція подавлена. Та й тим разом він грубо помиляється. Бо сьогоднішний момент, це тільки момент переставки сил, це момент переходу з одних форм боротьби в другі.

Я певний, що Ви, незламні борці-герої вміло засвоїте собі ті нові зразки бою з ворогом. так, як скоро й вміло опанували мистецтво партизанки. Скриті, невловимі, Ви негайними, блискавичними ударами вдаряти будете ворога там, де він того ніяк не сподівається. З питомою Вам отчайдушною й витривалістю, про яку ходять легенди по цілому світі, продовжувати будете й дальше славні традиції УПА, виховувати будете своїми геройськими чинами нове, наростаюче покоління, щоби й його включити в революційну боротьбу. Ви докажіть ворогові щераз і щераз, що Української Революції подавити не можна, що форми боротьби, які ви сьогодні приймаєте, це хвилеві форми; що незабаром прийде час чергового переходу до широких повстанчих дій, які завершаться вже повною побідою — створенням Української Самостійної Соборної Держави.

Вічна слава безсмертним героям, що віддали своє життя за волю України! Ні на крок не відступимо від ідеї, які вони нам вказали, й за які поклали своє життя!

З честю виконаємо обов'язок, який вложив на нас наш нарід; воля або смерть! Дальшими геройськими вчинками продовжуватимемо невмирущу славу УПАрмії! Під проводом Української Головної Визвольної Ради вестимемо дальше нещадну боротьбу проти окупанта, аж до повної перемоги!

(—) Чупринка Гол. Ком. УПА

Від Редакції В. П. Передруковуємо відозву Головного Командира УПА ген. Тараса Чупринки до Бійців і Командирів УПА. Її видав Головний Командир ще в липні 1946 р. Тоді вона було видана тільки для власних рядів, як таємна, з огляду не подані в ньому дані про смерть сл. п. ген. Перебийноса і про зміну тактики. Сьогодні ця відозва може бути доведена до відома ширшого загалу.

Уривки з краєвої Інструкції Проводу ОУН з 1946 року

Від Редакції:

Містимо уривки з Інструкції, яку видав Провід ОУН в Україні в 1946 році., для внутрішньо-організаційного вжитку. Зрозуміло, що така інструкція, яка встановляє напрямні революційної роботи, не може бути опублікована в цілості, тоді, коли подані в ній вказівки мають бути утаєні перед ворогом.

Тут містимо деякі, загальні напрямні подані в Інструкції, передусім оцінку політичної ситуації, яку Провід ОУН в Краю подав організованим силам Української Революції півтора роки тому і декілька фраґментів загального змісту.

Розвій політичної ситуації продовж півтора року вповні підтвердив правильність оцінки і передбачань Проводу революційної боротьби.

Незламне тривання, зріст і посилення революційно-визвольної боротьби УПА й ОУН не тільки на рідних землях, але й поширення її в країнах сусідів України та її природних союзників в спільному антибольшевицькому фронті народів — наглядно засвідчують, що Провід ОУН і Головна Команда УПА зуміли так покермувати революційною дією, що всі намагання большевиків, щоби її знищити, були безуспішні. У великій мірі це треба завдячувати підібранню правильної стратеґії та найдоцільнішої тактики, про що тільки загально говориться у поміщених тут фраґментах з Інструкції.

I. До міжнародного положення.

Повоєнний уклад світу оформився в двох непримирних блоках: англо-саксонським і большевицько-російським. Обидва бльоки гуртують кругом себе ряд держав менше чи більше заінтересованих у їх виграші. Ідейна площина обох бльоків — це демократія, яку пояснюють так як їм вигідно. Витворилося поняття західньої і східньої демократії. Всі вони прямо ліцитують на міжнародньому ринку котра з мемократій вигідніша для людей.

Демократична ідея потрібна їм для того, щоб:

а) закрити свої пляни плащиком демократії,

б) приєднати прихильність широких мас світу,

в) заповнити пустку, що повстала по компромітації фашистсько-большевицьких диктаторських світоглядів.

Вогнища конфліктів наростають в трьох пунктах:

а) півн. басейн Тихого Океану (схрещення інтересів США і СССР — Китай, Корея, Японія),

б) на близькому й середньому сході (інтереси Британії і СССР — Туреччина, Іран, Балкан, Сирія, Ліван, Єгипет),

в) західня і середня Европа (інтереси трьох — Німеччина, Італія, Франція, Австрія, Югославія, ЧСР, Польща).

Спірних питань мирним шляхом полагодити не можна. Доказом того є практична політика імперій на теренах, що мають для них політичне, господарське й стратегічне значення (вогнища конфліктів).

Антагонізм між ними зараз дуже гострий і прибрав форми одвертої дипломатичної боротьби. Це проявляється в:

а) щораз більшому загостренні спірних питань і неуступчивості навіть в дрібничках,

б) тимчасовости й непостійному характері погоджених вже питань,

в) замотуванні рішень.

Відтягування рішень потрібне обом блокам, для:

а) відповідної економічної та воєнної підготовки;

б) для витворення такої опінії, щоб вся відповідальність падала на противний бльок;

в) для витворення моральної постави власних мас;

г) для здобуття прихильности мас противника (посилення існуючих революційних рухів);

д) для нервового й морального виснаження противника таким відтягуванням.

При тому оба блоки мають слабі моменти, що примушують їх відтягати війну. Такими моментами для англо-саксонського блоку є:

а) втомлені маси;

б) маси не бачать небезпеки з боку Росії;

в) конечність нових соціяльних реформ;

г) конечність розвязки колоніяльного питання (Індонезія, Індії).

Слабими моментами большевицько-російського блоку є:

а) велике знищення господарського потенціялу;

б) технічна відсталість, особливо в воєнній промисловості;

в) великий соціяльний антагонізм і нужда мас;

г) самостійницькі рухи народів;

д) брак одної спільної ідеї, — держава держиться терором;

Большевики мають більше слабих моментів, зокрема відсталість в економічному та воєнному відношенні вимагає гри на час.

Для послаблення противного бльоку большевики стосують таке:

а) допомога комуністичним партіям світу, щоб захопити ними владу, та посилювання існуючих опозицій (у противника);

б) скріплення страйкових рухів;

в) допомога сепаратистичним та національно визволеним рухам у противника (Індонезія, Індії);

г) намагання використати Об'єднані Нації проти здецидованих противників СССР (Еспанія);

д) в окупованих і контрольованих ними країнах творення своєї системи, та нищення всіх некомуністичних партій і рухів (Югославія, Польща, Болгарія).

Об'єднані Нації та Рада Безпеки — це по суті інструмент імперіялістичної політики великодержав. Для анлго-саксів — це додатковий інструмент в закордонній політиці, а для СССР — агітаційна трибуна.

Докази можливості швидкого збройного конфлікту:

I. У політичній площині:

а) творення політично-воєнних бльоків: США в Америці, Англія в Західній Европі, СССР в Східній Европі;

б) з'єднування поступками колоніяльних народів;

в) практична політика большевиків в окупованих державах. Творення своєї системи, усування самостійницьких і опозиційних рухів в себе, та творення так зв. »пятих колон« у противника й нещадна боротьба з ними в себе;

г) внутрішня політика великодержав — мобілізація всіх сил народу.

II. В економічній площині:

а) поспішна розбудова власного воєнного промислу;

б) використання воєнного промислу підкорених держав;

в) економічна допомога своїм союзникам — піднесення воєнного потенціялу.

III. У військовій площині:

а) уніфікація озброєння і вишколу;

б) величезні армії, їх реорганізація і перезброєння (використання технічних здобутків останніх років);

в) масова продукція нових винаходів, та використання спеців побіджених держав;

г) організування армій в союзних державах і підпорядкування їх штабам великодержав;

д) задержання деяких військових формацій побіджених держав, зокрема командного складу (Німеччина, Японія);

е) поспішна підготовка стратегічних позицій (летовища й морські бази);

є) великі маневри й випробування нових озброєнь.

Зараз проводиться гра на час, яка триватиме так довго — доки одна зі сторін не визнає, що треба виступати вже одверто. Це тільки аналіза політичної ситуації, яка може довести до скорого конфлікту, але теж і затягнутися на довше.

II. Положення в СССР.

1) Нова імперіялістична політика СССР спрямована на підбої Европи й Азії, зустріла рішучий спротив зі сторони противного блоку, та заставила СССР до посиленої воєнної підготовки.

2) Вибори у Верховну Раду мали на меті мобілізацію мас по боці уряду. Мета виборів і постава мас вказують на:

а) авторекляму большевицької партії, та її імперіялістичну політику;

б) одна листа й великий терор унеможливили вияв волі мас;

в) партія, оперта не на народі, тільки на партійній кліці й терорі;

г) вислід виборів звичайна більшовицька брехня, обчислена на зовнішній ефект.

3) Нова п'ятилетка (одна з трьох заповіджених) має на меті розбудову великого воєнного промислу, щоб дігнати й перегнати США.

4) Плян нової п'ятирічки — це:

а) поглиблення експлуатації робітників і селян — новий голод, нужда;

б) хижацька експлуатація природних богацтв республік;

в) неврахування потреб союзних републик — все достосоване тільки до московського центру;

г) нехтування природніх потреб мас в промисловості — вся промисловість для війни.

5) Економічно-фінансове положення СССР є катастрофальне. Страшні податки, та примусові позики поглиблюють нужду мас. Фінансове положення Союзу погіршується тому що:

а) воєнні витрати постійно зростають;

б) всі інші доходи з'їдає нерентовна військова промисловість;

в) величезні витрати на пропаганду за кордоном;

г) брак закордонної позики на відбудову зруйнованого господарства;

6) Неспроміжність держави вийти з економічно-фінансової кризи та створити примітивні життєві умовини для мас, доводить з одного боку до:

а) посилення поліційного терору;

б) опертя влади на касту большевицьких вельмож;

з другого боку до:

в) масового голоду й жебрання хліба — також інваліди й сироти;

г) сильної корупції та злодійства в адміністрації;

д) грабіжницького бандитизму поліцистів і вояків;

е) голосного масового виявлення невдоволення, наразі без виразного політичного забарвлення.

7) У національній політиці проводиться цілковита русифікація, визнання панівного становища російського народу-раси. Расистська російська політика большевиків до розпалювання ненависти й поглиблює свідомість поневолених народів. Цей процес буде з часом ще більше поглиблюватися.

8) Настрої мас — антирежимні. Маса чекає війни.

III. До положення в Україні.

1) Зима 1945-46 р. — це жорстока розправа режиму з українським визвольним рухом. Усі місцевості (особливо на ЗУЗ) були обсаджені поліційними гарнізонами, щоб:

а) здавити революційну боротьбу українського народу;

б) зліквідувати ОУН та військові відділи УПА;

в) цілковито стероризувати народ:

2) Героїчна боротьба народу, ОУН і УПА дали рішучий відпір. Мимо великих жертв окупант не осягнув своєї цілі.

3) Героїчна, масова боротьба народу і ОУН проти виселення з-поза лінії Керзона — тільки при застосованні великого терору (жертви в людях, палення сіл) вдалось їм виселити ½ мільйона українців.

Виселенча акція з поза лінії Керзона доводить, що:

а) Уряд УССР — це тільки московське експозитура, якій є чужі українські інтереси;

б) йому ворожа (урядові УССР) й чужа ідея соборности — продав ЗУЗ за шлезьке вугіля для Москви;

в) Уряд УССР старається зігнати всіх українців в одну »тюрму народів«, щоб поза нею не було ніде української компактної маси;

г) є бажаним штучно розпалити польсько-українську ворожнечу.

4) Жертви українського народу поглиблюють ідеї Української Революції, та гуртують народ під її прапори.

5) Вибори доказали ворожість українського народу до СССР (особливо на ЗУЗ). Український народ виказав велику революційну стійкість та політичну виробленість.

6) Четверта п'ятирічка на Україні, так, як і в інших республіках, достосована до московського центру. Уряд УССР виконує тільки вказівки Москви, основне його завдання — це:

а) цілковита експлуатація України;

б) коштом України відбудувати Москву.

Відбудова України про яку говорить большевики — це тільки пропагандивний трюк.

7) Русифікаційна політика поглиблюється, щоб на все злучити Україну з Росією. Це видне у:

а) русифікації міст наплив фахівців-москалів;

б) винищуванні й впроваджуванні російської мови (культурніша!);

в) русифікація шкіл — ВУЗ-и зовсім російські;

г) русифікація всього життя народу: русифікація церкви, російська мова, російські батюшки.

8) Намагання большевицького уряду компромітувати наш рух в очах маси не вдався.

IV. До тактики революційної боротьби.

1) Український революційний рух в різних етапах боротьби стосує різну тактику, яка в даному часі корисніша і повсякчасно наближає його до основної визвольної мети. Моментом що визначує тактику є політична ситуація. Під політичною ситуацією розуміємо сукупність сприятливих і несприятливих факторів, що зводяться до:

а) сил ворога, його державна система, якість поліцийного апарату, фактичний тиск на революційні рухи, морально ідейна вартість кадрів керівних державних інституцій;

б) власних сил і спроможностей діяння — моральна вартість та політична виробленість кадрів, їх технічно-організаційні спроможності та свідомість і революційна стійкість цілого народу;

в) міжнародного укладу політичних сил — чи дає ворогові свободу рухів проти революційних сил — чи звязує сили й він їх використати не може.

2) Відповідно до політичної ситуації тактика є:

а) оборонна, або

б) наступальна.

Зі зміною політичної ситуації змінюються і зовнішні вияви революційної боротьби.

3) Існуюча політична ситуація в умовинах большевицького терору мирної обстановки вимагає стосувати таку тактику, якої цілі є:

а) у впертій революційній боротьбі запевнити тяглість визвольної боротьби українського народу, не дозволити ворогові притупити національно-моральні вартості народу, та його віру в остаточне визволення;

б) зберегти перед знищенням основні революційні сили, як опору визвольної боротьби в час найсильнішого тиску й як керівний осередок визвольної боротьби.

4) Довгий досвід революційної боротьби, зокрема в большевицьких умовинах, дав революційному рухові перевірені на практиці нові методи підпільної тактики, можливої навіть в найважчих умовинах...

5) Перехід з повстанчої тактики на підпільну проводиться послідовно у відповідності до ворожого тиску. Зміну тактики на підпільну, так у Відділах, як і в Організації, трактуємо як основну проблему нашої визвольної політики, з огляду на довготрівалість нашої боротьби...

6) Головне в тій тактиці це політично-пропагандивні дії, спрямовані на:

а) поширення революційних ідей і кличів серед українського й інших поневолених народів, серед різних суспільних клясів;

б) на оборону ідейно-політичних та програмових заложень української Революції від закидів ворога;

в) безпощадне поборювання державно-устроєвих, політичних та соціяльно-економічних основ ворожої системи як реакційних і шкідливих;

г) приєднування і залучування до революційного руху найвартісніших індивідуальностей...

Боєві дії при підпільній тактиці мають виразний політично-пропагандивний характер і стосуються у відповідності до політично-пропагандивних вимог і потреб.

(Точки, в яких подані докладніші вказівки відносно тактики і організаційних прийомів, пропускається з огляду на їх таємність.)

Окремі фраґменти дальших частин Інструкції.

Справжнього визволення ніхто нам не дасть, його треба виборити і побудувати власними силами. Повсякчасна визвольна боротьба проти большевиків зовсім природня, вона буде посилюватись, виявляючись вповні у відповідний час у всенародньому повстанні.

Під всенароднім повстанням треба розуміти:

а) цілісну мобілізацію народу;

б) направлення мобілізації народу на знищення окупанта;

в) включення цілого народу в творчий процес побудови вільного суспільно-політичного життя у власній Державі, в дусі ідеї Української Революції, щоб тривало закріпити здобуту народом волю та уможливити всебічний і повний його ріст.

* * *

Відношення наше до посторонніх сил відповідає їх ставленню до справи української державности, до революційної, повстанчої боротьби українського народу та його політичних і військових організацій. Не даємо нікому підстав до ворожнечі.

Визнаємо етноґрафічний прінцип побудови держав, тому не визнаємо нічиїх претенсій на українські етноґрафічні землі.

Визнаємо тільки таку верховну владу в Україні, яка походитиме з волі українського народу і боронитиме його суверенних прав. Всякі спроби накинути українському народові чужу волю, чужі державні інтереси, чи маріонеткові уряди — приймемо як нову окупацію і поведемо проти того боротьбу в таких формах і таким засобами, що будуть в той час найбільше успішні.

* * *

Роботу організаційну, політично-пропагандивну та боєвого порядку вести так, щоби не потрібно не провокувати репресій.

З Карпат в Перемищльщину — дії відділу К-ра Г. в 1945 і 1946 рр. в Перемищльщині

Гірськими потоками стікають води і впадають до річки Волосянки, яка випливає із села Волосатого і впадає до ріки Сяну. Господарі приготовляються до весняних праць на піллі. В кожному селі тих гірських теренів зустрічаються люди зі зброєю в різних мундурах. Тут і там на шпилях гір видно стійки. Це добре вишколені вояки УПА стережуть населення і своїх друзів перед несподіваним наскоком ворога. Треба згадати, що погранзастави НКВД дуже часто переходили через ріку Сян і грабували в населення худобу,

одяг, тощо. Звичайно забирали зі собою господарів і брали їх до ЧА, або наповняли в'язниці ними Самбора, Дрогобича.

Між нашими відділами УПА, які оперували на цьому відтинку, з большевиками доходило до частих боїв. Наші відділи відбирали від бандитів в округлих шапках пограбовану худобу, одяг тощо. Господарів, яких НКВД провадило, відбивали і вони щсаливо з вдячністю повстанцям вертались до своїх хат. Тут і там на поляні, під лісом видно було гурт молодих і старших чоловіків.

Це інструктори, (чи як місцеве населення їх називало вишкільники) УПА вишколювали самооборонні відділи. Одним словом, куда не глянеш — всюди бачиш озброєних людей. Ці терени були на захід від лінії Керзона і належали до Польщі. Польського поліцая з МО (Міліція Обвательська), з УБП (Ужонд Безпеченьства Публічнеґо), чи ВП (Войско Польське) на цих теренах не було видно. Напади на спокійне населення робили тільки большевики. Тут оперували наші три відділи к-рів Б. З. Б.

В перших днях весни на цих теренах почали творитися нові відділи УПА К-ир Б. дістав наказ разом зі своїм відділом відійти в Перемишльщину, бо там розгулялися банди МО і УБЦ. Ми маршуємо в напрямі Перемишльщини. По дорозі нищимо станицю МО в с. Тиряві Сальній пов. Ліско. Міліція з цеї станиці відзначувалася грабунками і мордами місцевого українського населення. Перестороги місцевого Проводу ОУН нічого не помогли. Бандити дальше нападали, мордували й грабували місцеве населення. Місцевий Провід рішив покінчити з цею бандою. Тут здобули ми зброю, амуніцію і інші трофеї. Зі здобутими трофеями ми повернули в напрямку с. Завадки, Тростянець, повіт Перемишль. Місцеве населення приймало нас з великою радістю. Стрільцями й командирами піклувалися як рідні батьки. Селяни оповідали нам про своє останнє пережиття і про терор польських комуністів. Населення дальше оповідало нам про своїх оборонців УПА, про їх геройські чини. Тут то саме МО, УБП, і ВП в терен не показувалось, бо тільки де з'явилося, то зараз повстанська зброя добре їх привітала. В селі Тростянці відпочили надва дні. По відпочинку рушили в дорогу в напрямі с. Л. пов. Перемишль. Це було 2.6.45. Розквартирувалися в с. Л. Інтендатура наша зайнялася організацією харчів для відділу. Стрільці й командири розмовляли з місцевим населенням цього села дуже щиро. Стрільці з дівчатами співали пісень. Увечорі, біля год. 18, застава наша придержала двох вершників на конях. Один з них в польському старшинському мундурі, озброєний автоматичною зброєю. На голові кучеряве волося. Другий також озброєний автоматичною зброєю. Питали у застави де є командир відділу. Застава не хотіла їх перепустити, бо не знала що це за люди. Один із застави пішов до командира відділу і зголосив, що придержав двох їздців на конях. К-ир відділу Б. виїхав, став на струнко й зголосив відділ на постою. Ми зорієнтувалися, що це мусять бути якийсь вищий командир. Їздець з кучерявим волосям зіскочив з коня. З усмішкою на лиці привітався з к-ом Б. Цей другий їздець забрав від нього коня. К-ир Б. і цей другий, нам ще незнаний зайшли до хати, де квартирував »Почот«. На почоті всі стали на струнко. Командир Б. представляє, що це є к-ир куреня полковник К. Полк. усміхаючись вітається з усіма присутніми. По короткій розмові між командирами, к-ир Б. дає наказ бунчужному зробити збірку відділу. Відділ вийшов на поляну під ліс. Тут бунчужний Л. зробив збірку відділу. Відділ готовий на збірці чекав. Надходить полк. К. і к-ир Б. К-ир Б. відібрав звіт від бунчужного і передав полк. К. Полк. вітається зі всіми присутніми. Відділ розподілено на дві частини. Перший відділ перебрав чотовий Л., а другу чотовий Б. Полк. К. сказав, що ці дві групи будуть діяти самостійно і дістануть своє призначення. На тому збірку закінчено. Стрільці й командири розійшлися по своїх кватирях.

Сонце заходило. Чотовий Б. зробив збірку своєї групи і вже готовий до відмаршу. Він зі своєю групою відходив в четвертий район і мав зголоситися у сотника Г. Чотовий Л. лишався в околиці с. Л.

Вечером група чотового Б. рушила в дорогу. Разом з чотовим Бартлем відійшов к-ир відділу Б. Місцеві хлопці зі самооборонного відділу провадили нас як зв'язкові. Переходимо ми лісами й полями. Терен для нас незнаний, але відчуваємо, що все для нас таке рідне таке нам близьке. Хлопці зі самооборони відділів витали нас з радістю, і говорили: тепер буде війна, банди з МО чи УБП напевно вже тут не покажуться. Ми заходимо до села Ж. пов. Перемишль. Заквартирували ми на присілку цього села. Місцеві харчові і дівчата зайнялися організуванням харчів для нас. Ми обмилися, обчистилися. За годину снідання було для нас готове. Дівчата прийшли і попросили нас на снідання. Заходимо до двох порядних хат. Столи застелені білими скатертями. Ми чулися ніби на весіллі. Відпочивали до обіду. По обіді приїхав сотник Г. Сам людина молода, низького росту, але видно у нього військовий старшинський рух і батьківську опіку. Сотник оповідав нам про ситуацію цілого терену, про нашу політику на цьому терені. Розповідав про співпрацю з польською організацією »АК«. По короткому відпочинку ми, згідно з наказом сотника Г. приступили до праці на цьому терені.

Робимо повечора зібрання з населенням довколишніх сіл. Переводимо перевишкіл своїх вояків, будуємо криївки й магазинує-

мо харчі. Ворог в терен показувався рідко, а як показався, то зараз же втікав. Одним словом — в терені самостійність. Наша адміністрація зі своїх обов'язків вив'язувалася добре: Полагоджували всякі справи, які були зв'язані з УПА чи цивільним населенням. Польські комуністи мали свою випадову базу в містечку Бірчі пов. Перемишль. Всі інші станиці МО були розігнані нашими повстанцями. Кожної неділі чи свята священик відправляв Богослуження для вояків УПА. Так минав день за днем аж до 18 липня 1945 р. Тоді почала ЧА вертати з заходу через наші терени. Ми згідно з наказом свого вищого командування і Проводу ОУН, зачепних боїв з ними не провадили, лише давали їм наші летючки: »До офіцеруф і войска польскеґо«, »До жолнежуф войска польскеґо«. Коли хто з ВП попадав до нас ми вияснювали — хто ми, защо боремося, що з польським народом не воюємо і з військом теж не хочемо воювати, але б'ємо і будемо бити кожного, хто буде грабувати наше населення і буде хотіти нас поневолити, давали йому повно нашої літератури й звільняли.

Дня 31 серпня 1945 р. ми святкуємо Свято Зброї. Сот. Г. зробив збірку свого відділу і тут перед всіми присутніми представив групу чот. Б.

В склад почоту входили: к-ир відділу, сот. політ.-виховник Л. Бунчужний С., сот. санітар перший чет. к-ир Б., другий чот. к-ир Ч., який опісля впав в бою з ворогом 24 липня 1946 р. в селі Явірнику Руськім пов. Перемишль, заслужений срібним хрестом II кляси і зі справедливо здобутим ступнем поручника. Трету чоту мав к-ир З. Відділ був озброєний в ручні легкі кулимети, кріси, гранати, три міномети, одну гранатку та три шісбехери. Хлопці всі здорові і добре одягнені. По короткій промові к-ра Г., чоти розійшлися дальше на свої місця. Дальше життя проходило з дня на день в алярмах і боях.

Помимо наших нагадувань і летючок, большевицькі командири гнали польське червоне військо проти нас. Крім цього, дозволяли воякам мордувати й грабувати українське населення. До зграбованого польськими вояками господаря приходив большевицький командир і говорив: »От бачите, сукини сини поляки вас грабують і мордують. Їдьте до УССР, там добре жити, батько Сталін вами добре заопікується, а полячкам за це, що вас грабують і мордують ми відплатимося«.

Тепер польські виховники, т. зв. політики, які були у війську, їздили по селах під охороною більшої кількости ВП, робили збори. На зборах ширили пропаганду про виїзд українського населення на схід. Наше населення з того сміялося і категорично заявило, що зі своєї прадідівської землі добровільно не поїде, хіба, що кати з ВП викинуть його примусово. Як я вже згадав перед тим, що ми згідно з наказом, зачепних боїв не зводили. ВП це використовувало і швендяло по терені, продукувало сексотів і старалося наставити населення проти нас, повстанців. Населення одним вухом слухало, а другим випускало, бо ж знали хто їх грабує, хто мордує, хто арештовує. Знали вони також, що їхніми оборонцями є тільки ми. За порадою в якійсь справі господар звертався тільки до нас. Поольської адміністрації на тих теренах не було. Ми вміло лявірували поміж ворожим військом. Так було до 20 серпня 1945 р. Польське командування стягнуло більшу кількість свого війська і так вже розухвалилося, що почали ходити навіть по лісах. В кожному селі було від 200 до 300 вояків ВП. Зі собою мали вони тяжку артилерію і танки. Літаки їздили понад лісами, скидали до нас відозви і бомбардували ліси. На день 30 серпня ВП приготовляло більшу облаву. Наша розвідка працювала добре. Командир про це знав але бою не міг приняти, бо такий мав наказ. Дня 19 серпня зробив збірку відділу і по короткій промові до вояків дав кожному чотовому наказ і місце в терені, де має свою чоту на день 20 серпня законспірувати.

Чоти розходилися окремо і всі вийшли в цілости, лише два рої чотового Б., які пішли до криївок впали офірою. Всіх разом було 23 особи. З ними був також сот. виховник Л. ВП віднаходить 2 криївки, в яких сиділи наші вояки і лапають 21 особу, лише чудом дається врятувати життя сот. виховникові Л. і стр. Ч.

Дня 21 серпня 1945 р. к-ир відділу зібрав знову відділ, зробив збірку і сказав, що тепер відділ буде діяти в цілости, як треба буде, то ворога привітаємо нашою повстанською зброєю.

Виселенча кампанія набирає щораз то більшого розгону. 1 вересня 1945 р. раненько ВП обступило село й почало примусово викидати українське населення. Населення втікало в ліси й там в лісових ярах шукало захисту. Були також випадки, що селяни сідали на порогах хат і казали, що нікуди не поїдуть, можуть їх тут на місці стріляти. Були випадки, що в селі грабіжники застрілили кілька, а навіть кільканадцять людей, за те, що не хотіли залишити свого господарства. Населення зганяли до свого бандитського осідку в Бірчі. Тут частину арештували, а решту відставляли до Перемишля з відкіля до большевицького раю під опіку »батька Сталіна«.

Польське цивільне населення також ходило на українські села і під охороною ВП грабувало наше населення і тим змушувало його до виїзду на Схід. Ми тепер почали свій збройний наступ проти ВП. На кожному місці, де тільки могли ми і де згідно з партизанською тактикою дозволяли нам наші умовини, ми били ВП.

Кожний корчик, кожний бур'ян, а ліс тим більше для вояка ВП був страхом. Самі вояки ВП говорили між собою: »Холера з тимі

бандерофцамі. Оні сов вшендзє бійов, нікт їм ради нє да і нє да. »Майже в кожну пору дня чути було стріли. В селах поміж ВП були алярми. Видно було як вояки ВП без зброї і шапок втікали до Бірчі. Ми боронили своє населення, не жаліли для нього нічого, ані крови ані жертв. Ми розганяли охорону ВП, яка транспортувала наше населення на Схід. Охорона втікала, а населення верталось до своїх рідних хат. Біля нас відпочинку не було. Ми постійно ганяли за ВП і не було вшпадку, щоби вони нас колись розбили. ВП все було в гострому поготівлі. Все сподівалося наскоку зі сторони бандерівців. В селах, де квартирували, навколо були оборонні рови. Вночі в бойовім виряді спали в тих ровах. Проте, ні їхні оборонні рови, ні сильні застави, ні далеко висилані підслухи і стежі їм нічого не помагали. Ми, маючи добру розвідку, знаючи докладно про їх висилання обезпечення, заскакували їх з тієї сторони, з якої вони найменше сподівалися. Мимо нашої доброї волі і самопосв'яти польським комуністам удалося частину українського населення викинути на схід. Польське військо намагалося забрати майно, яке лишило українське населення. Ми зараз зорієнтувалися і почали що цінніше й вартніше ховати. Менш важні речі ми залишали. Місця, які лишилися по українському населенні заселяли польським населенням. Ми приходили, просили в чемний спосіб, щоб заселені поляки виїхали з наших хат, бо ми прийшли палити свої хати. Поляки без спротиву виходили.

З ряду таких акцій на ВП була одна з важніших, яка була вночі 21 — 22 жовтня 1945 р. Цієї ночі відділи УПА зробили більшу акцію. Курінь під командою к-ира П. і відділ к-ира К. пішов на бандитський осідок Бірчу. К-ир Б. на ВП, яке квартирувало в польському селі Воля орінецька. Два відділи під командою к-ира Г. на ВП, яке квартирувало в польському селі Кузьмина. Початок акції був назначений на 23 год. вночі. Акція вдалася добре. Здобуто кулимети, автомати, кріси, амуніцію і інші військові трофеї. Вбито разом 130 вояків ВП і КБП. 10 забрано в полон — яких опісля звільнено. В цій акції впав на полі слави к-ир відділу Барон. К-ир Г. був тяжко ранений. Вбито три стрільці. Всіх убитих і ранених при відступі забрали з собою. Командування відділу перебрав к-ир Б., а к-ир Г. і всіх інших ранених відставлено до сан-пункту, де командир перебув операцію. Ми лишилися, як діти без батька, але дальше вірні раненому командирові завзято воюємо.

Дня 29 листопада була знову більша акція відплати за грабунки українського населення. Відділ к,ра Я. робив акцію на село Гуту Березку, відділ к,ра Б. а Корінець і Волю Корінецьку, наш відділ на с. Рудавку і Стару Бірчу.

Після цієї акції всі відділи мали підсунутися під м. Бірчу і з всіх боків його заатакувати.

Акція нам вдалася добре. ВП і УБП мали знову великі втрати. У нас вбитих не було, лише виховник Л. і стр. Н. ранені.

Згідно з партизанською тактикою ми відійшли на збірний пункт. Залишки українського населення виходили нам назустріч, вітали нас з радістю і питали, чи Боже борони з нас нема кого вбитого. Ми з гумором і задоволенням відповідали, що ні. Своїх ранених ми забрали з собою і відставили до санпункту. Погода вже погіршилася, починались морози, падав сніг. До зими ми були приготовлені. Постійно квартирували по селах, лише коли ворог виїздив в терен, ми відходили до ліса, щоб цивільне населення було спокійне. ВП і УБП цієї зими хотіло цілковито винищити українське населення. Мордували, грабували, палили хати. Ми стояли дальше в обороні населення. До нас на місце ще раненого к-ир Г. приходить новий к-ир відділу О. Людина енергійна і добрий вояк, знаний зі славного карпатського рейду в 1944 р.

Дня 5 січня приїхав до нас наш улюблений командир полк. К. Зробив відправу з командним складом. На відправі довідалися ми, що на день 6 січня є запляновано більша акція на бандитське кодло Бірчу.

Свят-Вечір 6 січня 1946 р.

Землю вкрила біла плахта снігу. Населення місцеве приготовлялося до традиційного Свят-Вечора. Одні тішилися надходячими святами, другі плакали майжеголі в лісі, під деревами коло малого вогника, бо банда ВП і УБП напали на їхні села, а вони з душею втікли до ліса.

Лісом снігами й ярами, щоб хтось не зауважив, підсувався стрілецьким рядом наш відділ в напрямі села Брижава до присілка Буковина, бо звідси разом з відділом к-ира Я. мали йти на Бірчу. Підійшли ми під присілок Буковина. На краю ліса зустріли ми населення цього присілка, яке втекло перед бандою ВП і УБП. Разом з цивілями вийшли до хати й заквартирували.

Зближається вечір. Населення приготовлялося до вечері, бо думали що будемо разом з ними. Приходить відділ к-ра Я. і також заходить до хати. К-ир К. заповідає, що о год. 18-ій відмарш. Ми разом з рідними, які були тут поділилися кутею і виходили на збірку під ліс. Обидва відділи вийшли в цілості на збірку. Тут було звітування. К-ир К. промовляв до стрілецтва і до командування. Пригадав як це святкувалося Свят-Вечір, коли ми були ще малими хлопцями, як сьогодні святкують мільйони українського населення під большевиками і як святкують під польськими комуністами, а нам приходиться святкувати зі зброєю в руках під гуком гармат і скорострілів. Кожний з нас пригадав собі це все, а святі слова свого командира залишилися в серцях кожного із нас. Разом з командиром

відділу пішли ми на м. Бірчу, там ще мали долучити відділ к-ра Б., і відділ к-ра Л. В Бірчі тоді квартирувало 800 ВП і невідома кількість УБП.

Здобуття Бірчі не було легкою справою. Ворог постійно квартирував в землянках. Застави і стежі були навколо Бірчі. Коли ми підійшли під Бірчу, то бачили відділи ВП, які збиралися до вимаршу в терен. Вони на 7 січня приготовлялися до нападу на кілька сіл, щоб тим перешкодити нашому населенню у святкуванні. Ми лежали на становищах наоколо Бірчі і чекали наказу: »вперід!«

Водосвята, о 3 годині, почалась акція. На наказ всі зірвалися вперід і вдерлись до міста. Тут було справжнє пекло... ВП бігало, як приголомшене, не знало, що з ними діється, займало становища в заздалегідь приготованих місцях. Наше вояцтво не звертало на ніщо уваги, один за другим підсувалися до переду. Вже наближався день. Підмога з Перемишля почала недходити. Ми були змушені вже відступити з міста. На полі бою залишається вбитий наш к-ир полк. К., к-ир відділу пор. О., старший булавний П. і ще кілька стрільців. Тіла їх неможливо було забрати. Ранених забрали з собою. Тільки при відступі помітили, що бракує к-ир полк. К. і пор. О. Смерть двох командирів вплинула на нас страшенно. В кожного кипіла жадоба помсти. Кожний присягав, що смерть дорогих нам командирів і друзів ми помстимо стократно. Ми відходили на збірний пункт. По дорозі нас зустрічало наше населення, як рідних братів і синів. Раненим воякам виносили що тільки могли. Районова господарка й наша інтендантура приготовляли для нас відсвяткування Свят-Вечора. Свят-Вечір ми святкували 8 січня в селі П. пов. Березів. Свята були сумні, бо нестало між нами командирів і друзів. В третій день свят, цебто 9.І.46, бандити знову зробили наскок на с. Пяшкову і Жогатин пов. Перемишль. Ми про це довідалися і тоді бігом за ними. щоб помстити смерть командирів і друзів. Банді вдалося втекти знов до м. Бірчі. Зараз по святах вороже командування стягнуло більшу частину ВП і почало робити облави по лісах. Ми вміло лявірували поміж ними, а де треба було вдарити, то ми їх відповідно прийняли нашою повстанською зброєю. ВП і УБП говорили, що тепер нема що з бандерівцями воювати, а ми їх знищимо до перва на весну. Тепер великі сніги і морози. Треба згадати, що ми повстанці одержувані виключно на власних силах були краще убрані, як ВП і УБП. Їх можна було бачити в подертих черевиках, ноги позав'язувані шматами і тому не диво що вони, впадаючи в село грабили, що могли: Ворог перестав так часто робити напади на наші села. Ми знову дальше квартирували по наших селах. Прохарчувалися ми виключно з наших магазинів. Перепроваджували перевишкіл свого вояцтва і приготовлялись до дальшої боротьби. Після акції на Бірчу до відділу повернувся ще не зовсім здоровий к-ир Г. і перейняв дальше командування своїм відділом.

Сніг почав танути. Ті, »богатежи« ВП і УБП і Корпусу Безпечeньства КБВ, який поляки створили спеціяльно проти УПА, почали набирати страха і говорили: »Ми їм терах зробіми, тераз кажди кшак бендзє стшелял«.

Так воно й було, як вони сподівалися. Сніг розтанув, скрізь почало зеленіти. Для нас зробився чудовий час. Ми можемо цілими днями сидіти на засідках. Ніхто не мерзне, вогню не треба класти. Банди малими групами в терен не можуть показатися. Монтують собі сітку доонщиків. Наша безпека цю сітку скоро викриває. Ворог приготовляє більшу облаву. Для нас це не новина. На такі облави ми були приготовані, тому вони для нас не були страшні. Ми звичайно переходили в інший комплекс лісу, а дуже часто бували в цьому самому лісі. Звичайно ми вибирали добре місце до оборони і займали оборонні становища. Ворога підпускали близько, тоді спільним вогнем з окликом Слава. — вперед, ми зривалися зі своїх становищ і йшли вперід і завдавали ворогові поважних втрат і відходили в цілком іншому напрямі .

Ця облава тривала біля двох тижнів. Частини ВП роз'їздилася на місця, звідкіль приїхали, а решта верталась до Бірчі без жадного успіху. Пускали чутки, що УПА відійшла на Україну, або на Словаччину. Поважніші бої між ВП і КБВ були дня 20 липня 1946 р. в с. Явірнику Руськім пов. Перемишль. Тут з нашої сторони положив свою буйну голову пор. Ч.. чотовий 11 чоти відділу к-ра Г. і ще кілька друзів. Впавших друзів забрано і похоронено в спільній могилі коло с. Воля Колодзька, пов. Березів. По цьому бою ворог знову кинув більшу кількість ВП і КБВ проти нас. В першій мірі попалив наші села, а в кількох селах закватирували. Робили облави й засідки, це також не давало поважних успіхів. Ми пересувалися з місця на місце непомітно. Ворог в нашому терені квартирував до першого вересня 1946 р.

По виїзді з терену більшої кількости ВП і КБВ, менші групи знову не могли показатися в терені. Ми починали приготовлятися до зими. Магазинували збіжжя, бараболю й ярину. В кожному комплексі ліса вибрані кращі стрільці будували санітарні криївки. Криївки переважно будували осінню, тому що добре було маскувати. ВП і КБВ знову говорило, що бандерофцуф виніщими доперо в зіме.

16 листопада 1946 р. п'ять наших відділів під командою к-ира Б. зробили більшу акцію на містечко Динів пов. Березів. Це містечко лежить на захід від Сяну. Бандити з містечка часто робили напади на цю сторону Сяну і грабували наше населення. Наш місцевий провід вислав до них упоминаючі листи і ві-

дозви, але бандити дальше були непоправні. Провід рішив виконати на це бандитське кодло каральну акцію. Як рішив, так і зробив.

16.IX.1946 р. рано всі відділи зібралися в делягівському лісі (назва лісу від польського села Делягова) пов. Березів. В лісі було вже досить холодно, а ще до того падав дощ. Тому сидіти без вогню було прямо неможливо. Кожний рій зокрема полив вогонь. Командири відділів разом з к-иром оплянували акцію. Увечорі збірка відділів, звітування і палка промова к-ира до стрілецтва і командирів, заклик витривалости.

Рухаємось в напрямі м. Динова. Дощ падав безперервно, болото велике, так що навіть дехто із стрілецтва губив взуття і йшов босий. Коли ми опинилися над рікою Сяном, то стежі наші на конях провірили воду, куди було б можливо переправитись. Річка була досить глибока, а ще до того й холодна. На холодну воду ми не зважали, поразбиралися і протягом 15 хвилин ми всі були на другій стороні Сяну. Поодягались і жартуючи пішли дальше на роботу.

Акція вдалася добре. Станицю МО і ОРМО »Охотніча Резерва Міліції Обивательской« розбили і знищили, а що найважніше, забрали аптеку, яка для нас була дороцінним скарбом. Там впав наш один вояк і двох ранено, яких забрано зі собою. По акції ми щасливо повернулись знову в делягієвський ліс. Там заховали ми здобуті трофеї і медикаменти. Після цього відділи розійшлися до своїх теренів дій. Ми сподівалися, що ворог по цій акції стягне більше сили й піде облавою. Так воно й сталося. За тиждень ворог стягнув більші сили й почав облаву.

Наш відділ квартирував в делягівському лісі, бо це був один з більших лісів в нашому терені. Ворог на цей ліс робив облаву. Ми вийшли на горб, який ми постійно називали »Синай«. Там зайняли становища й чекали на ворога. Ворог ходив, шукав навколо нас, а на це місце, де ми сиділи, ніхто не зайшов. Ми дальше приготовлялися до зими.

Згідно з наказом вищого нашого командування тепер заборонялися всякі зачепні акції а старатися спокійно пережити зиму і вдержати якнайбільше людей. Польські комуністи створили в Сяноці спец-відділи проти нас під командою майора Міхальского, який нападав на наші села і дуже часто грабив, побивав населення і арештовував цілком невинних людей.

Прийшла зима. Снігу нападало до метра, а мороз доходив до 36°. Ми по селах не квартирували, щоб через нас не терпіло місцеве населення. Вечером ми заходили до села. В селі варили снідання, вечерю і приготовляли дещо до ліса. Рано, доки ще була шарівка, ми виходили в ліс. В лісі кожний рій палив вогонь. Навколо вогню стелили матиння, сідали на нього, а часто клалися на нього й спали.

Свят Вечір 6.I.1947 р. ми святкували в Явірнику. Інші дні свят ми святкували в інших селах. Населення кожного села окремо запрошували нас на свята, а коли ми не могли прийти, то гнівалися на нас. По святах ворог дальше почав свої напади, але в більшості їм не щастило. Лише в день 18. I. 1947 на Йордан (в цей день були вибори у Польщі). Деякі з наших людей злегковажили собі цей день, приспали партизанську чуйність.

Спец-відділ Міхальского зробив напад в терен і їм вдалося вбити кількох наших людей. Між вбитими попав також районовий референт СБ Б. Після 19.I.47 ворог знову вкинув більшу кількість ВП і КЕП проти нас. Ворожі частини бльокували села. Харчі для нас було тяжче здобувати. Ми дальше трималися тої самої тактики. Зачіпних боїв не зводили. Вночі квартирували по селах, а на день виходили до ліса. Мимо так великих ворожих сил, їм ніколи не вдалося віднайти наш відділ і бій ми зводили тільки тоді, коли для нас він був догідний, коли ми могли завдати ворогові поважних втрат. Ворог ходив по терені, шукав, але був безрадний.

Багато з них повідморожували собі ноги, руки, вуха й носи. Ми завжди так комбінували, що завжди виходили в цілості. Протягом так важкої зими ми мали лише трьох стрільців, які легко відморозили собі руки. Поважних втрат ми не мали.

Зближалася весна. Кожний з нас був з цього вдоволений і радів що, мимо так важкої зими, й так великих облав з боку ворога, нам вдалось вийти цілo й дальше бити ворога там, де тільки було можливо. Зневіри, ані жадного нарікання серед нас не було.

Ми, як вірні сини України, вірили свято своїм командирам і проводові. Жадних різниць ані незгод в нас не було. Наказ для нас — це було святе слово. Сьогодні ми опинились хвилево без зброї, але зневіри в нас немає. Ми вірні Проводові ОУН на чолі з Бандерою, і на його наказ станемо всі готові до дальшої боротьби.

Списав учасник.

Постій 1. X. 1947.

За Українську Самостійну Соборну Державу!

За волю поноволених Москвою народів!

Теренoвим провідникам, командирам відділів УПАрмії, усім членам ОУН і повстанцям — до відома!

Друзі Революціонери! В останніх днях ворог впровадив до боротьби проти нашого визвольного руху на цих теренах новий метод, не нотований дотепер в історії воєн. З терену, обнятого нашими діями, викидується в брутальний спосіб не тільки все українське населення, але й польське. В цей спосіб ворог потвердив свою безсильність в боротьбі проти нас, як в ідейно-політичній, так й в боєво-тактичних площинах.

Це потверджує також і те, що наша боротьба, наша політично-пропагандивна робота, наші кличі знаходять позитивний відгук й серед польського населення.

Не помогли усі дотеперішні діявольські засоби большевиків і їх польських прихвоснів. Що тут, на цій вітці української землі не ділось?! Бачила вона масові мордування соток українського населення, дикі облави і грабунки, арешти, побиття, палення осель, а врешті варварську виселенчу акцію в 45 і 46 рр.! Вже не раз кидав ворог проти нас цілі дивізії свойого бандитського війська, при ужитті всіх родів зброї. На кінець зміряє змусити нас голодом до опущення цих теренів, перемінивши їх в пустелю.

Повних три роки кипіла тут кривава і завзята борня, рівна не раз, розмірами і натугою, фронтовим операціям. Ворог все перевищав нас чисельністю, зброєю, технікою. Але ми перевищували його своєю святою ідеєю, боєвим духом наших кадрів і геройською поставою. Ми не тільки ставили успішну оборону проти переважаючих сил ворога, але нерідко громили його таки ж в його гніздах, переводили з повним успіхом боєво-наступальні операції.

Невмирущою славою вкрили ми наші революційно-визвольні прапори!

Голосним і позитивним відгомоном відбилась наша геройська боротьба серед сусідніх нам народів і на широкому міжнародному форумі. Цього останнього найбільш налякались кремлівські головачі. Зокрема сьогодні, коли міжнародня політична атмосфера набирає щораз більшого »атомового аромату«. І тому вирішили аж такими методами зіпхнути нас з цеї »закордонної трибуни«. Їм вже зі страху привиділись англо-американські літаки над нашими лісами, скиди зброї і боєприпасів, поспішили вже навіть нав'язати зв'язки між нашим рухом, а Черчілем, Труманом, »міжнародною реакцією«, пов'язали нашу боротьбу з подіями в Китай та Греції і т. д.

Ми розглядаємо останні події на цих землях, як одне крило протиукраїнської офензиви, яку веде Москва у вигляді домагань на різних міжнародніх конференціях, зокрема на московській конференції видати в її хижацькі руки Провідника Степана Бандеру, у вигляді жорстокого терору і голоду в цілій Україні. Все — це — засоби, якими Москва думає поконати, або бодай »присмирити« революційно-визвольний рух українського народу.

Але ми маємо право і дані сказати, що й тим разом Москва свойого не досягне!

Так! Це ми, єдиний в світі народ і одинокі в світі люди можемо таке твердження поставити і воно не буде голословним! Сучасний Українець і сучасний український Революціонер вже неодноразово здивував світ і самого ворога, доконуючи неможливого. Так само здивуємо ми світ дальшою нашою боротьбою і нашою остаточною перемогою.

В новій обстановці на цих теренах ми тільки змінимо форми боротьби, але саму боротьбу будемо продовжувати і з певністю матимемо успіх. Всякі невигоди, труднощі і перешкоди, не раз для інших неможливі до поконання, для нас вони є тільки менше, або більше тяжкими обставинами — і більше нічим, які ми однак все поконуємо.

Друзі! Глядіть з гордістю на пройдений нами боєвий шлях! Це Ви, Друзі, своїм великим духом і умом, своїми руками, зброєю і своєю кров'ю виписали цю світлу, славну і геройську сторінку в історії наших Визвольних Змагань!

Освятили Її упавші на полі Слави наші Друзі-Герої своєю кров'ю і смертю!

Стійте дальше непохитно на своїх становищах! Хай кожний з Вас, Друзі, перенесе своє ім'я, вкрите славою в дотеперішній боротьбі, на сторінки нашої історії не сплямленим! — Поки в нас незламна воля до боротьби, сильний дух і зброя в руках — ми отворимо собі усі зачинені ворогом брами і світ поставимо перед собою!

Якщо в новій обстановці ми будемо змушені поменшити свої сили на цьому терені, то боротьба, однак, і тут і там, де перейдемо все одно буде продовжуватися. А рішення хто ікуди має перейти, а хто остатися тут, видадуть наші керівні органи. До часу такого

рішення стійте твердо на дотеперішних своїх стійках. Зносіть і поконуйте усі невигоди та труднощі, як пристало славним українським революціонерам. Наша постава все і всюди заключається в одному слові: боротьба! А місце до боротьби ми все знайдемо. Наш фронт чималий: від Лаби і Берліна, аж по Камчатку, — всюди там, де стоїть нога московського червоного молоха!

Черпайте ж, Друзі, силу до дальшої боротьби зі своїх дотеперішніх діл, з боротьби і постави наших друзів та цілого народу, що знаходяться в геройській борні на землях України під безпосередньою большевицькою окупацією!

Несіть дальше високо і непохитно наші, вкриті славою боєві прапори і зброєю промощуйте шлях до остаточної перемоги! На цьому шляху не пожалійте нічого, так, як дотепер не жаліли Ви і Ваші упавші Друзі, — ні трудів, ні здоровля, ні крови, ні життя! Бо ж Ідея за яку бореться — це Ідея свята, — це само життя Української Нації в майбутньому!

Хай живе революційно-визвольна боротьба українського і других народів проти Москви!

Смерть московсько-большевицьким імперіялістам та їх агентам!

Слава Україні!

Постій, 1. V. 1947 р.

Від імені Краєвого Проводу
Н.

БІБЛІОҐРАФІЯ

М. М. Добриловський. Проф. Української Господарської Академії та Українського Університету. Політична економія. Курс лекцій УТГІ. Реґенсбурґ 1946. Стор. 345. Циклостиль. На правах рукопису.

На еміграції немає всіх тих національних і державних інститутів, що забезпечують нормальне функціонування суспільних установ, а тому дуже важко забезпечити такий стан, щоб усі процеси, зокрема освіта, відбувалися на нормальній основі. Отже добре чи зле виконання людиною своїх суспільних обов'язків залежить більше від її особистого розуміння цих обов'язків та доброї волі їх виконувати чи невиконувати, бо поза тим не існує жодних зобов'язуючих публічно-правних норм і інституцій, що забезпечували б належне виконання цих обов'язків.

Тому кореґувати діяльність наших суспільних установ може лише суспільна думка і невимушене бажання тих, що дану роботу ведуть, від їхньої доброї волі, ці корективи— побажання приймати і застосовувати.

Перед нами підручник вищої школи. Любий підручник з першого ліпшого предмету може в провідній своїй думці спиратись на певну доктрину, може мати навіть певну стисло окреслену концепцію, але, мимо цього, він зобов'язаний бути універсальним і об'єкт свойого дослідження показувати документарно-всебічно, нехай і крізь окуляри певної концепції автора чи певної доктрини.

Наприклад, авторові відомо, що в тих імператорських університетах, де він студіював в свій час, політичну економію читали зовсім не по Карлу Марксу, але університетська бібліотека мала прекрасні переклади (і оригінали) в російській мові К. Маркса і кожен студент річевість критики К. Маркса з університетської катедри в любу хвилину міг перевірити по повному тексту першоджерел.

Ці попередні зауваження мимоволі виникають після перечитання цієї книжки, бо повстає питання чи це підручник »Політичної економії« для вищих шкіл, чи партійна брошура на економічні теми окресленого соціялістичного напрямку?

Декляративно на це відповідає сам автор, коли на стор. 41 каже: »Соціялізм є господарською системою майбутнього. Економічна історія людства свідчить про те, що господарський лад суспільства перебуває в постійному розвитку. А тому і пануючий нині капіталістичний лад не є чимось назавжди усталеним. І він мусить колись змінитися, уступити своє місце новій, ще непереживаній формі господарського співжиття суспільства. Розвиток і зміцнення робітничої кляси є тим фактором, що розкладає пануючий нині господарський лад, веде його до неминучого розпаду. Але цей антогоністичний капіталізму елемент може належно вирости і стати дійсною реальною соціяльною силою в умовах високорозвиненого капіталізму. Тільки тоді робітнича кляса може висунути не лише ідеологів, але й практичних провідників нового ладу. Стоючи на ґрунті органічного зростання движних сил в народньому господарстві, ми тим самим стоїмо на необхідності попереднього процесу доспівання суспільства до нового господарського ладу. А через те і не можемо погодитися з тим, що новий лад

можна запровадити раптово, лише силою політичного примусу«.

Після перечитання цієї, більше соціял-політичної, ніж політично-економічної, декляpaції, ми сподівалися найти логічне наукове вивершення і обґрунтування цитованих вище соціял-політичних тез і бодай в загальних рисах окреслення основних тенденцій »нового господарського ладу«, а тому ми уважно простежуємо трактування автором основних категорій соціяльно-економічних відносин: природа, праця, капітал, зиск, розподіл. З жалем мусимо констатувати, що відповіді на ці питання не находимо, бо автор, перебуваючи в полоні уроєних ідей еклектичного крила марксівської економічної школи, закінчує свою книгу безнадійним висновком.

»Отже, опанування динамічних процесів народнього господарства свідомою волею суспільства доки що є справою кращого майбутнього«, або просто кажучи — »не тратьте, куме, сили — пускайтеся на дно«, чи як в першій цитаті сказано, — спокійно ждіть« попереднього (самохітнього М. М.) дозрівання суспільства до нового господарського ладу«.

Коли б це не був підручник високої української економічної школи, ми б скористались з поради автора і проблеми політичної економії в його викладі відклали б до »попереднього самодозрівання«, але етикетка підручника зобов'язує до короткої на нього анотації.

* * *

Визнаючи ріжні проекції поняття продукційної праці, автор резюмує:

»В сучасний момент найпоширенішим поглядом в науці є той, що всяка корисна праця є продукційною працею«.

Утотожнювання корисности і продукційности праці в соціяльно- економічному змісті — є, по меншій мірі, необгрунтованим висновком, бо не кожну суспільно-корисну працю можна назвати суспільно-продукційною. Наприклад, праця лікаря є суспільно-корисною, але в суспільно-економічному сенсі безперечно непродукційною, бо праця лікаря відноситься не до сфери виробництва, а до сфери розподілу і споживання уже витворених благ (продуктів праці) не лікарем. Рівень корисности знову ж таки надто суб'єктивне поняття, щоб його можна було визнати за об'єктивну суспільну категорію, наприклад, праця священика серед людства більше поширена, ніж праця лікаря, але зробити з цього висновок, що вона суспільно корисна в такому сенсі, що може бути визначена в стислому економічному окресленню суспільно-продукційною, — було б очевидним непорозумінням.

Цілком зрозуміло, що вживання терміну »корисна« як синоніма »продукційної« праці в економічному змісті — є недоречністю, яка в дальшому викладі курсу лекцій приводить до низки неясностей і викривлень.

Означення продукційної праці як економічної категорії — є досить виразне — праця людини, в наслідок якої витворюються матеріяльні добра, що йдуть на задоволення матеріяльних потреб людини, — є продукційною працею. Ніхто не визнає продукційною працею людини танець чи спортову гру, коли цю працю виконує дана людина з власної ініціятиви особисто і для власного чи своїх приятелів задоволення, бо цей танець чи спортова гра, в соціяльно-економічному розумінні, є споживанням раніш витворених продукційною працею благ. Немає також жодних підстав працю артиста чи професіонала спортовця вважати продукційною, хоч вона і оплачується заробітньою платнею, бо в соціяльно-економічному смислі ця праця не витворює жодних матеріяльних дібр і до процесу продукції має таке ж соціяльно-функціональне відношення, як і танець чи гра кожної людини для власного задоволення. Винагорода за працю артиста чи спортовця— є явищем розподілу вже витворених продукційною працею благ, а не творенням нової продукції.

Коли ми обчислюємо суму продукції суспільства, то, очевидно, в склад її зачислюємо лише вартість матеріяльних дібр, витворених продукційною працею, по цінах їх зужиткування споживачем — незалежно від того чи їх спожив сам продуцент чи інша людина в порядку обміну і розподілу. Коли б ми до, в такий спосіб обчисленої суми, суспільної продукції додали вартість праці лікаря, артиста, науковця, адвоката, священика і інших подібних суспільно-корисних зайнять, по сумі, наприклад, одержаної ними заробітньої платні чи прибутку від своєї професії, то дістало б цифру суспільної продукції явно фіктивну, яка б не відповідала реальному станові ні продукції, ні рівневі споживання.

Отже, суспільно корисна праця і суспільно-продукційна праця є ріжними, а не синонімальними категоріями. Не всяка суспільно-корисна праця є суспільно-продукційною працею.

* * *

»Капітал є необхідно і завжди продуктом людської праці«, — цілком справедливо каже автор. »Що не зроблено людиною, то не є капіталом. Через це капіталом не можна назвати землю«, — продовжує автор. Чи справедливо це? Земля, про існування якої людині нічого не відомо, немає жодної ціни і не є капіталом — втіленням людської праці, але пустельний острів землі, на якому не живе людина, відкритий мореплавцем, вже в силу самого факту відкриття цього острова стає капіталом, бо на віднайдення його затрачено людську працю — будова корабля, праця команди тощо. Це саме в рівній мірі

відноситься і до багатств земних надр — доки вони не віднайдені в наслідок людської праці — вони не є капіталом, але в момент віднайдення їх людиною стають капіталом. Правда, земля не може бути капіталом абсолютним, в значенні готового продукту людської праці, відокремленого, так би мовити, від землі, а капіталом особливої природи, обмеженим заавансованою в землю капіталізованою людською працею для майбутнього використання природних земних богатств, які самі по собі не є капіталом.

Визначаючи джерела походження капіталу, автор стверджує: »з погляду цілого суспільства, вся кількість нагромадженого капіталу є наслідком того, що суспільство не споживало в минулому всіх продуктів своєї праці, частину їх залишало на майбутнє...«.

Про соціяльно-економічну функціональну ролю капіталу автор каже:

»...З погляду цілого суспільства, лишаючи на боці той чи інший спосіб розподілу народнього доходу поміж суспільними групами, **нагромадження загальної маси капіталу є явищем позитивним«.** Це невиразне формулювання терміном »позитивне« замість належного »соціяльно-економічно зумовлене«, необхідне, бо без зростання капіталу немислимий простий приріст населення, але автор зразу ж його обтяжує безліччю непринципових і суперечних ненаукових обумовлень і застережень. Ці обумовлення і застереження затуманюють від читача відповідь на основну проблему: »Чи було в минулому, чи є в сучасному і чи мислиме в майбутньому положення, при якому б суспільно-продукційна праця людини була б рівною, ідентичною сумі споживання людиною суспільного продукта праці?«; цебто, — просто кажучи, — чи мислиме є суспільство, в якому б не зростав капітал, що, з чим ми цілком погоджуємось, має своїм єдиним джерелом людську працю і випливає, утворюється в наслідок формули відносин продуцента до продукта: **споживання людиною продуктів праці завжди менше від витвореного людиною продукту** (бо інакше ніяк не може повстати чи наростати капітал?).

На це питання відповідає й сам автор:

»Отже, як би наслідки продкції розподілялись в той спосіб, що власник фабрики діставав би те, що він затратив, а робітники діставали б те, що виникло в наслідок їхньої праці, жодного приросту капіталу не було б«. Далі йде пояснення про те, що такого стану в натурі не було і бути не може, а тому »робітник повинен протягом додаткового часу, неоплаченого йому капіталістом, виготовити додатковий продукт, інакше додаткову цінність... так пояснюється таємниця самозростання капіталу«. Та це, зрештою, у К. Маркса викладено ортодоксально.

Після того система **розумування** автора йде второваним шляхом — »хижацький« капіталіст експлуатує, робітника, бо не оплачує йому повного продукта праці, інакше бо не міг би зростати капітал, а після тієї інтродукції резюме:

»Таким чином капітал — джерело нетрудових доходів, а сучасне капіталістичне суспільство є **історичною категорією«,** цебто, — такою категорією, що відімре і заміниться новою, соціялістичною, в якій капітал стане суспільною власністю; коли, за висловом автора, »капітал скупчується великими масами в руках держави і інших публічних союзів та часто ними використовується в інтересах загалу, а не з метою одержання зисків...«, а в соціялістичному суспільстві ця тенденція стане єдино-пануючою, »без капіталістичної експлуатації«.

Враження таке від цього розумування, нібито читаєш не науковий твір, а казку про чортопхайку, як в нашому селі літ сорок тому назвали діти вперше баченого автомобіля. В одному місці автор стверджує »те, що ми звемо капіталом з суспільного погляду (а інша роля капіталу ніякого суспільного інтересу, а тим більше предмету політичної економії, уявляти не може, додамо побіжно, М. М.), **було і до капіталістичної доби, буде і після неї«,** цебто — автор стає на становище **позаісторичности** капіталу як суспільної категорії, (підкреслення наше. М. М.). Але тоді повстає питання: праця і капітал є в природі своїй антогоністичні — праця стремить бути адекватною споживанню, капітал стремить зменьшити споживання супроти обсягу праці; без праці немислима продукція і без капіталу немислима продукція. Отже ці дві категорії взаємно антогоністичні в природі, але одночасно взаємно-зумовлені і необхідні в суспільній продукції. Де формули і тенденції їх узгіднення, на якій основі? Чи повалення (або марка заміна) капіталізму соціялізмом цей антогонізм усуне чи виключить? Чи капіталістична »додаткова праця«, »додатковий продукт« і »експлуатація« при соціялізмі чи іншому якому соціяльному ладові зникне чи залишиться? Автор відповідає на це легонько-соромливо, нібито побічно — »тоді це нагромадження (капітал М. М.) йтимуть суспільству, а не приватному капіталістові«. Наш народній розум в аналогічній ситуації резюмує: »не вмер Данило, так болячка задавила«.

Історичний розвиток соціяльно-економічних відносин в останніх сторіччях відбувався під домінантою таких тенденцій:

а) Середньовічний хлібороб і ремісник споживав кількість суспільного продукта праці в сумі відносно більшій щодо витвореного ним продукта праці, ніж нині.

б) Технічні удосконалення і зміна соціяльно-виробничих відносин від того часу і до наших днів високо підняли продукційність праці людини, в тім числі оплата праці або інакше — кількість споживання продукта

праці тією ж людиною теж зросла (абсолютно), але **нечувано впала** проти середньовіччя навіть **питома вага її у витвореному продукті.**

в) Тенденція падіння питомої ваги норми споживання продуцентом витвореної ним продукції — є характерною для цілого т. зв. культурного світу, незалежно від форм існуючих соціяльних відносин — капіталістичних, півсоціялістичних чи »повносоціялістичних« (СССР).

Сучасний працюючий продукує більше, а дістає меньше, ніж середньовічний ремісник, бо той ремісник, працюючи один, утримував цілу родину своїм заробітком; дружина його була господинею і матір'ю кількох дітей, а сучасний робітник на свій заробіток не може утримати родини; сучасна емансипована жінка (якою так захоплюється автор книжки) стала до конвеєра поруч чоловіка. Чому? Бо існуюча нині **норма** неоплаченого робітникові продукта в порівнянню з самими темними часами кріпацьких відносин застрашуюче виросла.

г) Коли врахувати працю людини в сучасному, додавши до неї і час на освіту, (бо навчання і освіта в соціяльному сенсі є працею), то абсолютна кліькість праці, що її витрачає суспільно-продукуюча людина на підтримання свого існування, без порівняння більша, ніж сто літ тому. Це відбувається поруч з **технічним** зростом продукційности праці.

Ці розвоєві тенденції в цілому мають своїм корінням неспівмірне розростання т. зв. суспільно-корисної праці (споживчої) супроти суспільно-продукційної. Російська приповідка: »один з сошкой (плугом), а семеро с ложкой« — прекрасно ілюструє тенденції соціяльно-економічного розвитку сучасного людства.

В окремих країнах до 20% населення живе з торгівлі, обміну і надання споживчих послуг, а питома вага їх у споживанню ще вища; державні бюджети досягають 20 — 25% і більше відсотків національної продукції, а тому подібні тенденції є пануючими.

Звідси ясно, що центр ваги соціяльної проблематики праці і капіталу не в тому — чи »додаткову вартість« або »неоплачений продукт« забирає »хижацький« капіталізм, чи забиратиме позитивний новий лад — соціялізм, — **для продуцента це немає жодної економічної і соціяльної різниці, бо нагромадження капіталу через неоплачений продуцентові продукт праці є конечним в усі часи й в усіх соціяльних структурах,** цебто, — є соціяльно-зумовленим, конечним. Тому вирішальним є питання (і единим на потребу) **чи соціялізм або** інший лад цю **норму, рівень відібрання неоплаченого продукта в порівнянню з капіталізмом зменьшить чи збільшить?**

На це читання автор відповіді не дає і в такій проекції його не розглядає.

Капіталістична система, через вивласнення продуцента від засобів виробництва, силу спротиву продуцента проти збільшення норми »додаткової вартости« звела майже нанівець; але грядуча соціялістична система виробничих відносин, яка універсально вивласнить всіх від засобів виробництва, в яких соціяльно-виробничих заложеннях буде мати об'єктивні підстави для розвитку тенденції на зменшення норми додаткової вартости в порівнянню з капіталістичною стистемою? »Чесне слово« соціяліста чи, за висловом К. Кавтського, »благочестиве побажання« теоретиків соціялізму?

Сполучімо соціялістичний лад з державою, а так воно органічно випливає з соціялістичної соціяльної доктрини, і картина »раю на землі« стане яскравою, подібного до існуючого на одній шостій частині земної кулі.

* * *

Вище ми окреслили трактування автором джерел і природи капіталу та відношення його до праці. Вияснюючи порядок творення капіталу і його соціяльну функцію в виробництві, автор каже:

»Зиском звемо нетрудовий дохід, що одержують капіталісти на вміщений в господарських підрприємствах капітал в наслідок володіння та користування цим капіталом«.

Давши таку »нетрудову«, »паразитарну«, »експлуататорську« дефініцію зиску — джерела капіталу, який, за твердженням автора, в усі віки і соціяльні лади »був, є і буде«, — автор, розуміючи, що така дефініція по меньшій мірі далека від науковости, зразу зиск розподіляє на дві частини: а) позичковий % і б) підприємчий зиск. Зиск від позичкового відсотку за автором, з яким ми згідні, є »абсолютним нетрудовим доходом«, а »підприємчий зиск можна назвати нетрудовим доходом лише **релитивно«,** бо »він одержується звичайно з затратою певної енергії з боку підприємця, підприємець організовує підприємство і керує ним...« — продовжує автор.

Розчленувавши зиск на ці дві нерівнорядні категорії — позичковий зиск як »абсолютно нетрудовий« і підприємчий »релитивно-нетрудовий«, бо підприємець виконує не »релятивно-нетрудову«, як каже автор, **а суспільно-продукційну працю,** як твердимо ми. Автор, похоплюючись, що ця »релятивно-нетрудова« дефініція виглядає надто неповажно, — переконує в протилежному зараз же низкою неповажних викрутасів затушковує питання в спосіб »доказів« »трудовости« чи »нетрудовости« підприємчого зиску, закінчуючи його таким резюме: і підприємчий зиск з повним правом можна віднести до категорії нетрудових доходів«.

Автор цієї тези не за страх, а за совість може її поділяти і пропагувати з професорської катедри, але не має права не вмістити

в підручнику для публічної школи нелюбої йому концепції християнського трактування походження і соціяльно-функціональної ролі капіталу; невільно, бо університетська авдиторія все таки не поле для попису соціялістичної пропаганди.

Християнська соціологічна школа т. зв. капіталістичний зиск, як джерело творення капіталу, поділяє на дві цілком ріжні соціяльно-функціональні категорії: а) відсотки на капітал і б) підприємчий зиск.

Категорію зиску %% на капітал християнська соціологія від двох тисяч літ трактує як абсолютно асоціяльну і паразитарну. Вона стоїть на становищі, що не підприємчий зиск, а тільки %% на капітал створили капіталістичну систему відносин, яка є одним з найбільших нещасть людства. Підприємчий зиск без %% на капітал ніколи не створив би сучасної капіталістичної економіки, бо без %% на капітал жоден підприємчий зиск не міг би перетворитися в фінансовий, абстрактний капітал і не відірвався б від виробництва. Досить уявити найбільший зиск підприємця, який при вилученню з виробництва, позбавлений змоги зростати в наслідок одержання %% на капітал, стає звичайним запасом споживчих цінностей, вилучених з виробництва, які протягом короткого часу зуживаються чи втрачають суспільну вартість в наслідок фізичного нищення під впливом часу тих матеріяльних цінностей, в яких цей, вилучений з виробництва, виробничий зиск підприємця заінвестовано.

Категорія зиску підприємця складається з двох елементів:

а) Винагороди за працю і ризико.
б) Монопольного зиску.

В капіталістичному суспільстві, в суспільстві панування фінансового (позичкового) капіталу, підприємець, розуміється, дістає ще й %% на капітал — для себе чи для інших в залежності від того, чиїм капіталом він організовує і веде підприємство, але ця категорія зиску до зиску підприємця не належить, а є відсотковим зиском, про який сказано вище.

Очевидно зайвим є коментувати, що винагорода підприємця за працю і ризико є категорією суспільно-зумовленою, необхідною і корисною в суспільно-продукційному змісті, а не »релятивно-нетрудовую« чи її **парафраз** — »релятивно-трудовую«, — як каже М. Добриловський. Ми поминаємо той момент, що організаторська праця приватного підприємця в порівнянню з організаторською працею суспільної організації виробництва під оглядом їх суспільної **(рентабельности)** чи властиво продукційности) є проблемою принайменше дискусійною і в усякому разі існуючі чи минулі експерименти суспільної організації продукції до цього часу себе не виправдали.

Але ми повертаємося до безпосередньої теми:

Монопольний зиск підприємця християнська соціологія визнає за асоціяльну категорію.

Монопольний зиск підприємця **від монополю ринку** суспільство може успішно поборювати, але монопольний зиск від »секретів« виробництва і поліпшеної системи виробництва радше можна назвати аморальною, а не асоціяльною категорією, яку теж до певної міри можна поборювати, але не завжди успішно і не завжди соціяльно-доцільно. Бо коли суспільство відмовляє підприємцеві в суспільно-правній охороні патентів і секретів — і цим зменшує можливості витворення прибутків від монополю, то регулювати винайдення »секретів« виробництва підприємцем чи їх застосування — фактично безплідна праця, в суті своїй асоціяльна; бо винайдення і застосування підприємцем »секрету« виробництва, який (секрет) не охороняється суспільно, — є приватною справою підприємця і дуже скоро стає фактором, що освоюється іншими виробництвами а, через конкуренцію впливає суспільно-позитивно на зниження обмінної вартости продукції виробництва.

В такій важливій царині як сільське господарство, яке є підставою, грунтом взагалі всякої суспільно-продуктивної діяльности, автор обмежується до втертих, побіжних соціялістичних узагальнень, які, крім деяких побіжних слушних зауважень, нічого не дають для зрозуміння цілости проблеми.

Автор, маючи сантимент до великого товарового господарства, негуючи мале, споживче господарство, тобто, перебуваючи в сфері ідей фабрично-заводських категорій економічного мислення в сільському господарстві, одночасово меланхолійно констатує:

»Надії на трактор, що покладались колись, та що відродилися сьогодні в радянському союзі, як могутній двигун в царині піднесення продуктивности сільського господарства, завели й заводять. Трактор та взагалі машини дійсно відограли велику ролю в новітній історії збіжевої продукції, але лише там, де при екстенсивному виробництві та одночасному браку робочих рук вони дають змогу опанувати великі простори посівної площі, як, наприклад, в Канаді, Америці і т. п.«.

»... у великих сільсько-господарських закладах інтенсивність праці робітника значно нижча, як у дрібних господарствах, де працює сам господар і де він є власником цілого виготовленого продукту. Це однаково тичиться як капіталістичних, так великих трудових господарств (тут автор має на увазі колхози, як це видно з цілого контексту), бо і в цих останніх інтенсивність праці робітника падає зворотньо-пропорційно ступеню спільности володіння продуктом виробництва. Принаймні емпіричні дані відносно колективізованих господарств на Україні дають тому найяскравіше підтвердження«.

В іншому місці автор слушно зауважує, що Карл Маркс помилявся, коли твердив, що тенденція капіталістичної концентрації промисловости є закономірною і для сільського господарства; але, крім другої побіжної згадки про те що сільське господарство, всупереч теорії К. Маркса, в усьому світі розвивалось і розвивається в напрямку парцеляції і роздрібнення в індивідуально-трудові господарства, автор не дає ближчого окреслення соціяльно-виробничих причин і закономірностей цього процесу та тенденцій його на майбутнє або, очевидно, воно не укладається в схему авторових окреслень »нового соціяльного ладу« без власности на засоби виробництва.

Жодна соціяльна ідея, проблема, теорія чи доктрина сама по собі немає суспільного значіння, коли вона не дає окресленої проекції проблеми сільського господарства чи відводить йому ролю »підсобного цеха« для промисловости під »гегемонією робочого класу«.

Це стверджується такими загально-відомими річами, які достатньо освітлюють тенденцію розвитку сільського господарства:

а) Земна куля цілковито опанована людиною. Більше немає на земній кулі вільних земель. Є лише землі більше або меньше освоєні.

б) Три чверти населення світу має предметом своєї виробничої діяльности сільсько-господарську продукцію. Отже тенденції і шляхи розвитку сільського господарства та рівень його продукції — є вирішальним фактором для соціяльно-виробничих відносин в цілому світі і для цілого людства.

в) Кожних сто років населення земної кулі в новітній історії подвоюється. Рівень фізичних потреб людини залишається незмінним, незмінною є й земна поверхня, яка єдино дає екзистенцію.

Звідси залізний економічний закон — **сільсько-господарського виробництва повинно неухильно збільшувати продукцію на одиницю земної поверхні, аби дати потрібне виживлення для зростаючого населення**.

г) Кожне збільшення продукції з одиниці площі вимагає де-далі більш інтенсивнішої праці виробника на одиницю площі, і, до певної міри, кожна одиниця продукції вимагає все **більшої індивідуалізації праці**, а це в свою чергу неухильно веде до парцеляції землі і деконцентрації капіталу. Ці процеси так далеко зайшли, що валова продукція японського хлібороба на одиницю площі за один рік в десять — дванадцять разів вища, ніж у американського фармера чи в советському колхозі, але японський селянин 70 — 80% цієї продукції споживає сам і лише біля 20—30% продає, **бо має лише 0,25 — 30 га всієї землі на селянську родину.** Американський фармер навпаки — продає 70 — 80% всієї продукції, бо має пересічно 30 — 40 га землі. Але це співвідношення доводить, що японський селянин, крім виживлення своєї родини, **на гектар площі видає товарову продукцію в тричотири рази більшу, ніж американський фармер чи советський колхоз.**

Отже тенденція розвитку сільсько-господарського виробництва в цілому світі йде до де-далі зростаючої інтенсифікації його, організаційної парцеляції і соціяльно-економічної індивідуалізації на основі трудової власности на засоби виробництва і продукції.

Тому виводити жодних універсальних теорій на основі практики першої-ліпшої високоіндустріяльної країни — Англії, Німеччини, Франції тощо, без соціяльно-економічного зв'язку їх з цілою світовою системою економіки, з тим же Китаєм чи Індіями, в яких 90% населення працює в сільському господарстві, ніяк не можна; бо коли, наприклад, в Англії навіть 100% засобів виробництва стане соціялістичними, про жодній соціялізм не може бути мови ,коли 75 — 80% харчових продуктів країна довозить з країн глибоко »капіталістичного« (по природі і тенденції) індивідуального сільського господарства колоній і доміній. Такий соціялізм нагадував би ідеальне демократичне суспільство стародавньої Елади Арістотеля, в якому всі рівні і вільні... за виключенням рабів, які з рахубу цього класичного соціялізму не ввійшли, як... говорячі тварини, а не люди.

Вважаємо, що соціяльні теорії повинні охоплювати цілість економічних проблем, а не їх локальну, і при тому не вирішальну, частку, як це трапилось у К. Маркса, бо, наприклад, неіндустріяльний, відсталий »Китай чи Індії без економічних зв'язків з Европою можуть без великих утруднень існувати, але переіндустріялізована Европа без економічних зв'язків з заокеаном існувати ніяк не може.

* * *

В розділах про кредит автор відводить кілька сторінок для пеанів, вихваляючи на всі лади високопозитивні якості кредита для народнього господарства в дусі клясичної ліберальної школи торговельного грюндерства, яке не боялося навіть відлучення і прокляття церкви за побирання відсотків на капітал

Текст пересипано такими висловами глорифікації кредиту:

»Господарське значення кредиту величезне...«, »за його допомогою можна в сучасному купити ріжні господарські добра в обмін на ті товари, що будуть випродуковані лише в майбутньому...«, »люди, здібніші і ініціятивніші, не маючи вистачальної кількости власних капіталів, можуть поширювати свою господарську чинність за допомогою чужих капіталів«, »кредит... джерело швидкого здобування коштів державою« для ощасливлення суспільства »школами, лікарнями... боротьбою з безробіттям...«, »кредит відкриває можливості для малозаможних людей набувати цінніші предмети« і тому подібні панацеї.

Окреслюючи негативні сторони кредиту, автор вживає вислову: »зловживання кредитом поширює нездорову спекуляцію«, цебто, — автор займає становище до кредиту **в засаді позитивне,** яким кредитом лише »зловживають«, в той час, коли, як про це буде сказано нижче, **кредит є соціяльне зло в засаді.**

Соціяльно-економічна природа і суспільна функція кредиту окреслена примітивно-технічним означенням:

»Кредит є така форма обміну, при якій взаємна передача сторонами цінностей, що беруть участь в міновій операції, роз'єднана в часі«.

Помимо своєї технічно-спрощеної форми, це означення є радикально **фальшивим в принципі,** бо при операції обміну в кредит відбувається не еквівалентний обмін цінностей, як твердить автор, а **обмін цінностей на обіцянку витворення цінностей**. Цінність, як економічна категорія, обмінюється на обіцянку, яка під соціяльно-економічним оглядом є нулем.

В цьому власне і лежить увесь соціяльно-економічний сенс проблеми кредиту, відомий вже навіть римським соціологам.

В нормальній операції обміну — безкредитній — відбувається обмін товару на товар, уматеріялізованої суспільно-продукційної праці на її еквівалент в натурі. В цій операції виступають два рівнорядні контрагенти, соціяльно-рівновартісні: обидва виробники і споживачі одночасно.

У викривленій асоціяльній операції »обміну в кредит« відбувається зустріч двох нерівнорядних чинників — з одного боку виробник і споживач одночасово, з другого боку — **лише** споживач, який тільки в майбутньому має стати виробником, але може ним і не стати.

Через безкредитний обмін відбувається розподіл і споживання витвореного продукту між продуцентами, через кредит відбувається розподіл і споживання продукта між споживачами.

В обміні без кредиту відбувається виміна суспільно-корисної праці на таку ж працю, з допомогою кредиту обмінюється праця на фікцію її — обіцянку праці.

Рушійною силою кредиту є одержання паразитарного, асоціяльного % на капітал і участь в той спосіб в розподілі і споживанню (чи капіталізації — значення немає) суспільного продукта без еквівалента праці. Тому увесь механізм діяння кредиту є в засаді асоціяльним і в ньому лежить джерело суспільно-економічної анархії, яку деякі теоретики, а в тому числі й автор, намагаються затемнити фальшивими концепціями всіляких »закономірних« теорій циклічности, еокномічної кон'юнктури і декон'юнктури — депресії тощо.

При безкредитному обміні в економіці нагромаджується певна кількість витворених продуктів, яка не находить збуту при обміні, автоматично капіталізується і безпосередньо та негайно впливає на скорочення виробництва. Таким чином виробництво і споживання органічно урівноважуються, я б сказав, автоматично. При кредитовому обміні споживання перевищує обсяг суспільно-продуктивної праці в даний час — суспільство **нині,** споживає продукцію праці, яка буде витворена **завтра.** Продукція ж завтрішнього дня становить суму, яка покриває потребу цього завтрішнього дня плюс продукцію на відновлення і поворот продукції, яка була спожита в кредит **вчора;** але тоді ця абсолютна сума продукції завтрішнього дня не може бути спожита коштом суспільно-продуктивної праці цього ж дня. Тут і виступає момент надпродукції, як вислід асоціяльної функції кредиту.

Для докладнішого вияснення цієї тези наводимо схему:

1. **Економіка безкредитна.**

Обмінюється товар на товар. Пропозиція більша попиту чи навпаки — маса при обміні кореґується вирівнянням обмінної вартости, з відхиленням її в той або інший бік від суспільно-продукційної вартости. Різкі відхилення суспільно-продукційної вартости (в засаді трудової) від обмінної злагіднюються через скорочення чи поширення виробництва, в такій спосіб попит і пропозиція перманентно вирівнюються (в тенденції) до взаємопокриття трудової і обмінної вартости. Економіка не знає кон'юнктури і декон'юнктури.

2. **Економіка кредитна.**

а) Початковий варіянт —

Пропозиція.		**Попит.**
Продукт продукційної праці.	<	Продукт продукційної праці Споживання в кредит, без еквіваленту праці.

Наслідки — спожито більше, ніж фактично оправдано суспільно-продуктивною працею.

б) Послідуючий варіянт —

Пропозиція.		**Попит.**
Продукт продукційної безкредитної праці — еквівалент споживання. Продукт продукційної праці, авансованої кредитом. Не є еквівалентом споживання.	>	Продукт продукційної праці, еквівалентний споживанню.

З цього бачимо, що зворот кредиту немає споживача — суб'єкта продукції праці. Кредитна економіка змушена для свойого діяння в попиті — з правого боку нашої схеми — знову заавансувати споживання через кредит. Кредит стимулює споживання, всіляко його поширює, а через це робить людину рабом праці, вислід якої йде в різний спосіб просто на знищення, бо обсягу стимульованої

кредитом продукції суспільство не в стані спожити. Якщо — навіть не враховувати такі явні форми знищення »зайвої« продукції людської праці, стимульованої кредитом — як війни, розбудова величезного апарату управління, різних видів суспільно-корисної, але не продуктивної праці, — сучасне щоденне споживання людини є у великій мірі абсурдальним нищенням продуктів людської праці: наприклад — американська, безмундштукова цигарета 30 — 40% тютюну і паперу, у вигляді недокурків, викидає без ужитку. Раціоналізуйте це діло у вигляді мундштукової сигарети і ви дістанете в наслідку крах цілої американської тютюнової промисловости, а почасти і сільського господарства; американський автомобіль виходить з ужитку — йде на злом, — коли він технічно не амортизується й на 30 — 40%. Тому, коли в американській економіці заходить депресія в наслідок хаотичної, асоціяльної еспансії кредиту, виробництво, наприклад, автомобілів падає в 5-6 і більше разів, бо існуючий парк машин (24 — 25 мілійонів) не видає технічно-амортизаційного відходу в наслідок того, що з нього вибраковується машини не технічно-амортизовані, а **морально** амортизовані. В часи ж депресії моральна амортизація перестає майже діяти, а поки парк дійде до поважної величини щорічної технічної амортизації, проходять роки злиднів і соціяльних струсів, поки криза і страждання людей ліквідують наслідки »високо-позитивної функції« кредитної економіки, як думає наш автор.

В окремих фрагментарних висловленнях автор побіжно зачіпає вплив кредиту на господарство в напрямку його хаотизування, яке виявляється в кон'юнктурних хоробливих піднесеннях господарської активности, які чергуються з глибокими депресіями — кризами, — »... вона (криза) не мала б такого загострення, якби надзвичайне напруження кредиту не позбавляло продуцентів можливости поступово ліквідувати запаси своїх виробів«. Так само і перехід від депресії до оживлення не був би таким легким...• (ми б сказали, таким хоробливо-приспішеним), без сприяння кредиту«. Або ще: »Кредит дає можливість діставати господарські добра в сучасному в обмін на майбутні добра. Цим він дає підставу для розширення продукції капітальних дібр. Але покриваються кредитові зобов'язання завжди вгрошовій формі, і коли надія на майбутнє не справджується, коли в наслідок надпродукції утруднюється, — продуценти не можуть реалізувати своїх виробів і не можуть платити ними боргів... так приходить до загострення профілю кон'юнктурних рухів«. »Мудра грошова і кредитова політика може багато допомогти в зм'якченню кон'юнктурних змін«. З цих цитат виходить, що, кредит є лише одним з важливих чинників, які відограють підрядну ролю в творенню, загостренню чи зм'якченню економічних криз; він може діяти як негативно, так і, під впливом »мудрої політики«, позитивно. Тому автор синтезує: »Сталий же вплив грошово-кредитової системи на кон'юнктурну циклічність можна визнати лише постільки, поскільки гроші і кредит є одним зі складників цілої господарської системи, в загальній структурі якої криються основні причини кон'юнктурних хитань«. Цебто, — автор, будучи послідовним своїй тенденції, »разсудку вопреки, наперекор стихіям«, — все валить в одну кучу — на капіталістичну систему, яка єдина винна в кризах, а тому у нього соціяльно-економічна роля грошей і кредиту в економіці тотожні, синонімальні, а між тим це навіть історично невірно, бо гроші знає суспільство з моменту виникнення обміну, а кредит до капіталістичної новітньої доби в економіці не відогравав майже жодної ролі; не кажучи вже про те, що функціональна роля грошей і кредиту в капіталістичному суспільстві цілковито відмінна і антагоністична. Коли гроші ще відносно недавно були абстрагованою міновою ціною суспільно-продуктивної праці, уматеріялізованої в продуктах, і в цьому полягала їх позитивна роля в економіці, то кредит зі своєї асоціяльної природи ворог такого атрибута грошей більше того — він його поборює. В наслідок ділання кредиту гроші втратили свою ролю мірила економічних вартостей на основі еквівалента суспільно-продукційної праці, вони перетворилися в інструмент (технічний) асоціяльної функції кредита. Тому всяке суспільство, яке прийде на зміну сучасній формі капіталізму, в першу чергу мусить привернути грошам властиву їм соціяльну функцію мірила вартости суспільно-продуктивної праці в обміні, бо інакше неминуче треба перейти до розподілу продуктів праці за формулою: »від кожного по спромозі (праця), кожному по потребі (споживання), в яку, нам здається, мало хто з економістів вірить, а передусім і сам автор.

Цю коротку анотацію закінчуємо на тому, що підручник »Політичної економії« М. Добриловського є аматорсько-емоційною імпровізацією на теми політичної економії, яка включає навіть ворожбитські шукання пов'язання економічних криз з числом плям на сонці (стор. 317).

Можна лише побажати, щоб ділянка теоретичної економії, так бідна на поважну наукову розробку на українському грунті, притягла увагу наших науковців і наша школа та суспільство дістали нарешті високоцінні наукові твори, подібно до інших ділянок суспільних наук (історія, філософія, географія).

М. М.

Звернення до всіх українців на чужині

П'ятий рік стоїть український нарід у невпинній війні проти імперіялістичних завойовників його землі. Українська Повстанська Армія вписала ворожою кров'ю невмирущі сторінки сучасної нам української історії, безприкладного героїзму і посвяти в боротьбі за Україну Самостійну Державу.

Українська Повстанська Армія захистила існування українського народу перед масовим винищенням у гітлерівських концентраційних і робочих таборах. Вона врятувала честь його імени, підтвердила історичну правильність самостійницької ідеї, створила невгнуту збройну силу, щоб зустріти другого напасника України — московсько-большевицького загарбника.

Трирічна боротьба УПА проти большевиків розвіяла леґенду, нібито ніяка революційна боротьба в системі СССР не може здобути тривких основ. Безприкладна відвага, геройство й самопосвята бійців командирів УПА розбили цю терором піддержувану про неможливість революційної боротьби в СССР, а разом із тим назавжди звільнили населення СССР від психози страху, яка раніше паралізувала ширші революційні почини.

Три роки безперервної війни всередині СССР, зокрема три важкі морозні зими, і дальша незнищимість УПА, вказали всьому населенню СССР єдино правильний шлях його визволення з-під диктатури большевицького фашизму.

Ми горді з того, що дотеперішня п'ятирічна війна України проти німецьких і большевицьких загарбників була ведена самотньо, власними силами українського народу, лише в співпраці з іншими, такими ж, як і ми, бездержавними народами, і що в нашій визвольній боротьбі ми ні від кого не мали крихти допомоги чи зрозуміння і ніякому чужому народові наш нарід подякою не винен.

Ми з подивом і з пошаною схиляємо наші голови перед непохитним завзяттям сірих, безіменних героїв буднів. Перед посвятою і самовідреченням українського селянства, українського жіноцтва й юнацтва, які в щоденній небезпеці для життя і з найвищою погордою до смерти, всіма силами допомагають визвольній боротьбі.

Завдяки непохитності українського війська і гегеройській співпраці українських народніх мас, дворічні наступи німців і трирічні завзяті намагання большевицьких загарбників знищити українські визвольні сили кінчилися для них невдачею.

Теперішнє загострення міжнародніх відносин, а особливо зріст внутрішнього незадоволення СССР перед лицем голоду, змушують большевиків спішити з закінченням війни проти України. Додаткова, нечуваних розмірів, грабіж ограбованого вже дощенту населення СССР наглою передплатою позики аж на 20 мільярдів рублів — переходить будь-які межі людських спроможностей, зокрема в зруйнованій війнами Україні, Білорусі та Прибалтиці. Большевики знають, що стягання грошей на позику в ограбованого населення, яке голодує, буде початком їх кінця, буде сиґналом до революційної боротьби на життя чи смерть поневолених мас, що не мають уже нічого втрачати. Тому поспішають якнайскорше знищити в першу чергу найгрізніші осередки української визвольної сили, знаючи, що ті сили мають усі дані стати на чолі загальної визвольної революції всіх народів СССР.

Большевицькі імперіялісти рішили притягти до співпраці військові сили своїх помагачів, щоб насамперед зліквідувати ті з'єднання УПА, що охороняють рештки українського населення на захід від Сяну. Удар готують не тільки для тамтешніх з'єднань УПА, але за одним заходом і на знищення того українського населення, що не хотіло в приписаний час покинути Рідні Землі. Для »узаконення« того масового винищення большевицькі делеґати від Радянської України приїхали 7-го ц. м. до Варшави підписати протокол про закінчення репатріяційних акцій між Польщею та Україною. Польський міністер Модзелевський сповістив чотири дні пізніше про укладення договору між польським, совєтським і чеським урядами в справі спільної акції проти Української Повстанської Армії.

Так з допомогою потрійного союзу большевики намагаються прискорити закінчення війни з Україною напередодні зростаючих міжнародних загострень, напередодні внутрішніх заворушень, спричинених голодом і 20-тимільярдовим грабунком. Вони намагаються позбавити неминучу в СССР революцію розмаху та керівництва з боку випробуваної і досвідченої української організованої сили, щоб напередодні небезпечних ускладнень мати розв'язані руки, а може навіть шукати втечі перед внутрішньою революцією в новій імперіялістичній війні.

УКРАЇНЦІ!

Визвольна боротьба за наше державне визволення починає переходити найважчу спробу сил боротьби на життя чи смерть.,

Нам усім треба бути в цей час на висоті політичних завдань і виконати наш національний обов'язок.

Чи й тепер в українському суспільстві знайдуться глухі й німі, як ті, що спокійно споглядали на руйнування Запорізької Січі?

Чи й тепер частина українського громадянства думає з безпечного й спокійного кутка байдуже дивитися на те, як союз трьох змовників проти свободи готується знищити нашу військову силу, а з нею й частину нашого народу, — так само байдуже, як байдуже дивилися в час Крутянського Чину?

У цей загрозливий для нашого народу час ми звертаємося до всіх безпартійних українців поза межами Рідного Краю, до всіх, кому дорога Земля Українська, слава української зброї, перемога української правди,

до громадської відповідальности всіх українських еміґраційних партій в европейських і американських державах,

до сумління тих українських політичних діячів, що досі були глухі й байдужі до визвольної боротьби Українського Народу на Рідних Землях,

до всіх хто по-українськи думає і по-українськи почуває:

— покиньте на час, залишіть на пізніше свої малі групові спори!

БАТЬКІВЩИНА В НЕБЕЗПЕЦІ!

Ми кличемо всіх тих, у кого серце українське, в кого українське сумління:

Піднесіться в той час понад дрібну сварливість буднів. Виконайте свій обов'язок майбутніх вільних громадян Української Самостійної Соборної Держави!

Станьте твердо на допомогу нашому Рідному Краєві, коли він у небезпеці. Виконайте свій обов'язок оборони Вашого народу бодай серед тих чужинецьких народів, де доля Вам присудила тимчасово жити, коли пряміший спосіб допомоги Вам недоступний.

Заявіть перед чужинним світом нашу одностайну солідарність з воюючою Україною. Заявіть твердо й відкрито однодумність усіх українців, без різниці партій, вірувань і переконань, супроти кожного зовнішнього ворога, що загрожує державним інтересам України, що готується знищити її визвольні сили.

Кожне ослаблення українських сил є водночас ударом по вільних народах, бо воно зменшує большевицькому імперіялізмові перешкоди для дальших напасницьких плянів.

Своєю одностайністю покажіть одвічному ворогові України, що між українцями всього світу немає двох думок, немає ні тіні хитань, коли Україна в небезпеці!

Дайте ворогові доказ його безсилля і невдачі його довгої, настирливої і даремної праці над тим, щоб глибше порізнити українців між собою.

Хай ворог знає, що кожний його удар проти нашого народу:

тим міцніше сковує всіх українців світу в тверду лаву оборонців проти зовнішнього напасника,

з'єднує всіх, без різниці українців, у єдиному визвольному фронті!

Ворог не потопче українських бойових прапорів, поки денебудь житимуть українці.

Хай живе єдність спільної боротьби всіх українців в Краю й на чужині!

Хай живе героїчна, славою боїв оповита, Українська Повстанська Армія!

Слава бійцям і командирам УПА!

Палкий привіт Борцям революційного підпілля України, Сибіру, Соловок, Казахстану, Камчатки!

Смерть комуно-большевицькому фашизмові!

Смерть червоним грабіжникам ограбованих мас!

Смерть сталінським організаторам голодової смерти України!

Хай живе, хай веде до боїв і наказує Головне Командування УПА!

За Самостійну Соборну Українську Державу!

За свободу народів!

За свободу людини!

Провід Закордонних Частин
Організації Українських Націоналістів

Постій, в травні 1947.

КОМУНІКАТ

в справі закордонних рейдів УПА літом 1947 р.

Великий рейд УПА в країни Середньої Европи і поява бійців УПА на терені Німеччини й Австрії викликали глибоке порушення серед усього українського громадянства на чужині. Неточні й неповні відомості про ці події, що кружляють серед громадянства, як і тенденційно перекручуване висвітлювання історичних фактів, що його розповсюджує частина чужої й української преси, створюють підложжя для найбільш фантастичних і суперечливих думок і поглядів і занепокоюють публічну опінію.

Тому подається до обох цих справ наступні вияснення.

I.

Влітї 1942 р. заходами ОУН були організовані на північно-західніх землях окремі військові відділи для збройної боротьби проти німецьких окупантів і проти насиланих на Україну большевицьких диверсантів. В грудні того ж року переорганізовано їх у сотні під назвою **»Українська Повстанська Армія«**.

Дещо пізніше такі відділи зформувала ОУН у Галичині, але з тактичних міркувань надала їм окрему назву: »Українська Народня Самооборонна« (УНС). З тих самих тактичних причин українським відділам, організованим на Буковині, надано було ще іншу тимчасову назву: »Буковинська Самооборонна Армія« (БУСА).

Всі ці існуючі під кількома назвами військові формації були ввесь час централько керовані одним осередком, Військовою Референтурою ОУН. Після переведення основної підготовної, вишкільної й організаційної праці всі військові формації об'єднано і злучено згодом також і формально в одну Українську Повстанську Армію під Головним Командуванням УПА.

Головним Командиром УПА по сьогоднішній день є генерал Тарас Чупринка. УПА стала всенароднім військом, визвольною армією всього українського народу.

Організація Українських Націоналістів у тісній співпраці з УПА і далі унапрамлює визвольну боротьбу українського народу в усіх ділянках життя. На чужинних теренах відповідну революційно-визвольну діяльність ведуть Закордонні Частини ОУН.

Українська Головна Визвольна Рада очолює й репрезентує визвольні змагання українського народу як самостійницький державний орган України. Поза рідними землями від імени УГВР діє Закордонне Представництво УГВР.

Поза цими трьома осередками визвольного руху не діють і не існують сьогодні на наших землях ніякі інші політичні партії або організації визвольного напрямку.

Дотеперішня затяжна війна з большевицьким окупантом України виявила, що УПА, не зважаючи на неспівмірну нерівність сил, є силою для большевиків непереможною. Основами цієї сили є висока ідейність і жертвенність бійців і командирів УПА, сувора військова карність, однодушна жертвенна співпраця всього українського населення та великий досвід у веденні партизанської війни.

Одною з найяркіших форм партизанської боротьби є **рейди,** широко стосовані з'єднаннями УПА. Вони своїми несподіваними наскоками завдають болючих втрат ворогові, вносять замішання в його ряди, мобілізують революційні настрої серед свого чи чужого населення. УПА відбуває постійні рейди по відповідних воєнних округах, що на них поді-

ляється край, як і по сусідніх чужих землях, як Білорусь, Румунія, Польща, Словаччина, Рейди УПА мають, крім оборони населення, найчастіше військово-стратегічні або пропаґандивно-політичні цілі. Зокрема революційно-політичним завданням закордонних рейдів УПА є завжди активізувати чужинців і нав'язувати співдію з революційними силами поневолених большевизмом інших народів по лінії концепції Антибольшевицького Бльоку Народів (АБН).

З такою формою боротьби, з рейдом УПА у великих маштабах по землях Середньої Европи, ми маємо до діла в теперішній ситуації. Природним порядком незвичайно широкий простірний засяг теперішнього рейду УПА викликав цілий ряд здогадів і невірних висвітлень серед своїх і чужих, з яких деякі є небезпечні й шкідливі для нашої визвольної справи.

II.

Для вірного розуміння підложжя й факту закордонного рейду УПА подаємо такі вияснення.

Участь у рейді по Словаччині, Угорщині й підсовєтській Австрії не бере ціла українська армія, ні навіть ті всі з'єднання УПА, що два роки оперують на українських землях по західньому боці Керзонської лінії, а лише відповідні частини УП-івських залог з Керзонської України.

Головні сили УПА діють дальше на українських землях. Вони в останній тиждень, якраз у час високого посилення бойових операцій закордонного рейду, скріпили бойову діяльність в околицях Львова і Перемишля, а в половині минулого місяця — коли закордонний рейд розгортав бойову діяльність у Чехії — на терені Буковини й Кам'янець-подільської области.

Тому теперішній закордонний рейд ні в якій мірі не визначає закінчення нашої війни з большевиками, як це протиукраїнські чинники намагаються пояснювати.

Рейди УПА з західнього боку лінії Керзона по підбольшевицьких країнах Середньої Европи мають подвійні причини і цілі: дефензивні (оборонні) і офензивні (наступальні).

Дефензивна ціль рейдів — це протидія проти концентричного наступу большевицьких армій СССР, Польщі і ЧСР що мав замкнути всі частини закерзонської УПА у трикутнику трьох фронтів і знищити їх Цей ворожий плян основно підготовленої генеральної офензиви потрійних армій закерзонська УПА звела нанівець в самій основі, застосувавши тактику проломів і відтяжуючих рейдів.

Стратеґічний плян Командування УПА з-поза ліній Керзона вдався. Ворог не досягнув своєї мети. Трикутник ворожої офензиви проломили призначені для того з'єднання УПА, розгорнули офензивні партизанські дії — рейди поза ворожими фронтами, на теренах Польщі, Словаччини, Чехії і Угорщини. Це дало значне відтяження основним »закерзонським« частинам УПА на північному (польському) І західньому (чеському) фронті і відтягло значну частину ворожих сил. Рівночасно частини УПА-Захід (в Галичині) повели інтенсивні операції на південь від лінії Керзона, зокрема в прикарпатських і карпатських смугах для відтяження частин за лінією Керзона та ударів на південному, большевицькому, фронті.

Друга ціль великих рейдів УПА на терені західніх сумежних країн — це посилене продовжування офензивних дій для мобілізації спільного революційного фронту по лінії АБН. Рейди з такими цілями проводить УПА увесь час. Сучасні рейди в країнах Середньої Европи найбільші з досьогочасних і мають найсильніший ефект.

Таким чином замість замкнення і ліквідації частини УПА на захід від лінії Керзона, чого сподівались большевики по великій офензиві потрійного союзу, — самі ці частини УПА мають найкращі успіхи в активізації фронту спільної протибольшевицької революції народів серед західніх сусідів України.

Велика, основна частина рейдуючих з'єднань УПА виконує рейдові операції в сумежних з Україною країнах Середньої Европи, не відриваючись цілком від цілости УПА й від бази на рідних землях.

Два менші рейдові відгалуження пляново спрямовано на захід і на південний захід з засягом до самих західніх кордонів підсовєтської сфери. Для цих відгалужень рейду далекосяжність стоїть серед завдань на першому місці.

Малі відділи та окремі бійці УПА з цих відгалужень рейду силою воєнних обставин опиняються на невтральних, непідсовєтських теренах.

В країнах, де відбуваються рейди УПА, зокрема в Словаччині, населення, знаючи УПА армію з давніших пропаґандивних рейдів, ставиться до неї з великою прихильністю, допомагаючи бійцям УПА.

Большевики ведуть воєнні операції проти рейдів УПА з'єднанням Совєтської Армії (Угорщина) і при помочі прихильних їм військ Польщі й ЧСР. Зокрема в Чехії, особливо в західній її частині, зорганізовано великі облави, оборонні застави й засідки, через які приходиться пробиватися. Деякі групи УПА, що були ворожими засатвами розбиті або відрізані від своїх основних частин, сходять час від часу з головної лінії рейду. Вони насамперед стараються відповідним маневруванням відновити втрачені зв'язки з своїми частинами або коли це не можливо — стараються власними силами добитися до тих держав, що не належать до заговору трьох змовників.

Відділи УПА, що перебиваються групами чи поодиноко до несовєтських европейських країн, не мають завдання впливати будь-яким способом на хід політичних, устроєвих, соціяльних чи економічних справ тих країн, ані шукати на них бази для дальших воєнних дій проти свого ворога. На ці терени приходять такі групи військових відділів, що в наслідок воєнних дій повтрачали зв'язки з своїми головними частинами.

З помітніших фактів стверджено, що по 24 вересня ц. р. у східній Австрії з'явилися в 7 місцевостях УПівські стежі, які, діставши у населення інформації, і закупивши харчі, поверталися назад на терен Чехії або Угорщини до своїх частин. Австрійські випадки характеризують поведінку тих бійців УПА, що не відірвалися від своїх рейдуючих частин.

Інший випадок був на терені Баварії, куди прийшла одна група з розбитої сотні Г..., не мавши зв'язків з рейдуючими частинами. Вона і лишилася на німецькому терені, де була інтернована американськими чинниками.

У зв'язку з появою бійців УПА поширюється маса всяких чуток, припущень, правдивих і фальшивих інформацій. Звертаємо увагу на конечність більшої розважливости й відповідальности в сприйманні й передачі всякої, без розбору, вістки з уваги на те, що між ними можуть бути такі, що розкривають фраґменти оперативних плянів рейдуючих відділів і тим самим зраджують військові тайни дійових частин. Крім того, при неясності правного положення на новому терені, будь-який підхід, наставлений на шукання гучних сенсацій у нових випадках може мати некорисні наслідки для самих бійців.

Другий наслідок приходу перших бійців УПА за кордон такий, що серед нашої еміґрації витворився стан високого нервового напруження, великої легковірности й щирої жертвенности. Стверджуємо відокремлені випадки, що після вістки про прихід бійців УПА до Німеччини, декілька обманців намагалися надужити легковірну щирість поодиноких громадян і, подаючи себе за бійців УПА, вимантювали допомогу й при цій нагоді непомітно старалися підривати високий авторитет УПА.

Повна оцінка ваги закордонного рейду УПА є справою пізнішого часу. В дні, коли він ще не закінчений, можна тільки підмітити його дві вартості:

Мобілізуюче значення серед совєтських народів для скріплення спільного фронту всіх поневолених народів згідно з ідеями АБН. — І друге:

Зовнішньополітичну маніфестацію ідеї державної самостійности України й незломности українських військ, як і демонстрацію протибільшовицької збройної сили.

Факт приходу закордон невеликої кількости безпосередніх учасників визвольної боротьби українського народу має велике політичне значення. Він зводить нанівець усі старанні протиукраїнські намагання чужинців і деяких українців переконати світ, що УПА — це чиста виудмка і що збройна боротьба, та ще й довгорічна, в совєтських умовинах неможлива. Безпосередня зустріч чужинців з українськими дисциплінованими бійцями розвіває всі ворожі казки про нацистсько-фашистських дезертирів, чи про бандитизм визвольної армії українського народу. Живі факти мають більш переконливу силу, ніж слова про факти.

Прихід бійців УПА на чужину ставить перед усією українською еміграцією покищо два найпекучіші завдання. Головна справа — це забезпечення їх перед видачею в руки ворога. Друга, дрібніша, хоч і важлива справа — це негайна матеріяльна допомога для них. В цій останній справі загал нашого громадянства вже дав докази своєї жертвенности й готовости. Дальші заходи є предметом діяльности відповідних громадсько-харитативних чинників.

В найбільш тривожній справі — невидачі інтернованих бійців УПА ворогам у руки досі немає ніяких заспокоюючих і зовсім конкретних ґарантій. Справа видачі чи невидачі інтернованих бійців УПА є для нас і далі справою відкритою. Вона є справою чести всіх українців.

Провід ЗЧ. ОУН.

Постій, 25 вересня 1947.

На початку вересня відбулася конференція закордонних частин ОУН. Конференція розглянула і винесла ухвали на такі питання:

1. Революційно-визвольна боротьба на Україні та завдання організації за кордоном.
2. Міжнародня ситуація та національно-визвольна боротьба українського народу.
3. Основні положення визвольної концепції ОУН.
4. Звіти з діяльности ЗЧ ОУН та напрямні на майбутнє.
5. Організаційні справи.

У конференції взяли участь делегати від усіх осередків ОУН Европи.

ЗМІСТ:

21. ша сторона

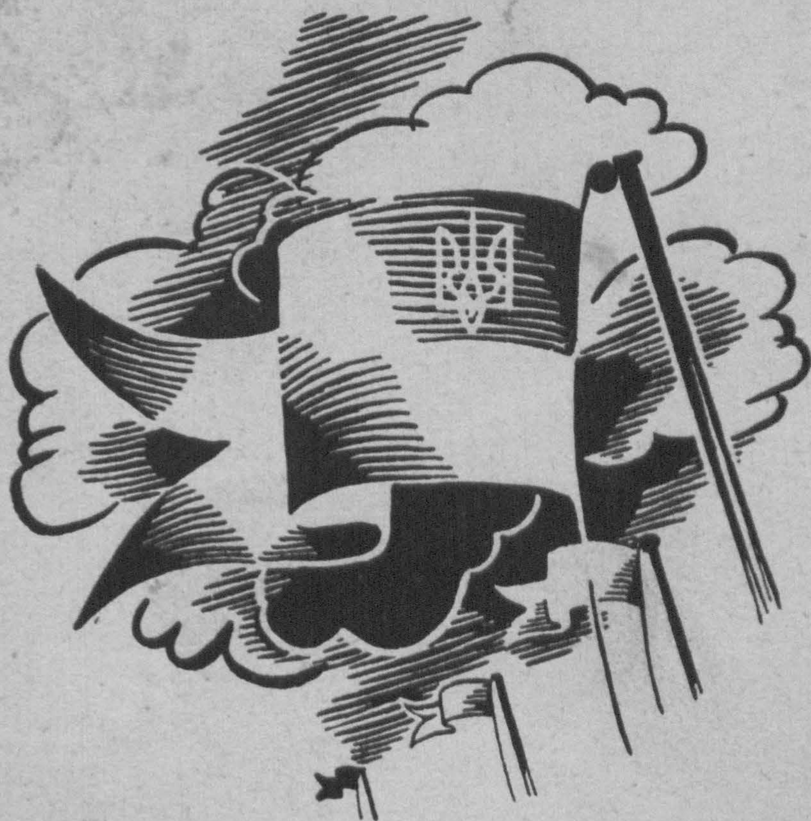

ВИЗВОЛЬНА ПОЛІТИКА

Український суспільно-політичний місячник

Ч. 6—7 (16—17) ЧЕРВЕНЬ—ЛИПЕНЬ 1947 Рік II

В—к

ЗА ЯСНІСТЬ ПОЗИЦІЙ

В світі витворилась досить поважна ситуація. Після двохрічних розмов про мир, після чисельних конференцій, на яких цей мир плянувався, політичний світ відверто заговорив не про мир, а про війну. В Парижі Молотов на останній конференції міністрів »по російськи« стукає дверима і застерігає міністрів двох держав, що вони несуть відповідальність за майбутнє. Міністр Бідо про це ж застерігає Молотова. Що це? Випадковість? Ні! Це вислід незакінченої війни, це дипломатична увертюра до завтрішньої. Симфонії страшної, але неминучої.

Остання війна мала дві лінії зударів, два істотні моменти: з одної сторони протистояли англосаксонський світ і німецкий імперіялізм, з другої сторони російська імперія (СССР) і европейський світ разом з ЗДА. Війна розв'язала тільки першу частину конфлікту. Спроба розв'язати другу частину через конференції, наради довела, що дипломатичних розмов і нарад для розв'язки цього конфлікту замало, потрібні переконливіші аргументи. Обидві сторони (СССР і західний світ) посилено готують ці аргументи, готуються до бою за Европу. Бій це не новий, він старий, як російський імперіялізм.

В боротьбі цих двох світів Україна не стояла осторонь. Своїм духовим укладом Україна належить до европейського світу і нераз у минулому стримувала азійську експанзію на захід. Входячи до складу російської імперії як її колонія, Україна з її відмінним духовим укладом, цілком противним російському абсолютизмові, завжди становила небезпеку для російського імперіялізму. Боротьба між Україною й Москвою ніколи не припинялась, а після революції 1917 р. ця боротьба набрала гострих форм. Після останньої війни ця боротьба набула такої сили, що для подавлення українського національного визвольного руху стала потрібною умова трьох держав.

Західній світ досі був байдужий до цієї боротьби, не хотів бачити в українсько- російському конфлікті частину конфлікту російського імперіялізму з заходом. Загроза, що повстала нині перед европейським світом від большевицького імперіялізму, у великій мірі є наслідком байдужости Европи до національно визвольної боротьби українського народу протягом XX. ст.

Трудно передбачити чи вгадати, як саме, коли саме і в який спосіб будуть розв'язувати ці протиріччя, що виникли між двома світами. Ясно одно, що їх не розв'яжуть конференції, їх не розв'яже дипломатична війна, яка вже ведеться два роки. Ясно і друге, що обидві сторони це розуміють і відповідно готуються до завтрішньої розв'язки.

Нинішні події мимохить переносять нас до подій напередодні останньої війни (незакінченої). Пригадувати, аналізувати ще раз це варто, бо аналіза, оцінка вчорашнього допомагає пізнати сьогоднішне, намітити шляхи завтрішнього.

Шість років тому імперіялізм Німеччини і большевицький імперіялізм Росії, після відповідної підготовки, кинули в кривавий вир останньої війни цілий світ. Не місце тут аналізувати, хто з них спричинився до війни більше, а хто менше. Безперечно, що останню війну підготовляли однаково обидва. Безсумнівним також і те, що володіння Україною для обох цих світових агресорів мало відіграти і відіграло свою ролю на вислід збройного змагу.

Большевики це розуміли, тому готуючись до минулої війни, так старанно і послідовно прочищували Український тил від націоналізму. Боротьби проти української національної ідеї, як послідовні російські імперіялісти, большевики не припиняли ні на мить після завоювання Української Держави. А за кільки років перед війною боротьба проти українського націоналізму набрала найдосконаліших форм і способів.

В поборюванні національно визвольного руху на Закарпатті, напередодні війни, обидва противники (нацизм і большевизм) находили спільну мову. Гітлер віддає, чи продає, Закарпатську Україну Мадярщині, не без відома і згоди Сталіна. Обидва противники порозумілися, після розпаду Польщі, про Західні Українські Землі. Їх, за згодою і в порозумінні з Берліном, »визволяє« — завойовує »Великий радянський народ«,

Два роки господарювання большевиків у Галичині перед війною, були роками боротьби з українським національним визвольним рухом, з українським націоналізмом. Загартоване в боротьбі проти польської займанщини населення ЗУЗ, з його високою національною свідомістю, чинить одностайний спротив імперіяльній, підступній і провокативній політиці большевицького імперіялізму, розведеній соціяльною демагогією. Ця боротьба на ЗУЗ не проходить без впливу і на Східніх Українських Землях. Створений кордон у »воз'єднаній« Україні по Збручеві, не міг охоронити від взаємного впливу обидві частини України. Боротьба на Західніх Українських Землях проти большевицької окупації акти-

візує,додає сили українським народнім масам Наддніпрянщини. Українці — червоноармійці і старшини — вишколені, що є все на захід від радянських кордонів конає, корчиться від капіталістичного визиску«, побачили в Західній Україні далеко вищий рівень життя, а головне що тут зберігся національний кольорит життя. Більше того, цей національний уклад (побут, релігія, традиції, пошана і любов до героїчного минулого та ін.) був у щоденному житті невід'ємним від нього. Незрівняно високий в порівнанні до колгоспного раю, економічний рівень бідного села Західніх Українських Земель, збережений родинний уклад разом з пам'ятниками боротьби за національну і соціяльну волю, розкривали очі, запалювали ще більшу ненависть проти большевизму. Українці вояки, яких Кремль гнав »визволяти« братів-галичан від буржуазних кайданів, побачили те, за чим в тайниках душі тужили, що відібрав і пограбував большевизм. Активний спротив, боротьбу за національну незалежність, за Українську Державу після перемоги в 20-тих роках, большевики голодом, терором і тортурами зліквідували на підсовєтській Україні. У »визволеній« Галичині» окупант зустрів цей спротив такий, як він був у 20-тих роках на Наддніпрянщині. Це не могло не позначитись на настроях українців-солдатів большевицької армії та й інших поневолених большевизмом народів. Можна назвати багато прізвищ українців, старшин совєтської армії, які на ЗУЗ ішли комуністами, а поверталися без комуністичного дурману, національно свідомі.

Дивує твердження »Наша боротьба« ч. 3. ст. 41., що: »зустріч між сходом і заходом України (мова йде про 1939 рік) проходять, як зустріч чужих світів. Взаємного розуміння між **консервативним Заходом і революційним Сходом немає«.** Таке твердженнє не відповідає правді, бо не український Схід »визволяв« Захід, а большевицький імперіялізм завойовував Західні Українські Землі. Безперечним є також, що Схід, тільки не український, а московський, який завойовував Західні Українські Землі, не був революційним, бо жодних революційних, проґресивних ідей не ніс на Захід. Аґресія нічого спільного не має з революційними ідеями.

———

Війна з Фінляндією заставила думати задурманеного большевизмом пересічного вояка совєтської армії і очуняти від дурману Сталінізму і Ленінізму, а завоювання Галичини, той активний спротив українського націоналізму проти московсько-большевицької окупації та боротьба українського народу проти аґресора роздмухали іскри національної ідеї, що жевріли в українських масах в полум'я боротьби за Українську Самостійну Соборну Державу. З перших днів війни 1941 р. український нарід стає проти большевицької системи, бо в ній немав що боронити. Полки, дивізії, цілі армії зформовані з українців перестають воювати за ненависний, чужий їм радянський лад. Большевицька імперія опинилася в розпачі, бо була загрожена на самім початку війни знутра.

Український політичний світ не був зорієнтований в плянах обох імперіялізмів. Війна застала його непідготовленим до неї. Було одно розуміння конечности позбутися, звільнити український нарід від большевицького гніту і сваволі, але окресленої програми майбутнього укладу на терені СССР не було. Дві імперіялістичні потуги, змагаючись за світове панування, зустрілись у вирішальному бої на терені України. І одна і друга мали свої цілі. Обидві прикривали ці цілі облудними брехливими гаслами визволення. Гасла большевизму ніколи не мали грунту серед українського народу, бо вони завжди були чужими і ворожими його духово - національному укладові, а в довголітній боротьбі проти московсько - большевицької окупації зросла національно - самостійницька свідомість, окріпла національна ідея. Та цей стихійний процес потребував свого організаційного завершення, своєї програми, а головне стратегії і тактики боротьби за Українську Державу.

До гасел німецького імперіялізму »Нова Европа« український нарід при всій ненависті до большевицького імперіялізму також ставився насторожено. Два загарбники змагались між собою за оволодіння Україною. Кожний з них мав свої цілі і пляни до України, ворожі українському народові. Обидва свої пляни приховували пропагандивними гаслами: один визволяв від большевизму, другий боронив від фашизму.

В інтересах німецької політики було, скориставшись з ненависти українських мас до большевизму, залучити їх до боротьби за свої інтереси. Треба було протиставити обом імперіялізмам, що змагались за поневолення українського народу, політичну програму української нації. І це завдання було виконано актом 30-го червня 1945 року.

За проводом українських націоналістів-революціонерів національні збори міста Львова проголошують **відновлення** державної самостійности і покликують державне правління, яке зобов'язується підпорядкуватись національному урядові, що створиться в Києві. Акт 30-го червня не проголошує, а тільки **відновлює** українську державність, яку в свій час збройно відвоювали большевики.

Заявляючи про своє підпорядкування національному урядові в Києві, акт цим самим накреслює програму постави українського народа до окупанта. Відновлюючи українську державність відвойовану в 20-тих роках, акт встановлює тяглість, неперервність змагань за державну незалежність. Обставини боротьбі змінилися, а цілі лишилися ті ж сама. В 1917 р. українська держава повстала на

руїнах російської імперії. Повстала боязко і за короткий час українська національна ідея пережила еволюцію від автономії до самостійної держави.

Між молотом і ковадлом двох імперіялістичних потуг, які змагаються за поневолення України, акт 30-го червня, проти волі і намірів обох загарбників, заявляє перед ними, як і перед цілим світом політичну програму українського народу. Ця програма продовжує визвольні змагання 17 років і за нових обставин, наперекір намірам обох імперіялістів, відновлює Українську Самостійну Соборну Державу.

Німецькому мілітаризмові без жодного спротиву підкорилися Чехословаччина, Болгарія та інші европейські держави. Український нарід під проводом революційно-визвольних сил проти волі імперіялістів заявляє перед цілим світом, що український нарід хоче і змагає бути господарем на своїй землі. І не тільки заявлено, про це, а революційно-самостійницькі сили кличуть український нарід протиставитись новій окупації, кличуть до боротьби за державну незалежність. »Організація Українських Націоналістів закликає ввесь український нарід не скласти зброї так довго, доки на всіх українських землях не буде створена Суверенна Українська Держава« (акт 30. червня). Напів свідоме, іноді стихійне почуття своєї національної окремішности, яке глибоко носив у собі український нарід, керуючись яким він протиставився великодержавницьким заходам большевизму, відмовлявся воювати за большевицьку імперію, найшло своє політично-програмове оформлення в закликові революціонерів націоналістів.

Українська визвольно-політична програма унезалежнюється від впливу сторонніх сил, визвольна боротьба підноситься на вищий щабель.

Не партія і не група, а українські народні маси, ціла нація стає активною дієвою силою в боротьбі за матеріяльне завершення національної ідеї — за Самостійну Соборну Українську Державу. Заклик цей оформлює стихійний національний рух у організовану політичну боротьбу, вказуючи шляхи і способи реалізації національного ідеалу. Національний рух, з яким так послідовно боровся большевизм чверть століття, перестає бути стихійним, а стає політично-програмово оформленим.

Большевики це розуміли дуже добре, тому їхня пропаганда в липні і серпні на Лівобережжі так багато уваги приділяла актові відновлення, щоб скомпромітувати його. Організація була свідома того, що відновлення української держави ніяк не входить у пляни німецької імперіялістичної політики і що за проголошенням прийдуть репресії і тортури. Але історична конечність вимагала того, щоб український нарід перед цілим світом заявив свою історичну програму, виявив волю нації.

Репресії, концентраційні табори на членів Організації, як і на національно-свідомі сили українського народу прийшли через кілька днів після проголошення. Та вони не в силі були спинити визвольного руху українського народу, який включився до боротьби за свою національну ідею.

Військовий ураган швидко посувається на Схід. І скрізь на українських землях завойовники зустрічали національно-свідомі сили, які ставали до змагу проти завойовників за національні інтереси українського народу. Тисячі відважних революціонерів-націоналістів, часто обганяючи військові колони ворога, несли в народні маси кличі боротьби за незалежність, кликали нарід не гнутись перед сваволею, а ставати до боротьби.

Большевики, відступаючи з України, залишили свою сильну і добре зорганізовану вишколену політичну агентуру. Треба було паралїжувати впливи її, розкрити українським масам облудність, ворожість як большевизму так і гітлеризму. Треба було протиставити національно-політичну програму нації двом ворожим силам, вирвати певні шари населення з-під впливу большевизму і застерегти окремих від включення в німецьку орієнтацію. Боротьба це була нелегка, бо німецька розвідка користувалась для поборювання українського революційного націоналізму агентурою НКВД (Київ, Херсон, Кривий Ріг, Дніпропетровськ та ін.). В боротьбі проти національно-визвольного руху гестапо і агентура НКВД, що залишена була на Україні, співпрацювали один з другим. Особливо тісною була ця співпраця на релігійному і культурному відтинках, на тих відтинках, де йшов змаг за душу українського народу. В місті Д. український автокефальний собор, навколо якого стояла посилена німецька варта, був всередині зірваний московсько-большевицькими агентами з відома гестапо. Згадувати про це треба, готуючись до наступного завтра.

До німецьких завойовницьких плянів, український нарід поставився ворожо, але була небезпека, що большевики, використавши невдоволення населення німецькою грабіжницькою політикою, залучать його до большевицького антиукраїнського фронту. І подекуди такі випадки мали місце. Боронячись від німецької сваволі і вандалізму, український нарід стихійно стає до збройної оборони. На Волині і Поліссі організуються повстанські загони. Провід Організації Націоналістів-революціонерів очолює цей рух, надаючи йому політичного характеру з яскравою програмою боротьби за українську державу, за справедливий соціяльний лад в ній. Гасла »свобода народам, свобода людині« мобілізують не тільки українців, а й інші поневолені народи на боротьбу проти обох імперіялізмів. З окремих роздрібнених повстанських заго-

нів твориться Українська Повстанська Армія під єдиним централізованим командуванням, з єдиним оперативним пляном боротьби.

Від оборони українського населення УПА переходить у наступ. Боротись доводиться на два фронти. Та іншої ради не було, бо обидва вороги навіть у цій збройній боротьбі часто виступали спільно. Просування партизанських загонів Колпака в Карпати німецькі збройні сили часто підтримували, не помічаючи їх, а вони призначені були київським командуванням головно для боротьби проти УПА.

Досі мало знає світ про ту колосальну ролю, яку відіграла УПА в поразці німецького імперіялізму, а роля ця була справді величезна. Та головне в цій боротьбі те, що змагові двох імперіялістичних потуг за володіння Україною, український нарід протиставив свою самостійну збройно-політичну силу з окресленою програмою. І не тільки сам виступив, а своєю боротьбою започаткував новий фронт поневолених народів. На історичну арену вийшла нова сила, поневолені народи, яким у кінцевому висліді недокінченої донині війни належатиме вирішальне слово.

Визвольна боротьба охоплює всю територію України. УПА стає всенародньою армією. І цілком природньо, що така боротьба вимагала і всеукраїнського понадпартійного керівництва. Українська Повстанча Армія в червні 1944 року покликує таке кермо — Українську Головну Визвольну Раду. Покликання такого революційного керма було конечним, бо зі сходу насувалося нове поневолення. Національнотворчі сили українського народу здавали собі справу, що боротьба з большевизмом, який насувавсь на українську землю, буде нелегкою.

Гітлерівський вандалізм не тільки урятував большевизм від повалення знутра, він на якийсь час скріпив його на терені СССР, він прочистив дорогу йому на Захід. Та у Головної Визвольної Ради, крім розуміння складности боротьби, була непохитна віра в тимчасовість перемоги большевизму, була віра в неминучу його загибіль. Але ця загибіль сама не прийде. Український нарід, якому большевизм загрожує фізичним винищенням, ставши на шлях збройно-політичної боротьби, не міг припинити її перед новою навалою.

Ставши на шлях революційної боротьби від 1918 р. український народ з нього не зійде, доки не здійснить своєї історичної програми, не здобуде належного йому місця серед вільних народів Европи. Головну Визвольну Раду, цей підпільний революційний уряд і покликано для керівництва революційною боротьбою перед наступом на українські землі нового окупанта. Нарід, покликавши через УПА підпільний уряд, задокументував перед цілім світом, що нація не приймає »найдемократичнішої« тиранії, як не прийняла і фашистівської сваволі.

Універсал і платформа УГВР вказують політичні і соціяльні цілі боротьби, накреслюють загальниково обриси майбутнього укладу нового суспільства, яке неминуче прийде, бо за нього бореться цілий нарід. Покликанням підпільного уряду, український нарід виявив свою національно-політичну зрілість, свідомість того, що тільки в боротьбі повстане українська держава. УГВР на першому великому зборі, який відбувався в надзвичайно складних умовах німецької окупації, свідома своїх завдань накреслює концепцію боротьби. Вона проста. Тільки власні сили всього народа, об'єднані у революційно-визвольному фронті, тільки єдина воля всієї нації довершить створення Суверенної Соборної Української Держави. Слова універсалу: »На вівтар цієї боротьби кладемо свою працю і своє життя« є глибокозобов'язуючими, вони визначують непохитну волю боротись до перемоги. Покликаний підпільний уряд, віддаючи на вівтар боротьби своє життя, вірить в сили народа, який покликав його. »Віримо в твої здорові сили, український народе, вони є запорукою нашої перемоги«.

Шість років тому провід ОУН кличе український народ боротись до перемоги. Три роки тому нарід, після двохрічної збройно-політичної боротьби проти »визволителя« з Заходу, перед лицем неумолимої дійсности нового поневолення зі Сходу, покликав підпільний революційний уряд, який запоруку перемоги бачить у власних силах народа. Трьохрічна революційно-визвольна боротьба під прапором УГВР показала, що нарід має ті здорові творчі сили. Він не піддався ворогові і не заламався, бо на третій рік цієї нерівної боротьби ворог змушений був скласти угоду трьох держав, щоб зліквідувати революційно-визвольні сили українського народа. Зліквідувати їх ворог зможе тільки винищивши ввесь нарід, бо перемога над збройними революційними силами є хвилевою перемогою. Джерела нації, яка стала на шлях безкомпромісової боротьби, є невичерпані. Цівілізований демократичний світ залишився глухим до національно-визвольної боротьби на Сході Европи. Був він глухим і 9 років тому, коли Гітлер, готуючись до війни, разом зі Сталіним торгували волею українського народа. Після страшної війни і двохрічних розмов про мир світ знов прийшов до ситуації подібної 1938—39 рр.

Помиляються ті, хто думає, що атомова бомба врятує світ від східнього агресора. Як вісім років тому тодішня модерна зброя не охоронила Европи від руїни, так і нині розв'язка лежить не в атомовій зброї. В процесі війни на історичну арену вийшов новий чинник — поневолені народи — і вони в увесь голос своєю збройно-політичною боротьбу заявили імперіялізмові про свої природні права. Війна підготовила добу національно-визвольних ре-

волюцій, а в них вирішальне слово належить поневоленим народам.

В статті »Шлях до майбутнього« Черчіль стверджує, що: »Коли б спірні питання, що саме тепер існують, вирішувалися за допомогою сухопутніх армій, то надії на майбутнє для західних демократій і для сучасної цивілізації були б справді марні«. Мужі цивілізованого европейського світу бачать рятунок в атомовій зброї. Атомова зброя — могутня зброя. Але не вона врятує світову цивілізацію від східної заглади.

Український нарід без жодної допомоги і підтримки, навіть без належного співчуття з боку цивілізованого світу стоїть у боротьбі з большевизмом, а представники західної демократії, переконавшись у неминучості збройного зудару, бачать рятунок тільки в атомовій зброї. З нашого погляду марні надії. Атомова зброя одна не врятує цивілізації, якій загрожує большевицький імперіялізм. Її врятує ліквідація московсько-большевицького імперіялізму, який тримає в своїх тоталітарних обручах десятки поневолених народів, який, перейнявши в жовтні захитану визвольною революцією народів імперіяльну політику царської Росії, послідовно здійснює її.

Помилково думати і вбачати в большевизмові інтернаціональну соціяльну доктрину, яка ставить собі ціллю повалення капіталізму, лібералізму та інших богів буржуазного пантеону. Большевизм є явище російське і впершу чергу російське. Зовнішньо-політична програма російського большевизму, як і царизму це тільки різні форми одної суті, одного явища загального характеру, що є нічим іншим, як войовничим російським імперіялізмом.

Не випадково голоси всіх представників російської політичної думки зливалися в одній похвальній пісні своєму народові, всі підписувалися під офіційною теорією висловленою графом Бенкендорфом в таких словах: »Минуле Росії було гідне подиву, теперішність більш ніж блискуча, а майбутнє«, — писав граф, думаючи мабуть чи не про більшовиків — »перевищить все, що може собі представити людська уява«. Російська імперія до 1917 року, як большевицька імперія (СССР) це тільки різні форми одної суті — російського імперіялізму, коріння якого треба шукати в російському, витвореному на протязі історії, месіянізмові. Досить згадати таких велетнів як Толстой, Горкий навіть европеєць Чаадаєв, Солов'йов та багато інших, щоб переконатися, що у всіх їх червоною ниткою проходить ідея месіянства російського народа. Всім їм було одно спільне: глибока містична віра в велике покликання, світову місію російського народа. »Я вірив і тепер ще вірю, що Росія, котра має стати на чолі якоїсь нової східної державности, повинна дати світові і нову культуру, замінити цією новою слав'янсько-східною цивілізацією упадаючу цивілізацію Европи« — так писав слав'янофіл Леонтьєв. В деталях своїх думок ріжнилися поміж собою ідеологи російського імперіялізму, але всі вірили, що тільки цей нарід поведе всі інші народи назустріч великій будучині, в якій для одних мерехтів російський хрест святої Софії, для других світова »соціялістична батьківщина«.

Визволення світового пролетаріяту, як і визволення слав'янства це тільки різні форми за якими, відповідно до історичних умов, захована одна суть — російський імперіялізм. Коли якраз після війни російський імперіялізм набрав такої застрашуючої форми, то це є цілком природньо. У війні розвалилося два найбільші противники його Німеччина й Японія, війна дала нові випадні бази для нього і не розв'язала жодного з протиріччя, які були перед війною. Ні один поневолений нарід не здобув собі волі, навпаки, поневоленою більшовізмом стала вся східня Европа.

Розв'язку, вихід з нинішнього глухого кута, в якому опинився світ після війни, треба шукати в поваленні тої сили, яка не перший раз в історії людства загрожує цивілізації. А такою силою був і є московський імперіялізм. П'ята колона, якою большовики небезуспішно опановують знутра суверенні організми европейських і позаевропейських держав, річ не нова в історії російського імперіялізму. Большевизм тут використовує, відповідно змодернізувавши попередній досвід царату. Проглянувши історію Росії й її шалену інвазію на Захід ми бачимо, що »визволення світового пролетаріяту«, як і »визволення слав'янства« порожні фрази, за якими криється глибокий зміст російського імперіялізму.

Коли большовики використовують національно-визвольні рухи проти Англії, то це не апеляція до клясових інтересів, а підтримка російського імперіяльного нацизму проти демократії. Коли надається допомогу Іранові, Арабському Світові, Абісінії (маршал Сталін дарує лікарню), Китаєві та інш. то це не альянс з інтернаціональною революцією проти інтернаціональної реакції, це не політика союзу з трудовими масами, а політика союзу з державами проти держав, звикла політика Росії, в якій іде про перемогу Росії-імперії.

Большовики оголосили війну европейському буржуазному порядкові, апелюючи до пролетаріяту. Слав'янофіли в свій час воювали проти тієї ж буржуазії і також апелювали до »пролетаріяту«. Чи слав'янофіли, цей типовий духовий витвір російського месіянства теж були борцями за соціялізм, чи большевики стали слав'янофілами, закладаючи всеслав'янські об'єднання? Ні одно, ні друге. І перші й другі послідовно здійснюють ідеал російського націоналістичного імперіялізму і йому служать. Ідеолог слав'янофілів Леонтьєв писав: »Всі слав'яни полудневі та й західні, в цім так дорогім для мене культурно-побутовій сенсі, ніщо інше, як неминуче лихо,

бо ці народи в лиці своєї інтелігенції, нічого опріч наиординарнішої і звичайної европейської буржуазії світові не дають«. Ленін, обгрунтовуючи історичну місію російського пролетаріяту, посилався на те, що він (російський пролетаріят) менше ніж його західні товариші переинятий буржуазною мораллю та пересудами. А царефіл, слав'янофіл Леонтьев, твердить, що: »Новий ідеал людськости вийде конче від Росії, від народу, в котрого слабше розвинені буржуазні чесноти«. Марксист Ленін і слав'янофіл Леонтьев одинаково послідовні, бо вони служать одній ідеї. Тільки про великий російський народ говорить і Сталін, бо й він служить цій ідеї. За Леніним грабарем буржуазної цивілізації має стати революційний пролетаріят. Леонтьев, пишучи про Паризьку Комуну, запитує: »Чи можливий тріумф панування комуни без вандалізму, без матеріяльного руйнування будинків, пам'ятників містецтва, бібліотек тощо? Звичайно ні, а при сучасних засобах нищення обернути більшу частину Парижу в руїни та згарища далеко легче, ніж в старі часи, зруйнувати такі великі культурні центри, як Вавілон, Ніневія Рим. А цього треба бажати тому, хто прагне нових форм цивілізації.« Пояснення зайві. Ленін, як всі вожді большовизму, до Сталіна включно, не були панславістами, як і Леонтьев не був соціялістом, а обидва відкликалися до пролетаріяту. Цей відклик був і є тільки засобом до осягнення цілі. Як світова пролетарська революція большовиків нічого спільного не має з визволенням пролетаріяту, так і слав'янофільство, ідеологи якого спираються для осягнення своїх цілей на пролетаріят, не має нічого спільного з визволенням слав'ян. Анархіст Бакунін договорився до великої визвольної місії російського народу на чолі з царем. Ці приклади можна побільшити. Вони потрібні були для ствердження, що большовизм є вияв російської імперіяльної духовости впершу чергу, а потім соціяльно-політична система. Він в духовій площині міцно пов'язаний з духовістю російського імперіялізму.

Після цієї війни большевицький імперіялізм набрав величезних розгонових сил. Причини цього треба шукати в характері останньої війни, повоєнному політичному укладі, рівно ж, як і в тих протиріччях, що виникли в большевицькій імперії після війни. Війна, розв'язавши першу частину конфлікту, загострила і поставила на чергу розв'язку другої. Війна принесла низку загострень соціяльного порядку. Ці соціяльні конфлікти прийняли гостру форму і цілий світ повний гамору про них. Та яких би гострих форм не набували ці соціяльні протиріччя, вони були, є і будуть. Не в них тільки лежить ключ до розв'язки, до виходу з того кута, в якому опинився світ. Ці конфлікти є тільки тлом, на якому розвивається боротьба імперіяльної Росії з Европою, включаючи і американський світ.

Росія трьохкольорова, як і Росія червона, спираються на ідеали месіянізму, який є рушійною силою і нинішнього большевицького імперіялізму. Соціяльні протиріччя в нинішній Европі, часто інспіровані Кремлем, є тільки пригожим грунтом, засобом за допомогою якого Росія змагає здійснити свою стару імперіяльну догму — Москви — столиці всесвіту. Не заперечуючи існування великих соціяльних і політичних конфліктів, що є у европейському світі, ні тої колосальної ролі, яку в них відограє большовизм, як остання фаза російського імперіялізму, твердимо, що за ними ховається, їх покриває, універсальний конфлікт — Росія — імперія і европейський світ. Він не новий і в ньому лежить ключ до миру. Маючи перед очима неминучість зудару для розв'язки цього конфлікту мусимо усвідомити лінію нашої національної політики.

Чи позбувся український політичний світ духового полону большевизму? Нам видається, що ні, коли в брошурі »УРДП і її критики« на ст. 11. читаємо: »Ми тому за таку **інтернаціональну єдність,** що ми були, є і будемо проти большевицької інтернаціональної брехні **(тільки проти брехні, а за большевицьку правду — Ред.)** сутність якої ми розуміємо глибше, ніж ті, що її нам інкримінують«. Не позбувся, бо пролетарську демократію (в СССР) УРДП вважає за спробу поглиблення демократії взагалі. В »Нашій боротьбі« ч. 3 ст. 11 читаємо: »Але принципи **пролетарської демократії,** як такі, не можна не розглядати, як спробу ліквідації протиріч буржуазної демократії, отже, як спробу (нехай і невдалу) поглиблення демократії взагалі«.

Визвольна революція 1917—20 рр. поставила перед українським політичним світом кілька кардинальних питань. Головні з них: З Росією, чи проти неї? З московським православієм, чи проти нього? Пролетарська демократія, чи українське народовластя? Україна клясової боротьби, чи національної гармонії?

Український політичний світ в час визвольної революції чіткої відповіді на ці питання не дав, тому і визвольну революцію українського народа багнетами півночі, які опиралися »на пролетарську демократію« подавлено, а Україну перетворено на колонію московсько-большевицької імперії. Ці питання і нині стоять перед українським політичним світом і вимагають своєї відповіді. Нинішня політична ситуація є далеко складніша, ніж вона була після першої імперіялістичної війни. У вирі революції, після першої війни, на руїнах російської імперії, повстають національної держави поневолених Росією народів. Повставали вони у запеклій боротьбі проти сил московського імперіялізму, який перейняв на себе большовизм. Не всі вони

устояли, не всі закріпили свою національну суверенність, бо не всі витримали бій з большевизмом. В цій боротьбі національних ідей поневолених народів проти інтернаціонального большевизму устояли і закріпили свою державну незалежність ті народи, в яких національна ідея перемогла облудну »інтернаціональну єдність«, створивши єдиний національний фронт цілого народу проти демагогічних гасел большевицького імперіялізму.

Як націонал-соціялізм був останнього фазою німецького імперіялізму, так і большевизм є кінцевою фазою російського імперіялізму.

Большовизм, на якийсь час, затримав, урятував російський імперіялізм від розвалу знутра силами поневолених народів. Він не находить собі ідейної підтримки ніде в світі, а спирається на одні мілітарні сили. Його неминуча загибіль несе з собою і розвал російської імперії, бо він є останньою фазою російського імперіялізму.

Це добре розуміють імперіялістичні кола Росії (соціялісти, комуністи і монархісти). Соціяліст Керенський заявляє, що він довго мовчав, бо боявся пошкодити Росії, В журналі »Часовой« після довгої мовчанки Керенський визнає, що цілі радянського уряду в цій війні »цілком відповідали інтересам Росії«. Керенський мовчав, доки не бачив загрози імперіяльній Росії.Як тільки ця загроза, не большевизмові, а Росії-імперії, повстала, Керенський заговорив і кличе рятувати Росію.Перелічивши всі добродійства, що їх зробила Росія для цілого світу, зокрема для слав'ян, російський соціяліст, який в свій час підготував прихід до влади большовиків, уболіває, що народи Европи не оціняють належно тих добродійств через неумілу політику большовиків. Тому він і кличе рятувати Росію, закликаючи »залишити демагогію про хижацький російський імперіялізм«. Коли большовицька Росія завойовувала західньо-українські землі, прибалтійські держави, то соціяліст Керенський, як і всі, мовчав, бо те завойовування співпадало з цілями Росії.

Коли ж Росії загрожує небезпека від поневолених нею народів, коли ввесь світ почав розуміти цілі російського імперіялізму, то перелякані соціялісти Росії устами Керенського кличуть російські народи рятувати Росію, а всяку боротьбу з большевицьким імперіялізмом (російським) вони називають демагогією.

В цьому ж журналі читаємо, як другий патріот Росії, монархіст, генерал Денікін, піклуючись за майбутнім Росії, застерігає европейський світ, щоб він не здумав валити її.

»Боротьба проти СССР може бути в двох аспектах: або протибольшевизму за звільнення і відновлення Росії, або проти Росії, щоб її балканізувати і поділити.

Боротьба проти Росії коштуватиме багато жертв і може закінчитися так, як кінчились попередні напади на неї. Розвал великої імперії викличе небувалий хаос у всьому світі: нежиттьові, безсильні самостійні частини її стали б іграшкою на біржі міжнародньої конкуренції незадоволених і неумірених апетитів, викликавши нову хвилю нескінчених війн і революцій, які не обмежаться тільки сходом Европи«.

Монархіст Денікін, соціяліст Керенський і большевик Сталін, як представники російського імперіялізму, одинаково вболівають за Росію. Большевизм своєю імперіялістичною політикою поневолення і розбою викликав спротив усього світу. Соціяліст Керенський, як і монархіст Денікін досі не виступали проти большевизму, навпаки, вони визнають, що цілі його в цій війні співпадали з інтересами Росії. А зараз, коли цей імперіялізм своєю безмежною експанзією викликав спротив цілого світа вони, як послідові імперіялісти, кличуть боронити Росію, боротись з большевизмом, а не з імперіялізмом, загрожуючи, що боротьба з імперіялізмом є небезпекою. Російські соціялісти, монархісти і комуністи об'єдналися нині, як це було і завжди, в спільному фронті оборони Російської імперії. Більше того, вони після довгої мовчанки намагаються скерувати наступну боротьбу проти режиму, соціяльно-політичної концепції, аби урятувати Росію-імперію. Вони пробують поновити гітлерівську програму боротьби з большовизмом, скерувати суспільну думку на шляхи попередньої війни Німеччини проти більшевизму. Від того яку розв'язку прийме демократичний світ, що протистоїть нині проти большевицького імперіялізму, у великій мірі залежить майбутній мир, за яким так тужить людство.

Доки існуватиме Росія-імперія, байдуже якого кольору вона матиме свій імперіялістичний прапор, доти тривалого миру в світі не буде. Передумовою миру в світі є розподіл російської імперії на національні суверенні держави в межах етнографічного посідання націй, поневолених большевицькою імперією.

У визвольній революції 1917 року поневолені народи поборюючи монархію, поборювали і російську імперіяльну систему, боролись за національні держави. Російському імперіялізмові через большовизм удалося на якийсь час здушити національно-визвольні домагання поневолених народів, затримати розпад імперії, замінивши трьохкольоровий прапор імперії на червоний.

Німецький імперіялізм в своїй боротьбі проти большевизму, воюючи проти домагань поневолених большовизмом народів, зустрів шалений опір, збройну боротьбу проти себе, бо його цілі були чужі, ворожі поневоленим народам, як і большовизм. В боротьбі з большовизмом і німецьким імперіялізмом національно-визвольний рух українського народу, як і інших поневолених народів, остільки окріп, ідейно і програмово оформився, що для

подавлення його став потрібний союз трьох держав.

Для поборення національно-визвольного руху німецький імперіялізм не без підтримки большовицького імперіялізму висунув був »власівську концепцію« федеративної Росії. Смертельно загрожений революційною боротьбою поневолених нарів московсько-большовицький імперіялізм через соціяліста Керенського і монархіста Денікіна, напереродні неминучого зудару двох світів пробує рятувати Російську імперію, закликаючи боротися проти большевицького режиму, а не проти большевицької імперії.

Для нас концепція Денікіних, Керенських не нова, ми не збираємось рятувати імперіяльної Росії. Український народ став на шлях збройнополітичної боротьби проти большевицького імперіялізму за суверенність поневолених народів і з цього шляху не зійде. Уповання на одну атомну зброю таїть в собі небезпеку попередньої війни, в якій відкинення домагань поневолених народів привело до скріплення на якись час большевизму. Боротьба проти большевизму буде успішною тільки тоді, коли буде сперта на революційно-визвольні сили поневолених большевизмом народів, цебто буде боротьбою не тільки проти режиму Росії, а проти імперії носія большевицької системи.

Та на який би шлях боротьби в майбутньому не став демократичний світ, ніякі інтернаціональні чи понаднаціональні концепції не спинять грядучої національно-визвольної революції народів, поневолених большевизмом.

Нинішня боротьба українського народу має окреслену політичну програму: здобути незалежність українській нації в своїй суверенній державі. Тільки у своїй державі зможе нарід справедливо розв'язати соціяльно-економічні, культурні та інші проблеми так, щоб вони були для блага і добробуту кожного громадянина і цілої нації. Національно-визвольна революція має свої основні положення, які виключують всяку дискусію всередині національно-визвольного фронта. Найголовніші з цих положень є:

а) Українська Держава є національною суверенною і охоплює всі терени етнографічного посідання.

б) форми державного устрою і конституцію держави прийме ціла нація чи її управнений до того орган після перемоги.

в) Соціяльно-виробничі відносини і лад, встановлений большевицьким окупантом на основі універсальної колективізації, українська революція зкасує безкомпромісово, як чужі і ворожі національній ідеї.

г) На зміну їм уже в процесі революції повстають, розбудовуться і закріпляюються соціяльно-економічні відносини на основі трудової власности за принципом: земля у власність трудовим хліборобам, фабрики і заводи у власність працюючих в них робітникам, інженерам, технікам. Будинки і житла у власність мешкаючим в них.

д) Деколективізуючи все життя, передаючи у власність працюючим засоби і знаряддя виробництва, крім тих галузей, які є конечні з огляду загальнодержавних інтересів (залізниці, зв'язок, надра землі, лісові масиви, води, вирішальні фінансові і кредитові установи, загально-громадські підприємства, трамваї водогони, електростанції тощо) держава не нав'язує якихось універсальних форм власности. Самі працюючі, відповідно до своїх уподобань обирають їх.

е) Віра є справою сумління кожного громадянина, але церква є морально-суспільною установою і визнається державою за суспільно-творчий чинник.

ж) Визнаючи національні держави і нації (не інтернаціональну єдність) як фундамент для єдности світу, національно-визвольна революція поборює всякі імперіялістичні концепції стоплювання малих націй в одну великонаціональну чи інтернаціональну. Через національно-самостійні держави до світового співжиття і співпраці.

Окреслюючи загальниково найголовніші питання національно-визвольної революції, твердимо, що всяке заогнення соціяльних, політичних, територіяльних чи релігійних розходжень дає змогу ворогові творити серед нас внутрішній фронт і діяти проти нашого визволення.

Рушійною силою в національно-визвольній революції є ціла нація, тому протиставлення міста селові так само, як і спроба нав'язати українському селові чужі форми соціяльної реконструкції національно - визвольна революція виключає.

Національно - визвольна революція спирається на соціяльностанові і професійні організації, а не клясові. Кожен соціяльний стан в українській державі знайде своє ствердження на основі суспільно-виробничої діяльности кожної людини, охороняючи людину від всякого поневолення (комуністичне, капіталістичне і інше).

Боротьба за УССД. проходитиме в складних умовах. На зовнішньому відтинку вона зустріне спротив двох основних імперіялістичних сил (російської і польської), які незалежно від своєї взаємоворожости, творитимуть в окремих випадках спільний фронт проти національно-визвольної революції. Безсумнівно також, що проти них всередині обох народів діють і діятимуть революційні протиімперіялістичні сили, як спільники національно-визвольної революції. Ці сили скріплятимуть національно-революційний фронт поневолених народів.

Головною небезпекою для національно-визвольної революції є і буде намагання імперіялістичних сил обох ворожих нам імперіялізмів утворити серед нас внутрішній фронт. Маємо усвідомити собі, що ворог докладатиме

всіх зусиль, щоб подолати нас з середини, бо знає, що на зовнішньому фронті збройної боротьби він не устоїть. Тому основною передумовою перемоги національно-визвольної революції є внутрішній національний лад, одностайність всіх національних сил в єдиному визвольному фронті.

Не треба забувати, що сторонні треті сили також втручатимуться прямо чи посередньо в національно-визвольну революцію.

З досвіду визвольної боротьби 1917—20 рр. знаємо, що опертя на чужі сили було одною з причин нашої поразки, бо уряд опираючись на чужі сторонні сили втратив силу і довір'я в нації, став знаряддям в чужих руках. Українська революція діятиме, виконуючи своє історичне призначення, незалежно від спроб і форм втручання чужих сил. Коли ці сили будуть стояти на перешкоді її історичного завдання, то вона діятиме і проти них. Українська революція не допустить »таємної дипломатії« і таємних варшавських угод, які віддавали велику територію української землі ворогові.

Трудно передбачити форми, в які укладеться конфлікт двох світів, що протистоять один проти другого, готуючись до вирішального зудару. Між цими двома силами незалежно від них діє і діятиме, третя сила — національно-визвольна революція поневолених народів.

Українські політичні сили, як і кожен громадянин української землі мусять определити своє місце до цієї вирішальної сили, визначити своє місце у національно - визвольному фронті. Питання стоять ясно і чітко.

За інтернаціональну єдність, за яку бореться і большевизм, в якій національна культура зберігається тільки за формою, щоб в її шати оздоблювати імперіялістичну інтернаціональну культуру? Чи за суверенні національні держави і через них до міжнаціональної світової співпраці?

Гегемоном національного і соціяльного визволення є робочий клас, як це проклямує у своїх програмових виданнях УРДП, чи вся нація?

Пролетарська демократія чи українське народовластя?

Чи »Для підвищення культурно-виробничого рівня сільського господарства і для створення єдности міста й села, що зцементовує національний фронт українського народу, поглиблюється і закріплюється спеціялізація продуцентів сільського господарства, **через існування і розбудову технічно найпередовіших, спеціялізованих великих його форм«?** (п. 12 Проградові засади УРДП).

Простіше: Чи український хлібороб, продукуючи хліб своєю власною працею на власній землі ним розпоряджатиметься на свій розсуд, чи оновлені колгоспи (»найпередовіші спеціялізовані великі форми сільського господарства« за УРДП) творитимуть базу соціяльно-виробничої організації села?

Чи конюнктурні світові сили вирішать відродження УССД, чи власні революційні сили української нації?

Відповідь на ці питання зумовлює місце в національно-визвольному фронті так українських політичних сил, як і кожного громадянина землі української.

Віктор Віг-о.

ЄДНІСТЬ СВІТУ І СВОБОДА НАРОДІВ

»Світ став малим... Науково-технічий прогрес зробив такі великі кроки вперед, що державні кордони вже стали просто дурним жартом... Стародавна уява про національну суверенність в наш час уже має бути викинута до старого заліза... Ми повинні нині поважно задуматись над тим, що колись було лише видінням поетів і мрійників: **парлямент людства, союзна світова держава** — це тепер найбільш реальна життьова проблема часу...«

Такий в основному тон домінує тепер у світовій політичній публіцистиці. І не тільки в публіцистиці, а й у висловлюваннях провідних мужів сучасної міжнародньої політики. Саме цими думками надтхнені і різні проєкти »Світового Федерального Уряду«, »Сполучених Штатів Світу« та різні »паневропейські«, »панамериканські«, »паназійські« й інші континентальні концепції організації міжнародних взаємин, що їх тепер проголошують, над ними дискутують і т. д.

Шо це? Як це все треба розуміти? Чи є щось абсолютно протилежне й вороже тому, до чого нині прагнемо з усіх сил ми — народи АБН, що саме ідеал **національної суверенности** поставили собі за мету в боротьбі з большовицьким імперіялізмом? Чи з цього має виходити, що стремління наших народів до здобуття своєї державної незалежности є вже перестарілими, несвоєчасними і тому мають бути поставлені під сумнів?

Щоб чітко висвітлити всі ці питання, треба докладно розглянути всю проблему в цілому — проблему організації світу, як вона стоїть нині, і концепцію АБН в розв'язанні цієї проблеми.

Так, світ дійсно нині переживає дуже критичну добу, в якій настає гостра потреба рішучої і глибокої зміни доцьогочасної загаль-

ної структури людських взаємовідносин — в рямцях окремих народів і між народами в світовому маштабі. Цей критичний стан особливо рельєфно виступає на тлі технічного прогресу, що особливо за останні роки своїми темпами набагато випередив всі останні складові частини загальнолюдського прогресу, а найбільше — суспільно-політичний прогрес. Щодо науково-технічного боку — людство стало вже на порозі атомового віку, в той час, як у суспільно-політичній царині воно все ще перебуває на рівні, так би мовити, парового віку. Сталася певна диспропорція між рівнем науково-технічного і рівнем суспільно-політичного розвитку людства. В наслідок цієї диспропорції витворився такий стан, що атомова енергія, володіння якого могло б ощасливити людство, зробивши людину дійсно царем природи, не може нині бути поставлена на службу людству тільки тому, що для цього потрібна така господарська і політична **єдність** світу, якої ще нема, в нинішньому, поділеному на антагоністичні держави й державно-політичні системи, світі. Через те й сталося так, що атом уже перетворився на жах і прокляття людства, стаючи кошмарним знаряддям руїнницької війни, неминучої при сучасній організації, вірніше — при сучасній неорганізованості світу. Свідомість цієї диспропорції дедалі більше проникає в уми нашого покоління як свідомість неминучої катастрофи, якщо тепер уже не буде зроблено рішучих кроків в напрямку до радикальної зміни сучасної організації світу в вигляді його господарської і політичної єдности. Саме це й примушує нині політичних діячів різних держав так різко акцентувати проблему світового уряду, як це заакцентовано в наведеній на початку цієї статті цитаті.

Вже одне виставлення цієї проблеми на порядок денний міжнародного політичного життя свідчить про те, що на наших очах відбувається глибокий і поважний процес загального органічного росту людства. Треба мати на увазі, що це не тільки політичний, а й соціологічний процес. Людство, дійшовши в своєму науково-технічному розвитку до нового, вищого ступня, свідомо сягає на цьому рівні до нового, вищого ступня і своєї суспільно-політичної самоорганізації. На цьому ступні мають постати нові, вищі форми людських взаємовідносин всередині народів і між народами. В цілому ж має постати нова доба, а в ній і нове поняття держави, державної суверенности народу і нові державноправні норми.

Це народження відбувається під знаком »Змагання за нову організацію« світу. Але в цих змаганнях відразу ж виявились дві цілком відмінні тенденції, що дали у висліді дві цілком протилежні концепції організації світу. Різниця між ними полягає в тому, що вони цілком по різному підходять до центральної проблеми організації світу — проблеми **нації і національних держав.** Одна з них виходить із нації і національної держави, вважаючи їх минущими історичними категоріями, що нібито, саме на сучасному щаблі розвитку людства, мають зникнути, уступивши місце новій, вищій — **понаднаціональній** формі державної організації людства як єдиної **безнаціональної** цілости, тобто — спільноти, чи, радше, механічної збірноти »просто людей« на землі. Друга ж, навпаки, — виходить з позицій ствердження нації і національної держави як вічних, лише в формах своїх, а не в змісті, історично-змінних категорій, що **саме** на сучасному щаблі розвитку людства мають найповніше себе творчо виявити, піднісшись до нової, вищої — **міжнаціональної і міждержавної** гармонійної форми співжиття різноманітного в своїй різнонаціональній складності й єдиного в цій різноманітності людства, отже людства — не механічної збірноти »просто людей«, а спільноти націй-органічних спільнот, формою життя яких є національна держава. Метою, що випливає з першої концепції, є наднаціональна державна конструкція, яка має **об'єднати** світ, ліквідуючи нинішні національні держави, і тому ми її називаємо »наднаціональною«, по суті ж — **антинаціональною.** Метою ж другої концепції є міжнаціональна і міждержавна конструкція, в якій мають **об'єднатися** національні держави для взаємної творчої співпраці і погодження всіх інтересів, тому ми називаємо її »міжнаціональною« і також — просто національною концепцією.

Розглянемо ближче першу — наднаціональну, чи антинаціональну концепцію організації світу.

Не тяжко збагнути, що ця концепція тісно пов'язана з **імперіялізмом** або, власне, »ультраімперіялізмом« однієї якоїсь імперіялістичної держави, що прагне не тільки надалі зберегти цілість багатонаціональної імперії, а й розширити її на весь світ. Адже цілком зрозуміло, що наднаціональну державну конструкцію може створити тільки якась зовнішня могутня **сила**, що вже стоїть **над націями**, отже шляхом об'єднання **зверху**, бо ж хто повірить, що це могло б статися знизу, шляхом добровільного самозречення **всіх** націй одноразово? Принаймні не можна потішати себе ілюзією, що така конструкція могла б постати без насильства вже **тепер** і взагалі в цьому столітті, коли — як ніколи— процвітають національні егоїзми серед усіх без винятку народів, і ні в кого немає навіть натяку на бажання самозречення національного егоїзму. Можна хіба що припустити **теоретичну** можливість еволюційного розвитку людства в напрямку наднаціональної єдности, але для того потрібно б було людству спочатку перейти цілий довгий період органічного витворення такої єдности в гармонійній міжнаціональній, міждержавній конструкції,

В такому разі — це тільки пісня далекого майбутнього, цілком нереальна в сучасній дійсності. Реально ж-наднаціональна концепція організації світу є ультраімперіялістичною концепцією.

Але ця концепція має кілька варіянтів. Першим, найбільш послідовним, клясичним варіянтом є большевицька концепція всесвітньої совєтської наднаціональної наддержави через світову комуністичну революцію. Теоретичною основою цієї концепції є марксівська інтернаціоналістично-нігілістична (в даному разі — антинаціональна) доктрина, а практичним її рушієм — московський імперіяльний центр, репрезентований большевицькою тоталітарною монопартією. Саме ця монопартія і є та зовнішня сила, що іменем вищости однієї кляси — пролетаріяту — поставила себе **над націями,** і саме їй призначено, за цією концепцією, змінити не тільки форму сучасної організації світу, а й змінити, і то — насильно, саму субстанцію всіх національних людських спільнот і одиниць, довівши до зникнення всяких національних відмінностей і особливостей та до побудування безнаціонального комуністичного суспільства за виготовленими вже в кремлівських теоретичних лябораторіях схемами.

Другим, трохи оберненим і власне, невдалим варіянтом чи радше своєрідною відміною большевицької концепції, була нацифашистська концепція всесвітньої панарійської наддержави з гегемонією однієї »вибраної« раси, а радше — однієї нації над усіма іншими. Різниця між нею і большевицькою концепцією тільки в тому, що її метою було не безнаціональне людство, **а однонаціональне,** — однонаціональне в розумінні існування однієї нації як суб'єкта історії людства при наявності й інших, але лише як »об'єкта творчости« однієї нації. Обидва ці варіянти кінець-кінцем тотожні, бо ж одне безнаціональне людство — це й є по суті однонаціональне людство. Рушійною силою тут був германський расово-національний егоїзм, виразником якого була нацифашистська тоталітарна монопартія. Іменем вищости однієї раси вона поставила свою націю і себе, як її уособлення, **над усіма націями,** намагаючись так само, як і большевики силою змінити не тільки форму організації світу, а й саму субстанцію всіх інших національних людських спільнот, довівши до зникнення шляхом простої фізичної ліквідації всіх інших націй, тобто, як уже сказано, ліквідації кожної із них як суб'єкта і перетворення всіх їх разом в об'єкт панування однієї нації, згідно з »надлюдською« канібальською »філософією« нацифашизму. Цей варіянт дуже швидко зазнав цілковитого краху через своє надто одверте цинічне ставлення того наднаціонального ультраімперіялізму, який напр., в большевицькому варіянті дуже хитро-мудро зашифрований.

Тепер висувається інший, третій варіянт наднаціональної концепції організації світу. Він саме тепер особливо входить »в моду«. Це концепція світової держави в формі Сполучених Штатів Світу. Виразником її назовні стає середовище космополітично настроєних інтелектуалів і науково-технічної еліти наймодернішої і наймогутнішої імперії сучасноти — США, що саме її вони, очевидно, і мислять не тільки прообразом, а й центром майбутньої світової держави. Фактичним же автором її є, звичайно американський надкапітал, що прагне неподільно панувати над світовим ринком і над світовим господарством. Саме ця концепція і є найбільш безпосередньо зв'язана з проблемою атомової доби, зовнішнє з проблемою атомної бомби, і тому вона десь уже названа продуктом »атомової політики«. В основі її лежить теорія економічної неподільности світу, що в атомову добу став уже »малим«, та конечности господарської і політичної **централізації** цього »малого« світу. Перешкодою до здійснення такої централізації вважається поділ людства на нації і, тим самим, — світу на національні держави. Тому проклямується конечність переступити через націю і національну державу, відкинувши їх як анахронізм і заступити їх планетарним поняттям »громадян землі«, »громадян Світу«, приблизно за зразком громадянства США (»американізація світу«, американізм«), тобто на наднаціональному чи по суті безнаціональному, принципі. Звичайно, при цьому мають на увазі максимум можливої індивідуальної свободи для кожної одиниці — члена світової держави, керованої, звичайно, найдемократичнішим світовим вселюдським парляментом. Власне цей, так би мовити »ультрадемократизм« і ця тенденція до своєрідного »атомізування« людського суспільства, тобто до розщіплення органічних національних людських спільнот на їх дрібніші складові частки, — індивідууми — та конструювання на базі їх механічного поєднання нового типу наднаціональної наддержави й є основною характеристичною рисою цього варіянту. В цьому й полягає його суттєва різниця в порівнанні з большевицьким і похідним від нього — оберненим нацифашистським варіянтом, що, навпаки, — прямує до тотального поневолення індивідума через його колективізацію за інтернаціонал-комуністичним чи націонал-соціялістичним зразком.

Але не можна не зауважити також деяких спільних рис цього ультра-демократичного (»американістичного«) варіянту з ультратоталітарним большевицьким і навіть з його нацифашистськоло відміною. Напр., в теоретичній площині інтелектуальний космополітизм »американізму« і, коли можна так висловитись, його футуризм (перестрибування через реальну сучасність у фантастичне майбутнє) багатьма своїми точками збігається з інтернаціоналістичним нігілізмом (антинаціо-

налізмом) і соціялістично-комуністичним утопізмом большовицького варіянту. А в практичній площині, коли взяти до уваги, напр., недвозначне посилання »американістів« на такий аргумент, як атомова зброя, що в руках однієї держави має стоти гарантом »світового миру«, »світової єдности«, і нарешті, »світової держави«, — хіба цей варіянт такий уже протилежний тому, який базувався на »надлюдському« цинізмі »аргументації«, в якій домінувала не сила аргументу, **а аргумент сили?**

Нарешті, коли ми стверджуємо зв'язок наднаціональної концепції організації світу з імперіялізмом, то не можемо ми не ствердити також і її зв'язку з тоталітаризмом, не зважаючи на менший чи більший, спекулятивно чи щиро проголошуваний демократизм того чи іншого варіянту цієї концепції. Всякий імперіялізм у сфері національних відносин щільно пов'язаний з тоталізмом у сфері індивідуальних відносин людей, бо всяке національне поневолення пов'язане з індивідуальним поневоленням людей. Імперіялізм — це і є тоталізм в сфері національних (міжнаціональних) відносин, тотальна інтеграція (зведення до однієї величини) окремих націй. Його обов'язковою функцією є поневолення націй, а в них — національних (бо інакших в природі не існує) людських індивідуальностей. Отже, — **всякий імперіялізм є антидемократичний.** І зовсім нічого не значить те, що »американісти«, »атомізуючи« людське суспільство, стоять на засаді найбільшого демократизму, за яким вони хочуть будувати новий світ »просто людей«, рівних у своїх індивідуальних демократичних правах. В цьому ультрадемократизмі немає нічого суттєво нового, бо засаду такої ж »рівности прав« для всіх людей, незалежно від їх національностей, признають у своїй імперії і большовики, як зрештою і деякі інші імперії у минулому й тепер. Але позбавляючи рівности прав нації, звели ту рівність на нівець, бо логічно мусіли прийти до політики **асиміляції** націй в ім'я однієї, звичайно панівної, нації в імперії, ціною неминучого насильства над свободою **національної** людської індивідуальности, а це й, є тоталізм. До цього ще треба додати взаємозв'язок між національним і соціяльним поневоленням та зв'язок сучасних тоталітарних систем в сфері соціяльно-політичних внутрішньо-національних відносин людей з імперіялізмом цих систем, отже — зв'язок між імперіялізмом і тоталітаризмом взагалі, як двох явищ однієї природи, що однаковою мірою є болячкою сучасности. Але про це буде мова далі. В даному ж разі нам важливо вже хоч би на тлі міжнародньої сфери людських відносин ствердити той факт, що ультраімперіялізм цієї концепції несполучний з демократизмом в його властивому сенсі, а навпаки — стежки від неї ведуть аж до ультратоталізму...

Нині ми маємо справу з двома варіянтами наднаціональної концепції організації світу — большевицьким і, сказати б, »американським«. Але тут же треба внести ясність: називаючи другий варіянт »американським«, ми вважаємо, що він є не урядово американський, а, так би мовити, духово-американський, бо цю концепцію не висуває урядова політика США, а — лише американських інтелектуалістів і... капіталістів та їх апологети також і в іншій пікулі, що стоять на засаді саме »американізму«. Щодо нацифашистського варіянту, то він, як уже сказано, такий примітивний і ворожий людству, що цілий світ його, як, зрештою, і він сам себе, вже раз і назавжди заперечив. Отже, говорячи далі про наднаціональну концепцію організації світу, ми будемо мати на увазі тільки згадані два варіянти, що існують тепер.

Характеризуючи в цілому наднаціональну концепцію організації світу, як вона представлена нині, треба відзначити в ній два моменти: поперше, в своїй теоретичній основі вона є наскрізь **нереальна,** фантастична, подруге, в своїй практичній суті вона ультраімперіялістична і, зрештою, також ультратоталітарна, а тим самим — **антипрогресивна.** Нереальність її підтверджується тим, що вона побудована на ґрунті заперечення такої реальности, якою була і є нація, в якій лише і проявляє повноту свого не лише матеріяльного, а й духового буття, реальна національна, а не абстрактна позанаціональна, людська індивідуальність. Власне, однобокий **матеріялізм** і раціоналізм в підході до людини і до нації — це й є те, що свідчить про нереальність теоретичної основи цієї концепції і навіть більше — про її фалшивість. Звідси і її фантастичність: панування того, що не піддається плянуванню, творення законів для того, що підвладне вищим ніж людські, законам і що є само законом для кожної людини, в тому числі і для зарозумілих інтелектуалів — конструкторів майбутнього. Практично ж це веде прямо до диктату сили тих, що в інтересі наперед видуманої конструкції присвоюють собі право робити хірургічні операції над живим організмом національних людських спільнот з метою надання цілком нового вигляду світові. Саме на цьому ґрунті, як відомо, і виростають всі тоталізми і імперіялізми.

Зв'язок цієї концепції з імперіялізмом такий очевидний, що не потребує спеціяльного доведення. Але деякі апологети цієї концепції доводять (або це можна вловити в їх доведеннях іншого), що саме імперіялізм і навіть ультраімперіялізм цієї концепції і є тим, завдяки чому вона особливо »сучасна« і »прогресивна«. Обґрунтовують це тим, що, мовляв, імперіяльне великопростірне господарювання, це економічна тенденція сучасности, зумовлена логікою науково-технічного прогресу, що нібито й вимагає інтеграції, а не

диференціяції (роздрібнення) людства. На цій підставі роблять висновок, що в ім'я загального прогресу людства треба вітати творення »великодержав« і »великонародів« як явище прогресивне і, навпаки, націоналізм, що його засадою є суверенізація націй нібито суперечить прогресові. Така тенденція характеристична для большовицького ставлення цього питання і така ж тенденція звучить в »великопростірних«, »великодержавних«, та інших »атомових« теоріях »американізму«, обох півкуль. В большевиків вона являється в оцінці імперіялізму як »вищої« стадії розвитку капіталізму«, тобто тієї стадії, що за марксо-ленінською діялектикою, безбезпосередньо підводить людство до вищої стадії його розвитку — комунізму і т. д. В »американістів« імперіялізм виправдується »централізацією« світу. І в обох випадках робиться один висновок — про атавізм (віджилість) інституту національної держави і про неминучість відмирання нації взагалі. І в обох випадках маємо посилання обов'язково на »прогрес«.

Але в цих теоретизуваннях звичайно береться до уваги тільки одна сторона прогресу в господарсько-економічній галузі життя людства і то саме в зв'язку з розвитком науки і техніки. При тому забувається про другу, головну сторону прогресу: його морально-правну і взагалі духову сторону. Забувається, що саме поняття »прогрес« є ідеалістичне поняття і що властивий сенс прогресу людства полягає в досягненні ним ідеалу **свободи й справедливости**, що є первоосновою **гармонії**, до якої вічно прагне людство. А коли так, то прогресивним є тільки те, що наближає людство до цього ідеалу. З цього погляду — науково-технічний прогрес, а з ним — економічно-господарський розвиток і матеріяльний добробут людства — це речі, що мають служити піднесенню кожної людини і кожної людської спільноти до вищого ступня їх індивідуальної і збірної свободи та до забезпечення більшої справедливости між людьми і спільнотами, тобто — до гармонії їх інтересів. Отже, не несправедливість через насильство над свободою одиниць і спільнот на догоду тій чи іншій господарсько-економічній системі, хоча б і зумовленій науково-технічним прогресом, а справедливе **використання** їх саме для забезпечення свободи цих одиниць і спільнот — ось що лежить в основі правильного розуміння прогресу.

І саме так, а не інакше, прогресує в своїй історії людство. Не ступінь розвитку виробничих сил (техніки) сам по ообі визначає такі етапи історії людства, як античність, февдалізм, капіталізм, і, врешті, та епоха, на порозі якої ми нині стоїмо, а ступінь розвитку людської індивідуальности і здобуття нею свободи і справедливости в виробничих взаєминах людей — від рабства, через кріпацтво до вільнонайманої і, нарешті, просто невільної праці. Що вищий рівень науково-технічного піднесення, то вищий рівень самоосвідомлення людини, то вищий рівень морально-правного забезпечення людської індивідуальности, то вищий рівень забезпечення свободи і справедливости. Це бачимо передусім у сфері соціяльних відносин в рямцях кожної національної людської спільноти. Але це ж саме бачимо в сфері міжнаціональних відносин у рямцях цілого людства.

Людина не є лише одиниця сама по собі, а обов'язково є також член органічних спільнот — кровної (родина) і кровно-духової (нація), гієрархічна єдність яких лише складає собою поняття 'людство«, а не механічна сума звичайних рівновартних одиниць. Тому повнота життя людини і повнота вияву її індивідуальности в рямцях людства реально можлива тільки через ці спільноти в їх гієрархічній послідовності. Отже, своє місце й своє становище в людстві людина знаходить тільки через націю. При чому — нації, міняючи свої форми в часі і просторі, існують вічно, тобто — зникання одних націй і поява других є тільки прогресом їх історичної трансформації (перевтілення), але вони все існували і існуватимуть як проміжна субстанція між людиною (індивід-родина) і людством. Таким чином і поняття свободи й справедливости для людей невід'ємне від поняття свободи і справедливости для націй. Але формою вияву життя нації є національна держава. Тому національна свобода — це свобода державної творчости нації. Національна держава є єдиним реальним гарантом свободи нації. Нація ж, як і людина, може бути цілком вільна лише в рівності з іншими. Справедливі відносини — це відносини рівности. Такої рівности нація може досягнути лише в своїй державі. Отже, справедливість, відносин між націями — це повна держава суверенність всіх націй. Це й є перша підвалина гармонії людства. Гармонійні відносини між людьми — це перш за все гармонійні відносини між націями, — тобто — між національними державами. Гармонія в людстві, гармонія в світі — це гармонія внутрі національна і міжнаціональна одноразово. Інакше кажучи — ідеалом гармонії людства є те, що ми формулюємо: **свобода народів і людини.** Це й є метою прогресу людства. І цієї мети воно все більше досягає в процесі свого історичного росту. Це відбувається поряд з економічним, науково - технічним, культурним і всяким іншим прогресом.

Подібно до того, як в середині окремих національних спільнот людина з кожним щаблем розвитку виробничих сил і виробничих відносин здобуває все більше соціяльну свободу і справедливість, так в межах людства кожна національна спільнота з кожнем щаблем загальнолюдського прогресу здобуває все більшу національну свободу і справедливість.

Національна і соціяльна свобода і справедливість між собою нерозривно зв'язані, бо національна свобода і справедливість для спільноти означають не якусь абстрактну свободу і справедливість для якоїсь абстрактної нації, а свободу і справедливість для конкретної **національної людини,** яка не може бути вільною соціяльно при національному поневоленні, як, зрештою, і навпаки. А така **повна,** тобто і національна і соціяльна свобода і справедливість реально може існувати тільки в суверенній національній державі. Тому то на всіх етапах змагання людей за свободу ми бачимо змагання націй за свою державну суверенність. Прогрес людства — це є прогрес все більшої індивідуалізації і суверенізації одиниць в національних спільнотах і національних спільнот в людстві. Отже — нація і національна держава не тільки не відмірає в наслідок прогресу людства, а, навпаки, все більше утверджується і викристалізовується. Ствердженя нації і національної держави як інституту людського життя скріплюють все нові морально-правні поняття, які від прогресу все більше уточнюються.

Це, суперечачи самі собі, мимоволі мусять ствердити і самі теоритики відмирання нації і національних держав. Напр., большовики за вченням марксо-ленінського інтернаціоналізму, появу нації, як державнотворчого чинника, приписують саме добі капіталізму, тобто, за тим же вченням, вищій добі розвитку людства, а в вищій стадії — в добу імперіялізму — стверджують навіть факт доростання до ступня державнотворчих націй найвідсталіших, поневолених імперіями кольоніяльних народів. Тож логічно — треба б визнати **націоналізм** саме тією найновішою стадією розвитку людства, що характеризує сучасність. Але в силу своєї імперіялістичної природи, большевики цю стадію вважають за імперіялізм. Про те, вся ця теорія — це суцільне фальшування. Якщо вже говорити про відмирання, то відмирають саме тенденції панування одних націй над другими, як і тенденції панування людини над людиною взагалі. Ці тенденції все більше оцінюються як злочинні з морально-правного боку. Інститутом же панування однієї нації над другими є імперії, і оті їх тенденції панування над іншими називаються імперіялізмом. Ці тенденції, як і нації та національні держави, також існували завжди в історії людства, але напр., в епоху рабовласництва вони були ніким і нічим необмежені, в епоху февдалізму вони вже обмежувались нормами лицарської шляхетности основаної ще на праві сили; в епоху капіталізму вони вже усвідомлюються як насильство, але ще соромливо приховуються облудою дипломатичної брехні; в наш же час вони починають вже переслідуватись міжнародним законом, — як міжнародній злочин.

Отже, прогрес людства в морально-правній і культурно-духовій площині иде в тому напрямку, що суверенність людини в нації (в національній державі) і нації (національної держави) в людстві (міжнародній, міжнаціональній єдності) стає самозрозумілою і єдино-справедливого формою організації людських взаємин у світі. І, навпаки, всяке насильство над людською індивідуальністю в рямцях нації (тоталізм) і над національною спільнотою в колі інших спільнот (імперіялізм), як суперечне ідеалові прогресу людства — свободі і справедливості — виключається. Тому, власне, імперіялізм тепер вже стає пережитком, що став гальмом прогресу людства. Імперіялізм як антинаціональне явище, так само, як і капіталізм, що нині теж стає вже антисоціяльним явищем, перекреслюється загальнолюдським прогресом. І вони мають зникнути. Симптоми їх близького кінця є національні і соціяльні революції, що характеризують наш час. І саме тепер, як синтеза прагнень людей до національної і соціяльної свободи й справедливости, викристалізовується суспільно-політичний рух, що називається — або й не називається, але є в своїй суті ним — націоналізмом.

Націоналізм — це пряма антитеза імперіялізмові в міжнародніх відносинах і капіталізмові в міжлюдських відносинах всередині нації та означає здійснення провідної тенденції прогресу людства на сучасному щаблі його розвитку — суверенізацією народів через піднесення їх на ступінь рівноправних націй-держав у світі і суверенізації людей через піднесення їх на ступінь рівноправних індивідуальностей в лоні нації-держави, яка, як однаковий для всіх її членів вищий надрядний чинник, саме таку рівноправність гарантує. Націоналізм виключає поневолення народів імперіялізмом і поневолення людини капіталізмом. Він означає свободу народів і людини. І це повністю відповідає меті прогресу людства. І це також повністю збігається з тенденцією сучасного розвитку людства, коли саме науково-технічний і економічно-господарський прогрес поставили на порядок дня проблему нової, гармонійної організації світу на засадах свободи й справедливости.

Націоналізм нині як суспільно-політичний рух, — це поглиблення й доповнення **демократії,** це, властиво, і є сама **справжня демократія,** тобто **народоправство** на тому щаблі розвитку народів, коли вони остаточно з несвідомої себе етнографічної маси перетворюються в свідому себе національну спільноту — націю-державу. Це вже не ліберальна — »атомізуюча«, і не большевицька — »тоталізуюча«, а органічно-національна — **гармонізуюча** людське суспільство, демократія. Зрештою — демократія з'явилась і розвивалась завжди — поряд з націоналізмом. Всі найбільші демократичні революції в історії людства, були також моментами найбільшого на-

ціоналістичного піднесення народів, охоплених ними. Велика Французька Революція зродила націоналізм Франції, що створив велич французької нації-держави. Велика Американська Революція зродила американську націю і її націоналізм. Велика Європейська Революція (1848) пробудила націоналізми європейських народів і оформила їх в нації-держави. Велика Революція Народів Східньої Европи і Народів Азії 1917—1918 рр. викликала націоналістичний ентузіязм народів сходу Европи й Азії — і їх націоналізми і дотепер стоять там в боротьбі з большевицьким імперіялізмом. І нині, саме в той час, коли всі теоретики імперіялізму в один голос співають пісню про відмирання націй і національних держав та про реакційність націоналізму, ми бачимо, що скрізь, де народи прагнуть до здійснення широко-реклямованих гасел демократії, вони з небувалою досі гостротою ставлять питання про свої національні держави, а їх націоналізми атакують імперіялізми на всіх континентах. Отже, ми бачимо якраз не відмирання націй-держав, а саме **народження і відродження** все нових націй-держав, від чого все меншають і роздрібнюються імперії. При цьому, на диво імперіялістам, вилазять на світ Божий і заявляють про своє рівне з усіма іншими право на життя такі нації, які вже були »вмерли« для світу імперіялізмів і були поховані ними, а тепер, раптом, воскресли.

Зростання націоналізму відбувається також і всередині »старих« націй-держав, в тому числі і серед тих, що являють собою осередок імперій. Це відбувається як процес соціяльного упорядкування цих національних організмів саме шляхом гармонізації всіх їх національних сил, проходить це в вигляді **націоналізації***) їх як економічного і цілого державно-політичного життя цих націй-держав, що рівнозначне їх поглибленій демократизації. При тому цікаво, що й тут націоналізм стоїть в позиції заперечення імперіялізму. Нації-держави, що в середині так би мовити, націоналізуються, тобто стають на засади справжньої демократії в тих випадках, коли вони були центром імперії, відходять від принципів імперіялістичної політики і з логічною послідовністю поступово переходять також на позиції справжньої демократії і щодо процесу суверенізації народів своїх колоній і доміній отже, — по суті зрікаються імперій. Націоналізм, як оздоровлення національного организму через концентрацію його сил на своїх власних внутрінаціональних інтересах, мусить привести кожну націю до відмовлення від імперіалізму, що ці сили розпорошує і розкладає. Щось подібне можна спостерігати тепер на прикладі з англійською демократією, процес націоналізації якої щойно починається. При чому — цей процес руйнує, не тільки англійський імперіялізм, а й англійський капіталізм.

Антиімперіялістичний і антикапіталістичний характер націоналізму тісно поєднаний також з його антитоталітарним демократичним характером. Тоталітаризм є дитиною імперіялізму, бо він — це капіталізм в умовах імперіялізму. Це значить, що саме імперіялістична держава, що иде на завоювання і поневоленя інших народів в інтересах своєї мілітарної могутности (імперіялізм і тоталітаризм нерозлучний з мілітаризмом) обов'язково опиняється під диктатурою тоталітарної монопартії, через яку здійснює свою диктатуру монопольний капітал, бо ж ця монопартія удержавлює цей монопольний капітал, і тоді постає диктатура удержавленого монопольного капіталу, втілена неподільно в одній особі-монопартії, тобто постає **державний капіталізм** — цей найпотворніший вид капіталізму, що є остаточним вислідом всякого тоталітаризму. Цю закономірність виродження капіталізму »на вищій стадії його розвитку« — імперіялізму в тоталітаризм — як диктатуру монопольного капіталу дуже добре дослідили й висвітлили в своїй публіцистиці большевики, але тільки на тлі своєї нездалої копії — націфашизму, хоч різниця між цими двома видами тоталітаризму тільки в тому, що нацифашизм був лише агентурою монопольного капіталу, а большевизм сам поєднав в собі і монопартію і удержавлений монопольний капітал.

Націоналізм, що в соціяльно-політичному сенсі є народовладою, тобто справжньою демократією, — це непримирений ворог влади будь-якої паразитарної кліки над народом, отже ворог диктатури над народом і монопартії, і монокапіталу, і того й другого разом в большевицькому сполученні. Непримиренність націоналізму до комунізму-большевизму, що є клясичним зразком тоталітаризму і родоначальником всіх тоталітаризмів на землі, — загально відома. Але фактом є також, що саме націоналізми так прискорили падіння нацифашизму в Европі — цього »лицаря на час« від тоталітаризму. Зрештою, швидке падіння нацифашизму було й так неминучим, бо нацифашизм був явищем неприродним, будучи невдалою спробою поєднати речі, які не можна між собою погодити — імперіялізм-тоталізм з одного боку, націоналізм з другого. Властивою стихією імперіялізму і тоталізму є інтернаціоналізм (антинаціоналізм), тому то це сполучення є таким органічним в большевизмі.

Отже в сучасній дійсності існує такий двоподіл сил, що діють у світі: з одного боку — імперіялізм-тоталізм, з другого боку — націоналізм-демократія; з одного боку — поневолення народів і людини, з другого — свобода народів і людини; з одного боку — затримання і викривлення прогресу, регресу, з

*) націоналізації в розумінні підпорядкування всього інтересам нації.

другого — прогрес в його природному вигляді. Сили прогресу штурмують те, що гальмує прогрес і несуть з собою світові його оновлення через революцію. Це сили революційні. Їх намагаються здушити сили реакції, що вперто, наперекір новому життю хочуть увіковічнити в світі своє непотрібне існування. В цих протиприродних намаганнях постають і такі явища, як наднаціональний (антинаціональний) ультраімперіялізм, що є в своїй суті також наднаціональним (антинаціональним), ультратоталітаризмом.

Таким чином всі »надпрогресивні« — чи »ультрапрогресивні« прикраси наднаціональної концепції організації світу спадають з неї в зіставленні її з дійсними тенденціями загальнолюдського прогресу, взятого в його цілості, а не лише з одного якогось боку. Бо ж не можна дійсно увесь прогрес людства звести тільки до прогресу в ділянці його економічно-господарського життя і то лише в зв'язку з його науково-технічним прогресом. Нема якоїсь особливої окремої тенденції господарсько-економічного і науково-технічного прогресу. Він є тільки тлом, на якому йде загальнолюдський прогрес. І ніщо з досягнень прогресу людства в морально-правній і духово-культурній площині не повинно бути принесене в жертву господарсько-економічному і науково-технічному прогресові. Ніщо такої жертви і не вимагає. Тим більшим непорозумінням є, твердження фетишизуючих науково-технічний прогрес інтелектуалів, що ніби цей прогрес перекреслює як застарілі такі вартості, як нація і національна держава.

Це є звичайна чергова манія, що опановує часто гарячі голови, в яких увесь світ і ціле життя сконцентровується нараз в одній точці, в даному разі — в точці атомової техніки. До речі — завжди в моменти особливо високого піднесення науково-технічного прогресу серед певної частини людей виникає наївна віра в те, що з тим чи іншим відкриттям почалася вже **цілком** нова ера в житті людства, коли вже все взагалі не може бути таким, яким було досі, все конче мусить в зв'язку з тим відкриттям абсолютно змінитись. Більше того — говориться про те, що все, і перш за все — сама людина, **вже** інша. Отже — перед лицем нових, далеких перспектив несподівано відкритих для людини наукою, виникає серед людей бажання так би мовити, перестрибнути через самих себе. Ще в часи Жюля Верна людина в своїй уяві була вже громадянином не тільки планети, а цілого космосу, і їй здавалося, що їй відкрилися такі могутні сили, що вона вже далі не може бути такою, як була досі, бо й світ уже не такий і т. д. Вдруге це повторилося в часи Велза. Але життя і далі йшло своїм звичайним річищем, прийнявши, звичайно, до відома і до служби собі всі нові відкриття, а світ, люди й далі лишалися в своїй суті все тими ж самими, бо сама їх природа від того, що поставали нові види траспорту, зв'язку і приходили на службу нові види енергії, — електрика, радіо — ніскільки не змінювалася. Всі зміни, що їх приносила нова техніка в світ, самої природи речей взагалі не зачіпають, бо ці зміни саме на базі цієї природи речей відбуваються і їй, незмінній природі служать, а не ставлять собі її на службу, не підкоряють її собі, переробляючи її наново в самій суті. Тому і ті зміни, що їх приніс уже чи ще принесе в світ атом не є такі апокаліптичні, як їх малює розпалена уява. Не кінець доцьогочасного »старого« світу і, тим більше, не кінець світу взагалі, так само і не кінець доцьогочасної людини або кінець людини взагалі несе з собою атом. Найбільш певно, що атом буде **служити** людини, такій, якою вона взагалі є.

Повертаючись до питання про націю, можна також сказати напевно, що людина, будучи й далі людиною, буде й далі не тільки матеріяльною, а й духовою істотою, а тим самим буде — національною людиною, тобто часткою якоїсь органічної національної спільноти, яка немає ніяких підстав, в зв'язку з »атоміфікацією« світу, зникнути, так само, як не зникла вона, а навпаки — більш окреслилась і розвинулась в зв'язку з електрифікацією, радіофікацією і т. д. Можна напевно сказати, що розвиток людства і в атомову добу йтиме по лінії дальшого духового удосконалення, духової організації, а тим самим і духової індивідуалізації людей і людських спільнот. Звичайно, це буде йти разом і з поглибленням єдности і солідарности людства, але єдности індивідуальностей, а не єдности нумерів, — єдности, що стверджуватиме, а не заперечуватиме, ці індивідуальності. Хіба ж не так було й досі, коли напр. з усе більшим упромисловленням країн і все більшим їх господарським взаємопов'язанням все більше стверджувалась, а не стиралась, людська індивідуальність робітника і національна індивідуальність народу. Очевидно так само піде розвиток і далі. І це аж ніяк, не обов'язково, має привести до самознищення людей. Удосконалення людства, як уже про це говорилось, означає не тільки удосконалення техніки виробництва, а й удосконалення духової організації, моралі, права і т. д. В цьому розумінні людина дійсно міняється зі зміною її науково-технічного рівня. Тому то людство й доходить нині на порозі атомової доби, до засудження загарбницької війни, як міжнародного злочину.

Організація людства дійсно має пристосуватись до самою ж людиною створених сил, але не змінюючи задля цього те, що становить її духову суть, не відмовляючись від себе, не перескакуючи через себе. Отже, людина і нація — як органічна спільнота людей і держава — як форма життя нації — можливо і в зміненому зовнішньому виді, залишаються існувати і далі. Зміниться лише їх характер, вірніше — характер їх відносин

між собою, тобто — зміняються морально-правні основи їх взаємовідносин. Безперечно постануть нові, вищі форми організації людського життя, але саме на базі існування національної людини і національних людських спільнот, саме **для їх існування, а не ціною їх існування.**

Але підійдімо до цього питання з погляду потреб конкретної сучасної дійсности. Атом? Змаління світу? Господарська єдність? Великопростірне господарювання? Так! Всі ці проблеми дійсно гостро ставлять сучасність перед людством нині. Але хіба розв'язанню цих проблем заважає **саме** існування націй і національних держав? Ні! Цьому заважає існування **антагонізмів** між імперіялістичними і поневоленими націями, існування **антагоністичних** (імперіялістичних) держав. Але хіба джерело антагонізму є в самій субстанції нації, в самій природи національних держав? Ні! Його джерело в **нерівності,** тобто в **несправедливости,** що не усунені ще в відносинах між націями і що суперечать нинішньому ступневі прогресу людства, тобто нинішньому ступневі розвитку кожної нації зокрема. Отже не ліквідація націй і національних держав, а упорядкування відносин між націями-державами на засадах **справедливої рівности** — ось що конче потрібне нині. Це й є суттю проблеми організацій світу.

М. М.

ДО ПРОБЛЕМ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ

В »Економічних нарисах« (Визвольна Політика ч. 8, 1946) ми поставили питання: в якому напрямку іде розвиток сільського господарства України — регресує до екстенсивного і низькопродуктивного зернового господарства рідкозалюднених земних просторів чи розвивається в напрямку европейського інтенсивного високопродуктивного господарства з дальшою перспективою клумбо-квітникової сільсько-господарської культури Японії?

У США щільність населення дорінює 17—18 душ на кв. км., у східній частині СССР — 3—4, Аргентині — 2—3, на Україні — 60—65, Західній Европі — 70—80. Цих лишень зіставлень цілком досить, щоб усвідомити собі шляхи природного, органічного розвитку сільського господарства України: не США, Канада, Аргентина, СССР тощо — орієнтують думку українського економіста, **а Европа,** Японія та інші щільно залюднені (і перелюднені) землі.

1. Стан природного комплексу

Україна вже немає нерозораних цілин чи неужиточних грунтів. Національна територія в межах УССР 1939 року за станом на 1. 1. 1935 використана була так:

а) **Ужиточні землі**	Тис. га	% до підсум.
1. Орна польова земля	28.390	63.7
2. Садиби, городи і сади	3.990	9.0
3. Сіножаті	1.873	4.2
4. Вигони і пасовиська	1.903	4.3
5. Під дорогами, прогонами і вулицями	1.252	2.8
Разом	37.408	84.0
б) **Неужиточна земля**		
6. Під лісом	3.384	7.6
7. Під болотами	733	1.6
8. Під чагарниками	358	0.8
9. Інші терени	2.662	6.0
Разом	7.137	16.0
Всього	44.545	100%

Територія СССР (без України) дорівнює 21 мільйонові кв. кільометрів і має орної площі біля 110—120 мільйонів га або біля 5—6% всієї поверхні, Коли ми говоримо про політичну суверенність України, то ще більше треба розважати про абсолютну незалежність від російського економічного комплексу засад українського сільського господарства, бо коли Росія (етнографічна) протягом наступних 40—50 років може без труднощів, на наявній економічно-технічній основі і сучасному рівні сільсько-господарської техніки, поширити посівну площу вдвоє і втроє (до 200—300 мільйонів га), то й тоді ця орна площа становитиме лише 16—18% всього простору.

При такому становищі України, цебто як складового елементу цілої російської економічної системи і напрямків її структурного розвитку — за 35—50 років питома вага посівної площі України в російському імперському комплексі зійде з дотеперішніх 20—22% до 8—10% з відповідно таким же рівнем валової продукції і питомої ваги населення. Процеси, скеровані в цьому напрямку, є засадою російської політики на Україні і докладно відбиті в усіх п'ятирічних плянах та практиці їх виконання.

Росія має ще навичерпні можливості поширювати сільське господарство на новій площі, Україна ж їх уже не має, тому може збільшувати продукцію лише на основі інтенсивної експлуатації поверхні.

В цьому, власне і полягає проблема абсолютної відрубности і конечности цілком відмінних шляхів розвитку сільського господарства України від російського економічного комплексу.

За останнє півсторіччя природно-кліматичний комплекс України, в наслідок господарського освоєння майже всієї поверхні землі, різко погіршився. Кількість опадів, соняшної енергії та напрям вітрів і т. ін. — все ніби не

змінилось, але режим діяння цих природніх факторів, в наслідок зміни природного стану земної поверхні дією людини, погіршився. Річ ось о чому. Ліси наполовину вирубано, цілинні степи розорано. А ліс — це найважливіший позитивний фактор кліматичного режиму, що урівномірнює витрату води, унешкідливлює негативне діяння вітрів на стан рослинности і грунту і т. д. Цю функцію лісу в степах безлісного півдня України відогравала південна степова рослинність, в якій »людина на коні не була видна«. Ця рослинність влітку захищала землю від надмірного випаровування води, а взимку, через рівномірне затримування і збереження снігу, природно забезпечувала найраціональніше використання води грунтом. На сучасних голих степах України сніг не може затриматися, здувається вітром, залягає в ярах і балках, а навесні закілька днів, не захищеній рослинами, бурними потоками стікає в ріки, виносячи з грунту найцінніші розчинні органічні сполуки, корисні для рослин.

Це погіршення природно-кліматичного комплексу України, в наслідок освоєння всієї території сільсько-господарською культурою, до певної міри компенсувалось свідомою працею хлібороба, скерованою на збереження, а то й поліпшення природнокліматичного комплексу, а саме:

а) вирубання лісів і бурхливе в зв'язку з тим, танення снігів до певної міри компенсувалось затриманням і збереженням води в кількох десятках тисяч штучних водосховищ — ідилічних сільських ставках та численних греблях на річках;

б) знищення лісової рослинности і лісових масивів — цього позитивного кліматичного фактора захисту від вітрів, інтенсивного випаровування грунтовних вод, злагіднення підсоння, — до певної міри компенсувалось поширенням тих же »ідилічних хуторів«, »вишневих садків«, »левад і верб« тощо.

Кожний хлібороб знає, що при тих же умовах урожай пшениці чи іншої сільсько-господарської культури в лісостепу й степу України поблизу садиби, саду чи лісу завжди вищий, ніж у відкритому степу. Досліди на півдні з вітрозахисними зеленими смугами довели, що врожай пшениці на віддалі 100—150 метрів від захисні смуги досягає 15—20 центнерів з га, а вже за 400—500 метрів від неї — лише 7—8 центнерів. Ці фактори і факти надто загально відомі, щоб на них довше спинятись.

Українські садки вишневі коло хати, ставки, левади і верби та зелено-мрійні хутори не тільки і не стільки є і були предметом поетичного чару і мрій, **а нічим незамінимим фактором підтримування і поліпшення природно-кліматичого комплексу землі Української**, підрив якого і руйнація веде до загибелі цілий край і нарід.

На жаль, наша література в останньому півсторіччі про погіршення природно-кліматичного комплексу України, особливо в часи панування СССР надто бідна, часто несамостійна і плентається в хвості »соціялістичних« техніко-механічних теорій окупанта, не розуміючи, що колективізація поступово перетворює природно-кліматичний комплекс України в пустелю.

2. Проблеми відновлення і поліпшення природно-кліматичного комплексу України.

Ми тут не порушуємо проблем відновлення колишньої повноводности Дніпра, нині підупалої, не підносимо проблем аля відродження через обводнення Сагари і т. ін., хоч не вважаємо їх за химеру чи щось нездійснене, фантастичне. Обмежуємося лише заходами, що їх треба здійснювати щоденно, що їх повинен виконувати кожен громадянин землі української. Не з примусу, не за декретом, а з своєї, ніким не накинутої, волі до продуктивної творчости.

Не може бути, розуміється, мови, що ми можемо відновити площу вирубаних лісів чи запустити знову цілинні степи, щоб таким способом відновити і поліпшити режим природно-кліматичних умов. Не говоримо також і про прикладну агрокультуру й агротехніку раціонального використання грунтів і природно-кліматичних умов. Мова йде про речі істотніші і важливіші, позитивний чи негативний вплив яких сягає в десятиріччя, а то й сторіччя. Річ йде не про фантастичні пляни »всесвітньої перебудови«, а про усвідомлення, підсилення й організацію діяння і розвитку тих заходів і способів, якими діяла людина землі української протягом віків у боротьбі з природою, пристосовуючи її до своїх потреб.

Ці заходи, ціла їх система, повинні випливати з найбільшої доцільности і ефективности діяння на довгий час.

Центральна, південна і південно-східня Україна — це рівний і голий степ, величезні села (інколи до 20—30 тисяч мешканців) горнуться до долин і ярів, від села до села 10—15—20 кл. рівного, як карта, степу, до поля на роботу йти чи їхати 5—6, а то й 10—12 кл., себто пів робочого дня. Численні дрібні виселки, хутори й окреми садиби, що перед 1917 роком почали густо вкривати одноманітну рівнину степу, а особливо інтенсивно після 1917 року, суцільною колективізацією вирвано з коренем і загнано в колхозну кошару села. І степ знову мріє неосяжною одноманітністю, як у часи татарських орд, від яких люди мусіли гуртуватись для захисту в більші села. Земля горить під благодатним сонцем, вітер висушує землю і гонить за десятки кілометрів перекотиполе, яке ніде не може зачепитись за голу землю. Земля знижує врожай золотої пшениці, а посухи все частіше навідуються на Україну, недостатній врожай забирає соціялістична держава, а

хлібороб мре від голоду на багатющій землі.

»Соціялістична наука« б'є на сполох і приносить панацію від усіх бід: »лісозахисні смуги — єдиний рятунок від усіх бід«. Відомо, що лісозахисна смуга ефективна лише тоді, коли має 25—30 метрів ширини, а реальний безпосередній вплив її діяння не сягає далі 150—200 метрів. Коли ці »ідеї« і »досвід« перекласти на мову цифр, то для ефективної дії вітрозахисних смуг з 18—22 міл. га землі на півдні етнографічних просторів України треба зайняти під лісонасадження 15—18%, або до 3—4 міл. га, що дорівнює цілій посівній площі двох областей — Вінницької і Камянець-Подільської. Більше того, ця земля під вітрозахисними смугами вимагає експлуатаційних видатків. Автори такого роду проєктів замовчують, що насадження вітрозахисних смуг закриває дорогу тракторові і комбайнові в їх советському колхозному виданні (а не европейському індивідуально-трудовому), бо на просторі між смугами советський танк, що в колхозі іменується трактором (і є фактично танком, пристосованим до колхозного виробництва), чи корабель пустелі — комбайн, не може повернутися.

Німецькі колоністи на півдні України цю проблему вітрозахисту, обводнювання і т. ін. розв'язкували ще за п'ятдесять літ до »соціялістичного« господарювання куди краще і раціональніше, не марнуючи 15% чудесної землі під ялові вітрозахисні смуги. Типова німецька колонія на півдні України мала одну вулицю завдовжки на один-півтора кільометри, завширшки на 30—40 м., засаджену з обох боків лісовими або фрухтовими деревами, з обох боків вулиці розташувалось по 15—25 дворів з 1—3 гектарними садибами — з будівлями, садами, баштанами, городами і т. д. Часто-густо колонія по зовнішній стороні обсаджена вузенькою (5—6 метрів) смужкою акацій, ялинки, тощо. Така колонія творила ідеальну вітрозахисну смугу шириною 150—250 метрів і засягом безпосередньо ефективного діяння в один бік мала 350—500 метрів. В цій зоні (а не за 8—12 кільометрів, як у сучасного колхозника) у німця-колоніста перебувало поле, що як правило вже перед 1917 роком давало врожай у півтора-два рази вищий, ніж у сусіднього українського хлібороба. Населений пункт колонія, в якій кожен шмат землі продуктивно використовувався — сади, городи, господарські будівлі, вулиця — творив прекрасну вітрозахисну і водозберігаючу смугу.

Отже позитивне розв'язання проблеми збереження і поліпшення природно-кліматичного комплексу полягає в тому, щоб розселення хліборобського (в великій мірі і міського) населення на поверхні землі компенсувало вирубані ліси і розорані цілини. Самі населені пункти — села, хутори, виселки — своїми забудовами, садами, городами, міжселищними придорожними деревонасадженнями і т. ін. повинні творити водозберігаючі, вітрозахисні фактори. Всякі вітрозахисні, водозберігаючі спеціяльні деревонасадження в засаді є неекономічним блефом, бо вони можуть лише до певної міри доповнювати раціональне розміщення населення.

На жаль, немаємо цифрових даних про катастрофічне зменшення на Україні площі (і кубатури) всередині територіяльних вод, в наслідок обміління рік, знищення штучних водосховищ, осушення болот тощо. Не думаємо, розуміється, що осушення болот не треба робити. Для нас не байдуже інше — зменшення суми запасів і водної поверхні на землі веде до важкопоправного погіршення цілого природно-кліматичного комплексу. Отже треба, щоб обміління рік, осушення болот і т. ін., та втрата, в наслідок цього, частини активнодіючих на природно-кліматичні умови вод компенсувалась іншими заходами. До певної міри ця компенсація до 1917 року відбувалась кількома десятками тисяч штучних озер і ставів, які на протязі тисяч кільометрів перетворювали дрібні річки і струмки в східцеподібні резервуари води, загачені греблями з вербами. Греблі на багатьох більших річках (Буг, Удай, Горинь, Синюха, Інгулець та інші) доповнювали цю систему водозбереження. А що це означало, досить згадати, що від весни і до жнив у багатьох ставках та інших штучних водосховищах рівень води знижувався на 1—2, інколи й більше метрів, цебто такі ставки були не допоміжним, а важливим фактором водорежиму даної місцевости.

За останні 30 років водне господарство України зруйновано до краю і вплив його як позитивно корегуючого фактора природно-кліматичних умов краю обнизився.

Крім погіршення кліматичного режиму від руйнації водного господарства України, ми маємо величезні народньо-господарські втрати: дарова водна енергія рухала багато тисяч млинів, олійниць, крупорушок, січкарень, місцевих електростанцій і т. ін., у всіх цих водосховищах велось рибне господарство, що видавало сотки тисяч пудів риби і т. ін. Ми твердимо, що заміна »підливних« і »наливних« водних колес наших старих сільських млинів на турбіни в поєднанні з дальшим раціональних розвитком водного господарства **як фактора, що змінює клімат насамперед**, побічно видало б дарову енергію кількох Дніпрогесів, видало б сотні тисяч центнерів риби і водоплавної птиці, штучне зрошення садів і городів тощо було б **додатковим вислідом водного господарства.**

2—3 міл. га плодових садів, крім видачі десятків міл. центнерів фруктів, в поєднанні з селищними забудовами і деревонасадженнями, створили б водозберігаючий і вітрозахисний комплекс, в порівнанні з яким ефект 2—3 міл. га ялових вітрозахисних смуг мало що вартий.

Незалежно від цього, з 2—3 міл. га садів

не менше 30—40% площі одночасно використовується під городні та польові культури, що неможливе в вітрозахисних смугах.

Ми стверджуємо таке:

а) В наслідок хижацького нищення природніх й культурних факторів кліматичного комплексу, природно-кліматичні умови для сільського господарства України в останніх десятиріччях значно погіршилися. Дальше збереження структури і відносин в сільському господарстві України в його теперішних формах вже в найблищі десятиріччя приведе до »сагаризації« просторів України, до перетворення її в »дике поле«.

б) Лише найширша децентралізація цілого населення і передусім хліборобського, яке сумою своїх сіл, хуторів і селищ з будівлями, садами, городами і т. д., разом з розвинутою системою водного господарства (водозбереження, водозахисту і водорозподілу) разом із збереженням і поширенням площі наявних лісів припинить деградацію і відновить природно-кліматичній комплекс України.

В цьому сенсі нам не треба забувати грізних мементо морі багатьох країв: сучасна система водного господарства середньої Азії охоплює сільсько-господарською культурою лише деяку частину просторів, що тисяча літ тому була квітучим краєм, у сучасних США мільйони га площі, в наслідок хижацької експлуатації, доведені до пустельного стану вже на наших очах.

Подібні загрозливі процеси відбуваються нині на Україні.

3. Енергетика сільського господарства України

Енергетична база сільського господарства України до 1928—29 років — початку суцільної колективізації складалась з коней, великою мірою волів, механічної енергії десятків тисяч водяних і вітряних двигунів (дарова енергія), кількох тисяч пересувних і стаціонарних парових (почасти нафтових) двигунів, що працювали на соломі (молотьба на півдні України), на дровах, торфі, камяному вугіллі.

В наслідок колективізації, ця енергетична база дуже ослаблена: з 5,5 міл. коней, що їх мала Україна (в межах УССР до 1939 року) в 1916 і 1928 роках, в 1935 році залишилось лише 2.5 міл. коней (нині ще гірше), воли зникли майже зовсім (воли робоча сила і нагромадження м'ясних ресурсів), десятки тисяч водяних і вітряних двигунів (млини, електростанції тощо) знищені або доведені до крайнього занепаду в наслідок багаторічної експлуатації без реставрації, парових двигунів (дуже економічних) на місцевому паливі майже зовсім не лишилось. В українському селі основною енергетичною базою став бензиновий (чи керосиновий) двигун — трактор, автомашина і нафтовий двигун, а всі інші енергетичні ресурси стали допоміжними (кінь, водяна енергія, солома, торф, природний газ, навіть камяне вугілля).

Така »реконструкція« енергетичної бази сільського господарства України призвела до повного його економічного (і політичного) поневолення і занепаду. А це видно ось з чого:

а) Машинотракторний парк у вигляді оплати за роботу забирає до одної третини гуртового збору хліба, що практично дорівнюється річному раціонові 10—12 міл. коней. Таким чином, український селянин утримує в натурі 2,5 мільйони коней і віддає за послуги машинотракторного парку зерна, достатнього для утримання ще 10—12 міл. коней, цебто разом утримує до 14,5 міл. коней замість потрібних для цілого господарства, навіть на основі колишньої недосконалої організації, 5—6 міл. коней. А сам ходить пішки, бо український селянин давно забув, як то їздять на роботу, в гості й на базар — кіньми.

б) Переставлення енергетики сільського господарства на нафту і бензину економічно і технічно не рентабельне, бо воно усуває використання місцевих дешевих або й дарових енергетичних ресурсів. Крім того, що механічна енергетична база спричиняє, як згадано вище, погіршення природно-кліматичного комплексу і занепад сільського господарства та винародовлення краю, сільське господарство України на нафтово-механічній енергетичній базі в першу-ліпшу хвилину паралізується, як тільки дезорганізувати подачу нафто-продуктів — і три чверти землі не буде засіяно. Далі — 500—600 тисяч голів волів — це м'ясний раціон для цілорічного прохарчування двомільйонової армії. Немає волів — ріжуть корів і телят.

Жива енергетика — це механічна робота, продовольчі ресурси і відродження врожайности грунту (гній). Жодна механічна енергетика і хемія цього органічного комплексу замінити не може.

Советська політика тракторизації України поставила українського хлібороба і українське сільське господарство (та й цілу економіку) в становище, **коли він кожної хвилини, на наказ з Кремля, може бути залишений голіруч з голою землею,** цебто підірвала в корені економічну потенцію відрубности і суверенности краю.

Кожний економіст, агроном, політик мусить усвідомити ролю советського трактора і комбайна в економічній руйнації, поневоленні і визиску українського хлібороба та всього сільського господарства. Треба рішуче викинути з голови дурійку, що в »українських руках, в українській державі« трактор советської системи стане всюди позитивним фактором. Так думати значить нічого не розуміти. Трактор (синонім механічної енергетики сільського господарства) в советському його сенсі є в Аргентині, почасти в США і Канаді, цебто в півпустелях типу незалюднених просторів СССР. Жодна країна в світі зі щіль-

ністю населення, близькою до української, не знає трактора в його ролі советського, американського чи аргентинського колхозно-латифундійного типу. Трактор невеликий, на важкому паливі в Европі широковживаний в комбінації з кіньми, волами, навіть коровами, водною та електричною енергією в індивідуальному господарстві европейського селянина, при чому він, цей трактор, не становить основної енергетичної бази, а є лише його складовою, більшого чи меншого значення, часткою.

Ці проблеми — основні для розв'язання питань суверенізації і суверенної розбудови сільсько-господарської економіки України.

Проф. Ю. Горовий

»Про український ренесанс XX століття«*)

Те, що сказане вище про СССР в цілому великою мірою стосується підсоветської України. Це була офіційна лінія »в культурному будівництві« партії, що в основному відповідала настроям і духові мас російського народу, пройнятих ненавистю до »буржуїв« і до »буржуазної культури«.

Ця лінія проводилася уперто й жорстоко по цілому СССР. Проводилась вона й на України. Балачки про те, що до 1932—33 рр. Україна була більш-менш самостійна, що в ній здійснювалися гасла жовтневої революції про права народів, — чистісінька байка, яку можуть приймати за правду лише дуже наївні люди, що не мають поняття про природу большевизму.

»Генеральна лінія ВКП(б)« дуже часто мінялась, але найхарактерніші рисі її — тоталізм і пов'язаний з ним безоглядний терор, накидання масам своєї ідеології і жорстока боротьба проти інших ідеологій, — залишилися незмінними. Ми наводили вище висловлювання молоденької комсомолки Варі-Октябрини, що обурювалась на учительку, яка вимагала від учнів знання назв німецьких і французьких міст.

»Тепер ми на світі перші, — кричала вона, —нехай закордоном учать наші міста, а не ми їхні. Ми будуємо новий світ!«

Це було 9. 5. 1923 р., а в 1946 р. майже в таких самих виразах на великих зборах висловлював своє обурення генерал Жданов з приводу того, що письменники СССР, країни яка перемогла німців у війні, сміють знаходити щось гарне в »гнилому« заході. Отже смішно навіть думати про те, щоб большевики на якийсь довший час допустили існування окремої незалежної лінії й розвитку української культури. Сам СССР, з моменту оголошення її, була мітом, тактичним заходом большевиків з пропагандивною метою. Це навіть швидко зрозумів безхребетний Винниченко, що побув два дні комісаром і втік закордон, ганебно покинувши »незалежну українську республіку«.

Тому вже в перші роки революції большевики насаджували на Україні те ж саме, що і в Московщині. Ще більше ніж в Московщині, тут переслідувалась церква, так само руйнувалась стара школа, так само нацьковувались учні проти учителів і батьків. Так само як і в Московщині, але ще з більшою жорстокістю нищили большевики на Україні інтеліґенцію.

З такою ж самою жорстокою упертістю вони насаджували у нас свою ідеологію.

Так, як і в Московщині, вони розкладали наше населення морально. Поширювались серед молоді погляди на статеві стосунки, як на виключно біологічні явища, що не мусять підлягати ніякими обмеженням.

Дехто на доказ самостійности України в культурному розвитку, вказує на існування своєї системи народньої освіти, а також напрямки в роботі УНДІП'у (інститут наукової педагогіки).

Це велике непорозуміння.

Україна дійсно в перші роки революції мала систему народньої освіти, відмінну від системи РСФСР. Особливість її полягала в тім, що загальноосвітня школа в УССР мала семирічний курс навчання, а в РСФСР — дев'ятирічний. Крім того технікуми в РСФСР трактували як середні професійні школи, а в УССР, — як вищі школи »вузького фаху«.

Нічого українського ця система в собі не мала. Навпаки, вона різко суперечна з поглядами передових українських педагогів, які вважали шкідливим явищем передчасну професіоналізацію освіти і обстоювали думку про потребу ґрунтовної всебічної загальної середньої освіти, бо лише вона може бути справжньою освітою для освіти вищої.

Ці думки були зафіксовані в резолюціях всеукраїнського педагогічного з'їзду в Києві в 1927 р., де між іншим стоїть теза про восьмирічну (без початкової) середню загальноосвітну школу.

А автори советської системи мали на увазі не традиції українського народу, не інтереси його, а виключно вчення Маркса про політехнічну школу, яка дає теоретичну і практичну підготову до праці на виробництві.

---

*) Початок в ч. 11-12. Стаття порядком обговорення. Редакція.

Вони були певні, що чим раніш приступлять учні до професійної підготови, тим краще буде здійснене завдання школи — готувати кадри для виробництва, особливо коли мати на увазі брак в той час кваліфікованих робітників в СССР. Авторам цієї системи здавалася, що така система більше відповідає завданням комуністичної партії, ніж система РСФСР.

Такі думки проводив латиш Ряппо в своїх писаннях і виступах на всеукраїнських педагогічних конференціях у Харкові.

Зрозуміло, що ця система ставила Україну в гірше становище щодо освіти, ніж система в РСФСР. Цим і можна з'ясувати, що ЦК ВКП(б) не заперечував проти цієї системи.

Те ж саме треба сказати й про УНДІП. Крім мови нічого українського в ньому не було. Навпаки, всі прагнення робітників інституту були спрямовані на те, щоб робота його найбільше відповідала вченям большовицьких вождів.

Головними фігурами в інституті були Соколянський і Залужний. Обидва вони із шкіри лізли, щоб бути найпередовішими марксистськими педагогами. Обидва вони були не дуже мудрі люди, і їм здавалося, що найбільш відповідає духові марксизму рефлексологічна течія в галузі педагогіки, бо вона, як вони думали, найбільш матеріялістична. Отже, виходячи з таких засад, Соколянський побудував »рефлексологію і педагогіку особистости«, а Залужний — »рефлексологію і педагогіку колективу«.

Ці »наукові концепції« були такі механістичні, що трудно припустити, щоб самі автори серйозно ставилися до них. Особливо штучно була побудована Залужним клясифікація колективів. В 1936 р. він з легким серцем сам визнав безглуздя своїх концепцій.

Діяльність Соколовського й Залужного дуже шкідливо відбилася на стані педагогічної теорії і практики на Україні.

Проголошуючи свої »теорії« единомарксистськими, вони називали психологію містикою і попівством, психологічні терміни, як напр., »пам'ять«, »увага«, замінювали термінами рефлексологічними: »репродукція«, »домінанта« і т. ін.

Діяли вони по-диктаторськи, особливо Соколянський... Часто, виступаючи на зборах педагогів, Соколянський подавав свої »тези« як щось непогрішиме, як останнє слово марксистської мудрости. При найменшому запереченні він брутально накидався на опонента, обвинуваючи його в контрреволюційности. А в умовах большевицького терору це було дуже небезпечно, і це добре знав сам Соколянський.

Мало того, він втручався в роботу педагогічних вузів, вимагаючи звільнення педагогів, що не згоджується з його »теоріями«.

Тому рідко хто виступав проти нього. Більшість мусіла погоджуватись з цими дурницями і керуватися ними в своїй теоретичній і практичній роботі.

Під впливом Соколянського були побудовані навчальні пляни педагогічних шкіл, з яких було викинуто не лише психологію, а й педагогію.

Для кожного педагога зрозуміло, яким тяжким ударом це було для педагогіки й шкільництва на Україні*).

Такого безглуздя в ті роки не було в Московщині. В педагогічних школах Ленінграду й Москви викладалась рефлексологія, як вчення про діяльність вищої нервової системи в дусі І. Павлова, але разом з тим викладалась психологія й педагогія.

Отже вбачати в обскуранській і шкідливій системі освіти на Україні, а тим більше в діяльності УНДІП — щось своєрідне українське — це значить виявляти або власний обскурантизм, або неосвідомленість в історії большовицької революції на Україні.

Все це було виявом виключно рабського плазування перед большевиками гірших елементів української інтеліґенції.

Але поряд з офіційною большевицькою »лінією«, в Україні в перші роки революції діяли суто **національні,** пов'язані органічно з традиціями українського народу та з його визвольними змаганнями, напрямки.

З великою енерґією ці сили виступили в скорому часі після **лютневої** революції 1917 р., але продовжували діяти і в перші роки після жовтненої большовицької революції.

Насамперед маємо відзначити надзвичайно цікавий і многонадійний рух в галузі освіти.

Накреслювалась своя національна українська педагогічна система, в якій поєднувались українські традиції і досягнення передової европейської й американської педагогіки.

В творенні її брали участь не лише педагоги-теоритики, а й видатні практики.

За короткий час українська школа здобула великі досягнення.

Зокрема треба відзначити першу українську гімназію в Києві і Б-у гімназію ім. Стешенка в Полтаві.

В обидвох цих школах, як і в інших українських школах, дуже високо стояло національне виховання молоді, розвивалися творчі здібності учнів.

Вула реалізована думка американського педагога Джої про школу й суспільство.

Вплив школи на навколишнє населення був великий і благодійний.

На шкільні вистави, літературні ранки й вечори сходилися батьки й родичі учнів і, вражені красою співів, вистав, естетичним виглядом школи, проймались любов'ю до української школи й мистецтва.

---

*) ПРИМІТКА: На жаль цей рефлексологічний механістичний підхід до псіхологічних проблем оживає у нас на еміґрації тої, коли навіть совєтська наука його останніми часами відкинула

Як в XVII ст., культурно-освітня справа на Україні спиралась на свідомості широких мас населення. Селянство зрозуміло всю вагу національної освіти і, як сказано вище, засновувало не лише початкові школи, а й гімназії в селах.

Розгорнули роботу »Просвіти« як на селах, так і в містах. При них організувались читальні, ставились вистави, читались лекції, на які сходилися сотні слухачів. По містах організовувались народні університети, в яких читали лекції кращі професори.

Міць культурно - національного руху на Україні, його народність особливо виявилась за часи денікінщини.

В серпні 1919 року генерал Май-Маєвський видав наказ, за яким українські школи позбавлялось права на державне утримання. У відповідь на це українці організували »товариство української культури«, що взяло в свої руки справу шкільної і позашкільної освіти. Кошти на нього давали кооперативні об'єднання.

Під керівництвом товариства шкільна справа ані трохи не зазнала шкода від наказу Май-Маєвського. Навіть з матеріяльного боку українські школи стояли краще, ніж школи з російською викладовою мовою.

Товариство утримувало також народні університети й організувало українську молодь в гуртки »Молодого українського громадянства«.

Про міць культурно-освітнього руху в Україні на початку революції свідчить, між іншим, такий факт.

В 1919 р. до Короленка приїхав у Полтаву один російський письменник. Ознайомившись з культурно-освітньою справою на Полтавщині, він сказав: »Коли Україна й далі буде йти такими ж темпами в освіті, вона через якихось десять років набагато пережене нас, росіян«.

Буйно розцвітало й українське письменство.

Повні надій на світле майбутнє творять такі видатні поети як Чупринка, Олесь, Рильський, Зеров, Филипович, Филянський та ін.

Та найяскравішою постаттю серед них безперечно був Тичина. Його творчість подавала надії на те, що дійсно почнеться нова, блискуча ера в історії українського письменства.

З одного боку, він відновлює традиції старого Києва, а з другого, — підносячись на верховини надхнення, творить нові мистецькі форми.

Тичина повертається на той шлях, на якому стояла творчість Шевченка.

Поети й письменники післяшевченківської доби під впливом російського нігілізму відійшли від релігії, а дехто з них став навіть на ґрунт атеїзму.

Поезія Тичини, як і поезія Шевченка, пройнята духом високої релігійности, що підноситься на незрівняну височінь. В поезіях Тичини відчувається старий Київ, з його глибокою вірою в Матір Божу — заступницю миру християнського, відчуваються дзвони київських церков. Високому змістові поезій Тичини відповідає прекрасна форма їх.

Особливо привертає до себе увагу те, що вона своєрідна і в той же час дуже близька до форм нашої народньої творчости.

Отже Тичина, будучи національним поетом, в той же час був на шляху до того, щоб стати всесвітнім поетом.

Великі досягнення має також український театр. Утворюються такі славетні театральні колективи як »Березіль«, на чолі з талановитим Курбасом, театр ім. Франка, ім. Шевченка.

Організовуються видавництва.

З'являються видання українських клясиків з прекрасними передмовами.

Розвивається й матеріяльна культура: росте кооперація як споживча, так і виробнича. На ринку з'являються чудові українські килими, вишивки, різьбяні роботи, мистецькі гончарні вироби і т. ін.

Це був справжній український ренесанс. Як і в західньо-европейському ренесансі, в ньому органічно поєднуються елементи різних культур, як і там — нові досягнення базуються на кращих національних традиціях.

Український ренесанс XX ст. виявив, які великі здібності до культурної творчости має український нарід, які коштовні вклади він міг би зробити у скарбницю всесвітньої культури.

Але цей ренесанс нічого спільного не мав з офіційним курсом большовизму. Навпаки, він був в засаді ворожий чужому для України большовизмові і повів боротьбу проти нього.

Типова риса культурного руху на Україні — це його всенародність.

Тим часом, коли наші політики гризлись між собою та руйнували українську справу, на ниві культурної роботи йшла дружня праця, в якій брали активну участь інтеліґенція і українські народні маси. Це була справжня весна в історії українського народу, це був справжній ренесанс.

Та, на горе Україні, цей ренесанс тримався дуже короткий час. Квіти нашої весни швидко побив большовицький мороз з півночі.

Як згадано вище, на Україні діяла офіційна лінія большевицької партії, вкрай ворожа нашому національному відродженню. Лінія ця діяла дуже хитро й підступно. Кинувши гасла про права народів на самостійне політичне життя, проводячи офіційно українізацію освіти й адміністративних установ, большевики нищили свідомих українських діячів, уперто прищіплювали нашому населенню большовицьку ідеологію, обертали Україну в колонію большовицької Москви.

Але поки ще треба було вести збройну боротьбу проти української армії й повстанців,

большовики були більш - менш обережні і приховували свої хижацькі кігті.

Потім, коли збройна боротьба припинилася і большовики приступили до »мирного соцбудівництва«, тиск на український національний рух значно посилюється.

В першу чергу большевики подбали про те, щоб найти для себе опертя в масах українського народу, розколоти його й посіяти запеклу ворожнечу між окремими прошарками його.

З цією метою по селах організовуються комнезами, яким віддаються на поталу »куркулі« і »середняки«.

З цією ж метою по фабриках і заводах, в школах і державних установах, в містах і селах організовуються партійні і комсомольські »ячейки«, що стають безпосередніми агентами большовицької влади. З допомогою їх провадиться пропаганда большовицьких і антиукраїнських ідей. Особливо злісна агітація провадиться проти »петлюрівщини« і »самостійників«. »Петлюрівщину« большовики вбачали не лише в збройній боротьбі за самостійну Українську Державу, а і в прагненнях розвивати українську культуру.

З допомогою комнезамів, партійців, комсомольців і сексотів ЧК большевики виявляли активних українських діячів і нещадно нищили їх.

Цей тиск особливо посилився з 1924 року, коли большевицьку владу взяв у свої руки Сталін.

Отже цей рік можна вважати за кінець українського »ренесансу«.

Діячами його (ренесансу) були національно-свідомі українські інтелігенти, що зберігали зв'язки з українськими національними традиціями і з надхненням працювали для свого народу. Діячами його була національно-свідома молодь, особливо студентство. Діячами його були маси національно-свідомого селянства і міщанства.

Те, що діялось, починаючи з 1924 року, не можна вже назвати ренесансом. В УССР все більше й більше посилюється терор, який набирає тут значно гостріших форм, ніж на Московщині. Національно - культурний рух, початий в 1917 р., не міг, звичайно, припинитися. Дві течії в політичному й культурному житті на Україні ще борюються, але перевага большевицької течії все більш і більш стає безсумнівною.

В цій боротьбі впали найвидатніші наші культурні діячі, члени СВУ, які були носіями ідей українського ренесансу.

Ті, що залишились — Курбас, Остап Вишня, Рильський, Филипович, ряд наукових робітників, кооператори — Шульга й Огородний, продовжували боротьбу, але це не була відверта боротьба, в якій міцніють і зростають сили борців. Це основному було пристосовання. Свідомі українські діячі силою обставин примушені були робити большевицьке діло. Маскуючись (а без того загрожувала негайна ліквідація), вони в окремих моментах своєї роботи намагались провадити національні українські ідеї. Але це здебільшого кінчалося катастрофою. ЧК чи ҐПУ з допомогою сексотів швидко викривали »ворога« й нищили його. Настороженість і пильність большевиків була надзвичайна, часто навіть мала хворобливі форми. Тому часто гинули навіть цілком лояльні люди, що, застрашені большевицьким терором, залишали всякі думки про будь-який опір і бажали лише зберегти життя своє й своєї родини.

Але в цей період приходять до праці люди, не пов'язані з українськими національними традиціями і навіть ворожі їм.

Це насамперед денаціоналізовані елементи міста й села, про які я згадував раніше.

Крім того, до ширшої співпраці з большевиками стали люди, що, залишаючись свідомими українцями, в той же час не мали міцних зв'язків з нашими традиціями та вірили в те, що большевицька революція принесе Україні нове, побудоване на справедливості, життя.

До цього типу людей належало, між іншим, чимало галичан, ще еміґрували до Великої України. Як приклад, можна вказати на родину Крушельницьких, що були з переконання комуністами, щирими прихильниками большевиків; на Яворського, і з менш відомих — на Замору.

Значна кількість большовицьких діячів вийшла із українських вузів. Для них особливо переконливим доказом позитивної ролі большовизму в розвитку культури на Україні був той факт, що лише совєтська влада дала їм можливість отримати вищу освіту.

Деякі з них були відвертими й щирими прихильниками большевицької Москви, співпрацюючи з ЧК-ҐПУ.

Це мало форму боротьби проти своїх ідейних ворогів, а, подруге, цього вимагала безоглядна партійна дисципліна. Пригадується активна комуністка, жінка відомого партійця Олексієнка, що виступала під прізвищем Чабан. Вона відверто заявляла: »всі комуністи — чекісти«.

І цього не троба забувати ні тим, хто відійшов від комуністичної партії і став українським діячем, ні тим, хто має справу з колишніми комуністами.

Нарешті ще була одна група активних співробітників большевиків. Це ті, що в 1917—1920 роках брали активну участь в українському національному рухові, особливо в збройній боротьбі, а потім »покаялись« і заявили про своє бажання вірою і правдою служити комуністичній партії.

Це були найнебезпечніші люди. Вони знали, що їм кожну хвилину загрожує смерть і що їх може врятувати лише собача служба большевикам, і тому для врятування себе йшли на все.

Але багато людей всіх названих вище категорій все ж таки знищено.

Большевики з самого початку революції з великим підозрінням ставились до українців і нещадно нищили українську інтелігенцію.

Дехто з цих людей, що пішли за большевиками, покінчили самогубством. І це не тільки інтелігенти, а й прості люди.

Пригадується такий випадок. В 1932 р. з наказу комуністичної партії органи советської влади безоглядно грабували українське селянство, забирали у нього до останнього зерна збіжжя і цим утворили на Україні страшенний голод. В с. Ч. особливу большевицьку ретельність виявив голова сільради, що походив із селян-незаможників. Його жорстокість у »викачуванні« збіжжя переходила всякі межі. В наслідок цього вмерло 2/3 мешканців села.

В кінці літа 1933 р. в Ч. приїхав відповідальний партієць із міста і скликав селянські збори. Голова сільради сподівався, що на них буде оголошена йому подяка за ретельну роботу, але вийшло інакше.

Відповідальний партієць говорив про перекручення лінії партії в збиранні збіжжя з селян і об'явив злочинцем голову сільради. Той був приголомшений і з відчаєм казав: »чи ж я не старався для советської влади?«.

Після зборів він пішов додому і застрелився.

Зрозуміло, що в таких умовах не могло вже бути ніякого ренесансу.

З 1924 р. на Україні починає швидко занепадати все те добре в галузі національної культури, що було зроблено в попередні роки.

Спиняється здоровий розвиток національної освіти. Ще до цього була введена єдина большевицька система освіти й тому українські гімназії були перетворені на семирічки. Поки большевики не змінили своєї влади на Україні, кращі наші педагоги в своїй роботі хоч часткою здійснювали високі ідеї національної освіти й виховання. З 1924 р. це стало неможливим. В школах була застосована пильна контрола і шпіонаж. Особливо велику участь цьому брали комсомольські й піонерські організації.

Кращі українські педагоги були заарештовані і в значній кількості знищені. Багато було заарештовано й вузівських професорів, особливо в зв'язку з процесом СВУ. На місце добрих висококваліфікованих шкільних і вузівських директорів, професорів і вчителів прийшли малоосвічені, але нахабні и самовпевнені партійці.

Починається період большовицьких експериментів в галузі освіти. Большовики пробують застосувати в своїх школах найновіші системи й форми навчання: комплексну систему, далтонський ляборатoрний плян, методу проєктів. Але все це вони переробляють в дусі комунізму й колективізму. Наслідки цього на Україні були ще жахливіші, ніж у РСФСР. Вищі школи зовсім занепали й випускали в буквальному розумінні безграмотних, але поряд з тим до останньої міри самовпевнених людей, переповнених »дерзанням«. В середніх і початкових школах дійшло до того, що в 1929—31 р. учні значну частину часу, замість того щоб вчитись в школі й набувати знань, працювали на колхозних полях, збирали для держави »утіль« або займались т. зв. громадською роботою.

Дуже занепала й виховна робота в школі.

Студентам і учням прищіплювали атеїзм, неповагу до старших і до національних традицій. Молодь морально розкладалась. Натомість пристойність в поведінці, стриманість і чемність визнавалась за ознаки »буржуазности« і жорстоко висміювались. Але найбільшою болячкою того часу було шпигунство й доносництво. Молодь доносила на своїх професорів і вчителів, на товаришів і навіть на своїх батьків. Останнє визнавалось за вищий прояв »героїзму«.

Щось подібне до цього робилось і в українській літературі.

Українські письменики повинні були стати на большовицьку службу. Ті, що зберігали письменницьку гідність і національну честь як напр. Филипович, Зеров, Філянський, Косинка та інші були заарештовані й безслідно зникли. Ті, що залишились, пішли на большовицьку роботу. Між ними були й найздібніші наші поети Тичина й Рильський. Надзвичайно обдарований творчими здібностями Тичина виявив себе як жалюгідний боягуз. В 1934 р., коли піднялася хвиля переслідування української інтелігенції, він, як блазень, писав у »Комуністі«: »Чого мені боятися? Я партією провірений і перевірений».

Для української літератури Тичина й Рильський фактично загинули: обидва вони перетворились на жалюгідних панегіристів Сталіна й комуністичної партії.

Кількісно українська література дуже зростає. З'являється велика кількість нових письменників і поетів. В самому Харкові вони заселюють величезний будинок »Слово«. До письменства потяглося багато селянської молоді. Утворюються письменницькі професійні організації: »Плуг«, »Гарт«, »Вапліте«.

Але якісно українська література занепадає: її характеризують безідейність, нещирість, підлабузництво, відрив від свого народу.

Дійсність відбівається в ній, як в кривому дзеркалі. Характеристичною фігурою цього періоду був блазень Семенко. Він оголосив себе генієм і заявляв, що він піднісся вище Шевченка, підносячи читачам такі »вірші«:

Хайль семе нкомі
Мхайль кохайль альсе комих
Мхай месен михсе охай
Мхайль кмс менх мих мих
Семенко енко нко Михайль

Семенко Михайльсе менко
О семенко михайль!
О михайль семенко.

Питаєш, було, чи це є божевільна людина? Відповідь на нього дає в одному вірші Семенка маленька донька »поета« Ірочка - Ірокез: »Семенко — великий жулик, пан футурист«.

Відповідь — точна й вірна. Семенко дійсно — великий жулик, породжений жахливою добою.

Доводиться дивуватись, що дехто з наших літературознавців на еміґрації ставить цього »поета« поряд з високоталановитим і надхненим поетом Олесем.

Відірвана від народу та його традицій, совєтська українська література дуже холодно сприймалась більшістю українців, особливо тих, що не втратили національної свідомости. Культурні діячі, що працювали ще за попереднього періоду українського національного руху, обурювались, що молоді письменники пішли в лакеї до большовиків.

Так, наприклад, дуже гострі лекції проти них читав талановитий літературознавець проф. Шепотьєв, що потім був обвинувачений в приналежності до СВУ і зліквідований большовиками.

Найбільшою популярністю користувались твори Куліша, Остапа Вишні, Яновського, Підмогильного, себто твори письменників, що ближче за інших стояли до народу і його традицій і були українськими патріотами.

Особливо високою художністю, глибиною змісту відзначаються твори М. Куліша »Народній Малахій« і »Патетична соната«. Вони заслуговують того, щоб увійти у всесвітню літературу і стати поряд з творами кращих европейських драматургів.

Але саме творчість Куліша своїм змістом і формою свідчить, що період, в який він писав, ні в якому разі не можна назвати ренесансом. »Народній Малахій« є фактично зла сатира на тодішню совєтську Україну, що є за Кулішем, божевільна або люпанарій. Совєтська українізація подана в п'єсі могутнім і разючим мазком. Коли нещасна повія Оля співає пісню »Патєряла я калечко«, Малахій урочисто каже: »Україна співає«. Мрії Малахія про голубу республіку, що, мабуть, були мріями самого автора, — внутрішньо суперечливі. Можливо всепереч своїм замірам, як це часто буває у великих художників (напр. у Гоголя) Куліш довів у п'єсі з разючою силою безглуздя і безпідставність їх.

Талановитою сатирою на совєтську дійсність в період після 1924 р. є вся творчість Остапа Вишні, і не тільки сатирою на село, а й на місто (згадайте »Жилкооперацію«).

Але Куліш, Підмогильний, Яворський, Остап Вишня тепер уже були винятками серед маси виконавців »соціялістичних замовлень« партії. Типовими фігурами серед українських совєтських письменників були не вони, а Первомайські, Кулики й Копиленки.

Отже не дивно, що кращі українські письменники цього жахливого періду не могли бути терпимі совєтського владою і були кінець-кінцем вилучені з совєтського суспільства.

За найвизначнішу фігуру серед письменників Східної України за останні 25 років літературознавці визнають М. Хвильового.

Питання про його ролю в українському національному рухові та в українськім письменстві — надзвичайно складне. У науковому робітникові можна ще відділяти ученого від людини, бо тут на першому місці стоїть процес логічного мислення (хоч безперечно мають місце й інші психічні процеси, але порівняльно другорядне). Але в мистецькій літературній роботі це неможливе, бо тут людина виступає як суцільна особа з усіми своїми властивостями інтелектуальними, емоційними та вольовими. Тому то в історії літератури завше подається не лише характеристика творів письменика, але й його біографія та особиста характеристика.

Хто ж такий Микола Хвильовий?

Справжнє прізвище його — Фітілов. Народився він 1 грудня 1893 р. в Тростянці на Харківщині. Походив з робітничої сім'ї. Під час першої світової війни був у війську. В перші ж роки революції вступив у комуністичну партію і працював в ЧК. Тоді ж розпочав літературну роботу. Заснував Вільну Академію Пролетарської Літератури. Большовицька влада переслідувала його за націоналістичні ухили. Хвильовий покінчив життя в 1933 р. самогубством. Такі короткі відомості з біографії Хвильового. В чім його заслуги перед українським народом? Головна — в тому, що в страшні роки панування большевиків засвідчив відданість Україні своєю смертю.

Велика заслуга його полягала також в тім, що він сміливо кинув гасло розриву з Москвою і орієнтації на психологічну Европу.

Але все це не дає права вбачати в Хвильовому основоположника нової ери в українській літературі, подібного до Котляревського або Шевченка. Його не можна також ставити поряд і з Франком, та Л. Українкою. Дуже велика різниця в творчих здібностях, широті та глибині знань, величезна різниця в літературній спадщині.

Крім того, Шевченко, Л. Українка, Франко — люди кришталевої чистоти. Сказати цього про Хвильового не можна. Це не тільки комуніст, але і чекіст. Багато українських інтелігентів, прочитавши оповідання Хвильового »Я романтик«, в якому син — чекіст (Павлік Морозов Ч. 2, тільки гидкіший) убиває рідну матір, запитували себе — чи не автобіографічне це оповідання, — і не могли після цього читати Хвильового.

Лозунг »Геть від Москви« цілком вірний, як лозунг політичний. Історія мусить нас нарешті переконати, що з росіянами ми каші

не зваримо, аж поки вони на завше не відмовляться варити спільну кашу з нашого пшона і нашими дровами. Нам треба прагнути до того, щоб мати свою хату, де »своя правда і сила, і воля«.

Але орієнтація може бути різна. Одним способом орієнтувався на Европу Петро І, що вирішив махом закреслити минуле свого народу та його традиції й зробити Росію европейською державою. Інакше орієнтувались на Европу наші культурні діячі 16—17 ст., які широко використували здобутки европейської культури, але не поривали з народним традиціями. Фактично вони орієнтувались на свій нарід, беручи від освічених сусідів те, що було корисно для нього.

Коли б цим шляхом пішли наші сучасні культурні діячі, то це означало б, що: 1) ми маємо створити свою самостійну державу; 2) ми мусимо прагнути до того, щоб вона стояла нарівні з передовими державами Европи: піднести на високий рівень індустрію й сільське господарство, використавши максимально наші природні багатства, розвинути в себе науку, техніку й мистецтво, беручи від Европи й Америки все краще, що вони мають, відкидаючи все шкідливе для нас; 3) ми мусимо зберігати своє націнальне »я«, шанувати свої кращі традиції та видатних культурних діячів нашого минулого.

Але не на цей шлях вказував Хвильовий. Йому, як видно, миліший був шлях Петра. Мріючи про індустріяльну Україну, він занадто нехтував наше село, нехтував він і наші національні традиції і наших культурних діячів 19 і початку 20 сторіччя. Все це було для нього »хуторянщиною«. Дехто з українських літераторів дотримується тієї думки, що мати з оповідання Хвильового »Я — романтик« — є символ старої Україні, що її вбиває Хвильовий. Може це й так.

Та це й не дивно. Хвильовий — не Марко Вовчок, що не будучи з походження українкою, зрослася з українським народом і полюбила його. Хвильовий зріся з українським містом, зріся, може, з робітництвом, але не розумів більшої частини нашого народу — українського селянства, не розумів він і його традицій, в яких дуже багато є цінного.

Приклонники Хвильового якраз і вбачали головну заслугу його в тім, що він наніс удар по »просвітянщині«, »Грінченківщині«, »хуторянщині«, »каганцівці«. Ці люди виховані здебільшого в умовах СССР, не знаючи докладно ні українського села, ні української дореволюційної інтеліґенції, маючи про них дуже наївну й хибну уяву. Вони уявляють наших селян темними хліборобами, що певно тримаються примітивних форм сільського господарства. Тим часом наше село, починаючи з 1906 р., швидко машинізувалося, заводило культурні сади, почало розводити кращі породи домашніх тварин, застосовувало нові системи сівозміни й способи обробітку землі. Вони не знають або не хочуть знати того, що перед революцією наше село мало значно більше машин (плуги нових систем, дискові и пружинні сівалки, кільчаті котки, екстерпатори, косарки, молотарки, віялки, рядові просорушки і т. ін.), ніж за перші роки советської п'ятирічки. Вони не знають або не хочуть знати того, що наші селяни вже до революції цілком усвідомили важливість освіти й прагнули до неї.

Так же невірно уявляють ці люди й дореволюційну українську інтеліґенцію. Їм здається, що остання виключно захоплювалась чисто етнографічним прикметами нашого села (»шароварщиною«) і примітивним побутом (»хуторянщиною«) й хотіла б бачити Україну лише аграрною і в ніякому разі не індустріяльною.

В дійсності цього не було.

Ніхто з серіозних українських інтеліґентів кінця 19 і початку 20 сторіччя не захоплювався »шарованщиною« й »хуторянщиною«: більшість інтеліґенції негативно ставилась до акторських колективів, що ставили такі п'єси як »Сатана в бочці«, або навіть »Сватання на Гончарівці« і виставляли на сцені українського селянина, що завше п'є, співає й танцює.

Ніхто з серйозних українських інтеліґентів кінця 19 і початку 20 століття не думав, що Україна назавжди мусить залишитися виключно аграрною країною. Вони добре розуміли, що одною з найважливіших умов економічного й політичного розвитку України є висока індустрія, чому великою мірою сприяють її природні багатства. Але поряд з цим серйозна інтеліґенція придержувалась тієї думки, що Україна має розвивати до найвищого рівня й сільське господарство.

Невірне також ставлення хвильовистів і до наших видатних діячів 19 і початку 20 століття. Між ними є ряд видатних поетів, художників, письменників і учених, до рівня яких не піднялись українські підсоветські діячі в період від 1924 до 1934 року. Досить назвати лише такі імена як Франко, Драгоманов, Леся Українка, М. Грушевський, який творив свої історичні концепції ще до революції 1917 р. і, вернувщись на Україну з еміґрації, в умовах СССР не тільки не міг розвинути на всю широчінь своєї творчої роботи, але, обвинувачений в націоналізмі, був фактично зліквідований органами ЧК.

Те ж саме треба сказати про »просвітянщину« й »каганцівку«. Хвильовисти уявляють собі роботу Просвіт лише як навчання селянства грамоти, читання популярних книжок, примітивні розмови на громадські й політичні темі. В дійсності робота Просвіт була значно ширшою глибшою. Вона не тільки поширювала грамоту серед селян, а розвинула широку національну й пропаґандивну роботу серед українського населення, організувала досить великі бібліотеки, народні університети і т. ін. В Просвітах працювали на-

ші видатні учені і громадські діячі. Роля Просвіт в українському культурному русі надзвичайно велика і позитивна. Методи роботи їх і тепер ще не втратили своєї вартости.

Звідси можна зробити висновок, що гасла Хвильового частково вірні, але не нові, а частково невірні і шкідливі.

В багатьох випадках вони співпадають з гаслами Сталіна, що треба відсталу аграрну Росію перетворити в передову індустріяльну країну. Різниця лише в тому, що Сталін мовить про Росію, а Хвильовий про Україну.

Отже, з погляду політичного, хвильовизм — це український комунізм.

Літературна спадщина Хвильового також не дає підстав вбачати в ньому основника нової ери в історії української художньої літератури. Його основний літературний твір має скорше характер політичного памфлету, а не суто художнього твору. Популярністю твори Хвильового користувалися майже виключно серед студентської молоді, переважно харківської, широкий загал українського громадянства їх мало знав.

Можна сумніватись в тому, що майбутні історики української літератури поставлять Хвильового, з погляду художньої вартости його творів, поряд з Коцюбинським, Стефаником, Черемшиною або М. Кулішем.

За період з 1924 до 1933 року занепадають і інші галузі культури на Україні, а особливо сільське господарство й кооперація як споживча, так і виробнича.

На все накладає свою жорстоку руку комуністична партія.

Підводячи підсумки сказаного вище, треба визнати, що **Національна Революція 1917 року** (не жовтнена) розбурхала, пригнічені російським абсолютизмом, національно-творчі сили українського народу і започаткувала добу українського ренесансу. Але він (ренесанс) як вияв величі української нації нічого спільного не мав з большовизмом і не викликаний »жовтнем«, приходом до влади большевиків, а був продовженням національних ідей визвольної революції 17—20 року, яку большовики багнетами подавили. Національні ідеали українського народу були такими глибокими, що вони довгий час протистояли, боролись з большевицьким імперіялізмом, протиставились йому в різних ділянках життя. Український ренесанс то боротьба української ідеї з большовизмом. Викликаний національною революцією 1917 р. він тривав доки большовики не опанували всього життя і за допомогою терору, підступів і провокацій не придавили розбурханих революцією національнотворчих сил українського народу, запровадивши большовицький імперіялістичний курс.

Національний ренесанс формою і змістом був глибоко національний, а большевики придушивши його, залишили тільки національну форму, а зміст примусово насаджували інтернаціональний, чужий і ворожий українській національній ідеї.

О. М.

ПРАВА ЛЮДИНИ*)

„Основою права є виконання обовязку"

Стародавній жидівський закон про порядок уконституйовання найвищого суду — синедріону, каже, що »не може бути членом синедріону чоловік, який не пізнав батьківства, бо цей чоловік не може мати уяви про всю повноту людського життя, а тому не здатний повністю виконувати високу місію судді«.

Ідеальна стародавня демократична влада Платона і Аристотеля за рабом не визнавала якостей людини, бо вважала її за розмовляючу тварину. Ця рабовласницька демократія була послідовною до кінця і на розмовляючу тварину-раба не накладала обов'язків людини; бо коли, наприклад, раб убивав господаря чи іншу людину (в тогочасному розумінню — не раба), то раб не ставав об'єктом дії закону суспільства і не відповідав за свій вчинок. Подібно до того, як нині розлючений кінь вб'є людину, то другу людину, що вбила б за це коня (зі злости) вважали б по меншій мірі нерозумною, диваком.

Середньовічний лицар, що мав право власности над своїми кріпаками, особисто ніс обов'язок крови по захисту і ствердженню свойого права власности і ніколи не думав складати цей обов'язок крови на свойого кріпака. Не з сантименту до кріпака так поступав лицар, а з органічного розуміння права, з розуміння свого обов'язку, бо, виконання обов'язку крови кріпаком, — логічно повинно було б йому дати і право лицаря, цебто, лицар-власник кріпака, мусів би поділитись з ним власним правом.

Ці приклади з історії суспільних відносин від найдавніших часів можна було б продовжити, але цих вистачить для пояснення провідної ідеї — пов'язання прав зі ступенем і рівнем виконуваних обов'язків.

Історична доба, започаткована в історії европейському світу ренесансом, перебуває в агонії, закінчує в передсмертних корчах своє існування і на зміну їй вже йде, непереможно і навідклично, нова доба, яка інтеґрально заперечує і відкидає категорії й інститути попередньої відмираючої доби — в філософії, науці, соціяльних відносинах, етиці, моралі.

*) Прим. редакції: Порядком обговорення.

Відходяча доба вступила в свій час в переможний наступ під гаслами — ідеями »свободи, рівенства, братерства« і на наших очах закінчує своє буття інте ральною неволею і рабством, нечуваним історії соціяльним нерівенством і всеобіймаючим братоненависництвом, хоч на імпозантних фасадах всіх без винятку демократій світу всіми райдугами неонових лямп сучасної реклями виблискують зазивні вогні: »універсальних, істинних і найдемократичніших та святих прав вільної людини«. І чим більш демократичніша священна і неприкосновенна« конституційна гарантія прав людини, тим більше поневолення людини під тими конституціями.

В українській національній думці серед цього всесвітнього хаосу руїни все частіше лунають голоси — **до джерел української органічно-національної основи,** тільки на ній ми найдемо самих себе, ствердимо своє відродження.

Ці безперечно здорові думки, ці оздоровлюючі стремління особливо яскраво повинні виявитись в українській політичній думці, чи не найбільше засміченій чужим чортополохом інтернаціоналізму, всесвітянства, месіянізму, «самої демократичної безбуржуазної« нації в світі і подібного іншого мотлоху.

До органічно-національних джерел соціяльно-політичної свідомости мас українського народу! До джерел соціяльно-політичної ідеології українських мас, тих мас, про які наші сучасні демократи пишуть: »маса не має власної політичної волі, вона безвідповідальна маса не керується розумом, ані політичною доцільністю, маса податлива тільки на емоціональні чуттєві спонуки«. (»На чужині«, журнал демократичної думки ч. 2. 1947).

Наш нарід, отта »безвідповідальна маса«, — за характеристикою наших »демократів«, від віків має свої сталі, питоменні нашому народові, органічні поняття про права людини і її обов'язки в суспільстві.

Правна свідомість нашого народу має свої самобутні, вироблені в історичному процесі підвалини суспільного буття української нації, наприклад, наш нарід вважає підметом і предметом суспільних відносин родину, ідентифікуючи її з людиною-особою. Коли репрезентант родини — чоловік вмер, його на тих же однакових правах заступає дружина, коли й її немає — дорослий син або дочка. Звичаєве право українського народу не знає абстрактної людини, а тільки конкретну — складову органічну частку родини — наріжного каміння суспільства. Звичаєве праворозуміння нашого народу не допускає й думки, щоб члени родини виступали як суб'єкти суспільства аморфізовано, а не як з'єднана одиниця. Тому українське звичаєве право не знає »проблеми« рівности і нерівности жінок з чоловіками у політичних правах та інших облудних фікцій зі світу ліберально-демократичних доктрин. Чоловік, жінка, юнак, дівчина — є повноварті́сний і повноправний підмет і предмет суспільних відносин, коли вони виступають як репрезентанти родини. Перегляньте історію европейського світу часів Київського князівства святої Ольги — чи багато тоді жінок були княгинями в розумінню здійснення повноти функцій вкладених в поняття »князь«, »влада«? І чи в сучасній правній свідомості культурного світу не є згіршенням і упослідженням правного становища жінки в порівнянню з часами св. Ольги, коли зі смертю короля до повноліття наслідника призначається регент чи регенційна рада, а роля королеви зводиться лише до **»короляродячої** машини?« Родина, у правній свідомості нашого народу, — є суспільним організмом, в якому кожен її член несе диференційовані функції і в кожну потрібну хвилину може заступати права і обов'язки цілости — родини, незалежно від своєї індивідуальної функції всередині родини — батько, мати, син, дочка.

В правній свідомості нашого народу — батько, мати, дочка, син, коли вони виступають, як уособлення суспільної категорії — родини, — є квалітативно однаковими під оглядом моральним, етичним і правним. Але різноманітні особисті якості людини поза родиною (родина, як суб'єкт і об'єкт суспільних відносин може складатись і з одної особи), цебто, коли вона не творить собою репрезентанта родини — в правній свідомості українського народу не є суб'єктом і об'єктом суспільних відносин. Пригадаймо собі суспільне становище в нашому селі молодика 18—20 років, одруженого з 17—18 річного дівчиною. Вони фактом свойого одруження ставали обоє підметом і предметом суспільних відносин, а 28—30 річний парубок, під цим оглядом, був нулем. Порівняймо цю схему правної свідомости нашого народу з любою демократичною конституцією, в якій суспільно-політичні права має людина від 21 чи там 23 років; за такою конституцією наш молодий господар і його господиня прав не повинні мати і мусять »підрости«, а асуспільний, в розумінню нашого народу, старий парубок має всі суспільні права. На цьому прикладі ми бачимо всю неорганічність, абсурдальність і ворожість таких »демократичних ідей« органічній правній свідомості нашого народу. Та й не тільки нашого.

Більшість демократичних конституцій надають політичні права формально одинакові жінкам і чоловікам, яких у світі існує приблизно по 50%. Чи привели ці конституції права до того, щоб роля жінки в суспільно-політичному життю піднеслася? Думаємо і стверджуємо, що ні. Коли Англія в своїй історії має понад десяток королівен, аж до блискучої доби Єлизабети, то дитина В. Британії — США, з декількох десятків своїх президентів вони не мають жодної жінки. Погляньмо на склад парляментів, урядів, міні-

стерств, сенатів, дипломатів і т. п. і ми переконаємось, що роля жінки тут більше символічно-пропагандивна. Для чого ж давали жінці суспільно-політичні права? Для того, щоб включити жінку в капіталістично-виробничий конвеєр і її руками конкурувати з її чоловіком і в той спосіб зломити йому хребет — хребет тому чоловікові, який бореться за своє і своєї дружини та дітей право на людське життя на підставі своєї праці, який хоче заробити стільки хліба й життьових благ, щоб утримати дружину і дітей, за права мати родину, мати свій дім. На всі його домагання він одержує просту відповідь: — »твоя жінка має таке ж право, як і ти... на працю коло конвеєра«, а »що тобі немає кому приготувати вдома обід і постіль для відпочинку, то їсти йди в ресторан, а спати й відпочивати йди в лупанар«.

Ліберально-демократичне зрівнання чоловіка і жінки в правах за капіталізму — є заходом до зломання хребта людині і універсального її поневолення — однаково чоловіка і жінки. Ці демократи зі скаженою піною рвали знамениті »4К« пруської формули жіночих прав: кайзер, кірхе, кюхе, кіндер. Нам чужа ця прусацька догма, бо українські жінки від тисячоліть живуть ідеями, за якими кайзер і кайзерина є величини рівнозначні. Повстає питання — чи в порівнанню навіть з цими 4 К. для жінки є щастям і волею людини, коли вона стала працювати 8 годин коло конвеєру чи за прилавком універсального магазину поруч з чоловіком (в США майже всі жінки працюють по найму), коли після того вони змушені обідати в ресторані, коли 50% тих, що взяли шлюб в містах США — беруть розлуку, коли 44% шлюбів є бездітні, а 22% має лише по одній дитині. Чи не втрачає такий шлюб, як вислід новітніх соціяльних ідей свого морально-соціяльного змісту? Чи не протирічить він засадам елементарної моралі?

Фікція »свободи, рівенства і братерства« »зрівняну в правах« жінку вивела не на президентські, міністерські і парляментські пости і ролі (бо це зрештою дешева демагогія), а до капіталістично-соціялістичного конвеєра виробництва, дешевою працею слабшої жінки зломлено спротив чоловіка, який воював за людське життя — за право мати радість в житті, втіху, відпочинок, ласку і спокій серед власної родини; натомість чоловікові і жінці дали конвеєр, ресторан-дансінг-лупанар. Дійшло до того, що зустріч чоловіка з дружиною, батька з дочкою — як продавця »живого товару« — стала темою популярної літератури.

В пануючих нині соціяльних відносинах, права людини, започатковані ренесансом, стали інтеґральним, всеобіймаючим глумом і блюзнірством над людиною і її природніми, органічними правами.

———

Основою існування і розвитку суспільства є виконання людиною трьох обов'язків:
а) обов'язку праці,
б) обов'язку родини,
в) обов'язку крови, цебто, охорони себе і суспільства.

Коли композиційне співділання цих трьох елементів суспільної організації порушується і занепадає, — один з них, або всі три разом, — то суспільство й людина йде до упадку і загибелі.

Отже цілком природньо, що людина — член суспільства — може позитивно виконувати свою ролю в суспільстві лише тоді, коли вона передусім виконує ці суспільні обов'язки, а в залежності від виконання цих трьох обов'язків кожною людиною — можна судити про суспільні права людини.

Ліберальна демократія накинула людині фікцію рівних прав людини, але, за накиненою фікцією рівних прав, вона реально (а не фіктивно) накинула людині інтеґральне ярмо рабства обов'язку. Реально людина не користується ні з жодних цих фіктивних прав. Один з наших інтелектуалістів з іншого приводу, але в аналогічній проєкції думок, сказав:

»Найтиповіша риса людини нашого часу — її чимраз більше знеособлення. Технізація і стандартизація життя на перший погляд існують, щоб улегшити життя людини. В дійсності вони вимагають від людини абсолютного рабства і механізації. Залізниця куди вигідніша, ніж віз з конем. Але поїзд їде в певну хвилину, незалежно від того — прибули ви на станцію чи ні. Ви женете через ціле місто — і поїзд зникає перед вашими очима. Ви мусите своє життя підпорядковувати ритмові залізничного розкладу. І так з усім: електрика, центральне огрівання, транспорт, харчування в ресторанах, видовища й розваги, мистецтво.« (Юрій Шерех).

Чи є ця технизація, автоматизація і конвеєризація соціяльного життя людини конечною? Коли, наприклад, в конституції записують вибори посла до парляменту що 4 роки, то чи є цей »залізничний розклад« конечним? Для творців цього »залізничного розкладу« — конституції конечно, бо »поїзд відходить« раз в чотири роки і з того розкладу їсть свій хліб суспільний кондуктор, але для виборця зручніше це робити на свій розсуд в любий час і на термін по свойому вибору — наприклад, в конституції передбачити право виборців кожної виборчої громади посилати посла до парляменту на термін від 3 до 7 — 8 років, на свій вибір. Але тоді не буде парляментського поїзда«, що їде по 4-річному розкладу, а буде багато возів — на 3, на 4, на 5... років, які їхатимуть кожен »по свойому розкладу«, без свистка кондуктора. Хіба від того, коли б парлямент поповнювався перманентно суспільство програло? Ні — це було б тільки на користь,

бо парлямент став би вузчим полем для попису політичних спекулянтів і адвокатів фінансового капіталу, з рук партійно-політичних клік в високій мірі випав би механізм виборчих кампаній, а сама діяльність цього парляменту була б більше стабільною, рівномірною і поміркованою.

Але це ліберальній демократії не на руку — постійно слідкувати і »організувати« »вільну волю виборів«, бо це багато коштуватиме видатків на виборчу кампанію і за всім не встежиш, а тому »вільній людині« нав'язано стандарт 4 роки для посла парляменту, 8 годин для раба біля конвеєра. Чи стане людина на 4 роки послом парляменту, не маючи перед тим дипломованого адвокатського вишколу обслуговування парляментської механики — мало ймовірно, але що вона стала інтеґральним рабом конвеєра — є реальний факт.

В СССР, коли людина ухилиться від конвеєра, — її посадять в концентрак і голодом примусять працювати, в ліберально-капіталістичному суспільстві людина не може ухилиться чи відмовитися від конвеєра, бо система соціяльних відносин побудована так, що ця людина примушена буде вмерти з голоду, старцювати законом заборонено, але якщо і при цих умовах людина таки ухиляється від конвеєра, то тут вже декретами демократичних парляментів введені поліційні примуси праці (з Англією включно — під плащиком екстра обставин, інтересів оборони і т. п. мотивів).

Основою волі і прав людини є невимушена її воля виконувати чи не виконувати свої обов'язки — праці, родини і крови. Суспільство не має права ні під жодним претекстом »спільного блага суспільства« змусити людину виконувати ці обов'язки.

Коли людина живе зі старцювання — цебто, — з милости і ласки других людей, які вділюють їй вільно і невимушено частину заробленого ними продукта своєї праці, до розпорядження якими суспільство немає ніяких прав, існування старця ні з якого боку не приносить шкоди суспільству чи окремим людям, а тому суспільство немає жодного права змушувати людину до праці, бо обов'язок праці є **моральним, а не соціяльним.** Здійснювана праця є соціяльною функцією морального обов'язку. Отже право людини випливає не з морального обов'язку праці, а лише з його соціяльної функції — цебто, — з фактичного здійснення суспільно-корисної праці. Тому, залишаючи людині право, нічим необмежене, виконувати чи не виконувати моральний обов'язок праці — суспільство має право міру прав для кожної людини визначати мірою фактичного здійснення людиною обов'язку праці.

Кожна людина, яка прагне бути підметом суспільства, повинна в відповідний час мати родину і нащадків. Це випливає з природи людини і є її соціяльним атрибутом. Людина, яка зрікається обов'язку родини, — з соціяльного погляду, — є асоціяльною, бо обриває підстави дальшого існування і розвитку суспільства, а тому така людина не може бути повноцінним членом суспільства і не може мати повних суспільних прав людини.

Коли людина з міркувань морально-етичних зрікається обов'язку родини і стає ченцем, то вона цим фактично і формально зрікається »сути світу«, зрікається своїх прав до цього світу бути його підметом. Але коли людина зрікається обов'язків родини (50% розлучених шлюбів, 44% бездітних шлюбів), а одночасово залишає, власне-узурпує всі права, аж до члена парляменту включно, в якому разом зі своїми товаришами того ж роду ухвалює закони про необмежене право розлуки шлюбів і »законість« протизачаточних засобів — цебто, — руйнує основу суспільства, — то це вже є не тільки надужиттям правом неспівмірно виконуваних обов'язків, а є злочином проти людини і суспільства. Цей злочин руйнування родини незабаром приведе до другого злочину — поліційної (а не моральної) — заборони розлуки шлюбів, видачі міліонів орденів і медалів жінкам, які родять дітей (СССР).

Нормально функціонуюче суспільство і правно-соціяльний світогляд нашого народу визнає необмежене право людини виконувати чи не виконувати обов'язок родини, але підметом соціяльних прав людини визнає людину (незалежно від статі), яка виконує обов'язки родини. Праворозуміння нашого народу органічно не визнає повновартісним членом суспільства, як його підмет, людини, що ухилилась від виконання родинного обов'язку.

Одна делегатка жіночого відділу комуністичної партії в день 8 березня — свята жіночого комуністичного інтернаціоналу — агітує зібрання жінок: »Всі жінки повинні стати матерями, діти — »квіти життя«. А коли її спитали: »А скілько ви мали чи маєте дітей?« — делегатка відповіла: »Хіба ж я колхозниця? Я ж веду суспільно-політичну роботу!« Ця морально здеґенерована особа, навіть не розуміє вульгарности і цинізму своєї відповіді.

Цей яскравий і безпосередній цинізм сучасної організації суспільства хіба не є притаманний цілому світові, хіба ухилення від обов'язку родини і дітей не пропорціонально зростає зі зростом добробуту і забезпечення?

Хіба сучасні »найдемократичніші« конституції для носіїв цих демократій не створили положення, за яким шлюб до певної міри узаконено прикриває розпусту, а »вільних« рабів біля конвеєрів через медалі і ордени та заборону розлуки шлюбів і абортів (СССР), премій за дітородження (Франція і др.) не перетворюють на дітородні машини?

До джерел органічно-національного право-

розуміння і правосвідомости! Людина, що не пізнала батьківства чи материнства, кажучи словами старожидівського закону, не може мати повного обсягу прав суб'єкта суспільства.

Суспільство не має права ні під жодним оглядом — з примусу, з премії, з медалі чи з діла »доблести і геройства«, психічно, морально чи поліційно змушувати людину виконувати моральний обов'язок родини, але поруч з тим, людина, що цього обов«язку не виконує в власної доброї волі, — не може мати права встановлювати закони і порядки в питаннях суспільного інституту — родини і всіх з нею пов'язаних питань, бо ця людина сама є асуспільною.

Третій суспільний обов'язок людини — обов'язок крови. Не маємо на меті зараз обмірковувати сам інститут обов'язку крови, а фіксуємо лише, що суспільства завжди мали своїм атрибутом боротьбу і кров людей в захисті своєї особистої і суспільної субстанції. Коли кров є конечна категорія суспільних відносин, то обов'язок її, ще більше від двох попередніх, повинен бути справою вільного і невимушеного **морального** обов'язку людини. Коли данна людина не вважає обов'язку крови для себе зобов'язуючим і ухиляється від нього, то цим самим вона визнає, що всяка зміна в соціяльному положенні, що прийде в наслідок ухилення людини від виконання обов'язку крови, навіть гірша, ніж існуюче положення, не варта, щоб на відпертя її, цієї евентуальної зміни, проливати кров. Отже, не можна примусово віддавати людину на хрест »за друзі своя«, бо це є найбільше блюзнірство над цією євангельського заповіддю. Коли ж друга людина в захисті існуючого суспільного порядку добровільно приймає на себе обов'язок крови, то вона має право відмовити тим, хто цього обов'язку не виконує, певних прав суб'єкта суспільства, бо для них захист цього суспільства кров'ю не є конечним.

Чи мали б ми ті криваві війни останніх століть, коли б не існувало майже у всьому світі обов'язкової тоталітарної військової повинности? Чи дістав би агресор перемогу, коли б він ішов на підбій чужого краю з армією добровільців? Адже в наслідок цієї агресії войовничий дух нападеного піднявся б до вищого апогею і збройною рукою викинув би деморалізованого противника зі свойого краю. »Ледачі і темні«, як їх називали тогочасні лібералм, іспанці, які не знали військової повинности в часи Наполеона, фактично перемогли найкращу і найсильнішу, як на ті часи, армію Наполеона, бо **обороняли свій нападений край.**

Вдивімося в сучасну організацію світа — найбільш криваві війни і злочини проти людства вчинили сучасні керівники людства, які стоять на чолі держав і народів — президенти, посли, міністри (а за їх спиною інспіруючі капіталісти, соціялісти і інші »добрі духи«) що самі, особисто, в більшості навіть не збиралися ніколи виконувати обов'язку крови, з ґвинтівки навіть ніколи не стріляли (хіба з нагана в потилицю людині зі зв'язаними назад руками), а нині парадують в маршальських мундурах з десятками блистівок-орденів і медалів, за кожним з яких мільйони трупів посланих на хрест в порядку »воїнської повинности«.

Ще трохи більше сталіт тому людство не знало примусового обов'язку крови, а нині ліберальна демократія навіть саму ідею волі людини в виконанню обов'язку крови вибила з голови затуманеного людства.

Український нарід ніколи не знав примусу в виконанню обов'язку крови, але в обороні батьківщини від тисячі літ український нарід ніколи не мав недостачі своїх синів, що з запалом і посвятою добровільно приносили життя своє »за друзі своя«. Коли ми втратили і досі не відзискали своєї вільної вітчизни, то не з недостатку вірних синів отієї так ненависної нашим демократам »темної маси«, які несли своє життя на хрест обов'язку крови, а з інших причин, серед яких чи не найбільшою була наявність надто великого числа серед нас отих торгівців кров'ю свойого народу.

Кожна людина має три суспільні обов'язки, які добровільно виконує:

— обов'язок праці,
— обов'язок родини,
— обов'язок крови.

Кожна людина вільна відмовитись від виконання любого з них чи й усіх разом і суспільство не має права вчинити до людини примусу на виконання цих обов'язків ні під жодним мотивом і ні при жодних обставинах, але кожна людина, яка ухиляється повністю чи частково від виконання їх — **втрачає співмірну суму і суспільних** прав.

Немає прав людини без виконання обов'язків, права людини **випливають з обов'язків, обсяг прав людини — співмірний виконуваним людиною обов'язкам.**

Ліберальні »права« людини на недоторканість особи, на освіту, на суспільну опіку, на волю сумління тощо — є беззмістовною фразеологією, бо коли людину зробили рабом праці аж до поліційного примусу — не може бути мови про жодні права людини на волю, коли людину зробили мучеником на хресті обов'язку крові в порядку примусу (обов'язкова військова повинність), то не може бути мови про недоторканність особи, бо всі ці демократично-ліберальні »права вільної людини« є суспільним обманом і лицемірством в натурі.

Недоторканість особи і житла, воля релігійних переконань освіта, публічний суд, воля вислову своїх думок і т. п. — **рівна для**

всіх людей — не є жодним правом людини, а лише соціяльним засобом, методою здійснення справжньої волі людини — добровільно виконувати чи не виконувати органічні обов'язки праці, родини і крови, а відповідно до рівня виконання їх, реалізувати випливаючі з того суспільні права, цебто, — проявляти свою індивідуальність в творенню суспільних відносин.

Кожна людина, незалежно від мови, віри і кольору шкіри, в нормальному суспільстві здобуде в найсприятливіших умовах найвищу освіту, але коли вона, скажемо, ухилиться від обов'язку родини і обов'зку крови (добровільна військова підготовка рівнозначна мобілізаційному зобов'язанню під час війни), то ця людина не може претендувати на права суб'єкта суспільства в повному обсязі; скажемо для прикладу, не може обирати і бути обраним в той же парлямент, коли не доведе, що фізично не може виконувати ні обов'язку родини, ні обов'язку крови.

Отже, технічно-організаційна підготовка людини до найвищого виявлення її як суб'єкта соціяльних відносин, яка (ця підготовка) забезпечується всім людям без винятку на найвищому, в даному суспільстві можливому, рівні-в освіті, в охороні здоров'я, волі сумління, волі слова і тому подібне — сама по собі не творить людині жодних прав, поки ця підтовка не сполучається з виконанням обов'язку праці, родини і крови.

В нашому суспільстві, розбудованому на органічно-національних підставах правосвідомости нашого народу, кожна людина землі української незалежно від мови, віри, раси, статі — користуватиметься всіма суспільно-політичними правами відповідно і співмірно рівневі виконуваних нею соціяльних обов'язків — праці, родини і крови (останнє для чоловіків).

Текст ноти висланої провідним державним мужам Заходу в справі пакту трьох проти УПА.

ПАНЕ ПРЕЗИДЕНТЕ!

Комітет Антибольшевицького Блоку Народів (АБН) висловлює цим на Ваші руки свій протест перед усім культурним світом проти варварських насильств, доконуваних большевицьким тоталітаризмом в поневолених країнах, зокрема останнім часом в Україні і особливо на захід від т. зв. »лінії Керзона«.

Комітет АБН протестує проти договору тоталітарних держав — СССР, Польщі і ЧСР, заключеного для поборювання Української Повстанської Армії (УПА), що є нині наймогутнішим захистником національної ідеї і демократиних свобод в світі підтоталітарного большевицького гніту, та тим самим є оборонцем ідей, які лягли в основу Атлантійської Хартії.

Цей міждержавний договір проти українського визвольного руху, проти окупованої московсько-большевицькими імперіялістами Української Держави, об'єктивно стверджує факт, що в СССР і його васальних державах існує могутній активний спротив народів, які виступають там, як політична сила великого міжнародного значення, як **третій** в сучасній міждержавній дійсності чинник, що його неможливо, побороти силами одної тоталітарно-большевицької держави, а треба об'єднатися трьом тоталітарним державам для спільної дії.

Україна, як авангардна сила Визвольної Революції Народів в світі підтоталітарного гніту, стоїть на стороні тих ідеалів свободи, що їх видвигнули США і Великобританія, та які зафіксовані в антитоталітарному маніфесті незакінченої ще світової війни — в Атлянтійській Хартії. Поборюючи визвольні змагання народів АБН, а останньо зокрема український національно - визвольний рух, большевизм потоптав черговий раз ці ідеали.

Комітет АБН звертається до Вас, як до визначного державно-політичного діяча світового масштабу, що в інтересах всіх народів обстоює принципи Атлянтійської Хартії і рішуче виступає проти всіх зовнішніх сил, що шляхом збройного і всякого іншого насильства намагаються накинути народам свій тоталітарний режим, з проханням — застосувати свій вплив і авторитет в світі для того, щоб держави-члени ОН:

1. зажадали ультимативно від членів ОН — СССР, Польщі, ЧСР негайно анулювати пакт тьох, спрямований проти національно-визвольних демократичних прагнень і змагань українського народу й в дальшому проти таких же визвольних змагань всіх поневолених большевизмом народів;

2. зажадали негайного припинення бойових дій проти захистника демократичних свобод і борця за національне визволення УПА, та **визвольних рухів всіх підбольшевицьких народів;**

3. передати комплекс проблем зв'язаних з національно-визвольними рухами підтоталітарних народів на вирішення надзвичайної сесії ОН і Ради Безпеки, покликавши до участі на ній представників національно-визвольних центрів і національних урядів нині поневолених большевизмом народів, зокрема в даній конкретній справі допустили відпоручників воюючої України в особах уповноважених делегатів українського національного уряду, що керує борбою в краю і делегатів Головного Командування УПА;

4. в міжчасі вислати Комісію Ради Безпеки в підтоталітарні країни, в даній конкретній справі — в Україну, для об'єктивного

розгляду тамошньої ситуації і вияснення — чи і наскільки здійснюються там принципи демократії, що їх СССР, Польща та ЧСР, як члени ОН, зобов'язані застосовувати;

5. примусити СССР вивести свої війська і відкликати апарат НКВД-МГБ з України, Польщі, ЧСР і **всіх** поневолених ним країн, та дати змогу шляхом всенароднього демократичного плебісциту самовизначитись і вибрати собі форму правління — **всім** поневоленим большевизмом народам.

Якщо СССР, Польща і ЧСР не погодяться на полюбовне розв'язання цих питань за допомогою демократичних методів, Комітет АБН звертається до Вас, Пане Президенте, з проханням, вплинути на уряд і громадсько-політичну опінію Вашої свободолюбної країни, щоб вона:

1. станула на стороні воюючої України, що знаходиться в стані війни з коаліцією трьох держав, зафіксованою пактом трьох від дня 7 травня 1947 р., а також підтримала визвольні змагання **всіх** народів АБН;

2. визнала УПА на основі §§ 1 і 2 Гаазької конференції з 1899 р. в ред. 1907 р. воюючою армією (такою, що знаходиться на війні) та поспішила з поміччю воюючій з большевицьким тоталітаризмом, Україні, Польщі, Словаччині, Білорусі, Сербії, Хорватії, Кавказові, Туркестанові і всім іншим підтоталітарним країнам, аналогічно тому, як це зробили США в випадку Греції.

Комітет АБН підкреслює, що, коли в боротьбі з навалою большевицьких армій СССР, Польщі і ЧСР будуть зліквідовані УПА, польські, словацькі, білоруські і взагалі всі повстанчі сили свободолюбних народів АБН, то відповідальність перед всім цивілізованим людством і історією спаде на ті демократичні великодержави, які пасивно спостерігали титанічний змаг свободолюбних національних сил України, Польщі, Білорусі, Словаччини, Кавказу, Туркестану, Румунії, Мадярщини, Сербії, Хорватії, та інших народів АБН, які борються не тільки за свободу, але своїм життям і кров'ю рятують ввесь світ перед загрожуючою йому большевицькою небезпекою.

Якщо УПА і повстанчі визвольні рухи інших народів АБН будуть подолані в цьому гігантському змагу з большевицьким колосом, не одержавши допомоги від західньо-демократичного світу, мільйонними жертвами заплатить за те Европа і Америка в майбутній війні, що прийде неминуче.

Комітет АБН звертає увагу на те, що ті армії, які зараз кидає СССР для ліквідації УПА на землі України і заприязнених з нею народів АБН, служитимуть згодом передовим загоном в агресії СССР на Західню Европу. Вони не будуть виведені ані з Польщі, ані з ЧСР, ані тим більше з України, але під претекстом боротьби з повстанями будуть непомітно збільшувані, щоб таким чином приховати агресивні заміри СССР в відношенні до решти ще неопанованої ним Европи, на яку СССР хоче напасти несподівано.

Комітет АБН спростовує брехливу версію большевицької пропаганди про те, що нібито в рядах УПА та інших визвольно-повстанчих формаціях народів АБН є колишні СС-и, колишні коляборанти з нацизмом спід стягу ген. Власова і т. п. Комітет АБН підкреслює, що борба УПА і інших національно-визвольних армій народів АБН завжди велася на два фронти — проти большевизму і проти нацизму одночасно. Метою ж згаданої большевицької пропагандивної версії є — дискредитувати боротьбу мільйонних народніх мас народів АБН за національне визволення і демократію, заплямувавши її ярликом »фашизму«, »коляборанства« тощо.

Мета, за яку бореться УПА, є тотожною з метою АБН. Метою ж АБН є цілковите знищення московсько-большевицької імперії, та розподіл її на самостійні, соборні, ні від кого незалежні, національні, демократичні держави, не зв'язані між собою ніяким імперіялістичним режимом, та привернення суверенности нині васальним державам СССР під гаслом: »свобода народам і людині!«

Ця мета є теж метою всього прагнучого прогресу людства і відповідає тим цілям, які захищаєте Ви. Тому ми сподіваємось, що Ви виступите в захист тих ідеалів, які несе на своїх прапорах УПА і **ввесь** АБН.

Прийміть вислови глибокої до Вас пошани.

Від імені Комітету Антибольшевицького Бльоку Народів (АБН):

Голова: Містоголова: Секретар:

Постій, 18 травня 1947.

БІБЛІОГРАФІЯ

Від редакції: В бібліографічних анотаціях обіймаємо лише твори і теми, що безпосередньо є предметом проблематики нашого журналу.

1. Збірник літературно-мистецької проблематики ч. 3. МУР. На правах рукопису. Накладом видавничої спілки »Українське Слово«, Реґенсбурґ. 1947. Редакція: В. Домонтович, М. Іванейко, Б. Подоляк, Ю. Шерех.

Зміст: Основи (вступна стаття), Юрій Липа. Похвала математиці (недрукована стаття), Віктор Петров. Історіософічні етюди (закінчення), Юрій Шерех. В обороні великих (полемічна стаття), Василь Чапленко. Межі і

можливості мовостилю (стаття), Павло Петренко. Естетичне »вірую« Миколи Євшана (стаття).

Крім того, доповіді на з'їздах і конференціях МУР-у: Український реалізм 20 сторіччя Ігора Костецького, Критика і письменник Леоніда Білецького.

Поезії, листування членів МУР-у, хроніка.

Збірник, на відміну від попередніх циклостилевих видань, вийшов друком, 63 стор. журнального формату.

У вступній статті »Основи« заторкнуто дві теми нашого літературного життя — »шукання душ, шукання клімату (для нашої літератури)« і розгляд проблеми дитячої літератури як підгрунтя цілої літератури.

Автор цитує висловлення одного літератора« . . . Поняття література і літератор доходять до нашого громадянина, до його свідомости, дуже непереконливо. Меньш переконливо, як шматок хліба чи чутка про атомову бомбу. Тому як раз я вважаю, що треба про цю справу говорити і то в рямцях нашого суспільства, особливо нашого і особливо зрозумілою мовою . . .«

» . . . Де ті люди, те суспільство, ті органи преси, той шум, блиск, слава, матеріяльні вигоди, памятники — все, що в сумі творить певну атмосферу, яка дає поживу творчим побудженням, яка мобілізує почуття і відкриває таємниці закритих в людині інстинктів?« . . .

» . . . Брак простору, брак душ і сердець . . . шукання душ, шукання клімату... І тут так і хочеться зразу спитати: чи не черговий крик у порожнечу? Чи можна думати, що хай і особливо зрозуміле і особливо переконливе слово переконає отак зничевя нашого громадянина у справах літератури так, як переконаний він у справах шматка хліба?«

Автор цитатами неназваного літератора ставить багато подібних питань і нарешті слушно запитує: »Чи можна створити більш чи меньш частими і в такій формі **переконуваннями** літературний клімат, чи для цього потрібні ще інші, куди грунтовніщі передумови?«

На ці маркантні питання про »брак простору . . . шукання клімату . . .«, нечулість і черствість нашого громадянства до питань літератури, які так настирливо ставить частина наших літераторів, яка стужилася за »шумом, блиском, славою, памятниками, матеріяльними вигодами« автор »Основи«, на жаль, відповіді не дає, вірніще — ухиляється від неї.

Нам здається, що наш нарід завжди і скрізь, на еміграції зокрема, питанням літератури приділював і приділює більше уваги, ніж який інший. Коли б ми обчислили сумарно всю видрукувану на еміграції літературу всіх видів, яку наш громадянин і читач розкупив лише в Німеччині, на еміграції, то кількість друкованого паперу, що припадає на одну особу, була б очевидно більша, ніж в багатьох культурних країнах. Інша справа, що в цьому задрукованому папері часто-густо годі шукати літератури, але чи винен в цьому читач і громадянин?

Є два роди письменників, які по різному розуміють своє суспільне призначення в нашому українському суспільстві: старі наші літописці на своє призначення дивились так, як про це писав поет: »звершенний заповіт приречений мені грішному від Бога« (літописець Пімен на закінчення свойого літопису) або: »і мене в сім'ї великій, сім'ї вольній, новій, не забудьте спомянути незлим тихим словом« (з »Заповіту« Т. Шевченка). Є й друга категорія письменників, яка каже про свою творчість — »Я памятник собі здвигнув міцніщий міді« (Горацій), а за ним другий повторює: »Я памятник собі здвигнув нерукотворний — до нього не заросте народняя тропа . . . піднісся він гордою головою вище Наполеонового стовпа« (А. Пушкін).

Творять, очевидно, літературу непроминального значення і стилю письменники, для яких їх діяльність є »заповітом приреченим їм грішним від Бога«, а не перспектива піднестися — »гордою головою вище Наполеонового стовпа«.

Українську літературу творили, творять і творити будуть люди, для яких найвищою нагородою буде »незле, тихе слово« пам'яти поколінь про них, а не »блиск, шум, слава, памятники, матеріяльні вигоди« та ром, вино і дівчата, »які мобілізують почуття і відкривають таємниці закритих в людині інстинктів«.

Другою темою »Основ« є дитяча література, як підгрунтя літератури взагалі, яка на думку автора »становить головну передумову **літературного клімату** в данній суспільности.«

Дальші розважання автора приводять його до висновку про те, що властиво важко провести граничну лінію між дитячою літературою і літературою для дорослих і він, разом з Б. Грінченком, каже: »Мусять бути книжки і для дорослих і для дітей вкупі.«

Ми думаємо, що Т. Шевченко своїх творів спеціяльно для дітей не писав, але в його творчости ми маємо чи не найбільше творів, які в нашій літературі найбільш придатні для дітей, »Дон-Кіхот« Сервантеса є одним з найбільших історіософічних творів в художній літературі і разом з тим одною з улюблених книг юнацтва.

Нам здається, що »секрет« універсальности творчості Шевченка чи Сервантеся є в тому, що вони і дитину, і юнака, і дорослого, і старця розуміли психічно тотожніми, а не різними. Роздвоєння літератури на літературу для дітей окремо і для дорослих виникнуло тоді, коли дорослі визнали доцільним залишити дітям світ »ідеалістичної романтики«, бо для дорослих ці »дитячі забавки« не потрібні, для

них є вказаним світ »слави, блиску, шуму, матеріяльних вигод, памятників« і іншого »реалізму«.

Гуманістично-реалістичне освинячення духовного світу дорослих створило відрив його від дитячого світу, створило штучну забріхану систему двоподілу літератури: для дітей і для дорослих. В нашу добу відбувається вирівнання — з'єднання світу ідеї дитячих і дорослих: сучасні мистецькі твори мусять бути в однаковій мірі цікавими і для дітей, і для дорослих.

* * *

Віктор Петров в »Історіософічних етюдах« закінчує свої нариси (дивись зошит МУР. ч. 2., наша нотатка в попередньому числі »В. П.«).

В цьому закінчення є два розділі: Мистецтво 19—20 сторіч — методологічні основи пізнання епохи; проблема Готфріда Келера.

На жаль друга частина »Історіософічних етюдів« неспівмірна першій що до повноти охоплення предмету, стислости і чіткости формульовань та архитектоніки, а має швидше фрагментарний характер.

Характеризуючи наш вік, автор пише: »Наш вік є вік найбільшої спеціялізації і, поруч того, ніколи так яскраво не виявилася тенденця депрофесіоналізації, як за нашого часу. Ця тенденція охопила як усе життя суспільне, так і окремі його ділянки. Серед них і мистецтво. Від людини більше не вимогають ані вмілости, ані природних здібностей. Диплом університету, ознака фахової освіти, талант і стаж утратили свою вагу. Від директора фабрики або наукового інституту, від інженера, маляра або письменника вимагають не свідоцтва про закінчену школу або про попередній стаж, а сталости ідеологічної функції, чіткости світоглядових настанов«... »Фахова людина відходить на задній план, її заступає універсалістична«, бо, як далі автор цитує з »Амеріканіше Рундшау«: Нас не можуть задовольнити тепер вагальні гарні звороти після того, як ми пережили дві світові війни і перед нами розкривається третя. Досвіди першої світової війни навчили нас, що голе проклямування чудових людських ідеалів може принести більше шкоди, ніж користи«. .. »Отож годі говорити про абстрактний гуманізм і проклямувати в дусі 18 сторіччя ідею людини. Важить не це, важить інше: як може гуманізм знайти своє практичне застосування в політиці. Ми прагнемо конкретних рішень.«

Погоджуємось з автором, що наш час є добою найвищої спеціялізації і одночасно яскравих тенденцій депрофесіоналізації людини, — це явище розуміємо в тому плані, що суперспеціялізація людини і суспільного ладу є рецидивом, структурою відмираючої на наших очах епохи історії людства, започаткованої ренесансом і гуманізмом. В цій епосі спеціялізація дійшла до такого »розподілу суспільних функцій«, що одна »удипломована« людина визначала, на основі »гуманістичного«, рівенства соціяльної функціональности«, міру праці, міру споживання, віку життя, характеру і способу смерти другій людині.

Депрофесіоналізація життя, яка так бурхливо охопила людство, є тенденцією нової історичної епохи, в якій людина прагне до завоювання і закріплення реального права бути суб'єктом у визначенні для себе міри праці, споживання, способу життя, довготи віку і способу та характеру своєї смерти, не передовіряючи цих категорій на основі »спеціялізованої соціяльної функціональности« професіоналізованим функціонерам відмираючої ренесансівсько-гуманістичної епохи, в якій згадані категорії суспільних відносин перетворилися в релятивістичні фікції плюралістичної спекуляції.

Спеціялізація і фаховість становиться на своє місце — технічної зброї людини для видобування від природи засобів для життя.

Автор синтезує ці процеси: »Від теоретичного мистецтвознанства і теоретичної соціології людство простує до практичної політики . . .« Один з авторів в огляді сучасної французької літератури, розмежовуючи мистецькі напрямки, нічого не згадує ні про реалістів, ані про романтиків, нічого не каже про неокласицизм, експресіонізм або сюрреалізм. Натомість він називає: марксизм, християнизм і екзистенціялізм, як проміжну між ними течію. Не мистецькі напрями, а напрями доктрин. Назви літературних течій, які в основному безпосередньо відповідають сучасним політичним партіям Франції«.

Сучасний образ Франції є властиво наочним зразком далекосяглої депрофесіоналізації духовного і суспільно-політичного життя народу. Коли ми під марксизмом розуміємо відходячу епоху раціоналістично-гуманістичної філософії історичного процесу, під християнізмом — систему суцільно-універсального пізнання одноцілости історичного процесу, а під екзистенціялізмом — славозвісного віслюка, що помер з голоду між двома в'язками сіна, не знаючи яка смачніца, то згаданий зразок Франції в матеріяльному відтворенні дає картину зміни історичних епох, свідками і учасниками чого є ми самі.

Автор каже: »Запровадження в історіософію поняття епохи відповідає провідній тенденції нашого часу — відмовитися від релятівістичного плюралізму, що був властивий 19 сторіччю. Поширюючи часовий і просторовий обсяг наших уявлень і концепцій, перемагаючи наш дотеперішній партикуляризм, ми починаємо мислити в обсязі й аспекті епохи.

Але тут треба уточнити.

Ми зовсім не хочемо сказати, що поняттям епохи вичерпується вся проблематика історіософії та що поза межами доби кожна з категорій перестає існувати.

Кожна певна доба має власний, тільки їй властивий комплекс категорій — суспільних, господарських, ідеологічних тощо. При переході від однієї доби до іншої, заперечення, скероване проти однієї якоїсь ланки в системі епохи, позначається суцільно й на інших категоріях і на комплексі їх в цілому. Однак це зовсім не значить, що не існує категорій міжепохальних і позаепохальних. Зокрема, щоб не ходити далеко за прикладом, **етнічні** категорії в переважній своїй більшости належать до числа таких позаепохальних, наддобових категорій. Буття етносу звичайно ширше за межі хронологічної тривалости епохи ...« (підкреслено нами. М. М.).

В цьому абзаці автор поставив під сумнів етнічну категорію і назвав її позаепохальною, наддобовою, а не позачасовою, позаісторичною. В іншому місці автор сказав, що »мораль, етика і екстетика є позаісторичні, позачасові«. Мораль, етика і екстетика — є атрибутами людини. Отже, коли мораль, етика і естетика — атрибути — є позачасові, то людина, носій їх, в тому сенсі є позачасовою категорією. Тому етнічні категорії є або історичні, або позаісторичні, але не **міжчасові,** фігурально кажучи, екзистенціяльні. Автор з цього положення виходить в спосіб введення нових термінів — »категорії епохальні і позаепохальні«, які не ототожнюються, як це видно з цілого контексту, з поняттями — »історичні і позаісторичні«. На тім тлі, нам здається, повстає сумнівна неясність, а саме: етнічний момент в історії — є вічна і абсолютна категорія в такій же мірі, як і людина, а тому і історична еволюція етнічних моментів не може творити предмету історіософії, а вона може бути, коли так можна висловитись, предметом історичної гігієни (чи етнічної біології), бо етнічний момент в історії адекватний, якісно подібний, історії кожної іншої етнічної відміни. Тому, коли автор ставить питання про »окрему ділянку в межах історіософії ... етнософію«, дає, нам здається, хибну проєкцію на ціле питання етнічного моменту в історіософії. Правда, крім кількох фрагментарно-кинених думок на проблему етнічного моменту в історії, в яких автор, спираючись на реґіоналізмі німецького мислення в протиставленні глобальному способові мислення інших народів, поставив тезу-проблему історизму етнопсихологічних і етноідеологічних понять ...« чи можливі етнопсихологічні категорії як історичні данности?« — ширшого висвітлення не дає, посилаючись на те, що для цього потрібний окремий нарис, — тому ми обмежимося лише до, висловленого вище, зауваження про сумнівну доцільність розгляду цього питання в такому аспекті, бо це мимоволі асоціює логічну відповідь про »історичність етносу, ґлобально-мислячого, і неісторичність етносу мислення реґіонального«, яка, звичайно, нічого спільного з поглядами автора на історичний процес немає.

* * *

Ширша робота Юрія Шереха »В обороні великих«, піднаголовок — »Полеміка без осіб«, має своїм предметом, в полемічному порядку, подання сінтетичного огляду української літератури в минулому, нині і її розвоєвих тенденцій в майбутньому. Стаття має 15 розділів. Самі заголовки розділів дають досить виразну проєкцію цілої роботи: 1. Як ми дискутуємо?, 2. Про домо суа (для самих себе, про себе), 3. Собі чи світові? 4. Різні і рівні. 5. Що таке літературний стиль. 6. Ще про методи полеміки. 7. Філімон і Бавкіда. 8. Національний стиль. Весела аритметика і проблема власного голосу. 10. Стиль, що гряде. 11. Криза і вихід з неї. 12. Література на побігеньках і література далекого прицілу. 13. Похвала діялектиці. Література і держава. 14. Матеріялізм? Ідеалізм?. 15. Література вночі і противники товариші.

Уникаючи полемічно-дискусійних моментів статті та її специфічно літературних якостей, обмежуємося до винотування моментів, які являють собою ширший суспільний інтерес.

»Чи придивлялися, чи прислухалися ви до наших літературних суперечань, як вони тепер відбуваються? Ондаково — при усних, між письменниками і літераторами при їхніх зустрічах, чи писаних і друкованих по наших аж надто численних органах преси. Придивіться до них так ніби трохи збоку. Яке гнітюче враження. Ніби кожний стоїть у пустелі, в безлюдді — і поспішає виговоритися, сказати якнайбільше і якнайшвидше, не зважаючи на те, чи сказав хто-небудь те, що він пристрасно заперечує, і чи тому, з ким він сперечається, належать думки, які він заперечує.«

»... У нас немає пошани до людини. Пошани, без якої всі імпортовані розмови про демократію нудна жуйка, образа людини і образа демократії«.

Вважаємо, що ці думки мають значіння ширше ніж тільки в літературному середовищі.

Ставлючи заголовком одного розділу запитання »Собі чи світові? автор відповідає:

»... Творячи, не дбаймо про світ і про репрезентацію України. Намагаймося глибше, повніше, вичерпніше висловити себе, свою правду. Кличем сьогоднішнього дня повинно стати: **до джерел української національної культури ...** Думаймо глибше, дихаймо ширше, мислім і відчуваймо категоріями української імперії духа, а не малоросійської чи малопольської провінції, продумаймо свою концепцію, знаходьмо їй її форму вияву. І коли ми цього доможемося, коли ми створимо велику українську літературу, тоді »тим самим« ми завоюємо »собі голос і авторитет у світовому мистецтві«. Наша література, що

хоче бути великою, може бути тільки **української** великою літературою — або вона не буде великою. Вдумаймося в це...«, бо, на думку автора, з якою ми погоджуємося, »ці речі ростуть з національних джерел. А ми ці джерела занедбали і занехаяли або звели до стилізації і примітиву. Вивчаймо чужі зразки, зростаймо на них, вбираймо їх в себе, — але творімо своє неповторне, те що росте з нашої духовости, з нашої національної традиції. І тоді світове визнання прийде само«.

Не хочемо зпрощувати річей, про які йде мова, але коли автор кличе творити органічно-національний стиль, що росте »з джерел нашої національної духовости, нашої традиції«, то це у нас асоціюється ось з якими джерелами органічно-національної духовости, коли будемо говорити про літературні твори:

Великий князь Володимир Мономах в »Поученії дітям« 1096 року так писав:

»Страх Божий і любов до людей — це основи всіх чеснот... Ані піст, ані пустельництво, ані чернецтво не врятують вас, а тілько доброчинність. Не забувайте бідних . . . і памятайте, що все Боже і вам дане тільки тимчасово. Будьте батьками сиріт, чиніть суд самі над вдовами і не допускайте, щоб дужчий нищив слабшого. Не вбивайте ані винних, ані невинних, бо життя християнина є посвятне. Не згадуйте імя Господнє всує: коли ж ви присягаєте цілуванням хреста, то присяги не ламайте . . . бійтесь брехні, обжирства і розпусти, бо обоє нищать душу й тіло... доглядайте в своїм господарстві самі за всім і не покладайтесь на урядовців . . . на війні будьте діяльні, служіть зразком вашим полководцям — то не час для бенькетів і веселощів . . . не відкладайте зброї, де може загрожувати небезпека, й завчасно сідайте на коня . . . кохайте своїх жінок, але не давайте їм панувати над вами . . . чого не знаєте — того учіться: мій батько вмів говорити пятьма мовами . . . лінивство — мати всіх пороків . . . людина мусить постійно чимось займатися . . . хай сонце вас не застане ніколи в ліжку . . . я ніколи не покладався на своїх слуг, намісників і післанців . . . я сам доглядав за церквою і службою Божою, за хатнім господарством, стайнею, полюванням . . . у триста походів я ходив, не рахуючи меньш значних . . . хто їздив швидше від мене? . . . Я кохався у полюванню . . . двічі мав мене зубр на своїх рогах . . . ведмідь був кинувся на мене, так що кінь підо мною впав . . . як часто падав я з коня, але Господь мене врятував. Тому, любі діти, не бійтесь ні смерти в бою, ані хижих звірів . . . тілько Божа охорона хай буде надією людей«.

Ці рядки з нашої передтисячолітньої історії ми привели для того, щоб погодитися з Ю. Шерехом на тому, що цей кодекс Володимира Мономаха ми, сучасні нащадки наших предків, того роду наші праджерела очевидно ні в чому не зможемо »модернізувати«, а тому де-які думки автора, Ю. Шереха, нам не зрозумілі, а саме:

»Світ взагалі і кожний прояв його — отже і мистецькі твори — принципово і завжди плюральні. Тому пізнання людське, коли воно хоче бути максимально адекватним пізнавальному, мусить бути плюралістичне . . . У нас немає можливости оцінювати твір (явище, річ) цілком іманентно. Все наще пізнання будується на співвідносностах. Поставмося ж до цього свідомо і не граймося у »вічні визначення«.

Автор приводить слова Тичини: »Молюсь не самому Духу, та й не матерії« — як мотто до 14 розділу: »Матеріялізм? Ідеалізм?« Відповідаючи на ці питання . . . »вони обидва (матеріялізм і ідеалізм) виявили себе безнадійним банкрутами перед пізнанням складности життя, як ми його сприймаємо і розуміємо . . . (що знов таки не виключає їхніх історичних заслуг)« — милостиво додає автор, а щоб остаточно звільнити себе від відповіді на питання, автор резюмує: »не претендуємо на філософську глибину, не претендуємо на те, що **довели** те, про що говорилося в цьому розділі. Це лише кілька думок і припущень, які нас цікавили не самі по собі, а тілько в їх звязку з літературою і мистецтвом. Слово мають філософи-фахівці. Але ті філософи-фахівці, які не перебувають в полоні завчених слів, дефініцій і схем«, цеб то автор ухиляється від зачепленої теми.

Аргументуючи органічно - національний зміст української літератури і відкидаючи дискусію »орієнтація чи неорієнтація на европейську культуру« як безпредметне непорозуміння, автор каже, що така дискусія »суцільне непорозуміння і становить собою з самого початку і до кінця механічне перенесення категорій російської культури і російського мислення в український культурний процес . . .«

» . . . Російська культура 19 віку знає дві виразно оформлені течії: словянофіли і західники. Словянофіли вважають російську культуру за абсолютно самобутню; за їхньою концепцією західні впливи чи навіть тиск західньої культури почався з реформ Петра 1, який силоміць і всупереч традиціям російського народу почав стригти і рубати боярам бороди, всувати їх (не бороди, а бояр) у европейські камзоли, панчохи, перуки тощо, але нарід цього не сприйняв, і отже, треба повернутись до старого, відкинувши ту історичну помилку, яку вчинив Петро 1. Що відповідають на це західники? Грубо беручи, вони не заперечують історичної схеми словянофілів і їхньої оцінки ролі реформ Петра 1, тілько там, де словянофіли дають позитивну оцінку, західники дають негативну оцінку, де одні ставлять мінус, другі ставлять плюс і навпаки. За західниками теж культура російського народу перед Петром 1 була самобутня і Петро теж силоміць перервав лінію її розвит-

ку... у російській культурі дискусія між славянофілами і західниками має, отже, коріння в спільному погляді — висловлюваному чи невисловленому, усвідомленому чи неусвідомленому, — що російська культура в своїй природі — не європейська культура.

Нас тут, звичайно, не цікавить чи це правильний, чи хибний погляд на минуле російського народу. Нам цікаве і важливе одне: при такому вихідному пункті дискусія на тему: самобутність чи европеїзм — можлива і доцільна.

Але чи є підстави для такої дискусії в історії України і української культури? Жодних. Україна в своїй історії завжди була частиною Європи і завжди себе нею усвідомлювала. Тут нема потреби згадувати загально відомі факти чи з часів Ярослава Мудрого, чи з часів Павла Алепського... Отже, дискусія на тему: »Европа чи самобутність« — на українському грунті взагалі неможлива, абсурдна, взагалі є вияв мислення категоріями російського історично-культурного процесу...«

Розвиваючи цю тезу, автор зазначає: »... рух европеїзації нової української літератури — рух величезного прогресивного значіння — мав свою однобічність. Він приводив до того, що в европейському концерті національних літератур українська література почала намагатися говорити не своїм голосом, а якимось европейським взагалі. Але европейськости взагалі не існує — вона існує тільки в національних одмінах: »французькій, англійській, еспанській... европейськість кожного має своє національне обличчя. Послідовна европеїзація української літератури починала приводити до того, що вона починала говорити вже не українським голосом: ви чули то Мицкевича, то Ередія, то німецьких символістів... Інакше кажучи: послідовна европеїзація української літератури вироджувалася в надання їй провінційного характеру при решті Европи... Така є роля »европеїстів« сьогодні... Органічно - національний стиль означає **український** голос в загально - европейському концерті, означає, що українська література мусить усвідомити не тільки свій **европейський** характер — це вона вже зробила, — а **свій** европейський характер, мусить усвідомити, що вона має що сказати і має як сказати, саме бувши однією з европейських літератур...«

Розважання на цю важливу тему автор закінчує так: **»Вселюдське твориться через національне.** Це добре знав ще Фіхте«. Підкреслення наше. М. М.).

В дальшому викладі автор докладно обгрунтовує ці свої основні тези аналізою історичного розвитку української літератури та конкретними авторами і творами.

Зачеплені в статті інші теми, які перечислено вище, (підзаголовки розділів) освітлено оригінально, докладно і, ми б сказали, по українському, суверенно.

В доповіді ЛеонідаБілецького »Критика і письменник« сформульовано девять тез, які синтезують виклад поглядів автора на проблему »критика і письменник«. Наводимо їх повнотою:

»1. Критика — великий і конструктивний культурний чинник в історії і розвитку літератури, коли вона в руках досвідчених і фахових та об'єктивних критиків.

2. У такому конструктивному сенсі критика має велике завдання пропаґувати перед світовими міжнародними чинниками великі духові і мистецькі цінности великої української літератури, духової культури, науки в її найвидатніщих зразках, щоб на міжнародньому форумі духовість української нації постала в найповніщому вигляді.

3. Критика стає великим злом і деструктивним чинникм, коли нею орудують лаїки і непокликані неуки, що взявшився за перо, скеровують його на оцінку літературної творчости письменника, або різні спекулянти.

4. Критика негативне явище і в руках тих критиків, що не ставлять метою праці добро і розвиток українського письменства, а переслідують свої персональні інтереси й оцінюють літературні явища суб'єктивно або зводять з автором персональні рахунки.

5. МУР. не повинен бути байдужим до великої ділянки критичної творчости. МУР. мусить звернути пильну увагу на неї і керувати нею.

6. Визнаючи в своїх рядях співпрацю і співтворчість всіх літературних стилів, МУР. передусім має впорядкувати стосунки між письменниками і критикою в своїх лавах, визначивши методологічні напрямні і тактичні способи взаємин у критичній творчости.

7. Між письменником і критиком у МУР-і повинна бути свідомість, що вони співпрацюють, ідуть в ногу, плече о плече до однієї великої і спільної мети, визначеної декляра-цією МУР-у, як висококваліфікований колектив, перейнятий великою ідеєю української літератури і свідомий, що він має творити національні цінности і спричинитися до піднесення на вищий рівень українського письменства

8. Літературна критика повинна бути і в самому МУР-і, але критика здорова, об'єктивна, речова й фахова найвищої кваліфікації.

9. Така критика має бути заснована на взаємному довірі, на колегіяльних стосунках, на зрозумінні один одного і на принципі **взаємної допомоги,** а не взаємного поборювання, вона має розвиватися в імя кращої літературної продукції і в імя вищого мистецького рівня як самої літератури, так і критики«.

Тема »Критика і письменник« не є вузько-фаховою темою, а суспільною в ширшому значенні слова; кожна людина повинна мати погляд на соціяльну функцію і письменника, і критика, а публічне обговорення цієї теми

може бути дуже корисним для підняття культурного рівня загалу. На жаль, з доповіді Л. Білецького, ми нічого, крім несмаку і огірчення, не винесли. Враження таке, що нам піднесено резолюцію про »критику і самокритику« зі зборів кустарної артілі »утільсировина« з недалекого минулого, а не зі з'їзду МУР. Все тут є — »непокликані не лізьте«, жарґонні вислови »лаїки«, яких я грішний ніколи в українській літературі не зустрічав, і »несення української духовости ... в пропагандивних цілях ... перед світові міжнародні чинники ... на міжнародньому форумі«, і »не допускай спекулянтів до критики«, і »треба написати інструкційку для критиків і письменників про їх роботу«, і »підвищім якість продукції« — не якість творчости, а продукції, ну щось вроді пасти до чобіт то що. Але деж проблема »Критика і письменника«, а не »лаїка« від літератури, за висловом Л. Білецького? В наборі лайливих фраз 9 пунктів цієї відповіді годі шукати.

На ці питання в цілій доповіді дано кілька випадкових, взаємно-заперечливих фрагментарних блискіток-відповідів, з яких годі бачити лице автора, його думки до проблеми »Критика і письменник«.

Решта матеріялів, уміщених в збірнику, являють собою інтерес стисліше літературний чи організаційний.

* * *

2. Віктор Петров .Український фолькльор. Заговори, голосіння, обрядовий фолькльор народньо-календарного циклю. На правах рукопису. Видання Українського Вільного Університету в Мюнхені. Циклостиль. 142 стор.

Автор в передньому слові до своєї розвідки »Український фолькльор« каже:

»Концепція, покладена в їх основу, не народилась раптом і не була витворена, як абстрактна схема. Вихідною тезою цієї концепції є твердження про тотожність фолькльору і ідеології, про те, що в первісному фолькльорі усну словесну творчість аж ніяк не можна відокремлювати од світогляду первісного суспільства, мистецько - фолькльорний матеріял од етнографічного ... Світогляд є фолькльором і фолькльор є світоглядом. Світоглядова, або що те саме, ідеологічна функція фолькльору є властивою ознакою первісного фолькльору ...

... Образ в фолькльорі ніколи не існує сам по собі; він не існує як довільний плід фантазії ні поетичної, ні мітольогічної і ніякої іншої. Він є продуктом ідеології в першу чергу і тоді вже фантазії, поетичної або мітольогічної.«

Цією концепцією В. Петров заперечує погляди на фолькльор, за якими: »ніби то поетична фантазія творить свої образи з середини себе, сама для себе визначає свої межі, що її фантазію нічим не зумовлено, — є загально поширеним поглядом. Однак цей погляд є невірний, бо фантазію в фолькльорі підпорядковано ідеології«.

Полемізуючи з подібними поглядами, що були панівними в нашій фолькльористиці, автор дає синтезу національного фолькльору в пляні концепції ідеологічного підґрунтя фолькльору і його історично - соціяльної функціональности.

Книжка являє собою інтерес не лише для вузького кола фахівців і студіюючої молоді, а й для ширшого кола людей історіософічних, світоглядових і соціяльних заінтересовань.

М. М.

ЗМІСТ:

ВИЗВОЛЬНА ПОЛІТИКА

Український суспільно-політичний місячник

Ч. 4—5 (14—15) КВІТЕНЬ—ТРАВЕНЬ 1947 Рік II

Софрон Лукич

СВІТИЛЬНИКИ НЕВГАСНІ

(Славній пам'яті С. Петлюри і Є. Коновальця)

Двадцять років минуло з того часу, як на бульварі Сан Мішель у Парижі впав від куль московсько-большевицького аґента Головний Отаман Симон Петлюра, і оце вже вісім років проплило з того дня, як на вулиці Роттердаму від годинникової бомби, підсуненої підступно цією ж самою рукою, загинув славної пам'яті полковник Євген Коновалець. Дві постаті, два символи, два дороговкази на історичному шляху української нації в її віковому поході в Майбутнє.

Симон Петлюра, син полтавського пролетаря, і Євген Коновалець, син галицького інтеліґента. Обидва вони визнали провідним гаслом свого життя беззастережну і жертвенну службу рідному народові — аж до останнього свого віддиху. Цій девізі залишилися вони вірні протягом всього свого життя, завершеного мученицькою смертю.

Симон Петлюра виріс у процесі українського національного відродження першої чверти двадцятого століття, разом із стихійним українським ренесансом, в якому був головним співтворцем і який ренесанс увійшов в історію українського народу з печаттю його імени і духу. Велика, жертвенна, готова на посвяту любов до рідного народу дала С. Петлюрі незламну моральну силу боротися самому й інших кликати та вести боротьбу за Самостійну Українську Державу, як конечну передумову повноти всебічного духового й матеріяльного розвитку нації, за всяких обставин, усупереч усім можливим перешкодам непохитно вірити й надіятися навіть тоді, коли інші навколо захитуються.

З розгорненням у своїй повноті збройної боротьби українського народу за свою свободу, незалежність і владу постать Головного Отамана, як чоловічого ідеолога й організатора цієї боротьби, виросла до велетенських розмірів, опромінилася ореолом майже легендарного всенароднього Вождя, що знає єдину мету. Як колись за княжих та козацько-гетьманських часів, український нарід давав своїм великим, особливо улюбленим державним мужам і провідникам назву **Батько**, так і Головного Отамана на це велике слово **Батько**, як його називало військо і ввесь нарід, як найкраще характеризує те сердечно-тепле почуття, з яким український нарід ставився до Симона Петлюри, як великого будівничого української незалежної держави, що єдина може забезпечити нації вільне, гідне, радісно-творче життя!

І так само, як і кілька століть тому, відвічний ворог України, — Москва, з запіненою люттю намагалася оплювати того, хто очолив визвольно-революційну боротьбу українського народу та окрилив її своєю незламною вірою і завзяттям. Так само, як і 250 років тому, згірдливе в устах ворога слово **мазепинець** стало йменням, яким з гордістю називали себе поклонники великого гетьмана і переємника його боротьби, так, всупереч протилежним намаганням ворогів, наймення **петлюрівець** стало почесною назвою українських патріотів — самостійників-державників.

І коли під ударами об'єднаних ворогів збройна боротьба українського народу за свої національні ідеали, після різних переходів і станів, на деякий час припинилася, приймаючи інші форми, то С. Петлюра, хоч і на чужині, не перестав діяти, щоб у народніх масах зберегти живую традицію цієї боротьби та щоб у слушний час її відновити й довести до успішного завершення. Хоч і без багатотисячної армії, хоч і вигнанець — Симон Петлюра був як бойовий прапор, як несхибний дороговказ, як гордий визов ворогові, як гасло, до якого прислухався український нарід, вірячи, що одного дня він знову підійметься на остаточний бій з ворогом під проводом Головного Отаман й очистить назавжди святу українську землю від зненавидженої ворожої нечисти.

Через кордони й ворожі застави долітали до українського народу сповнені твердої віри горді слова Батька, який всупереч жорстокій дійсності вперто проголошував: »В українську державність ми віримо, українську державність ми ісповідуємо!..«. Розпачливим нарікканням маловірів він протиставив своє героїчне: Пролита за свободу Рідного Краю кров борців не пішла намарне! Вона буде тим ферментуючим зачином, який повсякчасно нагадуватиме про розпочату боротьбу і кликатиме її продовжувати та завершувати!

І ця віра Вождя передавалася цілому народові, — і він далі не здавався, надіявся, вірив... Тому й Москва не припиняє своїх ди-

явольських намагань знищити С. Петлюру, знищити морально і фізично. І врешті вдалося їй убити тіло Петлюри, але не вдалося вбити міту Головного Отамана та Ідеї Української Державности, незламним носієм, якої він був, пробоєвиком і реалізатором! Цей міт, вічний, як вічно живою буде пам'ять Симона Петлюри в українському народі, як вічні і його заслуги перед Україною!

Після смерти С. Петлюри на арену українського політичного життя, як головна постать виступає полковник Євген Коновалець, що в час Визвольних Змагань 1917 — 20 рр. був активним співробітником Головного Отамана, як командант найкращої української військової частини—корпусу Січових Стрільців. Є. Коновалець, — від наймолодших літ невтомний організатор української збройної сили як єдиної певної запоруки народньої свободи, політичної власнопідметности й суверенности, полум'яний патріот і великий всеукраїнець-соборник усе життя був прекрасним прикладом незламної вірности найвищій національній Ідеї, безкорисливої й безмежної посвяти для Добра рідного народу, безстрашним борцем-революціонером, для якого поняття **життя** ототожнювалося з поняттям **боротьба,** був великим організатором і Провідником народу.

На долю Є. Коновальця, після буряних літ 1917 — 21 рр., припало бути організатором і вождем визвольно-революційної боротьби українського народу в невимовно-тяжких умовах глибокого підпілля, в безперервній борні з переважаючою матеріяльною силою, що примусила стерти ім'я України з політичної карти світу.

Життєвий труд Є. Коновальця позначений етапами, які назавжди залишаються записані золотими літерами в історії визвольно-державницьких змагань української нації: корпус Січових Стрільців — Українська Військова Організація (УВО) — Організація Українських Націоналістів (ОУН).

Всі вони були творами його рук і його Духу, позначені печаттю його небуденної індивідуальности. Всі вони пройняті наскрізь духом соборництва, виключної служби українським національно-державницьким інтересом, всецілою відданістю національним ідеалам — аж до повного самозречення, в ім'я гасла: Добро нації — найвищий закон!

Протягом майже двадцятьох тяжких років української під'яремної дійсности Євген Коновалець був як палаючий смолоскип у темряві, як горючий світильник національної віри, непохитности, завзяття! Для цілого українського народу він був символом живучости української національно-державницької Ідеї, яка наперекір твердій »логіці фактів« перед усім світом гордо маніфестувала своє незламне: хочу і буду жити!

Ця віра, непохитність і бойове завзяття провідника, як електричний струм, пронизували цілу українську національну спільноту, яка з глибини своїх животворних надрів безперервно породжувала все нові й нові лави революціонерів-борців, що радісно й мужньо ставали на поклик Вождя, готові жити, боротися і вмирати в ім'я єдиної, неподільної, вільної, святої України!..

Той же самий ворог, який підступно вбив Головного Отамана, — змобілізував усіх своїх демонів злочину, — зради, наклепу, щоб тільки досягти своїм отруйним жалом Великого Революціонера. І полковник Євген Коновалець упав на бруку далекого чужого міста, вирваний жорстокою смертю, з живого тіла народу, саме напередодні великих історичних подій, на порозі другої світової війни.

Черговий удар, що його завдала українському народові червона Москва, був важкий, але мученицька смерть Євгена Коновальця прорізала, наче блискавка, українську дійсність, і в цій великій ясності навіть сліпі побачили, що визначений Вождем шлях визвольно-революційної боротьби єдиний веде в ясне Велике Майбутнє !

Український народ, пройшовши жахливе пекло другої світової війни, вийшов з нього морально загартований, збагачений твердим досвідом, зміцнений у своїй вірі в вічну живучість України і в остаточну перемогу її Правди! Він твердо і рішуче ступив на шлях визвольно-революційної боротьби і йде по ньому несхибно, рам'ям об рам'я з іншими народами Европи і Азії, найкращі сини яких ідуть на смерть, щоб своєю жертвою окупити свободу і незалежність Батьківщини.

Над бойовими прапорами героїчної Української Повстанчої Армії, що зроджена з Духу Симона Петлюри і Євгена Коновальця, цієї Армії, що є виразником і символом воюючої за найвищі національні і вселюдські ідеали України, — витають душі Великих Синів українського народу та несхибно ведуть його, через поразки і перемогу, туди, де в обрисах уже близького Майбутнього ясніє Велика Мета!

Проф. Гр. Васютин

Сота річниця Кирило-Методійського братства

(1847 — 1947)

Сота річниця з часу розгрому Кирило-Методійського братства (1847 — 1947) — це слушний привід переглянути низку важливих питань, пов'язаних з революційно- політичною діяльністю цієї першої організації в історії українських революційних рухів XIX століття.

Насамперед основне питання: в якому відношенні стояв Шевченко до Братства?

Під час судового слідства в квітні — травні 1847 р. братчики робили все, щоб довести, що Тарас Шевченко до Братства не належав. Пантелеймон Куліш, приміром, категорично заявив: »Ніколи не чув про існування слов'янського товариства св. Кирила і Методія, тому зовсім не знаю, хто його члени«. — Навіть через 40 років, пишучи свої спогади про Костомарова, Куліш обстоював це своє твердження. Він посилається на слова брата своєї дружини Василя Білозерського, який казав йому, що »в них було щось подібне до братства, але швидко випарилося, бо не відповідало станові речей в Росії, а навіть сині персні (з іменами Кирила й Методія як символом приналежности до товариства) вони закинули в воду«. »Разом з тим,— продовжує Куліш, — він (Білозерський) повідомив мене, що ні я, ні Шевченко не були зараховані до Таємного Товариства з пощади до нас, бо ми працювали без того на користь слов'янської ідеї. Дійсно ми обидва не належали до товариства!«.

Що тут вірно в цьому Кулішевому свідченні та, головне, в якому сенсі, — це інша річ. Не слід думати, що Куліш каже тут свідомо неправду. Однак немає сумніву, що формули висловлених тут свідчень не охоплюють суті взаємин, які існували між Шевченком і Братством. Припустімо, що Шевченко справді членом Товариства не був, але чи змінює це щось в тому, що Товариство було організаційним втіленням ідей, що їх розвинув саме Шевченко і ніхто інший?

Шевченко був провісником гасла національної революції на початку 40-х років, він — і ніхто інший! — був ініціятором проголошення цього гасла. Не він ішов за кимсь, виголошуючи гасло національної революції, а за ним пішли інші. Він запалив вогонь національної ідеї в серцях своїх сучасників, він же звільнив цю ідею від романтично-актикварного забарвлення і надав їй революційного згущення. Саме він національну ідею зробив революційною ідеєю.

Історію українського національного руху, — як руху революційного, — на початку 40-х років треба починати з публікації Шевченкових »Гайдамаків«.

Поема »Гайдамаки«, — пише проф. Леонід Білецький, — є один з найсильніших і найбільших творів Тараса Шевченка. І навіть дивно, на третім році після звільнення із кріпацтва, поет у цій поемі несподівано піднявся до величезних виявлень свого бурхливого і неспокійного духа і до вершин мистецьких досягнень. Недавній кріпак, як метеор, підноситься перед цілим світом і проголошує те, до чого в той час не насмілювався ніхто.

Для харківських романтиків образ **України** був образом **могили;** Шевченко ж могильний образ нації запалює живим полум'ям революції.

Року 1857 в своєму »Журналі« Шевченко описав свій переломовий стан того часу: »Я із брудного горища, я, нікчемний замурза, на крилах перелетів до рівних заль Академії Мистецтв... Я користувався вказівками й дружнім довір'ям найвидатнішого маляра в світі (Карла Брюлова). Я жив у нього на помешканні, або, краще сказати, в його майстерні. І що ж я робив? Над чим я працював в цім святилищі? Дивно й подумати! Я складав тоді українські вірші, які потім упали таким страшним тягарем на мою вбогу душу. Перед його чудовими картинами я задумувався й леліяв у своїм серці свого сліпого Кобзаря і своїх жадних крови Гайдамаків«. Тут » в тіні артистично розкішної майстерні« Брюлова Шевченко почував себе, »як у палючім дикім степу над Дніпром«.

Провідна тема »Гайдамаків« — тема крови, соціяльної пімсти селянства над панством, терор, національна революція. Події 1768 року на Україні випереджають події 1789 і 1793 р. У Франції, гайдамаки — якобінців, Ґонта — Марата, свячені ножі — ґільотину.

Ой, Дніпре мій, Дніпре, широкий та дужий!
Багато ти, батьку, у море носив
Козацької крови! ще понесеш, друже!
Червонив ти синє, та не напоїв,
А сю ніч уп'єшся; пекельнеє свято
По всій Україні сю ніч зареве;
Потече багато, багато, багато
Шляхетської крови. Козак оживе!
Оживуть гетьмани в золотім жупані.
Прокинеться доля. Козак заспіва.

В своїх »Гайдамаках« Шевченко виступає не як кобзар і не як апостол, а як революціонер, що стверджує на Україні повторення гайдамаччини.

Недарма цей уривок з ранньої його поеми тематично близько повторюється в його »Заповіті«. Зіставляючи уривок з »Гайдамаків« і текст »Заповіту«, ми можемо певно ствердити, що наведений уривок є немов чернет-

кою згодом дописаного й ще раз переробленого тексту »Заповіту«.

З теми **крови** виростає тема **держави**. З антишляхетського, антипанського терору, з національної революції — національна державність України. Цю ідею української державности Шевченко вкладає в уста своєму героєві Яремі. »А в степах України — дай то, Боже, милий — блисне булава!« — закінчує Шевченко патетично-похмурий, напружено-суворий монолог Яреми.

Так, ідучи, думав — в латаній свитині
Сердега Ярема з свяченим в руках.

Революційний терор 93-го року в Франції знайшов собі відображення в романах Віктора Гюґо (»93-ій рік«) і Анатоля Франса (»Боги прагнуть«). Але для обох цих світових письменників терор якобінців був об'єктом зображення, рецепцією минулого, спробою відтворення вже даної дійсности, для Шевченка терор гайдамаків був відображенням переживання, паланням пристрасти, мукою серця, шалом пекельного почуття. Ці письменники описували інших, Шевченко себе. Вони думали про минуле, він —про сучасність.

Шевченкові »Гайдамаки« були закликом до повстання, викладом доктрини, документом революційної акції. Вони були поштовхом до координації сил, до кристалізації осередків, до початку полагодження зв'язків між інтеліґенцією і селянством.

На слідстві в III-му Відділі П. Куліш признавався: »Не хочу ховати, — казав він, — що я вірив в можливість повторення в українському народі жахливих сцен 1768 р., коли на правому березі Дніпра прості люди хотіли знищити всіх панів«. Під впливом Шевченка, в наслідок читання його »Гайдамаків« та безпосереднього знайомства з поетом, Куліш вирушив у мандрівку по Україні маршрутом Шевченкового Яреми, щоб перевірити готовість українського селянства до нового повстання.

Мандрівка мала етнографічний характер, але в ці роки, в роки першого пробудження національної свідомости, етнографія ще зберігала характер революційної акції. Так було в теорії, так було і на практиці.

Досить цієї однієї довідки, щоб ствердити сказане: ініціятором національно-революційної боротьби на початку 40-х років, носієм ідеї національної революції й терору виступив у цей час Шевченко. Куліш, Костомаров, Гулак, Вас. Білозерський та ін. діяли під його впливом, творчим, з одного боку, особистим, з другого.

Посіяне Шевченковими »Гайдамаками« насіння національної свідомости в роки 42-44 дало свій **організаційний** плід у створенні Кирило-Методіївського Братства, заснованого Костомаровим та іншими наприкінці 45-го та на поч. 46 року.

Зміст політичної доктрини Братства викладено в »Книгах битія українського народу«. Цей твір, слід думати, написав Костомаров. Отже, доводиться поставити питання, чи в цей період, саме року 1845, було щось спільне, якась співдія між Шевченком і братчиками?

На це питання, здається, годилося б відповісти так. Твори, що їх написав Шевченко в жовтні та грудні 1845 року, є саме тими творами, де Шевченко розробив **теоретично** основні засади концепції, яка лягла в основу політично-революційної ідеології Братства.

Дехто з дослідників ладен був приписувати анонімне авторство »Книг битія« не Костомарову, а Шевченкові. Навряд!... Шевченко не був автором »Книг битія«, але всі його твори з другої половини 45 року виразно стверджують, що тоді він весь час обертається в колі даних ідей.

Чи можна вважати за випадковість, за простий збіг, що »Книги битія« закінчуються тією самою цитатою з Псалма 117, яку вибрав Шевченко за епіграф до тексту свого »Єретика«, присвяченого Шафарикові?

Присвята поеми Шафарикові, тема поеми, саме цей, а не якийсь інший епіграф, дата написання твору, — все якнайкраще орієнтує нас. Ми певно намацуємо ґрунт. Ми схоплюємо вузли. Ми тримаємо в руках коріння.

Шевченко, як сказано, бере за епіграф для свого »Єретика« слова Псалма: »Каменець, его же небрегоша зиждущії, сей бисть во главу угла: от Господа бисть сей, і есть дивен в очех наших«. Ствердивши, що ініціятива революційно-визвольної боротьби, що провід в змаганнях належатиме саме Україні, — Костомаров свій виклад національно-державницької й історіографічної концепції в »Книгах битія« закінчує саме так: »Тоді скажуть всі язики, показуючи рукою на те місце, де на карті буде намальована Україна: »От камень, его же небрегоша зиждущії, сей бисть во главу угла!«

Шевченко знов повертається до революційно-бойових гасел »Гайдамаків«. »Ні, настане час великої небесної кари. Розпадуться три корони на гордій тіярі! Розпадуться! Благослови на месть і на муки, благослови мої, Боже, нетвердії руки!«

В »Великому льоху« він уточнює політичний сенс боротьби вказує на політичні цілі, на напрямок політичної акції. »Великий льох« — це політичний документ поета, який перебуває в колі акції, що має на меті підготувати вибух революції на Україні,

Шевченко визначає межі, абсолютні, остаточні межі ненависти. До білого розпечено лють. Ненависть втрачає ознаки людськости. Вона стає містеріяльним почуттям. Її перенесено в метафізичний плач. Як в »Гайдамаках« Ґонта карає своїх дітей, бо ті »католики«, так само в »Великому льоху« покарано дівчину тільки тому, що з повними відрами вона перейшла шлях Богданові, коли гетьман їхав з старшиною до Переяслава Москві присягати. Покарано другу, ту, що коня напоїла Петрові, коли він вертався з-під Полтави. По-

карано немовля. Немовля покарано, малу сповиту дитинку, що воно, мале, на руках у матері, посміхнулось до золотої галери на Дніпрі, де сиділа цариця. »Чи я знала, ще сповита, що тая цариця — лютий ворог України, голодна вовчиця!... Скажіте сестриці?«

Така міра непримирености, проголошеної від Шевченка в »Великому льоху«. Поетичної непримирености?... Ні, тепер уже організаційної! Вимога, що її звернено до членів Братства.

Річ не про минуле, а про сучасність і сучасників. Про те, що в даний момент **компонувалось** на Україні. Адресат вказаний з повною ясністю. Суть справи Шевченко формулює в »Великому льоху« з повною виразністю. Він вказує, що на Україні має »народитись« новий Ґонта. Програма його дій. — Вона тотожня Ґонтовій: »як той Ґонта« він буде »катів катувати«, »усе поплюндрує й брата не покине, і розпустить правду й волю по всій Україні! **Так от бачите, сестриці, що тут компонують«.**

— Чи потрібні ще інші свідчення? В усякому разі, в »Великому льоху« ми маємо з боку Шевченка автентичне свідчення. Як стверджує Шевченко, на Україні наприкінці 1845 року були ті, що компонували повторення гайдамаччини, компонували нове повстання, підготовляли появу нового Ґонти.

Це свідчення Шевченкове з »Великого льоху« слід зіставити з зізнанням Кулішевим 1847 р. на слідстві в III Відділі, що його (зізнання) вище і де Куліш признавався, що він вірив у можливість повторення в українському народі 1768 року. Справа не обмежувалася вірою, була дія, була **організаційна** підготова до дії. Ми не знаємо тепер, хто мав бути Ґонтою, кому організація доручала очолити повстання. Ми не певні, чи Братство творилось лише в Києві чи й на місцях. Зрештою ми навіть не знаємо, чи в Києві був викритий організаційний центр, чи, може, лише один з осередків.

»Єретик«, »Великий льох«, »Кавказ«, »Холодний яр«. »Дружнє посланіє« написані в жовтні-грудні 1845 р., коли Шевченко не був в Києві, а перебував на Полтавщині, — в Миргороді, Переяславі, у В'юницях у Самойлових і т. д. Саме ці твори цього часу відбили лихоманкову напруженість підготовчих настроїв. Сумнівів немає: Шевченко перебував в середовищі, яке »компонувало« »повторення жахливих сцен 1768 р.«.

Не знати, де був центр, де були активні діячі: чи на Полтавщині, чи в Києві — серед університетської; студентсько - професорської молоді. В усякому разі ініціятиву »повторення 1768 р.«, »появу Ґонти« на цей раз перебирала на себе політична організація. Селянське повстання мислилося як очолене організаційним центром.

У В'юницях 14 грудня 1845 р. Шевченко написав »Дружнєє посланіє« і 17 грудня »Холодний яр« має характер щоденникового запису; вона є прямим відгуком на суперечку, бурхливим обуреним протестом проти заяви когось з панів:« Гайдамаки не воины, разбойники, воры, пятно в нашей истории«. З гнівом поет заявляє: »Брешеш, людоморе! За святую правду-волю розбойник не стане, не розкує закований у ваші кайдани народ темний, не заріже лукавого сина, не розіб'є живе серце за свою країну«.

Це відповідь! Отже, для нас найцікавіше в даному контексті, що темою дискусій в тому середовищі, в якому обертався в цей час Шевченко, була тема Ґонти, тема 1768 року. І Шевченко, звертаючись до панства, застерігав: »Стережіться, бо лихо вам буде, тяжке лихо!.. Дуріть дітей і брата сліпого, та не дуріть Бога. Бо в день радости над вами розпадеться кара. І повіє огонь новий з Холодного яру!« Були й ті, хто цей вогонь роздмухували.

Фіксуємо: про появу нового Ґонти Шевченко згадує в »Великому льоху«, написаному в жовтні, про Мотроницький манастир, що був центром повстання, про новий вогонь з Холодного яру іде мова в поезії, датованій груднем 1845 р. В »Великому льоху« Шевченко каже про те, що »компонувалося« на Україні: в »Холодному ярі« він вводить нас ін медіас рес суперечок з приводу Ґонти.

В »Великому льоху« Шевченко визначає майбутню боротьбу, як боротьбу проти Богдана, Петра й Катерини, державну мету боротьби і висуває перед спільниками вимогу непримиренности. В »Дружньому посланії« Шевченко ставить останні точки над і. Він обговорює принципи співпраці в тому середовищі, яке заявило про свою готовість взяти участь в змаганнях за волю, виступити в ролі Брутів.

Дві тези висуває тут Шевченко як основні: ідеологічні основи організації, що бере на себе ініціятиву боротьби за волю, не повинні бути принесені на Україну »з чужого поля«; заяви про »Брутство« не повинні бути словесними, ті, що претендують бути Брутами, повинні бути непримиренними до кінця. »В своїй хаті — своя правда, і сила, і воля«, — це є політична деклярація політичної плятформи.

»Ви претеся на чужину шукати доброго добра, добра святого. Волі! Волі! Братерства братнього! Найшли, несли, несли з чужого поля і в Україну принесли великих слів велику силу, та й більше нічого«. Трохи далі знов: »Якби ви вчились так, як треба, то й мудрість би була своя. А то залізете на небо: І ми не ми, і я не я!«.

В тому ж пляні поставлено в »Дружньому посланні« й тему **брутства.** На заяву: »у нас Брути« Шевченко відповідає: Ваші славні Брути: раби, підніжки, грязь Москви, варшавське сміття« .

Цікаво, що тут же в »Дружньому посланії« Шевченко піддає рішучій критиці »слов'янську ідею«, тим самим ґрунтовно розходячись

з костомарівськими настановами в »Книгах битія« і костомаровським проводом в »Кирило-методіївському товаристві« (згадаймо заяву Білозерського, що Шевченко членом К.-М. Братства не був): »В слав'янофилії так і претесь... І всі мови слав'янського люду знаєте. А своєї дастьбі«.

»Полюбіте щирим серцем Велику руїну«,— от вимога яку ставить Шевченко.

»Дружнє посланіє« не є поезія, не є вірш. Це конкретний політичний документ з чіткою хронологічною датою. Документ тієї політичної акції й політичної плятформи для себе роздмухати »новий огонь з Холодного яру«. Вияв того, що в роки 1845 — 1846 **компонувалося,** за власним свідченням Шевченка, на Україні!

М. В. Радович

В тінях Москви

(Навколо Московської конференції)

Коли 8 травня 1945 року на европейських фронтах другої світової війни пролунали останні пострили, перед усіма народами, що брали в ній участь, або, перед усім людством встало нове тривожне питання: що ДАЛІ? Воно встало й перед західними великодержавними партнерами могутнього аліянтського бльоку, бо ж не на те вони чинили опір шаленому німецькому імперіялізмові, що хотів загарбати Европу, щоб тепер, по шістьох роках війни, бачити, як відроджений імперіялістичний напасник, що йде зі сходу, загрожує не тільки отій Европі, але своїми зазіханнями цілиться далеко поза межі одного континенту. Це ж питання встало і перед Кремлем, бо хоч йому (Кремлеві) і вдалося просунути свої кордони далеко на захід та створити тим самим випадні бази для дальших загарбань, проте й йому стало ясно, що він зустрівся віч-на-віч уже не з примітивним і тупим німецьким аґресором, що своєю безглуздою політикою сам укладав найкращі козирі в руки московському противникові. Саме тому стала Москва на шлях на випадок скорої війни з Заходом та самій створити тверді бази для майбутніх походів

Питання — ЩО ДАЛІ? встало у всю широчінь і перед поневолюваними гітлерівським і сталінським імперіялізмами народами, що стільки крови пролили в боротьбі проти поневолювачів та що стільки витривалости й рішучости виявили в боротьбі за здійснення ідеалів справді незалежного життя, не досягнувши — незалежно від того, — своїх цілей.

Доказом отих побоювань і застережень були події, що вже тоді, напередодні новонародженого миру, мали місце, хоч світ про них не завжди своєчасно довідувався.

Адже ж то факт, що напередодні 8 травня 1945 р., маршируючи в перших лініях Західнього фронту, англо-саксонські командири рапортували своїм політичним проводам про готовість не спинятися на Берліні і йти далі. Це тим більше зрозуміле, коли пригадати, що ще в 1942 і 43 роках, коли в переговорах між Англією та Америкою вирішувалися основні проблеми дальшого воєнного пляну, Черчіл наполягав, щоб т. зв. другий фронт відкривати не на заході, а на півдні, щоб таким робом покінчити не тільки з німецьким аґресором, а й забезпечити себе стратегічно вигіднішими позиціями і щодо аґресора в перспективі — большевицького.

З другого боку, приготування червоноармійців до війни з Заходом почалося ще в 1943 році. Можливо, що це було тільки зондування ґрунту з боку червоного командування, бо, знаючи свою слабість, Кремль не міг тоді прагнути війни з Заходом, хоч її неминучість він уже й тоді усвідомлював, як усвідомлює її й нині. А тому як тоді, так і тепер — до неї готується. Саме тому, не знаючи коли вона вибухне, робить усе, щоб якнайкраще використати своє перебування на заході, тобто щоб якнайбільше розбудувати свої експозитури у завойованих країнах у формі т. зв. демократичних бльоків чи робітничих партій, а поряд з тим якнайбільше пограбувати та узалежнити від себе ці країни ще й економічно. Як подає преса, большевики вивезли досі зі своєї зони Німеччини товарів на 900 мільйонів долярів, при чому найбільше фабричних устаткувань. Разом з тим відбувався вивіз фахових сил, особливо для збройової промисловости. Поспіх був продиктований не тільки бажанням »поладнати« найважливіші справи в Німеччині до підписання мирового договору з нею, але й страхом перед можливими несподіванками.

І нарешті 8-е травня ні в чому не послабило сили визвольної боротьби тих народів, що, вийшовши з німецької окупації, попали під большевицьке поневолення. Кінець другої світової війни не приніс кінця дій повстанчих армій і підпільної боротьби. Друга світова війна скінчилася для численних народів, але не скінчилася для тих, що опинилися поза залізною завісою.

Отже під акомпанімент таких немирового характеру дій народжувався новий мир, що з перших днів свого народження ніс у собі елементи своєї слабости і недовговічности

через свою органічність. Це не значить, що вік його існування має бути дуже короткий. Ми стверджуємо тільки істотні елементи його органічної недуги. Відомо ж бо, що навіть найбільш підточений бактеріями організм можна лікувати і продовжувати на якійсь час йому життя. Історія, однак, не знає випадку, щоб розвалюваний внутрішніми суперечностями і призначений на загибіль утвір міг бути тривким організатором. Штучні, неорганічні, забріхані, побудовані виключно на насильстві та сперті на багнети аґресивні системи не можуть стати твердою, підпорою тривалого миру.

Тому то так важко побудувати тривалий мир в сучасний повоєнний період Тому й було досі декілька »мирових« конференцій, але не було жодної, що побудувала б справжній мир. Чи здійснення такого завдання можна сподіватись від Московської конференції?

II.

Перш ніж говорити про перспективи сучасних міжнародніх конференцій, в тому числі і Московської, слід зробити таке зауваження: Московська конференція, як і всі попередні та ті, що будуть ще, мала і буде мати на меті не так будувати мирні взаємовідносини між колишніми противниками минулої війни, як будувати мир між колишніми аліянтськими союзниками. Тільки таке розуміння і такий підхід до справи дає зрозуміти, чому власне укладання мирових договорів і підготова до них, що відбувається на наших очах, ідуть так жахливо тяжко. Усі труднощі мають своє джерело не стільки в питанні самих статутів майбутнього стану самої Німеччини чи її сателітів, як у проблемах наладнання тривалих взаємовідносин між самими союзниками; бо якби йшлось про саму Німеччину, то справа була б досить проста.

Обидва головні партнери мирових договорів, цебто англо-саксонський та большевицький бльоки, заявляють, що при підписанні договору з Німеччиною вони мають передусім на думці дати людству ґарантію від нової аґресії німецького імперіялізму. Коли ж узяти до уваги теперішній стан Німеччини, то така небезпека з її боку не існує. Тотально роззброєна, економічно знищена, поділена на окупаційні зони країна не може і мріяти про те, щоб на когось нападати. Тому з її боку небезпеки для миру не існує. А проте теперішні союзники не можуть ніяк знайти виходу з ситуації і побудувати той тривалий мир, про який так багато говорять.

В чому ж річ?? Річ, як сказано вже, в тому, що не з Німеччиною укладають вони мирові договори, а між самими собою; і не від Німеччини вони бояться аґресії, а від самих себе, цебто один від одного. Німеччина в тому всьому, в отій колосальній проблематиці суперечностей між великодержавами, є лише невеликий »пендан« до великої проблеми, вона є лише простір, об'єкт, на якому стикаються і в майбутньому будуть стикатись інтереси колишніх союзників. Вона водночас є одна з тих випадних баз, що їх кожен з них хоче опанувати на те, щоб зайняти якнайкращі позиції супроти свого партнера. Вона, зрештою, є цінним дзеркалом для пізнавання стосунків між англосаксами та Москвою. І ніде так добре не відбивається, як у німецькому дзеркалі, справжній стан взаємовідносин між цими двома головними потугами сучасного світу.

Справді, обидві сторони хочуть того, щоб Німеччина не стала могутньою імперією. Щодо цього вони у згоді, але лише щодо цього. Все, що виходить поза межі цієї проблеми, обидві сторони стримають по-різному. Но, наприклад, за винятком французів, всі хочуть єдности Німеччини, але обидві сторони в цій об'єднаній Німеччині хочуть здобути якнайбільше власних позицій. Більше того, Москва виразно прагне до того, щоб у розбитій Німеччині та ожебраченій, особливо на заході, здобути для себе союзника у майбутній війні проти Заходу. Саме тому вона старається створити якнайбільше своїх аґентурних баз, де тільки може — і в межах своєї зони, і в зонах т .зв. союзників. Тому вона так дуже не хоче піти на господарську міжзональну співпрацю, бо це полегшило б господарську ситуацію на заході Німеччини, а тим самим скріпило б позиції західніх союзників. Москва ж бажає мати якнайбільш спролетаризовану Німеччину. Знаючи такі аґресивні пляни Москви, західні союзники, у свою чергу, прагнуть до того, щоб не наставити німців проти себе та не зробити їх сліпим знаряддям у московських руках. Одне слово, для остаточного уреґулювання т. зв. німецької справи вирішальними є взаємовідносини між союзниками. З цією проблемою вони возяться від закінчення війни і не можуть її розв'язати. Цю ж проблему — і тільки на тлі німецької проблеми — вони будуть намагатись розв'язати в Москві. Щоб окреслити об'єктивно перспективи московської конференції, а в зв'язку з тим і перспективи можливостей організації миру в середній Европі, треба висвітлити саму суть взаємовідносин між колишніми союзниками. Це дасть нам відповідь також і на те, якими шляхами може піти в майбутньому розв'язання німецької проблеми.

III.

Взаємовідносини між союзниками! Це тема, про яку писалося і пишеться, мабуть, чи не найбільше в пресі цілого світу, і водночас тема, довкола якої робиться стільки фатальних помилок, як не можна більш. Часто, читаючи деякі західні огляди про большевицьку Москву (а вона є центральна пробле-

ма взеємовідносин між колишніми союзниками), ми бачимо, як несміло і нерозважно підходять до неї деякі західні кола. У їх підході криється часто весь трагізм сучасної міжнародньої політичної ситуації, бо за наслідки теперішніх і дотеперішніх помилок людей, що керують долею західніх народів, будуть ті ж народи платити. Для нас, як і для всіх поневолених большевицьким імперіялізмом народів, це може найменш трагічно, бо нас і так винищують, тому ми можемо мати хіба цю сумну сатисфакцію, що й інших будуть винищувати та що за пізнання справжньої суті большевизму кожний нарід заплатить свою ціну. Бо хто має сумнів у тому, що великий, може, в себе дома Рузвелт — виявився зовсім малим у питаннях оцінки большевизму? Він напевно не уявляв того, скільки крови змушений буде віддати в майбутньому його нарід за те, що він — як його провідник, не зважаючи на перестороги тверезих людей в рр. 42 — 43 — зфорсував концепцію атаки на заході, а не на півдні Европи, та що тим самим відкрив Москві широко двері на Балкани і в саму Европу, будучи переконаний у силі своєї індивідуальности, повіривши, що чаром своєї особи зуміє відвести Сталіна від аґресивних плянів та впрягти його до табору всесвітньої демократії. Адже нині документально стверджено, що в Тегерані Рузвелт домагався від Сталіна побудувати СССР на зразок Британської імперії та що Сталін робив вигляд, ніби він на це погоджується. І американці в це вірили! Нічого дивного, що вони випускали в той час патетичні декляраціії про вічний мир.

Ще нині, по двох роках »мирної« практики з большевиками, можна дізнатися з голосів західньої громадської думки про те, що основна трудність в наладнанні миру з большевиками є їхній... страх перед західньою аґресією. Що большевики бояться того, що колись народи Заходу можуть зважитись на рішучий спротив їхнім імперіялістичним зазіханням, — це ясно, але також ясно, що ніхто інший, крім большевиків, так послідовно не готується до війни проти Заходу. Саме на те, щоб остаточно поширити свою владу на цілий світ, в ім'я своїх імперіялістичних цілей, яких вони ніколи і ніде не зреклися. Сказав же Ленін в 1918 р., що Совєтський Союз — це »відділ світової армії соціялізму«. Не менш виразно підтвердив і Сталін, що »совєтська держава — це база світової революції, а російська революція — це перша фаза світової революції«. Той же Сталін назвав Совєтський Союз у промові над труною Леніна — »стрілою, пущеною в табір ворога твердою рукою товариша Леніна«, ствердивши тоді ж, що »Ленін ніколи не розглядав Совєтської республіки як ціль саму в собі. Він вважав її завжди за необхідну ланку, що має служити для зміцнення революційних рухів у країнах Сходу і Заходу, за необхідну ланку для улегшення перемоги трудящих над капіталізмом«. За здійснення отих цілей клявся тоді на могилі Леніна його спадкоємець. І досі в совєтській політиці, публіцистиці та мистецтві офіційно звеличають тодішню »клятву« Сталіна. Нікому з большевицької верхівки і на думку не спадає, щоб від тих цілей відректися і щоб їх тепер не реалізувати. Але Воллеси, Ляскі та молоді Рузвелти і обдурювані ними народи — Леніна і Сталіна не читають. Вони вдовольняються інтерв'ю, що для декого з них влаштовує »батько народів«, в яких він запевняє, що він не бачить ніяких перешкод для того, щоб капіталістичний і большевицький світ жили у вічному миру. З таких інтерв'ю обидві сторони завжди вдоволені: західні сноби, що мали честь побачити геніяльного вождя*), а самі большевики теж вдоволені, бо такі інтерв'ю завжди помагають їм обдурювати західні народи. Що такі декларації суперечні з основними положеннями большевизму про це їм байдуже, бо большевики трактують це як тактичні маневри Заходу, що, як сказано, Сталіна мало читає, а якщо й читає, то мало розуміє. Адже ж і українські політики читали свого часу »Майн Кампф«!

На щастя, мільйонери Воллеси, яким забаглося большевизму для Америки, або »пролетарі« Ляскі чи Еліоти Рузвелти, не самі є тими, що висловлюють думки західніх суспільств чи їх урядів: нині вже стало так, що твереза думка здобуває собі на заході все більше місця, і офіційні голоси типу останньої заяви американського заступника міністра закордонних справ Ечесона вже також не є поодинокі. А він (Ечесон) сказав перед атомовою комісією американського сенату дослівно таке: »Мені зовсім ясно, що большевики ведуть аґресивну і скеровану на експансію зовнішню політику«. На большевицький протест міністер Маршал відповів, що він не вбачає нічого в заяві Ечесона такого, щоб могло кривдити большевиків та що обов'язком кожного американського державного урядовця є одверто висловлювати свої погляди.

Такі і подібні офіційні і неофіційні голоси свідчать, що Захід дедалі частіше знаходить правильну оцінку суті і намірів большевизму. Те, що стримує представників західніх урядів тепер уже зважитись на зудар з большевизмом, полягає насамперед ось у чому: 1) в непідготованості їхнього суспільства за відкритої протибольшевицької кампанії, 2) сильні ще позиції большевицьких аґентур на заході, — свідомих і несвідомих, 3) непідготованість до війни західніх великодержав, зокрема Англії, 4) надії на те, що т. зв. твердою політикою щодо большевиків їм пощастить змусити їх (большевиків) зректися імперіялістичних замірів. Що такі

*) Ляскі писав, що в очах Сталіна він бачив велику доброту і вирозуміння хіба тому, що під командою того ж Сталіна вимордувано і вимордовуються мільйони людей.

позиції західніх політиків хибні — нам давно ясно.

Щоб побачити, як справді можуть наладнатися взаємовідносини між колишніми союзниками, потрібно, як уже сказано, з'ясувати основні розбіжності між ними. При чому йдеться про згадані розбіжності не тільки в теперішньому стані, а й на тлі їх розвитку протягом воєнних років, а також при урахуванні тих цілей, що їх кожний з отих великодержавних партнерів собі ставили та у війні хотіли восягти чи досягли.

IV.

Сполучені Штати Північної Америки вийшли з другої світової війни наймогутнішою державою світу. Їх вигідне географічне положення, колосальні господарські ресурси, великий людський потенціял — вирішують їхню теперішню позицію в світі. Формально США приступили до війни тому, що були заатаковані; фактично ж до війни спонукала їх конечність оборони своїх інтересів на Далекому Сході та, видима річ, бажання закріпити свої позиції на тому ж Сході. Щодо Европи, то США вже властиво задовго перед 1941 роком перебували в стані війни з гітлерівською Німеччиною. Америка не хотіла того допустити, щоб німці опанували велику частину Европи, особливо англійських островів, що при умовах сучасної воєнної техніки для Америки є своєрідним передпіллям, щось ніби того, чим при меншій воєнній техніці була для Англії Франція. Цей мотив безпеки американського континенту не перестав бути актуальним і нині. Навпаки. Недарма й большевикам раз-у-раз доводиться переконуватись, що відірвати Англію від Америки дуже нелегко. Одну з вирішальних спроб відірвати Англію від Америки большевики зробили в грудні 1946 р на конференції міністрів у Москві і довели до осамітнення Бевіна, яке, однак, як пізніше виявилося, тривало недовго, що німецьке панування в Европі витиснуло б американський капітал та ліквідувало б американські ринки збуту — це також ясне і тому то американці мали ще одну причину воювати. Нарешті приводом до війни для Америки був і мотив морального характеру, цебто солідарність англо-саксонців та ненависть американців до диктаторського режиму. Як зростали в американському суспільстві ворожі настрої проти гітлеризму і доходили часом аж до масових виявів білої ненависти (прилюдне спалювання гітлерівських прапорів, емблем, тощо) — це наочний показник того, якими шляхами йдуть уряди цієї країни до мобілізації сил власного народу проти визначеного ворога. Про це дуже добре знають большевики, а тому вдаються до »демократичности«, »поступовости«, »толеранції« і т. д., під якими реклямують вони самі себе і їхні аґенти на американському просторі. Про диктатуру пролетаріяту, про світову революцію та про сталінські »клятви« — там нічого не говориться.

Із поставлених воєнних цілей Америка досягла на Далекому Сході забезпечення своїх позицій, ліквідувавши головного дотеперішнього конкурента. Але якщо інтереси Америки на Сході в основному узгіднені з В. Британією, Францією та Голляндією, то не можна того сказати про большевиків, що є водночас і партнером і противником для Америки. Цікавлячись більше европейськими проблемами, ми часто недобачаємо того, що відбувається поза Европоою. А тим часом спірні моменти, напр., окупація Кореї — між большевиками та американцями — є напевно не менші, ніж американсько-советські суперечності на окупованій Німеччині. Або взяти Китай, що в ситуації перманентної домашньої війни приречений на постійну допомогу англо-саксів та в якому Америка вбачає вигідні позиції своїх впливів, — перебуває під сталим обстрілом большевицької пропаґанди і большевицьких гармат, що їх постачає Москва т. зв. »народній« (комуністичній) китайській армії. Як божий день ясно, що це змагаються між собою дві чужі потуги на тілі розслабленого китайського велетня. На цій території большевицька Москва переслідує дуже виразні аґресивні цілі, що мають поставити за її послуги 800-мільйоновий китайсько-індійський бльок і силою вирішити результат тієї ґігантської битви, що назріває між нею та англо-саксами. Досягти цього нелегко, але те, що Москва вже робить, є підміновуванням китайського терену власною аґентурою великих розмірів, що має на меті унеможливити англо-саксам наступ на большевицького аґресора з цього боку. Бо ідея залучення на свій бік колоніяльних та напівколоніяльних народів — це одно з основних завдань московського большевизму. Мета, що їх там большевики хочуть досягти, і постава Америки щодо того — великою мірою будуть впливати на наладнання тимчасових взаємовідносин між большевиками та американцями. Це матиме свій резонанс також і на европейському континенті.

Якщо американські воєнні цілі на Далекому Сході в основному досягнуті, то в Европі ситуація значно складніша. Економічно знищений війною европейський континент тепер відкритий і для американських достав і для американського капіталу. Але ж ясно, що : 1) це нестале явище і воно поволі буде змінюватися в міру того, як европейська промисловість почне ставати на власні ноги, 2) більше ніж половина Европи наставлена і що раз більше буде наставлятись на господарську співпрацю не з Америкою, а з Совєтським Союзом. Поряд з тим господарські моменти доповнюються не менш важливими і небезпечними політичними.

В результаті другої світової війни не тільки не врятовано Европи від контролі конти-

нентальної европейської потуги, а навпаки: її віддано ще страшнішій, большевицькій команді. Москва не тільки опанувала значну частину центральної Европи (і буде її опановувати, незалежно від мирових договорів з Німеччиною), а ще й розбудувала величезних розмірів свої аґентурні станиці на заході. Офіційно ніби не існує комінтерн, що міг би підважувати поодинокі країни, але якщо говорити про Европу, то в одних країнах — Балкани, Польща, Чехо-Словаччина — колишні комінтернівські діячі сидять тепер на прем'єрміністерських кріслах і певною рукою ведуть свої країни до СССР, як котрісь з черги »союзні республіки«, а в других подібні діячі ведуть не менш розкладову роботу серед своїх народів і очікують лише наказу з Москви, щоб захопити владу.

Відомий письменник Артур Кестлер ось так недавно написав про Францію. Розбудувавши аґентурні станиці по цілій Франції в усіх ділянках суспільного життя, зокрема в робітничих синдикатах, французька комуністична партія може дійти до влади протягом кількох хвилин з допомогою телефонних наказів. Якщо вона того не робить, хоч давно це могла зробити, то лише тому, що сама чекає наказу з Москви, а Москва на такий наказ ще тепер не зважується, бо вона знає, що французькі комуністи, прийшовши до влади, можуть стати причиною раптового посилення зросту протибольшевицьких настроїв у Америці, чим посилиться небезпека, що Америка почне негайно вживати оборонних заходів.

Неможна сказати, щоб цієї тимчасової тактики Москви, продиктованої вимогами обережности не усвідомила принаймні частина урядових кіл Англії та Америки. Америка вже тепер розуміє, що війни в Европі вона не виграла та що дотеперішня небезпека для неї в Европі, для її інтересів (опанування цілого континенту та англійського передпілля большевицькими арміями) — радше зросла.

В такій ситуації, врахувавши цілість американсько-большевицьких проблем, Америка вживає заходів, щоб — де можна і де треба — поставити перепону московському аґресивному імперіялізмові.

Ми є свідками цікавої гри між наступальною підривною діяльністю большевиків скерованою на підміновування позицій західніх великодержав, з одного боку, і оборонною акцією англо-саксонського, зокрема американського, капіталу — з другого боку. Що треба большевикам — ми вже говорили. Англо-американці беруть в основу своєї оборонної акції проти большевицьких аґресорів ті елементи, що випливають з самого географічного чи геополітичного положення большевицької імперії. А річ у тому, що большевицька імперія є найбільшою суцільною континентальною потугою, яка не має, однак, ніде потрібного широкого і придатного для неї отвору на те, щоб вийти на широкі води будь-якого із семи головних морів земної кулі. Це є та недуга, а на яку завжди хворіла і проти якої боролася і стара романовська імперія. Така ситуація СССР, природна річ, підказує всім, що почувають себе загроженими його аґресією, займати оборону саме на тих позиціях, з яких большевики можуть нападати на свого ворога. Тому то англосакси своїм могутнім капіталом торують собі дорогу саме туди, де загрожує найбільша небезпека наступу большевицької підривної діяльности. Тому ми бачимо тверду руку Америки в Японії, опір большевикам у Китаї, англо-американський бар'єр для большевиків в Німеччині у вигляді господарського об'єднання зон та спільної політики, тому ставка тих сил на Грецію та на Туреччину, як бар'єр з Півдня, тому англо-американські та американсько-арабські нафтові договори на Середньому Сході, щоб замкнути большевикам і той вихід на широкі води. Це є щось схоже на значно побільшені своєрідні санітарні кордони, про які, на відміну від 1918 р., тепер публічно не говориться, хоч вони напевно будуть ще сильніші, ніж тридцять років тому. Що вони (саніт. кордони) не можуть бути розв'язкою тієї життєвої проблеми, що її створює большевизм, та що вони є лише паліятив, який не врятує світу від загрози большевизму, — це інша справа, і про це далі. По большевицькому наступові, що, використовуючи незорієнтованість світу та ширячи забріхану пропаґанду, ще має подекуди характер »ідейного« наступу і боротьби за проґресивні ідеї, — сам капітал не зможе успішно протиставитись. Крім того, не слід забувати ще одного: по своїй природі своєрідний американський підхід до проблем міжнародньої політики визначається вимогами »просперіті« і »бізнесу« для американського капіталу. Про це добре знають большевики і тому роблять все, щоб так наставлені американські кола привернути на свій бік та заманити їх і приспати їхню чуйність маревом широких совєтських просторів для вкладання американського капіталу. Большевики хитро маскують справжню ціль і завдання, що їх ті капітали в СССР мають виконати. Ставити перепони наступальному большевицькому імперіялізмові — раз, спроби знайти способи співпраці з Москвою — два — ось ті засади американців, якими вони будуть керуватись, силкуючись урегулювати і проблему Німеччини. Слід ствердити, що концепція беззастережної співпраці, так би мовити — за всяку ціну, що її висував і висуває Воллес, в Америці зазнала поразки. Натомість перемогла лінія т. зв. рішучости і твердости супроти большевиків, лінія, яку започаткував минулого року Бернс у Парижі і яку Маршал обіцяє реалізувати і надалі. Дуже добре знаючи про це, большевики будуть пробувати домогтися для себе максимально можливого в

рямцях того, що їм американська політика такої »твердости« дозволить — без военного зудару. А що американці (англійці — очевидно — також) хочуть домовитись, про це свідчить хоч би польська історія останніх місяців: незалежно від англо-саксонських протестів проти виборів, обидва уряди не зважилися на те, щоб піти далі поза ті протести, а на доказ їхньої доброї волі видали польському варшавському урядові золото колишнього лондонського уряду. За те, ніби реваншуючи, Сталін дозволив Берутові звільнити ув'язнених проводирів польського підпільного руху. Мовляв, голова за голову. Чому на такий »обмін« не йти большевикам, коли так остаточно легалізується їхня польська аґентура, дістається для неї фінансова база та компромітується польський визвольний рух.

В німецькому питанні Америка буде вживати рішучих заходів, щоб Німеччина не стала тереном большевицьких впливів, а також, пізніше, випадною базою на захід. Поперше, тому, що це означало б поступове опанування цілої Европи з боку большевиків, а слідом за тим — і війну, якої американці не хочуть; подруге, це довело б до безпосередньої загрози для Англії, а тим самим і для американського континенту; потрете, Америка висилає до Німечини товари, за які немає кому платити. І годі згадувати вже про те, що німці мають ще стати спроможними до сплати репарацій. Якщо Німеччину опанують большевики або ґрунтовно її обшарпають на сході, то — ясна річ — вона ні одного цента заплатити Заходові не зможе. Тому Америка, як зрештою і Англія, хоче, щоб німці стали економічно на ноги, і буде боронити Німеччину перед большевицькою пенетрацією. До речі, англо-сакси розраховують, маючи на увазі агресивні пляни Москви, на німців як на майбутнього союзника.

V.

В тих останніх плянах найвиразніше позначається керівна роля **Англії** як чинника, в порівнянні з Америкою, безперечно слабшого (і який тепер дуже часто в сутичках з большевиками пускає американців наперед), але який ні в чому не зрікся того, щоб у майбутньому укладі сил між англо-саксами і большевиками відіграти провідну ролю. Отже, незалежно від багатьох зовнішніх познак, старший англо-саксонський брат не віддав ще в цілому керівництва своєму молодшому братові. І вирішальною тут є не так може амбіція гордого Альбіону, як його кровні інтереси.

Англія приступила до другої світової війни в ім'я оборони принципу т. зв. рівноваги сил на европейському континенті. Протягом трьох сторіч боролася Англія проти найсильнішої потуги Европи, що своєю великою перевагою порушувала рівновагу на континенті, загрожуючи тим самим небезпекою для англійських островів. Так англійці вели війни проти Еспанії, Голляндії, Франції та Німеччини і їм завжди щастило відхилити ту небезпеку. Тому нічого дивного, що в 1914 і 1939 рр. виступили вони »на захист« Франції, Бельгії чи Польщі, бо тоді їм ясно було, що переможний на европейському континенті німецький імперіялізм звернувся б, в свою чергу і проти англійських островів. Ось чому не прийняла Англія пропозиції Гітлера про гарантію Британської імпреї за ціну вільної руки для Гітлера на сході, бо це було б тільки тимчасовим спиненням атаки на Англію. Тож Англія вела другу світову війну в ім'я збереження принципу рівноваги сил, що мало принести їй ліквідацію грізного континентального противника.

Але як вийшло на ділі? Щоправда, спільно зі своїми союзниками Англії пощастило подолати гітлерівського напасника, але чи досягла вона встановлення рівноваги сил в Европі? Чи не загрожує нині вже Англії жодна потуга на европейському континенті?

Відповідь на все це дуже ясна: в наслідок другої світової війни не тільки не встановлено рівноваги на европейському континенті, а ще більшою мірою і як ніколи захитано її. Не лише сама Англія, а й увесь світ став перед фактом, який матиме колосальне значення для дальшого розвитку міжнародньо-політичних відносин, а саме: на европейському континенті твердою ногою став аґресивний московсько-большевицький імперіялізм, який не лише своїми здобутками порушив усяку політичну рівновагу сил в Европі та поза нею, а ще й створив для себе кращі бази для дальших походів проти решти світу та підкорення інших народів. Слід підкреслити, що другої світової війни Англія в Европі не тільки не виграла, а скорше програла. Такий баланс теперішнього співвідношення сил на европейському континенті.

Як на такий оборот справ будуть реаґувати англійці? Відповідаючи на це питання, треба зважити на два моменти: 1) чи така небезпека для існуваня Британської держави серйозна і 2) якщо так, то чи будуть спроможні англійці, безумовно ослаблені в минулій війні, до серйозного спротиву большевицькому наступові.

Щодо першої справи, то тут немає ніяких сумнівів, що небезпека, яка загрожує нині і загрожуватиме ще більше завтра Великій Британії, у порівнянні з тією небезпекою, яку становив для неї гітлеризм, не то що не менша, а набагато більша. При цьому досить згадати хоч би большевицьку вправність підміновувати англійські позиції в колоніяльних посілостях. Але немає найменших ознак, щоб Англія збиралась здавати свої позиції в Европі чи навіть аж капітулювати. Навпаки, так само, як протягом трьох сторіч вона організувала коаліції проти своїх найбільших суперників та доводила до воєн з ними, так само й тепер вона не піде іншими шля-

хами. Зважаючи на це, треба погодитись, що результат другої світової війни буде тим моментом, від якого в новітній історії почнеться серйозна боротьба Англії проти російської імперії. Вона буде напевно довга. Ця боротьба, видима річ, з уваги на змінену політичну ситуацію в світі, а зокрема — з уваги на появу могутньої американської імперії, веститметься інакшими способами і піде іншим шляхом, ніж ішла досі. Уже й тепер видно, що Америка стає першим чинником, якщо йде мова про відносини з большевиками. Це також результат англійського послаблення. Однак, це не означає, що в усіх отих ґрандіозних політичних комбінаціях, що ведуть до зудару анло-саксів з большевиками, англійська дипломатія зречеться своєї керівної ролі. Навпаки, вона буде мати великий вплив на формування тієї боротьби. Для нас цікаво, в яких напрямках буде проявлятися цей англійський вплив.

Та саме Англія, зважаючи на свою внутрішню ситуацію, війни тепер не хоче. Вже в 1943 році сказав маршал Смутс, що Англія вийде з цієї війни з добрим ім'ям »оборонця менших народів« (так окреслювати воєнні і політичні цілі держав є в міжнароднім звичаї), але набагато бідніша, ніж у передвоєнний час. Воно так і сталося. Передусім багатий дотеперішній віритель з лондонського Сіті став тепер боржником нью-йоркського Вол-Стріту. Взяті під час війни шляхом т. зв. »ленд-ліз-у« позики, починаючи від 1951 р. мають бути сплачувані, а це означає, що до того часу треба здобути фонди, яких теперішня господарська ситуація Англії не має. Ще далеко експорт не перевищує імпорту, тобто промисловість ще не піднесена до належного рівня, ще відчутні господарські ушкодження, спричинені війною, ще бракує робочої сили, не кажучи вже про кризи типу останньої вугільної.

Це одне. Це, сказати б, перешкоди тимчасового порядку, що їх з мирною відбудовою можна усунути. Щойно усунувши їх, можна дозволити собі повести твердішу політику супроти аґресивних учорашніх союзників. Друге — це теперішній стан »британської спільноти народів«. Вона, оця імперія, перебуває тепер у стані глибокої внутрішньої перебудови. Англійці вважають, що їм пощастить шляхом запровадження все нових змін та коректив у будові їхньої імперії втримати її неподільність. Справа нелегка, але англійці виявляли досі багато державної мудрости, тому був би недоречним скепсис щодо передбачуваних наслідків тієї перебудови. Проте, сучасний стан в Індії, Єгипті, Палестині тощо завдає англійцям дуже багато клопоту. Ясно, що в такій ситуації англійці не можуть прагнути війни з большевиками.

Але є ще й інші причини, причини стабільного характеру. За традицією, Англія завжди старалася і тепер буде старатися організувати бльоки сил, що перші стали б на захист її інтересів або принаймні разом з нею до бою. А такі бльоки ще не змонтовані. Щойно тоді вона може зважитись на зудар. Це момент, що випливає з самого гографічного положення островів, які без допомоги інших союзників чи складових частин імперії не можуть обійтись. Бож Англія, як відомо, це країна імпортна. Большевики в книзі »Страны Мира«, Краткий справочник, Москва, 1942, подають такі дані: довіз нафти: — 100%, залізної руди — 42%, манґану — 99%, міді — 99%, цини — 96%, бавкситу — 100%, збіжжя — 87%, товщу — 89%. Коли зважити на розвиток теперішньої техніки та на большевицькі спроможності шкодити англійцям в їх колоніяльних посілостях, то стане ясно, чому для большевиків становлять великий інтерес саме такі цифри і такі факти, що про них ті цифри свідчать. Ця сама причина змушує Англію до дуже обережної і розрахованої на довше і на чужу поміч гри з большевиками. Бо вже раз воювала вона сам-на-сам з континентальною потугою, і той 1940 рік коштував їй дуже дорого.

Проте, вже нині англійці ведуть велику гру підготови до майбутнього зудару. Поряд з американцями вони беруть участь у створенні бар'єрів большевицькому імперіялізмові. Так само вони беруть активну участь у мобілізації настроїв свого і чужих народів на боротьбу проти большевизму. Але якщо мова йде про небезпеку близького зудару, то вони роблять все, щоб гарантувати себе від нього, та наввипередки з американцями спішать домовитися з Кремлем. Остання візита Монтґомері в Москві щодо цього дуже переконлива. Англійці бояться, щоб не лишитись осамітненими у великій трійці, і домовляються з большевиками наперед самі. Однак і це все, теперішня слабість Англії і її небажання війни, аж ніяк не спиняють **основної** тенденції англійської політики, що йде шляхом творення коаліцій проти СССР, щоб успішно відбити большевицьку аґресію.

Така англійська постава буде проявлятись відповідно і в питанні Німеччини. З певністю твердимо, що Англія, позбувшись Німеччини, як небезпечного аґресора, буде старатись не тільки остаточно замиритися з нею, а ще й приєднати її до себе у боротьбі проти нового напасника. Так само як на початку XX ст. приєднала до себе Францію, з якою нещодавно перед тим воювала, так само, як спритною грою переставила вона на свій бік і переможених бурів. У майбутній війні проти Росії англійці потребують союзників і першим, кого вони схочуть мати, буде цього разу, німецька »парова валка«. Вже в деяких воєнних плянах минулої війни така можливість передбачалася в Англії, так само, зрештою, як Сталін розраховував і досі розраховує на німців у боротьбі проти Англії. Московські розрахунки, пов'язані з німецьким маршалом з-під Сталінграду, Павлюсом, досі не поховані.

Тому в питанні Німеччини англійці ще в більшій мірі, ніж американці, будуть старатися не допустити до того, щоб вона стала большевицькою базою для нападу на Захід, та намагатимуться втримати і надалі при собі німців. З тієї причини вона буде стояти за те, щоб зревізувати теперішні німецькі кордони на сході, і проти того, щоб допустити большевиків до контролі Рурщини, якої ті вимагають. Англія враховує Німеччину до монтованого з її ініціятиви (покищо обережно, щоб не дратувати большевиків) західнього бльоку як досить поважного партнера і майбутнього гаранта англійської безпеки на островах, яким донедавна була для неї Франція. Раз зазнавши величезного удару від континентальної потуги (1940 р.), англійці намагатимуться не допустити до того, щоб ціла Европа опинилася знову у ворожих до неї руках. Англійці робитимуть все, щоб майбутня вирішальна битва у війні проти СССР розігралася таки на континенті, але якомога далі від каналу. Віддалені від Европи американці можуть спекулювати на тому, щоб залита большевиками Европа розсаджувала большевицьку імперію зсередини, терпеливо чекаючи нових американських висадок та оточувальних наступів. Кажуть, що на таку можливість розраховувала Америка ще тоді, коли пускала большевиків на Балкани і в Середню Европу. Такі можуть бути її розрахунки і щодо майбутнього. Але на таке може піти Англія лише в крайньому разі. Бо вона знає, що це їй коштувало б, і тому вирішальну битву старатиметься виграти на континенті, далеко від своїх берегів, а передусім чужими руками. Але, щоб до того довести, треба довгої підготови. Тому на всіх міжнародніх конференціях, зокрема на присвячених майбутньому Німеччини, англійська дипломатія буде проходити між Скиллею небезпек большевицького опанування німецької карти та Харибдою передчасного зудару з большевиками або принаймні небезпечної для неї ізоляції, в наслідок можливого московсько-американського порозуміння. Враховуючи сучасну ситуацію самої Москви, англійці знають, що покищо надто великої небезпеки скорого зудару — немає.

VI.

Які ж тепер позиції большевиків супроти колишніх англо-саксонських союзників, зокрема на европейському театрі, а головно в німецькому питанні?

Пригадаймо дещо з минулого. Вже задовго перед вибухом другої світової війни большевики визнали, що нові війни в небольшевицькому оточенні можуть стати доброю нагодою для здійснення дальших імперіялістичних плянів СССР, а згодом і до опанування цілого світу під командою Кремля. У війнах всередині капіталістичного оточення, вбачав Ленін гарантію для існування совєтської держави. Тому большевики робили завжди все, щоб посварити між собою оте капіталістичне оточення, щоб робити в його нутрі інтриґи, викликати внутрішні кризи та революції. Тому й напередодні другої світової війни вони щиро прагнули того, щоб т. зв. капіталістичний світ знекровився між собою, а вони потім зі свіжими силами використали б для себе такий стан.

Але в цій війні не здійснилися такі большевицькі пляни, бо саме вони в ній опинилися перед пропастю, хоч, кінець кінцем, домоглися таки перемогти, здобувши під кінець війни великі території та зміцнивши тим своє господарське та політичне становище. Спираючись на це, большевики організують далі випадні бази для нових завоювань. Московські большевики стали вірними спадкоємцями традиції царської Росії. Якщо на початку 15 ст. московське князівство мало територію близько 400.000 кв. км., то 1914 р. Російська імперія мала вже 23,000.000 кв. км. Отже, за п'ять сторіч вона зросла у 57 разів. Історія її виникнення і зросту—це безперервний ланцюг загарбань та поневолення сусідніх народів. Її система управління також не змінилася протягом сторіч: нещадний терор, держимордіє та затирання індивідуальности і тримання у безправ'ї збірнот. Щодо цього большевики лишилися вірними спадкоємцями минулого. Російський імперіялізм не може мати до них претенсій.

Большевики не тільки побільшили імперію, а ще й створили основи для дальших завоювань, розбудувавши стратеґічні позиції (доступ до теплого моря через тітовську Юґославію), здобувши сировинні бази (румунська нафта, польське вугілля), створивши політичні бльоки (слав'янський бльок), та насаджуючи аґентури (Франція та інш.). А це все дає Російській імперії колосальні можливості у грі з Заходом. Очевидно, що такі здобутки вимагають від московського колоса їх »перетравлення«. Це тим більше потрібне, що війна значно послабила його внутрішні позиції. Тому то скорої нової війни він не прагне, а боротьбу проти майбутнього противника переставляє на рейки під'їздової і розкладової роботи.

Тож большевицька Москва прагне тепер перепочинку, який потрібен їй на те, щоб:

1) упорядкувати власне запілля, а передусім ліквідувати всі наслідки війни у своїй країні, тобто відбудувати країну, насамперед воєнну промисловсть, так само упорядкувати своє запілля з погляду політичного, маючи надію, ліквідувати революційно-визвольні рухи поневолених народів, бо велике розгортання цих рухів могло б мати фатальні наслідки для режиму і цілої большевицької системи в разі нового воєнного зудару зокрема;

2) закріпити своє панування на новоздобутих територіях, тобто терором приспішити процес уодностайнювання тих країн з рештою »союзу«;

3) закріпити свої позиції на теренах т. зв. самостійних держав (Балкани, Польща тощо), тобто приспішити процес винищування тамтешніх революційних і самостійницьких елементів та закріпити владу за аґентурними комінтернівськими чи просто прислужницькими елементами з-поміж тих народів, підготовляючи поволі прилучення тих »держав« як »союзних республік« в лоно СССР;

4) розбудувати свої аґентурні станиці в таких країнах, як Франція, до такої міри, щоб у перший ліпший момент можна було там захопити владу;

5) підмінувати власною аґентурою англосаксонські та союзні з ними народи та пралізувати в зародку всякий протибольшевицький рух;

6) виклянчити позику від Заходу;

7) винайти атомну бомбу, якщо вона (Москва) її має (а це більш імовірне), розгорнути до належних розмірів продукування її.

Маючи такі цілі, большевики ведуть наступальну зовнішню політику, намагаючись усіма »мирними« засобами видирати від заходу концесії для себе, діючи при цьому обережно, — щоб передчасно не перетягнути струни.

Большевикам, крім того, потрібні гроші. Коли їм була потрібна поміч Заходу, вони вміли йти на всілякі маневри. Така ситуація була вже за часів готування до першої большевицької п'ятирічки. Тоді вони потребували, між іншим, американських та англійських інженерів, щоб побудувати промисловість, їм і тоді потрібні були гроші. Ласі на »бізнес« та спокушені віртуозною большевицькою пропаґандою, капіталісти та фахівці Заходу пішли на принаду, дарма, що деяких з тих фахівців большевики згодом поставили перед судом, а побудована за участю цих фахівців і коштом чужого капіталу промисловість послужила зброєю проти того ж капіталістичного світу. Тоді большевики старалися вдавати з себе найпокірніших телят перед західніми снобами. Саме тоді в одній зі своїх промов, призначених напевно для вербування Заходу, Сталін сказав таке: »Вважаю, що існування двох протилежних систем — капіталістичної і соціялістичної — зовсім не виключає можливости порозуміння між ними. Експорт і імпорт становлять найбільш відповідну підставу для такого порозуміння. Ми потребуємо машин і сировини, в той час як капіталісти потребують ринків збуту. Ось перша підстава до порозуміння. Капіталісти потребують нафти, збіжжя, дерева, а ми потребуємо ринків для тих продуктів. Ось друга підстава пророзуміння. Ми потребуємо кредиту, а капіталісти потребують добрих процентів від тих кредитів. Ось ще одна підстава порозуміння... Поєднання двох великих елементів при побудові майбутнього світу — російської революційної енерґії і американського торговельного хисту — було гарантією поступу і щастя людства.«

Це Сталін в 1927 р. Його слова навів недавно на одному прийомі в Америці, влаштованому для американських бізнесменів, у виголошеній там промові большевицький заступник міністра закордонних справ Вишинський. Майже те саме повторив недавно і Й. Сталін ославленому Еліотові Рузвелтові.

Виголошуючи тепер такі пропозиції, большевики знають, що вони влучають на досить сприятливий ґрунт. Річ у тому, що капіталістичний світ стоїть перед недалекою господарською кризою. Відомий англійський економіст Кейнес твердить, що капіталістична система господарства приречена на періодичні кризи. Причиною того є притаманна тій системі лябільність, яка не дозволяє їй опанувати неконтрольоване господарство, що є, на його думку, просто безрадне перед лицем періодично повторюваних господарських депресій і масового безробіття.

Практика повоєнного господарського життя в Америці підтверджує становище Кейнеса. Період товарового голоду в Америці скоро скінчиться задоволенням потреб внутрішнього ринку. Американські продуценти змушені будуть шукати нових ринків збуту та територій для капіталовкладнень. Коли ж відкриється перед ними колосальний щодо своїх можливостей большевицький ринок, небезпека надпродукції і кризи може бути усунена. Отже принада — велика.

Що це означає для большевиків — теж ясно. Коли б большевикам удалося прихилити на свій бік американців, то вони б успішно змогли відбудувати стару та побудувати нову воєнну індустрію, до того ж ще й за американські гроші. Сталін виразно сказав — у згаданому вже інтерв'ю — Е. Рузвелтові, що для СССР і далі актуальна справа американської позики. Чи Америка на це піде — важко сказати. Велика кількість промислових потентатів напевно схоче піти на руку большевикам, вбачаючи в тому велику вигоду. Що ці зиски можуть бути тимчасові і обернутись проти Америки, про це вони не хочуть думати.

Очевидно, їх також не зворушуватиме те, що подароване від Сталіна збіжжя буде видерте з рота українському селянинові. Бож ясно, що, пляноючи більшу торгівлю з капіталістами, Сталін уже в 1927 році плянував виголодження України за ціну його закордонних девіз, що були йому потрібні на зброєння. Тому зрозуміло, що, маючи такі далекосяжні пляни і потребуючи для їх здійснення капіталів від Заходу, большевики будуть іти на всілякі політичні »поступки«, і ми можемо знову почути про архівальні залишки зі старого романовського реманенту, чи ще більшої релігійної »толеранції«, чи якоїсь внутрішньої »перебудови« тощо.

З другого ж боку, коли капіталістичний світ на цей новий обман не піде і коли боль-

шевики відчують, що на широку гру і зволікання немає місця та що, навпаки, цей же ворожий світ готується серйозно до розправи з большевизмом, **тоді лінії їхньої політики найближчим часом можуть піти зовсім іншими напрямками, ніж дотепер.** Не забуваймо, що і в провідної верхівки СССР немає тепер повної єдности щодо найактуальніших проблем політики. Та хоч там і перемогла, як тепер видно, поміркована і розрахована на довготривалий час концепція, проте це не значить, що большевики не мають в резерві концепції, яка виходить з того, що час не працює для них та що зволікання веде тільки до зміцненя небольшевицького оточення та до кращої його підготови до наступу на СССР. З того погляду цікаво стежити за розвитком найближчих міжнародніх конференцій, бо на тих усіх зустрічах і за німецьким параваном будуть вирішуватись усі найважливіші проблеми. Щойно тоді ми зможемо сказати собі останне слово щодо дальшого розвитку міжнародніх відносин. На всіх дотеперішніх конфернціях і дипломатичних зустрічах дві заінтересовані сторони лише взаємно вивчали себе, стараючись виявити приховані пляни противника, — але жодного разу не дійшло до устійнення поглядів чи винесення остаточних рішень. Це передусім стосується Америки. Її ставка на т. зв. тверду лінію щодо большевицьких домагань не є, кінець-кінцем розв'язкою. Як і досі, ініціятиву в руках мають большевики. Вони виступають з виразною концепцією »співпраці«. Від того, як Захід розкусить, що за цією концепцією приховане, а ще більше від того, як він (Захід) упорається з переборенням свого тимчасового опортунізму та як прийматиме відважні рішення, — залежатиме не тільки напрям майбутньої американської політики, але щось значно більше: майбутня доля американського і — певною мірою — інших народів.

Треба сказати, що світ опинився в сучасний момент на **роздоріжжі:** або знайдуться у провідних колах заходу люди великого маштабу, що зрозуміють суть теперішньої ситуації в світі і станугь в своєму рішенні на боці тих сил, що вже протягом 3-ох десятиріч, а зокрема в періоді останньої війни, борються за ліквідацію того нечуваного реґресу, який творить большевизм, і проти того хаосу, в який він людство пхає, або цей західній світ засуджений на те, щоб стати погноєм для нестримного наступу большевицьких орд, що йдуть на цілковите і безоглядне поневолення світу. Від ступеня усвідомлення на заході цих фактів буде залежати також те, чи всі найближчі міжнародні конференції будуть тільки видовищами, на яких большевики зможуть просовувати свої замасковані цілі, намагаючись обманути західній світ, чи, навпаки, вони стануть досвідними теренами, на ґрунті яких будуть поставати відважні рішення відважних людей, свідомих тієї відповідальности, що тяжить на них перед лицем тієї небезпеки, перед якою став світ.

Певне становище до большевицьких суґестій зайняв уже частково американський конґрес. В кінці грудня 1946 р. Конґресова Комісія зажадала стримання будь-яких промислових достав до СССР з Америки та подала думку, щоб з подібним домаганням звернутися до союзних і невтральних держав, бо такі достави спричиняються до розбудови промислового потенціялу СССР, а це стало б небезпечним з погляду інтересів світового миру. Така пропозиція, коли б вона була здійснена, вказувала б на певну тверезість Америки, одначе це **не розв'язує** питання небезпеки, яку становить большевизм, бо це тільки тимчасове стримання його аґресивних спроможностей, а не їх ліквідація взагалі, що єдина розв'язує проблему. Всякий компроміс і всяке зволікання большевики спритно використовують для себе.

Клясичним прикладом того є большевицька політика на терені окупованої ними Німеччини. Те, що там діється, має для большевиків два аспекти: господарський і політичний. В першій справі большевики вже зробили те, що змогли, тобто — потрібне для них фабричне устаткування німецького промислу буде тепер на теренах СССР служити розбудові военної індустрії. До того ж притягнули большевики вже також людські фахові кадри шляхом т. зв. добровільної вербовки. Значить, в галузі господарства большевики вже дещо осягнули на німецькому терені. **Політичні** цілі большевиків в Німеччині багато ширші.

Неконсеквентним політикам робить часто історія прикрі пакості. В свій час (майже тридцять років тому), західні політики типу Клемансо хотіли відгородити себе від »большевицької зарази« шляхом побудування т. зв. санітарного кордону, що мав складатися з таких держав, як Прибалтійські, Польща, Румунія і т. д. В тій »концепції« були характеристичні такі два моменти. Перший: те, що тоді діялось поза т. зв. санітарним кордоном, політиків, типу Клемансо, не журило. Від того, що там проливались моря крови свободолюбивих народів в боротьбі проти тиранії і при повній ізоляції заходу, — в панів Клемансо голова не боліла. Вони навіть не розуміли того, що тодішня українська кров проливалася також в обороні Франції, а висланники цих же Клемансо називали тоді українську національну революцію большевицькою імпрезою. Та історія має деколи свій глузд: нині батьківщина Клемансо платить борг за свої помилки »своїм« Торезом і напевно криваво ще буде платити.

Другий момент: санітарний кордон був зі становища реальної політичної оцінки сил — фікцією. Держави такого типу, як Польща чи Румунія, не могли протиставитись боль-

шевикам і, як показав досвід, при прешому зударі розвалилися.

Та на тому не кінець. Глум історії полягає в тому, що тепер, в свою чергу, большевики побудували санітарний кордон проти заходу. При тому є одна засаднича різниця між тими двома кордонами. Перший мав оборонний характер, другий — має характер аґресивний. Власне з того ланцюга сателітів, яким оперезався СССР по останній війні, з отих Чехій і Юґославій та Болгарій Сталін буде починати похід на захід.

В такому аспекті розглядають большевики також ролю Німеччини. Союз німецько-російський, тобто, — сама ідея його глибоко закорінена в імперіялістичних головах Німеччини і Росії. Цієї ідеї не покидав Бісмарк і цією ідеєю живили себе в останній воєнній фазі також деякі ґітлерівські політики. Але Сталінові не треба було банкротів. Тих з-поміж них, кого він хотів дістати, він вже має. Останньо подала преса, що 20% членства т. зв. Об'єднаної Соціялістичної Партії Німеччини, що є в совєтській зоні виразною московською аґентурою, становлять колишні члени ґітлерівської партії. В цей спосіб большевики ставлять основи під побудову німецької большевицької твердині. Приємлива большевикам Німеччина має стати іменно головною ланкою в тому ланцюзі сателітних держав, що на захід від большевицького кордону виконують волю Кремля.

Очевидно, що в Німеччині большевикам надто легко не піде. Поперше тому, що період зон скінчиться і большевики не будуть всесильними панами на сході Німеччини. Щоб однак на цей час забезпечитись, вони створюють поспішно сильні аґентурні німецькі групи, які зуміють накидати більшості свою волю. Друга перешкода — це оглядання на англосаксів, яких ,як сказано, большевики тепер потребують. Це є серйозна перешкода і тому, якщо захід піде справді на співпрацю з большевиками, вони будуть свою політику большевизації проводити більш обережно, ніж досі. На таку тактику большевики будуть вимушені піти на те, щоб не надто насторожувати передчасно проти себе німецькі маси. Це однак не є для большевиків найістотніше. Бо суть справи зводиться для них до питання розмірів влади, яку вони зможуть в Німеччині виконувати. А що до думки мас, то вони зуміють її вже при допомозі своєї німецької аґентури відповідно наставити всіма засобами, до терору включно. Бо в тому ж і полягає вся с у т ь большевицького володіння, тобто — в накиненні більшості волі меншости і в насильстві меншости над більшістю.

Отже в конклюзії: большевики будуть старатися провести такий статус для Німеччини, який уможливлював би їм максимальне встрявання у внутрішньо-німецькі справи та переставлювання Німеччини на рейки послушного знаряддя в руках Кремля. Бо оце вперше в історії вдалося російському імперіялізмові пролізти в нутро Европи, а зокрема — в нутро Німеччини, зросійщені елементи якої відограли в історії російського імперіялізму поважні ролі. Тепер історія змінилася, тепер в Берліні наказуватимуть москалі, а не навпаки, але, по суті, це в плянах большевиків має довести до тісної співпраці між тими двома найчисельнішими народами в Европі для спільних наступів на захід, очевидно, тим разом під російською командою.

І нарешті: такому фактичному станові і таким російським тенденціям ні трохи не перечить те, що, напр., Москва підтримує нині польські претензії до німецьких східніх земель. Навіть навпаки. Бо в грі російського імперіялізму німецькі східні землі — це цінний атут, яким можна купувати прихильність німців в заміну, напр., за спільну акцію проти заходу. Адже ж уже тепер дозволяє Москва своїм німецьким комуністам займати окреме становище в тій справі. А коли большевикам справді вдалось би схилити на свій бік німців, тоді їм не страшно буде перейти до порядку над польськими претензіями. Бо тоді поляки, стиснені між двома союзними колосами, не посміють навіть запротестувати проти московського обману. Але до того ще далеко. І поляки на сході Німеччини — це для Москви також гарантія примусового союзництва поляків з Росією на випадок, коли б німці пішли з заходом. Бо для поляків Москва — це нині єдиний гарант »польськости« німецьких земель. Це поляки відчувають так само, як це відчувають, напр., чехи, і тому будуть триматися Росії, бо це є засіб принаймні тимчасово уникнути німецької помсти. Виходить, що ковані Москвою союзи і методи розсварювання різних народів між собою для зручнішого панування над ними — цілком виправдують себе, вони є досить зручні, а тому не можна заперечити хисту большевицької державної політики та дипломатії в тому випадку.

VII.

В аспекті т а к о ї проблематики розглядається сьогодні також питання про Німеччину. Вона сама, як загадано, лише »пендан« до нерозв'язаного клубовища проблем і суперечностей, що їх становить питання співпраці між кол. союзниками і питання дальшого розвитку людства взагалі.

Так розцінювана Німеччина є лиш об'єкт, предмет у великій міжнародній грі. Але вона існує в ній також як п і д м е т. З уваги на специфічну ситуацію німецького народу, про таку ролю Німеччини тепер не говориться. Але це не значить, що її нема.

Є звичай в індуських магараджів, що така важлива в житті людини подія, як весільний обряд, відбувається в неприсутності молодої. Весілля триває там цілий тиждень, гості бавляться, має місце ряд імпозантних церемо-

ній, незнаних деінде, але найважливішої особи, яка є причиною цієї події, — там немає. Такий собі звичай.

Таку саму дивовижу створюють керівні тепер політичні чинники великодержав щодо Німеччини. І, як побачимо пізніше, не тільки щодо неї.

Позиція Німеччини як політичного суб'єкта полягає в самому силовому факторі сімдесяти мільйонів людей та великого простору в центрі Европи. Вискреслити цей елемент матеріяльної і духової сили ні з Европи, ні зі світу взагалі, не можна. Можна тільки обмежити свободу і розміри вияву того політичного чинника, але не можна зліквідувати його самого. Між іншим, як ми бачили з аналізи позицій великодержавних чинників, що є тепер сторожами німецького росту, вони взагалі, за винятком може французів, не ставлять Німеччини в площині знищення, тільки — в площині приєднання німецького партнера для себе. Їм ідеться, отже про те, щоб Німеччина обмежила свою незалежну волю та плила в їхньому політичному фарватері. Приймаючи до уваги обмежені німецькі можливості, існування нації без военної індустрії, армії і т. д., то, очевидно, на таку ролю німці примушені будуть великою мірою пристати. Але справа ускладнюється тим, що для себе хочуть їх приєднати різні політичні зовнішні чинники, передусім англосакси і большевики, а тому і вже самий в и б і р фарватеру, в якому треба буде плисти, залежить у великій мірі від самих німців. Це перший елемент на шляху до усамостійнення Німеччини.

Другий — це обговорювані вже суперечності між бувшими союзниками. Передусім цьому фактові завдячують німці, що, незалежно від тих розбоїв і безчинств, яких вони доконали в цілому світі, »кара«, яка на них впала, зовсім неспівмірна до вини. Не тільки тому, що частина світу (західня), що проти них воювала, не визнає їхніх методів, але головно тому, що і ця (західня) частина і східня — їх для себе потребує. А коли когось потребують, він може підвищувати ціну за співпрацю. Це німці добре розуміють і це використовують. І тому байдуже, що німців не допускають ще на міжнародні конференції, на яких говориться про їхню долю, або допускають їх тільки з обмеженим голосом,— сама Німеччина від того не перестане грати поважної ролі при вирішеннях, що будуть без її участи ухвалюватися. Які б не були ці рішення, вони завжди будуть відкривати для німців широкі можливості гри, бо завжди обидві сторони колишніх ворогів її будуть намагатися мати німців при собі. Цей факт буде вести німців, очевидно, з бігом певного часу до щораз більшого унезалежнення від її опікунів. Якщо це унезалежнення було б тільки функцією наростаючих суперечностей між кол. союзниками, то воно і так буде велике. Але так воно не є, бо сила німецьких позицій таїть в собі ще один елемент, — це біологічна сила німців та внутрішня німецька динаміка.

Німці — не такий молодий нарід, як це переконував їх Гітлер, але в товаристві пристаркуватих їхніх західніх сусідів з европейського континенту вони ще таки в силі віку. Тим вони небезпечніші як противник і тим вони цінніші як союзник. При майбутніх розграх між двома бльоками вони, головно, з уваги на характер німецького вояка та на його число, відограватимуть серйозну ролю. Примари російсько-німецького союзу давно вже боявся західній світ і не менш страшний для большевиків був би німецький вояк на службі у англосаксів. Не виключене, що німці будуть на тому шляху також шукати вияву для їхніх вічно ненаситних імперіялістичних апетитів на сході. Але в сучасну пору, коли чужинецькі сили наложили свої руки на вирішальні для державної незалежности народу ділянки їхнього життя, німці примушені будуть жити в позиції чинника, що його ріст відбувається під чужинецьким оком. Якщо б між кол. союзниками була цілковита згода і коли б їхньою одинокою ціллю була боротьба проти німців, тоді становище німців було б доволі сумне. Та цього, як бачимо, немає. На закінчення до німецького питання треба сказати: сама офіційна неприсутність німців там, де про них вирішується, ніяк не значить, що вони, як проблема першої ваги там не існують. Важливість їхньої проблеми полягає передусім в тому, що в ній відбиваються всі питання відносин між великодержавами; а залежно від полагодження цих відносин між ними вони й трактуватимуть позицію Німеччини і сама Німеччина залежно від того заважить на побудові майбутнього укладу сил у світі.

VIII.

Та не тільки одна Німеччина офіційно не заступлена при вирішуванні питань побудови повоенного миру. Там не заступлена також велика частина тих сил, що повним завзяттям і відданістю боролися проти гітлерівських насильств поневолення народів і людини та, незалежно від дотеперішнього результату війни, тим ідеалам до сьогодні зостались вірні та за їх здійснення ведуть безперервну боротьбу. Ми маємо на думці ті революційні сили поневолених большевицьким імперіялізмом народів, які, не зважаючи ані на жахливий большевицький терор, ані на повну байдужість т. зв. демо-ліберального капіталістичного світу, що, виігравши війну проти Німеччини також силами тих же свободолюбних народів, сьогодні знехтував в цілому їхні права на незалежність і поспішно забігає ласки большевицького Кремля, — консеквентно продовжують свою священну боротьбу в обороні кращих ідеалів людства проти поневолення і тиранії. Хоч вклад тих народів в остаточне повален-

ня гітлерівської імперії був величезний, вони (ті народи), не покликуються ніким до співвирішування в побудові створеного по розвалі Німеччини повоєнного стану. Навпаки, ці народи змушені сьогодні в умовах жахливого гніту нового імперіялістичного загарбника провадити свою визвольну боротьбу за самі елементарні права на існування. В пустопорожніх тонах численних дипломатичних контредансів, з яких більшість присвячена тому, як придобрити неспокійного та не »маючого зрозуміння для західньо-европейських категорій мислення« російського ведмедя, мають бути заглушені відгуки героїчної визвольної боротьби, що тепер ведеться на широких просторах від Штетіну по Адріятик і від Одри по Владивосток, та яка день-у-день пожирає тисячі жертв найкращих борців за свободу народів і людини.

Та помилявся б той, хто не бачив би глибокого змісту цієї боротьби та величезного значення для сформування майбутнього обличчя світа. Бо ця боротьба втілює в себе саму **суть** проблематики сучасного повоєнного світу.

На самому початку нашої статті ми згадали про те, що, незалежно від величезних жертв, які понесло людство в другій світовій війні, зразу по закінченні її, стало перед ним в усю широчінь питання — **що далі?** Для реакційно-імперіялістичних сил це було питання — як далі організувати нові розбої і нові грабунки. Для демоліберально-капіталістичних та опортуністичних елементів це питання значило, — як захистити здобутки перемоги та як в нову повоєнну систему вплести »неелястичних« большевицьких імперіялістів. Але для всіх поневолених та свободолюбних народів, як і для всього передового людства, це було питання — як ліквідувати жахливі наслідки большевицької перемоги над одною шостою частиною світу та як забезпечити решту світу перед його поневоленням. Відповідь на це питання могла бути тільки одна — це нещадна боротьба проти реакційного большевицького імперіялізму аж до повного його знищення та за остаточне звільнення світу від розбійницької кліки поневолювачів народів і розпалювачів воєнних пожеж.

Тільки **таке** поставлення справи розв'яже складний вузол сучасної міжнародньої проблематики, бо ж в сучасній боротьбі проти большевизму вирішуються найбільш істотні питання, як далі бути народам і всьому світові, чи бути йому вільним і незалежним, чи бути людині і народам вільними творами, що свобідно розвивають та творять норми власного існування, сперті на неписані закони співжиття людини з людиною і народу з народом, — чи може стати їм вічним рабом в руках божевільних імперіялістичних поневолювачів, що в ім'я заспокоєння своїх хижацьких інстинктів та божевільних експериментів, поневолюють та винищують мільйони. Лише **так** і не інакше стоїть сьогодні питання, а хто цього не розуміє та на інших дорогах шукає наче б то істотних питань сучасної дійсности, — той далекий від розуміння і на формування її обличчя в майбутньому він впливу мати не буде.

Тому й далеким від цієї істотної проблематики є деякі міжнародні прийоми, що їх часто тепер вживають діячі західнього світу, бо такі прийоми не можуть мати впливу на створення майбутнього справедливого ладу, бо ці політичні діячі шукають розв'язки сучасних валиких проблем у великій віддалі від головної суті цих проблем.

Бо яку користь для світу з погляду врятування його перед большевицьким поневоленням мають, напр., довгі дебати про статут Тріесту чи навіть про таке чи інше формування статуту тієї чи іншої комісії міжнародньої співпраці, хоч би і в питаннях атомової енергії, коли, **незалежно від того, московські большевики консеквентно прямують до підбою решти світу,** а всі розмови на міжнародніх конференціях трактують тільки як засоби призначені на обман капіталістичного світу. Читаючи часто прості мозольні заходи деяких політиків західнього світу в тому напрямку, щоб приєднати большевиків для одного чи другого формулювання і то з добрих спонукань, що в цей спосіб погоджуються добра воля народів на створення тривалого миру, ми мусимо не раз дивуватися, як це капіталістичний світ не розуміє **суті** московської большевицької ідеології, яку, до речі кажучи, большевики виложили прекрасно у всіх творах і нікому не забороняють їх читати. Притягнення большевиків до тої чи іншої міжнародньої установи чи зобов'язання має значення хіба для того, щоб відтак легше їм закинути зламання умови і тоді це мало б певний сенс. Але ж якщо йде, напр., про велике число американських капіталістів та доктринерів, вони так до справи не підходять, а здобувши якусь большевицьку теоретичну поступку в теоретичних справах, вважають, що це добра воля, а не загравання большевиків.

Та, хоч офіційно не репрезентовані в міжнародньому житті ті сили, що, як згадано вище, борються за самі сутні справи в теперішній політичній дійсності, то це ніяк не значить, що існування тих сил не визнають чи їх не бачать керівні політичні чинники. Деякі з них, як от московсько-большевицькі імперіялісти, навіть всю свою діяльність наставляють під кутом тих сил, себто, під кутом створення для себе якнайкращих умов для того, щоб сили ці **знищити**. Бо большевики знають добре **звідки** їм може грозити найбільша небезпека. Бо проти атомової бомби вони можуть рятуватися такою ж атомовою бомбою. Проти могутньої воєнної індустрії вони можуть рятуватися своєю індустрією (тому потребують вони перепочин-

ку). Взагалі самі матеріяльні елементи для них не найстрашніші, бо, напр., якщо йде про людський потенціял, тобто — про гарматне м'ясо та про простір, то в тому випадку вони успішно можуть конкурувати з цілим світом.

Але, якщо йде мова про **ідею,** то тут вони мусять визнати себе переможеними. Тобто, про ідею свободи й незалежности народнів і людини, про ідеї справжнього проґресу, про право людини на свободу думки і слова, про право на її свобідний і обмежений лише добром спільноти, а не вимогами імперіялістичної кліки, господарський розвиток, про її право релігійних практик. Це є водночас право жити вільно від всевидющого ока енкаведівського гніту, право робітника не бути стахановцем, не бути експлоатованим до останніх меж людських фізичних сил, право селянина вільно працювати на власній землі, право інтеліґента не бути знаряддям в руках терористичного державного апарату і його низових наглядачів, право не мусіти »ентузіястично« приймати всі рішення »непомильного вождя«, навіть якщо йде про найбільш очевидне винищування мільйонів, одним словом — право вільної людини і вільного народу. Очевидно, що ані такої ідеї визнати, ані такого права допустити імперіялістичний московський большевизм не може. Бо тоді він сам себе і всю свою, побудовану на насильстві, систему мусів би заперечити. Навпаки, він мусить таку ідею і її визнавців, де можна, переслідувати. Тому й нічого дивного, що, бажаючи передпочинку, він прагне до того, щоб цілком розправитися з революційно-визвольними рухами в себе вдома, тому також по цілому світі він ганяється за тими, що мали нагоду пізнати його справжнє обличчя і відверто це сказати, тому за всяку ціну хоче дістати в свої руки всіх кол. своїх громадян, що не хочуть вертатись додому, бо вони живі свідки їх безчинств. Бо саме **ідеї і вільної думки большевики бояться.** Не визнаючи її в принципі, а бажаючи в очах західнього світу її визнавцями показати себе, пускають в світ свої Ersatz-и »демократичности«, »свободолюбства« і т. д. Так і видно, що сильні ці ідеї і сильна ця зброя, коли такі мистці в підборі інструментів боротьби, як большевики, ними послуговуються.

Отже, офіційно невизнавана і нерепрезентована між двома бльоками сил, ліберально-капіталістичним і тоталітарно-большевицьким, пробиває собі дорогу та змагає до побудови ладу, опертого на справедливих політичних і соціяльних основах, **третя** сила, що її репрезентують поневолені зараз большевизмом народи, та ті прогресивні елементи з-поза большевицького світу, які, поза зверхнім покривалом офіційних проблем в теперішніх міжнародніх відносинах, добачують їх справжній, непідфальшований, зміст і вимову. Вони розуміють добре, що у випадку московсько-большевицького імперіялізму, народи мають діло з особливо небезпечним явищем і фактором, що в незвичайно зручний спосіб використав і використовує два основні елементи, а саме:

1) недосконалість та всі хиби т. зв. демоліберально-капіталістичного світу та

2) вічний гін людства до удосконалювання своїх політичних і соціяльних взаємовідносин, гін до справедливости, до здійснення великих, позитивних ідей справедливого ладу тощо.

Зудар большевиків з капіталістичним світом на тій площині для большевиків досить зручний, бо тут большевики зможуть використовувати всі слабості капіталістичного світу, от хоч би його непридатність ліквідувати небезпеки сталих господарських криз, як зрештою всі несправедливості капіталізму, а з другого боку — вона дозволяє большевикам облудливо виступати в ролі проґресивних сил, що начебто борються за добро народніх мас. З уваги на непоінформованість зовнішнього світу та з уваги на те, що большевизм у своїх основах облудливо побудований, на наймогутнішому хіба, побіч національних і релігійних пристрастей, рушії дій людських спільнот, яким є соціяльний елемент, як елемент справедливого розподілу людських дібр, елемент свободи, соціяльної справедливости і правовости, — тому ще нині большевики, байдуже на їх многократну скомпромітованість, знаходять деколи прихильний відзив як »ідейна« сила. Тому насамперед ідеєю, справедливою і непідфальшованою, ця система мусить бути знищена. Очевидно, що матеріяльної сили потрібні на те, щоб большевицьку імперію розбити. Але і їх акція буде наслідком справжнього пізнання большевизму та боротьби за кращу ідею. Для розвалу СССР потрібна революція. Не тільки в розумінні збройних дій поневолених Москвою народів, але передусім як повна перебудова існуючого там ладу, тобто — революція у всіх ділянках суспільного життя. Тільки справжні проґресивні і революційні сили, що мають відвагу на ділі, а не на словах чи тільки в писаних програмах, стануть на відверту боротьбу проти большевицької реакції, можуть до такої революції довести.

Визнання такої істотної проблематики в боротьбі з большевизмом означало б для цілого світу поставлення цієї боротьби в правильну площину, а одночасно воно автоматично допустило б до офіційного голосу всі революційні, політичні і соціяльно-визвольні сили. Нині того немає, але тим не менше названі сили існують і героїчною, ідейною, політичною і мілітарною боротьбою торують собі дорогу до свого визнання.

А з тим часом, західні партнери большевиків домовляються з СССР про побудову сталого миру. Очевидно, що справжнього і довготривалого миру з того не буде. Його не

буде тому, що мирне існування поряд двох, в принципі собі ворожих систем, на довший час неможливе. Його не буде також тому, що большевики, незалежно від усіх тактичних заходів на проволоку, послідовно прямують до війни. Врешті: мир з Німеччиною повинен стати миром для цілого европейського континенту. На цьому континенті, як і на азійському підбольшевицькому, мільйони людей опинилися без волі в умовах найбільш жахливого національного і соціяльного гніту й поневолення. Крім того, річ йде про народи справді молоді і життєздатні, які добровільно в могилу лягати не думають. Доказом цього є їхня боротьба. Боротьба настільки консеквентно рішуча і вперта, що її жодними договорами не спинити. Бо той, хто бореться за саме фізичне існування і кому грозить безпосередня смерть, той жодними міжнародними договорами від того одинокого засобу для збереження свого існування — не відмовиться. Щодо цього ніхто ілюзій не може мати. Всі підписи, положені на найближчих т. зв. мирових договорах — будуть без реальної вартости. Тривалого миру вони не побудують.

Крім того, не можна забути ще одного, а саме: що доба, яку переживаємо, — незалежно від розросту великих просторів, — одночасно є добою тріюмфу національної ідеї. Найменші народи змагаються сьогодні до повного вияву, тобто — до державної незалежности. Тому аж ніяк не перечить високий розвиток сучасної техніки. Вона, по своїй суті, тільки зменшила світ, вона спричинила, що кордони між державами мусять бути остаточно відкриті для співпраці, отже вона зблизила народи і засудила їх на колябораціо. Але вона аж ніяк не призначила один нарід стати рабом другого. І тому, там, де нині відроджуються грабіжницькі імперіялізми, там мусить бути боротьба загрожених ними народів. Тип імперій давнього типу йде до скінчення. Тому й поспішають сьогодні британці до перебудови своєї пристарілої будівлі. Світ іде до співпраці, але вільних народів, і ті чинники, що стоять цьому на перешкоді, примушені будуть у відвертому бою зударитись зі свободолюбними силами.

Вманевровувані в умови співпраці з большевиками та опортуністичні по своїй природі деякі чинники ліберально-капіталістичного світу йдуть у сліпу вулицю, що поставить їх одного дня віч-на-віч проти большевицької аґресії. На проведеній аналізі міжнародніх відносин ми бачили, як чинники ці змушені допасовувати сучасні свої стремління й рішення до бажань большевиків, які ще й до цього часу мають в своїх руках ініціятиву. Наче в тінях Москви обертається кожне прагнення тих чинників, додаймо, тієї Москви, яка може найкраще між всіма великодержавними партнерами грає з великим вирахуванням, пляново і з розрахунку на довший час. Тому, як контрагентів, для неї треба великих мужів і урядів великих рішень. Чи вони є або чи вони знайдуться — є кардинальним питанням майбутнього обличчя усього світу.

Якщо йде про нас як про нарід, то незалежно від усього трагізму ситуації, в якій опинилась тепер Україна, ми можемо бути певні одного: Український нарід, в його основній масі, є на **правильному шляху,** що веде до цілі. Український нарід — це одна з тих передових сил, що суть большевизму давно пізнав і з вибраного шляху боротьби не зійде. В нашому народі немає жодних сумнівів щодо того, як нам бути з большевиками та якими методами з ними боротись. На цьому шляху ми можемо часто програвати і втрати наші можуть бути великі, але на самозаперечення самого себе і на ліквідацію боротьби український нарід ніколи не піде. В тому й гарантія нашої остаточної перемоги. І т. зв. мирні конференції, що без нас над нами продиктують новий »мир« — не в силі заперечити, не в силі цього змінити.

В—к.

Жовтень і наше визволення

Світ шукає виходу з того тупіка, який витворився після другої світової війни. Українська політична думка також шукає його для себе. В цьому шуканні небезпечним є той полон, в який попадають окремі політичні групи в оцінці жовтня та відносин, витворених після нього на Україні. Коли нинішні відносини в радянській імперії і на Україні всі визнають за цілковиту реакцію, то в оцінці політичної програми, проголошеної в жовтні більшовиками, немає належної, конче потрібної для української визвольної справи однозгідної оцінки. Жовтневі гасла, проголошені більшовиками, ще і донині декого ваблять. Звідсіль є намагання бачити реальне завершення тих гасел (нинішні відносини) не як закономірний і неминучий наслідок самої програми, а як збочення, викривлення її.

Мовляв — не сама програма жовтня була антисоціяльною, хворою, а при її запровадженні, реалізації, припущені викривлення, помилки. Тому і поборювати чи боротись треба не з програмовими засадами більшовизму,

а з одною практикою його, себто — з тою дісністю, яка витворилась після жовтня на Україні. Дехто оцінює весь хід подій після жовтня, як невдалий експеримент і цим мимоволі орієнтує на можливість виправити помилки цього експерименту. Звідціль намагання зберегти програмові засади жовтня і в майбутній Українській Державі. Це зводить боротьбу українського народу за свою суверенність на манівці протирежимної боротьби з большевизмом, обмежуючи завдання цієї боротьби поваленням більшовицького тоталітаризму та імперіялізму.

Національно-визвольна революція, що змагає до відновлення Української Держави на руїнах більшовицької імперії, скерована не проти режиму більшовизму, а проти соціяльно-економічних, світоглядових, морально етичних, правових і інших засад, що витворились після жовтня. Ці засади можна окреслити як універсальну колективізацію всього життя.

Жодного компромісу з большевизмом ні в площині політичній, соціяльно-економічній, морально-етичній — національно-визвольна революція не може мати. Її гасла: свобода народам, свобода людини, не тільки заперечують »універсальний колективізм« жовтня, який є реальним змістом інтернаціональної ідеї, проголошеної в жовтні більшовиками, а в основу майбутнього соціяльно-політичного укладу вона кладе засади, які є повним запереченням більшовизму.

Більшовизм не визнає нації, як найдосконалішої форми людського співжиття, протиставлячи їй (нації) інтернаціональну збірноту. Заперечення змісту нації, як природної форми людської спільноти, найшло своє завершення в клясичному окресленні розуміння культури більшовизмом. Національну культуру він заперечує, поборюючи її національний зміст і дозволяє тільки в національні форми оздоблювати інтернаціональний зміст. Лише культура »національна формою, а інтернаціональна змістом«, визнається більшовиками за культуру, що відповідає соціялістичному укладові, проголошеному в жовтні. Поборюючи націю, заперечуючи її в засаді, хоч з тактичних міркувань визнаючи за нею право на самовизначення, більшовики цією формою протирічать навіть своїм моністичним догмам, за якими форма і зміст є неподільні складові частини одного цілого, невідємні одне від другого. Такий відступ від монізму, що є основою світогляду більшовизму, потрібний був і є для поборювання самої ідеї нації.

Більшовизм дозволяє націям лише оздоблювати, убирати у відповідні форми нав'язаний їм чужий зміст. Всі надбання національної спільноти, осягнуті в історичному розвиткові її, відкидаються, ними дозволяється тільки прикрашувати інтернаціональні ідеї, щоб їх легше і скоріше можна було прищепити національній спільноті. Цією формулою жовтень перекреслив буття нації. Повстає питання: чи інтернаціональний тоталітаризм, який заперечує національну ідею, був у програмі соціялістичного жовтня, чи він прийшов в процесі реалізації тої програми. Інакше кажучи, чи більшовизм був такий в жовтні, чи — перетворився на такий, реалізуючи програму жовтня. Ці питання потребують ясної відповіді, бо від неї залежить програма нашого визволення.

УРДП, прикриваючись фразеологією демократичної революції, пробує виправдати більшовизм, як політично-світоглядову концепцію, протиставляючи їй історичну практику більшовизму, яка витворилась в процесі реалізації тої концепції. Звідсіль — демократична революція УРДП не проти всього більшовизму, а обмежується поборюванням тільки практики, витвореної при здійсненні соціялістичної програми жовтня. Вона зводиться до корегування тої практики, не заперечуючи самих засад соціялістичного жовтня.

Спробуємо бодай коротко дати відповідь на питання, чи система, витворена після жовтня, є припадковою, як наслідок невдалого експерименту, чи вона є логічним і неминучим вислідом і завершенням соціялістичної програми жовтня.

* * *

Більшовики ніколи не визнавали національно-визвольних рухів, як прогресивних самих по собі, а визнавали їх такими в тій мірі, в якій вони були корисними для здійснення інтернаціональної диктатури пролетаріяту. Основоположник, теоретик і стратег більшовизму Ленін розглядає визвольні рухи як частину загального питання пролетарської революції, »диктатури пролетаріяту«. Окремі вимоги демократії — каже Ленін, — в тому числі і самовизначення, не абсолют, а частина світового руху. Можливо, що в окремих конкретних випадках частина протирічить загальному, тоді треба відкинути її«. (Том XIX, стор. 257).

Від цих засад Леніна більшовики ніколи не відступали. Жовтневий переворот і приход їх до влади був проти всіх національно-визвольних рухів поневолених народів царської Росії, бо вони, а найбільше — українська визвольна революція 1917-го року, — були ворожими соціялістичній інтернаціональній програмі жовтня. Переворот жовтневий очолювала, кермувала і реалізувала в практиці комуністична партія (тоді — рос. соц.-дем. партія). Партія ця, при всім її теоретичному інтернаціоналізмі, була і є нині витвором московського укладу життя, витвором азійської експансії, з усіма психологічними прикметами азійського духу. Твердити нині, як це робить УРДП, в »Нашій Боротьбі« нумер 3, що з жовтневою революцією прийшло поглиблення революційної боротьби народів цілого Сходу Европи«, — це значить стверджувати, що той переворот був вислідом дома-

ганьтих народів. А признавши це, треба признати і ту незаперечну дійсність, що утворилась після жовтневого перевороту. Реальний, конкретний, як історичний факт, комунізм є типовим витвором російської деспотії. Як прикмети цієї деспотії були завжди чужими, ворожими в історичній практиці всьому психологічному укладові українського народу, так і комунізм, який більшовики почали реалізувати в жовтні, був і є непримиримо ворожим українському національному укладові. Тому то український народ, навіть опинившись без проводу, глибоко перейнятого національною ідеєю, вірніше проти волі того проводу, який намагався українську національну революцію 1917-го року звести в річище клясової боротьби, вів героїчну збройну боротьбу проти комунізму, проти диктатури пролетаріяту. Боротьби цієї український народ не припиняв і після військової поразки, а нинішня його боротьба, як одна з фаз грядучої національної визвольної революції, є тільки продовженням боротьби за національні ідеали проти програми жовтня, який збройною перемогою затримав, віддалив здійснення ідей національно-визвольної революції.

Жовтень був виявом оновленої московської великодержавности, якій комунізм надав, поновив зламану потенцію. Імперіялістична політика більшовизму не є збочення, як думає дехто, а закономірним і послідовним здійсненням програми жовтня. Більшовизм, як продукт російських умов життя, на українському грунті не мав ніякого глибокого коріння для свого здійснення. Принесли його і нав'язали з півночі. Муравйов, після заняття Києва більшовицькими військами, в своєму наказі про встановлення совєтської влади, висловив справжню суть більшовизму, заявивши: »цю владу ми несемо з далекої півночі на вістрях своїх багнетів і там, де її встановлюємо, всемірно підтримуємо силою багнетів«. Прогресивних ідей на вістрях багнетів не несуть, а більшовизм на Україну принесено на вістрях багнетів і тримається він нечуваним, удосконаленим терором. Отже, закріплення вістрями багнетів здобутків жовтня на Україні **було найбільшою реакцією** для українського народа, бо й самий жовтневий переворот таким був. І це підтверджує діялектичний матеріялізм, — філософська система більшовизму. Основною істиною діялектичного матеріялізму є твердження, що абстрактних істин немає, істина завжди конкретна. А конкретність большевизму, себто — його реальну програму, можна звести до таких ознак: фізичне винищення націй, повне знищення людської гідности, всеобіймаюча колективізація, що прийшла в наслідок суцільної пролетаризації. В площині соціяльно-економічній більшовизм не спромігся витворити вищих продуктивних відносин за ті, які були перед ним. Тоді як світ капіталістичний який більшовизм в теорії заперечує, хоч в практиці є його завершенням, спромігся за чверть століття еволюційним шляхом, без азіятських метод, які застосовував більшовизм, поліпшити рівень життя і культури кожної людини, — більшовизм перетворив народи, поневолені ним, в безсловесні отари, закріпачені за фабриками і колгоспами. І сталося це не тому, що керманичі, реалізатори більшовизму, як системи, звели на манівці ідею комунізму, а тому, що ця ідея в заложенні свойому є антисоціяльна. А такою вона є тому, що, націю, як найвищу форму людського співжиття, більшовизм відкидає, а людину перетворюючи в знаряддя для реалізації хворої марксівської догми. Всі вияви життя комунізм пояснює діянням одних матеріяльних факторів, звідціль дикунське обожування матерії. Різноманітний світ ідей для комунізму не існує, вони (ідеї) є виявом матеріяльних сил, які одні тільки діють в суспільстві. Свідомість людства існує не як психофізіологічний і соціяльний факт, невід'ємний від людини сам по собі, а як вислід матеріяльних сил і відносин, в яких людина перебуває. Вона (свідомість) визначається буттям. »Общественное бытіє определяет сознаніє«. Комунізм обездуховлює, каструє і обмежує в творчих спроможностях основний фактор поступу — **людину.** Людина перестає існувати як духовна соціяльна, істота, її роля в історичному процесі зводиться до ролі машини, бо свідомість її є фікцією матеріяльних відносин.

* * *

Демагогічні гасла жовтневої революції про абсолютну рівність в споживанні, що і нині ваблять українських марксістів, є антисоціяльними. Вони орієнтують людність не на справедливу участь у творчому виробничому суспільному процесі, а лише — на справедливий розподіл готового, випродукованого. Звідсіль у суспільних відносинах примат не продуцента, а споживаючого примітива. І універсальний колективізм, що прийшов після соціялістичного жовтня, є вислідом тих гасел, які в основу справедливости ставлять не участь у продукуванні, а лише розподіл здобутого. Він не є викривлення, як думає дехто, а закономірним наслідком гасла: »від кожного по способностям і кожному по потребностям«. Це гасло в засаді своїй — антисоціяльне, аморальне. Праця за ним є скоріше розвагою, а не природньою, соціяльною функцією людини. В практиці большевики змушені були це гасло відкласти до якоїсь нової, наступної фази, замінивши його гаслом: »хто не робить, той не їсть«. Та практика колективізму зреалізувала його так, як і мало бути, перетворивши в формулу: »хто не робить, той їсть, а хто робить — той голодує«. Колективізм, яким перейнято все життя большевицької імперії, позбавляючи людину від володіння продуктами своєї праці, заперечує в праці, як творчу ініціятиву, бо позбавляє людину від стимулів

праці — володіння продуктами праці. Нинішній стан суспільних, морально-етичних, правових і інших норм, з усіма неминучими наслідками деспотії, терору і нелюдяности, яких ніхто не заперечує, тільки підтверджує антисоціяльний зміст комунізму. Він є наслідком світогляду соціялістичного жовтня. Пояснюючи всі прояви життя діянням одних матеріяльних факторів, відкидаючи різноманітні прояви духовні людства, комуністичний світогляд отваринює живу людину, яка є передумовою і носієм всякого поступу. В універсальному колективізмі людина позбавлена власної творчої ініціятиви. Позбавляючи людину від володіння продуктами своєї праці, большевизм зводить нанівець, перекреслює творчі спроможности людини, заперечуючи духовні первні у людини, а трактуючи її як знаряддя своєї діялектики, більшовизм перетворює людину в однобокий примітив, варвара. А примітив ніколи не був і не буде здібним творити, він спосібний руйнувати, в кращому випадкові — споживати готове. Тільки примітивізмом всього суспільного життя, побудованого на засадах матеріялістичного світогляду, конкретним виявом якого є нинішній соціялізм СССР, як перша фаза комунізму, треба пояснити, деградуючі відносини так в економіці, як і в духовно-культурній ділянці життя.

Хаотичність всього господарства при скрупульозній пляновости його, перманентна криза, товаровий голод при високих офіційних показниках праці, характерні риси соціяльно-економічного укладу советського життя. Більшовики твердять, що їхне господарство істотно відмінне від капіталістичного, бо воно не знає криз завдяки всеобіймаючій пляновости. Справді, все господарство ведеться за пляном. Але плян там не є для регулювання складного господарського комплексу, він не виходить з природи продукційних відносин і не характер прогнозу має він, а він є наказом. **Не для суспільства плян, а суспільство для пляну.** Господарські відносини більшовизму справді не подібні до відносин капіталістичних. Вони є завершенням, кінцевою фазою капіталізму, в якій всі протиріччя, всі недоліки, які повстали за капіталізму найшли своє яскраве і остаточне завершення. Хаос, при скрупульозному плянуванні, перманентний товаровий голод, при необмеженому визискові, кризи — є характеристичними для соціяльних відносин більшовизму, як системи державного капіталізму. Всі протиріччя капіталістичного господарства знайшли своє завершення в соціялістичному господарстві, яке приніс жовтень на вістрях багнетів всім поневоленим народам колишньої російської імперії. Ці протиріччя міцно переплелися і їх неможе позбутися, більшовицьке соціялістичне господарство, бо вони заложені в природі самої хворої концепції, проголошеної в жовтні. Ця концепція не заперечує капіталізму, невід'ємним від якого є пролетарізація і пауперізація, як наслідок обезвласнення працюючих мас, вона є завершенням капіталістичної форми господарювання. Жовтень і всі неминучі наслідки, що прийшли по ньому, довершив силою, терором універсальну всеобіймаючу пролетарізацію всіх шарів населення. Вислідом цієї пролетарізації стала універсальна колективізація. Від жовтневих гасел, лозунгів соціялістичної програми більшовики не відступали і не думали відступати. Пожовтневий період є послідовною закономірною реалізацією цих гасел. Капіталізм позбавив певну частину суспільства від володіння продуктами своєї праці, перетворивши цю частину на найману силу, спролетаризував її. Більшовизм, який реалізував соціялістичну програму жовтня, перетворив **усе суспільство в пролетаріят,** позбавивши кожного члена »цього нового« суспільства від володіння продуктами своєї праці. А це стало неминучим, коли була відкинута власність, як суспільна категорія. Відкинувши власність як категорію суспільних відносин, а тим самим убивши у людині стимули до творчої праці, більшовизм змушений був щоб зреалізувати свою хвору концепцію, знайти відповідну форму. Такою і став універсальний колективізм усього життя. Колективізм не є збоченням чи викривленням соціялістичної жовтнвої революції, а завершенням лозунгів жовтня. Всеобіймаюча універсальна рівність в колективізмі знаходить своє завершення. Всі рівні, бо всі незабезпечені на завтрашній день — це рівність голоду, рівність злиднів. Ця рівність і є причиною і невід'ємною складовою частиною деградуючих соціяльно-економічних відносин. Колективізм життя породив тоталітаризм, вірніше, — щоб утримати цей колективізм, треба було опертись на тоталітаризм. Він є юридичним, правним оформленням універсального колективізму.

Національно-визвольна революція, скерована не тільки проти тоталітаризму, як правного оформлення більшовицького суспільного укладу, а проти всіх основ большевизму, **як найреакційнішої, антисоціяльної** суспільної системи; системи універсального примітивізму людського життя, системи отваринення людства. Зовсім поіншому розуміє свою демократичну революцію УРДП. На їхню думку: »Та демократична революція **тільки звільнить нове суспільство** від більшовицького тоталітаризму, а поневолені нації— від московського імперіялізму« (»Н. Б.« нумер 3, стор. 33). Отже, УРДП і демократична революція — не проти большевизму як системи, а тільки проти тоталітаризму. Демократична революція не заперечує того, що за більшовизму уже створено нове прогресивне суспільство. І все було б гаразд якби не отой клятий тоталітаризм. Тому дамократична революція УРДП, залишаючи усі форми цього створеного більшовизмом нового суспільства,

цебто, зберігаючи універсальний колективізм життя, поборює тільки тоталітаризм. Більшовизм в їхній уяві є тільки струпом, що існує тому, що в СССР ще є залишки контр-революції, реставраційних елементів. Не стане їх — перестане існувати більшовизм.

»Відсихання більшовицького струпу відбуватиметься одночасно і в міру з відмиранням реставраційних елементів в СССР. Власне більшовицький тоталітаризм і може виправдати своє існування тільки наявністю контр-революції, тобто — реставраційних елементів. Зникнуть ці елементи — не залишиться ніяких підстав для існування більшовизму«. (Н. Б. нумер 3).

Виходить, що більшовизм не треба поборювати, а треба допомогти йому знищити отой консерватизм, оті тенденції до приватно-власницьких форм суспільного життя — і большевизм, цей струп, як його уявляє собі УРДП, який живлять оті реставраційні елементи, — сам відімре.

Повстає питання, чи на здоровому організмі повстає струп, і чи позабавившись цього струпа, ми запобігаємо повстання нового. На нашу думку, струп повстає на хворому організмі і, щоб уникнути повстання нових струпів, треба усунути причини, що породжують їх.

Національно-визвольна революція направлена не проти струпа, а проти світоглядових, соціяльно-економічних, національно-політичних, морально-етичних засад, проти системи большевизму, що породила струп, — тоталітаризм. Безвласницьке суспільство, **суспільство пролетарів-пауперів,** в якому жодна людина не гарантована за завтрашній день, суспільство, в якому праця не є творчим суспільним фактором, бо працюючий не розпоряжається продуктом своєї праці, — в засаді своїй є суспільством хворим, тому воно і породжує струпи.

Національно-визвольна революція, в площині соціяльно-економічній, змагає не тільки до позбавлення суспільства від пут большевизму, а поневолені нації від московського імперіялізму, а бореться за **такий суспільний уклад, за таку соціяльно-політичну конструкцію, яка заперечує в засаді повстання тоталітаризму.** Тому національно-визвольна революція бореться за відновлення суверенности народів, поневолених большевизмом. Большевизм залишив націям тільки національну форму, насадивши багнетами інтернаціональний, реакційний зміст. Національно-визвольна революція, виходячи з заложення, що нація є найдосконаліша форма природнього співжиття спільноти, змагає до повернення національного змісту поневоленим народам. Через національний розвиток, через **національні** держави — до буття — до світового співжиття і гармонії .

Звідціль — свобода народам.

Соціялістичний жовтень, програму якого зреалізували большевики, перетворивши абстрактну істину соціялізму, в конкретний історичний факт, заперечує людину, як основну рушійну силу поступу. Національно-визвольна революція змагає до повернення людині всіх її прав, змагає до повернення повної свободи людині через депролетаризацію. Нинішня соціялістична імперія (СССР) є найстрашнішою, імперіялістичною потугою світа. Розвал її, що прийде в процесі національно-визвольної революції, є підваженням світового імперіялізму. Імперіялізм — найбільше лихо суспільства — значно послабиться і тому національно-визвольна революція є початком анти-імперіялістичної побудови світа. Повстання на одній частині земної кулі суверенних держав кардинально зміняє світовий уклад сил, зводить до мінімальних розмірів, вплив і значення світових імперіялістичних потуг. Большевицька імперія, як логічний і закономірний витвір соціялістичного жовтня, загрожує фізичним винищенням української нації, використовуючи для цього і національну форму, як засіб поневолення. Національно-визвольна революція, провідною і рушійною силою якої **є національна ідея,** в своїй політичній програмі змагає до відновлення і закріплення суверенної, самостійної соборної Української Держави. **Оборона нації, закріпленої в Державі,** є політичним і соціяльним змістом визвольної революції.

* * *

В соціяльній площині національно-визвольна революція протиставляє універсальній колективізації — всеобіймаючу **деколективізацію суспільно виробничих відносин,** індивідуалізація всього соціяльно-економічного процесу на засадах **трудової приватної власности.** В основу всіх виробничих і соціяльно- економічних відносин ставиться суспільно-корисну працю людини, відкидаючи і поборюючи всякі спроби реставрувати капіталістичні відносини. Особиста праця, що дає розвій творчій ініціятиві і виконує суспільно-національну функцію, стає основним мірилом в суспільних відносинах. Ставши володарем продутів своєї праці, людина здобуває реальну гарантію свободи, а не демагогічне право на неї. За колективізації людина стала власністю підприємства, — позбавлена всякої свободи. **Пролетарій ніколи не був і не буде вільним** Національно-визвольна революція змагає до **депролетарізації людства,** привернення людині природніх її прав — володіти продуктами своєї праці. Цим революція розкриває необмежені творчі здібності людського духа, які колективізація убила. Деколективізуючи все життя, передаючи працюючим у власність засоби і знаряддя виробництва, революція не нав'язує якоїсь універсальної форми власности. Звільнені працюючі, відповідно до своїх уподобань, вибірають ці форми.

Національно-суверенна держава, яка повстане в революції, своїм законодавством скерує трудову творчу ініціятиву вільної людини в інтересі спільноти-нації. Замість всеобіймаючої централізації всього соціяльно-економічного життя — національно-визвольна революція децентралізує його. Розбудова кооперативного, корпоративного, муніціпального посідання засобів і знарядь виробництва на засадах трудової власности — стає підвалиною соціяльно-виробничої структури національного господарства, яке створиться в перші дні революції в процесі державного будівництва.

М.

Голод на Україні

З кінця минулого (1946) року з-за »залізної завіси« доходять сумні вістки про голод на Україні.

Житниця Европи і Росії — Україна хронічно голодує, а за часи советського панування зазнає вже третю голодову катастрофу: — голод 1921-22 року, голод 1932-33 року і голод 1946-47 року. Перші два голоди були нечуваної в цілому світі сили. За ці два голоди Україна втратила близько 8 міл. людей, померлих від голоду, вивезених з краю і репресованих на ґрунті колективізації, в наслідок підупаду природного приросту населення. Скупі відомості, що їх маємо з рідного краю і з советської преси, свідчать про те, що голод 1946-47 року своїм засягом і силою дорівнює попереднім.

Советські газети підготовляють і переконують український нарід, що голод і смерть українського народу — це стихійне лихо, з яким людина безсильна боротися.

В цьому короткому нарисі подаємо огляд проблеми голоду на Україні, як »стихійного« лиха, за характеристикою Москви.

1. Відносини в сільському господарстві України під час і після війни

Війна ґрунтовно зруйнувала сільське господарство України. Руйнацію сільського господарства України почав советський уряд проголошенням стратеґії »спаленої землі перед ворогом, що наступає«. Все, що тільки встигала, відступаючи, червона армія і советська адміністрація спалила, знищила або вивезла: хлібні запаси, трактори і сільсько-господарські машини, худобу відігнала вглиб Росії, палила на пні незібраний врожай хліба. 30 мільйонів населення України (в межах УССР 1939 року), що залишались на »спаленій землі«, прирікалось на смерть.

Жоден уряд до свого населення ніде і ніколи в історії не застосовував, свідомо і за наперед визначеним пляном, такого злочину, тим більше, що цей захід не чинив поважного утруднення наступові противника.

Універсального здійснення цього пляну »спаленої землі перед ворогом« досягнути повнотою не пощастило лише тому, що відступ червоної армії і розвал та дезерція советського апарату з України наступили так швидко, що цілковито виконати плян »спаленої землі« не було часу і само неселення проти цього чинило опір.

В умовах німецької окупації 1941-43 років український хлібороб в закріплених окупантом колхозах, що почали зватися громгоспами (громадськими господарствами), засобами решток сільсько-господарського реманенту і худоби, продовжував працю на полі, продукцію якого нещадно висисав окупант. Мільйони хліба та інших сільско-господарських продуктів вивезла Німеччина з України в 41-43 роках, але український нарід і тут устояв перед окупантом і різними способами, від повстанської боротьби починаючи і на пасивному спротиві та саботажі кінчаючи, від пограбування зберіг стільки хліба, що в 1941, 1942 і 1943 роки, в роки жахливої руїни і окупації, коли Україна жила в страшних злиднях, **смерти населення від голоду** на Україні не було (за винятком великих міст, як Київ, Харків).

Поновна советська окупація після відступу німців, а перед тим ще раз застосована вже німцями при відступі стратеґія »спаленої землі«, далі знищувала сільське господарство України: багатомільйонова червона армія, що котилась через Україну в 1943 і 1944 роках на захід, висисала останні ресурси в українського селянина, а першим наказом відновленої советської влади було здати продовольчі континґенти і податки за минулі роки німецької окупації.

Минає 1945-46 рік мирної відбудови і на другий рік цієї відбудови та на третій рік звільнення від німецької окупації раптом »голод в наслідок посухи«, »стіхійне лихо«, як пише советська преса.

В чому сила українського хлібороба і його відпорність на найжахливіші події і руїну 1941-45 років, що в цих роках зберегла цілий нарід від голоду, не зважаючи на повну, здавалось би, руйнацію сільського господарства?

Сила українського хлібороба полягає в його прив'язаності до землі і кривавій праці коло неї.

Збережені німецьким окупантом під фірмою громгоспів сталінські колхози, як засіб поневолення і визиску українського селянина, фактично сам селянин підірвав під час німецької окупації і певна частина колхозно-громгоспної землі попала в індивідуальне користування селян, а продукція з цієї частини землі розпорошилась і випала з реального засягу централізованої реквізиції окупанта. Продукція з цієї землі і становила основну масу для екзистенції селянина.

Опір і боротьба цілого населення проти експропріяції хліба з громгоспів забезпечувала і прохарчування населення, бо німці не змогли опанувати виробничого апарату громгоспів, а місцеві люди, на яких вони спирались в керуванні громгоспів, були в основному разом з населенням проти окупанта.

Наскільки ця боротьба українського хлібороба з німецьким окупантом за хліб була ефективною, свідчить вже той факт, що в 1944-45 роках в зруйнованій Україні советська влада збирала континґенти за кілька років.

В ці ж роки і повинні нещадно провадитися відновлення колхозів до їх передвоєнного стану і »віднацифікація« України від націоналізму, що його іменують модним »німецько-українським нацизмом«.

Відібрання від населення продовольчих ресурсів супроводжувалось одночасним притамуванням-ліквідацією всіх проявів »відколхоження« українського селянина, що було можливе під час війни і німецької окупації, — повернення до колхозів з індивідуального посідання землі, реманенту, худоби.

Поминаємо сотки повідомлень советської преси з 1944-47 років про повернення в колхозне лоно »расхищенной« колхозниками землі, а обмежимося лише цитатами з постанови пленуму ЦК ВКП(б) з лютого місяця цього року »Про заходи до піднесення сільського господарства в повоєнний час«. В пакті другому цієї постанови сказано:

»Остаточно ліквідувати викриті ЦК ВКП(б) і Радою міністрів СССР порушення статуту сільсько-господарської артілі, що виявляються в неправильному витрачанні трудоднів, **розкраданні суспільних земель колхозів, в розкраданні колхозної власности...«** (підкреслення моє — М.). Як це грізне і загальне явище — розкрадання ненависної колхозної »священної« власности і землі, цебто стихійна тяга селянина до повернення пограбованого у нього природного права вже свідчить сам факт обміркування цього питання в такій установі, як ЦК ВКП(б). Це стверджується в другому місці цієї ж постанови про »обуржуазнення« робітників совхозів, в якій вирішено:

»Визнати за потрібне в зернових і скотарських районах наділення постійних працівників совхозів земельними ділянками до 0,5 га для будівництва на них власних домів та інших будівель, насадження плодових дерев і засіву городини та інших сільсько-господарських рослин...«

Таким чином, непокірного колхозника, що »расхітіл« колхозну землю, нещадно заганяють в норму колхозного статуту, цебто в максимальний розмір садибної дільниці 0,25 га на родину, а робітника совхозу, що є відносно в ліпшому стані супроти колхозника, наділяють садибою до 0,5 га.

В цій же постанові опролетаризований від землі і продуктів своєї праці колхозник зобов'язаний, почичаючи від 1947 року, здавати хліб на виконання континґентів державі і при обміні у неї насіння за таким еквівалентом заміни зернових культур:

а) За 1 пуд пшениці — 2 пуди вівса, або 1 пуд 30 фунтів ячменю, або 1 пуд 20 фунтів проса,

б) За 1 пуд жита — 1 пуд 30 фунтів вівса, або 1 пуд 20 фунтів ячменю, або 1 пуд 10 фунтів проса.

Ні ринкові співвідношення цін на різні види зерна перед 1917 роком, ні співвідношення цін на світовому хлібному ринку, ні органічні споживчі еквіваленти, ні нарешті затрата праці і капіталу не дають таких співвідношень заміни, як це встановлено ухвалою пленуму ЦК ВКП(б), бо при заміні 1 пуда пешниці 1 пудом 30 фунтами ячменю держава грабує у продуцента щонайменше 20 фунтів (8 кілограмів) ячменю, бо споживча вартість 1 пуда пшениці дорівнює лише 1 пудові 5-6 фунтам ячменю.

Це деякі фраґменти політики в сільському господарстві на завтра. А нині?

»В 1946 році, не зважаючи на сильну посуху, що охопила значну частину території (европейської) СССР і своїм засягом перевищує посуху 1921 року, гуртовий збір і товарна продукція зерна трохи **нижча,** ніж в 1945 році, але незрівняно вища, ніж у 1921 році...«, сказано в згаданій постанові.

В постанові ради міністрів СССР »Про державний плян і відновлення розвитку народно господарства СССР на 1947 рік« сказано з цього приводу вже інше:

»Але в зв'язку з сильною посухою в багатьох областях СССР, в 1946 році гуртовий врожай зерна, цукрового буряка і соняшника **значно знизився** в порівнянні до 1945 року. Це вимагало певного скорочення витрат продуктів для прохарчування...«

В постанові пленуму ЦК ВКП(б) гуртовий збір зерна в 1946 році **»трохи нижчий«,** ніж в 1945 році, а в постанові міністрів **»значно знизився«.**

Зрозуміло, що між »трохи нижчий« і »значно знизився« дистанція величезна, а проекцію на цю дистанцію про посуху, врожай і голод дає стаття проф. Вербіна: »На боротьбу з посухою« (газета »Известия«, 2. 3. 1947. ч. 52), в якій він пише:

»Плодородні степи України віддавна славляться як житниця країни. Однак, під впливом посухи, в окремі роки врожаї пшениці

тут часто різко спадають. За даними земської статистики на півдні України до жовтневої революції на кожні три роки врожайних припадав один посушливий, неврожайний. В наслідок цього посуху тут вважали за періодично повторюване зло, грізне нардонє лихо, з яким боротися людина безсильна. В 1908 році міністерство внутрішніх справ царської Росії заявило: »Загроза голодової смерти є імовірною долею значного числа хліборобів Росії.«

Ця інтродукція з неперевершеним цинізмом орієнтує українського хлібороба на те, що його смерть є неминучою »стихійною(?) долею *).

Віднаходяться ж сатрапи в професорських ранґах, що »теоретично« обґрунтовують голодну смерть »стихійною долею«, намагаючись приховати від світу дійсні злочини катів українського народу, які свідомо винищують його голодом своєю спеціяльною економічною політикою — ділами рук людини, а не »невблаганної стихії«.

2. Проблема посухи на Україні з економічного погляду

Посухи і недороди в наслідок них бувають в різних країнах, але в останньому столітті ніде в світі в наслідок посух і недородів не гинули з голоду мільйони людей і не фіксовано фактів людоїдства трупів і живих людей, а на Україні в 1921-22 і 1932-33 роках це було, а тепер повторюється в третє.

Недороди більшої чи меншої сили на Україні мали і мають місце в наслідок посух віддавна, систематично зменшуючись в силі засягу і діяння, про що свідчить неухильне збільшеня врожайности української землі за останнє півстоліття. Але продукційний потенціял українського сільського господарства такий глибокий, що навіть в роки посух Україна не тільки не знала голоду і голодової смерти свого населення, а видавала, хоч і знижені, лишки зерна на експорт.

У книзі »Социалистическое сельское хозяйство советской Украины«, вид. Академією Наук УССР, Київ 1939, написано так:

»Питома вага України в гуртовому зборі зерна царської Росії — 22%, в хлібному експорті 54%, а по пшениці — навіть 80%; з 200 мільйонів пудів пшениці, що їх царська Росія вивозила за кордон — 160 мільйонів пудів постачало українське село«, цебто Україна експортувала лише за кордон (крім вивозу до Росії) одної пшениці (крім жита і ячменю) по 7-8 пудів на одну душу свого населення, **цебто щорічний експорт самої пшениці з України за кордон з-перед 1914 року достатній для цілорічного прохарчування всього населення України.**

Попри всю відсталість сільського господарства України перед 1917 роком, в наслідок штучного затамування економічною політикою царської Росії процесів розвитку (соціологічних і економічних), посуха ніколи не спричиняла голоду, бо хліборобське населення в персональному посідані чи в громадських резервових магазинах завжди мало запаси зерна в межах 100-250 мільйонів пудів, про що аматор земської статистики проф. Вербін, з волі »пославших його«, не згадує. Структура українського сільського господарства була розбудована так, що хліб старого врожаю (минулорічного) у хлібороба глибоко заходив за хліб нового врожаю. Як правило, український хлібороб хліб нового врожаю починав їсти »аж під Різдво«.

В останньому півсторіччі перед 1917 роком Російська держава зазнала в 1891 році великої посухи, що викликала голод 1891-92 року в центральній Росії і на Волзі, але ніяких поважних ознак голоду, не зважаючи на недорід від посухи і на Україні, Україна не зазнала. Це видно ось з чого: в роки перед посухою 1891 року ціна одного пуда жита на Україні була 80-85 копійок, а в 1891-92 році, в часи голоду в Росії, досягла 1 рубля — 1 рубля 10 копійок.

Голод 1891-92 охопив переважно Поволжя і південь російських етнографічних земель. Пізніші голоди стало мають районом свого засягу і найбільшої катастрофальности на Україні.

В 1921 році в наслідок всеобсяжної реквізиції хліба у населення, ускладненою недородом від посухи, на Україні спалахнув голод страшної сили. Ціна пуда зерна на »чорному ринку« досягла 3-3,5 рублів золотом в монетах царського карбування, знаменитий херсонський віз-бричку, що в 1910-1914 роках коштував 100-150 і більше золотих рублів, в 1921 році збував голодний хлібороб за 2-3 пуди ячменю.

В 1932-33 роках не було ніяких несприятливих кліматичних умов, а на Україні голод спалахнув такої страшної сили, що своїми наслідками перевищив усі попередні, і Україна втратила близько 6 мільйонів населення. А в ці ж роки СССР вивіз за кордон харчових продуктів (переважно хліба) на 400 мільйонів золотих марок.

В 1946-47 роках на Україні теж вирує голод але експорт пшениці і харчових продуктів з України не припинявся і не припиниться, хоч би половина українського населення вимерла, бо це є в плянах економічної політики Москви щодо України.

Европейська частина СССР, крім України, а саме район Москви і Ленінграду — на північ, на схід до Уралу, на південь до середньої Волги і етнографічних меж України та до кордонів 1939 року на заході, — в останньому півсторіччі не знала голоду. Постає питання — чому? Невже тут така щаслива безкризова економіка сільського господарства?

П'ятирічний плян народньо-господарського будівництва СССР., том III »Україна« В-во

*) Цитати з постанов пленуму ЦК ВКП(б) і ради міністрів взято з газети »Правда« 1. 3. 1947, ч. 52, »Известия«, 28. 2. 1947, ч. 50.

»Плановое хозяйство« 1929, нотує, що згадана вище частина СССР — без Середнього та Нижнього Поволжя та України — в 1927-28 році має невистачальний балянс продукування зерна для прохарчування свого населення 250-260 мільйонів пудів (44,4 міл. центнерів), а на 1932-33 рік матиме недостачу хліба понад 300 мільйонів пудів (51,7 міл. центнерів).

Такий харчовий балянс европейської Росії, однак, ніколи не поставив її народу на голодову пробу, бо з голоду в 1933 році мусів вмерти український хлібороб, а недостатніх для прохарчуваня Москви в цьому ж році понад 300 мільйонів пудів зерна московський нарід одержав.

В 1917-20 роках в Москві і Ленінграді та в навколишній частині Росії було »дуже тісно« з хлібом і харчові пайки знижено одного часу до 100 гр. хліба денно, але тоді жодної ніде посухи не було. **Було щось інше — Україна зі своїм хлібом відірвалася від Москви.**

Боротьба між Україною і Росією в 1917-20 роках і початок її, так звана »октябрьская революція« та всі її »прогресивні світові ідеї«, була **боротьбою тільки виключно за український хліб. Не більше і не менше.**

Перемога Москви зразу ж дала себе відчути (горе переможеним!) — в 1921-22 роках хлібні пайки в Москві були вже не 100 грамові, а 400-700 грамові, а на Україні хлібороби вмирали як мухи.

Боротьба України за державне відокремлення від Росії — це передусім боротьба українського народу за свій хліб і своє фізичне існування. Багато з політиків наших як тоді, так і тепер цього не усвідомлює собі.

Але чому голодові катастрофи на Україні стали постійним гостем, чому наслідки їх дедалі страшніші і чому відпорність українського населення на них дедалі слабне?

3. Павперизація і пролетаризація українського хлібороба

Реорганізація суспільно-виробничої структури сільського господарства на основі колективізації привела до крайньої павперизації і пролетаризації хлібороба і зробила його соціяльно безсилим протиставитися голодові і визискові.

З 28390 тисяч га орної землі і 1876 тисяч га городів на Україні (в межах УССР 1939 р.) на 1 січня 1935 року в індивідуальному посіданні хліборобів було 768 тис. га поля і 225 тис. га городів, та в індивідуальному посіданню кохозників було 1168 тисяч га городів, цебто разом селяни безпосередньо посідали 2161 тисяч га орної землі (разом з садибами), або 7%. Від того часу стан змінився на некористь селянина ще більше.

В 1937 році на один трудодень (практично на 1,5-2 фактичних робочих дні, бо колхозні трудові норми денного виробітку ніколи не виконувались в масі з-за їх висот) колхозник одержав близько 3 кг всіх видів зерна, або не більше 1,5-2 кг за фактичний день роботи. Який це мізерний заробіток видно з порівняння: в 1913 році заробітня платня в сільському господарстві найманих робітників була така: — полільниця буряків одержала 20-30 копійок або 3-5 кг пшениці денно, один робітник на косовиці — 1-3 карбованці або 16-48 кг денно (залежно від району), на жнивах пшениці за 8-й-11-й сніп заробляв робітник за день від 16 до 24 кг пшениці плюс солома, на молотьбі хліба ціпом — 1 рубель або 16 кг пшениці денно плюс харчування.

Не згадуємо тут оплати праці селянина у власному господарстві, яка була незрівняно вища.

Таким чином, колхозний селянин від усуспільненого рільного господарства дістає оплату праці в кілька разів нижчу, ніж її діставав сільсько-господарський робітник перед 1914 роком. Так оплачується праця хлібороба з 93% всієї орної площі України.

Тому у селянина залишається присадибна городня земля єдиною підпорою його фізичного існування, але вона з причини своєї мізерної кількости (не більше 0,25%) і обтяження її натуральними континґентами — молоко, м'ясо, картопля та грошеві податки, розуміється не може бути базою виживлення населення села. Селянин не може знести колхозів, бо буде фізично знищений системою, а тому він розпучливо рятується, як вміє і може через опанування **хоч клаптика землі** як підстави існування через збільшення своєї садиби, але це »расхіщеніє«, як то згадано вище, нещадно ліквідується.

Поруч з відібранням у хлібороба землі, відбувався процес занепаду тваринництва і експропріяція у селянина тварин.

Це видно з таких цифр.

	Кількість худоби в тисячах голів					
	1928 рік			1935 рік		
	Всього	В тому числі		Всього	В тому числі	
		у селян	у колхозів і совхозів		у селян	у колхозів і совхозів
1. Вел. рогата	8604	8488	116	6279	2418	3861
2. Вівці і кози	8112	8006	106	2756	647	2109
3. Свині	6962	6914	48	4735	2245	2490

Таким чином, від 1928 року — передодня масової колективізації — до 1935 року кількість худоби на Україні загалом катастрофально знизилась, а в приватному посіданні селян вона зменшилась в 3-4 рази, а овець і кіз — навіть в 12 разів. Це значить, що й можливості споживання продуктів тваринництва для селян зменшились в такій же пропорції щонайменше, бо продукти тваринництва совхозів і колхозів цілковито експропріюються державою і практично хліборобам для споживання не дістаються.

Поряд з вивласненням у селян землі, засобів виробництва і продуктивної худоби, відбувся занепад і інших галузів сільського господарства — птахівництва, бджільництва, садівництва, городництва, ставкового рибного господарства тощо.

В 1913 році і в роки перед колективізацією 1 пуд меду коштував 2-3 рублі і завжди був дешевший за цукор, протягом цілого року у всіх місцях України можна було купити свіжої ставкової риби по ціні 7-15 копійок за кг., пуд свіжих яблук весною не перевищував 2 рублів навіть в містах і т. д. В роки колективної економіки мед, риба, садовина, птиця — або зникли цілковито з обігу і споживання, або стали »предметом розкошів«.

Сума всіх цих факторів привела до цілковитої павперизації і пролетаризації українського хлібороба, який став жити »з дня на день« і є цілковито в ласці і волі наявної соціяльної системи. В наслідок цього ні клімат, ні недбальство селянина, ні війни та інші нещастя, а найменший відрух волі можновладців Москви прирікає на голодну смерть українського хлібороба.

Сучасний голод на Україні є черговою розправою-карою Москви, щоб знищити спротив нашого народу проти системи національно-колоніяльного поневолення.

Нехай кожен українець собі зрозуміє, що від голоду, організованого Москвою на Україні в 1921-22 і 1932-33 роках Україна в »мирний час« втратила більше населення, ніж під час війни 1914-1918 років і визвольної боротьби 1918-21 років, більше ніж у війну 1941-1945 років.

Поточний рік голодової смерти на Україні чи не найстрашніший.

М. М.

Еволюція чи революція?

В українській політичній думці і понині досить живуча риса струсової поведінки — сховати голову в пісок перед кардинальними питаннями національно-визвольної боротьби і становлення Української суверенної соборної держави.

Багато т. зв. політиків вершком політичної мудрости вважають що краще ці кардинальні питання приховати, затушкувати і цим свідомо обманювати нарід, дезорієнтуючи національні зусилля, скеровуючи на манівці національну енергію. Годі й казати, що це заводить у глухий, безперспективний кут національну думку і зраджує визвольну боротьбу.

В попередньому нарисі—»Криза чи крах« на низку цих кардинальних питань ми відповіли, а саме: ствердили повний ідеологічний крах матеріялістичного соціялізму, минулу війну схарактеризували як — від початку й до кінця — імперіялістичну, большевизм (і комунізм) як зброю московського імперіялізму.

Тепер ставимо дальші питання.

1. Еволюція чи революція

Як українська національна ідея може бути здійснена, уматеріялізована в державі: еволюційно чи революційно? Яке співвідношення і взаємодія еволюційних моментів і факторів у боротьбі за здійснення нашої ідеї?

Ідея відродження Української суверенної соборної держави — революційна, бо вона поставила ціль абсолютно протилежну, що заперечує наявний стан речей — чужоземне поневолення, скероване на еволюцію українського народу до денаціоналізації і винародовлення.

Очевидно, що здійснення цілей української національної ідеї еволюційно неможливе, і лише перспектива переможного завершення революції створює умови для еволюційного наростання, нагромадження, регенерації сил для остаточного здійснення революційним чином революційної мети.

Т. Шевченко це геніяльно розумів, провидів і заповів: »Поховайте та вставайте, кайдани порвіте і вражою злою кров'ю волю окропіте«.

Т. Шевченко чудово розумів, що тільки в наслідок розірвання кайданів і пролиття крови, власної і чужої... »на степах України, о Боже мій милий, блисне булава«.

»Блиск булави« і »блиск шапки і бармів Мономаха« в одній державі і одночасово, в Київі, взаємно себе виключають, а тому на шляху еволюції заблищати булава в Києві не може, бо перед тим там треба повалити московську шапку Мономаха.

Революційна ідея еволюційно просякає в маси, розвивається в них, **революційно (в свідомості) заперечуючи панівні ідеї наявного стану речей** і нагромаджує матеріяльні ресурси для реалізації революційним чином революційної ідеї. Оцей процес переставлення свідомости мас на заперечення ідей панівного стану речей і є нагромадженням матеріяльних ресурсів революційного чину.

Тільки в цьому сенсі еволюційні процеси в масах і мають значення, тільки в цьому сенсі мають позитивне значення всі дії еволюціоністів, від кририло-методіївців починаючи, і до наших днів. Але на певній стадії розвитку еволюційне нагромадження ре-

волюційного потенціялу стає опортунізмом і зрадою національної ідеї. Коли всю добу українського національного відродження до 1917 року, що її вели в основному еволюціоністи, ми об'єктивно визнаємо як добу еволюційного нагромадження сил революційного потенціялу, то від 1917 року, коли в ім'я реалізації національної ідеї полилась кров, цебто почалась революція — застосування сили крови нації, — еволюційні методи боротьби за відродження української державности в протиставленні революційним — стали опортунізмом і зрадою.

До Крутянського бою М. Грушевський міг і мав право шукати і находити всілякі компроміси з Москвою, навіть після видання всіх чотирьох універсалів, але після Крутянського бою (всіх після того і до нинішніх подій), коли полилась кров і почалась революція — компроміс, а радше капітуляція перед Москвою, вже стає зрадою.

Від Крутянського бою почалась і безперервно триває Українська національно-визвольна революція, яка закінчиться тільки відродженням Української Суверенної Соборної Держави.

Теперішня УССР — це поразка Москви і оперативна перемога української революції, а не успіх соціял-комуністичного опортунізму в українській революції, який зіграв ролю троянського коня в українській національній революції і тим прирік її на тимчасову поразку.

Чи може УССР — вимушена українською національно-визвольною революцією експозитура московського імперіялизму, еволюціонувати в Українську Суверенну Соборну Державу?

Ми відповідаємо — НІ! Тільки продовженням, розвитком і завершенням української національно-визвольної революції, яка почалась 29 січня 1918 року Крутянським боєм, що припечатав цілорічне безплідне шукання мирного розв'язання цілей національної ідеї.

2. Деколективізація чи колективізація

Коли говоримо про соціяльний зміст української революції, то тут зміщання понять, спекуляція термінологією досягає крайньої межі опортунізму і туманопускання.

Питання стоїть просто: одверте чи затушковане збереження »колективних здобутків октября« — чи генеральна і безкомпромісова деколективізація всієї соціяльно-виробничої структури?

Що маємо?

В СССР рафінована колективістична система, де всі однакові і рівні раби, раби-пригінчі становлять апарат примусу і управління, верхівка — олігархія, пани душі і тіла цілої одної шостої земної кулі, вирішують долю і заступають волю всього сущого під сонцем »самої демократичної« конституції.

Проф. Горбачевський, приміром, пропонує другий ідеальний лад — безклясовий солідаризм за такою схемою: »1. Верхівка, що дає провід, 2. Керівники, що здійснюють вказівки верхівки і 3. Підложжя, що дає властиво продукцію« (див. журнал »Студентські Обрії«, ч. 1. 1947.).

Чи це дійсно »другий«, а не той самий »перший«, »самий демократичний колективізм-солідаризм«?

Люди не можуть вилізти з свого космополітичного, люмпенського єства — жаги давати »провід підложжю«, яке »властиво дає продукцію«, як визнає і сам проф. Горбачевський. А як це »підложжя« рішуче і скрізь, в усьому світі не хоче цього непрошеного проводу і воює проти нього?

Солідаристів це мало обходить, бо вони вважають, що маса оте підложжя є: »Маса немає власної політичної волі, вона безвідповідальна. Маса не керується розумом, ані політичною доцільністю, маса податлива тільки на емоціональні чуттєві спонуки«, як свідчить журнал демократичної думки »На чужині« в ч. 2 (29) з 20 квітня ц. р.

США на кінець цієї війни з 140 мільйонів населення мали 50 мільйонів людей, які дістають заробітну платню.

Який соціяльний сенс цього факту? 50 мільйонів людей, а з родинами, очевидно, значно більше, цебто абсолютна більшість населення є пролетаріятом, який не ініціює і не здійснює власної ініціятиви в виробництві і обміні, а лише продає свою робочу силу. Реально це значить, що ця частина населення не може ініціювати і здійснювати соціяльно-виробничих взаємин як суб'єкт їх.

Коли колективізація »зліва« охопила майже 100% життя і діяльности людини в СССР, то колективізація »справа« — в США — теж сколективізувала життя людини майже на 100%.

Господарські кризи між 1918 - 41 роками увесь час трясли американською економікою, як безпосередній наслідок універсальної колективізації соціяльно - економічного життя країни на суперкапіталістичній основі. Перманентна криза соціяльно-економічного життя в СССР широко відома нашому читачеві і не є темою цього нарису.

В ближчій перспективі треба — після високої військової коньюнктури — чекати величезних економічних струсів в США, а в СССР вже діє голодова катастрофа.

Американський фінансовий капітал, що довів колективізацію економічного і соціяльного життя до апогея, дійшов, до заперечення себе і шукає виходу на шляхах неокапіталізму, своєрідної деколективізації, в наслідок якої в країні повинно постати »мільйон мільйонерів« (своєрідна деколективізація соціяльно-виробничої структури).

Після минулої війни в бюджеті США виплата пенсій ветеранам війни становить понад 5 мільярдів долярів річно, цебто по одній тисячі долярів на людину річно, наслідком чого 5 мільйонів людей, на 85-90% цілком здо-

рових і неушкоджених війною, дістає життьове утримання після війни без жодного вкладу праці, тільки за сам факт участи в війні. (Після 1914-18 років всім учасникам цієї війни в США виплачувано до смерти по 2 доляри денно).

Цими заходами мільйони людей молодого віку відтяжуються з виробничого процесу, щоб запобігти зростові армії людей, що »шукають праці«.

В. Британія терміново відсвіжує станову (соціяльно-виробничу) соціяльну структуру, націоналізуючи позиції посідання фінансового капіталу, деколективізуючи на корпоративних засадах приватну власність — основу суспільно-виробничих відносин. Після здійснення всіх цих плянів націоналізації запроєктованих від уряду робітничої партії, 80% національної продукції даватиме приватний капітал і 20% націоналізований.

В .Британія терміново реконструює приватно-станову суспільно-виробничу організацію, вражену колективізмом фінансового капіталу, а соціялісти всіх мастей кричать про »англійський еволюційний соціялізм«.

Що несе українському народові українська національно-визвольна революція — колективізацію чи деколективізацію? Чого чекає від української національно-визвольної революції український нарід?

На ці питання в першу чергу відповідає постанова пленуму ЦК ВКП(б) з лютого 1947 року: »Про заходи до піднесення сільського господарства в повоєнний час«. У цій постанові сказано: »Остаточно ліквідувати виявлені ЦК ВКП(б) і радою міністрів СССР порушення статуту сільсько-господарської артілі, що виявляються в неправильному витрачанні трудоднів, в розкраданні громадських земель колхозів, в розтаскуванні колхозної власности, порушенні демократичних засад управління справами колхозу (газета »Известия«, ч. 50, 28. 2. 1947.). А. Андреєв в доповіді на пеленумі ЦК ВКП(б) каже: »Встановлено 2.225 тисяч випадків розкрадання колхозних земель, повернуто 4,7 мільйонів гектарів землі колхозам«. (»Известия«, ч. 56, 7. 3. 1947.).

М. Хрущов в доповіді на республіканській нараді передовиків сільського господарства України 18. січня 1946. року сказав, що лише »за 1944. рік була проведена величезна робота по збиранню й комплетуванню худоби для колхозних фарм. До 1. січня 1945. року поставлено на колхозні фарми 1613 тисяч голів великої рогатої худоби, 320 тисяч свиней і 564 тисячі овець і кіз« (Українське Державне Видавництво, Київ, 1946. р.). Так на Україні, в порядку ліквідації наслідків німецької окупації, від селян були відібрані рештки недограбованої худоби порядком ліквідації »розтаскування колхозної власности«.

Перед 1941. роком в СССР вже не було »розкрадання« колхозних земель. Поставлений на пробу війни соціяльний лад СССР зразу ж був заатакований з боку селян — з позицій деколективізації. В явно безнадійних обставинах чи принаймні проблематичних перспективах успіху — **колхозник масово почав розтягати колхозну землю і колхозну власність.** Ми не сумніваємося в тому, що це »розкрадання« нині вже спинено, але ніхто і ніколи не спинить потягу хлібороба до деколективізації, до знищення ненависних колхозів.

Щоб закріпити сільсько-господарських робітників совхозів, та ж постанова наділяє їм 0,5 га садибної землі »під будування **власних** домів робітників і інших будівель, насадження плодових садів і посіву городини та інших сільсько-господарських рослин«. Деколективізаційні настрої сільсько-господарських робітників, виявляється, ще більші, ніж у колхозників, бо коли колхозникові, за колхозним законом можна мати не більше 0,25 га садибної дільниці, то робітникові надають вдвічі більше — 0,5 га.

Українська національно-визвольна революція несе українському народові інтеґральну деколективізацію всього суспільно-економічного життя країни і реґенерацію соціяльно-виробничої структури, в основу якої буде покладено трудову творчу ініціятиву хліборобів, робітників, ремісників і т. д. — на основі приватньої власности на засоби виробництва і витворену продукцію.

Стихійний потяг селян-хліборобів до революційного »расхіщенія« колхозної землі повинен бути визнаний беззастережно і до кінця, без всякого компромісу і лише після **реального** одержання землі та інших засобів виробництва, — хліборобові застерігається повне і беззастережне право поступити з нею на свій розсуд, аж до відновлення сталінських колхозів. Тому національно-визвольна революція не може знати ніяких компромісів з дотеперішньою соціяльною організацією, бо тоді вона, національно-визвольна революція, перестала б бути і соціяльною революцією одночасово.

Це ж саме стосується і всіх інших станів і верств, а передусім робітників, депролетаризація яких в усіх напрямках є одним з вирішальних завдань національно-визвольної революції. Ми не збираємося відхиляти чи не застосовувати всіх соціяльних досягнень в сфері робітничого питання, які має цивілізований світ, але ці досягнення можуть мати реальне значення при генеральній депролетаризації робітника, при »обуржуазненні« (говорячи термінами наших соціялістичних противників) його шляхом надання не тільки совхозним робітникам півгектарних садиб і власних домів з садами, городами, домашньою птицею і дрібною худобою, як це вимушений зробити уряд СССР, а інтеґральним застосуванням соціяльних заходів цього роду до всіх працюючих без винятку.

Українська революція не буде спиняти »расхіщенія« колхозної землі, а поверне хлі-

боробові цю землю як його законну і безперечну власність.

Універсально заперечуємо всякі недолугі ідеї суспільної структури »робітників і селян під проводом інтеліґенції«, бо це очевидний опортуністичний, об'єктивно ворожий українській визвольній боротьбі парадокс. Інтеліґенція не була, не є і не буде жодним суспільним станом, не була, не є і не буде жодним надрядним »проводом і елітою«.

Інтеліґенція лише тоді є на місці і виправдовує соціяльно-продуктивне своє призначення, коли вона є виразником прагнень і **організатором продукційної діяльности суспільно-виробничих** станів, як агрономи — продуценти і організатори сільського господарства, інженери, економісти, промисловці та інші продуценти і організатори промисловости тощо, цебто, коли інтеліґенція є органічною часткою того чи іншого продукуючого стану.

Поза тим, — інтеліґенція, як люди »вільних професій«, що з суспільних проблем і політики мають хліб свій насущний, наймані соціяльні плакальщики, є паразитарним соціяльним наростом. Це, розуміється, не стосується фахової інтеліґенції — лікарів, вчителів, духовенства та інших, що, виконуючи свою високоцінну суспільну функцію, не збиваються на фальшиві шляхи »соціяльних плакальщиків«.

Удержавлення (націоналізація, муніципалізація) засобів виробництва, продукції і обміну розглядається не як ціль, а як засіб, необхідний коректив, спрямований на утворення оптимальних умов деколективізованої соціяльно-продуктивної творчости людини.

3. Демократія

Слово демократія само по собі таке невиразне і розпливчасте, що в нього всякий вкладає зміст на свою уподобу.

Буквально слово демократія відповідає українському словотворові — **народоправство.** Аристократія — правління кращих. Клясократія — правління всіх соціяльних станів через кращих.

З цього бачимо, що всі ці слова висловлюють неспівмірні поняття, а поняття, які лежать в різних площинах, і тому їх не можна зіставляти навіть, як це роблять спритні люди від політики.

Слово демократія може висловлювати лише поняття джерела походження влади — нарід, але не саму владу і її функцію — владу. Нарід творить владу, передаючи її (механізмом виборчого реґуляміну, більш чи менш широкого, більш чи менш казуїстичного чи оманного) своїм вибраним, цебто кращим — аристосу з демоса, кращим з народу, бо нарід безпосередньо ніколи сам собою влади не творить, хіба що в мареннях анархістів.

Отже, реальний зміст поняття **демократія** може бути висловлений як управління чи влада демократичної аристократії.

В чому фальш цієї концепції? В трактузані демократів, нарід — це механічна сума людських істот, в якій все повинна вирішувати механічна більшість голосів народу. Очевидно, не треба особливо доводити, що нарід — це не сума людських істот, а складний механізм, власне орзганізм, у якому всі його частини мають своє корисне і конечне призначення.

Реальний суспільно-виробничий інтерес робітника повинен виходити з того, що цей інтерес повинен поєднуватись і рахуватись з інтересом промисловця, а тому і робітник і промисловець повинен зустрінутись у владі як компоненти її, але тоді демократичний маклер, що хліб жує з політики і демократії, не матиме чого робити, бо безпосередня зустріч робітника, хлібороба, промисловця, банкіра, ученого в творенні влади усуває професійного плакальщика-демократа вільної адвокатської професії — як непотрібного.

Демократія польської аристократії 16 - 18 століть була незрівняно чесніша, ніж сучасна, бо там правила кляса февдалів на демократичних засадах — аж до права сучасного вета включно.

Сучасні т. зв. демократи ставлять знак рівняння між системами парляментаризму В. Британії і Франції, зводячи різницю між ними до моментів організаційно-технічних. Проте, між цими системами є принципова, істотна різниця: англійський парлямент є в основному парляментом станів, аж до того, що деякі університети (Кембрідж, Оксфорд) мають окремі парляментські репрезентації, а коливання величини виборчих дільниць (громад) має амплітуду від 1 до 7-8, бо парляментська репрезентація побудована за територіяльним, соціяльно-виробничим і становим принципом. Парляментська ж механіка Франції здеґрадувала до »найдемократичнішої аритметичної рівности«.

До недавнього часу »недемократична« і »найархаїчніша« парляментська система Англії практично здійснює владу руками лендлордів з домішкою паровозних машиністів з кількадесятирічним стажем їзди на паровозі (прем'єр, потім лорд Макдоналд), портових вантажників (Бевін) тощо.

Країна »клясичної« демократії, Франція, такої практики не знає: там немає лендлордів, але немає і паровозних машиністів та портових вантажників при владі, а неподільно панує вільної професії адвокат, який універсально виконує припоручення і лендлорда, і промисловця, і робітника, залежно від того, з кого можна більше взяти плати. Цей адвокат не органічно представляє інтереси цих станів, а заступає ці інтереси як третя особа.

Тій демократії, при якій інтереси продукуючих заступають вільні професії, що хліб жують з політики, протиставляємо правління **соціяльно-продукуючих станів і верств,** вибраних кращих відпоручників від усіх

верств і станів — хліборобів, робітників, промисловців, духовенства, людей науки і культури.

Держава — це суспільний організм, зобов'язаний забезпечити як найліпший гармонійний розвиток суспільно-виробничих відносин на благо людини — суб'єкта суспільства, а тому неможе бути тереном боротьби і політичної спекуляції та корупції, чим є нині СССР, довгий час Франція, Італія і деякі інші.

4. Християнство і гуманізм

Добре знаємо країну, де »релігія опіюм для народу«. В жодному матеріялістичної доктрини соціялізмові цього марксівського положення не скреслено. Воно залишиться засадою. Сучасні неогуманісти чіпляються за другу формулу: »справа віри — приватна справа громадянина«. Цією формулкою вони від людського ока приховують формулу войовничого матеріялізму — »релігія — опіюм для народу«.

Віра є приватною справою громадян держави, але релігія не є приватною справою нації і держави в цілому.

Українська нація є нація християнської культури, бо вся культурна, соціяльна, духовна структура нашого народу, його історія, побут і все, що іменується історією становлення і розвитку нації, розбудоване на засадах християнського світогляду, моралі і права. І ці закони діють незалежно від віри чи атеїзму окремих членів нації. Більше того, навіть атеїстичні члени нації живуть, діють і керуються катеґоріями християнської моралі, етики і їх інститутів (родинні відносини, моногамія, особиста честь і гідність, право власности на вислід праці тощо).

Отже, життя і розвиток української нації і держави мусить виходити з виразних засад християнської культури, а не інших. Практично це значить, що засади християнського світогляду і моралі повинні стати в українській державі засадами розбудови суспільної організації і просякти її повсякденну практику — як вислів органічної християнської культури нашого народу.

Нині, приміром, в СССР заборонено, за винятковими випадками (з дозволу центрального уряду в кожному випадку), розлуку шлюбів, а позашлюбні діти не користуються правами шлюбних. Ці заходи уряд СССР, розуміється, арґументує, як потрібні для »перемоги і закріплення соціялізму«, цебто уґрунтовує їх соціологічно. Християнський світогляд і похідна його, — християнська соціологія — шлюб трактує як нерозривний не з соціологічних, а моральних засад. Тому християнська соціологія вилучає шлюб з кола відання держави, полишаючи їй лише полагодження матеріяльно - правних відносин сторін у шлюбі і дітей, бо морально-етичні підстави шлюбу і їх порушення не можуть бути предметом втручання суспільства - держави, бо є виключною справою внутрішнього світу людини, її незайманим природнім правом, яким вона, на морально-етичній засаді, може поділитися і підпорядкуватися церкві (коли релігійний) і може розв'язати сама — незалежно (коли атеїст). Воля людини тут не може бути обмежена карним кодексом, а лише моральним.

Християнство і християнська культура нашої нації знає моральні соціяльні норми абсолютні, зі строго окресленими границями діяння кожної, а не релятивні і не обов'язкові. Український нарід, як зрештою і кожен нарід християнської культури, не може визнавати і не визнає такої »істини« протягом життя одного покоління народу: сьогодні шлюб — »вільна людина без черемухи« (російська письменниця і поетеса Сейфуллівна) і »я горда тим, що не знаю батьків моїх дітей« (Колонтай), а завтра шлюб — »священний і неприкосновенний соціялістичний зв'язок«, що його розірвати не можна.

Гуманізм, що в принципі не визнає абсолютних норм моралі, є формою атеїзму, який, спекулюючи термінами, зовнішньо наближеними до християнських, веде боротьбу з засадами християнства зсередини, бо (в нашому прикладі з еволюції шлюбного права в СССР), християнська мораль покритку і бастарда, як явища відхилення від непорушних законів шлюбу, **прощає** з милосердя до слабости людської, цебто центр моральної відповідальности переносить і залишає на самій покритці чи іншому порушникові моральної засади, а гуманізм і його »мораль« покритку і бастарда виводить милосердно з недосконалої людської соціяльної структури, цебто гуманізм в цьому випадку відповідальність з особи знімає і переносить її на суспільство, що в конечному висліді веде до отвариненння людини через зняття з неї моральної відповідальности за вчинки, які лежать тільки в сфері особистої моралі людини.

В цьому прикладі виразно виступають діяметрально-протилежні концепції, що одна одну взаємно виключають, а саме:

а) християнська — в міру удосконалення людини бастард і покритка зникатимуть як аморальне явище,

б) гуманістична — в міру удосконалення людської спільноти бастард і покритка, як асоціяльне явище, перестануть бути таким, бо опанують суспільство, як загальна норма.

Якщо християнська культура підносить і плекає удосконалення людини — індивіда, а через неї і цілого суспільства, то гуманізм увесь час стягає людину в багно скотства, убиваючи в людині все, що її становить як індивід, розвиваючи в ній те, що перетворює людину в тварину, отарну вівцю.

Тому ми за християнський зміст української національної ідеї, за абсолютні моральні норми і проти норм релятивних, відносних.

Що вчора було злом, тим же злом воно ни-

ні є і буде ним завтра, а не, що вчора було злом, то нині є добром, як каже гуманізм.

Ці питання треба ставити одверто і прямо. Не ховаючись і не викриляючи. Мимоволі згадуємо при цій нагоді недавно виданий плякат з історії України в образках — великі князі, гетьмани, митрополити, письменники і інші великі люди нашої історії, а в середині державний герб України, прийнятий Центральною Радою в 1917 році. Так. Такий герб прийняла Центральна Рада, але для чого автори плякату зробили під гербом напис, що це державний знак князя Володимира Святого? В історії М. Грушевського є відбитки монет великого князя Володимира Великого з тризубом — в одних випадках це просто тризуб, а в других випадках над серединою тризуба є хрест. Не критикуємо закону Центральної Ради, яка встановила герб без хреста, але для якої мети автори плякату подають цей герб як герб Володимира? Невже їм імпонує й нині Володимир поганин, а не Володимир християнин? З ким хитруєте і кого обманюєте?

Ці питання ставимо перед людьми доброї волі, чесного сумління та самостійного, без сантиментів, думання, але ніяк не до »дипломованої еліти«, що » з політики жує хліб свій« і мріє »про булку з маслом« від »всенародного представництва демократичних свобод«.

Кожна людина має право на свої думки і їх висловлення на всі явища соціяльного і політичного порядку, їх обстоювати, їх заступати на словах і на ділі, в тому числі й про республікансько-демократичний, монархічно-конституційний та інші засади державного устрою, але нині українська національно-визвольна справа перебуває в тому стані, що ми ще далеко не завершили перемогою національно-визвольної революції. Її не завершать ні республіканські, ні монархічні, ні демократичні, ні клясократичні засади внутрішнього устрою держави, які можуть бути лише атрибутом суверенної держави. Революцію ж може завершити лише революційний провід і революційний же лад, що як орган і система революційного процесу має свої закони, відмінні від тієї і другої. Завданням є завоювати і закріпити Українську Суверенну Соборну Державу. Не демократію, не клясократію, не республіку, не монархію, **а саме ДЕРЖАВУ,** в якій український нарід сам установить форму цієї держави на основі генерального заперечення і знесення всіх засад дотеперішньої соціяльно-виробничої системи відносин в Україні.

Тому нині ми боремося за ДЕРЖАВУ, а не за її форму, бо внутрішня форма і зміст держави прийде як органічний вислід здобуття держави в наслідок завершення національно-визвольної революції.

Не маємо права уподобитись тим »революціонерам«, для яких, »коли Україна не соціялістична, то не треба жодної«.

В. П. С.

Іван Габрусевич

(В другу річницю смерти)

Хто з націоналістичного юнацтва західньоукраїнських земель не знав у 1928-32 рр. керівника підреферентури юнацтва Крайової Екзекутиви Організації Українських Націоналістів (КЕ ОУН), який виступав, діяв і вів вишкільну роботу серед українських юначок і юнаків — під іменем друга **Іртена?**

Хто з провідного членства й кадрів ОУН за кордонами України, на всіх теренах української еміґрації в Европі не зустрічався в 1932-41 рр. у своїй політичній діяльності з названим іменем або іменем друга **Джона**?

А скільки ще інших псевдонімів — відомих лише в вузькому колі співробітників та безпосередніх зверхників — мусів уживати цей безкомпромісовий український революціонер, принциповий націоналіст і палкий самостійник-державник! Таж це була доля, це ж було призначення всіх революціонерів покрові й кості. Чому ж **Іван Гарбусевих** — він же й Іртен, він же Джон... мав би становити виняток?

Та останній його псевдонім знало лише його п'ять »союзників долі й недолі«, запроторених національ - соціялістичними гестапівськими звірами в відомий (бо один із найстарших) німецький концентраційний табір в Оранієнбурґу — Саксенгаузен, де в т. зв. »целленбав« в камері ч. 17. перебував він понад 2 роки, де одержав отруйну інєкцію »сс-манського лікаря« і **дня 16 травня 1944 р.** помер у таборовій лікарні.

В тайній переписці у в'язничому жаргоні, т. зв. »грипсах« і »ксивах« (всякі розмови й переписки були суворо заборонені й каралися найменше 7-денною темницею при твердому ложі та при хлібі й воді) його співдрузі називали його другом **Гребелькою.** А співв'язні інших національностей — від заозерної Фінляндії й піскової Туркменії до соняшної Гелляди й холодного Альбіону Англії та до славолюбної Франції — називали його **Зубром.**

Нам, українським політичним в'язням, не лише з німецьких концентраційних таборів й тюрем поверсальської Польщі, співдрузям

та вихованцям Івана Габрусевича, відома його постать і політична сильветка, та для історії зобов'язані ми накреслити образ цієї людини бодай у зарисах. Бо життя йде, друзі гинуть у боротьбі, а писане слово залишається, хоч скромним, зате тривалим документом.

Іван Габрусевич народився 1902 р. Він походив зі старого українського (галицького) священичого роду. Від 300 рр., від коли його пращур прибув з Кам'янець-Подільщини в Галичину,. одідичувався священичий стан в його родині з батька на сина. І релігійність, в глубокому розумінні цього слова, поєднана з фанатизмом та вдумливістю була, чи не найбільшою прикметою характеру роду Габрусевичів і прикметою Івана. І хоча Іван Габрусевич ламає богословську традицію свого роду, бо — після відбутої військової служби в польській школі для запасних старшин —записується на філософський відділ Львівського Університету й студіює психологію і слов'янську філологію, абсольвуючи в 1932 р., — прикмет того ж роду заперечити не може.

Під час університетських студій поринає цілим своїм єством у студентське життя, та воно не задовольняє його ні своєю формою, ні змістом. Бо треба пригадати, що це період поширення серед українського студентства »радянофільства« та комунізму, а національний світогляд меншости хитається між патріотичним просвітянством та відполітизованим військово-терористичним підпіллям. Цілковитий брак політичного розуміння й оформлення національної революції, політичної революційної концепції. В той час стрічається він зі **Степаном Охримовичем** і як його вірний друг та співробітник, разом з іншими нечисленними однодумцями, стає в аванґарді націоналістичного руху на ЗУЗ і тим самим одним з його основоположників.

Це кінець 20 рр. Гурт довкруги Степана Охримовича, до якого належить перш за все Іван Габрусевич, спрямовує тодішню українську підпільну боротьбу на нові тори, кладучи в цій боротьбі головний натиск на **політичну революцію.** С. Охримович і його малий гурток самі пишуть реферати й листівки, самі помножують і самі поширюють їх у досі доволі вузькому середовищі українського студентства та молоді. У Львові існує вже »Союз Української Націоналістичної Молоді« з численними гуртами в провінційних містах Волині й Галичини, та його політичне обличчя, як і його пресового органу »Смолоскипи«, ще чітко не зарисоване, його політичне »хочу« не цілком з'ясоване. Щойно однодумці С. Охримовича, т. зв. »обухівці« (від його публіцистичного псевдоніму Обухович), до яких належить Іван Габрусевич і покійний Михайло Колодзінський-Гузар, полковник »Карпатської Січі«, надають правильний політичний і революційний напрямок Союзові УНМ і »Смолоскипам«. Хоч польська поліція закриває журнал »Смолоскипи«, зате появляються підпільні »Юнак« і »Юнацтво«.

На І-му Великому Зборі Українських Націоналістів у лютому 1929 представники СУНМ грають важливу ролю, бо ж вони заступають край і його революційні сили. Вони переводять СУНМ у засновану тоді **Організацію Українських Націоналістів.**

Іван Габрусевич стає керівником підреферентури юнацтва КЕ ОУН на ЗУЗ. »Багато виховної праці й піклування присвятив він націоналістичній молоді, формуючи її безкомпромісовий характер, її революційну натугу і націоналістичний світогляд«, — читаємо в одній посмертній згадці про нього. А ми додамо: її революційну мораль, її політичний —аж до релігійности доведений — фанатизм. Бо таким був він самий і таким хотів бачити своїх друзів, молодших віком від себе.

У багатьох підпільних виданнях розсіяні його статті й розвідки, в яких розроблює їх проблематику української національної революції. В націоналістичному тижневику **»Український Голос«** друкується в ряді чисел (1931 р.) його публіцистична праця **»На засадничі теми«,** як підстава до основ українського націоналізму.

У зв'язку з атентатом на польського поліційного комісара Чеховського (зверхника відомого провокатора Романа Барановського) попадає І. Габрусевич — не вперше — в тюрму. Після звільнення виїздить на доручення КЕ ОУН з окремими завданнями за кордон, де стає близьким співробітником голови проводу ОУН, полк. **Євгена Коновальця.** Весною 1934 р. його покликано до проводу ОУН, де обіймає він пост референта ідеологічного вишколу і дістає завдання контролювати редагування **»Розбудови Нації«,** в якій позначилися були значні ухили від націоналістичної ідеології й політики. Перебуваючи закордоном, пише ряд статтей для української заокеанської націоналістичної преси та стає співробітником націоналістичного щомісячника **»Самостійна Думка«,** де пише під псевдонімом Н. Сам.

Літом 1937 р. обіймає він у проводі ОУН референтуру уповноважненого для підготови II Великого Збору ОУН, та грудна недуга, яку набув він у польських тюрмах, не дозволяє йому довести цієї праці до успішного кінця. Півторарічне лікуваня приводить його до повного здоров'я. Попри свою політичну діяльність в ОУН, він активно співпрацює в Українській Пресовій Службі (УПС), спершу в Берліні, а відтак у Відні.

Під час кризи, яка настала в ОУН в рр. 1939-40, стає він членом Революційного Проводу і прикладає всю силу й запальну енерґію своєї індивідуальности на те, щоб не допустити до того, щоб визвольна політична організація українського народу зійшла на манівці опортунізму. Напасті тодішніх противків, які не перебирали в засобах, поборюван-

ня його особи й його діяльности не потрапили знеохотити його, бо він вважав, що всякі наклепи, — це лиш вияв політичного безсилля.

Саме в той час виходить чергова його публіцистична праця, тим разом на зовнішньополітичну тему: **»Місце України в світі«.** Підготовив він її ще на II Великий Збір ОУН, який мав відбутися за життя голови проводу ОУН, полк. Євгена Коновальця, однак через кризу в Організації міг відбутися щойно у квітні 1941 р.

Після проголошення відднови самостійности Української Держави в день **30 червня 1941** р. І. Габрусевич віддає себе до диспозиції Українського Державного Правління. В перших днях липня конфінує його німецька тайна поліція (гестапо), а 15 вересня 1941 р. арештовує його між першими українськими самостійниками, членами Державного Правління та іншими адміністративними чинниками відновленої Української Держави. До 24 січня 1942 р. перебуває в жахливих моральних і фізичних, а зокрема гігієнічних умовах ославленої берлінської тюрми при Александерпляц, звідки перевозять його до відомого концентраційного табору в Оранієнбурґу — Саксенгавзен. Годинами стоїть хворий і виснажений під час лютого морозу на »апелі« перед брамою табору, виставлений на наругу й побої кожного німецького сс-манівського »Übermensch-а«. В т. зв. »целленбав« перебуває, як і інші европейські проміненті в'язні, в одиночній камері. Його сусіди: з камери ч. 16. відомий паризький адвокат Раймонд Аммар, оборонець міністра Жоржа Менделя і прем'єра Рейно в Ріомському процесі, а з камери ч. 18. — секретар пропаґанди в мадярському уряді Белі Куна, старий мадярський жид. Напроти його камери, під ч. 10., сидить польський гімназійний учитель з Варшави, Казімеж Кобжиньскі. Це тих троє людей, з якими він може час-від-часу таємно порозумітися, бо всякі інші розмови строго заборонені. Зі своїми спів'язнями-земляками порозуміватися може лише тайною поштою, а буйна українська фантазія і в тому випадкові має до своєї диспозиції всякі можливості й варіянти.

Стан здоров'я Івана Габрусевича погіршується з дня на день. Про це говорять »тайні бюлетені«, які він час до часу випускає зі своєї камери. До сухот легенів, набутих у тюрмах (його арештували і нацисти під час відвідин наркома СССР В. М. Молотова в Німеччині) прилучується ще туберкульоза костей і залоз.

»Лікування« під кермою сс-манського »лікаря«, — це одні муки. Централя гестапа не дозволяє перевести його до »шпиталю« в таборі, бо »Іван Габрусевич мусить бути строго ізольований від інших українських в'язнів«. А їх тисячі в таборі, зокрема тих, що походять зі Східніх Українських Земель. Дозвіл може дати лише сам сс-группен-фюрер, Гайнріх Мюллер, шеф 4-ого амту головного уряду безпеки райху (райхсзіхергайтсгавптман).« Та покійний Іван Габрусевич відмовляється писати таке прохання, бо вважає, що писати таке письмо — це значить шукати ласки.

13 квітня 1944 р. роблять йому першу »операцію«. Відомо ж, націвські лікарі мусять на комусь експериментувати.

13 травня така сама чергова »операція«... Цього ж самого й наступного дня дістає ін'єкції »для зменшення температури« і щойно 16 травня о годині 15 переносять його до »лікарні«, де він вмирає цього ж дня о 19 год. вечора.

Під час хвороби дозволили йому писати листи на світ: до батьків і до дружини. Та всі ті листи одержала його дружина щойно після його смерти, враз з короткою лаконічною вісткою німецькою мовою: **»Ваш чоловік помер«.**

І хоч Івана Габрусевича між нами не стало, то його дух живе надалі між нами. А на доказ цього одна з українських друкарень на західніх окраїнах України, де друкуються видання і листівки УПА, носить назву »Друкарня ім. Івана Габрусевича — Джона«.

Нехай же цих кілька стрічок послужить покищо скромною згадкою про нього, як про незламного українського борця-націоналіста. А в майбутній »Історії українського визвольного руху« Іван Габрусевич-Іртен-Джон займе одно з перших місць!

БІБЛІОГРАФІЯ

Від редакції: В бібліографічних анотаціях обіймаємо лише твори і теми, що безпосередньо є предметом проблематики нашого журналу.

1. Збірник літературно-мистецької проблематики »МУР«, Ч. 1, Мюнхен-Карльсфельд, 1946. Стор. 110. На правах рукопису. Циклостиль.

Збірник має репрезентативний характер першого числа.

Він містить: 1. Чого ми хочемо? (редакційна статя). 2. Віктор Бер — Засади естетики. 3. Іван Багряний — Думки про літературу. 4. Улас Самчук — Велика Література (реферат на з'їзді МУР-у). 5. Ю. Шерех — Стилі сучасної української літератури на еміґрації (реферат на з'їзді МУР-у). 6. Остап Грицай — Мала чи велика література (реферат на з'їзді МУР-у).

Крім того, — поезії, хроніка тощо.

В редакційній статті »ЧОГО МИ ХОЧЕМО« МУР ставить собі за завдання: —

»мистецькими засобами творити синтетичний образ України, її духовости в минулому, тепер і завтра...«, а тому редакція збірника вважає, що він повинен »бути органом творчих зусиль, творчих шукань, потрібних творчих дискусій... бути збірником не так друкованого паперу, як збірником потрібних свобідних і творчих думок та ідей.«

* * *

Віктор Бер у статті »Засади естетики« так синтезує нашу добу:

»Епоха механістичного поступу наближається до свого кінця. Людству знадобилось лише пятсот років, щоб досягти того рівня розвитку техніки, на якому вона стоїть нині. Але нині ми живемо вже передчуттям нової епохи. І конструкція ідеї тієї нової епохи є саме тим творчим завданням, що стоїть, наблизившись, перед нами. Нову естететику будуємо в її основах як заперечення попередньої...«

Автор продовжує:

»Ми не сумніваємося: світ буде індустріялізований. І в довічних пустелях Гобі будуть побудовані червоні колонки з бензином і стара монголка відпускатиме подорожньому паперового рушника, мило і кілька аркушів піпіфаксу. Ми щиро віримо в поступ людства на шляхах технічного поступу...
... »розвиток є властивою ознакою техніки, але не мистецтва. Естетична довершеність твору не залежить від руху людини в часі. Палеолетична людина розвинулася з доби давньокам'яного віку технічно, але мистецька творчість людини лишається тотожньою собі. Іншими словами: техніка історична, вона в часі; естетична позачасова.

І на сьогодні Євангелія лишається в етиці остаточною книгою... Логіка, етика і естетика людства лишаються поза засадами розвитку«.

* * *

Іван Багряний в »Думках про літературу« каже про літературні стилі:

»Жаден стиль сам по собі немає вартости. Стиль має вагу лише в зв'язку зі змістом і залежить від змісту... важить, щоб письменник мав що сказати, знав для чого сказати. А вже стиль мусить бути такий, щоб те сказане досягало мети. Це гарантує, як звичайно, найпростіший стиль, який прийнято називати реалізмом«.

Коли зважити, що в поняття реалізму як літературного стилю вкладаються передусім система реалістичного (раціоналістичного) світогляду, а не метода, засіб виявлення цього світогляду, то зрозуміти погляди автора на літературні стилі важко, бо ідеї, приміром, символістів літературним стилем реалізму відтворити неможливо. Літературний стиль як мистецький засіб відтворення і зміст становить єдність і як би письменник не »мав що сказати і знав для чого сказати« — »найпростішим стилем — реалізмом«, нам видається, не завжди можна користатися.

Улас Самчук у рефераті »Велика література« початок української великої літератури бачить в Т. Шевченкові. Він каже:

»І коли нам дуже тяжко знайти подібність між Шекспіром і Котляревським, то нам дуже легко знайти її між Шекспіром і Шевченком. »Тільки я мов окаянний і день і ніч плачу на розпуттях велелюдних« — казав Шевченко — і ніхто не бачить, тільки ворог, що сміється«. Смійся, лютий враже, та не дуже! — »Ось він, Шекспір! Ось де його дух і переконання!«.

До числа тих »великих«, що творили велику українську літературу Улас Самчук зачисляє і Івана Франка та Лесю Українку.

Формально ці твердження ніби то є хрестоматійно-канонічними, але коли говорити про ці речі на з'їзді письменників, то зіставлення Шевченка з Шекспіром збіднює, знецінює Шевченка.

В. Петренко в статті »Тарас Шевченко як поет нації« (Бібліотека »Самостійника«, ч. 4, 1946), пише так:

»Кобзар Шевченка — це біблія українського народу. І як що якийсь народ і має **біблію народу,** то це лише український народ.

Ні драми Шекспіра, ні Фавст Ґете, ні поема Данта, ні Дон-Кіхот Сервантеса, ні стрижневі провідні книги народу англійського, німецького, італійського, еспанського не можуть бути уподібнені »Кобзареві« Шевченка.

»... Жаден народ не живе так безпосередньо в якійсь зі своїх книг, як український в Кобзарі Шевченка«.

Це одна проєкція оцінки великости поета: великістю його в своєму народі.

До цього хіба додамо: І Шекспір, і Ґете заповідали або апологізували добу ренесансу, добу абсолютного раціо, яка нині, на наших очах себе вичерпала і ми перед відчиненими дверима нової епохи, в якій раціональне і раціо не є абсолютом, а інструментом, засобом пізнання вічного, незмінного ірраціонального. Шевченко, власне, був одним з віщателів цієї нової епохи **істини універсальної,** незмінної, а не перманентно-релятивної. Тому він антиподичний Шекспірові, а не співмірний.

Іван Франко великий в нашій літературі, але він всім своїм єством, в протилежність Шевченкові, належить духовному світові, що відходить.

Леся Українка може більш співзвучна Шевченкові, як інтерпретатор і носій ідей світу Шевченка, світу грядущої нової епохи історії людства.

Ці думки посередньо підтверджуються до певної міри висловленням і Уласа Самчука, коли він каже:

»Людина не вдовольняється тим що бачить її око фізичне. Вона йде невидомими стежками, на яких провідником їй може бути тільки логіка її розумного думання. Те думання, ті висновки, ті вникання поза обрії намацального можуть поставити у людей розбуджених і зворохоблених великим творчим словом. Бо на початку всього »бі Слово і слово бі Бог«. Не цураймось і не лякаймось цих понять і не зловживаймо нашим незнанням багатьох істин, з котрих першою є культура«.

* * *

Стилі сучасної української літератури на еміґрації Юрій Шерех трактує в сенсі хронологізації **зовнішніх** явищ і течій в українській літературі, без спроби (а радше — з униканням) аналізи внутрішнього змісту світу тих ідей, що ті зовнішні літературні стилі породили.

Коли Віктор Бер в »Засадах естетики« каже, що »логіка, етика і естетика людства лишаються поза засадами розвитку«, то весь зміст реферату Юрія Шереха виходить з цілком протилежних настановлень, а саме: що логіка, етика і естетика підлягають такій же еволюції, як і палиця печерної людини, що в своєму технічному розвитку завершилась відкриттям атомової енергії.

Тому доповідь Юрія Шереха враження фотографії (з певної позиції) сучасної руїни вавилонської вежі, якою була і є нині в великій мірі) сучасна духова культура, яка спирається на істину »все тече, все міняється«.

* * *

2. У другому збірнику МУР. Мюнхен-Карлсфельд, 1946, 128 стор. Циклостиль. На правах рукопису, вміщено статті:

1. Літературні покоління. 2. Віктор Петров — Історіософічні етюди. 3. Володимир Державин. — Проблема класицизму та систематика літературних стилів. 4. Леонід Білецький, — »Камінний Господар«, драма Лесі Українки.

З матеріялів мистецьких з'їздів і конференцій: 1. Юрій Косач, — Вільна українська література. 2. Олександер Кульчицький, — Казка в світовідчуванні дитини. 3. Василь Витвицький, — Наші завдання.

Огляди (літератури), листи членів МУР-у, поезії, хроніка.

Передова »Літературні покоління« розважає в основному над темою відносин »батьків і дітей« в літературі.

»... Те що визначає стосунки майстрів між собою, те саме з неменшою мірою повинно визначити стосунки майстрів і учнів. Може навіть інколи ще більше, бо ми легше розуміємо амбітність зрілого майстра, ніж »зеленого« учня, легше йдемо назустріч »вередуванням« майстра, ніж примхам учня. А тим часом психіка учня, особливо в наших сучасних обставинах, раниться легше, ніж психологія майстра.

Звичайно, говоримо тут про покликаних як майстрів, так і учнів. Мірою покликання є талант, бо все інше не може братися тут до уваги. Люди з міцними кулаками стануть боксерами, а з міцним голосом оперними співаками. В літературі ці добрі властивості допоможуть мало, тому й нема потреби на них розраховувати«.

Цей зарозумімий »барський« тон і стиль поверхового трактування проблеми »батьків і дітей« в літературі, на жаль, нічого не дає для вияснення цієї теми. А своїми »майстрами« та »учнями«, у яких навіть властиві природні прикмети не співмірні, бо коли у »майстрів« раниться »психологія« (?), то в учня лише »психіка«, »покликані« і »непокликані«, вульгарне іронізування, з »кулаків« і »міцних голосів« викликає несподіванку від цього журналу.

Проблема »батьків і ділей« в їх взаємному протиставленні для нас чужа, є залишком чужого рабства, що тяжить над духовістю нашої еліти. Духовість нашого народу проблеми »батьків і дітей« не знає. Ці ідеї, занесені в наше суспільство »з чужого поля«, вже не раз нам натворили великого лиха, а тому вияснення цієї проблеми має дуже поважне значення.

З нашого недавнього минулого: ідеї мрійного утопійного всесвітянства на базі садків вишневих коло хати, в кінці 19 і в першій чверті 20 ст. наших батьків органічно зродили дітей, що трансформували цілком послідовно ідеї своїх батьків в »блакитні мрії загірних комун«, щоб потім рясно накласти своїми головами за гріхи своїх батьків.

Всесвітянське народництво »батьків« органічно трансформувалось в усесвітній інтернаціонал дітей. І тут якраз доказ того, що в нас діти не протиставились батькам!

Трагедія дітей полягає в тому, що на їх голову спало розкрити цей обман і блуд, в який попали батьки, і заплатили за нього.

Сучасні »батьки« з самозакоханою впевненістю непогрішимости цикають на »дітей«. Очевидно, не в цьому проблема.

Нам видається, що світ ідей сучасних дітей перебуває, в ширшому розумінні, в конфлікті зі світом ідей частини батьків. Але автор »Літературних поколінь«, на жаль, в такій, як нам видається, єдиній на потребу проєкції цього питання не зачіпає і не висвітлює.

* * *

Віктор Петров в »Історіософічних етюдах«, підрозділи — Проблема епохи, Середньовіччя і Ренесанс, Апологія заперечення — дає монографічні зарисовки філософії історичного процесу.

»Історичний процес не становить собою безперервного потоку бування. Цей потік розчленовується на певні часові відтинки історії, на градації часу, на ступневі послідовності, що кожна з них, у своїй відокремленності від інших, як від тих, що її попереджають, так і від тих, що її заступають,— тяжить до себе. Є самодостатня в собі«.

Оцей відтинок історії, замкнений сам в собі, як випливає з концепції В. Петрова, і творить історичну епоху. Історичні епохи змінюють одна одну на засаді прямого і абсолютного заперечення наступною попередньої.

В. Петров каже :

»Ідеологія епох, зміну яких ми можемо простежити на конкретному, отже історичному матеріялі, народжувалися з заперечення. Хіба ж християнство не народилося з заперечення юдаїзму і поганства, а вся ідеологія ренесансу не постала з заперечення середеньовічної ідеології і хіба це заперечення не було прямим?..

»... Ідеологія середньовіччя базувалася на ґрадації протиставлень: Бога — людині, землі — неба, душі — плоті, клірика — мирянинові, пана — кріпакові і т. д. Чи здіймає ренесанс це протиставлення? Точніше: чи будує ренесанс свою ідеологію незалежно від цих протиставлень? Аж ніяк! Навпаки, протиставлення лишається непорушним, але в межах кожного данного протиставлення, те, що стверджувалося, і те, що заперечувалося, міняються своїми місцями.

Протиставляючи Бога і людину, середньовіччя підпорядковувало людське Божому. Ренесанс зробив навпаки, він Боже підпорядкував людському... приматові Бога ренесанс протиставив примат людини і людського...«.

»Для середньовіччя істина була Божою, тим самим не лише єдиною, але й універсальною... навпаки новий час... ренесанс, проти середньовічного догматичного твердження про абсолютність істини, висуває релятивізм. Абсолютної істини не існує, існують відносні істини... в логічному розвитку цієї тези, це означало б, що в кожного окремо є своя, окрема, виключно його, отже приватна думка« (**істина** — М. М.).

Історичний процес ми уявляємо собі як безконечну зміну епох, коли одна епоха існування людства під домінантою ідеї Бога змінюється другою, в якій ідея суверенної від Бога людини домінує над ідеєю Бога. Зміна епох наступає тоді, коли домінантна ідея Бога і абсолютної істини доводить людство, суспільство до повної неґації тіла — людини. Тоді бунт тіла, людського започатковує ідею епохи примату людського над Божим, що в логічному розвитку завершується отвариненням людини, коли, як каже В. Петров, про нашу добу:

»Людство остаточно стомилося від необов'язковости істин, від їх плюралістичної множинности, від їх здрібнілости, приватности думок, партикуляризму мислення. Людина гине в плині умовних і сумнівних, суспільно-безсилих істин. Релятивізм може бути доктриною для одиниць, але не може бути доктриною мас, що прагнуть бути організованими. Наш час вимагає від істини функціональної соціяльности, як це вже було колись«.

Поділяємо погляди автора про те, що ми реально вступили в епоху історії людства, яка спирається на ідею абсолютної, універсальної для всіх, істини, а тому для нас звучить незрозумілим дисонансом заключний абзац нарису В. Петрова:

»У 19 — 20 століттях держави змагалися за імперіялістичний перерозподіл світу. За нашої доби це втратило свій сенс. **Наш час змагається за неподільність світу** (підкреслення моє. — М.М.).

Ми думаємо інакше. Змагання в наш час за неподільність світу є змагання за **механічну** єдність світу (фізично-матеріяльну), як конечна мета механістично-матеріялістичної, ренесансівської епохи людства, а не явищем нової епохи.

Людство йде до єдности абсолютних критеріїв істини, як всеославлених, вселюдських догм, з одночасовим процесом децентралізації і автономізації суспільно-матеріяльної організації людства — його племен і народів. Матеріяльне бо виявлення в історії людства ідеї абсолютної істини не може бути однаковим для всіх людей і народів: не може бути єдности механічно матеріяльного, суспільного в американської людської спільноти і мурині в Африки, але співжиття їх на основі єдности в абсолютній істині конечне. Інші бо формули — культурної, вселюдської місії, благодіння для меншого брата та інш. псевдоістини, приватні істини осіб чи їх спільнот, з логічної конечности, завершуються вирішальним арґументом — кулаком, як засобом організації »неподільного світу«.

Очікуємо виходу в світ заповіданого від автора продовження »Історіософічних етюдів«.

* * *

Юрій Косач в доповіді »Вільна Українська Література« самим заголовком локалізує проблему. В якому сенсі вжито слова, »вільна«?

»У темній і глухій добі, що ми її недавно пережили, а вона почалась у нас приблизно (в західній Україні і на еміґрації) на початках тридцятих років, остаточно утверджуючися в роки війни, дискусій літературних в точному розумінні не було. Бо саме поняття дискусії не було питоменне добі й її духові тоталітарного обскурантизму, який не зносить людей, що сумніваються і шукають. Усе ж на пласкому терені тодішнього »літературного життя« були спроби просовгнути дві дискусійні теми, яких урешті і не довелося просовгнути, бо їх притьмом затушковано, а ініціятори дискусій та й всі, хто міг би в цій справі сказати щось нове і цікаве, подбали сховатися якнайшвидше за лаштунки... отже, обидві теми, як і сама ініціятива дискусії, були нецензурні і могли б врешті спричинити перенесення і тему дискусії з заль літературно-мистецького львівського клюбу і учасників її в місця більш віддалені і менш приємні«.

Ця довга цитата з доповіді дає проекцію на зміст цілої доповіді.

Тема охоплює українську літературу на еміґрації і в Західній Україні. Тому очевидно автор і вважає її »вільною«. Література підсовєтської України доповіддю не зачіпається. Між тим саме українська література під совєтами тридцятих років нашого віку становила центр комплексу українського літературного процесу, а еміґрація і Західня Україна були зм'якшеним і, я б сказав, здеформованим відгуком, відгоміном його.

Дійсно вільна літературна дискусія починається може і в літературно-мистецькому клюбі (хоч це і не конечне, бо плідніща дискусія звичайно буває не в клюбі, а дискутабельними творами), але закінчувати дискусію можна і на Соловках чи кулею в скроню власну (як от Хвильовий). Отже літературна дискусія, яка могла б початись у »вільному львівському літературно-мистецькому клюбі«, не почалась тому, що той, »хто міг би сказати в цій справі щось нове і цікаве, подбали сховатися як найшвидше за лаштунки«, щоб »не попасти в місця більш віддалені і менш приємні« — не могла бути жодною літературною дискусією, а лише словесною перепалкою літературних снобів, бо літературна дискусія виключає таку конечну орієнтацію »як би не попасти в місця менш приємні«.

Юрій Косач у своєму довгому рефераті нанизав в сумбурній купі таку силу тем і фактів (дійсних чи уявних), пересипав їх такою силою »кріпких« слів і висловів, а для ще більшого туману насмикав зі всіх літератур стільки імен і диспозицій, що мимоволі постає питання: невже автор поставив собі за завдання, оглушити і затуманити читача? Тим більше, що особливо неприємно разить такий »бон-тон«, як »заживітбральний регіт«, »ванько-валяльні откровенія«, »пуп самозакоханих опішнянських нарцисиків«, »публіцістичне шарлатанство« і т. ін. Не думаємо, щоб це був стиль навіть Монмартра.

В цій анотації спробуємо подати систему поглядів Юрія Косача на зачеплену тему. Він каже, що в наслідок діяльности »літературних імперіялістів«, з Донцовим на чолі, **»Українську літературу відірвано від світової літератури...** відрізано ті шляхи, які так наполегливо прокладали і П. Куліш, і М. Драгоманов, і Іван Франко, і Леся Українка, шляхи якими йшов Михайло Коцюбинський, і В. Стефаник... не виключаючи і Винниченка... відрізано тому, що світова література має і матиме гуманізм як провідну і вирішальну ідею... Тема людини, і то людини-шукальника правди, трансцедентна. Без цієї теми немає літератури окциденту, »великої літератури«.

Як твердить Юрій Косач, без »шукачів правди«, немає »великої літератури«! Істиною є, що П. Куліш був на нашому полі чи не найсумбурнішим шукачем правди, а »тим більше — на чужому полі«, але його сучасник і антипод Т. Шевченко не шукав правди, а тим більше »на чужому полі«, бо для Шевченка сама правда є абсолютна даність і її немає чого шукати, її Шевченко і не шукав, а за застосування цієї правди, як вічної даности, воював.

Юрій Косач визнає єдиний сенс »великої літератури« в шуканні правди, але незалежно від того існує велика світова література, яка не шукає правди, бо цю правду як вічну даність і ця велика література має за тему боротьбу за дану правду-істину. У нас до цієї категорії належить, в першу чергу, Т. Шевченко, а з чужинецької той же згадуваний, Ю. Косачем Сервантес — ідеолог абсолютної істини, як даности, якого Юрій Косач так безцеремонно, його словами кажучи, »селекцією і фалшуванням« ототожнює з ідеологічним свілом Шекспіра і Рабле, антиподами Сервантеса, правними »шукачами правди«, рушійними силами яких був »вічний сумнів«, а відціля релятивна »правда«.

Є дві світові літератури — література боротьби за вічну правду, як лічну даність і література шукання правди, гуманізму, проґресу і т. ін., де правди, як даности немає, а її шукають і ліплять — кожен на свій копит.

Юрій Косач належить до цих других. Своїми дальшими розділами реферату — »За суверенність письменника«, »Бруньки нового гуманізму« він цю свою візитівку на всілякі лади коментує:

»Борімося за суверенітет письменника«, »за свободу твѓрця і творчости«. ... свобода письменника — це його власний незайманий

світ, його тайна. Його самотня душа«... »література не виробництво ковбас. Поет не ковбасник«, »якщо судити за ковбасними критеріями світову літературу, то ледве чи залишилося б із десяток імен... яких з погляду різників і виробників сальтисону, можна було б визнати правильними«.

Нам видається, що скромний ковбасник, так висміяний і опаплюжений від Юрія Косача, почуває собі більше суспільно-етичної відповідальности за свої вироби перед споживачами, ніж Юрій Косач, бо коли ковбасник пускає споживачеві свої сальтисони, то, принаймні, він відповідає перед ним за те, що вони для здоров'я не шкідливі, а мірою суспільної корисности чи, принаймні, нешкідливости, поетичного твору, за Косачем, є його »внутрішня потреба«. Коли ця »внутрішня потреба« йде для внутрішнього ж ужитку самого поета, — то суспільство, споживачі духовної »ковбаси і сальтисону« не мають нічого сказати, але коли поет екскременти своєї »внутрішньої потреби« викидає для споживання так ненависним і спаплюженим споживачам, які — за висловом Ю. Косача — »яко« неталановиті і дурні« слова не мають, а мусять »жертви, що мають«, то який це вид, чи сорт »нахабства і квазітоталітаризму?«.

Поет, який в »різникові і ковбасникові«, »неталановитому і дурневі« не вбачає і своєї власної подоби, не вартий і мізинця цього »ковбасника і дурня«.

Боляче дивитися на ці циркові фокуси: »не перекреслити того, що в царині духа вчинили люди трьох великих Р — ренесансу, реформації і революції. Людина знов стає темою дня«, а далі: »Дух Божий і зустріч з ним митця після перемоги демона — це остаточна мета мистецтва« каже Юрій Косач. Неможливо поєднати цих двох проекцій, бо ренесанс, реформація і революція — це речі антиподичні »Духові Божому«, твердимо ми, згідно з логікою і історією.

* * *

»Казка в світовідчуванні дитини«. Доповідь доктора Кульчицького на з'їзді дитячих письменників.

Свою доповідь автор подав у такій проекції:

»Казка в світовідчуванні дитини, яка, здавалося б, чужа нашій суворій, зовсім не ідилічній дійсності, тема, далека від усього, чим живемо і від чого умираємо.

Та це тільки на перший погляд. В дійсності кожне таке потрясення основ, як те, що ми його переживаємо, супроводиться зміцненням почуття ваги тих виховних проблем, що стоять у зв'язку з культурною відновою і вирощенням нового покоління, як носія цієї віднови. А проблема казки в світовідчуванні дитини саме заторкує її як один з осередків промінювання виховних дій у підсвідомості дитини — і то на відтинку саме тих перших сімох років людського життя, що для формування характеру, як твердить Клягес, мають більше значення, ніж наступних сімдесять«.

До цього ми нічого не можемо додати, хіба те, що доповідь строго дотримана в поважному трактуванні теми. Хочемо лише побіжно зазначити, що сучасна доба вимагає покликання до життя і старих казок з нашого, так багатого національного скарбу, ґрунтовно призабутого і оплюгавленого в останньому півсторіччі особливо.

* * *

»Наші завдання«. Доповідь Василя Витвицького на з'їзді об'єднання українських музик.

В. Витвицький говорить про завдання українських музик на еміґрації:

»Нам, музикам, з письменниками не мірятись. Поперше тому, що вони вийшли на еміґрацію громадно, а з нас вийшла, на жаль, **чи може на щастя,** невелика частина (підкреслення моє — М. М.).

Ми з автором думаємо, що **саме на щастя** на еміґрацію вийшла невелика частина музик, і нам видається, що і письменників вийшла на еміґрацію, **на щастя,** невелика частина, хоч і громадна, і в цьому питанні В. Витвицький допускається помилки, кажучи щось протилежне, як це випливає з його контексту про письменників.

В. Витвицький ставить перед нашими музиками такі проблеми:

»Хто напише другого »Запорожця за Дунаєм«, не обов'язково кращого, тільки щоб був другий, інший, щоб бодай час-від-часу міг стати на зміну першому«... цебто він ставить проблему творення музичних творів великого формату.

Далі: »Крім театру перед нашими композиторами стоїть ціла низка проблем, що їх ми могли б назвати життьовими вимогами. На першому місці стоїть і терпеливо чекає на розв'язання своєї справи, або бодай на актуалізацію, **церковна музика.** Тут ми не тільки не розвиваємо наших старих добрих традицій Бортнянського і Березовського, а й праці Вербицького, Стеценка й Кошиця не продовжуємо... з інших життєвих вимог висувається потреба **нової пісні,** опертої на нове поетичне слово, пісні легкої і нешколеному гурткові, пісні ясної і бадьорої своїм змістом і характером... звернені лицем до життя, ми бачимо, може, не таку настирливу, але не менше важливу потребу **дитячої музичної літератури...«.**

Так на з'їзді музик ставляться проблеми української музики.

* * *

Загалом нашим читачам рекомендуємо збірники МУР-у як поважну лектуру для ознайомлення зі світом мистецьких і світоглядових ідей, якими живе наша література і мистецтво.

М. М.

Адам Добошинський. Політичні студії. На чужині. 1947. сторінок 493. (польською мовою).

Книга являє собою інтерес для українського читача, бо дає багато до пізнавання політичної думки сусіднього народу і знайомить з історико-соціологічними ідеями сучасного людства в їх християнській галузі, ближче на польсько-католицькому тлі.

Книга має чотири розділи:

1. Публіцистичні статті на політичні теми.
2. **Теорія народу.**
3. Основи християнської соціології (Ekonomika miłosierdzia).
4. Конституювання ладу (Regimen commixtum).

З публіцистичних статтів А. Добошинського довідуємось про погляди певних кол польського політичного світу на низку найважливіших проблем сучасного світу. Деякі з цих поглядів є спільними для всієї польської еліти, хоч часто це висловлюється в іншій формі, ніж у А. Добошинського.

В публіцистичних статтях і в нарисі »Теорія народу« автор дає кілька цікавих політичних концепцій, зокрема:

Доктрина »великого народу«. Автор стверджує, що великий нарід повстає з органічного стопу близьких племен і народів. Це стоплення відбувається в наслідок як органічних процесів довкола якогось стрижневого народу чи племени та під домінантою його духа і культури, а часто з допомогою меча. Звичайно в композиції того і другого. Спираючись на історичному досвіді англійської нації, яка склалася з англійців, валійців і шотландців, які, за словами автора, ще й понині зберегли свої ідилічні окремішності, та на досвіді творення французької нації аналогічного англійцям характеру; свою концепцію автор обґрунтовує ще й на досвіді Польщі і стверджує теорію »великого польського народу«, в якому стопляються поляки, чехи, словаки, українці, білорусини, литовці і витвориться »великий народ«.

Не зачіпаємо історії утворення »великого народу« англійського чи французького, мусимо лише ствердити, що історія творення »великого народу« довкола польського стрижня від кількох століть практики привела до прямо протилежних наслідків: племінна близькість поляків з українцями, чехами, словаками, росіянами, білорусами не лише не сприяла їх органічному зближенню в напрямі стопу в один »великий народ«, а навпаки привела до універсальної суверенізації цих народів, зокрема і особливо українців від поляків.

Ця суверенізація і відокремлення пішли так далеко, що навіть фізіологічно-потенціяльні сили обох народів радикально змінились: числове відношення українського народу до польського в часи Богдана Хмельницького становило 1:2 на користь поляків, нині маємо співвідношення зворотне — 1:2 на користь українців (поляків на етнографічних землях 22 — 23 міліонів, українців відповідно 43 — 45 міліонів).

Даємо рацію А. Добошинському в твоpенню англійського чи французького народів, але історія знає і другі приклади — Швеція була блискучою імперією в просторі довкола Балтики, але вона не створила стопу »великого народу« зі шведів, норвежців, данців, фінів, прибалтійців і прусів, а після розвалу імперії відсепарувалась від ідеї »великого народу«, створила, закріпила і розвиває шведську націю і державу, історія якої в останні 200 років значно славніша і позитивніша під кожним оглядом, ніж історія Польщі за той же час. Історична спроба Османської імперії в Константинополі, теж не створила »великого мусульманського народу« і Турція стала (і в цей спосіб найшла порятунок) національною державою. Ці невдалі спроби творення «великого народу« як сплаву, стопу кількох народів, в історії европейського світу може навіть частіші і переважають »вдалі« історичні досвіди Англії і Франції.

Ми переконані, що коли б польська національна доктрина стала на історичні досвіди Швеції, Турції (а не Англії, Франції), то це б вийшло тільки і передусім на добро польської нації і вона перестала б бути від століть виграшкою чужих і ворожих їй сил, проти яких всіма фібрами своєї душі воює А. Добошинський.

Констатуємо, що в пануючій польській національно-державній доктрині ми українці, як і в часи Богдана Хмельницького, і перед ним, і в часи Ризького миру Польщі з СССР в 1921 році і понині, спільних позицій для взаємного мирного розв'язання питань співжиття України і Польщі не маємо.

Про Ризьку умову з СССР, яка була власне актом підписання Польщею для себе 4-го розбору, який відбувся на наших очах, автор дає такий фрагмент своїх думок:

»Від часу мого перебування над кордоном (автор проживав в польській частині Білоруси перед 1939 роком) я маю жаль до проф. Стан. Грабського — головної пружини нашої делегації в часи мирних переговорів в Ризі в 1921 році. Проф. Грабський добровільно, як про те мені сам оповідав, не зажадав від большевиків Мінщини, яку большевики були б оддали без спротиву« (стор. 22-23).

В другому місці автор висловлює такий же жаль і про Кам'янець-Подільський.

Автор не може поєднати двох речей — підписання Польщею для України Андрусіва самій Польщі завжди коштувало розбору її самої. Він і далі кличе:

»Мусимо терпеливо будувати величну будову Речі Посполитої аж до того часу, коли вона набере такого блиску, що й вони (українці) стануть до тієї будови... Прийде день, що ця ідея вросте в людські душі (українців) і міт спільної Речі Посполитої притьмарить міт незалежної України«.

З недавніх газетних повідомлень ми довідались, що на пам'ятникові Т. Шевченка в Києві з волі »братів« з півночи написано:

»Україна без Росії існувати не може.«

Мимоволі надходить стара і відома істина: »Від часів Богдана Хмельницького на обох фронтах з боку наших »друзів« без жодних змін.«

* * *

В соціяльній проблематиці автор є послідовником християнських засад соціології, яку вважає притаманною польському суспільству. В статті — »Які засади господарського плянування нині є спільними загалові поляків«, він стверджує:

»Нехай мені дозволено буде підсумувати, спільні вже нині соціялістам, людовцям, народовцям і католицьким діячам. Вони такі:

1. Увласнення мас (в сенсі інтеґрального забезпечення мас власними засобами виробництва і вжитку).
2. Усуспільнення кредиту.
3. Усуспільнення великого виробництва.
4. Корпоратизм у вигляді господарського самоурядування.
5. Контроля і опіка держави цілим господарським життям, яка мусить здійснюватися через господарське самоурядування.
6. Плянування господарства«.

На основі цієї, спільної для нації плятформи, автор має проекцію соціяльного миру в нації як підстави відродження і суверенітету держави, добробуту нації і кожного її члена.

В інших статтях, зокрема »Лондон і Рим«, »Чи католицизм провадить народи до упадку«, — автор подає таку історико-соціологічну концепцію: ренесанс в історії людства започаткував систему соціяльних відносин без моральної основи — християнської справедливости. Протестантизм, як релігійний рух, створив етичні підстави аморальних соціологічних засад. Католицизм в наслідок цих процесів опинився в депресії, що тривала аж до середини 19 віку. В часи депресії католицизм внутрішньо очистився і духово скріпився, а протестантизм і на його основі розквітлий матеріялізм, і аморальна соціяльна організація людства дійшли буйного розквіту і внутрішньо себе вичерпали та вкинули людство у вир духової, моральної і соціяльної анархії та деґрадації. З другої половини 19 віку католицизм вийшов з захристя, щоб виконати активним втручанням в суспільне життя свою вищу місію — відродити соціяльні відносини на основах християнської справедливости.

Енцикліки Папи Римського з ІІ-ої пол. 19 віку в питаннях соціяльного ладу людства, напр., »Рерум Новарум« — »слушно вважають за явище переломове, що становить перший по двох віках сиґнал, що католицизм входить в нову фазу розвитку.«

»До традиції католицизму, що такі фази починаються від появи великих святих суспільної посвяти. Хвиля є для них дозріла — католицизм чекає на них. Протестантські суспільства здатні вже тільки на вилонення великих поган — нігілістичних мудреців і комуністичних бойовиків. В розгрі тих людей зі святістю великих католиків вирішиться доля світу.«

Так синтезує автор історичну добу, в якій ми живемо.

При перегляді книги ми свідомо оминаємо опертя і посилки автора на помилкові оцінки, а то і пряме перекривлення дійсности (як от участь українців в здушенню Варшавського повстаня СС-дівізією і т. п.), щоб не входити в дріб'язкову і безвислідну полеміку і цим не затемнювати провідних ідей автора, особливо в таких питаннях як націоналізм.

До чести автора мусимо підкреслити, що він пише чесно, а така риса нині прикрашує небагато того роду діячів і письменників. Автор є націоналіст »великого народу« і послідовний у висновках аж до кінця, коли пише:

»Шість літ війни відкрило очі більшості поляків на необхідність ввійти в ближчі зв'язки з сусідніми народами. Від розробок на теми федерації, унії, межимор'я аж роїться в польській публіцистиці останіх років. Поповнюємо при тому один засадничий блуд, який ще недавно знайшов свій вислів в декларації середньо-европейського федерального клюбу в Лондоні. Там сформульовано постулят, що »в рамах середньоевропейської федерації кожен нарід буде мати повне право на збереження своєї національної індивідуальности, до творення і розвитку своєї власної культури, і вихованя в тому дусі своєї молоді...« Коли хочемо справді зв'язати низку народів в тривалий зв'язок, який не розлізеться під впливом сусід чи інтриг — всі нації народи мусять понад своїми національними створити єдину культуру і єдину національну свідомість вищого порядку. Інакше не збудуємо нічого тривалого.«

Лондонські »творці« пишуть: »федеральна по формі...« про польську по змісту при тому примовчують. А. Добошинський чесно коментує — не дуріть себе, бо нічого з того тривалого не вийде. І з цим ми цілком згідні, бо від віків маємо багатий досвід з двох боків — Варшави і Москви.

Хочеться розпеченим залізом випекти в серцях рештки оцього бруду »рабів, підніжків, грязі Москви, Варшавського сміття« при читанню декларацій і декламацій про »федерації«, »унії«, »межимор'я«, »нерушимий союз братських республік« і т. п. леґенди і міти, реальність яких лежить єдино в залишках нашого рабства.

Польське соціял-ліберальне баговиння конструює унії, федерації і про межимор'я декламації, на які у нас інколи знаходяться варшавського видання винниченки і сприпники соціял-межиморської федерації і можна

подякувати лише п. А. Добошинському за чесне ствердження дійсної природи тих деклямацій, нам знаних ближче і давно відомих.

Маючи піетет до британського націоналізму, А .Добошинський в засаді не осуджує і німецького націоналізму, хіба лише за те має до нього претензії, що він наступив на мозоль польському »великонародовому« націонал-імперіялізмові.

В нарисі »Теорія нації« автор, спираючись на багато джерел, переважно англійської історико-соціологічної думки, протиставляє націоналізм інтернаціоналізмові, стверджує тезу »через націю до вселюдськости« (а не інтернаціональної межилюдськости) і завершує цей вступ цитатою з енцикліки Папи Пія XII »Суммі Понтіфікатус«:

»В міру розвитку цивілізації народів, вони що-далі вирізнюються в своїх способах життя і порядкування своїми справами. Це однаково не є причиною, яка б примушувала виріктися єдности загальнолюдської родини. Навпаки, ця родина повинна багатіти від того, що їй додають свій вклад до її різноманітних засобів (різні народи. М. М.) відповідно до своїх окремих здатностей,«

Розважаючи над різними дефініціями поняття нація — єдинство історичних культурних, духовних, соціяльних, територіяльних атрибутів і інститутів людської збірноти, іменуємо її нацією, автор схиляється врешті до думки Рамсая Мурі, який каже:

»Здається неможливо уникнути внеску, що нація у вирішальній мірі самовизначається (дефініюється. М. М.) в боротьбі. Виявляється, що така мораль випливає з розвитку національної ідеї в Європі.«

В проблемі »Нація і держава« автор цитує багатьох соціологів, найвиразніші дефініції яких є такі:

»Нація — є природня форма спільноти, натомість держава може бути чимось дуже штучним.« (католицький соціолог A.G.F.Beales).

»Національна держава є найліпша форма, винайдена до цієї пори генієм Европи...« Здається нерозумне навіть припущення, що національні держави могли б зникнути в бижчім майбутнім.« (Лорд Лойд. »Націоналізм«).

Сіоніст, проф. Цімерман є прихильником іншої теорії:

»Всі передбачуючі люди, які прагнуть поліпшення відносин між народами і ліпшої політичної організації світа, повині покладати свої надії не на національні держави, які є лише етапом, при тому на заході перейденим і витертим в політичній еволюції людства, а лише в державах, які, подібно до великих державних систем минулого, як в середньовіччю християнство і іслам, обійме різноманітні спільноти і нації.«

Воістину »видовисько для богів« — Папа і католицький світ прокламує національні держави і нації, як фундамент єднання світу, а сіоніст Цімерман кличе до великих християнських і ісламських імперій (в яких би поляки різали українців, турки арабів і т. п. і цим би творили велитні-імперії послушними інструментами в руках Цімерманів, додамо від себе. М. М.).

А. Добошинський прекрасно розуміє ефемерність і підступність ідей великопросторових і багатонаціональних держав, які можуть бути лише витвором східніх деспотій (як от імперія османів, рахітична Австро-угорська імперія, Російська імперія) або монопольного суперкапіталізму (ЗДПА., хоч вони й не цілком доказові під цим оглядом, бо розбудовані все таки на однонаціональній основі — англійському корені), чи олігархічної деспотії Речі Посполитої в минулому. Тому А. Добошинський займає третю позицію — держави не однонаціональної, не багатонаціональної, а держави »великонаціональної«, в якій кілька націй »стопилося б в одну »велику націю.«

Автор цілком слушно вважає разом з деякими англійськими соціологами, що в СССР твориться, »стоплюється« »великий нарід«. Що з цього »стоплення« вийде і чи вийде бажаний продукт »єдиний советський нарід« покаже ближче майбутнє.

Ідеологічні підстави, як бачимо, у польських »великонародовців« і московських »советонародовців«, єдині. І, очевидно, з прийдешніми наслідками тими ж самими.

Отже маємо за А. Добошинським три концепції розв'язання проблеми »Нація і Держава«:

1. Національні держави.
2. Багатонаціональні держави (заперечення національних держав).
3. Великонаціональні держави (обман, визиск і прихована денаціоналізація народів — »Великий советський народ на чолі з великим російським народом«, »Вельькі наруд Жечі Посполитої на чолі з передовим культуральне польським народом«).

Таку класифікацію проблеми »Нація і держава« дає автор. Націю-державу він відкидає, бо національна Польща, — це середньої величини держава з 20-23 мільйонами населення, в якій немає місця для Речі посполитої великонаціональної імперії« (стор. 138); багатонаціональну державу автор негує, як штучну, історично-приречену концепцію, а тому стоїть на концепції великонаціональної держави, що державно має охопити і »стопити« у »великий польський нарід« українців, чехів, словаків (тут навіть вже білоруси не фігурують, бо вони є самозрозумілою інтегральною частиною »велькеґо народу«).

Дальші розважання А. Добошинського на тему »великого народу« обіймають питання всебічного освітлення заходів і метод творення його. Прикладом, на питання »федерація ціль чи засіб«, він відповідає: »Федерація втримається тільки тоді, коли в її рамах виростає великий нарід«, цебто, — відбувається процес »стопу« кількох націй.

* * *

В ширшій соціологічній роботі під назвою »Економія мілосердзя«, яку ми відповідно до змісту твору, переклали »християнські засади соціології«, автор у вступному слові каже:

»Ліберальний капіталізм, що півтора віки керує світом, завмирає. Економічна організація, господарські інститути і відносини стоять під знаком непевности. В хаосі змін і струсів легко змішуються і змішуються поняття.«

Свою книжку автор призначає для людей, які до поліпшення того становища у світі змагаються на шляху християнства...«.

Цими словами автор дає проекцію на зміст своєї роботи.

В основних питаннях, на яких основує автор свою систему соціологічних поглядів, цитовано низку соціяльних засад зі св. Томи Аквінського »Сумма Теологіка« про працю, справедливість, обмін і розподіл, власність тощо.

Основною засадою, що відділяє християнські засади соціології від всіх інших, зокрема, матеріялістичних, »угольним (наріжним) каменем економії«, за висловом автора, є відношення церкви до категорії соціяльно-економічних відносин — **відсотків на капітал.**

Церква від двох тисяч літ зайняла становище **до відсотків на капітал як до асоціяльної і аморальної категорії,** яка є вирішальною причиною всіх соціяльно-економічних аномалій, струсів і дисгармонії. Відсотки на капітал є фактором присвоєння продукта праці без еквівалента праці, без затрати праці.

Коли капітал є засобом виробництва — він в усіх випадках виконує суспільно-позитивну функцію, коли пов'язаний з безпосередньою працею власника капіталу. Коли ж власник капіталу дістає зиск незалежно від своєї праці і економічного наслідку продуктивного застосуваня капіталу, то в цьому випадку власник капіталу паразитарно, аморально і асоціяльно становиться учасником в розподілі суспільного продукту праці (через відсотки) без затрати праці.

Тому автор, посилаючись на науку церкви, вважає, стоючи на грунті **принципіяльної негації фінансового капіталу,** що в силу недосконалости людської природи і, в зв'язку з тим, недосконалости соціяльно-економічних відносин, належить:

»Господарський устрій організувати так, щоб кількість випадків позичання грошей за відсоток звелось до мінімума«, »бо не кредит, лиш особиста учать в виробництві (власника капіталу) є позитивним соціяльно-виробничим фактором«.

За автором, монополізація за золотом функції мірила вартостей (грошей), як інструмента, зрештою, фінансового капіталу, рівно ж є асоціяльним явищем, бо золото в функції грошей, будучи само товаром, що піддається найлегше монополеві, в силу цієї своєї подвійної природи (грошей і товару), як інструмент фінансового капіталу, провадить в процесі обміну і розподілу експропріяцію продуктів людської праці. Тому автор займає становище, що золото повинно перестати виконувати функцію грошей. Зрештою, цим висловленням стверджується те, що в останньому півсторіччі стало досить широкою практикою: Австрія перед 1917 роком мала валюту, не сперту на золоті, Німеччина після 1917 року базувала валюту на земельній ренті. Треба сказати, що ці валюти свою економічну функцію виконували позитивніше, ніж, скажемо, французький франк, що завжди був прив'язаний до золотого забезпечення.

Власність автор трактує з таких засад:

»Відносно благ матеріяльних людям прислуговує два права — одно уповажнює до урядування і розпорядження і на тій підставі людина посідає блага у власність... друге право стосується натомість до уживання благ. Це право не дозволяє уважати благ матеріяльних своїми, але спільними в тому розумінні, що благами цими власник зобов'язаний розпоряджатися в той спосіб, щоб вони з користю вживалися в інтересі других людей, їх потрібуючих...« (за св. Томою Акв.).

Виходячи з того, автор в інститут власности вносить невід'ємний атрибут її — »етику посідання«, яка суспільно — управнює власність, як категорію конечну, до моменту базуваня права власности на етиці посідання: посідання власности є етичне до тієї пори, поки її власник зуживає її для продукуваннк благ йому чи суспільству потрібних.

Згіршення, асоціяльний характер власність набуває тоді, коли власник благ є безчинний або витворені блага тезавру́є, цебто вилучає з суспільно-корисного виробничого процесу і обміну. Ці явища автор називає асоціяльними — »дезерцією від обов'язків зв'язаних з посіданням«.

»Мірою вартости продукта праці повинна бути в засаді тільки праця«, відповідно до католицької науки, як каже автор, а тому він далі стверджує, що:

»Кожне добро має дві вартості: **зовнішню,** пропорційну прагненню покупця до придбання добра (товару) і нехіті продавця до збуту її, і **внутрішню,** що відповідає праці, зужитій на випродукування цього товару. Першу звемо вартістю **міновою,** другу вартістю **продукційною** (трудовою).

В нормальному суспільстві обидві вартості мають сталу тенденцію до взаємопокриття...«

Це вирівняння мінової і продукційної вартостей за ліберальною теорією, як зауважує автор, відбувається в наслідок вільної міграції праці і капіталу від продукування товарів з вищою продукційною вартістю, ніж мінова, і навпаки, — припливом праці і капіталу до продукуавння товарів з вищою обмінною (міновою) вартістю, ніж продукційна.

Фальшивим це розважання вважає автор тому, що »капіталістична« організація ринку, усталення контингентів продукції« і т. п. —

цебто монополізація в різних видах, поєднана на додаток з реклямою і спеціяльною системою торгівлі »на виплат« (поневолення покупця); реальність ліберальної формули вирівняння вартости мінової і продукційної зводить на нівець.

Аналізуючи складові елементи зиску підприємця, автор приходить до внеску про те, що він складається з трьох частин:

а) Відсотки на інвестований капітал.

б) Винагорода за працю і ризик.

в) Монопольний зиск.

Перший і третій складник автор вважає засадниче асоціяльним, другий за соціяльно-зумовлений і конечний.

»Християнська економічна думка відкидає в засаді всяку можливість доходу без праці, а тому рівно ж заперечує посідання і земельної ренти. Але думку усуспільнення землі відкидає ще більше категорично..., бо вона веде до нечуваного монополю визиску«, а тому автор вважає:

»... єдиним позитивним виходом з монополю земельної ренти, звідкіля він не виходив би, є, якнайдалі можливий поділ землі (між виробниками. М. М.), розкладаючи в той спосіб монопольні прибутки, якщо їх не можна уникнути, серед як найбільшої кількости людей.«

Концентрацію і монополізацію соціяльно-економічного життя і відносин, яка дійшла до найвищої міри:

»Наше господарське життя є опановане 600 фірмами, які диспонують двома третинами американського промислу. Десять мільйонів дрібних підприємців посідає решту.«

Коли процес концентрації і далі поступатиме з тією ж швидкістю, то в кінці біжучого століття ціла американська промисловість буде належати якомусь тузинові фірм, а керувати житям буде яких сто людей« (автор цитує покійного президента Рузвелта).

»В 1927 році два відсотки мешканців США мали дохід понад 50.000 долярів і посідали 40% національного маєтку« (дані доктора Кинга в журналі американської статистичної асоціяції, червень 1927.).

В Англії 2% мешканців посідає 70% національного маєтку... — і привела до стану, коли:

»машина-абстракт, плян і цифра, пан і владар роботів... машина, що вимагає організації і гіперорганізації, поглинає не лише мастило і паливо, але заразом волю і гідність людини. Машина божок наших часів, вирішує про людську долю і недолю, про війну і мир, про устрій соціяльний і політичний«, — резюмує автор.

Автор займає становище, що концентрація промисловости зовсім не є економічно і технічно зумовленою конечністю, а є витвором монополістичного капіталу в його асоціяльній функції нагромадження зисків через %%.

Він критикує марксівську теорію **органічности** процесу промислової концентрації і вважає її за міт, облуду наших часів, який поневолює працюючу людину.

»Духова і політична воля не може утриматися без незалежности економічної... стверджує автор і каже:

»Серед соціяльних провідників не бракує й таких, що свідомо впроваджують в блуд середнього чоловіка, обіцяючи йому волю в господарстві колективнім, приховуючи перед ним ту очевидну істину, що шлях концентрації веде до комуністичної неволі...«

Спираючись на слова з енцикліки »Квадрагесімо Анно«, »— От то мета, до якої належить стреміти — **визволення пролетаріяту«,** заповідає автор:

»Християнству, загнаному повторно в катакомби, знову може припасти завдання поставити перед світом... **здійснення права людини і громадянина.«**

В розділах »економіка сталого безробіття«, »деконцентрація«, »функціональний лад«, »лад політичний і економічний« та інших — автор подає систему поглядів на позитивне здійснення деконцентрації і деколективізації економічного і суспільного життя і відносин, як засади реального осягнення людиною волі.

Він докладно висвітлює ці проблеми і стверджує, що, організаційна, технічна і економічна структура сучасної централізованої промисловости і економічного життя не стоїть на перешкоді до здійснення цього. Противником є лише монополістичний фінансовий капітал.

Корпораційний соціяльно-виробничий устрій на основі інтегральної децентралізації і деколективізації економічного життя є виходом зі стану сучасного безвиглядного положення працюючих.

* * *

В праці »Конституювання режиму« (Regimen commixtum) автор досліджує конституювання органічних суспільно-устроєвих інститутів і засад. Він висловлює систему поглядів, з яких випливає, що системи політично-устроєві розбудовуються на базі існуючих соціяльно виробничих відносин під домінатою християнських соціологічних засад (як от середньовіччя), або на базі капіталістичної експропріяції мас і фінансової анонімової монополії, суспільно-політичні устроєві інститути якої розбудовуються, інспіруються і керуються масонськими організаціями, а вся зовнішня демократична, виборча і т. п. орнаментовка є лише явними методами керування одуреними і пролетаризованими масами. На думку автора, »рівенство громадянських прав і волі« Ротшільда і робітника є блюзнірським глумом над людиною.

Автор займає становище, що нормальна суспільно-політична структура може розвину-

тися лише на базі безперервного виелімінування через суспільні органічні процеси з суспільно-виробничих верств і корпорацій всього найліпшого, що має суспільство. Ця провідна верства, що безперервно поновлюється в наслідок соціяльно-виробничих відносин, здатна створити кістяк суспільно-політичної організації не на основі клясової бротьби, демократизму і парляментаризму, які в підмурівку мають анонімний фінансовий капітал (і масонерію), який діє проти суспільства і людини, а на нормальній органічній основі.

8 квітня 1947.

М. М.

ЗМІСТ

„Визвольна Політика" — Український суспільно-політичний місячник, Орган Проводу ЗЧ ОУН.

30-та сторона

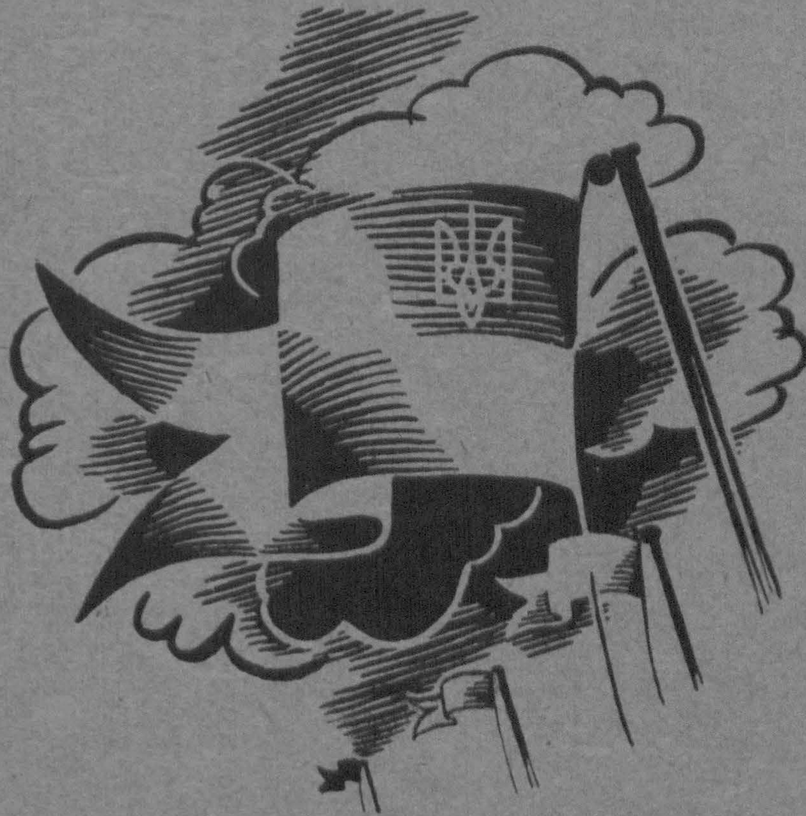

ВИЗВОЛЬНА ПОЛІТИКА

Український суспільно-політичний місячник

Ч. 3 (13) БЕРЕЗЕНЬ 1947 Рік II

В. Сервус. Замість фейлетону.

ШПИГУН...
("Історія" одного советського "патріота")

- Здоров Федю Гуско! Як себе почуваєш?

Федь передьоргнув штани, чвіркнув через губи, як гусеня на зеленій паші і відповів:

- Цілком аполітично...

- Як це? - Нерозумію тебе.

- І розуміти тут нічого. Аполітично - це значить крищка: капітулював з свого становища.

- Яке ж ти становище займав?

- Чудак ти, шпигунством займався... Товариші заслали.- "Паняй,- кажуть,- Федю, попрацюй на користь пролетарськоі революціі, просвіти узників фашизму!" - Поіду,- думаю,- роздую вогонь комуни на цілий світ. Хай піднімаються "прокляттям заклеймйонні". Скільки можна даром сидіти? А там, дивись, і ордена причеплять...

Перші три місяці "обгащався знаннями", що й очі попухли: конституція ж - золота, а курс - короткий. Натура в мене тверда, якщо пророблюю, то фундаментально. Ну, й почав проробляти "по-возможності", споживать "по-потребності". - Прийде час "досугу" пару сторінок курсу - цап, і до двох нолів на пораду... І то лишень курсу! Сам знаєш: - шкіра ніжна, а літери - золоті...

По шпигунству завдання в мене було нескладне: колябораитів вишукувати та змичку нав'язувати з узниками фашизму.

Перше завдання дуже мені тяжко йшло. До якого табору не наткнусь - "возпрянет род людской", пронюхаєш - пролетаріятом тхне. Навіщо, - думаю, - людей турбувати. Хай хоч чужого хліба наідяться, коли свого не довелося.-

Зате друге - змичка по-стахановськи йшла, і особливо серед жіночого полу. Звязки навязав від вязниці до самісінькоі лікарні.- В цьому відношенні соціяльна "підковка" Третього райху допомогла. - А особливо, коли добру шклянку стінолазу клюкнеш, камеля в зуби, шоколядку на взірець і... "кипить наш розум возмущонний".

- А тепер же, як воно тобі?

- Нема... видохся... Днями зустрів мене товариш начальник та й каже:

- Федю, шаліш! Атчітатся нада.

Ех,- кажу,- Ванька, брось бузу терти. Приймай відчит находу. І так, набридли вже мені "соціялістичні рейки", переходжу на демократичний шлях... По ньому йдеш, як сам хочеш, а не так, що тебе по рейках котять. І взагалі тут марксового каганця не потребують - у кожній хаті електрика є. А тому рахуй і мене від сьогодні "прокляттям заклеймйонний..."

Глянуло з під лоба на мене пролетарське око та й каже:

- Смотрі, мне соображать нада...

Ех, ти, - думаю, - моклиця червоно-фашистська, що ти мені зробиш? Дуй мені у рюкзертс, може я лопну. Шукай собі колябораитів у "союзі нерушімих республік". Залиш Федя в спокою..."

- ооо О ооо -

xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx

Д 21071947 Т 2100

В.К. Із підсоветської дійсности

ЩЕ НЕ УСВІДОМИЛИ...

Збагнути магічні закони в державі "найдемократичнішої демократії" може тільки той, хто мав "щастя" бути кільканадцять років її громадянином. Давні "граждане" добре затямили істину: "Скачи враже, як пан каже". Інакше справа виглядає там,де люди недавно стали "ущасливлені присоєдіненієм". Нові "граждане" ще н е у с в і д о м и л и добре советських "істин". Про це довідуємося навіть інколи з советської преси.

І так, в газеті "Радянська Україна" ч.41/1947, у статті п.з. "Фальшивий заклик до розгортання критики" якраз знаходимо "труднощі" такого "усвідомлення" на Західньо-українських землях. Тут подається звіт з наради робітничо-селянських кореспондентів Волині, що відбувалася в м.Луцьку.- Нижче приводимо уривки з цієї статті - б е з к о м е н т а р і в:

"... Наприкінці наради з промовою виступив секретар обкому КП(б)У тов.І.І.Профатілов, який закликав учасників наради робсельскорів до піднесення більшовицької критики на сторінках газет, ширше висвітлювати й організовувати через пресу трудящих на успішне виконання й перевиконання планів нової сталінської пятирічки.

Гарні слова і правильні. Але... ці гарні слова далекі від дійсности. Заклик т.Профатілова до розгортання критики - фальшивий.

Ось факти:

На трибуну піднявся працівник газети Олицького району тов.Циба. Він визнав, що "Радянська Волинь" правильно розкритикувала районну газету в своєму огляді. Районна газета дійсно ведеться на низькому ідейно-політичному рівні...

Цих слів було досить, щоб вивести тов.Профатілова з рівноваги. Він різко обірвав промовця:

- Ви вважаєте, що тільки ви працюєте в Оликах. Райком партії нічого не робить, райвиконком теж. Ви скажіть, що ви робите. Ви ж отримуєте гроші...

Голос із залі:

- Ми обурені, чому промовців перебивають і не дають їм висловитися...

Не закінчивши своєї промови тов.Циба сів на місце.

До президії надійшла записка:

"Поясніть будь ласка, де і кому можна і треба говорити про безладдя, які можуть бути в тій чи іншій редакції."

Редактор "Радянської Волині" тов.Лабезник дав таке пояснення:

- Тов.Циба все хотів звалити на райком партії. По відношенню до райкому партії ми не можемо прийняти ніякого рішення, а через те немає потреби говорити.

Репліка із залі:

Промовець хотів розповісти про хиби й недоліки роботи районної газети, але йому не дали. Ми не знаємо, як треба виступати, щоб ми могли розповісти про все, що нас хвилює.

Секретар обкому КП(б)У по пропаганді тов.Гаркуша "пояснив":

- На кожне об"єктивне явище є суб"єктивні висновки. Ви самі заважали т.Цибі виступити, беріть слово й говоріть.

Хтось із членів президії:

- А правда дівчина завзята... (це про ту, що кинула репліку).

Гаркуша:

- Так. Але треба вияснити, якщо вона комуністка, то їй треба міцно всипати...

Після цього"пояснення" тон дебатів спав. Ніхто вже не наважився критикувати. У президії панувало повне задоволення..."

От вам образок советської дійсности. - Коментарі зайві.

ВІД РЕДАКЦІЇ

Журнал »Визвольна Політика« має за своє завдання кристалізувати українську державницьку революційно-визвольну концепцію і засади здобуття та відродження власної суверенної держави.

Тому на його сторінках висвітлюється й синтезується українська національно-державницька думка зі всіх царин існування і боротьби нації за державне визволення: історичної, соціяльної, економічної, культурної, внутрішньої і зовнішньої політики, збройної боротьби і т. ін.

Стоячи на засаді, що лише державна суверенність української нації створить передумови для найвищого позитивного вирішення всіх економічних, соціяльних і культурних проблем і потреб українського народу без різниці соціяльних станів, віри, мови та політичних доктрин і переконань, — редакція журналу всі ці питання розглядає як складові частки єдиної, для всієї нації спільної і найвищої мети — власної суверенної держави.

Ми успішно зможемо виконати своє завдання, коли на сторінках нашого журналу знайдуть місце думки найширшого кола людей нашої землі, для яких благо нації є найвищим, а відродження суверенної держави **єдиним** шляхом боротьби за національну ідею.

У зв'язку з характером нашого журналу, всім авторам гарантується збереження авторства в таємниці (на бажання авторів). Дописи можуть бути й не підписані. В такому разі редакція залишає за собою право використати їх на свій розсуд.

Кольпортерів нашого журналу просимо допомогти нашим читачам встановити контакт з редакцією.

Редакція »В. П.«.

Зіновій Карбович

Вся влада народам

(Із проблем визвольної революції народів)

»Робітники! Без батьківщини ви не мали б власного ймення, жодного відзначення, жодного голосу, ніяких прав, жодного братерського хрещення між народами! Ви були б бастардами людства. До вас, як до вояків без прапорів, ніхто не мав би довір'я, ніде ви не знайшли б захисту для себе і ніхто не зміг би за вас ручатися!

Не сподівайтеся раніше досягти свого визволення із несправедливого соціяльного стану, поки не добудете насамперед волі своїй батьківщині! Не дайте себе обманути думкою, що ви зможете поліпшити свої матеріяльні умови життя без попередньої розв'язки тієї проблеми. Це вам не пощастить!

Єдина Батьківщина, Ваша власна, Рідна, Італійська Батьківщина зможе здійснити Ваші сподівання!«. Маццінні.

1. Без національного визволення немає визволення соціяльного.

Первопричиною всіх соціяльних лих, що переживають сучасні народи, є національне поневолення. Факт, що ворожа уярмленим народам влада, настановлена імперіяльним большевицьким центром, керує цілим життям цих народів — визначає їхнє соціяльне буття. Наша соціяльна революція може бути лише **національною.** Що це означає? В чому сенс соціяльних революцій?

Соціяльні революції доконуються тоді, коли досі гноблені суспільні верстви перебирають безпосередньо самі **політичну владу** в свої руки і самі на свій розсуд і з власної волі та на власну користь встановлюють основи нового соціяльно-політичного і господарського ладу, а за тим, в неменшій мірі, і культурного життя. Коли вони порядкування всіма засобами і предметами продукції беруть форми власности та коли культурні цінності стають предметом їхнього посідання і загально-громадською цінністю — тоді саме є мова про соціяльну революцію.

Соціяльні революції ніколи не переводилися досі панівними соціяльними клясами, а завжди без них і переважно проти них і на їх могилах.

Які соціяльні верстви наших народів є тепер гноблені?

Серед наших народів, зокрема в давно поневолених большевизмом країнах, не існує ніякого »власного походження« соціяльних кляс всередині народів. Народи в цілому спролетаризовані, ожебрачені, голодні, нужденні, експлуатовані, гноблені. Селяни, робітники, трудова інтеліґенція — все це знівельоване, зведене до найнижчого рівня матеріяльного буття, виконує невільничу працю, живе як античні галерники, прикуті до місця праці, що є не радістю творчости, а прокляттям людини. Отже народи в цілому є соціяльно гноблені й експлуатовані, — себто існує одна »кляса« гноблених, якою є кожен нарід як цілість. Серед такого народу немає, як це було і є при капіталістичному ладі, кляси буржуазії,кляси поміщиків, кляси трудового селянства, робітництва і інтеліґенції, як професійного творця інтелектуальних цінностей, а є селяни, робітники, професійна інтеліґенція — як чорноробочі, що творять самі, без решти, нарід-націю. Над цим так соціяльно оформленим народом стоїть кляса експлуататорів — державної і партійної бюрократії, що є складовою частиною цілої системи гноблення, встановлення **чужим ворожим** імперіяльним центром—Кремлем.

Цей нарід чи вірніше, всі народи підбольшевицької Европи й Азії протистоять імперіяльно--бюрократичній системі, носієм якої є большевицька партія і державний апарат насильства, що спирається на НКВД-МГБ. Значить, народи, як цілості, як органічні спільноти не поділені всередині ні на які соціяльні паразитарні кляси, а об'єднані спільною недолею як безклясові спільноти, що прагнуть до повалення ворожої системи визиску і гноблення. Отже, знищення цієї системи і встановлення нового соціяльного ладу на засадах, яких бажатимуть ці народи, і буде соціяльною революцією. Народи в нас тотожні з націями. Їх боротьба йде проти імперіяльного московсько-большевицького центру за відокремлення від »метропольного« осередку, за розвал тюрми народів, а це значить: **за владу** тих націй. Передумовою соціяльних змін є саме здобуття цієї влади. З цього погляду, при такому протиставленні народів-націй (як цілостей, як органічно неподільних спільнот) ворожій гнобительській системі наша соціяльна революція мусить бути закономірно **національною.** Не бувало і бути не може ніяких національних і соціяльних революцій без перебрання цілости влади тим, хто їх робить, в даному випадку — народами-націями. Нашу соціяльну революцію можемо ототожнити з національною. Цілеспрямованість їх та сама. Її роблять народи, як цілості, а це значить: не проти власної, витвореної з середовища тих народів паразитарної кляси, (бо це трудові, безклясові народи), а проти ворожої, накиненої їм большевицьким центром імперіялістичної паразитної людино і народно-ненависницької охлократичної кляси грабіжників.

Коли виходитимемо з фактичного стану на наших землях та з нашого розуміння нації, то національна революція є водночас і соціяльною. Наша революція — це національно-соціяльна революція. Цим сказано вже все. Отже це і політична революція, бо — повторюємо — ніколи не буває ніяких революцій без перебрання влади тим, хто її робить. Коли політичну владу перебирає самий нарід, то він і здійснює всі ті зміни, до яких прагне. А він прагне власної самостійної, народньо-національної держави, справедливого для себе соціяльного ладу. Все це він добуває сам і сам усім порядкує, свідомий того, що саме він, а не хто інший, є носієм національної і соціяльної ідеї державного відродження.

Тож національно-політичний зміст революції в означеному сенсі тотожній з її соціяльно-політичним. Істотним є те, в чиїх руках **влада.** Коли вона належить народові, тоді все інше залежить від нього. А тому змаг мусить іти за тотальну владу народу, як єдино-вирішальну передумову для суспільних і взагалі всіх змін, як у виявах назовні, так в справах внутрішніх. Але цю владу треба взяти **силою** від ворога, що буде її боронити до смерти. Коли йому відберуть її народи, тоді **вони** є її носіями і виконавцями. І коли ми кажемо, що ми боремося за держави, то це значить: за владу в них, яка має належати нашим народам і встановляти так зміст всіх ділянок життя, як це відповідає інтересам народів, їх сучасному і майбутньому, — »живим і ненародженим«. Причиною всіх національних і соціяльних лих наших народів є саме те, що **влада** не в народніх руках. Отже, найперше, до чого прагнемо і в чому лежить, кінець-кінцем, розв'язка всіх проблем, — це **політична революція.** А через те, що влада має належати націям, то нації за неї борються. Тому це буде національно-політична революція. А тому що ці нації-народи, як монолітні безклясові соціяльні спільноти, перебравши владу, переводитимуть **докорінні** суспільні зміни на засадах власної соціяльности (про які нижче), — то це буде соціяльно-політична революція.

Отже наша національно-соціяльна революція — це насамперед революція політична.

II. Які вихідні засади нашої соціяльної революції?

Істотним для неї є те, що вона відбувається в рямцях кожного народу — без облудного інтернаціоналізму. В основу кладе вона інтереси — добро кожної нації. Приязна співпраця, дружба з своїми союзниками і сусідами, але в добре зрозумілих взаємних інтересах, а **не в ім'я** якихось абстрактних, »понаднаціональних« ідей і конструкцій, під якими звичайно приховується облудно-брутальний імперіялізм (напр., під большевицьким інтернаціоналізмом), — саме оця щира,

приязна співпраці, при відкритому визнанні першенства національних інтересів кожного народу і при включенні в такі міжнародні конструкції, де кожен нарід бачить здійснення своїх національних цілей, — це єдино можлива основа взаємин. Ніякі інтернаціоналістичні ошуканчі ідеали, якими приховує кожен імперіялізм свої загарбницькі цілі, що їх мусить »освячувати« якоюсь »всесвітньої вартости« ідеєю (»всесвітня комуністична революція«, »міт германської раси«, як єдиного творця культури, чи іншого типу ошуканства, яким служать »єдино«-даний »великий передовий« і т. д. нарід), — а національне добро. Кожного народу — ось ціль нашої боротьби!

Ми визнаємо, що для добра людства і людського поступу багато більше дали маленькі Атени, ніж гітлерівська, гестапівська стомільйонова імперія чи темного середньовіччя переємник — »найпередовіша соціялістична країна«, СССР.

Тому для нас не існує різниці, з погляду загально-людського поступу, між малими і великими народами, тим більше не може самозрозуміло, існувати вона для даних малих народів, які як кожна істота, прагнуть жити вільно, незалежно від того, якої вони... величини та раси. Зі суб'єктивного, єдино вальорного і єдино-слушного в міжнаціональних взаєминах становища, при визнаванні нації, як найвищої органічної формації і найвищої цінности для членів її, кожна нація вважає— мала вона чи велика, багата чи бідна — свій закон, — найвищим законом, своє життя — найістотнішим постулятом буття всесвіту. І це цілком природньо. Тому кожна міжнародня конструкція, коли вона хоче бути тривалою і органічною, мусить це врахувати і змагати не за віднайдення ще вищих від національних законів (бо таких немає в світі), а за погодження на базі добровільности різних реальних інтересів поодиноких націй в ім'я їхніх безпосередніх життьових цілей, а не абстрактних, »понаднаціональних« ідеалів. І єдино добровільне узгіднення є запорукою тривалого творчого і справедливого миру. Побудована на такій базі міжнаціональна співпраця виключає всяке експлуатування народу народом під покришкою »вищих«, »позанаціональних« цілей. Таких вищих цілей немає на землі. Найвища ціль для кожного із наших АБ-Народів є його національна свобода і національний добробут. І тому народи об'єдналися в органічний АБН, бо він єдиний з усіх міжнаціональних інтересів кожного народу. Він існує не ім'я реалізації якихось абстрактних — інтернаціональних цілей, а, навпаки, протиставиться всім тим облудним псевдо-інтернаціоналізмам, що є лише обманюванням малих великими.

Отже ми визнаємо примат національного принципу перед інтернаціональними в міжнародніх взаєминах. Примат національного, спільного принципу визнаємо і всередині наших народів. Себто добро народу — перед добром одиниці, першенство спільнотних інтересів — перед одиночними. Як висновок з цього — відкидаємо індивідуалістичний лібералізм, а за ним і ліберальну демократію, як ідеологію теж ліберал-капіталізму. Відкидаємо і самий капіталізм в ім'я суспільницького моменту! Ми ставимо добро органічних, спільнотних інтересів на перший плян! А тому вважаємо **родину,** за тверду основу народньої сили. І закони наших держав захищатимуть її добро так, як і добро народу, що є найвищою органічною спільнотою, не історичною, а природньою категорією. Все це зовсім не означає, що ми звужуємо свободу одиниці. Навпаки, одиниця є членом таких органічних спільнот, як народ і родина, і вона знаходить там реалізованим своє щастя та добро. Ієрархія вартостей має лише встановити, чиє добро при розбіжності інтересів становиться на перше місце. Здорова родина є запорукою здоров'я всієї нації, а водночас і щастя одиниці. Коли нашим дітям живеться в гаразді, то чи є якийсь індивід, що цим не був би щасливий? Одиниця має в нас всі права, які здобула вона собі впродовж тисячоліть у боротьбі за своє самоутвердження. Коли ми встановлюємо ієрархію вартостей, то хочемо тим відмітити, що не допустимо, напр., до ліберал-капіталістичного розгнуздання, до концентрації в одних руках величезних багатств, що призводить, у свою чергу, до павперизації народніх мас, народу. Ми не обмежуємо творчої свободи одиниці, а лише захищаємо інтереси народньої маси. Тому ми виключаємо необмежену приватно-капіталістичну чи поміщицьку власність, бо тоді свободою покористується лише малий гурт, а для вбогих далі буде свобода лише на папері. Всі мусять бути однаково вільні, як і всі не на письмі, а **на ділі** рівноправні!

Лібералізм, що не бачив органічних спільнот, а розумів націю, як механічно зсумовані одиниці, що знехтував і ідею родини, належить безповоротно минулому. А тим більше большевизм, який знехтував народи як органічні спільноти, родину як основу народу, а з одиниці зробив раба не менше за народи, підкоривши все партійній і державній бюрократії, — мусить бути переможений, щоб був збережений світ від загибелі. А переможений він може бути лише діяметрально протилежними вартостями, які висуваємо ми. Лібералізм толерує існування тоталітарних большевицьких партій у всьому світі. Він сприяє їм розростатися. Соціяльна несправедливість, створювана ліберал-капіталізмом, створює пригожий ґрунт для обману мас комунізмом. Тому ніколи лібералізм і жодна форма теперішньої демократії, що кооперує з большевизмом, не може бути здатною для перемоги над ним. Жодна з них не в силі видвигнути певного образу нового соціяльно-політичного ладу, побудованого на засадах справедливости. Колябораціонізм з червоним

тоталітаризмом — це те, що знаменує сьогодні демолібералізм. Тому не він врятує світ від большевизму!

III. За політичні організації залізних когорт! Маси в похід!

Большевизм може перемогти лише така соціяльно-політична група в лоні даних народів, яка матиме всі атрибути фанатичного, безкомпромісового, безстрашного, догматичного в своїх правдах, **політичного** ордену з залізною дисципліною із згуртованими когортами, безоглядними щодо большевизму,— така соціяльно-політична група, на прапорах якої стоятимуть водночас гасла: »Геть соціяльний визиск, геть клясову різницю, геть капіталізм, геть большевизм, геть державний капіталізм, геть інтернаціональні большевицькі облудні ідеї, геть імперіялізм, геть поневолення! Хай живе соціяльна справедливість, хай живе добро народніх мас! Вся влада народові, який перебирає керму всім своїм життям в свої руки! Хай живуть безклясові народи! Хай живе свобода кожного народу-нації! Хай живе добро народу понад усе! Хай живе національна ідея!«.

Лише ті ідеї, що їх ми захищаємо в АБН, лише ідеї національно-політичних орденів революційного народовластя — тверда запорука перемоги.

З одного боку, ми — захисники і пробоєва колона національної ідеї, революційного народовластя, а з другого — большевики, вороги національної ідеї і вороги народовластя. Лише таке протиставлення, тільки тверде і залізне, або — або розв'яже цей гордіїв вузол. На аґресію большевизму треба відповідати ще сильнішою аґресією, на їх удар — нашим ударом! Коли на їх удари будемо відкликатися до сумління світу, мовляв, їхні прийоми недемократичні; коли апелюватимуть, щоб большевизм »здемократизувався« бо, мовляв, »так не личить найдемократичнішій демократії«, тоді може нам у світі будуть »співчувати«, але що з того співчуття синиці по її смерті, як її з'їв шуліка?! Ми мусимо перемогти большевизм, байдуже, чи нам, нашим методам, будуть симпатизувати ліберальні сноби, чи ні. Нападений грабіжником не питається, чи »гуманно« і »культурно« вбити грабіжника, що з ножем стоїть над його горлом. Доки комуністичні партії всього світу, як антидемократичне тоталітарне явище, не будуть розпущені і насильно зліквідовані, доки большевицькому тоталітарному теророві не буде протиставлений революційно-народовласний тотальний, на всіх ділянках і всіма засобами спротив, — так довго стоятиме світ перед загрозою, що його може опанувати большевизм. Доки одночасно не будуть реалізовані антикапіталістичні ідеї соціяльної справедливости, доки не буде повалений національними силами капіталістичний визиск і не буде безпосередньо творений новий справедливий соціяльний лад, доки не відійде до історії демолібералізм, — доти існуватиме ґрунт для большевицького обману і він, зліквідований, як легальна партія розбишак у світі, діятиме підпільно. Лише при **реалізації позитивної програми соціяльно-політичної перебудови** світу може йти успішне поборювання большевицької контрреволюційної реакції, большевицьких агентів Кремля, що їм належить помста і весь гнів народу, від якого, як від помсти над нацистами, не думаємо здержувати народніх мас та від Нюрнберґу над большевиками. **До людей** існує гуманність, а не до кандібалів!

Нацифашизм грав на національно-соціяльних революційних настроях мас і виграючи їх, дійшов до влади, перемігши большевизм у своїх країнах, доки сам не впав жертвою перемоги червоного тоталітаризму.

Нашим завданням на даному етапі є реалізувати прагнення мас, підносити національно — і соціяльно-революційні настрої, а не використовувати їх (як це робив нацифашизм і ще більше робить большевизм) для протинародніх цілей та, йдучи назустріч цим прагненням мас, спрямовувати їх проти большевицького тоталітарного обману і реакції. Поборюючи лівий і правий тоталітаризм, довести революцію народніх мас до її практичного завершення, цебто передавати народам повноту влади. А це означає диспонування всіма матеріяльними і духовими цінностями, з волі і на користь тих мас, як вони цього бажатимуть. Коли вони переберуть у свої руки основу основ всяких революцій — **політичну владу,** — значить переберуть все. І таким чином буде здійснена найперша ідея нашого революційного народовластя — **вся влада народам!** За нею йде вже все. Не влада тоталітарної большевицької монопартії, що ошукала народ, дійшовши до влади на плечах народніх мас, за допомогою обманливих революційних ідей, за якими йшли обурені маси! А влада народу проти монопартії! Щоб цього досягти, неможливо застосовувати демоліберальні методи. Коли світ керуватиметься далі принципами вихолощеного демолібералізму і схоче застосувати ліберальні засоби в боротьбі проти большевизму, — програє безповоротно. Шлях для знищення большевизму такий у всьому світі: безпосереднє і щире здійснення революційних, в національному і соціяльному сенсі, ідей, якими живуть, за які борються народні маси, — при одночасному безоглядному поборюванні большевизму, без жодного загравання з ним; фанатизовання мас новим величним образом національної і соціяльної волі; виведення їх на вулицю в боротьбі проти большевизму і проти, — де такий існує, — капіталістичного визиску; також фізичний зудар мас з большевицькими обманцями і наочне переконування мас в тому, до чого прагнуть монопартійні тоталітаристи зліва, що не бажають влади для народу, а над народом. Ось дорога до перемоги справжнього народовластя, до перебрання влади народом!

Не ліберальна розхлябаність, не партійництво і розпорошення сил, не потурання снобам і сальоновим комуністам, а фанатизм мас, аж до білого розпечених національно-соціяльними ідеями пристрастей маршируючих на вулицях міст і сіл мас, що валитимуть не лише старі постументи минулого, а передусім нових ошуканчих божків з-під стягу III-го Інтернаціоналу, криваві зудари борців за народню правду з большевицькими реакціонерами, — це врятує народи і людство від большевицької навали.

Маси на вулицю! Фанатичні, безстрашні, що змітають все дряхле по дорозі, що борються за новий світ національної справедливости — ось шлях до перемоги над большевизмом у всьому світі.

Парляментарна аритметика ліберальних снобів заведе світ під дурного хату!

Тому геть ліберальний опортунізм та колінопреклоніння перед большевизмом, геть капіталістичний визиск і геть імперіялістичний гніт, що ллють воду на млин большевицьким обманцям, які хитро використовують це все. Але хай живе безкомпромісове народовластя та його революційні носії і організатори народніх мас у боротьбі за нього, сини тих мас, — робітники, селяни, трудова інтеліґенція, — об'єднані не в безхребетні ліберальні партії снобів, а в залізні когорти **політичних орденів,** з високою героїчною моралю борців, а не гешефтярів! Хай живуть політичні організації залізних фаланґ, які змітають все зі шляху, що проти інтересів і добра народніх мас! Хай живуть **народні маси,** що борються самі за власні ідеї і цілі **за владу для себе!**

IV. За новий справедливий соціяльний лад.

Валячи світ большевицького тоталітаризму, нацистського обману і ліберал-капіталізму, якщо цей останній колинебудь мав би бути реалізований кимнебудь в наших Землях, ми на місце визиску і паразитування з праці народніх мас, що його до небувалого зеніту в історії людства всіх часів і народів довів большевизм, — ставимо ідею праці, **праці,** як основного мірила вартости людини, її корисности для суспільства. Йдеться про працю творчу. Праця, вклад її визначає величину заробітку, придатність даної людини для суспільства. Праця є основа **власности!** Етос праці, творчої, вільної, радісної — наймогутніший соціяльний етос наших днів. Етос, що його так нікчемно профанував реакційний большевизм — державний капіталізм, зробивши її прокляттям! З ідеї праці, як змісту життя людини, з творчости зробив він невольничу каторгу, що її лякається, від неї втікає, її виконує як найжахливішу кару — трудолюбивий, життєрадісний в основі своєї душі громадянин! Основне завдання в ідейно-моральній площині нашого соціяльного порядку — відновити величний етос наших днів, працю поставити на її належний п'єдестал!

Ідею власности розуміємо як здобуте власною працею, вільне диспонування певними предметами в рямцях народнього добра. Ми відкидаємо необмежену приватну власність. Кожна власність має **суспільний** характер і використовування її не може йти врозріз з інтересами народу. Ми відкидаємо большевицького типу спотворену, насильством введену державно-капіталістичну власність, яка на ділі є лише засобом експлуатації народніх мас, цим разом державно-партійною бюрократією — в її користь під фірмою інтересів... держави »пролетаріяту«. Ми не заперечуємо спадкової власности, але здобутої працею батьків і лише власною працею дітей утримуваної! Ми відкидаємо **найману** працю. Ми визнаємо **спільну власність,** індивідуально-родову й індивідуальну. Ми відкидаємо колективну власність — як неорганічну. Суть спільної власности лежить в тому, що нею диспонує якась **органічна** спільнота, напр., нарід-нація, родина. Але власність механічно зсумованих одиниць, що їх називають большевики пролетаріятом, а розуміють під тим свою партію і бюрократію, що керує колхозами й заводами, і вона, ця проклята бюрократія, є на ділі власником даного заводу чи колхозу. Що ж тоді має спільного з концепцією **спільної** власности народу власність большевицької плутократії — кліки державних капіталістів, що всім правлять і грабують, як самі хочуть, нарід? Отже що має спільного з спільнотною власністю народу т. зв. колективна власність? Гляньмо на живу дійсність і спитаймо, хто є на ділі власник колхозу, хто є власник заводів, хто має користь з них? Відповідь ясна кожному.

Коли родина є суспільна клітина, тоді власність індивідуально-родова — **спільна** власність. Зрештою всяка власність в лоні даної нації є національна, народня власність. Нарід-нація лише уповноважнює певні суспільні інституції порядкувати даними предметами. Звідси державна муніципальна, індивідуально-родова, індивідуальна тощо власність, вжита на загальну користь, є **національною** абсолютною власністю. Всі інші форми власности є релятивними, хоч би й були спадковими. Йдеться про те, критерій чи його добра є вирішальним. Отже, може бути одно мірило — добро народу (нації). Більш детальна аналіза повищих положень мусить бути предметом окремого розгляду. Коротко: ми приймаємо і боремось за такі форми власности, що відповідають органічним нахилам людини і людських спільнот, не збірнот. Органічною формою з цього погляду є як спільна, так і приватна власність. Суть не в формі власности, як творчого вияву. Насильницька колективна власність не має нічого спільного з проґресом. Вона — реґрес до темних часів невільництва. Насильницька колективізація — це повернення назад соціяльного поступу, в основі якого лежить створення якнайкращих умов для вияву творчих можливостей людини, її творчої

свободи — так само, як реґресом було б сьогодні думати про реставрацію поміщицьких землеволодінь чи капіталістичних заводів і приватної власности на копальні чи залізниці і т. ін. Трудова індивідуальна власність, спільнотна власність — це органічні форми власности, в основі яких лежить власна **праця** і збереження сили й здоров'я народу. Це і є проґрес. Спільна власність, власність цілого народу на означені предмети і засоби продукції, а не насильна колективна власність, — це проґрес. Технічному поступові зовсім не стоїть на перешкоді індивідуально-родова чи індивідуальна власність, бо технічні засоби можуть вживатися навіть при дрібній власності, не зважаючи на той чи інший принцип власности. Встановлювання принципів і форм власности зумовлює передусім **соціяльна** справедливість, а щойно на другому пляні технічний проґрес, який ніколи не вимагає насильства над соціяльною справедливістю, навпаки, — він повинен сприяти здійсненню цієї справедливости! Техніка існує для **людини**, а не людина для техніки! Технічно-цивілізаційний поступ стоїть в повній гармонії з **соціяльним** поступом. При кількісному збільшенні людства техніка уможливлює інтенсивніше використовування земних багатств, щоб задовольнити потреби всього людства. І саме гармонізація цих двох елементів становить загальний і всебічний проґрес людства.

Не випадково, що ми так сильно підкреслюємо момент соціяльної справедливости. На наш погляд, причинами всіх соціяльних революцій були завжди передусім почуття кривди, несправедливости, а ніколи тільки господарська нужна. Коли всі голодні, ніхто не бунтується. Бунт приходить щойно тоді, коли одні голодують, а другі живуть в розкоші. Ніколи ще жоден революціонер не йшов на барикади за 8 годинний день праці чи на кілька сантимів піднесення платні. За це по суті ще не пролито жодної краплі крови. Але лилася кров і литиметься ще в підбольшевицькому світі — за великі ідеї перебудови докорінної зміни наявних несправедливих, що до неба про помсту волають, соціяльних умов, — **з почуття** соціяльної кривди, — за **правду!** Восьмигодинний день праці був лише нагодою, безпосереднім конкретним поштовхом для виявлення соціяльного невдоволення, джерелом якого є почуття **кривди**, соціяльної **нерівности**, існування панів і рабів. На барикади гнала людей велика візія соціяльної правди, їх безмежний ідеалізм, боротьба за здійснення соціяльної справедливости. Тому, що на економічному відтинку найяскравіше позначається та соціяльна коривда, то й перемішано поняття: тло із спонуками, причини з наслідками.

Окрім інстинкту самозбереження та волі до життя, стимулом всіх соціяльних революцій було прагнення до **соціяльної** справедливости, для реалізації якої економічні умови буття становлять лише тло. Коли б, напр., школа (освіта) існувала лише для »вибранців-еліти«, тоді й тут мали б ми діло з боротьбою, з соціяльною революцією, яка — цілком зрозуміло — зовсім не тотожня з економічною.

Значить, етично-моральний момент і гін до життя лежать в основах всяких суспільних революцій. Між іншим, етичною вартістю є й праця, мірилом якої є її суспільна корисність.

В основі суспільних процесів лежать не так економічні закономірності, як постуляти життя живих людей, спільнот і одиниць, що прагнуть жити всіма сторонами свого самовиявлення, рости духово і фізично. Ці процеси визначаються тим фактором, що народи й одиниці є психофізичними формаціями, свідомими, з власною волею і бажаннями, істотами, що творять закони розвитку, а не підлягають їм механічно.

Неминучість диференціяції суспільного життя не є тотожні з неминучістю »історичної закономірности« існування кляс. Напр., зовсім не належить до явищ закономірного порядку те, що большевизм обов'язково мусів дійти до влади. Він міг бути здушений в зародку, тоді історія людства виглядала б інакше. Не було так само невідхильною закономірністю, що, напр., Україна, Грузія, Білорусь, Північний Кавказ чи Туркестан втратили свободу. Винуваті були не так »економічні закони«, як живі, реальні люди. І зовсім не мусіли і не мусять невідхильно існувати паразитарні кляси капіталістичного суспільства чи, як тепер у нас — типу державно-бюрократичного,—большевицьких бонзів. Якщо б крім відомих соціяльних умов, не було ще людей стилю Леніна, партії большевиків, що скерувала в бажане їй русло події, то самі ці події »автоматично-закономірно« завели б невідомо куди. У самій теорії большевизму — »економічної закономірности« є маса протиріч. Досить найбільшої: большевизм дійшов до влади в країні найменш розвиненого капіталізму, на переломі февдальної епохи в колишній Росії, а не дійшов, в силу економічних закономірностей, до влади в Англії, Німеччині чи Америці і немає взагалі виглядів, щоб він колинебудь там перебрав владу в наслідок економічних процесів, хіба що силою зовнішнього завоювання. Отже, при чому тут всі теорії про економічні закономірності?! Насправді ж ідеться головним чином про людей і то в неменшій мірі про свідомі своїх цілей народні маси, як також і про їхніх політичних організаторів, висунутих з їхнього середовища. А це означає: наша доля в наших руках!

Ми відкидаємо кляси, як паразитарні соціяльні верстви; ми їх заперечуємо, творячи безклясові народи.

Коли ж під клясою розуміти соціяльний стан, що продукує однакового роду товари, напр., хліборобство — хліб, промислова кляса — промислові товари і т. ін., — тоді це нормальний поділ творчости. Це природний

і доконечний поділ суспільства на професії, яке тим більше диференціюється, чим вищий ступінь його розвитку. Диференціяція і специфікація є здебільша і ознакою — в означених умовинах — поступу. Ми приймаймо поділ на продукуючі кляси, що їх можна б назвати продукуючими станами чи верствами. Суть не в назві, а в зовсім іншому. У кожній із цих продукуючих означеного типу цінности клясі чи верстві, що існує в народі, — по лінії вертикальній чи горизонтальній може бути команда експлуататорська група, що її досі в капіталістичному світі окреслювано клясою, напр., серед хліборобів — поміщики, серед робітництва промисловости — капіталісти і т. ін. Але сьогодні в наших країнах **експлуататорські кляси не називаються ні поміщиками, ні капіталістами,** але маємо **стократ** гірші за них,—партійну і державну бюрократію, большевицьких бонзів, спертих на НКВД. Ця паразитарна кляса існує і діє в лоні кожного продукційного стану, верстви: серед насильно сколективізованих селян, яких жорстоко визискує і держить наганом в невільничій колхозній системі, серед робітників індустрії, серед працівників культури, яким диктує казьонно »творити« і вбиває їх вільну творчість, використовуючи їх для брехливого славословія і приневолює їх дурманом пропаґанди присипляти увагу мас на те, що кругом них діється, і т. д. Проти цих саме паразитів в лоні кожної верстви, кожної продукційної кляси йде наш бій, а не проти поділу на продукційні кляси, що зумовлений самим життям. Ми уявляємо кляси плястично, як колоди в суспільстві. На верху тих колон сидять саме большевицькі паразити, яких треба відрізати від їхньої жертви.

Большевицькі експлуататори хочуть відвернути від себе увагу мас, які бачать, хто є причиною зла. Тому большевицькі аґітатори вічно торочать про капіталістичний гніт, про пекло в буржуазному світі. Але ж, пробі, нам цікаве не те, що в капіталістичному світі »пекло«, а щось інше. Чому в нас, у соціялістичному світі такий »рай«, що люди мруть з голоду, що концтабори повні мільйонів засланців, що мільйони помордовано большевиками, що позбавлено нас хліба, хат, свободи і найпримітивніших вольностей! Ось що нас цікавить! Наше нещастя, його безпосередня причина не в капіталістичному світі, а в »соціялістичному раю«! Нам воювати в наших країнах **нині** проти поміщиків і капіталістів — це воювати **з вітряками!** Поміщиками і капіталістами можуть большевики лише дітей лякати. Де в нас буржуазія того типу, про яку горлають большевики! Сьогодні досить ствердити для нас — ми проти реставрації минулого і ніколи не допустимо до його повороту, до повороту капіталістів і поміщиків. І цим вичерпується справа.

Большевики створюють міраж капіталістичної загрози нашим землям, щоб відвернути увагу від нужди, гніту, голоду, терору, застрашуючи народи чортом, який не є такий страшний, як його малюють, залякують капіталізмом, якого вже зовсім немає в наших країнах. Отже, ради чого мобілізувати себе конкретними чинами проти вітряків, коли живий, реальний, нахабний грабіжник сидить і душить нас. Насамперед задушимо того, що вже душить! А не ждімо безчинно на того, що може прийти, щоб його задушити. Бо тим часом можуть нас поховати, задушених большевизмом (чого йому й треба), як перестанемо бути чуйні на те, хто наш ворог зараз.

Наш фронт нині передусім і виключно — проти большевизму. Ніяких інших фронтів у нас немає. Навпаки, ми шукаємо союзників у нашій боротьбі в усьому світі; а валити большевизм можемо в спілці із чортом. Саме суттєве, щоб ми при тому не **розгубили** наших позицій. Але це не означає, що ми будемо воювати проти всього світу в ім'я його спасіння, коли він цього не хоче... »Лікарю, вилікуй насамперед себе...«. Скиньмо з себе насамперед большевицьке ярмо, а потім дамо відсіч і іншим імперіялізмам-капіталізмам, якщо такі сунули б на наші землі. »На Сході немає колоній ні для кого, а хто їх там шукав би, знайде чорну землю собі на могилу« (М. Гузар-Колодзінський — »Українська воєнна доктрина«).

Отже наш фронт — протибольшевицька революція, розвал тюрми народів на національні держави з справедливим соціяльним ладом.

Ми валимо большевицьку імперію і взагалі всяку на її місці імперію — без уваги на те, чи це буде демократична, чи фашистська, з центром в Москві, чи в Петрограді!

І це найголовніше. І це буде здійснене силами наших народів — народніх мас, що візьмуть, що здобудуть владу в свої руки.

Влада — це найбільша тайна успіху нашої революції і запорука реалізації її ідей!

Тому основний сенс наших змагань: **Влада Народам!**

Без **політичної** революції не буває взагалі і ніколи суспільних революцій!

V. Наша доля в наших руках

Чи буде війна? Це питання ставить кожен з нас зокрема і всі ми разом. Кожен висловлює свої здогади й здебільша всі вони зводяться до того, що все мовляв, промовляє за те, що буде війна. Бажання є батьком нашої думки. Війни хочемо ми, війни усі наші народи, гноблені большевизмом. Від війни сподіваються зміни жахливого стану їхнього буття наші народні маси, що в голоді, нужді і вічному страху живуть. Війна мала б урятувати нас від жаху большевицького пекла. Вона мала б уможливити остаточне знищення большевизму й остаточний розвал большевицької імперії та поділ її на національні держави всіх народів.

Але чи буде скоро війна?

Мирова конференція в Парижі зазнала фіяско. Не розв'язано ні одної проблеми, бо розв'язати їх неможливо до того часу, поки світ керується принципами насильства, національного поневолення, доки панують у ньому закони експлуататора і поневолювача, байдуже, чи на ділі петрифікувати їх буде прихований дамоліберальними гаслами опортуністичний світ компромісу й торгівлі народами і їхньою долею з большевизмом — світ т. зв. західньої демократії, — чи большевизм московський, брутально ошукуючи увесь світ змагаючи до його тотального поневолення під гаслами »найдемократичнішої демократії«, демократії »вищого типу« і т. ін. Істотним залишається: ключ до розв'язки гордійового вузла світової кризи, в якій перебуває західня демократія, з її лібералістичним капіталізмом і непошануванням права наших народів на самовизначення і державне відокремлення, на що наступає агресивний варварський большевизм, використовуючи для себе російський імперіялізм, що став на його послугу, — цей ключ лежить в активному визнанні та повному і беззастережному прийнятті всім світом за свої ідеї. Визвольної Революції Народів, цієї третьої, антибольшевицької, антикапіталістичної і антиімперіялістичної сили, що зродилася й спотужніла під большевицьким і нацистським гнобленням. Орієнтація всього здорового й творчого в боротьбі проти большевизму мусить іти не на ліберальну демократію з її капіталістичними акцесоріями, якій призначено вже вмерти, **на нове революційне народовластя,** що не знає кляс серед народів, що не знає імперіялістичного гноблення й завоювання, за свою основну ціль визнає здійснення ідей соціяльної справедливости на користь народніх мас та самовизначення на ділі, а не на папері, всіх народів у боротьбі проти їхніх гнобителів.

З цього погляду всі теперішні і майбутні мирові конференції матимуть повні невдачі, бо до порядку денного не включають вони основного питання — первопричини сучасної кризи. Миру не буде, бо бути не може! Миру не врятує ніхто й ніщо! І миру, основного на насильстві, ми не хочемо! Ми не хочемо миру за всяку ціну. В нас миру немає. У нас ішла, йде і йтиме боротьба до загину або перемоги. При чому ж тут мир?

В наших країнах, поневолених большевизмом, іде далі війна. Її ведемо проти большевизму покищо **лише** ми. Нам важко самим нести тягар усієї боротьби проти большевизму в ім'я нашої свободи і в ім'я рятунку всього світу, що стоїть нині осторонь тієї боротьби й холодний на наші заклики й байдужий на наші жертви!

Тому ми проти такого миру, що закріплює національне гноблення, і хочемо національно-визвольної війни. Нам не цікаві всі ці негідні заходи тих західніх демократів, що, соромливо приховуючи свою коляборацію з червоним тоталізатором Кремля, для обдурення своїх мас окреслюють большевизм — теж демократією, тільки специфічного типу... — »східньою«. »Торгувати можна із канібалами«, — казав колись один ліберальний демократ. І так уже проторговано по 1-ій світовій війні свободу України, Грузії, Білоруси, Дону, Туркестану, яким демоліберальні країни не дали допомоги в боротьбі проти большевизму, а навпаки — допомагали нашим ворогам. І так по II-й світовій війні віддано ще й Польщу, Сербію, Хорватію, Словінію, Альбанію, Болгарію, Румунію, Мадярщину, Чехію, Словаччину, Прибалтику, азійські країни на поталу большевизмові. Ми вороги всякого колябораціоналізму із всякими тоталітаризмом! **Коли сьогодні судять за коляборацію з нацизмом, то як же можна колябораціонувати з батьком і вчителем нацизму — червоним тоталітаризмом Кремля! Як можна на одній лаві суддів сидіти поруч з большевицькими скритовбивниками десятків мільйонів неповинних жертв, жінок старих?** Як можна, по приятельськи усміхаючись, стискати руку кол. головному прокуророві СССР, що його руки спливають кров'ю дітей! В той час коли на Заході йде »братання« з бандитами, на наших землях гірше за Дантове пекельне життя й боротьба, що ведеться саме за порятунок вартостей усього світу і того ж невдячного, що сьогодні сміється над долею Сходу, обдаровуючи його »теж демократією«, тільки »східнього« типу... Проте ж не нам впадати в розпач, що самітні несемо весь тягар боротьби. Не боятися нам і сказати тверде слово на адресу тих, що тепер байдужі до нашої боротьби, яку на жаль, об'єктивно ведемо і на їхню користь. **Перемоги над большевизмом немає без нашої участи! Вирішним чинником перемоги є і можемо бути лише ми, а не атомова бомба!** Тому маємо право і мусимо на ввесь світ голосно заявити про наші безкомпромісові позиції й кликати всіх, хто в снобізмі своєму ще не поклонився на Заході большевизмові, щоб узяв кермо долею Заходу в свої руки й повів його разом з нами, **третьою** силою сьогоднішнього світу, на боротьбу без гнилих компромісів і труслибої політики!

Ці сили є й на Заході. Ними є передусім національно і соціяльно прогресивні елементи, що **одночасно** протиставляться і капіталізмові. Ними є проґресивні в національному питанні чинники, що стоять за реалізацію ідей Атлянтійської Хартії. Большевизму не можна перемогти без усунення **тла,** на якому він родиться.

Большевизм може бути переможений лише тими силами, які є не лише антибольшевицькі (бо й капіталістичні зубри є антибольшевиками), а й антикапіталістичні. Большевизм же виграє саме на соціяльному невдоволенні. Вирвати ґрунт з-під ніг большевизмові — значить **задовольнити потреби широких мас,** захисником яких підступством себе знаменує большевизм. Лише тим силам належить перемога над большевизмом, що

назавжди зірвуть з демолібералізмом та його підбудовою — капіталізмом! А в міжнаціональних взаєминах ті сили переможуть, що стануть на виразних антиімперіялістичних позиціях і відкинуть раз назавжди думку про поневолення інших народів. Доба, що родиться з могил і трупів і мільйонів і мільйонів борців, що ростиме на попелах імперій гніту, — не може бути добою відродження, реставрації капіталістичного визиску й імперіялістичного гніту: вона мусить бути добою соціяльного проґресу й національної волі! Коли під ударами революцій валитиметься большевицька тюрма народів, виростатиме там новий світ, де будуть **усі народи рівні**, всі народи **вільні**, всі народи **суверенні** у власних державах, де народи, як **народні маси**, диспонуватимуть **всіма** засобами й предметами продукції, де буде повністю здійснена ідея соціяльної **справедливости**, де не буде ні холопа, ні пана, а будуть **люди** на землі.

Де не буде народів-панів, ні народів-рабів, де не буде державного капіталізму Кремля, ні бюрократичної партійної кляси паразитів »знатних, кращих людей« — партій большевиків, ні ліберал-капіталізму з клясою буржуазії і поміщицтва. Це буде світ **національної** і **соціяльної** волі! Це світ, за який **ми третя** сила, боремося: **За світ свободи!** За наші батьківщини без холопа й без пана, як їх назвав у своїх великих візіях поет поневолених народів Тарас Шевченко.

Лише образом такого світу можна полонити душі народніх мас, образом, за який варто боротися, для якого варто не лише жити, але і — коли треба — вмирати!

Лише зфанатизовані такою величною ідеєю нового світу маси підуть на переможний бій проти большевицької темної реакції!

Висуваючи лише таку візію майбутнього, можливо перемогти большевизм, ніякі половинчатості, ніякі компроміси зі старим світом, ніякі оглядання на задні колеса, а тотальний розрив з дряхлим і пережитим спасе нас і світ від большевицької тюрми.

Чи дозрів світ, щоб зрозуміти ці істини?

Чи мала б литися кров наших народів і захищати його (світ) перед большевицькою навалою, доки не прорветься тьма і доки навчить большевизм, як меч Атилли, дряхлий демоліберальний світ снобів і **сальонових комуністів**, як респектувати наші безприкладні жертви і в його ж захист та поки той большевизм не навчить усіх, що треба піти нам на допомогу?!

Чи може заговорить почуття відповідальности — хоча в останній момент — супроти майбутнього, нащадків та історії та озветься інстинкт самозбереження — і піде все здорове в хрестовий похід проти большевизму, поки ще большевизм не змобілізував своїх сил на знищення світу? Та не нам ворожити. Ми знаємо свій шлях.

Він — це Визвольна Революція Народів, революція національно-політична, соціяльна і культурна. **Вона буде.** Буде війна чи не буде. Війна могла б прискорити її збройний масовий вияв, ідучи назустріч її ідеям. Війна може й не сприяти їй, якщо б перекреслила, як гітлерівська інтервенція, її засновні й завітні ідеали. Але остання світова війна так навчила нас, що чергову ми зуміємо так використати, що й при найбільш несприятливих умовах не тільки большевизм уже остаточно буде переможений, але й жодний інший імперіялізм на наших землях уже не втримається.

Бо зродилася і оформилася **третя** сила цього світу, що їй по її волі й проґресивності її ідей — вже напевно належить майбутнє. Це — Авангард Визвольної Революції Народів, АБН. Наша революція врятує світ перед масовою різницею, перед масовим кровопролиттям, бо вона унеможливить большевизмові розгорнення всіх його руїнницьких, людиноненависницьких сил, убиваючи грабіжника у його ж таки лігві. Отже, якщо світ хоче зберегти мільйони дорогих людських істот, мусять іти західні когорти на війну проти большевизму, як **союзники** і визнавці наших ідей, щоб уможливити нам могутній розгром СССР **знутра**, що можливе передусім тоді, коли на прапорах фаланґ Заходу буде написане не як фраза, **а як живе діло: свобода народам — свобода людині!** Ніхто з нас не думає боротися за будь-які чужі ідеали, за будь-які чужі цілі. Ми боремося **за своє!** Співзвучність цілей західніх когорт з нашими, себто конкретне реалізування їх зразу ж таки — доведе на початку війни до **внутрішнього зриву**, перетворюючи третю імперіялістичну війну вже в першій її фазі у **визвольну революцію народів.** При зударах **двох концепцій** війни: визвольної, що її реалізував би Захід (якщо зрозуміє, в чому рятунок для нього), та імперіялістичної, що її здійснюватиме (бо закономірно, завдяки своїй природі, мусить так діяти) большевизм. Перемога можлива **лише за визвольною** війною, назустріч якій ішла б наша визвольна **революція**, як невідмінний вирішний чинник цього всесвітнього катаклізму, до якого невідхильно йде людство. Коли ж Захід не розуміє сенсу історії і схоче зі свого боку теж поклонитися божкові імперіялізму та знехтує ідеї визвольної революції, уповаючи на силу атомової бомби, а не на вибухову, стократ могутнішу енерґію революційної ідеї, національної і соціяльно-визвольної, то принесе, безуспішно для себе, нові гекатомби жертв своїх синів по суті не за свої цілі й на шкоду для себе. Капіталістично-експансивні та імперіялістичні сили Заходу мусять уступити місце національно і соціяльно-творчим проґресивним течіям, що в ньому могутніють і усвідомлюють значення великих ідей, зафіксованих хоча б в Атлянтійській Хартії. Ці **нові** сили мусять збагнути сенс епохи, що гряде, в якій немає місця на національне по-

неволення і в найделікатніших формах, ні на соціяльно-економічний визиск, хоча б і в посередній формі... золотої валюти в вигляді доляра чи фунта.

Не золото, **а праця** і працею творені багатства визначають вартість і суспільну функцію гроша, що не може бути аналогічно до фізичної сили, засобом національного чи соціяльного гноблення. Коли війна Заходу проти большевизму буде визвольною, а не імперіялістичною, цебто коли на її прапорах видніtимуть гасла національної і соціяльної свободи, коли вона не йтиме впоперек шляхам і цілям визвольної революції народів, а їй назустріч — тоді революційними силами, в першій її фазі, большевизм буде розгромлений, і раз назавжди людство звільниться від примари большевизму і вже ніколи більше його кошмар не блукатиме по світу. Коли б це сталося інакше, коли б Захід не зрозумів, за що йде змагання і як можна перемогти большевизм, то й тоді перемога буде таки за нами. Можливо, в такому разі вона прийде трохи пізніше і при більших жертвах, але прийде напевно. Наша проґресивна національна й соціяльна ідея оновлення уже непереможна і їй поклониться також і здоровий, безкомпромісовий супроти большевизму і проґресивний Захід. Організація і поглиблювання нашої революційної боротьби йде далі, без уваги на те, чи війна буде, чи ні, бо вона не є нашою ставкою, а лише сприятливого нагодою. Коли ж її не буде в скорому часі, коли переможуть хвилево реакційні й компромісові супроти большевизму сили, що вірять в СССР, як у »єдину« соціялістичну державу світу (Ляскі), що вірить у східнього типу »демократію«, обдурюючи себе самих (Воллес), чи при своєму капіталістичному способі думання мріють про торгування з большевицькими канібалами (Ля Гвардія, американські трести й картелі), то це, не зважаючи на все, не матиме вирішального значення для нашої боротьби. Вона в змінених формах при поглибленні національної і соціяльно-політичної її бази йтиме далі непереможно й потужно до нашої завітної мети. І вона, при сконцентрованій силі 300 мільйонових народніх мас гноблених і загрожених большевизмом народів, таки скорше чи пізніше переможе. Це цілком певне, як і те, що завтра зійде сонце. бо ще ніколи так не було, щоб правда не затріюмфувала над брехнею, щоб справедливість не перемогла насильства, щоб ідея свободи не вийшла переможно над рабством.

Чи буде насправді незабаром війна — це не основне, бо не від неї залежить наша доля: **Наша доля — в наших руках!**

Наш шлях — Визвольна Революція Народів!

І доки її ідея, ідея свободи народів і людини, не стане живою дійсністю на руїнах большевицької тюрми народів, доки не зникне з лиця землі кошмарний большевизм, — так довго й невтомно ми будемо бити на сполох!

VI. За визвольну — проти загарбницької війни

»Британці, а з ними їх французькі помічники, виповіли щось в роді »ідеологічної« війни Німеччині. Спогад релігійних воєн з давніх часів!.. Це є річ, не лише позбавлена глузду, а й злочин — провадити війну для **знищення гітлеризму** під плащиком боротьби за демократію«.

Молотов, 31.X. 39.

Безумовно, визвольної війни бажають найбільше уже покривджені цього світу. Ці покривджені взагалі не є якісь мілітаристи. Вони ненавидять війну всіма фібрами душі, вони її принципові вороги, але сподіваються за допомогою визвольної війни добути свободу. Є два роди війни: визвольні і загарбницькі. Перші благословив сам Бог, а другі засудило все цивілізоване людство на наших очах. Нюрнберґ, хоч там сиділи як судді не всі на те управнені морально, пречистий доказ осуду і кари для всіх носіїв загарбницьких воєн. Натомість визвольні війни викликають велике захоплення і схвилювання всього цивілізованого людства. Оборонна війна Польщі, різко політично оцінюване, але морально високо ставлене варшавське повстання, ґрандіозна оборонна війна, що її веде національна Україна під керівництвом УГВР, визвольна війна Греції, Франції, та інші, — все це справедливі війни. Війни, що їх схвалювало і схвалює людство, бо це війни проти загарбників, війни антиімперіялістичні, війни, що ставлять за свою мету знищення мілітаризму, що рівнозначний з імперіялізмом. Мілітаристами-імперіялістами ніколи не були і не є поневолені народи, а завжди панівні кліки. Тому немає серед представників поневолених народів ні мілітаристів, ні імперіялістів.

Аналізуючи сьогоднішню політичну ситуацію в світі, можна думати, що війни скоро може й не бути. Захід війни не хоче, бо втомлений нею. Не хоче він її з опортуністичних міркувань. Він надіється компромісами з східнім тоталітаризмом знайти вихід з ситуації, що створилася після упадку нацистського тоталітаризму.

Демоліберальний світ — це світ опортунізму і компромісу. Щоправда, назрівають на Заході революційні, проґресивні, безкомпромісові щодо тоталітаризму сили, що поборюють реакційний табір, що заграє з тоталітаризмом, але вони ще не є настільки сильні, щоб перебрати відповідальність за долю Заходу в свої тверді революційні руки. Ці сили — це відповідники боротьби за проґрес поневолених тоталітаризмом народів, що єдині сьогодні в усю широчінь висувають концепцію нового, антитоталітарного революційно-народовластного світу та революційні шляхи боротьби за його досягнення.

Отже, з одного боку стоїть світ демолібералізму, що не хоче війни, а з другого —

світ тоталітаризму, поділений на експлуататорську кліку і народні маси. Монопартія, що є всевладна в тоталітарній системі СССР, боїться сьогодні війни, бо боїться ризика. Вся влада в ній у руках олігархів, декількох людей. Властиво там вже не йдеться про диктатуру партії, а про диктатуру п'ятьох-шістьох олігархів-тиранів. Вони просто дрижать за своє життя, тому бояться війни, яка завжди має елементи ризика. Лінія їх політики досі була і буде ще деякий час така: зберігати себе й свою тоталітарну систему перед потрясеннями. Тому партія — олігархи тепер будуть брати курс на відтягування війни. Вони знають, що економічний потенціял СССР підірваний. Його треба ще відбудувати. Для цього треба бодай п'ять — десять років. Народи невдоволені. Іти на ризико війни в сучасний момент, навіть якщо б наш континент став переходово жертвою першого удару большевизму, — небезпечно. Непорушний потенціял Америки перерішив би, при зриві народів знутра, остаточний вислід. Отже, звідси тактика СССР— вигравати на нехоті демоліберального світу до нової війни, побринькуючи одночасно шабелькою і в той же час будучи готовим на уступки, як це бачимо з цілої тактики большевизму. Коли ретроспективно глянути на всі конференції, побачимо таку лінію: наступ-відступ і т. д., звичайна гра, в основі якої лежить приховане завдання виторгувати якнайбільше і не довести до скорого зудару, який остаточно знищив би большевизм. Якщо б, на наш погляд, противники тоталітаризму натискали з більшою силою, мали б більші успіхи. Напр., Іран програний для тоталітаризму. Тактика большевицької монопартії йтиме далі лінією п'ятих колон в усьому світі. Саме таким робом вона хоче зробити світ готовим на свій майбутній похід. Щоб убити демократію її ж таки руками, використовуючи її неприпустиму толеранцію щодо існування на Заході антидемократичних »лівих«, большевицьких комуністичних партій, коли фашистсько-нацистського типу монопартії знищено.

На наш погляд, лінія політики батьківщини тоталітаризму — СССР — полягатиме в зберіганні себе, закріпленні, перетравлюванні здобутого, щоб з загарбаних країн зробити плящарм для майбутніх нових завоювань, які СССР тепер радше провокуватиме, але не буде безпосередньо втручатися вже тепер у війну. Йдеться і про використання суперечностей на свою користь, про витягання каштанів з вогню чужими руками. Тому, з історичного аспекту аналізуючи політичну тактику большевицького тоталітаризму, ми схильні до думки, що на порядок прийдуть громадянські війни в Азії (Китай) і т. ін., боротьба за впливи і розклад Франції, Італії тощо, а щойно потім може бути мова про безпосереднє анґажування тоталітаризму.

Пригадуємо вичікувальне становище большевиків в останній війні і розрахунок на самовинищування Заходу. Немає основ для твердження, що аналогічна тактика не буде застосована і в майбутньому. Громадянська війна у Франції може бути в свій час актуальна. Ми не думаємо, щоб французька комуністична монопартія її починала, доки ще стоять під зброєю залізні англійські дивізії Монтґомері. Навпаки, вона буде йти на всякі можливі компроміси, щоб приспати увагу національних кіл, роблячися податливою, копромісовою, міщанською партією. А покаже роги тоді, як прийде загальне відпруження, демобілізація, як прийде ера нового МакДональда чи Чемберлена. Тоді буде така гра, як була до... Мюнхену. На нашу думку, якщо мав би прийти спротив сьогодні проти анархії у Франції, то тільки з боку національних кіл, що, рятуючи свободу Франції, розігнали б тоталітарну монопартію, а далі б змогу виявитися справжній демократії, в якій не було б місця не тільки для монопартії фашистсько-нацистського типу, але й большевицького, східнього. Ні на які револьти сьогодні, по моєму, французька монопартія не піде, а буде висувати мінімальні, приємливі масам, »пристойні« постуляти, щоб не нажити собі ворога в особі якогось сольонового сноба. Ми ризикуємо твердити, що большевицький тоталітаризм сам виведе війська у свій час з держав-сателітів, в яких сьогодні він стоїть, включно з Німеччиною. А буде це, з одного боку, під тиском Заходу, а з другого, коли йому їх буде там непотрібно, як до влади прийде там його монопартія. Тоді він заключить з такою країною мир, ідучи на всі уступки Заходові. Приклад Болгарії досить переконливий. Якщо в Польщі буде при владі Гомулка, там не треба красноармійців. Не треба їх і в ЧСР Готвальда — і їх там немає. Чи потрібно їх Тітові? Чи буде потрібно у Франції за Тореза або в Еспанії за Пасіонарії? СССР заключить дуже охоче який завгодно мир з ЧСР Готвальда, Болгарією Дімітрова і т. ін. Чи нічого не говорить факт, що, програвши війну, Болгарія нічого не стратила на користь Греції, яка війну виграла, яка взагалі не коляборувала — як Болгарія — з нацизмом? На основі цих тверджень ми висуваємо тезу: офіційний тоталітаризм війни, в яку він себе мав би включити безпосередньо, зараз її не хоче. Але він хоче війни, сьогодні і завтра — поза своєю сферою впливів. Він хоче війни в Греції, Ірані, в Китаї, Індії, Арабському світі, щоб на виснажений світ пізніше накласти свою лапу. Тоталітаризм порушує сьогодні, за допомогою **п'яти колон,** суверенність і інтеґральність кожної країни. В батьківщині тоталітаризму тепер внутрішній розгардіяш, голод, нужда, що нагадує 1933 р., коли мільйони гинули, в наслідок пляново организованого голоду; дезорганізація державного, адміністративного, господарського апарату, невдоволення, розлючення, — як наслідки війни **боротьба народів,** спротив на всіх ділянках життя. Ситуація не опанована. Тоталітаризм

до війни не готовий. Він її відтягатиме. Він насамперед мусить опанувати ситуацію всередині країни.

А що думають »неофіційні« кола тоталітарної країни — поневолені народи СССР? — Прагнуть змін, сподіваються змін, готові на все, щоб ті зміни прийшли. Ненавидячи війну, прагнуть її, щоб скинути ярмо, поки тоталітаризм не опанував внутрішньої повоєнної ситуації. Найбільші антимілітаристи, якими були і є завжди народні маси всіх часів і всіх народів, хочуть визвольної війни від страху, голоду й нужди, щоб були здійснені в усьому світі величні ідеали Атлантійської Хартії, 4 Свободи. Армія, її бійці, робітники, селяни, інтеліґенція — все хочуть в тоталітарній країні війни, але не загарбувати чужі землі, а вернутися в свою хату, щоб жити там **вільно, по-людськи, щоб здобути власні національні, від нікого незалежні держави і як треба — до загину за них боротися!**

Тому, як воно парадоксально і не виглядало б, ті, що найбільше ненавидять війни, маси, — її хочуть, а ті, що женуть маси на загарбницькі війни, олігархи — **тепер** її не хочуть. Одні, окрім кайданів, не мають нічого втрачати, другі — все! Загарбницькі війни, мілітаризм і імперіялізм — одна річ, а визвольні війни, свобода і справедливий мир, на неї спертий, — друга річ!

Які висновки робить Захід із сучасної ситуації, покаже майбутнє. Якщо переможуть у ньому сноби, сам буде винуватий. В усякім разі, ініціятива неподільно в його руках!

А підтоталітарні народи йдуть твердо своїми шляхами до своєї мети.

І скорше чи пізніше — дійдуть. З Заходом чи без Заходу.

У. Кужіль

Шляхи російського імперіялізму

Від пам'ятного тосту в честь російського народу, що його висловив Сталін на прийомі в Кремлі після перемоги над Німеччиною, большевики одверто заговорили про першенство російського народу в Совєтському Союзі. Іменуючи його творцем і провідником СССР, визначали йому керівну ролю в усій історії Сходу Европи, як державного організатора на цих велетенських просторах. І поступово історія російського народу стала історією народів СССР, традиції російського народу — традиціями СССР, славні полководці, політичні мужі Росії — виключними взірцями до наслідування для совєтського громадянина. Але в одній точці большевики ще маскуються, а саме: відпекуються від титулу наслідників царів у їхній імперіялістичній, колоніяльній політиці. Це йшло б врозріз з пропаґандивними гаслами, за допомогою яких вони намагаються здобути світ, і тому, надіваючи маску перших у світі пацифістів та противників російської імперії. Лінію зовнішньої політики, що за весь час історії Росії мала експансивний характер, визначало московським володарям географічне положення і ненаситний грабіжницький дух, що спонукав їх до щоразу дальших територіяльних зазіхань. Большевики, як вірні сини тої Росії, не звільнилися від вищезгаданих, питомих їм, рис. Пряма лінія веде від дипломатії Івана III, Петра Великого — аж до »великого« Сталіна, так що до напрямів, як що і до методів політики агресії.

Часи Івана III (1462 — 1505) — це часи остаточного зформування московської національної держави. Відтоді то стають московські царі як чинник міжнародного життя і вступають у міжнародні відносини як політики, що навчилися, будучи васалами Золотої Орди, елястичности, підступу, »ненавидячи — удавати приязнь, ховати підступні наміри під облесливою усмішкою«. (Історія дипломатії, т. І., 1940 р., ст. 116).

Цар Іван III, як об'єдинитель всіх етнографічних московських земель, накреслює програму загарбань російської нації. На першому пляні стояло питання »з'єднання« з Москвою Українських земель, що входили в склад Польсько-Литовської Держави. Об'єднавши московські князівства, Москва проголосила всі українські землі, що входили колись в систему Київської Держави, спадщиною »отчиной« московського великого князя, і тому московський уряд не хотів правно визнати тодішнього фактичного стану, а всі договори з Литвою мали тимчасовий характер. Всю свою міжнародню політику Іван III і його наслідник Василій III підпорядкували тому основному завданню. З того приводу Москва була заінтересована в мирних відносинах з Отоманською Портою і кожний союз, що послаблював Литву, був добрий.

Іван III намітив і лінію експансивної політики Москви в сторону Балтійського моря. Відгороджена від вільного морського шляху до Західньої Европи Литвою і Лівонським орденом, московська держава була здана на транзит через сусідні держави. На тому тратила її зовнішня торгівля і культурно-політичні взаємини з Заходом. Вже відтоді помітне прямування Росії до моря, до цього т. зв. »вікна в Европу«, що перетворюється в історичний процес і набуває від часів Пе-

тра і виразних форм. Це прямування дуже послідовне і цілеспрямоване, хоч виглядає іноді як безплянове шукання. Це нібито блукання впродовж двох століть є нічим іншим, як консеквентним прямуванням до кількох цілей, які в дійсності є тільки однією ціллю: **доступ до відкритого моря за всяку ціну.** За кожним разом, коли одне з точок відкритого морського побережжя, до яких прямує Росія, показувалася з якихнебудь причин недосяжною, — російський уряд прямував до другої, третьої, п'ятої. Коли траплялася нагода, знов завертався до першої і т. д. Довжелезна берегова лінія Крижаного моря була досягнута ще за часів давнього московського царства, та того було не досить, щоб забезпечити морську комунікацію пізнішої імперії. Побережжя Крижаного моря виконувало від того часу тільки одну з функцій границі — охоронну. Щойно в 70-тих роках XIX ст. доведено, що це побережжя таки не без вартости; і лиш на початку XX ст. почали використовувати незамерзаючі пристані мурманського побережжя, а вже в останні часи набуває Крижаний океан спеціяльного значення, як щойно досліджуваний і випробовуваний найкоротший північно-морський шлях. Ці дві основні лінії московського імперіялізму, тобто підкорення України і доступ до відкритого моря, залишилися актуальними впродовж цілої російської історії, не виключаючи совєтів.

Під кінець 16 ст. (Іван IV, Грозний) з'являються ще два напрямки російських експансивних заінтересовань. В 1556 р. завойовують москалі казанський ханат, що відкриває їм торговельний шлях по Волзі і Камі, а одночасно уможливлює взаємини з середньо-азійськими і прикаспійськими державами. З підбиттям астраханського ханату (1556 р.) такі самі взаємини зав'язуються з народами північного Кавказу. Відомо, що всі ці торговельно-дипломатичні взаємини давали Москві зачіпну точку до політичної пенетрації і дальшого просування меж свого володіння. Завоювання цих двох країв не було випадкове. Воно віддзеркалювало цілеспрямованість московської аґресії. Політики Москви ще на початку 16 ст. вказували на »неизбежность« підкорення Казані, бо камським шляхом перейшла Московщина за Урал і почала завойовувати Сибір, а через Тюмень попрямувала до Бухари і Хіви. Крім цього, московські царі хотіли знищити загрозу нападів з боку Казані, щоб мати вільні руки до прямування до Балтійського моря. Однак, після підкорення Казані волзький шлях ще не був вільний: на перешкоді до вільного проникання в Азербайджан і Іран стояла Астрахань, і Москва, не вагаючись, підкорила її.

До півночі і сходу, в напрямах найменшого опору зі сторони як фізично-географічних, так і антропогеографічних чинників, розширювалась російська держава дуже швидко. Далеко повільнішим було її розширювання на захід і південь, де, щоправда, не було особливих природніх труднощів, та зате антропогеографічні були там сильніші. Вже в першій половині 17 ст. дійшли москалі до Тихого океану, осягнувши таким чином для себе найкращу природню границю — море. На півночі вони це зробили ще скорше. Експансія на південь і захід мала в 16 ст. тільки небагато успіхів. Московщина не могла ще тоді багато доказати ні проти Швеції, ні проти Туреччини, ні проти Польщі. Навпаки, ця остання мало не знищила самої Московщини на початку 17 ст. Вже в другій половині 16 ст., разом з підкоренням середнього Поволжя і Астрахані, починається процес перетворення московського царства в російську багатонаціональну державу, процес, що набирає виразного обличчя з підбиттям України і східньої частини Білоруси (1654 — 1661). Большевицька історіософія намагається вияснити цей процес штучними, брехливими арґументами, свідомо стаючи на захист, великоросійського імперіялізму. Вона висуває Росію як творчий організуючий чинник Сходу Европи і величезних просторів північної та центральної Азії.

»Фактичне злиття всіх областей, земель і князівств в одно ціле було викликане зростаючим обміном між областями, поступово ростучим товаровим оборотом, концентрацією малих місцевих ринків в один всеросійський ринок«. (Ленін, твори, т. І. ст. 73). — «На сході Европи... створення централізованих держав, прискорене потребами самооборони, прийшло швидше від ліквідації февдалізму, а також швидше від повстання націй. Тому нації не розвивалися і не могли розвинутися в національні держави, а створили кілька мішаних, багатонаціональних, буржуазних держав, що складалися звичайно з **одної сильної панівної нації і декількох слабих підлеглих«.** (Сталін. »Марксизм і національно-колоніяльне питання«, ст. 87.). »В Росії ролю об'єдинителя національностей взяли на себе великороси«. (Там же, ст. 17). Цей виклад причин творення російської імперії кладе в основу добровільність і свідома тяга прилучуваних країн до центру, коли вся дальша історія Росії все це різко заперечує. Концентрація торговельного ринку була зумовлена односторонніми економічними інтересами панівної нації, а прилучування щораз нових країв робилось для поширення своєї власної економічної бази і стратегічного забезпечення щораз більших границь імперії.

По добутті Казані царський уряд розправився дико, як і властиво російському імперіялізмові, з тубільним населенням. Всіх чоловіків вирізано, а жінок і дітей загнано в рабство. Ще довго народи середнього Поволжя чинили запеклий спротив, але вже тоді почала Росія застосовувати свою політику володіння над загарбаними землями. Переслідування самостійницьких елементів, насаджування москалів на відібраних земель-

них наділах, підкупства частини казанської знаті, а передусім поширювання християнства, щоб за допомогою московського православія, цього інструменту російського імперіялізму, ще дужче охопити під свої впливи населення. Спираючись на укріплені городки, побудовані на землях Казанського ханату, Московщина посувається за Урал. І власне ті укріплені городки з військовими залогами, як підпора і охорона російської адміністрації на завойованих теренах, відзначає оту »добровільність« народів творити разом з Москвою одну державу. Пенетрація приватного капіталу, підтримувана військовими відділами, змушує населення платити данину, т. зв. ясак, і примушує шлях для державної окупації теренів. Серед боротьби і повстань просувається російська адміністрація в глибину Сибіру. Представник російського уряду заманює до себе на переговори сибірського хана Сеїд Ахмата і запроторює у в'язницю (невже большевики взорувалися на ньому, запрошуючи на переговори Окуліцького і товаришів). Після того російські війська займають Кашлик, центр західнього Сибіру, і до половини 17 ст. укріплюються над ріками Ішим, Іртиш і Об.

Перша половина 17 ст. — це підбиття цілого західнього Сибіру. Першим етапом російського наступу був перехід з ріки Об над Єнісей, а далі перехід до Байкальського озера і на »Велику ріку« Лену. З того моменту загарбання нових земель йде ще більш енергійно в чотирьох напрямках: на північний схід до берегів Крижаного океану, на схід — до берегів Охотського моря, на південь — до Байкалу і на південний схід — Приамур'я. Простір від Єнісея до Охотського моря був пройдений протягом яких 20 років, бо це було завоювання колоніяльних земель, де населення було кочове, почасти навіть це на ступені народів природи. Зате в Приамур'ї зустріла Росія таку ж саму пенетрацію зі сторони цивілізованої держави — Китаю. Нерчинським договором 1689 р. усталено торговельні взаємини з Китаєм, а водночас дійшло до зіткнення суперечних інтересів обох держав, — інтересів, що й досі не перестали бути актуальними.

17-е століття застає Росію далеко поза межами її етнографічних земель. Агресія на сході проходила відносно легко, але інші важливі, ще не вирішені питання, стояли перед російським урядом:

1. З'єднання з Росією українських і білоруських земель, що були під Польщею.
2. Проникнення в Прибалтику.
3. Під кінець століття конечність боротьби з Туреччиною і її васалом — Кримом.

Визвольна війна України проти поляків і Переяславська угода спричинили цілковите пересунення сил східньої Европи. Та одночасно Переяславська угода навіки визначила московську провідну верхівку (білу чи червону) як віроломного партнера у міжнародніх договорах. Користаючи з ослаблення свого союзника, (України), Москва знехтувала властивий зміст угоди, в якій говорилось про взаємну поміч і співробітництво двох рівнорядних, суверенних держав, і поступово повернула Україну в свою колонію. Через Андрусівський мир 1667 р. дістає Росія широку базу для осягнення берегів Чорного моря і Кавказького хребта. Дві добрі природні межі для російської імперії опиняються в межах можливости здобуття. І то через прилучення тільки однієї пайки України. Першим наслідком прилучення України до Московщини на політично-географічному полі було вступлення Росії в т. зв. східне питання. Перед загарбанням України Московщина не провадила ніяких більших воєн з Туреччиною. Та зараз таки після Андрусівського договору почалися воєнні кроки між цими двома державами (1674 — 1681), і московська дипломатія заметушилася по цілій Европі, шукаючи союзників. Московщина приєдналася до християнської коаліції проти Туреччини, рушила походом на Крим і добула Озів (1698.).

Друге питання — доступ до Балтійського моря — не знайшло свого вирішення через несприятливі обставини в укладі міжнародніх сил і через клопоти Росії на півдні. Та російські володарі були спокійні, були переконані, що їхнє почате діло будуть продовжувати наслідники. Російська дипломатія вже заклала підвалини, намітила певні випробувані способи вмішування у внутрішнє життя ворожої держави. В боротьбі з Туреччиною вона використовувала природну ворожнечу між підкореним християнським населенням і турками, виступивши вперше на міжнародньому форумі, — як покровителька православних християн. Своїми виступами в міжнародньому житті придбала собі російська дипломатія оцінку чужинців, до речі, правдиву і до сьогодні,; »Вони поєднують всі тонкості хитрого лукавства, щоб обманути чужинців, або, подаючи брехню за правду, або промовчуючи те, про що треба сказати, послаблюють чинність всяких рішень на нарадах тисячею хитрих зворотів, що дають протилежне значення«.

Початок 18-го ст. стоїть під знаком Петра І-го. Це постать в історії Росії, що здобула собі у большевиків цілковите визнання і апробату своєї державної діяльности та дочекалася незвичайно прихильної оцінки т. зв. клясиків марксизму і офіційної большевицької історіософії. При Петрі І Російська імперія простяглася від Балтики до Тихого океану. Росія стала не колонією чи півколонією економічно більше сильної, сусідньої західньо-европейської держави, а одною із сильніших европейських держав. В надрах тої імперії виріс пролетаріят, що перевів жовтневу революцію (за історією СССР, т. 1. Держ. Соц.-Екон. Вид., 1939. р., ст. 645). Його оцінка міжнароднього стану Росії і шляхи її експансивної політики, які мали на завжди запевнити їй становище світової

імперії, залишилися авторитетними і для большевиків. І дійсно, його пляни щодо Чорного моря здійснила частково Катерина II, а клич »до Індії« і перська політика, що її почав Петро війною 1722 — 29), стоїть сьогодні як проблема до вирішення і переведення в життя перед совєтським урядом.

Петро І дістав у спадщині від XVII ст. два складні питання: 1) турецьке і 2) шведське. Обидва вони мали вирішити одну і ту саму справу, тобто доступ до відкритого моря.

Петро І, за словами Маркса, »з самого початку діяв за всіма традиціями слов'янського племени«. »Росії потрібна вода« — ці слова стали девізом усього його життя. Завоювання Озівського моря — було ціллю його першої війни з Туреччиною, завоювання Балтійського моря — ціллю його війни зі Швецією, завоювання Чорного моря — ціллю його другої війни з Портою і завоювання Каспійського моря — ціллю віроламного нападу на Персію. Для системи місцевих загарбань досить було суходолу, для системи світового наступу — треба було вже води. (Таємна дипломатія XVIII ст.). Одне слово, Маркс добачує в Петрі типового імперіялиста-загарбника, а большевики оцінюють Петра як світлу постать в історії всіх народів Російської імперії, як володаря, що виконав цивілізаційну місію, організуючи багатонаціональну державу на сході Европи. »Мудра діяльність Петра І-го значно зміцнила могутність російської держави«, — пише »Большевик« в ч, 10, 1945 р. Значить, у большевиків »мудра політика« — це політика, що провадить війни і поневолює народи на шляху до свого власного імперіялістичного росту.

Намагання заволодіти берегами Чорного моря означало затяжну війну з Туреччиною, що до цього часу вважала Чорне море своїм внтрішнім морем і ніколи добровільно не згодилася дозволити плавати чужим кораблям по чорноморських водах. По здобутті Озова невдача над Прутом (1711 р.) тільки спричинила коротеньку павзу в російській аґресії на тому шляху. Міжнародній стан сприяв радше розв'язанню шведського питання, і справді Петрові І-му припала заслуга закінчити півторавікову боротьбу за Прибалтику (1821 р.) прилученням до Росії: Ліфляндії, Естляндії, Інгрії і Виборгу. »Ми«, говорив Петро, з тьми до світла вийшли і яких не знали в світлі — сьогодні поважають«. Московського царя те не тривожило, що одночасно зійшли зі світла в тьму народи Прибалтики, що вони зі самостійного життя увійшли в »тюрму народів«. Москві потрібно було »вікна«, отже при прорубанні його — поневолення багато культурнішої Фінляндії стає зачисленням в заслугу по першому завойованому кусникові побережжя майже на віддалі одного гарматного пострілу від ворожих границь. Перенесення столиці з Москви в це надморське місто означало, що мусить бути здобуте ціле побережжя від Лібави до Торнео, щоб стратеґічні позиції столиці можна було вважати забезпеченими. Завдання це виконали щойно наслідники Петра, завоювавши Фінляндію (1809.). І цього Петрового заповіту дотримувалися і большевики, які не спочили, поки не здобули, тепер уже Ленінградові, втраченого в першій світовій війні запілля (війна з Фінляндією 1940. р.).

Володіння навіть довгим побережжям Балтійського моря було для Росії в той час безумовно »вікном в Европу«. Однак з часом це вікно виявилося не досить великим, бо кожної хвилини могли його заслонити чужі руки. Поки світова політика обіймала, так би мовити тільки Европу, Балтійського побережжя може й досить було для Росії. Вже тоді відчувала вона це як велика держава дуже прикро, що ключі до Балтійського моря були в руках Данії, Швеції та Німеччини. Але згодом, коли світ перестав бути тільки Европейським, Росія була змушена прямувати до вільного океану, до шляхів всесвітньої плавби, а не до закритих побічних морів. І тому по завоюванні ще Курляндії (1795) і Фінляндії (1809) весь тягар російської політики переноситься на південь. Українське побережжя з його людним і багатим запіллям було міцною базою, на якій російська імперія основувала свою експансію до »теплих морів«.

Негайно по закінченні північної війни Петро І скеровує свою увагу на південь. Російський посол в Ірані доносить про сприятливу ситуацію в Персії і радить втрутитися в її внутрішні справи під приводом боротьби з повсталими февдалами. Росія вбирається в свою випробувану маску »покровителя християн«, заключає договори з християнськими васалами перського шаха і розпочинає війну, що мала зблизити її до тих теплих морів, а може і до Індії. По успішному закінченні воєнних дій Петро промощує перші шляхи на Кавказі (Баку, Дербент) і на західньому та південному берегах Каспійського моря. Ті Петрові успіхи приводять до конфліктів з Туреччиною, і російська дипломатія використовує проти неї тим разом свою другу зброю, випробувану вже в XVII ст. агітацію серед християн, підданних султана, і заключення договору з православними васалами Туреччини, молдавським і волоським господарями.

Прорубавши вікно в Европу, Петро І намагався також закріпитись і на сході, вважаючи, що Росія повинна бути посередницею в торгівлі між Европою і Азією. З тією метою він висилав численні експедиції для вивчення Сибіру, шукання догідних шляхів для торгівлі і т. д. В XVIII ст. Камчатка була базою для дальшого російського проникнення на Далекому Сході. Російський уряд пробував встановити торговельні зносини з японцями і ставив питання навіть про Америку. Російські промисловці і козаки заволо-

діли островами, розкиданими по Охотському морі, далі досліджували Курильські острови. Сибір ставав щораз більше використованою колонією. Воєнні запотребування металю примушували використовувати сибірські підземні багатства. В копальнях працювали закріпачені селяни і засланці. Сталі повстання туземного населення примусили уряд збудувати ряд укріплених ліній, що давали гарнізонам базу для тримання в послуху населення. При велетенських просторах віддалі Росія зужила, як відомо, дуже багато енергії, добра і крови, щоб запевнити своєму велетенському комплексові земель вільний вихід на вільні від криги побічні моря Тихого океану. Її зусилля розбивалися через брак добре залюдненого і загосподарованого запілля, яке почало творитися багато пізніше в Амурській і Приморській областях.

Російська дипломатія кінця XVIII ст. на чолі з Катериною II підняла нитки зовнішньої політики XVII ст. і Петра I. На чергу прийшло здійснення таких плянів:

1) »З'єднання« решти українських і білоруських земель, що були під Польщею,

2) Закріплення в Прибалтиці,

3) Дальше просування до Чорного моря.

Майстерність Московської дипломатії досягла своїх вершин в заключуванні коаліцій, використовуванні всяких труднощів ворожої держави і в створенні підступних міжнародніх інтриґ. Катерина старанно прикривала загарбницьку політику російської імперії фразеологією модної тоді доби освіти, а дипломати за кожною новою анексією і міжнародньою акцією на користь російського імперіялізму, добирали відповідну формулку, що мала виправдати їхні дії і поставити на становищі захисників миру і справедливости.

Щоб виконати перше завдання, тобто зайняття всі українські і білоруські етнографічні території, Росія довела до повалення Польщі. Польська держава в другій половині XVIII ст. була в повному занепаді, але її землями були зацікавлені Австрія і Прусія, тому Росії доводилось узгіднити з ними свої пляни. Так дійшло до трьох поділів Польщі. І підготовляючи її поділ, Росія маскувала свої дії обороною »свободи« польського народу. Вона разом з Прусією домагалась у польського сойму зрівняння в правах некатолицького населення в Польщі з католицьким, а з другої сторони — всіма можливими способами перешкоджали всяким заходам, що були скеровані на оздоровлення внутрішніх відносин, як, наприклад, знесення »ліберум вето«. Підкупство частини шляхти, впровадження військових частин на територію Польщі — ще більше анархізувало відносини. Російський посол зорганізував конфедерацію з підкуплених, асуспільних елементів і під приводом її захисту впровадив російські війська до Варшави. В такій ситуації проходить перший поділ Польщі, при чому Росія дістає, між іншим, значну частину Білоруси. Цікавою і незвичайно знаменною є апробата того акту насильства не царським, а таки совєтським істориком: »До імперії відійшла і частина Білоруси — старинні російські землі. З'єдинення білоруських земель з імперією спасало білоруський нарід від денаціоналізації, від переслідування віри. З'єдинення з Росією було добродійним для господарського розвитку краю«. (Історія СССР, т. I, ст. 695). Претекст до другого поділу був дуже простий. Проти конституції третього травня постала конфедерація частини польської шляхти під протекторатом Катерини II-ої. А щоб подати тій конфедерації поміч, російські війська зайняли Польщу. Однак Росії було ще того мало, що конфедерація поляків запросила її війська на свою територію. Вона вимагала, щоб польський сойм у Ґродні затвердив другий поділ Польщі. Російські війська оточили соймовий будинок і не випускали послів. Посли мовчали; нарешті предсідник сойму, в наслідок натиску, запропонував прийняти мовчанку за знак згоди, і Росія, як »визволителька«, за »згодою« польського сойму залишилася в Польщі і прилучені Курляндії, в границі Росії входила ціла Білорусь, Литва й Україна (без Галичини). На півдні імперія досягла берегів Чорного моря і далі могла поширюватись тільки в сторону Балканського півострова і Кавказу. Як бачимо, апетит Москви зростав з новим загарбанням і кожне нове покоління провідної верхівки ставило перед собою все дальші імперіялістичні цілі.

Одночасно з поділами Польщі проходила акція російського імперіялізму на Чорному морі. На тому шляху слід вписати в альбом провідної верхівки Росії в першу чергу послідовне винищування осередків українського самостійницького руху. Ліквідація Гетьманщини, зруйнування Січі — це знову вихід Росії з тьми в світло, з забитого дошками континенту до моря, до світових шляхів, але це означало позбавлення України власного державного життя і відхід її в російську неволю. Дві війни з Туреччиною дали Росії (1791 р.) землі між Бугом та Дністром і Крим, що його називав російський політик того часу »бородавкою на носі Росії«. Ці нові території дали Російській імперії в руки ціле південне побережжя і тим самим зміцнили її позицію на Чорному морі. Та ці досягнення далеко не задовольняли апетитів Росії, що виразно позначилися в т. зв. грецькому проєкті Катерини II-ої, який залишився, щоправда, лише в сфері мрій. За цим проєктом не було вже мови про територіяльні здобутки коштом Туреччини, а про повне вигнання Турків з Европи і створення Грецької імперії зі східньої частини Балканського півострова і побережжя довкруги Егейського моря. Корона цієї імперії призначалась онукові Катерини II-ої. З Молдавії і Дакії замірялись створити буферну державу — Дакію, а західню частину Балканського півострова від-

дати Австрії. »Царгород у ролі третьої російської столиці, — пише Енгельс, — це означало б, однак, не тільки моральне володіння над східньо-християнським світом, це було б також вирішальним кроком до панування над Европою. Це означало б, що Чорне море перетворилось би в російську воєнну пристань. Це було б єдинодержавним володінням над Чорним морем, Малою Азією, Балканським півостровом« (Маркс, Енгельс, твори, т. 16, ст. 10). І власне такі були і є цілі російсько-большевицького імперіялізму в тому ж напрямі.

В другій половині XVIII ст. йшла також дипломатична військова підготова до загарбання Грузії. Росія представляла себе захисницею Грузії то перед Туреччиною, то перед Персією. »Зв'язки з Росією повинні були забезпечити умови економічного розвитку Грузії і встановлення зв'язку з Західньою Европою, з її технікою і культурою, а панування Персії і Туреччини несло Грузії тільки примітивні і жорстокі форми февдального грабіжу і роздору. З Росією в'язала Грузію ще й спільна релігія і зростаючі в XVIII ст. культурні зв'язки«. (Історія СССР, т. І. ст. 719). Одне слово, за большевицькою інтерпретацією, всі імперіялістичні загарбання царської Росії були втечею під опікунчі крила, від занепаду під пануванням інших імперіялістичних держав.

В результаті російська дипломатія епохи Катерини ІІ-ї в основному розв'язала ті проблеми що їх залишили її попередники; були закріплені досягнення Петра в Прибалтиці (Курляндія), »приєднані« українські і білоруські землі. Росія стала твердою ногою на Чорному морі. Нарешті Російська імперія завоювала вирішальний голос у загально-европейських справах. Позиція, яку займала Росія у міжнародньому житті, характеризувалася в основному так: поступати згідно зі своєю системою, згідно з російськими суттєвими інтересами і замінити дотеперішню систему залежности від сторонніх урядів на другу: примусити інших співпрацювати з Росією для її цілей. Нові намічені шляхи в зовнішній політиці, що залишилися для XIX ст. — це було в першу чергу проникання на Балкани і послаблення морського першенства Англії.

При своїх перших завоюваннях не зустрічалася Росія зовсім, а якщо й зустрічалася, то в малій мірі, з дипломатичною грою европейських держав, але чим далі в більшому імперіялістичному поході зударялася з імперіялістичними шляхами інших держав, і це примусило її активно включатися в міжнародню дипломатичну гру.

В XIX ст. базами до наступу були в неї: Прибалтика, Далекий Схід, слов'янські народи Балкану, Середня Азія. Спеціяльно три останні напрями найбільше вражали інтереси інших великодержав Европи і тому доводилося Росії напружувати всі свої сили. Це вже не підкорювання ойратів чи камчадалів, а конфлікт з військово-політичними світовими потугами.

Т. зв. східнє питання не сходило з черги впродовж цілого XIX ст. Туреччина була занепалою державою, з застарілим суспільно-економічним ладом і невідповідною до сучасних вимог державною організацією. Европейські імперії уважно слідкували за подіями, що відбувались навколо турецьких територій, а особливо за Константинополем, що був вигідною економічно-політичною базою і мав першорядну стратегічну позицію. Захоплення Константинополя давало панування над Чорним морем і Архіпелагом, а пізніше й над східнім басейном Середземного моря. Зацікавлення у східньому питанні виявляли передусім Росія, Англія, Австрія і Франція. Австрія поступово розвивала в північно-західній області Балканського півострова. З кінця XVIII ст. Єгипет і Середня Азія стали об'єктами насильних зазіхань з боку Франції. Однак найбільшим противником на тому відтинку була Англія. Британській імперії потрібна була з економічних і політичних причин вільна від Турків Греція, тому найкращою для неї розв'язкою Східнього питання було пхнути Росію у війну з Туреччиною, щоб вона визволила Грецію, але одночасно й не послабила занадто Туреччини і не забрала Константинополя. Пустити Росію в Константинополь значило для англійської дипломатії побачити її по кількох літах в Індіях. Оборона всіма дипломатичними і воєнними засобами, як Туреччини, так і Персії від опанування їх Росією признавалося першим обов'язком і основним завданням британської політики. Для Англії втратити Індію означало б стати подібною до Голяндії або Бельгії. Борючись проти російських вихваток і завойовницьких прямувань в Туреччині, англійські політики боролися, на їхню думку, за існування Англії як великої держави. Виступаючи в Кримській війні (1853 — 1856) проти Росії, висувала Англія плян поставлення теми російській агресії на Південь. За цим пляном Крим до Перекопа мав би відійти до Туреччини, з Грузії і південно-східнього Кавказу мала б створитись васальна держава під протекторатом Англії і Туреччини. Та держава, звана Черкесією, замикала б шлях російському проникання в Персію. Через брак згоди на це з боку Франції цей плян залишився нездійсненим, але й надалі найбільш загроженими місцями для Англії з боку Росії залишилися — Туреччина, Кавказ і Персія.

Росія мала в руках козирі в тій загально-европейській боротьбі за нові ринки і торговельні шляхи; вона спиралася на підтримку слов'янських народів Балкану, що надіялись за її допомогою здобути державну самостійність. Росія майстерно користувалась цим політичним маневром, ставлячи питання про »покровительство« одновірцям — вихідною

точкою своєї дипломатичної і воєнної аґресії. Її завданням було створити собі бази на Балканському півострові і на Кавказькому перешийку, щоб почати переможний похід на Константинополь і встановити своє неподільне панування над берегами Чорного моря. В часи послаблення свого воєнного потенціялу Росія тим наполегливіше провадила підривну діяльність серед населення Туреччини. Звичайним її маневром було порушувати на міжнародньому форумі питання становищ християн в Туреччині. Росію цікавило законне унормування прав християнського населення і надання їй права контролі. Властне ця контроля давала б широкі можливості встрявати у внутрішні турецькі справи. По невдалій кримській війні Росія застосовує на Балканах методу т. зв. мирного проникання. Вона закріплює свої впливи в Сербії і за її допомогою організує союз балканських слов'ян на чолі з Сербією, і це стає інструментом російського імперіялізму на Балканах. Помагає також і грецьким повстанцям, але тільки доти, поки їхнє повстання перестає бути для неї корисним у загальній міжнародній ситуації.

В процесі розгортання міжнародної боротьби східне питання ускладнювалось новими проблемами. Наступаюча на Туреччину, Росія створювала собі базу на Кавказі і намагалася оволодіти Чорноморсько-Каспійським басейном; звідси довга боротьба між Росією та Іраном, яка зударила Москву з Англією на Середньому Сході. З другої сторони боротьба за Каспійське побережжя обов'язково збігалася з прямуванням в Середню Азію, в сторону Казахстану і середньо-азійських ханатів. Близький і Середній Схід були вузловими центрами міжнародніх суперечок, що поставали між більшими европейськими державами.

Завдяки пануванню над Україною, Росія дістала доступ до Кавказського Істму. Хоч перегороджений могутнім, тяжкопрохідним хрестом Кавказу цей Істм дає величезні можливості експансії на простори Передньої Азії, що лежить безпосередньо за Кавказом. Цей простір є певеходовою країною поміж Малою Азією на заході, Іраном і Перським заливом на сході, Східньою Европою на півночі, Єгиптом і Арабією — на півдні. На цьому просторі Передньої Азії лежать. Закавказзя, Вірменія, Західній Іран, Месопотамія і Сирія з Палестиною. Початок завоювання Кавказу дав ще похід Петра І, мир 1774 р. дав Росії лінію Кубані і Тереку, а ряд дальших воєн до 1864 р. приніс цілу природню фортецю Кавказу і простори Передньої Азії біля східнього побережжя Чорного моря з Батумом і Баку. Історія загарбання Кавказу — це типова історія фалшивої гри і обманства з боку Росії. Грузія, загрожена Туреччиною та Іраном, звернулася в особі свого царя Юрія XII до російського уряду з пропозицією взяти її в оборону. Про цілковиту ліквідацію державних форм Грузії, не було й мови. Юрій XII, мав залишитись на престолі, але з появою російських військ на території Грузії, цар Олександер І видав маніфест (1801 р.) про прилучення Грузії як інтегральної частини російської імперії і створення з її земель ще одної адміністративної одиниці. »Переяславська угода« повторилася вдруге. І відтоді починається затяжна боротьба і ряд повстань проти Росії. Методами колоніяльної політики російського уряду в Закавказзі були передусім насильна русифікація і поширення православія. Для ще більшої централізації всього апарату підкорено і духовенство та всі церковні маєтки синодові і екзархові — голові православної церкви в грузії, призначеному від російського уряду. Насильне насаджування російського православія викликало спротив у різних формах, включно з відступством від православної віри і вигнанням православних священиків. Значить, насильно запроваджувати православіє в західніх областях України вчився російсько-совєтський уряд на практиці російського царату в Грузії. Закавказьке передпілля використовувала Росія щораз ширше для аґресії на південь. У тій агресії можна розрізнити три головні напрямки. Перший іде на захід, щоб через Малу Азію дійти до Царгороду, другий — на південний захід до Іскендерундської затоки, Сирії і Червоного моря, третій — на південний схід до Перської затоки. Західній напрям через Малу Азію мав основну ціль — перемінити її в російське »маре клявзум«. Утворені в XIX ст. балканські держави — Румунія і Болгарія, — перешкодили Росії оточувати Чорне море з заходу. Тут, у Малій Азії, вона не бачила ніякої поважної перепони на шляху до столиці занепадаючої отоманської держави. Навпаки вірменське питання завжди давало привід вмішуватися.

Одночасно з закріпленням на Закавказзі не переставала Росія провадити перської політики, яку почав ще Петро І. Війна 1826 — 1828 рр. закінчилась для Росії вигідним миром: Персія зреклася тримати фльоту на Каспійському морі і відступила Ерівань і Нахічевань. Від того часу Росія воліла вживати методи мирного втручання, а не воєнного нападу. Використовуючи занепад Персії, вона мирним шляхом поширювала там щораз більше свій вплив. Перська затока, пристань Бендер-Аббас відогравали в цих комбінаціях найбільшу ролю. В той самий час, коли Росія від північного заходу добувала щораз більший вплив у Персії, вона наступала військово щораз далі на східньому березі Каспія. Нарешті дійшла до північних меж Персії, навіть переступила їх. Тут маємо справу з іншим відтинком російського експансивного фронту в Азії. Цей відтинок був і є звернений прямо на Арабське море й Індію. Росія стала єдиним північним сусідом Ірану. Від кінця 80-тих років XIX ст. російські впливи

в Персії завдяки цьому незвичайно зросли. Побудовано шляхи і телеграфічні лінії в глиб Персії, утворено в кожному більшому місті консуляти, філії банків, торговельні доми. Перський уряд брав у Росії позички, гарантував їх митними доходами і погодився навіть брати нові позички тільки в Росії, а також не давати концесій на залізниці ніяким іншим державам. Вже в першому десятиріччі XX ст. російська торгівля з Персією була більша, ніж англійська; російські субвенціональні пароплави ходили по Перській затоці; закавказькі та закаспійські залізниці могли засипати в одну мить північну межу Персії російськими військами.

В цей самий час англійські володіння в північно-західній Індії стали межувати з Середньою Азією з південного сходу. Середня Азія стала ареною боротьби між Росією і Англією. Бухара, Хіва, Ташкент — це не тільки добра база бавовни для російської промисловости, а й важливий ринок для збуту товарів російської промисловости. На заході виступала Росія як хліборобська країна, а на сході — як промислова, шукаючи там сировини і ринку збуту своєї промислової продукції. Але загарбання Середньої Азії мало бути ще й важливим атутом у зовнішній політиці російського уряду. Поразка царгородських плянів у кримській війні примусила Росію шукати можливости натиску на Англію. Уряд Росії поставив війська на границях Індії, щоб домогтися більшої податливости збоку Англії в питанні проток. Не треба й доводити, що ціллю російського імперіялізму від часів Петра І-го була Індія. Цілком відверто висловлювали цей клич російські кола як у пресі й публіцистиці, так і в більших книжкових виданнях. Грозу російської небезпеки для Індії можна найкраще схарактеризувати тим, що ця небезпека тримала ціле століття в напруженні закордонну політику Англії. Коли російські передні відділи зустрілися з Афганцями (1885 р.), що були під протекторатом Англії, виникла була навіть небезпека російсько-англійської війни.

В середині XIX ст. Росія закріпилася вже на постійно в Казахстані. Офіціяльними причинами для дальшої аґресії в глиб Середньої Азії служили звичайно наскоки військових відділів з незайнятих ще, самостійних земель. Так само, як офіційною причиною війни з Фінляндією 1940 р. була інсинуація підготовлюваної аґресії зі сторони маленької Фінляндії на совєтську імперію. Крок за кроком Росія здобувала — Ташкент (1865 р.), Самарканд і Бухару (1868 р.). Хіву і Закаспій (1875 р.) і т. д.; в 1891 — 95 рр. обсадили російські війська більшу частину Паміру, так що тільки дуже маленький відрізок афганської території ділив одноцілу російську імперію від англо-індійської колоніяльної держави.

Усталювались границі Росії і на Далекому Сході, хоч вона дійшла до берегів Тихого океану ще в XVII ст., але не була в силі використати тоді основних своїх здобутків.

Величезні простори, а передусім сталі повстання невдоволених і жахливо експлуатованих народів зводили часто до фікції російську адміністрацію на цих теренах. Щойно в половині XIX ст. уряд організує експедицію на ріку Амур, щоб зайняти прилеглий до неї простір, прибувають туди перші поселенці-селяни, коло гирла Амура будують місто Миколаївськ. Від тоді, власне починається володіння над Далеким Сходом. Росія користає з перемоги західньо-европейських держав над Китаєм і за пекінським договором 1860 р. дістає ті самі привілеї у торговельній ділянці, право консулярної юрисдикції над своїми громадянами і т. д. Крім цього, затверджено за нею територію по лівому березі Амура, Усурійський край і Сахалін. Тепер уже загосподароване запілля в Приамур'ї відкриває Росії широкі можливості для дальшої експансії в західній Китай, східній Туркестан і Монголію. В той самий час (1860) відділ російських моряків зайняв затоку Золотий Ріг, де заснувано Владивосток, — надзвичайно важливу економічно-політичну точку російської держави на Далекому Сході.

Кінець XIX ст. усталює остаточно кордони російської імперії (коли не брати до уваги дрібних просувань). Усталюються суперечності інтересів з іншими світовими потугами і визначаються вузлові точки конфліктів, що зрештою привели до вибуху першої світової війни. Вузлові точки залишилися, властиво, ті самі, але змінилися партнери. На Далекому Сході новим суперником стала Японія, що в переможній війні 1904 — 1905 відібрала південну частину Сахаліну, південно-манджурську залізницю і фактичне володіння південною Манджурією, Ляодунський півострів з Порт-Артуром. Крім того, примусила Японія російський уряд признати Корею за сферу впливів Японії. Після цієї поразки Росія знову звернула свою увагу на Близький Схід, де застала цілковито змінену ситуацію: вже не Англія була тут її найближчим конкурентом у питаннях проток, а Австрія і Німеччина. Австрія прямувала до промощення собі вільного шляху аж до Салонік і поширила свої економічні взаємини по цілих Балканах. Впливи Німеччини в Туреччині значно зросли і Німеччина готувалася використати концесію на будову т. зв. Багдадської залізниці. І знову балканські народи стали мечем у руках конкуруючих імперіялізмів, обидві балканські війни (1912—13) загострили ситуацію до такої міри, що війна 1914 р. стала неминучою. Росія вступила в цю війну по стороні свого давнього суперника — Англії. Поліпшення англо-російських відносин диктувалось й інтересами англійського імперіялізму. Ще недавно до самої російсько-японської війни Англія вбачала в Росії свого найбільш небезпечного ворога в Азії.

Тепер ця точка погляду застаріла. Поразка Росії в російсько-японській війні повела до дальшого упадку міжнароднього престижу російського уряду, що почався, як відомо, ще з кримської війни. Серед англійських політиків остаточно усталилося переконання, що головною небезпекою для Англії є вже не Росія, а Німеччина.

Щоб гаразд зорієнтуватись, чи справді совєтська Росія продовжує нитки зовнішньої політики царської Росії, треба переглянути, які завдання до виконання залишив царат з останнього часу своєї діяльности, — з першої світової війни. Тобто треба визначити:

1) Імперіялістичні цілі, які плянував осягнути царат по виграній війні;

2) Який був фактичний стан російських державних кордонів по всіх повоєнних мирових договорах і яке її становище в міжнародньому житті.

В загальних плянах поділу територіяльної здобичі, зараз після вибуху війни, Росії призначали: нижню течію р. Неман, Познань, Шлезьк і Галичину та, крім цього, гарантію вільного проходу через протоки. Прямих домагань на турецьку територію Росія в цей час ще не висувала. В дальшому розгортанні воєнних дій Антанта заговорила про протоки, тим більше, що після переходу Туреччини на бік Німеччини поставлено питання про »турецьку спадщину« і поділ її земель між союзниками. На початку 1915 р. досягнуто угоди, згідно з якою Константинополь, протоки і Мраморне море, переходили до Росії. Ця угода означала відмовлення Англії і Франції від опору домаганням Росії стати середземноморською державою. Успіхи російських військ на кавказькому і перському фронтах приневолили союзників піти ще далі і договоритися про поділ азійської Туреччини. 1916 р. нова угода признавала, крім вище обіцяних їй територій навкруги Константинополя і проток, — Велику Вірменію, куди входили: Ерзерум, Трапезунд, Ван, Бітліс, Урмія і Курдистан. Росії була також обіцяна значна смуга чорноморського побережжя на захід від Трапезунда з чисто турецьким населенням, границь якої царський уряд ще не наважувався точно визначити. На Далекому Сході заміряла використати послаблення Китаю і зміцнити там свої позиції. В той час Китай опановувала дедалі більше Японія, що була в вигідному становищі, бо сили її суперників зв'язувала війна в Европі. Отже, після виставлення Японією т. зв. »21« вимог Китаєві Росія мала намір добитися продовження терміну оренди смуги відчуження Китайсько-Східньої залізниці в Манджурії на 99 років і розширення, на зразок »21« вимог, своїх прав в Північному Китаї.

Такі були імперіялістичні цілі Росії в першу світову війну, а остаточно, по всіх мирових договорах, большевицька Росія була відкинена навіть з довоєнних позицій царської Росії. Її територіяльні втрати обіймали передусім землі, на яких постали самостійні держави: Фінляндія, Естонія, Латвія, Литва. Отже цілий дорібок прямувань до володіння Прибалтикою пропав даремно, Петербург-Ленінград знаходився знову на віддалі одного гарматного пострілу від ворожих границь. Відійшла частина польських і частина українських та білоруських земель і »собирательства русских земель« залишилися з неповним складом спадщинної »отчини«. Румунія забрала Басарабію, а в балканських державах, отій російський базі до наступу на протоки, — установилися економічні і політичні впливи Франції і Англії. На Далекому Сході, на місце послабленого Китаю, появилася відроджена, зміцнена Японія, що стала на дорозі Російського імперіялізму і в Манджурії, і в Кореї, і в Північному Китаї, взагалі на всіх російських далекосхідніх шляхах. По першій світовій війні Росія зійшла з міжнароднього життя як великодержава.

Революція 1917 р. розвалила тільки царат, та не знищила ні централізму, ні імперіялізму, які, здається, споконвіку є міродайним елементом психіки й державної думки кожної великоруської верхівки. Вже перший революційний уряд Росії був строго централістичний і виразно приймав за свої всі давні імперіялістичні кличі царської Росії.

Ще більше централістичним був і є большевицький уряд революційної Росії. Його боротьба проти самостійности України тривала довгі роки, його імперіялістичні прямування, хоч цілком інакше забарвлені і формульовані, як такі ж прямування царської Росії, йдуть давніми, второваними шляхами і напрямками . Після жовтневої революції від большевиків залунав один клич: мир, мир за всяку ціну. Большевикам треба було передусім ліквідувати зовнішні фронти, щоб упорядкувати внутрішній хаос і розправитись зі всіма самостійницькими рухами, що будували свої національні держави на руїнах російської імперії. Бо хоч у Москві сидів революційний уряд, що проголошував право народів на самовизначення, однак дивним дивом уважав всі землі царської Росії за свою спадщину — »отчину«, тому першим обов'язком ставив перешкоди відірванню України, Кубані, Грузії, Вірменії, Казахстану і т. д. від РСФСР. Большевики не визнавали версальського договору і тим самим включили себе в число т. зв. ревізіоністичних держав, покривджених територіяльно, бо ж большевикам відібрали частину надбань російських царів.

У порівнянні з державами Антанти, Совєти добилися остаточного миру сильно послаблені, і це визначало їхню тактику в зовнішній політиці. Відносно західньо-европейських держав, що опинились під економічно-політичним впливом Антанти, вони зайняли позицію принципового революційного робітничого уряду, що усвідомлює своє капіталістичне оточення, і якщо навіть засідає за

спільним столом з представниками капіталістичних держав, то хіба щоб поговорити про мир, загальне розброєння, але ні в якому разі не про які-небудь територіяльні претенсії чи поділ сфери впливів. Большевицька дипломатія, непідперта відповідними військовими силами і економічними ресурсами, мовчала про ті справи. Вона добивається тільки того, що в 1922 р. починається ряд торговельних договорів між нею і европейськими державами, а починаючи від 1924 р. — визнання де-юре совєтського уряду.

Зате іншу ролю заграли совєти перед напівколоніяльними народами Азії (Туреччина, Персія, Афґаністан, Монгольська Нар. Республіка.) Тут Росія виступила як опікунка покою і сучасним капіталістичним імперіялізмом, що поневолює слабші народи. Совєти відразу в 1917 р. видали звернення до всіх трудящих мусульман Росії і Сходу і тим пропаґандивним демагогічним маневром задумали змінити своє становище у вищезгаданих державах, у противагу фінансовим і політичним впливам Англії і Франції. Большевики реклямували себе як борців за самостійність колоніяльних народів, вдавили противників таємних дипломатичних договорів. Вони анулювали всі привілейовані договори царату з тими державами як вимушені і односторонньо корисні, а заключили нові, в яких обидва партнери мали стояти на рівних позиціях. У договорі з Китаєм у 1924 р. говорилося про «рівність, взаємність і справедливість«, совєти зреклися спеціяльних прав і привілеїв, консулярної юрисдикції, але в той же час посилювали комуністичний рух у Китаю і, користаючи з розгорнутої комуністичної революції, встрявали у внутрішні китайські справи.

На заході, в Европі, совєтська офіційна дипломатія притяла імперіялістичні пазурі, але зате неофіційна експозитура — комінтерн — працював у всіх краях тим жвавіше. Вже не раз так бувало в історії Росії. Коли по Кримській війні не стало сили голосно заговорити про протоки, тим голосніше лунали кличі панславізму на Балканах. Комінтерн переслідував тактику строгого принципіялізму, чистоту комуністичної лінії, поставлення компартії на другій стороні бар'єру від усіх »опортуністичних« соціялізмів. Діставши таким чином вироблені партійні кадри — вийшов з дотеперішньої ізоляції і, згідно з постановами VII Конґресу Комінтерну в 1935 р., приступив до організування »Єдиного робітничого фронту«, тобто »фронтів усіх поступових демократів« — з керівним комуністичним ядром. Одночасно, після кількох п'ятилеток, виходить з ізоляції й офіційна совєтська дипломатія. В 1934 р. СССР вступає в Лігу Націй, укладає низку умов про неаґресію і взаємну допомогу та активізується в міжнародньому дипломатичному житті. У внутрішньому совєтському житті проходили також великі зміни.

Але »якобінізм« російської революції не міг тривати вічно, як такий же у Франції, і згодом починає визирати обличчя давньої російської нації, зі всіма конечними змінами в світогляді, перегрупованні провідних верств і т. д. В результаті, з вибухом другої світової війни 1939 р., появляється Совєтська Росія, як чистокровна імперіялістична держава, що підняла всі нитки російської царської зовнішньої політики і на давніх випадових базах поновила аґресію, щоб завершити завдання, які в спадщину залишив їй царат; завжди першим обов'язком наступників було — виконати імперіялістичні заповіти попередників.

Почнемо від Прибалтики. По першій світовій війні Совєтська Росія залишилася з маленьким кусником Балтійського побережжя, а Ленінград — без достатнього стратеґічного забезпечення. Большевики пам'ятають вказівки Петра І-го, що Петербург мусить бути забезпечений від Лібави по Торнео і тому сталася російсько-фінляндська війна 1940 р. Миролюбна соціялістична держава напала на Фінляндію, щоб здобути запілля для свого виходу в Балтійське море. І що ж з того,, що офіційно большевики проголошували, наче б то ліліпут-Фінляндія мала аґресивні наміри проти ґіганта — СССР (формулка для виправдання російської аґресії мала бути винайдена). Дальшим кроком було прилучення Литви, Латвії і Естонії у формі союзних республік (це ж давні російські, ще царатом заграбані землі). На анексію Фінляндії 1945 р. не вдалося совєтсько-російській дипломатії осягнути згоди світових великодержав, але залишено її Росії як сферу впливів, тобто— дано свободу встрявати у внутрішні фінляндські справи. Запілля Ленінградові від Лібави по Торнео большевики запевнили.

Друга справа — це розпочате ще царем Іваном III »собирание русских земель«. В 1939 р. за невтралітет Совєтів у війні між Німеччиною і західніми державами заплатив Гітлер большевикам дозволом на заграбання всіх українських і білоруських земель. »Коли стався розвал польської держави, Польща стала зручним полем до всяких випадковостей і несподіванок, які могли створити загрозу для СССР. Щоб відвернути можливість таких подій, а також взяти під захист єдинокровних братів-українців і білорусів, яких збанкротований польський уряд кинув на волю випадків, червона армія, за розпорядженням совєтського уряду, 17 вересня 1939 р. перейшла польський кордон і визволила Західню Україну і Західню Білорусь«. (Політ. Словник 1940 р., ст. 222). Це знову формулка: з історії знаємо, що московські царі вже не раз визволяли єдинокровних українців і белорусів, а цариця Катерина II »порядкувала« справи розхитаної Польщі аж до цілковитого її поділу між сусідніми імперіялістами, очевидно завжди обороняючи дисидентів і загрожену Тортовицьку конфеде-

рацію. Тепер привезений з Москви польський уряд з Осубкою-Моравським. За поміч у розгромленні Німеччини зажадала Росія, між іншим, зах. Білорусі, західньо-українських земель, Закарпаття, Буковини і Басарабії. І от вперше в історії Росії московські володарі виконали заповіт Івана III-го; уся спадщина, »отчина« великих московських князів зібралася довкруги московського престола. Незвичайно знаменним є факт, що в Басарабії святкували 1945 року 1555 роковини здобуття фортеці Ізмаїл царським генералом Суворовим.

Від часів досягу берегів Чорного моря — питання проток, а в зв'язку з цим Туреччина і балканське питання не сходило з порядку денного в російській зовнішній політиці. Нині Совети усадовилися добре на Балканах (Румунія, Болгарія, Югославія, Албанія) і при допомозі ще досі не виведених окупаційних військ правлять цими псевдо-самостійними державами. Першу скрипку грає Югославія, як колись за Миколи 1-го Сербія, і організує слов'янські союзи, як інструмент московської політики, подібної союзові балканських слов'ян з 60-их років минулого століття. Большевики додали до старих царських кличів панславізму, — православної едности — ще й демократію, але так самісінько підготовляють собі базу до проток з заходу. На Балканах ще тільки одна Греція не грає в унісок з московською оркестрою і звідси така напружена дипломатична боротьба з Англією за створення в Греції прихильного уряду. Однак на шляху до Середземного моря стояла Росії кілька століть найбільшою перешкодою Туреччина і на неї спрямований весь концентричний наступ на цьому відтинкові російської зовнішньої політики. Насамперед советська преса визнала Туреччину фашистівською державою і повела гостру кампанію проти неї. Після того советська дипломатія пустила в рух таємну машинерію і почався всесвітній рух за »визволення турецької Вірменії«. В листопаді 1945 р. утворюється »Комітет поступових американців«, ціллю якого було підтримувати вимоги вірменського народу про приєднання частини вірменських підтурецьких земель до советської Вірменії. »Доля вірменського народу нерозривно зв'язана з Советським Союзом«, — говориться у відозві того Комітету. »Вірменська Національна Рада Америки« висилає меморандум Труменові, Етлі і Сталінові з тими ж самими заявами (грудень 1945 р.), а подібні вірменські національні ради Єгипту і Ливану домагаються від Генеральної Асамблеї »з'єдинення вірменського народу«, очевидно, під крилами Советів. Та найцікавішим документом цієї кампанії є лист двох професорів (»Рад. Україна«, 21.12. 1945 р.) »про їхні законні вимоги до Туреччини«. Ці два людці домагаються для Советів (офіційно для Советської Грузії) докладно тих самих теренів, що їх обіцяла Франція і Англія цареві Миколі II-му по переможній першій світовій війні при поділі спадщини переможеної Туреччини. Тоді Антанта дала свою згоду на перетворення царської Росії в Середземноморську державу і тепер — Советська Росія консеквентно домагається цього самого, себто поділу Туреччини; що більше: вона йде далі царських плянів, хоче вже колонії над Середземним морем — Триполітанії.

Не менш пожвавлений рух відбувається на Перському шляху Петра I до Індії. Досягнення царату на цьому відтинку були вже досить великі. В 1907 р. складено в. Петербурзі російсько-англійську умову. Він поділив Персію на три смуги. Північна, — найбільша, — мала лишитись російською сферою інтересів, південно-східня — сферою впливів Англії. Решта Персії мала становити невтральну смугу. Ця умова поклала, щоправда, експансії Росії теоретичні границі, та практично тій експансії сильно помогла. Всі багатші перські провінції підпали під безпосередній вплив Росії, російські війська могли безпосереньо посунутися до перської границі, ба: і до нутра самої Персії і тут гарнізонувати; російська торгівля вже коло 1908 — 1909 рр. — перевищувала англійську більше як у двічі. Перша світова війна і російська революція цей розвиток подій спинила, але друга світова війна дала можливість большевицькій Росії почати наступ наново. Користаючи з введення під час війни російських військ до північного Ірану, себто — давньої царської сфери впливів, Совети, — по закінченні воєнних дій, — не думали виводити своїх частин: вони вперлися на суперечках між населенням північного Ірану — Азербайджанцями і Тегераном і за допомогою азербайджанської демократичної партії розпочали організацію спротиву Тегеранові. В листопаді 1945 р. дійшло до скликання Всенародніх Зборів, виборів до парляменту і створення національного уряду Азербайджану. При тому всьому офіційна советська дипломатія проголошувала строгий невтралітет. Ця советсько-перська політика викликала занепокоєння в Англії і в Америці, що привело до відомих подій на Раді Безпеки. Остаточно вилізло шило з мішка: 4 квітня 1946 р. складено советсько-іранську умову і виявилось, що мова йшла про створення нафтового іpaнсько-советського товариства, терени якого обіймали б частину північного Ірану, себто більш-менш терени російських впливів з 1907 року.

На Далекому Сході, по капітуляції Японії, большевики уважно стежать за тим, щоб їх інтереси не зазнали шкоди. В першу чергу дістали вони південну частину Сахаліну на тій підставі, що колись він належав царській Росії; в Кореї — спільно з Американцями »помагають« створити демократичний уряд (читай: собі сприяльний уряд), бо за Кореєю билася колись Росія з Японією і вважала її

майбутнім тереном своєї експансії, В північному Китаї і в Манджурії Совети гостро конкурують з американцями, бо на тих теренах царат ще в XIX ст. промостив шляхи російському імперіялізмові. Байдуже, що це самі китайці просять російські війська залишитися; ми ж знаємо, що протягом всієї історії російського імперіялізму від Івана III-го до Сталіна, вони завжди знаходили таких, що запрошували їх »прийти«, »помогти«, »залишитись«, »взяти під опіку« і т. д.

Могло б здаватися, що перша соціялістична держава робітників і селян повинна піти новими шляхами, — чи то організуючи бльоки найбільш передових демократичних ідейно-близьких держав, чи то бльоки малих держав, що стають предметом зазіхань капіталістичних імперіялізмів. Тим часом бачимо щось зовсім протилежне: СССР в союзі з двома найсильнішими капіталістичними державами світу, — Англією та Америкою. Отже — союз сили і спільних великодержавницьких інтересів, а не союз ідеї чи робітничих інтересів. Росія і по большевицькій революції не змогла і далі свідомо не хоче відмовитись від второваних шляхів і методів російського імперіялізму, шляхів, що їх визначили — географічне положення і вікові традиції російської державности. Большевицькі вельможі однаково, як колись царі, примушують російський нарід поневолювати інші народи і виростати їхнім коштом на світову потугу.

Не інтернаціональна, не робітнича, не миролюбна є зовнішня політика Союза Советських Соціялістичних Республік, а російська, великодержавна, загарбницька.

М. М.

Криза чи крах?

Сучасний світовий соціялізм матеріялістичної доктрини зайшов у глухий кут. Питання стоїть так: чи соціялізм — це дві форми одного змісту (скажім, еволюційна і революційна), чи це дві категорії цілком різні і антагоністичні, цебто категорії, що одна одну взаємно виключають?

Для нас це вже не проблема, бо ми дивимося і на соціялізм і на комунізм, що спираються на матеріялістичну історично-філософську систему, яку зформулював Карл Маркс, як на дві галузки однієї речі — догматичну і емпіричну, абсолютну і релятивну, ортодоксальну і еклектичну.

Світові катастрофи, що кривавлять людство, перед еклектичною галузкою світового матеріялістичного соціялізму поставили питання: що він таке і яка його роля в сучасному світі?

Карл Кавтський, викладаючи »основи марксизму«, визначав поняття соціялізму як першу фазу ідеального суспільства, в якій, »кожен дістане відповідно до своєї праці«. Другу фазу, вищу, в якій »кожен працюватиме по спроможності і діставатиме по потребі« — визначив як фазу комунізму.

Отже теоретики марксизму визначають соціялізм і комунізм як такі, що означають дві відміни в послідовному розвитку суспільної структури на засадах матеріялістичної теорії розвитку суспільства.

Тут треба зазначити, що про цю другу фазу ідеального суспільного ладу, коли »кожен працюватиме по спроможності і діставатиме по потребі«, цебто про фазу комунізму, К. Кавтський висловився так: »Мабуть, про неї навряд чи можна мріяти як про щось більше, ніж благочистиве побажанн«.

Цією фразою К. Кавтський, власне, припечатав всю псевдонауковість марксизму, бо заперечив нею ортодоксальність марксистських догм. Цим самим, не хотячи навіть того, К. Кавтський ствердив непорушність соціяльної догми: »в поті лиця добуватимеш хліб свій« — як категорії вічної і недискусійної.

В формулі розподілу наслідків людської праці »по потребі« (без еквіваленту праці) і є, власне, найбільший злочин матеріялістичної філософії проти людства, бо:

а) прийнявши догму »в поті лиця добуватимеш хліб свій«, всі категорії суспільних відносин виходять зі змагання за найвищі наслідки людської праці — і **праця є домінантою соціяльної організації,**

б) ставши на позицію розподілу наслідків праці »по потребі«, суспільні відносини переходять на боротьбу за розподіл — і розподіл **стає домінантою соціяльної організації,** а не праця.

Український нарід давно збагнув суть матеріялістичного світогляду і своє ставлення до нього виявив у славнозвісній баляді: »Коли б я був полтавський сотник, — багато дечого зробив... на деревах росли б ковбаси, а листя було б із блинців...« і т. д.

Догма »в поті лиця добуватимеш хліб свій« перед людиною утверджує **працю,** як категорію **вічну, непорушну.**

Фантом »по потребі породжує ілюзію одержання »хліба« неспівмірно до праці, цебто

протиставиться догмі »поту« — і цим зводить людину до тваринноподібної.

Формула »кожен дістане відповідно до своєї праці« матеріялістичним соціялізмом прийнята не як викривлений перифраз »добування хліба в поті лиця«, а як фаза переходу до »розподілу по потребі«, цебто вона нічого спільного не має з істиною »добувати... в поті лиця«.

Всі види соціялізму, що прагнули до застосування формули »по потребі«, постали з бунту проти істини »добування хліба в поті лиця«.

І не опортунізм Кавтського, не реформізм еволюційного соціялізму, не економізм чи інші опортуністичні відхилення від догматично-ортодоксального соціялізму (марксизму) визначили вплив соціялізму на розвиток суспільних відносин і довели до того, що є, а леґенда »розподілу по потребі«, у яку **не вірили** всі еволюціоністи, економісти і т. д., хоч і переконували вірити маси, підкопуючи і вириваючи у них віру-догму »добування в поті лиця хліба свого«.

Матеріялістичний соціялізм і, на тій підставі, соціялістичний демократизм промостили шлях до **соціяльних** тоталітаризмів (большевизм, націонал-соціялізм і фашизм).

Цей соціялістичний демократизм матеріялістичного світу був, є і буде об'єктивно предтечею всякого тоталітаризму і маразму, що полонить світ.

Ми поставили питання: криза чи крах? відповідаємо на це: **крах,** бо кризу може мати (і видужати чи вмерти) лише самовистачальний організм, а не паразитуючий на ньому струп. Зі смертю організму вмирають і бактерії струпа. З видужанням організму — зникає і струп.

Всі види реформістського, еволюційного соціялізму є опортуністичні струпи на тілі ортодоксального марксизму, бо »царство свободи«, де буде »по потребі, в марксизмі є вивершення всієї будови. Немає цього вершка — немає »наукового« соціялізму.

І саме тепер, віднедавна, соціялісти всіх мастей від цього вершка, завершення — відсахуються.

Ортодоксальний марксизм (і матеріялізм) нині є мертвий труп, хоч і існують продукти його розкладу (СССР). Вмер і струп на тілі ортодоксального марксизму — реформістський еволюційний соціялізм. І тому вмираючі бактерії цього струпного соціялізму, не відчуваючи вже припливу живої крови марксистського матеріялізму (бо замість неї гноїться сукровиця тоталітаризму), силкуються перебратися на інші, чужородні соціялізмові тіла, ще не заражені розкладом матеріялізму, щоб на якийсь час угніздитися.

Оцей процес шукання і є проблематикою еволюційного матеріялістичного соціялізму всього світу.

»Социалистический вестник«, орган російської соціял-демократичної робітничої партії (т. зв. меньшевики), в ч. 9 за 1946 р. у статті »Соціялізм і комунізм« пише:

»Антагонизм — **»Общество-личность«** невозможен по существу, ибо **общество й личность—два аспекта одного—человечности...«.**

Ми в усій творчості Карла Маркса не знайдемо ані разу вжитого слова **»человечность«** (»людяність«), хіба що він(К. Маркс) вживає його в лапках, бо це термін з понять антиподних до соціялізму. Що цей реверанс **»человечности«** в соціялістичній фразеології має значити, читаємо далі:

»... Социализм не идеальный муравейник, а идеальное общество — в этом вся суть...«.

Автор цих рядків чудово розуміє, що в Карла Маркса, в усій його концепції, ці речі викладені »трішечки« інакше, але продовжує далі:

»Коллективізація (»национализация«, коммунизация« і т. д.) всего (торговли, земли, индустрии, быта, религии) создает идеальный коммунизм — человеческое подобие муравейника. Создать социализм — идеальное человеческое общежитие — можно только обратным процессом, интегральной **деколлективизацией** (персонализацией) всего, чем живет человек, внесением во все сферы его активности — до торговли и промышленности включительно — начал личности, т. е. ответственного і самоценного **»я«.** Между коммунизмом и социализмом .тут пролегла непроходимая, »метафизическая«, хочеться сказать, грань...« (підкреслення в ориґіналі).

Матеріялістична філософія (марксівська доктрина) про суспільний характер виробництва, вартість, надвартість (момент експлуатації) і клясову боротьбу з невідмінним ідеалом усуспільнення засобів виробництва, — аж ніяк не у згоді з тезою наведеної цитати.

А коли ж між соціялізмом і комунізмом залягла »метафизическая« грань? Коли соціял-домократизм об'єктивно не творив тоталізму »муравейника«?

Батьківщина і колиска новітнього матеріялістичного соціялізму є Німеччина. Вже на світанку свого народження соціялістична демократія почала об'єктивно творити німецький імперіялістичний тоталітаризм, а саме:

а) Бісмарк, спершись на третій стан і його масову базу — німецьку соціял-демократію, завалив соціяльну базу німецької державної федерації і, замість неї, створив **централізовану імперію;**

б) Руками німецької демократії молодий німецький імперіялізм розгромив в 1871 році Францію;

в) Після 1871 року в імперській Німеччині творилась світова, масова база соціялістичного інтернаціоналу, як інструмент тоталітарного імперіяльного капіталізму;

г) Після розгрому Німеччини в 1914—1918 Ваймарська соіял-демократія ґрунтовно пі-

дірвала залишки всіх соціяльних установ (аграрії, ремесло, селянський стан і т. ін.), які бодай потенціяльно могли реґенерувати соціяльну структуру суспільства в напрямі антитоталітарному і антиімперіялістичному.

Навпаки, соціял-демократія (еволюціоністи) довела країну до стану »муравейника«, в якому бракувало лише матки. Цією маткою став комунізм і націонал-соціялізм — обидва тоталітаризми.

Гільфердінґ так характеризує тоталітарну державу:

«Господарська система Советського Союзу — це **тоталітарне державне господарство,** цебто система, до якої все більше наближається економіка Німеччини та Італії«.

Коментатор Гільфердінґа — В. Ґольденберґ з цього приводу пише ще більш категорично:

»... Что же касается Мусолиниевской Италии, Гитлеровской Германии и Сталинской России, то эти явления отнюдь не разнородные, а вполне однородные, об'единенные именно понятием тоталитарной диктатуры«.

Той же »Соц. Вестник« про походження »тоталитаризма, которое в разных странах, т. е. Италии, Германии и Росии было вовсе не столь различным, как это обычно представляется«, резюмує, що вони є »дети войны и **демократии«** (підкреслення наше — М. М.).

До цих витягів треба додати, що Ваймарська демократія в 1932 — 33 роках передала Німеччину, перед тим приготувавши належно цю передачу, за всіма правилами демократичного голосування — в руки тоталітаризму; байдуже — червоному чи брунатному, бо, як ми бачили, соціялісти між ними різниці не вбачають, вважаючи їх адекватними.

Побічно зауважимо, що теперішнє перебрання керми в Німеччині соціялістичною демократією є теж переходовою стадією тоталістичних сил в Німеччині, прелюдією до майбутньої тоталізації, бо ми не бачимо в цій переходовій стадії розвитку і скріплення сил антиімперіялістичних і антитоталітарних (деколективізації »Я« — в виробництві, соціяльній структурі, автономії і децентралізації управління і економіки і т. ін.). Натомість маємо дані, характеристичні як ґрунтовні підставі евентуального тоталітаризму, як централізація, уніфікація соціяльної структури тощо.

»Европейский социализм вступил в полосу кризиса и поражений. После периода бурного под'ема в первые месяцы по освобождении, французская социалистическая партия пошла на убыль... рабочее правительство Англии переживает сейчас серьезные внутрение затруднения, которые могут превратиться в тяжелый и опасный кризис. А в Италии социалистическая партия, раздираемая внутренними противоречиями, ныне, повидимому, окончательно поставлена перед диллемой — полной капитуляции перед коммунизмом или полного раскола«. (Социалистический Вестник — »О стратегии демократического социализма«.).

Звичайно, тільки соціялістична безпринципність, м'яко кажучи, може поставити в одну ланку европейського соціялізму англійський, французький та італійський соціялізми як речі тотожні. І справді, що соціялістичного з марксівського світогляду має в собі англійська робітнича партія? Вона навіть не має в своїй назві слова »соціялістична«. З її, правда, ініціятиви розпочато націоналізацію — шляхом викупу — англійського банку (Англія досі не мала державного банку), вугільної промисловості і цивільної авіяції.

Але ж не соціялізація, а націоналізація, не експропріяція, а викуп; не тому націоналізують, що ці галузі господарства є »бастіонами капіталістичної експлуатації робітничої кляси«, а тому, що в руках капіталістів вони занепадають (як от вугільна промисловість).

За Англійський Банк заплачено акціонерам 232.848.000 долярів, власникам вугільної промисловости виплачено 658.000.000 долярів і т. д., і т. ін.

Коли дійшло до націоналізації залізної і сталевої промисловости, то її вирішили відкласти, бо »вона, (націоналізація), не служить інтересам робітників, виробництва і споживачів і в теперішньому стані не занепадає, а проґресує«.

Таким чином, англійський »соціялізм« націоналізує ті галузі промисловости, від яких приватний капітал відмовився.

»Вважають, що коли весь плян націоналізації буде здійснений цілком, то близько 80% британського господарства ще лишиться у приватних руках, як мелянхолійно повідомляє той же »Соц. Вестник«.

Коли виключити вугілля, яке в Російській імперії належало чужоземному капіталові перед 1913 роком, то ця імперія (Росія) вже тоді була **фактично** більше **соціялістичною,** ніж плян »соціялізації« сучасної Англії, бо в Росії вже тоді залізниці, державний банк, пошта, телеграф, телефон, лікарні тощо були державними, а муніципальне господарство (міста і земства) ще більше поширювали цю матеріяльну базу, матеріяльне виявлення цього »державного російського імператорського соціялізму«.

Таке матеріяльне висловлення англійських реформ. Після них Англія і надалі лишається більш приватновласницькою країною, ніж будь-яка інша країна в Европі.

Коли Бевін сказав, що англійський соціяліст частіше цитує Святе Письмо, ніж священик, то це була не фраза, а лапідарне висловлення суті джерел англійського соціялізму.

Англійський »соціялізм« націоналізує те, від чого відмовляється приватна ініціятива, яка вже не знаходить приватного стимулу в

виробництві (занепад вугільної промисловости).

Англійський »соціялізм« принципово не має нічого спільного з французьким чи італійським соціялізмом, рушійними силами яких є саме **соціялізація**, створення соціялістичного ладу, як **цілі**, яка в засаді заперечує приватний спосіб виробництва і розподілу.

Англійський »соціялізм« в засаді охороняє, скріплює і удосконалює приватний спосіб виробництва і розподілу, вилучаючи (націоналізуючи) з цього те, що цьому приватному способові виробництва заважає й шкодить.

Французький і італійський соціялізми — »діти війни і соціялістичної демократії« (а не соціяльної гієрархії, як англійський соціялізм) — довели ці країни до моменту, коли їх (ці країни) треба передати **тоталітаризмові** (байдуже якому). Ось чому у Франції та Італії і відбувається процес поляризації сил: **тоталітаризму в наступі** (комунізм) і сил антитоталітарних в обороні (християнський соціялізм чи, властиво, християнська соціяльна концепція в усіх її відмінах).

Опортуністичне болото еклетичного марксівського соціялізму — »все тече, все міняється«, »що було вчора істиною, нині нею не є« — між молотом — **тоталітаризмом** і ковадлом — **силами антитоталітаризму** — з людських мас поляризується перед неминучим зударом молота і ковадла.

Тому соціялізм і анґажує себе про всякий випадок на »інтеґральну деколективізацію і персоналізацію всього життя людського суспільства — аж до торгівлі і промисловости«. Мимоволі асоціюється з націонал-соціялістичною програмою війни проти унівєрмагів для відродження і захисту приватного дрібного торгівця.

Італійська соціялістична партія розкололась — і ліва частина пішла до комуністів. Не нам з цього приводу уболівати, але за рік перед тим італійська соціялістична партія виконала свою ролю передачі країни в руки комуністичному тоталітаризмові, коли своїми голосами в **спільному фронті з комуністами скасувала** династію Савоїв більшістю лише одного мільйона голосів з 21 з чимось мільйонів виборців. **І ця більшість була в руках соціялістів.**

В італійській республіці комуністи опанують ситуацію швидко, в усякому разі **корона,** як основна перешкода до цього, повалена. І повалена руками соціялістів.

Годі говорити про соціялістичні партії менших країн. Ось, наприклад, як маніфестує себе Польська Партія Соціялістична устами свого підпільного польського парляменту в відозві від 1.7. 1945 року. Розпускаючи цей парлямент під советською окупацією, вона висловлює надію, вбачає можливість, побажаність і конечність погодження з Росією через знесення окупації і привернення цілости Польщі«, цебто скасування відлучення від неї Львова і Вільна, але тут же отямившись, що не личить соціялістові бути імперіялістом, белькоче про »повне рівноправство для національних меншин!« Понад 7 мільйонів українців мають 20-річний досвід »рівноправности« в »соціялістичній«, ППС-івського зразка, Польщі.

»Звільніть Польщу і віддайте Львуф і Вільно«, бо »Воююча Польща заявляє, що вона не збирається викликати війну між демократами заходу і СССР« (остання фраза з тієї ж відозви).

Жалюгідний соціял-імперіялістичний підголосок: оддайце Львуф і Вільно і нех жиє велька Росія — СССР!«.

Це проклямація однієї з соціялістичних партій, духовні отці якої зі світового інтернаціоналу проголошують СССР »бастіоном світового тоталітаризму, найбільшим ворогом соціялістів всього світу«.

Поминаємо демократичних соціялістів Чехо-Словацької республіки, такого ж типу духовної і ідеологічної деґрадації, як і ППС.

Матеріялістичний соціялізм зародився і розвивався як експозитура фінансового капіталу. Він виконував (і виконує) функцію руйнування соціяльної структури суспільства для перетворення його (суспільства) в **рівних** роботівкомах для »муравейника« фінансового капіталу. Пролетаризоване суспільство в боротьбі з цією перспективою кинулось на фікцію »Пролетарі всіх країн, єднайтеся!« і попало в клищі тоталітаризмів, від яких так відхрещуються тепер соціялісти всіх мастей.

Тут-же ніякі »констуктивні« ідеї соціялістів- марксистів про інтеґральну деколективізацію і персоналізацію суспільної структури і економіки не поможуть.

»Деколективізація і персоналізація« людства і людського »Я« відбувається і завершиться не в полатаній марксо-матеріялістичній дурійці »кожному по потребі«, а на основі реґенерації соціяльної структури суспільства, в якому кожний »в поті лиця добуватиме хліб свій«.

Вище ми солідаризувались із соціялістами в визначенні тоталітаризмів як »дітей війни і соціяльної демократії«, але це не значить, що ми погоджуємося з соціялістами в визначенні всіх трьох тоталітаризмів, як якісно, в засаді однакових генетично. Навпаки — італійський фашизм та німецький націонал-соціялізм і російський комунізм — речі в засаді різні, бо німецький націонал-соціялізм, а особливо італійський фашизм, є формації, які в основу соціяльної структури поклали »деколективізацію« суспільства перед непереможним наступом соціял-демократичної колективізації, яка на сході завершилась збудуванням« соціялізму на одній шостій частині земної кулі«.

Треба при цьому нагадати, що соціялісти всього світу вважали італійський корпоратизм **соціяльною реакційною** структурою, а

советський соціялізм **проґресивною** суспільною організацією.

Італійський корпоратизм був соціяльною антитезою російському комунізмові (навіть календарно).

Німецький націонал-соціялізм — це було погіршене видання італійського корпоратизму.

Англійська робітнича партія від всемогутньої влади фінансового капіталу і **колективізації** соціяльної структури, в зв'язку з цим, захищається не соціялізацією економіки, а націоналізацією загрожених дільниць.

Соціялізація (і соціялізм) — це зброя наступу фінансового капіталу на клясову, станову, приватницьку, індивідуалістичну соціяльну структуру, а націоналізація — це зброя оборони індивіда, як **суб'єкта** соціяльної структури, перед перетворенням його (індивіда), в комаху соціялістичного »муравейника«, від якого так сахаються сучасні соціялісти.

Нас зокрема тому, власне, і не дивує та зоологічна ненависть і злоба К. Маркса до соціяльної організації і збірної духовости англійського світу. Він (К. Маркс) розумів і відчував, що англійська суспільна організація є живим запереченням всієї марксистської матеріялістичної наукоподібної доктрини ненависти і злоби.

Італійський фашизм був для італійської нації тим же, що й соціялізм англійської робітничої партії для англійської нації. Ці риси органічної єдности англійського »соціялізму«, італійського фашизму і німецького націонал-соціялізму в **соціяльному аспекті** є безперечними. Це боротьба проти марсівського соціялізму, аґентури фінансового капіталу (тоталітаризм фактичний) і проти державного соціялізму (тоталітаризм фактичний і правний).

Що італійський корпоратизм і німецький націонал-соціялізм послуговувались при тому методами тоталітарними, то об'єктивно в них не було іншого виходу, бо проти московського тоталітарізму, що розкрадав ці держави зсередини, боротьба іншими засобами була б нереальна.

Тому тоталітаризм італійський, німецький і советський породили »війна і соціялістична демократія«, байдуже, чи діяли вони (тоталітаризми) матодами тоталітарними — однаковими — чи ні, але генетично італійський фашизм і німецький націонал-соціялізм є формаціями протилежними, антиподними советському комунізмові.

Повоєнною і бульварною пропаґандою тепер посилено затушковуються справжні причини і спонуки минулої воєнної катастрофи, приховуюься спревжні винуватці війни, чим і дезорієнтується людство в цих питаннях, обеззброюється для того, щоб незабаром кинути його в нову війну.

І справді, нині світ »залізною завісою« поділився на дві частини — західньої демократії і східньої »найдемократичнішої демократії«, яку соціялістичний світ іменує таким же **тоталітаристичним** світом, як і повалені в війні тоталітаризми.

А хто ж тоді проти кого воював: демократія проти тоталітаризму чи тоталітаризм проти демократії?

Вище ми зазначали, що англійський соціялізм дуже недалекий **соціяльно** від італійського корпоратизму. Як же так сталося, що англійський соціялізм спільно зі своїм антиподом — комуністичним тоталітаризмом — поборював рідного брата в соціяльній ідеї — італійський корпоратизм?

На жаль, ми не знаємо, як на ці питання відповідають соціялісти тепер, коли ще не розвіявся дим на румовищах Европи від англо-американських і німецьких бомб.

Соціяльна структура італійського фашизму і німецького націонал-соціялізму так швидко стабілізувала соціяльно-економічну структуру суспільства і піднесла стан продуктивних сил, що оновлену і впорядковану соціяльно-економічну структуру **вже** міг використати **німецький** і **італійський імперіялізм.**

Не до речі тут розбирати, хто правий, а хто винуватий в тій **імперіялістичній** війні, нас це в даному разі не цікавить, хто **обороняв імперію, а хто хотів** відвоювати чи завоювати **імперію:** нам досить константувати два факти:

а) Минула війна від початку і до кінця була імперіялістична і в ім'я імперіялістичних цілей (чи в обороні чи в наступі),

б) Італійський фашизм і німецький націонал-соціялізм за короткий час стабілізували і відродили соціяльну організацію і стан продуктивних сил своїх держав до такого рівня, що в руки своїх імперіялізмів дали матеріяльні засоби страшної пробоєвої сили, неспівмірної з силами противників, чим вони щодо **соціяльної** організації, реально довели свою перевагу над соціяльними структурами своїх противників.

Англійська націоналізаційна політика робітничої партії — не застосування на практиці марксівського соціялізму, як це намагаються проклямувати соціялісти всіх мастей, а модернізація соціяльно-виробничої структури держави — в наслідок минулої війни із перейняттям досвіду в цій справі від німецького націонал-соціялізму та італійського корпоратизму.

Англійці переймають досвід в галузі **соціяльно-економічний** від своїх вчорашніх противників, а не від своїх вчорашніх (і сьогоднішніх) **політичних** союзників (СССР).

Міжнароднія політика не знає сентиментів: соціяльно-економічна структура націонал-соціялістичної Німеччини робила імперіялізм Німеччини страшнішим, ніж комуністичний тоталітаризм Москви, а тому Німеч-

чина — ворог, а Москва — друг, зі всіма з цього наслідками.

Коли Москва опанує Европу, то стане ворогом Англії.

Досвід останньої світової війни і, в зв'язку з нею, світової політики нас вчить, власне, ще раз підкреслює споконвічну істину, що соціяльна, соціялістична, гуманістична, вселюдська (в сенсі соціяльно-політичному) проблематика, з усіма урочистими проклямаціями і деклямаціями включно, є об'єктом, а не суб'єктом міжнародніх відносин і міжнародньої політики.

Тому інтернаціональний соціялізм всіх відтінків був, є і буде інструментом- засобсм в руках імперіяльних експансій, скерованих на поневолення **теж соціяльних** формацій — націй.

В останню імперіялістичну війну включилась зі своїми окремими, антиімперіялістичними цілями, друга сила — сила **національно** поневолених народів як рівновартісний, еквівалентний партнер своїм спрямованням цілком протиставний усім імперіялізмам.

Ця боротьба поневолених народів має **національний** і націоналістичний характер і в основі своїй — антагоністична соціялізмові.

Національна (і частково тоталітарна) Туреччина не дала себе втягнути в війну, франкістська Еспанія теж уникнула цього, Арґентина та інші південно американські держави зберегли невтралітет, ба навіть, я б сказав, без особливого сентименту до аліянтів Ірляндія суворо дотримала невтралітету в самому пеклі війни.

Це і є факт антиімперіялістичної, **національної** політики цих держав і народів. Нехай їх внутрішній соціяльний лад і не є досконалий, але він, цей лад, не кинув мільйони людей в нелюдську бійню в ім'я світової демократії чи соціялізму. В цьому **найвищий сенс** поведінки цих держав і народів **і в пляні реального здійснення моральних вселюдських ідеалів.**

Белгія, Голляндія, Данія, Норвегія, ставши об'єктом нападу, **фактично** пасивно вийшли з війни, так би мовити, **морально** зайняли позицію невтралітету, зберігаючи себе фізично і не творячи навіть так званого пасивного опору. Бельгійці, наприклад, у цій війні навіть не збирались повторити »спротиву відчаю« за зразком 1914 року.

Інакше зробили поневолені народи в Европі з першим пострілом війни: словаки відділились від Чехії, Хорвати — від Сербії, Українці — від Польщі і СССР, мільйони поневолених народів з червоної армії без бою піддались Німеччині (в перші місяці війни до 5 мільйонів) вели відчайдушну боротьбу за національне збереження фіни, латиші, естонці, литовці, поляки.

Заворушився весь мусульманський світ, Індонезія і т. д., і т. ін.

Німецький і японський імперіялізми на цей величезної наснаги вияв фронту національного інтернаціоналу поневолених народів відповіли фікцією »Нової Европи« і »Азію для азіятів«, себто шитою білими нитками дешевою незугарною пропаґандою.

Німецький імперіялізм, спекулюючи на національних прагненнях поневолених народів, лише в Европі впряг у свої дивізії до 2 мільйонів салдат з числа націй, що не мали своїх держав на початок війни або втратили її в наслідок цієї війни.

Поряд із тим з перших днів почалася і успішно розвивалася (та й понині не закінчилася) збройна боротьба поневолених народів проти імперіялізмів німецького і совєтського одночасно в Прибалтиці, Польщі, Білорусі, Україні, Кавказі, Балканах та ін.

Не згадуємо тут про більш віддалені позаевропейські країни.

Перша світова війна 1914 — 1918 року не знала терміну і поняття »партизан«, друга світова війна 1939 — 45 року охопила тільки в Европі величезні терени з сотнями тисяч (коли не мільйонами) партизан, організованих в правильні повстанчі армії, з **централізованим** управлінням, офіцерським вишколом, штабами і підпільними урядами та цивільною адміністрацією державного управління. І це були не соціяльні чи соціялістичні революції, а **національно-визвольні, політичні,** без найменшого соціяльного забарвлення.

В цій війні фронт поневолених народів зазнав найбільших втрат і знищення, але про це байдуже було і є соціялістичному і імперіялістичному світові.

Істотне друге: імперіялістична зброя в руках поневолених народів почала стріляти проти імперіялістів, а **національна боротьба** поневолених народів на полі бою проти імперіялістів забрала десятки і сотні тисяч поляглих з обох сторін та, що найголовніше, **зізвала зсередини імперіялізм,** протиставивши йому **націоналізм.**

Переможці використають (і використовують уже) і силу націоналізму в своїх імперіялістичних цілях: відродження самостійності Кореї, дальша суверенізація домініи комонвелту, шукання компромісів з арабським світом, суверенізація голляндської Індії тощо, — **на периферії.** І одночасно відбувається придушення національних рухів в Европі: ліквідовано Естонію, Латвію, Литву, фактично окуповано Польщу, Румунію, Югославію, ліквідовано самостійність Словаччини, Хорватії, окуповано Болгарію, Угорщину, не кажучи вже про Україну. Білорусь, Кавказькі народи, цебто в **безпосередній сфері імперіялістичної розгри** кожна з перечислених націй нібито має менше даних і прав на самостійне державне існування, ніж, наприклад, египтяни чи індонезійці.

Така логіка імперіялізмів: націоналізм поневолених націй є коляборацією з німецьким

націонал-соціялізмом чи італійським корпоратизмом, як каже бульварна пропаґанда переможного імперіялізму. Ця пропаґанда намагається дискредитувати націоналізм і приховати чиюсь справжню імперіялістичну суть. Адже ж ясно, що алієнти воювали не проти німецького націонал-соціялізму чи італійського корпоратизму, як проти **соціяльно** небезпечної для них структури, а проти німецького та італійського імперіялізму, **що конкурував за право імперіяльної експансії.**

Націоналізм поневолених націй ніколи не був, не є і бути не може співпрацівником імперіялізму, але він використає які завгодно імперіялістичні суперечності і зудари для осягнення своїх національних цілей. І це є найвища політика мораль поневоленого націоналізму, що з морального погляду пристойніша за союз Англії з СССР у минулій війні. Ми нікому моралі читати не збираємося, але відкидаємо »мораль« імперіялізму, яку нам намагаються нав'язати соціялістичні підголоски світових імперіялізмів.

І ми знаємо, що всі наявні і прийдешні імперіялізми шукали »співпраці« з націоналізмами поневолених націй, грали і будуть грати на націоналізмах поневолених і загрожених поневоленням націй в ім'я імперіялістичних цілей, використовуючи націоналізм, як і соціялізм, за інструмент своєї політики.

Але націоналізм і соціялізм — різні речі. Соціялізм є органічно антинаціональний і антинаціоналістичний. Він є інтернаціональний, універсального діяння інструмент, інструмент соціяльного розкладу нації стороннім імперіялізмом для опанування нації зсередини, через інфільтрацію.

Цей інструмент нині перестав бути дійовим.

Націоналізм, в противагу соціялізмові, консолідує **соціяльно** націю і закриває дорогу до неї інтернаціональному соціялізмові — інструментові чужого імперіялізму, чим робить націю **внутрішньо — соціяльно** неприступною перед сторонньою експансією.

Тому імперіялізм використовуватиме націоналізм для поборювання інших імперіялізмів або поневолення інших націоналізмів через отруєння його (націоналізму) вже не соціялізмом, який на націоналізм не впливає, а імперіялізмом.

Горе націоналізмові поневоленої нації, коли він втратить суверенність супроти (ворога чи контраґента) імперіяліста через отруту власного націоналізму імперіялізмом. Цей націоналізм тоді стане квазіімперіялізмом найвідразнішого типу. Наприклад, націоналізм соціялістичної Польщі, який не мислить себе без Львова і Вільна, крім омерзіння і відрази до себе, нічого викликати не може. Він довів Польщу до того, що вона має. Націоналістичні соціялісти Польщі в 1921 році в Ризі підписали другий Андрусівський мир поділу України і цим прирекли на четвертий поділ Польщу. Ще недавно пролита кров сербів за національне визволення з-під турецької імперії, — запаскуджена імперіялістичним захопленням Хорватії, яка теж хоче мати свою державу. Найліберальніша демократія Чехії проституювала себе національним пригніченням словаків і українців і т. д., і т. ін. Як заслужену кару за гріхи своїх квазіімперіялістів, — народи Чехії, Сербії опинились разом з пригніченими словаками, хорватами і українцями за »залізною завісою« (і під сталевим замком, додамо від себе).

Немає чеського, польського, сербського націоналізмів — немає і не буде вільного чеського, польського і сербського народів, доки над цими народами панує соціялістичний демократичний і тому подібні чеські, польські і сербські імперіялізми.

Ці дрібні імперіялістичні підголоски завдають своїм народам нестерпні страждання, а самі є безвідповідальною слухняною експозитурою світових імперіялізмів.

Охорони, Боже, всі націоналізми від аспірацій »братньої« опіки над меншим »темним« братом-сусідом, а український націоналізм від будь-яких братніх опік над Мінськом, наприклад, бо тоді націоналізми з великої непереможної сили визволення і становлення нації-держави на благо свого народу стають іграшкою, слухняним інструментом чужих імперіялізмів проти інтересів свого народу.

Говоримо про це ще й тому, що і в українському націоналізмі маємо факти шукання »світової місії«, »призначення« України — »Україна несе в світ вселюдські ідеали соціялізму«, »Україна — форпост европейської культури на Сході«, »Україна океанічна« і т. д., і т. ін. Такі і подібні маячіння походять з крайнього деґенератизму мислення і духовного рабства »рабів підніжків, грязі **Москви,** варшавського сміття«, з одного боку, і чужої, аґентурної диверсії **ворога** в націоналістичній ідеології.

Національне і світове призначення України полягає в самовизначенні українського народу в своїй Українській Суверенній Соборній Державі на благо української нації, що населює етнографічну територію, без різниці мови, віри тощо.

В цьому найвищий національний і світовий ідеал українського націоналізму.

Тому націоналізм є принциповий ворог світового матеріялістичного соціялізму, бо він демонтує нації соціялістичною брехологією і віддає націю (а з нею і людину) світовим імперіялізмам фінансового капіталу (державного чи приватного — вирішального значення немає).

Тому світовий націоналізм поневолених і загрожених поневоленням націй творить свою соціологію, що виростає з націоналістичної ідеології **індивідуалізації кожної нації в світовому співжитті націй і індивідуалізації людини в соціяльній структурі нації.**

РОМАН РАХМАННИЙ

»Кров і чорнило«

ВІДКРИТИЙ ЛИСТ УКРАЇНЦЯ-ЧИТАЧА ДО УКРАЇНЦЯ-ЖУРНАЛІСТА

Блажен, хто гордо кинув Рідний Край
І з посохом в руці пішов шукати
На чужині незнаний дальній рай,
Куди веде його весна крилата;
Та тричі той блаженний, хто за чай
І хліб теж не схотів себе продати,
Але, минаючи тропу розлук,
Зостався, щоб зазнати хресних мук.

Ю. Клен: »Прокляті роки«

Я — українець — еміґрант.

Три ворожі окупації прожив я в рідному краї, на Україні. Не відставав я від життя — політичного, суспільного, церковного, культурного.

Тепер, в наслідок воєнних дій, викинений за борт нашого корабля-Батьківщини. Як сотні тисяч моїх земляків не повертаюся туди, хоч бажав би ні на мить віддалюватися від Неї. Але й тут, на еміґрації, не хочу відставати від українського життя, точніше — від зусиль українського народу в його змаганні за державу. Відчуваю, що на мені, як на одному з мільйонових членів української нації, тяжать обов'язки. Щодня в еміґраційних буднях натрапляю на все нові проблеми, зв'язані з тими обов'язками. Годі їх розв'язувати нам кожному зокрема. І не сила їх одному поладнати. В українській пресі однак не знаходжу відповіді на ці питання. Зате зустрічаю в ній часто і чимало того, що боляче вражає кожного, хто почуває себе не лише з імени українцем. Думаю — важко замовчувати це.

Тому пишу.

Не з манії критикувати, осуджувати і т. д. Хочу кинути лише кілька думок, думок про сучасну українську пресу та її обов'язки.

Як українець — читач майже всієї української преси по цей бік »залізної завіси«, — либонь, маю право висловити свій погляд про неї, поділитись своїми думками з тими, що читають, і з тими, що пишуть. А все те з думкою: преса для читача, а не навпаки.

І тому сподіваюсь, що питання, порушені в цьому листі, стануть на порядок денний для пресової трибуни.

Сірі сторінки

В проміжку часу між двома війнами (1919 — 1939), а згодом і під час шестирічної війни (1939 — 1945) преса помітно зросла на силі. Зросли її наклади до мільйонових цифр, розширився матеріял, що його друкують, помножилися обороти поодиноких видавництв і скріпилися впливи видавців. Поштовхом до цього проґресу були поліпшення в видавничій техніці та організації видавничої справи.

Однак разом з цим, сказати б, матеріяльно-технічним розвитком і поступом помічається послаблення ідейно-духової снаги преси. Характеристичні для кожної окремої газети прикмети — стираються. Часопис уже не є, як давніше, віддзеркаленням переконань чи світогляду редактора, а радше виявляє тенденції уподібнюватись до низки інших часописів. В гонитві за найновішою інформацією, за т. зв. чистою інформацією, послуговуються часописи джерельним матеріялом тих самих пресових аґентств — їхніми вістками, а то й статтями.

У наслідок цього »зґляйхшальтування« преси — часописи стали одноманітніші, нецікаві. Від їхніх сторінок несе монотонною сірістю.

Читач уже не сперечається за ідеї, висловлені в даному часописі, що його він читає, не приймає його ідей за свої і не підтримує їх своїм читанням. Бо просто: або їх там немає взагалі, або вони слабкі, чи слабо накреслені, щоб могли розворушити й полонити душу читача.

Інша річ — повага й довір'я читача до друкованого слова змаліли, як не до мінімуму, то принаймні великою мірою послабли. Винні в цьому, передусім, тотальні диктаторські системи гітлеро-фашизму і большевизму. Вони поліційно-цензурними ножицями обкраяли свободу преси до крайніх меж. Зокрема потворили вони »фабрики думки і слова« — міністерства пропаґанди, що їх завданням—якнайпевніше берегти »єдність« думки та інформації серед даного суспільства.

В капіталістичних країнах від'ємну ролю в пресі відіграють і досі »ланцюгові видавництва«. Один видавець чи спілка видавців-капіталістів видають цілу низку — ланцюг газет і тим робом за своєю вподобою накидають працівникам-редакторам і відборцям-читачам свою волю в ім'я своїх приватних цілей та інтересів. Очевидно, вони не завжди у згоді, а частіше й просто суперечні з інтересами і зацікавленням читацьких мас.

Немає найменшого сумніву, що ці останні не раз підпадають суґестії такої преси. Все ж таки їхня воля бунтується проти цієї тиранії, що веде до зубожіння людської думки і позбавляє її свободи.

Обниження духового рівня преси та підірване довір'я до друкованого слова взагалі—є причиною того, що читач часто-густо каже, відсовуючи знуждено часопис: »Все те саме. Нічого нового...«.

Маючи на оці українську пресу (мова про українську еміґраційну пресу, бо вона не є під тотально-диктаторським терором) на европейському й американському континен-

тах, то слід сказати, що в ній є познаки недуги світової преси, а крім того окремі ще, вже рідного походження, недомагання. Впадає в вічі стандартизація (хоч ще неповна, як це є вже в американській неукраїнській пресі) та неспроможність вирватися з вузького кола своїх реґіональних інтересів, зацікавлень і справ. Всі, майже без винятків, українські часописи на европейському суходолі мають тавро льокальности, точніше — мають характер унрівсько-таборових газеток. Вони з балакучістю, прикметною підтоптаним тіткам, розповідають і це й те з таборових новин, смакують в них, а тільки мимохідь заторкують міжнародню ситуацію та ледь-ледь у пасивній формі виявляють становище українців у ній і до неї. І так бродить вона по загумінках просвітянщини; досхочу виявляючи своє гіпердемократичне захоплення свободами та славословлячи зчаста багатих хлібодавців з їхніми іменинами, уродинами, святами, тощо, як календар вказує і почування вдячности редактора велить. При тому не забуває постійно ця преса пригадувати свою демократичність »не від сьогодні, а споконвіку«.

В заокеанській пресі, крім поточної загально-світової політичної інформації, приватної творчости на родинні теми та оголошень бізнесового жанру, — більшість місця в часописах займають вісті, листи, дописи про українців в Европі. Вірніше — про українських скитальців, як звуть там українських емігрантів. Рівнобіжно йде зацікавлення Україною, подіями за час війни і взагалі тим, що його окреслюємо словами: сенсаційне невідоме. Це може й правильний підхід до читача, згідний з його психікою, наставленою переважно на невідоме й те, що імпонує. Але це можна сказати тільки про нечисленні винятки, які з добрим наміром і метою хочуть відкрити тамтешньому читачеві не знану Україну. Більшість часописів навіть про ці »сенсації« мовчить послідовно, а то й намагається їх звести до рівня безвартісних не-сенсацій.

З другого боку, частина української еміґраційно преси, що її називаємо самостійницькою, — розцінює сучасну ситуацію може найреальніше, а поряд з тим пропагує гасла й визвольної політики актуальні і для інших народів.

Ножицями скрізь пресу

Не берусь у подробицях розцінювати всі додатні і від'ємні сторони української преси, хвалити чи ганити спосіб її редаґування джерела і форми її інформації. Не маю наміру, скритикувати досі зроблене і те, що тепер робиться, — випрацьовувати плян реформи тієї преси. Ні. Подаю завваги, що спадають мені на думку, читачеві українських часописів.

З напруженням і пильністю вишукую, з невгасним прагненням вичитую все, що тільки пишеться про Україну.

Не про ту Україну, що в уяві західньо-европейського й американського пересічного громадянина є лише географічно-етнічне поняття, не про ту Україну, що в очах декотрих англо-саксонських політиків і публіцистів »будує — відбудовує нове життя« в поліційній демократії і може бути не абияким ринком збуту для їхньої надпродукції.

Але й цікавить мене не така Україна, яку я бачу в моїх вирізках з еміґраційної преси усіх трьох згаданих відмін.

В українській таборовій пресі бачу Україну просвітянську і не натхненну життям. Це щось холодне, позбавлене загальноукраїнської проблематики, несміливе, обережне, над чим панує острах виявити себе цілком і ясно. Так стоїть прошак перед порогом багатія і не знає, що має сказати.

Відірваність від Краю, слабке знання тамтешньої живої дійсности під час війни і по війні, а, крім цього, щире бажання допомогти українським еміґрантам в Европі довело до того, що заокеанська преса (до речі, з добрих спонукань) створила образ »безвольної, слабосильної України. Цю страдальну Україну характеризують не так минулі поневіряння під час війни, як бажання чимскорше одержати афідавіт, щоб чим дуж податися в далекі кращі країни Заходу, аби тільки далі від рідної землі. Вина за це спадає на тих численних авторів таких листів »рятуйте нас«, які свої дезертирські бажання узагальнили на всю українську еміґрантську масу.

Самостійницькі видання в Европі показують нам фраґменти України; бої проти теперішнього окупанта, бої за межові землі, бої тоді й тоді та з таким й таким успіхом... Така Україна — це дуже звужене і далеко неповне поняття. Брак ідеологічного поглиблювання і розроблювання політичних перспектив визвольницької політики витворює враження, що вся визвольна боротьба України — це лише низка збройних відділів у низці відірваних один від одного, часто випадкових боїв.

А мені йдеться про Україну, що не є лише замкнена в етнографічні межі, а є всюди. Це український нарід на своїй території і розсіяний по цілій земній кулі — одначе свідомий свого призначення, який змагає, всупереч імперіялістичним апетитам, до своєї державности. Під час тієї боротьби він висуває конструктивні ідеї та нові концепції, що без сумніву можуть заважити на долі інших народів. Він — український нарід у своєму призначенні — становить **Україну Войовну**, а кожний українець є вояком - бійцем за її ідеї, де б він не був і що не виконував би.

Писання тільки про »страждаючих« на чужині українських скитальців — засоромлюють нас. Бо — не таке то вже страшне це страждання і, врешті нам дано верстати легшу путь, як тим, що лишилися там.

Зводити змагання українського народу лише до збройних сутичок в даний час і в даній околиці — це спрощувати українську визвольну ідею, бо це лише один етап на істо-

ричному шляху до її здійснення. А врешті визвольна концепція не може бути ані фраґментарною, ані статичною.

Розглядати наше перебування на европейській чужині лише як перехідний етап в постійному ісході з краю — це дезерція з рядів Войовної України.

Тож з числених вісток, з усього, що від кінця війни написано про Войовну Україну, можна зібрати невеличку збірку газетних вирізок. Але й про те все можна сказати влучними словами одного філософа: »З усього написаного люблю лише те, що написано кров'ю«.

А думаю при тому про Войовну Україну, як синтезу її минулого, її сучасного, її майбутнього.

Обов'язок чорнила

Немає найменшого сумніву, що кожне писане слово має свою вагу і має особливі обов'язки. В українців зокрема.

Ці обов'язки тяжать і над такою українською пресою, якою вона є нині.

Передусім — обов'язок супроти пролитої української крови. Обов'язок чорнила. Обов'язок преси всебічно висвітлити і широкому світові подати до відома поодинокі моменти минулих змагань свого народу. Змагань за елементарні людські вартості: життя і волю. Право на них — незаперечне. Змагання за них — святе. Обов'язок писати про нього — невідмінний. Замовчати це змагання — очевидний злочин.

З тієї вихідної точки дивлюсь на нашу пресову дійсність та ілюструю її порівнянням.

Увечері 10.6. 1942 р. в Чехії, в с. Лідіце, німецьке ґестапо розстріляло 187 чоловік, в тому числі двох хлопців нижче 14 р. і одного старого понад 80 р. 203 жінки німецька поліція вивезла в конц-табір Равенсбрюк.

Це голий факт.

Чеська преса, крайова, а ще більше еміґраційна, розпропаґувала широко в світі це варварське масове вбивство, що його доконали офіційні органи німецької влади. І світ оцінив мучеництво чеського населення села Лідіце. Тепер з американською поміччю село Лідіце буде відбудоване. У тій відбудові бере участь будівельна школа Колюмбія — Університету. На місці, де колись були Лідіце, створять пропам'ятнинй парк. Він стане, як пише світова преса, місцем площі свободолюбних людей, а Лідіце назавжди лишаться в їхній пам'яті, як символ перемоги людяности над варварством.

Так чеська преса гідно виконала свій обов'язок, обов'язок чорнила супроти пролитої неповинної крови.

Порівняймо: Між іншими документами з часів другої світової війни зберігся на еміґрації один прецінний документ. Це лист єпископа УАПЦеркви Платона, що проживає еміґрантом в Західній Европі і свого часу був загрожений насильною репатріяцією. Ось текст цього листа:

Єпископ Рівенський, Вікарій Адміністратора Керуючий Крем'янецько-Рівенською Єпархією.

ч. 432. 20. липня 1943 р.

Його Високопреосвященство Високопреосвященіший Полікарп, Митрополит, Адміністратор Святої Православної Автокефальної Української Церкви в Луцьку.

Ваше Високопреосвященство
Високопреосвященнійший Владико.

Маємо за честь з великим жалем повідомити Ваше Високопреосвященство, що, як нам донесено, дня 14.7. 1943 р., в селі Малина Острозького району, Дубенської округи, сталася жахлива подія нечуваного вбивства українського і чеського населення: людей загнано до місцевої дерев'яної церкви і спалено. Тих, що не вмістилися в церкві, загнано в помешкання колишнього громадського уряду та по клунях і також спалено. Разом спалено до 350 осіб. Робила це все державна німецька поліція за допомогою узбеків і поляків. Крик людей, що конали у вогні, було чути за 5 кілометрів. Священикові вдалося врятуватися. Чекаємо його в себе, щоб одержати точні інформації про цю страшну подію. Відомості про повище подав нам 17.7. 43 р. священик Василь Червінський з с. Сухівець, Клеванського району.

Подібна подія сталася 2.7. ц. р. в селі Губкові, Людвипольського району, Костопільської округи, де замучено священика Корницького і псаломщика Петрова і з іншими трупами замучених людей та з живими вкинуто до місцевої церкви і спалено. Подібна подія трапилась і в селі Великих Селищах, того ж району; про це доніс нам 19.7.43. р. декан Межиріцького району, Рівенського повіту.

Вважаючи, що повищі методи заспокоєння людности з боку чинників влади в XX сторіччі переходять не тільки межі християнської моралі й етики, але й загальнолюдської і нагадують часи жорстокого переслідування християн, маю за честь увійти з внеском до Вашого Високопреосвященства, як до Голови Української Автокефальної Церкви, про доведення про повищі ганебні факти сатанського нищення людности через чинники поліційної влади до відома Генерального Комісара Волині й Поділля зі зложенням при цьому від імени українського автокефального єпископату в Генералькомісаріяті рішучого протесту проти такого нелюдського обходження з українською православною і чеською людністю..

Зо Святими за Вас молитвами
і синовною відданістю позістаємо

(—) Платон
Єпископ Рівенський

В руках українського народу це грізний документ. Ціна цього документу, отже, — ціна крови. Писав цього листа українець не для публікацій й не для того, щоб блиснути журналістичним стилем перед сучасниками. Але написав його кров'ю наболілого серця за своїх братів і підніс протест, може єдиний такого роду протест в часи, коли »людське серце до краю обідніло«, а життя людини під нацистичним режимом залежало від примхи ґестапівського кацика чи іншого ляндвірта.

Спитаю тепер: що зробила українська журналістика, щоб розпропаґувати цей факт мартирології українського населення села Малини? Мені відомо лише от що: 1945 р. опубліковано згаданий документ вперше у самостійницькому журналі »Наш Шлях« ч. 5-6. (Див. цикль статтей »В ім'я правди«). Тоді ж його поміщено в збірнику »Самостійна Україна«) двома мовами — англійською і французькою. Ще використав цей документ п. Фашинський у своїй статті »Україна і війна« (Див. журнал »Республіка« ч. 4. — 1945, Париж).

І — оце й усе.

Українська преса, що має змогу вільно висловлюватися, начисляє кількадесять часописів на европейському континенті і вдвоє стільки на американському — не уважала досі за відповідне показати світові українські Лідіце, с. Малину на Волині.

Та — чи лише одні в нас такі Лідіце існують? На нещастя, сотні сіл українських знищив гітлерофашизм до тла, разом з жінками, дітьми, старими й немовлятами. Не щадив нікого. Навіть не виявляв стільки пощади чи дрібки людського розуму, скільки виявив у Лідіцах, де все ж пощадив жінок, дітей і старих.

Але про ці події світ мовчить. Але ж про них не говорить і не хоче про них знати українська публіцистика, українська преса.

В роках 1942-1944 мури вулиць, стіни будинків, публічних громадських установ, огорожі в містах, містечках і селах України красувалися зловісними оголошеннями. В тих оголошеннях писала влада »німецького вічного райху« виразно і недвозначно: німецький наглий суд засудив 20 або 30 українців на кару смерти. Присуд виконано дня... За що їх убивано? В оголошеннях говорилося про »вину« кожного зокрема. В загальному зводилося до: за приналежність до таємної української визвольної організації, до УПА, за переховування жидів, за спротив німецькій владі.

Скільки таких документів, оригінальних і незаперечних, опинилося в українських руках тут, на еміґрації? Скільки їх опубліковано в українській пресі? Скільки в чужинній? Адже ці українці гинули зі свідомістю, що жертва їхня не буде даремною. Вони вірили, що їхня кров не тільки зродить нових борців, але й промостить Україні в світі шлях до волі. Їм було байдуже, котра українська партія, яке угрупування веде боротьбу за Самостійну Соборну Українську Державу. Для них було суттєве, що її взагалі хтось з українців веде. І вони — ці українські селяни, робітники, інтеліґенти, молодь і старі — цю боротьбу підтримували, брали в ній участь і падали в ній мовчки, без нарікань, немов німе каміння на перший вал кругом фортеці. А сьогодні про таких людей, про тих українців, — український журналіст мовчить.

Можна на доказ цього мовчання запропонувати десятки чисел майже кожного українського часопису на еміґрації. З задрукованих сторінок не вичитаєте про них ані згадки. З чорних рядків не промовить до вас учорашнє-героїчне, не вигляне до вас обличчя українського бійця-борця проти тоталізму, диктатури і терору, обличчя українського робітника, загнаного на каторжні роботи до тоталітарних таборів, обличчя українського селянина — талановитого імпровізатора державного будівництва.

Коли б якийсь історик хотів писати історію визвольної боротьби в рр. 1939 — 1945 на основі української преси, то мусів би зламати перо: сподіваного джерельного матеріялу він не знайшов би.

Наші сусіди повінню спогадів, репортажів, оповідань, щоденників, повістей, статтів — створили в світі леґенду про їхню »найчисленнішу і найкращу в світі підпільну армію«. Вихваляючи кожний найменший свій проблиск одшумілої вже романтики, а не політичного розуму, — вони з уяви, з фантазії вичарували дійсність на еміґрації, сперши ту фантазію на деяких фактах реальних.

А в нас — не хочуть справжніх фактів подати до відома.

Що це: забутий обов'язок чи, може, свідомий злочин?

А тим часом із зміною політичної ситуації проминає догідна пора писати про те. Нові актуальні питання, зв'язані з наставанням доби збройного миру, приходять на порядок денний. Вони щораз більше будуть затирати в людській пам'яті події минулого, будуть відсувати його проблематику на дальший плян. А ми ж, українці, вклали в те минуле великий капітал. Капітал крови. Та кров кличе українське перо. Своїм мовчанням вона кличе, щоб промовило чорнило.

Сучасне у дзеркалі преси

Сучасне ставить безнастанно свої вимоги, накладає чергові обов'язки. Але до тих обов'язків, як і до сучасности взагалі, люди підходять дуже критично. І справді можна дивитися на нього з різних поглядів, різно його сприймати, окреслювати, а ще інакше оцінювати і до нього ставитись. Це все залежить багато від ґрунту, на якому виростав дух тієї людини, що сприймає.

Але завжди в історії всіх народів, отже і в українського, були два типи людей з протилежними поставами до свого сучасного.

Були і є т. зв. »обережні, чи розважні«, що

разів десять міряють, міркують, потім один раз відрізують — і виходить на зле. Це їх не турбує надто. Їхня діялектика, озброєна крутими софістичними арґументами, дає їм завжди чисту совість і певність, що їхня поведінка була правильна. Це не розвага, прикметна старшим досвідченим людям, а психічний комплекс самоомани.

Були і завжди будуть »голови шалені«, що вчуваються у темп життя сучасного, переживають його всіма фібрами душі своєї, на ґрунті досвіду минулого вирішують те сучасне. Бо вони його правильно розцінили і тим самим бачити їм дано майбутности обрії.

Розважний Сагайдачний — чудовий організатор козацької військової сили. Однак, розміркувавши, розваживши, не використав тієї української збройної сили, щоб збудувати українську державу, а розсіяв її енерґію на збільшування сили і слави поляків, оманно надіявсь тим чином здобути і забезпечити привілеї козацького стану.

»Шалена голова« Б. Хмельницький сягнув думкою далеко. Не лише піднявся важкого діла визволити козацтво від ненависних польських маґнатів, але й наважився на майже неймовірне в той час: повалити польську владу на Україні, а на її руїнах зорганізувати українську державу.

»Розважні голови« звали його тоді »бунтівником шаленим«, а нарід — Богом даним. Нащадки цю оцінку схвалили і нам передали.

У 1775 році облягла Москва Січ Запорізьку, цей останній бастіон української незалежности. Та були і такі »шалені голови«, що не могли навіть думки припустити про добровільну здачу москалям без бою. Розважні виступили проти них усією силою й повагою свого старшинського й духового стану, і — назвали це божевіллям. Озброївшися переконливими словами і арґументами, як єдність віри і розбрат, леґітимність царської влади і бунтарство козацтва, братовбивство і даремне кровопролиття — вони здезорієнтували козацьку січову масу і звели нанівець її силу. Чиє вухо було незвичне до такої розважної мови, чиє серце, сповнене любови до батьківщини, не в силі було сприймати затруєної ради, ті подались на чужину, а не скорились.

Але в основі — »розважні« таки перемогли і тим позбавили нас усіх історичного героїчного факту останньої битви за незалежність на схилі XVIII ст. І так затирається ця безславна подія в пам'яті народу, замість блищати славою як останній бій за останню редуту.

В роки найбільшої німецької могутности 1941 — 42 почалась одверта політичнозбройна боротьба українського народу проти ґітлерівського загарбника зокрема, і імперіялістів загалом. Одночасно почалось організування збройних відділів. »Розважні голови«, що розв'язали в 1939 р. свої політичні партії і впродовж усієї війни ні разу не висловили свого ставлення до винищування українського народу, ані разу не сказали, українським народнім масам, що слід робити. Тепер же вони назвали це — нині вже славне діло — дитячою забавкою і безвідповідальністю. Вони оцінювали силу німецького війська і поліції, свідомі свого боягузства, повні страху, що при такій поставі народу до окупантів можуть утратити всю свою мізерію, придбану за час війни — вони, »розважні«, не були спроможні навіть збагнути далекосяжність постави безкомпромісової боротьби на два фронти. В їхніх вузьких світоглядах не могла вміститися концепція спільного фронту поневолених народів, як третього чинника в політиці світу. В них існувало лише питання: хто виграє? Бо своїм божком вони обрали кумира слабодухів, що йому ім'я — коньюнктура.

Український нарід у своїй основній масі підтримав »шалену« боротьбу на два фронти і ставку на власні сили — прийняв її як свою і кров'ю тисяч одиниць освятив її, а наступні роки і розвиток подій виправдали це рішення.

Українська самостійницька преса в ті роки несла майже весь тягар розроблення і пропаґування основних ідей визвольної боротьби і прищеплення їх народнім масам. В умовинах протинацистівської боротьби (про які уяви не має не то англосаксонський, а й французький, ані німецький журналіст), ця преса виконувала свій обов'язок: бути совістю народу і його свідомістю — дзеркалом сучасности.

Нині українська преса має більші можливості, щоб всебічно розглядати проблеми сучасного. Але ж тепер—»розважні«, які стояли осторонь від визвольної боротьби 1939 — 1945, розміркувавши, розшолопавши все, як слід, »не радять» писати про Край і взагалі про Война Україну. Висувають нескінченне число контраргументів, сумнівів та своїм громадським авторитетом закликають до мовчання. А то дарма, що про це вже й чужинці заговорили. Правда, часто пишуть баламутно, але це не дивно. Бо й українська ґазета ще й досі, року божого 1947-го, відважується повторювати баламутні ворожі повідомлення чужинних прес — аґентств про українську визвольну боротьбу без спростовання, без своєї завваги. Прикрившись бажанням давати своїм читачам »чисту інформацію« — український часопис має совість називати борця за волю — бандитом, ніби не знаючи, що »за святую правду волю розбійник не стане«... (Т. Шевченко).

Ось до такого жахливого стану в пресі довело партійне засліплення. Люди, що ніколи не наразили на небезпеку свого життя за свої ідеї, — зважуються на святотатство і плюють на все, що народові найсвятіше. Чорнильні душі виливають чорнильну лють на кров святу. А все тому, що »сакля в очі коле, бо не нами дана« (Т. Шевченко — »Кавказ«).

А тим часом українські еміґраційні маси

прагнуть докладно знати про Україну. Про сучасну Україну. Ми, читачі, не можемо читати про самі тільки бої та пожежі. Не хочемо чути »України« що скиглить за афідавітами. Не бажаємо »золотосерединної преси« европейського континенту, що ні тепла ні холодна, не знає, на яку стати, щоб бува не спитали редакторів про минуле. Нам зайва така преса, що, почепивши демократичну наліпку, до двобою на життя і смерть в обороні проголошуваних демократичних свобід не стане. Так. Ми хочемо пізнати, як живе українська еміґрація в кожному таборі в Европі і в кожному закутку світу, де б не було: в Америці, Півн. Африці, Палестині, в Шанхаї. Тим більше є в нас бажання читати в пресі про те, як на руїнах українських міст і сіл, що їх знищили тотальні загарбники, український нарід зводить нові будівлі, виробні, фабрики своїми руками і засобами, але — не для себе. Хочемо знати, як »об'єднують« нас українців в »одній церкві«, в »одній державі«, але — не нашими руками, не за нашими бажаннями, ані не для наших, українських цілей. Нам хочеться бачити в пресі: в цифрах, документах і фактах, як денаціоналізують, переселюють, виселюють, засилають, репатріюють, розстрілюють українців »найбільш демократичними« способами. Коротко кажучи: хочемо знати все, що тільки можливе, про Україну Воюючу. Про підземну українську Державу, громадянами єдино якої ми себе вважаємо, про її уряд, про її військо, про мільйони селян, робітників, інтеліґентів, урядників, священиків, лікарів, розумових і фізичних працівників — українців, що своєю працею, потом і кров'ю цю державу підносять, її підтримують, де б це в світі не було, і під тягарем цих обов'язків часто-густо, але мовчки, падають.

Про цю Україну знають і чужинці, а вряди-годи навіть пишуть: одні з ненавистю, другі прихильно і з вірою в перемогу нашої справедливої справи, інші знов зчиняють вереск на тривогу про агонію України.

Український читач зовсім справедливо вимагає від української преси: дайте вичерпний, правдивий образ української дійсности, хоча б найчорнішої. Але не мовчіть, не усувайтесь боязливо набік від справ, що стоять у центрі заінтересовання цілого народу.

Перебендя чи Орлик?

Не проста цікавість керує бажанням читачів довідуватись про Україну. Не є причиною цього — гіпертрофійний до далеких, тепер неприступних, українських вишневих садків і золотодайних ланів. І не шукання сенсацій на дозвіллі в таборі ДП чи на спочиві по праці в якомусь там стейті.

Українець на чужині усвідомлює собі щораз більше, хоч, може не завжди ясно і чітко, що край є основою його існуваня. Без нього, він — одкраяна скибка хліба, галузка, відломана від пня, лушпинка в чужому морі.

Тому йому слід знати все про свою країну, її стан, потреби, про змагання та його форми, цілі, ближчі і дальші, про шляхи й методи, як осягти тих цілей, і навіть про ціну, конечну, щоб здобути ті цілі.

На свідомості й знанні цих питань, що вичерпують поняття **Край** дає і мусить він будувати своє життя, спрямовувати свою працю під кутом потреб краю, розподіляти свою енерґію. Бо його віра в свою справу і перемогу мусить бути розумна, а не примітивна.

Та передумовою цього є з'ясувати еміґрантській масі українців основне питання: хто вони, кожний зокрема. Скиталець чи український політичний еміґрант? Вічний Перебендя на міжнародніх розпуттях чи борець і носій у світ широкий української визвольної ідеї?

Скиталець — людина, що її воєнна завірюха чи інші події викинули поза межі батьківщини. Вирваний з рідного ґрунту, він не має ні порту ні брами, куди він може причалити. Бо всі бажання цілого його єства наставлені на близьке, негайне повернення додому. Він людина моменту — сьогодні. Його життя — життя Перебенді — є, не знати чому, доказом для чужинців, що українці це— народ музик, співаків, танцюристів, екзотичних одягів і... недержавний. Життя скитальця проминає без далекосяжних цілей, воно позбавлене політичної проблематики.

Український політичний еміґрант свідомий, чому вийшов з України. Не тому, щоб врятувати своє нуждене життя перед негайним знищенням. В загальних зарисах йому відомі завдання й засоби його роботи. Він не прибирає претензійної пози мученика і не стає на п'едесталь свого страждання з метою викликати співчуття і крокодилячі сльози чужинного світу. Навпаки, він почуває себе всюди частинкою великого организму Воюючої України, живої нації, несе її ім'я гідно і виконує обов'язки, що їх накладає вже саме перебування закордоном. Це роля грошей, здепонованих батьківщиною в чужих закордонних банках. Якщо ті гроші не в обігу, не побільшують національних цінностей, то вони є мертвим і безвартісним металем.

Тільки з'ясувавши це становище, можна розв'язувати чергові проблеми, що стоять перед еміґрацією. Майбутнє перестане тоді бути невідомою примарою, що її відпихає кожний з страхом від себе, заслонюючись, немов щитом, фразою прадідньою: якось то воно буде. Навпаки, — ті маси людей, живий капітал закордоном, побачать перед собою мету, перспективу і сенс дальшого існування українців-борців, а не з'їдачів приписаної кількости кальорій.

В інших частинах світу (Америка, Азія, Африка) проживають інші сотні тисяч давніших еміґрантів, здебільшого вже натуралізованих громадян даних держав. Їхні обов'язки, завдання і цілі повинні бути вже чітко означені. Це надто мало жаліти і співчувати тільки долі скитальців у Европі. Далеко ще не все — висловлювати визнання геройства

УПА або визнати революційний уряд України. Пасивні глядачі зайві. Українське визвольне змагання — це не театр для розваги, воно вимагає **активної участи.**

Українська преса мусить негайно ясно сказати тим еміґраційним масам, **що вони мають робити, яким способом включити себе органічно у всеосяжний фронт Войовної України.** Бо ж вони — це третя чи може й четверта лінія того фронту, вони його глибоке запілля, запілля української національної революції.

Визначити, розгорнути перед українською еміґрацією її завдання у перспективі майбутности українського народу — ось черговий обов'язок української преси.

До синтези

Підсумовуючи кілька цих завваг, що далеко не вичерпують навіть у зарисах поданих тут трьох обов'язків української преси, слід сказати:

Факт незаперечний, що в українській пресовій гущавині блукають лише блудні вогники, які кидають промінь світла на проблеми Войовної України. Тим часом — не блудні вогники, а великі вогнища, високі віхи життєві потрібні, щоб назначили шлях до загірної України.

Ролю велетенського прожектора має виконати українська преса і з таємничого невідомого висунути на денне світло величну картину борні українського народу за самобутність, показати ту міць українського духу, що в добу страшного змагання ґігантів, опинившись між молотом і ковадлом, не впав, не згинув, а з великим зусиллям встав і живе.

Бо не для хронікарських потреб писано, друковано, поширювано протизагарбницьку пресу. Не для архівів призначені довгі реєстри жертв українського народу під час війни. І не для майбутнього історика чи археолога, що по тисячі років буде порпатися в руїнах нашого життя. Не для них український нарід зводив криваві бої, начиняв родючу землю ворожим трупом і тілами своїх синів: для конкретної мети — наблизити створення Самостійної Соборної Української Держави — все це робилося і для цієї мети треба це нині пристосувати.

Маючи постійно це на оці, треба опрацьовувати всі проблеми українського сучасного і майбутнього, що в наслідку повинно дати синтезу визвольної боротьби українського народу. Це буде синтеза:

Минулого — змагання, зведених боїв, вживаних метод, жертв, заплачених за осягнені здобутки;

Сучасного — становища: докладно визначити, програмово вичерпно з'ясувати — за що і для кого воюємо? Прищепити це українським масам і чужинцям закріпити в пам'яті.

Майбутнього — в позитивах, а не тільки в неґації наявного ладу чи світогляду. Зі скарбу наших духових цінностей вибрати і озброїти думку українських мас вартостями, що не звужують проблеми нашої боротьби лише до одного народу; ми ж не закаптурені імперіялісти, ми наші ідеї таки запроваджуємо в життя, започатковуючи низку національних революцій, згідно з нашою програмою: Свобода народам і людині!

А в центрі тих розважань ставити як вихідну точку — Україну. Вона, свята, у своєму минулому й сучасному змаганні, повинна стояти понад розбурханими пристрастями партійними і груповими, повинна бути недосяжна для зневажників і святотатників. В наші підлі і скупі часи, часи перемішання понять і вартостей, коли зраду звуть патріотизмом, визвольну боротьбу охрещують часто образливим терміном бандитизму, — українська визвольна боротьба на батьківщині повинна сповняти нас віри і додавати сили на завтра.

Так, отже, український нарід стоїть на знаворотньому пункті своєї визвольної політики й боротьби. Її дальші форми і методи — це проблеми, які треба вирішити. Які б вони однак не були, — вони вимагають сконцентрованого зусилля цілої нації.

Тому з тим більшою силою лунає клич крови, щоб промовляло чорнило — українською мовою.

Хто піде за тим голосом, а хто відстане, обережно, мовчки і розважно, — це покаже близьке майбутнє.

Однак — український нарід, хоч і в боротьбі відчайдушній, але глядить і добачив все глибоко і — скаже колись своє тверде й рішуче годі!

ХРОНІКА

КОМУНІЗМ — СЕРЙОЗНА ЗАГРОЗА

(Англійський політичний журнал про большевизм і АБН).

Англійський політичний щомісячник »Патріот«, що видається в Лондоні, в ч. 1290 (том 54) за 31 жовтня 1946 р. вмістив передову редакційну статтю про боротьбу з загрозою большевизму та про діяльність АБН. Нижче подаємо повний текст цієї статті в українському перекладі:

»У своїй промові під час дебатів у справах закордонної політики в Палаті Громад дня 23 жовтня ц. р. Етлі спростовував критику, що, як він сказав, ґрунтується на твердженні, що СССР завжди має рацію. Чи вплине це зауваження на його прихильників, — і відомо що багато з них притримуються сліпо його лінії, — це ми ще побачимо. У всякому разі, коли мова про наших комуністів, то вони ані в найменшій мірі не хочуть обмежити свої зусилля до того, щоб довести нашу країну до того стану, в якому знаходиться Советська Росія.

Якщо Етлі делікатно порушив питання про загрозу комунізму для загального миру, то Черчіль, що висловився після нього, між іншим пригадав про різницю між Англією і комуністичною Росією. Правда, він заявив, що »є 13 або 14 дуже здібних людей в Кремлі, що тримають весь СССР та понад третину Европи під своєю контролею«, але тут же сказав, що з тої причини, що позиції советського уряду не піддаються жодній провірці, неможливо передбачити, які в них криються наміри. Факт, що ми не маємо ніяких доказів із Москви, чи ті мирні угоди, що ми їм пропонували, — там бажані, а проте багато послів під час дебатів висловлювались про всталення приязних відносин між нами і СССР. В цій ситуації С. Н. Еванс у своїй промові, згадуючи про Москву, виявив зовсім відкрито вороже наставлення до цієї країни. Він сказав: »Тяжко зрозуміти, з якої речі ми повинні на 20 років укласти мир з Советами та продовжити його ще на наступні 30 років, — коли вони не виявляють в цій справі жодної зацікавлености. Більше було б слушним установити з ними, якщо це можливо, звичайні приязні взаємовідносини, якщо це можливе, — то годі обманювати нарід присипляючи його запевненнями, що така умова для нас корисна, не беручи до уваги фактів. Це ж прямий самообман, коли ми говоримо про наші безпосередні переговори з народами Советської Росії. Адже ж ми не можемо війти в СССР в контакт з ким-небудь іншим, крім тих 13 чи 14 здібних людей в Кремлі«, про яких казав п. Черчіль, навіть із безпосередніми комуністичними прихильниками. Справжній СССР, народи, не беруться тут до уваги і щодо цього справа тепер виглядає ні трохи не краще, ніж яких 30 років тому«.

Властиво, цей самий погляд висловив Етлі на конґресі тред'юніоністів в Брайтоні дня 24.Х. ц. р., коли він різко осудив комунізм, заявивши, що комуністична партія в Англії завжди кричить про те, що її край не має рації, а рацію має Советський Союз. До цього він додав: »Якщо в якійнебудь частині світу комуністична партія, не зважаючи на те, як це сталось і що це означає, стоїть при владі, то це вони завжди називають демократією, а коли ж денебудь комуністи проваляться, хоч їм і були надані всі умови, то це для них уже фашизм«.

Пан Етлі пригадав також про свідому акцію советського уряду, скеровану на те, щоб перешкодити безпосереднім зв'язкам між народами СССР і рештою світу. Ці акції, розуміється, як слушно він зазначив, можуть викликати тільки підозріння. Ми від себе можемо ще додати, що це не може служити підставою для приязних взаємовідносин, в конечності яких нас весь час запевняють.

В палаті Громад 24.Х. один соціялістичний посол старався довести, що всякі заходи проти зменшення комуністичних впливів означають погіршення наших відносин з Америкою і СССР. Але це ж найопортуністичніша тенденція, яку перед війною так засуджували, коли вона стосувалася Німеччини. Тепер вона оживає завдяки тим, що були проти цієї політики в 1938 р., і має на увазі вона користь СССР, а не Англії. Ось до чого дійшли навіть ті, що вважали б за наклеп, коли б їх назвати комуністами. Виправданням для цих людей може бути тільки незнання фактів, хоч про це написано немало книг, з яких вони могли довідатись, як працюють комуністи. Ось взяти хоч би уривок із одної книжки, виданої нещодавно в Ірляндії, під заг.: **»Загроза большевизму«,** Дж. П. Мк. Керві:

»Комунізм — це зло само по собі. Такі поняття, як правда, честь, справедливість і т. ін. — ніщо або щось таке незначне для його прихильників. Звідси і всі ті дивні речі, що творяться в СССР, де в ім'я справедливости здійснюється на практиці все, що заперечує її. Раз для комуністів не існує мораль сама по собі, то не існує для них і справедливість як така. Кодекс советських законів дає нам жахливе підтвердження всього цього. Щоб зрозуміти неморальність большевизму, що потоптав право народу і людини не тільки у внутрішніх відносинах у своєму краї, але і в міжнародніх відносинах, ми повинні звернути увагу на те, що кажуть про це свідки. Так, один із кол. керівників французької комуністичної партії Борис Суверін у своїй книжці »Сталін« каже: »Якщо комусь у світі не байдуже до мільйонів запроторених, незлічених страдальців у закладах примусової каторжної праці, концентраційних таборах, під бичем

жахливої смерти, що досягла нечуваних розмірів у тюрмах, коли кому не байдуже до мільйонів безпритульних дітей, з яких тільки незначна частина виживає, взагалі — кому не байдужа доля мільйонів переслідуваних і знищуваних Сталіном, то нехай він знає, що той край, що з якоїсь злої іронії називається »соціялістичною батьківщиною«, — це суцільний гігантський комбінат в'язниць і концтаборів«.

В газеті »Форвард« від 2.VI. 1938. член парляменту Джон Мек-Геверн про це саме висловився так: »Коли ви бачите мітинги »Народнього Фронту«, не забувайте, що за кулісами всіх цих видовищ приховані описи карних загонів, кулемети, палиці, криваві сліди людей, посланих на смерть, залізні ґрати, машина брехливої пропаґанди, що знищує характери людей, цвинтарі в СССР і Еспанії, механізм совєтського шпіонажу в усіх краях, включаючи й Англію, і це все ще не викрите до краю! Такі ж самі висловлювання можна знайти і в працях Антона Сіліга, кол. секретаря компартії в Хорватії й одночасно лектора історії Ленінґрадського університету: »Ті, що ще не були в совєтських в'язницях, концтаборах і на засланні, де знаходиться понад 5 мільйонів засланців, не можуть навіть собі уявити, що це значить. СССР — це найстрашніша в'язниця, розмірів якої нема і не було ще в історії людства. Там люди умирають, як мухи, живуть вони, як невільники, і знущаються з них, як із собак. Тільки той, хто все це пережив, може мати поняття про те, що таке Совєтський Союз і що таке сталінське »безклясове суспільство«. Тільки совєтський уряд, що керується принципами безсовісного комунізму, може дійти, напр., до того, що всі міри кримінальної кари, в тім і кара смерти, застосовуються навіть і до дітей у віці від 12 років. Такий закон видано в СССР у квітні 1935 р. Тільки в СССР можливе те, що за одно тільки споріднення з тими, що еміґрували з Росії заграницю, люди підлягають карі п'ятьма й більше роками заслання в страшний Сибір«.

Дійсно, тільки народи, що перебувають під егідою Совєтської Росії, знають найкраще, що таке комунізм. В квітні ц. р. ці народи організували Антибольшевицький Бльок Народів (АБН). Його принциповим завданням є знищення большевизму й установлення нового порядку в центральній і східній Европі та в Азії, згідно з принципами самовизначення народів, незалежности й суверенности їх держав і в дусі ідеї соціяльної справедливости і добробуту народів. Намічений плян повного знищення большевизму передбачає поділ СССР на національні держави всіх народів, що прагнуть визволення від большевицького гніту; в їх числі є Україна, Білорусь, Литва, Латвія, Естонія, Грузія, Вірменія, Азербайджан, Сибір, донські й і інші козацькі землі, Північний Кавказ. Передбачено також встановлення національного суверенітету краю, недавно уярмлених Совєтським Союзом, як Польща, Сербія, Хорватія, Болгарія, Румунія, Словаччина, Чехія, Фінляндія, Зовнішня Монголія, Манджурія і Корея. Всі ці питання АБН подав до уваги Паризької Мирової Конференції, але заявив, що цей Бльок ставить ставку на об'єднану революційну акцію всередині СССР, акцію, що приведе до досягнення цілі. Згадані нації заявляють про свої симпатії до західніх аліянтів і підкреслюють, що вони боролись проти держав осі і вірять в те, що аліянти встановлять справедливий мир. Вони ж миру цього ще не мають, бо борються проти большевизму-комунізму, що є такою ж диктатурою, як фашизм. Ось що говориться в меморандумі АБН про це:

»Це величезне непорозуміння, що комунізм вважають диктатурою робітничої кляси. Це фікція. Совєтський комуністичний режим — це диктатура над робітничою клясою. Цей режим не був встановлений добровільно самою робітничою клясою, а при допомозі змови. Большевики тільки використали силу дезертирів-солдат, змучених війною, і голодних на землю селян. Захопивши владу, большевики панують над робітничою клясою при допомозі терору, здійснюваного таємною поліцією, все совєтське перебуває під постійним тягарем нечуваної пропаґанди. Всі джерела інформації, вся система освіти, література, штука — все це сконцентровано в руках большевицького режиму і пристосовується ним тільки для виховання населення в дусі механічного послуху режимові. Жодна нація не була ще ніколи так ізольована від фактів життя інших націй, або так систематично запевнювала в вищості своєї системи над іншими, як нації Совєтського Союзу. Ці нації протягом останніх трьох десятиліть були обернені в морських свинок, на яких большевизм робив свої найжахливіші ляборатoрні досліди. Ціною невимовних страждань і втратою мільйонів людей доказана повна абсурдність всіх большевицьких теорій. Дослідові цьому приходить кінець.

Комунізм в Росії почав із безклясової армії, а кінчає тим, що знов запровадив золоті пагони і люксусові офіцерські казино, куди салдати не мають доступу. Він почав з вирівняння прибутків, а кінчає тим, що встановив казкову оплату своїх урядовців і зробив жебраками чотири п'ятих аселення. Він почав з крикливого інтернаціоналізму а кінчає тим, що скотився зовсім на позиції великодержавного шовінізму. Він почав з заперечення капіталізму, а кінчає встановленням системи державного капіталізму. Він почав з запровадження контролі робітників над промисловістю і засобами продукції, а кінчає тим, що зовсім підкорив робітників контролі всемогучої партії. Він почав з обіцянок демократії, а кінчає тим, що проголосив необмежену владу вождя, яка (влада) є більше абсолютною, ніж влада найбільш

автократичного царя. Режим большевизму, встановлений насильством, підтримується тільки насильством. СССР є жахливим прикладом тиранії тоталітарного режиму. Повне знищення індивідуальної свободи і сваволля падкої до влади партії з її бездарною бюрократією — такий результат большевицького експерименту.

Большевицький імперіялізм являє собою пряму загрозу для міжнародного миру. Він більше небезпечний, ніж нацизм, бо володіє більшими, ніж він, ресурсами і має більші можливості, ніж мала Німеччина. Він уже має під своєю владою одну шосту частину світу і міліони своїх симпатиків закордоном, цих потенціяльних большевицьких квіслінґів, що становлять силу його п'ятих колон у всіх краях...«. (Вся ця довга цитата взята із спеціяльного додатку до меморандуму АБН на Паризьку Мирову Конференцію. — Ред.).

Це пряме попередження для Заходу. Але, як завше, воно залишається без уваги. Черчіль назвав компартію в нашій країні заразою, що розповсюджує свою отруту навколо нас, але він не визначив справжньої її суті. Значення її полягає в тому, що всі компартії світу мають свою базу в Москві, тому безцільно засуджувати місцеву компартію й одночасно вважати, що ми повинні бути приятелями Москви. Чому не бути чесним і не визнати, що комуністи всі об'єднані разом, і якщо одна секція отруйна, то й цілість не краща. Ми повинні нарешті зрозуміти, що комуністи тут являють не таку вже незначну силу. Вони хочуть нав'язати і нам комунізм совєтського зразка. Недооцінка цієї небезпеки з боку наших керівників-політиків дає зовсім фалшиве поняття про нашу небезпеку і недоторканість«.

ЗМІСТ

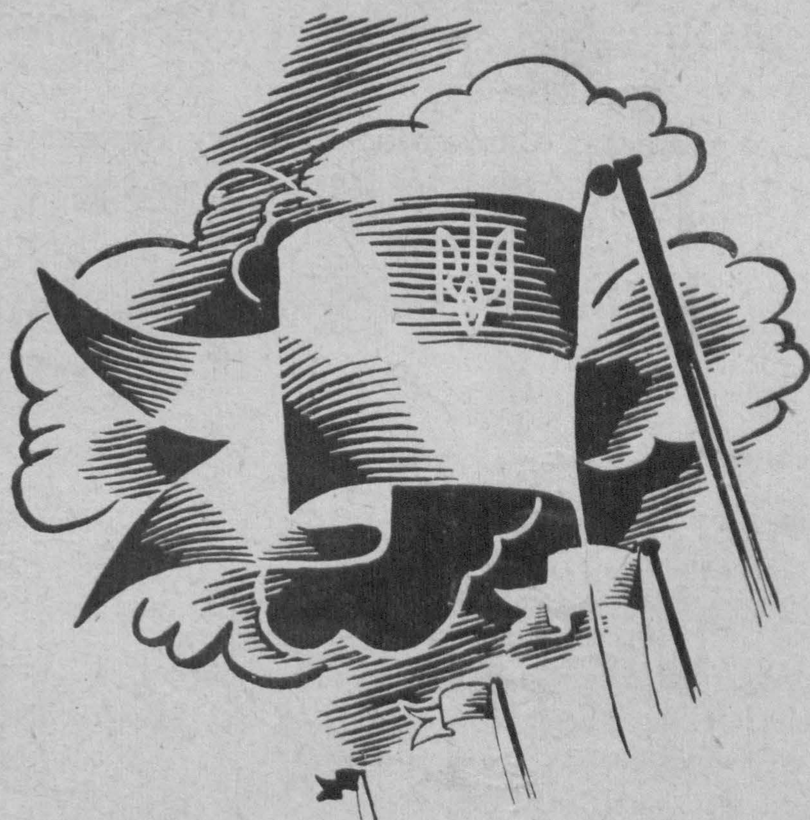

ВИЗВОЛЬНА ПОЛІТИКА

Ч. 1—2 (11—12) СІЧЕНЬ-ЛЮТИЙ 1947 Рік II

СВОБОДА НАРОДАМ! **СВОБОДА ЛЮДИНІ!**

За Українську Самостійну Соборну Державу!

ЗМІСТ:

„Визвольна Політика" — український суспільно-політичний місячник.

Орган Проводу ЗЧ ОУН

В-к

До основних засад національно-визвольної революції

За останні два роки українське політичне життя на еміграції збагатилося на нові партії. Всі вони (укр. партії) хочуть здобувати волю українському народові. На ділі ж — це партійне розбиття, антагонізм, що переходить у ворожнечу і не тільки не зміцнює національно-визвольних позицій, не наближає українців до волі, а скорше віддаляє. Захоплені своїми політичними догмами деякі політичні групи відходять, забувають основне, найістотніше — **національну ідею.**

Національну ідею має кожна нація, що відіграє в історичному житті певну ролю. Національна ідея — не матафізика, як думає дехто з українських політиків, а вироблені протягом історії погляди народу, які стали його загальним добром, національна ідея — це розуміння своєї ролі в історичному процесі як окремої національної одиниці, що передається з покоління в покоління.

Національна ідея, — це комплекс духово-моральних, культурних і соціяльних ідей і вартостей, витворених в історичному процесі спільнотою-нацією, які суверенізують її від навколішніх спільнот.

Вона (ідея) вміщує в собі клясові (станові), соціяльні, політичні і інші категорії відносин, що виникають в середині спільноти-нації, як складові свої частини.

Тому національна ідея вища від цих проблем — вона є всенародня.

В історичній боротьбі народи зміцнюють, кристалізують свої національні ідеї з напівсвідомого почуття національної відокремлености до виразної історичної програми нації, яка завершується в найвищому матеріяльному закріпленні національної ідеї — державі.

Національною ідеєю українського народу в теперішніх історичних обставинах **є здобуття і закріплення Самостійної Соборної Української Держави.** За осягнення цієї ідеї і веде боротьбу український нарід. Різні погляди є в українських політичних груп на цю боротьбу. Одні вважають її даремною, передчасною, другі, ставлячись до неї вороже, намагаються в своїй політичній роботі очернити її, а коли й ні, то применшити. Інші ж, хоч і не відкидають потреби боротьби, ревізують зміст ідеї тієї боротьби, протиставлячи їй свою клясову, пролетарську найреволюційнішу, — як продовження жовтневої революції, яку, мовляв, большевики обікрали.

У поглядах і в оцінці революційно-визвольної боротьби політичний світ української еміграції поділився на два табори: опортуністичний і революційний. Характеристичною прикметою українського опортунізму є невизначеність, розпливчатість і невловимість його позицій щодо національної ідеї, до історичної програми української нації. Він (опортунізм) ухиляється від чіткої, виразної постави питання, гадюкою звивається між поглядами, що одні других виключають, намагаючись бути згідними і з одними, і з дугими.

Не знаходить однозгідного з'ясовання в українському політичному світі і вся попередня визвольна боротьба українського народу. А без правдивого розуміння вчорашнього трудно встановити і перспективи завтрішнього. Вчорашнє помагає пізнати нинішнє і бачити шлях до завтрішнього.

Політичні партії, вірніше — залишки тих партій, що в перших визвольних змаганнях були на чолі революції (С.-Р. і С.-Д.) всю причину тодішніх поразок бачать у несвідомості народніх мас та несприятливих обставинах. УРДП пояснює причини поразки української революції консерватизмом, хуторянством, загальною відсталістю українського руху в порівнянні з московським. На її (УРДП) думку, Москва перемогла тоді нас тому, що протиставила українській відсталій ідеї незалежности передову вселюдську ідею інтернаціональної єдности. »Історично так скалося, — пише УРДП, — що починаючи від Петра Першого соціяльний зміст українського визвольного руху завжди був **консервативним.** В той час, як Москва спішно вводила німецькі каптани і триуголки (за якими кривсяувесь зміст европеїзації), ми продовжували з хахлацькою упертістю обстоювати широкі татарські шаровари (за якими крилася наша відсталість). В той час,

1*

як Москва протягом XVIII і XIX століття переймає найвищі европейські ідеї і перед в ній ведуть — в противагу консерваторам-слов'янофілам — радикальні чи помірковані западники, ми впродовж цілого XIX століття (не кажемо вже про мертве для нас XVIII ст.) топцюємося на своєрідному українському слов'янофільстві (хлопоманія, хуторянство), засуджуючи український рух на провансальство. В 1917 році нам ніби усміхнулася доля і ми висунули передову ідею національної суверенности і створили модерну европейського типу державу. Але і на цей раз ворог обігнав нас, протиставивши нашій ідеї незалежности вселюдську ідею інтернаціональної єдности та корінну реформу соціяльного устрою«. (»Наша боротьба« ч. 3, ст. 9).

Нас не дивує оцінка українських визвольних змагань 17 — 20 рр., що її подають залишки українських соціялістичних партій. На українські маси ці люди дивилися і дивляться нині очима російської демократії. Для них федерація з Росією була дорожча національно-державних інтересів українського народу. Федералізм, яким так упивалися українські соціялісти в часи першої національної революції, через який український нарід втратив і свою державу, нині лишається недосяжним ідеалом для українських соціялістів. »В основному ідея демократичного федаралізму — пишуть соціялісти, — була підхоплена М. Драгомановим і дожила до революції 1905 р. і навіть 1917 р. Багато з тих думок (ідеї демократичного федералізму! — ред.) і на сьогоднішній день... звучать як заклик до людства, заклик, що не старіється ніколи«. (»Наше життя« ч. 63, Ред. Феденко).

Цілком зрозуміла та донощицька тріскотня в цій же газеті, написана вправною лакейською рукою п. А. Зборовського, проти українського революційного самостійницького руху, який був і є ворожим для ідеї російської федерації.

Панове з УРДП, як послідовні марксисти, поглиблюючи і розвиваючи погляди укапистів і боротьбистів, вбачають причини поразки української визвольної революції 17—20 рр. в »консерватизмі«, в »хуторянстві«, »хахломанії« українського визвольного руху. Москва, мовляв, сприйнявши передові ідеї Европи, обігнала нас, спромігшись висунути в противагу до наших відсталих, цебто самостійницьких ідей, найпередовішу вселюдську ідею інтернаціональної єдности та корінну реформу соціяльного ладу.

Заперечуючи прогресивність української самостійницької ідеї в минулих змаганях, стверджуючи консерватизм українського визвольного руху, УРДП послідовно поборює і нині ту боротьбу, яку веде український нарід за здійснення своєї самостійницької ідеї.

Послідовним марксистам ніякого діла немає до тих історичних фактів, визнаних навіть передовими людьми Росії, що Москва, сприймаючи европейську культуру, приймала її через Київ.

Наші ж соціялісти і комуністи за доби перших визвольних змагань набрались на чужому полі ідей московської федерації, чужих і ворожих українській самостійницькій ідеї, прийняли їх за найпередовіші ідеї інтернаціональної єдности, принесли ці чужі ідеї на Україну з Москви, засмітили ними Україну і цим допомогли Москві повалити українську державу. Той посіяний інтернаціональний формою, а посуті »єдино-неделімческий« бурян і нині дає свої паростки. (Бажан, Гречуха і інщі).

Причин нашої поразки 17—20 рр. треба шукати не в прогресивності московських ідей і не в консерватизмові українських ідей, а в першу чергу в тому, що у тодішнього проводу української революції не було зрозуміння ідеї української незалежности, а через це і не протиставлено Москві української державної ідеї. Причина в тому, що з перших днів революції не відірвались від московської деспотії, а все прагнули до федерації.

Відомо також, що Москві завжди була і є ворожою европейська культура і европейських ідей вона ніколи глибоко не сприймала, а поборювала їх, як і нині бореться проти них. Ф. М. Достоєвський, очевидно, краще знає це, коли писав, що: »Кожний росіянин, який став европейцем, не може не ненавидіти Росію«.

Европейські ідеї соціяльної організації суспільства з розвиненою індивідуальністю, як суб'єктом суспільної організації, були завжди чужими ідеями російської общини, для якої »мір — вєлікій, человєк ніщто«. А коріння російського соціялізму, як і комунізму, лежать у тій общині. В Европі ріс, розвивався і міцнів культ одиниці, в Росії завжди панівним був культ маси; одиниця рабськи була підкорена масі. Під цим впливом витворився в російській політичній думці ідеал свободи, рівности і демократії як цілком протилежний ідеалам Европи. Ідеал свободи на заході — це право одиниці впливати на державну машину, удосконалювати державний механізм. В Росії ідеал свободи — це нівелювання, зрівнювання всіх, що стоять вище від юрби.

Большевизм як модерна форма деспотії був у Росії підготовлений цілим історичним розвитком суспільних взаємин і є завершенням російської деспотії. Він не тому прищепився в Росії, що ніс передові прогресивні ідеї, як це проповідує УРДП, а тому, що там був пригожий ґрунт, піднотовлений історичним розвитком Росії. Московська деспотія розвивалася своїм самобутнім, цілком відмінним від Европи шляхом і ніколи Росія не переймалася глибоко ідеями Европи, так, щоб вони обіймали весь уклад життя. Коли ж і сприймала Росія ці ідеї, то лише як

зовнішні форми. Далі мод — діло не йшло. Це добре розумів і російський революціонер Герцер, коли писав, про незмінність абсолютичної традиції в Росії. »Росія правиться адьютантами і естафетами. Сенат, Державна Рада і Міністерства — це просто канцелярії, в яких діла не розглядаються, а лише відписуються. Ціла адміністрація являє собою телеграфічні знаки, якими одна особа з Зимового палацу заявляє свою волю. Таку автоматичну услужну організацію легше потрясти на вершку, ніж змінити в основі. В монархії, коли князя вбито, монархія лишається, у нас (Росія) лишається деспотична машина бюрократичного порядку. Аби лише телеграф діяв, хто б ним не правив, — коритися будуть«.

Большевизм нічого не змінив і не думав міняти. Тільки переніс місце осідку, хто править тим деспотичним телеграфом з Зимового Палацу до Кремля. Змінився телеграфіст, але телеграф не змінився. В передовій статті Газети »Ізвєстія« за 22 жовтня 1946 про засідання Президії Верховної Ради знаходимо підтвердження характеристики Герцена. »Значна частина заяв і скарг громадян керівними робітниками не розглядалась, а пересилалась до відділів ВКК-ому, до міських і районових рад«..., — тобто до адьютантів.

Замість поваги до державної влади, в Росії завжди існувала сліпа стихійна покора, і то не тільки в народі, а і в інтелігенції. Це знав і Ленін, коли в 1903 р., боронячи новий правопорядок в партії, що базувався на історичних традиціях російської імперії, говорив: »Нашій (російській) інтелігенції чужі правові переконання, які б дисциплінували її зсередини. Ми потребуємо зовнішньої дисципліни«.

В суспільно-політичному житті Росії хоч і була боротьба між слов'янофілами і західниками, та ніколи не доходило до остаточної перемоги західників. Нові ідеї демократії, принесені з Заходу на російський ґрунт, деградували в Російському общинному морі, розчинялися в ньому, нічого істотно в суспільному укладі не змінивши. Ці ідеї розхитали трухляву машину російської монархії, але не прищепилися глибоко в російському житті. Жовтневий переворот врятував розхитану европейськими ідеями російську деспотію і повернув все суспільно-політичне життя до перефарбованої, советської деспотії. Переворот не був поглибленням революційно-визвольної боротьби народів цілого сходу Европи«, як пише »Наша боротьба« ч. 3, з закріпленням тої ж деспотії, тільки під іншим кольором, з іншими гаслами. Большевизм, як політична система, і не думав поглиблювати визвольної боротьби, а рятував захитану деспотію, змодернізував її, надавши іншого кольору. Не випадково, очевидно, большевизм у вирі революцій, що прийшли після першої світової війни, ніде в Европі не закріпився, а тільки в одній Росії.

Основною трагедією в нашій визвольній революції було те, що соціялістична українська інтелігенція, як провідна верства тієї революції, не протиставила національно-визвольних ідей української державности російському імперіялізмові. Українські народні маси, українське селянство, не зважаючи на довголітній політичний гніт і неволю, зберегли в собі українські традиції, почуття національної гідности і окремішности, усвідомлення своїх інтересів і національно-політичний інстинкт. В перших часах визвольної революції ці маси виявили ту глибоку національну орієнтацію в маніфестаціях селянських та військових з'їздів, на яких домагалися створення військових українських формацій, скликання установчих українських зборів, не чекаючи дозволу з Петербургу. Завданням соціялістичних партій, яких історія висунула на державне кермо, було поглиблювати, розвивати цю стихійну національну свідомість українських мас. Інакше кажучи,протиставити національну ідею України ідеї Росії. Умови і загальна ситуація,— як зовнішня, так і внутрішньо-російська, — були винятково сприятливі.

Та цього не розумів провід української революції — соціялістична інтелігенція. Вихована в дусі марксизму, та інтелігенція не мала яскраво окресленого національного ідеалу, історичної програми України, а через це і не вміла протиставити завдань української нації завданням російської федерації. Ідея державної самостійности була для українських соціялістичних партій смішним і шкідливим шовінізмом, бо така була про це російська соціялістична думка. Національний ідеал у них заступав ідеал федерації або інтернаціоналу. Під цим гіпнозом космополітизму, інтернаціонального ідеалу перебували всі українські соціялістичні партії. А в практиці політичної роботи це призвело до того, що вся політика першого року революції велася так, щоб зберегти зв'язок з російською державою. Ідею української держави в наших соціялістичних провідників заступила ідея російської держави.

Народні українські маси на початку революції, ідучи за голосом національного сумління, домагаються виразної активної революційної політики щодо Москви; керівні ж сили тієї революції намагаються впровадити її в правові форми соціялістичної в теорії, а в практиці централістичної російської ідеї. Коли провідники української революції і приймали рішення, відповідні до її національних завдань, то лише під натиском мас, або під впливом зовнішніх подій, тому то і всі універсали українського уряду є скорше запереченням української державности, ніж ствердженням її.

2

В першому Універсалі говориться, що: »Нас приневолено, щоб ми самі творили нашу долю«, і тут же підкреслюється, що тільки в спілці з Росією.

Переляканий російський державний уряд іде на переговори з українським урядом, а цей після переговорів і уступок тимчасового уряду в Другому Універсалі визнає себе не органом української революції, а органом тимчасового російського уряду, заявляючи, що »ми рішуче ставимося проти замірів самовільного здійснення автономії України до всеросійського учредительного зібрання«.

Тоді як українська соціялістична інтелігенція, вірна засадам російської демократії, без чітко окреслених цілей на українську національну революцію, не маючи чіткої відповіді на питання, що має осягнути український нарід в революції, своєю політикою манівців дезорієнтувала українські революційні маси, російські большевики знали і добре розуміли ту небезпеку для Росії від національно-визвольної української революції. Один із лідерів большевизму, П'ятаков, на зборах комітету партії в Києві, де обговорювалося питання української автономії, заявив: »Піддержувати українців нам не приходиться, бо для пролетаріяту це рух некорисний. Росія без української цукрової промисловости не може існувати. Те саме можна сказати й щодо вугілля, хліба і таке інше... Якщо Україна відмежується таможним муром від решти Росії, то промисловість харківської, чернігівської, полтавської та інших губерній, яка носить кустарний характер, буде з успіхом конкурувати з відсталою місцевою фабрично-заводською промисловістю, що є кроком назад і для пролетаріяту небезпечне. В цьому рухові можна добачити і боротьбу національної буржуазії проти елементів соціяльної революції, вона старається національними путами зв'язати національний рух і повернути назад колесо історії«.

Большевики, як бачимо, хоч і були марксистами і ісповідували перед чужинцями його (марксизм) в теорії, в практиці були вірними ідеям московського імперіялізму, а перед неборaками-українськими соціялістами справжні свої наміри прикривали ідеями пролетаріяту. І як послідовні налсідувачі традицій московської імперії, вони в практиці боротьби замінили звироднілу аристократичну верству добірною партією, тиранію замінили диктатурою пролетаріяту, общинний уклад артілями і колхозами, а на зміну російському імперіялізмові прийшла ідея всесвітньої пролетарської революції.

Проти української національної революції большевики послідовно використовують всі традиційні сили старої імперії. Найкращі українські традиції, патріотизм, войовничість, почуття власности, большевики, (а за ними й земляки наші, соціялісти) намагаються зогидити осміяти, називаючи їх шовінізмом, хуторянством, хахлацькою відсталістю.

В тій боротьбі зустрілося дві історичні сили: Росія і Україна. І трагедія сталася не тому, що ідеї Росії були прогресивніші, а ідеї України консервативніші, як думає УРДП, а тому, що наші маси в тій боротьбі опинилися без державницького проводу, який би розумів, що основний зміст боротьби був в площині національній, а потім в соціяльній. Українська революція 17 — 20 рр. суттю своєю, як і соціяльним змістом, була революцією національною. Соціяльно-політичні домагання мас, в першу чергу українського селянства, були органічно поєднані з національними ідеалами.

Зовсім інакше розуміла природу і характер тієї революції соціялістична інтелігенція. Вихована в дусі російської великодержавної демократії, перефарбованої відповідно до російських державних концепцій марксизмом, вона сприйняла революцію в першу чергу в площині соціяльній. Не національні ідеї, не інтереси української державности ставили українські соціялісти за головне в своїй політичній діяльності, а інтереси клясової боротьби всесвітнього пролетаріяту. Тому улюбленою фразою в неї (інтелігенції) була: »Маси не цікавляться самостійністю, вони цікавляться тим, кому буде належати земля і фабрики«. Відрізнити завдання України від завдань Росії ті люди не вміли, тому і схилялися перед інтернаціональною доктриною, за якою ховалися національні інтереси Російської імперії, перефарбованої революцією.

Ці вірнопідданські почуття були такі сильні, що навіть 1920 р. газета »Народнє слово«, стверджуючи відданість українських соціялістів інтернаціональній ідеї пише, що »коли б з Москви прийшов указ на Україну в інтересі оборони обох радянських республік, в інтересі революції скасувати в Українській Радянській Республіці не тільки такі комісаріяти, як господарства, військовий, шляхів і таке інше, але і комісаріят освіти, мало того, коли б в тих інтересах треба було скасувати українську мову на Україні, то українці були б і на цю жертву пішли«. (»Народнє Слово«, 1920 р., 28.10. Пітсбург).

Не розуміючи основного, українські соціялісти, ставши на чолі революції, не знайшли і єдино-переможної революційної тактики, а тому й намагалися національний рух народніх мас вправити в береги російської держави. Провідники української революції весь час хиталися між Києвом і Петербургом, а засліплені догмами Маркса — не добачили рушійної сили українського національного визволення — селянства.

Брак своєї державницької ідеї тримав соціялістичну інтелігенцію нашу в обіймах московської ідеї і не дозволяв відірватися від принадного впливу Москви. Навіть проголошуючи Третій Універсал, коли Росія була

в хаосі громадянської війни, коли не було ніякої влади після розгону установчих зборів, провідники української революції бояться брати владу в свої руки, запевняючи в Універсалі, що Україна не хоче відділятися від Росії. Україну проголошено Народньою Республікою, але в федеративному зв'язку з неіснуючою Росією. Український сентименталізм не дозволив українській »демократичній інтелігенції« стати проводирем пролетаріяту, як це зробили большевики, а Марксові догми перешкодили об'єднати всеукраїнське селянство як реальну національно-свідому і ворожу Росії силу, спершись на яку тільки і можна було закріпити українську державу. Сприйнявши революцію за Марксом (через Леніна), соціялістичні провідники її своїм соціяльним законодавством відштовхнули від себе і кинули в обійми реакції найсвідоміше національно українське селянство. Через засліпленість клясовою боротьбою, як єдиною рушійною силою історії, провід української революції не добачив національно-творчих сил визвольної революції. Хитаючись між поняттям нації і кляси чи суспільної верстви, ототожнюючи націю з суспільною верствою, український провід на протязі всієї революції не об'єднав національних сил, а розбивав їх, розпалюючи клясову боротьбу. Через оту клясову боротьбу провідники української революції мріяли прийти до світової революції, до вселюдської справедливости. Своєї державницької ідеї не було, а тому її місце заступила чужа: спочатку російська федерація, а пізніше інтернаціонально-вселюдська, а в практиці — знов російська.

Російські соціялістичні партії, як і большевики, ніколи не відступали від державницьких засад, українські соціялісти ніколи своєї державної ідеї не мали, як і не знайшли її і донині. Тому державницьку ідейну порожнечу в них завжди заступали чужі державні ідеали.

Зовсім інакше розуміє ліквідацію української державноси УРДП, коли в своєму органі »Наша Боротьба« ч. 3, ст. 47 пише: »Не можна тепер заднім числом з'ясовувати додії так, що, мовляв, большевизм зумів спритно ошукати ліві українські елементи і за допомогою їх ліквідувати українську державу. Що плян тої ліквідації таїв у собі ще Ленін, а здійснив остаточно Сталін. Таке уявлення значно спрошувало б картину і шкодило б правдивому розумінню історичних подій. Ліквідація української державности прийшла не тільки через винищення большевизмом отих наших лівих елементів, що допомагали підпорядкувати Україну большевицькій Москві. Та ліквідація української незалежности стала мислимою тільки після ліквідації цілої ВКП(б) в державному перевороті 1917 р. (Єжовщина) (Очевидно, тут помилка: треба розуміти 1937 р.) Виходить, що незалежність втратила Україна не тоді, як Москва организувала в Харкові, а пізніше і в Києві Радянський уряд при допомозі отих же таки лівих елементів які, як твердить »Наша Боротьба«, ніколи не заперечували засадничо ідей суверенности українського народу, а тільки після єжовщини. До єжовщини та незалежність, за УРДП, виходить, існувала, бо ще існували деякі українські ліві елементи в апараті тієї незалежности. Большевики ніколи не збиралися ошукувати українських лівих партій та й не було нащо їх ошукувати, бо вони допомагали підпорядкувати Україну большевицькій Москві. Вони самі себе ошукали, допомігши покорити Україну. Ленін, а за ним і інші большевики, інтереси російської держави ставили понад большевизм, він (большевизм) тільки зміцнював цю державність. В українських лівих партіях тоді, як і тепер у соціялістів і в УРДП, клясова боротьба, інтереси всього людства були насамперед, а потім уже як додаток — українська держава. Своєї національної ідеї не мали, то й служили чужій, думаючи, що цією службою, советизацією рятують національну свободу. Та ж »Наша Боротьба« пише: »полівіння і советизація величезної частини української інтелігенції, а слідом за нею і українського народу, крім моментів соціяльних, диктувалося ще й потребою рятувати здобуті в революції національні свободи«, і щоб урятувати оцю національну свободу, українська інтелігенція приймає за откровеніє слова Леніна, що: »Україна може бути незалежною тільки як советська республіка або зовсім не буле незалежною«.

Ну й врятували!

Дивно, яка короткозора була ота ліва інтеліґенція, що, збираючись рятувати українську державну незалежність від Росії, »допомагає підпорядкувати Україну советській Москві«. За ту допомогу, як відомо, Москва як слід віддячила.

А сталося це тому, що большевизму як перелицьованої деспотії та інтеліґенція не розуміла, як не розуміє його (а може не хоче розуміти) і УРДП. Бо коли б вона його розуміла, то знала б, що самовизначення нації большевики трактувати як засіб світової революції, а в практиці як засіб рятунку російської імперії. Ленін в цьому питанні чітко і ясно говорить: »Окремі вимоги демократії, в тому числі самовизначення, **не абсолют, а частка** загально-демократичного (нині загально-соціялістичного) світового руху. Можливо, що в окремих конкретних умовах частка суперечить загальному, тоді її треба відкинути«. (Том 19, ст. 257-258)). Шкода, що наші ліві соціялісти цього не знали, а може не хотіли знати, а приймали слова Леніна за »откровеніє« та з усіх сил допомагали большевикам заволодіти Україною, щоб урятувати світову революцію, тобто в практиці російську імперію.

Ленін (а за ним і інші російські марксисти), добре розумів, що цілі і завдання української національної революції не збігаються з цілями жовтневої революції, тому то вони, як послідовники російського імперіялізму, в першу чергу настирливо і жорстоко переборюють українську державність. Революційна Україна 17—20 рр. стає для большевиків зовнішнім ворогом.

Питання влади для большевиків було основним, для закріплення тієї влади потрібна армія, яка може боронити владу й охороняти державу. І з перших же днів приходу до влади, большевики творять сильну армію, зміцнюють її за зразком передових тоді армій. Зовсім інакше підходили до державного будівництва українські ліві партії. Як вірні послідовники соціялізму, вони вважають армію знаряддям панівної кляси, а раз революція повалила ту клясу, то й армія стає непотрібною: її, в їхніх лівих умах, має заступити народня міліція.

Провідники большевизму були послідовними російськими державниками, а українські соціялісти послідовними льокаями російської великодержавної ідеї. Большевики, закріпивши владу, відновлюють мілітаристичну систему, як опору своєї диктатури, а український соціялістичний провід протягом перших двох років (до директорії) як послідовні антимілітаристи поборюють перші національні військові формації, бо вбачають в армії підпору буржуазії.

Тому то Київ і боронили під Крутами три сотні ентузіястів без амуніції, тоді як в Києві було повно війська і амуніції. **Трагедія під Крутами — це вислід політики українських соціялістичних партій, це кара за служіння чужим ідеям, за віру чужим богам, це наслідок переваги соціяльного над національним.**

На столицю української держави наступали полчища російського большевизму, очолені офіцерами російської імператорської армії, а Україна була роззброєна її проводом, що вірив у світову революцію і боявся свого національного мілітаризму, а українських офіцерів з російської армії, які стали на службу українській державній ідеї і творили національну збройну силу, від української революції відкинуто — як клясових ворогів.

Отже, не жовтнева революція, під якою УРДП розуміє »поглиблення революційно-визвольної боротьби цілого сходу Европи, викликала ідейну кризу в українському визвольному рухові«, а перевага інтернаціонального над національним у проводирів української революції, перевага клясових інтересів над інтересами нації обеззброїла українську революцію і зробила її неспроможною боронити українську державу перед наступом Росії.

Для большевиків, як і для російських соціялістів, питання держави було основним у революції. Всі російські партії були послідовними »єдинонеделімцями«. Одні свої погляди висловлювали одверто, другі (большевики) маскували їх ідеями світово-інтернаціонально і революції. Як послідовний носій ідеї російської державности, Ленін у своїх творах дає вичерпливі вказівки соціялістам малих націй. В XXI томі, стор. 261, читаємо: »соціяліст малої нації повинен центр ваги своєї агітації класти на другу частину нашої загальної формули: добровільне злучення націй. Він може, не порушуючи своїх обов'язків, як інтернаціоналіст, бути і за політичну незалежність своєї нації і за її включення в сусідні держави. XYZ і тощо. Але в усіх випадках він має бути проти національної замкнености, вузькости і відокремлености, за підкорення інтересів **окремого інтересам загального«.** Це державницька програма Леніна, яку послідовно застосовували Росіяни-большевики, вимагаючи того і від наших соціялістів. І треба ствердити, що українські ліві соціялістичні партії з честю для російської держави виконали вчення Леніна, а окремі з них були правовірніші за своїх російських учителів.

Не позбулися окремі українські партії того »ленінізму« і нині.

За чверть століття панування на Україні большевики прищепили певній частині української інтелігенції почуття інтернаціональної покори, як царат прищепив був почуття »єдинонеделімчества«. І через оті інтернаціональні окуляри, надіті большевиками, дехто не бачить того, що Україна була і є колонією большевицької Москви і ніякого »ренесансу« за большевиків не переживала, а послідовно спустошувалась економічно і обкрадалась духовно при сприянні отих своїх лівих. І оте прищеплене інтернаціональне, його перевага над національним не дає змоги »українським революційним демократам« бачити, що наступна революція в совєтській імперії буде в першу чергу революцією проти національного поневолення, а разом з тим проти соціяльно-економічних кайданів, які скували все суспільне життя людини, як і цілих народів.

Наступна революція в большевицькій імперії буде революцією національно-визвольною, в якій поневолені народи здобудуть свою суверенність. В тій революції змагатимуться ідеї народів, поневолених большевизмом з інтернаціональним гнітом, цебто проти московського великодержавництва, »єдинонеделімчества«, нині »братньої« багатонаціональної імперії.

Шлях до світової гармонії, до творчого співжиття народів лежить через розвинені нації, через національне відродження поневолених народів.

Доки є нації поневолювачі і поневолені, доки не може бути єдности і гармонії світової. Тому то в нашій боротьбі проти большевизму ми висуваємо гасло національного ви-

звolення поневолених народів, а з ним і визволення соціяльного. За допомогою інтернаціональних гасел большевикам удалося врятувати Російську імперію від розвалу. Борючись проти московського большевизму, революційні українські самостійницькі сили цим інтернаціональним формою, а змістом »єдинонеделімческім« гаслам большевиків протиставили гасло **свободи народам,** цебто замість московського большевицького рабства—національну і соціяльно-політичну незалежність народів, поневолених большевиками.—Національна ідея в цій боротьбі є головною, реальною і вирішальною. Зовсім інакше розуміє ту боротьбу УРДП, коли в »Нашій боротьбі«, ч. 3 ст. 29, пише: »Тим часом поняття людства стає в наш час явищем реальнішим і більш вирішальним для пляети, ніж поняття нації, роля якої нині стає тотожньою до ролі племени, роду чи феодального уділу в надрах централізованих абсолютних монархій в добу їх народження, тобто нація залишається фактом, але історія рахується з нею тільки тоді, коли нація стає чинником скріплюючим, а не роз'єднуючим, цілість людства«.

У »Питаннях ленінізму« Сталіна на ст. 47 читаємо: »Бувають випадки, коли національні рухи окремих пригнічених країн приходять до зудару з інтересами пролетарського руху. Самозрозуміло, що в таких випадках не може бути й мови про підтримку. Питання про право націй є не відокремлене, а частиною загального питання про пролетарську революцію, підкорене цілому і вимагає розв'язки з погляду цілого і в інтересах загального«.

Для »революціонерів« УРДП поняття людства є більш вирішальним, ніж поняття нації в їхній революції. Нації, мовляв, відмирають, їхня роля зводиться до ролі племени чи роду, а основне в теперішньому світовому укладі плянета, космос. Для Сталіна також поняття про право нації на самовизначення узалежнене від світової пролетарської революції.

У Сталіна виходить, що нації, перш ніж домагатись своєї незалежности, мають запитати в штабі світової революції, чи не суперечить їхня боротьба світовій пролетарській революції. І коли той штаб, а він як відомо в Москві, дозволить, то можна і слід змагатись; коли ж той штаб не дозволить, то таке змагання, якщо воно є, стає фашизмом. Коротко і ясно, а головне послідовно.

Іншими словами, більш поетично, але те ж саме говорять і революціонери з УРДП. У них вирішальним і основним для всієї плянети є питання людства, з націями то річ спірна, з ними можна числитись тільки тоді, коли вони не роз'єднують цілости людства. Виходить також, що поневоленим націям, перш ніж боротись за свою незалежність, треба запитати у »планітарному« штабі, чи та боротьба буде чинником скріплюючим інтереси людства, чи роз'єднуючим. Шкода, що панове в УРДП не вказують адреси того штабу. Сталін і то послідовніший...

В суспільно-економічних взаєминах після війни вирисовується дві лінії розвитку. З одної сторони, поневолені народи, нації змагають до визволення від колоніяльної залежности, до національного відокремлення, до самостійности; з другої сторони, в зв'язку з утворенням, вірніше поширенням світового ринку і світового господарства, є намагання до господарського зближення націй. Тенденція до господарського зближення ніяк не заперечує державної незалежности націй, не заперечує суверенности націй, як найвищої органічної форми людського співжиття, витвореної віками на підставі властивостей людської спільноти, їхньої морально-духової єдности.

Шлях до співпраці народів-націй лежить тільки через вільні нації, через взаємне довір'я на підставі добровільного зближення і погодження. А таке можливе лише після національного визволення з-під імперіялістичного гніту, після утворення національних суверенних держав.

Господарське об'єднання незалежних націй не тільки не заперечує національної ідеї, а навпаки, воно є можливим тільки після її здійснення, цебто після визволення поневолених націй. Інтернаціональна ідея большевиків, ставши засобом поневолення націй, цим самим заперечує себе, бо заперечує тенденцію світового розвитку.

Українська незалежна держава, що єдина забезпечує розвиток всіх творчих сил української нації як в матеріяльній, так і духовій площинах, забезпечуючи їй рівну і належну українському народові ролю між іншими націями, вища за кляси, партії чи групи. Тому боротьбі за неї мають бути підкорені всі інші моменти, бо доки український нарід не має державної незалежности, доти і участь його, як цілої суспільно-господарської і духової збірноти у всесвітньому господарстві зведена до ролі жебрака, об'єкта визиску чийогось, а не підмета історії.

Доки нація не оформила себе і не закріпила цього в своїй незалежній державній формації, доти оте »людство, як явище реальніше для плянети« не буде рахуватись з нею через нереальність цієї нації.

Нарід, який би він обдарований не був, коли не має власної держави, завжди був, є і буде позбавлений активної участи в історичному процесі всесвіту. Всі його надбання, всі вклади у всесвітню скарбницю життя використають інші, лишаючи йому крихти здобутків цивілізації і культури, кинуті як жебракові з ласки.

Тому і боротьба за незалежність держави є вирішальним і основним у нинішніх визвольних змаганях українського народу.

В перших наших визвольних змаганнях інтернаціональні ідеали заступили національну ідею, а державну самостійність підмінила клясова боротьба, через це і державу свою ми втратили.

Та ще й досі наші окремі політичні угруповання не позбулися отого державного нігілізму, коли утотожнюють націю з племенем, родом чи февдальним уділом або спорохнявілий федералізм вважають »закликом людства«, забуваючи, що через нього український нарід і втратив державу.

Ці люди найкраще себе почувають в умовах дезорганізованости, тому всякі вияви національної організованости, державности вони поборювали і поборюють з великим вереском про тоталізм, диктатуру, фашизм.

Ці люди, коли і визнають якусь організацію, то переважно принесену кимсь чужим, чужонаціональною рукою. Власна держава для них є ніби крамниця, до якої можна завжди заходити за »добробутом«, намагаючись мати перед нею якнайменше державних обов'язків.

Говорячи про Українську державу між іншим, вони підходять до неї з погляду власної ролі в ній. Не випадково, очевидно, ніхто з них жодним словом не обмовлюється про здобуття держави, зате про устрій в ній та ще найідеальніший, про правопорядок, соціяльний лад говориться у них дуже багато.

»Наша боротьба« на ст. 32, визнаючи, »що боротьба за Українську державу відбуватиметься певною мірою також і на Україні«, заздалегідь знає, що революційно-самостійницькій організації, яка стоїть в авангарді нинішньої боротьби на землях »не судилося грати будьякої помітної ролі в наступній українській демократичній революції».

»Найдемократичніші революціонери«, нарешті, хоч пізно, визнають, що боротьба за Українську Державу бодай **»певною мірою«** відбуватиметься на українських землях, і, звичайно, як і належить не-тоталістам, а демократам, певні, що помітна роля в тій боротьбі належатиме тільки їм. Ці панове говорячи про »демократичну революцію«, уявляють, що та революція відбуватиметься десь, мабуть там, де є та партія, що збирається відогравати вирішальну ролю в тій революції, а на Україні революція буде тільки »певною мірою« .

Оригінальне розуміння революції і досить »нове«.

Українському народові в тій »демократичній революції« не відводиться ніякої ролі. Та хіба й могло бути інакше, адже та революція на Україні відбуватиметься тільки »певною мірою«.

Щось плутано виглядає ота революція за »Нашою боротьбою«, дуже бо вона оповита баварським туманом...

Вирішальна роля в усіх революціях народніх належала масам. І в українській визвольній революції народні маси, пригнічені національно, уярмлені соціяльно-економічною системою большевизму, що спирається на режим абсолютизму і диктатури однієї партії, будуть вирішальною силою. Вони не **»колись«** станут до боротьби, а вже стали і стали не вчора і не нині, а боротьба та власне й не припинялись, хоч форми її були різні. Нині тією боротьбою охоплені всі українські маси, як і маси інших поневолених народів. На одних відтинках фронту боротьба відбувається в збройно-політичних формах, на других в економічній, де маси, боронячись від страшного визиску, чинять економічний спротив проти заходів режиму. Більше того, ця боротьба дедалі більше охоплює і культурне життя. Всі оті чистки серед письменників, художників, робітників мистецтва не випадкові, як не випадково советська преса зчинила галас проти націоналізму на культурному фронті.

Все підсоветське життя охоплене тією боротьбою, яка є одним із етапів грядущої національно-визвольної революції. Та революція не буде революцією проти якоїсь частини того ладу, бо вже й тепер спротив ворогові народні маси чинять на всіх відтинках життя. Вже тепер утворилося два табори: по одній стороні барикад стоїть режим з усіма його атрибутами, по другій стороні — народні маси. Суттєвим є те, що народні маси стали проти того ладу і то в усіх ділянках життя, тут уже корективи неможливі.

Національно-визвольної революції в СССР не можна розглядати як протирежимної, яка має тільки замінити політичну частину всієї системи, витвореної в імперії. »Наша боротьба«,, ч. 3, саме так і уявляє »демократичну революцію«, коли пише, що: »Та демократична революція тільки звільнить нове суспільство від пут большевицького тоталітаризму, а поневолені нації від московського імперіялізму«.

Таке розуміння звужує поняття революції до протирежимного повстання. »Наша боротьба« боїться, щоб та революція не зачепила основ советської системи, в першу чергу суспільно-виробничих відносин, витворених в тій системі, вважаючи, що в тій системі витворюється нове суспільство, тому і зводить завдання революції до звільнення уже наявного нового суспільства тільки від тоталітаризму. За УРДП, все зло в тоталітаризмі, а причин, що породили його, вони не хочуть бачити.

Причиною того зла є соціяльно-економічний уклад, всі виробничі відносини у большевицькій імперії, створені штучно для побудови »безклясового суспільства«.

В СССР вся промисловість, як і сільське господарство всіх рис капіталістичного госна. Удержавлення не позбавило советське господарство всіх рис капіталістичного господарства. Робітник на підприємстві, як і се-

лянин у колхозах, не творчий учасник виробничого процесу, а механічний виконавець з наймізернішою платнею. Господарська демократія не існує, а виробничі наради, що в теорії мали її замінити, перетворені в засіб для збільшення визиску. Органів господарської контролі, де брали б участь виробники, споживачі і представники держави, не існувало ніколи.

Вся господарська політика, розміри виробництва, ціни продукції, форми управління, як і розміри заробітної платні та розпорядок на підприємствах і в колхозах — все рішає державний апарат без участи і контролі народніх мас.

Антисоціялістичний характер совєтського виробництва розумів ще Риков, коли на комуністичному зібранні в Москві говорив: »Я не відчував, на превеликий жаль, ні на одних зборах робітників, щоб робітнича кляса дійсно відчула, що ось вона дійшла до того моменту, коли починає закладати перші цеглини соціялістичного ладу«.

Большевики, протиставлячи господарство совєтської Росії капіталістичному, ввесь час деклямують, що їхня плянова система позбавляє господарство криз і цим істотно відрізняє його, як передове, від відсталого капіталістичного. Насправді ж большевицьке господарство, як ніяке капіталістичне господарство світу, перебуває в стані перманентної кризи, диспропорції. Криза сировини, криза металю, криза паперу, криза товарів широкого вжитку, криза транспорту, експорту і т. ін. Немає галузі господарства в большевицькій системі, яка б не знала диспропорції між нею і іншими галузями господарства.

Товаровий голод при надзвичайно низькому життьовому рівні робітників і селян став нормальним явищем цієї »передової« системи.

Большевицька економічна система, яка є нібито плянова, справді ж є найхаотичніша. І від цього хаосу в практиці, а пляну в теорії, країна, що має колосальні природні ресурси, ввесь час перебуває в стані хронічної кризи, товарового голоду.

В суті своїй удержавлене господарство совєтської Росії більш нагадує рабовласницьке чи кріпосницьке, де є один господар — держава. Кріпосницький характер його ствердив і представник Робітничо-Селянської Інспекції Гольдін, заявивши, що: »Всі заводи у нас поставлені під кріпосну опіку, чого не було навіть у дореволюційній Росії«.

В державному бюджеті СССР на 1946 рік прибутки від всієї промисловости мізерно малі. Всіх прибутків в бюджеті передбачено 333.4 мільярда крб., з них на прибутки від державної промисловости припадає тільки 16 мільярдів, тобто 4.8%.

Зате витрати з державного бюджету на удержавлену промисловість становлять 63,8 мільярда карбованців, або 2/3 всіх витрат, призначених на народнє господарство.

Немає потреби доводити, що такі неспівмірно малі прибутки від отої найпередовішої промисловости пояснюються не високою заробітною платнею і не дешевизною продукції. Реальний пересічний рівень заробітної платні робітників, селян, як і всіх працюючих, в кілька разів нижчий від заробітньої платні робітників найвідсталіших капіталістичних країн; більше того, реальна заробітна платня нижча в совєтській Росії, ніж була у дореволюційній Росії.

Вироби совєтської промисловости в 2 — 3 рази дорожчі від виробів капіталістичних країн, вони дорожчі і від виробів дореволюційної Росії. Про соціялістичне (найпередовіше) сільське господарство і про рівень життя селянства, як і робітників у ньому, немає що й говорити, бо ота передова плянова промисловість весь час живиться за рахунок сільського господарства. Селянство в соціялістичному сільському господарстві не забезпечується найелементарнішими засобами до життя. Те господарство забирає від селянства колосальну кількість праці, за яку майже нічого не дає. Засоби до життя селянство здобуває з мізерних розмірôм не більше 0,25 га городів.

Причини таких деградуючих виробничих відносин треба шукати не в людях, що керують господарством країни і не в шкідництві та саботажі, як і не в спротиві отих »реставраційних елементів«, за термінологією УРДП, а в самій господарсько-економічній системі. Та система, побудована за догмами марксизму-сталінізму, мала забезпечити будівництво нового »безклясового суспільства«.

Не добробут даного реального суспільства був і є вихідним моментом при побудові тієї системи, а збудування нового »безклясового«, як його уявляли творці тієї системи.

Істина завжди конкретна.

Соціяльно-економічна система, що мала на меті побудову нового суспільства, відірвавшись від реальности, від конкретности, йдучи за догмами, повернула всю економіку країни до рабовласницьких відносин.

Всяка творча ініціятива в продукційно-господарських відносинах СССР відсутня. Господарська діяльність в країні скована кайданами реакційного державного капіталізму, бо удержавнивши всі засоби і знаряддя виробництва, большевики вбили творчу ініціятиву, знищили стимули праці. Через це не спромоглися витворити вищих продукційних відносин, навіть озброївши промисловість високою технікою. Замість трудової творчої ініінціятиви у людей, їх перетворено в мовчазний додаток до машинізованого господарства та індустрії.

Інший погляд на большевизм, як соціяльно-економічну систему, обстоює УРДП. Для них все зло не в соціяльно-економічній си-

стемі большевизму, а тільки в режимі, в людях, що здійснюють ту систему. Тому і »демократичну революцію« свою вони уявляють як революцію проти режиму. Соціяльно-господарських відносин та їхня революція не повинна чіпати, бо вони, мовляв, є найпередовіші, а всяка заміна їх є реставрацією.

За теорією марксизму, розробленою досконало большевиками відповідно до їхніх цілей побудови »безклясового суспільства«, все зло людства полягає у власності на знаряддя виробництва. Большевицька система, удержавивши знаряддя виробництва, нібито позбавила суспільство того основного лиха, отже в теорії вона поклала підвалини і для побудови якогось нового суспільства. Ця теорія полонила і УРДП. А тут іще ота тенденція світового господарства, що іде після війни до усуспільнення, плутає карти. Виходячи не з того, що дала в практиці та теорія, а з того, що мала дати, УРДП признає і соціяльно-економічні відносини совєтської Росії за непорушні, а »демократична революція« усуне, скореґує вивихи большевизму, який сам приготує нове суспільство, бо реставраційні елементи відімруть, а з ними за теорією демократичної революції відсохне й большевицький струп. »Зникнуть ці елементи (реставраційні), не залишиться ніяких підстав для існування большевизму«.

Просто і ясно, хоч і наївно.

Так, в світовій економіці, зокрема в Англії, є тенденція до націоналізації, тільки не до удержавлення всього господарства, до обмеження прав окремих людей на знаряддя виробництва. Тенденція є закономірним процесом і має на меті позбавити світове господарство від хаосу, унезалежнити його від примх світових потуг, а підпорядкувати його добробутові загалу. Та тенденція ніяк не має на меті убити трудову творчу інінціятиву людини, вона тільки скеровує її в інтересах всього суспільства. Націоналізація вирішальних галузей промисловости нічого спільного не має з удержавленням всього господарства, до голярень включно, як це заведено в совєтській системі. Трудова ініціятива не убивається, навпаки, вона набуває ширших розмірів.

Капіталізм вивласнив робітництво і певні шари селянства від засобів і знарядь виробництва, за усуспільнення відбувається зворотний процес: відібране і пограбоване у трудових мас повертається їм.

Але цей процес нічого спільного не має з большевицькою господарською системою, де працююче робітництво і селянство позбавлене всякої участи, як господар, у виробництві. Совєтська система, як останній етап капіталізму (державний), удержавнивши всі знаряддя і засоби виробництва, перетворила всю промисловість і господарство країни в державну рабовласницьку фабрику, а населення в мовчазних рабів, позбавлених активної творчої участи у виробничому процесі. Ця система знищила в людях сенс праці, **трудову ініціятиву**, бо її не може бути без того, щоб селянин, працюючи на землі, не користувався з здобутків своєї праці. Знищену ініціятиву до праці ця система замінила стахановським батогом, тому і зайшла в глухий кут і цим прирекла себе на неминучу загибель.

В тому лежать, на нашу думку, і причини перманентної кризи, товарового голоду, занепаду тваринництва, занепаду всього сільського господарства, колосальних втрат як в сільському господарстві, так і в промисловості, різних крадіжок, зловживань — всього хаосу »плянового« большевицького господарства. Без повернення ініціятиви, основаної на праці, господарство це не може довго існувати, а повернути її совєтська система не зможе, бо цим самим вона себе ліквідує, як систему, витворену для побудови »безклясового суспільства«. Народні маси борються проти совєтської системи, як тоталітарної державно-капіталістичної. Удержавлення сільського господарства большевики, як і УРДП, вважають за найбільше досягнення і твердять, що та колективізація (удержавлення сільського господарства) закріпилася в селянських масах. Та воно не так, коли придивитись глибше до тих настроїв, що є панівними в селянських масах. Навіть між рядками скрупульозно-цензурованої совєтської преси пробиваються справжні настрої і тенденції селянства, »ощасливленого« колхозами. Ці настрої є такі, що »ощасливлені« колхозники не миряться з колхозними кайданами, а борються за повернення права на трудову інінціятиву.

Не випадково очевидно совєтський уряд змушений був через півтора десятка років після колективізації утворити минулого року спеціяльний орган, подібний до колхозного міністерства. В завдання цієї Ради (міністерства) входить: »Рада в справах колхозів повинна: § 2 охороняти громадську землю колхозів — основне джерело сили і моці колхозного ладу — від розкрадання та від зазіхань на неї приватновласницьких елементів« (»Ізвєстія«, 22 жовтня 1946 року.).

Мабуть оті приватновласницькі елементи такі сильні, що загрожують самій колхозній системі, коли уряд змушений був утворити спеціяльну раду для боротьби з ними.

До війни в колхозах розкрадали продукти, а після переможної війни свідомі колхозники почали розтягати саму основу колхозної системи, — удержавлену землю, об'єкт праці.

Народні маси совєтської імперії невдоволені не тільки з тоталізму і борються не з ним одним, а невдоволені і борються проти всієї соціяльно-економічної і політичної системи, виявом якої і є отой тоталізм.

Боротьба йде за повалення большевизму, як державно-капіталістичної системи, яка

тоталітарно обручами державного терору скувала трудову творчу ініціятиву людей і поневолила цілі народи.

»Демократична революція«, яку проповідує УРДП, не повина зачіпати всієї системи большевизму, а »тільки звільнить людство від пут большевицького тоталізму«.

За Сталіним, шлях до соціялізму, (тепер уже до комунізму, бо соціялізм збудовано), іде через удержавлення всієї промисловости і сільського господарства. За УРДП, »шлях до нашої національної незалежности іде через завод і сільсько-господарську артіль« (Наша Боротьба, ч. 3, ст. 35.).

»Демократична революція«, зберігаючи в засаді всю систему, іде до своєї мати тим же шляхом, що й большевики після жовтневої революції, тому і ту революцію УРДП вважає »поглибленням революційно-визвольної боротьби народів цілого сходу Европи«. Очевидно і фінал тієї революції був би такий, як і в большевиків.

Большевизм для них тільки струп, який існує доти, доки в середині його існують »реставраційні« »консервативні« елементи, що живлять його. Не стане тих елементів — і нове суспільство, створене вже большевиками, »демократична революція« звільнить від струпа.

»Відмирання большевицького струпа відбуватиметься одночасно і в міру з відмиранням реставраційних елементів в СССР. Власне большевицький тоталітаризм і може виправдати своє існуваня тільки наявністю контрреволюції, тобто реставраційних елементів. Зникнуть ці елементи, не полишиться ніяких підстав для існування большевизму«. (»Наша боротьба«).

Ціле »откровеніє« в теорії »демократичної революції«.

Підставу для існування большевизму дають оті »реставраційні елементи«. Коли б їх скорше позбутися, то й большевизму не стало б. Большевизм, як відомо, за реставраційні елементи вважає, в першу чергу, українське селянство. Тому так послідовно винищував його, а нині створив спеціяльну Раду для боротьби з тими елементами. УРДП також вважає, що для того, щоб позбутися всяких підстав існування большевицького тоталітаризму, треба позбутися тих реставраційних елементів, бо вони, мовляв, дають підставу. існування большевизму. Чим скорше не стане їх, цебто чим скорше їх знищать большевики, тим скорше й сам большевизм перестане існувати. Отоді то настане час для »демократичної революції«, »яка спирається не на відмираючих власників, а на нову людину, що в крові і в муках революції зростає кількісно і якісно в сьогоднішній Україні«.

З погляду большевизму, вся Україна сьогодні — це оті »реставраційні елементи«. Вони шарпають большевизм, борються з ним, чинять йому спротив на господарському і культурному відтинках життя, а УРДП вважає, що вони дають підставу для існування большевизму, живлять його.

Якась нова це діялектика. Така могла витворитися тільки в »партії«, позбавленої живих зв'язків з українськими масами, в партії утвореної на еміграції.

Большевики ввесь час свій терор виправдують боротьбою з контрреволюцією, а УРДП існування большевизму пояснює наявністю »реставраційних елементів«.

Оця нова »емігрантська діялектика«, що ніяк не може відірватись від московського струпа, і протиставляє революційний схід контрреволюційному заходові після завоювання Західньої України 1939 року.

»Зустріч між сходом і заходом України приходить, як зустріч чужих світів. Взаємного зрозуміння між консервативним заходом і революційним сходом немає« (»Наша боротьба«, ч. 3, ст. 41).

А немає його на думку УРДП тому, що »позиція галицького села і галицького громадянства взагалі — дрібноміщанська«.

Трохи інакше воно було. Західня Україна, доки не бачила отого большевизму, захоплювалась ним. Власне не вся, а частина інтелігенції Західньої України таки захоплювалась.

Прихід большевиків на західньо-українські землі 1939 року скинув полуду з очей і тієї незначної частини інтелігенції. Весь національно свідомий Захід України стає до боротьби проти большевизму. На західніх землях зустрілися не східні і західні українці, а московський большевизм з українським націоналізмом. Природньо, що український націоналізм був ворожий до московського большевизму і став до боротьби проти нього. Більше того, своєю національно-революційною свідомістю заходу зактивізував і революційний схід до боротьби проти загарбників. Ця »зустріч« витворила синтезу революційно-визвольної боротьби проти большевизму і фашизму, зактивізувавши революційні сили українського народу, оформивши їх в єдиний революційно-визвольний фронт боротьби за державну незалежність.

»Наша боротьба« майже повторює »писання« львівської газети (совєтської) про дрібноміщанську власницьку психологію, про невдячність націоналістичного заходу України за визволення зі сходу.

Кому і нащо потрібне оце протиставлення »революційного« сходу »консервативному« заходові, оте »схід бунтує проти консерватизму, традиціоналізму, проти націоналізму«, як пише друге число »Нашої боротьби«.

Лише не українській визвольній боротьбі і не національно-визвольній революції.

Дивно той »схід« виглядає в уяві УРДП.

Ввесь час большевицької окупації він боровся за свої національні традиції і таки зберіг їх, не зважаючи на заходи ворога вини-

щити їх, зберіг і ту національну ідею, що глибоко вкорінена в минулому української історії, в усій боротьбі нації за свою незалежність і раптом починає бунтувати проти того, за що віками боровся.

Щось тут не так. Не »схід« бунтує проти націоналізму і традиціоналізму, а бунтує УРДП, вірніше, хоче того бунту. Тому і протиставляє український схід українському заходові і,стоячи на позиціях ленінізму, бачить різницю соціяльних типів української нації.

Український нарід (без сходу і заходу) веде боротьбу проти московського большевизму не як режиму, а як соціяльно-економічної і політичної системи, що гнітить творчі сили нації, прагнучи фізично ліквідувати її. Боротьба та, як перша фаза національно-визвольної революції, відбувається в площині національній, соціяльно-економічній, виробничій і політичній та духово-культурній. Боротьба йде не за ідеал всесвіту, а перш за все за добро української нації, (а тим самим і за вселюдські ідеали). Боротьба йде перш за все за державну незалежність, в якій нація оформлює і закріплює свою національну ідею, стаючи активним творчим чинником історичного процесу.

В соціяльно-економічній площині боротьба йде за повалення основ большевизму, як державно-капіталістичної системи, проти рабських, (хоч і удержавлених **не усуспільнених)**, виробничо-господарських взаємин. Ціллю тої боротьби є: зняти кайдани з виробничих сил країни, позбутися колоніяльної залежности українського господарства, як основи добробуту народніх мас, від большевицького імперіялізму.

Не за поворот і не за реставрацію передреволюційного економічного укладу, а за новий уклад, в основі якого буде покладена трудова творча інінціятива в усіх галузях господарської діяльности людини і нації, без якої неможливий поступ виробництва. Національно-визвольна революція прагне до такого господарського ладу в українській державі, в якому робітник буде співучасником виробництва, його господарем, кустар — власником своєї майстерні без визиску чужої праці, а селянин — власником землі і продуктів, добутих з неї своєю працею. Форми землекористування прийме український народ у незалежній державі такі, які найбільше забезпечать інтереси нації, як і поодиноких її членів і даватимуть необмежений розвиток трудової інінціятиви.

В політичній площині нац. визвольна революція прагне до повалення диктатури і монопартійного режиму, за творчу співпрацю української нації з іншими народами, за співжиття вільних народів.

Для того, щоб на зміну приреченому на загибель большевизму з його диктатурою прийшов новий лад справжнього народовластя, свого, а не позиченого у когось, потрібна боротьба всього населення, скерована на ліквідацію большевицької системи і ладу, як найреакційніших, які знав світ.

Нинішня боротьба народів, поневолених большевизмом, в авангарді якої стоїть український народ і має такий конкретний зміст, сила тої боротьби в її конкретності, в тому й запорука перемоги наступної визвольної революції.

М. М.

Рецидиви соціялістичного невігластва і блуду в українській політичній думці

Сучасні російські імперіялісти (а за ними в унісон й деякі наші земляки), опозиційно настроєні проти теперішнього (большевицького) режиму, залюбки культивують дурійку про те, що »велика соціялістична революція«, мовляв, »зайшла в раковину з калом« та що »великі соціяльні гасла« цієї революції були нібито зраджені, а трудящі обмануті.

Об'єктивно ворожа до української національної ідеї агентура культивує і поширює історіософію революцій 1917 р. аж до того, що »коли б Ленін був живий, то цього б (теперішнього стану речей) — не було«. Думка ця до певної міри популярна в деяких колах нашої космополітичної інтелігенції, яка в своєму політичному невігластві договорюється і до таких дурниць, як »роки 1921 — 1927 на теренах УССР були часом ренесансу української культури«.

Українська політична думка повинна рішуче поставити питання: чи »великі гасла великої революції 1917 р. »були зраджені недостойними провідниками революції, що »завели її в раковину з калом«, чи ті »великі гасла« були **самі** »раковиною з калом«, яка при найпослідовнішому дотриманні »гасел« не могла принести трудящим нічого, крім »аромату«, їй притаманного.

Нині з певних груп українського громадянства, — (соціялістуючих всіх мастей) — ці »ідейки« підносяться під совсом того, що ідею національно-визвольної боротьби укра-

їнського народу треба наповнити соціяльним змістом, щоб заохотити, мовляв, трудящих з боку черева. Ми вже не згадуємо про моральний, етичний і політичний сенс цієї »черевної ідеї« як рушія національно-визвольної боротьби, бо ще свіжий гіркий власний досвід 1917 — 20 років з »черевною українською десятиною«, надто живий і повчальний.

Тут ми ставимо питання про те, що соціяльні ідеї »великої революції 1917 року« були суцільним пропагандивним блефом нового видання російського імперіялізму, розрахованим на невігластво »трудящих« в лівому крилі їх (люмпен) і співзвучний йому елемент серед інтелігенції — духовний космополітичний люмпен, які й створили »рушійні сили революції« (а властиво — обновлення, гальванізацію імперії).

Цей духовний космополітичний, паразитуючий на суспільному організмі люмпен і в ідею української національно-визвольної боротьби протаскує свої »ідейки« »робітничо-селянської« (або селянсько-робітничої) України під проводом »трудової інтелігенції«.

Жалюгідна пародія на відомі зразки!

Соціяльна проблематика, стаючи рушійною силою, домінантою **національної** революції, стає гробокапателем **національного** визволення, бо ворог в соціяльній проблематиці буде завжди »радикальніший«, ніж соціялісти поневоленої нації.

Коли наймит хоче стати господарем і вибудувати власну хату, то завжди повинен, мусить з конечности зробити це коштом власного черева, а не навпаки.

Основне гасло — ідея соціяльної революції 1917 року, що була адресована до 80% населення, звучала: »Земля селянам« (не згадую **похідний** від нього бульварно-пропагандивний антураж, як »бий поміщиків« і т. д.).

Аналізуючи ж конкретний зміст гасла-ідеї »Земля селянам« відносно ідеї Української Суверенної Держави перед 1917 роком, ми виявляємо, що 65% землі перебувало в **селянському землеволодінні** і 35% в землеволодінні валиких землевласників.

Формально гасло »Земля селянам« на перший погляд нібито було не без сенсу. Але з соціяльно-економічного огляду це було чистою фікцією, бо на ділі понад 90% всієї орної землі на Україні перед 1917 роком перебувало в **фактичному землекористуванні** селян (в трудовому користуванні) і лише 9% всієї орної землі України перебувало в фактичному землекористуванні великого (не селянського) господарства, — цебто поміщицького тощо.

Річ у тому, що велике поміщицьке екстенсивне землекористування, як економічно нерентабельне в умовах кризової структури сільського господарства України перед 1917 роком, поступилось безпосереднім господарюванням перед комплексом трудового селянського землекористування (на засадах різних форм оренди — грошевої, натуральної і т. ін.).

Лише на 9% орної площі України велось господарство в комплексі великого господарства (не селянського). Це велике господарство (не селянське) **економічно** було допоміжним цехом промисловости для переробки с.-г. сировини (цукрова, горілчана, винна, тютюнова тощо), продукуючи насінньовий, селекційний матеріял, частково провадячи науково-дослідну роботу. Лише на півдні України існували деякі великі господарства, що цієї допоміжної до промисловости ролі не відогравали, як от знаменита Асканія Нова в Таврії, яка вже до 1917 року була славнозвісним заповідником фавни і флори, знаним у цілому світі.

То правда, що поміщицька земля, якою користувалися селяни на засадах оренди, обтяжувалаcь 5 — 10 карбованцями (або 10 — 20% всієї продукції цієї землі), додатковим тягарем орендних плат в порівнянні з власною землею і що орендні відносини обмежували господарську ініціятиву виробника-селянина в широкому розумінні (сівозміна, раціональний землеустрій і т. ін.), але передача цієї землі, за гаслами »великої революції« у **правну** власність селян лише могла б оформити уже **фактичний** стан посідання і реально не збільшувала селянського землеволодіння ні на один гектар, цебто, не розширювала в економічно-господарському розумінні селянського господарства.

Отже, при найбільш педантичному і чесному дотриманні гасла »земля селянам« практично український селянин не міг у натурі дістати жодного гектара додаткової площі, не міг додатково вкласти жодного дня праці і не міг випродукувати жодного додаткового пуда зерна, а лише **евентуально** міг заощадити з наявного вже перед 1917 роком рівня своєї продукції виплачувану в різному вигляді орендну плату.

Реально передати селянам (в натурі) можна було лише 9% орної площі України, що перебувала в фактичному землекористуванні великих землевласників. Але чи можна було передати цю землю селянам і перекласти в зв'язку з цим на них продукування насіння цукрового буряка, науково-дослідну, селекційну роботу і т. ін.? — Звичайно, не можна.

Практика показала, що навіть теперішня система на Україні не передоручила цієї роботи колхозам і тримає в землекористуванні совхозів на Україні понад 12% орної площі, тобто на третину більше, ніж фактично мали в своєму користуванні землевласники перед 1917 роком.

Отже, соціяльне гасло »Земля селянам« в фактичному своєму сенсі перед і після 1917

року на Україні було безпредметним демагогічним туюком і не мало під собою ніякої економічної підстави.

В чому ж був **реальний** зміст економічної кризи сільського господарства на Україні перед 1917 роком і на тім тлі соціяльних загострень?

Проблема упорядкування землекористування на Україні перед 1917 роком мала безперечно своє значення, але все ж побічне і другорядне, а не вирішальне. Самі поміщики шукали шляхів до звільнення **формального** від землі, яка вже фактично перебувала в економічному комплексі індивідуального трудового селянського господарства.

Криза економічна (і на тій основі соціяльні загострення) полягала в тому, що перед 1917 роком Україна була (і нині є) сільсько-господарською густо-заселеною країною екстенсивного господарства без рівнобіжного, гармонійного розвитку національної промисловости (як і нині є), що в цілому становило б економічну цілість.

Колоніяльна залежність України від Росії і штучне затримування розвитку промисловости на Україні обмежували (і зводили нанівець) можливості поширення внутрішнього українського ринку збуту продукції сільського господарства і на тій підставі інтенсифікації сільсько-господарського виробництва. Це прирікало українське сільське господарство на економічне падіння на стабільному рівні структурно відсталої продукційности. Зріст сільського населення, роздріблення землеволодіння і пауперизація поступово і неминуче вели до деградації економіки сільського господарства України.

Суть питання в тому, що Україна давала Москві пшеницю й сало, вугілля і руду та іншу сировину, а на тій основі розвивалась промисловість Росії, покидьками продукції якої задовольнялось населення України, віддаючи за півдарма золоту пшеницю в замін за дорогий ціною і поганий якістю російський ситець.

Проблема сільського господарства в соціяльно-економічному сенсі на Україні в 1917 році стояла (і зрештою принципово стоїть і нині) так:

а) За московським гаслом »Земля селянам« реально можна було увільнити селян України від сплати великим землевласникам щорічної орендної плати 25 — 35 рублів мільйонів золотом і **правно** закріпити великовласницьку землю, що перебувала у фактичному користуванні селян.

б) За українською ідеєю Суверенности — відірватись від Росії і 400 мільйонів золотих рублів щорічного зиску, що їх діставала перед 1917 роком Москва від експлуатації своєї колонії України (переважно через зовнішню торгівлю українськими продуктами і внутрішньо-економічну політику), повернути на індустріалізацію України та на тій підставі відкрити і поширити українському хліборобові величезний український ринок збуту сільсько-господарської продукції. Це призвело б до докорінної реконструкції виробничої структури сільського господарства на інтенсивних засадах і подвоїло-потроїло б продукцію його (що рівнозначне збільшенню орної площі в два-три рази при даному рівні продуктивности).

Це розв'язало б кризу створеного Москвою »аграрного перенаселення« України.

Заходи ж організаційного і технічного порядку (до яких в цьому трактуванні відносимо і правне оформлення у власність селянам орендованої у землевласників землі, корективи в землеволодінні Івана і Степана — (»куркулі« і бідняки — і т. ін.). Лише довершили б практично (»підмели хату«) революцією в економіці сільського господарства України на основі національно-державної суверенности.

Так справа стояла в 1917 році (і так воно є і нині) з соціяльним змістом гасла »земля селянам«.

Аграрне питання на Україні може бути розв'язане в інтересах українського народу, передусім селянина, лише як **національно-політична,** а не соціяльна проблема, бо »найреакційніше« його розв'язання в Суверенній Державі буде без усякого порівняння соціяльно вигіднішим українському селянинові, ніж »найреволюційніше і соціяльно-найсправедливіше« в Україні-колонії.

Гніт поміщика на Україні (соціяльний момент) перед 1917 роком коштував селянам щорічно 25 — 35 мільйонів золотих рублів або 5 — 7 карбованців на одного селянина, а гніт національно-державний (момент політичний) коштував перед 1917 роком Україні 400 мільйонів золотих рублів щорічно, цебто 80 — 90 карбованців на селянський двір, яких селянин не добирав на експорті за кордон його продукції і переплачував на протегованих митами, акцизами і тарифами товарах московської промисловости.

Перед 1939 роком колоніяльний зиск Москви з України становив річно понад 1 мільярд золотих рублів, тобто 200 — 250 рублів з одного колишнього господаря (нині колхозника).

Отже гасло »великої революції« »Земля селянам« своїм змістом є фікція, »великим і благодійним« для українського селянина воно не було і не могло бути, тому ні в яку »раковину з калом«, в наслідок »зради« чиєсь не заходила і не могла заходити, бо само воно було в своїй суті і цілях »раковиною з калом«, призначеною для наших »соціялістів і соціяліствуючих«, від 1917 року починаючи і донині.

З позицій економічних інтересів українського селянина він потребував в 1917 році (і понині) не **соціяльного,** а **національного** визволення. Поліпшення соціяльних відносин

прийшло б як вислід національного визволення. Підкреслюємо — поліпшення соціяльних відносин, а не соціяльного визволення, бо пора покласти край і брехні про соціяльне визволення, бо гасло: »кожному по потребі і від кожного по спроможності« — є найбільшим шантажем. Про цю »ідею« найвищої »соціяльної справедливости« Карл Кавтський з убивчою іронією і сарказмом сказав: »а про другу, вищу стадію соціялізму — комунізм (коли буде здійснюватись згадане госло — »по потребі і по спроможності — М. М. навряд чи можна говорити як про щось більше, ніж благочестиве побажання«.

В. П. С.

Євген Коновалець

(Спроба характеристики)

Постать полк. **Євгена Коновальця** в історії визвольної політики України можна вже тепер з перспективи 9 років оцінити і аналізувати »sine ira et studio«. Не треба бути сторонником ні його політичного напрямку і переконань, ні його політичних методів, щоб визнати особливий вплив його особистости як політика, революціонера й військовика на розвиток української політичної думки в останніх трьох десятиліттях, зокрема в періоді між двома останніми світовими війнами. Полк. Евген Коновалець мав надзвичайну здібність правильно відчувати політичну ситуацію і в наслідок такого відчуття міг ставити правильні політичні діягнози та рішатися в зв'язку з тим на конечні діла. Так було в час Великої Доби українських визвольних змагань, коли доля української державности висіла на волоску. Так було і в час основної переоцінки українських політичних вартостей після трагічної поразки в 1920 — 21 рр.

Вміти терпеливо й у зв'язку з цим, навіть довго розважати всі »за« й »проти«, а, прийнявши рішення, не відступати від нього навіть під натиском обставин, об'єктивних перешкод і протидії політичних противників, консеквентно доводити його до кінця, вживаючи інколи обхідних шляхів, — це риси справжнього **політика**, обдарованого прикметами **дипломата**, з візіями майбутнього, які може мати лише національний **революціонер**.

Немає нині ні одної політично розумно думаючої людини, навіть з кіл його бувших політичних противників, яка не змінила б своєї колишньої критичної, ба навіть ворожої постави до особи Євгена Коновальця, його політичних ідей і його політичних метод. (Про нерозумних політиків, роз'їдених партійною заскорузлістю і груповою загумінковістю не йде тут мова!). Вже в обличчі маєстату його смерти клонили свої голови перед ним одні з його ще донедавніх противників (див. стаття в щоденнику »Діло« — Івана Кедрина Рудницького, телеграми еміграційного уряду УНР, опубліковані в паризькому тижневику »Тризуб«). Інші змінили своє наставлення в пізніші часи. А численні ще теперішні поборювачі його особи — це або наймитські вислугувачі чужих хлібодавців, або засліплені й злобні партійники. Та, на щастя, їх число незначне, їх голоси без впливу, їх лють безсила...

Євген Коновалець — це, побіч Симона Петлюри, найвидатніша постать першої половини XX століття в історії України. Він дав печать свого духу тому українському поколінню, яке нині веде кривавий змаг за кращу майбутність Українського Народу, за здійснення віковічних задумів цілих поколінь — за Самостійну Соборну Українську Державу.

Українська політична публіцистика досі як слід ще не оцінила особистости Полковника, як це оцінила вона ще остаточно особистости Головного Отамана. Може в цьому і слід шукати причини незавидного нашого теперішнього стану. Бо перегорнувши листки всього того, що було досі написане, бачимо з однієї сторони негідні пасквілі, брудну лайку, огидні інсинуації (це ще за життя полковника, якщо йдеться про його політичних противників), а з другої сторони несмачні дитирамби, дивне ідолопоклонство й безпотрібне забронзування (якщо йдеться про деяких його адораторів). Ні, полк. Євген Коновалець бронзи не потребує!

Його постать так вплинула на формування української політичної думки, що конечною є об'єктивна аналіза самої його особистости, його характеру, його політичних ідей, його метод боротьби.

В зростанні і формуванні постаті Євгена Коновальця зарисовується чітко чотири фази — чотири періоди:

1) Час до вибуху української революції, 2) участь у визвольній боротьбі Коновальця як військовика, 3) революційний період його діяльности, 4) завершення його як політика.

Своє політичне виховання відбув він у націонал-демократичній парті Галичини. Цей факт вплинув теж на формування його політичної лінії, якій він був вірний аж до своєї трагічної смерти. Що Євген Коновалець був **націоналістом** у всій своїй політичній діяльності й як такий не шукав ніколи компромісів ні з ворогами України, ні з противниками української державности, — цього ніхто досі не заперечував і не заперечить. Навпаки, багато з його противників одностайно підкреслювали і деякі ще й нині підкреслюють, що Є. Коновалець — це не лише націоналіст чистої води, а основоположник українського націоналізму в його організованій політичній формі. При цьому ті противники хотіли й хочуть дати поняттю націоналізму відповідний присмак, ототожнюючи його з деякими націоналістичними ідеологіями інших народів.

Не є це дань сучасній добі, якщо ми схарактеризуємо полк. Евгена Коновальця як особистість і політичного мужа іменем **націоналіста-демократа.** Хто знає структуру, устрій і внутрішнє життя політичної організації, яку він очолював, хто знав особисто Полковника — той не може заперечити демократичности ні Коновальця, ні його політичного напрямку. Треба уважно читати політично-програмову частину Постанов І Конгресу ОУН і щойно тоді робити висновки.

Євген Коновалець був за демократію, за демократичний устрій, але і за правопорядок, за сильну владу. А національну чи військову диктатуру вважав лише за кризовий час нації. І то диктатуру обмежену і часом, і засягом діяння, і законом.

І це своє політичне »вірую« завдячує він середовищу і добі, в яких формувалося його політичне »я«. Деякі з його сторонників, членів ОУН, які не мали повного зрозуміння таких демократичних засад, а складаючи дань розповсюджених вже тоді в Европі авторитарним рухам і тенденціям, — називали таке наставлення »демократичним ухилом від революційної лінії«. Або ще простіше: —»демоліберальними залишками XIX сторіччя«.

Навіть якби ці »авторитетники« мали тоді слушність у своїх твердженнях, то дивними виглядали їхні твердження (що демократ — це заперечення революціонера), інакше не говорили б про »ухили«. Залишків в собі XIX ст. Є. Коновалець не соромився, бо дуже багато завдячував їм у своєму політичному зрості.

Національне і демократичне середовище його юнацьких років залишило на все його життя незаперечний вплив і цього середовища він не бажав заперечувати навіть тоді, коли цього вимагали його противники та деякі його сторонники (демократію). Як студент правничого факультету Львівського університету Є. Коновалець був членом націонал-демократичної партії і йде 24-літнім юнаком у 1914 р. (народж. 1891 р.) до Українських Січових Стрільців та попадає в російський полон. До вибуху революції в Росії перебуває в таборі полонених в Царицині (нині Сталінград).

2. Літом 1917 року він попадає в розбурханий революцією Київ, де формується галицько-буковинський курінь, який відтак через загін Січових Стрільців розростається до Корпусу Січових Стрільців. Всі ці формації очолює він як їх командир. Складний революційно-політичний стан вимагає від нього не лише здібностей військовика, але й таланту політика, ба навіть хисту дипломата. Всі ці прикмети вже тоді чітко зарисовуються в особистості Є. Коновальця з перевагою на користь військовика-організатора. І ця остання прикмета матиме ще довгий час перевагу в характері цієї небуденної людини.

Велика доба українських визвольних змагань — це найкраще середовище для зросту військової людини. І Є. К. росте не в маштабі полковника революції, але в маштабі дійсного фахівця, основи якого виніс з твердого, хоч на загал короткого, вишколу УСС-ів.

Перелистовуючи анали Української Революції, знаходимо в них відповідне місце про тоді ще молодого полковника. Ніхто з мемуаристів і істориків тодішньої доби не зменшує значення і ролі, яку відіграє Є. К. зі своїми Січовими Стрільцями в розгарі драматичних хвилин на Україні. І надзвичайно кривдить Є. К. такий знаний публіцист і історик, як др. Василь Кучабський, який у своєму капітальному творі про українську визвольну боротьбу нім. мовою »Westukraine und der Krieg gegen Bolschewismus« зовсім не згадує імени полк. Є. Коновальця. А треба зазначити, що автор — це колишній тісний співробітник Є. К. з київських часів. Цей факт лише ілюструє знову »малих політиків«, які в пізнішому періоді не могли погодитися з політичною лінією Є. К. через його націоналізм і демократію. (В. Кучабський причалив був тоді до консервативного всеслов'янства й клясократії.)

Читати треба хоч би **»Відродження нації«** Володимира Винниченка, щоб зрозуміти ту першоклясну та вирішальну ролю, яку відогравав Є. К. під час постання Директорії. Прихильники і противники гетьманського періоду однаково зазначають, що без Є. К. і його Січових Стрільців таке повстання навряд чи мало б успіх. Не дивно, що Симон Петлюра перед початком повстання перебував у Білій Церкві, де в той час мав місце постою окремий загін Січових Стрільців. Осип Назарук у своїх спогадах під наг. »Рік на Великій Україні«, — цитує слова Винни-

ченка про Січових Стрільців: »таке військо з'являється раз на сто років«.

Коновалець, основоположник і організатор, а одночасно душа військових з'єднань Січового Стрілецтва, служить як справжній вояк лише укр. державі, а не її політичнорізноманітним урядам. Бо він **націоналіст.** Тому він охороняє **Центральну Раду** в педагогічному музеї перед провокаторськими виступами большевицьких ячейок, тому він готовий служити **Гетьманській Державі,** аби тільки вона заступала національні ідеали. Тому він відгукується на поклик Симона Петлюри до повстання на чолі з Директорією, коли національний характер української держави був загрожений. Бо він вояк, національний вояк, націоналіст!

У своїх коротких формою і глибоких змістом **»Причинах до історії української революції«** Є. К. виразно змальовує тло, в якому доводилося йому тоді діяти і причини, які казали йому діяти так, а не інакше. Там находимо все те, що стимулювало тодішнього молодого полковника стояти за ту лінію, якої дотримувався він пізніше протягом всього свого життя.

Коли ж при кінці 1919 р. перспективи на продовження збройної боротьби в регулярних формах зменшилися до нуля, коли серед тодішніх українських політиків народжується концепція спільних дій з західнім сусідом України — Польщею, Є. К. був вірний засадам повної орієнтації на власні сили, вірний несплямленим національним прапорам і великій чистій самостійницькій ідеї, в ім'я якої, — і то виключно в її ім'я, він підтримує збройно повстання Директорії, розпускає свій корпус Січових Стрільців, щоб перейти на інші методи, революційні методи визвольної боротьби.

Другий період його життя, який дав підвалини його характерові, його політичному думанню скінчений.

Чи правильний був крок Є. К., коли він розпустив свій корпус? Нині з перспективи трьох десятиріч кожний самостійник свідомий того, які методи боротьби плянував тоді Полковник, і може лише позитивно оцінити рішеня Є. К., хоч воно кинуло, на зовні бодай і мабуть лише на перший погляд — тінь на співдію таких особистостей як Симон Петлюра й Євген Коновалець.

Нині можемо вже проаналізувати й попередні рішення Є. К.: і щодо військової служби гетьманові П. Скоропадському і щодо участи в повстанні проти нього.

Після гетьманського перевороту в квітні 1918 р. Є. К. мав намір продовжувати військову службу Українській Державі в її монархістичній формі, бо він, як вояк і націоналіст-державник, вважає за свій національний обов'язок докладати всіх сил до розбудови українських національних збройних сил. Таке поступовання, — це річ ясна, самозрозуміла. Яке було наставлення українських соціялістично-революційних кіл до такої постанови Є. К. — це річ неважна і нецікава, тим більше, що ціллю тих кіл було будування держави лише соціялістичне, експериментаторське. Коли ж у наслідок дрібних політичних інтриг Січові Стрільці мали бути перекинені з Києва під Львів, саме в час, коли йшло горячкове готування до національного повстання, — Є. К. кидає актуальне й до нині гасло: **»Шлях до Львова веде через Київ«** і залишається під Києвом, щоб бути готовим положити свій меч на терези історії Української Революції. Бо він уважає, що доля України вирішуватиметься не лише в боротьбі проти большевицької Москви, а й проти кожної імперіялістичної Москви, а такою був також Денікін, з яким монархістична Україна підписала не союз, а **федерацію.**

Власне остаточне зірвання зі всякою Москвою (в боротьбі з большевицькою пролита була січова-стрілецька кров вже на дарницькому передмісті Києва та під мурами арсеналу в січні 1918 р.) — було єдиним стимулом для участи Є. К. і Січового Стрілецтва у повстанні Директорії.

Велич постаті Є. К. виявляється перш за все в тому, що він не визнає політичної співпраці з ворогами України. Так, як Симон Петлюра зірвав остаточно всі нитки з Москвою і не йшов ні на які комбінації введення »радянської системи« з національною формою і змістом, як того домагалися тодішні деякі політики (хоч С. Петлюра був соціял-демократом і визнавцем теорії Маркса), але не був в силі зірвати ці нитки у відношенні до Польщі; Є. К. мав відвагу й силу піти слідами С. Петлюри, але піти ще далі — не бути грою в руках сусідів України та зірвати всякі можливі комбінації, які в'язали б Україну з Польщею, тоді пресяклою імперіялізмом.

В трагічних подіях грудня 1919 р. на далеких просторах Волині виростав Коновалець до постаті таких політичних розмірів, з якими переходить він не лише до історії Української Революції, і до історії політичної думки новітнього українства.

Нині можемо сміло твердити, що це рішення було лише логічною консеквенцією подібного його рішення в листопаді 1918 р. в Білій Церкві, однак кероване радше підсвідомістю, як політичним розрахунком. Це зовсім не зменшує вартости історичної далекосяглости Коновальцевого рішення, якщо ствердимо, що воно могло статися під впливом факту, що він походив зі Зах. України і знав дуже добре практичну вартітсь всяких польських запевнень щодо України. Такого досвіду в польському питанні С. Патлюра, на жаль, не мав, бо не міг мати, вже хоч би через те, що, походячи з Лівобережжя, не знав польських практик. На Волині формується революційний замисел Є. К. у формі **Військово-заго-**

вірного підпілля. Ми навмисно вживаємо такої назви, бо намагаємося дати по можливості об'єктивний образ людини, яка мала вирішальний вплив на майбутній розвиток українських революційних акцій.

В Києві під проводом однодумців Полковника — старшин його корпусу — Андруха й Опоки, засновується в 1920 р. В. О. С. С. (Військова Організація Січових Стрільців), організація підпільна, з повстанчими замірами й революційними матодами. Це ще нічого не говорить, що не минув і рік після її заснування, а ЧЕКА »ліквідує« її провідників і здушує революційне підпілля під такою назвою майже в зародку. Одначе зерно, кинене раз, розвивається далі, змінюючи і поліпшуючи методи й засоби боротьби...

У Львові засновується в той час під безпосереднім впливом і під керівництвом Коновальця УВО (Українська Військова Організація) з тими самими цілями, що й ВОСС. Історія боротьби УВО занадто відома, щоб докладо її характеризувати. Але це належить до окремої складної теми, яка ще чекає опрацювання й історика, який написав би монографію під заг. »УВО — Роки 1919 — 1929«. А також »Історія ВССС та революційних організацій в УССР« чекає ще своїх авторів.

Тут треба, безперечно, звернути увагу на назву обох організацій. Впадає в око, що київська організація не має в своєму титулі слова »український«, як це має львівська. Це не є випадок, Є. К. пояснював цей факт так: ... ВОСС мала діяти на українських просторах, які хоч формально, але все ж таки творили державний твір, в назві якого знаходилося слово »український« — УССР. Тому треба було рахуватися з настроями патріотично наставлених »радянців« і не дратувати їх тим, що УССР — це не український твір. Інша справа в Зах. Україні, де конечним є в таких випадках підкреслити всюди слово **український...**

Головним завданням обох організацій було, — про це говорять вже самі назви, — організувати збройну боротьбу в нових формах. Політичний аспект був другорядний. І це було їхньою основною хибою, бо властива політична капіталізація всіх збройних дій була залишена іншим, поза обома військовими організаціями діючим чинникам, які не вміли так використовувати ці дії, як вимагали цього інтенції ідейних військовиків-революціонерів, На східніх землях тим політичним капіталізуючим чинником були по суті патріотично наставлені, однак практично опортуністично діючі, на »українізаційний курс« наставлені елементи. Сюди належали такі особистості, як Порайко, заступник голови раднаркому УССР), Сухомлин (голова держпляну), Конар-Палащук (заступник наркома хліборобства СССР) та інші. З ними втримував Є. К., щоправда доволі постійний, але завжди відсвіжуваний контакт. Цей контакт посилював він час-до-часу новими зв'язковими, головно до 1930 року, а пізніше всякий зв'язок був майже неможливий.

На зах. землях функцію політичної надбудови УВО виконував спершу уряд ЗУНР (Петрушевича), а коли прийшло до кризи між тодішнім »закордоном« і »краєм« — постало в 1925 р. УНДО. Був це час т. зв. »спілки« (УНДО-Спілка) який протривав до 1930 р. а в деяких фазах до 1932 — 33 рр. Криза, яка створила напруження у відносинах між закордонним урядом ЗУНР і політичним життям (легальними партіями) в краю, засягнула і УВО, яка за спонукою Є. К. відмовилася слухати політичних доручень Петрушевича, що пішов був у боротьбі проти Польщі на співпрацю з урядом УССР, а тим самим і з большевицькою Москвою.

Як противага до УВО створена була т. зв. **Західньо-Українська Народня Революційна Організація (ЗУНРО)** з просовєтською орієнтацією, її існування мало лише епізодичний, ефемерний характер. (Головною фігурою цієї організації був сот. УГА **Думин**, (псевдонім Крезуб), який стояв в тісному контакті зі штабом німецької райхсвери, що в »рапалівській площині« співпрацювала з червоною армією). З цієї боротьби за правильну лінію УВО Є. К. вийшов переможно: УВО не пішла на манівці червоного опортунізму, а Є.К. дав черговий доказ своєї політичної послідовности: відкидав всяку орієнтацію на будь якого ворога України, навіть, якщо б така орієнтація мала характер лише тактичного маневру.

Боротьба внутрі і поза УВО зродила в Є. К. і інших членів УВО потребу створеня політичної організації, тим більше, що цього вимагали молоді діючі елементи в краю (в зах. Україні) і за кордоном. Був це власне час шукання нових шляхів української визвольної політики, час переоцінки старих вартостей і критичної оцінки причин поразки визвольних змагань 1917 — 21 рр. Не треба при цьому забувати про колосальний вплив на молоде покоління. (Однаково як в краю, так і за кордоном), яке викликали ідеологічні праці **Дмитра Донцова,** зокрема його книжка **»Націоналізм«** (видана 1926 р.). Ці елементи стали на становищі, що збройно-політичну боротьбу треба поглибити й поширити, надаючи їй власний підметний характер і всенаціональний революційний обсяг. Цього тим більше вимагало життя на східніх землях доживала »українська політика« свого апогею (з перемогою »общеруського«, сталінського крила в ВКП(б) над інтернаціональним, троцькістським) 1928 р. починається підготовка до розправи з українством, яке в державному апараті УССР вийшло »наверх«, і яка закінчилася арештами і процесом **СВУ.** На західніх землях політична надбудова УВО, стала чимраз виразніше на шлях

опортунізму (участь української партії на польських соймових виборах — березень 1928). На сході і на заході України починає діяти **»поділ на два фронти«,** викликаний не революційним елементом, а через політичне виснаження тодішних провідників.

Теоретична аналіза Донцова, шукання нових політичних доріг молодим поколінням — починають об'єктивізуватися в політичній практиці.

Починається черговий бій за форму, зміст **і лінію** української революції: за УВО, внутрі УВО й поза нею. У наслідок цього бою відбувається **І Конгрес Українських Націоналістів** в лютні 1929 р., який покликає до життя нову політичну організацію нового революційного українства:

Організацію Українських Націоналістів (ОУН). Конгрес цей був підготовлений діловими конференціями діючих вже націоналістичних угрупувань (Союз Української Націоналістичної Молоді — на ЗУЗ, Легія Українських Націоналістів і Союз Національної Молоді закордоном) і представників УВО.

Третій період у зрості Є. К. був закінчений. Починається четвертий, останній, в якому Є. К. виразно виступає як визначний український політик, державний муж.

ОУН спершу створювалася не як політична партія і не як **політичний орден.** Організаційні тенденції, які характеризують ОУН зарисувалися значно пізніше. ОУН мала бути понадпартійною всенаціональною організацією, в якій і навколо якої мали гуртуватися націоналістичні елементи, що в революційній дії шукали розв'язки для політичного визволення Українського Народу і створення Самостійної Соборної Української Держави. Інтенцією основників ОУН, — зокрема, якщо йдеться про Коновальця, було створити керівне політичне тіло для збройних революційних дій, що капіталізувало б їх для українського визволення як у внутрішній, так і зовнішньо-політичній площині. Тому не випадково, що виконавчий орган названо **Проводом Українських Націоналістів,** а не проводом організації, бо він мав репрезентувати не лише організаційних членів, а й визнавців націоналістичного розуміння боротьби за державу, які стоятимуть на плятформі ОУН...

Вже тут з'ясовано, який політичний світогляд заступав Є. К. Повторюємо: Євген Коновалець був у своїй суті **націоналіст-демократ**-революціонер.

У внутрішньо-політичній площині заступав Є. К. концепцію об'єднання всіх творчих, здорових, національних сил навкруги визвольної боротьби революційними методами. Одночасно був він за пляновий розподіл ролей в переведенні цієї боротьби, бо вважав, що кожна українська партія має право і обов'язок давати свій вклад відповідно до її фізичних (чисельність) та моральних (політична концепція) спроможностей у визвольну боротьбу українського народу. Тому не було в його інтересах загострювати міжпартійну боротьбу в українській суспільності (»двоподіл фронтів«) і тим самим доводити до атомізації українського політичного життя. Не було в його плянах зривати відносини з іншими українськими угрупованнями й за таку поставу він мусів теж слухати докорів від своїх співвизнавців про »ухили«...

Трагедією Є. К. було те, що для своєї внутрішньо-політичної концепції він не знаходив відповідних партнерів в інших українських угрупованнях, які ставили б українську справу вище всіх своїх партійних інтересів і виключности та від своїх особистих амбіцій. Але він не зневірявся і для втримування контакту з іншими угрупованнями використовував кожну нагоду. Для прикладу подати треба: контакт з близькими до уряду УНР особами, з українськими послами до польського сойму і т. д. Підтримуючи такі і подібні зв'язки Є. К. прагнув консолідувати навкруги ОУН, як ядра визвольної концепції, все політичне українство, або бодай впливати відповідно на такі чи інші політичні потягнення всіх політичних контрагентів.

Ця сторона з політичної діяльности Є. К. ще не висвітлена. Багато світла на таку ролю його кинуть напевно мемуари поодиноких політичних діячів та документи й листування.

Відносно **зовнішньо-політичної концепції** Є. К. існує багато, ще навіть і нині, недорозумінь і непорозумінь. Вже повище з'ясоване вказує, що Є. К. не був вузько-замкненою особою, яка стоїть на становищі політичної виключности.

Коли аналізувати характер Є. К. як політика, то, побіч прикмет **революціонера,** головною його рисою було надзвичайне зрозуміння **дипломатичної гри.** Не треба боятися твердження, що у внутрішньо-організаційному, як і внутрішньо-політичному житті, Є. К. був сторонником еластичних **дипломатичних методів** і не відказувався від них навіть тоді, коли інший був би вже переконаний »іти на основну ломку«. Це зовсім не протирічить твердженню, що Є. К. — це революціонер. Бо чому ж революціонер не може бути дипломатом? Революціонер — це суть характеру політика, зміст його »я« (протилежність — це опортуніст), а дипломати — це методи діяльности, політика, форма його потягнень (протилежність — простак, »дерев'яна людина«).

І в зовнішній політиці Є. К. був лише послідовний своєму »я«. Чому ж тоді не мав би він тут не бути дипломатом?

У зовнішньо-політичній діяльності Е. К. зарисовується дві основні фази, обумовлені його зростом у внутрішній політиці. Не боїмося ствердити, що Є. К. орієнтувався до 1922 — 29 рр. на Німеччину і що ще в пізніших роках він у своїх зовнішньо-політичних

розрахунках віддавав значну ролю Німеччині. Зовнішня політика зокрема не знає жадних сантиментів, бо це звичайний реальний розрахунок національних інтересів.

Дехто може сказати, що той час орієнтації на антанту (Англія — Франція) мала більше реальних основ, тим більше, що ворожнеча її до большевицької Москви могла запевнювати політичні успіхи. Абстрагуючись від того, що Польща стояла на перешкоді такої постановки й через Варшаву бігли всі зовнішньо-політичні зв'язкові нитки »уряду УНР« до цієї ж колишньої антанти, треба визнати, що ця Антанта не мала жодної »української програми«, навіть мінімального обсягу. Для неї українське питання було або внутрішньою справою Польщі (її союзника), або »неіснуючим питанням, бо розв'язаним уже« в СССР. Німеччина те ж не мала тоді жодної (навіть негативної) »української програми« в цілій її ширині, зате мала т. зв. »малу українську програму« — розбиття Польщі. Антанта навіть не хотіла чути про якісь зміни в Европі, витрачаючи всі сили на петрифікацію версальського стану, додатком якого на Европейському Сході був ризький.

Отже, які шанси могла тоді мати українська зовнішньо-політична концепція, яка в'язалася б з тенденціями закор. політики кол. Антанти? Закріплювати положення версальського і ризького договорів?

Українська визвольна концепція революційного порядку могла брати в свій розрахунок лише можливості скорої зміни европейської системи держав. Німецький ревізіонізм давав вигляди на те, що европейський стан зрушить зі своєї закам'янілої точки і дасть тим самим (чи лежало воно в планах Німеччини чи ні) українському народові **шанси** в руки. Що Німеччина в своєму ревізіонізмі шукала й знаходила опору в СССР— це не має впливу на те, що укр. визвольна концепція шукала шанси в порушенні версальського стану.

(Нині ситуація аналогічна, — говоримо про суть, бо йдеться знову про зрушення стану, яке дасть Україні шанси поставити власними руками свою розв'язку).

Цей розрахунок діяв у першій фазі політичної діяльности Є. К., у фазі т. зв. збройно-заговірного підпілля. Коли ж створилося нове українське політичне середовище, яке різнилося від всіх попередніх своєю революційністю, — мусіла наступити ревізія зовнішньо-політичної концепції: тим більше, що зовнішньо-політична ситуація в Европі стала ускладнюватися. У зв'язку з цим українське питання ставало одним з европейських питань, в розв'язці якого заінтересованих було більше партнерів.

Тому постава української зовнішньо-політичної концепції мусіла набрати інших форм і змісту, іншого характеру. Ситуація зумовлювала вже европейське ставлення української справи. Ці шанси використав Є. К. своїм виїздом 1929 р. з Берліну до Швайцарії він задокументував цю зміну. Відтоді Є. К. вже ніколи не поселювався в Німеччині.

В 1936 р. переїжджає він в Італію — формально, бо фактично став він »вічним подорожнім« між европейськими країнами, між їхніми столицями.

Треба з'ясувати, що Є. К. покинув Швайцарію на вимогу швайцарського уряду, який діяв під сильним натиском Москви (Літвінов), Варшави (Бек), Праги (Бенеш), й Букарешту (Тітулеску).

Прихід націонал-соціялістів до влади в Німеччині й програма »східньої політики« Гітлера продиктовують Є. Коновальцеві посилити практичну дію своєї зовнішньо-політичної концепції. Як першу противагу проти евентуальности німецької гегемонії в Европі бачить він в Італії, яка, хоч і фашистівська, але намагається створити спільну з Англією і Францією перепону гітлерівській експансії в Европі. (Договори італійсько-австрійсько-мадярський, протинімецький англо-французько-італійський фронт у Стрезі—осінь 1934 р.).

»Східня концепція« Гітлера, викладена в його »Майн Кампф«, вказує, що Гітлер намагатиметься проводити в життя своєрідну колоніяльну східньо-европейську політику, і що для неї намагатиметься здобути в першу чергу Італію, а відтак Англію, щоб нарешті завершити свій плян розподілу СССР союзом з Японією, спрямовуючи її імперіялістичні апетити не лише на китайський простір, але також і на північні простори азійського континенту. Ці пляни Гітлера треба було невтралізувати, навіть більше, — паралізувати в столицях тих великодержав, яких Гітлер бажав схилити до себе для здійснення своїх плянів.

В інтересах Італії було те, щоб і на Балканах, і в Східній Европі існувала рівновага сил і вільна гра заінтересованих там великодержав. Большевицький колос і спроби відновлення Москвою панславістичної політики на Балканах (тоді головно в Болгарії) ускладнювали італійську політику на середньо-европейськім і балканськім відтинках. Але і евентуальна німецька гегемонія над цими просторами не зменшувала загрози такого ускладнення. Зовнішньо-політична концепція Італії була м. і. зумовлена цими обома перспективами, тому Італія шукала третьої розв'язки: рівноваги сил. Не диво, що 1935 р. вона дає Є. Коновальцеві не лише азиль, але дозволяє йому повну свободу рухів.

Над дальшим розвитком італійської зовнішньої політики не будемо зупинятися, бо ми потребуємо накреслити лише основні тенденції цієї політики.

Вже в 1932 р. Є. К. поширює і поглиблює зв'язки з політичними колами Англії, нав'язані ще в 1930 р., висилаючи туди постійного

політичного представника ОУН. Він мав завдання не лише спропагувати укр. питання в Англії, а також і то перш за все схилити Англію для української визвольної концепції та щоб остання протиставилась німецьким намаганням здобути прихильну невтральність Англії для здійснення Гітлерових плянів на Сході Европи.

Становище Англії в українській справі на користь Німеччини зв'язано було з вільною рукою в східньому просторі, а тому залишало б Україну як виключну домену гітлерівської експансії і німецького імперіялізму. Про подробиці цієї лондонської місії не час тепер і не місце тут докладно описувати. У відповідний момент і ця сторінка зовнішньо-політичної діяльности Є. К. мусить бути компетентною до цього людиною висвітлена. Внутрішньо-організаційні інтриги, ведені О. Сеником, довели до того, що представник ОУН покинув по трьох роках Лондон... Черговий зв'язковий туди мав лише пропагандивно-пресові завдання.

В загальному треба оцінити, що лондонські справи ОУН не увінчалися успіхами. Ці неуспіхи треба брати не лише на рахунок труднощів лондонського дипломатичного паркету і англійської стриманости в українській справі, але також на рахунок недоцінювання українськими політиками ролі, яку завжди грала й грає Велика Британія у світовій політиці.

Спроба вибалансування німецьких намагань в Японії давала кращі вигляди на успіхи. І тут завдання полягало в тому, щоб з української сторони заангажувати Японію до протиставлення німецьким зазіханням в Україні. Йшлося про те, щоб розв'язанні українського питання, беручи зовнішньо-політичний аспект його, не мала Німеччина монопольного становища і вільної руки.

Що так воно у всіх трьох випадках не сталося, — це тема для окремої праці, про зовнішньо-політичне ставлення української справи в міждіб'я між двома світовими війнами. Тут зроблений був лише короткий нарис і то настільки, щоб легше зрозуміти постать Є. К. як українського політичного мужа в його завершеній формі.

На підставі всього повищого стає, мабуть, кожному ясним, з котрих сторін підстерігала на Є. К. невмолима смерть. Тому треба підняти завісу ротердамської трагедії дещо вище, бо цього незроблено досі. Бо зовсім підняти її не час тепер і не місце тут.

До того часу, доки політична діяльність ОУН зачіпала практично Польщу (і інших західніх окупантів України) і підміновувала її з середини, — Москва не уважала її за свого смертельного ворога, який загрожував би їй в той час, тим більше, що загроза небезпеки збройного зудару в Европі мала ще малі вигляди. Головно, якщо йшлося про СССР. Від 1933 р. така загроза почала актуалізуватися. Московські обсерватори розвитку української політики правильно оцінювали, що майбутня світова боротьба ітиме за Україну, за панування над її простором, багатим на господарські ресурси, як житниці Европи і бази сирівців. Також геополітичне значення України грозило на випадок европейського конфлікту, говорячи обережно, поважними втратами для СССР, якщо не смертельним ударом. Зацікавлення Москви особою Коновальця та його політичним рухом зумовлювали переміни на европейській політичній шахівниці. Атентат в советському консульстві у Львові переведений ОУН (М. Лемик) був грізним моментом для Москви і наказував їй скоріше і рішуче діяти.

В Україні Москва саме скінчила була одну зі своїх кривавих розправ з українством, організувавши катастрофу голоду в 1932 — 33 рр., щоб в такий спосіб зломити всякий національний спротив України. Одночасно з цим почалася гостра ліквідація національно-свідомого активу в компартії (М. Скрипник, М. Хвильовий і інші) та чітке визначування »сталінської генеральної лінії«.

Почались намагання ГПУ увійти в зв'язкову сітку ОУН з закордону на Східні Землі. Нині ще важко остаточно висвітлити всі моменти тієї гри на життя і смерть розгри між Москвою і Києвом — з одної сторони, а Коновальцем — з другої. Важко тому, що всі нитки зв'язку ОУН зі Східніми Землями держав полк. Є. Коновалець особисто в своїх руках, а зі зв'язкових його мало хто залишився при житті. Треба чекати хіба що на відкриття таємних архівів НКВД, щоб документально і об'єктивно можна було висвітлити зв'язок ротердамської трагедії. На підставі слідства, переведеного в зв'язку з ротердамським атентатом, можна було вже в 1938 році ствердити, що перші, відомі намагання Москви датуються літом 1934 р. Восени 1935 р. з'являється в Европі людина, відома пізніше під прізвищем Валюха, як один з організаційних зв'язкових революційного підпілля на Східніх Землях до проводу ОУН. Відповідні організаційні чинники (псевда »Біляк«, »Стобар«, »Макар«) провіряють його і знаходять все в порядку і тим самим уможливлюють йому доступ до Є. К., якому, як виявилося пізніше, готують через те смерть. Ознайомлені з цією справою однозгідно стверджують, що таку легкодушну провірку не переводила жодна революційна організація.

Повних два роки потребує т. зв. Валюх на те, щоб здобути повне довір'я Є. К. Після кожної подорожі до Европи і зв'язаної з нею зустрічі з Є. К. цей »Валюх« вертається на Східні Землі, везучи туди відповідний організаційний інструктаж і напрямні. Звідти привозить широкі »звіти про стан революційної діяльности, про соціяльний зміст укр. визвольного руху«, »про нові методи боротьби« і т. д. і т. ін.

Слідство в Ротердамі виявило подробиці лише двох попередніх зустрічей Є. К. з »Валюхом« і третьої, яка закінчилася атентатом. Перша з них відбулася в Ротердамі в листопаді 1937 р., друга в лютому 1938 р. в Антверпені, а остання знову в Ротердамі 23 **травня** 1938 року. Стверджено, що в тому часі перебував в тих портах советський транспортовий пароплав **»Менжинський«** який курсував між Одесою і Ленінградом. Зв'язковим пунктом для »Валюха« в Европі був один нумер телефону в Відні, куди він завжди подавав місце і зв'язану з ним дату свойого побуту в Европі. Цей нумер телефону був викликуваний з Ротердаму двічі 21.5. 1938 р. (субота) і двічі 22.5. (неділя!). Як виявилося нумер телефону належав полк. **Романові Сушкові,** тісному співробітникові Є. К.

Голляндська поліція, яка вела слідство в Ротердамі, знайшла на пошті 8 письмових донесень на ведення закордонних телефонних розмов, писаних тим самим почерком руки і підписаних такими прізвищами — псевдонімами: »Норберт«, »Вельмуд«, »Шмідт« (»Норберт і Вельмут були організаційними прізвищами одного із зв'язкових зі СУЗ, який восени 1935 р. з'явився зі Східніх Земель).

В Голяндії пошта вимагала зголошення у кожного, хто хотів по дроту розмовляти з закорд. Перша телефонічна розмова відбулася з Віднем в короткому часі після прибуття морського пароплава »Менжинський« в Ротердамський порт. (Час розмови і прибуття корабля були стверджені). Друга розмова велася увечорі теж з Віднем.

У наслідок цих розмов »Валюх« довідується про місце побуту Є. К. Перша спроба знестися з ним телефоном кінчається безуспішно. Тому він звертається чергового дня знову до Відня. Друга спроба звязатися з Є. К. була теж безуспішна. Третя розмова з Віднем теж без успіхів. Щойно четверта спроба **в неділю 22 травня 1938 р.** в часі між 13 і 17-ю годинами уможливлює йому контакт з Є. К. І тут умовлялися вони мабуть про зустріч в Ротердамі, в Кафе-галі готелю »Атлянта« при бульварі Коолсінкель... Бо там ця зустріч відбулася в понеділок 23 травня 1938 року біля 12-ї години... Кількадесять хвилин пізніше — година **12, 13** пекольна машина розшарпала полковника Евгена Коновальця на бульварі Коолсінкель, недалеко готелю »Атлянта«.

Біля 15 год. цього ж дня корабельну контору, яка вела агенди »Менжинського«, викликано телефоном з Москви.

Біля 18-ої год. корабель »Менжинський« покинув ротердамський порт в напрямку через Кілонській Канал на Ленінград.

В списку залоги корабля впадало в вічі прізвище: Михайло Евген, ур. 1908 р. Одесщина. Чи не був це »Валюх«, убивник **Евгена Михайловича** Коновальця? Хто мав до діла з »Валюхом« оцінював його вік подібно до вище згаданого моряка з залоги »Менжинського«.

Насувається питання: в якому ж зв'язку стоїть спізнення Ярослава Барановського з атентатом? Відомо, що Ярослав Барановський прибув до Ротердаму літаком з Праги після атентату й був арештований голяндською поліцією в 16-ій год. (23 травня) в ротердамському готелі »Контіненталь«, де запитував він за Йосипом Новаком, (на такий пашпорт їздив тоді Є. К. до Ротердаму й такий звуглений пашпорт був знайдений при його розшарпаному тілі). В слідстві першого дня Я. Б. **не подав,** хто був дійсним власником того фалшивого пашпорта. Зробив це він щойно наступного дня. Цей факт, як і факт спізнення, кинув підозріння про евантуальну співучасть Я. Б. в атентаті. Однак є свідки, які під час кризи в ОУН 1940 р. виразно стали проти Я. Барановського, які рішуче твердять, що Є. Коновалець настоював на тому (в телеф. розмові 22. травня), щоб Я. Б. приїздив пізніше до Ротердаму. На підставі повищого не можна спізнення Я. Б. в'язати з атентатом. Причину промовчування через цілий день, хто замордований, — годі було колинебудь вияснити — зі слідства виходить, що Я. Б. брав участь в зустрічах Є. К. з »Валюхом« в листопаді 1937 р. (Ротердам) і в лютому 1938 р. (Антверпен). Факт, що при Є. К. і Я. Б. голяндська поліція знайшла незначні суми грошей, послужив приводом до різних брудних інсинуацій (мовляв: »Валюх« привозив гроші зі Сходу). Треба ось тут рішуче ствердити, що в Голяндії (Амстердам) ОУН мала своє окреме банкове конто, на якому знаходилася тоді поважна сума. Це можна, мабуть, ще навіть тепер у відповідному банку ствердити.

Під час слідства — ведено його поліційним дир. Розбахом та ком. Шумахером і Ботенбелом — голяндська поліція вимагала майже від усіх европейських поліцій додаткових матеріялів для прояснення цілости справи. І лише чеська поліція (ЧСР була тоді в тісному союзі з СССР), відмовилася дати якунебудь інформацію. Інформації польської поліції були не лише стримані, але й скромні.

В слідстві брали активну співучасть поліції: голяндська, німецька, польська, бельгійська, французька, швайцарська, італійська, румунська, литовська і інші, та окремий детектив англійського скотляндярд. Значні заслуги для слідства має тодішній почесний консул Литви в Ротердамі, голяндський громадянин комерсант.

Ще довгий час після атентату дипломатичні представництва різних держав збирали матеріяли для остаточного висвітлення політичного атентату. Авторові відомо, що США доручили були це завдання одному зі своїх консулів, який перед тим був дипломатом у Москві.

У світовій пресі відбився атентат на полк. Є. К. широким відгомоном. Зокрема вся голяндська преса посвятила надзвичайно багато місця з'ясуванню і висвітленню цієї справи. Лише Москва мовчала і мовчить в цьому питанні і донині. Така її поведінка і таке її становище щонайменше підозрілі.

З німецької сторони активну участь при слідстві брали пізніший шеф гестапо СС-групенфюрер **Гайнріх Мюллер** (тоді ад'ютант Гімлера) і поліцийний радник Геллер (відомий давній спеціяліст в противобольшевицьких акціях, який ще перед приходом Гітлера до влади організував обшук в торговельному представництві СССР в Берліні). Участь в слідстві Г. Мюллера вказує, якої великої ваги надавали Гімлер і гестапо, щоб бути безпосередньо інформованими про хід, стан і вислід слідства. Одночасно така пильна участь породжує думку — чи гестапо не хотіло дечого закрити і на деякі спрямування слідства вплинути. Підозріле й те, що саме гестапо звертало слідчим органам Голяндії увагу на факт, що в Є. К. і Я. Б. знаходилися незначні суми грошей, сугеруючи в такий спосіб »фінансове значення Валюха«. Відтак гестапо інсинувало в пресі цю інтерпретацію, про що посвідчити мусять деякі українські політичні кола, (які брали інформації про цю подію з кругів гестапо, конкретно від п. Геллера).

Зайвим є твердження про нацистсько-большевицьку, гестапівсько-енкаведистську співпрацю в організуванні Ротердаму. Тоді напруження між націоналістичною Німеччиною і большевицькою Москвою було найбільше. Нині твердити однак можна, що гестапо пособляло »праці« НКВД в напрямі ліквідації Є. К., займаючи в тій чотирилітній грі не невтральне, а виразно вичікуюче становище. Ні Є. К., не укр. націоналістичний рух ніколи не тішився симпатією соціялістичних партійних кіл. А зовнішня політична концепція і рухливість Є. К., і організації, яку він очолював на зовнішньо-політичному форумі та тенденції цієї рухливости підказували німецьким нацистам, зокрема їхній екзекутиві, — гестапо, — діяти під староримським гаслом: »**Caveant consules**«.

Повища спроба характеристики постаті Є. К. і висвітлення його трагічної смерти не претендує на вичерпність, хоча в інтенції її є — дати об'єктивний образ цієї особистости.

Автор свідомий того, що об'єктивність була б виразніше підкреслена при допомозі цитат з документів і інших праць мемуаристів, хронологів і історикiв.

Автор мав нагоду познайомитися в минулому з величезною кількістю матеріялів на вище згадану тему. Він сам мав можливість зібрати багатий архів.

Та все це стало жертвою нищівного божевілля гестапівських »надлюдей«. Зокрема знищили вони збірку вирізок з світової преси, яка обіймала (крім української) понад 1.200 чисел. Згинули і фотознімки »Валюха« і одного з ним співдіючого, помічника, список залоги »Менжинського« і всі докладні дати, зв'язані з Ротердамом.

Помічник »Валюха« з прибраним, мабуть, прізвищем Кіндрат Полуведко з'явився в Европі зі Східніх Земель в 1934 р., в час ротердамського атентату знаходився в Німеччині, звідки з початком червня 1938 поквапно виїхав до Гельсінок (Фінляндія), щоб там безслідно щезнути при кінці липня т. р. Віднайшовся він у липні 1941 р. аж у Львові, куди прибув він вже в час большевицької окупації Західніх Земель рр. 1939 — 41 (докладної дати не вдалося досі ствердити) з окупаційним режимом зі Сходу. При кінці 1941 р. він скінчив самогубством в гестапівській тюрмі в Харкові.

НАРИСИ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ

Фінансова політика СССР

Інструментом здійснення фінансової політики є передусім гроші і грошевий обіг у країні.

Гроші — це (радше була до недавнього часу) абстрагована універсальна вартість товарів (продуктів людської праці в обміні).

Фінансова політика через монополію грошевої емісії і регулювання грошевого обігу в процесі здійснення (за допомогою грошей) обміну товарів, провадить відчуження, безеквівалентну експропріяцію частини товарів.

Безеквівалентна експропріяція частини товарів (продуктів людської праці) провадиться через механізм грошевої емісії, через прямі і посередні податки всіх видів в середині країни, митну (торговельну) політику у взаєминах з зовнішнім світом, державних позик і т. ін.

Експропріяція державою частини національного прибутку (продуктів праці населення) є катигорією соціяльно-зумовленою, конечною в засаді. Однак, часто трудно сказати, де в практичному здійсненні державою свого законного права на експропріяцію частини продуктів праці свого громадянина кінчається **право, рація і конечність**, а починається звичайний грабунок населення бандитом — державою — проти інтересів і на шкоду населення — продуцентів.

Можна ствердити, що з кінцем 19 віку світ в цілому втратив рівновагу в фінансовій політиці держав між конечною потребою екс-

проприяції свого населення і жадобою звичайного грабунку населення.

В 13 віці англійці з королем установили конституцію відносин: »король (уособлення держави) править, як хоче, на свій розсуд, але податки з населення установлює парлямент, і король не має права своєю владою збільшити їх і на сантим під страхом втрати королівського маєстату«.

Ця єдино реальна конституція відносин населення і держави століттями була підставою розбудови державного і суспільного життя цілого світу. В новітній історії затвердження бюджету (установлення розміру податків з населення) парляментами перетворилося в символічну фікцію, традицію без змісту, бо держава запосіла такі могутні позиції супроти населення (ставши експозитурою анонімного фінансового капіталу чи його близнюка — державного капіталізму), що механізм податків, як засіб оборони продуцента проти надмірних вимог держави, перетворився в механізм поневолення населення державою.

З початком 20 віку, напередодні світової війни 1914 — 1918 років, цілий цивілізований світ відспівав лебедину пісню фінансової рівноваги національного і світового господарства.

Після 1918 — 1920 років жодна країна цивілізованого світу не вернулась до нормального ведення фінансового господарства, як універсальної підстави економічного життя держави.

Універсальна якість самого поняття гроші в її клясичному значенні: »Коли я здобув один карбованець (доляр, марку, злотий), то цим став необмеженим володарем всіх благ світу на суму вартости абстрагованої суспільно-корисної людської праці в цій монеті« — відійшла в далеке минуле.

Світ поступово чи з катаклізмами звертає до анархічних, не економічних форм економічних стосунків, в яких розбій, грабунок становлять панівні методи економічних взаємин між державами і їх населенням.

Робітник перед 1914 роком заробив один карбованець в день і в той же день чи в час міг купити любий продукт в необмеженій кількості на загальну вартість одного карбованця.

Починаючи від 1914 року і понині в жодній країні (майже) гроші не мали і не мають абсолютної купівельної вартости, бо заробіток робітника, прибуток селянина і всякого працівника, оплачений грішми, не має абсолютної купівельної вартости, бо робітник на свій заробіток купить не те, що йому потрібне і не в тій кількості, не тієї якости і не в той час, коли йому захочеться, а дістане те, що йому дозволено »купити« на картку раціону, який завжди фактично кількакратно нижчий кількісно і якісно від вартости праці (і заробітку) робітника і взагалі продуцента.

Типовим і найбільше яскравим прикладом краху фінансового господарства є СССР, фінансова політика якого з перших днів її існування в СССР є організованим грабунком населення бандою гангстерів.

Війна 1914 — 1918 років в російській імперії на початок 1917 року призвела до зросту цін в півтора-два рази проти рівня 1914 року. Це імператорський уряд покривав видатки війни коштом інфляції, цебто, просто кажучи, грабував населення через монополію володіння станком для друкування грошей.

З допомогою інфляції воювали коштом грабунку населення.

Тимчасовий уряд Керенського так уже натиснув на станок, що інфляція на осінь 1917 року довела ціни до 10—15 кратного збільшення проти 1914 року, а СССР побив всі рекорди: коробка сірників у 1919—20 році коштувала 1,5 мільйона рублів!

В наслідок цієї фінансової політики, знецінені паперові гроші втратили всяку ціну і економічні відносини в середині країни звелись до примітивного натурального обміну. Це в свою чергу вплинуло на зменшення загальної продукційности національного господарства і практично **суверенізувало, унезалежнило** економічно продуцента від держави.

Держава (СССР), опинившись в стані втрати влади і впливу на економіку країни, в 1918 — 20 роках вдалась до прямої експропріяції у продуцента продуктів його праці в **натурі** (продразвьорстка, конфіскація і т. д.).

Продовольчі побори з населення в супроводі збройної сили і масових в зв'язку з цим репресій (Існувала окрема »продармія« в вигляді збройних загонів з Генеральною Командою в Москві. Завданням »Армії« було силою і репресіями стягати з населення продовольчі запаси) призвели до дальшого занепаду виробництва (і продукційних сил) в країні, масових політичних заворушень і т. ін., що разом призвело до повного економічного паралїжу країни і завершилось страшним голодом 1921—22 року на Україні, Поволжжі, Кубані і Дону.

СССР, перед загрозою неминучого державно-політичного краху в наслідок підриву економічного життя країни, в 1921 — 22 роках ввів »нову економічну політику« (НЕП).

Сенс НЕП-у полягав у тому, що продуцентові, в першу чергу і в основному селянинові, гарантувалось, після здачі державі **безкоштовно** наперед твердо фіксованих контингентів продуктів (»продналог« — продовольчий налог), вільний продаж на основі риночних відносин решти продуктів.

Як Ленін сказав в аргументуванні конечности введення НЕП-у: »Ми повинні відступити, щоб перешикуватись перед дальшим наступом на капіталізм в економіці і свідомості людей«, цебто НЕП задумано (і виконано) як тактичний маневр, розрахований на перепочинок і утривалення влади.

Цей маневр (НЕП) в цілому блискуче вдався: в наслідок НЕП-у за три-чотири роки (в 1926 — 27 році) країна дійшла до рівня національної продукції перед 1914 роком! Не кажучи вже про політичну стабілізацію в середині країни і назовні совєтського режиму.

Одним з вирішальних, а той основним, чинником відродження продукційних сил країни було введення фінансової реформи для встановлення стабільної валюти, цебто підстави правильного, нормального фінансового господарства, без якого неможливо взагалі відродити продукційні сили країни.

В наслідок фінансової реформи створено стабільну валюту — червонець, що номінально дорівнювався 10 карбованцям в золоті на базі 1913 р.

Перед введенням в обіг червонця, кількакратно проведена деномінація паперових грошових знаків (девальвація) на астрономічні суми привела до повного звільнення державної скарбниці від фінансових зобов'язань держави перед населенням (попросту населення ось так було пограбоване) і випуск червонців в обіг став і першою фінансовою спекуляцією держави на НЕП-і, **емісія червонця цілковито майже йшла коштом чистого прибутку держави.**

Але, незалежно від цього, червонець створював межу втручання держави в економічний прогрес в країні, хоч політика й перебувала в руках абсолютно диктаторського уряду (партії), економічне життя на базі твердої валюти (хоч і під пресією постійного адміністративно-поліційного тиску держави) розвивалось за своїми законами.

Країна перебувала перед »небезпекою« »буржуазно-капіталістичного переродження« (з теоретичних висновків керівників правлячої партії), бо природа відновлених (тимчасово) економічних відносин на основі приватного способу продукції і обміну перебувала в органічному конфлікті з природою політичної системи.

НЕП дуже скоро досяг моменту, коли з »тактичного маневру« комуністичної доктрини (і політичної системи) об'єктивно перетворювалась в активного ворога системи. І дуже небезпечного.

Період »відступу перед капіталістичними елементами« закінчився і в 1928 році почався наступ на них, якому передувало приготування вже від 1925 — 26 року.

У фінансовій політиці і »приготування наступу« і самий »наступ« полягали в тому, що:

а) Вже в 1923 році грошевий обіг і стабільність червонця підривались прихованою інфляцією, яка конверсувалась »золотими позиками-лотереями« держави, систематичним підвищенням грошевих безпосередніх податків і зборів з населення (в основному з продукуючого села).

б) Удержавлена промисловість (цебто держава) давала (приватному) сільському продуцентові промислові товари по грабіжницьких цінах: в 1913 році селянин-продуцент платив за чоботи 4-5 пудів пшениці, а в 1924-25 роках промисловість »робітничо-селянської влади« брала з нього за ту ж пару чобіт 25 — 30 пудів пшениці при незмінності (в основному) стану продукційности праці на обидві дати в промисловості і сільському господарстві.

Коли селянин і тут хотів »суверенізуватись« від влади і власним заходом, у своїй коморі закладав гарбарню, де вичиняв шкіру на чоботи, то »законами« влади за це його карано конфіскаціями майна і тюрмою. Так влада охороняла монополію державної промисловости!

Вилучаючи з обігу непропорційно високі засоби в вигляді прямих і посередніх податків (так званий сільсько-господарський грошовий податок з селян разом зі зборами — страховими й іншими — в 1922-23 р. був в два-три рази вищий рівня податків 1931 року), акумулюючи через державні позики, ощадкаси та ін. заходи мільярдні кошти на додаток до податків, підготовлялась нова експропріяція населення державою.

»Золоті державні позики«, »позики індустріялізації« 1922 — 27 років населенням оплачувалось валютою, коли 1 пуд пшениці коштував від 25 копійок до 1 карбованця.

Всі ці »позики« державі (до 1927 року до 7 міліярдів), стягнені з населення, послідуючими «конверсіями і консолідаціями«, поряд з подсиленою, майже одвертою з 1927 року, інфляцією, обезцінені майже до нуля.

Кожен громадянин ССР, що позичив державі в 1922 — 27 роках 1 карб. вартий 1 —4 пудам пшениці (залежно від року), в 1939 році (перед початком останньої війни) за той же карбованець міг купити лише 600 — 700 грамів хліба в державній крамниці.

Від 1928 — 29 років і понині фінансова пополітика СССР полягає в безперервному і неухильному, одвертому грабункові населення через механізм постійно-діючої інфляції, поєднаної з податковою політикою.

Це видно з таких коротких зіставлень:

	1927—28	1934	1939	Співвідношення 1927-28 р., взятого за одиницю, до 1939 р.
1. Пересічно-річний заробіток робітника вугільної промисловости (брутто)	768 рублів	1930 руб.	2500 руб.	1:3,25
2. Ціна 1 кг. хліба разового пшеничного в державній торгівлі	10-12 копійок	від 30 коп. до 5 руб.	1-1,5 руб.	1:10-12
3. Ціна 1 пари чобіт чоловічих в державній торгівлі	10-15 руб.	?	75-150 руб.	1:7,5-10,0
4. Ціна 1 метра ситцю в державній торгівлі	20-25 коп.	2-3 руб.	5-10 руб.	1:25-40,0

Цього досить, щоб ствердити факт, як фінасова політика СССР веде через механізм

грошей (і грошевого обігу) до невідхильної пауперизації населення.

Каналами експропріяцій населення є:

а) Натуральні поставки державі сільсько-господарських продуктів, що »мають силу податку« (як сказано в законі про ці поставки — хлібопоставки, м'ясопоставки, яйцепоставки, картоплепоставки, вовнопоставки і т. ін.).

Формально ці примусові, що »мають силу податку«, натуральні поставки державі оплачувались продуцентові грішми, а саме:

	Держава платила продуцентові:
1. Пшениця (хлібопоставки) за 1 кг.	8 копійок
2. М'ясо волове середньої вгодованости (м'ясопоставка) за 1 кг.	30 ,,
3. Молоко (молокопоставки) за 1 літр при 3,5 % товщу	7 ,,

Інші продукти натуральних достав державі оплачувались на тому рівні цін.

Так держава-монополіст влади, засобів виробництва (землі і надр) і обміну »купує«.

Ті ж самі »закуплені« державою продукти вона (держава) продає в своїх магазинах споживачам-населенню (в 1939 році перед початком світової війни):

1. Хліб печений, пшеничний, разовий	від 1—1,50 рубля (залежно від сорту і місцевости)
2. М'ясо волове середньої вгодованости за 1 кг.	9—11 рублів (залежно від місцевости)
3. Молоко незбиране за 1 літр	1 руб. 50 коп.

Таке співвідношення цін »заготівельних« і продажних існує на всі продукти сільського господарства і вироби з них (цукор, тютюн, мануфактура тощо).

Різниця між заготівельною (і виробничою в промисловості) ціною і ціною реалізаційною (продажною) привласнюється монополістом-державою і є засадничим основним джерелом держави, через яке держава нагромаджує основну масу фінансових ресурсів. Ці фінансові ресурси реалізуються через апарат міністерства фінансів в вигляді »податку з обігу« (з обміну) самий улюблений вид **посереднього,** прихованого від споживача, податку.

Податки з обігу, що дістали права громадянства в Европі в середні віки »гуманітаризму і відродження«, в вигляді монополій і відкупів (з мелева, з винокурення і т. ін.) були самими ненависними для населення.

В СССР середньовічні лихварі найшли достойних учнів, що далеко випередили своїх учителів.

Бюджет СССР на 1945 рік становить 305,3 мільярда рублів, з того 222,4 мільярда, або 72,8½ »податки з підприємств і організацій«, що є згаданим »податком з обігу«.

Другим каналом фінансових нагромаджень є прямі податки, так звані »платежі населення« — прибутковий сільсько-господарський, »культурний збір«, всілякі види страховок, так зване »самооподаткування населення« на місцеві потреби тощо.

Всі ці види податків, незалежно від формальної назви, мають за мету вилучити у населення кошти, які нагромаджуються поза безпосереднім засягом діяння універсального інструменту »податку з обігу«.

Колхозник, прикладом, в наслідок реалізації своїх злиденних продуктів з 0,20—0,25 гектара своєї присадибної землі на півлегальному »вільному ринку«, в основному по цінах державної торгівлі, а часто і дешевше їх, дістає повну реалізаційну ціну (цебто 10—12 крб. за 1 кгр. м'яса чи 1-2 карб. за 1 літр молока. Ціни зперед 1939 р. з так званого »колхозного базару«).

Держава обкладає колхозника на 200—300 карбованців (пересічно) прямим податком і цим компенсує себе в спосіб вилучення у колхозника »податку з обігу«, який ілюзорно колхозник одержав від реалізації своїх продуктів на »колхозному базарі«.

Колхозник в цілому платить до 500 крб. податків і зборів річно! В перераховані на його старцівську присадибну земельну дільницю (0,20 — 0,25 га) це дає до 2000 рублів на гектар площі.

Робітник і службовець платить пересічно 15% своєї заробітної платні на всі види податків (прибутковий, культзбір, профспілкові внески і безперервно діючі серії так званих »добровільних внесків« — »на танки«; »на літаки«, на »оборону« тощо).

Різниця між заготівельною (чи виробничою) і реалізаційною ціною, що привласнюється монополістом державою і є основним джерелом, що дає основну масу фінансових ресурсів держави. Ці ресурси реалізуються через фінансовий апарат міністерства фінансів в вигляді »податку з обігу« — самий улюблений вид **посереднього,** прихованого від споживача, податку.

Бюджет СССР на 1945 рік становив 305 мільярдів крб., з того до 70% посередні податки (майже увесь »податок з обігу«).

б) Другим каналом є прямі податки з населення дуже широкої номенклатури: прибутковий«, сільсько-господарський«, всілякі види страховок, самообкладання населення (передусім так званий »культурний збір« і т. ін.). Всі вони, незалежно від формальної назви, мають за мету вилучити у населення кошти, які нагромаджуються поза безпосереднім засягом впливу »податку з обігу«.

Колхозник, прикладом, в наслідок реалізації своїх злиденних продуктів з 0,25 — 0,30 га своєї присадибної землі на півлегальному »вільному ринку« в основному по цінах державної торгівлі, а часто і дешевше їх, дістає повну реалізаційну ціну (цебто 10-12 крб. за кг м'яса чи 1 крб. за кг. хліба).

Держава обкладає колхозника на 200—300 крб. пересічно кожного, цебто колхозник платить за свій присадибний шматок землі (в 0,25 — 0,30 га) з розрахунку 1000 — 1200 карб. податку з гектара площі.

Робітник і службовець платить пересічно 15% своєї заробітної платні на всі види податків (прибутковий, культзбір, профспілкові внески і безперервно діючі серії так званих »добровільних« примусових внесків: на армію, на літак, на танки і т. п.).

По каналу прямих податків збираються 10 — 12% бюджету СССР, або 30 — 332 мільярди.

в) Нарешті щорічні систематичні державні позики в зростаючій від року до року прогресії відбирають від селянина, робітника і службовця ще 24 — 26 мільярдів (в 1946 році), або до 10 — 12% заробітку.

Решта каналів фінансових нагромаджень в вигляді так званих продуктів соціялістичної промисловости є чистою фікцією як економічна категорія, бо це не є ані нормальна виробнича економія, ані здешевлення продукції в наслідок удосконалення виробничої техніки і т. д. Всі ці нагромадження з ріжницею між »державною заготівельною ціною сировини (в тому числі і людської праці робітників« і державною реалізаційною ціною продуктів виробництва, яка день-у-день підвищується і на певному відтинку часу (кілька місяців) **технічно** не освоюється механізмом податку з обігу.

Приклади: московський м'ясокомбінат з ратиць, утильної трибухи, вух, губів, костей почав виготовляти й реалізувати по 3 крб. за 1 кг. холодець. Голодне населення на-розхват кидалось і купувало цей холодець, і комбінат має багатомільйонні прибутки (тортує фактично желатиновою водою, розбавленою утильними тельбухами і покидьками, а на другий рік з цієї практики міністерство фінансів робить »висновки« і вводить холодець під податок з обігу і фантастичні прибутки м'ясокомбінату зникають, а появляється збільшення податку з обігу.

По каналу прямих податків в 1945 році зібрано 49,5 мільярда (16,2% бюджету).

в) Нарешті, щорічні державні позики в зростаючій щороку прогресії відбирають від селянина, робітника, службовця ще 33,5 мільярда (1945 рік) або 15 — 20% його заробітку.

Кошти, вилучені у населення порядком державних позик на цей час перевищують 150 мільярдів карб. Сама фантастична величина цієї цифри вже ставить під сумнів найменшої можливости **реального** звороту її населенню колинебудь, а проведеними в останніх роках конверсіями позик на 20 років при безперервно-діючій валютній інфляції, навіть абстрактно (уявно) реальність повороту позик робить химерною.

Сума бюджету СССР на одного мешканця перед 1939 роком дорівнювалась 1000 карб., в 1945 — 46 році вже 2000 карб., а на душу самодіяльного населення вдвічі більше.

Працюючі в СССР пересічно заробляють номінально не багато більше цієї суми.

Тому не дивно, що від 1924 — 25 років совєтські економічні, статистичні, політичні і всякі інші публікації і література викинули зі словника, з ужитку совєтської дійсности такі терміни як: »прожитковий мінімум«, »життьовий стандарт«, »національний прибуток«, »бюджет робітника«, »бюджет селянина« і т. п., бо ці речі є »контрреволюція«. Але вони ж не стосуються безпосередньо до теми нашого нарису і тому їх тут ми не зачіпаємо.

Фінансову політику СССР в засаді, від моменту повстання совєтського режиму і понині треба характеризувати як »возведену в закон інфляцію як принципову засаду фінансової політики«.

Фінансова політика СССР здійснює терор над економічною діяльністю населення, так само як інші її органи здійснюють цю ж роботу в суспільно-політичному і духовному житті держави.

Юр. Горовий

Про український ренесанс XX ст.

В еміграптській пресі, у виступах наших письменників і журналістів доводиться часто читати й чути про те, що з 1918 р. приблизно до 1932-1933 рр. Україна переживала період ренесансу.

Цю думку приймає частина нашого суспільства без заперечення.

Дехто навіть із цієї думки робить далекосяжні висновки.

Якщо жовтнева революція спричинилася до розквіту української культури, то майбутнє українського народу мусить полягати в поверненні до зреалізування гасел її у житті політичному, державному й культурному.

Щоб розібратися в цьому важливому питанні, перш за все треба уточнити саме поняття ренесансу.

Цим ім'ям, звичайно, називають XV—XУI сторіччя в історії Европи.

Після того, як турки завоювали Царгород, велика кількість грецьких учених, письмен-

ників, педагогів і мистців переселилася в Італію і привезла туди з собою твори грецьких античних філософів, поетів і т. інш.

Італійці, що до цього часу знали про грецьку античну культуру переважно з уривків творів деяких грецьких філософів, особливо Аристотеля, починають з захопленням студіювати грецьку мову, філософію, поезію.

З'являється ряд видатних мистців, філософів, учених, педагогів, що під впливом цього захоплення, творять геніяльні картини, статуї, храми, філософічні і наукові системи й т. інш.

Але це не було лише копіювання грецької античної культури, бо копія ніколи не буває геніяльною.

В творах геніїв цього періоду було органічне поєднання первнів античних і християнських. Це поєднання не можна розуміти лише так, що творці цього періоду брали від античних греків форму, а від християнства зміст. І в змісті і в формі їх творів античні і християнські первні органічно поєднані між собою.

З особливою чіткістю це виявляється в основній ідеї цього періоду — в ідеї людини.

Середні віки весь сенс людського життя переносили в потойбічний світ і дивились на земне життя як на »подоль плача«.

Нові віки виставили ідеал людини, що живе на землі повним життям і в той же час залишається християнином, вірним заповітам Христа.

Отже ренесанс можна розглядати, як пишний розквіт культури на ґрунті відроджених античних традицій і традицій християнських. Цей розквіт не можна також розуміти як високий розвиток лише однієї якоїсь галузі культури, як, напр., мистецтва, — він охоплює всі дільниці культури: науку, мистецтво, філософію, педагогіку та інш.

Отже, чи був такий ренесанс в Україні в 1918 — 1932 рр.?

Через невдачу наших визвольних змагань, Україна після жовтневої революції впала ще в більшу неволю, ніж раніш.

УССР фактично була більше уярмлена, ніж дореволюційна »Малоросія«.

Тому розвиток нашої культури взагалі й літератури зокрема можна вірно зрозуміти лише в зв'язку з розвитком за цей період культури російської.

Комунізм, що його принесла з собою революція, є перш за все система суто матеріялістична, антирелігійна, ворожа всяким традиціям.

Тому з приходом до влади большевиків зразу ж починається переслідування церкви й релігії, насаджування матеріялістичного й атеїстичного світогляду серед суспільства через школу, пресу й т. інш.

Поряд з тим іде розклад родини, нацьковування дітей проти батьків, учнів проти учителів.

Оскільки, за большевицькою наукою, основною рушійною силою суспільства є клясова боротьба, — большевики не лише самі переслідують і нищать »буржуїв«, а розпалюють клясову ворожнечу в середині суспільства. В наслідок цього шаленими темпами розвиваються доноси, взаємна ненависть, недовірство і т. д.

Крім інтелігенції, в цій боротьбі особливо терпить селянство, яке большевики трактують як темну дрібнобуржуазну масу, яку треба найшвидше перевиховати в дусі большевизму.

Але перевихованню мали підлягати не лише селяни, але все взагалі суспільство, бо воно до революції жило при буржуазному ладові і на думку большевиків, несе в собі його болячки. Основне завдання большевиків — перетворити все суспільство на знаряддя в руках комуністичної партії, що прагне до всесвітньої революції.

Виконуючи свою програму, большевики з перших же років революції застосовують всі засоби, що були в руках тоталітарної советської влади, а особливо терор через органи ЧК, а потім ГПУ-НКВД.

Зрозуміло, що все це мусіло тяжко й шкідливо вплинути на психологію населення й на культурне життя в СССР.

Заперечувати це можуть лише засліплені або нещирі люди.

Правдивий і об'єктивний відбиток того, що діялось у Росії в перші 10-15 років революції, можна знайти в працях російських емігрантів, особливо в книжці Солоневича »Росія в концтаборі«.

Але Солоневич — бувший політв'язень, йому можуть зробити закид в однобічності й перебільшуванні (хоч в дійсності цього в його книжці немає).

Тому ми пошлемося на книжки: А. Рахманової — »Бракі в красном віхре« і »Деті — емігранти«, — від ред. Зеньківського.

Книжка А. Рахманової — це щоденник, писаний високоінтелігентною жінкою, що викладала психологію в І. Н. О. й володіла дуже добре технікою психологічного спостереження. Рахманова як людина, як можна судити по її щоденнику, належить до типу здорових, щасливих з природи натур т. зв. циклоїдного типу. Головний зміст щоденника — переживання щасливого життя з коханним чоловіком-ученим, співпраця з ним і т. інш.

Отже, людина з такою психікою й в такому стані не могла навмисно відбивати дійсність жахливішою, ніж вона була справді, а проте на підставі щоденника ми бачимо, що стан Росії в той час і зокрема стан культурний був жахливий.

Факти й розмови, що відбиті в щоденнику, перш за все свідчать про жахливий, нечуваний в історії большевицький терор.

Невірно було б уявляти собі, що маси російського народу тероризувала лише советська влада через свої органи ЧК і ГПУ. Терор спирався на настрої селянських і робітничих мас, пройнятих заздрістю й ненавистю до чиновництва, поміщиків, купців, духовенства, інтелігенції.

Предметом ненависти були всі ті, хто пристійно одягався, хто жив в більш-менш культурних умовах, хто розмовляв літературною мовою, хто взагалі чимсь відрізнявся від сірої некультурної маси.

В комуністичну партію, в ЧК і ГПУ в першу чергу йшли люди, що найбільше були просякнуті заздрістю й ненавистю.

Дуже цікаві з цього погляду слова одного комісара, що закохався в авторку щоденника.

»Спочатку служив я за кучера, бив мене десятник, потім, коли я став за прилавком, бив мене купець, а на військовій службі — фельдфебель і офіцери. А тепер прийшла революція, і я сам хочу всіх бити, лаяти і садовити. Справді, приємно наганяти страх на людей.

Радію, коли переді мною стоять і трясуться. А ще більше, коли можу заїхать в морду якомусь буржуєві. Тремти й голодай, як собака, і так треба, так і мені раніш доводилось. Голодайте і мерзніть! Раніше спали на полотняних простирадлах, а тепер поспіть на голих дошках!

Коли червоні послали мене з карною експедицією, ми нагнали ешелон бІженців, і в скотячому вагоні було дві жінки. Вони лежали там на стружках і тремтіли. Я б їм нічого не сказав, звичайно, нічого, але уявіть собі, — вони поверх стружок постелили полотняні простирадла. Простирадла! Мене привело до такого божевілля ця буржуйська звичка, що я заколов тих падлюк з їх полотняними простирадлами!«.

Жорстокість, особливо до »буржуїв«, визнавалась тоді за велику чесноту.

Нею проймалися навіть підлітки, особливо ті, що були в комсомолі.

»Комуністи не повинні знати жалости, ми повинні бути твердими, як сталь... Для нас важлива боротьба, а не жертви!«, — каже комсомолка Варя, донька інтелігентних батьків.

Зрозуміло, як ця атмосфера терору, численні арешти й розстріли пригнічували всяку вільну думку, — як вони мусіли шкідливо впливати на родину, школу, науку й мистецтво.

Уже в перші роки революції большевики свідомо й уперто руйнують родину, нацьковують дітей на батьків, бо саме вони були носіями дореволюційних традицій.

В щоденнику можна знайти декілька фактів обурливого знущання дітей із їх же батьків, особливо ж над матерями, бо дітей-хуліганів підтримувала влада, зокрема міліція. Слухатись батьків було ганьбою для молоді.

А особливо розкладали родину й суспільство большевицькі погляди на одруження.

Для ілюстрації наведу уривки з **застенографованої** промови доповідача на зборах робітниць однієї фабрики.

»Увесь секрет в тому, щоб знайти рушійний дух нашого часу, і для вас, товариші женщини, не секрет, що цей рушійний дух нового часу — комуністка, що по-просту плює на товарища мужа, і на дитину, і на домашню кострюлю з супом, на хозяйство і взагалі будує нове життя.

В новому житті товариш жінка — іде в Губзагс, розводиться й шукає собі нового товариша, з тим може оп'ять розвестись і в той же час будувати нову державу. Бруд взаємних відносин статтей існував лише при старій системі, в новому соціялістичному суспільстві цього взагалі немає. Не підходить вам товариш мужчина — к чорту, беріть другого!

І взагалі любов і інші амури — це забобони попереднього буржуазного світогляду... Весь секрет в тому, щоб дивитись на одруження як на необхідну потребу людського організму і поставить його на останнє місце...

Товариші женщини! Раніш ви були просто родільними машинами, а тепер ви будівниці нового життя! Одним словом, товариші женщини, плюньте на старе, на пережите, на всі перепони й забобони, плюньте на товаришів мужчин і подайте їм руку в боротьбі за будівництво нового комуністичного державного устрою!«.

Такі гасла знаходили для себе відгук перш за все серед молоді. Так, напр., 19-тирічна комуністка Зоя Теплоухова пишається з того, що вона зробила вже собі 6 абортів, а зовсім молоденька дівчинка Машутка водиться з молодим чоловіком, що не думає на ній женитись, і глузуючи з матері, співає їй:

»Нині новії права,
Можна не вінчаться,
В Губезагсі при столі
Тільки розписаться.
Тепер не треба вже казать,
Де ту нічку провожать
Піду туди — куди хочу,
Куди хочу — туди піду!«

Нацьковуючи молодь на батьків, большевики нацьковували її так само й на учителів, особливо на старих.

Через це багато шкіл було доведено до стану повного розвалу. Школою керували не вчителі, а учні. Вони навіть звільняли учителів і тримали їх в терорі. Домашніх завдань учням не давали, знань від них не вимагали. Звідси — великий занепад шкільної освіти й морального стану учнів.

Для ілюстрації наведу розмову Рахмановї з активною ученицею, що йшла зі своїми товаришками в ліс, щоб відсвяткувати »викидку« зі школи старої досвідченої вчительки географії.

»Не вона перша вилетіла — каже дівчина. Уявіть тільки собі , — вона хотіла задавать нам домашні роботи! Коли ми й поза школою перевантажені!

Тепер у нас ляблораторна метода за пляном Дальтона, всі в клясі працюють самостійно, а учителька тільки тоді повинна давати нам пояснення, коли її питають...

І ще — ця стара коробка хотіла нас мучити німецькими та французькими містами!

Яке нам до них діло? Тепер ми на світі перші, нехай закордоном учать наші міста, а не ми їх. Ми будуємо новий світ.

— Одначе, ви не подумали про те, що позбавили бідну стару жінку її шматка хліба через ті німецькі міста; що їй тепер доведеться буквально помирати з голоду.

— »Ясно! Але вона сама винна, їй треба було пристосовуватись...

Ах, якби ви знали, як тепер учителі танцюють під нашу дудку, клюють просто із наших рук, такими стали ручними! Коли хтось починає робить нам якісь дурниці, ми кажемо зараз: »Товаришу, ми негайно зберемо шкільне зібрання, і ви вилетите легше пушинки«. Ви б бачили, як вони заспокоюються!«.

— І багатьох ви вже викинули?

— »Більшість старих... Тепер у нас майже тільки самі молоді«.

— А як у цих молодих справа зі знаннями.

»Цього мертвого наукового бараxла може у них і менше, зате політично багато більше розвинені, ніж старі царські руїни. А головне ж — політика, клясова свідомість і можливість бути людиною в громадському житті!

А проте, не старшим нас виховувать, а нам старших. Ми будуємо нове життя, а не вони. Ви знаєте пісню?

»Ми, молоді будівники
Бадьоро і сміло йдем вперед!«

Ах, Олександра Львівна, у мене до вас єсть іще прохання: побалакайте з моєю матір'ю, нехай не називає мене Варею. Я своє ім'я, переписала, мене зовуть Октябрина. Прекрасне революційне ім'я, а мама все називає мене Варею, і це мене страшенно сердить. Ні, на такі старі відсталі елементи можна дійсно впливати лише силою«...

Щось подібне до цього робилось і в вищій школі. Всіх студентів »непролетарського походження« викидали. Нових студентів приймали без усякої перевірки їхніх знань. Тому переважна більшість студентів була зовсім не підготована до слухання лекцій.

На кольоквіумах можна було почути від студентів такі відповіді.

— Хто такий Кант?

— Вождь меншевиків.

Хто такий Платон?

— Білий генерал.

— Що таке префікси й суфікси?

— Про такі непристойності можна питать лише на медичному факультеті.

І все ж таки залякані професори примушені були за такі відповіді ставити задовільні і навіть добрі відзнаки, особливо студентам-партійцям, бо саме вони вирішували долю професорів.

Старих професорів, здебільшого звільняли і заарештовували. На їх місце ставили молоді викладовці, часто без відповідної кваліфікації.

На чолі вищих шкіл, замість звільнених поважних і заслужених професорів, часто стояли партійці, що іноді навіть не закінчили вищої школи.

Отже, читаючи щоденник Рахманової, приходиш до висновку, що большевики мали успіх тому, що їхня агітація попала на відповідний ґрунт, яким були ненависть і заздрість темних народніх мас, позбавлених протягом століть розумного керівництва з боку інтелігенції, що порвала зв'язки з масами і народніми традиціями.

Ненависть мас була спрямована як проти т. з. буржуїв, так і проти самої культури та її здобутків, бо ця культура була незрозуміла для народніх мас.

Приблизно такі ж думки висловлюють і професори, що працювали разом з Рахмановою та її чоловіком-німцем.

Ось що каже професор Віноградов:

»Большевизм — смерть всьому живому, всякій свободі і індивідуальності, всякій творчості; Росія — безмежна тюрма. Який піп, така й парафія, — каже прислів'я. А погляньте, хто тепер править Росією? Погляньте тільки на цих »відповідальних« і ви зрозумієте, що Росія не може не бути нещасною під такими вождями:

А ось що каже професор Білобородов:

»Скоро настане час, коли книжки, подібні до тих, що зібрані тут, будуть в Росії також незрозумілі, як Беттовенська соната для зулусів. Залишається лише політичні, технічні й медичні. Через 50 років росіяни стануть найнекультурнішими людьми на світі... У росіян будуть, коли здійсняться большевицькі мрії, найсильніші машини, найшвидші локомативи і самольоти, але самі вони стануть тваринами. Стовідсоткова, пройнята наскрізь технікою тварина — це ідеал, який вимальовується тим, що творять теперішню російську людину, знищуючи в ній все людське«.

Оцінка сувора й безнадійна. Вона не ураховує того, що духа людського не можна дощенту загасить, не можна живу людину обернути в бездушного раба.

А разом з тим вона свідчить про той справді великий занепад культури і зокрема освіти й науки, який характеризував не лише перші роки большевицької революції, а й роки подальші.

Занепад школи всіх типів, включаючи і вищу, не тільки не припинився в 1923-24 р. (період охоплений щоденником), а навіть після цього поглибився.

Большевицькі експерименти довели школу до такого стану, що вона перестала давати якість грунтові знання. Особливо низько впала школа всіх типів в період 1929—1932 рр. Це визнали навіть самі большевики, що видно з наказів ЦК ВКП(б) про школу, виданих 5.IX. 1931 р. і 25.VIII. 1932 р.

Занепад школи й науки в СССР за цей період треба розуміти не лише в тому, що школи не давали учням і студентам достатніх знань, але і в тому, що вона виробляла тип мислення непридатний до справжньої наукової роботи й поступу. Дуже цікавою тому є Варя, слова якої ми наводили вище.

Для неї справжня наука — це »мертве барахло«. З особливим презирством вона ставиться до всього »буржуазного«, чужинного. На першому місці вона ставить політику, себто большевицьку догматику. Вона переповнена самовпевненістю й »дерзанням«. На її думку, не її треба вчити і виховувати, а вона має вчити і виховувати інших. Вона відкидає всякі традиції й авторитети, крім авторитету комуністичної партії.

Такі властивості були властиві не лише комсомольцям, що вчились в середніх школах, а й багатьом із тих, що закінчили тоді вищі школи.

Все це суперечить самому духові науки, бо вона не терпить верхоглядства й безоглядної самовпевнености.

Наука починається там, де починається серйозний скепсис і не лише скепсис щодо тверджень інших, а й щодо власних думок.

»Я знаю, що я нічого не знаю«, — казав великий філософ Сократ.

Сумнів був вихідною точкою й філософії Декарта.

Багатий матеріял для характеристики перших років большевицької революції дає також книжка »Діти емігранти«, видана в Празі 1925 р. під редакцією проф. Зіньківського. За основу її стали спогади дітей, зафіксовані ними в формі викладів.

Щоб не перевантажувати статті занадто великою кількістю цитат, наведу лише один спогад хлопця, що його посадили большевики до в'язниці:

»Одного разу після обходу мене взяли в числі ув'язнених і посадили в пивницю. Я не розумів нічого. Мені щось казали друзі батька, але я не слухав. Я хотів молитись і не міг.

О 12 годині ночі за нами прийшли червоноармійці, з якими була одна жінка. Вишикувавши нас за зростом, вони повели в пивницю, темну, вогку і з якимсь неприємним запахом. Роздівши нас до голого (серед нас були й жінки), вони відібрали декілька офіцерів і поставили до стінки. Гримнули постріли, почулись стогони. Після перших офір жінка-комісар відібрала жінок і передала червоноармійцям для потіхи у нас же на очах. Я був у якомусь отупінні. До мене підійшла жінка й сказала: »Який ти гарний хлопчик. Знаєш що? Ходім зі мною на ніч і ти будеш щасливий. Ти багато узнаєш, станеш моїм товаришем«. Не чуючи моєї відповіді, вона грубо зареготала і потягла мене в сумежну кімнату. Не тямлячи себе, я закричав і заплакав. Вона відштовхнула мене і сказала: »виведіть назад цього паршивця, я сьогодні не в настрої).

Опинившись в кімнаті, я витратив свідомість... Більше трьох тижнів лежав я в гарячці«.

Як у фокусі, в цьому спогаді відбивається увесь жах і бруд цієї найжахливішої епохи в історії людства.

Це не означає, що все населення СССР морально хворе, або всі невіруючі. Так само це не значить, що в СССР за яких двадцять п'ять років зовсім не було ніяких досягнень ні в галузі науки, ні в галузі мистецтва.

Англійський психолог Руст пише, що без волі думки не може бути творчости. Але який би не був лютий терор, він не може дощенту знищити волю думки, отже не може знищити до кінця й творчости.

Крім того, треба пам'ятати, що в різних галузях культурної діяльности терор має не однакову силу. Хоч большевики й твердять весь час, що в жодній галузі науки й мистецтва не можна бути аполітичним, але це не так. З цього погляду, напр., є велика різниця між математикою й історією.

В математиці ще можна бути аполітичним і, значить, менше боятись ГПУ, а в історії це значно трудніше. Цим і пояснюється той факт, що в галузі математики, а особливо в галузі природничих наук, большевики мають значні досягнення, але в галузі наук гуманітарних — майже ніяких досягнень або навіть і регрес.

Художня література якраз належить до тих галузей культури, де в советських умовах майже неможлива аполітичність. Тому на розвиткові советської літератури терор відбився дуже тяжко.

»Вони невіддільмі — наша партія й наша преса«, — писав Інгулов (»Преса й партія«).

Большевицьке керівництво, що в більшості складалось із журналістів, в першу чергу захопило в свої руки пресу. В таких умовах письменник, який не співчував большевикам, лише в перші роки революції міг якось бути незалежним від »генеральної лінії партії«.

Це ми дійсно і бачимо в розвиткові советської російської літератури.

Перш за все привертає до себе увагу той факт, що зразу після революції особливої сили набуває футуризм. Його підтримує Луначарський, як крайню ліву течію в літературі.

»Футуризм, з його запереченням всього старого, »буржуазного« мистецтва, з його готовністю поставить мистецтво на службу нового режиму, став зручним знаряддям пропаганди« (Н. Базілі (»Росія під советською властю«, стор. 322., Париж, 1937 р.).

Центральною фігурою в советській літературі стає Маяковський, що своєю психологією, поведінкою, способом одягатись, розмовляти, триматись перед суспільством, всією своєю істотою був втіленням хуліганського »дерзанія«.

Він зразу ж пішов на службу большевизму. »Футуризм — це пролетарське мистецтво, — писав він. Футуризм — ідеологія пролетаріяту«.

Поезія Маяковського, — це, в першу чергу, поезія хамства й руйнації.

»Ми тебе зруйнуєм, світ-романтик«.

»Білогвардійця зустріли — і до стінки, а Рафаеля забули?«.

»Вистроїли пушки на опушці, а чого не атакували Пушкіна?

А других генералів — класиків?«.

Слідом за Маяковським до хуліганської руйнації закликали й інші поети.

»Мы во власти мятежного, страстного хмеля.
Пусть кричат нам: вы палачи красоты?
Во имя нашего »завтра«
Сожжем Рафаеля, разрушим музы,
Растопчем искусство цвета«.

З більшою чіткістю трудно висловить ідею хамської руйнації культурної спадщини.

А проте дехто з російських письменників спочатку революції хотів зберегти письменницьку незалежність. Для них було ясно, що проводити в своїх творах антибольшевицькі ідеї вони не можуть, бо це напевно привело б до загибелі в катівнях ЧК.

Отже вони намагались бути в своїх творах аполітичними.

Цю групу письменників назвали »попутчиками«.

Але їм не давали спокою,—і не тільки ЧК, а навіть свої брати — письменники, що так пильно вислужувались перед владою.

В 1924 р. **всесоюзна** конференція пролетарських письменників прийняла резолюцію, в якій, між іншим, сказано: »панування пролетаріяту не може миритись з пануванням непролетарської ідеології, а, значить, і непролетарської літератури... Художня література не тільки не може бути невтральною, але повинна служити тому чи іншому клясові«...

Отже, доля попутчиків була дуже сумна. Одні з них не витримали й пішли на службу до партії, а другі були »ліквідовані«. Винятків було мало. Один із них — А. Грін, — був письменник з надзвичайно тонкою душею й багатою фантазією. Не знаючи жодної чужинної мови, не бувши за кордоном, за винятком випадкової мандрівки в Александрію, — він в своїх чудових новелях оповідав про людей з неросійськими іменами, про різні пригоди в чужих краях. Головне в цих оповіданнях не побут, не описи чужої природи, — а складні людські переживання, людські пристрасті, іноді дикі й суворі, а іноді такі тонкі й ніжні, що тільки великий мистець може приблизно виразити їх в слові.

Уцілів він тому, що дійсно був людиною »не од мира цього« й жив у глухому кутку в Теодосії (Крим), роблячи луки для дітей і слухаючи шум моря. ЧК мабуть не вважало цього мрійника за небезпечну людину й дала йому спокій.

Але цей сильний талант, що дуже нагадує Едгарда По, залишився поза увагою советського читача.

»Життя розраховувалось з Гріном«. Йому не було жодного діла до революцій і до зовнішнього світу, а новий революційний читач випустив із рук його книги, тому що вони здавались йому старомодними в своїй романтиці й дуже абстрактними в своїх прагненнях. Про нього згадали лише нечисленні друзі«. (К. Зелінський).

Натиск на советських письменників особливо посилюється з 1929 р.

Перед в цьому натискові ведуть Авербах і Безименський.

»Все завдання літератури повинно зводитись до виконання соціяльних вказівок товариша Сталіна«, — пише Безименський.

Перед письменниками ставляться »соціяльні заказн« в конкретній формі. Вони мусять допомагати партії в соцбудівництві з »ворогами народу«, вони мусять спряти стахановському рухові та висвавляти »героїв праці«.

Організовуються бригади письменників, що їздять по заводах, фабриках і збирають матеріял для своїх майбутніх творів.

Як же все це відбилось на советській літературі?

Оцінку її зробив перший всесоюзний з'їзд письменників в 1934 р.

Провідну ролю в ньому мав Максим Горький. **З'їзд констатував якісне зниження літератури, жування мови, нехтування формою; констатував також, що 75% літературної продукції в СССР були нікудишніми.**

В своїй великій доповіді Горький закликав письменників повернутись до традицій, вчитись у клясиків, боротись за художню мову, за реалізм в художній літературі.

ЗАГАЛЬНИЙ ОГЛЯД УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ ЗА ЛІНІЄЮ КЕРЗОНА ЗА ЛИПЕНЬ 1946

(Мову оригіналу — не змінено)

Закінчення виселення. В половині місяця червня, як проголошено офіційно польсько-совєтським договором, закінчено (ніби остаточно), продовжуване багато разів, виселювання українців. Фактично виселенча акція тягнулася майже до останніх днів червня. Одним з останніх етапів цієї акції було насильне вивезення епископа Коциловського та українського священства в Перемишлі. В часі останньої виселенчої акції епископ Коциловський був арештований, потім, по довшому перебуванні в тюрмі, перекинений на большевицьку сторону Але початково большевики заграли ще одну комедію і звільнили епископа та дозволили вернутись йому до Перемишля, сподіваючись, що він, під враженням терору і натиску, буде змушений виїхати »добровільно«, що потрібне їм було для пропаганди. Однак ані епископ, ані ніхто зі священиків не виїжджав ні добровільно, ні під погрозами, й мимо всіх налягань всі вони держались непохитно на своїх становищах. В днях 26 і 27 червня, розлючені польсько-большевицькі посіпаки кинулись на них і вивезли, примінюючи брутальні, варварські методи. Крім згаданих у попередньому звіті виселених з повітів, належить ще подати південну частину повіту Володава, яку виселили тепер до 80, а навіть до 90%. Північну частину виселили в меншому процентовому відношенні. Повіту Біла Підляска покищо не виселювали. На Лемківщині деякі села виселили майже цілковито, але деякі околиці вдержались завзятим спротивом. Докладних даних про кількість у доволі високому проценті виселених українців і тих що залишились, в цьому звіті не подається з різних причин.

Облави й терористичні акції. Короткий час після закінчення виселенчої акції прийшли на наші терени, декуди з початком липня, декуди в половині липня, нові, досить чисельні військові частини ворога. В деяких околицях вони ведуть себе ніби спокійно, намагаючись перевести для себе косовицю й жнива. В більшості, однак, вони переводять майже перманентну бльокаду і перманентну облаву, стосуючи при цьому в ще більшій мірі, чим досі, большевицьку тактику засідок, підступів і провокацій. Засідки роблять як день так і ніч, не тільки на шляхах, але й на диких партизанських дорогах та лісах. Уживають підступів, квартирують непомітно в лісах, приходять і виходять тайком, приміщують своїх обсерваторів у подібних пунктах, передягаються в цивільний одяг, чіпляють тризуби, вбирають вишивки, говорять добре по-українськи, вдають частини або розбитків УПА, провокують населення, вимагаючи харчів для повстанців, посилають партизанську польову пошту »на зв'язок, питають за санпунктами для ранених і т. п. З другої сторони, вдають Акістів, які шукають контакту з УПА і т. ін. В загальному ці підступи і провокації не дуже для них успішні, однак завжди трапиться, то тут, то там, жертва, яка дасться набрати на диявольську штуку провокації. Зловлених живими пробують, для заломання решти, змусити до того, щоб їх водили й деякий час були з ними, ніби як вільні, яким, мовляв, вони нічого не роблять. Хочуть слабшим елементам уможливити зраду, якої досі в наших рядах майже не зустрічалось. Є випадки, що намагаються навіть підіслати до наших відділів провокаторів, які мали б стріляти командирів і провідників. В цілості треба сказати, що повели на нас скажений наступ.

Жнива. Цьогорічні жнива творять для нас окрему проблему. По виселених українцях остало багато обсіяного поля з прекрасним цьогорічним урожаєм. З нашої сторони видано зарядження і робиться всі можливі заходи, щоб це добро — праця українського населення — не дісталася в руки ворогові. Заряджено частину злишнього зерна продати тим цивільним полякам з сусідніх околиць і сіл, які ставляться до нас прихильно і співпрацюють, щоб здобути потрібні засоби для забезпечення наших відділів та організації на цілий наступний рік. Це вико-

нується. Безперечно, частину вдається ворогові, мимо всього, забрати. Оставші рештки українського населення будуть забезпечені збіжжям дуже добре. Але зовсім бракує свиней, дуже мало, а то й зовсім немає корів, коней та господарського хатнього майна, яке в багатьох околицях основно пограбоване.

Польське середовище. 30-го червня відбувся в Польщі т. зв. референдум. Це мала бути проба сил між урядовим сталінським табором та опозицією. На цілому просторі українсько-польської границі, де українці мали змогу слідити безпосередньо за перебігом цього голосування, дало опозиції більшменш 80 до 90, а навіть і більше відсотків. Урядово проголошено якраз протилежний вислід. Отже відбувся ще один »пуд над урною«, так добре знаний нам з минулого, тим разом, однак, ще більш яскравий. Поляки мають тепер, отже, »намацальний« доказ і науку, що годі їм рахувати на будь-яку зміну, проведену шляхом виборів. Це повинно також причинитись немало до протверезіння польських патріотичних елементів. Саме голосування відбулося спокійно. Але по голосуванні почалась сильна нагінка. Майже всюди відбуваються сильні арештування. Декуди спеціяльні загони війська переводять свого роду »пацифікації«, впадають нагло, арештують декого, решту б'ють, не перебираючи, викрикуючи при тому: »Якесь ґлосовал!«, »Маш — не!«. В таких місцевостях поляки цілими гуртами втікають у ліси. Втікає навіть міліція. Заходять навіть і в українські села і ліси. На цьому тлі, в оттакій більшовицькій школі, відбувається дальше зближення між українцями і поляками. Декуди пішло воно вже дуже далеко й витворюються виразні форми спільної боротьби. Однак це ще далеко не загальне явище, бо воно не обіймає а) політичної »гори«, б) не обіймає нето настроїв цілої Польщі, але навіть не обіймає більшости польсько-українського стичного терену.

Коли йде про польську »гору«, то з цією справою протягом цілого року відбувається з їхньої сторони одне велике крутійство. Серіозною перешкодою в наладнанні відносин з польською »горою« являється безперечно також і те, що їхня »гора« цілий час, разпо-раз »силеться«, і відбуваються арештування, але, все таки, рішаючим чинником лишається таки брак доброї волі до повного зговорення. За цей час, напр., щойно тепер появилась у польському підпільному органі »Вольносьць і Незавіслосьць« стаття (Скарґі народуф окупованих пшез росіен«), в якій поляки відважились згадати про нашу боротьбу, ніби в позитивному дусі, хоч і це дуже, аж надто дуже скромно і крутійсько... В них бракує також ясної революційної постановки. Замість на власну боротьбу, цілий час кладуть усі надії, в пересадній, разючій і прямо негідній формі, на »Лондон«, очікуючи відтам спасіння. А що воно не приходить, так вони розгублюються і самі не знають, що робити й куди йти. Досі не видно між ними ні сліду до об'єднання своїх підпільних збройних сил в одну, ясно окреслену політичну визвольну організацію. Щонайбільш позитивно вибивається на тому тлі організація »ВІН« (Вольносьць і Незавіслосьць«, але вона далеко не панує над цілістю польського підпілля, а тим більше польської опінії. З обсервації нам бидається, що в більшості діють відірвані, незорієнтовані підпільні групи з ендецькою шовіністичною ідеологією або організовані групи НСЗ. Політично, однак, найсильніше в польському підпіллі заповідається ВІН. Польська урядова преса охоплює назвою НСЗ також усі акції ВІН-у. Дуже характеристичне, що хоч ВІН офіційно до нас відноситься прихильно й бажає співпраці, однак на Підляшші, де має серед поляків децидуючі впливи, не потрапив спинити протиукраїнського терору банд, а навіть різні клітини ВІН-у беруть масову участь у грабіжах українців, **під маскою** »приватних грабіжницьких банд«. Якщо це в найближчому часі не припиниться, будемо змушені й тут виступити збройно в більш рішучій формі. Щоб, однак не витворився невірний образ, треба признати на цьому місці, що в деяких околицях представники ВІН-у уживали навіть дуже рішучих засобів, щоб карати і зліквідувати протиукраїнські напади польських банд.

3.8. 46.

Слава Україні!

Звіт

з акції на місто Грубешів, переведеної вночі з 27. на 28. 5. 1946 р.

На конференції представників УПА з представниками »ВІН«-у (Вольносьць і Неподлеґлосьць — прим. Редакції) дня 18.V 46 представники »ВІН«-у запроектували спільну акцію на м. Грубешів, в цілі знищення тих ворожих інституцій, які шкодять обом наро-

дам та тероризують польське і українське населення і підпільні організації, й в цілі надання нашій співпраці конкретного характеру. Встановлено, що акція має відбутися з 27. на 28.V. 1946 р. В акції в місті мали взяти участь відділи УПА, розвідку, застави і теренових провідників мав дати »ВІН«. Представники »ВІН«-у настоювали головно на знищені НКВД. Обіцяли взяти участь в акції в силі одної сотні. Усталено збірний пункт і розпізнавальні знаки. Представники »ВІН«-у передали плян Грубешова з означенням ворожих об'єктів і подали стан ворожих сил.

1. НКВД—150 люда квартирує в двох бльоках домів, обдротовані і підготовані окопи. Стійки від вулиці і від городів поза дротами. (Ці дані різнилися від наших даних про 250 НКВД-истів, які ми, дістали на підставі зізнання НКВД-иста, зловленого в бою з УПА дня 14.V. 1946.

2. УБП (Ужонд Безпеченства Публічнеґо — прим. Редакції) коло 60 осіб. Будинок мурований обдротований від вулиці має мурований паркан — висота 2 метри.

3. МО (Міліція Обивательська — прим. Редакції) — до 60 осіб — 2 малі будинки.

4. Штурмівка — до 20 осіб.

5. Охорона коменданта міста (штурмівка) — до 40 осіб.

6. Виселенча комісія — 12 осіб (з пістолями).

7. ВП (Войско Польське — прим. Редакції) — за містом в кошарах — до 300 осіб.

8. Дім ППР (Польська Партія Робітнича— прим. Редакції).

Представники »ВІН«-у ствердили, що ВП участи в бої не візьме. Всі дані об'єкти були розположені в одній частині міста, дуже близько себе, що дуже ускладнювало оперування поодиноких груп.

НАША ПІДГОТОВКА

На відправі з к-диром В. дня 24.V. постановлено акцію перевести. Акцію ускладнювало те, що наша розвідка донесла, що »ВіН« голосно про акцію говорить, що багато польського населення знає про акцію і про замовлену на 24.V. збірку членів АК. Це все грозило, що наші пляни ворог розшифрує.

На відправі вирішено, що на збірному, вихідному до акції пункті буде д. Пет. Дун. і спільно обговорить з представниками »ВіН«-у плян акції. — Д. Пет. відповідає за організування безпеки перед акцією. За переведення акцій відповідає д. Пр. Назначено збірний пункт відділів на день 25.V., і боєві розпізнавальні знаки. Постановлено, щоб взяли участь в акції кращі вояки, добре одіті, належно пропаґандивно підготовані, щоб гідно репрезентували наші збройні сили перед сусідами.

Дня 26.V. 46. на збірному пункті зібралися відділи і б. СБ. (боївка Служби Безпеки —прим. Редакції). К-дир Б. перевів перегляд і спільно відсвяткувано свято 23. травня. Ніччю перемашеровано на збірний пункт 6 км. від Грубешова, де мали бути відділи »ВіН«-у. Стрічка з їхньою стежою мала бути на мості на р. Гучва, але там нікого не було. Розложено відділи в боєво-оборонному характері. Приготовано кулеметні гнізда. В лісі відділів »ВіН«-у не було. Їх представник приїхав 27.V. рано і сказав, що відділи є в дальших лісах, прийдуть вечером, а в 12 год. приїдуть к-дири »ВіН«-у для обговорення пляну наступу.

СТРІЧА З СУСІДАМИ І ОБГОВОРЕННЯ ПЛЯНУ АКЦІЇ

Представники »ВіН«-у, офіцери, приїхали фірою на означений час. Представилися: Вк., довудца обводу, к-дир їхнього війська, кап. Вр. до усталення пляну, пор. М. — к-дир оперування в місті, пор. С. — к-дир застави поза містом. Всі вищі, як середнього росту. Вк. і Вр. вбрані в цивільне убрання, скромно. Пор. М. і Сьлепи в військових уніформах, убрані скромно. Всі озброєні в пістолі, кап. Вр. — ППС, і М. — КБН.

Привітання відбулися в приязній атмосфері, взаємно частували себе тютюном. Скликано командирів поодиноких груп, постелено коци і розпочато укладання оперативного пляну. Представники »ВіН«-у представили теренові умовини і розклад ворога. Укладання оперативного пляну передали нашим представникам, кажучи, що не знають нищівної сили торпед і можливости їхнього поцілу. Заявили, що на себе беруть обезпечення поза містом, будуть брати участь в акції, самі хочуть нищити УБП, розброїти МО, знищити ППР, і дадуть провідників по всіх інших опірних пунктах ворога. Ґарантували, що ВП не візьме участи в бою в жоднім випадку, а буде сидіти тихо. Проєктів було багато, представники »ВіН-у займали становище більш пасивне. Врешті укладено поверховий плян акції. К-дир Пр. з к-дирами відділів УПА встановили подрібний плян акції на НКВД, розміщення застав і інших бойових груп, і передано це до дискусії, що й прийнято. На УБП призначено ще одно технічне звено з торпедами.

Підвідділи УПА в силі:

120 осіб плюс 2 технічні торпедні звена плюс 30 люда резерви — наступ на НКВД,

15 люда, боївка Я. — обстріл з крила. К-дир наступу — Пр.

Боєва група »ВіН« — 25 люда плюс наше техн. торпедне звено на УБП.—к-дир пор. М.

МО розброїть »ВіНН« сам.

Виселенча комісія — 20 люда — б. СБ., к-дир О. (наші).

Приватні мешкання урядовців з УБП — 10 з »ВіН«-у, 2 наших.

Знищення пошти і застави, щоб нас не окружило НКВД — боївка Х.

Застава на холмськім мості — б. СБ.

Відділ к-дира Б. — забезпечення від ВП.

Застава в метеленському лісі і спалення мосту в Вербковичах — »ВіН« в числі 25 люда.

Застава від Холма — на роздоріжжі Грубешів — Холм — Городно — 25 люда »ВіН«.

Черничин — застава від Сокаля — »ВіН« 20 люда.

Дрібніші застави — »ВіН«.

Подано боєві клички і боєві завдання поодиноких груп. Встановлено час наступу. Починати мала група, яка атакує НКВД. Враховано всякі евентуальності. З нашої сторони — к,дир акції Пр., з польської сторони — кап. Вк.

Представники »ВіН«-у від'їхали. З к-дирами поодиноких груп зроблено відправку і точно пояснено плян акції, розміщення ворога і завдання поодиноких груп. Опісля це саме зроблено з роєвими. Перед вечером зроблено збірку з усіма боєвими групами, повідомлено про акцію і назначено завдання поодиноких груп. Передано плян Грубешова кожному з к-дирів, і він познайомлював свою групу зокрема. Перед заходом сонця прибули відділи »ВіН«-у, зайшли на поляну, де була наша збірка, і дістали команду »свобідно«. Посідали і курили. Веселі, убрані в військові уніформи ВП, або шиті з дреліху. Виглядали репрезентативно. Наші відділи вже також мали »свобідно«, і між стрільцями нашими і »ВіН«-у почалася розмова, пізнавали себе, оповідали про минулі стрічі — коли ми ще були ворогами. Варта підмітила, що зверхній вигляд відділів »ВіН«-у був більше репрезентативний, як наших. З польськими відділом прибув політ. реф. з Варшави — П. О.

Кілька хвилин спочинку, останні накази. Відділи »ВіН«-у як розпізнавальні знаки насадили на рукави приготовані попередньо червоно-білі опаски. Наші стрільці зробили опаски з хусточок (білі). Відійшли. Перед Грубешовом остання розвідка — в місті спокій, ніхто нічого не сподівається.

ПРОВЕДЕННЯ АКЦІЇ

Всі боєві групи увійшли непомітно в місто. Ворожі варти погано пильнували і ніхто нічого не сподівався, в місті зловлено 5 вояків з МО і придержано (група Вовки І.). Відділи прийшли на призначене місце багато пізніше, як було передбачено (12,5 год.). До того провідник »ВіН«-у, який проводив на означене місце групу »Вовки І«, помимо кількакратного пояснення, де мав завести, завів її в таке місце, де грозив сильний обстріл ворога і своїх. (Ця група мала почати наступ). Група хотіла перейти з гори на призначене місце, але це було неможливо, зайняла більш вигідне місце, початок год. 1.30.

НКВД: група УПА з півдня підсунулася під самі дроти, а деякі і в окопи НКВД. Поставлено торпедник на становищі. Наші становища були розложені півколом довкруги НКВД. Друга гвупа, два рої, була з півночі (не згідно з пляном). Один рій, як охорона торпед, перед штабом НКВД, другий на становищах, на яких мав бути. Яс. Перша торпеда вдарила в будинок, де було військо НКВД. Друга група, два рої, була з півночі місті. Будинки НКВД вкрив пил з розірваних торпедою мурів. Другу торпеду пустив стрілець В. і бунчужний — »Вовки III.« — Також цільна. Ще пущено 4 торпеди, з цього дві цільні. Частина НКВД вибігла на становище з південної сторони і відкрила вогонь з двох »Максимів« і іншої зброї, але їх зразу знищено перехресним кулеметним вогнем, ґранатами і »гарлачем«. Вкінці стріляв лиш один »Максим«, але його становище було призначене на обстріл другої, східньої частини терену, і через погане поле обстрілу, не робив жодноы шкоди нашим відділам. Північна група лише завважила, як деякі НКВД-исти втікали на схід, у місто. Другий рій, з відділу Зом. (кулеметчик С.), обстрілював втікачів з будинку УБП, два впало, три вернулися назад. Незабаром НКВД почало пускати ракети з міста. Як ми довідалися опісля, в місті ще було коло 20 авт ЧА, які верталися десь з Німеччини. Бій тривав коло 1.30 год. Як почало світати, дано знак до відступу.

УБП: з гуком першої торпеди група М. з б. СБ. Я. почала наступ на будинок УБП. Заатаковані втікли нагору, де їх нищено кулеметним огнем, решта втекла з камениці, інших знищено в середині. Будинок здобуто наступом. Випущено в'язнів, а будинок із актами спалено. АКівці билися дуже добре. МО — не розроблено. Виселенчої Комісії не знищено, тому, що там була сильна охорона з кулеметами, і вона не дала доступити до будинку, а розвідка »ВіН«-у донесла неправдиві відомості (з пістолями).

Приміщення ППР знищено, забрано документи, зліквідовано кілька працівників, які там були.

Знищено пошту.

З нашої сторони був ранений інструктор — »Вовки II« — Б., 2 з »ВіН«-у, один з б. СБ О, вбитий під час перестрілки з переселенчою комісією.

На знак ракети почато відступ. На холмському мості вбила група »Вовки І.« — майора НКГБ (пізнано по погонах) та 3-ох вояків з ВП. Вони ранили роєвого П. Тут же танкетка заатакувала відступаючу групу пор. М. Був з нашої сторони вбитий В., підреф. СБ. зі сторони »ВіН«-у — чотири вбиті, три ранені. Задня частина »ВіН«-у розбіглася і одинцем пізніше пробилася додому.

Втрати ворога: УБВ і ВП — понад 30 осіб.

Розброєно 5 МО. Вбито кілька працівників ППР.

НКВД: здемольовано торпедами майже цілі приміщення НКВД.—жертв не устійнено. Розвалено будинки в двох місцях і частину бараку. Вбитих забрано ніччю, а не знати, що було в тих частинах будинку, які знищено.

БІЙ В ТЕРЕБІНСЬКОМУ ЛІСІ

Найперше відступив відділ »Вовки І«, опісля відступили інші відділи і б. СБ. На збірному пункті лишився ще д. Пр. д. Дун. і Г., бо не вернула ще б. СБ. Я. Колси Я, перейшов шосу в летеленському ліску, над'їхало кілька авт НКВД і ВП з Грубешова (ворог уже вспів спам'ятатися і зорганізуватися) і обстріляли відділи. В тім місці не було доцільно приймати бою, і дано наказ до відступу в напрямі теребінського лісу, 2 км. від ліску ворог вже був на віддалі цільного стрілу і почав обстрілювати відступаючу розстрільну. Відстрілюючись відступлено аж до тер. лісу. В часі відступу двох наших ранено — одного легко, другого тяжче. На краю лісу швидко привернено боєвий порядок і прийнято оборону. Наспіла ворожа танкетка. Наступ відбито, скоростріли на танкатці знищено. Тут також був відділ »Вовки І«. В бою було три вбитих і 3 ранених, в тім к-дир Пр. Ворог заліг, обстрілював наші становища і не наступав. Відділи почали відв'язуватися. Наостанці лишився ще відділ »Вовки II і III«. Вони відступили коло 200 м. в ліс і залягли. За якийсь час зі сторони лісу, в напрямі нашої розстрільної, почав зближатися ворог, який хотів нас окружити. Ворога підпущено на близьку віддаль і прийнято гураґанним вогнем. Ворог почав панічно втікати. Наші відділи відв'язалися в іншому напрямі. Бій тривав від 4,20 до 6,30.

Втрати ворога: 32 НКВД і 6 ВП вбиті (подали з »ВіН«-у).

Наші втрати: 3 вбиті, 5 ранених.

29.V. коло 8 год. ворог дістав підкріплення з Люблина, Холма та Замостя, і почав погоню за відділами, але не попав на сліди. Група Я., під командуванням Дум. і І., відступила в метеленський ліс. Під лісом почав хтось стріляти. д. І. вислав 4-ох боєвиків в розвідку на кольонію, щоб розпитала, що діється довкола. Ворог був уже на краю ліса, і, коли стрільці вийшли на поле, почав по них вогонь. Тут згинуло 2-ох, в тім д. Горинь. Група відступила до лісу коло діброви, де получилася з частиною відділу Д. По обіді подано, що зближається ворог КБВ (з Люблина). Розложено розстрільну. Підпущено ворога на близьку віддаль. На наказ к-дира Д. ворога прийнято гураґанним вогнем. Ворог почав панічно втікати. Відділ відв'язався. Як почало смеркати, відділ почав відступати в південний терен. Коло кольонії Вишнів завважено, що в нашу сторону зближається ворог. Частина відділу залягла, частина ще стояла. Д-ий почав перекликатись з ВП, питаючи хто є з ВП. Відповіли, що »КБВ« з Люблина« — »А то кто?« »Войско Варевжа«, пор. Дунайскі«. Ворог не сподівався підступу, машерував дальше. Коли ворог підійшов на близьку віддаль, прийнято його гураґанним вогнем. Ворог панічно втік, лишаючи 10 вбитих. Наші відділи відв'язалися.

Втрати ворога: (Перший бій не провірено).

Другий бій — 10 вбитих.

Постій 7.6. 1946.

Слава Україні!
Н.

СВОБОДА НАРОДАМ! СВОБОДА ЛЮДИНІ!
ЗА УКРАЇНСЬКУ САМОСТІЙНУ СОБОРНУ ДЕРЖАВУ!

ВИЗВОЛЬНА ПОЛІТИКА

УКРАЇНСЬКИЙ МІСЯЧНИК

Ч. 9. 10. Листопад-Грудень РІК. I.

БЕЗПЛАТНО

СВОБОДА НАРОДАМ! СВОБОДА ЛЮДИНІ!

ЗА УКРАЇНСЬКУ САМОСТІЙНУ СОБОРНУ ДЕРЖАВУ !

ВИЗВОЛЬНА ПОЛІТИКА

Український місячник.

Ч. 9 - 10 Листопад - Грудень Рік І.

З М І С Т

В И З В О Л Ь Н А П О Л І Т И К А

ВИДАННЯ ПРОВОДУ ЗЧ.ОУН.

Н.Олежко

РУШІЙНІ СИЛИ РЕВОЛЮЦІЇ.

Дехто з політичних коментаторів , закордонних часописів висловлює надію, що можна силою змусити Советський Союз до компромісу в його політиці й претензіях і що таким шляхом можна дійти до тривалого миру. Мирні стосунки з советською Москвою приведуть, мовляв, до еволюції комуністичного тоталітарного режиму в напрямі демократизації його і т.ін.

У першому твердженні є рація, бо війна дуже послабила і без того слабу економіку Советського Союзу, тому він тепер конче потребує перепочинку, але наївні припущення про еволюцію грунтуються на цілковитій необізнаності і справжньою природою комуністичного большевицького режиму.

Насамперед демократизм неможливий там, де не існує найменших ознак правного захисту людини та ії умов праці. Чи може комунізм, залишаючись комунізмом у російському виданні, відмовитись від терору і експлуатації? - Така думка скажемо прямо метафізична, антиприродня. Ще Ленін казав: "Без примусу та диктатури пролетаріяту не можна побудувати соціялізму". Якщо під пролетаріятом розуміти верхівку комуністичної партії, а під соціялізмом - советський державний устрій, то ці слова без сумніву можуть бути визнані за формулу комунізму.

Майже 30-річне існування Советського Союзу переконало всіх, навіть маловірів, що економіка большевиків зазнала повної поразки. Істотною рисою кожної революції є прагнення людства до покращення своїх побутових умовин, поширення життевої бази. Боротьба за політичні права - це боротьба за участь народу в державному житті, щоб тим гарантувати здійснення принципів соціяльної справедливости, зокрема системі розподілу громадського добра. Новий державний лад має забезпечити не тільки, скажімо рівність як таку, а рівність на вищому матеріяльному ступені. На словах це визнають і самі большевики. Ленін писав: "Соціялізм - це не рівність жебрацтва". Сталін на першому з'їзді стахановців казав: "Одна економічна чи політична система перемагає другу лише в тому разі, якщо вона забезпечує вищий рівень продуктивності праці і значне підвищення матеріяльного рівня народу".

Всім відомо, що комунізм не виконав цього основного закону революції. Комуністична система господарювання привела до того, що середня норма споживання основних продуктів на людину в советській імперії стала нижча ніж була в останні десятиріччя перед звільненням з кріпацтва.

Замість того, щоб перетворити життя людини в комуністичному суспільстві на фактор, що революціонізує трудовий люд в інших країнах, як фермент, що може викликати і підсилити політичну боротьбу пролетаріяту інших країн, большевики вимушені були відгородити свою державу залізною занавісою від усього світу. Вони не тільки не шукають можливости показати життя " в раю", а, навпаки, бояться , що хтось побачить його, а ще більше бояться, що советські люди пізнають умовини життя трудящих в інших державах та порівняють із своїми. Навіть Німеччина, та Німеччина, що пережила велику поразку в 1918 році, щоI2-ть років була тоталітарним режимом, яка велику частину свого національного добра витратила на мілітаризм, грунтовно зруйнована в останній війні, - навіть вона виходить переможницею

при зіставленні її рівня життя людини з рівнем в СССР. Всім бо відомо, що тепер у Советському Союзі репресують письменників за те, що вони "ідеалізують закордонне життя".

Але чи може Советський Союз на завжди або надовго відмежуватися від усього світу, чи зможе він перейти на шлях оздоровлення своєї економіки, на шлях підпорядкування своєї економічної політики інтересам своїх народів? Ні, і це не залежить від його волі. Хто вміє об'єктивно розцінювати хід економічного розвитку, той мусить визнати, що ми стоїмо напередодні перебудови всього світу на засадах господарської цілости. Сувереном у цьому світовому концерні має бути хтось один, хто зможе економічно скріпити і політично захистити цю світову господарську єдність. Це може бути або система анонімного фінансового капіталізму, що органічно по самій своїй природі переходитиме до поступової соціялізації окремих вирішальних ділянок свого господарства, або системи державного капіталізму, - себто відповідно, США або СССР.

Але якщо США можуть боротися за провідну ролю в світовому господарстві на базі свого економічного пріоритету, то СССР з його недужою економікою мусить прагнути до політичної гегемонії.

Якщо військовий потенціял США є функція колосально розвиненої економіки, то військова міць СССР досягається шляхом тотального підпорядкування і підкорення її економіки.

Відомий німецький політ-економіст Гільфердінг у своїй праці "Фінансовий капітал" писав, що розвиток економічного життя полягає в поширеному відтворенні капіталу. Закінчуючи свій обіговий цикл, капітал поновлюється в поширеному розмірі. Тому показчиком поширеного відтворення капіталу є зростання виробництва засобів виробництва.

Збільшення інвестицій ми спостерігаємо і в США, і в СССР. Всім відомо, які величезні витрати зробив СССР на індустріялізацію країни. Але природа інвестицій в цих двох державах цілком протилежна.

Гільфердінг має рацію, коли каже, що поширене виробництво засобів виробництва органічно пов'язане і базується на одночасному поширенні виробництва засобів споживання і речей особистого користування. Поширене виробництво засобів виробництва кінець-кінцем зводиться до поширення виробництва речей особистого споживання і вжитку, в зв'язку зі зростаючим попитом населення і збільшенням його купівельної спроможности.

В такому разі, господарський цикл капіталу, за законом лімітної корисности Менгера, буває рентовний, і ця рента стає джерелом додаткових інвестицій.

Отже, в США поширене відтворення капіталів базується на постійному зростанні попиту і збільшенні купівельної спроможности населення. В СССР же, навпаки, інвестиції провадяться коштом наувмисного зниження попиту і купівельної спроможности населення.

Позбавивши населення права захисту своїх професійних інтересів скупчивши в одних руках і законодавчу владу і права працедавця, - большовики одержали можливість встановити "мінімум екзистенц" на такому низькому рівні, що трудівник не має змоги задоволити своїх найелементарніших життьових потреб. Більша і переважна частина еквіваленту праці експропріюється в формі прямого та непрямого оподаткування. Експропріяція праці є єдине джерело советських інвестицій.

Звичайний робітник СССР, не говорячи вже про селян, не має мож-

ливости навіть мріяти про пристойне приміщення, порядну меблю, недільне вбрання і т.ін., що в США становить життьовий мінімум, е предметом першої потреби. Критерії в оцінці доброго і конечного - цілком різні. Те, що в Америці е елементарною потребою в СССР - недосяжна розкіш.

Большевики дуже часто хваляться, що в окремих галузях виробництва продукційність праці в них навіть перевищуе продукційність в Америці. Але вони ніколи не насмілюються порівняти реальну заробітну платню, себто еквівалент тої самої продукційности праці.Наслідки були б жахливі, не кажучи вже про надзвичайно низький номінал в оплаті праці. З кожних 100 карбованців, що їх виплачують робітникові, 89 карбованців, за нашим підрахунком, експропріюеться, як податок, головно непрямого оподаткування.

В цьому істотна різниця економіки США і СССР. В той час, як у США зростання промисловости - це функція росту життьового рівня населення, в СССР, - навпаки функція ожебрачення населення.

Експлуатація - це основа советськоі економіки. Це треба собі цілком ясно усвідомити, бо без цього неможливо зробити жодного поправного політичного прогнозу. От чому цілком помилкове й припущення, що з часом СССР може еволюціонізувати до демократизму. Не можна уявити собі демократичноі держави, де трудящий не мав би правного захисту своіх інтересів, де він, користуючись умовами дійсного народоправства, не забезпечивби собі достатнього еквіваленту в оплаті праці.

Далі. Чи можна повірити, що советський уряд відмовиться від терору? - Ні, лише ні!

Багато закордонних обсерваторів думають, що терор у Советському Союзі мае виключно політичний характер, що це форма боротьби з політичним ворогом, з ворожою політичною течією.

Насправді ж терор большевиків мае подвійну природу. В багатьох випадках це дійсно політичне переслідування, боротьба з критичним мисленням, але в значній більшості випадків це похідне явище експлуатації, себто системи організації праці, що тісно й органічно пов'язана з советською економікою.

Але експлуатація також мае свої межі. Найдорожче для людини в житті - саме життя. І далеко не кожна людина може віддати його лише в ім'я ідеі, в ім'я самоі смерти, якщо вона не переконана, що смерть стверджуе ідею. Віддавати життя в ім'я власного життя - нонсенс. Людина, як і всяка жива істота, мае волю, жадобу жити.Яка б не була обмежена людина, але якщо вона мае хоч крихітку волі, то скеруе іі на збереження життя.

Правними умовами та економічним примусом можна поступово перетворити людину в апатичну істоту, перевести іі на півтваринне існування. Вона буде жити напівголодним життям, але все ж таки жити. І вже навіть не воля, а самий інстинкт життя не дозваляе людині, хоч яка б не була пригноблена, погодитись на такі умовини життя, що е рівнозначні зі смертю. Примусити людину прийняти такі умови життя неможна шляхом права або економічного примусу, а лише застосуванням безпосередньоі фізичноі сили. Людина втрачае тоді останні ознаки вільноі людини і перетворюеться в невільника, раба. Отже збільшення експлуатації поза певну межу перетворюе іі в правну економічну категорію невільництва. В умовах двадцятого сторіччя вона приймае форму карноі санкції. Таку форму мали концентраційні табори в Німеччині,таку природу мае і політичний те-

рор у советській імперії.

В пляні індустріялізації, в т.зв. сталінських п'ятирічках стояло і стоїть створення промислових центрів у країнах далекої півночі, будування там комунікацій, розробка лісу для демпінгового вивозу закордон на сплату за промислове устаткування, добування для такої самої цілі золота і т.ін. Мобілізувати робочу силу на добровільних засадах для таких робіт у Сибірі або вугільних копальнях Шпіцбергену - неможливо. Людина може погодитись піти в небезпечні для життя кліматичні умовини і на надзвичайно тяжку працю туди - лише при умові одержання незрівняно кращого еквіваленту, ніж він його мав досі. Це мусить бути не тільки еквівалент праці, але й еквівалент ризику життя.

Стати на такий шлях/підвищеної оплати праці/ большевики не можуть; поперше, тому, що це буде дисонансувати з життевим рівнем усього населення, а це небезпечно, подруге, тому, що як тільки людина стає людиною, вона починає вимагати й основних прав людини, в тому числі волі і права критики, і, нарешті, це зробило б Советський Союз неконкурентно спроможним, примусилоб відмовитися від демпінгу. Широко відомий факт, що в Польщі в 1937-38 рр. дешевше було купувати на опалення печей дошки, імпортовані з Советського Союзу, ніж польські дрова.

Отже проблема розв'язується шляхом застосування терору. Це, повторюємо, в багатьох випадках не явище політичних відносин, а своєрідна система організації праці.

Такий правопорядок гарантує можливість кожну людину зробити політичним злочинцем. Для того не треба вчинків з її боку, не треба формолювати і доводити обвинувачення, провадити слідство, навіть не треба відбувати судової процедури. Можна людину, сотні тисяч і мільйони людей ув'язнити, а далі повідомити їх, що за постановою трійки НКВД їх визнано за ворогів народу і засуджено на 10-25 років примусової праці на далекій півночі. Мільйонові армії робітників перетворюються на каторжан і працюють як невільники.

Така своєрідна, специфічна советська система поширеного відтворення капіталів.

От у чому полягає основна різниця економічної структури двох держав, що борються тепер за суверенне право в світовому господарстві.

Чому суверенність у світі є тепер історичною конечністю, не будемо доводити, бо це виходить поза межі нашої теми. Зазначимо тільки, що обидві держави не думають і не можуть припинити цієї боротьби. Економічна еволюція в США, як ми вже зазначили вище, побудована на зростанні купівельної спроможности населення. Не можна сказати, що всі потреби американця задоволені. Такий ліміт взагалі не існує. Але не можна забувати, що кожна річ особистого вжитку має ліміт своєї корисности, за яким вона відразу перестає бути товаром. Це переконливо довів Карло Менгер, Бем-Баверк та інші творці антимарксівської теорії ціни і цінности, так зван. закону лімітної корисности. Якщо людина може наїстися фунтом хліба, а має можливість щодня купувати той фунт хліба, то другий фунт втрачає для неї всяку вартість. Він не має ціни. Так само для людини не становить ніякої вартости скажімо, радіоприймач, якщо вона має вже такий самий. В таких випадках доводиться штучно привертати тій речі ціну - або змінювати її, або також виробляючи іншу нову, або заводити моду, коли річ перестає вживатись не тому, що вона втратила свою корисність, а тому, що стала

немодна. Те саме може примусити жінку покинути зовсім придатну суконку і купувати нову, те саме може примусити американця щороку купувати запальничку т.ін.

Але продукційність праці в США досягла такого рівня, який перевищує потенціял попиту. Англія, як колоніяльна держава, не відчуває того, бо має великий внутрішній ринок коштом населення своїх колоній.

От чому Атлантійська Хартія вимагає організованої і вільної світової торгівлі, свободи шляхів, вільного доступу до сирівців. От чому американська програма після військової перебудови світу каже, що підставою майбутнього миру має бути піднесення життєвого рівня людства, принаймні до пересічного сучасного американського. В цьому полягає причина економічної експансії США, її прагнення до керівної ролі в світовій економіці. І це відповідає інтересам людства, це постулят прогресу.

Не може відмовитися і СССР від боротьби за першу ролю в світі, але ролю, як ми сказали, політичного гегемона.

Большевики про чуже око стверджують можливість побудови соціялізму в одній країні, але фактично вони вже здавна засвоюють теорію перманентної революції Троцького. Сталін в 1937 р. у листі до Іванова писав, що війна є конечний фактор дальшого розвитку комунізму. І ця війна не буде обороною Советського Союзу, а війною агресивною, або, як її називає Сталін , революційною. Мета її - збройна перебудова світу на комуністичних засадах. Економічно побороти капіталістичний лад большевизм не може, бо він, як ми казали, не має того, чим один економічний устрій переборює другий, а комуністичний "рай" не тільки нікого не приваблює, навпаки жахає людство.

Змінити напрямок своєї економічної політики, скерувати її на обслуговування населення, на піднесення його добробуту большевизм не може, бо це довело б до зміни політичного режиму. Така загроза вже стояла перед большевиками під час НЕП-у Отже доводиться і надалі зберігати такий напрямок індустріяльного розвитку, який кінець - кінцем веде тільки до виробництва все більшої кількости озброєння.

Нова сталінська п'ятирічка як відомо, - це п'ятирічка озброєння. Цілком зрозуміло чому навіть перед війною витрати на військові потреби становили понад сорок три відсотки всього державного бюджету. І це за офіційними даними, а насправді значно більше. Але ми знаємо закон, за яким кількість часто переходить у якість. Настає момент, коли, як кажуть, рушниці самі починають стріляти.

Війна між цими двома світами неминуча.

Це зовсім не значить, що війна почнеться зараз. Шкода взагалі встановлювати термін зміни громадських і міждержавних відносин. Надзвичайно складний процес завжди може давати найбільшу суму відхилень як у формі, так і в часі. Обов'язковим залишається лише напрямок процесу та остаточна фаза його.

Можливе і дуже вірогідне, що в наслідок прагнень обох сторін відтягти момент збройного удару, буде встановлена дипломатичним шляхом якась переходова форма, яка тимчасово забезпечить співжиття цілком протилежних систем. Війна - найбільше складна економічна проблема з усіх, що їх розв'язує сучасне людство, і тому обидва світи, а в першу чергу СССР, будуть шукати часу на розв'язання її. Проте це зовсім не перечить висновкові про неминучість війни. Час на підготову тільки буде обумовлювати більш жорстокий і нищівний характер збройного конфлікту.

Як же мусимо ми , українці, орієнтувати нашу національну - визвольну боротьбу в перспективі неминучої війни ?

Серед нас є чимало таких, що розглядають війну, як " conditio sine qua non " державної суверенности. На їх думку, українська держава може повстати лише як наслідок переможної війни західніх демократій з советським Союзом. А відокремлення України, як і інших національних держав, буде, мовляв, обов'язковим завершенням війни. Ця думка, що правда, безпідставна. Дійсно, переможці не залишать Росію як багатонаціональну імперію, як велику потугу. Майбутній структурі світу, побудовану на засадах вільних економічних стосунків, не може існувати декілька мілітарних потуг. Той факт, що Велика Британія, яка вийшла з війни переможницею, яка власне кажучи, організувала цю перемогу, тепер надає своїм колоніям державні права, відмовляється від старих мандатів, - цілком підтверджує цю думку.

Отже, немає сумніву, що війна обов'язково приведе Україну до державної незалежности.

Але чи можна назвати державною мудрістю чекання на таку форму розвязання української проблеми ? Самостійність і державність - це не фетиш, не ідея в собі. Це обов'язковий постулят для культурного і економічного розвитку українського народу. Відокремлювати ідею державности від комплексу всіх сторін життя народу - це , як кажуть , за деревами не бачити лісу.

Досвід останньої війни мусить нас дечого навчити. Насамперід ми повинні знати, що майбутня війна, так само, як війна з гітлерівською Німеччиною, не буде війною за якесь спірне питання, а війною за цілковите знищення однієї державної системи іншою. Що більше , міжнародне право тепер санкціонує кару за війну не державі в цілому, а персонально її урядові.

Отже шкода говорити, щоб війна закінчилася якимсь компромісом. Вона буде вестися до повного знищення.

Але досягнути такої перемоги над советською імперією буде надзвичайно тяжко. Не можна ніколи відкинути фактора території, яка в сучасній війні має першорядне, якщо не вирішальне , значення, особливо коли колосальний простір Советського Союзу, що дорівнює I/5 частині всієї земної кулі, що її большевики поділили на велике число майже цілком самостійних індустріяльних центрів. Перемоги не можна досягнути збройним ударом двох армій на якомусь обмеженому терені, як це було колись. Спротив буде продовжуватись або до повного опанування терену, або до цілковитого роззброєння.

Шукати перемоги над Советським Союзом першим шляхом - майже не важливо. Трудно собі уявити, яку армію треба мати, щоб забезпечити навіть невеликі гарнізони по всьому Советському Союзі, де при 190 міл. населення припадає всього 22 души на Кв.Км. А як тяжко буде у умовах Советського Союзу розвязати проблему комунікації, постачання армії, пересування самих армій і т.ін. Нарешті, скільки теба часу, щоб досягти мету таким чином, якщо нас у сучасній війні є фактор вирішального значення.

Ми далекі від того, щоб робити стратегічні прогнози майбутньої війни, бо це не в нашій компетенції, але найпростіша аналіза економіки примушує визнати, що вона ще в більшій мірі, як у війні з Німеччиною, буде скерована на знищення економічної бази ворога, на його роззброєння. Досить приглянутися до напрямку прогресу військо-

вої техніки. Він скерований в основному не на винахід засобів знищення живої сили ворога, а в бік руйнації запілля. Атомова бомба завершує цей процес. Отже можна з певністю сказати, що ідея самостійности може здійснитися в наслідок війни, але тоді сама держава повстане в попелі.

Чи буде державною мудрістю бажати і шукати такого розв'язання нашої національно-державної проблеми?

Ніколи навіть на хвилину не можна забувати того, що майбутній світ буде кооперацією економічних систем. Партнером з рівними правами буде лише держава із здоровою економікою. Відкинено навіть ту думку, що всяка держава, яка одержує свою суверенність з рук переможця, завжди повинна поступатись деякими своїми правами на користь останнього. Про це досить багато писалося і говорилося. Але якби навіть політичні й економічні права нашої держави в наслідок такого розв'язання суверенности не були ушкоджені, Україні доведеться і свою політику і свою економіку пристосовувати до потреб міжнародніх відносин, щоб зайняти і своє місце в складній світовій політично-економічній композиції.

Треба не боятися дивитися правді в очі. Іншого шляху для відбудови економічної бази зруйнованої держави немає, як: або іти в економічну кабалу іншої держави, або взяти потрібні кошти у населення, отже стати на шлях визиску.

Який не був би наш майбутній уряд як не бажав би побудувати державу в інтересах людности, він буде змушений розв'язувати цю найскладнішу дилему, якщо йому доведеться творити державу на руїнах.

Ідея національно-державної суверенности і політичної свободи мусить перетворитися в дійсність, увійти в побут населення, набути конкретних форм у житті людности і кожної людини зокрема. Лише тоді можна казати, що ідея увійшла в життя, що вона стала дійовим фактором в організації суспільства. В свідомості людства вона мусить перестати бути абстракцією. Треба відразу довести, що не тільки ідея сама по собі приваблива, але що реалізація її в житті дійсно забезпечує економічне і культурне піднесення всього населення і життя кожної людини на засадах соціяльної справедливости.

Не буде цього - настане крах самої ідеї. Большевики привласнили собі найкращі ідеї людства, але привели дотого, що самі поняття "комунізм", "соціяльна рівність" ,"народоправство" і т.ін. стали ворожі населенню, тому, що життя є суспільним запереченням тих понять і ідей.

Отже ми не можемо бути байдужі до того, як здійсниться наша державницька ідея в житті, тобто чи повстане Україна як реальна економічна система, чи виникне вона з попелу воєнної руїни.

Здійснення засад соціяльної справедливости, дійсна воля народу і воля людини залежатимуть від цього.

Єдиний шлях, що може привести нас до здійснення наших національно-політичних ідеалів - це революція.

Цей шлях зовсім не виключає збройного конфлікту заходу зі/сходом, але він/цей шлях/ не узалежнюється від нього/збройного конфлікту/. Революційний шлях сам по собі залишається творчим процесом, що самостійно приведе до мети, до неминучих наслідків. Війна допоможе йому, прискорить його темпи. Вона буде сприятливим фактором, але ні в якому разі не вирішальним.

Війна мусить застати Україну в полум'ї революції, якщо до того часу визвольна боротьба ще не досягне своєї мети. Наша Україна стане

тоді партнером у боротьбі проти большевизму. І не одна вона. Поруч із нею в такій же визвольній революційній боротьбі будуть стояти й інші поневолені Росією народи, ба навіть сам російський народ.

Слід доводити логічну думку до кінця. Якщо ми кажемо, що створення Української Держави - історична неминучість, то тим самим ми виходимо з призумції приреченности большевизму. Але така призумція може базуватися тільки на визнанні волевого потенціялу в самому народі, скерованого на повалення большевизму. Оце й є постулят революції.

Знайдеться чимало людей, які розуміють революцію, як збройне повалення наявної політичної системи. Це хибна думка. Збройна боротьба, як і загальний страйк чи індивідуальний терор, може йти окремими актами революційної стратегії, але її /збройної боротьби/ може і не бути зовсім, що дуже часто буває. Це залежить від умовин, в яких проходить революційний процес.

Суть революції полягає не в збройній перемозі над урядом, а паралічі цього уряду. В наслідок розвитку революційного процесу наступає момент, коли уряд як дійова субстанція паралізується, губить свою функцію суб'єкта влади, перетворюється в людину чи купку людей, позбавлених будь-якого атрибута зверхности. Досить поновити в своїй пам'яті всю історію революції, щоб переконатися в цьому. Хіба можна розглядати захоплення бастилії, що її боронила тюремна сторожа проти майже неозброєної товпи парижан, як поразку мілітарної сили вкоролівської Франції? Хіба Людвик XYI був заарештований в наслідок збройної перемоги над його військом? Де і коли був такий бій? Хіба його не видав той самий генерал, що привів військо на захист короля, але перестав уже бути генералом в очах війська?

А пригадаймо лютневу революцію 1917 року. Цар Микола II, перебуваючи в центрі багатоміліонової армії, підписує зречення з престолу, що його привезли три делегати Думи, з яких два були переконані монархісти.

Візьмемо жовтневу большевицьку революцію. Хіба знайдеться хтось такий наївний, що буде розглядати спротив батальйону юнкерів в Зимовому Палаці, як збройну поразку тимчасового уряду?

Революція - це збройна поразка. І не в кожній державі об'єктивно можлива революція. Для того потрібно, щоб існували три основні субстанції: I/ уряд - як відокремлений суб'єкт влади, 2/ нарід, що приймає норми права, як примусові, та 3/ апарат примусу - військо, поліція, урядові установи і т.ін. В таких випадках право на владу не делегується народом, а базується на апараті примусу. Так буває найчастіше або в державах спадкової монархії або тим, де влада перебуває в руках узурпатора.

Революція полягає не в тому, що хтось переборює апарат примусу, а в тому, що апарат перестає бути субстанцією примусу, і тоді уряд втрачає джерела своєї влади, він паралізується. Його норми права перестають бути обов'язковими для народу.

Які причини приводять до того, що апарат примусу перестає ним бути?

Не можна забувати, що цей апарат завжди складається з двох частин. Одна частина, командна у війську і поліційна, розглядає свої обов'язки як фах. Прерогатива влади цієї частини полягає в самому уряді, який вона і покликана боронити. Друга частина, що фактично й є збройною силою, спроможною примусити, виконує свої функції як обов'язок. Ця частина походить із самого народу, не втрачає своїх зв'язків

із ним і тимчасове її переб у ання в апараті примусу не тільки не призалює її, а навпаки, вона відчуває це, як неминучість долі. Вона розцінює уряд не як джерело своїх вправ, а як силу, що примушує до зміни призвичаєних умовин життя. Захист того уряду - обов'язок, а не особиста зацікавленість.

Кожний революційний процес полягає в тому, що нарід і та частина його , що тимчасово переходить апарат примусу - військо, тим або іншим шляхом усвідомлює собі ворожість даного політичного режиму. Тоді йде організація народу до спротиву, і нарешті відбувається сама революційна акція, яка в такому разі обов'язково призводить до відмовлення війська від виконування функції примусу, що і доводить до паралічу влади, до завершення революції.

Щоб переконатися в тому, зовсім не треба заглядати далеко в історію. Досить пригадати революцію 1917 р., яка багатьох, що живуть ще тепер, проходила перед очима. Кому не відомо, що на весні того року царська Росія мала 8 мілйонів війська, добре озброєного, яке без сумніву спроможне було привести ще в тому самому році до перемоги над мілітарно-сильною Німеччиною. Але цього війська царський уряд не наважився використати для придушення повстання Петербурської 'черні' та двох полків з петербурського гарнізону. Чому ?... А коли Керенський викликав із фронту цілий корпус, щоб зліквідувати большевицьке повстання, хиба не досить було десятка агітаторів, що їх вислано на зустріч корпусові, щоб розброїти його?

Пригадаймо нарешті, як була досягнена 'перемога' під час 'Корніловського матежа'. Вся історія революції повна таких прикладів.

Дехто може заперечувати, посилаючись на визвольну боротьбу в Україні в 1918 -21р., громадянську війну в Еспанії. Не можна утотожнювати громадянську війну з революцією, хоча б тому, що революція завжди починається і ведеться в ім'я прогресивних цілей, а громадянська війна може бути і в ім'я реакційних цілей /Еспанія/. В громадянській війні завжди беруть участь протилежні громадські світогляди тому що обидва боки буде якась кількість народу, а в революції бореться н а р і д і в л а д а.

Отже цілком безпідставне твердження, що революція не може відбутися в тій державі, що має безмежну кількість гармат, танків, літаків. Це своєрідний політичний фетишизм, надання речам значення фактора, що самостійно діє. Це мислення речовими категоріями, а не категоріями громадських відносин, як це має бути у політика.

Далі. Іноді доводиться чути, що революція в СССР неможлива тому, що там панує терор. Це твердження ніяк інакше не можна назвати, як логічним абсурдом. Саме тому, що там панує терор, зміна політичного устрою можлива лише революційним шляхом. Там, де терору немає, де існує демократизм, революція не потрібна і не доцільна. Там зміна політичного напрямку відбувається парляментарним способом, навіть тоді, коли ця зміна приводить зі зовсім інших соціяльних форм життя. Етлі не потребував революції, щоб поставити Англію на шлях глибоких соціяльних і навіть соціялістичних реформ.

Нарешті часто висувають таке заперечення, що, мовляв, революційна боротьба викличе величезні жертви народу, приведе до посилення терору. По перше, ми вже доводили, що терор у Совєтському Союзі - це не тільки форма політичної боротьби, а і система трудового визиску населення, яка, навпаки, підсилюється в часи 'громадянського спокою'. І далі, це нібито гуманна позиція завжди була властива представникам тих політичних світоглядів, що їх справедливо називали реформаторами

а не революціонерими. Щодо Советського Союзу цей спосіб утопічний. Якраз в ім'я гуманности треба визнавати боротьбу, революцію, бо це єдиний шлях спасти життя десяткам мільйонів людности. Яка революція, яка навіть війна, може принести стільки жертв, скільки приніс їх у Советському Союзі "мирний розвиток". Наведемо декілька цифр, що мабуть всім відомі: за часів царату щорічний приріст населення становив понад 3%. Напередодні перепису 1939 року Сталін оголосив, що в наслідок покращання життьових умов кількість населення щорічно збільшується більш як на 4%. Але перепис дав такі жахливі наслідки, що його було заборонено опублікувати, статистів за провізоричне обчислення кількости населення заслано на каторгу, і був призначений новий перепис, ретельно "підготований". Але і цей "підготований" перепис дав кількість населення всього 170,5 міл. проти 147 міл. в 1926 році отже збільшилося за 13 років всього на 15,9%, що в перекладі на складні відсотки дає лише 1% щорічно приросту. Нема що й казати, кількість народжень, в наслідок тяжких матеріяльних умов і розкладу родини, зменшився в порівнанні з минулим, але всі визнають, на підставі статистики народжень, що щорічний приріст кількости населення має становити 2,5%. Що це значить? Це значить, що за 13 років сталінських п'ятирічок загинуло 33,5 міл. люду, в тому числі значна частина українців. Пригадайте, що за сім років найжорстокішої війни Советський Союз утратив 7 міл. Де ж дійсна гуманність? В тому, щоб закликати до покою, чи до боротьби за врятування життя дальших десятків мільйонів людности?

Але повернемось знову до шляхів української визвольної боротьби. Чи маємо ми вже всі передумови для революції? Так. Перш за все, основна і найбільш довготривала фаза революційного процесу, а саме: переконування народу в потребі змінити політичний режим-завершена, завершена в основному самими ж большевиками. Більшої зненависти народу до уряду, ніж у Советському Союзі, ніде немає і не було ніколи.

Крім того, величезне значення має те, що тепер революційні змагання народу мають не тільки політичний характер, але й національну державний, що забезпечує консолідацію прагнень всього народу без різниці політичних світоглядів окремих соціяльних груп.

Такий характер політичних переконань народу має місце не тільки на Україні, а майже у всіх народів російської імперії.

Царат теж національно пригноблював народи, але для багатьох народів Сибіру, Середньої Азії і т.ін., це пригноблення не відчувалось так надто гостро, як тепер. Нищення національної культури не переживали так болячо широкі маси народу тому, що сама культура тих народів була на дуже низькому рівні. Їх своєрідний побутовий устрій порушував царат мало. Політика большевиків у створенні промислових центрів по всьому терену імперії привела до того, що ці народи були втягненні в орбіту мілітарної політики. Це й привело до національного пробудження народів. Тепер Україна, найбільш національно пригноблена і більш культурна країна, що перша почала боротьбу за державну незалежність, у своїй визвольній боротьбі не самітна. Державницька ідея спільна всім народам, що їх поневолює Росія.

Чи не відбулася негативно на революційному потенціялі переможна війна СССР? Навпаки, вона тільки підсилала його /революційний потенціял/. Так завжди буває. Всяка війна відіграє надзвичайно велику ролю в організації громадського революційного протесту. Поперше, вона дає народові можливість відчути силу самої організації, дає йому поняття самої сили, дає відчути значіння зброї, дає йому ту зброю в руки, яку він у значній кількості залишає в себе й після війни.

А, щонайголовніше війна завжди збуджує в народі, який прагне змі-

нити політичний режим, багато сподівань. Нездійснення іх після війни доводить потенціял незадоволення до кульмінації. Нарід приходить до переконання, що единим рятунком залишається його власна боротьба за волю.

Нарешті, війна виконує другу фазу революційного процесу, - революціонізує військо. Влада втрачає можливість використувати регулярне військо як апарат примусу, спирається лише на поліційні війська, що при перших же революційних виступах регулярного війська тратять свою силу. Тоді приходить параліз влади.

Дехто запитує, чому ж не починається революція, якщо не бракує умовин до неі? Запитання просто наівне. Поперше, революція почалася і йде посиленим темпом, бо визвольна боротьба, що ведеться в краю, - /це безумовно/ революційна боротьба. Для революційного повстання , для третьої фази революції бракує ще організації. Ця фаза настае лише тоді, коли революційна воля всього народу зорганізована, сконденсована. Інакше протест набуває набуває форм окремих бунтів, як це, напр.., було в революцію 1905 року.

Подруге, не можна розглядати революцію, як хемічний дослід у лябораторії, де при наявності відповідних умов зразу ж починається реакція. Навіть і в лябораторіі ми знаемо такий дослід: в наопченому в горячій воді розчині соли не починається довгий час кристалізація, навіть тоді, коли вода прохолонула, і розчин зробився пересичений, якщо шклянка з розчином закрита. Але відкрийте шклянку, киньте туди якусь крихітку і умовна рівновага буде порушена: почнеться швидкий процес кристалізації. Пригадаймо, якою незначною "крихіткою" був бунт жінок 26 лютого біля хлібних крамниць в Петрограді, а тоі крихітки" було досить, щоб почалася революція 1917 року.

Війна відкрила "шклянку" Советського Союзу. Віримо і знаемо , що такою "крихіткою" буде і наша визвольна боротьба, що ведеться в краю. Вона приведе до кристалізації революційного процесу.

І тоді не з попелу воєнної руіни, а св'ятою кров'ю визвольноі боротьби обмита, боротьбою загартована встане наша Самостійна Соборна Держава.

Так буде!

§§§§§§§§§§§§§§§§§§

С.А. Сірий

ДО ЗАСАД НАШОЇ ВИЗВОЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ.

Суть, зміст і процес Української Революції.

а/ Боротьба за життя і за його зміст. Українська Національна Революція - це боротьба за саме життя і волю народу і людини, а також боротьба за зміст, підстави і форми того життя, за його розвиток і за поступ;

це боротьба проти московсько-большевицького імперіялізму, який прямує до панування над цілим світом і з тією метою поневолює, визискує і нівечить народи і людину;

це боротьба проти большевицько-комуністичної системи, яка в імя спекулятивної доктрини та на послугах імперіялізму одної партії переводить на організм двістімільйонових мас поневолених народів найжахливіший в історії експеримент, всупереч природі, волі та добру цілих народів і людини;

це боротьба проти режиму і тиранії большевицько-комуністичної партії, яка з жадоби необмеженої, самовільної влади і всіх користей обернула в невільників та найбільших жебраків маси поневолених народів;

це боротьба за оборону самого існування волі і розвитку всіх народів, поневолених большевизмом, та за оборону людського, вільного і гідного життя народніх мас та кожної людини.

б/ Український націоналізм має свій уклад позитивних ідей і вартостей, які визначають зміст і форми життя і розвитку народу й одиниці в усіх ділянках , визначають їхню творчу ролю у вселюдському поступі.

Основні правди наших ідей коріняться в українській духовості, зформольованій та утвердженій впродовж цілого історичного розвитку, в духовості, яка гармонізує з найкращими досягненнями розвитку вселюдської духової і суспільно-політичної культури та поступу.

Наші правди діяметрально протилежні до духу і суті московського большевизму, в якому зібрані, повторені і доведені до рафінованої системи вилви найчорнішої реакції й упадку з цілої історії людства,з негативним застосуванням присвоєних большевизмом чужих здобутків матеріяльного і технічного поступу.

Наша ідея волі, самобутности та свобідного розвитку народів - протиставна до большевицького поневолення, нівелювання і винищування цілих народів.

Ідея гідности і пошанування людини, її вільного розвитку,власної ініціятиви, творчого та достойного самовключення в гармонійний уклад збірного національного і суспільного життя - діяметрально протилежна до большевицької тиранії, уярмлення і визискування людини, потоптання її гідности, знівечення свободи, повернення в стан безправного і безвільного невільника режиму, системи та большевицького імперіялізму.

Ідея соціяльної справедливости на ділі - проти большевицького фалшивого зловживання соціяльними кличами для обдурювання мас чужих народів та прикривання найбільш реакційного соціяльного гноблення в цілому СССР.

Ідея рівности та братерства усіх людей в народі - протиставна до большевицької клясової теорії та до іхньої практики, яка обертає народні маси у невільників та жебраків, з одного боку, а з другого -

дає необмежене панування і сваволю цанівам й кліці комуністичної партії.

Ідея позитивної, творчої ролі держави яка має обороняти, організувати і сприяти вільному життю і розвиткові культурного поступу і господарського добробуту народу і людини, - протиставна до большевицької системи гноблення визиску і нівечення людини та народніх мас державою, одним великим концентраційним табором.

Ідея спрямування діяльности та зусиль держави й організованої в ній народньої спільноти на творення, закінчення і помноження позитивних вартостей, які збагачують та підносять рівень життя народу одиниці в усіх царинах, помножують іхній творчий вклад у скарбницю вселюдського поступу й культури, - протиставна до порожнього большевицького імперялізму, який з безглуздої жадоби панувати над цілим світом, з усього хоче робити тільки знарядя свого насильства і загарбництва.

Пошанування різнородности змісту і форм життя та багатства культур різних народів, ідея толеранції супроти чужих і відмінних культурних та соціяльних вартостей і систем, поряд з прив'язанням до свойого, та плекання своїх вартостей - протиставні до московсько-большевицької нетерпеливости та ненависти до всього, що відмінне небольшевицьке, та вродженої з почуття своєї нищости жадоби нищити чужі культури і цілі народи, нівелювати життя усіх людей, усіх народів під одну мірку і смак большевицького режиму.

Співжиття вільних нродів і мирні взаємини іхніх незалежних держав, незалежно від різниці суспільних і політичних систем замість большевицької постійної ворожнечі, повної ізоляції та перманентної одвертої або прихованої війни проти небольшевицького світу.

Ідея свободи творчої ініціятиви одиниці і вільної і вільної діяльности що не загрожує і не шкодить співгромадянам і народові - проти большевицького тоталізму і диктатури, що позбавляє людину всякої свободи, робить з неї раба держави-визискувача і сковує її творчі сили кайданами всевладної тоталітарної, комуністичної монополії.

Ідея свободи, релігії, сумління, думки і слова, вільної духово-культурної і мистецької творчости - проти насильства над духом народів і людини, проти накидання засобами терору большевицької доктрини та її шаблонів в духовому, культурному і мистецькому житті і творчості.

Віра в людину, її шляхетні позитивні прикмети і пориви, її суспільницький інстинкт, плекання і піднесення тих добрих сторін людської природи проти большевицької ненависти і погорди до людини та породженої нею системи примусу, насильства і найжахливішого терору.

Ідея природньої гармонії, рівноваги і співмiри поміж духовими і матеріяльними елементами в житті і розвитку людства - проти насильного накидання всім і всьому штучної, спекулятивної матеріялістичної доктрини комунізму і проти природнього нагинання життя до її розумінь і тверджень.

В дусі тих вічно нових і незмінних основних ідей український націоналізм розвинув цілу програму, як систему напрямних, засад і вартостей, що визначають зміст і форми життя та розвитку народу й одиниці в усіх ділянках. У тій програмі має місце те з української минувшини, що зберегло свою вартість і актуальність, що відповідає сучасному станові і розвиткові знання і поступу.

У нашій програмі прийняті найкращі досягнення знання і поступу в усіх ділянках життя і інших народів, що відповідають нашим духовим і

культурним елементам, станові і природним умовам розвитку в Україні.

Ідеї і програма української революції накреслюють прогресивний зміст і форми життя, цілком протилежні до реакційних большевицьких.

Хоч большевики привласнили собі чужі здобутки в ділянці техніки і матеріяльної цивілізації, застосовували деякі прийоми, методи і форми, виборені народом в революції,- одначе все те застосовували вони на послуги реакційної суті і таких же реакційних своїх цілей.

На відміну до реакційної большевицької дійсности ідеї і програма української національної революції ведуть до докорінної перебудови цілого життя, в усіх його ділянках і проявах.

За цей позитивний зміст ведеться безперервна революційна боротьба.

в/Українська національна революція-це безперервний, сталий і прогресивний процес, який охоплює і приймає все життя.

Її уклад позитивних ідей і вартостей стоїть проти большевицької системи не як абстрактна теорія і доктрина, а як жива і дійова динамічна сила.

Відповідаючи духовості, природі, бажанням та інтересам широких народніх мас, ставлячи перед ними конкреті цілі- який має бути зміст уклад і форм цілого життя, вказуючи їм реальну дорогу, як дійти до тих цілей- ідеї і програма української революції разом із активною революційною боротьбою мобілізують й активізують народні маси до боротьби за їх повне здійснення через знищення большевизму. Істотною прикметою нашої революції є щораз ширше розгортання, загострення і поглиблення процесу всебічної бротьби проти большевицької системи реакції за здійснення прогресивних цілей.

Ця бортьба, захоплюючи широкі народні маси, проходить у усіх площинах і ділянках життя, в політичній, суспільній, господарскій, духово-культуній, релігійній та ін. Народні маси, ставлять опір большевицькій системі, не дають їй вкорінитися і легко здійснювати свої цілі, ведуть проти неї наступ, примушуючи режим до уступок і постійного зміновіхства.

Наша революція є в постійному наступі. Її ідеї і програма в зударі з большевицькою дійсністю перемагають, бо вони правдиві, вартісніші і сильніші. Через те вони захоплюють щораз ширші народні маси, поширюються серед дедалі більше і серед інших народів, поневолених большевизмом, захоплюють і революційно активізують їх, а навіть проникають в ряди самого режиму і частково розкладають його, захоплюючи вартісніші одиниці.

г/Нереальність еволюційних концепцій. Природа большевицького режиму і системи.

Такий процес зростаючого напору революційних ідей істотний для нашої революції, але він не вичерпує нашої революційної бортьби. Він сам- один не довівши до повної перемоги, не приневолив би большевизм до такого поступового відступу, який скінчився б революційною переміною-перестроєм змісту і форм життя з большевицької системи по лінії нашої програми.

Це неможливе як через саму природу большевизму та його системи, так і уваги на стан режиму і його ставлення до уярмлених ним народів.

Большевицький режим перебуває по суті у безперервній боротьбі проти мас підбитих ним народів, в якій він не може втриматися без своєї комуністичної системи. Большевицький режим і система так взаємно зв'язані, що коли впаде одно - впаде й друге, одне без другого не може існувати, і не може його зрадити без самогубства.

Неможливо цілковито заломити ідейно розкласти морально большевицького режиму тому, що він н е м а є а н і і д е і, а н і м о р а л і в з а г а л і.

Замість ідей, він має одну ціль - володіти і панувати над підбитими народами та підбивати інші. Панувати найбільш абсолютично, засобами тотальної диктатури і терору. Таке володіння дає панівній кліці-партії все, чого бажає собі жадібна безідейна істота.

Замість моралі, у большевиків одна засада: все, що служить їхнім цілям, що їм стає в пригоді, - добре, а все, що стає на перешкоді, - те можна і треба знищити всякими засобами. Поняття добра і зла, злочину і права, чести і ганьби, дозволених і недозволених засобів і метод - большевизм не визнає за свої обов'язкові норми, але послуговується ними облудно щодо підбитих та інших народів - як засобами, елементами большевицької діялектики і тактики.

Ідеями і моральним наступом можна досягнути і вирвати з рядів режиму тільки елементи ідейно і морально вартісні. Але їх там небагато. Головний стовп комуністичної партії і большевицького режиму - це безідейний і аморальний елемент, який знає тільки одне: мати все через необмежену владу або не бути. На такий елемент, що є стрижнем большевицького режиму й партії, не можна впливати ідейно-моральними вартостями, його можна тільки знищити.

Для тієї одної цілі - диктатури-панування партії, про що большевики, зрештою, від початку призналися, користуючись тільки ширмою пролетаріяту, вони побудували і постійно скріплюють та удосконалюють цілу свою систему. В ній використали всі зразки диктатури, тиранії і терору, систем перетворювання мас і народів у послушний інструмент сили в руках малої групи. Вибравши і скомпілювавши найбільш рафіновані зразки, які знає історія людства, запрягли на її послуги здобутки модерної техніки.

Ціла большевицька система, доведена до досконалости під двома аспектами: тотальної диктатури всередині і експлуатації людини, народів і засобів країни у творенні інструменту сили для імперіялістичної експанзії.

Большевизм так деформує ціле життя СССР, щоби запевнити собі беззастережену підлеглість і послушність мас. Для того нищить усі людські спільноти, передовсім найсильніші: родину і націю. Цілу суспільність доводить до такого розпорошення, щоб режим мав завсігди діло з самітною одиницею. Удержавлення цілого життя, в першу чергу господарського, створює такий стан, що режим володіє безпосередньо усіма засобами життя, а громадянин, позбавлений їх та всякої можливости самостійної діяльности і прожитку, живе завсгди "на ласці" і на голодному пайку від держави, а за найменшу спробу непослуху позбавляється змоги жити.

Достоту нищення религії і всяких небольшевицьких духових ваттостей, накинена матеріялістична доктрина, ціла большевицька система виховання мають допомогти режимові звести людину до ролі невільника, який опанований одною журбою, як би то не стратити мінімальних засобів прожитку, які може дістати тільки через підкорення режимові, - буде у всьому слухняним знаряддям.

Комуністична система тоталітарного державного капіталізму має обмежити внутрішню консумцію всіх дібр до можливо найнижчого мінімума та вжити всі матеріяльні ресурси підбольшевицьких країв на цілі зовнішньої експансії.

Опанувавши всевладно життя усіх народів та всіх людей в СССР, большевицька система кує з них і з матеріяльних ресурсів один інструмент для насильства і підбою світу.

Система брехні, що її довели большевики до найвищих меж, - це один з головних складників большевицької тактики. Вона має паралізувати й опановувати душі й уми СССР і поза його границями.

Большевицька держава всевладно опановує ціле життя, не тільки збірне, але й індивідуальне, кожної людини. А большевицькою державою володіє й послугується як знаряддям злочинна комуністична партія - спілка протинародніх і протилюдських змовників, з режимом СССР на чолі.

Як неможливо, самим ідейним натиском зломити большевицького режиму, так не можна й большевицької системи знищити частковим поборюванням її і розправою з нею в поодиноких ділянках, етапами. Тим можна її підорвати, ослабити, але не зліквідувати, ані змусити до еволюційної переміни. Бо большевизм базується не на вартості і стійкості своїх засад, доктрини і метод організування життя, а на насильстві і терорі, що його він плекає і все зміцнює, та яким він завсігди послугується як своїм аргументом.

В тоталітарному большевизмі комуністичний устрій і система та диктатура режиму становлять дві неподільні частини одної цілости так пов'язані між собою, що доки одна з них живе - відроджує другу, колиб та впала.

д/ <u>Масовий зрив поневолених большевизмом народів - остаточна тотальна розправа з ним.</u> Знищити большевизм можна не еволюційним шляхом, тільки тотальною революційною розправою, в якій організована революційна сила з безпосередньою активною участю найширших народніх мас у могутньому зриві розторощить та з корінням вирве головні елементи большевизму - режим, партію, систему і докторину, всі їхні відгалуження і прояви. В тій остаточній розправі мусить зосередитись і завершитися цілий процес революційної боротьби.

Щойно після розгромлення большевизму і повалення большевицької тюрми народів СССР, будуть запроваджені в життя позитивні ідеї і програма революції.

е/ <u>Три фази революції.</u> Українська національна революція, як одностайний процес, складається з трьох фаз. Перша і друга - фази боротьби, третя - державного будівництва.

В першій фазі йде процес затяжної, прогресуючої підпільної боротьби. В ній іде змагання передусім за душу народніх мас, мобілізація й активізація їх по стороні революції, проти большевизму. Підриваються позиції большевицької системи і сили большевицького режиму, зростає організована сила революції.

В цій фазі проходить основоположний конструктивний процес: наші ідеї і програма опановують найширші маси українського народу, поширюються на інші народи, уярмлені большевизмом, визначують для них бажаний зміст форми життя в усіх ділянках, стають дороговказами їхньої дії - їхньою ціллю, мобілізують і організують змагання за реалізацію нашої програми.

Друга фаза, як продовження першої, - фаза визволення.. В ній завершується затяжна визвольна боротьба, усі сили зосереджуються у без-

посередній відвертій боротьбі з большевицьким режимом і його силою, в остаточному загальному зриві народів.

Третя фаза - будування незалежних національних держав на місці знищеного СССР, забезпечення їхньої незалежности, назовні, здійснення ідей і програми визвольної революції в державному і суспільному устрої, у змісті і побудові цілого життя.

Ми живемо в першій фазі , напередодні другої. Усі сили й уся революційна дія спрямовані на шлях визвольної революційної боротьби, згідно з нашою визвольною концепцією.

е/Українська Національна Революція - це визвольна революція народів поневолених большевизмом. - самій основі нашої революційної концепції лежить ідея і програма спільної визвольної, революційної боротьби усіх народів, поневолених московсько-большевицьким імперіялізмом.

Большевизм мусить бути поконаний і знищений в цілому, скрізь, де він панує. Тільки так можна його подолати. Московський імперіялізм у большевицькій формі, має бути знищений в усіх підбитих ним країнах, на місці СССР мають повстати незалежні національні держави, а російська держава має бути обмежена етнографічно-російськими землями.

Обмеження визвольної боротьби кожного народу до його власних національних границь, ведення визвольних змагань кожного народу сепаратно, нескоординовано з боротьбою інших народів, давало б тільки вигіднішу позицію большевикам, уможливлювало б їм льокалізувати окремі огнища революції, використовувати їх відокремлення та поборювати одного противника по другім.

Ставимо знак рівности між українською революцією і визволенням всіх поневолених большевизмом народів. Запоруку успішности нашої боротьби бачимо в тому, що вона пошириться на інші народи і доведе до того, що всі вони вестимуть свої визвольні змагання в одній загальній, скоординованій революційній дії. Тягар тої боротьби буде розкладений на всі народи, не тільки сама Україна буде огнищем революції і не тільки українці революційним елементом, спільний протибольшевицький фронт охоплюватиме так само й інші народи, їхні маси стануть так само до активної боротьби до такої міри, що довкруги осамітненого режиму і його вислужників створиться одностайний фронт усіх ворожих до нього елементів і сил. Успішність нашої визвольної боротьби дає такі самі шанси визволитись іншим народам.

Кожна визвольна революційна боротьба одного народу, яка ослаблює большевизм та веде до його повалення, допомагає в такій самій мірі визвольній справі інших поневолених большевизмом народів. Спільний антибольшевицький фронт полягає в тому, що революційні змагання усіх народів становлять с к о о р д и н о в а н у одну цілість, мають один спільний, загальний плян і стратегію, кожний революційний рух спрямований і на посилення боротьби інших народів. Усі революційні, активні, протибольшевицькі елементи і сили ведуть боротьбу н а к о ж н о м у м і с ц і, де тільки можуть, проти кожної частини большевицької сили. Кожний включається в антибольшевицький визвольний - фронт, якщо не можна боротися безпосередньо з рядах своїх національних революційних сил, то включається у боротьбу іншого, союзного народу і через те бореться в спільному визвольному фронті, який принесе визволення і його народові.

При такому спільному фронті всіх поневолених народів большевики не можуть більше льокалізувати і розпорошувати революційної боротьби. Немає більш місця на його тактику поконування по черзі поодиноких на-

родів, на поборювання одного народу при допомозі байдужих до його справ синів інших народів, та на розпорошування революційних сил через пересилювання і створювання національної мішанини, передусім в армії та у великих робітничих осередках. Коли одна і та сама, спільна визвольна боротьба йтиме крізь, коли у свідомості мас усіх народів буде зрозуміння, що боротьба кожнього іншого народу це є і спільна боротьба, а тим самим і його власна, тоді розпорошування і перекидання революційно-настроєних мас з їхньої вітчизни у далекі країни не поможуть большевицькому режимові і не зломлять сили революції, бо кожний зможе робити те саме на кожньому місці.

Один з найсильніших двигунів перемоги визвольної революції народу - це співдія і співпраця як поміж союзними визвольними рухами, так і поміж одиницями - революціонерами всіх національностей в антибольшевицькому фронті.

В. Визвольна концепція і стратегія революції.

Провідна ціль цілої діяльности і боротьби ОУН на даному етапі - це здобуття Самостійної Соборної Української Держави. Тій цілі підпорядковуємо все, все має їй служити.

НАША ВИЗВОЛЬНА КОНЦЕПЦІЯ - це революційна боротьба України й інших поневолених московсько-большевицьким імперіялізмом народів - у спільному антибольшевицькому фронті. Безперервно, постійно поглиблювана, розширювана і ступеньована революційна дія, ведена у різних формах, як суспільно-політична і повстанчо-військова революціна боротьба, має довести до загального, відвертого революційного зриву найширших мас поневолених большевизмом народів, який буде остаточною розправою з большевицьким режимом , імперіялізмом і системою.

РЕВОЛЮЦІЙНА СТРАТЕГІЯ базується на тому, що поміж большевизмом, режимом і системою, большевицькою державою-тюрмою, з одного боку, а поневоленими народами, їх масами і людиною, з другого боку, існують глибокі й гострі суперечності, які проходять через ціле життя. З них постійно зроджується в безперервному ланцузі зудари і конфлікти, тому триває стан незгасної боротьби.

Стратегія революції діє в середовищі тих непримирених суперечностей і конфліктів, вона спрямована на мобілізування, організування революційної енергії мас, щоб зосередити її і так покорувати її дією, щоби через безупинне і систематичне нищення позицій та сили ворога довести до остаточного розгромлення його.

Революційна тактика спрямована на використання і підсилення всіх процесів, що послаблюють і розкладають ворога внутрішніх конфліктів та суперечностей в його таборі.

Революційна дія поступово підриває сили і позицію большевицького режиму утруднює і щораз більше унеможливлює йому послуговуватися народніми масами, як своїм силовим знаряддям.

Остаточна розправа - загальний революційний зрив народів прийде тоді, як революційне зактивізування найширших мас народів, поневолених СССР, дійде до такого ступня, що при ініціятивному виступі - ударі організованої революційної сили проти большевицького режиму ті маси не будуть більше його покурним знаряддям, ані пасивними глядачами, а станут активно по стороні активної революції.

Таких огнищевих виступів - вибухів може бути богато, а поки вогонь загально-революційного зриву не охопить мас народів.

Загальний зрив як остаточна розправа з большевизмом може прийти і тоді,коли большевицький режим змобілізує для своїх цілей маси і

поставить їх під надзвичайні утиски /напр., війна/.

Наша визвольна концепція - це спільна революційна визвольна боротьба усіх поневолених большевизмом народів. Розраховуємо на їхню активну участь у боротьбі, на їхні організовані революційні сили та на революційні потенції широких мас тих народів.

Наша революційно політична робота спрямована у великій мірі на те, щоб пробуджувати й активізувати революційну енергію інших народів - наших природніх союзників, допомагати у формуванні їхніх організованих революційних сил та мобілізувати до боротьби їхні народні маси.

1/ Другий так само важливий момент - це творення спільного фронту, поширювання ідеї спільної боротьби пробуджування серед інших народів свідомости, що тільки через неї веде дорога до їхнього визволення, утвердження віри в силу і побіду спільного визвольного фронту Антибольшевицького Бльоку Народів. З великої, розпорошеної і розбитої революційної енергії поневолених большевизмом народів, маємо творити одну могутню скоординовану силу, самосвідому у своїй непереможності, пляново і однозгідно діючу силу в боротьбі.

Найважливіші передумови розвитку революції і її перемоги в загальному зрізі є наявність і діяння організованої революційної сили, як організатора і авангарду революції - революційна мобілізація і активізація мас народів антибольшевицького фронту; плянова революційна стратегія; спільний, організований фронт в актуальній революційно-визвольній боротьбі АБН.

2/ Сторонні сили та міжнародня політична кон'юнктура можуть мати значення допоміжних сприятливих чинників, але не вирішальних.

3/ Беремо їх до уваги в такому розумінні і використовуємо, але відкидаємо всякі орієнтації на посторонні сили чи зовнішню кон'юнктуру що вони самі принесуть визволення і що мусить обмежитись чеканням їх та достосовуватися до них.

4/ Відкидаємо еволюціоністичні концепції, які розраховують на те, що СССР під зовнішнім натиском чи під натиском внутрішніх сил і конечности буде еволюціонувати так, що з того прийде визволення.

Большевицький режим під примусом з ззовні чи зсередини може іти тільки на тактичні маневри, начасові уступки, граючи на зволікання.

5/ Всякі уступки і тактичні відступи режиму використовуємо для посилення революційної дії. Але визволення здобудемо тільки революцією, через тотальне знищення большевизму, власними силами поневолених ними народів.

6/ Осередньою силою у Визвольній Революції Народів є Україна.

:x:x:x:x:x:x:x:x:x

ЧИ АТОМОВА БОМБА ВРЯТУЄ АНГЛІЮ ?

Подаємо переклад з англійської мови цього документу, що його надіслала УПА- Захід представникам англо-американської дипломатії та журналістики, які перебувають у Польщі та в СССР.

Чи союз народів англійської мови є достаточним забезпеченням перед большевизмом ?
/Відповідь П. Черчілеві/.

Промови п. Черчіла виголошені в місяці березні ц.р. в Америці, зокрема перша промова виголошена у Фультон, викликала велике зацікавлення й порушення в цілому Советському Союзі. Зокрема ми українці вислухали її з надзвичайним зацікавленням. Бо це була перша спроба отвертої критики політики Советського Союзу зі сторони людини, яка широко знана, як великий державний муж світової міри і слави. Кожньому відомо, що п. Черчіль мав змогу добре пізнати большевицьку політику з безпосередньої обсервації в часі своєї співпраці зі Советським Союзом на протязі останньої війни й тому його думка в тій справі тим більше вартісна.

Гостра реакція урядової советської преси, а зокрема промова Сталіна з відповіддю п. Черчілеві, - ще більше піднесли загальне заінтересування у нас цією промовою і взагалі становищем п. Черчіля і тої частини світової опінії, яку він висловлює, до проблеми Советського Союзу і його політики та дальшого розвитку відносин у світі.

Зовсім зрозуміло, що більшість населення Советського Союзу, невдоволена до краю зі советської влади, зокрема ми українці й інші народи, поневолені національно і соціяльно московсько-большевицьким невільничим, диктаторським, тоталістичним режімом, прийняли з радістю виступ п. Черчіля, бо бачимо з його промови із політичної ситуації, яка довкола цього витворилася, що в культурному світі пізнають і розуміють щораз краще большевицьку політику. Бачимо також, що далекозорі політики передбачають дальший розвиток подій та остерігають свої народи і цілий світ перед небезпекою, яка їм грозить. Це перший раз по останній війні виступив державний муж такої великої міри з одвертою критикою советської політики.

Слушно перестерігав п. Черчіль перед непогамованим загарбництвом советської Росії, яке не знає границь. Ми могли б додати до цього багато вияснень як про дотеперішню загарбницьку політику советської Росії, так і про те, що вона надалі приготовляє. Бо коли може п. Черчіль і другі політики за межами Советського Союзу, поза його "залізною куртиною", тільки догадуватись про дальші наміри советської політики , то ми знаємо найдокладніше із щоденних власних переживань, що вона прямує і робить приготування до дальшого підбою світу під советську владу. Усі приготування, ціла господарська політика й військова підготовка Советського Союзу звернені лиш в цьому напрямі, щоб ширити його панування на другі народи і на цілий світ. Приготування ці такі широкі, всесторонні і такі інтенсивні, що це створить в найближчому часі для решти світу найповажнішу, безпосередню загрозу, якщо в цьому світі не знайдуться сили, які потрапили б тій небезпеці негайно запобігти.

Володарі Советського Союзу переконалися в останній війні на прикладі початкової могутности німецької воєнної машини і могутности своєї власної Червоної Армії, що централізований тоталістичний режим, який панував у Німеччині і панує у них, дає у справі військової підготовки величезну перевагу. Маючи тотальну, нічим не обмежену владу над величезними територіями і над сотнями мільйонів, рабів тотальної влади, вони можуть краще підготовитися, не спочиваючи ні хвилини.

Цілий могутній апарат советської державної пропаганди мобілізує вже сьогодні величезні сили сліпої фанатичної ненависти до своїх майбутніх противників, в першу чергу Англії й Америки.

Десятки мільйонів людей вишколюється у військовій штуці. Сотні мільйонів людей працює в поті чола продукуючи приспішеним темпом засоби для війни. Ніхто в світі не потрапить взяти так міцно в карби мільйони людей. Ніхто інший в світі не потрапить так твердо запрягти людей до праці і витиснути з численних мільйонів стільки поту і труду для своєї воєнної машини.

Тоталістична советська влада має сотні мільйонів правдивих невільників-- рабів, з яких витискає останній піт, не даючи їм за це майже нічого і будує цими силами гігантичні воєнні приготування, досі не бувалих розмірів.

Советські володарі знають, що вони безконкуренційні сьогодні в світі - як під оглядом тотального використання для воєнної підготови всіх сил сотень мільйонів своїх громадян-рабів і всіх багатств опанованих ними величезних територій, так і під оглядом тотальної мобілізації у всесвітньому маштабі сил пропаганди, тотального використання сили таємниць того, що діється в їхньому нутрі, і з другої сторони здобутття найкращих інформацій про всю решту світу при помочі агентури комінтерну, як рівнож під многими іншими оглядами важними для воєнної підготови

Советська влада знає ці свої безконкуренційні переваги й уважає що час працює на її користь, що вона потребує ще тільки певного не великого протягу часу мирної передишки для належного використання згаданих вище переваг у підготовці загальної світової розправи.

Тому голос пересторога, який кинув п. Черчіль у світ, є надзвичайно актуальний, а всі народи повинні бути йому за те вдячні.

Однак дальші висновки п. Черчіля будять у нас дуже поважні застереження. П. Черчіль стверджує не малою мірою слушности, що в цілій Европі, а навіть в цілому світі, зростає з дня на день большевицька небезпека. Єдино Англія й Америка ще на разі вільні від неї.

Ми могли б відповісти на те, що не тільки Англія й Америка вільні від комуністичних впливів, але в першу чергу цілий ряд народів Східньої Европи поневолених советською Росією є в своєму нутрі вільні від комуно-большевизму й протиставляться йому активно та провадять проти нього боротьбу.

Коли йде однак про решту Европи а навіть світу, що остає поза рямцями Советського Союзу, то твердження п. Черчіля відповідає дійсному станові.

Запитаймо однак, чому так діється ? Де причина того постійного зростання большевицьких впливів у всьому світі?

З другої сторони, якщо стверджується таку поважну небезпеку, належить шукати негайного якогось виходу. П. Черчіль дав відповідь на це. Однак ми не можемо не висловити наших застережень і сумнівів в правильність рецепти, яку він поручає.

Коли йде про перше питання, - де шукати причини постійного зростання большевицьких впливів у світі, то на нашу гадку є три найпоповажніші причини цього.

Перше – це невдоволення багатьох народів з існуючого тепер стану, погана розв'язка наболілих політичних і соціяльних питань, несправедливість, біда і нужда, які панують в багатьох країнах, недодержання зобов'язань атлянтійської карти.

Друга причина наростання большевицьких впливів у світі є та, що інші народи, які живуть поза границями советської залізної куртини, не знають правди про Советський Союз, не знають, як живуть і бідують народи Советського Союзу, не знають, що советський режім – це типовий тоталістичний терористичний режім в багатьох зовсім подібний до гітлерівського режіму, не знають скільки щоденно арештовань і розстрілів, скільки у нас сотень великих концентраційних таборів, а скільки тисяч менших, не знають, який соціяльний визиск, нерівність, несправедливість панують у нас, не знають, як сильно поневолений і позбавлений усіх своїх прав український народ і другі народи, поневолені советською Росією.

Коли б інші народи краще пізнали советську дійсність, напевно тоді не було б серед них прихильників большевизму. Нажаль вони цього не знають і досі. Про Советський Союз має Европа тільки з большевицької пропаганди, або з режісерових поїздок різних відвідувачів, які в глибину життя, або не вміють, або не можуть вглянути. Немало винні цьому також різні політики, які хоч знають трохи більше правди, мовчать про те, або говорять щось інше, задля тактики дипломатичного фальшу і крутійства. Такою роботою впроваджують однак в блуд світову опінію і тільки допомагають большевикам. Скільки ж то разів напр. п. Черчіль вихвалював Советський Союз попід небеса, хоч знав, що в нас зовсім нерожево. Ми з болем і жалем читали ті пеанти на честь советської тюрми народів, які виголошували часто різні европейські політики. Нам було нераз соромно і жалко, що нема нікого в світі, хто мавби трохи відваги і чести сказати правду про Советський Союз. Ми розуміли потреби дипломатичної гри, якої вимагали інтереси війни проти гітлерівської Німеччини, але все таки це виходило дуже поза границі конечної дипломатичної доцільности. Хай отже тепер п. Черчіль не дивується, що в цілій Европі і в широкому світі зростають в загрозливих розмірах впливи большевиків. Чиж його власні промови мало помагали цьому ? Чиж він мало разів вихваляв Сталіна і Советський Союз, вибілюючи потоком гарних дипломатичних слів страшну советську дійсність ? Задля хвилевих політичних користей політики й дипломати закрили перед народами світу правдиве обличчя Советського Союзу. Тепер починають збирати наслідки цього. Сьогодні вже нарікають, а завтра будуть плакати. Ця помилка важко пімститься на всіх, якщо її в час не направлять. Доки буде така неправда на світі, що про кожній стріл в Палестині, Індонезії чи Сирії будуть писати цілими місяцями усі газети світу, а про те, що діється у нас у Советському Союзі, як бореться завзято Україна і багато других народів за своє визволення, будуть мовчати, так довго хай не чекає п. Черчіль, ані ніхто інший, щоб большевицькі впливи почали маліти. Як довго п. Черчіль, Бевін, Бирнес і другі будуть ховати правду про Советський Союз під зелене сукно і будуть з большевиками бавитись тільки в дипломатичночеснотну гру, вдаючи, що не бачать советської неволі і советської політики та того, що в нас діється, так довго годі їм чекати на усунення большевицької небезпеки.

Хто хоче побороти большевицьку небепеку, мусить ударити в те, чим він найсильніший. – в його пропаганду, в його національну й соціяльну пропагандивну блекоту, якою він заливає і одурманює світ. Большевицькій пропаганді треба протиставити належно сильну протидію, яка отворила би очі кожній людині в Европі й поза Европою та показа-

лаби правдиве обличчя большевизму без пропагандивної маски, яка показалаби правдиву большевицьку національну й соціяльну політику, не таку, яку голосять комуністичні маніфести і програми, але таку, яку провадить советська Росія у нас в Україні і в других поневолених краях.

У нас, в Україні йде від ряду років величезна, завзята боротьба усього народу проти московсько-большевицької неволі й тиранії. Цілий наш народ бореться з найбільшим завзяттям проти чужого тиранічного панування, за свою волю і незалежність. В останніх роках ця боротьба набрала незвичайно великих розмірів і перемінилася прямо в правдиву війну. Також Балтійські країни, підбиті насильно й підступно Москвою, зраджені й опущені рештою світу, борються за своє визволення. Тимчасом п. Черчіль твердить, що тільки одна Англія й Америка вільні від большевицького дурману.

Якже ж інші народи мають знати правду про советську тюрму народів, хто має сказати їм про цю правду, як не Ви п. Черчіль, що проголошували Атлантійську Карту Народів і тепер хочете бути виразником нового вільного Світу ?

Першим кроком до того, щоб спинити і побороти большевизм - це сказати народам світу всю правду про нього, нічого не закриваючи дипломатичними зглядами.

Третя причина поширення большевицьких впливів у світі - це уступчива компромісова політика світових потуг. Большевики - майстри у використовуванні чужих блудів. Вони використовують теж дуже зручно опортуністичне наставлення західньо-европейських й американських політиків, які прагнуть уникати якнайдовше конфлікту. Знаючи це, большевики грають на коротку проволоку світової розправи, щоб здобути час на остаточну воєнну підготову. - Отут саме, у сліпоті і опортунізмі відповідальних керманичів міжнародньої політики, які піддаються шантажеві, крутійствам і грі на проволоку советської перфідної політики, - лежить третя причина загрозливого зростання большевицької небезпеки.

Даремно нарікати тільки на ріст підривної роботи й впливів московського большевизму у світі. Треба насамперед усунути те все, що спричинює ріст цієї небезпеки. Треба змінити в першу чергу політику й тактику відповідальних керманичів чолових потуг, які своєю дотеперішньою слабою, хиткою, уступчивою політикою уможливлювали большевикам поширення їхньої влади і впливи на другі народи. Треба також усунути всі інші причини, що викликали загальне невдоволення в різних країнах світу, яке використовують большевики для себе. І треба активно діяти для повної ліквідації самого джерела цієї небезпеки, для ліквідації царства московсько-большевицької тиранії.

Небезпека большевизму, на нашу гадку, багато більша для всього світу і прийде багато скорше, ніж це думає навіть п. Черчіль. - Мабуть ніхто в світі, хто не жив у большевицькій дійсності, не уявляє собі її розмірів, ані її страшного характеру. Хто хоче пізнати справжнє обличчя большевизму -- хай запитає нас, українців, які вже пережили майже 30 років під советською владою.

Але навіть і того, що сказав у своїй промові п. Черчіль, досить, щоб розбудити найбільшу тривогу в світі й спонукати шукати виходу з положення, що створилося.

Большевицька небезпека зростає з кожним днем і заливає світ - остерігає п. Черчіль.

Що в такому разі треба робити? Де шукати виходу й як тій небезпеці протидіяти? Найважніша річ – знайти правильну відповідь на це питання. Тут на нашу гадку, міститься головний блуд п. Черчіля, бо він не знайшов і не дав відповіди, як вийти з положення, яке витворилось у зв'язку з постійним наростанням большевицької небезпеки.

П. Черчіль ствердив, що існує і зростає небезпека комуно-большевизму в усьому світі й радить у відповідь на те тіснійше з'єднатись Англії й Америці, зокрема в мілітарній площині. Правосильно. Кожний розуміє, що це значить: грозить війна з советською Росією, отже треба Англії й Америці приготовити як найскорше спільно мілітарні сили.

Однак, запитаймо чи це дасть належний і достаточний відпір большевицькій загрозі ?

П. Черчіль ствержує, що большевицькі впливи зростають майже в усьому світі й радить.... втікати до Америки і там приготовляти оборону....Таке властиво виходило б з його промови. Бо ствердивши ріст большевицьких впливів п. Черчіль не дав жодної ради, як його спинити, як цьому протидіяти, навіть властиво тим ніби не заінтересувався, а всю увагу зосереджував на пляні охорони Англії й Америки. Та ми запитаємо – а щож тоді буде, коли й відповідальні мужі залишать майже цілий світ на поталу большевицькій потопі,як колись полишили Україну, Білорусь й Кавказ, пізніше Балтійські країни, тепер Польщу й Балкани, а вже заповідають поволі полишення решти Европи і більшої частини світу ? Чи думає п. Черчіль, що Англія й Америка дійсно зможуть самі оборонитися, коли видадуть вперед решту світу на поталу большевицькій потворі ? Чи думає п. Черчіль,що може атомова бомба поможе, тоді коли всю Европу й Азію опанує потвора червоної тиранії ? Чи думає п. Черчіль, що Англія й Америка могли б колинебудь виграти війну проти большевиків, без інших народів ? А якщо ні, то чому не має в нього ані слова про те, як практично протидіяти небезпеці наростання большевицьких впливів і большевицької сили ?

На нашу думку – плян найтіснішого військового союзу й військової підготовки Англії й Америки до війни зі советською Росією – це одна справа, але одночасно мусить іти відпір наступові большевизму й приготування до розправи з ним в загально-світовому маштабі, серед усіх народів світу. Це відноситься в першу чергу до народів поневолених советською Росією, бо від їх постави буде залежати сила чи слабість большевиків у недалекій новій світовій розправі, якої нікому не вдасться уникнути.

Маємо велике признання для здібностей, сили і значіння народів англійської мови, як їх називає п. Черчіль. Але можемо запевнити п. Черчіля, що коли справу оборони й боротьби проти большевизму поставиться дійсно тільки в тій площині, поминаючи інші народи, зокрема і в першу чергу народи поневолені советською Росією – Україну, Білорусь, Грузію і інші народи Кавказу, Балтийські країни та всі інші народи Совєтського Союзу, тоді нічого не поможе Англії і найтісніший союз народів англійської мови.

Хто хоче зліквідувати небезпеку загарбницької політики Росії , мусить розбити її імперію на складові національні частини. Росія стала могутня і стала загрожувати безпеці решти Европи тільки після цього, як завоювала Україну. Росія перестане бути небезпечним агресором, коли буде позбавлена панування над Україною і другими народами чорноморського й балтійського басейну.

Організація боротьби протибольшевицької понести – це в першу чергу організація тих сил східньої Европи, які найкраще пізнали влас-

тиву суть большевизму, і які вже сьогодні ведуть проти нього активну боротьбу. В цьому відношенні Україна зі своїм революційним, посту - повим протибольшевицьким визвольним рухом може служити за приклад багатьом іншим народам. Нас дуже дивує те твердження п. Черчіля, що лише Англія й Америка ще сьогодні не уляглм большевицьким впливам і тому тільки на них він покладає надію в боротьбі за визволення світу від большевицької тиранії. Ми можемо сказати на цьому місці, що Україна перебуває вже майже тридцять років під страшною окупацією большевицької Росії й переносить нечувано великі жертви з цього приводу, але не піддалася до цього часу його впливам. Коли б український народ мав свободу вияву своєї думки, як це є в Англії, тоді напевно п. Черчіль переконався би, що у нас в Україні є менше приклонників большевизму, ніж в усіх інших країнах. Коли ж говорити про активну боротьбу проти большевизму, то і в цьому відношенні український народ не зважаючи на найжорстокіші переслідування веде сьогодні широку політичну і збройну боротьбу проти російсько-большевицької окупації за свою волю і незалежність. У тій боротьбі український народ йде разом з іншими народами поневоленими большевицькою Москвою, в Україні діє до сьогодні Українська Повстанча Армія /УПА/ і проводить численні бої проти большевицьких окупантів. Україна поносить до сьогодні стільки жертв в боротьбі проти московсько-большевицьких наїзників, що це рівняється правдивій війні. Небагато є в світі народів, які зложили в боротьбі за свою незалежність і волю стільки крови і стільки жертв, скільки зложила Україна і скільки складає їх наша батьківщина до сьогоднішнього дня. Тому дивує нас і болить не мало, коли чуємо твердження, в яких поминається наш величезний кровавий склад у протибольшевицькій боротьбі.

Одначе знання большевицької дійсности з довголітньої безпосередньої обсервації й довголітньої боротьби, проти большевицької тиранії, знання справжніх основ сили і слабости большевизму . Пізнання його пов'язання із російським загарбницьким імперіялістичним агресивним гоном, пізнання причин невдач усіх дотеперішніх більших воєнних походів проти Росії, диктує нам сказані вже вище критичні завваги про те, - що тривала ліквідація большевицької небезпеки мусить бути звязана з ліквідацією російської імперії шляхом поділу її на складові національні частини. Така політика, сперта на засадах Атлянтійської Карти Народів, дасть в евентуальній війні проти большевицької Росії визволення могутніх національних енергій народів поневолених у тій імперії та уможливить перемогу в цій війні, що при іншій політиці була б дуже сумнівна.

Мудрість військової англійської політичної штуки, яка полягала досі на вмінні з'єднувати на свою сторону інші народи, могла б відограти в розправі з большевизмом дуже велику , прямо вирішальну ролю, якщо англійська політика рішиться саме на таку лінію,- щоб поставити не на вдержання російської імперії, а на заміну її системи вільних національних держав Східньої Европи. Це дало б Англії та Америці також величезний моральний капітал - здійснення принципів Атлянтійської Карти Народів.

Цієї нашої відповіді - листа, яким звертаємося до п. Черчіля і його однодумців в Европі й Америці, не можемо нажаль підписати прізвищами, як це прийнято в культурному демократичному світі, бо умовини большевицької дійсності не дозваляють на це. Пишемо його однак від імени дуже численних наших однодумців, які запізнавшися з промовою п. Черчіля, поширили її друком в численних підпільних виданнях по всій Україні й зайняли до неї таке становище, як це ми вище подаємо.

Наші змагання висловлені в цьому письмі, репрезентує перед світом поза межами Советського Союзу - Закордонне Представництво Українсської Головної Визвольної Ради. У к р а і н с ь к а Г о л о в н а В и з в о л ь н а Р а д а /УГВР/ є в цю пору найви - щим політично-репрезентаційним органом незалежної волі українського народу.

Квітень, 1946 р.

Група українських політичних
поступових діячів.

Олег М.Зеленецький.

СУЧАСНИЙ МІЖНАРОДНІЙ СТАН І НАШІ ПОЗИЦІЇ.

Наша ставка на велику революцію всіх большевизмом поневолених народів, що остаточно розв'яже проблему відновлення української держави аж ніяк не може зменшувати нашого зацікавлення теперішньою загально – світовою ситуацією. Навпаки треба ствердити, що скорший чи пізніший вибух цієї революції, її більші або менші шанси на успіхи тісно пов'язані не тільки з укладом внутрішньої ситуації в СССР та сфері його впливу, з більшою або меншою потугою спільної визвольно-революційної акції всіх поневолених народів, з правильною поставою тактики боротьби, але і також то не в меншій мірі – із укладом зовнішньо-політичної ситуації. Як укладатимуться відносини між англо-саксами і большевиками, чи вони будуть загострюватись, чи стабілізуватись, чи йтиме до утривалення теперішнього порядку в світі, чи до далекослушних змін одне слово – чи перед світом стоять перспективи довгого періоду миру чи новий конфлікт, – це все не в меншій мірі впливатиме на фронт боротьби поневолених народів большевизмом, відповідно формуватиме їхню тактику боротьби.

Ця певна пов'язаність нашої боротьби з загально-світовою політичною ситуацією наказує нам стежити з якнайбільшою увагою за політичною ситуацією у світі, докладно аналізукати її і – головно– старатися її формувати в напрямі найбільше для нас корисним, прийнятим, по лінії наших інтересів.

x x x

Політичну ситуацію у світі весною цього року характеризувало гостре напруження советсько-англосаксонських відносин, що було якнайкраще зафіксоване відомою фультанською промовою Черчіля. Черчіль висунув тезу про поділ світу на дві частини залізною завісою по середині. В такій же атмосфері напруження відбувалися конференції міністрів закордонних справ чотирьох великих держав; їхній перебіг не тільки цілком підтверджував черчілівську тезу, але й виявляв, що інтересів тих двох світів ніяк не можна погодити , що вони себе взаємно виключають та що може прийти до конфлікту між ними.

Деякі кола англосаксонського світу затривожені таким станом, що загрожував можливістю нової війни, почали енергійну акцію за зближенням цих двох світів. В Америці очолювали цю акцію ліві кола демократичної партії, в Англії ліве крило партії праці з Ляскі на чолі. Найважливіщим аргументом , що мав, безперечно, вплив на широкі кола, була небезпека нової війни. В імя миру, заявляли вони, треба піти на найбільші уступки Советському Союзові, треба знищити барієру , що ділить СССР від решти світу, розвіяти атмосферу недовір'я , піти на якнайтіснішу співпрацю, щоб таким способом зліквідувати і можливості нового конфлікту та створити тривкі підвалини для довготривалого миру в світі. Звичайно, така акція була на руку большевикам і вони всіма засобами старались її піддержувати, запрягши до цього цілу свою п'яту колону. Заходи цієї п'ятої колони були помітні на кожному кроці. Не зважаючи на те, що в примірливій акції ліві англосаксонські кола якнайменше керувались принциповими міркуваннями, що підставою і причиною її був звичайний дрібноміщанський опортунізм, бажання спокою, – так п'ята колона старалася за всяку ціну надати їй всі познаки боротьби поступово-демократичного світу, на чолі якого стоїть СССР,про-

ти, реакційного і навіть фашистівського світу.

Треба визнати, розрахунки були з погляду пропагандивного не погані. Загнати всіх противників СССР в табір реакції і тим робом скомпромітувати їх в очах мас - це йшло по лінії інтересів СССР. Та життя нищить часом навіть найбільш досконалі теоретичні розрахунки. Советський Союз, не зважаючи на всі старання большевиків після війни, не був так досконало ізольований від решти світу, як до 1939 р. Захід мав і має можливість на власні очі бачити вирізки реальної большевицької дійсності. І то не тільки як одиниці, переважно вибранці інтелектуального та політичного світу, що після побуту в СССР описували свої враження, які не всі читали і в які не всі вірили. Клаптик советського життя побачила т.зв. сіра людина. А також появляються нові досконалі твори про советський побут напр. Артура Кестлера"Нуль в нескінченість" та багато інших. Шпальти газет також переповнені описами підсоветської дійсности і відносин, які панують в советській сфері впливів. Починають появлятися вістки про невдоволення мас в Советському Союзі, про активну боротьбу поневолених народів Москвою за свободу, про діяльність УПА в Україні і т.д. Після того стає голосна на весь світ нова генеральна чистка в СССР, яка знову відкрила завісу советської дійсности. Далі большевицька політика в советській окупаційній зоні Німеччини, в державах їхньої сфери впливів та в інших частинах світу, де стикаються інтереси Заходу з інтересами СССР була і є така, що ясно і недвозначно відкриває справжні, агресивні пляни СССР. Як доповнення до того всього наспіли такі справи, як шпигунська афера в Канаді, як прикордонні конфлікти між американськими і советськими салдатами, зістрілювання американських літаків у Югославії, "розгрузка" фабричного ременанту в Австрії і т.д.

Вся ця практична зустріч західнього суспільства з реальними виявами большевицької дійсности і політики нівелював майже цілком пропагандивно-теоретичні намагання п'ятої колони большевизму здобути для СССР симпатії як для носія найбільш прогресивних ідей та скомпромітувати всіх противників СССР як реакціонерів. Коли ж акція прихильників порозуміння з СССР мала серед англо-саксонського громадянства впливи, то вияви цього впливу були, як ми вже згадали, чисто опортуністичного характеру: страх перед війною, бажання миру і стабілізації відносин.

В такій ситуації почалася мирова конференція в Парижі. Англо-саксонський світ, зокрема американці трактували цю конференцію як поважну можливість порозуміння з СССР, як крок в напрямі стабілізації відносин у світі, в напрямі закріплення миру. Вони були готові за ціну миру піти на великий компроміс з большевиками та до певних меж погодитися на деякі їхні домагання.

Але вже в перші дні нарад сталося повне розчарування. Надії на можливість співпраці виявилися зовсім безпідставними. Розвіяла їх агресивна та невідступна тактика большевицьких дипломатів. Вони не виявляли зовсім замірів також піти на уступки та компроміс, а свої домагання та постуляти, ставлені на попередніх міжнародніх конференціях старалися повністю перевести на паризькій конференції. Це проявлялось у всьому, чи це стосувалось процедуральної справи, чи справи Трієсту Австрії, репарацій Італії чи проблеми Німеччини. Побіч тих чисто, сказати б, реальних постулятів, які старалися большевики здобути, вони не завагалися висунути також і зовсім демонстраційного постуляту, як наприклад, справу Греції, чим мали вдарити по престижі Англії та Америки.

Реакції на таку агресивну, напасливу тактику большевиків не було довго ждати. Держави, що брали участь в конференції, поділилися на два виразно ворожі бльоки, що яскраво віддзеркалювали реальну ситуацію

в світі. Конференція, що мала мати характер мирової, стала полем баталії, полем боротьби. На дальший плян, на зовсім сідний кінець зійшли справи, для яких вона була скликана, себто заключення мирових договорів. На перший плян висунулася актуальна проблема наших днів, яка від часу потсдамської конференції відсуває в тінь всі поточні "буденні" справи - проблема керування світом та боротьби за це керування. Найбільше питомим і характеристичним для цієї конференції не був сам двоподіл держав на два табори, два крила, підставою якого були тільки процедуральні спори, а проблема Трієсту, Італії, Німеччини і т.ін. Істотні причини того двоподілу лежали далеко глибше. Вони лежали в існуванні діяметрально протилежних, ворожих та взаємно себе виключаючих світосприймання двох світів, які борються за гегемонію, за право й можність побудувати життя на свій лад. Паризька конференція виявилася одним із фрагментів в тім змагу, який почався ще від Потсдаму. Значення її полягає в тому, що суперництво між двома світами виявилося вже зовсім виразно та що її перебіг ще більше розвіяв надії західнього світу на можливості порозуміння і поставив перед ним в цілу ширчінь конечність якнайскоршої протиакції, якщо він не схоче бути здистанзований.

Розглядаючи з цього погляду конференцію, треба ствердити, що навіть найдрібніші спори в процедуральних справах, що так довго тривали, набували окремого і особливого значення. Усе було шукання шляхів для створення якнайбільше непригідної ситуації противникові, щоб таким способом його скомпромітувати, здискредитувати і якщо не паралізувати, то бодай зменшити його впливи.

Висловом гострих непорозумінь був не тільки перебіг самої конференції, й такі інтервали, як відома штутгартська промова Бернса та акція Воллеса. Промова Бернса - це був голос практичного американця який позбувшись всяких ілюзій до недавнього союзника, бачить дійсність такою, як вона є, і в тій ситуації шукає практичних шляхів в напрямі скріплення англо-саксонських позицій. А голос Воллеса і його теза про можливість мирного існування двох світів у власних сферах впливів, - це голос тих нечисленних американців, які мають ще ілюзійні надії знайти можливості порозуміння з большевиками.

x x x

Холодна аналіза сучасного міжнародного стану приводить до висновку, що надії і пляни Воллеса та його прихильників, яких ще можна досить знайти в цілому світі, не мають ніяких реальних підстав. Вже на потсдамській Конференції виразно зарисувалась криза тез Рузвелтівської політики супроти Росії. Дворічний практичний досвід переконав, що його лінії та тези зовсім скрахували. Внутрішні зміни в демократичному дусі в Росії не настали, задоволення її політичних апетитів зовсім не зліквідувало давніх її агресивно-імперіяльних плянів. Навпаки, з усією рішучістю збирається вона їх запровадити в життя, маючи на увазі дотеперішні свої успіхи. У висліді не прийшло і до тривалого мирного стану та сподіваного післявоєнного проспериті, одного з головних підстав якого були б широченні ринки збуту ослабленої та знищеної війною Росії. Замість того ці ринки ще більше звузилися, тому, що ціла середня Европа фактично опинилася в неподільнім володінні Росії.

В такій ситуації для англо-саксонського світу є тільки два виходи: погодитися з теперішнім станом, що означає перспективу щораз дальших уступок і вішує остаточну кінцеву поразку, або неподатливим супроти большевиків, застосувати політику твердої руки, що означає

поглиблення розходжень аж до остаточного конфлікту. Іншого, третього шляху англо-саксонський світ не має.

Сьогодні він ще знаходиться в стадії вагань. Він ще не знає, на яку ступити. Серед нього змагаються ще дві течії, два погляди. Один здецидовано ворожий до большевиків; прихильники цього погляду ясно розуміють, що немає іншого виходу, крім готування до остаточної розправи з большевизмом, розгромлення і ліквідація СССР, як це зроблено з нацистичною Німеччиною. Друга течія - це тактика тих, які з чисто опортуністичних причин, зі страху перед конфліктом, перед наслідками конфлікту вважають, що треба зговоритися з большевиками, йдучи на якнайдальші уступки. Є ще третій погляд комуністичних партій, які вважають, що СССР - це завершення їхніх ідеалів і тому саме світові треба йти на тісну співпрацю з СССР. При тому цю співпрацю вони розуміють як переходовий період для цілковитого підпорядкування світу тому ж СССР. При теперішньому погному упадкові ідейних впливів большевиків у світі комуністичні партії треба вважати агентурними станціями на услугах Москви, п'ятими колонами Москви і тому ці погляди не є їхнім свобідним висловом, а лише відгомоном Москви. Через те не можна його вважати висловом частини західньої публічної опінії.

Обсервуючи вдумливо настрої має англо-саксонського світу, треба ствердити, що вони щораз більше ворожі супроти большевиків. Щораз більше популярним стає погляд, що супроти СССР треба застосувати політику твердої руки. Одним з етапів у кристалізуванні саме таких непримиримих поглядів серед англо-саксонської публічної опінії була і остання конференція в Парижі. Вона ще раз яскраво підкреслила, куди прямують большевики, ще раз довела, що порозуміння з ними неможливе.

Доказом таких настроїв серед публічної опінії заходу є тон англосаксонської преси, висліди анкети Інституту Галюпа в Америці /70% голосів заявилося за політику. Бернса, проти поглядів Воллеса/ останній вислід виборів в Америці.

Беручи на увагу, що офіційна політика англо-саксонських урядів базується на поглядах широких кіл громадянства, можна передбачити, якими шляхами в дальшому йтиме розвиток відносин між англо-саксонським світом і СССР. Ще можуть бути більші або менші хитання, нездецидованість і т.д., але кінцевий шлях тих взаємовідносин мусить довести до різкого конфлікту, що закінчиться поразкою одного або другого.

x x x

Позицій, що їх Захід починає займати супроти большевизму, для нас не є жодним відкриттям Америки. Ми пізнали справжнє обличчя большевизму вже в 20-тих роках під час боротьби з большевизмом за нашу самостійність. Вже тоді ми говорили світові про небезпеку, яку криє в собі большевизм, як вияв російського імперіялізму. Вже тоді ми вказували світові, що доти не буде миру на землі, доки існує большевизм. Захід прийняв тоді інше опортуністичне становище супроти большевизму. Наслідки того становища цілком виявляються сьогодні. Через довгі роки ми стояли осамітнені не тільки в оцінці большевизму, а і в боротьбі з ним. В цій боротьбі не одержували ми жадної допомоги нізвідки. Що більше! Ми навіть не знаходили жодного зрозуміння. Щойно тепер, зустрівшися віч-на-віч з большевицькою дійсністю та пізнавши загрозу, народи середньої Европи вже включилися в спільний протибольшевицький фронт боротьби. Захід стоїть на правильнім шляху до правильної оцінки большевизму і треба сподіватися, що

вже недовгий той час, коли всі народи, весь поступовий, демократичний світ опиниться в спільному протибольшевицькому фронті і знищить його так, як знищили націонал-соціялізм.

Нашим завданням є, маючи за собою довголітній досвід боротьби з большевизмом та знання большевицької проблематики, впливати на приспішення того процесу правильної оцінки большевизму, що визріває на Заході. Ми повинні розкривати справжнє обличчя большевизму, його реакційність, антидемократичність. Ми повинні сказати тим, хто ще вірить, що СССР є країна соціялізму, мусимо довести, що там соціялізму немає, що большевики зрадили кличі соціялізму і замість соціялістичної спілки вільних народів побудували чи, вірніше, відновили поліційну російську імперію з нечуваним терором і насильством над людиною і упрмленими народами. Нам треба виясняти Заходові, що криється за гаслами большевицької пропаганди та які є справжні заміри большевизму, з'ясувати йому, що большевизм є наскрізь реакційне явище, яке грозить знищенням надбань людської цивілізації. Нам треба врешті заявити світові ясно і відверто, що тільки знищення російської большевицької імперії та побудова на її місці ряду незалежних держав на національних та демократичних принципах запевнить тривалий мир на світі.

ооооооо-оОоооооооооо

Зиновій Карбович.

ІЗ ПРОБЛЕМ ВИЗВОЛЬНОЇ РЕВОЛЮЦІЇ НАРОДІВ.

І. Народні маси - головна сила грядущих революцій.

"Маси - ось вам секрет майбутніх революцій"
- Маццені.

На тлі всесвітньої кризи: моральної, релігійної, культурної, господарської, суспільної і політичної діє наша революція, Визвольна Революція народів і людини, що її передвісником і авангардом, організатором і пробоєвою колоною є революційно-демократичний Антикомінтерн, - АБН, символ і єдиний нині носій в о ю ю ч о ї , безкомпромісової демократії, справжнього н а р о д о в л а с т я. Жодного типу т.зв. західня демократія з її ліберально-капіталістичними основами, з її о п о р т у н і з м о м щодо большевизму, з її к о м п р о м і с о в і с т ю щодо капіталістичного гніту й визиску - не є вже нині панацеєю на недугу світу, а лише скороминущим паліятивом. Ні ліберальна, ні "національна", ні "соціяльна" демократія дрібноміщанського типу не принесуть порятунку загроженому большевизмом людству. Большевизм - смертельну хворобу страждаючого, але все ж непереможного й героїчного в своїх стражданнях людства, страшну небезпеку для всіх народів і людей перемогти й усунути може остаточно й безповоротно лише нова і д е й н о-політична й національно-с о ц і я л ь н а сила, що є не тільки антитоталітарною, а й антидрібноміщанською і антикапіталістичною. Ця сила - це третє явище нинішного світу, що побіч т.зв. західньої демократії й большевизму з'явилася, назрівши в надрах народніх мас від століть поневолених народів - революція народів. Кожен нарід має свої особливості; звідси визвольна революція народів є дуже специфікована. Лише найосновніщі ідеї є спільні.

Вона не є лише зовнішньо-політично визвольною концепцією кожного із наших народів, а далеко ширшою ідеєю, що охоплює всі ділянки життя наших народів і всі їх ділянки грунтовно змінює. Так, як французький нарід видвигнув Французьку Революцію, не як свою тогочасну зовнішньо-політичну концепцію, а як клич життя, як зовсім новий образ і мету власного життя у всіх його ділянках /в тому числі зовнішньо-політичній/, як месіянство всесвітнього значення, як порятунок для світу середньовічної темряви, феодальних знарядь інквізиції. Нарід, що, опасаючи людство від упадку в пропасть, рятував сам себе.

Як революціонерів, так і революції ніхто не "видвигає", вони р о д я т ь с я....

Наші народи мусять визволятися не лише національно, а в однаковій мірі і с о ц і я л ь н о, політично і культурно. Звідси наша революція є національно-політичною, с о ц і я л ь н о ю і культурною.

Тепер у боротьбі стоять не поодинокі соціяльні кляси і верстви, а народи як цілости. Народи, як н а р о д н і м а с и, які нині є носіями й борцями за національну й соціяльну ідею визволення і оновлення. Не кляса буржуазій, не кляса поміщиків, не кляса пролетарів не соціяльна верства ліберал-демократичної інтелігенції, а т р у д о

в и й н а р і д, як цілість, у якому є хлібороби, робітники промислу, трудова інтелігенція, що без кляси поміщиків і капіталістів творять в СССР одну організовану силу борців за визволення і оновлення.

З одного боку стоять безклясові н а р о д и, з другого – паразитна кляса державної бюрократії, партійних бонзів, "знатних", "передових", "вибраних", "достойних" людей, – і змаг іде в площині: трудовий нарід і большевицька плютократія. І саме суттєвим для теперішньої стадії і с т о р и ч н о г о розвитку людства є те, що народи, як н а р о д н і м а с и, є носіями національних і соціяльних ідей. Ніякі "передові" люди, ніякі партії "достойних" /"большевицька партія -вдохновитель перемог", "двері большевицької партії" відкриваються тільки для "достойних" – Сталін/, жодна "еліта" не персоніфікує і не символізує націй. Нації творять тепер народні маси. ГЕРОЯМИ ПІД БОЛЬШЕВИЦЬКОЮ ЗАЙМАНЩИНОЮ Є ЦІЛІ Н А Р О Д И. В них зберегли й зберігають під неймовірним, найжахливішим терором, що його знало колинебудь людство, національну ідею. Н а р о д и там с т а л и г е р о я м и. Великі анонімі з народніх мас, ім'я яким л е г і о н! Люди старшого віку, жінки, дітвора, малі й великі – всі вони герої, як одиниці і як цілість. Вони захистили, захищають і захистять ці нації. ВОНИ І Є НАЦІЯМИ. Не має рідні сьогодні в підбольшевицькій окупації, яка не склала б жертви на вівтарі свободи власного народу чи сама не терпіла б, змагаючи за неї. Наші нації , себто трудові народи, борються за своє життя, матеріяльне й духове, творячи окремі духово-культурні й соціяльно-економічні формації. Вони не абстракції, а жива реальна дійсність, що бореться за повноту власного життя у всіх його проявах. Основний тон нашої боротьби – це а ф і р м а ц і я ж и т т я. І ця афірмація життя є саме й основоположною догмою нашої філософії спільноти – нації

Наша революція – це н а р о д н я революція, не буржуазно-демократична і не пролетарська. А це значить, що її національно-соціяльний зміст визначають <u>народні маси</u> наших народів як органічних спільнот, що їх основну силу становлять саме т р у д о в і м а с и. Вона дає владу народнім масам, що її добувають, тому це революція н а р о д о в л а н а, справді демократична. Вона не має нічого спільного з вузькою ліберальною або обманливою "соціяльною" чи приховуючою інтереси лише одних груп "національною". Всі ці типи демократії звужують на д і л і засяг її дії до означених соціяльних груп чи шарів. В одному випадку захищаються інтереси дрібної буржуазії, в другому т.зв. пролетаріяту і т.д., а тут ідеться про з а х и с т інтересів усього трудового народу як основного і єдиного в нас складника нації, що є тотожнім з народніми масами. Тому й окреслюємо ми соціяльно-політичний устрій, до якого змагаємо, – для вірности – н а р о д о в л а с н и м, щоб не говорити тавтологічно н а р о д н ь о-демократичним. У процесі розвитку поняття демократії найвищий ступінь прогресу досягає наше розуміння її, що охоплює на д і л і ввесь нарід, що його ідентифікуємо з народніми масами. Ярлик "демократії" чіпляв собі і нацизм, а вже прямо кримарним глумом над ідеєю демократії є "найдемократичніша демократія" найгіршого типу тоталітаризму, – червоного нацизму, большевизму, що є духовим батьком нацизму-фашизму.

Наша <u>народня</u> революція захищає в <u>національному</u> відношенні право самовизначення народів та їх державного відокремлення, антиімперіялістичні та антишовіністичні позиції, національний принцип організації світу при збереженні етнографічного моменту, в <u>соціяльному</u> відношенні <u>безклясове</u> суспільство, зрозуміле не як людство, а як <u>безклясові народи-нації</u>, при розумінні кляси як паразитарної, експлуататорської соціяльної верстви, що живе за рахунок праці соціяльно гноблених, напр. кляса капіталістів і поміщиків у буржуазно-капіталістичному, кля

са бюрократів і партійних бонзів у державно-капіталістичному большевицькому устрої; в культурному - органічні національні культури, що виростають з народів, народніх мас, поодиноких націй; у господарсь - кому - не суттєвою є ф о р м а власности як метода продукції /приватна, чи спільна, але не збірна-колективна-неорганічна/, а істотним є с в о б і д н и й вибір форм господарювання, внутрішньо-відповідних органічним нахилам людини та - понад усе - морально-е т и ч н і основи власности, /яку добути мислимо л и ш е в л а с н о ю працею/, диспонуванням нею як предметом і засобом продукції по тій основній лінії, наскільки та чи інша форма власности корисна для спільноти; в політично-устроєвім відношенні - це антитоталітарне н а р о д о в л а с т я, демократія з парламентами, але не типу таких ліберал-демократичних, де рішення не завжди виносяться з погляду добра народу, а в висліді демагогії,корупції тощо /комінтернівські агенти в парламентах, капіталістичні інтриги/.Це не "найдемократичніша" брехня Кремля, а справжнє н а р о д о в л а с т я, де вільним бажанням вирішуватиме не обдурюваний і не тероризований нарід.

Без Великої Визвольної Революції народів, без океану АБН не попливти нашим національним кораблям. Ми можемо визволитися лише завдяки великим ідеям і серед краху світових вартостей ,встановлюючи на місце старого й спорохнавілого в людському універсумі свої цінності, що стануть добром усього людства, що будуть черговим кроком вперед на шляху прогресу.

Ми - підсоветські народи - не можемо на завжди і цілковито визволитися при нагоді "ненароком", кон'юнктурою, бо наша воля можлива лише на руїнах большевицької тюрми народів, яку захищатиме до загину большевизм.На руїнах наших держав творилися в минулому вогнем і мечем, підступом і облудою імперії насильства, так створилася і большевицька імперія.Коли поставатимуть наші держави на руїнах большевицької тюрми народів цілком змінюватиметься карта світу, як цілком змінювалася вона, коли по наших трупах, на руїнах і згарищах нашої свободи, на попелищах наших держав виходив на арену історії ворог народів і людства, ворог усякого прогресу й культури - большевизм. Тільки в наслідок такого грандіозного, з глибоким аспектом процесу, що привертає і доповнює історичну справедливість, можлива наша свобода. Сама інтервенція не дасть нам волі й незалежности. Війна може бути нагодою, а ніколи с т а в к о ю! Коли глибше глянути на нашу історію, прослідкувати обставини визволення кожного й навіть найменшого числом з поміж підсоветських народів, то безперечно буде наша теза, що наше - всіх підсоветських народів - визволення і в минулому доконувалося у нас і завдяки передусім р е в о л ю ц і ї, а не інтервенції. Не інакше було й підчас визвольної революції народів у 1917/18 рр., що принесла нам свободу, якої все ж не вдалося нам досягти в час нацистської інтервенції, бо час для революційного зриву народів ще не був не назрів. Лише у висліді глибших внутрішніх процесів, великих національних і суспільних перемін, у висліді революцій, для яких нагодою може бути війна, ми добудемо волю. Ніхто нам не принесе свободи на багнетах, а ні за допомогою атомової бомби ! Наша народня визвольна революція ф а р а д а с е /"зробить сама"/ як це говорили знамениті італійські революціонери доби відродження.

І саме тепер ми стоїмо на порозі ренесансу всього світу, а борючися за правду, добро, справедливість, ми є його передвісниками й пробоєвою когортою. Ренесансу Европи й ренесансу не збагнутих сил

азійських народів, у якому особливу ролю призначено відограти Україні та її союзникам. Народи нашого бльоку мусять виконати ту історичну місію, що їм призначила доля.

Щоб її довершити, поневолені народи мусять завжди пам'ятати, що наша сила не тільки в самій концепції, у прогресивних ідеях, але, що однаково важливе, - в спільній координованій боротьбі, в спільних організованих діях мас наших народів.

Наша плятформа боротьби дає ширину і скріпляє віру в перемогу, бо раз на завжди ліквідує осамітнення і унеможливлює большевикам тактику ізолювати і порізнити народи. Вона зриває з методою ізоляції, а ставить собі за мету пенетрацію і абсорбцію нашою ідеєю усіх людей і народів.

Ми мусимо прагнути, щоб маси перейнялися нашою ідеєю спільної боротьби народів, щоб вони лише її бачили як шлях до перемоги, - а не інтервенцію, писану вилами по воді. Щоб маси були носіями боротьби, а зокрема маси вояцтва червоної армії. А реальні форми боротьби завжди і серед найважчого терору можна знайти, бо, напр., гасло "працюйте поволі!" - можливе до з'ійснення у всяких умовах.

Отже мобілізуючи ідейно всі прогресивні сили людства до боротьби проти большевицької реакції, висуваючи не тільки спільні негативні й позитивні ідеали, ставлячи в реальній і конкретній організації боротьби ставку не на всесвітню революцію поневолених народів і не на інтервенційну війну, а на революцію народів підбольшевицької Европи, та Азії, народів СССР і його васальних держав, - ведучи твердо й непереможньо народні маси, АБН йде до своєї мети: свободи народів і свободи людини.

II. ЗА УКРАЇНСЬКЕ НАРОДОВЛАСТЯ.

Із вище з'ясованих положень ясно, що ми не думаємо про встановлення ліберальної демократії з її капіталістичними акцесоріями. Ми за народовластя нового типу, про основні ідеї якого конспективно згадали. Український націоналізм, що виріс з надр душі народніх мас, був завжди народовласним, не мав ніколи нічого спільного не тільки з жодним тоталітаризмом, а і з демолібералізмом капіталістичного покрою. Тому помиляються ті, що засуджують наш революційний народовласний націоналізм, мовляв, це антинародовластна новва. Помиляються вони, коли шукають взірців для своєї демократії в демолібералізмі. Бо якої демократії вони прагнуть - ліберальної, соціяльної, національної, християнської, демократії де-Голівського типу з сильним авторитетом і владою відповідального перед народом і обираного народом президента, централізованої демократії, що її первісно в своїй партії захищав Ленін, авторитарної - типу Пілсудського, чи може врешті "найдемократичнішої демократії" ?! Кожна ж бо з тих варіяцій демократії захищає діяметрально протилежні позиції. Ліберальна - капіталізм, соціялістична - соціялізм, християнська - ідеалістичний соціялізм, але й консервативний лад і т.д. Отже про яку демократію йде мова, врешті ?! Передусім іде мова про н а р о д н ю, про справжнє народовластя, яке завжди заступав і заступає наш націоналізм. Річ не в тому, що ті чи інші теоретики колинебудь писали, а суттєвим було і є те, до чого ми прагнули, за що гинули, як нас сприймав нарід і чому дав нам с... велике й беззастережне довір'я, ЧОМУ ПІШОВ ЗА НАМИ. "Націоналістів" було не мало, "демократів" ще більше, але де вони ділися в Україні, чому їх не прийняв нарід?! Національно-соціяльна революційність на-

шого націоналізму, його народовласність, н а р о д н і с т ь, його захист народніх інтересів, – призвели до того, що він єдиний залишився в Україні, як політична, з ясними цілями, захищувана народом сила. УПА, що її заініціювала і поставила революційна ОУН, здобула для своїх ідей увесь нарід і об'єднала в своїх рядах революційно-творчі українські сили без уваги на те, як партійно-політично, вони колись визначалися. Отже, чи основоположник УПА, український, народовласний націоналізм, не виявив тим своєї більшої прогресивности за висловлювану й захищувану декким в основі ненародню, клясову, групову, ліберальну демократію?! Ми говоримо про українське народовластя, оперте на наших органічних основах, на нашій історії і традиції. Не про розвезену анархо-демократію, а у к р а ї н с ь к е н а р о д о в л а с т я, яке корінням сягає в козацьку й княжу добу, де громадянин України, – українець – ніколи не був у своїй державі рабом але й не смів бути анархістом. Анархія, звихнена демократія, завжди призводила Україну до занепаду й вона – чужа органічній духовості не менше як автократизм Орієнту. Бо ці дві крайності споріднені між собою... Українське народовластя – це прогрес, це революція. Жодна реставрація, як цього бажали б собі деякі українські керенщики, звиклі до вічної анархії, або звиклі до клясових чи станових привілеїв, захисники "старих добрих часів" для їх касти. Нове українське революційне народовластя, що не наслідує чужих зразків /тому, мовляв, що західня демократія перемогла, – бо й большевизм переміг/ – але маючи на увазі власні вартості і потреби, творитиме взірцевий осередок для других народів – союзників у нашій боротьбі.

III. НАШІ АНТИІМПЕРІЯЛІСТИЧНІ ПОЗИЦІЇ.

Наше народовластя захищає антиімперіялістичні позиції, але не завжди демократія стоїть на таких позиціях, бо маємо наявні приклади в історії, коли демократичні країни захищали і захищають імперіялізм.

Наше ж народовластя, що ставить своєю метою мобілізацію всіх поневолених большевизмом народів до спільної боротьби за визволення, – це має нічого спільного з імперіялізмом.

До боротьби ми мусимо змобілізувати й російський нарід, принаймні намагатися не протиставити його нам у цілому. Ми поборюємо російських імперіялістів, а не російський нарід. Російський нарід мусить зрозуміти, що російські імперіялісти є ворогами його, бо женуть його на війни, використовують його піт і кров для своїх людоненависницьких цілей, для жадоби особистої влади й наживи. З імперіялістичних воєн не користають народні маси, бо вони є лише гарматнім м'ясом. Щасливу майбутність нашим дітям і внукам можуть принести лише визвольні війни й революції, що йдуть за правду, добро й справедливість, за хліб і за вічний справедливий мир, за приязнь між народами, за свободу – проти рабства й насильства. Тому ми висуваємо гасло: Геть з імперіялістичними війнами! але: Хай живуть визвольні війни й революції! Війна російським імперіялістам, але : мир російському народові. Ми закликаємо російських селян і робітників, увесь російський нарід, щоб він став в одній лаві з усіма іншими народами до боротьби проти російського імперіялізму та сталінського державного капіталізму, – большевизму. Ми не кооперуємо ні з якими імперіялістами. Ми виразно стоїмо на нашій антиімперіялістичній платформі. Тому нам не по дорозі не тільки з большевицько-російським імперіялізмом, а й з монархічним чи демократичним імперіялізмами. Ми апелюємо до мас, а не до імперіялістичних клік. Якщо б найшлися, напр., якісь антиімперіялістичні лаві елементи серед російського народу, то ми будемо з ними співпрацювати. Треба виразно усвідомити собі таке: неправда, що нам близькі

праві елементи серед російського народу. Нам близькі не праві й не ліві, але антиімперіялістичні. Якщо російські ідейні комуністи, небольшевики, були б неімперіялістами , тоді ми могли б з ними говорити чи співдіяти. Бо нас не цікавить, як вони уявляють собі внутрішній соціяльний устрій в російській державі, в її етнографічних границях, але щоб вони сказали: Геть від нашої землі! Можливо, що серед російського народу знайшлись би якісь тверезі соціяльно-ліві чи національно-праві елементи, які зрозуміли б, що врешті прийде край російському імперіялізмові і його покладуть на лопатки, як це сталося з нацизмом. І тоді покутуватиме ввесь нарід за гріхи своїх панів-імперіялістів, що гнобили й загрожували чужим землям. Можливо,що такі передбачливі елементи знайшлись би. Як би воно не було, ми не перестанемо закликати російські маси відділитися від російських імперіялістів, а тим більше большевицько-інтернаціональних.

Тому: Геть з імперіялістами!Хай живуть борці за свободу!

Універсальний аспект нашої боротьби примушує нас мобілізувати до неї найрізноманітніші елементи. Ми кличемо до спільної боротьби з ними християн, магометан, буддистів, вірних усього світу до боротьби проти насильства над свободою сумління і свободою взагалі, - проти большевизму.

Ми кличемо соціялістів усього світу бо боротьби проти зрадників соціялізму, найбільшої соціяльної реакції усіх часів і народів - большевизму. Ми кличемо націоналістів-демократів усього світу до боротьби проти насильства над правом самовизначення народів і гнобителя народів - большевизму. Ми кличемо ідейних комуністів усього світу, що щиро й чесно вірять у свої ідеали, отямитися і звернути зі шляху коляборації з червоним фашизмом, а стати до боротьби з ним, - що вимордував усіх щирих і ідейних комуністів і став на послуги чорної реакції - державного капіталізму , з його найгіршого сорту експлуататорами,бюрократами й партійними бонзами, що ще в зародку з'їли революцію. Ми кличемо робітників і хліборобів всього світу об'єднуватись і організуватись для спільної боротьби проти експлуатації і нужди, проти нелюдських умовин життя, що їх несе всьому світові паразитичний большевизм, державний капіталізм Кремля. Але борючись проти большевизму, робітники і хлібороби наших народів протиставляються і всякій формі капіталізму державного і ліберального, східнього і західнього,большевицького і англо-американського типу, якщо б цей намагався опанувати землі народів АБН.

Ми кличемо всі народи і всіх людей, що бажають бути вільними в єдині спільні лави боротьби проти рабства і тиранії, що їх несе на загибіль всьому світові, всій культурі і цивілізації, всьому, що дороге і вартісне людству, - безкрай большевицький імперіялізм. Наші антиімперіялістичні позиції не означають, що ми лише проти большевицького імперіялізму, бо ми проти всякого імперіялізму, який загрожував би колинебудь землям наших народів, байдуже, чи це буде російський, англо-американський, чи , як недавно, німецький.

Ми кличемо вірних і невірних, ідеалістів і матеріялістів, всіх тих,кому дорога ідея свободи, всі прогресивні сили людства до боротьби з большевизмом такими методами і засобами, які їм найкраще підходять, та за такі ідеали і цілі, які дані рухи переслідують, якби тільки в основі їх лежала ідея свободи народів і людини. У нас немає вузькости, хуонтизму - чи сектанства. Ми стоїмо на становищу пошани до кожного погляду та кожної суспільної і політичної течії, якщо вона лише намагається посувати народи, людство - вперед на шляху прогресу.А прогресивним є напевно все в порівнанні з большевицькою темною реацією, якої ще не бачив світ. Хоча ми змагаємо до точно-означеного об -

разу майбутнього і вважаємо наш ідеал найбільш прогресивним,протеж не відкидаємо можливости змагу для інших сил до іншого образу, для яких, по їхньому, він є найкращий.Одночасно ж, ми виразно зазна- чаємо, що ніколи ми не підтримувати мемо ніяких національно - і соціяльно-прогресивних рухів, а до таких в сучасній порі належить,напр.,капіталізм. На руїнах большевизму українська революція не думає приготати капіталізму ні в яких формах і буде протиставитися всім імперіялізмам, які намагалися би це робити, як це сталося з націфашизмом.

Бо ми не за реставрацію, а за р е в о л ю ц і ю .

Проте ж ми не проти того, щоб використати всі можливі засоби для повалення большевицької тюрми народів. Суттєвим є тільки те, щоб ми не розгубили ВЛАСНИХ ЦІЛЕЙ. А повалити російсько-большевицьку тюрму народів можна і треба хоч би і спільно з чортом.

ІУ. ПЕРЕТВОРІМО СОВЕТСЬКУ АРМІЮ В НАЦІОНАЛЬНІ АРМІЇ РЕВОЛЮЦІЇ.

Наша перемога може бути досягнута лише тоді, коли бійці червоних армій всіх поневолених большевизмом народів захоплються нашими ідеями і будуть за них боротися. Советська армія мусить бути розкладена й перетворена на національні армії наших народів, що дружньо будуть боротися за спільні ідеали. Могутнього удару завдала наци-фашизмові не Червона Армія, армія насильства й поневолення народів, а члени її,сини поневолених народів, що використали Червону Армію як організацію для боротьби проти наци-фашизму.

Червона Армія побудована як інструмент і апарат для поневолення народів і країн. Її побудовано так, щоб і всіх її членів зробити сліпим знаряддям у руках кремлівських імперіялістів, які зараз вислуговуються подвійному імперіялізмові: російському й інтернаціонально-большевицькому.

Перший - з панславізмом і православ'ям, розрахований на російсько-шовіністичні р е а к ц і й н і елементи, другий - на обдурювання наївних "пролетарів" Заходу й салонових снобів усього світу. На ділі один і другий є найогиднішим виявом реакції в світі, гіршої за фашистсько-капіталістичну. Реалізатором цього подвійного типу імперіялізму призначили кремлівські можновладці бути Советській Армії і її відповідникам у васальних державах СССР, які зараз точ-вточ на зразок царської практики мобілізується довкола Кремля ідеями ще недавно окреслюваного, як "реакція" панславізму, православ'я. І Червона Армія,що мала, згідно з брехливими фразами найбільших обманців світу - большевиків, бути борцем за соціяльний прогрес світу, тепер є захисником і борцем за.... "панславізм", "православ'я", звеличником Суворова,що вогнем і мечем здавлював революції, інструментом у руках шовіністів Кремля. Не дивно, що й Червона Армія перестала вже зватися "червоною", бо ледве чи є який ідейний борець за соціялізм чи комунізм, який не обурювався б на цю профанацію червоного прапора соціялістичних робітничих революцій, що йшли б за прогрес людства, за соціяльну справедливість, за розгром капіталістичного визиску, а не за державний капіталізм, не за сталінізм і не за російський реакційний імперіялізм. Тепер вона зветься уже советською. Це й вірно. В тому сказано все.Бійці советської армії можуть бути горді за перемогу над наци-фашизмом. І вони мусять бути свідомі того, що саме вони перемогли фашизм,а не червона армія як інституція насильства і над їх свободою і поневолювач , по задумі її організаторів,батьківщини її бійців. Бійці й старшини советської армії мусять змагати до того, щоб перетворити советську армію, армію насильства на армію борців за визволення самих себе із тих кайданів насильства, що їх накладає на кожного бійця і старши-

ну терористична, під оглядом НКВД, організація советськоі армії. Коли прийде день розплати, сучасні організаційні форми, організаційна концепція й нові форми, що органічно випливатимуть з основоположних ідей визвольних революцій народів, що будуватимуть у дружній співпраці й братерській згоді, без імперіялістичних зазіхань на чужі землі й без негідного людини шовінізму, - с в о і н а ц і о н а л ь н і а р м і і, які спільно боротимуться проти імперіялізму й реакціі і за прогрес світу. І тоді свобідне людство зачислятиме до кошмарних снів минулого - терористичний апарат й організацію советськоі армії, в якій нічому неповинні іі члени, що іх самих поневолює, давить, гнобить і понижує ця чортівська система, творена й керована покидьками людства - НКВД. Але й з глибокою вдячністю згадуватиме воно бійців і старшин советськоі армії, що єдині й можуть перетворити іі зі знаряддя неволі і сваволі в інструмент і оборонця та носія свободи. Червона Армія не може бути переможена лише ззовні на арені війни, інтервенціі, а передусім з н у т р а на полі революціі самими ж таки іі бійцями. В цьому ввесь секрет перемоги над большевизмом і російським імперіялізмом взагалі. Советська армія як імперіялістичний інструмент поневолювання, - ворог, що його поборюємо, але советська армія, членами якоі є сини наших народів, що живуть тими самими ідеями і в однаковій мірі, як і ми терплять від НКВД-івського гніту, - нам друг і приятель, нам невід'ємний і вирішний союзник у боротьбі, величезна частина фронту нашоі боротьби проти большевизму й російського імперіялізму взагалі, який єдино спільними зусиллями й боротьбою на всіх відтинках може бути переможений. Тобто, - члени советськоі армії і іі відповідників у васальних державах, - це - М И. Ставка на бійців советськоі армії і іі відповідників - це ставка на нас самих, на наші народи, яких сини в тій же армії під наганом служать.

Наше основне завдання - добути душу бійців советських армій. Для нас істотніші людські імпондерабілії, ніж воєнна техніка. Вона в нас готова. Іі має советська армія. Тому з погляду нашоі стратегіі і революційноі доктрини для нас самим суттєвим, щоб цю техніку, що є в руках салдатів советськоі армії і армій васальних держав СССР, повернули народи, що іх сини є в тих арміях, проти іх гнобителів. Наша мілітарна підготова виглядала б зовсім інакше, коли б ми мали проти себе принципіяльно ворожі нам армії. Лише НКВД і паралельні йому в васальних державах інституціі - наш принципіяльний ворог. Коли б нам довелося розпускати наші повстанчі армії, у зв'язку з відтягуванням війни та з новими формами боротьби й дальшими поглиблюванням соціяльно - політичноі бази іі, то тим інтенсивніше треба було б нам ідейно-політично захоплювати советські армії. Для нас були й є вирішними моменти ідейно-моральні й соціяльно-політичні, а не мілітарно-технічні. Тому нам менше цікаво знати тайну атомовоі бомби чи якоїбудь новоі зброі, за розкриття якоі мілітарні потуги всього світу дали б золоті гори, а більше цікаво і найважливіше добути д у ш у винахідника цієі зброі, в слід за чим ми матимемо його в цілому й увесь його труд та - коли хочете - й усі його майбутні винаходи. Нашу роботу ми розраховуємо на далекосяжну ціль. З цього погляду мілітарно-технічні речі - флюктуючі вічно змінливі, а ідейно-політичні - тверда й непохитна основа, тривале й вічно діюче динамічне досягнення. Нам не потрібні дешеві тимчасові ефекти, а тривалі непереможні вартості, що в процесі прогресивного свого розвитку й діі ставлять собі на службу всю техніку й цивілізацію. Ідейно-політична база та національна й соціяльна політична доктрини нашоі революціі дають запоруку, що розгромові СССР і його

васалів не зможуть перешкодити ніякі мілітарно-технічні досягнення, бо по силі історичної закономірности соціяльно-політичного розвитку нашої революції, вони мусять бути повернуті проти гнобителів. На шастя за машинами стоять ще свободолюбні л ю д и , а не роботи! Тому завжди в нашій праці матиме велике значення ідейно-суспільно-політична сторона справи. Що наші тези не голослові, а підтверджені фактами життя, свідчить остання світова війна. Ми питаємо, чи можна було думати на початку її як про р е а л ь н у концепцію, а не фантазію, масову повстанчо-революційну боротьбу ?! Чи в добу бомбовозів і танків уявляли імперіялісти можливість боротьби проти них примітивно озброєних або й неозброєних н а р о д н і х м а с, зокрема поневолених народів, що, як т р е т я с и л а, виринули в цій війні на арену історії і змінили наслідки війни,спричинившись до розгрому нaци-фашизму! Неправдивою виявила себе теза імперіялістів, що декілька бомбовозів зможе придушити н а р о д н і повстання,бо, якраз навпаки, народні повстання завдали останнього смертельного удару гітлеризмові. - /Макі, УПА, Четніки і т.ін./ Помилковою виявилася теза загарбників, що пропорційно до розвитку военної техніки,механізації війни, зменшуватиметься значення с л о в а - ч и н у н а р о д н і х м а с, зокрема поневолених народів. А життя підтвердило тезу, яку ми виставили на початку війни, що розвиток военної техніки зумовлює ще більше,ніж досі, участь у боротьбі народніх мас, які, а не техніка, вирішують остаточно вислід боротьби. Як соціяльний прогрес світу йде по лінії включення в історичний процес мас,які творять свідому й цілеспрямовану основу нації, стаючи носіями її ідеї, так технічно-цивілізаційний є лише резонансом цього.Імперіялісти розгубилися й розгублюватимуться завжди у власних протиріччях. Проголосивши тотальну війну, нацисти не врахували, що т о т а л ь н о ю боротьбою, спротивом дадуть їм відповідь поневолені народи.І програли, бо неминуче програти мусіли. Так, як неминуче програють большевики,найгіршого типу тоталісти й загарбники, що гноблять народи, їх народні маси, спираючись на нечисленну клясу паразитів і дегенератів-злочинців, яких уся сила в нагані й брехні. Тому й нічим не допоможе їм модерна техніка, яка є, бо мусять бути, в руках не тільки їх але й тих гноблених!

Стоїмо на порозі доби національних і соціяльних революцій.Характерним для неї буде не мілітарна перемога тої чи іншої потуги у війні що теж граде, але переміни, що є притаманні революціям.Війна може бути прелюдією революції в підбольшевицькій Европі й Азії, але тон сьогоднішній епосі не надаватиме ні вона, ані американський капітал. Національно-й соціяльно-політичні ідеали, що їх висувають поневолені большевизмом народи, це є знамена епохи, що в неї вступає втомлене, але спрагнене нового й великого, людство. Ідеї національної і соціяльної справедливости, добра, правди, свободи, незломна віра в їх остаточну перемогу, воля жити - це ті чинники,що тримають наші народи в боротьбі проти поневолювачів.

Підкреслюємо: віра в закономірність перемоги вищої,позалюдської справедливости й правди є безмірно сильніша розвинута в народів поневолених, ніж у вільних, і вона, не менша за стихійну волю жити,зберігає поневолені народи від загибелі.

Національно-соціяльні революції, що здійснюватимуть ідеї правди й добра, матимуть у національних арміях, що на них розпадається советська армія, твердого захисника й пробоєвика. Ядром, навколо якого твориться з советської армії, розбитої її ж таки бійцями й ударами

повстанчих армій, національні армії всіх народів, поневолених російсько-большевицьким імперіялізмом, БУДУТЬ РЕВОЛЮЦІЙНО-ПОВСТАНСЬКІ АРМІЇ, себто політичні національно-визвольні армії усіх народів, які творитимуть свої окремі національні держави. Як ідеї, повстансько-революційних армій знищити ніколи не можливо, бо, як фенікс з полум'я, вона, коли назріває її час, знову відроджується.

Про ролю й завдання повстанських армій в визвольній революції народів, а зокрема про відношення до советських армій, - іншим разом.

o-o-o-o-o-o-o-o-o-o-o

СІЧЕНЬ - МІСЯЦЬ ЗБІРКИ НА ВИЗВОЛЬНИЙ ФОНД ОУН.

ХАЙ НЕ БУДЕ ЖОДНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ РОДИНИ НА ЧУЖИНІ, ЯКА НЕ ЗЛОЖИЛА Б ДАТКУ НА ВИЗВОЛЬНИЙ ФОНД ОУН!

АТЛАНТІЙСЬКА ХАРТІЯ І ДЕКЛЯРАЦІЯ АБН x/

Військовий союз двох великих народів, що говорять по англійськи, та спільні загально-світові інтереси в той час, коли спільний ворог імов від успіху до успіху, викликав у керівних чинників цих народів потребу проголосити засади історичної ваги, відомі під назвою "Атлантійської Хартії".

Західні демократії визначили певну політичну та військову програму, яка і тепер, після певного відтинку часу, не може здаватись лише простою обіцянкою для заінтересованих народів, які в критичний час стали по стороні демократій або могли для ворога виглядати, як певне забезпечення господарсько-політичних прав аліянтів.

Тепер з дня-на-день стає видніше, що правне оформлення принципів не було випадкове. З погляду практичних потреб та інтересів як переможців, так і переможених, треба її розуміти, як програму дій, на яку треба опертися цілому світу, якщо він хоче знайти вихід зі складного та заплутаного стану, який Хартія в певній мірі передбачала, і цілого ряду проблем, які сьогодні виникають як фантоми нових суперечок, підозрінь та взаємних дипломатичних обвинувачень і занепокоєнь.

А.Х. перенесена у своїх чітко окреслених теоретичних засадах до конкретної дійсности дає нам тверезі підстави для доповнення всіх, нині ще умовних, а іноді і відверто висловлених та до життя впроваджуваних політичних метод. Методи ці не лише змінюють основні положення А.Х., й зводять на нівець досягнення революції модерного віку, роблять смішними та обезцінюють великі офіри, які принесло людство в найкривавішій війні в історії людства, в якій рік тому місяцями знищено нездоровий та шкідливий імперіялізм, провід котрого був у руках фашизму та нацизму.

Хартія передбачала перемогу не лише над цими ворогами демократії, але також проти кожного іншого напрямку, який в підставах і в засобах хотів би йти слідами або, не дай Боже, ще й перевищити диктатури фашистівську та нацистську. Хартія не називає на ім'я цієї небезпеки, але її характеристика так ясно подана, що той, хто уважно слідкує та обсервує нинішні політичні течії, не може не пізнати в цьому неназваному режимі, який перешкоджає повному проведенню засад А.Х., – большевизму.

Не тому ми вибрали для порівнання А.Х. з Деклярацією Антибольшевицького Бльоку Народів, що сьогодні це є політично вигідно, що таким способом можна було б чогось досягнути або дістатись ближче на Захід. Ні, не тому. Коли б ситуація була інакша, коли б народи, представники яких витворили засади та дух А.Х., стали в позі большевизму, а большевизм боронив би засади А.Х. – були б ми проти Заходу. Були б ми проти того, хто підривав би консолідацію нинішних відносин та хто в політиці відбирав би право не лише найслабшим та найменшим, а й сильним партнерам на самостійне життя. Тепер десятки мільйонів людей за залізною заслоною, пригнічених та принижених, тяжко відчувають, що значить для людства найдикіший терор, керований невиданими формами брутальности, необмеженого хижацтва та необмеженої засліплености у здійсненні кривавої диктатури.

А.Х. мусить мати належного виразника політичної сучасности, який справедливо і всебічно зумів би передбачити політичну майбутність.

x/ Переклад зі словацької, "Слободне Словенско Ч.

Найбільш відповідним чинником для докладного дослідження метод большевицької впертости та безоглядности є світовий рух, викликаний потребою оборони проти советської диктатури, з метою оборони поневолених та тероризованих народів Европи й Азії. Це є АБН. Його Деклярація говорить відверто про це завдання, дає йому певну форму і чесно ставить у бій проти большевизму, до боїв проти всякого насильства. Франклін Рузвельт та Вінстон Черчіль дуже цікаво сформулювали дві перші точки Хартії, ставлячи найбільший наголос на рішуче заперечення будь-якого імперіялізму. Дві перші точки звучать дослівно так: I/ Їхні краі /Англія, Америка/ не бажають для себе ні територіяльного ні будь-якого іншого збільшення.
2/ Не бажають підтримувати ніяких територіяльних змін, які б не відповідали вільному вияву згоди заінтересованих народів.

Таке формулювання найвідповідальніших мужів західнього світу є занадто ясне, щоб проти нього міг протестувати якийсь нарід малий або великий, переможець або переможений. Треба передусім зафіксувати урочисте зобов'язання Великої Двійки, яка цим проголошенням зобов'язалась не зазіхати чи то на територію, чи то на багатство будь-якої країни. Це є зобов'язання, яке власне дає приклад для кожного, хто воює, для переможців і переможених. Лише чесним виконанням цих зобов'язань та справедливим веденням війни можна говорити з кожним партнером, не викликаючи підозріння або страху майбутнім розвитком подій. Якщо є тепер якісь післявоєнні суперечки, то вони точаться лише навколо збереження цього принципу. Довгі наради, що не приводять до позитивних наслідків, наради найсильніших переможців останньої війни, ясно доказують, що один з цих партнерів упертий. Не бажаючи обмежити імперіялістичні стремління, він навпаки намагається задовольнити свої хижацько-імперіялістичні апетити.

Большевизм в своїй суті є найбільш імперіялістичною формою влади. Після війни - це більше підтвердилось, бо крім земель, які поневолював перед війною, приборкав ще інші землі, без згоди народів, які населяють ці землі, бо згода мала бути засвідчена лише вільними виборами. Ані один приклад з усіх цих випадків не відповідає демократичному розумінню, як про це говорить А.Х. Навпаки, скрізь там, де простягається сфера советських впливів, право на свобідне рішення народу практично не існує. Це є скрізь за залізною заслоною. Західні великодержави декілька разів офіційно і неофіційно звертали увагу колябуруючим зі Советами урядам, що не хочуть підтримувати волі населення їхніх країн. Маємо приклади навіть умовного визнання таких урядів.

Таке поступовання дозволяє нам думати, що уряди США і Великобританії хочуть до останньої точки виконувати взятий на себе обов'язок - не допустити нікого до імперіялістичної політики. Це питання має поважний інтерес для західних демократій, але це більше воно хвилює населення та репрезентантів тих країн, на теренах яких провадяться нині найбільші насильства та де прояви імперіялістичної політики не мають меж. Народи, залишені хижацькому большевицькому абсорбуванню, проявляють своє невдоволення відверто та демонстративно. Немає більшої аргументації протисоветській експансивній політиці за ту, що мільйони найхоробріших ворогів німецького насильницького режиму стали також на позиції боротьби проти советського поневолення.

Не повертаються на власні землі лише тому, що їх загарбали советські окупанти. Такі народи творять нині сильну течію, доводячи тим до відома, що вони ніколи не підкоряться ніякому імперіялістичному режи-

мові. Цей рух, об'єднаний і керований Антибольшевицьким Бльоком Народів, став вірним носієм політичної волі кожного народу, який є членом Бльоку. Щодо принципу вільного рішення народу - члена на його територіяльні права АБН підкреслює, що цілком респектує кордони етнографічно обмежені та стоїть проти імперіялізму сервірованого від імени світової революції, "визволення народів", чи від імени зверхности "вищої" раси та народів під гаслами інтернаціонально-нігілістичних або національно-шовіністичних ідей, "історичного права", "господарських законів", релігійних або загально-світових поглядів.

Це формулювання імперіялізму дає народам членам АБН до рук зброю, яка нічим не відрізняється від зброї, яку приготовували небіжчик п. Президент Рузвельт та кол. Прем'єр Черчіль.

Хартія висунула лише загальні основи. Декляраціа АБН викриває докладно поняття імперіялізму, провадженого большевизмом, та дає напрямні докладного бою проти нього з боку АБН. Декляраціа у своїх формуляціях доказує, що на її плятформі стоять люди обізнані зі ситуацією, які вміють належно орієнтуватись в лябіринті гасел, що реклямує советський імперіялізм в кожному випадку інакше подаючи, але завжди розраховує їх на найчутливішу політичну струну.

Атлянтійська Хартія є і в дальших своїх основах рівнозначно ясна та твереза. Третя точка говорить, що США та Великобританія респектують права всіх народів щодо державного устрою, при якому б вони хотіли жити. Бажають, щоб були відновлені політичні права та уведена форма самоврядування в тих народів, які були та є поневолені.

Це відносилось до минулого. Але тому, що Захід і досі покликається на Хартію, це означає те, що це відноситься і до сучасности, а коли хочемо будувати щасливіший світ, ніж він є сьогодні, засади Хартії мають бути стислими і для майбутности. Коли є правдою, що кожний нарід має право покликати собі свою форму влади, не може бути злочином бажання мати власну державу, хоч би це загарбники вважали за злочин.

Коли нарід з власної волі вибрав собі свій уряд, є злочином притягати цей уряд до відповідальности, тому, що він не відповідає інтересам окупанта.

Не відповідає духові Хартії і проходити мовчки попри насильства окупантів, які накинули свою волю та відібрали суверенні права багатьом народам. Це відноситься і до німців, і до большевиків. Ці моменти мусять бути подані світовому загалу так, як вони в дійсности виглядають. Якраз тут має слово АБН, який у своїй Декляраціі пам'ятає про ці важливі моменти і висвітлює дух, що його накидає вічний ворог суверенности Червоний Кремль.

Вільні вибори керують справжньою демократією, дійсною владою народу - ось що підкреслює Декляраціа. Большевизм оперує сурогатною демократією. Цим плеоназмом фундаментально осміюється демократія в СССР та її сателітних державах, бо теорія і практика діяметрально розходяться.

Поіменовання урядів "демократією" цього гатунку є сіллю в очах кожному народові і одиниці, яка живе під большевицьким режимом. Тому є цілком на місці, коли АБН вимагає, щоб демократія була вислідом волі і чуття цілого народу.

Декляраціа АБН проклямує "суверенність та рівноправність всіх народів без уваги на расу і чисельність". Цей принцип не є новий, але його значення найактуальніше тим, що якраз у відносинах до большевизму треба голосно закликати, щоб піднялися народи та всіма можливими засобами здобули собі знову права, на яких тримається демократія. АБН бачить першу передумову у здійсненні свобід демократії та забезпечення северенних прав усім поневоленим большевизмом народам, у відбудові

національних держав на підставі етнографічних кордонів та відшкоду - вання усіх кривд, які були народам спричинені наїзниками. Ця вимога і творить підставу цілогої програми АБН. Є відокремлена від багатьох концепцій, які зявляються по другій світовій війні, але дуже близька душі та політичному вихованню чоловіка, який є тиснений ярмом большевизму.

Це є дійсно демократична правильно висловлена програма, незалежна від інших чинників, які хоч і мають інтерес в знищенні большевизму, але мають або можуть мати інші тенденції на просторах емінентно протибольшевицьких. Зрештою кожній рух, а , зокрема, рух широко розвинений який хоче бути АБН мусить мати свої окремі вимоги. Правда,національні держави ніяк не виключають можливости більших організацій,скажім конфедеративної і тому нічого не стоїть на перешкоді,бльокові,щоб він міг пристосовуватись до модерніших понять, які пробивають собі дорогу до створення великих потуг.

В нашім випадку йдеться лише про виключення насильства,що виплиізає кожного тоталітарного режиму, що поборює права народів на саме визначення. Самоістійні національні народи, які нині стогнуть під советським ярмом або як васали, пов'язані до Советів, потрібні хочби з тієї простої причини, що ці народи, які затримувались в свойому політичному розвитку без власної вини, можуть стати побажаними партнерами іншим народам, хоч би напр. Західнім. Народи ці мають широкі можливості розвитку пішли вони вже так далеко, що вже майже дозріли до створення нової політичної форми держави, відповідної духові розвитку людського суспільства. Але щоб знову не повторилося певні помилки та не реальні прогнози потрібно буде, щоб большевизмом поневолені народи вийшли як рівні з рівними до спільної сім'ї народів, яка, ще нее виключене,може бути незабаром загально- світовою сім'єю. Тому потрібно, щоб напрямні АБН, програма якого не підриває пляну на створення світової Великодержави,були найскорше здійснені та щоб увесь світ, який знає та розуміє большевизм в його хижацьких основах, допоміг якнайскорше його розкласти і знищити. Вільні національні держави, найбільші невільники та васали будуть по знищенню большевизму найкращими партнерами народів, репрезентанти яких створили А.Х. Треба лише усвідомити,що ідеться про території які завжди були причинами великих конфліктів та політично найважливішими балансами потуг. Хартія не є менше важлива в тих основах, на яких має відбуватися економічно-соціяльна обнова світу. Обіцянка західніх великодержав, що "будуть старатись підтримувати всі держави, малі і великі, переможені і переможців, щоб всі мали на однакових умовах доступ до світових ринків та сирівців, потрібних для іхнього економічного розвитку", та що "бажають якнайтісніше співпрацювати з народами на економічному полі, щоб була створена певність для всіх,поліпшенням життєвого рівня робітництва економічного порядку та соціяльної рівноваги.

Деклярація цілком відверто відкидає всі ті моменти, які могли б - підривати здоровий поступ економічнім та соціяльнім житті та які б таким чином порушували засади Хартії.Протиставитись проти такої організації суспільного життя, яка "використовує людство клясово-партійно чи для будь -яких інших мотивів розбиває здорові сили окремих народів, - чи те під маркою капіталізму, чи під охороною т.зв. соціяльної держави. Деклярація спирається на таку організацію економічно-соціяльного життя, яка впливає з моральної та фізичної сили того чи іншого народу.Кожній нації найліпше відповідає її власна структура. Накинуті форми викликають лише хаос. Советська структура є так само нездорова, як шкідливим би був кожний інший екотрем, який є дуже далекий психіці народу або цілого Бльоку народів, настоєних протибольшевицьки.

Творити великі вартості можуть народи лише тоді, коли мають умови

сприятливі для інтенсивної творчости. Накинена форма, чужі вмішування виключують всякий прояв консолідації, здорової конкуренції та правної певности.

Якраз ці прояви треба належно підтримувати, щоб ніколи в майбутньому не дали себе свободолюбні народи завести обіцянками та насильством нових наїзників.

Шостий пункт А.Х. б'є дуже чутливу струну - на мир. Чекали його по знищенню нацизму. Цей пункт Хартії висловлює переконання що "мир забезпечує всім людям у всіх країнах можливість жити своїм життям без страху та нужди" На превеликий жаль дійсність показала, що чим далі ми від кінця війни, тим більше відчуваємо, що мир не приходить та що ще далеко не все зроблене, щоб усі народи могли користуватися з його плодів. Навпаки, страх і жах за майбутність великий, бо й велике є терпіння багатьох народів, які стогнуть в большевицькому ярмі.

Декларація АБН відверто радить покінчити зі всіма хто підриває основи миру. Закликає вжити найгостріших заходів, щоби на завжди усунути примари війни а з нею сполучені нужду та біду. Це буде можливо лише тоді, коли дійде до повного знищення большевицької тиранії у світі та буде заведений тривалий мир між народами тоді людство буде мати певність перед кожною агресією та буде спокійно жити і розвиватись.

АБН передбачає революцію у всіх галузях де большевизм загрожує силі та віталіті поневолених та васальних народів. Тому треба доконати революцію "національно-політичну, соціяльно-культурну, революцію народів СССР та інших земель, де панують Совети, революцію народніх мас, - селян, робітників та трудової інтелігенції. З цією метою вживає АБН усі чинники - політичні і військові. Підготовка має бути так переведена, щоб можна було повністю здійснити таке важливе завдання, як заведення тривалого миру на землях, які вже десятиліттями не знають, що таке спокій. Большевицький постійний терор є гірший ніж перманентна війна, тому треба вжити проти нього далеко більше різних заходів, ніж у звичайній війні. Коротко кажучи, мова йде про революцію, яка мусить доказати цілому світові, що по закінченню її не буде вже причин для страху людства і не треба вже буде ризикувати життям цілих народів і іхніх цінностей. Так буде досягнуто "визволення людства від небезпеки, нужди і голоду, запевниться кожній одиниці право на повсякденний хліб та на життя, достойне людині" В цім розумінні революції протибольшевицьких народів треба добачити найідеальніше зрозуміння ідеології нових часів, яка хоче дати свободолюбним народам печать тривалости та характеристичної чистоти. Так збудовані основи для нового етапу збудування миру і добробуту цілого людства мусять притягнути всі верстви суспільности, яка не погоджується з сучасним хаотичним станом. Застосування війни як форми боротьби не може бути програмою жодного народу. Війни скінчаться тоді, коли буде в останній раз вистрілено. Завдяки большевизмові війна ще не скінчилась. Тому є неможливим пасивно споглядати на ці часи грізного катаклізму, який викликає більше песимізму. Найбільший агресор та поневолювач усіх віків мусить бути знищений, а на його руїнах мусять повстати нові держави природньої структури та демократичної орієнтації.

Найбільшим обвинуваченням, яке підноситься проти московських володарів та іхніх сателітів, є розповсюдження облудних гасел та послідовне застосування рафінованого насильства. На ньому збудована ціла система большевицької жорстокої влади. Насильства робляться грізним та відстрашаючим режимом, якого не можна ні з чим порівняти. Далеко перевищує цілий жах методів фашистівсько-нацистської. СССР та держави, які йому підлягають це велика тюрма, це концтабір, в якому нещасні жертви лише серед стогонів, страждань та голодної смерти. Американський президент та британський прем'єр при кінці Хартії нагадують, що найбільшою

для миру є вживання насильства.

Від імени своїх держав кажуть: "що всі народи світу мусять як з причин економічних, так і духових зректись політики насильства". До всіх народів світу, зараховуються також народи, які стали підметом большевицької диктатури.

Декларація АБН перелічує на підставі практичного досвіду її членів -народів, в чім полягає насильство большевизму. Передусім констатує, що "большевизм є тоталізмом найгрубшої форми та разом з фашизмом є явищем реакційним. СССР загарбавши свободу народів тримає їх в кайданах не стерпного народньо-політичного та соціяльно-господарського поневолення в біді та голоді, в душевному і фізичному невільництві, тримаючи їх під постійним терором". Проти такого способу насильства мусить повстати цілий цивілізований світ. З такого розуміння большевицького тиранства випливає все останнє: імперіялізм та мілітаризм, систематичний національний гніт, обмеження духової творчости, переслідування способу думання в ім'я накинутих теорій, доктрин та світоглядів, терор народів, кляс та партій. Це все роз'яснює, чому з Москви пропагандується звучне гасло "народня демократія". Це нелюдське життя зводиться до постійного страху перед репресіями, тюрми, кацетів примусових робіт, насильних переселень або нужденних животінь і голодної смерти широких мас.

От таке насильство панує нині над двісті мільйонами людей під претекстом, що це виборола мільйони жертв другої світової війни, оя це є гордо називане " визволення народів з під окупації". Але насильство породжує лише ненависть, червоні реакціонери випросять собі відплату від поневолених народів. Не лише народи, що входять в склад СССР, але і його сателіти мають нині найкращі можливості порівняти життя світу з советським "раєм", бо війна їм ці можливості дала. Советський громадянин дістався також і на культурні частини Европи. Нинішні гасла, що ними закликають до збольшевизовання світу, починають мати щораз більше ворогів. Глибока прірва між алянтами ясно доказує, що союз цей був лише заключений або з конечности або Захід не доглядів нової форми большевицького імперіялізму. АБН піде своєю дорогою, щоб якнайскоріше доказати світові свою правду. Большевизм роздратовано реагує на виникнення цього руху, з чого ясно, що ідеї АБН є цілком здорові та правильні. Народи - члени АБН мають велике завдання: поширення та виконанання багатої програми, - виконати найважливіші завдання нашого віку.

?!?!?!?!?!?!?!?!?!

ДАЙТЕ ДОКАЗ СОЛІДАРНОСТІ З КРАЄВОЮ БОРОТЬБОЮ.

СКЛАДАЙТЕ ДАТКИ НА ВИЗВОЛЬНИЙ ФОНД ОУН.

З ДОКУМЕНТІВ КРАЙОВОЇ БОРОТЬБИ.

Наша відповідь.

Польська преса, керована інструкціями й наказами большевицької пропаганди, дуже часто подає статті й інформації, повні наклепів на УПА і взагалі на український визвольний рух. Найбільш заложена брехня большевицької пропаганди в польській пресі, зводить наклепи на українських повстанців в такими випадками:

1. Нібито український визвольний рух є фашистівський;
2. Нібито він був зорієнтований на гітлерівську Німеччину та ... співпрацю з нею;
3. Нібито теперішніми військовими операціями УПА керують німецькі старшини
4. Нібито українці помагали придушувати варшавське повстання;
5. Нібито українські повстанці вбивають поляків, палять польські села, гноблять польське цивільне населення.

Хто знає ближче нашу діяльність і політичну літературу, для того справа ясна. Одначе не всі читачі польської преси знають дійсний стан речей, тому дозвольте дати такі короткі виснення:

1. Український визвольний рух, у формах діяльности УПА і репрезентований УГВР /Українською Головною Визвольною Радою/, не є ніколи не був рухом фашистівського типу. Він у своїй ідеольогії, політичній і соціяльній структурі в своїй діяльності є національно-визвольним рухом, соціяльно-прогресивним, антиімперіялістичним, протидиктаторським і з них причин протибольшевицьким. УПА бореться в першу чергу: проти імперіялістичної політики Москви, проти її зажерливости, проти невільництва, диктатури, тиранії, експлуатації, нужди, терору, - а за волю для України і всіх інших червоним імперіялізмом поневолених націй, за волю народів і людини, за рівність і соціяльну справедливість.

Це все є демократичні антифашистівські гасла, що висловлюють найкращі людські ідеали. А в большевизмі бачимо російський націоналістично-фашистівський, імперіялістичний, диктаторський, тоталітарний, соціяльно-реакційний рух, що без уваги на свої заклики до соціяльного прогресу, приносить у практиці нужду і невільництво широких народніх мас.

2. Український визвольний рух ніколи не орієнтувався на гітлерівську Німеччину. Від початку німецької окупації України він боровся проти гітлеризму. Вже 30-го червня 1941 р. український визвольних рух проклямував відновлення Української Незалежної Держави та утворив уряд з п. Я. Стецьком на чолі. Це був ясний протинімецький акт, що розпочав трирічну героїчну боротьбу українського народу проти німецької окупації. Саме в цій боротьбі виросла й організувалась у поважну силу Українська Повстанча Армія /УПА/. Вона зліквідувала десятки тисяч гітлерівських окупантів і визволила цілком з-під німців декілька областей України. Німецькі окупанти, в свою чергу, криваво переслідували український визвольний рух. Найвизначнішого його керівника С. Бандеру ув'язнили німці у концтаборі, а його двох братів замордували в концтаборі Освенцім, вони розстріляли десятки тисяч українських патріотів. У всіх селах і містах України вивісили плякати з повідомленнями про розстріли за приналежність до УПА, до "збройних банд", до українського руху спротиву. Десятки тисяч інших українців згинуло в німецьких концтаборах. Гітлерівська пропаганда запевняла під час війни, що український визвольний рух - це замаскований, підтримуваний Москвою комуністичний рух Сьогодні большевицька, а з нею і варшавська, пропаганда говорять, що

український визвольний рух був зв'язаний з німцями. В обох випадках - це велика брехня, бо він був і є зовсім незалежний від якихбудь зов - нішніх впливів, не орієнтується на жодну зовнішню потугу, але з виплвом найвищої волі української нації, що позитивно бореться проти всіх загарбників. Так було під час німецької окупації, так є сьогодні під советською кормигою.

Питання українців - "коляборантів", що співпрацювали з німцями, є зовсім відсепароване й не має нічого спільного з УПА і взагалі з українським визвольним рухом. Були такі українці, але їх було менше як між росіянами, поляками чи французами, де вони перебували в постатях т.зв.фольксдойчів. Український визвольний рух плямував їх і поборював як націоналних зрадників так, як сьогодні поборює нових зрадників - большевицьких коляборантів.

3. Не відповідають правді й вістки большевицької пропаганди, що мовляв, німецькі старшини керують ще тепер частинами УПА. Жодний німецький старшина не був і не є командиром будь-якого відділу УПА. Большевицьким, як і деяким польським, чинникам соромно, що в боях проти УПА зазнають неславних поразок; тому й намагаються виправдати свої невдачі вигуманою наявністю добре вишколених німецьких старшин в рядах УПА.

4. Версія про здогадну участь українського відділу в придушенні варшавського повстання - не відповідає реальним фактам і не спирається на конкретні докази. Український нарід вважає таке твердження за одну з найбільш злосливих брехень. Нікому з українських політичних діячів невідомо про яку-небудь участь українців у цій соромній акції. В пресі появилось звідомлення головного винищувача і погромника Варшави ген. Фон дем Баха та інших. Всі вони стверджують недвозначно: Варшаву знищили німецькі відділи СС, кримінальні і власівсько-російські з'єднання на німецькій службі. Ніде досі, одначе, не було конкретної згадки про українців. Принциповим у цій справі є: український визвольний рух, жорстоко винищуваний німцями, мусів зустріти симпатіями варшавське повстання. Ми не знаємо українців, що допомагали б німцям у пацифікації Варшави. Коли б однак були такі, то це поодинокі звичайні німецькі агенти й служаки, подібні до польських фольксдойчів або теперішніх Осубка-Моравских чи інших зрадників. В серпні й вересні 1944 р., коли Варшава кривавилась у повстанні /метою якого було також завдати політичний удар советській окупації/ УПА майже в цілості вже боролась поза советським фронтом проти цього нового, тепер вже червоного окупанта. Місце щирих українських патріотів було там, на власній землі, серед борців за волю рідного краю, а не в Варшаві, чи деінде на німецькій службі.

5 Найбільш поширеною большевицькою брехнею є вістки советської пропаганди, нібито українські повстанці палять польські села, вбивають цивільне населення, навіть жінок і дітей. Такі, нібито конкретні, інформації приносить майже щоденно польська преса. В цьому ні крихти правди. УПА, хоча є формацією повстанського характеру, старається придержуватись точно всіх приписів людського ведення війни, так щодо ворожих збройних сил, як і до цивільного населення. Тому УПА звільняє усіх полонених вояків Червоної Армії і Польського Війська, на яких індивідуально не тяжать обвинувачення за вчинені акти насильства або вбирства. УПА в першу чергу поборює большевицьку партію і її терористичні [illegible] формації /нквд, нкгб, убп тощо/. Щождо цивільного населення, то УПА застосовує принципи найбільшої толеранції та гуманности, дарма що в деяких випадках воно ставиться вороже до УПА. Бо всі наші цілі, за які ми боремось, уся наша ідеологія спирається на загальнолюдські гасла й прогресивні гуманні ідеали, що в основі противляться

всякому теророві. Тому й ніде і ніколи не застосовуємо терору, бо самі боремося проти большевицького насильства, як боролись і проти гітлерівського.

Основною точкою зору УПА є спільна боротьба поневолених Москвою націй. Стоячи консеквентно на такому становищі спільного протибольшевицького фронту, УПА не тільки не тероризує польського населення, ще й уходить з ним в контакт на польсько-українському пограниччі та шукає з польською нацією можливостей порозуміння для цілей спільної боротьби проти спільного ворога. У більшості випадків вдається ій досягти цього З'єднання УПА дуже часто при потребі кватирують в польських селах, де польське населення радо відкриває двері своїх домів і сердець для українських повстанців, а перед большевиками і своїми червоними втікає в ліси. В багатьох випадках польські партизанські відділи і незалежницькі організації співпрацюють з УПА. Таким чином всі обвинувачення большевицької пропаганди є безпідставні і фалшиві.

Немає сумніву, що під час боїв з УБП, большевиками, червоною міліцією деколи і цивільне населення як польське так і українське зазнає втрати. Це не умисні, а самозрозумілі наслідки боротьби, що їх неможливо оминути. Бували випадки, що наші відділи карали деяких осіб або й місцевості за бандитизм, грабежі чи вбивства українського населення. В деяких околицях польське населення допомагало червоним плюндрувати і вбивати українців. В таких випадках були застосовані оборонні заходи і після попередження і вичерпання інших способів запобігання протиукраїнському теророві - винуватців карано. Одначе це були виняткові випадки, коли особи чи села піддавалися большевицькій цькованій агітації та брали участь у масових грабежах та вбивствах українців. Але і в цих випадках не йшлось про протипольську акцію, а про оборонні дії проти большевиків. Саме з цієї причини большевицько-варшавська адміністрація в пресі підносить голос, бо наші удари звернені проти большевиків і їх вислужників.

Між українським і польським народами були в минулому численні непорозуміння і вив'язувалась важка боротьба з загарбницької політики Польщі супроти України.. Сьогодні перед лицем спільного ворога, московського імперіялізму у його скрайній большевицькій формі, польсько-український конфлікт мусить відійти на дальший плян, а згодом зовсім щезнути. Ми - українські повстанці - провадимо послідовно політику порозуміння й співпраці з польським народом на плятформі спільної визвольної боротьби. Віримо, що й серед польської громадськости така політика найде зрозуміння, бо московське поневолення Польщі і большевицький терор буде постійно зростати. Тяжкий досвід, здобутий Польщею в останній війні, і теперішнє політичне становище спонукають усіх польських патріотів змінити дотепершній курс польської політики. Зміна в напрямі визнання природних прав українського і інших народів Східньої Европи на політичну незалежність уможливлювала б нашим народам співпрацю з порозуміння, до якого щиро прямуємо.

Всі отже обвинувачення, що український визвольний рух веде антипольську політику, є большевицькою роботою для своїх цілей. Всі політично свідомі українці і поляки повинні протиставитись такій практиці большевицької пропаганди.

Цій пропаганді треба приписати називання українських повстанців "бульбівцями", власівцями", з закидами антисемітизму включно. Напевно не має в цілій Україні й сліду по "бульбівцях" чи інших подібних окремих отаманських групах, але напевно є тільки Українська Повстанча Армія /УПА/ під керівництвом найвищого політичного органу українського народу Української Головної Визвольної Ради /УГВР/.

З групами "власівців" український визвольний рух не мав і не має нічого спільного. "Власівці" є російським політичним рухом, що співпрацював з німцями і досі не спрецизував свого позитивного ставлення до питання самостійности України і інших поневолених Москвою народів. Ми ж щодо російського народу займаємо позитивне і приязне становище, але з умовою визнання наших безспірних прав до волі і незалежности в етнографічних межах. Боремося проти імперіялізму і загерливости Росії, а не проти російського народу.

Ніколи й ніде українські повстанці не брали участи в протижидівській акції. В українській підпільній пресі, що появлялася цілими десятками органів під німецькою окупацією і сьогодні виходить в умовах большевицької дійсности - немає слова, спрямованого проти жидів. Нарід, що веде визвольну боротьбу, не може ставити своєї ідеології палені гітлерівські расистські теорії. Загально відомий факт, що за німецької окупації в рядах УПА боролися поруч українців і жиди, а передусім лікарі.

Ворог, проти якого боремося сьогодні, це - терористична большевицька кліка, репрезентант і організатор російського грабіжницького імперіялізму.

Ми боремося за прогресивні ідеали гуманности, за свободу для всіх народів і кожної людини.

1946 р.

Українські повстанці.

Відпис

ЗАГАЛЬНИЙ ОГЛЯД УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ ЗА ЛІНІЄЮ КЕРЗОНА.

за місяць березень - квітень 1946.

Виселення - В м. березні і квітні ворог продовжував виселювання по лудньово-східніх теренів Лемківщини, головно Сяніччини, але в наслідок наших протидій та спротиву населення значно темпо цієї акції послабло. Головний тягар виселенчої акції перенісся в тому часі на терен Ярославського і Томашівського повітів. Ярославщина, на схід від Сяну, творила це майже не нарушений виселенням український комплекс. Тепер ворог ударив по ньому з цілою силою. Виселенчу акцію переводило польське червоне військо, декуди також відділи большевиків. Терен довгий і вузький, втиснений між большевицьку границю і Сян, до того, що найгірше,безлісний, не давав догідних можливостей розвинути більші операції наших відділів, ані можливостей населенню до втечі. Це вплинуло на те, що ворог мав тут більший успіх у переведенні виселення, чим в інших теренах. Поважною причиною цього була також менша національна свідомість деяких зматеріялізованих надсянських сіл. Коли в інших теренах населення ставляло рішучий спротив і не дивилося на втрату нераз усього майна і забудовань,щоб тільки залишитись при житті і не дати себе вивезти, тоді тут скоріше піддалося теророві,побоючись за своє майбутнє, мовляв,"що будемо робити, коли нас пограбують до останньої нитки і спалять".Частину населення викинуло військо безпосереднім насильством і терором, частина виїхала на станції, гнана страхом, одержавши від війська наказ виїжджати, - і не пробувала ставляти спротиву, а частина таки противилась втікала і задержалась ще й досі мимо всього натиску і переслідувань. Подібне явище повторилось у тому часі також у томашівщині ,північній Равщині/. Тут польське військо також провадило в березні акцію масового виселювання українського населення, відомими вже терористичними методами, й вона мала подібний вислід. Населенню й тут було важко ставити більший спротив виселенчій акції., з уваги на те, що це вузький прикордонний пас, також безлісний. Третім осередком виселення в тому часі була полуднева Холмщина /Грубешівщина/.Тут залишилось було ще декілька найбільш витривалих сіл, яким не помагав жаден терор і вони ніяк не хотіли виїжджати. Крім того до багатьох місцевостей, вже виселених, вернулось через Буг "нелегально" по кільканадцять,а часом і по кількадесять родин з червоного раю. Деякі верталися з далеких східніх областей. Тепер накинулись на них вдруге й арештували й вивозили.

Облави і терористичні акції. - Крім загального терору, зв'язаного з примусовою, насильницькою виселенчою акцією, ворог провадив протягом останніх двох місяців ще окремі облави і терористичні акції. Дві дивізії польської армії перейшли в м. березні облавою поля й ліси Бірчанщини й Перемищини, однак не мали жадного успіху. В терені Ярославщини й Любачівщини облави переводили польські червоні війська і погранкчні війська НКВД з поза границі та окремі частини большевицьких військ, стаціоновані в Польщі "для боротьби з бандитизмом". Але й тут не мав ворог жадних успіхів. Спалили кілька прилісних сіл і кілька лісових таборів самооборонних відділів і кочуючих селян. Тільки в одному випадку вдалося їм окружити самооборонний відділ /Коровиця/, з якого впало в бою геройською смертю IO стрільців, інші пробились, ніхто не здався живий ні ранений. До розвідчої акції вживали постійно літаків і скидали

бомби, там де завважили дим чи підозрілий рух. В терені Томашівщини /Мриглоди/ прийшло до бою малої частини Самооборонного Кущевого Відділу з величезними, переважаючими силами ворожих військ, в якому згинуло геройською смертю 8 стрільців. Найбільше виселення, облав і терористичних акцій було останньо в терені Грубешівщини, Белзчини і сусідніх з ними теренів. Тут оперували польські червоні війська, штурмівки польського "безпеченьства" і найбільше та найсильніше спец-війська НКВД. Вони перетрушували ці терени дуже міцно, майже цілу зиму та весну. Користаючи з цього, що тут також безлісні терени або тільки з дуже маленькими клаптиками лісів, вони "гуляли" в тому терені найбільше. Майже в кожному селі, де тільки з'явились, вбивали по кілька або кільканадцять осіб і вдруге стільки, або ще більше, арештували. При кінці лютого прийшло до великого бою між одною групою повстанців і большевицькими військами біля села Ліски, в якому згинуло геройською смертю 36 стрільців. НКВД-истів впало що найменше вдвоє стільки, а як подають обчислення деяких селян - до 150.

Наші збройні акції. - Большевицькі і польсько-большевицькі урядові чинники надіялись, що осінне масове виселення, кинення чисельних дивізій війська, а передусім зима, мороз, сніг, сліди - допоможуть їм зломити до весни силу наших повстанських військ, нашої збройної визвольної боротьби на цьому відтинку. Ціла польська преса писала про те на всі лади. Та щераз перечислились. Наші повстанські війська, самооборонні відділи і спец-бойові відділи провадили збройну боротьбу безперервно цілу зиму і провадять її з не меншою силою і тепер. В зимових місяцях було найбільше боїв на Лемківщині у зв'язку з виселенчою акцією, веденою в тамтих теренах, і намаганням польсько-большевицьких чинників розбити наші збройні сили в Карпатах при помочі кількох дивізій війська, що їм не вдалось. З весною точка тяжости перенеслась в терени між Сяном і Бугом. В місяці березні й квітні наші збройні сили з великим успіхом перевели на цих теренах понад 10 більших боєвих операцій. Відділи УПА і СКВ виконали, між іншими, наступальну операцію на повітове містечко Любачів і здобули в ньому шпиталь. На ярославській шосі здобули в бою два авта і важні документи. В бою впало 17 большевицьких і польсько-большевицьких вояків і старшин, між іншими старшини з військового міністерства з Варшави. В полудневій Ярославщині розгромили спеціяльну терористичну групу погран-військ НКВД, вбиваючи 18 вояків і підстаршин. Біля села Фельбах звели довгий переможний бій з польськими червоними військами, завдаючи їм поважних втрат. Здобули в бою містечко Любича, розгромили в бою сильну військову залогу, здобули й зліквідували виселенчу комісію та штаб операційної виселенчої військової групи. На місці бою знайдено спаленими тільки 15 машин до писання. В місті Угнові здобули, на другий день Великодня, залізничу станцію, розгромили ворожу залогу, спалили 40 вагонів. В Надбужанських теренах перевели малою групою блискучу партизанську операцію, в якій здобули один важкий кулемет, три кулемети "Дехтярі", амуніцію, 19 полонених польських вояків і підстаршин та одного большевицького старшину. Крім вичислених бойових акцій наші збройні частини перевели ще протягом останніх двох місяців багато успішних засідок, наскоків та сутичок на просторі цілої "Закерзонської України" - від Лемківщини по Буг. Повний образ цього дають звіти і вістки з поодиноких теренових відтинків та звіти даних частин, які переводили ці збройні акції. В цілості протягом двох останніх місяців здобуто і знищено кілька залізничих станцій, біля 150 вагонів, кільканадесять мостів, кільнадесять опірних пунктів ворога, розібрано багато кілометрів

залізних рейок,здобуто в кільканадцяти випадках зброю і муніцію,вбито в боях кілька сотень ворожих вояків, підстаршин і старшин,кількадесять взято в полон і по відповідному приготувані звільнено.

Польське середовище. - Серед польської суспільности поглиблюється фермент, загострюється боротьба. Чим ближчою і актуальнішою стає проблема виборів - там більше розвіваються надії виграти їх тим полякам, які ще недавно обдурювали себе такими надіями.Польські большевицькі урядові чинники виразно заповідали, що не приступлять до виборів, доки всіми засобами не зліквідують опозиції.І беруться до цього справді твердо. Військо дістає накази частіше робити облави на польські терени опановані опозицією. Такі облави роблять безоглядно. Тому, однак, що військові не довіряють , мимо того ,що ними командують большевицькі старшини,на облави кидають ще спеціяльні частини НКВД. Факти стають щораз більш отвертим і частим явищем.На облавах ловлять і стріляють поляків так само, як до недавна стріляли тільки українців. Це застрашує частину польської суспільности. Але з другої сторони пришвидшує і остаточно оформлює процес кристалізації революційних елементів. Під впливом цих подій відбувається фермент, відділяються окремі елементи,які не дають себе відстрашити і безборонно нищити.Виростають групи, які ще донедавна хотіли робити політику дешевим крутійством і вичікуванням на "Лондон", а тепер голосно починають говорити і критикувати лондонську пиняву політику. З Лондону легко і вигідно наказувати, лявірувати і вичікувати, а тимчасом у краю треба йти до в'язниць і на Сибір, треба давати себе безборонно арештувати і винищувати, треба приглядатися безчинно, як большевики всіми силами нищать своїх противників і зміцнюють свої позиції.На цьому тлі починає, нарешті,наростати в польському незалежницькому краєвому таборі свідомість,що така "лондонська тактика"неправильна, що їм не треба на ніякі чуда вичікувати , але треба самим братися за зброю.В наростанні цих революційних настроїв велику ролю відіграє саме приклад революційної боротьби українського народу, яка має серед польської суспільности дуже великий розголос. Всі про нас і про наші дії говорять дуже широко й подивляють нашу силу та нашу революційну безоглядну поставу. Це має посередній і безпосередній глибокий вплив на формування польського незалежницького протибольшевицького табору. Кращі, розумніші, більш політично вироблені елементи цього табору починають щораз частіше шукати порозуміння з нами, хоч і дуже несміло, бо їм важко вирватись з-під величезного давлення загальної протиукраїнської шовіністичної опінії. Однак в ході дальшого загострювання внутрішньої польської боротьби і дальшого щораз більшого большевицького терору - цей процес буде напевно постійно розростатись,як це зрештою вже давно правильно передбачувалось нашою політичною лінією. На тому тлі політика і тактика спільного визвольного фронту всіх народів поневолених і загрожених большевицькою тиранією, може мати і в Польщі великі позитивні можливості. Треба тільки держатись невідхильно тієї лінії, не зважаючи на всі евентуальні труднощі.Кожний день потверджує сьогодні правильність цієї нашої політики, так щодо постанови безоглядної збройної боротьби проти большевицької окупації,як єдиної слушної і можливої дороги та нашої політики спільного визвольного протибольшевицького фронту народів.

24.4.1946.

Слава Україні!

Відпис.

ЗАГАЛЬНИЙ ОГЛЯД

українських земель за лінією Керсона м.Травень 1946 р.

Ворожі терористичні акції й облави. В другій половині квітня та в травні відбулись на всьому терені українських земель за лінією Керсона великі облави й масові терористичні акції польського червоного війська й большевицьких спеціяльних оперативних груп НКВД. Ці ворожі акції набрали тим разом найбільшого розмаху й мали найбільше насилення з усіх дотеперішніх акцій від часу переходу фронту. Варшавські сталінські вислужники Осубка й інші офіційно заповіли скоре знищення "бандеровскіх банд" і кинули для цієї акції велику кількість військ. Тим разом вони відразу ішли в широкі комплекси лісів і сіл, безперервно бльокували їх по кілька тижнів і основно перетрушували. Численні большевицькі оперативні групи військ НКВД і Войска Польського /ВП/ товклись днями й ночами по лісах і селах, ловили і стріляли людей, переслухували, шукали. Червоні щурі й гади лазили від діри до діри, від куща до куща, всюди довбаючи дротами, нишпорячи, шукаючи. Випалили основно майже всі прилісні українські села. Декуди палили цілі села також у безлісних теренах /напр. с. Переводів і інші в Белжчині/. Лінію Керсона побачить тепер і сліпий здалека, вдень чи вночі. Вночі вона тягнеться на небі широкою луною пожеж. А вдень – це широкий пас-цвинтарище..... Довкруги лиш самі пустарі і згарища...В селах стирчать обгорілі, недопалені комини, а в лісах обгорілі стовбурі дерев. Однак мимо цього, мимо скаженої люті польсько-большевицьких червоних звірів-людоїдів, мимо іхнього великого накладу сил, не вдалось ім і тим разом нанести військам УПА, Самооборонним Відділам чи Організації майже жодних поважніших ударів. Основна маса військ УПА й Організації виминули незвичайно зручно удар головних ворожих сил та опісля завдали йому у власних оперативних діях, дошкульних втрат.

Виселення. Одночасно з акцією масових облав продовжував ворог у місяці квітні дальше виселення українців. Виселення, в порівнанні з усіми дотеперішніми виселенчими акціями, було також найбільш масове. Польське червоне військо обняло тією акцією в мм.Квітні і травні відразу цілість українських земель від Бугу до Лемківщини. Великий український клин між рікою Бугом і Солокією /Белз, Кристонопіль, Угринів/, який досі ще майже був нерушений, пішов тепер на перший вогонь. Загально спротив українського населення був і тут досить великий, мимо того, що це терени безлісні. Відділи УПА виступали також до чинної оборони, атакували ворожі терористичні виселенчі групи і переривали часто комунікаційні шляхи ворога та своїми акціями і пропагандою підносили на дусі населення. Є багато таких, які дальше опираються виселенню всіми силами, до останніх меж можливостей, навіть тоді, коли тратять ціле своє майно, коли горять іхні хати, а багатьох членів рідні зустрічає арештування, побої і розстріл. Лови і полювання на людей, гонення і викидування, грабування, биття, катування, розстрілювання, бомбардування з літаків останніх ще досі укриваючихся решток українського населення, що й досі ховається, відбувається дальше. Українці, як народ й як люди є виняті з під усякого хоч би й найпримітивнішого права і є об'єктом і жертвою найбільшого варварського, жорстокого і дикого винищуваного терору. Одинокою охороною і рятунком українця являється власна зброя. Ті, які це розуміють і так поступили, вибрали під кожним оглядом найкращу дорогу.

Наші збройні акції. Відділи УПА, збройні кущеві відділи,та боєві частини СБ, переводили ряд успішних боєвих операцій завдаючи ворогові дошкульних ударів. Крім боєвих акцій згаданих у попередньому, загальному огляді, відділи УПА і боєві частини СБ звели з польськими червоними військами цілий ряд великих боїв на Лемківщині під кінець березня і на початку квітня. Найбільші бої відбулися в місцевостях: Яселко, Команьча, Лупків, Височани,Щавне, Мокре, Середне Високе, Лукове. У тих боях наші славні повстанські війська здобули дуже великі успіхи, розбили великі скупчення ворожих погромницьких військ взяли багато полонених / тільки в одному бою в Ясеню 79 полонених/,здобули десятки тисяч мунуціі тарішну зброю і військрве майно, завдали ворогові.болючих, високих кровавих втрат, і змусили навіть до втечі на територію Словаччини. В Ярославщині, за Сяном спалили велике село Сосницю /понад 450 чисел і частину Святого, з яких ворог викинув українців і поселив польських репатріянтів, які нападали на українців. В Любачівщині під містечком Плазовом висаджено двома мінами у повітря цілий оперативний відділ НКВД.Згинуло і багато енкаведистів, між іншими один капітан.Біля села Пискорі 21 квітня розгромлено основно більшу групу НКВД. Дня І2.У.46. в Томашівщині біля Угнова, висаджено цілий поізд сталінських погромщиків. Знищено біля 50 ворожих бійців і 50 вагонів разом з гарматами й кулеметами, які були на них приміщені при відступі розбито ворожу заставу.

24.квітня в Грубешівщині знищено І7 авт, якими іхало польське червоне погромницьке військо і одно авто НКВД.Наше звідомлення подає: 43 вбиті польські вояки, 5 НКВД-истів та кілька інших осіб. Полвська урядова преса подала, що НСЗ вбили 24 польських вояків.В іншому місці Грубешівщини зловлено большевика, майора гвардіі, команданта польського ВОП-у /Войско Охрони Погранічнєй/ Дня 5.У.ц.р. виконано наступ на польсько-большевицьке військо в с.Хороброві/250 вояків/. Вбито І5, полонено 2, здобуто 3 тисячі штук амуніціі, зброю і різне військове майно. Дня ІЗ.У.ц.р. відбувся бій відділу УПА в долобнчівському лісі /Грубешівщина/ з сотнею оперативного відділу НКВД і частиною кіннотчиків. Ворогові завдано поважних втрат, відкинено його наступ, частинно окружено, взято одного в полон, біля 30 вбито в бою.Крім цього виконано цілий ряд менших боєвих акцій у різних теренах, часто з дуже гарним успіхом/звідомлення в теренових вістках і теренових звітах/

Рейд на Словаччину. Крім безпосередніх боєвих операцій, ведених проти ворога окупанта, його шляхів комунікаціі та опірних пунктів,виконано ще рейд кількох відділів у Словаччину. Згідно з дотеперішніми повідомленнями він проходить з повним успіхом і має дуже великий позитивний відгук. Уся чеська і польська урядова преса та радіо передавали офіційний неправдивий комунікат проте, що наші відділи, при спробі передістатись на Словаччину були розбиті і туди продістались тільки нечисленні групи-недобитки, які будуть скоро зліквідовані.

Польське середовище. Польські газети у своіх вістках про нашу боротьбу подають на большевицький лад, несотворені і нечувані вигадки та затрачують у брехні всякі міри. Прикладом цього може бути вістка про спалення нашими відділами виселеного українського села Сосниці.В польських газетах появилося звідомлення, що бандерівці спалили частину села, замордували кількадесять польських селян і зрабували понад ІОО коней, а тоді польське військо виступило в "обороні" цього польського села, відбили напад бандерівців, наклало цілу купу вбитих і ще взяло ІО7 бандерівців в полон. Тимчасом наші відділи не вбили ніодного поляка, тільки спалили забудування, бо це власність українських селян,

яких звідси насильно викинено. Польським переселенцям, які вже були заняли це українське село, наші повстанці допомагали винести з хат їхне майно. Польське військо нічогісенько не боронило, бо це величезне село спалено повністю. З цілої гори повстанських трупів, яку наробили большевицька пропаганда і її тупоумні польські поплечники, зробилося велике нічого, бо не згинув ані не був ранений ні один стрілець. Таке саме сталося і з тими 107 полоненими бандерівцями, бо всі стрільці вернулися до одного живі і здорові до своїх постоїв і здорово сміються з тих страшних пригод, що про них писали червоні дураки в газетах. Таким дурманом-брехнею большевицькі комісарчуки дурманять польський народ дорешти. Подібних неправдивих вісток в польських газетах про нас повно. Напр. пишуть і таке, що ніби наші повстанці стріляють поляків прямо таки в тил чашки, точнісенько так само як і в Катиню.... Газети польської опозиції /ПСЛь-Міколайчик/ також не минають жодної нагоди, щоб щось не штургнути проти нас, але в них завжди заправлено це ендецьким сосом про "резунуф" і "молойцуф". Польський червоний премієр Осубка ще раз заповідав на сесії Крайової Ради Народової скору ліквідацію українських"фашистівських банд". Міністар "Безпеченьства" - Радзевіч кидав громи на польське підпілля за співпрацю з бандерівцями, але, перехвалюючись величезними успіхами в ліквідації польських підпільних організацій, не міг похвалитися жодними успіхами в ліквідації нашої організації.

Большевицький натиск на ліквідацію польського підпілля й на здушення всякої опозиції зростає щораз більше. Боротьба в Польщі набирає гострих форм. Множаться активні виступи проти теперішнього сталінського уряду. Третього травня, в день польського народнього свята, відбулися в численних містах протиурядові маніфестації молоді, декуди навіть криваві. В місті Томашові, Замостю та інших, польські підпільні організації розбили тюрми і звільнили в'язнів. Завважується тенденцію до поновного творення збройних партизанських відділів, зліквідованих більшістю літом і осінню минулого року. Протиурядові настрої в Польщі дуже сильні, грунт для підпілля дуже добрий, але його організація в порівнанні з нашою, дуже слаба, недосвідчена і хаотична, необ'єднана, без ясного політичного обличчя, без вмілости належно протиставитися такому ворогові, як большевицький стораменний і стоголовий поліп, сильний своєю диявольською хитрістю, облудою і безоглядністю. Тому в них мимо кращих як у нас умовин боротьби, стільки провалів і невдач.

26.У.1946.

Слава Україні!

З А Г А Л Ь Н И Й   О Г Л Я Д

Українських земель за лінією Керсона за місяць червень 1946.

ВИСЕЛЕННЯ. В місяцях травні й червні примусова виселенча акція була найсильніша й передусім найширша своїм територіяльним засягом. Ворог обі..ив своїми військами відразу цілу Лемківщину, Томашівщину, Грубешівщину, а на півночі Володимирщину. Населення всюди втікало, ховалося, боронилося як могло. При помочі війська ворог застосував як і досі, терор, грабунок, насильство. Багато сіл частинно або цілковито ворог спалив, як напр., ціле велике й багате село Переводів у Грубешівщині, багато людей арештовано, цілковито пограбовано і помордовано. Деякі села й цілі околиці держалися дуже твердо, по геройськи. Деякі, мимо найбільших жертв, видержали, та залишились до сьогодні, в меншому чи більшому числі своїх мешканців. Більшість, однак, таки вигнали, одних по коротшому, інших по довшому й важчому часі терору. Усі потрібні факти з цих подій знаходяться в долучених тереновых звітах та вістках.

З кінцем червня проголошено офіційно, що акція виселювання українців дефінітивно закінчена. Сьогодні ще нема в наших теренових звітах точного образу і дійсного стану в тому, кількасот кілометрів довгому терені. Фактом однак є, 1/ що майже всюди осталася таки певна кількість українського населення, часом навіть досить поважна. 2/ що ворожі спроби заселювання, полишених вигнанцями господарств польськими пробольшевицькими елементами, зовсім заломилися. У висліді цього ситуація на тих землях досі засадничо не змінилася, бо всюди є і діє дальше власна збройна сила УПА, яка й досі є децидуючим чинником усього життя цих земель. Ті околиці, де виселення було майже повне, села спалено опісля і знищено зовсім нашими відділами, щоби ворог не міг користуватись майном і працею українського народу та не використав цього майна, забудовань і осель у дальшому своєму наступі на ці українські землі. Наслідком цього деякі райони, зокрема в багатій урожайній, безлісній частині Грубешівщини-Сокальщини, будуть повним пустарем. Населення цих районів, не маючи лісу, ані довільного до "маневрування" запілля, окружене в куті двома большевицькими кордонами, та ще й багате і тому прив'язане більше до своїх корів і коней, виїжало майже в цілості, надіючись у цей спосіб зберегти бодай частину свойого майна й худоби, бо тут рабували щоденно усе майно і не було надії його вдержати. Крім безпосереднього фізичного терору на заломлювання витревалости населення впливала у великій мірі, ворожа пропаганда, яка всюди голосила, що по скінченні виселення, вимордують безоглядно всіх, кого тільки стрінуть на тих землях. Це говорили польсько-большевицькі вояки селянам і офіційно на мітінгах. Такі страхи впливали не менше від побоїв, мордів і грабунку майна, а часто ще більше декуди в цій пропаганді, а навіть у чинній терористичній акції помагало військо, дуже активно польське населення ,головно в тій надії, щоб захопити по виселенцях майно в свої руки. Декуди, знову, польське населення під впливом нашої пропаганди навіть багато помагало українському населенню переховуватись, очевидно з різними розрахунками, так політичними, як і матеріяльними...

ЗБРОЙНА ОБОРОНА. Збройні акції УПА та всіх інших збройних частин /боеві групи СБ, усі кадри організації і т.д./продовжувалися і в тому часі часто з великим насиленням та успіхами. Хоч наші відділи не могли часто виступати проти більших з'єднань ворожих військ, озброєних

що зуби, які з танками, гарматами і літаками приходили на акції виселення Українців, все ж таки звели протягом цього місяця на просторі українських земель за лінією Керсона понад сто менших та кілька великих боїв, котрих більшість була успішна.

До найбільших боїв належить акція на повітове місто Грубешів, переведена властиво при кінці минулого місяця /28 травня/ разом з польськими відділами ВІН-у /Організація Вольносьць і Неподлеглосьць/. Під час акції розгромлено сильну залогу НКВД, яка містилася в місті, та УБП, пошту і інші ворожі гнізда. Другим великим бойовим успіхом був бій підстаршинської школи УПА з підстаршинською школою ВП в Перемищині, який відбувся 26 червня. В цьому бою наша підстаршинська школа розгромила на голову конкурента, польсько-большевицьку школу, й то не з засідки а в отвертому бою. Майже пів сотні ворожих вояків полягло на місці. Ранених, що попали в наш полон звільнено, здобуто великі трофеі. Щоби себе якось потішити і інших обдурити, після бою всі польські газети подали, що іх "войско" розбило в тому дні відділ "Хроменкі".

ВИСЛІДИ РЕЙДУ У СЛОВАЧЧИНІ. Переведені тепер підсумки рейду відділу УПА протягом місяця квітня на територію Словаччини, виказали великі моральні політичні успіхи цієі акції, яка під кожним оглядом належить до найкращих. Відгуки цього рейду доходять до нас ще й сьогодні. Незалежно від того, що говорить більшість словацького і велика частина чеського прихильного нам громадянства, також і большевицька преса в тих краях змушена день у день ще й сьогодні про нас кричати. Ці події мали і мають доволі живий відгук у закордонній пресі за ребежім "залізної куртини". Дуже характеристичне, що не тільки майже ціла словацька суспільність, але також словацьке військо ставилось до наших відділів дуже прихильно; так само прихильно ставилося до нашого населення. Словацькі вояки старалися навіть допомагати нашому лемківському населенню перед виселенням. В одному випадку приняли навіть кілька сіл на свою територію. Але чеські сталінські запроданці видали опісля всіх селян в руки польських спільників та ще й ограбили з майна. Тим доказали, що навіть культурний народ, з демократичними, свободолюбними традиціями, зовсім дичіє в сталінській системі, подібно як і в гітлерівській. Червоний батюшка з Кремля мусів добре накивати своім чеським хвостикам і післати до Чех неодин новий полк своіх спеців, коли вони взялися так завзято направляти перед Кремлем свій гріх за наш рейд. Чехи помагають польським червоним прихвостям переводити облави і переселення такими самими терористичними методами. Сталінська культура та сталінські методи і звичаі всюди, значить, однакові. Даремно сподіватися в середовищі культурного народу, що большевизм мусить прибрати інші форми. Навпаки! Ми наочно переконались, що як і большевизм як і гітлеризм потраплять в дуже короткому часі завести серед найкультурнішого народу свої дикі порядки та зруйнувати всі засади людської культури, якими жило людство від кількох тисяч років. Бо коли вже і чехи, попавши під большевицькі впливи і большевицьку команду, потраплять так само тероризувати наших безборонних селян, потраплять стріляти до безборонної жінки, бити старика, запрошувати селян на свій бік для перехования, а тим ограбити з останнього нужденного майна, коли бідного, нещасного хлопа віддають з насміхами польському червоному посіпаці, щоб той далі бив і гнав його до свого московського наставника, на "вивіз", - то що вже тоді лишається з усіх дотеперішніх людських понять і засад які відрізняли людину від звірини. Незалежно від тих "змін" на чесько-словацькому відтинку, лишається фактом, що таки велика більшість словаків і поважна частина чехів щиро симпатизує з нами та готова піти з нами проти большевиків.

ПОЛЬСЬКЕ СЕРЕДОВИЩЕ. Серед поляків у зв'язку з референдум 30 червня велике напруження. У зв'язку з цим помітні також намагання ближче порозумітись з нами /польське підпілля/. В тому напрямі пороблено навіть деякі конкретні кроки. З нашої сторони одержали навіть згоду на спільну акцію на Грубешів, щоб тим оце договорення приспішити й поставити на реальну площину. Але наразі немає більших виглядів, щоб з цього нашого "договорювання" вийшла скоро поважніша політична акція, тому, що серед поляків не видно жодних слідів зміни їхньої безглуздої, імперіялістичної платформи. В усіх підпільних виданнях далі товчуть, мов воду в ступі, про "Львуф і Вільно", а проти теперішньої, сталінської диктатури, чи її помела, висувають як головний закид не те, що поневолюють Польщу, але те, що продали польський "Львуф і Вільно". Не зважаючи на те, з нашої сторони буде виявлена максимальна увага до цього питання, та не будуть припинюватися наші намагання, щоб на польському відтинку послідовно реалізувати нашу політичну лінію спільного визвольного фронту поневолених народів, очевидно, не коштом ламання наших святих засад волі і незалежности кожного народу на його землі для забаганок польських імперіялістів, але шляхом збільшування нашої політичної активности для використання всіх можливостей, які має сучасна ситуація, щоб посилювати й творити серед польської суспільности наростання настроїв отверезіння і імперіялістичного дурману та вирощення здорового, поступового політичного табору.

2, липня, 1946.

Слава Україні!
-Г.

Відпис

Інструкція.

В деяких кущах та військових відділах помічується сильну тенденцію доповнювати браки харчів реквізиціями у польського населення.

Є справою зовсім зрозумілою, що ми в міру виселення українського населення, будемо користати з харчів польського населення. Однак, це не може відбуватися в формі власновільних реквізицій поодиноких теренових чи військових чинників, але буде переведено в формі зцентралізованої, упорядкованої збіркової акції получевої з відповідно підготованою політично-пропагандивною акцією.

Супроти того заряджується:

I. Акція побирання харчів у польського населення має характер:

а/ добровільних датків, збірки на фонд боротьби поневолених народів проти московсько-большевицької тиранії. Кожний даток мусить бути потверджений окремим друкованим квітком з печаткою й підписом, та втягнений у нас на листу, чи книгу в присутності жертводавця.

б/ конфіскати-реквізиції у тих, які можуть дати і не хочуть, рівнож за окремим друкованим посвідченням. Реквізиції повинні відбуватися по можності за порозумінням з польськими підпільними чинниками, які повинні вказати з кого можна забрати, щоб уникнути несправедливих актів, коли в біднішого забереться більше, а в багатшого нічого. Такі інформації можна засягати в інших довірених польських селян.

в/ контрибуцій-карно-відплатних налогів і зворотів у тих польських селах, які перед тим пограбували багато українців, а тепер відмовляються добровільно направити свої вчинки.

2. Кожна збіркова, чи реквізиційна акція серед польського населення мусить бути переведена плановано й організовано, зокрема мусить бути получена зі широкою політично-пропагандивною акцією. В кожному такому випадку треба не тільки видавати відповідні поквітування, але також переводити належно підготовані пропагандивні мітінги й гуртові та індивідуальні розмови.

3. Кожний поодинокий стрілець мусить бути докладно поучений наперед, що в часі збіркової акції не вільно забрати нічого, "навіть зломаної голки", крім добровільних датків передбачених планом збірки. Так само в часі реквізиційної акції, не вільно забирати нічого, крім передбачених затверджених планом з гори річей. Кожний поодинокий стрілець мусить знати наперед, що беремо, а чого не беремо. Найменша, дрібна річ забрана поза планом, компромітує нашу акцію й підважує нашу політичну лінію.

Кожний поодинокий стрілець мусить бути докладно поучений, що має говорити на всі можливі запити, та як має поводитися в усіх можливих ситуаціях. Генеральна лінія всіх розмов і відповідей - це пропаганда спільного визвольного фронту. Генеральна лінія поведення - чемність, спокій, здержливість у реагуванні на неприязні супроти нас вислови чи акти.

4. Кожна збіркова, чи реквізиційна акція мусить бути переведена зі застосуванням всіх засад обережности, небезпеки ворожого наскоку, несподіваного бою і т.п., щоб не наразитись на втрати й щоб ніколи не виявити перед чужим населенням слабости.

5. Ані збіркових, ані тимбільше реквізиційних акцій не треба робити часто, але тільки тоді, коли це дійсно конечно потрібно.

6. Внески на переведення збіркової, чи реквізиційної акції, та плани до цього представляють всі заінтересовані в цьому теренові, чи військові чинники. Дозвіл переведення такої акції може видати тільки надрайоновий, або вищий провід і він несе відповідальність за неї. /Чи була дійсно потрібна, чи була належно підготована й виконана./

7. У виняткових випадках /облави і т.п./ може витворитись така ситуація, коли потрібно перевести збірку, чи реквізицію негайно, бо нема інших джерел і нема можливості скорого одержання відповіді із затвердженням компетентних орг. чинників. Тоді к-р даного відділу чи групи може перевести таку акцію на свою відповідальність, з тим що опісля мусить представити докладний звіт і виказати конечність. Зокрема лежить на ньому острога відповідальнісиь за додержання політичної лінії навіть у найважчих умовинах /себто, щоб акція така не набрала ніколи характеру грабунку, але збірки, чи військової реквізиції з належним пропагандивним вияснениям.

8. Усі ці постанови відносяться також до збірки інших річей/білля, набої, зброя/ з тим, що до таких річей, як набої й зброя належить прикладати найбільшу вагу й збирати, чи забирати в формі реквізицій при кожній можливості, але й при цьому додержувати політичну лінію/ на спільну боротьбу поневолених народів проти большевицької тиранії.

8.IУ.46.

Слава Україні!
-г.

Відпис.

Інструкція - в справі документів боротьби.

Багато разів вказувано вже на потребу пильного збирання всіх документів нашої боротьби. Тимчасом ще й досі зустрічається брак належного зрозуміння цеї справи й наслідком цього погане доставлення її. Напр.: розкинено в Лемківщині з літаків відозви ВП проти УПА. Дуже цікаві своїм змістом. Мимо цього, що минуло вже кілька місяців, досі вдалося стягнути лише по одному примірникові тих відозв. Розкинено подібні відозви в Грубешівщині. І знову й тут прислано лише один примірник, без виясненъ й заввaг. Подібне діється часто, або ще гірше. Велика частина документів попадає у властиві руки тільки припадково, найчастіше відібрані з рук курців, нераз вже наполовину знищена.

Тому пригадується про обов'язок збирання і пересилання всіх документів нашої боротьби:

I. Польські й большевицькі листівки, відозви, афіши і т.п. в 10 і більше примірниках.
2. Листи та інші письма, документи.
3. Знимки ворожого терору.
4. Польські й большевицькі газети, де пишеться що-не-будь про нас, чи проти нас. Ніде нема в нас змоги діставати регулярно, централізовані навіть такі речі, як усі ворожі газети. Тому треба це робити всюди на місцях і зберігати кожну газету зі статтями та вістками, які відносяться до боротьби українського народу.

Місцеві орг. чинники повинні відразу до такого кожного документу дати свої пояснення. Напр.: появляється вістка, що якийсь українець був німецьким вислужником, а тепер є "офіцером" УПА. Тимчасом на місці в даному терені відомо, що такий чоловік ніколи в УПА не був. Треба це у звідомленні до гори точно й подрібно вияснити, подаючи докладні дані, про всі факти, які ворог нам закидає. Або: появляється в газеті вістка, що ВП розбило в такій і такій місцевості відділи УПА, вбиваючи 50, чи 100 повстанців. Тимчасом на місці відомо, що в згаданому бою, ми втратили тільки одного вбитого, а ворожа брехлива пропаганда дописала два зера. Подаючи виняток цеї газети, треба вияснити докладно, як виглядала дана подія з точними даними, скільки полягло, псевда, скільки було ранених, опис події, ворожі втрати і т.п., усе точно й подрібно, щоб на це можна було покликатись, як на певні, достовірні, провірені факти.

5. Наступний рід документів - це протоколи з розмов з представниками інших народів.

6. Інші речі, як звіти з боїв та дій, вістки і т.п. вже є упорядковані й наладнані, тому не вимагають окремої пригадки.

23.IУ.46.

Слава Україні!
-Г.

Відпис.

І Н С Т Р У К Ц І Я.

Наші частини переводять у виселених околицях час до часу, в міру потреби, збірки харчів, одягу й грошей на фонд визвольної боротьби поневолених народів. Бувають випадки, що польське населення відноситься прихильно до цієї акції й складає радо свої жертви, в інших випадках сприймає це холодно, стягаючись, а декуди навіть відмовляється й не хоче давати. Пригадується, що в таких випадках не можна діяти похопно й у зденервованні, не вільно накидатись з погрозами, ані примінювати репресій. Збіркову акцію серед польського населення треба трактувати, як добровільну й з другої сторони, як акцію пропагандивну та відповідно до цього поводитися. Невдачу збірки не трактувати, як невдачу політичну. Хоч ми в якомусь випадку зберемо серед поляків мало обуви, білля, чи харчів, але залишимо пам'ять, що ми поводилися примірно, нікого не тероризували зброєю, нічого не вимушували, відправлені "з нічим" прощались добрим словом - тоді це при одночасних пропагандивних розмовах, дасть нам політичний капітал і допоможе навіть і в кращому переведенні збіркової акції в майбутньому. Ми повинні довести до цього, щоб в якнайбільшій скількості польських сіл було так, як вже сьогодні є в багатьох, що польське населення втікає перед своїм військом знаючи, що воно грабує й тероризує, але дуже радо приймає у себе й гостить українських повстанців, бо знає, що від них ніколи не дізнає жодної кривди.

Належить отже пам'ятати, що добре переведена збіркова акція не та, яка принесе найбільшу скількість чобіт, але ця, яка принесе найбільший морально-політичний капітал.

Бувають теж випадки такої постави польського населення, які вимагають нашої відповіді. Тоді також не спішитися з карними зарядженнями, бо в запалі поденервування буває завжди найбільше похибок. Не відгрожуватися, не ставляти жодних ультимативних вимог. Такі випадки, які вимагають конечно покарання даного села, віддати під розгляд компетентного проводу, а не рішати на місці дорогою негайних карно-військових санкцій, чи хоч би тільки погроз і ультиматів. Всяке поденервування виявляє тільки слабість і брак консеквентного плану в поступуванні.

Така наша тактика не означає, що в майбутньому ми в потребі не будемо переводити теж реквізицій. Коли буде потрібно будемо конфіскувати також примусово засоби конечні до нашої боротьби. Але й тоді будемо це переводити обдумано, планово, спокійно, справедливо, за поквітуванням, без терору, й н а с и л ь с т в а, з відповідними також пропагандивними вясненнями цілей нашої боротьби й конечности переведення даної акції. Наразі однак треба це здержуватись від акції реквізицій серед польського населення і обмежуватись тільки до добровільних збірок не надуживаючи й цього/, зокрема не обтяжуючи ними занадто деяких близших до нас, чи прихильніших до нас сіл.

28.III.45.

Слава Україні!
ег.

Відпис.

І Н С Т Р У К Ц І Я.

Надр. і окр. проводи займуться виготовленням списків вояків ВП полеглих в боях з нашими повстанськими військами, з точними адре - сами іхніх родин. В тій цілі належить зібрати всі здобуті документи п.вояків та переслати до ндр. і окр. проводів, як рівно ж прізвища й адреси полеглих подані полоненими зі значенням в кожному випадку прізвища своїх полеглих товаришів.

На основі цих документарно стверджених даних, надр. і окр. пр. вишлють на адреси рідні чи найблищих знайомих полеглих вояків пові - домлення смерти від імені УЧХ.

Належить виготовити, найкраще видрукувати на циклостилі спеці-яльний аркуш , формуляр наступного змісту:

Український Червоний Хрест

Повідомляємо,що дня ..../дата, місцевість/
Згинув в бою з відділом Української Повстанчої Армії/УПА/.../ім'я,дані/
що стверджено на підставі .... /документи знайдені коло по-лягллого, записки, зізнання полонених/.

Повідомляючи про це Вас, просимо повідомити рідню і знайомих по - кійного.

Висловлюємо при тій нагоді наше співчуття, що бл.п. ..../прізвища/ був змушений віддати своє життя не за справу свойого народу, але за інтереси большевицьких окупантів - ворогів українського і польського народів.

Слідує печатка. Напис печатки: Український Червоний Хрест, в середині знак хреста.

Не підписувати Слава Україні. В горі формуляра прибити виразну , просту печатку змісту: Полева Почта УПА. Такий сам формуляр виготовити в польській мові й висилати відразу в обох мовах, /два формулярі/. В українському й польському формулярах печатка українська. До листа долучити наші листівки та брошури.

Можна висилати також деякі непотрібні для нашого вжитку документи, листи, світлини й т.п.

Зверхникам передати точні списки висланих повідомлень і взори виготовлених формулярів і печаток.

25.III.46.

Слава Україні!
-Г.

Відпис.

І Н С Т Р У К Ц І Я.

В доповненні до інструкції з дня 25.ІІІ.43. про висилку посмертних повідомлень родинам п. вояків, які впали в боях УПА подається слідуюче: Треба збирати й пересилати адреси не тільки тих вояків, про яких маємо точні дані й можемо вислати повідомлення їхнім родинам, але також дані про тих, про яких маємо тільки непевні інформації, напр. тільки прізвища без адреси рідні. Повідомлення про смерть таких вояків будемо висилати на адресу польського червоного хреста, щоб там відшукали рідню даного вояка.

Взагалі належить подбати, щоб реєстри польських вояків, які впали в боях з нашими військами були якнайповніші. Це потрібно з різних причин, між іншим теж для того, що будемо такі реєстри, по відповідній номерації, висилати на адресу Польського Червоного Хреста, польських релігійно-харитативних і інших організацій, а також будемо їх використовувати на міжнародній арені.

Більшість дотеперішніх адрес пропала в наслідок того, що не проваджено в тій справі спеціяльного реєстру. Треба одначе старатися відшукати бодай частину дотеперішніх адрес і на будуче провадити докладні списки. Так само на будуче провадити точні списки полонених звільнених нами.

18.IУ.43.

Слава Україні!
-Г.

СВОБОДА НАРОДАМ! СВОБОДА ЛЮДИНІ!
ЗА УКРАЇНСЬКУ САМОСТІЙНУ СОБОРНУ ДЕРЖАВУ!

ВИЗВОЛЬНА ПОЛІТИКА

УКРАЇНСЬКИЙ МІСЯЧНИК

Ч. 9. 10. Листопад-Грудень РІК. I.

Ціна 5 Рм

СВОБОДА НАРОДАМ! СВОБОДА ЛЮДИНІ!

ЗА УКРАЇНСЬКУ САМОСТІЙНУ СОБОРНУ ДЕРЖАВУ !

ВИЗВОЛЬНА ПОЛІТИКА

Український місячник.

Ч. 9 - 10 Листопад - Грудень Рік I.

З М І С Т

В И З В О Л Ь Н А П О Л І Т И К А

ВИДАННЯ ПРОВОДУ ЗЧ.ОУН.

Н.Олежко

РУШІЙНІ СИЛИ РЕВОЛЮЦІЇ.

Дехто з політичних коментаторів , закордонних часописів висловлює надію, що можна силою змусити Советський Союз до компромісу в його політиці й претензіях і що таким шляхом можна дійти до тривалого миру. Мирні стосунки з советською Москвою приведуть, мовляв, до еволюції комуністичного тоталітарного режиму в напрямі демократизації його і т.ін.

У першому твердженні є рація, бо війна дуже послабила і без того слабу економіку Советського Союзу, тому він тепер конче потребує перепочинку, але наївні припущення про еволюцію грунтуються на цілковитій необізнаності і справжньою природою комуністичного большевицького режиму.

Насамперед демократизм неможливий там, де не існує найменших ознак правного захисту людини та її умов праці. Чи може комунізм, залишаючись комунізмом у російському виданні, відмовитись від терору і експлуатації? - Така думка скажемо прямо метафізична, антиприродня. Ще Ленін казав: "Без примусу та диктатури пролетаріяту не можна побудувати соціялізму". Якщо під пролетаріятом розуміти верхівку комуністичної партії, а під соціялізмом - советський державний устрій, то ці слова без сумніву можуть бути визнані за формулу комунізму.

Майже 30-річне існування Советського Союзу переконало всіх, навіть маловірів, що економіка большевиків зазнала повної поразки. Істотною рисою кожної революції є прагнення людства до покращення своїх побутових умовин, поширення життєвої бази. Боротьба за політичні права - це боротьба за участь народу в державному житті, щоб тим гарантувати здійснення принципів соціяльної справедливости, зокрема системі розподілу громадського добра. Новий державний лад має забезпечити не тільки, скажімо рівність як таку, а рівність на вищому матеріяльному ступені. На словах це визнають і самі большевики. Ленін писав: "Соціялізм - це не рівність жебрацтва". Сталін на першому з'їзді стахановців казав: "Одна економічна чи політична система перемагає другу лише в тому разі, якщо вона забезпечує вищий рівень продукційності праці і значне підвищення матеріяльного рівня народу".

Всім відомо, що комунізм не виконав цього основного закону революції. Комуністична система господарювання привела до того, що середня норма споживання основних продуктів на людину в советській імперії стала нижча ніж була в останні десятиріччя перед звільненням з кріпацтва.

Замість того, щоб перетворити життя людини в комуністичному суспільстві на фактор, що революціонізує трудовий люд в інших країнах, як фермент, що може викликати і підсилити політичну боротьбу пролетаріяту інших країн, большевики вимушені були відгородити свою державу залізною занавісою від усього світу. Вони не тільки не шукають можливости показати життя " в раю", а, навпаки, бояться , що хтось побачить його, а ще більше бояться, що советські люди пізнають умовини життя трудящих в інших державах та порівняють із своїми. Навіть Німеччина, та Німеччина, що пережила велику поразку в 1918 році, що12-ть років була тоталітарним режимом, яка велику частину свого національного добра витратила на мілітаризм, грунтовно зруйнована в останній війні, - навіть вона виходить переможницею

при зіставленні ii рівня життя людини з рівнем в СССР. Всім бо відомо, що тепер у Советському Союзі репресують письменників за те, що вони "ідеалізують закордонне життя".

Але чи може Советський Союз на завжди або надовго відмежуватися від усього світу, чи зможе він перейти на шлях оздоровлення своєі економіки, на шлях підпорядкування своєі економічноі політики інтересам своїх народів? Ні, і це не залежить від його волі. Хто вміє об'єктивно розцінювати хід економічного розвитку, той мусить визнати, що ми стоімо напередодні перебудови всього світу на засадах господарськоі цілости. Сувереном у цьому світовому концерні має бути хтось один, хто зможе економічно скріпити і політично захистити цю світову господарську єдність. Це може бути або система анонімного фінансового капіталізму, що органічно по самій своій природі переходитиме до поступовоі соціялізаціі окремих вирішальних ділянок свого господарства, або системи державного капіталізму, - себто відповідно, США або СССР.

Але якщо США можуть боротися за провідну ролю в світовому господарстві на базі свогот економічного пріоритету, то СССР з його недужою економікою мусить прагнути до політичноі гегемоніі.

Якщо військовий потенціял США є функція колосально розвиненоі економіки, то військова міць СССР досягається шляхом тотального підпорядкування і підкорення ій економіки.

Відомий німецький політ-економіст Гільфердінг у своій праці "Фінансовий капітал" писав, що розвиток економічного життя полягає в поширеному відтворенні капіталу. Закінчуючи свій обіговий цикл, капітал поновлюється в поширеному розмірі. Тому показчиком поширеного відтворення капіталу є зростання виробництва засобів виробництва.

Збільшення інвестицій ми спостерігаємо і в США, і в СССР. Всім відомо, які величезні витрати зробив СССР на індустріялізацію країни. Але природа інвестицій в цих двох державах цілком протилежна.

Гільфердінг має рацію, коли каже, що поширене виробництво засобів виробництва органічно пов'язане і базується на одночасному поширенні виробництва засобів споживання і речей особистого користування. Поширене виробництво засобів виробництва кінець-кінцем зводиться до поширення виробництва речей особистого споживання і вжитку, в зв'язку зі зростаючим попитом населення і збільшенням його купівельноі спроможности.

В такому разі, господарський цикл капіталу, за законом лімітноі корисности Менгера, буває рентовний, і ця рента стає джерелом додаткових інвестицій.

Отже, в США поширене відтворення капіталів базується на постійному зростанні попиту і збільшенні купівельноі спроможности населення. В СССР же, навпаки, інвестиції провадяться коштом наувмисного зниження попиту і купівельноі спроможности населення.

Позбавивши населення права захисту своіх професійних інтересів скупчивши в одних руках і законодавчу владу і права працедавця - большевики одержали можливість встановити "мінімум екзистенц" на такому низькому рівні, що трудівник не має змоги задоволити своіх найелементарніших життьових потреб. Більша і переважна частина еквіваленту праці експропріюється в формі прямого та непрямого оподаткування. Експропріяція праці є едине джерело советських інвестицій.

Звичайний робітник СССР, не говорячи вже про селян, не має мож-

ливости навіть мріяти про пристойне приміщення, порядну меблю, недільне вбрання і т.ін., що в США становить життьовий мінімум, є предметом першої потреби. Критерії в оцінці доброго і конечного - цілком різні. Те, що в Америці є елементарною потребою в СССР - не досяжна розкіш.

Большевики дуже часто хваляться, що в окремих галузях виробництва продукційність праці в них навіть перевищує продукційність в Америці. Але вони ніколи не насмілюються порівняти реальну заробітну платню, себто еквівалент тої самої продукційности праці. Наслідки були б жахливі, не кажучи вже про надзвичайно низький номінал в оплаті праці. З кожних 100 карбованців, що їх виплачують робітникові, 89 карбованців, за нашим підрахунком, експропріюється, як податок, головно непрямого оподаткування.

В цьому істотна різниця економіки США і СССР. В той час, як у США зростання промисловости - це функція росту життьового рівня населення, в СССР, - навпаки функція ожебрачення населення.

Експлуатація - це основа советської економіки. Це треба собі цілком ясно усвідомити, бо без цього неможливо зробити жодного поправного політичного прогнозу. От чому цілком помилкове й припущення, що з часом СССР може еволюціонізувати до демократизму. Не можна уявити собі демократичної держави, де трудящий не мав би правного захисту своїх інтересів, де він, користуючись умовами дійсного народоправства, не забезпечивби собі достатнього еквіваленту в оплаті праці.

Далі. Чи можна повірити, що советський уряд відмовиться від терору? - Ні, лише ні!

Багато закордонних обсерваторів думають, що терор у Советському Союзі має виключно політичний характер, що це форма боротьби з політичним ворогом, з ворожою політичною течією.

Насправді ж терор большевиків має подвійну природу. В багатьох випадках це дійсно політичне переслідування, боротьба з критичним мисленням, але в значній більшості випадків це похідне явище експлуатації, себто системи організації праці, що тісно й органічно пов'язана з советською економікою.

Але експлуатація також має свої межі. Найдорожче для людини в житті - саме життя. І далеко не кожна людина може віддати його лише в ім'я ідеї, в ім'я самої смерти, якщо вона не переконана, що смерть стверджує ідею. Віддавати життя в ім'я власного життя - нонсенс. Людина, як і всяка жива істота, має волю, жадобу жити. Яка б не була обмежена людина, але якщо вона має хоч крихітку волі, то скерує її на збереження життя.

Правними умовами та економічним примусом можна поступово перетворити людину в апатичну істоту, перевести її на півтваринне існування. Вона буде жити напівголодним життям, але все ж таки жити. І вже навіть не воля, а самий інстинкт життя не дозваляє людині, хоч яка б не була пригноблена, погодитись на такі умовини життя, що є рівнозначні зі смертю. Примусити людину прийняти такі умови життя неможна шляхом права або економічного примусу, а лише застосуванням безпосередньої фізичної сили. Людина втрачає тоді останні ознаки вільної людини і перетворюється в невільника, раба. Отже збільшення експлуатації поза певну межу перетворює її в правну економічну категорію невільництва. В умовах двадцятого сторіччя вона приймає форму карної санкції. Таку форму мали концентраційні табори в Німеччині, таку природу має і політичний те-

рор у советській імперії.

В пляні індустріялізації, в т.зв. сталінських п'ятирічках стояло і стоїть створення промислових центрів у країнах далекої півночі, будування там комунікацій, розробка лісу для демпінгового вивозу закордон на сплату за промислове устаткування, добування для такої самої цілі золота і т.ін. Мобілізувати робочу силу на добровільних засадах для таких робіт у Сибірі або вугільних копальнях Шпіцбергену - неможливо. Людина може погодитись піти в небезпечні для життя кліматичні умовини і на надзвичайно тяжку працю туди - лише при умові одержання незрівняно кращого еквіваленту, ніж він його мав досі. Це мусить бути не тільки еквівалент праці, але й еквівалент ризику життя.

Стати на такий шлях /підвищеної оплати праці/ большовики не можуть; поперше, тому, що це буде дисонансувати з життєвим рівнем усього населення, а це небезпечно, подруге, тому, що як тільки людина стає людиною, вона починає вимагати й основних прав людини, в тому числі волі і права критики, і, нарешті, це зробило б Советський Союз неконкурентно спроможним, примусилоб відмовитися від демпінгу. Широко відомий факт, що в Польщі в 1937-38 рр. дешевше було купувати на опалення печей дошки, імпортовані з Советського Союзу, ніж польські дрова.

Отже проблема розв'язується шляхом застосування терору. Це, повторюємо, в багатьох випадках не явище політичних відносин, а своєрідна система організації праці.

Такий правопорядок гарантує можливість кожну людину зробити політичним злочинцем. Для того не треба вчинків з її боку, не треба формолювати і доводити обвинувачення, провадити слідство, навіть не треба відбувати судової процедури. Можна людину, сотні тисяч і мільйони людей ув'язнити, а далі повідомити їх, що за постановою трійки НКВД їх визнано за ворогів народу і засуджено на 10-25 років примусової праці на далекій півночі. Мільйонові армії робітників перетворюються на каторжан і працюють як невільники.

Така своєрідна, специфічна советська система поширеного відтворення капіталів.

От у чому полягає основна різниця економічної структури двох держав, що борються тепер за суверенне право в світовому господарстві.

Чому суверенність у світі є тепер історичною конечністю, не будемо доводити, бо це виходить поза межі нашої теми. Зазначимо тільки, що обидві держави не думають і не можуть припинити дії боротьби. Економічна еволюція в США, як ми вже зазначили вище, побудована на зростанні купівельної спроможности населення. Не можна сказати, що всі потреби американця задоволені. Такий ліміт взагалі не існує. Але не можна забувати, що кожна річ особистого вжитку має ліміт своєї корисности, за яким вона відразу перестає бути товаром. Це переконливо довів Карло Менгер, Бем-Баверк та інші творці антимарксівської т е о р і ї ц і н и і ц і н н о с т и, так зван. з а к о н у л і м і т н о ї к о р и с н о с т и. Якщо людина може наїстися фунтом хліба, а має можливість щодня купувати той фунт хліба, то другий фунт втрачає для неї всяку вартість. Він не має ціни. Так само для людини не становить жодної вартости скажімо, радіоприймач, якщо вона має вже такий самий. В таких випадках доводиться штучно привертати тій речі ціну - або змінювати її, або також виробляючи іншу нову, або заводити моду, коли річ перестає вживатись не тому, що вона втратила свою корисність, а тому, що стала

немодна. Те саме може примусити жінку покинути зовсім придатну суконку і купувати нову, те саме може примусити американця щороку купувати запальничку т.ін.

Але продукційність праці в США досягла такого рівня, який перевищує потенціял попиту. Англія, як колоніяльна держава, не відчуває того, бо має великий внутрішній ринок коштом населення своїх колоній.

От чому Атлантійська Хартія вимагає організованої і вільної світової торгівлі, свободи шляхів, вільного доступу до сирівців. От чому американська програма після військової перебудови світу каже, що підставою майбутнього миру має бути піднесення життевого рівня людства, принаймні до пересічного сучасного американського. В цьому полягає причина економічної експансії США, її прагнення до керівної ролі в світовій економіці. І це відповідає інтересам людства, це постулят прогресу.

Не може відмовитися і СССР від боротьби за першу ролю в світі, але ролю, як ми сказали, політичного гегемона.

Большевики про чуже око стверджують можливість побудови соціялізму в одній країні, але фактично вони вже здавна засвоюють теорію перманентної революції Троцького. Сталін в 1937 р. у листі до Іванова писав, що війна є конечний фактор дальшого розвитку комунізму. І ця війна не буде обороною Советського Союзу, а війною агресивною, або, як її називає Сталін , революційною. Мета її - збройна перебудова світу на комуністичних засадах. Економічно побороти капіталістичний лад большевизм не може, бо він, як ми казали, не має того, чим один економічний устрій переборює другий, а комуністичний "рай" не тільки нікого не приваблює, навпаки жахає людство.

Змінити напрямок своєї економічної політики, скерувати її на обслуговування населення, на піднесення його добробуту большевизм не може, бо це довело б до зміни політичного режиму. Така загроза вже стояла перед большевиками під час НЕП-у Отже доводиться і надалі зберігати такий напрямок індустріяльного розвитку, який кінець - кінцем веде тільки до виробництва все більшої кількости озброєння.

Нова сталінська п'ятирічка як відомо, - це п'ятирічка озброєння. Цілком зрозуміло чому навіть перед війною витрати на військові потреби становили понад сорок три відсотки всього державного бюджету. І це за офіційними даними, а насправді значно більше. Але ми знаємо закон, за яким кількість часто переходить у якість. Настає момент, коли, як кажуть, рушниці самі починають стріляти.

Війна між цими двома світами неминуча.

Це зовсім не значить, що війна почнеться зараз. Шкода взагалі встановлювати термін зміни громадських і міждержавних відносин. Надзвичайно складний процес завжди може давати найбільшу суму відхилень яу у формі, так і в часі. Обов'язковим залишається лише напрямок процесу та остаточна фаза його.

Можливо і дуже вірогідне, що в наслідок прагнень обох сторін відтягти момент збройного зудару, буде встановлена дипломатичним шляхом якась переходова форма, яка тимчасово забезпечить співжиття цілком протилежних систем. Війна - найбільше складна економічна проблема з усіх, що їх розв'язує сучасне людство, і тому обидва світи, а в першу чергу СССР, будуть шукати часу на розв'язання її. Проте це зовсім не перечить висновкові про неминучість війни. Час на підготову тільки буде обумовлювати більш жорстокий і нищівний характер збройного конфлікту.

Як же мусимо ми , українці, орієнтувати нашу національну - визвольну боротьбу в перспективі неминучої війни ?

Серед нас є чимало таких, що розглядають війну, як "conditio sine qua non " державної суверенности. На їх думку, українська держава може повстати лише як наслідок переможної війни західніх демократій з советським Союзом. А відокремлення України, як і інших національних держав, буде, мовляв, обов'язковим завершенням війни. Ця думка, що правда, безпідставна. Дійсно, переможці не залишать Росію як багатонаціональну імперію, як велику потугу. Майбутній структурі світу, побудовану на засадах вільних економічних стосунків, не може існувати декілька мілітарних потуг. Той факт, що Велика Британія, яка вийшла з війни переможницею, яка власне кажучи, організувала цю перемогу, тепер надає своїм колоніям державні права, відмовляється від старих мандатів, - цілком підтверджує цю думку.

Отже, немає сумніву, що війна обов'язково приведе Україну до державної незалежности.

Але чи можна назвати державною мудрістю чекання на таку форму розвязання української проблеми ? Самостійність і державність - це не фетиш, не ідея в собі. Це обов'язковий постулят для культурного і економічного розвитку українського народу. Відокремлювати ідею державности від комплексу всіх сторін життя народу - це , як кажуть , за деревами не бачити лісу.

Досвід останньої війни мусить нас дечого навчити. Насамперід ми повинні знати, що майбутня війна, так само, як війна з гітлерівською Німеччиною, не буде війною за якесь спірне питання, а війною за цілковите знищення однієї державної системи іншою. Що більше , міжнародне право тепер санкціонує кару за війну не державі в цілому, а персонально її урядові.

Отже шкода говорити, щоб війна закінчилася якимсь компромісом. Вона буде вестися до повного знищення.

Але досягнути такої перемоги над советською імперією буде надзвичайно тяжко. Не можна ніколи відкинути фактора території, яка в сучасній війні має першорядне, якщо не вирішальне , значення, особливо коли колосальний простір Советського Союзу, що дорівнює 1/5 частині всієї земної кулі, що її большевики поділили на велике число майже цілком самостійних індустріяльних центрів. Перемоги не можна досягнути збройним ударом двох армій на якомусь обмеженому терені, як це було колись. Спротив буде продовжуватись або до повного опанування терену, або до цілковитого роззброєння.

Шукати перемоги над Советським Союзом першим шляхом - майже неважливо. Трудно собі уявити, яку армію треба мати, щоб забезпечити навіть невеликі гарнізони по всьому Советському Союзі, де при 190 міл. населення припадає всього 22 души на Кв.Км. А як тяжко буде у умовах Советського Союзу розвязати проблему комунікації, постачання армії, пересування самих армій і т.ін. Нарешті, скільки теба часу, щоб досягти мету таким чином, якщо нас у сучасній війні є фактор вирішального значення.

Ми далекі від того, щоб робити стратегічні прогнози майбутньої війни, бо це не в нашій компетенції, але найпростіша аналіза економіки примушує визнати, що вона ще в більшій мірі, як у війні з Німеччиною, буде скерована на знищення економічної бази ворога, на його роззброєння. Досить приглянутися до напрямку прогресу військо-

вої техніки. Він скерований в основному не на винахід засобів знищення живої сили ворога, а в бік руйнації запілля. Атомова бомба завершує цей процес. Отже можна з певністю сказати, що ідея самостійности може здійснитися в наслідок війни, але тоді сама держава повстане в попелі.

Чи буде державною мудрістю бажати і шукати такого розв'язання нашої національно-державної проблеми?

Ніколи навіть на хвилину не можна забувати того, що майбутній світ буде кооперацією економічних систем. Партнером з рівними правами буде лише держава із здоровою економікою. Відкинено навіть ту думку, що всяка держава, яка одержує свою суверенність з рук переможця, завжди повинна поступатись деякими своїми правами на користь останнього. Про це досить багато писалося і говорилося. Але якби навіть політичні й економічні права нашої держави в наслідок такого розв'язання суверенности не були ушкоджені, Україні доведеться і свою політику і свою економіку пристосовувати до потреб міжнародніх відносин, щоб зайняти і своє місце в складній світовій політично-економічній композиції.

Треба не боятися дивитися правді в очі. Іншого шляху для відбудови економічної бази зруйнованої держави немає, як: або іти в економічну кабалу іншої держави, або взяти потрібні кошти у населення, отже стати на шлях визиску.

Який не був би наш майбутній уряд як не бажав би побудувати державу в інтересах людности, він буде змушений розв'язувати цю найскладнішу дилему, якщо йому доведеться творити державу на руїнах.

Ідея національно-державної суверенности і політичної свободи мусить перетворитися в дійсність, увійти в побут населення,набути конкретних форм у житті людности і кожної людини зокрема. Лише тоді можна казати, що ідея увійшла в життя, що вона стала дійовим фактором в організації суспільства. В свідомості людства вона мусить перестати бути абстракцією. Треба відразу довести, що не тільки ідея сама по собі приваблива, але що реалізація її в житті дійсно забезпечує економічне і культурне піднесення всього населення і життя кожної людини на засадах соціяльної справедливости.

Не буде цього - настане крах самої ідеї. Большевики привласнили собі найкращі ідеї людства, але привели дотого, що самі поняття "комунізм", "соціяльна рівність" ,"народоправство" і т.ін. стали ворожі населенню, тому, що життя є суспільним запереченням тих понять і ідей.

Отже ми не можемо бути байдужі до того, як здійсниться наша державницька ідея в житті, тобто чи повстане Україна як реальна економічна система, чи виникне вона з попелу воєнної руїни.

Здійснення засад соціяльної справедливости, дійсна воля народу і воля людини залежатимуть від цього.

Єдиний шлях,що може привести нас до здійснення наших національно-політичних ідеалів - це революція.

Цей шлях зовсім не виключає збройного конфлікту заходу зі сходом, але він/цей шлях/ не узалежнюється від нього/збройного конфлікту/. Революційний шлях сам по собі залишається творчим процесом,що самостійно приведе до мети, до неминучих наслідків. Війна допоможе йому, прискорить його темпи. Вона буде сприятливим фактором, але ні в якому разі не вирішальним.

Війна мусить застати Україну в полум'ї революції, якщо до того часу визвольна боротьба ще не досягне своєї мети. Наша Україна стане

тоді партнером у боротьбі проти большевизму. І не одна вона. Поруч із нею в такій же визвольній революційній боротьбі будуть стояти й інші поневолені Росією народи, ба навіть сам російський на - рід.

Слід доводити логічну думку до кінця. Якщо ми кажемо, що створення Української Держави - історична неминучість, то тим самим ми виходимо з призумції приреченности большевизму. Але така призумція може базуватися тільки на визнанні волевого потенціялу в самому народі, скерованого на повалення большевизму. Оце й є постулят рево - люції.

Знайдеться чимало людей, які розуміють революцію, як збройне повалення наявної політичної системи. Це хибна думка. Збройна боротьба, як і загальний страйк чи індивідуальний терор, може йти окремими актами революційної стратегії, але її /збройної боротьби/ може і не бути зовсім, що дуже часто буває. Це залежить від умовин, в яких проходить революційний процес.

Суть революції полягає не в збройній перемозі над урядом, а паралічі цього уряду. В наслідок розвитку революційного процесу нас - тупає момент, коли уряд як дійова субстанція паралізується, губить свою функцію суб'єкта влади, перетворюється в людину чи купку людей, позбавлених будь-якого атрибута зверхности. Досить поновити в своїй пам'яті всю історію революції, щоб переконатися в цьому. Хіба можна розглядати захоплення бастилії, що її боронила тюремна сторожа проти майже неозброєної товпи парижан, як поразку мілітарної сили королівської Франції? Хіба Людвик ХУІ був заарештований в наслідок збройної перемоги над його військом? Де і коли був такий бій? Хіба його не видав той самий генерал, що привів військо на захист короля, але перестав уже бути генералом в очах війська?

А пригадаймо лютневу революцію 1917 року. Цар Микола ІІ, пере - буваючи в центрі багатомільйонової армії, підписує зречення з престолу, що його привезли три делегати Думи, з яких два були переконані монархісти.

Візьмемо жовтневу большевицьку революцію. Хіба знайдеться хтось такий наївний, що буде розглядати спротив батальйону юнкерів в Зимовому Палаці, як збройну поразку тимчасового уряду?

Революція - це збройна поразка. І не в кожній державі об'єктивно можлива революція. Для того потрібно, щоб існували три основні субстанції: 1/ уряд - як відокремлений суб'єкт влади, 2/ нарід, що приймає норми права, як примусові, та 3/ апарат примусу - військо, поліція, урядові установи і т.ін. В таких випадках право на владу не делегується народом, а базується на апараті примусу. Так буває найчастіше або в державах спадкової монархії або там, де влада перебуває в руках узурпатора.

Революція полягає не в тому, що хтось переборює апарат примусу, а в тому, що апарат перестає бути субстанцією примусу, і тоді уряд втрачає джерела своєї влади, він паралізується. Його норми права перестають бути обов'язковими для народу.

Які причини приводять до того, що апарат примусу перестає ним бути?

Не можна забувати, що цей апарат завжди складається з двох частин. Одна частина, командна у війську і поліції, розглядає свої обов'язки як фах. Прерогатива влади цієї частини полягає в самому уряді, який вона і покликана боронити. Друга частина, що фактично й є збройною силою, спроможною примусити, виконує свої функції як обов'язок. Ця частина походить із самого народу, не втрачає своїх зв'язків

із ним і тимчасове її перебування в апараті примусу не тільки не призвалює її, а навпаки, вона відчуває це, як неминучість долі. Вона розцінює уряд не як джерело своїх справ, а як силу, що примушує до зміни призвичаєних умовин життя. Захист того уряду - обов'язок, а не особиста зацікавленість.

Кожний революційний процес полягає в тому, що нарід і та частина його, що тимчасово переходить апарат примусу - військо, тим або іншим шляхом усвідомлює собі ворожість даного політичного режиму. Тоді йде організація народу до спротиву, і нарешті відбувається сама революційна акція, яка в такому разі обов'язково призводить до відмовлення війська від виконування функції примусу, що і доводить до паралічу влади, до завершення революції.

Щоб переконатися з тому, зовсім не треба заглядати далеко в історію. Досить пригадати революцію 1917 р., яка багатьох, що живуть ще тепер, проходила перед очима. Кому не відомо, що на весні того року царська Росія мала 8 міліонів війська, добре озброєного, яке без сумніву спроможне було привести ще в тому самому році до перемоги над мілітарно-сильною Німеччиною. Але цього війська царський уряд не наважився використати для придушення повстання Петербурської 'черні' та двох полків з петербурського гарнізону. Чому ?... А коли Керенський викликав із фронту цілий корпус, щоб зліквідувати большевицьке повстання, хиба не досить було десятка агітаторів, що їх вислано на зустріч корпусові, щоб розброїти його?

Пригадаймо нарешті, як була досягнена 'перемога' під час 'Корніловського матежа'. Вся історія революції повна таких прикладів.

Дехто може заперечувати, посилаючись на визвольну боротьбу в Україні в 1918 -21р., громадянську війну в Еспанії. Не можна утотожнювати громадянську війну з революцією, хоча б тому, що революція завжди починається і ведеться в ім'я прогресивних цілей, а громадянська війна може бути і в ім'я реакційних цілей /Еспанія/. В громадянській війні завжди беруть участь протилежні громадські світогляди тому що обидва боки буде якась кількість народу, а в революції бореться н а р і д і в л а д а.

Отже цілком безпідставне твердження, що революція не може відбутися в тій державі, що має безмежну кількість гармат, танків, літаків. Це своєрідний політичний фетишизм, надання речам значення фактора, що самостійно діє. Це мислення речовими категоріями, а не категоріями громадських відносин, як це має бути у політика.

Далі. Іноді доводиться чути, що революція в СССР неможлива тому, що там панує терор. Це твердження ніяк інакше не можна назвати, як логічним абсурдом. Саме тому, що там панує терор, зміна політичного устрою можлива лише революційним шляхом. Там, де терору немає, де існує демократизм, революція не-потрібна і не-доцільна. Там зміна політичного напрямку відбувається парляментарним способом, навіть тоді, коли ця зміна приводить зі зовсім інших соціяльних форм життя. Етлі не потребував революції, щоб поставити Англію на шлях глибоких соціяльних і навіть соціялістичних реформ.

Нарешті часто висувають таке заперечення, що, мовляв, революційна боротьба вимагає величезні жертви народу, приведе до посилення терору. По перше, ми вже доводили, що терор у Совєтському Союзі - це не тільки форма політичної боротьби, а і система трудового визиску населення, яка, навпаки, підсилюється в часи 'громадянського спокою'. І далі, це нібито гуманна позиція завжди була властива представникам тих політичних світоглядів, що їх справедливо називали реформаторами .

а не революціонерами. Щодо Советського Союзу цей спосіб утопічний. Якраз в ім'я гуманности треба визнавати боротьбу, революцію, бо це єдиний шлях спасти життя десяткам мільйонів людности. Яка революція, яка навіть війна, може принести стільки жертв, скільки приніс їх у Советському Союзі "мирний розвиток". Наведемо декілька цифр, що мабуть всім відомі: за часів царату щорічний приріст населення становив понад 3%. Напередодні перепису 1939 року Сталін оголосив, що в наслідок покращання життьових умов кількість населення щорічно збільшується більш як на 4%. Але перепис дав такі жахливі наслідки, що його було заборонено опублікувати, статистів за провізоричне обчислення кількости населення заслано на каторгу, і був призначений новий перепис, ретельно "підготований". Але і цей "підготований" перепис дав кількість населення всього 170,5 міл. проти 147 міл. в 1926 році отже збільшилося за 13 років всього на 15,9%, що в перекладі на складні відсотки дає лише 1% щорічно приросту. Нема що й казати, кількість народжень, в наслідок тяжких матеріяльних умов і розкладу родини, зменшився в порівнанні з минулим, але всі визнають, на підставі статистики народжень, що щорічний приріст кількости населення має становити 2,5%. Що це значить? Це значить, що за 13 років сталінських п'ятирічок загинуло 33,5 міл. люду, в тому числі значна частина українців. Пригадайте, що за сім років найжорстокішої війни Советський Союз утратив 7 міл. Де ж дійсна гуманність? В тому, щоб закликати до покою, чи до боротьби за врятування життя дальших десятків мільйонів людности?

Але повернемось знову до шляхів української визвольної боротьби. Чи маємо ми вже всі передумови для революції? Так. Перш за все, основна і найбільш довготривала фаза революційного процесу, а саме: переконування народу в потребі змінити політичний режим-завершена, завершена в основному самими ж большевиками. Більшої зненависти народу до уряду, ніж у Советському Союзі, ніде немає і не було ніколи.

Крім того, величезне значення має те, що тепер революційні змагання народу мають не тільки політичний характер, але й національно державний, що забезпечує консолідацію прагнень всього народу без різниці політичних світоглядів окремих соціяльних груп.

Такий характер політичних переконань народу має місце не тільки на Україні, а майже у всіх народів російської імперії.

Царат теж національно пригноблював народи, але для багатьох народів Сибіру, Середньої Азії і т.ін., це пригноблення не відчувалось так надто гостро, як тепер. Нищення національної культури не переживали так болячо широкі маси народу тому, що сама культура тих народів була на дуже низькому рівні. Їх своєрідний побутовий устрій порушував царат мало. Політика большевиків у створенні промислових центрів по всьому терену імперії привела до того, що ці народи були втягненні в орбіту мілітарної політики. Це й привело до національного пробудження народів. Тепер Україна, найбільш національно пригноблена і біль культурна країна, що перша почала боротьбу за державну незалежність, у своїй визвольній боротьбі не самітна. Державницька ідея спільна всім народам, що їх поневолює Росія.

Чи не відбулася негативно на революційному потенціялі переможна війна СССР? Навпаки, вона тільки підсилала його /революційний потенціял/. Так завжди буває, Всяка війна відіграє надзвичайно велику ролю в організації громадського революційного протесту. По-перше, вона дає народові можливість відчути силу самої організації, дає йому почуття самої сили, дає відчути значення зброї, дає йому ту зброю в руки, яку він у значній кількості залишає в себе й після війни.

А, щонайголовніше війна завжди збуджує в народі, який прагне змі-

нити політичний режим, багато сподівань. Нездійснення їх після війни доводить потенціял незадоволення до кульмінації. Нарід приходить до переконання, що єдиним рятунком залишається його власна боротьба за волю.

Нарешті, війна виконує другу фазу революційного процесу, - революціонізує військо. Влада втрачає можливість використовувати регулярне військо як апарат примусу, спирається лише на поліційні військa, що при перших же революційних виступах регулярного війська тратять свою силу. Тоді приходить параліж влади.

Дехто запитує, чому ж не починається революція, якщо не бракує умовин до неї? Запитання просто наївне. Поперше, революція почалася і йде посиленим темпом, бо визвольна боротьба, що ведеться в краю, - /це безумовно/ революційна боротьба. Для революційного повстання, для третьої фази революції бракує ще організації. Ця фаза настає лише тоді, коли революційна воля всього народу зорганізована, сконденсована. Інакше протест набуває набуває форм окремих бунтів, як це, напр.., було в революцію 1905 року.

Подруге, не можна розглядати революцію, як хемічний дослід у лябораторії, де при наявності відповідних умов зразу ж починається реакція. Навіть і в лябораторії ми знаємо такий дослід: в насиченому в горячій воді розчині соли не починається довгий час кристалізація, навіть тоді, коли вода прохолонула, і розчин зробився пересичений, якщо шклянка з розчином закрита. Але відкрийте шклянку, киньте туди якусь крихітку і умовна рівновага буде порушена: почнеться швидкий процес кристалізації. Пригадаймо, якою незначною "крихіткою" був бунт жінок 26 лютого біля хлібних крамниць в Петрограді, а тої крихітки" було досить, щоб почалася революція 1917 року.

Війна відкрила "шклянку" Совєтського Союзу. Віримо і знаємо, що такою "крихіткою" буде і наша визвольна боротьба, що ведеться в краю. Вона приведе до кристалізації революційного процесу.

І тоді не з попелу воєнної руїни, а св'ятою кров'ю визвольної боротьби обмита, боротьбою загартована встане наша Самостійна Соборна Держава.

Так буде!

§§§§§§§§§§§§§§§§§§

С.А. Сірий

ДО ЗАСАД НАШОЇ ВИЗВОЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ.

Суть, зміст і процес Української Революції.

а/ Боротьба за життя і за його зміст. Українська Національна Революція - це боротьба за саме життя і волю народу і людини, а також боротьба за зміст, підстави і форми того життя, за його розвиток і за поступ;

це боротьба проти московсько-большевицького імперіялізму, який прямує до панування над цілим світом і з тією метою поневолює, визискує і нівечить народи і людину;

це боротьба проти большевицько-комуністичної системи, яка в імя спекулятивної доктрини та на послугах імперіялізму одної партії переводить на організм двістімільйонових мас поневолених народів найжахливіший в історії експеримент, всупереч природі, волі та добру цілих народів і людини;

це боротьба проти режиму і тиранії большевицько-комуністичної партії, яка з жадоби необмеженої, самовільної влади і всіх користей обернула в невільників та найбільших жебраків маси поневолених народів;

це боротьба за оборону самого існування волі і розвитку всіх народів, поневолених большевизмом, та за оборону людського, вільного і гідного життя народніх мас та кожної людини.

б/ Український націоналізм має свій уклад позитивних ідей і вартостей, які визначають зміст і форми життя і розвитку народу й одиниці в усіх ділянках, визначають їхню творчу ролю у вселюдському поступі.

Основні правди наших ідей коріняться в українській духовості, зформолованій та утвердженій впродовж цілого історичного розвитку, в духовості, яка гармонізує з найкращими досягненнями розвитку вселюдської духової і суспільно-політичної культури та поступу.

Наші правди діяметрально протилежні до духу і суті московського большевизму, в якому зібрані, повторені і доведені до рафінованої системи вияви найчорнішої реакції й упадку з цілої історії людства, з негативним застосуванням присвоєних большевизмом чужих здобутків матеріяльного і технічного поступу.

Наша ідея волі, самобутности та свобідного розвитку народів - протиставна до большевицького поневолення, нівелювання і винищування цілих народів.

Ідея гідности і пошанування людини, її вільного розвитку, власної ініціятиви, творчого та достойного самовключення в гармонійний уклад збірного національного і суспільного життя - діяметрально протилежна до большевицької тиранії, уярмлення і визискування людини, потоптання її гідности, знівечення свободи, повернення в стан безправного і безвільного невільника режиму, системи та большевицького імперіялізму.

Ідея соціяльної справедливости на ділі - проти большевицького фалшивого зловживання соціяльними кличами для обдурювання мас чужих народів та прикривання найбільш реакційного соціяльного гноблення в цілому СССР.

Ідея рівности та братерства усіх людей в народі - протиставна до большевицької клясової теорії та до їхньої практики, яка обертає народні маси у невільників та жебраків, з одного боку, а з другого -

дає необмежене панування і сваволю панівній кліці комуністичної партії.

Ідея позитивної, творчої ролі держави яка має обороняти, організувати і сприяти вільному життю і розвиткові культурного поступу і господарського добробуту народу і людини, - протиставна до большевицької системи гноблення, визиску і нівечення людини та народніх мас державою, одним великим концентраційним табором.

Ідея спрямування діяльности та зусиль держави й організованої в ній народньої спільноти на творення, закінчення і помноження позитивних вартостей, які збагачують та підносять рівень життя народу одиниці в усіх ділянках, помножують їхній творчий вклад у скарбницю вселюдського поступу і культури, - протиставна до порожнього большевицького імперялізму, який з безглуздої жадоби панувати над цілим світом, з усього хоче робити тільки знаряддя свого насильства і загарблення.

Пошанування різнородности змісту і форм життя та багатства культур різних народів, ідея толеранції супроти чужих і відмінних культурних та соціяльних вартостей і систем, поряд з прив'язанням до свойого, та плекання своїх вартостей - протиставні до московсько-большевицької нетерпеливости та ненависти до всього, що відмінне небольшевицьке, та вродженої з почуття своєї нищости жадоби нищити чужі культури і цілі народи, нівелювати життя усіх людей, усіх народів під одну мірку і смак большевицького режиму.

Співжиття вільних народів і мирні взаємини їхніх незалежних держав, незалежно від різниці суспільних і політичних систем замість большевицької постійної ворожнечі, повної ізоляції та перманентної одвертої або прихованої війни проти небольшевицького світу.

Ідея свободи творчої ініціятиви одиниці і вільної і вільної діяльности, що не загрожує і не шкодить співгромадянам і народові - проти большевицького тоталізму і диктатури, що позбавляє людину всякої свободи, робить з неї раба держави-визискувача і сковує її творчі сили кайданами всевладної тоталітарної, комуністичної монополії.

Ідея свободи, релігії, сумління, думки і слова, вільної духово-культурної і мистецької творчости - проти насильства над духом народів і людини, проти накидання засобами терору большевицької доктрини та її мабльонів в духовому, культурному і мистецькому житті і творчості.

Віра в людину, її шляхетні позитивні прикмети і пориви, її суспільницький інстинкт, плекання і піднесення тих добрих сторін людської природи - проти большевицької ненависти і погорди до людини та породженої нею системи примусу, насильства і найжахливішого терору.

Ідея природньої гармонії, рівноваги і співгри поміж духовими і матеріяльними елементами в житті і розвитку людства - проти насильного накидання всім і всьому штучної, спекулятивної матеріялістичної доктрини комунізму і проти природнього нагинання життя до її розумінь і тверджень.

В дусі тих вічно нових і незмінних основних ідей український націоналізм розвинув цілу програму, як систему напрямних, засад і вартостей, що визначають зміст і форми життя та розвитку народу й одиниці в усіх ділянках. У тій програмі має місце те з української минувшини, що зберегло свою вартість і актуальність, що відповідає сучасному станові і розвиткові знання і поступу.

У нашій програмі прийняті найкращі досягнення знання і поступу в усіх ділянках життя і інших народів, що відповідають нашим духовим і

культурним елементам, станові і природним умовам життя в Україні.

Ідеї і програма української революції накреслюють прогресивний зміст і форми життя, цілком протилежні до реакційних большевицьких.

Хоч большевики привласнили собі чужі здобутки в ділянці техніки і матеріяльної цивілізації, застосували деякі прийоми, методи і форми, виборені народом в революції, - одначе все те застосували вони на послуги реакційної суті і таких же реакційних своїх цілей.

На відміну до реакційної большевицької дійсности ідеї і програма української національної революції ведуть до докорінної перебудови цілого життя, в усіх його ділянках і проявах.

За цей позитивний зміст ведеться безперервна революційна боротьба.

в/ Українська національна революція - це безперервний, сталий і прогресивний процес, який охоплює і проймає все життя.

Її уклад позитивних ідей і вартостей стоїть проти большевицької системи не як абстрактна теорія і доктрина, а як жива і дійова динамічна сила.

Відповідаючи духовості, природі, бажанням та інтересам широких народніх мас, ставлячи перед ними конкретні цілі - який має бути зміст уклад і форми цілого життя, вказуючи їм реальну дорогу, як дійти до тих цілей - ідеї і програма української революції разом із активною революційною боротьбою мобілізують й активізують народні маси до боротьби за їх повне здійснення через знищення большевизму.

Істотною прикметою нашої революції є щораз ширше розгортання, загострення і поглиблення процесу всебічної боротьби проти большевицької системи реакції за здійснення прогресивних цілей.

Ця боротьба, захоплюючи широкі народні маси, проходить у всіх площинах і ділянках життя, в політичній, суспільній, господарській, духово-культурній, релігійній та ін. Народні маси ставлять опір большевицькій системі, не дають їй вкорінитися і легко здійснювати свої цілі, ведуть проти неї наступ, примушуючи режим до уступок і постійного зміновіхства.

Наша революція є в постійному наступі. Її ідеї і програма в зударі з большевицькою дійсністю перемагають, бо вони правдиві, вартісніші і сильніші. Через те вони захоплюють щораз ширші народні маси, поширюються серед дедалі більше і серед інших народів, поневолених большевизмом, захоплюють і революційно активізують їх, а навіть проникають в ряди самого режиму і частинно розкладають його, захоплюючи вартісніші одиниці.

г/ <u>Нереальність еволюційних концепцій. Природа большевицького режиму і системи.</u>

Такий процес зростаючого напору революційних ідей істотний для нашої революції, але він не вичерпує нашої революційної боротьби. Він сам - один не довів би до повної перемоги, не приневолив би большевизм до такого поступового відступу, який скінчився б революційною переміною-перестроєм змісту і форм життя з большевицької системи по лінії нашої програми.

Це неможливе як через саму природу большевизму та його системи, так і уваги на стан режиму і його ставлення до уярмлених ним народів.

Большевицький режим перебуває по суті у безперервній боротьбі проти мас підбитих ним народів, в якій він не може втриматися без своєї комуністичної системи. Большевицький режим і система так взаємно зв'язані, що коли впаде одно - впаде й друге, одне без другого не може існувати і не може його зрадити без самогубства.

Неможливо цілковито заломити ідейно розкласти морально большевицького режиму тому, що він не має ані ідеї, ані моралі взагалі.

Замість ідей, він має одну ціль - володіти і панувати над підбитими народами та підбивати інші. Панувати найбільш абсолютично, засобами тотальної диктатури і терору. Таке володіння дає панівній кліці-партії все, чого собі жадібна безідейна істота бажає.

Замість моралі, у большевиків одна засада: все, що служить їхнім цілям, що їм стає в пригоді, - а все, що стає на перешкоді, - те можна і треба знищити всякими засобами. Поняття добра і зла, злочину і права, чести і ганьби, дозволених і недозволених засобів і метод - большевизм не визнає за свої обов'язкові норми, але послуговується ними облудно щодо підбитих та інших народів - як засобами, елементами большевицької діялектики і тактики.

Ідейним і моральним наступом можна досягнути і вирвати з рядів режиму тільки елементи ідейно і морально вартісні. Але їх там небагато. Головний стовп комуністичної партії і большевицького режиму - це безідейний і аморальний елемент, який знає тільки одне: мати все через необмежену владу або не бути. На такий елемент, що є стрижнем большевицького режиму й партії, не можна впливати ідейно-моральними вартостями, його можна тільки знищити.

Для тієї одної цілі - диктатури-панування партії, про що большевики, врештою, від початку признались, користуючись тільки ширмою пролетаріяту, вони побудували і постійно скріплюють та удосконалюють цілу свою систему. В ній використали всі зразки диктатури, тиранії і терору, систем перетворювання мас і народів у прослушний інструмент сили в руках малої групи. Вибравши і скомпілювавши найбільш рафіновані зразки, які знає тільки історія людства, запрягла на її послуги здобутки модерної техніки.

Ціла большевицька система, доведена до досконалости під двома аспектами: тотальної диктатури всередині і експлуатації людини, народів і засобів країни у творенні інструменту сили для імперіялістичної експанзії.

Большевизм так деформує ціле життя СССР, щоби запевнити собі беззастережену підлеглість і послушність мас. Для того нищить усі людські спільноти, передовсім найсильніші: родину і націю. Цілу суспільність доводить до такого розпорошення, щоб режим мав завсігди діло з самітною одиницею. Удержавлення цілого життя, в першу чергу господарського, створює такий стан, що режим володіє безпосередньо усіма засобами життя, а громадянин, позбавлений їх та всякої можливости самостійної діяльности і прожитку, живе завсігди "на ласці" і на голодному пайку від держави, а за найменшу спробу непослуху позбавляється змоги жити.

До того нищення релігії і всяких небольшевицьких духових вартостей, накинена матеріялістична доктрина, ціла большевицька система виховання мають допомогти режимові звести людину до ролі невільника, який опанований одною журбою, як би то не стратити мінімальних засобів прожитку, які може дістати тільки через підкорення режимові, - буде у всьому слухняним знаряддям.

Комуністична система тоталітарного державного капіталізму має
обмежити внутрішню консумцію всіх дібр до можливо найнижчого мінімуму-
ма та вжити всі матеріяльні ресурси підбольшевицьких країв на цілі
зовнішньої експансії.

Опанувавши всевладно життя усіх народів та всіх людей в СССР,
большевицька система кує з них і з матеріяльних ресурсів один ін-
струмент для насильства і підбою світу.

Система брехні, що її довели большевики до найвищих меж, - це
один з головних складників большевицької тактики. Вона має паралі-
зувати й опанувати душі й уми СССР і поза його границями.

Большевицька держава всевладно опановує ціле життя, не тільки
збірне, але й індивідуальне, кожної людини. А большевицькою держа-
вою володіє й послугується як знаряддям злочинна комуністична пар-
тія - спілка протинародніх і протилюдських змовників, з режимом СССР
на чолі.

Як неможливо, самим ідейним натиском зломити большевицького ре-
жиму, так не можна й большевицької системи знищити частковим побор-
ванням її і розправою з нею в поодиноких ділянках, етапами. Тим мож-
на її підорвати, ослабити, але не зліквідувати, ані змусити до ево -
люційної переміни. Бо большевизм базується не на вартості і стійкості
своїх засад, доктрини і метод організування життя, а на насильстві і
терорі, що його він плекає і все зміцнює , та яким він завсігди пос-
луговується як своїм аргументом.

В тоталітарному большевизмі комуністичний устрій і система та
диктатура режиму становлять дві неподільні частини одної цілости так
пов'язані між собою, що доки одна з них живе - відроджує другу, ко -
ли б та впала.

д/ Масовий зрив поневолених большевизмом народів - остаточна то-
тальна розправа з ним. Знищити большевизм можна не еволюційним шляхом,
тільки тотальною революційною розправою, в якій організована революцій-
на сила з безпосередньою активною участю найширших народніх мас у мо -
гутньому зриві розторощить та з корінням вирве головні елементи больше-
визму - режим, партію, систему і доктрину, всі їхні відгалуження і про-
яви. В тій остаточній розправі мусить зосередитись і завершити цілий
процес революційної боротьби.

Щойно після розгромлення большевизму і поваленння большевицької
тюрми народів СССР, будуть запроваджені в життя позитивні ідеї і про-
грама революції.

е/ Три фази революції. Українська національна революція, як од -
ностайний процес, складається з трьох фаз .Перша і друга - фази
боротьби, третя - державного будівництва.

В першій фазі іде процес затяжної, прогресуючої підпільної боротьби.
би. В ній іде змагання передусім на душу народніх мас, мобілізація й
активізація їх по стороні революції, проти большевизму.Підриваються
позиції большевицької системи і сили большевицького режиму, зростає
організована сила революції.

В цій фазі проходить основоположний коструктивний процес: наші
ідеї і програма опановують найширші маси українського народу, поширю-
ються на інші народи, уярмлені большевизмом, визначають для них бажа-
ний зміст і форми життя в усіх ділянках, стають дороговказами їхньої
дії - їхньою ціллю, мобілізують і організують змагання за реалізацію
нашої програми.

Друга фаза, як продовження першої , - фаза визволення. В ній за-
вершується затяжна визвольна боротьба, усі сили зосереджуються у без-

посередній відвертій боротьбі з большевицьким режимом і його силою, в остаточному загальному зриві народів.

Третя фаза - будування незалежних національних держав на місці знищеного СССР, забезпечення іхньої незалежности, назовні, здійснення ідей і програми визвольної революції в державному і суспільному устрої, у змісті і побудові цілого життя.

Ми живемо в першій фазі , напередодні другої. Усі сили й уся революційна дія спрямовані на шлях визвольної революційної боротьби, згідно з нашою визвольною концепцією.

е/Українська Національна Революція - це визвольна революція народів поневолених большевизмом. - самій основі нашої революційної концепції лежить ідея і програма спільної визвольної, революційної боротьби усіх народів, поневолених московсько-большевицьким імперіялізмом.

Большевизм мусить бути поконаний і знищений в цілому, скрізь, де він панує. Тільки так можна його подолати. Московський імперіялізм у большевицькій формі, має бути знищений в усіх підбитих ним країнах, на місці СССР мають повстати незалежні національні держави, а російська держава має бути обмежена етнографічно-російськими землями.

Обмеження визвольної боротьби кожного народу до його власних національних границь, ведення визвольних змагань кожного народу сепаратно, нескоординовано з боротьбою інших народів, давало б тільки вигіднішу позицію большевикам, уможливлювало б ім льокалізувати окремі огнища революції, використовувати іх відокремлення та поборювати одного противника по другім.

Ставимо знак рівности між українською революцією і визволенням всіх поневолених большевизмом народів. Запоруку успішности нашої боротьби бачимо в тому, що вона поширюється на інші народи і доведе до того, що всі вони вестимуть свої визвольні змагання в одній загальній, скоординованій революційній дії. Тягар тої боротьби буде розкладений на всі народи, не тільки сама Україна буде огнищем революції і не тільки українці революційним елементом, спільний протибольшевицький фронт охоплюватиме так само й інші народи, іхні маси стануть так само до активної боротьби до такої міри, що довкруги осамітненого режиму і його вислужників створиться одностайний фронт усіх ворожих до нього елементів і сил. Успішність нашої визвольної боротьби дає такі самі шанси визволитись іншим народам.

Кожна визвольна революційна боротьба одного народу, яка ослаблює большевизм та веде до його повалення, допомагає в такій самій мірі визвольній справі інших поневолених большевизмом народів. Спільний антибольшевицький фронт полягає в тому, що революційні змагання усіх народів становлять с к о о р д и н о в а н у одну цілість, мають один спільний, загальний плян і стратегію, кожний революційний рух спрямований і на посилення боротьби інших народів. Усі революційні, активні, протибольшевицькі елементи і сили ведуть боротьбу н а к о ж н о м у м і с ц і, де тільки можуть, проти кожної частини большевицької сили. Кожний включається в антибольшевицький визвольний - фронт, якщо не можна боротися безпосередньо в рядах своїх національних революційних сил, то включається у боротьбу іншого, союзного народу і через те бореться в спільному визвольному фронті, який принесе визволення і його народові.

При такому спільному фронті всіх поневолених народів большевики не можуть більше льокалізувати і розпорошувати революційної боротьби. Немає більш місця на його тактику поконування по черзі поодиноких на-

родів, на поборювання одного народу при допомозі байдужих до його справ синів інших народів, та на розпорошування революційних сил через пересилювання і створювання національної мішанини, передусім в армії та у великих робітничих осередках. Коли одна і та сама, спільна визвольна боротьба йтиме крізь, коли у свідомості мас усіх народів буде зрозуміння, що боротьба кожнього іншого народу це є і спільна боротьба, а тим самим і його власна, тоді розпорошування і перекидання революційно-настроєних мас з їхньої вітчизни у далекі країни не поможуть большевицькому режимові і не зломлять сили революції, бо кожний зможе робити те саме на кожньому місці.

Один з найсильніших двигунів перемоги визвольної революції народу - це співдія і співпраця як поміж союзними визвольними рухами, так і поміж одиницями - революціонерами всіх національностей в антибольшевицькому фронті.

в. Визвольна концепція і стратегія революції.

Провідна ціль цілої діяльности і боротьби ОУН на даному етапі - це здобуття Самостійної Соборної Української Держави. Тій цілі підпорядковуємо все, все має їй служити.

НАША ВИЗВОЛЬНА КОНЦЕПЦІЯ - це революційна боротьба України й інших поневолених московсько-большевицьким імперіялізмом народів - у спільному антибольшевицькому фронті. Безперервно, постійно поглиблювана, розширювана і ступеньована революційна дія, ведена у різних формах, як суспільно-політична і повстанчо-військова революційна боротьба, має довести до загального, відвертого революційного зриву найширших мас поневолених большевизмом народів, який буде остаточною розправою з большевицьким режимом , імперіялізмом і системою.

РЕВОЛЮЦІЙНА СТРАТЕГІЯ базується на тому, що поміж большевизмом, режимом і системою, большевицькою державою-тюрмою, з одного боку, а поневоленими народами, їх масами і людиною, з другого боку, існують глибокі й гострі суперечності, які проходять через ціле життя. З них постійно зроджується в безперервному ланцузі зудари і конфлікти, тому триває стан незгасної боротьби.

Стратегія революції діє в середовищі тих непримирених суперечностей і конфліктів, вона спрямована на мобілізування, організування революційної енергії мас, щоб зосередити її і так покерувати її дією, щоби через безупинне і систематичне нищення позицій та сили ворога довести до остаточного розгромлення його.

Революційна тактика спрямована на використання і підсилення всіх процесів, що послаблюють і розкладають ворога внутрішніх конфліктів та суперечностей в його таборі.

Революційна дія поступово підриває сили і позицію большевицького режиму утруднює і щораз більше унеможливлює йому послуговуватися народніми масами, як своїм силовим знаряддям.

Остаточна розправа - загальний революційний зрив народів прийде тоді, як революційне зактивізування найширших мас народів, поневолених СССР, дійде до такого ступня, що при ініціятивному виступі - ударі організованої революційної сили проти большевицького режиму ті маси не будуть більше його покурним знаряддям, ані пасивними глядачами, а стануть активно по стороні активної революції.

Таких огнищевих виступів - вибухів може бути богато, а поки вогонь загально-революційного зриву не охопить мас народів.

Загальний зрив як остаточна розправа з большевизмом може прийти і тоді,коли большевицький режим змобілізує для своїх цілей маси і

поставить їх під надзвичайні утиски /напр., війна/.

Наша визвольна концепція - це спільна революційна визвольна боротьба усіх поневолених большевизмом народів. Розраховуємо на їхню активну участь у боротьбі, на їхні організовані революційні сили та на революційні потенції широких мас тих народів.

Наша революційно політична робота спрямована у великій мірі на те, щоб пробуджувати й активізувати революційну енергію інших народів - наших природніх союзників, допомагати у формуванні їхніх організованих революційних сил та мобілізувати до боротьби їхні народні маси.

1/ Другий так само важливий момент - це творення спільного фронту, поширювання ідеї спільної боротьби пробуджування серед інших народів свідомости, що тільки через неї веде дорога до їхнього визволення, утвердження віри в силу і побіду спільного визвольного фронту Антибольшевицького Бльоку Народів. З великої, розпорошеної і розбитої революційної енергії поневолених большевизмом народів, маємо творити одну могутню скоординовану силу, самосвідому у своїй непереможності, пляново і однозгідно діючу силу в боротьбі.

Найважливіші передумови розвитку революцій і її перемоги в загальному зриві є наявність і діяння організованої революційної сили, як організатора і авангарду революції - революційна мобілізація і активізація мас народів антибольшевицького фронту; плянова революційна стратегія; спільний, організований фронт в актуальній революційно-визвольній боротьбі АБН.

2/ Сторонні сили та міжнародня політична кон'юнктура можуть мати значення допоміжних сприятливих чинників, але не вирішальних.

3/ Беремо їх до уваги в такому розумінні і використовуємо, але відкидаємо всякі орієнтації на посторонні сили чи зовнішню кон'юнктуру що вони самі принесуть визволення і що досить обмежитись чеканням їх та достосовуватися до них.

4/ Відкидаємо еволюціоністичні концепції, які розраховують на те, що СССР під зовнішнім натиском чи під натиском внутрішніх сил і конечности буде еволюціонувати так, що з того прийде визволення.

Большевицький режим під примусом з ззовні чи знутра може іти тільки на тактичні маневри, начасові уступки, граючи на зволікання.

5/ Всякі уступки і тактичні відступи режиму використовуємо для посилення революційної дії. Але визволення здобудемо тільки революцією, через тотальне знищення большевизму, власними силами поневолених нами народів.

6/ Осередньою силою у Визвольній Революції Народів є Україна.

:x:x:x:x:x:x:x:x:x

ЧИ АТОМОВА БОМБА ВРЯТУЄ АНГЛІЮ?

Подаємо переклад з англійської мови цього документу, що його надіслала УПА- Захід представникам англо-американської дипломатії та журналістики, які перебувають у Польщі та в СССР.

Чи союз народів англійської мови є достатачним забезпеченням перед большевизмом?
/Відповідь П. Черчілеві/.

Промови п. Черчіла виголошені в місяці березні ц.р. в Америці, зокрема перша промова виголошена у Фультон, викликала велике зацікавлення й поруження в цілому Советському Союзі. Зокрема ми українці вислухали її з надзвичайним зацікавленням. Бо це була перша спроба отвертої критики політики Советського Союзу зі сторони людини, яка широко знана, як великий державний муж світової міри і слави. Кожньому відомо, що п. Черчіль мав змогу добре пізнати большевицьку політику з безпосередньої обсервації в часі своєї співпраці зі Советським Союзом на протязі останньої війни й тому його думка в тій справі тим більше вартісна.

Гостра реакція урядової советської преси, а зокрема промова Сталіна з відповіддю п. Черчілеві, - ще більше піднесли загальне зайнтересування у нас цією промовою і взагалі становищем п. Черчіля і тої частини світової опінії, яку він висловлює, до проблеми Советського Союзу і його політики та дальшого розвитку відносин у світі.

Зовсім зрозуміло, що більшість населення Советського Союзу, невдоволена до краю зі советської влади, зокрема ми українці й інші народи, поневолені національно і соціяльно московсько-большевицьким невільничим, диктаторським, тоталістичним режімом, прийняли з радістю виступ п.Черчіля, бо бачимо з його промови із політичної ситуації, яка довкола цього витворилася, що в культурному світі пізнають і розуміють щораз краще большевицьку політику. Бачимо також, що далекозорі політики передбачають дальший розвиток подій та остерігають свої народи і цілий світ перед небезпекою, яка їм грозить. Це перший раз по останній війні виступив державний муж такої великої міри з одвертою критикою советської політики.

Слушно перестерігав п. Черчіль перед непогамованим загарбництвом советської Росії, яке не знає границь. Ми могли б додати до цього багато вияснень як про дотеперішню загарбницьку політику советської Росії, так і про те, що вона надалі приготовляє. Бо коли може п. Черчіль і другі політики за межами Советського Союзу, поза його "залізною куртиною", тільки догадуватись про дальші наміри советської політики, то ми знаємо найдокладніше із поденних власних переживань, що вона прямує і робить приготування до дальшого підбою світу під советську владу. Усі приготування, ціла господарська політика й військова підготовка Советського Союзу звернені якраз в цьому напрямі, щоб ширити його панування на другі народи і на цілий світ. Приготування ці такі широкі, всесторонні і такі інтенсивні, що це створить в найближчому часі для решти світу найповажнішу, безпосередню загрозу, якщо в цьому світі не знайдуться сили, які потрапили б тій небезпеці негайно запобігти.

Володарі Совєтського Союзу переконалися в останній війні на прикладі початкової могутности німецької воєнної машини і могутности своєї власної Червоної Армії, що централізований тоталістичний режим, який панував у Німеччині і панує у них, дає у справі військової підготовки величезну перевагу. Маючи тотальну, нічим не ограничену владу над величезними територіями і над сотнями мільйонів, рабів тотальної влади, вони можуть краще підготовитися, не спочиваючи ні хвилини.

Цілий мугутній апарат совєтської державної пропаганди мобілізує вже сьогодні величезні сили сліпої фанатичної ненависти до своїх майбутніх противників, в першу чергу Англії й Америки.

Десятки мільйонів людей вишколюється у військовій штуці. Сотні мільйонів людей працює в поті чола продукуючи приспіненим темпом засоби для війни. Ніхто в світі не потрапить взяти так міцно в карби мільйони людей. Ніхто інший в світі не потрапить так твердо запрягти людей до праці і витиснути з численних мільйонів стільки поту і труду для своєї воєнної машини.

Тоталістична совєтська влада має сотні мільйонів правдивих невільників- рабів, з яких витискає останній піт, не даючи їм за це майже нічого і будує цими силами гігантичні воєнні приготування, досі не бувалих розмірів.

Совєтські володарі знають, що вони безконкуренційні сьогодні в світі - як під оглядом тотального використання для воєнної підготови всіх сил сотень мільйонів своїх громадян-рабів і всіх багатств опанованих ними величезних територій, так і під оглядом тотальної мобілізації у всесвітньому маштабі сил пропаганди, тотального використання сили таємниць того, що діється в їхньому нутрі, і з другої сторони здобутття найкращих інформацій про всю решту світу при помочі агентури комінтерну, як рівнож під многими іншими оглядами важними для воєнної підготови

Совєтська влада знає ці свої безконкуренційні переваги й уважає що час працює на її користь, що вона потребує ще тільки певного не великого протягу часу мирної передишки для належного використання згаданих вище переваг у підготовці загальної світової розправи.

Тому голос перестороги, який кинув п. Черчіль у світ, є надзвичайно актуальний, а всі народи повинні бути йому за те вдячні.

Однак дальші висновки п. Черчіля будять у нас дуже поважні застереження. П. Черчіль стверджує не малою мірою слушности, що в цілій Европі, а навіть в цілому світі, зростає з дня на день большевицька небезпека. Єдино Англія й Америка ще на разі вільні від неї.

Ми могли б відповісти на те, що не тільки Англія й Америка вільні від комуністичних впливів, але в першу чергу цілий ряд народів Східньої Европи поневолених совєтською Росією є в своєму нутрі вільні від комуно-большевизму й протиставляться йому активно та провадять проти нього боротьбу.

Коли йде однак про решту Европи а навіть світу, що остає поза рямцями Совєтського Союзу, то твердження п. Черчіля відповідає дійсному станові.

Запитаймо однак, чому так діється ? Де причина того постійного зростання большевицьких впливів у всьому світі?

З другої сторони, якщо стверджується таку поважну небезпеку, належить шукати негайного якогось виходу. П. Черчіль дав відповідь на це. Однак ми не можемо не висловити наших застережень і сумнівів в правильність рецепти, яку він поручає.

Коли йде про перше питання, - де шукати причини постійного зростання большевицьких впливів у світі, то на нашу гадку є три найповажніші причини цього.

Перше - це невдоволення багатьох народів з існуючого тепер стану, погана розв'язка наболілих політичних і соціяльних питань, несправедливість, біда і нужда, які панують в багатьох країнах, недодержання зобов'язань атлянтійської карти.

Друга причина наростання большевицьких впливів у світі є та, що інші народи, які живуть поза границями советської залізної куртини, не знають правди про Советський Союз, не знають, як живуть і бідують народи Советського Союзу, не знають, що советський режім - це типовий тоталістичний терористичний режім в багатьох зовсім подібний до гітлерівського режіму, не знають скільки щоденно арештовань і розстрілів, скільки у нас сотень великих концентраційних таборів, а скільки тисяч менших, не знають, який соціяльний визиск, нерівність, несправедливість панують у нас, не знають, як сильно поневолений і позбавлений усіх своїх прав український народ і другі народи, поневолені советською Росією.

Коли б інші народи краще пізнали советську дійсність, напевно тоді не було б серед них прихильників большевизму. Нажаль вони цього не знають і досі. Про Советський Союз має Европа тільки з большевицької пропаганди, або з режісерових поїздок різних відвідувачів, які в глибину життя, або не вміють, або не можуть вглянути. Немало винні цьому також різні політики, які хоч знають трохи більше правди, мовчать про те, або говорять щось інше, задля тактики дипломатичного фальшу і крутійства. Такою роботою впроваджують однак в блуд світову опінію і тільки допомагають большевикам. Скільки ж то разів напр. п. Черчіль вихвалював Советський Союз попід небеса, хоч знав, що в нас зовсім нерожево. Ми з болем і жалем читали ті пеанти на честь советської тюрми народів, які виголошували часто різні европейські політики. Нам було нераз соромно і жалко, що нема нікого в світі, хто мавби трохи відваги і чести сказати правду про Советський Союз. Ми розуміли потреби дипломатичної гри, якої вимагали інтереси війни проти гітлерівської Німеччини, але все таки це виходило дуже поза границі конечної дипломатичної доцільности. Хай отже тепер п. Черчіль не дивується, що в цілій Европі і в широкому світі зростають в загрозливих розмірах впливи большевиків. Чиж його власні промови мало помагали цьому ? Чиж він мало разів вихваляв Сталіна і Советський Союз, вибілюючи потоком гарних дипломатичних слів страшну советську дійсність ? Задля хвилевих політичних користей політики й дипломати закрили перед народами світу правдиве обличчя Советського Союзу. Тепер починають збирати наслідки цього. Сьогодні вже нарікають, а завтра будуть плакати. Ця помилка важко пімститься на всіх, якщо ії в час не направлять. Доки буде така неправда на світі, що про кожній стріл в Палестині, Індонезії чи Сирії будуть писати цілими місяцями усі газети світу, а про те, що діється у нас у Советському Союзі, як бореться завзято Україна і багато других народів за своє визволення - будуть мовчати, так довго хай не чекає п. Черчіль , ані ніхто інший, щоб большевицькі впливи почали шаліти. Як довго п. Черчіль, Бевін, Бирнес і другі будуть ховати правду про Советський Союз під зелене сукно і будуть з большевиками бавитись тільки в дипломатично-чеснотну гру, вдаючи, що не бачать советської неволі і советської політики та того, що в нас діється, так довго годі їм чекати на усунення большевицької небезпеки.

Хто хоче побороти большевицьку небепеку, мусить ударити в те, чим він найсильніший, - в його пропаганду, в його національну й соціяльну пропагандивну блекоту, якою він заливає і одурманює світ. Большевицькій пропаганді треба протиставити належно сильну протидію, яка отворила би очі кожній людині в Европі й поза Европою та показа-

лаби правдиве обличчя большевизму без пропагандивної маски, яка показалаби правдиву большевицьку національну й соціяльну політику, не таку, яку голосять комуністичні маніфести і програми, але таку, яку провадить советська Росія у нас в Україні і в других поневолених краях.

У нас, в Україні йде від ряду років величезна, завзята боротьба усього народу проти московсько-большевицької неволі й тиранії. Цілий наш народ бореться з найбільшим завзяттям проти чужого тиранічного панування, за свою волю і незалежність. В останніх роках ця боротьба набрала незвичайно великих розмірів і перемінилася прямо в правдиву війну. Також Балтійські країни, підбиті насильно й підступно Москвою, зраджені й опущені рештою світу, борються за своє визволення. Тимчасом п. Черчіль твердить, що тільки одна Англія й Америка вільні від большевицького дурману.

Якже інші народи мають знати правду про советську тюрму народів, хто має сказати їм про цю правду, як не Ви п. Черчіль, що проголошували Атлянтійську Карту Народів і тепер хочете бути виразником нового вільного Світу ?

Першим кроком до того, щоб спинити і побороти большевизм – це сказати народам світу всю правду про нього, нічого не закриваючи дипломатичними зглядами.

Третя причина поширення большевицьких впливів у світі – це уступчива компромісова політика світових потуг. Большевики – майстри у використовуванні чужих блудів. Вони використовують теж дуже зручно опортуністичне наставлення західньо-европейських й американських політиків, які прагнуть уникати якнайдовше конфлікту. Знаючи це, большевики грають на коротку проволоку світової розправи, щоб здобути час на остаточну воєнну підготову. – Отут саме, у сліпоті і опортунізмі відповідальних керманичів міжнародньої політики, які піддаються шантажеві, крутійствам і грі на проволоку советської перфідної політики, – лежить третя причина загрозливого зростання большевицької небезпеки.

Даремно нарікати тільки на ріст підривної роботи й впливів московського большевизму у світі. Треба насамперед усунути те все, що спричинює ріст цієї небезпеки. Треба змінити в першу чергу політику й тактику відповідальних керманичів чолових потуг, які своєю дотеперішньою слабою, хиткою, уступчивою політикою уможливлювали большевикам поширення їхньої влади і впливи на другі народи. Треба також усунути всі інші причини, що викликали загальне невдоволення в різних країнах світу, яке використовують большевики для себе. І треба активно діяти для повної ліквідації самого джерела цієї небезпеки, для ліквідації царства московсько-большевицької тиранії.

Небезпека большевизму, на нашу гадку, багато більша для всього світу і прийде багато скорше, ніж це думає навіть п. Черчіль. – Мабуть ніхто в світі, хто не жив у большевицькій дійсності, не уявляє собі її розмірів, ані її страшного характеру. Хто хоче пізнати справжнє обличчя большевизму – хай запитає нас, українців, які вже пережили майже 30 років під советською владою.

Але навіть і того, що сказав у своїй промові п. Черчіль, досить, щоб розбудити найбільшу тривогу в світі й спонукати шукати виходу з положення, що створилося.

Большевицька небезпека зростає з кожним днем і заливає світ – остерігає п. Черчіль.

Що в такому разі треба робити? Де шукати виходу й як тій небезпеці протидіяти? Найважніша річ - знайти правильну відповідь на це питання. Тут на нашу гадку, міститься головний блуд п. Черчіля, бо він не знайшов і не дав відповіди, як вийти з положення, яке витворилось у зв'язку з постійним наростанням большевицької небезпеки.

П. Черчіль ствердив, що існує і зростає небезпека комуно-большевизму в усьому світі й радить у відповідь на те тісніше з'єднатись Англії й Америці, зокрема в мілітарній площині. Правосильно. Кожний розуміє, що це значить: грозить війна з советською Росією, отже треба Англії й Америці приготовити як найскорше спільно мілітарні сили.

Однак, запитаймо чи це дасть належний і достаточний відпір большевицькій загрозі ?

П. Черчіль ствердує, що большевицькі впливи зростають майже в усьому світі й радить.... втікати до Америки і там приготовляти оборону....Таке властиво виходило б з його промови. Бо ствердивши ріст большевицьких впливів п. Черчіль не дав жодної ради, як його спинити, як цьому протидіяти, навіть властиво тим ніби не заінтересувався, а всю увагу зосереджував на плялі охорони Англії й Америки. Та ми запитаємо - а щож тоді буде, коли й відповідальні мужі залишать майже цілий світ на поталу большевицькій потопі,як колись полишили Україну, Білорусь й Кавказ, пізніше Балтійські країни, тепер Польщу й Балкани, а вже заповідають поволі полишення решти Европи і більшої частини світу ? Чи думає п. Черчіль, що Англія й Америка дійсно зможуть самі оборонитися, коли видадуть вперед решту світу на поталу большевицькій потворі ? Чи думає п. Черчіль,що може атомова бомба поможе, тоді коли всю Европу й Азію опанує потвора червоної тиранії ? Чи думає п. Черчіль, що Англія й Америка могли б колинебудь виграти війну проти большевиків, без інших народів ? А якщо ні, то чому не має в нього ані слова про те, як практично протидіяти небезпеці наростання большевицьких впливів і большевицької сили ?

На нашу думку - плян найтіснішого військового союзу й військової підготовки Англії й Америки до війни зі советською Росією - це одна справа, але одночасно мусить іти відпір наступові большевизму й приготування до розправи з ним в загально-світовому маштабі, серед усіх народів світу. Це відноситься в першу чергу до народів поневолених советською Росією, бо від їх постави буде залежати сила чи слабість большевиків у недалекій новій світовій розправі, якої нікому не вдасться уникнути.

Маємо велике призначня для здібностей, сили і значіння народів англійської мови, як їх називає п. Черчіль. Але можемо запевнити п. Черчіля, що коли справу оборони й боротьби проти большевизму поставиться дійсно тільки в тій площині, поминаючи інші народи, зокрема і в першу чергу народи поневолені советською Росією - Україну, Білорусь, Грузію і інші народи Кавказу, Балтийські країни та всі інші народи Советського Союзу, тоді нічого не поможе Англії і найтісніший союз народів англійської мови.

Хто хоче зліквідувати небезпеку загарбницької політики Росії , мусить розбити її імперію на складові національні частини. Росія стала могутня і стала загрожувати безпеці решти Европи тільки після цього, як завоювала Україну. Росія перестане бути небезпечним агресором, коли буде позбавлена панування над Україною і другими народами чорноморського й балтійського басейну.

Організація боротьби протибольшевицької пошести - це в першу чергу організація тих сил східньої Европи, які найкраще пізнали влас-

тиву суть большевизму, і які вже сьогодні ведуть проти нього активну боротьбу. В цьому відношенні Україна зі своїм революційним, посту - повим протибольшевицьким визвольним рухом може служити за приклад багатьом іншим народам. Нас дуже дивує те твердження п. Черчіля,що лише Англія й Америка ще сьогодні не уляга ли большевицьким впливам і тому тільки на них він покладає надію в боротьбі за визволення світу від большевицької тиранії. Ми можемо сказати на цьому місці,що Україна перебуває вже майже тридцять років під страшною окупацією большевицької Росії й переносить нечувано великі жертви з цього приводу, але не піддалася до цього часу його впливам. Коли б українсь- кий народ мав свободу вияву своєі думки, як це є в Англії, тоді напевно п. Черчіль переконався би, що у нас в Україні є менше приклонників большевизму, ніж в усіх інших країнах. Коли ж говорити про активну боротьбу проти большевизму, то і в цьому відношенні український народ не зважаючи на найжорстокіші переслідування веде сьогодні широку політику і збройну боротьбу проти російсько-большевицької окупації за свою волю і незалежність. У тій боротьбі український на - род йде разом з іншими народами поневоленими большевицькою Москвою, в Україні діє до сьогодні Українська Повстанча Армія /УПА/ і прова - дить численні бої проти большевицьких окупантів. Україна поносить до сьогодні стільки жертв в боротьбі проти московсько-большевицьких наїзників, що це рівняється правдивій війні. Небагато є в світі народів, які зложили в боротьбі за свою незалежність і волю стільки крови і стільки жертв, скільки зложила Україна і скільки складає їх наша батьківщина до сьогоднішого дня. Тому дивує нас і болить не - мало, коли чуємо твердження, в яких поминається наш величезний кровавий оклад у протибольшевицькій боротьбі.

Одначе знання большевицької дійсности з довголітньої безпосередньої обсервації й довголітньої боротьби, проти большевицької тиранії, знання справжніх основ сили і слабости большевизму . Пізнання його пов'язання із російським загарбницьким імперіялістичним агресивним гоном, пізнання причин невдач усіх дотеперішніх більших воєнних походів проти Росії, диктує нам сказані вже вище критичні завваги про те, - що тривала ліквідація большевицької небезпеки мусить бути звязана з ліквідацією російської імперії шляхом поділу її на складові національні частини. Така політика, сперта на засадах Атлянтійської Карти Народів, дасть в евентуальній війні проти большевицької Росії визволення могутніх національних енергій народів поневолених у тій імперії та уможливить перемогу в цій війні, що при іншій політиці була б дуже сумнівна.

Мудрість військової англійської політичної штуки, яка полягала досі на вмінні з'єднувати на свою сторону інші народи, могла б відо - грати в розправі з большевизмом дуже велику , прямо вирішальну ролю, якщо англійська політика рішиться саме на таку лінію,- щоб поставити не на вдержання російської імперії, а на заміну її системи вільних національних держав Східньої Европи. Це дало б Англії та Америці також величезний моральний капітал -- здійснення принципів Атлянтійської Карти Народів.

Цієї нашої відповіді - листа, яким звертаємося до п. Черчіля і його однодумців в Европі й Америці, не можемо нажаль підписати прізвищами, як це принято в культурному демократичному світі, бо умовини большевицької дійсності не дозваляють на це. Пишемо його однак від імени дуже численних наших однодумців, які запізнавшися з промовою п. Черчіля, поширили її друком в численних підпільних виданнях по всій Україні й зайняли до неї таке становище, як це ми вище подаємо.

Наші змагання висловлені в цьому письмі, репрезентує перед світом поза межами Советського Союзу - Закордонне Представництво Українсьої Головної Визвольної Ради. Українська Головна Визвольна Рада /УГВР/ є в цю пору найвищим політично-репрезентаційним органом незалежної волі українського народу.

Квітень, 1946 р.

Група українських політичних поступових діячів.

Олег М.Зеленецький.

СУЧАСНИЙ МІЖНАРОДНІЙ СТАН І НАШІ ПОЗИЦІЇ.

Наша ставка на велику революцію всіх большевизмом поневолених народів, що остаточно розв'яже проблему відновлення української держави аж ніяк не може зменшувати нашого зацікавлення теперішньою загально - світовою ситуацією. Навпаки треба ствердити, що скорший чи пізніший вибух цієї революції, її більші або менші шанси на успіхи тісно пов'язані не тільки з укладом внутрішньої ситуації в СССР та сфері його впливу, з більшою або меншою потугою спільної визвольно-революційної акції всіх поневолених народів, з правильною поставою тактики боротьби, але і також то не в меншій мірі - із укладом зовнішньо-політичної ситуації. Як укладатимуться відносини між англо-саксами і большевиками, чи вони будуть загострюватись, чи стабілізуватись, чи йтиме до утривалення теперішнього порядку в світі, чи до далекослушних змін одне слово - чи перед світом стоять перспективи довгого періоду миру чи новий конфлікт, - це все не в меншій мірі впливатиме на фронт боротьби поневолених народів большевизмом, відповідно формуватиме їхню тактику боротьби.

Ця певна пов'язаність нашої боротьби з загально-світовою політичною ситуацією наказує нам стежити з якнайбільшою увагою за політичною ситуацією у світі, докладно аналізувати її і - головно- старатися її формувати в напрямі найбільше для нас корисним, прийнятим, по лінії наших інтересів.

x x x

Політичну ситуацію у світі весною цього року характеризувало гостре напруження советсько-англосаксонських відносин, що було якнайкраще зафіксоване відомою фультанською промовою Черчіля. Черчіль висунув тезу про поділ світу на дві частини залізною завісою по середині. В такій же атмосфері напруження відбувалися конференції міністрів закордонних справ чотирьох великих держав; іхній перебіг не тільки цілком підтверджував черчілівську тезу, але й виявляв, що інтересів тих двох світів ніяк не можна погодити , що вони себе взаємно виключають та що може прийти до конфлікту між ними.

Деякі кола англосаксонського світу затривожені таким станом, що загрожував можливістю нової війни, почали енергійну акцію за зближенням цих двох світів. В Америці очолювали цю акцію ліві кола демократичної партії, в Англії ліве крило партії праці з Ляскі на чолі. Найважливішим аргументом , що мав, безперечно, вплив на широкі кола, була небезпека нової війни. В імя миру, заявляли вони, треба піти на найбільші уступки Советському Союзові, треба знищити барієру , що ділить СССР від решти світу, розвіяти атмосферу недовір'я , піти на якнайтіснішу співпрацю, щоб таким способом зліквідувати і можливості нового конфлікту та створити тривкі підвалини для довготривалого миру в світі. Звичайно, така акція була на руку большевикам і вони всіма засобами старались її піддержувати, запрягши до цього цілу свою п'яту колону. Заходи цієї п'ятої колони були помітні на кожному кроці. Не зважаючи на те, що в примирливій акції ліві англосаксонські кола якнайменше керувались принциповими міркуваннями, що підставою і причиною її був звичайний дрібноміщанський опортунізм, бажання спокою, - так п'ята колона старалася за всяку ціну надати їй всі познаки боротьби поступово-демократичного світу, на чолі якого стоїть СССР,про-

ти, реакційного і навіть фашистівського світу.

Треба визнати, розрахунки були з погляду пропагандивного не погані. Загнати всіх противників СССР в табір реакції і тим робом скомпромітувати їх в очах мас — це йшло по лінії інтересів СССР. Та життя нищить часом навіть найбільш досконалі теоретичні розрахунки. Совєтський Союз, не зважаючи на всі старання большевиків після війни, не був так досконало ізольований від решти світу, як до 1939 р. Захід мав і має можливість на власні очі бачити вирізки реальної большевицької дійсности. І то не тільки як одиниці, переважно вибранці інтелектуального та політичного світу, що після побуту в СССР описували свої враження, які не всі читали і в які не всі вірили. Кваптик совєтського життя побачила т.зв. сіра людина. А також появляються нові досконалі твори про совєтський побут напр. Артура Кестрлера"Нуль в нескінченість" та багато інших. Шпальти газет також переповнені описами підсовєтської дійсности і відносин, які панують в совєтській сфері впливів. Починають появлятися вістки про невдоволення мас в Совєтському Союзі, про активну боротьбу поневолених народів Москвою за свободу, про діяльність УПА в Україні і т.д. Після того стає голосна на весь світ нова генеральна чистка в СССР, яка знову відкрила завісу совєтської дійсности. Далі большевицька політика в совєтській окупаційній зоні Німеччини, в державах їхньої сфери впливів та в інших частинах світу, де стикаються інтереси Заходу з інтересами СССР була і є така, що ясно і недвозначно відкриває справжні, агресивні пляни СССР. Як доповнення до того всього наспіли такі справи, як шпигунська афера в Канаді, як прикордонні конфлікти між американськими і совєтськими салдатами, зістрілювання американських літаків у Югославії, "розгрузка" фабричного ременанту в Австрії і т.д.

Вся ця практична зустріч західнього суспільства з реальними виявами большевицької дійсности і політики нівелював майже цілком пропагандивно-теоретичні намагання п'ятої колони большевизму здобути для СССР симпатії як для носія найбільш прогресивних ідей таскомпромітувати всіх противників СССР як реакціонерів. Коли ж акція прихильників порозуміння з СССР мала серед англо-саксонського громадянства впливи, то вияви цього впливу були, як ми вже згадали, чисто опортуністичного характеру: страх перед війною, бажання миру і стабілізації відносин.

В такій ситуації почалася мирова .конференція в Парижі. Англо-саксонський світ, зокрема американці трактували цю конференцію як поважну можливість порозуміння з СССР, як крок в напрямі стабілізації відносин у світі, в напрямі закріплення миру. Вони були готові за ціну миру піти на великий компроміс з большевиками та до певних меж погодитися на деякі їхні домагання.

Але вже в перші дні нарад сталося повне розчарування. Надії на можливість співпраці виявилися зовсім безпідставними. Розвіяла їх агресивна та невідступна тактика большевицьких дипломатів. Вони не виявляли зовсім замірів також піти на уступки та компроміс, а свої домагання та постуляти, ставленні на попередніх міжнародніх конференціях старалися повністю перевести на паризькій конференції. Це проявлялось у всьому, чи це стосувалось процедуральної справи, чи справи Трієсту Австрії, репарацій Італії чи проблеми Німеччини. Побіч тих чисто, сказати б , реальних постулятів, які старалися большевики здобути,вони не завагалися висунути також і зовсім демонстраційного постуляту,як наприклад, справу Греції, чим мали вдарити по престижі Англії та Америки.

Реакції на таку агресивну , напасливу тактику большевиків не було довго ждати. Держави, що брали участь в конференції, поділилися на два виразно ворожі бльоки, що яскраво віддзеркалювали реальну ситуацію

в світі. Конференція, що мала мати характер мирової, стала полем баталії, полем боротьби. На дальший плян, на зовсім сірий кінець зійшли справи, для яких вона була скликана, себто заключення мирових договорів. На перший плян висунулася актуальна проблема наших днів, яка від часу потсдамської конференції відсуває в тінь всі поточні "буденні" справи - проблема керування світом та боротьба за це керування. Найбільше питомим і характеристичним для цієї конференції не був сам двоподіл держав на два табори, два крила, підставою якого були тільки процедуральні спори, а проблема Трієсту, Італії, Німеччини і т.ін. Істотні причини того двоподілу лежали далеко глибше. Вони лежали в існуванні діяметрально протилежних, ворожих та взаємно себе виключаючих світосприймання двох світів, які борються за гегемонію, за право й можність побудувати життя на свій лад. Паризька конференція виявилася одним із фрагментів в тім змагу, який почався ще від Потсдаму. Значення її полягає в тому, що суперництво між двома світами виявилося вже зовсім виразно та що її перебіг ще більше розвіяв надії західнього світу на можливості порозуміння. і поставив перед ним в цілу широчінь конечність якнайскоршої протиакції, якщо він не схоче бути здистанзований.

Розглядаючи з цього погляду конференцію, треба ствердити, що навіть найдрібніші спори в процедуральних справах, що так довго тривали, набували окремого і особливого значення. Усе було шукання шляхів для створення якнайбільше непригідної ситуації противникові, щоб таким способом його скомпромітувати, здискредитувати і якщо не паралізувати, то бодай зменшити його впливи.

Висловом гострих непорозумінь був не тільки перебіг самої конференції, й такі інтервали, як відома штутгартська промова Бернса та акція Воллеса. Промова Бернса - це був голос практичного американця який позбувшись всяких ілюзій до недавнього союзника, бачить дійсність такою, як вона є, і в тій ситуації шукає практичних шляхів в напрямі скріплення англо-саксонських позицій. А голос Воллеса і його теза про можливість мирного існування двох світів у власних сферах впливів, - це голос тих нечисленних американців, які мають ще ілюзійні надії знайти можливості порозуміння з большевиками.

x x x

Холодна аналіза сучасного міжнародного стану приводить до висновку, що надії і пляни Воллеса та його прихильників, яких ще можна досить знайти в цілому світі, не мають ніяких реальних підстав. Вже на потсдамській Конференції виразно зарисувалась криза тез Рузвелтівської політики супроти Росії. Дворічний практичний досвід переконав, що його лінії та тези зовсім скрахували. Внутрішні зміни в демократичному дусі в Росії не настали, задоволення її політичних апетитів зовсім не зліквідувало давніх її агресивно-імперіяльних плянів. Навпаки, з усією рішучістю збирається вона їх запровадити в життя, маючи на увазі дотеперішні свої успіхи. У висліді не прийшло і до тривалого мирного стану та сподіваного післявоєнного проспериті, одного з головних підстав якого були б поширенні ринки збуту ослабленої та знищеної війною Росії. Замість того ці ринки ще більше звузилися, тому, що ціла середня Европа фактично опинилася в неподільнім володінні Росії.

В такій ситуації для англо-саксонського світу є тільки два виходи: погодитися з теперішнім станом, що означає перспективу щораз дальших уступок і віщує остаточну кінцеву поразку, або неподатливим супроти большевиків, застосувати політику твердої руки, що означає

поглиблення розходжень аж до остаточного конфлікту. Іншого, третього шляху англо-саксонський світ не має.

Сьогодні він ще знаходиться в стадії вагань. Він ще не знає, на яку ступити. Серед нього змагаються ще дві течії, два погляди. Один здецидовано ворожий до большевиків; прихильники цього погляду ясно розуміють, що немає іншого виходу, крім готування до остаточної розправи з большевизмом, розгромлення і ліквідація СССР, як це зроблено з нацистичною Німеччиною. Друга течія - це тактика тих, які з чисто опортуністичних причин, зі страху перед конфліктом, перед наслідками конфлікту вважають, що треба зговоритися з большевиками, йдучи на якнайдальші уступки. Є ще третій погляд комуністичних партій, які вважають, що СССР - це завершення їхніх ідеалів і тому саме світові треба йти на тісну співпрацю з СССР. При чому цю співпрацю вони розуміють як переходовий період для цілковитого підпорядкування світу тому ж СССР. При теперішньому повному упадкові ідейних впливів большевиків у світі комуністичні партії треба вважати агентурними станціями на услугах Москви, п'ятими колонами Москви і тому ці погляди не є їхнім свобідним висловом, а лише відгомоном Москви. Через те не можна його вважати вислогом частини західньої публічної опінії.

Обсервуючи вдумливо настрої мас англо-саксонського світу, треба ствердити, що вони щораз більше ворожі супроти большевиків. Щораз більше популярним стає погляд, що супроти СССР треба застосувати політику твердої руки. Одним з етапів у кристалізуванні саме таких непримиреннх поглядів серед англо-саксонської публічної опінії була і остання конференція в Парижі. Вона ще раз яскраво підкреслила, куди прямують большевики, ще раз довела, що порозуміння з ними неможливе.

Доказом таких настроїв серед публічної опінії заходу є тон англосаксонської преси, висліди анкети Інституту Галюпа в Америці /70% голосів заявилося за політику Бернса, проти поглядів Воллеса/ останній вислід виборів в Америці.

Беручи на увагу, що офіційна політика англо-саксонських урядів базується на поглядах широких кіл громадянства, можна передбачити, якими шляхами в дальшому йтиме розвиток відносин між англо-саксонським світом і СССР. Ще можуть бути більші або менші хитання, нездецидованість і т.д., але кінцевий шлях тих взаємовідносин мусить довести до різкого конфлікту, що закінчиться поразкою одного або другого.

x x x

Позицій, що їх Захід починає займати супроти большевизму, для нас не є жодним відкриттям Америки. Ми пізнали справжнє обличчя большевизму вже в 20-тих роках під час боротьби з большевизмом за нашу самостійність. Вже тоді ми говорили світові про небезпеку, яку криє в собі большевизм, як вияв російського імперіялізму. Вже тоді ми вказували світові, що доти не буде миру на землі, доки існує большевизм. Захід прийняв тоді інше опортуністичне становище супроти большевизму. Наслідки того становища цілком виявляються сьогодні. Через довгі роки ми стояли осамітнені не тільки в оцінці большевизму, а і в боротьбі з ним. В цій боротьбі не одержували ми жадної допомоги нізвідки. Що більше! Ми навіть не знаходили жодного зрозуміння. Щойно тепер, зустрівшися віч-на-віч з большевицькою дійсністю та пізнавши загрозу, народи середньої Европи вже включилися в спільний протибольшевицький фронт боротьби. Захід стоїть на правильнім шляху до правильної оцінки большевизму і треба сподіватися, що

вже недовгий той час, коли всі народи, весь поступовий, демократичний світ опиниться в спільному протибольшевицькому фронті і знищить його так, як знищили націонал-соціялізм.

Нашим завданням є, маючи за собою довголітній досвід боротьби з большевизмом та знання большевицької проблематики, впливати на приспішення того процесу правильної оцінки большевизму, що визріває на Заході. Ми повинні розкривати справжнє обличчя большевизму, його реакційність, антидемократичність. Ми повинні сказати тим, хто ще вірить, що СССР є країна соціялізму, мусимо довести, що там соціялізму немає, що большевики зрадили кличі соціялізму і замість соціялістичної спілки вільних народів пабудували чи, вірніше, відновили поліційну російську імперію з нечуваним терором і насильством над людиною і упрмленими народами. Нам треба вияснити Заходові, що криється за гаслами большевицької пропаганди та які є справжні заміри большевизму, з'ясувати йому, що большевизм є наскрізь реакційне явище, яке грозить знищенням надбань людської цивілізації. Нам треба врешті заявити світові ясно і відверто, що тільки знищення російської, большевицької імперії та побудова на її місці ряду незалежних держав на національних та демократичних принципах запевнить тривалий мир на світі.

ооооооооОоооооооооо

Зиновій Карбович.

ІЗ ПРОБЛЕМ ВИЗВОЛЬНОЇ РЕВОЛЮЦІЇ НАРОДІВ.

І. Народні маси - головна сила грядущих революцій.

"Маси - ось вам секрет майбутніх революцій"
- Маццені.

На тлі всесвітньої кризи: моральної, релігійної, культурної, господарської, суспільної і політичної діє наша революція, Визвольна Революція народів і людини, що її передвісником і авангардом, організатором і пробоєвою колоною є революційно-демократичний Антикомінтерн, - АБН, символ і єдиний нині носій в о ю ю ч о ї , безкомпромісової демократії, справжнього н а р о д о в л а с т я. Жодного типу т.зв. західня демократія з її ліберально-капіталістичними основами, з її о п о р т у н і з м о м щодо большевизму, з її к о м п р о м і с о в і с т ю щодо капіталістичного гніту й визиску - не є вже нині панацеєю на недугу світу, а лише скороминущим паліятивом. Ні ліберальна, ні "національна", ні "соціяльна" демократія дрібноміщанського типу не принесуть порятунку загроженому большевизмом людству Большевизм - смертельну хворобу страждаючого, але все ж непереможного й героїчного в своїх стражданнях людства, страшну небезпеку для всіх народів і людей перемогти й усунути може остаточно й безповоротно лише нова і д е й н о-політична й національно-с о ц і я л ь н а сила, що є не тільки антитоталітарною, а й антидрібноміщанською і антикапіталістичною. Ця сила - це третє явище нинішного світу, що побіч т.зв. західньої демократії й большевизму з'явилася, назрівши в надрах народніх мас від століть поневолених народів - революція народів. Кожен нарід має свої особливості; звідси визвольна революція народів є дуже специфікована. Лише найосновніщі ідеї є спільні.

Вона не є лише зовнішньо-політично визвольною концепцією кожного із наших народів, а далеко ширшою ідеєю, що охоплює всі ділянки життя наших народів і всі їх ділянки грунтовно змінює. Так, як французький нарід видвигнув Французьку Революцію, не як свою тогочасну зовнішньо-політичну концепцію, а як клич життя, як зовсім новий образ і мету власного життя у всіх його ділянках /в тому числі зовнішньо-політичній/, як месіянство всесвітнього значення, як порятунок для світу середньовічної темряви, феодальних знарядь інквізиції. Нарід, що, спасаючи людство від упадку в пропасть, рятував сам себе.

Як революціонерів, так і революції ніхто не "видвигає", вони р о д я т ь с я....

Наші народи мусять визволятися не лише національно, а в однаковій мірі і с о ц і я л ь н о, політично і культурно. Звідси наша революція є національно-політичною, с о ц і я л ь н о ю і культурною.

Тепер у боротьбі стоять не поодинокі соціяльні кляси і верстви, а народи як цілости. Народи, як н а р о д н і м а с и, які нині є носіями й борцями за національну й соціяльну ідею визволення і оновлення. Не кляса буржуазій, не кляса поміщиків, не кляса пролетарів не соціяльна верства ліберал-демократичної інтелігенції, а т р у д о

в и й н а р і д, як цілість, у якому і хлібороби, робітники промислу, трудова інтелігенція, що без кляси поміщиків і капіталістів творять в СССР одну організовану силу борців за визволення і оновлення.

З одного боку стоять безклясові н а р о д и, з другого – паразитна кляса державної бюрократії, партійних бонзів, "знатних", "передових", "вибраних", "достойних" людей; – і змаг іде в площині: трудовий нарід і большевицька плютократія. І саме суттєвим для теперішньої стадії і с т о р и ч н о г о розвитку людства є те, що народи, як н а р о д н і м а с и, є носіями національних і соціяльних ідей. Ніякі "передові" люди, ніякі партії "достойних" /"большевицька партія -вдохновитель перемог", "двері большевицької партії" відкриваються тільки для "достойних" – Сталін/, жодна "еліта" не персоніфікує і не символізує націй. Нації творять тепер народні маси. ГЕРОЯМИ ПІД БОЛЬШЕВИЦЬКОЮ ЗАЙМАНЩИНОЮ Є ЦІЛІ Н А Р О Д И. В них зберегли й зберігають під неймовірним, найжахливішим терором, що його знало колинебудь людство, національну ідею. Н а р о д и там с т а л и г е р о я м и. Великі анонїми з народніх мас, ім'я яким л е г і о н! Люди старшого віку, жінки, дітвора, малі й великі – всі вони герої, як одиниці і як цілість. Вони захистили, захищають і захистять наші нації. ВОНИ Ж І Є НАЦІЯМИ. Не має рідні сьогодні в підбольшевицькій окупації, яка не склала б жертви на вівтарі свободи власного народу чи сама не терпіла б, змагаючи за неї. Наші нації, себто трудові народи, борються за своє життя, матеріяльне й духове, творячи окремі духово-культурні й соціяльно-економічні формації. Вони не абстракції, а жива реальна дійсність, що бореться за повноту власного життя у всіх його проявах. Основний тон нашої боротьби – це а ф і р м а ц і я ж и т т я. І ця афірмація життя є саме й основоположною догмою нашої філософії спільноти – нації.

Наша революція – це н а р о д н я революція, не буржуазно-демократична і не пролетарська. А це значить, що її національно-соціяльний зміст визначають <u>народні маси</u> наших народів як органічних спільнот, що їх основну силу становлять саме т р у д о в і м а с и. Вона дає владу народнім масам, що її добувають, тому це революція н а р о д о в л а д н а, справді демократична. Вона не має нічого спільного з вузькою ліберальною або обманливою "соціяльною" чи прикриваючою інтереси лише одних груп "національною". Всі ці типи демократії звужують на д і л і засяг її дії до означених соціяльних груп чи шарів. В одному випадку захищаються інтереси дрібної буржуазії, в другому т.зв. пролетаріяту і т.д., а тут ідеться про з а х и с т інтересів усього трудового народу як основного і єдиного в нас складника нації, що є тотожнім з народніми масами. Тому й окреслюємо ми соціяльно-політичний устрій, до якого змагаємо, – для вірности – н а р о д о в л а д н и м, щоб не говорити тавтологічно н а р о д н ь о-демократичним. У процесі розвитку поняття демократії найвищий ступінь прогресу досягає наше розуміння її, що охоплює на д і л і ввесь нарід, що його ідентифікуємо з народніми масами. Ярлик "демократії" чіпляв собі і нацизм, а вже прямо кошмарним глумом над ідеєю демократії є "найдемократичніша демократія" найгіршого типу тоталітаризму, – червоного нацизму, большевизму, що є духовим батьком нацизму-фашизму.

Наша <u>народня</u> революція захищає в <u>національному</u> відношенні право самовизначення народів та їх державного відокремлення, антиімперіялістичні та антишовіністичні позиції, національний принцип організації світу при збереженні етнографічного моменту, в <u>соціяльному</u> відношенні <u>безклясове</u> суспільство, зрозуміле не як людство, а як <u>безклясові народи-нації</u>, при розумінні кляси як паразитарної, експлуатоської соціяльної верстви, що живе за рахунок праці соціяльно гноблених, напр. кляса капіталістів і поміщиків у буржуазно-капіталістичному, кля

са бюрократів і партійних бонзів у державно-капіталістичному большевицькому устрої; в культурному - органічні національні культури, що виростають з народів, народніх мас, поодиноких націй; у господарсь - кому - не суттєвою є ф о р м а власности як метода продукції /приватна, чи спільна, але не збірна-колективна-неорганічна/, а істотним є с в о б і д н и й вибір форм господарювання, внутрішньо-відповідних органічним нахилам людини та - понад усе - морально-е т и ч н і основи власности, /яку добути мислимо л и ш е в в л а с н о ю працею/, диспонуванням нею як предметом і засобом продукції по тій основній лінії, наскільки та чи інша форма власности корисна для спільноти; в політично-устроєвім відношенні - не антитоталітарне н а р о д о в л а с т я, демократія з парламентами, але не типу таких ліберал-демократичних, де рішення не завжди виносяться з погляду добра народу, а в висліді демагогії,корупції тощо /комінтернівські агенти в парламентах, капіталістичні інтриги/.Це не "найдемократичніша" брехня Кремля, а справжнє н а р о д о в л а с т я, де вільним баханням вирішуватиме не обдурюваний і не тероризований нарід.

Без Великої Визвольної Революції народів, без океану АБН не поплисти нашим національним кораблям. Ми можемо визволитися лише завдяки великим ідеям і серед краху світових вартостей ,встановлюючи на місце старого й спорохнавілого в людському універсумі свої цінності, що стануть добром усього людства, що будуть черговим кроком вперед на шляху прогресу.

Ми - підсоветські народи - не можемо на завжди і цілковито визволитися при нагоді "ненароком", кон'юнктурою, бо наша воля можлива лише на руїнах большевицької тюрми народів, яку захищатиме до загину большевизм.На руїнах наших держав творилися в минулому вогнем і мечем, підступом і облудою імперії насильства, так створилася і большевицька імперія.Коли поставатимуть наші держави на руїнах большевицької тюрми народів цілком змінюватиметься карта світу, як цілком змінювалася вона, коли по наших трупах, на руїнах і згарищах нашої свободи, на попелищах наших держав виходив на арену історії ворог народів і людства, ворог усякого прогресу й культури - большевизм. Тільки в наслідок такого грандіозного, з глибоким аспектом процесу, що привертає і доповнює історичну справедливість, можлива наша свобода. Сама інтервенція не дасть нам волі й незалежности. Війна може бути нагодою, а ніколи с т а в к о ю! Коли глибше глянути на нашу історію, прослідкувати обставини визволення кожного й навіть найменшого числом з поміж підсоветських народів, то безперечно буде наша теза, що наше - всіх підсоветських народів - визволення і в минулому доконувалося у нас і завдяки передусім р е в о л ю ц і ї, а не інтервенції. Не інакше було й підчас визвольної революції народів у 1917/18 рр., що принесла нам свободу, якої все ж не вдалося нам досягти в час нацистської інтервенції, бо час для революційного зриву народів ще [illegible] не назрів. Лише у висліді глибших внутрішніх процесів, великих національних і суспільних перемін, у висліді революцій, для яких нагодою може бути війна, ми добудемо волю. Ніхто нам не принесе свободи на багнетах, а ні за допомогою атомової бомби ! Наша народня визвольна революція ф а р а д а с е /"зробить сама"/ як це говорили знамениті італійські революціонери доби відродження.

І саме тепер ми стоїмо на порозі ренесансу всього світу, а борючися за правду, добро, справедливість, ми є його передвісниками й пробоєвою когортою. Ренесансу Европи й ренесансу не збагнутих сил

азійських народів, у якому особливу ролю призначено відограти Україні та ії союзникам. Народи нашого бльоку мусять виконати ту історичну місію, що ім призначила доля.

Щоб ії довершити, поневолені народи мусять завжди пам'ятати, що наша сила не тільки в самій концепції, у прогресивних ідеях, але, що однаково важливе, - в спільній координованій боротьбі, в спільних організованих діях мас наших народів.

Наша плятформа боротьби дає ширину і скріпляє віру в перемогу, бо раз на завжди ліквідує осамітнення і унеможливлює большевикам тактику ізолювати і порізнити народи. Вона зриває з методою ізоляції, а ставить собі за мету пенетрацію і абсорбцію нашою ідеєю усіх людей і народів.

Ми мусимо прагнути, щоб маси переймалися нашою ідеєю спільноі боротьби народів, щоб вони лише ії бачили як шлях до перемоги, - а не інтервенцію, писану вилами по воді. Щоб маси були носіями боротьби, а зокрема маси вояцтва червоної армії. А реальні форми боротьби завжди і серед найважчого терору можна знайти, бо, напр., гасло "працюйте поволі!" - можливе до з'ійснення у всяких умовах.

Отже мобілізуючи ідейно всі прогресивні сили людства до боротьби проти большевицької реакції, висуваючи не тільки спільні негативні й позитивні ідеали, ставлячи в реальній і конкретній організації боротьби ставку не на всесвітню революцію поневолених народів і не на інтервенційну війну, а на революцію народів підбольшевицької Европи та Азіі, народів СССР і його васальних держав, - ведучи твердо й непереможньо народні маси, АБН йде до своєі мети: свободи народів і свободи людини.

II. ЗА УКРАЇНСЬКЕ НАРОДОВЛАСТЯ.

Із вище з'ясованих положень ясно, що ми не думаємо про встановлення ліберальноі демократіі з ії капіталістичними аксесоріями. Ми за народовластя нового типу, про основні ідеі якого конспективно згадали. Український націоналізм, що виріс з надр душі народніх мас, був завжди народовласним, не мав ніколи нічого спільного не тільки з жодним тоталітаризмом, а і з демолібералізмом капіталістичного покрою. Тому помиляються ті, що засуджують наш революційний народовласний націоналізм, мовляв, це антинародовластна поява. Помиляються вони, коли шукають взірців для своєі демократіі в демолібералізмі. Бо якої демократії вони прагнуть - ліберальноі, соціяльноі, національноі, християнськоі, демократіі де-Голівського типу з сильним авторитетом і владою відповідального перед народом і обираного народом президента, централізованої демократії, що ії первісно в своій партіі захищав Ленін, авторитарноі - типу Пілсудського, чи може врешті "найдемократичнішоі домократіі" ?! Кожна ж бо з тих варіяцій демократіі захищає діяметрально протилежні позиції. Ліберальна - капіталізм, соціялістична - соціялізм, християнська - ідеалістичний соціялізм, але й консервативний лад і т.д. Отже про яку демократію йде мова, врешті ?! Передусім іде мова про н а р о д н ю, про справжнє народовластя, яке завжди заступав і заступає наш націоналізм. Річ не в тому, що ті чи інші теоретики колинебудь писали, а суттєвим було і є те, до чого ми прагнули, за що гинули, як нас сприймав нарoд і чому дав нам стільки велике й беззастережне довір'я, ЧОМУ ПІШОВ ЗА НАМИ. "Націоналістів" було не мало, "демократів" ще більше, але де вони ділися в Україні, чому іх не прийняв нарід?! Національно-соціяльна революційність на-

шого націоналізму, його народовласність, н а р о д н і с т ь, його захист народніх інтересів, - призвели до того, що він єдиний залишився в Україні, як політична, з йоними цілями, захищувана народом сила. УПА, що ії заініціювала і поставила революційна ОУН, здобула для своїх ідей увесь нарід і об'єднала в своїх рядах революційно-творчі українські сили без уваги на те, як партійно-політично, вони колись визначалися. Отже, чи основоположник УПА, український, народовласний націоналізм, не виявив тим своєї більшої прогресивности за висловлювану й захищувану деким в основі ненародню, клясову, групову, ліберальну демократію?! Ми говоримо про українське народовластя, сперте на наших органічних основах, на нашій історії і традиції. Не про розвезену анархо-демократію, а у к р а ї н с ь к е н а р о д о в л а с т я, яке корінням сягає в козацьку й княжу добу, де громадянин України, - українець - ніколи не був у своїй державі рабом але й не смів бути анархістом. Анархія, звихнена демократія, завжди призводила Україну до занепаду й вона - чужа органічній духовості не менше як автократизм Орієнту. Бо ці дві крайності споріднені між собою... Українське народовластя - це прогрес, це революція. Жодна реставрація, як цього бажали б собі деякі українські керенщики, звиклі до вічної анархії, або звиклі до клясових чи станових привілеїв, захисники "старих добрих часів" для їх касти. Нове українське революційне народовластя, що не наслідує чужих зразків /тому, мовляв, що західня демократія перемогла, - бо й большевизм переміг/ - але маючи на увазі власні вартості і потреби, творитиме взірцевий осередок для других народів - союзників у нашій боротьбі.

III. НАШІ АНТИІМПЕРІЯЛІСТИЧНІ ПОЗИЦІЇ.

Наше народовластя захищає антиімперіялістичні позиції, але не завжди демократія стоїть на таких позиціях, бо маємо наявні приклади в історії, коли демократичні країни захищали і захищають імперіялізм.

Наше ж народовластя, що ставить своєю метою моблізацію всіх поневолених большевизмом народів до спільної боротьби за визволення, - не має нічого спільного з імперіялізмом.

До боротьби ми мусимо змобілізувати й російський нарід, принаймні намагатися не протиставити його нам у цілому. Ми поборюємо російських імперіялістів, а не російський нарід. Російський нарід мусить зрозуміти, що російські імперіялісти є ворогами його, бо женуть його на війни, використовують його піт і кров для своїх людоненависницьких цілей, для жадоби особистої влади й наживи. З імперіялістичних воєн не користають народні маси, бо вони є лише гарматнім м'ясом. Щасливу майбутність нашим дітям і внукам можуть принести лише визвольні війни й революції, що йдуть за правду, добро й справедливість, за хліб і за вічний справедливий мир, за приязнь між народами, за свободу - проти рабства й насильства. Тому ми висуваємо гасло: Геть з імперіялістичними війнами! але: Хай живуть визвольні війни й революції! Війна російським імперіялістам, але : мир російському народові. Ми закликаємо російських селян і робітників, увесь російський нарід, щоб він став в одній лаві з усіма іншими народами до боротьби проти російського імперіялізму та сталінського державного капіталізму, - большевизму. Ми не кооперуємо ні з якими імперіялістами. Ми виразно стоїмо на нашій антиімперіялістичній платформі. Тому нам не по дорозі не тільки з большевицько-російським імперіялізмом, а й з монархічним чи демократичним імперіялізмами. Ми апелюємо до мас, а не до імперіялістичних клік. Якщо б найшлися, напр., якісь антиімперіялістичні ліві елементи серед російського народу, то ми будемо з ними співділати. Треба виразно усвідомити собі таке: неправда, що нам близькі

праві елементи серед російського народу. Нам близькі не праві й не ліві, але антиімперіялістичні. Якщо російські ідейні комуністи, не-большевики, були б неімперіялістами , тоді ми могли б з ними говорити чи співдіяти. Бо нас не цікавить, як вони уявляють собі внутрішній соціяльний устрій в російській державі, в іі етнографічних границях, але щоб вони сказали: Геть від нашої землі! Можливо, що серед російського народу знайшлись би якісь тверезі соціяльно-ліві чи національно-праві елементи, які зрозуміли б, що врешті прийде край російському імперіялізмові і його покладуть на лопатки, як це сталося з нацизмом. І тоді покутуватиме ввесь нарід за гріхи своїх панів-імперіялістів, що гнобили й загрокували чужим землям. Можливо,що такі передбачливі елементи знайшлись би. Як би воно не було, ми не перестанемо закликати російські маси відділитися від російських імперіялістів, а тим більше большевицько-інтернаціональних.

Тому: Геть з імперіялістами!Хай живуть борці за свободу!

Універсальний аспект нашої боротьби примушує нас мобілізувати до неї найрізноматніші елементи. Ми кличемо до спільної боротьби з нами християн, магометан, буддистів, вірних усього світу до боротьби проти насильства над свободою сумління і свободою взагалі, - проти большевизму.

Ми кличемо соціялістів усього світу бо боротьби проти зрадників соціялізму, найбільшої соціяльної реакції усіх часів і народів - большевизму. Ми кличемо націоналістів-демократів усього світу до боротьби проти насильства над правом самовизначення народів і гнобителя народів - большевизму. Ми кличемо ідейних комуністів усього світу, що щиро й чесно вірять у свої ідеали, отямитися і звернути зі шляху колляборації з червоним фашизмом, а стати до боротьби з ним, - що вимордував усіх щирих і ідейних комуністів і став на послуги чорної реакції - державного капіталізму , з його найгіршого сорту експлуататорами,бюрократами й партійними бонзами, що ще в зародку з'їли революцію. Ми кличемо робітників і хліборобів всього світу об'єднуватись і організуватись для спільної боротьби проти експлуатації і нужди, проти нелюдських умовин життя, що іх несе всьому світові паразитичний большевизм, державний капіталізм Кремля. Але борючись проти большевизму, робітники і хлібороби наших народів протиставляються і всякій формі капіталізму державного і ліберального, східнього і західнього,большевицького і англо-американського типу, якщо б цей намагався опанувати землі народів АБН.

Ми кличемо всі народи і всіх людей, що бажають бути вільними в єдині спільні лави боротьби проти рабства і тиранії, що іх несе на загибіль всьому світові, всій культурі і цивілізації, всьому, що дороге і вартісне людству, - безкрай большевицький імперіялізм. Наші антиімперіялістичні позиції не означають, що ми лише проти большевицького імперіялізму, бо ми проти всякого імперіялізму, який загрокував би колинебудь землям наших народів, байдуже, чи це буде російський, англо-американський, чи , як недавно, німецький.

Ми кличемо вірних і невірних, ідеалістів і матеріялістів, всіх тих,кому дорога ідея свободи, всі прогресивні сили людства до боротьби з большевизмом такими медотами і засобами, які ім найкраще підходять, та за такі ідеали і цілі, які дані рухи переслідують, якби тільки в основі іх лежала ідея свободи народів і людини. У нас немає вузькости, хусситизму - чи сектанства. Ми стоімо на становищу пошани до кожного погляду та кожної суспільної і політичної течії, якщо вона лише намагається посувати народи, людство - вперед на шляху прогресу.А прогресивним є напевно все в порівнанні з большевицькою темною реацією, якоі ще не бачив світ. Хоча ми змагаємо до точно-означеного об -

разу майбутнього і вважаємо наш ідеал найбільш прогресивним, протеж не відкидаємо можливости змагу для інших сил до іншого образу, для яких, по іхньому, він є найкращий. Одночасно ж, ми виразно зазначаємо, що ніколи ми не підтримуватимемо ніяких національно - і соціяльно-прогресивних рухів, а до таких в сучасній порі належить, напр., капіталізм. На руінах большевизму українська революція не думає пригертати капіталізму ні в яких формах і буде протиставитися всім імперіялізмам, які намагалися би це робити, як це сталося з нацифашизмом.

Бо ми не за реставрацію, а за р е в о л ю ц і ю .

Проте ж ми не проти того, щоб використати всі можливі засоби для повалення большевицької тюрми народів. Суттєвим є тільки те, щоб ми не розгубили ВЛАСНИХ ЦІЛЕЙ. А повалити російсько-большевицьку тюрму народів можна і треба хоч би і спільно з чортом.

ІУ. ПЕРЕТВОРІМО СОВЄТСЬКУ АРМІЮ В НАЦІОНАЛЬНІ АРМІІ РЕВОЛЮЦІІ.

Наша перемога може бути досягнута лише тоді, коли бійці червоних армій всіх поневолених большевизмом народів захопляться нашими ідеями і будуть за них боротися. Совєтська армія мусить бути розкладена й перетворена на національні армії наших народів, що дружньо будуть боротися за спільні ідеали. Могутнього удару завдала наци-фашизмові не Червона Армія, армія насильства й поневолення народів, а члени іі, сини поневолених народів, що використали Червону Армію як організацію для боротьби проти наци-фашизму.

Червона Армія побудована як інструмент і апарат для поневолення народів і країн. Іі побудовано так, щоб і всіх іі членів зробити сліпим знаряддям у руках кремлівських імперіялістів, які зараз вислуговуються подвійному імперіялізмові: російському й інтернаціональнобольшевицькому.

Перший - з панслявизмом і православ'ям, розрахований на російсько-повіністичні р е а к ц і й н і елементи, другий - на обдурювання наівних "пролетарів" Заходу й салонових снобів усього світу. На ділі один і другий є найогиднішим виявом реакції в світі, гіршої за фашистсько-капіталістичну. Реалізатором цього подвійного типу імперіялізму призначили кремлівські можновладці бути Совєтській Армії і іі відповідникам у васальних державах СССР, які зараз точ-вточ на зразок царської практики мобілізується довкола Кремля ідеями ще недавно охреслюваного, як "реакція" панслявизму, православ'я. І Червона Армія, що мала, згідно з брехливими фразами найбільших обманців світу - большевиків, бути борцем за соціяльний прогрес світу, тепер є захисником і борцем за.... "панслявизм", "православ'я", звеличником Суворова, що вогнем і мечем здавлював революціі, інструментом у руках шовіністів Кремля. Не дивно, що й Червона Армія перестала вже зватися "червоною", бо ледве чи є який ідейний борець за соціялізм чи комунізм, який не обурювався б на цю профанацію червоного прапора соціялістичних робітничих революцій, що йшли б за прогрес людства, за соціяльну справедливість, за розгром капіталістичного визиску, а не за державний капіталізм, не за сталінізм і не за російський реакційний імперіялізм. Тепер вона зветься уже совєтською. Це й вірно. В тому сказано все. Бійці совєтської армії можуть бути горді за перемогу над наци-фашизмом. І вони мусять бути свідомі того, що саме вони перемогли фашизм, а не червона армія як інституція насильства і над іх свободою і поневолювач , по задумі іі організаторів, батьківщини іі бійців. Бійці й старшини совєтської армії мусять змагати до того, щоб перетворити совєтську армію, армію насильства на армію борців за визволення самих себе із тих кайданів насильства, що іх накладає на кожного бійця і старши-

ну терористична, під оглядом НКВД, організація советськоі армії. Коли прийде день розплати, сучасні організаційні форми, організаційна концепція й нові форми, що органічно випливатимуть з основоположних ідей визвольних революцій народів, що будуватимуть у дружній співпраці й братерській згоді, без імперіялістичних зазіхань на чужі землі й без негідного людини шовінізму, - с в о і н а ц і о н а л ь н і а р м і і, які спільно боротимуться проти імперіялізму й реакціі і за прогрес світу. І тоді свобідне людство зачисляТиме до кошмарних снів минулого - терористичний апарат й організацію советськоі армії, в якій нічому неповинні іі члени, що іх самих поневолює, давить, гнобить і понижує ця чортівська система, творена й керована покидьками людства - НКВД. Але й з глибокою вдячністю згадуватиме воно бійців і старшин советськоі армії, що єдині й можуть перетворити іі зі знаряддя неволі й сваволі в інструмент і оборонця та носія свободи. Червона Армія не може бути переможена лише ззовні на арені війни, інтервенціі, а передусім з н у т р а на полі революціі самими ж таки іі бійцями. В цьому ввесь секрет перемоги над большевизмом і російським імперіялізмом взагалі. Советська армія як імперіялістичний інструмент поневолювання, - ворог, що його поборюємо, але советська армія, членами якоі є сини наших народів, що живуть тими самими ідеями і в однаковій мірі, як і ми терплять від НКВД-івського гніту, - нам друг і приятель, нам невід'ємний і вирішний союзник у боротьбі, величезна частина фронту нашоі боротьби проти большевизму й російського імперіялізму взагалі, який єдино спільними зусиллями й боротьбою на всіх відтинках може бути переможений. Тобто, - члени советськоі армії і іі відповідників у васальних державах, - це - М И. Ставка на бійців советськоі армії і іі відповідників - це ставка на нас самих, на наші народи, яких сини в тій же армії під наганом служать.

Наше основне завдання - добути душу бійців советських армій. Для нас істотніші людські імпондерабілії, ніж военна техніка. Вона в нас готова. Іі має советська армія. Тому з погляду нашоі стратегіі і революційноі доктрини для нас самим суттєвим, щоб цю техніку, що є в руках салдатів советськоі армії і армій васальних держав СССР, повернули народи, що іх сини є в тих арміях, проти іх гнобителів. Наша мілітарна підготова виглядала б зовсім інакше, коли б ми мали проти себе принципіяльно ворожі нам армії. Лише НКВД і паралельні йому в васальних державах інституціі - наш принципіяльний ворог. Коли б нам довелося розпускати наші повстанчі армії, у зв'язку з відтягуванням війни та з новими формами боротьби й дальшими поглиблюванням соціяльно - політичноі бази іі, то тим інтенсивніше треба було б нам ідейно-політично захоплювати советські армії. Для нас були й є вирішними моменти ідейно-моральні й соціяльно-політичні, а не мілітарно-технічні. Тому нам менше цікаво знати тайну атомовоі бомби чи якоїбудь новоі зброі, за розкриття якоі мілітарні потуги всього світу дали б золоті гори, а більше цікаво і найважливіше добути д у ш у винахідника цієі зброі, в слід за чим ми матимемо його в цілому й увесь його труд та - коли хочете - й усі його майбутні винаходи. Нашу роботу ми розраховуємо на далекосяжну ціль. З цього погляду мілітарно-технічні речі - флюктуючі вічно змінливі, а ідейно-політичні - тверда й непохитна основа, тривале й вічно діюче динамічне досягнення. Нам не потрібні дешеві тимчасові ефекти, а тривалі непереможні вартості, що в процесі прогресивного свого розвитку й діі ставлять собі на службу всю техніку й цивілізацію. Ідейно-політична база та національна й соціяльна політична доктрини нашоі революціі дають запоруку , що розгромові СССР і його

васалів не зможуть перешкодити ніякі мілітарно-технічні досягнення, бо по силі історичної закономірности соціяльно-політичного розвитку нашої революції, вони мусять бути повернуті проти гнобителів. На щастя за машинами стоять ще свободолюбні люди, а не роботи! Тому завжди в нашій праці матиме велике значення ідейно-суспільно-політична сторона справи. Що наші тези не голослові, а підтверджені фактами життя, свідчить остання світова війна. Ми питаємо, чи можна було думати на початку її як про реальну концепцію, а не фантазію, масову повстанчо-революційну боротьбу ?! Чи в добу бомбовозів і танків уявляли імперіялісти можливість боротьби противник примітивно озброєних або й неозброєних народніх мас, зокрема поневолених народів, що, як третя сила, виринули в цій війні на арену історії і змінили наслідки війни, спричинившись до розгрому нацифашизму! Неправдивою виявила себе теза імперіялістів, що декілька бомбовозів зможе придушити народні повстання, бо, якраз навпаки, народні повстання завдали останнього смертельного удару гітлеризмові. - /Макі, УПА, Четніки і т.ін./ Помилковою виявилася теза загарбників, що пропорційно до розвитку воєнної техніки, механізації війни, зменшуватиметься значення слова - чину народніх мас, зокрема поневолених народів. А життя підтвердило тезу, яку ми виставили на початку війни, що розвиток воєнної техніки зумовлює ще більше, ніж досі, участь у боротьбі народніх мас, які, а не техніка, вирішують остаточно вислід боротьби. Як соціяльний прогрес світу йде по лінії включення в історичний процес мас, які творять свідому й цілеспрямовану основу нації, стаючи носіями її ідеї, так технічно-цивілізаційний є лише резонансом цього. Імперіялісти розгубилися й розгублюватимуться завжди у власних протиріччях. Проголосивши тотальну війну, нацисти не врахували, що тотальною боротьбою, спротивом дадуть їм відповідь поневолені народи. І програли, бо неминуче програти мусіли. Так, як неминуче програють большевики, найгіршого типу тоталісти й загарбники, що гноблять народи, їх народні маси, спираючись на нечисленну клясу паразитів і дегенератів-злочинців, яких уся сила в нагані й брехні. Тому й нічим не допоможе їм модерна техніка, яка є, бо мусять бути, в руках не тільки їх але й тих гноблених!

Стоїмо на порозі доби національних і соціяльних революцій. Характерним для неї буде не мілітарна перемога тої чи іншої потуги у війні що теж гряде, але переміни, що є притаманні революціям. Війна може бути прелюдією революції в підбольшевицькій Европі й Азії, але тон сьогоднішній епосі не надаватиме ні вона, ані американський капітал. Національно-й соціяльно-політичні ідеали, що їх висувають поневолені большевизмом народи, це є знамена епохи, що в неї вступає втомлене, але спрагнене нового й великого, людство. Ідеї національної і соціяльної справедливости, добра, правди, свободи, незломна віра в їх остаточну перемогу, воля жити - це ті чинники, що тримають наші народи в боротьбі проти поневолювачів.

Підкреслюємо: віра в закономірність перемоги вищої, позалюдської справедливости й правди є безмірно сильніша розвинута в народів поневолених, ніж у вільних, і вона, не менша за стихійну волю жити, зберігає поневолені народи від загибелі.

Національно-соціяльні революції, що здійснюватимуть ідеї правди й добра, матимуть у національних арміях, що на них розпадається советська армія, твердого захисника й пробоєвика. Ядром, навколо якого творитимуться з советської армії, розбитої її ж таки бійцями й ударами

повстанчих армій, національні армії всіх народів, поневолених російсько-большевицьким імперіялізмом, БУДУТЬ РЕВОЛЮЦІЙНО-ПОВСТАНСЬКІ АРМІЇ, себто політичні національно-визвольні армії усіх народів, які творитимуть свої окремі національні держави. Як ідеї, повстанськo-революційних армій знищити ніколи не можливо, бо, як фенікс з полум'я, вона, коли назріває її час, знову відроджується.

Про ролю й завдання повстанських армій в визвольній революції народів, а зокрема про відношення до советських армій, - іншим разом.

о-о-о-о-о-о-о-о-о-о-о-о

СІЧЕНЬ - МІСЯЦЬ ЗБІРКИ НА ВИЗВОЛЬНИЙ ФОНД ОУН.

ХАЙ НЕ БУДЕ ЖОДНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ РОДИНИ НА ЧУЖИНІ, ЯКА НЕ ЗЛОЖИЛА Б ДАТКУ НА ВИЗВОЛЬНИЙ ФОНД ОУН!

АТЛАНТІЙСЬКА ХАРТІЯ І ДЕКЛЯРАЦІЯ АБН х/

Військовий союз двох великих народів, що говорять по англійськи, та спільні загально-світові інтереси в той час, коли спільний ворог ішов від успіху до успіху, викликав у керівних чинників цих народів потребу проголосити засади історичної ваги, відомі під назвою "Атлантійської Хартії".

Західні демократії визначили певну політичну та військову програму, яка і тепер, після певного відтинку часу, не може здаватись лише простою обіцянкою для заінтересованих народів, які в критичний час стали по стороні демократій або могли для ворога виглядати, як певне забезпечення господарсько-політичних прав аліянтів.

Тепер з дня-на-день стає видніше, що правне оформлення принципів не було випадкове. З погляду практичних потреб та інтересів як переможців, так і переможених, треба її розуміти, як програму дій, на яку треба опертися цілому світу, якщо він хоче знайти вихід зі складного та заплутаного стану, який Хартія в певній мірі передбачала, і цілого ряду проблем, які сьогодні виникають як фантоми нових суперечок, підозрінь та взаємних дипломатичних обвинувачень і занепокоєнь.

А.Х. перенесена у своїх чітко окреслених теоретичних засадах до конкретної дійсности дає нам тверезі підстави для доповнення всіх, нині ще умовних, а іноді і відверто висловлених та до життя впроваджуваних політичних метод. Методи ці не лише змінюють основні положення А.Х., й зводять на нівець досягнення революції модерного віку, роблять смішними та обезцінюють великі офіри, які принесло людство в найкривавішій війні в історії людства, в якій рік тому місяцями знищило нездоровий та шкідливий імперіялізм, провід котрого був у руках фашизму та нацизму.

Хартія передбачала перемогу не лише над цими ворогами демократії, але також проти кожного іншого напрямку, який в підставах і в засобах хотів би йти слідами або, не дай Боже, ще й перевищити диктатури фашистівську та нацистську. Хартія не називає на ім'я цієї небезпеки, але її характеристика так ясно подана, що той, хто уважно слідкує та обсервує нинішні політичні течії, не може не пізнати в цьому неназваному режимі, який перешкоджає повному проведенню засад А.Х., - большевизму.

Не тому ми вибрали для порівнання А.Х. з Декляраціею Антибольшевицького Бльоку Народів, що сьогодні це є політично вигідно, що таким способом можна було б чогось досягнути або дістатись ближче на Захід. Ні, не тому. Коли б ситуація була інакша, коли б народи, представники яких витворили засади та дух А.Х., стали в позі большевизму, а большевизм боронив би засади А.Х. - були б ми проти Заходу. Були б ми проти того, хто підривав би консолідацію нинішних відносин та хто в політиці відбирав би право не лише найслабшим та найменшим, а й сильним партнерам на самостійне життя. Тепер десятки мільйонів людей за залізною заслоною, пригнічених та принижених, тяжко відчувають, що значить для людства найдикіший терор, керований невиданими формами брутальности, необмеженого хижацтва та необмеженої засліплености у здійсненні кривавої диктатури.

А.Х. мусить мати належного виразника політичної сучасности, який справедливо і всебічно зумів би передбачити політичну майбутність.

х/ Переклад зі словацької, "Слободне Словенско Ч.

Найбільш відповідним чинником для докладного дослідження метод большевицької впертости та безоглядности є світовий рух, викликаний потребою оборони проти советської диктатури, з метою оборони поневолених та тероризованих народів Европи й Азії. Це є АБН. Його Декларація говорить відверто про це завдання, дає йому певну форму і чесно ставить у бій проти большевизму, до боїв проти всякого насильства. Франклін Рузвельт та Вінстон Черчіль дуже цікаво сформулювали дві перші точки Хартії, ставлячи найбільший наголос на рішуче заперечення будь-якого імперіялізму. Дві перші точки звучать дослівно так: І/ Їхні краї /Англія, Америка/ не бажають для себе ні територіяльного ні будь-якого іншого збільшення.
2/ Не бажають підтримувати ніяких територіяльних змін, які б не відповідали вільному вияву згоди заінтересованих народів.

Таке формулювання найвідповідальніших мужів західнього світу є занадто ясне, щоб проти нього міг протестувати якийсь нарід малий або великий, переможець або переможений. Треба передусім зафіксувати урочисте зобов'язання Великої Двійки, яка цим проголошенням зобов'язалась не зазіхати чи то на територію, чи то на багатство будь-якої країни. Це є зобов'язання, яке власне дає приклад для кожного, хто воює, для переможців і переможених. Лише чесним виконанням цих зобов'язань та справедливим веденням війни можна говорити з кожним партнером, не викликаючи підозріння або страху майбутнім розвитком подій. Якщо є тепер якісь післявоєнні суперечки, то вони точаться лише навколо збереження цього принципу. Довгі наради, що не приводять до позитивних наслідків, наради найсильніших переможців останньої війни, ясно доказують, що один з цих партнерів упертий. Не бажаючи обмежити імперіялістичні стремління, він навпаки намагається задовольнити свої хижацько-імперіялістичні апетити.

Большевизм в своїй суті є найбільш імперіялістичною формою влади. Після війни - це більше підтвердилось, бо крім земель, які поневолював перед війною, приборкав ще інші землі, без згоди народів, які населяють ці землі, бо згода мала б бути засвідчена лише вільними виборами. Ані один приклад з усіх цих випадків не відповідає демократичному розумінню, як про це говорить А.Х. Навпаки, скрізь там, де простягається сфера советських впливів, право на свобідне рішення народу практично не існує. Це є скрізь за залізною заслоною. Західні великодержави декілька разів офіційно і неофіційно звертали увагу колябуруючим зі Советами урядам, що не хочуть підтримувати волі населення їхніх країн. Маємо приклади навіть умовного визнання таких урядів.

Таке поступовання дозваляє нам думати, що уряди США і Великобританії хочуть до останньої точки виконувати взятий на себе обов'язок - не допустити нікого до імперіялістичної політики. Це питання має поважний інтерес для західних демократій, але ще більше воно хвилює населення та репрезентантів тих країн, на теренах яких провадяться нині найбільші насильства та де прояви імперіялістичної політики не мають меж. Народи, залишені хижацькому большевицькому абсорбуванню, проявляють своє невдоволення відверто та демонстративно. Немає більшої аргументації протисоветській експансивній політиці за ту, що мільйони найхоробріших ворогів німецького насильницького режиму стали також на позиції боротьби проти советського поневолення.

Не повертаються на власні землі лише тому, що їх загарбали советські окупанти. Такі народи творять нині сильну течію, доводячи тим до відома, що вони ніколи не підкоряться ніякому імперіялістичному режи-

мові. Цей рух,об'єднаний і керований Антибольшевицьким Бльоком Народів, став вірним носієм політичної волі кожного народу, який є членом Бльоку.Щодо принципу вільного рішення народу - члена на його територіяльні права АБН підкреслює, що цілком респектує кордони етнографічно обмежені та стоїть проти імперіялізму сервірованого від імени світової революції "визволення народів", чи від імени зверхности "вищої" раси та народів під гаслами інтернаціонально-нігілістичних або національно-шовіністичних ідей, "історичного права","господарських законів", релігійних або загально-світових поглядів.

Це формулювання імперіялізму дає народам членам АБН до рук зброю, яка нічим не відрізняється від зброї, яку приготовували небіжчик п.Президент Рузвельт та кол. Прем'єр Черчіль.

Хартія висунула лише загальні основи. Декляраціія АБН викриває докладно поняття імперіялізму, провадженого большевизмом, та дає напрямні докладного бою проти нього з боку АБН. Декляраціія у своїх формуляціях доказує, що на її плятформі стоять люди обізнані зі ситуацією, які вміють належно орієнтуватись в лябіринті гасел,що реклямує советський імперіялізм в кожному випадку інакше подаючи, але завжди розраховує їх на найчутливішу політичну струну.

Атлянтійська Хартія є і в дальших своїх основах рівнозначно ясна та твереза. Третя точка говорить, що США та Велико-британія респектують права всіх народів щодо державного устрою,при якому б вони хотіли жити. Бажають, щоб були відновлені політичні права та уведена форма самоврядування в тих народів, які були та є поневолені.

Це відносилось до минулого. Але тому,що Захід і досі покликається на Хартію, це означає те, що це відноситься і до сучасности, а коли хочемо будувати щасливіший світ, ніж він є сьогодні, засади Хартії мають бути стислими і для майбутности. Коли є правдою, що кожний нарід має право покликати собі свою форму влади, не може бути злочином бажання мати власну державу, хоч би це загарбники вважали за злочин.

Коли нарід з власної волі вибрав собі свій уряд, є злочином притягати цей уряд до відповідальности, тому, що він не відповідає інтересам окупанта.

Не відповідає духові Хартії і проходити мовчки попри насильства окупантів, які накинули свою волю та відібрали суверенні права багатьом народам. Це відноситься і до німців, і до большевиків.Ці моменти мусять бутиподані світовому загалу так, як вони в дійсности виглядають. Якраз тут має слово АБН, який у своїй Декляраціі пам'ятає про ці важливі моменти і висвітлює дух, що його накидає вічний ворог суверенности Червоний Кремль.

Вільні вибори керують справжньою демократією, дійсною владою народу - ось що підкреслює Декляраціія. Большевизм оперує сурогатною демократією. Цим плеоназмом фундаментально осмішується демократія в СССР та її сателітичних державах, бо теорія і практика діяметрально розходяться.

Поіменування урядів "демократією" цього гатунку є сіллю в очах кожному народові і одиниці, яка живе під большевицьким режимом. Тому є цілком на місці, коли АБН вимагає, щоб демократія була вислідом волі і чуття цілого народу.

Декляраціія АБН проклямує "суверенність та рівноправність всіх народів без уваги на расу і чисельність". Цей принцип не є новий, але його значення найактуальніше тим, що якраз у відносинах до большевизму треба голосно закликати, щоб піднялися народи та всіма можливими засобами здобули собі знову права, на яких тримається демократія.АБН бачить першу передумову у здійсненні свобід демократії та забезпечення суверенних прав усім поневоленим большевизмом народам, у відбудові

національних держав на підставі етнографічних кордонів та відшкодування усіх кривд, які були народам спричинені наїзниками. Ця вимога і творить підставу цілогої програми АБН. Є відокремлена від багатьох концепцій, які звляються по другій світовій війні, але дуже близька душі та політичному вихованню чоловіка, який є тиснений ярмом большевизму.

Це є дійсно демократична правильно висловлена програма, незалежна від інших чинників, які хоч і мають інтерес в знищенні большевизму, але мають або можуть мати інші тенденції на просторах емінентно протибольшевицьких. Врештою кожній рух, а , зокрема, рух широко розвинений яким хоче бути АБН мусить мати свої окремі вимоги. Правда, національні держави ніяк не виключають можливости більших організацій, скажім конфедеративної і тому нічого не стоїть на перешкоді, бльокові, щоб він міг пристосовуватись до модерніших понять, які пробивають собі дорогу до створення великих потуг.

В нашім випадку йдеться лише про виключення насильства, що випливає кожного тоталітарного режиму, що поборює права народів на саме визначення. Самоістійні національні народи, які нині стогнуть під советським ярмом або як васали, пов'язані до Советів, потрібні хочби з тієї простої причини, що ці народи, які затримувались в свойому політичному розвитку без власної вини, можуть стати побажаними партнерами іншим народам, хоч би напр. Західнім. Народи ці мають широкі можливості розвитку пішли вони вже так далеко, що вже майже дозріли до створення нової політичної форми держави, відповідної духові розвитку людського суспільства. Але щоб знову не повторилося певні помилки та не реальні прогнози потрібно буде, щоб большевизмом поневолені народи вийшли як рівні з рівними до спільної сім'ї народів, яка, ще нее виключене, може бути незабаром загально- світовою сім'єю. Тому потрібно, щоб напрямні АБН, програма якого не підриває пляну на створення світової Великодержави, були найскорше здійснені та щоб увесь світ, який знає та розуміє большевизм в його хижацьких основах, допоміг якнайскорше його розкласти і знищити. Вільні національні держави, найбільші невільники та васали будуть по знищенню большевизму найкращими партнерами народів, репрезентанти яких створили А.Х. Треба лише усвідомити, що ідеться про території які завжди були причинами великих конфліктів та політично найважливішими балансами потуг. Хартія не є менше важлива в тих основах, на яких має відбуватися економічно-соціяльна обнова світу. Обіцянка західніх великодержав, що "будуть старатись підтримувати всі держави, малі і великі, переможені і переможців, щоб всі мали на однакових умовах доступ до світових ринків та сирівців, потрібних для іхнього економічного розвитку", та що "бажають якнайтісніше співпрацювати з народами на економічному полі, щоб була створена певність для всіх, поліпшенням життевого рівня робітництва економічного порядку та соціяльної рівноваги.

Декларація цілком відверто відкидає всі ті моменти, які могли б підривати здоровий поступ економічнім та соціяльнім житті та які б таким чином порушували засади Хартії. Протиставитись проти такої організації суспільного життя, яка "використовує людство клясово-партійно чи для будь -яких інших мотивів розбиває здорові сили окремих народів, - чи те під маркою капіталізму, чи під охороною т.зв. соціяльної держави. Декларація спирається на таку організацію економічно-соціяльного життя, яка впливає з моральної та фізичної сили того чи іншого народу. Кожній нації найліпше відповідає її власна структура. Накинуті форми викликають лише хаос. Советська структура є так само нездорова, як шкідливим би був кожний інший екстрем, який є дуже далекий психіці народу або цілого Бльоку народів, настоєних протибольшевицьки.

Творити великі вартості можуть народи лише тоді, коли мають умови

сприятливі для інтенсивної творчости. Накинена форма, чужі вмішування виключають всякий прояв консолідації, здорової конукуренції та прав - ної певности.

Якраз ці прояви треба належно підтримувати, щоб ніколи в майбутньому не дали себе свободолюбні народи завести обіцянками та насильством нових наїзників.

Шостий пункт А.Х. б'є дуже чутливу струну - на мир. Чекали його по знищенню нацизму. Цей пункт Хартії висловлює переконання що : "мир забезпечує всім людям у всіх країнах можливість жити своїм життям без страху та нужди" На превеликий жаль дійсність показала, що чим далі ми від кінця війни, тим більше відчуваємо, що мир не приходить та що ще далеко не все зроблене, щоб усі народи могли користуватися з його плодів. Навпаки, страх і жах за майбутність великий, бо й велике є терпіння багатьох народів, які стогнуть в большевицькому ярмі.

Деклярація АБН відверто радить покінчити зі всіма хто підриває основи миру. Закликає вжити найгостріших заходів, щоби на завжди усунути примари війни а з нею сполучені нужду та біду. Це буде можливо лише тоді, коли дійде до повного знищення большевицької тиранії у світі та буде заведений тривалий мир між народами тоді людство буде мати певність перед кожною агресією та буде спокійно жити і розвиватись.

АБН передбачає революцію у всіх галузях де большевизм загрожує силі та віталіті поневолених та васальних народів. Тому треба доконати революцію "національно-політичну, соціяльно-культурну, революцію народів СССР та інших земель, де панують Совети, революцію народніх мас, - селян, робітників та трудової інтелігенції. З цією метою вживає АБН усі чинники - політичні і військові. Підготовка має бути так переведена, щоб можна було повністю здійснити таке важливе завдання, як заведення тривалого миру на землях, які вже десятиліттями не знають, що таке спокій. Большевицький постійний терор є гірший ніж перманентна війна, тому треба вжити проти нього далеко більше різних заходів, ніж у звичайній війні. Коротко кажучи, мова йде про революцію, яка мусить доказати цілому світові, що по закінченню її не буде вже причин для страху людства і не треба вже буде ризикувати життям цілих народів і їхніх цінностей. Так буде досягнуто "визволення людства від небезпеки, нужди і голоду, запевниться кожній одиниці право на повсякденний хліб та на життя, достойне людині" В цім розумінні революції протибольшевицьких народів треба добачити найідеальніше зрозуміння ідеології нових часів, яка хоче дати свободолюбним народам печать тривалости та характеристичної чистоти. Так збудовані основи для нового етапу збудування миру і добробуту цілого людства мусять притягнути всі верстви суспільности, яка не погоджується з сучасним хаотичним станом. Застосування війни як форми боротьби не може бути програмою жодного народу. Війни скінчаться тоді, коли буде в останній раз вистрілено. Завдяки большизмові війна ще не скінчилась. Тому є неможливим пасивно споглядати на ці часи грізного катаклізму, який викликає більше песимізму. Найбільший агресор та поневолювач усіх віків мусить бути знищений, а на його руїнах мусять повстати нові держави природньої структури та демократичної орієнтації.

Найбільшим обвинуваченням, яке підноситься проти московських володарів та їхніх сателітів, є розповсюдження облудних гасел та послідовне застосування рафінованого насильства. На ньому збудована ціла система большевицької жорстокої влади. Насильства робляться грізним та відстрашаючим режимом, якого не можна ні з чим порівняти. Далеко перевищує цілий жах методів фашистівсько-нацистської. СССР та держави, які йому підлягають це велика тюрма, це концтабір, в якому нещасні жертви лише серед стогонів, страждань та голодної смерти. Американський президент та британський прем'єр при кінці Хартії нагадують, що найбільшою

для миру є вживання насильства.

Від імени своїх держав кажуть: "що всі народи світу мусять як з причин економічних, так і духових зректись політики насильства". До всіх народів світу, зараховуються також народи, які стали підметом большевицької диктатури.

Декларація АБН перелічує на підставі практичного досвіду її членів -народів, в чім полягає насильство большевизму. Передусім констатує, що "большевизм є тоталізмом найгрубшої форми та разом з фашизмом є явищем реакційним. СССР загарбавши свободу народів тримає їх в кайданах нестерпного народньо-політичного та соціяльно-господарського поневолення в біді та голоді, в душевному і фізичному невільництві, тримаючи їх під постійним терором". Проти такого способу насильства мусить повстати цілий цивілізований світ. З такого розуміння большевицького тиранства випливає все останнє: імперіялізм та мілітаризм, систематичний національний гніт, обмеження духової творчости, переслідування способу думання в ім'я накинутих теорій, доктрин та світоглядів, терор народів, кляс та партій. Це все роз'яснює, чому з Москви пропагандується звучне гасло "народня демократія". Це нелюдське життя зводиться до постійного страху перед репресіями, тюрми, кацетів примусових робіт, насильних переселень або нужденних животінь і голодної смерти широких мас.

От таке насильство панує нині над двісті мільйонами людей під претекстом, що це виборол[и] мільйони жертв другої світової війни, от це є гордо називане " визволення народів з під окупації". Але насильство породжує лише ненависть, червоні реакціонери випросять собі відплату від поневолених народів. Не лише народи, що входять в склад СССР, але і його сателіти мають нині найкращі можливості порівняти життя світу з советським "раєм", бо війна їм ці можливості дала. Советський громадянин дістався також і на культурні частини Европи. Нинішні гасла, що ними закликають до зболшевизовання світу, починають мати щораз більше ворогів. Глибока прірва між аліянтами ясно доказує, що союз цей був лише заключений або з конечности або Захід не доглядів нової форми большевицького імперіялізму. АБН піде своєю дорогою, щоб якнайскоріше доказати світові свою правду. Большевизм роздратовано реагує на виникнення цього руху, з чого ясно, що ідеї АБН є цілком здорові та правильні. Народи - члени АБН мають велике завдання: поширення та виконанання багатої програми, - виконати найважливіші завдання нашого віку.

?!?!?!?!?!?!?!?!?!

ДАЙТЕ ДОКАЗ СОЛІДАРНОСТІ З КРАЄВОЮ БОРОТЬБОЮ.

СКЛАДАЙТЕ ДАТКИ НА ВИЗВОЛЬНИЙ ФОНД ОУН.

З ДОКУМЕНТІВ КРАЙОВОЇ БОРОТЬБИ.

Наша відповідь.

Польська преса, керована інструкціями й наказами большевицької пропаганди, дуже часто подає статті й інформації, повні наклепів на УПА і взагалі на український визвольний рух. Найбільш заяложена брехня большевицької пропаганди в польській пресі, зводить наклепи на українських повстанців такими вигадками:

1. Нібито український визвольний рух є фашистівський;
2. Нібито він був зорієнтований на гітлерівську Німеччину та на співпрацю з нею;
3. Нібито теперішніми військовими операціями УПА керують німецькі старшини
4. Нібито українці помагали придушувати варшавське повстання;
5. Нібито українські повстанці вбивають поляків, палять польські села, гноблять польське цивільне населення.

Хто знає ближче нашу діяльність і політичну літературу, для того справа ясна. Одначе не всі читачі польської преси знають дійсний стан речей, тому дозвольте дати такі короткі вияснення:

1. Український визвольний рух, у формах діяльности УПА і репрезентований УГВР /Українською Головною Визвольною Радою/, не є і ніколи не був рухом фашистівського типу. Він у своїй ідеольогії, політичній і соціяльній структурі в своїй діяльності є національно-визвольним рухом, соціяльно-прогресивним, антиімперіялістичним, протидиктаторським і з цих причин протибольшевицьким. УПА бореться в першу чергу: проти імперіялістичної політики Москви, проти її зажерливости, проти невільництва, диктатури, тиранії, експлуатації, нужди, терору, - а за волю для України і всіх інших червоним імперіялізмом поневолених націй, за волю народів і людини, за рівність і соціяльну справедливість.

Це все є демократичні антифашистівські гасла, що висловлюють найкращі людські ідеали. А в большевизмі бачимо російський націоналістично-фашистівський, імперіялістичний, диктаторський, тоталітарний, соціяльно-реакційний рух, що без уваги на свої заклики до соціяльного прогресу, приносить у практиці нужду і невільництво широких народніх мас.

2. Український визвольний рух ніколи не орієнтувався на гітлерівську Німеччину. Від початку німецької окупації України він боровся проти гітлеризму. Вже 30-го червня 1941 р. український визвольних рух проклямував відновлення Української Незалежної Держави та утворив уряд з и.Я.Стецьком на чолі. Це був ясний протинімецький акт, що розпочав трирічну героїчну боротьбу українського народу проти німецької окупації. Саме в цій боротьбі виросла і організувалась у поважну силу Українська Повстанча Армія /УПА/. Вона зліквідувала десятки тисяч гітлерівських окупантів і визволили цілком з-під німців декілька областей України. Німецькі окупанти, в свою чергу, криваво переслідували український визвольний рух. Найвизначнішого його керівника С.Бандеру ув'язнили німці у концтаборі, а його двох братів замордували в концтаборі Освенцім, вони розстрілляли десятки тисяч українських патріотів. У всіх селах і містах України висіли плякати з повідомленнями про розстріли за приналежність до УПА, до "збройних банд", до українського руху спротиву. Десятки тисяч інших українців згинуло в німецьких кнцтаборах . Гітлерівська пропаганда запевняла під час війни, що український визвольний рух - це замаскований ,підтримуваний Москвою комуністичний рух Сьогодні большевицька, а з нею і варшавська, пропаганда говорять, що

український визвольний рух був зв'язаний з німцями. В обох випадках - це велика брехня, бо він був і є зовсім незалежний від якихбудь зовнішніх впливів, не орієнтується на жодну зовнішню потугу, але з вислову найвищої волі української нації, що позитивно бореться проти всіх загарбників. Так було під час німецької окупації, так є сьогодні під совєтською кормигою.

. Питання українців - "коляборантів", що співпрацювали з німцями, а зовсім відсепароване й не має нічого спільного з УПА і взагалі з українським визвольним рухом. Були такі українці, але їх було менше як між росіянами, поляками чи французами, де вони перебували в постатях т.зв.фольксдойчів. Український визвольний рух плямував їх і поборював як національних зрадників так, як сьогодні поборює нових зрадників - - большевицьких коляборантів.

3. Не відповідають правді й вістки большевицької пропаганди, що мовляв, німецькі старшини керують ще тепер частинами УПА.Жодний німецький старшина не був і не є командиром будь-якого відділу УПА.Большевицьким, як і деяким польським, чинникам соромно, що в боях проти УПА зазнають неславних поразок; тому й намагаються виправдати свої невдачі видуманою наявністю добре вишколених німецьких старшин в рядах УПА.

4. Версія про здогадну участь українського відділу в придушенні варшавського повстання - не відповідає реальним фактам і не спирається на конкретні докази. Український нарід вважає таке твердження за одну з найбільш злосливих брехень. Нікому з українських політичних діячів невідомо про яку-небудь участь українців у цій соромній акції. В пресі появилось звідомлення головного винищувача і погромника Варшави ген. Фон дем Баха та інших. Всі вони ствердживають недвозначно: Варшаву знищили німецькі відділи СС,кримінальні і власівсько-російські з'єднання на німецькій службі. Ніде досі, одначе, не було конкретної згадки про українців. Принциповим у цій справі є: український визвольний рух, жорстоко винищуваний німцями, мусів зустріти симпатіями варшавське повстання.Ми не знаємо українців,що допомагали б німцям у пацифікації Варшави. Коли б однак були такі, то це поодинокі звичайні німецькі агенти й служаки, подібні до польських фольксдойчів або теперішніх Осубка-Моравских чи інших зрадників. В серпні й вересні 1944 р., коли Варшава кривавилась у повстанні /метою якого було також завдати політичний удар совєтській окупації/ УПА майже в цілості вже боролась поза совєтським фронтом проти цього нового, тепер вже червоного окупанта. Місце щирих українських патріотів було там, на власній землі, серед борців за волю рідного краю, а не в Варшаві, чи деінде на німецькій службі.

5 Найбільш поширеною большевицькою брехнею є вістки совєтської пропаганди , нібито українські повстанці палять польські села,вбивають цивільне населення, навіть жінок і дітей. Такі, нібито конкретні, інформації приносить майже щоденно польська преса. В цьому ні крихти правди. УПА, хоча є формацією повстанського характеру,старається придержуватись точно всіх приписів людського ведення війни, так щодо ворожих збройних сил, як і до цивільного населення.Тому УПА звільняє усіх полонених вояків Червоної Армії і Польського Війська, на яких індивідуально не тяжать обвинувачення за вчинені акти насильства або вбивства. УПА в першу чергу поборює большевицьку партію і її терористичні поліційні формації /нквд, нкгб,убп тощо/.Щождо цивільного населення,то УПА застосовує принципи найбільшої толеранції та гуманности, дарма що в деяких випадках воно ставиться вороже до УПА. Бо всі наші цілі, за які ми боремось, уся наша ідеологія спирається на загальнолюдські гасла й прогресивні гуманні ідеали, що в основі противляться

всякому теророві. Тому й ніде і ніколи не застосовуємо терору, бо самі боремося проти большевицького насильства, як боролись і проти гітлерівського.

Основною точкою зору УПА є спільна боротьба поневолених Москвою націй. Стоячи консеквентно на такому становищі спільного протибольшевицького фронту, УПА не тільки не тероризує польського населення, ще й уходить з ним в контакт на польсько-українському пограниччі та шукає з польською нацією можливостей порозуміння для цілей спільної боротьби проти спільного ворога. У більшості випадків вдається їй досягти цього З'єднання УПА дуже часто при потребі кватирують в польських селах, де польське населення радо відкриває двері своїх домів і сердець для українських повстанців, а перед большевиками і своїми червоними втікає в ліси. В багатьох випадках польські партизанські відділи і незалежницькі організації співпрацюють з УПА. Таким чином всі обвинувачення большевицької пропаганди є безпідставні і фальшиві.

Немає сумніву, що під час боїв з УБП, большевиками, червоною міліцією деколи і цивільне населення як польське так і українське зазнає втрати. Це не умисні, а самозрозумілі наслідки боротьби, що їх неможливо оминути. Бували випадки, що наші відділи карали деяких осіб або й місцевості за бандитизм, грабежі чи вбивства українського населення. В деяких околицях польське населення допомагало червоним плюндрувати і вбивати українців. В таких випадках були застосовані оборонні заходи і після попередження і вичерпання інших способів запобігання протиукраїнському теророві - винуватців карано. Одначе це були виняткові випадки, коли особи чи села піддавалися большевицькій цькованій агітації та брали участь у масових грабежах та вбивствах українців. Але і в цих випадках не ішлось про протипольську акцію, а про оборонні дії проти большевиків. Саме з цієї причини большевицько-варшавська адміністрація в пресі підносить голос, бо наші удари звернені проти большевиків і їх вислужників.

Між українським і польським народами були в минулому численні непорозуміння і вив'язувалась важка боротьба з загарбницької політики Польщі супроти України.. Сьогодні перед лицем спільного ворога, московського імперіялізму у його скрайній большевицькій формі, польсько-український конфлікт мусить відійти на дальший плян, а згодом зовсім зчезнути. Ми - українські повстанці - провадимо послідовно політику порозуміння й співпраці з польським народом на плятформі спільної визвольної боротьби. Віримо, що й серед польської громадськости така політика найде зрозуміння, бо московське поневолення Польщі і большевицький терор буде постійно зростати. Тяжкий досвід, здобутий Польщею в останній війні, і теперішне політичне становище спонукають усіх польських патріотів змінити дотеперішній курс польської політики. Зміна в напрямі визнання природних прав українського і інших народів Східньої Европи на політичну незалежність уможливлювала б нашим народам співпрацю з порозуміння, до якого щиро прямуємо.

Всі отже обвинувачення, що український визвольний рух веде антипольську політику, є большевицькою роботою для своїх цілей. Всі політично свідомі українці і поляки повинні протиставитись такій практиці большевицької пропаганди.

Цій пропаганді треба приписати називання українських повстанців "бульбівцями", власівцями", з закидами антисемітизму включно. Напевно не має в цілій Україні й сліду по "бульбівцях" чи інших подібних окремих отаманських групах, але напевно є тільки Українська Повстанча Армія /УПА/ під керівництвом найвищого політичного органу українського народу Української Головної Визвольної Ради /УГВР/.

З групами "власівців" український визвольний рух не мав і не має нічого спільного. "Власівці" є російським політичним рухом, що співпрацював з німцями і досі не спрецизував свого позитивного ставлення до питання самостійности України і інших поневолених Москвою народів. Ми ж щодо російського народу займаємо позитивне і приязне становище, але з умовою визнання наших безспірних прав до волі і незалежности в етнографічних межах. Боремося проти імперіялізму і зажерливости Росії, а не проти російського народу.

Ніколи й ніде українські повстанці не брали участи в протижидівській акції. В українській підпільній пресі, що появлялася цілими десятками органів під німецькою окупацією і сьогодні виходить в умовах большевицької дійсности – немає слова, спрямованого проти жидів. Нарід, що веде визвольну боротьбу, не може ставити своєї ідеології палені гітлерівські расистські теорії. Загально відомий факт, що за німецької окупації в рядах УПА боролися поруч українців і жиди, а передусім лікарі.

Ворог, проти якого боремося сьогодні, це – терористична большевицька кліка, репрезентант і організатор російського грабіжницького імперіялізму.

Ми боремося за прогресивні ідеали гуманности, за свободу для всіх народів і кожної людини.

1946 р.

Українські повстанці.

Відпис

ЗАГАЛЬНИЙ ОГЛЯД УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ ЗА ЛІНІЄЮ КЕРЗОНА.

за місяць березень - квітень 1946.

Виселення - В м. березні і квітні ворог продовжував виселювання по луднево-східніх теренів Лемківщини, головно Сяніччини, але в наслідок наших протидій та спротиву населення значно темпо цієї акції послабло. Головний тягар виселенчої акції перенісся в тому часі на терен Ярославського і Томашівського повітів. Ярославщина, на схід від Сяну, творила це майже не нарушений виселенням український комплекс. Тепер ворог ударив по ньому з цілою силою. Виселенчу акцію переводило польське червоне військо, декуди також відділи большевиків. Терен довгий і вузький, втиснений між большевицьку границю і Сян, до того, що найгірше, безлісний, не давав догідних можливостей розвинути більші операції наших відділів, ані можливостей населенню до втечі. Це вплинуло на те, що ворог мав тут більший успіх у переведенні виселення, ніж в інших теренах. Поважною причиною цього була також менша національна свідомість деяких зматеріялізованих надсянських сіл. Коли в інших теренах населення ставляло рішучий спротив і не дивилося на втрату нераз усього майна і забудовань, щоб тільки залишитись при житті і не дати себе вивезти, тоді тут скоріше піддалося теророві, побоючись за своє майбутнє, мовляв, "що будемо робити, коли нас пограбують до останньоі нитки і спалять". Частину населення викинуло військо безпосереднім насильством і терором, частина виїхала на станції, гнана страхом, одержавши від війська наказ виїжджати, - і не пробувала ставляти спротиву, а частина таки противилась втікала і задержалась ще й досі мимо всього натиску і переслідувань. Подібне явище повторилось у тому часі також у томашівщині ,північній Равщині/. Тут польське військо також провадило в березні акцію масового виселювання українського населення, відомими вже терористичними методами, й вона мала подібний вислід. Населенню й тут було важко ставити більший спротив виселенчій акції., з уваги на те, що це вузький прикордонний пас, також безлісний. Третім осередком виселення в тому часі була полуднева Холмщина /Грубешівщина/. Тут залишилось було ще декілька найбільш витривалих сіл, яким не помагав жаден терор і вони ніяк не хотіли виїжджати. Крім того до багатьох місцевостей, вже виселених, вернулось через Буг "нелегально" по кільканадцять, а часом і по кількадесять родин з червоного раю. Деякі верталися з далеких східніх областей. Тепер накинулись на них вдруге й арештували й вивозили.

Облави і терористичні акції. - Крім загального терору, зв'язаного з примусовою, насильницькою виселенчою акцією, ворог провадив протягом останніх двох місяців ще окремі облави і терористичні акції. Дві дивізії польської армії перейшли в м. березні облавою поля й ліси Бірчанщини й Перемищини, однак не мали жадного успіху. В терені Ярославщини й Любачівщини облави переводили польські червоні війська і пограничні війська НКВД з поза границі та окремі частини большевицьких військ, стаціоновані в Польші "для боротьби з бандитизмом". Але й тут не мав ворог жадних успіхів. Спалили кілька прилісних сіл і кілька лісових таборів самооборонних відділів і кочуючих селян. Тільки в одному випадку вдалося їм окружити самооборонний відділ /Коровиця/, з якого впало в бою геройською смертю 10 стрільців, інші пробились, ніхто не здався живий ні ранений. До розвідчої акції вживали постійно літаків і скидали

бомби, там де завважили дим чипідозрілий рух. В терені Томашівщини /Мриглоди/ прийшло до бою малої частини Самооборонного Кущевого Відділу з величезними, переважаючими силами ворожих військ, в якому згинуло геройською смертю 8 стрільців. Найбільше виселення, облав і терористичних акцій було останньо в терені Грубешівщини, Белзчини і сусідніх з ними теренів. Тут оперували польські червоні війська, штурмівки польського "безпеченьства" і найбільше та найсильніше спец-війська НКВД. Вони перетрушували ці терени дуже міцно, майже цілу зиму та весну. Користаючи з цього, щотут також безлісні терени або тільки з дуже маленькими клаптиками лісів, вони "гуляли" в тому терені найбільше. Майже в кожному селі, де тільки з'явились, вбивали по кілька або кільканадцять осіб і вдруге стільки, або ще більше, арештували. При кінці лютого прийшло до великого бою між одною групою повстанців і большевицькими військами біля села Ліски, в якому згинуло геройською смертю 36 стрільців. НКВД-истів впало що найменше вдвоє стільки, а як подають обчислення деяких селян - до I50.

Наші збройні акції. - Большевицькі і польсько-большевицькі урядові чинники надіялись, що осіннє масове виселення, кинення численних дивізій війська, а передусім зима, мороз, сніг, сліди - допоможуть ім зломити до весни силу наших повстанських військ, нашої збройної визвольної боротьби на цьому відтинку. Ціла польська преса писала про те на всі лади. Та щераз перечислились. Наші повстанські війська, самооборонні відділи і спец-бойові відділи провадили збройну боротьбу безперерівно цілу зиму і провадять її з не меншою силою і тепер. В зимових місяцях було найбільше боїв на Лемківщині у зв'язку з виселенчою акцією, веденою в тамтих теренах, і намаганням польсько-большевицьких чинників розбити наші збройні сили в Карпатах при помочі кількох дивізій війська, що ім не вдалось. З весною точка тяжости перенеслась в терени між Сяном і Бугом. В місяці березні й квітні наші збройні сили з великим успіхом перевели на цих теренах понад I0 більших боєвих операцій. Відділи УПА і СКВ виконали, між іншими, наступальну операцію на повітове містечко Любачів і здобули в ньому шпиталь. На ярославській шосі здобули в бою два авта і важні документи. В бою впало I7 большевицьких і польсько-большевицьких вояків і старшин, між іншими старшини з військового міністерства з Варшави. В полудневій Ярославщині розгромили спеціяльну терористичну групу погран-військ НКВД, вбиваючи I8 вояків і підстаршин. Біля села Фельбах звели довгий переможний бій з польськими червоними військами, завдаючи ім поважних втрат. Здобули в бою містечко Любича, розгромили в бою сильну військову залогу, здобули й зліквідували виселенчу комісію та штаб операційної виселенчої військової групи. На місці бою знайдено спаленими тільки I5 машин до писання. В місті Угнові здобули, на другий день Великодня, залізничу станцію, розгромили ворожу залогу, спалили 40 вагонів. В Надбужанських теренах перевели малою групою блискучу партизанську операцію, в якій здобули один важкий кулемет, три кулемети "Дехтярі", амуніцію, I9 полонених польських вояків і підстаршин та одного большевицького старшину. Крім вичислених бойових акцій наші збройні частини перевели ще протягом останніх двох місяців багато успішних засідок, наскоків та сутичок на просторі цілої "Закерзонської України" - від Лемківщини по Буг. Повний образ цього дають звіти і вістки з поодиноких теренових відтинків та звіти даних частин, які переводили ці збройні акції. В цілості протягом двох останніх місяців здобуто і знищено кілька залізничих станцій, біля I50 вагонів, кількадесять мостів, кількадесять опірних пунктів ворога, розібрано багато кілометрів

залізних рейок, здобуто в кільканадцяти випадках зброю і муніцію, вбито в боях кілька сотень ворожих вояків, підстаршин і старшин, кількадесять взято в полон і по відповідному приготувані звільнено.

Польське середовище. - Серед польської суспільности поглиблюється фермент, загострюється боротьба. Чим ближчою і актуальнішою стає проблема виборів - тим більше розвіваються надії виграти їх тим полякам, які ще недавно обдурювали себе такими надіями. Польські більшевицькі урядові чинники виразно заповідали, що не приступлять до виборів, доки всіми засобами не зліквідують опозиції. І беруться до цього справді твердо. Військо дістає накази частіше робити облави на польські терени опановані опозицією. Такі облави роблять безоглядно. Тому, однак, що військові не довіряють , мимо того ,що ними командують большевицькі старшини, на облави кидають ще спеціяльні частини НКВД. Факти стають щораз більш отвертим і частим явищем. На облавах ловлять і стріляють поляків так само, як до недавна стріляли тільки українців. Це застрашує частину польської суспільности. Але з другої сторони приспішує і остаточно оформлює процес кристалізації революційних елементів. Під впливом цих подій відбувається фермент, відділяються окремі елементи, які не дають себе відстрашити і безборонно нищити. Виростають групи, які ще донедавна хотіли робити політику дешевим крутійством і вичікуванням на "Лондон", а тепер голосно починають говорити і критикувати лондонську пиняву політику. З Лондону легко і вигідно наказувати, лявірувати і вичікувати, а тимчасом у краю треба йти до в'язниць і на Сибір, треба давати себе безборонно арештувати і винищувати, треба приглядатися безчинно, як большевики всіми силами нищать своїх противників і зміцнюють свої позиції. На цьому тлі починає, нарешті, наростати в польському незалежницькому краєвому таборі свідомість, що така "лондонська тактика"неправильна, що їм не треба на ніякі чуда вичікувати , але треба самим братися за зброю. В наростанні цих революційних настроїв велику ролю відіграє саме приклад революційної боротьби українського народу, яка має серед польської суспільности дуже великий розголос. Всі про нас і про наші дії говорять дуже широко й подивляють нашу силу та нашу революційну безоглядну поставу. Це має посередній і безпосередній глибокий вплив на формування польського незалежницького протибольшевицького табору. Кращі, розумніші, більш політично вироблені елементи цього табору починають щораз частіше шукати порозуміння з нами, хоч і дуже несміло, бо їм важко вирватись з-під величезного давлення загальної протиукраїнської шовіністичної опінії. Однак в ході дальшого загострювання внутрішньої польської боротьби і дальшого щораз більшого большевицького терору - цей процес буде напевно постійно розростатись, як це зрештою вже давно правильно передбачувалось нашою політичною лінією. На тому тлі політика і тактика спільного визвольного фронту всіх народів поневолених і загрожених большевицькою тиранією, може мати і в Польщі великі позитивні можливості. Треба тільки держатись невідхильно тієї лінії, не зважаючи на всі евентуальні труднощі. Кожний день потверджує сьогодні правильність цієї нашої політики, так щодо постанови безоглядної збройної боротьби проти большевицької окупації, як єдиної слушної і можливої дороги та нашої політики спільного визвольного протибольшевицького фронту народів.

24.4.1946.

Слава Україні!

Відпис.

З А Г А Л Ь Н И Й   О Г Л Я Д

українських земель за лінією Керсона   м.травень 1945 р.

Ворожі терористичні акції й облави. В другій половині квітня та в травні відбулись на всьому терені українських земель за лінією Керсона великі облави й масові терористичні акції польського червоного війська й большевицьких спеціяльних оперативних груп НКВД. Ці ворожі акції набрали тим разом найбільшого розмаху й мали найбільше насилення з усіх дотеперішніх акцій від часу переходу фронту. Варшавські сталінські вислужники Осубка й інші офіційно заповіли скоре знищення "бандеровскіх банд" і кинули для цієї акції велику кількість військ. Тим разом вони відразу ішли в широкі комплекси лісів і сіл, безперервно блькували їх по кілька тижнів і основно перетрушували. Численні большевицькі оперативні групи військ НКВД і Войска Польського /ВП/ товклись днями й ночами по лісах і селах, ловили і стріляли людей, переслухували, шукали. Червоні щурі й гади лазили від діри до діри, від куща до куща, всюди довбаючи дротами, нишпорячи, шукаючи. Випалили основно майже всі прилісні українські села. Декуди палили цілі села також у безлісних теренах /напр.с. Переводів і інші в Белжчині/. Лінію Керсона побачить тепер і сліпий здалека, вдень чи вночі. Вночі тягнеться на небі широкою луною пожеж. А вдень - це широкий пас-цвинтарище..... Довкруги лиш самі пустарі і згарища...В селах стирчать обгорілі, недопалені комини, а в лісах обгорілі стовбурі дерев. Однак мимо цього, мимо скаженої люті польсько-большевицьких червоних звірів-людоїдів, мимо їхнього великого накладу сил, не вдалось їм і тим разом нанести військам УПА, Самооборонним Відділам чи Організації майже жодних поважніших ударів. Основна маса військ УПА й Організації виминули незвичайно зручно удар головних ворожих сил та опісля завдали йому у власних оперативних діях, дошкульних втрат.

Виселення. Одночасно з акцією масових облав продовжував ворог у місяці квітні дальше виселення українців. Виселення, в порівнанні з усіми дотеперішніми виселенчими акціями, було також найбільш масове. Польське червоне військо обняло тією акцією в мм.Квітні і травні відразу цілість українських земель від Бугу до Лемківщини. Великий український клин між рікою Бугом і Солокією /Белз, Кристонопіль, Угринів/, який досі ще майже був нерушений, пішов тепер на перший вогонь. Загально спротив українського населення був і тут досить великий, мимо того, що це терени безлісні. Відділи УПА виступали також до чинної оборони, атакували ворожі терористичні виселенчі групи і переривали часто комунікаційні шляхи ворога та своїми акціями і пропагандою підносили на дусі населення. Є багато таких, які дальше опираються виселенню всіми силами, до останніх меж можливостей, навіть тоді, коли втратять ціле своє майно, коли горять їхні хати, а багатьох членів рідні зустрічає арештування, побої і розстріл. Лови і полювання на людей, гонення і викидування, грабування, биття, катування, розстрілювання, бомбардування з літаків останніх ще досі укриваючихся решток українського населення, що й досі ховається, відбувається дальше. Українці, як нарід й як люди є виняті з під усякого хоч би й найпримітивнішого права і є об'єктом і жертвою найбільшого варварського, жорстокого і дикого винищувального терору. Одинокою охороною і рятунком українця являється власна зброя. Ті, які це розуміють і так поступили, вибрали під кожним оглядом найкращу дорогу.

Наші збройні акції. Відділи УПА, збройні кущеві відділи, та боеві частини СБ, переводили ряд успішних боевих операцій завдаючи ворогові дошкульних ударів. Крім боевих акцій згаданих у попередньому, загальному огляді, відділи УПА і боеві частини СБ звели з польськими червоними військами цілий ряд великих боів на Лемківщині під кінець березня і на початку квітня. Найбільші бої відбулися в місцевостях: Яселко, Команьча, Лупків, Височани, Щавне, Мокре, Середне Високе, Лукове. У тих боях наші славні повстанські війська здобули дуже великі успіхи, розбили великі скупчення ворожих погромницьких військ взяли багато полонених / тільки в одному бою в Ясеню 79 полонених/, здобули десятки тисяч мунуції та рішну зброю і військрве майно, завдали ворогові болючих, високих кровавих втрат, і змусили навіть до втечі на територію Словаччини. В Ярославщині, за Сяном спалили велике село Сосницю /понад 450 чисел і частину Святого, з яких ворог викинув українців і поселив польських репатріянтів, які нападали на українців. В Любачівщині під містечком Плазовом висаджено двома мінами у повітря цілий оперативний відділ НКВД. Згинуло і багато енкаведистів, між іншими один капітан. Біля села Пискорі 2І квітня розгромлено основно більшу групу НКВД. Дня І2.У.46. в Томашівщині біля Угнова, висаджено цілий поізд сталінських погромщиків. Знищено біля 50 ворожих бійців і 50 вагонів разом з гарматами й кулеметами, які були на них приміщені при відступі розбито ворожу заставу.

24. квітня в Грубешівщині знищено І7 авт, якими іхало польське червоне погромницьке військо і одно авто НКВД. Наше звідомлення подає: 43 вбиті польські вояки, 5 НКВД-истів та кілька інших осіб. Польська урядова преса подала, що НСЗ вбили 24 польських вояків. В іншому місці Грубешівщини зловлено большевика, майора гвардіі, команданта польського ВОП-у /Войско Охрони Пограпічней/ Дня 5.У.ц.р. виконано наступ на польсько-большевицьке військо в с. Хороброві/250 вояків/. Вбито І5, полонено 2, здобуто 3 тисячі штук амуніціі, зброю і різне військове майно. Дня І3.У.ц.р. відбувся бій відділу УПА в долобичівському лісі /Грубешівщина/ з сотнею оперативного відділу НКВД і частиною кіннотчиків. Ворогові завдано поважних втрат, відкинено його наступ, частинно окружено, взято одного в полон, біля 30 вбито в бою. Крім цього виконано цілий ряд менших боевих акцій у різних теренах, часто з дуже гарним успіхом/звідомлення в теренових вістках і теренових звітах/

Рейд на Словаччину. Крім безпосередніх боевих операцій, ведених проти ворога окупанта, його шляхів комунікаціі та опірних пунктів, виконано ще рейд кількох відділів у Словаччину. Згідно з дотеперішніми повідомленнями він проходить з повним успіхом і має дуже великий позитивний відгук. Уся чеська і польська урядова преса та радіо передавали офіційний неправдивий комунікат проте, що наші відділи, при спробі передістатись на Словаччину були розбиті і туди продістались тільки нечисленні групи-недобитки, які будуть скоро зліквідовані.

Польське середовище. Польські газети у своіх вістках про нашу боротьбу подають на большевицький лад, несотворені і нечувані вигадки та затрачують у брехні всякі міри. Прикладом цього може бути вістка про спалення нашими відділами виселеного українського села Сосниці. В польських газетах появилося звідомлення, що бандерівці спалили частину села, замордували кількадесять польських селян і зрабували понад І00 коней, а тоді польське військо виступило в "обороні" цього польського села, відбили напад бандерівців, наклало цілу купу вбитих і ще взяло І07 бандерівців в полон. Тимчасом наші відділи не вбили ніодного поляка, тільки спалили забудування, бо це власність українських селян,

яких звідси насильно викинено. Польськум переселенцям, які вже були заняли це українське село, наші повстанці допомагали винести з хат іхне майно. Польське військо нічогісенько не боронило, бо це величезне село спалено повністю. З цілої гори повстанських трупів, яку наробили большевицька пропаганда і її тупоумні польські поплечники, зробилося велике нічого, бо не згинув ані не був ранений ні один стрілець. Таке саме сталося і з тими 107 полоненими бандерівцями, бо всі стрільці вернулися до одного живі і здорові до своїх постоїв і здорово сміються з тих страшних пригод, що про них писали червоні дураки в газетах. Таким дурманом-брехнею большевицькі комісарчуки дурманять польський народ дорешти. Подібних неправдивих вісток в польських газетах про нас повно. Напр. пишуть і таке, що ніби наші повстанці стріляють поляків прямо таки в тил чашки, точнісенько так само як і в Катиню...Газети польської опозиції /ПСЛь-Міколайчик/ також не минають жодної нагоди, щоб щось не стругнути проти нас, але в них завжди заправлено це ендецьким сосом про "резуну ф" і "молойцуф". Польський червоний премієр Осубка ще раз заповідав на сесії Крайової Ради Народової скору ліквідацію українських"фашистівських банд". Міністар "Безпеченьства" - Радзєвіч кидав громи на польське підпілля за співпрацю з бандерівцями, але, перехвалюючись величезними успіхами в ліквідації польських підпільних організацій, не міг похвалитися жодними успіхами в ліквідації нашої організації.

Большевицький натиск на ліквідацію польського підпілля й на здушення всякої опозиції зростає щораз більше. Боротьба в Польщі набирає гострих форм. Множаться активні виступи проти теперішнього сталінського уряду. Третього травня, в день польського народнього свята, відбулися в численних містах протиурядові маніфестації молоді, декуди навіть криваві. В місті Томашові, Замостю та, інших, польські підпільні організації розбили тюрми і звільнили в'язнів. Завважується тенденцію до поновного творення збройних партизанських відділів, зліквідованих більшістю літом і осінню минулого року. Протиурядові настрої в Польщі дуже сильні, грунт для підпілля дуже добрий, але його організація в порівнанні з нашою, дуже слаба, недосвідчена і хаотична, необ'єднана, без ясного політичного обличчя, без вмілости належно протиставитися такому ворогові, як большевицький стораменний і стоголовий поліп, сильний своєю диявольською хитрістю, облудою і безоглядністю. Тому в них мимо кращих як у нас умовин боротьби, стільки провалів і невдач.

26.У.1946.

Слава Україні!

З А Г А Л Ь Н И Й О Г Л Я Д

Українських земель за лінією Керсона за місяць червень 1946.

ВИСЕЛЕННЯ. В місяцях травні й червні примусова виселенча акція була найсильніша й передусім найширша своїм територіяльним засягом. Ворог обійняв своїми військами відразу цілу Лемківщину, Томашівщину, Грубешівщину, а на півночі Володимирщину. Населення всюди втікало, ховалося, боронилося як могло. При помочі війська ворог застосував як і досі, терор, грабунок, насильство. Багато сіл частинно або цілковито ворог спалив, як напр., ціле велике й багате село Переводів у Грубешівщині, багато людей арештовано, цілковито пограбовано і помордовано. Деякі села й цілі околиці держалися дуже твердо, по геройськи. Деякі, мимо найбільших жертв, видержали, та залишились до сьогодні, в меншому чи більшому числі своїх мешканців. Більшість, однак, таки вигнали, одних по коротшому, інших по довшому й важчому часі терору. Усі потрібні факти з цих подій знаходяться в долучених теренових звітах та вістках.

З кінцем червня проголошено офіційно, що акція виселювання українців дефінітивно закінчена. Сьогодні ще нема в наших теренових звітах точного образу і дійсного стану в тому, кількасот кілометрів довгому тереві. Фактом однак є, 1/що майже всюди осталася таки певна кількість українського населення, часом навіть досить поважна. 2/ що ворожі спроби заселювання, полишених вигнанцями господарств польськими пробольшевицькими елементами, зовсім заломилися. У висліді цього ситуація на тих землях досі засадничо не змінилася, бо всюди є і діє дальше власна збройна сила УПА, яка й досі є децидуючим чинником усього життя цих земель. Ті околиці, де виселення було майже повне, села спалено опісля і знищено зовсім нашими відділами, щоби ворог не міг користуватись майном і працею українського народу та де використав цього майна, забудовань і осель у дальшому свойому наступі на ці українські землі. Наслідком цього деякі райони, зокрема в багатій урожайній, безлісній частині Грубешівщини-Сокальщини, будуть повним пустарем. Населення цих районів, не маючи лісу, ані довільного до "маневрування" запілля, окружене в куті двома большевицькими кордонами, та ще й багате і тому прив'язане більше до своїх корів і коней, виїхало майже в цілості, надіючись у цей спосіб зберегти бодай частину свойого майна й худоби, бо тут грабували щоденно усе майно і не було надії його вдержати. Крім безпосереднього фізичного терору на заломлювання витревалости населення впливала у великій мірі, ворожа пропаганда, яка всюди голосила, що по скінченні виселення, вимордують безоглядно всіх, кого тільки стрінуть на тих землях. Це говорили польсько-большевицькі вояки селянам і офіційно на мітінгах. Такі страхи впливали неменше від побоїв, мордів і грабунку майна, а часто ще більше декуди. В цій пропаганді, а навіть у чинній терористичній акції помагало війську, дуже активно польське населення, головно в тій надії, щоб захопити по виселенцях майно в свої руки. Декуди, знову, польське населення під впливом нашої пропаганди навіть багато помагало українському населенню переховуватись, очевидно з різними розрахунками, так політичними, як і матеріяльними...

ЗБРОЙНА ОБОРОНА. Збройні акції УПА та всіх інших збройних частин /боєві групи СБ, усі кадри організації і т.д./продовжувалися і в тому часі часто з великим насиленням та успіхами. Хоч наші відділи не могли часто виступати проти більших з'єднань ворожих військ, озброєних

по зуби, які з танками, гарматами і літаками приїздили на акції виселення Украінців, все ж таки звели протягом цього місяця на просторі українських земель за лінією Керсона понад сто менших та кілька великих боїв, котрих більшість була успішна.

До найбільших боів належить акція на повітове місто Грубешів, переведена властиво при кінці минулого місяця /28 травня/ разом з польськими відділами ВІН-у /Організація Вольносьць і Неподлеглосьць/. Під час акції розгромлено сильну залогу НКВД, яка містилася в місті, та УБП, пошту і інші ворожі гнізда. Другим великим бойовим успіхом був бій підстаршинської школи УПА з підстаршинською школою ВП в Перемищині, який відбувся 26 червня. В цьому бою наша підстаршинська школа розгромила на голову конкурента, польсько-большевицьку школу, й то не з засідки а в отвертому бою. Майже пів сотні ворожих вояків полягло на місці. Ранених, що попали в наш полон звільнено, здобуто великі трофеі. Щоби себе якось потішити і інших обдурити, після бою всі польські газети подали, що іх "войско" розбило в тому дні відділ "Хроменкі".

ВИСЛІД РЕЙДУ У СЛОВАЧЧИНІ. Переведені тепер підсумки рейду відділу УПА протягом місяця квітня на територію Словаччини, виказали великі морально політичні успіхи цієі акції, яка під кожним оглядом належить до найкращих. Відгуки цього рейду доходять до нас ще й сьогодні. Незалежно від того, що говорить більшість словацького і велика частина чеського прихильного нам громадянства, також і большевицька преса в тих краях змушена день у день ще й сьогодні про нас кричати. Ці події мали і мають доволі живий відгук у закордонній пресі за ребежім "за-лізної куртини". Дуже характеристичне, що не тільки майже ціла словацька суспільність, але також словацьке військо ставилось до наших відділів дуже прихильно, і так само прихильно ставилося до нашого населення. Словацькі вояки старалися навіть допомагати нашому лемківському населенню перед виселенням. В одному випадку приняли навіть кілька сіл на свою територію. Але чеські сталінські запроданці видали опісля всіх селян в руки польських спільників та ще й ограбили з майна. Тим доказали, що навіть культурний народ, з демократичними, свободолюбними традиціями, зовсім дичіє в сталінській системі, подібно як і в гітлерівській. Червоний батюшка з Кремля мусів добре накивати своім чеським хвостякам і післати до Чех неодин новий полк своіх спеців, коли вони взялися так завзято направляти перед Кремлем свій гріх за наш рейд. Чехи помагають польським червоним прихвостям переводити облави і переселення такими самими терористичними методами. Сталінська культура та сталінські методи і звичаі всюди, значить, однакові. Даремно сподіватися в середовищі культурного народу, що большевизм мусить прибрати інші форми. Навпаки! Ми наочно переконались, що як і большевизм як і гітлеризм потраплять в дуже короткому часі завести серед найкультурнішого народу свої дикі порядки та зруйнувати всі засади людської культури, якими жило людство від кількох тисяч років. Бо коли вже і чехи, попавши під большевицькі впливи і большевицьку команду, потраплять так само тероризувати наших безборонних селян, потраплять стріляти до безборонної жінки, бити старика, запрошувати селян на свій бік для переховання, а там ограбити з останнього нужденного майна, коли бідного, нещасного лемка віддають з насміхами польському червоному посіпаці, щоб той далі бив і гнав його до свого московського наставника, на "вивіз", - то що вже тоді лишається з усіх дотеперішніх людських понять і засад які відрізняли людину від звірини. Незалежно від тих "змін" на чесько-словацькому відтинку, лишається фактом, що таки велика більшість словаків і поважна частина чехів щиро симпатизує з нами та готова піти з нами проти большевиків.

ПОЛЬСЬКЕ СЕРЕДОВИЩЕ. Серед поляків у зв'язку з референдум 30 червня велике напруження. У зв'язку з цим помітні також намагання ближче порозумітись з нами /польське підпілля/. В тому напрямі пороблено навіть деякі конкретні кроки. З нашої сторони одержали навіть згоду на спільну акцію на Грубешів, щоб тим оце договорення приспішити й поставити на реальну площину. Але наразі немає більших виглядів, щоб з цього нашого "договорювання" вийшла скоро поважніша політична акція, тому, що серед поляків не видно жодних слідів зміни іхньої безглуздої, імперіялістичної плятформи. В усіх підпільних виданнях далі товчуть, мов воду в ступі, про "Львуф і Вільно", а проти теперішньої, сталінської диктатури, чи її помела, видвигають як головний закид не те, що поневолюють Польщу, але те, що продали польський "Львуф і Вільно". Не зважаючи на те, з нашої сторони буде виявлена максимальна увага до цього питання, та не будуть припинюватися наші намагання, щоб на польському відтинку послідовно реалізувати нашу політичну лінію спільного визвольного фронту поневолених народів, очевидно, не коштом ламання наших святих засад волі і незалежности кожного народу на його землі для забаганок польських імперіялістів, але шляхом збільшування нашої політичної активности для використання всіх можливостей, які має сучасна ситуація, щоб посилювати й творити серед польської суспільности наростання настроїв отверезіння і імперіялістичного дурману та вирощення здорового, поступового політичного табору.

2, липня, 1946.

Слава Україні!
-Г.

Відпис

І Н С Т Р У К Ц І Я.

В деяких кущах та військових відділах помічується сильну тенденцію доповнювати браки харчів реквізиціями у польського населення.

Є справою зовсім зрозумілою, що ми в міру виселення українського населення, будемо користати з харчів польського населення. Однак, це не може відбуватися в формі власновільних реквізицій поодиноких теренових чи військових чинників, але буде переведено в формі зцентралізованої, упорядкованої збіркової акції получёної з відповідно підготованою політично-пропагандивною акцією.

Супроти того заряджується:

1. Акція побирання харчів у польського населення має характер:
   а/ добровільних датків, збірки на фонд боротьби поневолених народів проти московсько-большевицької тиранії. Кожний даток мусить бути потверджений окремим друкованим квітком з печаткою й підписом, та втягнений у нас на листу, чи книгу в присутності жертводавця.
   б/ конфіскати-реквізиції у тих, які можуть дати і не хочуть, рівнож за окремим друкованим посвідченням. Реквізиції повинні відбуватися по можності за порозумінням з польськими підпільними чинниками, які повинні вказати з кого можна забрати, щоб уникнути несправедливих актів, коли в біднішого забереться більше, а в багатшого нічого. Такі інформації можна засягати в інших довірених польських селян.
   в/ контрибуцій-карно-відплатних налогів і зворотів у тих польських селах, які перед тим пограбували багато українців, а тепер відмовляються добровільно направити свої вчинки.

2. Кожна збіркова, чи реквізиційна акція серед польського населення мусить бути переведена планово й організовано, зокрема мусить бути получена зі широкою політично-пропагандивною акцією. В кожному такому випадку треба не тільки видавати відповідні поквітування, але також переводити належно підготовані пропагандивні мітінги й гуртові та індивідуальні розмови.

3. Кожний поодинокий стрілець мусить бути докладно поучений наперед, що в часі збіркової акції не вільно забрати нічого, "навіть зломаної голки", крім добровільних датків передбачених планом збірки. Так само в часі реквізиційної акції, не вільно забирати нічого, крім передбачених затверджених планом з гори річей. Кожний поодинокий стрілець мусить знати наперед що беремо, а чого не беремо. Найменша, дрібна річ забрана поза планом, компромітує нашу акцію й підважує нашу політичну лінію.

Кожний поодинокий стрілець мусить бути докладно поучений, що має говорити на всі можливі запити, та як має поводитися в усіх можливих ситуаціях. Генеральна лінія всіх розмов і відповідей - це пропаганда спільного визвольного фронту. Генеральна лінія поведення - чемність, спокій, здержливість у реагуванні на неприязні супроти нас вислови чи акти.

4. Кожна збіркова, чи реквізиційна акція мусить бути переведена зі застосуванням всіх засад обережности, небезпеки ворожого наскоку, несподіваного бою і т.п., щоб не наразитись на втрати й щоб ніколи не виявити перед чужим населенням слабости.

5. Ані збіркових, ані тимбільше реквізиційних акцій не треба робити часто, але тільки тоді, коли <u>це дійсно конечно потрібне</u>.

6. Внески на переведення збіркової, чи реквізиційної акції, та плани до цього представляють всі заінтересовані в цьому тереновi, чи військові чинники. Дозвіл переведення такої акції може видати тільки надрайоновий, або вищий провід і він несе відповідальність за неї. /Чи була дійсно потрібна, чи була належно підготована й виконана./

7. У виняткових випадках /облави і т.п./ може витворитись така ситуація, коли потрібно перевести збірку, чи реквізицію негайно, бо нема інших джерел і нема можливості скорого одержання від[illegible] затвердженням компетентних орг[illegible]чинників. Тоді к-р даного відділу чи групи може перевести таку акцію на свою відповідальність, з тим що опісля мусить представити докладний звіт і виказати конечність. Зокрема лежить на ньому [illegible]рога відповідальнісь за додержання політичної лінії навіть у найважчих умовинах /себто, щоб акція така не набрала ніколи характеру грабунку, але збірки, чи військової реквізиції з належним пропагандивним вияснениям.

8. Усі ці постанови відносяться також до збірки інших річей/білля, набої, зброя/ з тим, що до таких річей, як набої й зброя належить прикладати найбільшу вагу й збирати, чи забирати в формі реквізицій при кожній можливості, але й при цьому додержувати політичну лінію/ на спільну боротьбу поневолених народів проти большевицької тиранії.

8.IУ.46.

Слава Україні!
-Г.

Відпис.

Інструкція - в справі документів боротьби.

Багато разів вказувано вже на потребу пильного збирання всіх документів нашої боротьби. Тимчасом ще й досі зустрічається брак належного зрозуміння цієї справи й наслідком цього погане доставлення її. Напр.: розкинено в Лемківщині з літаків відозви ВП проти УПА. Дуже цікаві своїм змістом. Мимо цього, що минуло вже кілька місяців, досі вдалося стягнути лише по одному примірникові тих відозв. Розкинено подібні відозви в Грубешівщині. І знову й тут прислано лише один примірник, без вияснень й заввваг. Подібне діяться часто, або ще гірше. Велика частина документів попадає у властиві руки тільки припадково, найчастіше відібрані з рук курців, нераз вже наполовину знищені.

Тому пригадується про обов'язок збирання і пересилання всіх документів нашої боротьби:

I. Польські й большевицькі листівки, відозви, афіші і т.п. в 10 і більше примірниках.
2. Листи та інші письма, документи.
3. Знимки ворожого терору.
4. Польські й большевицькі газети, де пишеться що-не-будь про нас, чи проти нас. Ніде нема в нас змоги діставати регулярно, централізовані навіть такі речі, як усі ворожі газети. Тому треба це робити всюди на місцях і зберігати кожну газету зі статтями та вістками, які відносяться до боротьби українського народу.

Місцеві орг. чинники повинні відразу до такого кожного документу дати свої пояснення. Напр.: появляється вістка, що якийсь українець був німецьким вислужником, а тепер є "офіцером" УПА. Тимчасом на місці в даному терені відомо, що такий чоловік ніколи в УПА не був. Треба це у звідомленні до гори точно й подрібно виснити, подаючи докладні дані, про всі факти, які ворог нам закидає. Або: появляється в газеті вістка, що ВП розбило в такій і такій місцевості відділи УПА, вбиваючи 50, чи 100 повстанців. Тимчасом на місці відомо, що в згаданому бою, ми втратили тільки одного вбитого, а ворожа брехлива пропаганда дописала два зера. Подаючи виняток цієї газети, треба виснити докладно, як виглядала дана подія з точними даними, скільки полягло, псевда, скільки було ранених, опис події, ворожі втрати і т.п., усе точно й подрібно, щоб на це можна було покликатись, як на певні, достовірні, провірені факти.

5. Наступний рід документів - це протоколи з розмов з представниками інших народів.

6. Інші речі, як звіти з боїв та дій, вістки і т.п. вже є упорядковані й наладнані, тому не вимагають окремої пригадки.

28.IУ.46.

Слава Україні!
-Г.

Відпис.

І Н С Т Р У К Ц І Я.

Наші частини переводять у виселених околицях час до часу, в міру потреби, збірки харчів, одягу й грошей на фонд визвольної боротьби поневолених народів. Бувають випадки, що польське населення відноситься прихильно до цієї акції й складає радо свої жертви, в інших випадках сповняє це холодно, отягаючись, а декуди навіть відмовляється й не хоче давати. Пригадується, що в таких випадках не можна діяти похопно й у зденервованні, не вільно накидатись з погрозами, ані примінювати репресій. Збіркову акцію серед польського населення треба трактувати, як добровільну й з другої сторони, як акцію пропагандивну та відповідно до цього поводитися. Невдачу збірки не трактувати, як невдачу політичну. Хоч ми в якомусь випадку зберемо серед поляків мало обуви, білля, чи харчів, але залишимо пам'ять, що ми поводилися примірно, нікого не тероризували зброєю, нічого не вимушували, відправлені "з нічим" прощались добрим словом – тоді це при одночасних пропагандивних розмовах, дасть нам політичний капітал і допоможе навіть і в кращому переведенні збіркової акції в майбутньому. Ми повинні довести до цего, щоб в якнайбільшій скількості польських сіл було так, як вже сьогодні є в багатьох, що польське населення втікає перед своїм військом знаючи, що воно грабує й тероризує, але дуже радо приймає у себе й гостить українських повстанців, бо знає, що від них ніколи не дізнає жодної кривди.

Належить отже пам'ятати, що добре переведена збіркова акція не та, яка принесе найбільшу скількість чобіт, але ця, яка принесе найбільший морально-політичний капітал.

Бувають теж випадки такої постави польського населення, які вимагають нашої відповіді. Тоді також не спішитися з карними зарядженнями, бо в запалі поденервування буває завжди найбільше похибок. Не відгрожуватися, не ставляти жодних ультимативних вимог. Такі випадки, які вимагають конечно покарання даного села, віддати під розгляд компетентного проводу, а не рішати на місці дорогою негайних карно-військових санкцій, чи хоч би тільки погроз і ультиматів. Всяке поденервування виявляє тільки слабість і брак консеквентного плану в поступуванні.

Така наша тактика не означає, що в майбутньому ми в потребі не будемо переводити теж реквізицій. Коли буде потрібно будемо конфіскувати також примусово засоби конечні до нашої боротьби. Але й тоді будемо це переводити обдумано, планово, спокійно, справедливо, за поквітуваннями, без терору, й н а с и л ь с т в а, з відповідними також пропагандивними вясненнями цілей нашої боротьби й конечности переведення даної акції. Наразі однак треба ще здержуватись від акції реквізицій серед польського населення і обмежуватися тільки до добровільних збірок /не надуживаючи й цього/, зокрема не обтяжуючи ними занадто деяких близших до нас, чи прихильніших до нас сіл.

28.III.46.

Слава Україні!
…г.

Відпис.

І н с т р у к ц і я.

Надр. і окр. проводи займуться виготовленням списків вояків ВП полягливих в боях з нашими повстанськими військами, з точними адресами іхніх родин. В тій цілі належить зібрати всі здобуті документи п. вояків та переслати до надр. і окр. проводів, як рівнож прізвища й адреси полягливих подані полоненими зі значенням в кожньому випадку прізвища своїх полягливих товаришів.

На основі цих документарно стверджених даних, надр. і окр. пр. вишлють на адреси рідні чи найблищих знайомих полягливих вояків повідомлення смерти від імені УЧХ.

Належить виготовити, найкраще видрукувати на циклостилі спеціяльний аркуш , формуляр наступного змісту:

Український Червоний Хрест

Повідомляємо,що дня ..../дата, місцевість/ Згинув в бою з відділом Української Повстанчої Армії/УПА/.../ім'я,дані/ що стверджено на підставі .... /документи знайдені коло полягглого, записки, зізнання полонених/.

Повідомляючи про це Вас, просимо повідомити рідню і знайомих покійного.

Висловлюємо при тій нагоді наше співчуття, що бл.п. ..../прізвища/ був змушений віддати своє життя не за справу свойого народу, але за інтереси большевицьких окупантів - ворогів українського і польського народів.

Слідує печатка. Напис печатки: Український Червоний Хрест, в середині знак хреста.

Не підписувати Слава Україні. В горі формуляра прибити виразну , просту печатку змісту: Полева Почта УПА. Такий сам формуляр виготовити в польській мові й висилати відразу в обох мовах, /два формулярі/. В українському й польському формулярах печатка українська. До листа долучити наші листівки та брошури.

Можна висилати також деякі непотрібні для нашого вжитку документи, листи, світлини й т.п.

Зверхникам передати точні списки висланих повідомлень і взори виготовлених формулярів і печаток.

25.III.45.

Слава Україні!
-г.

Відписс.

ІНСТРУКЦІЯ.

В доповненні до інструкції з дня 25.III.46. про висилку посмертних повідомлень родинам п. вояків, які впали в боях УПА подається слідуюче: Треба збирати й пересилати адреси не тільки тих вояків, про яких маємо точні дані й можемо вислати повідомлення іхнім родинам, але також дані про тих, про яких маємо тільки непевні інформації, напр. тільки прізвища без адреси рідні. Повідомлення про смерть таких вояків будемо висилати на адресу польського червогого хреста, щоб там відшукали рідню даного вояка.

Взагалі належить подбати, щоб реєстри польських вояків, які впали в боях з нашими військами були якнайповніші. Це потрібне з різних причин, між іншим теж для того, що будемо такі реєстри, по відповідній номерації, висилати на адресу Польського Червоного Хреста, польських релігійно-харитативних і інших організацій, а також будемо їх використовувати на міжнародній арені.

Більшість дотеперішніх адрес пропала в наслідок того, що не проваджено в тій справі спеціяльного реєстру. Треба одначе старатися відшукати бодай частину дотеперішніх адрес і на будуче провадити докладні списки. Так само на будуче проводити точні списки полонених звільнених нами.

18.IУ.46.

Слава Україні!
-Г.

Свобода народам! Свобода людині!
За українську самостійну соборну державу!

Визвольна політика

Український місячник

Ч. 8 ЖОВТЕНЬ РІК I Ціна 5 Рм

EX L
ІВАНА·ТА
СТЕФАНІЇ
ЗВАРУН
Б. Сорока 1999 р.

Свобода народам! Свобода людині!
За українську самостійну соборну державу!

Визвольна політика

Український місячник

Ч. 8. Жовтень. Рік I.

З М І С Т :

– – –

ВИЗВОЛЬНА ПОЛІТИКА

ВИДАННЯ ПРОВОДУ ЗАК. ЧАСТ.
ОУН

Перед читанням виправити такі найприкріші друкарські помилки:

Стор.	Рядок	Надруковано	Має бути
1	23 зв.	правда,щонедав-	Щоправда,недав-
1	24 зв.	створено,входить	створено,входять
3	13 зв.	пресчетні	причетні
4	8 зниз.	нуртує	гуртує
8	14 зв.	с ім	своім
15	5 знизу	говрить	говорить
19	14-15 зв.	сільського-сподарськиx	сільсько-господарських
20	17 зв.	буже	буде
23	23-24 зниз.	господартсва	господарства
24	8 знизу	центральний	центральних
26	16 знизу	2,5	21,5.
27	1 зверху	основні	основі
27	2 зв.	крах	краю
28	20 зв.	одни	один
32	29 зв.	мало	мала
35	9 зн.	сільсокого	сільського
36	25 зв.	буде	була
37	17 зв.	-украіський	-українсьций
40	26 зн.	дов елося	довелося
43	17 зн.	висправданням	виправданням
46	27 зв.	слоті	столі
48	1 зв.	не сидів даром	не сидів той Пушкін даром
55	17-18 зв.	словацьце	словацьке
59	17 зн.	зрідого	зрілого
63	29 зн.	служителеві	служителі

В - к

ХТО ЯК РОЗУМІЄ КОНСОЛІДАЦІЮ

Українське політичне життя збагатилося ще двома історичними фактами.

Координаційний український комітет видав після шестимісячної праці комунікат, а Українська Пресова Інформаційна Служба видала свого комуніката в справі меморандума, поданого на Мирову Паризьку Конференцію. Комунікат Координаційного Комітету стверджує, що українські політичні партіі створили комітет для погоджування своїх плянів і почипів у веденні визвольноі боротьби.

Українська Пресова Інформаційна Служба, нібито довідавшись про те, що невідома урядові УНР організація, "що виступає під назвою УГВР", дерзнула подати на Мирову Конференцію меморандум та ще й спільно з відповідальним представником Уряду УНР, поспішає заявити, посилаючися на інформацію компетентних чинників Уряду УНР, що Уряд цей нічого спільного з тим меморіялом не має. Як бачимо, ці два документи цілком протилежні один одному. Один твердить, про координацію "погоджування плянів і почипів у веденні визвольноі боротьби", а другий, посилаючись на інформацію компетентних чинників уряду, заперечує узгіднений, спільно поданий на Мирову Конференцію меморіял. Для ясности треба ствердити, що ті компетентні чинники, на які посилається УПІС, цілою групою, правда, щонедавно - кілька місяців тому створено, входить до складу Координаційного Комітету.

Адже Український Національно-Державний Союз, зокрема його керівництво, і є тими компетентними чинниками, що заперечують поданий на Паризьку Конференцію.

У людей не обізнаних, які читають всі ці меморіяли а до того це й українську пресу, складається дуже неприємне враження про наші внутрішні справи на чужині. Таке враження тому, ніяк не відповідає фактичному станові речей, який займає українська визвольна політична і революційно-визвольна боротьба українського народу в краю. Тоді, коли краєва боротьба, щодалі більше знаходить собі визнання серед представників демократичного прогресивного світу, не говорячи вже про поневолені народи, у більшості українських політичних груп на еміграції, щоправда, складом своім надто малочисельних, ця боротьба не знайшла належного зрозуміння, навпаки: вони іі заперечують, очернюють. А заперечуючи іі, творять своєрідні комбінації, які не мали і не будуть мати жодного реального грунту.

І в даному разі одні і ті ж люди, говорять про координацію, підписуються на ухвалах координаційного комітету, з в іншому місці виступають "як компетентні чинники" Уряду, заперечують узгіднені діі і то важливі, надто позитивні для української визвольноі справи.

Мабуть не знайдеться ні одного чесного українця, який заперечував би важливість меморіялу, поданого на Мирову Конференцію.

В ньому генеральний секретар закордонних справ УГВР і відповідальний представник Уряду УНР від імени українського народу протестують проти того, що український нарід репрезентують на Мировій Конференції чужинці, большевицькі агенти, а не уповноважені від українського народу представники.

А серед українських політиків знайшлися такі, які одною рукою підписують ухвали Координаційного Комітету, галасливо кричать

про координацію, а другою рукою, як компетентні чинники Уряду УНР, відповідальний представник якого підписав спільного ме - моріяла, заперечують, відкидають практичну консолідацію на відтинкові зовнішньоі політики.

Щось непаразд у нас з тією консолідацією. Окремі групи і групки багато галасують про неі, а як доходить до діла, то відхрещуються від неі, заперечують іі на практиці.

Консолідація українських політичних груп на еміграції конче потрібна нині, більше ніж будь-коли. Чому? Тому, що українська визвольна боротьба набула нині величезного значення. Вона стала нині не тільки українською проблемою, а почати проблемою міжнародньою. В майбутньому розвитку політичних подій україн - ська визвольна проблема все більше і більше набуватиме міжна - роднього значення.

Величезний розмах справи, вірніше ширчінь визвольно-ре - волюційного фронту, потребує і відповідних політичних сил для ведення визвольноі політики.

А ми, українці, ніяк не можемо похвалитися, що цих сил у нас є забагато. Отже, коротко кажучи, проблема українського визволення, проблема повалення кремлівської тиранії, яка тотальними обручами терору, тортур і деспотіі гнітить, нищить всякі прояви людськоі і національноі волі, вимагає об'єднання всіх національно-творчих політичних сил. І таке об'єднання /консо - лідація/ сталося в краю у червні 1944 р.

Про нього Універсал УГВР говорить :

" І тому, щоб об'єднати всі національно-визвольні сили українського народу, щоб з одного центру керувати нашою визвольною боротьбою, щоб перед зовнішнім світом репрезентувати волю українського народу та щоб протиставитися спробам ворогів україн - ськоі держави розбивати єдиний самостійницький український фронт, створюється Українська Головна Визвольна Рада, яка з сьогоднішнім днем переймає на себе керівництво визвольною боротьбою українського народу".

Як бачимо, цілі цього об'єднання ясні, яскраво і чітко визначена мета і передбачено, що вороги українськоі держави про - буватимуть розбивати єдиний самостійницький український фронт.

Які сили об'єднані в краю?

Про це в універсалі сказано:

" В Українській Головній Визвольній Раді зібрані всі представники активно діючих революційно-визвольних сил сучасноі України та передові одиниці з українських політичних середовищ , що в сучасний мент визнали за єдино правильну, цілком незалежну плятформу визвольноі боротьби українського народу за Українську Самостійну Соборну Державу, та будуть впроваджувати іі в життя.

До УГВР можуть входити всі справді самостійницькі і неза - лежні сили Украіни, незалежно від іх світоглядового та політично-групового прямування, ті, що готові боротися за Суверенну Українську Державу".

Отже бава об'єднання, яке сталося в краю і сталося в умовах напружених /між двома ворожими фронтами/, є широка і дає змогу всім, хто хоче здобувати українську державу - незалежно від політичних і світоглядових переконань. І активні політичні сили в краю в цю боротьбу включилися і провадять іі непослабно до-нині . Два моменти є суттєвими в цьому об'єднанні: 1/ готовість боротись за Українську Самостійну Соборну Державу, 2/цілком незалежна плятформа визвольноі боротьби українського народу.

Сила того об'єднання є у виразності цілі і ясності тактики, якою ця ціль буде досягатись. Як бачимо, наголос поставлено на незалежність плятформи української визвольної боротьби. Це продиктовано історичною практикою визвольних змагань так українських, як і інших народів. На еміграції ж сталося інакше. Тут зустрілися, з одної сторони політичні групи, які довгі роки непосередньої участи у визвольній боротьбі українського народу не брали, які не уявляють реальної дійсности, що витворилась на українських землях в горні кремлівської конституції, з другої сторони, групи, які до вчорашньої і нинішньої політичної боротьби українських народніх мас ставляться негативно, поборюють її, серед яких стали до керма люди, що в більшій чи меншій мірі були прєсчетні до співпраці з ворогами української волі. Крім того, з'явилися групи, які ще політично не оформилися, не мали і не мають досі ні програми, ні партійної тактики, ні досвіду політичної боротьби. Серед них є люди, що протягом року міняли свої погляди кілька разів, за рік еміграційної подорожі співпрацювали з усіма партіями.

Легке, ні до чого і ні перед ким не зобов'язуюче життя на еміграції витворило своєрідну атмосферу політиканства, політичних мод. Не маючи впливів на українські маси, не зв'язані з краєвою боротьбою, малочисельні своїм складом політичні групи, що далі то більше виявляють вороже ставлення до революційно-визвольної боротьби краю, а разом з тим і до тих політичних сил, які тією боротьбою керують з перших днів і донині.

Відома річ, що всяка політична партія чи група є сильна доти, доки спирається на маси, від них черпаючи собі сили, а непосередній зв'язок з ними /масами/ дає їй напрямні діяльности. Більшість українських партій на чужині давно цей зв'язок втратили, а через це втратили й реальний політичний грунт і звикли дивитись на життя через свій партійний футляр. В українському політичному житті витворились політичні групи надто малочисельні, що складаються із кількох осіб, ізольовані від українських народніх мас, групи політиків у партійних футлярах. Відірваність від мас породила в них політичне безгрунтя, безхребетність, а брак світоглядових ідейно-програмових засад штовхнув їх на шлях політичного кон'юнктуризму.

x x
xx

Отож на початок 1946 року в політичному житті українців на чужині зарисувалися два політичних напрямки. Революційно-самостійницький, що спирається на широкі українські маси і стоїть на позиціях незалежности революційно-визвольної боротьби від чужих чинників; основним у визвольній політиці ставить здобуття української держави, без якої всякі соціяльно-політичні розходження українських політичних груп не мають жодного реального грунту. Вирішальними силами у здобутті держави вважає українські народні маси і поневолені та загрожені большевизмом народи. Шлях до здобуття волі українському народові лежить через визвольну революцію на сході Европи. Революцію не як феєрверк, а як національно-визвольний процес, спрямований на повалення тоталізму і здобуття та закріплення держави.

Відповідно до цих засад, завданням української еміграції як частини нації, що стоїть нині в затяжній боротьбі, є віддати всі сили та працю на допомогу і службу батьківщині. Батьківщині, яка бореться.

Цілком природньо і логічно, що основні політичні сили українського народу є і будуть в краю і політична робота української еміграції ніяк не може іти врозріз з тими силами, що діють в краю.

Тому що в краю сталася органічна консолідація політичних сил в процесі боротьби, у висліді якої дійшло до покликання - з ініціятиви УПА - керівного органу цієї боротьби, то творчі політичні сили української еміграції не можуть іти в розріз з діючими силами краю і їхнім кермом - УГВР.

Таку політичну лінію заступала і заступає в своїй повсяк - денній роботі революційно-самостійницька ОУН, висвітлюючи це в пресі.

В практичній громадсько-політичній роботі серед українців на чужині намагалася знайти співпрацю з іншими політичними групами, що стоять на державницьких засадах, а не вузькопартійних.

Переважні сили рев. сам. ОУН залишилися в краю і стоять в авангарді революційно-визвольної боротьби народу. За кордоном опинилася лише невелика частина їх, яка провадить закордонну роботу та громадсько-політичну роботу серед українців на чужині. Природня річ, що політичну консолідацію ми уявляли і уявляємо як консолідацію на еміграції і в першу чергу для еміграції. Такий погляд є вислідом реальних політичних обставин, які на еміграції є одні, а в краю - інші. Та й не можна говорити про всеукраїнську політичну консолідацію на еміграційному терені, де є невелика горстка українців, не можна говорити про неї ще й тому, що така консолідація вже сталася в краю і сталась у вогні боротьби. В тому її й сила.

Для нас консолідація є органічний процес, в якому всі українські політичні групи, незалежно від їхніх політичних переко - нань, координують свою діяльність за кордоном, щоб нею допомогти краєвій боротьбі. Український нарід змагається за свою національну і соціяльно-політичну волю і всі політичні групи мають віддати свої сили на те, щоб осягнути поставлену ціль. Відкидаючи всякі вузькопартійні концепції, ми стоімо на засадах творчої співпраці і узгіднення діяльности всіх політичних груп, що стоять на самостійницьких державницьких позиціях української визвольної політики.

І зовсім інакше розуміли і розуміють справу консолідації інші українські політичні групи. Для нас консолідація є засіб, щоб включити всі активні сили в боротьбу за українську державу. Для малочисельних груп, які втратили свою політичну самостійницьку лінію, відірвалися від реального живого політичного життя українських мас, консолідація є засобом здобути собі певні позиції в громадсько-політичному житті, придбати втрачений політичний капітал.

Становище рев. сам. ОУН до справи консолідації чітко з'ясовано в органі проводу ЗЧОУН /"Визвольна Політика" ч. 4-5/ у статті "До проблеми української консолідації":

"Прагнення до консолідації цілого українського політичного життя на еміграції, передусім те, що нуртує серед широкого загалу громадянства, у найглибшому джерелі має здорове відчуття великої потреби нашого буття й визвольної політики. Зате у практичних політичних плянах і заходах, що походять від різних партійних осередків, політична перевага вузькопартійних цілей і тенденцій, якими намагаються здоровий гін мас до консолідації скерувати в річище партійної політики та спрямувати на свої партійні лотоки".

Треба розрізняти дійсну органічну консолідацію від міжпартійного порозуміння. Органічна консолідація базується на духовому об'єднанні всіх політичних груп навколо ідеі боротьби за Українську Самостійну Соборну Державу. При такій консолідації всі партійні, особисті і групові інтереси підпорядковуються цій цілі. Не порушуючи основного, спільноі ідеі, партійні групи мають місце на відстоювання і проповідування своіх політичних концепцій. Як говорилося вище, така консолідація і сталася в краю. Там вона зумовлена була спільною боротьбою з ворогами. На еміграціі, де немає ціеі безпосередньоі боротьби, політичне життя заповнюється партійною балаканиною, міжпартійною грою, що часто переходить у політиканство, партійну схоластику.

Міжпартійне порозуміння є тільки одним із етапів до органічноі консолідаціі. Таке порозуміння має оздоровити політичне життя на еміграціі, координувати виступи назовні. Воно може обіймати лише той терен, на якому діють дані політичні групи.

x x

x

Вже на першому засіданні КК виявилася розбіжність поглядів. Група Мельника наполегливо відстоювала думку, що консолідація має бути поширена і на край. Союз Українських Соціялістів, що виступав на початку,як ціле, також відстоював цю думку. На виясненння засягів і компетенцій консолідаціі було потрачено не одно засідання КК.

Саме ті групи, що втратили політичні позиціі в краю серед народніх мас, найбільше домагалися того, щоб компетенціі консолідаціі були обов'язковими і для краю.

Зрозуміло, що рев. сам. ОУН ніяк не могла погодитись на таке. Та коли б таке і сталось, то воно в практичній політичній роботі не мало б ніяких позитивних наслідків. Бо як можуть нав'язувати свою волю революційно-визвольним силам, які діють в краю, саме ті люди, що з перших днів революційноі боротьби зайняли до неі ворожу позицію? І від цього не відмовилися й досі, навпаки, продовжують тут, на еміграціі, всякими способами очорнювати ту боротьбу.

В дальшій своій роботі КК також не наблизилась до питань визвольноі проблематики, а продовжувала диспути над речами неістотними, самозрозумілими. Цікаво, що за півроку роботи КК не приділила жодноі уваги краєвій дійсності, аналізові стану на рідних землях, не виявила своєі постави до чергового насильства над вірою на західньо-українських землях, до репатріяціі тощо. Дарма шукатимемо ми в протоколах КК обмірковування справ украінськоі еміграціі. Неодноразові спроби представників сам. рев. ОУН переключити роботу КК в площину визвольноі політики, вироблення і усталення іі напрямних стрічали одностайний опір з боку соціялістичного бльоку /який на кожне засідання збільшував кількість своіх представників/ та інших.

На третьому засіданні КК представник украінських С.Д., п.Ч., з патосом твердив: "За край треба забути". І для підсилення свого "відкриття" посилався на одного якогось знавця большевицькоі дійсности, який запевняв його /і безперечно запевнив/, що всякі УПА в тих умовах - то чиста фантазія. Для них, як для політиків у футлярі, переконливими арґументами були і є докази якогось одного знавця, а не зведення преси та офіційні комунікати польського чи навіть большевицького урядів. Така вже природа суто - еміграційних політиків.

Така вже природа опортунізму.

Навіть згадка про революційну роботу, боротьбу лякає їх. Намагаючись поширити акцію консолідації і на край, політичні чинники, що зійшлися для консолідації, всі сходилися в одному - в негуванні революційної боротьби краю. А відстоюючи думку про потребу поширення консолідації і на край, намагалися підкорити, вірніше паралізувати революційно-визвольну боротьбу, узалежнити діяльність революційно-політичних сил в краю від еміґрантської опортуністичної політики. Це й зрозуміло, коли пригадати собі ,що зв'язки з краєм наші опортуністи втратили давно.

Дивлячись на життя через партійні футляри, а вони у декого ще й забруднені, відкидаючи краєву боротьбу, окремі представники консолідаційної акції намагалися заперечувати і краєву консолідацію, що сталася навколо Української Головної Визвольної Ради.

Представник "Організованої Громадськости" /її немає в складі координаційного комітету/, яка розтворилася в процесі роботи, влившись в якусь нову партію, разом з представником ОУН /М/ /організовано/ та соц. радикалів заперечували існування УГВР, мотивуючи тим , що їхніх представників немає в її складі. Панове з громадськости мабуть забули, що їхня група постала недавно на еміґрації, а УГВР створилося тоді, як окремі представники цієї ж таки групи "творили" меморіяли.

Цілком слушно представник сам. рев. ОУН на це заперечення відповів так: "Не дивуюся панові Ч., що він не може повірити в діяльність УПА. Він є типовий еміґрант і політик, що діє тільки в пригожий момент і на пригожому ґрунті. Непригожих умов він поборювати не вміє і тому не може повірити, що є хтось в українському політичному світі, який уміє боротись з обставинами . Такі, як він, як провідники своїх партій, склали свою зброю саме тоді, коли її треба було вжити. Ви покинули народ і нічого дивного, що народ покинув вас. І ви залишились еміґраційними організаціями, які тільки недавно відновили свою діяльність . УПА - це не партійна організація. Це національна армія, до якої має вступ кожний, незалежно від політичного переконання . Так твердили ми з самого початку появи УПА. Вірно, УПА постала з нашою ініціятивою і коштом найтяжчих жертв нашого членства, але це ще не спонукало нас творити з неї нашу партійну збройну силу. Ми уміємо дивитись на справу широко, а в осередку нашої уваги і нашої боротьби ставимо добро народу, а не добро партії.

Саме тому, що панове за часів німецької окупації склали зброю, УГВР не могла все включити до свого складу, бо з тінями і примарами ніхто не говорить. Ви ж були тоді, як не примарами, то тінями. Це однак не виключає, що УГВР може вас включити нині чи в майбутньому у свій склад. Але це справа перш за все доброї волі визнати плятформу боротьби УГВР".

x x
x

Довідавшись на еміґрації, що в політичному житті інших країн соціялістичні партії, що діють на еміґрації, пов'язують свою діяльність з революційною діяльністю в краю, наші партії також домагаються контролі над діяльністю рев. самостійницьких сил, і не тільки контролі, а й дозволу на таку діяльність.Свої домагання обґрунтовували твердженням,що "за діяльність кожної партії відповідає народ", наводячи приклади з польського політичного життя.

Панове забули, що політичні стежки наших українських партій були зовсім інші, ніж інших народів. Польські, французькі соціялістичні партії, як і інших народів, що не співпрацювали з німцями, пішли в підпілля і там, в міру своїх сил, несли на своїх плечах тягар визвольної боротьби.

Наші ж опортуністичні партії цього не зробили. Навпаки, вони відмовились нести якийнебудь тягар революційної боротьби українського народу, вони виявили повну байдужість, незаінтересованість визвольною боротьбою. Німецьких в'язниць зазнали провідні сили соціялістичних і демократичних партій всіх народів.

Наші ж соціялісти мабуть не випадково не відвідали гітлерівських в'язничних закладів. Весь тягар визвольної боротьби проти націонал-соціялізму, а потім проти больше-визму з українських політичних партій прийняла на себе Рев. Сам. ОУН. Цю боротьбу вона і донині очолює, тому і не могли ії представники погодитись на Контактній Комісії, щоб люди, які самі не діють, яким з природи є чужа і невластива рев. боротьба, давали на неі дозвіл. Це протирічить програмовим ідейно-політичним засадам революційної визвольної боротьби.

x x x

Коли українські опортуністичні партії не мали відваги боротись проти німецького фашизму, то за те мали надмір тіеі відваги на контактній комісії одностайно поборювати уявний, витворений власною фантазією тоталізм, монопартійні тенденції тощо. Всі неетичні випадки, що трапились десь в таборах, приписували укр. соціялісти представникам Сам. Рев. ОУН.

Вся біда в тому, що наші політичні групи в своїх доводах завжди виходять не від діяльности цілоі політичноі організаціі, не з ії ідейно-програмових засад і тактики боротьби, не з цілоі практики, а з тих окремих вивихів, які бувають і будуть в практичному громадсько-політичному житті. Десь у таборі якийсь комендант затримав чи не видав продуктів членові контактноі комісії. - Фашизм!

В якомусь таборі культурно-освітній референт чи просто собі співробітник не дозволив виступити комусь з доповіддю .-Монопартійність, тоталізм! Назбиравши подібних фактів, не перевіривши, чи належать ті люди, які робили подібні нерозумні і неетичні вчинки, до організаціі, представники контактноі комісіі повели війну з монопартійними тенденціями, проявами фашизму, терором. Немає жодного сумніву, що ті, які так доблесно поборювали красномовною словесною артилерією такий фашизм, тоталізм, терор, самі ні на крихту не вірили в те, що він є. А поборювали цю фікцію, витворену з конюнктуральних міркувань, для того, щоб відтягти увагу на речі неістотні, дріб'язкові і цим самим відійти від української визвольної проблематики.

Зрозуміла річ, що ставлячи наголос на терор, монопартійність, ці люди мали на меті представити перед українським громадянством та зовнішнім політичним світом укр. рев. боротьбу як і організацію, що ініціювала ту боротьбу і кермує нею нині в краю, як таку, що має забарвлення фашизму, тоталізму тощо.

Така природа опортунізму, що в практиці став на шлях кон'юнктуральноі гри. Нині всі борються з тоталізмом, його судять, і наші опортуністи, коли не мали відваги боротись з ним у дії, то витворюють його в уяві, приписуючи його тим, хто перший став на боротьбу з ним і непослабно продовжує цю боротьбу в краю.

Цікаво, що відстоюючи на словах під час роботи контактноі комісіі чесні методи політичноі роботи, заперечуючи поборювання ідей і рухів способами наклепу, очернювання тощо, ці ж люди в практиці цієі роботи самі цими способами діяли. Досить проглянути всі документи, що іх видавали вони самі під час роботи контактноі комісіі,/яка на першому засіданні прийняла ухвалу припинити внутріміжпартійну боротьбу, щоб переконатись в "чесних способах" боротьби цих груп.

Що може бути гірше за "Ліс у правдивому світлі", що його двома накладами видала група мельниківців. Правда, в другому виданні, мабуть самі злякавшись, до чого договорились, випустили те місце, де говориться, що УПА постачається зброєю від совєтського військового командування. А "Вільне слово", видане союзом українських соціялістів,- також не поступається с ім свавіллям перед мельниківським "Лісом". Досі був один орган союзу українських соціялістів і то в одному числі, яке удосужилися видати наші ортодоксальні і непорочні демократи - стільки очорнювання, бруду і наклепів. В процесі консолідаціі союзу українських соціялістів витворилось три соціялістичні партиі . Скільки то буде того добра, які всі стануть видавати свої органи. А так має бути, бо коли немає про що писати, коли немає ідейно-програмових засад політична група, коли не має вона впливу на народні маси, то мусить когось чернити, поборювати. Про такі органи, як "Наш шлях" і "Наші вісті" немає що й говорити . Все іхне "писаніє" то цілковитий наклеп, очернювання революційноі боротьби та наклепи на рев. сам. ОУН. Не менш прикметною для наших політиків є історія з "Анонімно держави не будуємо" та іншими статтями , які висилалися з баварського терену до "Громадськоі пори" в Америку, а потім передруковувалися знову в Баваріі в різних газетах. Відомо, що очернювати, зводити наклеп на революційну краєву боротьбу перший розпочав лідер партиі соціялістів радикалів. Такі способи політичноі діяльности і то в той час, як проходила робота Контактноі Комісіі, наші політичні групи вважали за цілком нормальні. То по-іхньому є свобода слова, взаємна лояльність, чесна критика відмінних поглядів . Хоч про погляди нічого не говорилося, та й що можуть сказати про них люди, які самі іх втратили! Не доведи, Боже, такоі свободи! Можна подумати, що були якісь нелояльні виступи у виданнях Рев. Сам. ОУН, коли стільки люті, інсинуацій, очернювань посипалось від політичних груп, які так багато говорять про консолідацію.

Як би скрупульозно ми не шукали у виданнях цієі організаціі, якій приписують так усердно монопартійність, нічого подібного не знайдемо. Ні одна з політичних груп, що так на словах галасливо домагається консолідаціі, в пресі не виявила про своє становище, не сказала, чого домагається від неі.

Ми, як і у своій політичній роботі, спираємось на маси,бо вони є джерелом революційно-визвольноі боротьби,- виразно заявили про наші погляди на консолідацію. І ці погляди відстоювали і будемо відстоювати, бо вони є органічно пов'язані з нашими революційними позиціями, вони є частиною нашоі тактики.

Ці погляди зформульовані в проекті "Плятформи контактноі комісіі українських політичних організацій на еміграціі"/Додається/. Основні пункти в цьому проекті такі:

"2. Всі політично активні українські чинники повинні сконсолідуватися в боротьбі за самостійну українську державу, усунувши всякі суперечливі питання соціяльно-політичного порядку, які без здобуття власноі держави не мають під собою реального грунту.

3. Боротьба за національно-самостійну державу може бути успішною тільки при умові, що вона буде переводитись незалежно від політичних впливів сторонніх сил.
4. На тій підставі заступлені в контактному комітеті українських політичних організацій представники визнають такі принципи діяльности в своїх політичних організаціях:
   а/ Прагнути до відбудови української держави на всіх землях українського народу засобами революційної політичної боротьби проти ворогів державної самостійности українського народу, зокрема проти большевицьких окупантів, та співпраці з усіма прихильниками такої самостійности,
   б/ Стояти на принципі повної політичної незалежности своїх прагнень від впливів сторонніх сил і чинників.
   в/ Провадити свою боротьбу в союзі з усіма поневоленими народами Европи і Азії, які борються за своє визволення і визнають право України на політичну незалежність.
   г/ Додержуватись в громадському і політичному житті твердих принципів і християнської моралі.
   д/ Поборювати з цілою рішучістю національне шкідництво та яничарство.

III.

Цілі і завдання Контактного Комітету Українських Політичних Організацій на еміграції

1. Впливати на злагіднення міжпартійних спорів, а міжпартійне суперництво спрямовувати на шлях співзмагання у творчій праці та творення загально-національних цінностей.
2. Перестерігати, щоб усі політичні групи придержувалися чесних засад у публічному, громадському та політичному житті, як свобода думки і слова, взаємної толеранції та чесної критики відмінних поглядів.
3. Впливати на ціле українське еміграційне середовище, щоб не допустити до розпорошення та дезорганізації українських сил і не доводити в цей спосіб до послаблення визвольної боротьби українського народу.
4. Не допускати до встрявання у внутрішнє життя української еміграції чужих, зокрема ворожих сил.
5. Допомагати здоровому процесові кристалізації українських самостійницьких сил на еміграції, їх координації та об'єднання в одному всеукраїнському фронті боротьби за українську державу.
6. Узгіднювати окремі зовнішньо-політичні акції поодиноких політичних угруповань.
7. Всю свою працю розвивати з вихідного пункту, що основним завданням української політичної еміграції як синів народу, що стоїть в затяжній боротьбі за право незалежного існування в своїй власній державі, є: віддати всі свої сили та працю на допомогу та службу батьківщині.

Як бачимо, в проєкті цієї плятформи, що його склала наспіх Контактна Комісія, ясно окреслені ідейно-програмові принципи, з'ясовані цілі і завдання українських політичних організацій на еміграції. Вони не потребують коментарів, вони виразно говорять, як розуміла консолідацію рев. сам. ОУН.

x x x

Та зовсім інакше дивилися і дивляться на консолідацію інші політичні групи. Тому ні один пункт з цього проекту не внесено до плятформи координаційного комітету. Поминаючи всі дріб'язкові справи формального порядку, які були пропущені, аби тільки не прийняти жодної засади проекту нашої плятформи, попробуємо , бодай коротко, проаналізувати окремі положення комунікату Координаційного Комітету /КК/.

Комунікат КК, перечисляючи політичні партійні організації, які входять до його складу, не говорить, що це є організації, які діють на еміграції. Основні ж сили Рев. Сам. ОУН, як всім відомо, діють в краю, де умови діяльности, характер боротьби зовсім інші, ніж на еміграції. Тому то ми і заступаємо думку, що консолідація політичних груп є тільки для еміграції і ніяк не може розповсюджуватись на край. Вона має бути підпорядкована завданням краю, узгіднена з політичною роботою, вірніше, з рев. політ. боротьбою, що проходить в краю. В проекті нашої плятформи яскраво і чітко сформульована думка про завдання консолідаційної акції. Вона зводиться до того, що всі політичні сили українського народу, які нині є на еміграції, мають включитись у боротьбу за здобуття української держави. Цим самим ми відстоюємо єдиний державно-самостійницький фронт визвольної боротьби, в якому мають /на нашу думку повинні/ об'єднатися всі політичні сили українського народу, незалежно від їхніх соціяльно-політичних переконань і не тільки самі мають об'єднатись, а об'єднатись для того, щоб оборонити український нарід від фізичного і духового винищення. Оборонити і повести цей нарід, зокрема ту частину, що є на еміграції, на боротьбу за своє визволення у власній державі.

Координаційний Комітет, як бачимо з комунікату, зовсім поіншому підійшов і інші цілі ставить. Його створено для погодження плянів і починів у веденні визвольної боротьби. Таке формулювання не добачає наявної боротьби, що проходить нині в краю , бо в ньому /формулюванні/ говориться про погодження п о ч и н і в . Це виглядає так, ніби тої боротьби, пляни якої збираються погоджувати між собою члени КК, ще немає, а вона матиме колись свій почин. Очевидно невипадково комунікат далі ні словом не обмовився про неї, ждe на її почини.

Перший пункт комунікату КК говорить, що "українські політичні організації, маючи на увазі найвище національне добро , увійшли між собою в контакт з метою переводити внутрішне впорядкування українського політичного громадського життя"... Яке саме найвище національне добро мають на опі учасники КК, тут на жаль, не сказано. По-різному можна розуміти це добро і різних зусиль докладати до здійснення його, залежно від того, як хто його розуміє. Поставивши собі за мету упорядкування внутрішнього політичного громадського життя в пункті 8-му, комунікат з'ясовує і кінцеву мету цього упорядкування. А такою метою, як бачимо з тексту § 8, є створення спільного керівного осередку . Отже іде тут мова про творення надрядного чинника на еміграції, якогось уряду. Творити уряд на еміграції, хоч і називати його спільним керівним осередком, ніяк не входить в цілі і завдання нашої організації. Та і чи є це ціллю інших політичних організацій, що розуміють сучасні завдання української визвольної справи? Думаємо, що ні.

Уряд, як би там його не прозвали, без держави та ще на еміграції, не зв'язаний з краєм, є річ фіктивна. Ми змагаємо до здобуття держави і про це виразно заявили в проекті нашої плятформи перед членами КК, а в державі український нарід сам покличе собі уряд.

Погоджуючись з твердженнями § 2 комунікату про об'єднання українських політичних груп для спільної праці, не розуміємо , чому тільки для праці над "консолідаційним процесом нашої еміграції". Надто вузькі цілі ставляться в основу політичного об'єднання, коли вони обмежуються тільки спільною працею над консолідаційним процесом.

І зовсім незрозумілим є, про яке "унаглядлення цього процесу на закордонному відтинкові" іде мова. Для чого, як і перед ким і що збираються унаглядлювати члени КК?

Багато уваги в своій роботі, як згадувалося раніше, приділив контактний комітет справі тоталізму, фашизму та інших страхіттям. І то добре, що всі політичні групи засуджують іх . Правда, далеко краще було б, якби ці групи мали політичну відвагу стати в свій час до активної боротьби з німецьким фашизмом, а також і большевизмом. Так,на жаль, не сталось. Та вже добре, що хоч тепер його засуджують...

Весь час відстоюючи свободу думки, свободу політичної діяльности,КК в параграфі 5-му свого комунікату впадає в протиріччя з своіми твердженнями. В цьому пункті говориться,що всі політичні організаціі"зобов'язуються не переводити жодноі акціі загально-національного значення без попереднього повідомлення і порозуміння з іншими організаціями в спільному координаційному органі". Отут то вся і премудрість. Річ в тім, що панове з КК вважають, що акціі загально-національного значення є тільки на еміграціі. Чи можна, сидячи на еміграціі, створивши навіть ідеальне контактне тіло, чи як ми його назвем, вимагати, щоб політичні сили, діяльність яких не обмежується еміграційним тереном, а розповсюджується в першу черігу на край, без погодження і порозуміння ніяких акцій загально-національних не переводили!! І це тоді, коли панове з КК нічого спільного з краєм не мають, говорячи, що "про край треба забути".

Ні, цього не можуть вимагати ті політичні групи, які знають, що таке боротьба з большевицьким режимом та взагалі всяка революційно-визвольна боротьба.

Революційна організація не може кожного кроку своєі діяльности в складних і напружених умовах підсовєтськоі дійсности, своіх акцій загально-національного значення узалежнювати від дозволу чи порозуміння з КК, який боіться і згадати про активний спротив ворогові.

Зрозуміло, чому так наполегливо домагалися політичні групи на засіданнях КК розповсюдження впливу еміграційноі консолідаційноі акціі і на край.

Робилося це для того, щоб паралізувати з еміграціі революційно-визвольну боротьбу. Визнати цей пакт комунікату рев. сам. ОУН ніяк не могла, бо погодитись з ним - це значить відмовитись від рев. визв. боротьби і перейти на позиціі українського опортунізму. А революційно-визвольна концепція ОУН нічого спільного з опортунізмом не має. Та й український опортунізм не в'яжеться з визвольною боротьбою, яку веде український нарід за своє національне і соціяльно-політичне визволення.

Хоч згідно з § 7 комунікату, "Учасники порозуміння вважають за конечне плекати і підтримувати добросусідські взаємини з демократичними визвольними рухами народів східньоі і середньоі Европи та народами Азіі, щоб спільними зусилля ми прямувати до мирного погоджування господарських і політично-державних проблем цієі частини Европи і Азіі", та цього замало в умовах нинішньоі агресивноі імперіялістичноі політики, яку веде в поневолених краінах большевизм.

Ми стоїмо за єдиний визвольний фронт всіх поневолених і загрожених большевизмом народів для боротьби з большевизмом. Нашим гаслом є :

ПОНЕВОЛЕНІ І ЗАГРОЖЕНІ БОЛЬШЕВИЗМОМ НАРОДИ, ЕДНАЙТЕСЯ В БОРОТЬБІ ПРОТИ БОЛЬШЕВИЦЬКОГО ІМПЕРІЯЛІЗМУ!

Ми стоімо за мир і співпрацю на всіх відтинках державного життя з вільними народами, але той мир і та співпраця прийдуть лише тоді, як буде повалений большевизм як тотально-імперіялістична система. А це прийде тільки з визвольною революцією на сході Европи і підсовєтської Азії, а не мирним погодженням господарських проблем. Перше ніж полагоджувати мирним шляхом господарські проблеми, поневолені народи мають стати вільними. Волі ж ворог без боротьби не дасть, її тільки виборють поневолені народи в спільному визвольному фронті. Ми були і є за консолідацію українських політичних груп на еміграції. Але вона з нашого погляду має одну ціль - включити творчі політичні сили українського народу, що є на еміграції, до загально-національного фронту визвольної боротьби за здобуття в українській державі волі українському народові. Інакше підходять до справи консолідації інші українські політичні групи. Для них консолідація є лише засобом для здобуття втрачених політичних впливів. Тому то після 6-тимісячної роботи всіх політичних груп вийшов у світ такий убогий і політично невиразний комунікат КК.

Без виразних цілей, окреслених завдань, без ідейно-програмових засад і техніки - немає визвольної політики. А таких в комунікаті КК не видно. Не поможе йому і те, що так старанно цей комунікат розповсюджують. Все таки діяльність! Українські маси на чужині зуміють знайти свій шлях до волі. А цей шлях нічого спільного з українським опортунізмом не має .

+ + + + + + + + + + +

П. Дума

Н А Ш А   В І Д П О В І Д Ь x)

(2 Х 2 = 4)

Писав колись Антоненко-Давидович: "Бо як два рази по два буде чотири, так ясно й те, що німецьку мову найкраще вивчати в самій Німеччині, на Варшавських вулицях говорять польською мовою і, в Росії читають та знають найбільше російських письменників. Але можна все своє життя прожити в одному з українських міст і не знати української мови, можна в київському трамваї звернутися українською мовою до кондуктора і він не зрозуміє або удаватиме, що не розуміє вас... Адже 2 х 2 = 4 , а проте в наших українських умовах це треба ще довести".

Це, зокрема, треба нині довести "українським" комуністам. І як воно не прикро, але власне самі українці, що пішли на службу чужому і ворожому імперіялізмові, на цей раз "українські" комуністи, стали до завзятої боротьби не за самостійність, а проти самостійности України. Немов передчуваючи лиху годину, вони з усієї сили заходилися переконувати українські народні маси, зокрема українські збройні загони, зформовані з українських селян, робітників і інтелігенції,- що ніякої самостійности немає і не може й бути.

Здобули французи волю - радіють, господарюють і клянуться перед світом і собою, що з незалежности не ризигнують ніколи. Такого ж самого погляду і поляки, серби, чехи, словаки, бельгійці, греки, фіни, румуни, болгари та ін. Всі вони одностайно заявляють, що самостійність для них - передумова всіх передумов. Цій широкій аргументації самостійности сприяє нині ввесь світ і навіть офіційно Сталін і партія. І здавалось би, що справді ідея самостійности стала нині такою цінністю, що її ніхто навіть не відважується заперечувати.

Всі пам'ятають недавне панування Гітлера, коли німці гордо проголошували, що лише вони можуть мати власну державу, а всі інші народи - це їхні раби. Концепція т.зв. "нової Европи" - це й була та міжнародня система, що в своїй суті виключала й думку про державну самостійність України. Правда, були й "українці", які покивували головами під диктат гестапівців і,де лише могли, боролися з українським самостійницьким революційно - визвольним рухом, але з відходом їхнього хлібодавця з України - відійшли, на щастя, і вони. А народні маси ще раз пересвідчилися в тому, що ідея державної самостійности для кожного народу - це така самозрозуміла річ, як 2 х 2 = 4 .

На ділі ж інакше. Два рази два є скрізь чотири, лише не на Україні. Послухайте: "якоїсь н е з а л е ж н о ї хочуть?" "Про яку ж самостійну Україну може бути мова?", - горлають наввипередки "українські" комуністи, намагаючись якнайбільше подобатися своїм панам-господарям - кремлівським диктаторам." За яку ж самостійну Україну борються ці виродки?", - викрикує і західньо-український землячок-підлабузник М.Возняк.

І дивно, і соромно, і боляче. Воюють проти націоналістів - ну й хай би, але чому ж воюють проти ідеї самостійности, чому ж казяться на самий звук цього слова, коли в той же час визнають її /самостійність/ за іншими народами. Та ж і Ленін писав про

---

x) Передрук із крайового органу ОУН "За Самостійну Україну" , Рік II, ч. 7-8, 1945 .

"самоопределение вплоть до отделения". Чи ж це значить, що Ленін не визнавав права на відокремлення, на незалежність? Та ж і Сталін обіцяв Галичині незалежність у 1921 р. У самій же конституції УССР, у статті 14-тій , написано: "Українська Радянська Соціялістична Республіка зберігає за собою право виходу з Союзу Радянських Соціялістичних Республік". Яка ж могла бути генеза такої статті? Значить, трудящі мають право боротися, наприклад, за реалізацію 14-ої статті? Пощо ж тоді кричати: "Про яку незалежність України йдеться?" - Та просто про українську державу, в якій українець буде українцем, а дитина українця буде виростати як українська дитина. Йдеться бо хоча б про таку державу, яку одержали поляки, чехи, французи, румуни, фіни, болгари та ін. Чим же ж ми, українці, гірші за інші народи? Чому незалежність румунів, поляків - це речі самозрозумілі і похвальні, а незалежність України - це "німецька агентура"? Чи думають панове комуністи, що український нарід не доріс до самостійного життя? А може думають, що як вони можуть бути лише наймитами в інших, отже й несамостійними господарями, то такою ж міркою міряють і інших?

Як на помах магічної палички, всі "українські" комуністи почали в один голос кричати, що вони не хочуть самостійности , що вони хочуть бути разом з "великим" російським народом і т.ін. Посилаються на історію, відгрібають всі старі "єдінонеделімскіе" чорносотенні теорії про "воссоедінение" України з Росією і т.д. Почали виголошувати на мітингах промови про "нерозривну дружбу", позамовляли поетам і письменникам вірші і новелі про любов до великої Росії, а науковцям наказали писати в енциклопедії про конечність об'єднання з історичним братом - великоруським народом. Пощо ж тоді було писати в конституції УССР 14-у статтю, для кого - для брехні, обману? Ну, а от не хоче нарід бути в Союзі, а хоче самостійности, це ж доба демократії. Поміщиків і капіталістів на Україні вже, на щастя, немає, а Гітлера от-от також не буде, над світом матиме силу Всесвітня Рада Безпеки, що стоятиме на сторожі демократії, - чом же тоді так боятися цієї самостійности і називати тих, що борються за неї, "найбільшими ворогами"?

Ідея самостійности, як теоретичне явище визнавана нині і в СССР. Побудовано соціялізм в одній країні. Значить, соціялізм вже переміг. Отже, тепер можна не боятись відокремлення, як це було в 1918 р., коли Скоропадський хотів знову завести панські двори.

Та річ тут не в тому. Не в самостійності, як такій, річ, а в українській самостійності - ось що! Сталін і комуністична московська верхівка большевицьких вельмож вже міцно тримають Україну в обіймах і чують смак її багатств, вже таки й привикли трохи до неї, до її скарбів, до території. Вони вклали стільки праці в асиміляцію українців, з великим зусиллям стараються їх приборкати /тюрми, розстріли, переселення/ і мали б тепер це все віддати? Ні! Краще вже докінчити цей процес і остаточно включити політично Україну раз назавжди до Росії, створити одну спільну "родіну" і ототожнити ці два поняття, які і так колись як тепер пишеться у большевиків, були і за княжої доби тотожні.

Отак і говорили б, а то морочать людям голови про "республіки", про комісаріяти заксправ і оборони, про культуру, національну формою / так ніби від форми багато залежить!/, і про з'єднання всіх українських земель, і про Хмельницького, і про Шевченка. Ото сказали б просто: "Не било, нет і бить не может",

як колись говорили, або що "у пролетаріяту немає батьківщини", як говорили потім. А то - і є Україна, і її немає, і нібн є український нарід, навіть великий, і ніби його взагалі немає. Ніби конституцією забезпечене Україні право унезалежнитися - і смертю карають тих, що хотіли б реалізувати цю статтю конституції. Бо якщо український нарід є нарід, то тоді і йому належить те право, що дається всім іншим народам. Або коли не визнається за ним цього права, тоді треба сказати одверто, що вже немає українського народу,- от і було б ясно. Бо коли чужинець Хрущов переконує українців, що український нарід не хоче самостійности, то українець вірити в це не мусить. А коли "українці" Корнійчук, Гречуха, Тичина, Вишня, Бажан та інші, нам відомі, заявляють те саме, то ясно, що вони або зі страху лицемірять, або з українським народом і з Україною нічого спільного не мають. Бо повірити в те, що вони заявляють, не можна, як не може повірити і нормальна людина, що 2 х 2 не є 4. І тут ні до чого не придадуться всі "звернення", "амнестії", і т.ін. Тут справа стоїть просто: піти на зраду Батьківщини - або боротися за перемогу. За ласкавий шматок хліба зі столу іншого народу, хоч би й слов'янського, українці не продадуться, бо могли б уже кілька разів за ціну капітуляції продатися от хоч би полякам, румунам, мадярам чи німцям. Значить, марні й силкування намовляти народні маси продатися Сталінові та його кліці - російським імперіялістам.

У своїй немочі боротися з нашими логічними аргументами наші вороги, цього разу "відповідальні" державні мужі - оці хрущови, мануїльські, рясні - вдаються до відомої старої зброї всіх окупантів - б р е х н і та всіми засобами агітаційної штуки почали компромітувати всенародній український визвольний рух перед світом і незорієнтованими земляками.

Большевики знають, що на даному етапі формально перемагає в світі демократія, а це значить, що не можна не прислухатися до голосу народніх мас, якщо вони домагаються своїх прав. По розвалі гітлерівської Німеччини залишаться в світі одні большевики, в країні яких смертю караються всі прояви думки, відмінної від тієї, що її висловлює компартія. Визнати український визвольний рух за самостійний - це значить, кінець-кінцем, допустити народні маси до керування державою. А цього якраз большевицька сталінська верхівка найбільше боїться. Вона так закохана в свою диктатуру, що й подумати не може, щоб хтось міг інакше думами і мати вплив на керування державою. Отже, треба було українську визвольну боротьбу впрягти в чужого воза. А що тепер найбільше зненавиджений є Гітлер, що й український визвольний рух большевики пов'язали з ним. Збройну боротьбу українських народніх мас большевики назвали боротьбою "українсько-німецьких націоналістів". І зручно, і вигідно! Та треба пам'ятати, що брехня має короткі ноги. Дедалі більше широкий світ починає орієнтуватися у справі визвольної боротьби українського народу проти сталінської окупації. І як не біснується сталінський дипломатичний корпус на теренах чужих держав, щоб довести німецькість українського руху, то правда все виходить на верх! Бо ж нарешті і логіка фактів говрить недвозначно, що тут таки щось не в порядку. Самі большевики наполегливо доводять, якою жахливою була кривава гітлерівська окупація українських земель. Світ, нарешті, з уст самих большевиків довідався, що українські народні маси переживали пекло гестапівського терору:

розстріли, шибениці, вивози на каторжну роботу, тюрми, грабування хліба, нищення шкіл, преси, суцільне руйнування культурного і національного життя і т.д. І то правда, бо німецькі чортівські методи панування бачила не лише Україна, а й інші европейські країни. У цьому питанні розбіжностей немає, і світ це розуміє. Але як зрозуміти те, що ті українські народні маси, які пережили період гітлерівської кривавої окупації, нагло стали "гітлерівськими агентами"? З цього виходить, що або большевики гірші за німців, або большевицька пропаганда зухвало бреще, або те й друге разом. Бо нормальна людина не може повірити в те, про що заявляє "міністер заксправ" Мануїльський, що провідник ОУН - Степан Бандера - сам з власної волі ще в 1941 році пішов до німецького концтабору, бо вже тоді Гітлер знав, що він програє війну зі Сталіном, а тому треба буде мати Бандеру " з ореолом мучеництва". Увесь світ знає, а большевики найкраще, як перевернулося було у біснуватій голові Гітлера після перших успіхів війни на сході. Це ж був 1941 рік. Для "міністра" України Мануїльського це все таке ясне й просте, що він і ввесь уряд Ярослава Стецька впровадив до німецької тюрми - теж за згодою цього ж таки уряду. Чи ж може бути більш наївна аргументація?! Виходить, що і всі ті українські патріоти, що гинули на шибеницях Харкова, Києва, Львова, що вмирали від гестапівської кулі в тюрмах міст України, в Майданку, Авшвіці та інших,- що всі вони були "добровільні" жертви. Ні! У таку брехню світ повірити не може, і вона, замість користи, принесе панам мануїльським лише ганьбу. Ганьбу принесе і аргументація чужинця Хрущова, який іронічно питає, скільки українські самостійники пустили під укіс німецьких ешелонів і чи вбили хоч одного німця. Яка зухвала і люта брехня! Та коли спочатку Хрущов і міг не знати про конкретні бої Української Повстанської Армії з німцями, бо перебував далеко від українських земель, то, повернувшись, міг він коли вже не від українського населення безпосередньо, цебто найкращих свідків всієї боротьби УПА з німцями, то бодай з тих документів гестапо, що воно їх залишило по своїх станицях, міг довідатися про дворічну збройну боротьбу УПА з німцями.

У м-ці липня 1941 р. українські самостійники пішли в глибоке піднімецьке підпілля і своєю власною кров'ю документували незалежність своєї діяльности, а під кінець 1942 р. розгорілася на землях України збройна боротьба з німцями, що в 1943 р. набрала масових форм. І про це знає кожний громадянин України, бо ця боротьба була виявом всенародного гніву до окупанта. Хай свідками будуть десятки тисяч спалених хат на Поліссі, Волині, Галичині, Карпатах, хай доказом нашого чесного змагання буде кров поляглих селян по всіх селах України, кров стрільців і командирів УПА, кров найкращих провідників - сл. п. Мирона-Орлика на вулиці Києва і Климова-Легенди в тюрмі Львова. Хай повірять ті, що шукають правди, що коли ми з технічних причин ще не встигли докладно підсумувати великого народнього бою з німецьким окупантом, то це не значить, що ми не знаємо, скільки ми вбили німецьких імперіялістів чи скільки ми пустили їхніх поїздів під укіс. Ми твердо переконані, що правда за нами, і ми не маємо сумніву, що і всі хрущови та мануїльські і таки свої землячки, які зі страху лицемірять, вірять у те, що наша кривава боротьба в період німецької окупації була не забавка в "ореоли мучеництва", а таки всенародним збройним зривом. Що таку

правду большевикам важко визнати - це інша справа. Вони лише самі хочуть капіталізувати боротьбу з німцями і їм соромно,що саме український нарід і то тоді, коли самі вони панічно втікали до Уралу і Уфи, звів героїчну боротьбу з німецькими окупантами, довівши тим свою політичну силу на українських землях. Тому то большевики почали проти українського збройного руху шукати брехливих закидів. Закидають нам, що ми хочемо підкорити українські землі і український нарід німецьким поневолювачам. У голові вічних холуїв не може й укластися думка про самостійне життя. Вони думають, що коли вони є наймити чужого, російського імперіялізму, то й ми мусимо комусь служити і захищати чиїсь інтереси. Пристосовившись роками жити в підсонні держави царів і комісарів, вони, цього разу "українські" комуністи, так зрослися духово з чужим народом, що до них і не доходить ідея вільного, власного державного самостійного життя, і своєю міркою міряють український самостійний визвольний рух. І хоч добре пам'ятають, що ще тоді, коли Гітлера й на овиді не було, вже діяв український революційний рух на всіх землях,проте ніяк собі не можуть пояснити, щоб революційний рух міг бути самостійний. Тимто послідовно додумалися і до "співпраці з німцями". Злоба і лють їх стає тим більшою тому, що самі ж большевики знають, що це неправда. Бо ж ясно, що коли б, беручи теоретично, існувала співпраця Української Повстанської Армії з німцями, то напевно німці саме в нинішній своїй дійсності вимагали б від УПА того, що для них може мати найбільшу користь, а саме : нищення транспортів Червоної Армії, що постачали воєнні матеріяли фронтові. Адже ж большевики знають , що УПА тепер цього не робить, бо нквд не вивозить українського населення на Сибір. Чи може УПА не в силі зруйнувати тих мостів і залізничних шляхів, що проходять через терени її посилених дій? Так, вона може, але цього не робить! І большевицькі хрущови, ясні та інші добре про це знають, проте їм це не перешкоджає верещати про те, що загонами УПА командують "німецькі старшини". Доказом нашої ніби то співпраці з німцями є, за словами Мануїльського, те, що ми маємо німецьку зброю та одяг. Та ж кожна дитина на Україні знає, що цю зброю здобули українські повстанці якраз у боях з німцями, коли ті перебували на наших землях. Вишукувати ж у німецькій /пресі/, що виходила за німців українською мовою, декларацій лояльности "українських" опортуністичних угруповань типу Українського Центрального Комітету Кубійовича чи Мельника, чи Штепи і все те виписувати на наш рахунок, тобто на рахунок революційного табору, є більш - ніж ганебне. З нами ще ніхто такою підлою брехнею не воював! Бо якщо ми маємо відповідати за зрадницькі слова гестапівських агентів з табору УЦК, Штепи та інших, з якими ми зводили бої, і часто наші кулі проріджували ряди тих зрадників, то в такому разі панове хрущови, мануїльські та ясні мусять відповідати за слова і дії, наприклад, Власова, бо ж він є сталінська дитина компартії і червоної армії. У всіх наших виданнях /листівках, газетах, брошурах/ ми говорили народові правду і закликали до священної боротьби проти німців,на що ми маємо докази. Своїми діями ми врятували сотні тисяч молодих людей від вивозу на каторжні роботи до Німеччини,ми зберегли український хліб від грабунку. Збройними діями прочистили цілі смуги від німецької адміністрації і тим самим дали змогу народові щасливо перетривати страшне лихоліття.

Зате в наших руках є безперечні докази співпраці панів хрущовиих, рясних із панами кохами і гімлерами. Ще в 1943-44 рр. ми викрили большевицьких агентів, які, за директивами з Москви, тісно співпрацювали з гестапом, щоб ліквідувати український визвольний рух, що в той час зводив криваві змагання з німцями. Ніж у спину українським масам всадили тоді большевики і то руками гітлерівців. У нашій книзі злочинів німецьких загарбників буде і про цю сталінсько-гітлерівську спілку. Отака правда!

Щоб далі підривати довіря до нас в очах трудящих, большевицькі вельможі верзуть, що наш рух базується на кулацтві, що ми прийняли чужу українському народові ідеологію, а тому і наш рух ніби не є народнім рухом і т.ін. Нахабну брехню демаскує вже і той факт, що, як і самі большевики визнають, у визвольній протибольшевицькій боротьбі беруть участь селяни, робітники та інтелігенція, тобто всі суспільні верстви. А далі те, що написано в наших програмових засадах у питанні безклясового суспільсьва, розбиває всі спроби звести нас до одної кляси, а також і те, що нібито ми діємо лише на частині українських земель. Та ми знаємо, що причиною таких закидів є те, що большевики з принципових міркувань мусять заперечувати наш рух як рух народній. А тим часом вони ж самі в Бельгії, а також у Греції, після приходу туди англійських військ і встановлення влади, почали збройну демонстративну боротьбу. І це на їхній мові називається: "народ" бореться в ім'я демократії. Визнати нашу боротьбу за народню означало б стати на міжнародній арені також і в нашій обороні. І хоч большевики бачать, що участь у наших революційних діях беруть народні маси, що бреться все населення, зокрема на деяких теренах, однак вони цього не хочуть визнати. І як це не дивно, що ті самі люди, які так завзято домагаються участи всіх народніх партій у керуванні державою в інших країнах, у себе дома мечем і вогнем випалюють все, що лише має посмак іншої, неофіційної думки. І тут треба шукати всіх цих огидних і брехливих закидів у наш бік, від т.зв."зрадників батьківщини" починаючи, почерез "бандитизм, куркульство, буржуазію, реакцію", а на "фашизмі" кінчаючи, щоб лише змішати нас з болотом, щоб заплямувати наш визвольний прапор і таким чином компромітувати нас коли вже не перед своїми, то хоч перед світом.

В той же час вони заманюють народні маси у свої тенета своїми розв'язками соціяльного питання. Та чи треба доводити всю облудність і протинародність цих сталінських божевільних експериментів? Чи ж не знають українські селяни, як їм живеться у жебрачих колгоспах і радгоспах та на кого вони працюють? Знають робітники, що в державі "робітничої диктатури" вони стали невільниками нового пана і працюють в умовах найбільшої експлуатації і безправ'я.

Ні, не повірить нарід большевицькій брехні, що двічі два не є чотири, бо ще не оглух і не осліп та й з розуму не спав. Українські народні маси знають, що боротьба проти большевицької окупації,- це передумова їхнього життя, тимто з такою жертвенністю і самопосвятою приступили до неї. На наше щастя, наш рух не є єдиний, ми не самітні. З нами солідаризуються і співпрацюють поневолені сталінською Москвою народи Сходу і народи новоокупованих европейських країн. Ми знаємо, що недалекий вже час, коли світ знову розкриє загарбницьке імперіялістичне обличчя московського большевизму і силами всього культурного волелюбного світу зсередини і ззовні розторощить нарешті другого по Гітлерові кандидата на Ката народів цілого світу.

Український нарід не лише вірить, що так буде, але й робить все можливе, щоб якнайскорше це сталося.

І це станеться, бо 2 х 2 = 4 .

- - - -

Т.М.

НАРИСИ З ЕКОНОМІЧНОІ ПОЛІТИКИ

Перш ніж говорити про економічнуполітику Украіни, слід визначити стан і характер наявноі економіки та іі історично зумовлені передумови як підставу економічноі політики.

Основою всякоі суверенноі економіки є іі сільське господарство. Коли країна не має суверенного сільського господарства, не може бути й мови про самостійний характер економіки країни взагалі. Суверенне сільське господарство уявляємо собі не як автарктичне, а таке, що своєю продукцією в основному забезпечує прохарчування населення даноі країни. Це значить, що коли сума сільсько-господарськоі продукції країни має хоч і навіть трохи однобічний характер, то зайвина одного виду продукції повинна бути достатньою для виміни з-зовні потрібних для прохарчування інших сільського господарстких продуктів. Наприклад, Данія продукує велику зайвину /понад потреби населення своєі країни/ продуктів тваринництва, але їй не вистачає свого хліба; вона дістає хліб за продукти тваринництва в потрібній кількості. Отже сільське господарство Данії ми звемо самовистарчальним, але не автарктичним. Сільське господарство Англіі продукує лише 20-25 % потрібних для прохарчування населення країни сільськогосподарських продуктів, тому Англія не має суверенного, самовистарчального сільського господарства. Отже, цілком природньо, Англія не має і не може мати суверенноі, замкненоі в межах островів економічноі політики взагалі.

Причинами катаклічних струсів Европи в XX ст. є в першу чергу брак самовистачальности европейського сільського господарства. Европа не продукує засобів споживання достатньоі /кількости/ для прохарчування іі населення. Недостачу в засобах харчування Европа може поповнити коштом лише промисловоі не сільськогосподарськоі продукції через обмін з позаевропейськими економічними сферами. Цей обмін для Европи є конечністю.

Натомість Америка /обидва континенти/ продукує засобів харчування понад власну потребу. Тому то, маючи високорозвинену промисловість, що цілковито задовольняє іі потреби, Америка не має конечноі потреби віддавати зайвину своєі сільськогосподарськоі продукції в обмін на промислові вироби Европи. Це означає, що Америка має цілком суверенний економічний комплекс. Тому обмін Европи з Америкою нині /з другоі половини XIX ст./ має характер не обопільно економічно зумовлений, а якісно нерівнорядний: Европа пропонує обмін з життьовоі конечности /прохарчування населення/, а Америка цієі конечноі потреби не має, бо ЕКОНОМІЧНО може обійтися і без обміну з Европою.

Перше і основне, що ми приймаємо за підставу економічноі політики Украіни, є самовистачальність /суверенність/ іі сільського господарства, як основу суверенности цілоі економічноі політики Украіни.

Друге питання, яке ми мусимо для себе вияснити як підставу економічноі політики Украіни таке: яке є сільське господарство Украіни - екстенсивне чи інтенсивне та який напрямок його розвитку /екстенсивний чи інтенсивний/ має бути?

Існує кілька визначень поняття екстенсивного і інтенсивного сільського господарства, але всі вони, зрештою, можуть

бути зведені до одного: екстенсивним господарством є таке, що за основу свого розвитку має поширюватись на площині, в просторі, а інтенсивне господарство має тенденцію не поширюватись на площині, а інтенсивним, ущільненим використанням площі добувати продукції більше /на одиницю площі/, відповідно до потреб, як цього можна досягти при екстенсивному господарюванні коштом поширення на площі, освоєнням вільних просторів.

Отже, проблема - який шлях розвитку сільського господарства - екстенсивний чи інтенсивний - повинна мати економіка України, категорично розв'язується відповіддю на інше питання: чи має Україна вільні простори, ще не освоєні її сільським господарством? Ні, не має. Тому другою підставою економічної політики України є інтенсифікація її сільського господарства - як органічна доконечність.

Сучасне сільське господарство України є суто екстенсивне, про що буже мова нижче.

В природі не існує чисто екстенсивного чи чисто інтенсивного сільського господарства, бо кожне з них має в собі елементи другого, але мова йде про вирішальну перевагу, примат тієї чи іншої категорії :ПОШИРЕННЯ НА ПЛОЩІ ЧИ УЩІЛЬНЕННЯ НА НІЙ.

Третє питання як засада економічної політики України таке: які організаційні, виробничі форми буде мати її сільське господарство - дрібне /індивідуальне, трудове/ чи велике /капіталістичне чи соціялістичне - для даного випадку байдуже /, організоване на засадах індустріяльних?

Історія розвитку економічних взаємин в Европі довела, що велике поміщицьке землеволодіння, що мало екстенсивний характер виробництва, занепало в Европі в 18-19 ст.ст. разом з останнім гектаром розораної цілини x/.

Всі спроби розбудувати сільське господарство в Европі на базі капіталістичної його концентрації економічно скрахували. Якщо в промисловості відбувався процес переходу від мануфактурного і кустарного виробництва до найвищих форм технічної організаційної і економічної концентрації, то в сільському господарстві він ішов у протилежному напрямку і завершився остаточним, панівним закріпленням індивідуального трудового господарства.

Інші види сільсько-господарського виробництва /великі поміщицькі чи капіталістичні господарства/ в 20 ст. в Европі не мали і не мають ніякого значення як економічний чинник.

У дореволюційній Росії і на Україні поміщицьке землеволодіння затрималось аж до 1917 року, але це був уже не економічний сектор, а політична надбудова, бо як виробнича форма поміщицьке землеволодіння втратило вже своє значення на Україні в кінці 19-го і на початку 20-го ст.

---

x/ Формальна приналежність поміщикові кількох тисяч га землі, розпарцельованої на невеликі фарми /Англія/ чи ще інакше передані фактично в трудове, індивідуальне землекористування селянина-виробника, ми розглядаємо з економічного погляду як трудове господарство, хоч назовні воно виступає як велике землеволодіння.Але землеволодіння і землекористування /спосіб виробництва, організація економіки/ різні речі. Тут ми констатуємо відмирання поміщицького землеволодіння як виробничої форми великого господарства.

Це видно ось із чого: в 1914 році в поміщицькому землеволодінні на Україні було до 35 % всієї орної площі, з цієї площі лише одна третина експлуатувалась в комплексі поміщицького великого господарства, а понад дві третини орної площі експлуатувалось у комплексі трудового селянського господарства на засадах оренди, спільщини тощо, цебто основна маса і поміщицької землі перед 1917 роком на Україні використовувалась у комплексі трудового індивідуального господарства.

Тільки заходи спеціяльної царської економічної політики та частково науково-дослідна, селекційна та інші роботи затримали велико-поміщицьке господарювання на 9-10 % орної площі України перед 1914 /1917/ роками.

Як і в інших країнах Європи, спроба проникнення в сільське господарство України великого капіталу в 19 ст., зазнала поразки: капітал опанував чималу кількість поміщицьких земель, а л е в и р о б н и ц т в а н а к а п і т а л і с т и ч н и х з а с а д а х н е о р г а н і з у в а в, землю розпарцельовав у трудове користування і свою ролю звів лише до одержання посередницького з и с к у н а к а п і т а л, бо повторити страхований досвід екстенсивного великого поміщицького господарства було економічно недоцільно, а організувати на капіталістичній основі інтенсивне господарство не міг /як і всюди в Європі/.

Дуже цікава еволюція виробничих форм господарювання на американському континенті. Від величезних латифундій і рабської праці 18 ст., коли розширення на площі не мало меж, стався негайний перехід на парцеляцію /і то прискорену/ латифундій, натрапивши на просте, лише на мапі означене, вичерпання вільних площ. Цей процес нині завершився тим, що е к с т е н с и в н е сільське господарство Північної Америки і Канади має панівну виробничу /і економічну/ форму т р у д о в о г о ф а р м е р с ь к о г о г о с п о д а р с т в а. Підкреслюємо п а н і в н у /а не єдину/ тому, що американське сільське господарство досі ще екстенсивне, а тому в своїй природі має багато підстав для ведення великого поміщицького /чи капіталістичного/ господарства.

Америка, країна американських темпів і планетарних розмірів технічної, організаційної і економічної концентрації промисловости, дала воістину американські ж темпи парцеляції, роздрібнення організаційно-виробничих форм у сільському господарстві, хоч Америка має покищо 18-19 душ населення на квадратовий кілометр, цебто норму, при якій в Європі поміщицьке велике господарство було в зеніті розвитку.

Американські темпи реорганізації виробничої природи і організаційних форм сільського господарства від рабсько-капіталістичних латифундій до фармарського трудового господарства до певної міри випередили навіть об'єктивні, як на європейську мірку, передумови до цього, бо північна Америка і Канада ще фактично не завершили процесу поширення сільського господарства на площі і перед ними ще не стоїть я к е к о н о м і ч н а ц о к о н е ч н і с т ь потреба інтенсифікації його.

Щоб уникнути непорозумінь, заздалегідь абстрагуємось у цьому викладі від ролі і впливу на сільсько-господарську економіку фінансового капіталу. Його роля в сільському господарстві американського континенту особливо велика, як ніде в іншому місці. Але ця його роля ще раз підкреслює положення про те, що процеси інтенсифікації в сільському господарстві неодмінно ведуть до його децентралізації і розбудови на трудовій основі, а не на капіталістичній чи соціялістичній. Коли б було інакше, то ми мали б нині сільськогосподарські гіганти а-ля Форд і т.ін.

Нині в світі, заселеному білою расою, немає сільського господарства, де не домінує в виробництві примат трудового /невеликого/ децентралізованого господартсва. Виняток становить СССР і почасти південна Америка та Австралія.

Закінчуємо вступ на тому, що говорячи про економічну політику країни, виходимо з засад:

а/ основою всякоі суверенноі економічноі політики є суверенність сільськогосподарськоі економіки країни, бо інакше країна не може мати суверенноі економіки взагалі;

б/ Европа /без СССР і Украіни/ не має самовистачальноі сільськогосподарськоі економіки, а тому й не має економічного суверенітету;

в/ розвиток сільського господарства йде від екстенсивних форм господарювання, основною тенденцією якого є розширення на площі, до інтенсивних форм господарювання, домінантою яких, з доконечности, є ущільнення на одиниці площі /бо поширення неможливе за браком вільноі площі/, цебто до видобування з одноі площі абсолютно більшоі валовоі продукціі;

г/ для екстенсивного господарства панівною формою виробництва є велике господарство, яке в міру доконечности інтенсифікаціі парцелювалось і переходило, в силу економічних потреб, до індивідуальних трудових виробничих форм.

Інтенсивне сільське господарство ніде не існувало і не існує інакше, як індивідуально-трудове в виробничому розумінні /нам тут байдуже до формально-правноі сторони його - обмежена чи необмежена приватна власність, оренда тощо/.

Економічна зумовленість цього явища є предметом досліджен-ня сільсько-господарськоі економіки і тому докладно тут не висвітлюється, а зачіпається лише побіжно.

II. УКРАІНА В ЕКОНОМІЧНОМУ КОМПЛЕКСІ "РОСІЯ".

Ніде в світі немає такого парадоксального економічного комплексу, як "Украіна в Росіі".

Украіна вже давно скінчила добу екстенсивного сільського господарства і конечно мусіла б давно, принаймні 60-70 років тому, вступити на шлях швидкого інтенсивного розвитку сільського господарства.

Росія без Украіни, як економічна цілість, ще далеко не скінчила фази екстенсивного розвитку, бо й донині не закінчила ще розорювати цілинних, до сільсько-господарськоі культури придатних просторів /Поводжя, Урал, Сибір і т.д./.

Така нерівномірність економічного розвитку властива для більшости країн світу, але в усіх країнах з такою нерівномірністю економічного розвитку домінує тенденція прогресивного розвитку, а тут панує тенденція інтенсивного сільського господарства над екстенсивним.

Північна Америка, наприклад, має частково інтенсивне сільське господарство на сході /біля Атлянтику/ і на півдні /Каліфорнія/ і виразно екстенсивне сільське господарство в центрі і на заході та кочове на Алясці.

Колишня Австро-Угорська імперія мала колись інтенсивне сільське господарство в Чехіі та Австріі і екстенсивне в Галичині та Угорщині.
Але в обох випадках економічна політика цих країн будувалась на приматі інтенсивного над екстенсивним, а не навпаки. Коли б американські економісти поставили за завдання економічноі політики загальмувати інтенсифікацію сільського господарства східньоі

Америки, щоб цим коштом посунути розорювання цілини на заході, акцентуючи екстенсивний захід як економічний центр Америки ,то на це мабуть лише усміхнулись би, вважаючи людину, що таке запропонувала б, за нешкідливого маніяка, бо навіть за божевільну /небезпечну/ не вважали б.

Україна ж в економічному комплексі "Росія" /чи СССР/трактується саме так: передова економічна цілість - Україна -, що вже 60-70 років вагітна на конечну потребу радикальних змін в економіці сільського господарства в напрямку його інтенсифікації, а зв'язку з цим перебудови цілої економіки краю,- економічно прив'язується як додаток до економіки Росії, яка ще далеко не перейшла до закінченого екстенсивного сільського господарства, бо на мільйонах гектарів площі ще панує досі переложна система землекористування, не кажучи про десятки мільйонів гектарів ще нерозораних цілин.

Побічно це підтверджується цифрами про рух засівної площі в Росії і на Україні:

	1913 р.	1937 р.	%% приросту
	/мільйони гект. /		
1. Росія /без України/	82	110	34,1
2. Украіна /в межах СССР 37 р./	23	25	08,4

Уважне дослідження показує, що зріст засівної площі в Росії на 28 мільйонів гектарів відбувся коштом розорення нових цілинних земель, а приріст засівної площі на 2 мільйони гектарів на Україні відбувся коштом ущільненого користування наявної орної землі /реконструкція сівозміни через часткове витіснення трипільної системи і ліквідацію толок, розорання луків, що негативно відбилось на тваринництві, бо розорання луків і толоки не компенсувались належним розширенням кормових культур/.

Деяку /неповну/ характеристику структури сільського господартсва України становлять такі дані:

а/ Рух засівної площі /в тис. гектарів/

	1913 р.	1937 р./плян/
1. Вся площа	22 893	25 110
В тому числі :		
а/ зернові культури	20 710,3	18 189,7
б/ цукровий буряк	533,6	845,4
в/ соняшник	73,1	672,2
г/ коноплі	105,2	141,8
д/ льон	76,5	157,7
е/ бавовник	00,0	223,9
Разом зернові і технічні культури	21 528,7	20 190,7
Інші культури /сіяні трави, картопля та інше/	1 364,3	4 909,3

Таким чином і за пляном 1937 року понад 80 % засівної площі було під зерновими і технічними культурами, а лише одна п'ята частина площі припадає на інші, власне інтенсивні культури .

Факт збільшення засівної площі в групі інтенсивних культур /з погляду економічного/, сам по собі позитивний, відбувся в основному не коштом реконструкції основної площі, а за рахунок розорання луків, толок і т.ін.

б/ врожайність /в центнерах з га/ за п'ятиріччя 1930-35 року / пересічна для п'ятиріччя /

	пшениця	жито	цукр.буряк	картопля
1. Німеччина	21,5	17,0	288,-	180
2. Польща /без зах. українських земель/	11,8	11,2	208	107
3. Захід. украін.землі	11,8	11,2	166	99
4. Україна, в межах УССР/	9,5	9,2	88	86
5. СССР з Україною	7,3	8,2	84	80

Україна має найнижчу в Европі урожайність, найгіршу структуру сівозміни /питомою вагою в посіві зернових культур вимірюється ступінь інтенсифікації: чим вона нижча, тим вищий рівень інтенсифікації і випереджує щодо цього лише Росію, для якої інтенсифікація сільського господарства нині ще не є конечністю.

В цих умовах широка концентрація сільського господарства, здійснена в вигляді колективізації, переважно на периферійних теренах СССР - Сибір, Урал, Надволжя і Кубань з Донеччиною та УКРАЇНА для російського комплексу розв'язала дві проблеми:

а/ Терени Сибіру, Надволжя, Уралу, Далекого Сходу, як мало заселені і такі, що мають ще напівкочову систему сільського господарства - колективізація і розбудова совхозів піднесла на вищий рівень екстенсивне сільське господарство ліквідацією / не скрізь / кочової і переложної системи землекористування через впровадження екстенсивних сівозмін та розорання цілин. З погляду інтересів економіки Росії у згаданих районах, локально взятих, колективізація відограла позитивну ролю. З таким же успіхом цю ролю відогравало і екстенсивне індивідуальне господарство в цих районах перед 1917 роком і під час НЕП-у через широке машиноозброєння індивідуального господарства, як підпору розширення на площі. Збір 30-40 пудів зерна з гектара вчора ще цілинного грунту, що давав лише випас протягом 3-4 літніх місяців для одної овечки, є вже безперечним прогресом.

б/ На теренах України, Білоруси, почасти Дону і Кубані колективізація відограла цілком відмінну ролю. Ці терени перед 1917 роком і перед колективізацією перебували в стані глибокої кризи екстенсивного господарства, підтверджуючи це славнозвісним "аграрним перенаселенням" і сотнями тисяч щорічного переселення селян від "тісноти і голоду". Тому колективізація, як форма екстенсивного господарства, стан сільського господарства як екстенсивного закріпила, а "зайве" сільське населення, позбавленням його землі, викинула за межі виробничого процесу з села, цебто перетворила українське селянство в люмпен.

Це відбувалося одночасно з спеціяльною економічною політикою в промисловості України /про що буде мова нижче/, яка не приймала пауперезованого, обезземеленного селянства /як наслідку колективізації/. Все це вело до винародовлення України: питома вага населення УССР в цілому СССР з 21 % в 1926 році знизилась до 17,7 % в 1939 році, а з обліком національного складу населення України, ще більше: українці в складі населення України в 1926 році становили 90 %, а в 1939 році вже 80 %, цебто українці /в основному сільське населення/ викидались за межі краю/ а натомість напливав чужий елемент.

В центральний районах Росії колективізація проведена процентово найнижче /близько двох третин господарств / і з неповним охопленням господарського комплексу: такий поважний чинник економіки сільського господарства центральної і північної Росії, як кустарний промисел, "одхожі промисли" і т.ін., що становили 30-40 % валового прибутку індивідуального селянського господарства, колективізація майже не зачіпала зовсім. Це разом з відмінним виробничим і соціяльним характером індивідуального

селянського господарства в Росії до колективізації /громадські форми землекористування/ створило такі умови, що взагалі колективізація для центральної Росії була фактором якщо не позитивним, то невтральним, бо звільнене частково від землі селянство було повністю освоєне шаленою розбудовою промисловости в центрі Росії, в передураллі і на Уралі.

Ця теза це підтверджується й тим, що економічну політику в сільському господарстві зустріли зі спротивом і боротьбою лише південні, наближені структурно до України, райони Росії - Тамбовщина, Вороніжчина, наполовину українська за складом населення, та ін. / повстання Антонова, заворушення під час колективізації/ -

Таким чином колективізація:

а/ для районів Росії, рідко заселених і з великими земельними неосвоними просторами та напівкочовим екстенсивним господарством була прогресивним економічним фактором на шляху розвитку екстенсивного господарства;

б/ для районів центральної Росії, які щорічно мають 51,7 мільйона центнерів дефіциту хліба для прохарчування населення, колективізація відограла з погляду економіки сільського господарства нейтральну ролю, а економіку промисловости поважно змцнила відпливом мільйонів людей як робітників;

в/ для України пекучу проблему негайної інтенсифікації сільського господарства і на її основі розвитку цілої суверенної економіки України - колективізація розрубала знищенням національної підпори суверенної економіки України - українського селянства.

Колективізація на Україні /і для народів Прибалтики, де вже існує інтенсивне сільське господарство, Білоруси, Кавказу, Кубані, Дону/ є замах на фізичне існування нації і спроба знищити Україну, як самостійний економічний /а відціля і політичний/ комплекс.

Недооцінена з позицій української економічної думки столипінська земельна реформа, що базувалась на розбудові і зміцненні індивідуального трудового, міцного товарового господарства, найбільший успіх мала на Україні.

Убивство Столипіна дало привід Російській імперії загальмувати земельну реформу, бо ці реформи Столипіна, започатковані як соціяльно-економічні заходи для впорядкування внутрішнього життя імперії, вели до більшої для російської імперії небезпеки: до економічної /а в тому і політичної/ суверенізації України, що ніяк не могли бути в плянах "єдиної неділимої імперії".

Столипінські "хутори і отруби", як синонім індивідуального прогресивного трудового господарства /крім їх фізичної ліквідації/ після 1917 року понад двадцять літ вогнем і мечем випалювали навіть із свідомости людей: з 5 175 тисяч селянських господарств, що були на Україні / в межах УССР/ в 1929 році, до 1934 року було зігнано в колхози 3 мільйони, 1 675 тисяч господарств - в наслідок колективізації і репресій - знищено цілковито і вони перестали існувати як двори, а 500 тисяч господарств, від яких відібрано землю і засоби виробництва, залишились непримиренними "індусами", як охрестили їх "власть предержащі", скоротивши слово "індивідуали" і надавши принизливо-злобного характеру слову "індуси".

Годі й говорити про те, що ці мученики індивідуального трудового господарства /"індуси"/, як соціяльно-економічна категорія, мають бути також зараховані до категорії знищених і зігнаних із землі господарств. Тоді загальна цифра знищених чи

буквально зігнаних із землі господарств дорівнюватиме до 2 175 тисячам. Коли візьмемо до уваги, що половина колективізованих господарств на Україні виробляє на рік менше 50 трудоднів, цебто фактично в виробничому процесі участи майже не бере, то стане ясно, що принесла колективізація Україні:

1. В наслідок колективізації знищено фізично, згинуло з голоду, зіслано, повтікало від репресій і т.д. — 1 675 тисяч господарств.

2. Залишились "індусами" і в колхози не пішли. Відібрано від них землю і засоби виробництва, а цим їх як продуцентів викинуто поза сільсько-господарське виробництво — 500 " "

3. Виробляють менше як 50 трудоднів річно в колгоспному виробництві половина членів колхозів — 1 500 " "

Разом — 3 675 тис. господарств

Таким чином, в наслідок колективізації виштовхнуто з землі і сільсько-господарського виробництва майже три четверти населення України.

В цьому власне увесь сенс колективізації на Україні, як генерального заходу до знищення України як національної і економічної цілости.

Для "обслуговування" колхозного і совхозного сільського господарства України з його глибоко екстенсивною виробничою структурою цілком вистачає 1 000 - 1 500 тисяч крлишніх дворів /а нині селянських колхозних родин/.

П'ятирічний плян 1928-1933 рр. /том III, "Україна", Москва, В-во "Плановое Хозяйство" 1929 / основу економічного плянування - рух населення на Україні плянує так:

"... В динаміці природнього приросту населення протягом кількох останніх років помітні два протилежні явища: зменшення смертности і зменшення народжень. В сумі своїй ці процеси призводять до поступового зниження коефіцієнта приросту населення... через що приріст населення найближчого п'ятиріччя позначається низкою систематичного спадання показників, а саме /на тисячу душ/:

1927-28	1928-29	1929-30	1930-31	1931-32	1932-33
22,3	22,4	22,4	22,3	2 ,5	20,6

... Загальна чисельність населення дорівнює на 1 січня 1928 року 29 757 тис. і зросте до 1933 року до 33 134 тис. душ, або на 11,2 %

... Тому, що внутрішньо-українські колонізаційні фонди вичерпані, переселення зайвого населення за межі України повинно іти підвищеним темпом /підкресл. моє - М.М./. Керуючись орієнтовними завбаченнями Всесоюзного Комітету для переселення, можна припускати, що контингент переселенців за п'ять років становитиме 910 тис. душ...

... Одночасно індустріяльні центри України приймають робочу силу з-поза українських районів /підкресл. моє - М.М./. ... За приблизними підрахунками цей контингент визначається в цілості 50 тис. осіб" /А з родинами - 200 - 250 тис. душ на рік або один мільйон за п'ятирічку - М.М./.

У цій конституції плянування - основні економічного плянування і економічної політики - про рух населення крах запи - сане іншими словами таке:

а/ українська нація йде до виродження, бо згасання народжень і зменшення смертности є ознакою старіння нації.

Це очевидна нісенітниця, що заперечується тими ж цифрами, на які вона спирається, а саме:

За роки 1927-28, 1928-29, і 1929-30, цебто за перші роки п'ятирічки вже фактично доконані дані природнього приросту населення на 22,3, 22,4 і 22,4 /на тисячу душ/, цебто немає жодного згасання. І раптом наступні три роки - 22,3, 21,5 і 20,6, цебто для такої речі, як природній приріст населення, катастрофальне зниження від 22,4 в 1929-30 році до 20,6 в 1932-33 році, або зниження на 8 % за три роки! Очевидний нонсенс, що приховує інші, приховані, далекосяжні заходи...

б/ п'ятирічний плян "узаконює" славнозвісну теорію /і практику/ "аграрного переселення" України і спираючись на "вичерпання внутрішньо-українських колонізаційних фондів", пляново виштовхує з України "ізбиточное" /зайве/ населення /10 тисяч українців/, а натомість ввозить з позаукраїнських теренів в індустріяльні центри понад 1 мільйон чужинецького населення.

в/ Не зважаючи на всі планові маніпуляції із "згасаннями", "вивозами" українського населення, п'ятирічний плян передбачає, що кількість населення України /в межах УССР/ на 1933 рік становитиме 33 184 тисяч душ.

Якщо цю методу плянування приросту населення на Україні застосувати до другої п'ятирічки - 1933-38 роки, то на 1938 рік Україна мусіла б мати 37 мільйонів населення після всіх "згасань" і "плянових вивозів".

Фактично Україна /в межах УССР/ мала населення за переписом - 1939 - року 29,7 мільйона душ.

Плян винародовлення України за дві п'ятирічки "перевиконано" на 8 мільйонів душ, а фактично знищено понад 11-12 мільйонів, бо фальшивих згасань природнього приросту і плянових вивозів не можна не віднести до прихованого знищення людей.

Закінчуємо цей розділ висновками:

а/ Україна на початку 20 ст. вступила в гостру кризу сільського господарства, що виявлялось в конечній потребі перейти до інтенсивних форм господарювання і економіки.

Столипінська земельна реформа, що в засаді своїй була антиукраїнською /в розумінні України як економічного комплексу/, бо частину сільського населення викидала за межі краю як "зайву", для другої частини сільського населення ця реформа творила організаційно-виробничі /не економічні/ передумови до закріплення на землі і інтенсифікації господарства.

Ця реформа, невиразна і половинчаста в своїй засаді, все ж таки вела до суверенізації української економіки від комплексу "Росія", а тому її Росія загальмувала і скасувала.

б/ Після 1917 року проблема інтенсифікації сільського господарства України стала ще гострішою і могла бути позитивно розв'язана лише в напрямку реорганізації його на засадах европейського високоінтенсивного індивідуального трудового господарства при одночасній зміні цілої економічної структури України шляхом розвитку суверенної промисловости /індустріялізації/, як підстави для створення внутрішнього ринку для продукції інтенсивного сільського господарства.

в/ продуктивність сільського господарства України на гектар площі /в сукупності всіх продуктів споживання/ в 3-5 разів

нижча проти продукційности сільського господарства першоі-ліпшоі країни Европи.

З іншими країнами /Америкою тощо/ не порівнюємо, бо засади сільсько-господарськоі економіки цих краін не адекватні українським.

г/ Колективізація, цебто укрупнення сільського господарства, як форма притаманна глибоко-екстенсивному господарству і ОРГАНІЧНО збанкротована для інтенсивного господарства, проблему розвитку сільського господарства Украіни розрубала знищенням носіів проблеми - украінського селянства, а Украіну в комплексі "Росія" перетворила в економічну пустелю типу американськоі преріі чи сибірськоі тайги.

III. ЕКОНОМІЧНІ НАСЛІДКИ КОЛЕКТИВІЗАЦІІ.

Багато хто серед нашого громадянства схильний вірити в забобон про певні економічні переваги великого механізованого колективного/ господарства на Украіні проти дрібного трудового.

Це непорозуміння випливає з того, що наші люди надто легковажать економічні питання, підходячи до них чисто емоційно.

Розуміється, що в далекосхідній тайзі, де щільність населення визначається лише одною людиною на один квадратовий кілометр чудесноі, багатющоі землі, якоі не то, що плуг не орав, а й людська нога не ступала,- колона 200-300 тракторів у совхозі з 30-40 тисячами гектарів є високо прогресивний факт і врожай 7-8 центнерів пшениці з гектара є велике досягнення, бо перед цим тут ... лише тайга шуміла.

Але поблизу є Японія з населенням до 400 душ на один кв. кілометр площі, а землі припадає яких пів гектара на селянський двір /родину/. В цих умовах японський селянин м у с і в дійти до квітниково-клюмбовоі сільськогосподарськоі культури рижу: індивідуально відбирає кожне зерно насіння /найкраще/ рижу, садить його в скриньку розсади, коли розсада проростає, - кращі рослинки індивідуально відбираються і - ручним способом висаджуються "в поле". Не в нашому розумінню п о л е , бо поле японського селянина - це щось складніше і відповідальніше, ніж квітник в мініятюрному городі вибагливоі міськоі пані.

З цього поля японець збирає до 1 000 пудів рижу з гектара /пересічно 300 - 400 пудів/.

Що ж прикажете?

Для піднесення добробуту японського селянина колективізувати і тракторизувати його господарство?

Нісенітниця такого питання є більш, ніж очевидна: японське сільське господарство дійшло до такого рівня ущільнення на площі, що експериментальний медичний пінцет став сільсько-господарською машиною в руках японського селянина /для заплідненя рослини/.

Як уже зазначувано вище, велике господарство доцільне в умовах екстенсивної, відмираючоі форми господарювання, а індивідуальне трудове господарство едино можливе в умовах к о н е ч н о і потреби інтенсивного використання земноі поверхні. Тому розвиток сільсько-господарськоі культури і економіки відбувається /і відбуватиметься/ в напрямку такоі інтенсифікаціі /використання життєздатних спроможностей земноі повехні/ , яка досягнута квітниковою культурою рижу в Японіі.

Украіна давно вже, близько двохсот літ тому, перейшла межу сільсько-господарськоі культури далекосхідньоі тайги і

неухильно йде - через європейське інтенсивне сільське господарство - до японської клюмбо-квітникової сільсько-господарської культури. І це не довільна фраза, а факт: городне культивування картоплі на Поділлі видає врожай до 2 000 пудів з гектара, а на полі 400 - 600 пудів, буряк відповідно - 8.000 - 3 500 і 600 - 900 пудів.

Економічні наслідки колективізації на Україні такі:

а/ Пересічний врожай пшениці / з 1 гектара в центнерах / цебто - 100 клг.

	Пересічно за П'ятиріччя 1909-13 р.	1932 р.	1937 р.
1. СССР	6,9	7,3	8,0
в тому числі Україна	8,5	9,5	9,7
Для порівнання :			
1. Польща		11,8	
2. Чехословаччина		16,9	
3. Німеччина		21,5	
4. Голландія		29,5	

б/ Пересічний врожай цукрового буряка /в кільграмах виробленого цукру/ на 1 гектар посіву :

	1910-15 р.	1932 р.	1937 р.
1. Україна	2 340	464	2 118

Україна виробляє цукру з одного гектара врожаю буряка в три рази менше проти пересічно-европейського збору.

Це рівно ж стосується і картоплі, кормового буряка, а особливо сіна і сіяних трав.

Колективізація вбила тваринництво. Це видно з кількости тварин на одиницю площі:

		Площа засіву/млн. гектарів	Кількість худоби/млн/. коні	велика рогата худоба	свині	На 1 га посіву припадає голів худоби: коней	великої рогатої худоби	свиней
1.	Україна/УССР/							
	1913 р.	22,9	5,5	7,7	4,6	0,24	0,34	0,20
	1935 р.	25,1	2,5	6,3	4,6	0,10	0,25	0,18
2.	Українські Галицько-Волинські землі	орна земля 5,8	1,4	3,4	1,6	0,24	0,58	0,25
	Для порівнання							
3.	Німеччина :орна площа:	28	3,4	18,9	23,5	0,12	0,65	0,82

Коні в основному є засобом виробництва, тому тенденція зменшення їх /через заміну механічним тяглом/ не викликає особливих застережень з погляду економічного, але низька насиченість рільної площі продуктивною худобою є показником крайнього занепаду господарства.

Окремо наводимо дані про західньоукраїнські землі, щоб підкреслити, що навіть економічно відсталі Волинь і Галичина виглядають досить імпозантно перед крайньою руїною тваринництва "квітучої соціялістичної" України.

Коли зважити, що пересічна забійна вага одної свині на Україні = 50 клг., в Німеччині = 110 клг., пересічна забійна вага

1 голови великоі рогатоі худоби на Украіні /УССР/ = 267 клг, в Німеччині = 480 клг., а удій молока вдвічі нижчий, ніж в Европі, то стане зрозуміло , що українське тваринництво на одиницю рільноі площі продукує 8 - 10 разів менше продуктів, ніж німецьке чи інше европейське тваринництво.

В наслідок колективізації такі галузі сільського господарства, як садівництво, бджільництво, інтенсивне городництво, баштанництво, виноградництво, птахівництво тощо занепали до краю, а то й цілковито знищені /як от ставкове р и б н е господарство і бджільництво/.

Тож колективізація кризову структуру українського сільського господарства, яке йшло до інтенсивного розвитку, зруйнувала і катастрофічно знизила продукційність господарства навіть проти рівня 1913 року.

Так звана і багато рекламована інтенсифікація українського сільського господарства доби колективізації і п'ятирічок, яка назовні має певні осяги, а саме :

Рух посівних площ інтенсивних технічних культур на Украіні в межах УССР / в тис. гектарів/:

	1913 рік	1937 р.
1. цукровий буряк	533,6	845,4
1. соняшник	73,1	672,2
3. коноплі	105,2	141,8
4. бавовник	00,0	223,9
5. льон	76,5	167,7

- нічого спільного не має з органічною інтенсифікацією сільського господарства, бо

а/ Цукровий буряк не пов'язується в економічному комплексі травоклубнеплодів як бази розвитку тваринництва, економічно не конкурентний з тростниковим цукром, а щодо розміру наявної продукції його на Украіні в 5-6 разів перевищує фактичне споживання його населенням Украіни /цебто поза Украіну йде понад 80 %/, а тому є типовою колоніяльною культурою щодо економіки СССР, тобто так самісінько як кавчукове дерево в голяндській Індії.

б/ Соняшник, коноплі і льон є типовими екстенсивними культурами і іх майже не знає інтенсивне сільське господарство Европи, бо: соняшник дає сурогатний харч - олію на 60-70 карбованців золотом з гектара /майже стільки, що й пшениця/, а гектар клеверу, наприклад, на 100-150 карб. золотом першоклясного вершкового масла /здобутого через корову/.

Це ж стосується і конопель, льону та бавовни, які, крім олії, дають волокно, що його Украіна вивозила і вивозить в Росію для іі текстильноі промисловости.

Дуже ймовірно, що колись Украіна довозитиме для своєі текстильноі промисловости з Росіі льон і коноплі - волокно, а в себе дома саме ці культури зійдуть на-нівець, а один гектар клеверу /конюшини/ чи кормового буряка дає Украіні як субпродукт молочно-масляного виробництва ще й казеін /як текстильну сировину/ - крім масла - в кількості, еквівалентній одному гектарові посіву льону чи конопель.

Отже, колективізація, як сказано вище, нічого спільного не має з економічним прогресом Украіни, а є витвором чисто п о л і т и ч н и м , скерованим на знищення економічноі суверенности Украіни, економіка якоі стоіть на вищій стадіі /ніж у Московщині/ продукційности сільського господарства і соціяльних відносин.

Посередньо це видно ось із чого: плян першої п'ятирічки "наукообразно" обгрунтовує в 1928 році колективізувати на Україні на весну 1933 року 6 313 тисяч гектарів засівної площі,або 25 % цілої засівної площі України. Коли цього пляну українське селянство не прийняло і відкинуло, то як репресія запроваджена "суцільна колективізація на основі ліквідації куркуля як кляси" і вже на весну 1932 року "сколективізувала" 95 % цілої засівної площі!

Годі, розуміється, думати, що в країні заіснували від 1928 року /коли затверджувався п'ятирічний плян / до 1932 року якісь економічні зміни, що дозволили, замість "наукообразно" заплянованих 25 %, фактично сколективізувати 95 % засівної площі.

Колективізація для України задумана, виконана і існує не як економічно доцільна структура, бодай хоч теоретично, а як одна з поліційних форм знищення і економічного поневолення суверенности українського економічного комплексу, а тому годі в ній шукати чогось економічно-доцільного чи бодай економічно-виправданого з погляду бодай примарних інтересів України.

Коли стати на позицію, що дві-три ситі корови в господарстві українського селянина є "самостійницька контрреволюція"/ а в природі речей так воно супроти Москви і є/, то, розуміється , з її погляду доцільно по тракторній оранці на українських землях засіяти соняшник і хоч олією з нього засмажити "щі", коли українського "сальца і масліца" втримати вже неможливо. Така немудра "економічна" політика творців колективізації.

Колективізація на Україні введена Москвою не від солодкого власного життя, а для остаточної ліквідації "мазепинства,самостійництва і тому подобної контрреволюції".

IУ. ЗАСАДИ ВІДРОДЖЕННЯ І РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА. УКРАЇНИ.

Інтенсифікація сільського господарства країни неможлива,поза зв'язком із цілою економікою краю - промисловістю, транспортом, торгівлею, а також загальним рівнем цивілізації і культури, бо сільське господарство є органічною складовою частиною цілої економіки і культури.

Тож говорячи про шляхи розвитку сільського господарства , беремо їх у зв'язку з перспективами розвитку цілого економічного комплексу України.

Інтенсифікація сільського господарства призводить до величезного зростання товарової продукції, наприклад, селянське індивідуальне господарство на Україні з-перед 1917 року з 10-12 гектарів земельної площі екстенсивно-зернового напрямку видавало на 300-400 золотих карбованців товарові продукції в найкращому разі. Такого ж розміру інтенсивне господарство універсального типу /тваринництво, карпотля та траво-корнеплоди/ видає товарової продукції на 1 000 - 1 500 золотих карбованців.

Інтенсифікація - це передусім товарове господарство. Криза сільського господарства України перед 1914 роком полягала в тому, що перехід його до інтенсивного виробництва натрапляв на абсолютну недостатність внутрішнього ринку збуту для продуктів інтенсивного господарства: молока, городини , садовини, м'яса, риби тощо.

Для характеристики провідної думки цієї тези наводжу порівняльну споживну і ринкову вартість одного пуда /16 клг./ різних

сільськогосподарських продуктів восени 1913 року на Поділлю,Київщині і взагалі в центральній Україні.

За базу для порівняння беремо 1 пуд пшениці, як основного продукту харчування, вартість якого становила тоді 1 золотий карбованець.

	споживча вартість	ринкова вартість	співвідношення споживчої вартости до ринкової
один пуд пшениці	1	1	1 : 1
один пуд картоплі	0,20	0,10-12	1 : 0,50
один пуд м'яса свин.	5	3,5	1 : 0,7
один пуд гороху,фасолі	1,25	0,75	1 : 0,6

Не будемо приводити низки інших продуктів, порівняльна вартість яких не може бути висловлена тільки одною механічною споживчою вартістю, бо вони мають ще й інші харчові властивості - вітаміни, природні кваси і т.ін. Достатньо лише згадати такі продукти із ринковими цінами за пуд: яблука свіжі 2 сорту - 15-25 копійок, цибуля ріпчаста 15-30 копійок, вишні-черешні - 15-20 коп., мед бджолиний - 1,5 - 2 карбованці.

Таким чином ринкова вартість продуктів інтенсивного господарства була на місці збуту на 25-40 % нижча за їх споживчу /харчову/ вартість у порівнянні з пшеницею.

Продукти інтенсивного господарства на Україні не мали належного ринку збуту, а тому не було економічного стимулу для інтенсифікації сільського господарства.

Хто не пам'ятає на Україні часу, коли ці економічні парадокси ввійшли в духовну структуру українця: молоко на селі не мало жодної ціни /ринкової/, а птицю домашню, яйця тощо господарі вважали за бабську справу, "забавку", яка не мало жодного значення в господарстві.

Українське місто не було ринком збуту продукції українського села.

В 1912 році Україна добувала більше двох третин вугілля і металу цілої російської імперії, а в цілій промисловості імперії роля України не сягала і 20 %. А в найважливіших галузях промисловости спускалась ще нижче: машинобудування - 12 % /і то переважно сільськогосподарські машини/.

Економічна політика Москви супроти України полягала в гальмуванні конечного для її економічного розвитку промислового піднесення, як підстави для розвитку інтенсивного сільського господарства, і цим робила неможливою інтенсифікацію його через брак внутрішнього ринку збуту.

Нечувано бурхлива індустріялізація перед 1914 роком саме Московщини, коли протягом 25-30 років розбудовано Московський і Ленінградський промислові райони, прокладено біля 70 тисяч кілометрів залізниць і т.д., відбувалась коштом колоніяльного визиску України.

Своєрідний цинізм /коли в цих речах можна говорити про цинізм/ московської економічної політики до України дійшов до того, що з України Москва щорічно брала чисту колоніяльну тантьєму в розмірі 400 мільйонів золотих карбованців як чистий зиск, крім покриття всіх податків на управління колонією і без урахування побічних прибутків від нееквівалентного обміну між Москвою і Україною в торгівлі /протекційна податкова і митна політика для виробів московської промисловости і відбирання натомісць від українського селянина його продукції за демпінговими цінами. На ці гроші індустріялізувалась Московщина, а сировинно-добувну промисловість України / на іншу не

було права/ розбудовував чужоземний капітал, якому московська економічна політика віддала Україну на відкуп: в 1912 році 70% видобутку вугілля, 80 % видобутку залізної руди і витопу чавуну, понад 75 % мангану, 90 % випалу коксу припадало на долю чужоземних акційних товариств. Ця добувна промисловість весь видобуток українського вугілля і металю-сирівцю вивозила в Московщину і там, на цій основі, розбудовувалась модерна промисловість і транспорт, а Україна залишалась сировинним додатком до Московщини з перманентною кризою сільського господарства.

А звідси висновок: НЕМАЄ ВЛАСНОЇ ПРОМИСЛОВОСТИ - НЕМАЄ ЗРОСТУ МІСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ, НЕМАЄ РИНКІВ ЗБУТУ ПРОДУКЦІЇ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА - НЕМОЖЛИВА ЙОГО ІНТЕНСИФІКАЦІЯ.

Промисловість України перед 1917 роком, віддана з волі Москви чужоземному капіталові, майже цілковито під умовою ведення цим капіталом економічної політики на Україні п р о т и У к р а ї н и , цебто на зміцнення колоніяльної її залежности від Москви.

З цією своєю ролею чужоземний капітал на Україні мирився до певного часу. Роля його в економіці промисловости Московщини була незначна. Але це окрема тема - про економічну політику чужоземного капіталу на Україні перед 1917 роком. Зауважимо побіжно, що чужоземний капітал на Україні зі своєю ролею приводного часа для зміцнення колоніяльної залежности України від Москви н е м и р и в с я .

Після 1917 року економічна політика Московщини супроти України як колоніяльного сировинного додатка ще більше скріпилась і набрала форм, які виходять за межі того, що звичайно називають економічною політикою чи економічними категоріями.

Україна від 1919 до 1936 року майже потроїла видобуток кам'яного вугілля - з 29,1 мільйона тон до 77,3 мільйона, що становить 65 % видобутку цілого СССР, за той же час потроєно витоп чавуну і сталі, що становить 60 % цілого видобутку їх в СССР , але з України вивозиться 75 % /як і "в доброе старое время"/ вугілля і сирівцю металу і на тій основі й далі розбудовується і зміцнюється промисловість /і економіка/ центральної частини СССР - Московський Центральний промисловий район.

Отже, економічна політика метрополії супроти України-колонії після 1917 року була послідовною, традиційною до божевілля, що завершилось політикою "Україна - пустеля перед окупантом " /гасла 1941 року/.

Твердження про сировинно-колоніяльний характер промисловости України ілюструється географією вирішальних галузів промисловости СССР в 1935 році.

Україна, що в межах УССР дає 65-70 % вугілля і металу цілого СССР, в сумі вартости продукції вирішальних галузів промисловости, в тому числі видобутку вугілля і металю, займає лише яких 17,7 % вартости продукції, цебто нижчу питомої ваги свого населення, а в машинобудівній /і станкобудівній/ промисловості лише одиниці відсотків.

Московський же центральний промисловий район, де видобувають лише 1,12 % / один ц лий і дванадцять сотих відсотка/ кам'яного вугілля і зовсім не добувають залізної руди та інгредієнтів металовиробництва, виробляє 49,3 %, цебто половину продукції цілого СССР вирішальних галузів промисловости.

Як згадано вище, "секрет" даного явища полягає в тому , що цей район живиться виключно сировиною і півфабрикатом далеко привозним, - з України /вугіль, метал і інгредієнти, 300 міль-

йонів пудів хліба, якого бракує для прохарчування населення цього району/.

Практично ця "географія" промисловости означає, що коли б обробна промисловість, переважно важка, що працює на сировині України, зі своїми 2 353 тисячами робітників / а з родинами і міською обслугою 10-12 мільйонів душ/ працювала на Україні , цебто в місцях розташування сировини, то Україна мала б уже в 1935 році населення більше на 10-12 мільйонів і перед нею не стояло б питання "аграрного перенаселення" і "ізбиточного" /зайвого/ населення, бо зріст міського населення і розміщення його рівномірно на всій національній території вирішально впливав би на інтенсифікацію сільського господарства, а українське місто /промисловість/ поглинало б все вільне сільське населення.

Зі всього населення України /етнографічної/ 54 870 тисяч людей, лише 10 914 тисяч живе в містах /дані 1935 року/, цебто Україна є країною суто аграрною.

Дані про УССР лише трохи вищі - близько 30 % міського населення, але тут діє деяка маніпуляція статистики після 1917 року: масові перейменування сільських населених пунктів на міста, що штучно підвищує %%-міського населення, та інші неекономічні фактори/ на них тут не спиняємось, як наприклад, 80-85% робітників цукрової промисловости за ознаками економічно-соціяльними ніяк не можна визнати за робітників, а треба вважати за селян, що мають додаткові сезонові заробітки в сільській же промиловості і т.ін./

Національна територія України має вугіль, метали, майже всі інгредієнти для модерної металюргійної та іншої промисловости, нафту, чи не найкращі в світі грунти і працьовите населення - і є чомусь "відсталою", "аграрно-перенаселеною" сільськогосподарською країною екстенсивного сільського господарства, що поряд з мільйонами тон золотої пшениці для споживачів всього світу вивозить мільйони "голов" своїх людей як "ізбиточчное" / зайве / населення.

Ч о м у ?

Бо нарід український є наймитом, а не господарем у своєму господарстві.

Розглядаючи питання відродження і розбудови сільського господарства України, виходимо з таких екрномічних /і політичних/ перспектив цілого економічного комплексу України:

1. Україна є економічно повноцінний і суверенний комплекс, рівного якому не має жодна країна Европи, а тому господарство України розвиватиметься повнокровно, економічно-суверенно і з найбільшою можливістю для незалежности інтересів української економічної системи.

2. Суверенна промисловість України, розбудована лише на поливині сучасного рівня видобутку вугілля і металю, приведе до збільшення міського населення в два-три рази протягом ближчих 10-15 років.

3. Промисловість географічно / і цілком органічно / розміститься на всьому терені країни і в першу чергу виповнить "економічний сучасний чотирокутник смерти центральної України - Київ-Вінниця-Одеса-Кременчук та обидва береги середнього Дніпра , де нині домінують такі "економічні центри" як Голта, Балта, Сквира, Таращa, Біла Церква, Умань, Кобеляки, Опішня і т.д.

4. Система транспорту і зв'язку буде перебудована відповідно до потреб суверенної економіки України, бо нині вона є яскраво колоніяльною.

5. В наслідок розбудови суверенної промисловости неодмінно виникне чи на основі сучасних Таращ, Сквир і Прилук розбудується 100-120 промислових міст-центрів з типовою чисельністю населення по 70-150 тисяч.

6. На етнографічній території України /970 тис. км^2/ нині мешкає близько 54 мільйонів людей зі щільністю на заході до 100 душ, а на сході і півдні 30-40 душ на кв. км.

Протягом 35-40 років населення України досягне 100-120 мільйонів мінімум, а вже 1955-60 року воно буде дорівнювати 65 мільйонам.

Для обслуговування виробничих потреб сільського господарства і сільської промисловости та кустарного промислу на рівні інтенсивности передових країн Европи потрібно не більше 35-40 мільйонів сільсокого населення, які забезпечать прохарчування власного населення в кількості 100-120 мільйонів і дадуть поважні лишки на експорт для поповнення харчового балянсу, в першу чергу Европи.

На цім тлі розглянемо далі питання /проблеми і завдання/ української суверенної економічної політики/ зокрема в сільському господарстві - в першу чергу, бо країна, яка не має суверенного сільського господарства - не має суверенної економічної політики взагалі.

- - -

КУДИ ЙДЕ ПОЛЬЩА

Через 30 років по скасуванні Гетьманської України впала в розборах Польща, ставши більшістю своїх етнографічних земель, як і Україна, московською провінцією. А через 20 років по упадку Української Народньої Республіки впала на наших очах повоєнна Польща. Політика Андрусова, поділивши Україну між Польщею і Москвою, допомогла останній вирости коштом України на потугу; ця ж політика, повторена в Ризі /1921 р./, довела до подібних наслідків. Польща, яка колись, а в нашому столітті ще недавно, допомагала ростові московської великодержавности, тепер опинилася /як і колись/ в осередку натиску цієї великодержави. Чи керманичі польської політики останніх десятиліть мали на увазі небезпеку, яка загрожувала зі сходу? Чи тепер польська громадськість в Краю і закордоном зробила правильні висновки з науки, яку здобула Польща за останні роки?

Відповідаючи на ці питання, спинімось спершу на поглядах польської людности на Україну в часи між двома світовими війнами. Без перебірщення можна сказати, що в польській громадській думці панував дух негативного ставлення до України як історичного, культурного та політичного явища. Польське виховання з містичним звеличуванням панування шляхти виплекало засліплений національний егоїзм, що не хотів бачити ні порожньої легкої експансії на Україні в давньому минулому, ні трагічних наслідків такої політики для самого польського народу. Легенда про те, що ніби Польща буде носієм культури на сході, немов би вона була передмур'ям християнства; переконання в тому, що історія Польщі була повна лише шляхетних поривів і що лише злі сусіди довели її до упадку - полонило так польські уми, що з того зачарованого кола самозакохання вони не в силі були вийти.

Цікаво було слідкувати, як реагували польські студенти на критичну оцінку містичних догм такого гатунку в процесі викладів історіософії Польщі, що йшли в програмі дипломатичних студій Львівського університету перед другою світовою війною. Міркування професорів, між іншим доцента Нанке, що ішли врозріз з канонами історичного самопочування польської молоді, приймала вона з такою ворожістю, що викладачі вважали за відповідне подавати свої критичні висновки дуже обережно, із застереженням, що це їхня приватна думка, якої вони нікому не накидають - зі страху, щоб не стати об'єктом сильного обурення слухачів.

Цей відомий терор національно-розегзальтованої польської юрби виключає також всякий тверезий польський голос в українській справі /очевидно, якщо б він появився/, засуджуючи його заздалегідь на стероризування. Так, напр., в одному концентраційному таборі, в якому самі умови сприяли вільному обміну думок про минуле і майбутнє українського і польського народів, найшлися з-поміж поляків лише нечисленні одиниці, які вміли політично підійти до цих справ і визнати, що доля Польщі найтісніше пов'язана з долею України і що польська політика щодо України була хибна. Переважна більшість стояла на дотеперішніх непримиренно ворожих позиціях, вважаючи, що нищення України - це найкращий засіб польської політики, а фізична ліквідація українських політичних в'язнів поляками в німецькому таборі - це найкраща прислуга для української справи, на яку польські в'язні можуть і повинні в цих умовах спромогтися. Та найсумніше було те,

що ті одиниці з-поміж поляків, які бачили всю трагедію такого ставлення до українців, були безсильні проти зайлости польського табарового загалу. Ця ілюстрація хай послужить для зрозуміння цілковитої психологічної нездібности поляків позитивно трактувати Україну і українців.

Психологічну ворожість проти України обґрунтувала польська народня демократична партія. Ідейні напрямки такого обґрунтовання, вироблені ідеологом цієї партії Романом Дмовським, дотримувались традиції Андрусова і Риги. Цілковите заперечення прав української нації на самостійне життя і сталий поділ українських земель між Москвою і Польщею - стали основою польської політичної концепції щодо України. Бо вона, хоч фірмована націонал-демократичною партією, фактично давала програмні напрямки всієї польської громадсько-політичної думки і була рушієм практичної дії всіх польських політиків. Інші концепції були половинчасті і дуже несміливі. Читаючи передвоєнний польсько-українській бюлетень, який видавали нечисленні польські одиниці, що щиро чи нещиро хотіли дискусією вирівняти шлях до порозуміння між обома народами,- не можна було позбутися враження, що саму суть справи вони обходили далеко і, говорячи модерним політично-дипломатичним стилем - "не хапалися бика за роги". В усіх спробах ревізії польських позицій щодо України - відчувався брак щирого, ясного і рішучого підходу до справи. У всіх ніби конструктивних міркуваннях була половинчастість, виразником якої був антагонізм Дмовського в польській політиці. Захопивши галицьку Західньо-Українську Народню Республіку,Польща, на чолі якої стояв тоді Пілсудський, дає короткотривалу допомогу Українській Народній Республіці під проводом сл.п. Петлюри в боротьбі з большевицькою Москвою. Але незабаром розриває союз, заключає сепаратний мир у Ризі і ділиться українськими землями з Москвою. Прикрашуючи розчарування відповідальних діячів УНР фінансуванням іхнього животіння, що з погляду польської політики було забезпеченням на своій стороні карт до евентуальної дальшої гри на сході, Польща - аж до днів свого упадку трималася офіційно напрямних ризької політики; західньо-українські землі трактовано як невід'ємну частину Польщі і завданням польської внутрішньої політики було надати ім польський характер. У цьому всі політичні партії були згідні. Різнилися лише трохи думками про методи, які є найкращі для скоршого осягнення бажаного стану. Коли народні демократи були за явну денаціоналізаційну політику, пілсудчики вважали більш доцільним - відомими волинськими експериментами довести до симбіози українського елементу з польською державністю. На ділі йшло оформлення поглядів напрямку народньо-демократичної рецепти: нищення українського культурно-господарського життя та ліквідація духовної окремішности і політичної свідомости української людини. Така була практика політики Польщі щодо України. В теорії признавали офіційні чинники /які, як відомо,від 1926 року рекрутувалися виключно з рядів прихильників Пілсудського/ право України до самостійного життя десь там за Збручем,а доказом такого платонічного українофільства мала бути скупа фінансова допомога колишнім політикам і урядовцям УНР, які за таку ціну толерували ризький договір, не розриваючи формально союзу з Польщею.

Виключаючи українські справи із поля своєі діяльности , польська політика цілковито визнавала совєтську дійсність.Визнавши право большевицького імперіялізму на українській землі

за Збручем, Польща офіційно не лише дала апробату для всіх експериментів, які там відбувалися, але дала можливість утриматися і окріпитися йому у великодержавну потугу. Вже незабаром, не перший раз в історії, Москва стала смертельною загрозою для існування польської самостійности, а можливо польського народу взагалі. Чи польська громадська думка і польські політики уявляли собі небезпеку, яка висіла над Польщею?

Без сумніву, поляки були свідомі труднощів ситуації, створеної географічним положенням Польщі між Німеччиною і Москвою, та цілий час готувалися до тяжкої проби, яка чекала молоду державу на випадок конфлікту. Одначе, робили дві помилки: недоцінювали зовнішні сили, прихильні і неприхильні до Польщі, а перецінювали власні сили.

Польща була зв'язана на життя і смерть з версальською системою, якій політично завдячувала своє відродження і від якої надіялася мати підтримку. Не так віра в допомогу Ліги Націй, як надії, покладені на реальний інтерес західніх великодержав - Франції і Англії - підтримувати самостійне існування Польщі як контрагента для протинімецької і, евентуально, протисовєтської політики - підтримували віру в корисну для Польщі міжнародню ситуацію, на яку завжди можна розраховувати. Цей оптимізм в оцінці стійкости версальської системи і переоцінка реальних сил держав, які за цією системою стояли - в немалій мірі спричинилися до легковажного напрямку польської політики до інших суміжних держав і народів, що могли б відограти певну ролю на випадок загрози для Польщі із заходу і сходу. З литовською і чеською державами була Польща в затяжному конфлікті; не зуміла вона конструктивно вплести в систему своєї безпеки українську і білоруську частини народів, що були в її державних межах. Ця короткозорість, що виявилась яскраво у спільних з Німеччиною ворожих діях проти Чехо-Словаччини за рік перед німецькою агресією проти самої Польщі, довела до того, що на теренах зудару, на просторах середньої і східньої Европи, Польща не мала жодного союзника. Повне осамітнення між сусідніми народами, які хоч були загрожені чи гноблені тими самими імперіялістами, проте не могли знайти спільної мови з польськими колами через уперте негативне ставлення їх до життєвих інтересів цих народів.

Недооцінювання важливости сил суміжних держав і потенціяльних можливостей сусідніх народів скріплювала, побіч віри в могутніх приятелів на заході, віру у власні польські сили. Манія великодержавности, до якої в очах провідних кіл і загалу доростала Польща, маючи формально понад 30 мільйонів населення, була така загальна, що уряд почав, не оглядаючись на своїх протекторів, пускатися на політику великого стилю. Відступила від міжнароднього зобов'язання відносно національних меншостей, заключила пакт неагресії з ізольованою в той час Німеччиною, а проти Чехо-Словаччини, Карпатської України і Литви виступила агресивно. А було це тоді, коли, як ми тепер вже знаємо, доля Польщі була вже вирішена.

Отже, хибна оцінка міжнародньої ситуації, брак союзників і симпатій серед суміжних народів, переоцінка можливостей на допомогу далеких політичних приятелів і насамперед нерозуміння безнадійности ситуації між двома імперіялізмами, а переоцінені власні сили не могли бути поважною охороною від них - все те кинуло Польщу у вихор, з якого до цього часу поляки практично не можуть і внутрішньо неспроможні вийти. Не дамо не лише свого одягу, але навіть ґузика - таке було і віра (настаплення) . Але дали все, а могли втратити навіть свою народню субстанцію, коли б німці довше втрималися.

Та крім великого психологічного потрясення, коли на очах вифантазована польська "потуга" розлетілася, як хатка з карт, легковажність в політичному думанні поляків залищилася незмінною. Між розпучливою розгубленістю в часи розгрому німцями просвічували рештки оптимізму, коли поляки в советських частинах, переходячи державні кордони хотіли бачити союзників. Ці фантастичні міркування, що Польща є буфером між двома великодержа - вами, які з крайньої необхідности будуть одна перед другою підтримувати Польщу, щоб утримати стан взаємної ізоляції - були для поляків запорукою своїх марних надій. А вже зовсім безна - дійною політичною ілюзією поляків була віра в те, що друга світова війна ведеться за існування Польщі. Ця ілюзія стане нам зрозумілою, коли усвідомимо собі, як близькою до туманної містики була манія - Польща є хрестом народів. В одному і другому випадку Польща мала б бути осередком світових подій! В такий дешевий спосіб національна гордість знаходила своє заспокоєння. Цей самообман не лише підтримував національний патос , а й спонукав польську інтелігенцію брати масову участь в патріотичному підпіллі, яке одна поперед другої розвивали, і це треба їм признати, всі польські партії. Одначе підпільний рух не спричинився до тверезої оцінки ситуації і її перспектив. Поляки жили надіями, що Польща має гарантії Англії, яка для оборони Польщі вступила у війну, має в Лондоні еміграційний уряд і десь еміграційну армію, а тому треба лише терпіння, щоб дочекатися нового відновлення Польщі зусиллям цілого світу.

До якого сліпого кута завела поляків їхня вузька і одночасно оптимістична політична ментальність - найкраще свідчить варшавське повстання. Воно було обгрунтоване як відблиск фікції, що Польща є буфером між Німеччиною і Москвою, з одного боку, а з другого - в оптимістичнім припущенні, що Москва є лояльним партнером західніх держав, які з крайности, як випробувані приятелі Польщі, змусять Советський Союз до пошанування її суверенности.

Для поляків це був зрозумілий акт зголошення суверенних прав господаря до земель, на яких вели бій чужі імперіялісти , відомі зі свого негативного ставлення до польської державности. В цім сенсі має варшавське повстання певні аналогії з проголошенням відновлення української державної суверенности 30.УІ.41. Але у нас, маніфестуючи суверенні права українського народу, боротьба провадилась одночасно проти обох окупантів. А польські політики дались заманеврувати в невигідну позицію однобічної боротьби - лише проти німців, надіючись, що Советський Союз поневолі згодиться з доконаними фактами. Тим часом сподіваний союзник зі сходу з жорстокістю і садизмом вичекав, поки німці здушили повстання, і за одним махом зліквідував не лише політичні позиції лондонського польського уряду, а й узагалі знищив самостійницькі польські сили.

Так Польща знову стала іграшкою між двома ворожими силами. Хоч по негативному наставленні Советського Союзу до Польщі в 1939 році можна було сподіватися лише такого, а не інакшого , розвитку подій. Ціла політика советів щодо Фінляндії, балтійських держав, а особливо до України, могла навчити кожного, що Советський Союз не стерпить у своєму оточенні ніякої самостійної держави. Лише польські політики продовжували марити вигідними ілюзіями, надіючись, що Москва викаже помірковані погляди в політиці до Польщі, а західні алянти зможуть успішно впливати на користь самостійности Польщі. Та незабаром довелося їм пережити велике розчарування.

Москва не мала навіть на думці резигнувати з активного втручання у внутрішні польські справи, а Англія, що варантувала передвоєнне становище Польщі, пішла на уступки доконаним фактам, вдовольняючись формальними запевненнями про збереження демократичних свобід на теренах нової Польщі. В такій трудній і несподіваній ситуації, коли Англія відмовила активну підтримку самостійницької політики лондонського польського уряду, доручаючи йому взяти участь разом з представниками советських польських ставленників в т.зв. уряді національної єдности, польська самостійницька думка, зорієнтована до цього часу виключно на Англію, розгубилася між вірою в евентуальну інтервенцію західніх потуг в майбутньому і надією, що при всіх труднощах можна буде в наполовину советській польській державі втримати патріотичні кола при частковому керуванні польськими справами, використовуючи можливості, які будуть давати прийняті Советами і іхніми польськими експонентами міжнародні зобов'язання - допускати вільну опінію та вільними виборами настановляти уряд. Міколайчик, кол. прем'єр польського лондонського уряду, вертається з деякими однодумцями з еміграції до краю для того, щоб, використовуючи ці формальні можливості, зберігати національний зміст і обстоювати політичну самостійність Польщі. Більшість еміграційних політиків, слушно недовіряючи Москві, стає в опозицію до цілої нової польської дійсности, співчуваючи зрештою неофіційно безвиглядним зусиллям Міколайчика.

Ми, маючи багато більший досвід у боротьбі з підступом большевицької Москви, пережили вже щось подібне до Міколайчикового періоду. В добу українізації багато українців надіялося, що при всіх обмеженнях можна буде в Советській Україні утримати український зміст, розбудувати культуру, а політичні умови переформувати поступово в спільній еволюції, яку перейде цілий Советський Союз. В такій вірі багато політичних емігрантів /згадати хоч би Грушевського/ вернулося на батьківщину. Та незабаром так жорстоко затиснено можливості вільного розвитку, що довелося всім визнати, що в советській дійсності немає місця для національного життя ніякому народові. І теперішні ознаки політичної і культурної автономії Польщі - це фікція, за якою криється насильне обмосковлення під фірмою соціялізації.

Такий період обдурювання з допущенням деяких можливостей праці для батьківщини переживає тепер Польща. Але те, що Москва захопила в свої руки, вона буде асимілювати систематично своїми випробуваними засобами. Польщу чекає доля всіх советських республік, згідно з формулою: "Національна формою, соціялістична змістом". Польщу ще не включено формально в склад Советського Союзу, збережено деякі форми карткової самостійности, але організація внутрішнього життя так проходить, що вже самим полякам просвічує думка, що теперішнє становище Польщі - це переходовий період до "добровільного" /вже цілком повного/ об'єднання в советську систему, з її політичним, національним, соціяльним і особистим поневоленням.

В цій тяжкій ситуації даремно намагаються самостійницькі польські кола політичними, культурними і релігійними засобами втримати національний етос. Побіч явного і маскованого насильства негативну ролю в поборюванні вільного національного духу відограє велика кількість переконаних советофілів, які разом з кон'юнктурними попутчиками доводять внутрішнє життя до цілковитого розвалу. Дуже цікаво, що в час німецької окупації / за винятком великої маси польських фольксдойчів/ польський загал, підтримуваний ілюзіями, займав виразно ворожу протинімецьку

поставу; большевикам так легко вдалося, завдяки своїй зручній, ехидній і одночасно жорстокій політиці, знівечити недавні загально-патріотичні настрої та довершити такий глибокий розкол. По боці теперішнього вросовєтського уряду опинилися /побіч різних невідомих раніше ставленників Москви/ дуже багато визначних польських громадян - відомих патріотів. До цього часу поляки чванилися, що вони не видали жодного Квіслінга. Чимала кількість зрадників польської самостійности і свободи народів взагалі пішла тепер на московську службу, про це довідається світ ще в свій час.

Перед очима кожного, що знає методи большевицького режиму, ясним стає шлях розвитку, яким піде Москва. Польські політики в краю і закордоном, за малим винятком тих, що починають розуміти ситуацію, не покидають ще ілюзорної надії на щасливий розвиток внутрішньої польської ситуації. Чекають вільних виборів, до яких зобов'язаний теперішній уряд, чекають на оформлення легальної влади. В очікуванні цього щасливого часу проголошено гасло: Ніякими гострими оборонними засобами не давати приводу теперішній польській владі застосовувати масових репресійних акцій. Нарід має як лан збіжжя триматися цупко корінням землі, схилятися перед ворожими затіями, але не падати й не давати себе викорінити. Національні сили, біологічний склад і свідомі елементи мають бути збережені.

Розуміючи цю тенденцію, не можемо не завважити помилковости такого рецепту. Большевики виробили цілу систему пляномірного зломання всякого можливого опору їхній політиці, змагаючи етапами до створення з усіх поневолених народів остаточного продукту - одного совєтського народу. Протягом цілого часу існування большевицької імперії, а також на наших очах у захоплених в останній час країнах, большевицька винищувальна політика скеровується насамперед проти тих верств, середовищ, груп чи політичних партій, які активно чи пасивно ставлять найбільший опір большевицьким плянам, звертаючись потім проти менше опірних сил, на комуністичних краєвих фракціях закінчуючи. Групи найбільше ворожі імперіялістично-тоталістичним затіям винищуються часто при допомозі інших етнографічних сил в середині даної суспільности. Далі приходить черга на слабші середовища /наприклад, селянство/, а закінчується на місцевих комуністах, які часто нездатні зрозуміти, що національність їхньої культури чи самостійність їхніх держав є лише "по формі". Народній, робітничий чи вітчизняний фронт боротьби проти фашизму і реакції, потім революційний, ідейний і вислужницький большевизм проти опортуністичного міщанства, аж до кривавої чистки серед місцевих комуністів - це вторований шлях большевицького режиму для вирівнювання поглядів до того часу, поки не створиться один совєтський нарід - обмосковлена безвільна маса рабів в руках комуністичних можновладців.

Це шлях промощування і закріплювання тотальної большевицької системи, цей шлях не мине й Польщу. В сучасний момент найбільші репресії спрямовані проти польських підпільних сил, які найбільш рішуче і відверто ведуть боротьбу проти поневолення. Одночасно ведеться кампанія проти однодумців Міколайчика, обвинувачуючи їх, з одного боку, як агентів західніх держав, з другого - обвинувачуючи їх за зв'язок з підпіллям. Нема сумніву, що незабаром настане масова розправа з цими самостійницькими колами; потім така ж доля чекає тих, що щиро чи нещиро примирилися з таким станом, переконуючи себе, що опортунізм - це єдина дорога

в таких умовах хоч частково втримати культурно-національні цінності. Потім будуть зліквідовані всі ідейні прихвостні всіх кремлівських можновладців, коли вони не покажуть себе цілком відданими, коли ж будуть беззастережно вислуговуватися - відійдуть в непам'ять, щоб звільнити місце ще відданішим, вірнішим і більш заслуженим у створенні одного советського народу.

Перед такою перспективою марна й надія на те, що опортунізмом, непротивленням злу, елястичною податливістю на натиск - можна оминути заздалегідь вирішену долю. Лише героїчна постава, категоричне " н і " і згуртування сил до рішучої боротьби - це єдині можливі засоби, що лишилися польському народові. Йдучи таким шляхом, польська політична думка легко знайшла б зрозуміння, що єдиний спільний фронт усіх поневолених народів є найкращим засобом дійового вкладу для створення власної долі. Москва переважно тим сильна, що завоювавши колись Україну, стала такою потужною силою, що легко вдавалось їй і вдається ще дотепер поневолювати один нарід за другим, кожний окремо і по черзі, вживаючи кожного разу цілий потенціял усіх поневолених народів проти народу, на який прийшла черга поневолити. Коли б усі поневолені народи одночасно на всіх завойованих теренах стали до боротьби, тоді підвалини большевицької імперії були б в основному підірвані. Не виключене, що навіть московський нарід, який також має тиранії досить, можливо частково включився б до свободолюбного фронту народів. В цій концепції було б почесне місце також польському народові, коли б він схотів стати на власні сили і на солідарну і дружню співпрацю з усіма поневоленими народами в боротьбі за свободу.

Але до цього часу провідні польські кола роздвоєні: одні орієнтуються на Москву, тобто на можливості, які на їх думку існують під її опікою; другі вичікуючи кон'юнктуральної допомоги західніх потуг - беззастережно відкидають всяку можливість відновлення Польщі власними силами, не оглядаючись ні на яку допомогу, яка може прийти, але може й не прийти, і не зважаючи на терор, який ніколи через покірність не буде меншим. Теперішні випадкові акції польського підпілля не базуються на широкій і обдуманій концепції польського проводу. Це рештки того руху, який за благословенням західніх потуг, під омофором лондонського уряду, підбадьорований членами і відпоручниками цього уряду в краю, розвивався в оптимістичних перспективах швидких успіхів та недалекої остаточної перемоги. Рештки цього руху, полишені тепер самі на себе, мають деяке усвідомлення спільної боротьби всіх поневолених Москвою народів, мають також зацікавлення в діловій співпраці на окупованих землях, але вони становлять меншість. Більшість польського громадянства схиляється по волі чи по неволі на Москву, інші на західні великодержави.

На останніх орієнтується переважно і беззастережно польська еміграція. Вона тепер, коли чимало давніх запеклих противників в краю зревізували свої погляди до українського народу, є в більшості своїй головним носієм фантазій про історичну Польщу. Польські репрезентаційні кола на еміграції поставилися до тимчасового і часткового порозуміння, заключеного в краю між українськими і польськими чинниками, стримано, не признаючи серед найзагальніших постанов співпраці, що зрештою зовсім не вирішує спірної справи кордонів, такої самозрозумілої справи, як пресове замирення. І тоді, коли в українській пресі не появлялися цілими місяцями ніякі навіть натяки на спірні справи і ганебні дії поляків у недавньому минулому, промовчується вислуговування поляків перед німцями в Галичині і в Комісаріяті України

де при їхній допомозі німці організували апарат експлуатації; не згадується про ганебну злосливо-шкідницьку діяльність численних польських фольксдойчів; не обвинувачується загал поляків за різню українського населення на Холмщині; не обвинувачується поляків у співпраці з гестапом і НКВД, яку проводили численні польські одиниці з наміром нищити чужими руками українських самостійників; навіть не висвітлюється вислужницької роботи теперішніх органів польської влади, яка часто переводить знущання при насильному виселенні українського населення з західніх українських земель і т.ін. Залишаючи минуле і не роз'ятрюючи трагічне сучасне в очікуванні взаємного порозуміння і співпраці для спільного добра, в цей тяжкий час польська громадськість раз-у-раз алярмується справою Львова, очорнюється наша визвольна політика і навіть наша теперішня боротьба , яка приносить користь також і для Польщі.

Польським еміграційним імперіялістам, яких очевидно нічого не навчила непаслива доля останніх подій, сниться Ягайлонська Польща. Інструментом здійснення такого сну є інтермаріюм, конфедерація народів від моря до моря, очевидно під проводом Польщі. Зрештою поляки висувають таку концепцію не як творчу програму спільної боротьби за спільну мету, а як плян побудови взаємин між народами по розвалі большевицької тюрми, доконаного, очевидно, кимсь іншим - не поляками. В цій констеляції Польща, що, за словами самих поляків, ніби "завжди була надхненням народів" - мала б відограти центральну провідну ролю. Одначе до неі вона не є підготовлена не лише тому, що в теперішній ситуації призначено Польщі її еміграційним проводом ролю пасивного об'єкту чужої інтервенції, але також і тому,що польська політична думка не стоїть морально на такій висоті , якої вимагає сучасне життя від провідного народу. Давно заяложені фрази в роді: " за нашу і вашу свободу","вільні з вільними, рівні з рівними", "польська прославлена лицарськість і почуття такту" - не забувають подавати разом з історичними,господарськими і географічними претензіями до українських, білоруських чи литовських земель . Ці фрази давно є анахронізмом в наших часах і не можуть нікого довести в оману. Адже ж посилання на історію, посилання на звершені колись злодійства і насильсьва не можуть виправдати теперішніх бажань повторити замах на чужі землі, а господарські претензії, себто жадоба чужих багатств і земель, не можуть служити виправданням цих претензій. З таким моральним вантажем, в часи, коли світ все ж таки шукає здійснення своїх ідеалів, Польща не може втриматися в ролі учителя і збирача народів довкруги себе. За винятком окремих осіб, залежних від польських еміграційних чинників чи одиниць, які з тих чи інших міркувань удають, що приймають фрази польських імперіялістів за добру монету,- не знайдеться жодної поважної групи чи середовища, яке б серйозно повірило в щирість і добру волю співжиття на засадах взаємного і справедливого визнання.

Та в найліпшому, теоретично обміркованому випадку, коли б полякам сприяло щастя, як в 1918 році, і коли б були сприятливі умови для творення якогось бльоку держав з ініціятиви поляків,- був би це дуже нетривкий інструмент для втримання політичної рівноваги на просторах між Німеччиною і Москвою. Це було б повторенням санітарного кордону версальської системи,який сягав від балтійських держав через Польщу аж до Малої Антанти.

Це було б повторенням стану з-перед другої світової війни, стану, який зовсім себе не виправдав. При перших рухах сусідніх велетнів розлетілися б усі ці буферні держави з Польщею на чолі і стали б транзитними дорогами для армій і полями для нових бойовищ.

Лише система, яка буде зв'язана з Україною, як вузловою силою, може розраховувати на сталість. Лише Україна може бути тим центром, який сполучить ланцюг держав, що тягнеться з півночі на південь з ланцюгом держав, що тягнеться із заходу на схід, від Білоруси через Україну, Дон, Кавказ і Туркестан . І тільки в такій системі може бути повалена раз на завжди небезпечна просторність і зв'язаний з цим господарський потенціял большевицької і всякої іншої імперії на сході Европи. Охорону від східньої небезпеки втримувала б Україна із суміжними дер - жавами, а Польща, маючи забезпечені плечі на сході, могла б взяти охорону від небезпеки з заходу. В такий спосіб землі між Москвою і Німеччиною перестали б бути тереном змагань сил од - наково ворожих їхньому населенню і доля багатьох народів була б забезпечена.

Всі інші концепції, зокрема мрія про відновлення третьої польської великодержави коштом сусідніх народів - не дадуть миру на сході. Лише забезпечення рівноваги сил і опертя взаємин на справедливості однаковій для всіх народів, взаємне визнання і толеранція, співпраця і допомога - можуть дати тривалу стабілізацію відносин. Україна, беручи свою долю в свої руки і за - кликаючи всі народи до спільної боротьби, простягає руку також до польського народу. Майбутнє є важливіше від минулого і,якщо буде таке зрозуміння справи також у польському народі, можна сподіватися світлої майбутности обом народам.

Чи Польща знайде цей шлях ?

\+ + + + + + +

Д. Шарай.

"НАРОДНЄ" ПОВСТАННЯ НА СЛОВАЧЧИНІ 1944 Р.

/ з нагоди другоі річниці по ньому/

Хоч перед ним і після нього /словацького повстання/ були інші повстання і переорієнтації в ході війни, та словацьке заслуговує на окрему і особливу увагу - як цілком відмінне і суто оригінальне.

Восени 1943 року відбулася відома подія в Італії. Влітку 1944 року - Варшавська епопея. Зовсім інакша історія повстанського руху в Югославії/Тіто - агент комінтерну, Міхайлович - народній герой-патріот/. По-своєму зробили румуни, мадяри, болгари. Дуже "браво" повстали проти німців чехи /1945/.

Словацьке повстання особливо цікаве тим, що воно зовсім не є словацьке, отже не є народнє, а затія московських большевиків у спілці з чеськими імперіялістами, до послуг яким віддали себе словацькі комуністи.

І. Економічні і політичні відносини в словацькій державі.

Словаки мали від березня 1939 року свою самостійну державу. Не будемо тут гадати, чи довго могла б проіснувати ця держава, коли б гітлерівська Німеччина змогла закріпитися в Европі надалі, але ствердити мусимо: словацький нарід виявив абсолютну спроможність жити своїм незалежним державним життям. З певністю можна сказати, що без опіки і сторонньої допомоги словацька держава стала б другою Швайцарією в Европі. Але - підкреслюємо - і без ворожого, чужого втручання та без підривної діяльности неприхильних сусідів /і не-сусідів/. Навіть обчикрижена з півдня Словаччина змогла б економічно устояти і розвиватися.х) Відомо ж бо, що до самоі большевицькоі окупаціі Словаччина /6 років/ не довозила з-за кордону сільсько-господарських товарів, довівши тим свою с а м о в и с т а ч а л ь н і с т ь. Чи не найбільш розвиненою галуззю словацького господарства було лісове господарство, але з нього Словаччина користувалася мінімально, бо весь експорт лісу монополізувала силою Німеччина за наймізернішу оплату /майже даром/. І то Словаччина жила нормальним, не злиденним економічним життям,- в десятки разів заможніше, ніж, напр., "квітуча" Украіна перед війною /до 1941 р./

Щодо промисловоі продукціі Словаччина це не була цілком незалежна від довозу. Проте частина промисловоі продукціі була призначена для експорту /папір, цукор, вино тощо/. Та і тут по суті довіз покривався вивозом. Металюргійна промисловість /Підберезова, Зволен, Тренчин, Тернава та інші/ могли в основному забезпечити господарські потреби краіни. Машинобудівна промисловість могла також розвинутися відповідно до внутрішніх потреб, маючи на те достатню базу.

Сільське господарство Словаччини високо інтенсивне. Переважна частина орноі землі була власністю трудових індивідуальних господарств. Поміщицькі господарства невеликі, а тому неекстенсивні. Травосіяння доведено до меж найможливішого. Скотарство розвинене максимально. Механізація охопила не тільки поміщицькі і багатші селянські господарства /"седляки"/, а майже

х) Найурожайніша чорноземна рівнина відійшла була до Угорщини.

села/
всі без винятку і двори. Всі села /не тільки міста/ повністю електрифіковані. Електрична енергія стала механічною енергією в кожного доброго господаря - великого чи малого /молотарки , січкарні, млини тощо/. Словацький селянин в три - п'ять разів менше працює, ніж колхозник, але в 10-15 разів заможніше від "найзаможнішого" колхозника живе. Словак не знає чорного хліба взагалі, навіть не міг вірити, що можна їсти чорний хліб. Сало /"сланіна"/ в селі і в місті - як щоденна і неодмінна приправа до хліба, особливо за вином. У кожному селі є ресторан /"гостінец"/ з пивом, винами - зиму і літо не пустує. До самої боль - шевицької окупації карткова система фактично не існувала ні на харчові продукти, ні на промислові товари. Населення міст і сіл - розкішно одягалося і взувалося, особливо жінки.

Словаки хваляться, що вони не знають війни на Словаччині 400 років. І це видно. Видно не лише по достатку в їжі та одязі, а й високому рівні побуту: мешкання не тільки в містах , а і по селах зразкові, розкішні.

Для прикладу кілька зразків.

У селі Лучатин /біля Б.Бистриці/, що розташоване в горах у долині коло річки Грону, середній господар має 5-7 га землі /з лісом разом/. Еміль Шеф-ранко /буд.78/ має 5 га. Родина його - дружина і донька /хвора, непрацездатна/, отже три особи. Коней не має, зате має дві корови: ними обробляє поле і має досить молока і масла. Тримає 5-6 свиней, 10 овець, повен двір птиці /гуси, качки, кури/. Хата його - 4 покоі, розкішно умебльовані, багато та зі смаком оздоблені. Має добрий радіо-приймач. Снідання, обід і вечеря - з маслом на столі. Обід без м'яса не буває. Хліб, звичайно, лише білий. Працює небагато, майже сам /у полі/, дружина лише дома. Увечері Еміль у "гостінці" - за пивом чи вином.

Село Борова /біля Тернави/. Степан Гаічек /буд.40/ має 20 га землі, пару коней, 12 штук рогатої худоби, цілий комплекс сільсько-господарського реманенту, господарство електрифіковане. Родина - 5 душ. Жінка, мати, двоє дітей /син - 16 років , донька 8 років/. На літній сезон наймає одного робітника. Хата - 5 покоїв, повних всякого добра. В хаті чудовий радіо-приймач. Про їжу нема що й говорити. Вино на столі щодня - зранку до вечора /має гектар винограднику/. Працює небагато і нетяжко, більше відпочиває, попиваючи вино. Гроші має за худобу, хліб, вино тощо /перевертає десятками тисяч корон/. Село Рожіндоль /біля Тернави/. Батрак Х. протягом двох тижнів жнив і молотьби в заможного селянина Г. заробив удвох з жінкою дві з половиною тонни пшениці. Решту часу в році - майже цілком вільний /має півтора га землі/, а тому може виходити на поденну роботу в маєтку, на бурякові плантації або стати на роботу в заводі чи на фабриці /як захоче/. Він невдоволений і радо чекає "русів".

Село Ульманка /біля Банськоі Бистриці/. Родина робітника Сурового. Сам Суровий /72 роки/ працює сторожем на складі паперової фабрики в селі Гарманець. Одержує на місяць 1 200 корон. Його дружина /53 роки/ на тій же фабриці працює /рахує пакунки паперу/ і заробляє від 1 000 - 1 800 корон на місяць. Мають безплатне мешкання з двох кімнат і кухні. Витрати на харчування /перед повстанням/ становили у них від 500 до 700 корон на місяць. Дуже радо вітали "русів", а портрет Андрея Глінки - був поряд з іконами. Тим же "русам" тільки й говорили : "Отец народа, наш драгі Андрей Глінка".

Місто Банська Бистриця. На передмісті мешкає власник невеличкоі мебльовоі фабрики /виробляє стильову меблю/, має 20

робітників. Живе розкішно. При зустрічі з "русами" - пускає сльози, приговорюючи: "Ах, я відім правдівих русов, ах, велькі рус, справодліви рус". Оповідає, що за русофільство він багато натерпівся. Був радий, що його мрія - дочекатися русів - нарешті збулася. Яскравою ілюстрацією до того, який був на Словаччині взагалі добробут, можуть бути плякати в містах і на селах із зразками одягу та взуття, з адресами найближчих пунктів, де все те шиється, списані всі стіни і паркани вздовж усіх шляхів:

- Nehera robi šaty dobre.
- Odev vzorny šyje Rolny.

На плакатах Баті напис: - Naš zakažnik - naš pan. А в Братиславі над найбільшим взуттєвим магазином Баті - велечезними елюмінованими літерами над дахом ваблять око ті ж слова. Усі склепи - повні всякого краму. Усе без ніяких обмежень. Харчові магазини - повні всякої всячини, на базарах - ще дешевше, ніж у магазинах. Хто потрапляє бувало на Словаччину - а це було переважно в 1944 р. і на початку 1945 р., - то перші дні і тижні сам собі не вірить, де він є: все видається як сон після тої дійсности, що була в усій Европі в ті часи.

- - -

Урядовою і провідною політичною силою була Словенска Глінкова Людова Страна, політична партія, духовим батьком і засновником якої був "Отец народа Андрей Глінка". Провідником її по смерті Андрея Глінки /1938 р./ став священик др. Йозеф Тісо /Андрей Глінка був теж священик/. Прогресивна молодь гуртувалася в організації "Глінкова Младеж" /Глінкова молодь/. Від 14 березня 1939 року Словаччина стала самостійною державою, як Словацька республіка /з виборним урядом/. Др. Й. Тісо був незмінним її президентом. Увесь нарід називав Тіса "наш Йожо". А режим був такий, що жодного смертного вироку до путчу не винесено. А після путчу смертні вироки винесено лише на тих, кого на Словаччині не було. Словаки самі себе питали: "А що Йожо зробить, як ті "покарані" повернуться на Словаччину. І самі ж відповідали: "Звичайно - помилує".

Словацькі жандарми - це янголи в порівнянні з усякою поліцією поза Словаччиною. Вони не були озлоблені ні на кого, бо їх ніхто не озлоблював, позбавлені почуття ненависти. Найсуровішим словом жандарма було: "не слободно". Але й після цього той же жандарм міг сказати: "Робте чо хцете, але я не можем вам тего радіть"... /це до втікачів/.

Одне слово - побожна людяність. Така і вся Глінкова Гарда, яку теперішні господарі Словаччини називають фашистівською. Такий же був "фашист" священик Тісо - "наш Йожо".

Хоч тепер і переслідують діячів Словацької Держави, проте ж республіку, так як і її уряд, визнали були не лише західньо-европейські та американські держави, а й Москва. До німецько-совєтської війни Москва мала в Братиславі свого амбасадора з Пушкіном на чолі x). Та нічого й дивного в тому немає, хоч Москва й мала урочисті зобов'язання перед Чехо-Словаччиною /пакт взаємодопомоги, військової навіть/. Та такий же пакт вона мала з Польщею, а проте розбирати Польщу на частки Гітлерові помагала. Чом же вона не могла помогти Гітлерові окупувати й Чехію та Моравію, ліквідуючи тим самим існування цілої Чехо-Словацької Держави?

---

x) Цей Пушкін - жид, отже нічого спільного з родом поета не має.

Та, як згодом виявилося, не сидів даром зі своїми енкаведистами в Братиславі. А руку мав він тут вільну. Добрі і наївні словаки дозволяли йому вільно їздити по всій країні і навіть виступати на velелюдних мітингах, зноситися "приватно" із словацькими комуністами.

А так зв. "тісовський фашистовський режим" не переслідував жадного комуніста, більше того - ті комуністи лише за Словацької Республіки вийшли в люд і займали визначні пости в урядах /Гусак, Шмітке та інші/.

Року 1941 Гітлер змусив словацький уряд підписати приєднання до пакту Трьох. Тим самим змусив і Словаччину вступити у війну по стороні Німеччини /як і Фінляндію та інші країни/ Тісові вдається, однак, звести ту участь до мінімуму - участь у війні для видимости і лише п р о т и б о л ь ш е в и к і в. Так і було. А після Сталінграду словацького війська і зовсім вже не було на східньому фронті: все воно було дома, на Словаччині, і пильнувало своїх кордонів та стояло на сторожі безпеки в середині своєї загроженої чужою агентурою держави.

Аж ось у серпні 1944 року сталося, не зважаючи на все це, т.зв. народне повстання на Словаччині - повстання проти власної держави і рідного уряду. Дивно, але факт; в цьому і полягає оригінальність цієї події.

2. Передумови, грунт і спонуки повстання .

Деякі передумови для такого дивного повстання були підготовлені ще діяльністю того ж Пушкіна. Від червня 1941 року до пізньої осени 1942 року діяльність тих темних сил на Словаччині зовсім була завмерла, бо становище СССР було цілком безнадійне, отже і безперспективною стала діяльність упряженої в протидержавну роботу агентури. Лише з весни 1943 року "подземне гнуте" /підпільний рух/ починає поступово і несміливо оживати й окрилюватись.

Німецькі невдачі і лише відступ - це вирішальні передумови для віднови ворожої підпільної діяльности в Словацькій Республіці.

Грунтом, що улегшив і уможливив чужій агентурі розбурхати словаків і штовхнути на повстання, були такі факти:

1. Словаччину скоро чи пізно мали окупувати німці. Така невтішна перспектива лише підсилювала і підігрівала загальну і осмислену ненависть словаків до німців. Уряд Тіса вже не міг увійти в такі зносини з чужою силою, щоб запобігти німецькій окупації. Тож логічно та місія припала опозиційному елементові, тобто насамперед комуністам і прихильникам Чехо-Словаччини , а це значить - кон'юнктуристам.

Ненависть словаків до німців розвинулася в наслідок відомої гітлерівської політики до слов'ян взагалі. Відомості про панування німців на Україні, в Білорусі та інших слов'янських країнах були речевими доказами відомої з теорії політики німців щодо слов'ян. Це переконувало словаків, що нічого кращого не можуть від німців сподіватися й вони.

2. Суцільний німецький відступ віщував скорий кінець гітлерівської Німеччини. Пропаганда віднови Чехо-Словацької республіки /як меншого зла для словаків/ не була надто чужою для пересічного словака, який уже встиг забути трохи хазяйнування чеських націонал-соціялістів на Словаччині.

3. Схильність словаків іти за слов'янофільськими кличами, з якими і пішли туди большевицькі агенти та чеські під'юджувачі / в Чехії вони цього не робили, не провокували чехів на повстання/. В большевиках вбачав пересічний словак звичайних р у с і в ,

бо справжньої суті большевизму не знав: протибольшевицької пропаганди на Словаччині майже не було. А зміст дуже слабої словацької антибольшевицької пропаганди в дечому збігався зі змістом німецької пропаганди, а це найбільше засуджувало словацьку пропаганду на неуспіх. А н а й г о л о в н і ш е , що рішуче робило безуспішною словацьку урядову протибольшевицьку пропаганду, так це союз і дружба Англії та Америки з Москвою та прихильний тон англо-американської пропаганди щодо СССР. Це найбільш дезорієнтувало невиробленого політично пересічного словака. Наівний словак, навіть непересічний /офіцери, урядовці/ міг вірити, що коли і не було в СССР все гаразд, - монопартійний, диктаторський режим, колхози тощо, - то все те змінилося на краще під впливом всесильного тиску Англії та Америки. Тут зашкодила віра в Англію і Америку та брак своєї твердої і послідовної політичної лінії, незалежної від чужого сильного "дяді".

4. Схильність біднішого селянства і робітників позитивно сприймати облудні большевицькі гасла про рівність/ в даному разі в новій Чехо-Словаччині./

5. Нарешті дуже сприятливі умовини на Словаччині для партизанщини в лісистих горах, куди йшли не тільки словаки, а й утікачі з Німеччини - росіяни та інші народи /французи, поляки тощо/, цілком безпечно почуваючи себе там.

Безпосередньою спонукою для армії стати по стороні повстання були спроби німців /переговори з урядом Тіса/ кинути знову словацьку армію на східній фронт. Хто знає, як хотіла та армія воювати взагалі, той зрозуміє, чому вона так легко пішла на спокусу недорогим коштом скінчити війну /повірили військові, що німці не спроможні вже будуть нічого вдіяти проти неї і проти червоної армії./ Тому навіть сам міністер оборони ген. Чатлош перейшов на сторону повстання із іншими офіцерами міністерства оборони. Це вже була, як для словака, велика, хоч і наівна, сміливість. Та не була наівна Москва: вона йому таки не повірила, а тому що він їй ні для чого не був потрібний - стерла і слід по ньому.

Та самі словаки ніколи не наважились би на повстання, перебуваючи в німецькому кільці, бо самі на це не мали ні сил, ні конечної потреби. Так вони виявили лише податливість і стали жертвою большевицько-чеських інтриг і обплутування.

3. Початок і перебіг повстання.

Режисери "народнього" повстання прилетіли з Києва / Святошин/ і розносілися в найголовніших осередках партизанських скупчень 15 і 16 серпня 1944 року. Приїхали з готовими плянами зі штабу генерал-полковника Строкача /головний штаб партизанських дій на заході/. За центр повстання обрано обласне місто /жупний центр/ Б а н с ь к у Б и с т р и ц ю . Через опановану радіостанцію в цьому місті оголосили 29 серпня 1944 року заклик повстати до цілої Словаччини /Чехію не закликали/, повстати проти "фашистського" режиму Тіса - за віднову Чехо-Словацької республіки. Проголошено від імени чехо-словацького уряду, що ніби надісилав до Банської Бистриці своїх представників з Лондону, де тоді перебував Бенеш зі своїм урядом. Урядовим органом на "ослободене уземе " проголошено Словацьку Народну Раду, на чолі якої Став ГУСАК, а на чолі словацької комуністичної партії - ШМІТКЕ. Про цих тільки і чути було. Інших партій не пополіризувалося, лише скромно виявили себе соціял-демократи, що видавали потім часопис "Час".

Хвиля повстання прокотилася по всій країні. Але найсильніше почували себе повстанці лише в центральній частині Словаччини та в горах. В Братиславі стався лише невеликий бунт, що його скоро погасили, в Тернаві повстанці утрималися кілька днів і то не опанували міста, а в Пряшеві кілька годин потривала перестрілка. Отже на сході і на заході країни повстання не вдалося, тому за кілька днів кордони його стабілізувалися так: Попрад, Спішська Нова Весь - на сході, Святий Криж, Жиліна - на заході. За тиждень-два кордони це дуже звузилися.

В усіх містах і містечках, що їх встигли хоч на пару днів захопити партизани, відбулися арешти і розстріли найвизначніших гардистів /члени Глінкової Гвардії/, попризначувано нових урядовців і понаставлювано т.зв. н а р о д н і в и б о р и /комітети/.

Армійські частини в перші дні були невтральні, потурали повстанцям своєю пасивністю. Армія, щоправда, і не мала що робити, аж поки підійшли німецькі частини щільно до встабілізованих меж опанованої повстанцями території. Тоді вона /армія/ разом із партизанами зайняла оборону. Перші два тижні німці не починали наступу взагалі, лише стискали, це давалося без бою, поволі і нерішуче кільце повстанчої території. Так зайняли вони Попрад, Спішську Нову Весь, Левочу, Тельгарт /на сході/. Златі Моравці, Жиліну, Святий Мікулаш, Ружомберок /на заході й півночі/. Словацька армія від самого початку ніде майже не приймала боїв з дуже малочисельною німецькою армією. По відході армії мусіли відступати й партизани, хоч подекуди вони /партизани/ пробували самі тримати фронт. /Турч. Св. Мартин, Штубнянські Теплиці та ін./

Армія фактично лишилася до кінця невтральною: ні проти партизан не вступала майже ніде, ні від німців не хотіла рішуче боронитися. А вся майже армія була зосереджена таки в Центральній Словаччині. В західніх і східніх містах були лише невеликі залоги x). Видно, що чиясь рука умисне так попрацювала, що армія опинилася в самому центрі повстанчого руху. Та ж сама рука зробила і те, що республіканське управління жандармерії з підполковником Плакінгером на чолі чомусь опинилося на час повстання в невеличкому містечку Штубнянські Теплиці, 25 км від Баньск. Бистриці. Тож не диво, чому і сам міністер народної оборони ген. Чатлош опинився в самій гущі заколоту, хоч йому так і не довелося скористати із своєї відваги: міністром оборони "ослободеного узема Ческо-Словенскей республіки" Бансько-Бистрицька Народна Рада призначила майора Голіяна, піднісши його до ранги генерала.

А як ті партизани "уміли" тримати фронт - нема що й казати. Раз що майже всі рядові партизани не мали абсолютно ніякого військового вишколу, а друге - всі їх командири були не командири, а лише партійні /большевики/ "буйно преданне" советські люди та запаморочені словаки, що мали ранги не вище "слободніка" /ефрейтора/. Наприклад, у бригаді Єгорова лише один словак-комуніст, що мав рангу поручника, до кінця путчу лишився при партизанах /Кунянец/, а всі до одного "слободнікі" - накивали п'ятами вже після здачі Турч. Св. Мартина /22-23 вересня 1944 р./ І навіть до цього "свого в доску" словацького комуніста Єгоров не мав уже довір'я після провалу в Турч. Св. Мартині й приставив до нього комісаром свого "Ваньку", якогось Даниленка, що "почті не жил на Украіне" / 28.9.1944 р. в с. Тарманець/.

x) Словацьку невтральну армію, що лишилася поза зоною повстання, німці - окупуючи - роззброїли.

Після першого відступу армії і партизанських загонів у наслідок наступу німців на "ослободнене уземе" / здача Турчанського Святого Мартина, всієї Турецької долини, Тельгарту, Банськ. Шавніци, Св. Крижу, Крупіни, Оремлизу тощо суперечності між фактичними двома военно-політичними фронтами загострилися до краю і виразно позначилися назовні.

Один фронт - Словацька Народна Рада і армія, а другий - руські велітелі і "Ваньки" взагалі, словацька "луза" /шумовиння/ і жиди та цигани. Словацькі комуністи займали середню, фактично д в о л и ч н у політичну лінію: і з русами хотіли бути друзями і словаків боялися / армії і жандармерії - головним чином/.

До кінця вересня 1944 р. воля партизанських відділів нічим не була обмежена, дії партизанських з'єднань не були координовані, лише територ республіки була орієнтовно поділена на сфери впливу окремих з'єднань /бригад/, хоч отамани цих з'єднань на практиці не дотримувалися того неписаного поділу території ,на грунті чого й поставали конфлікти-міжусобиці поміж отаманами. Найзапеклішими суперниками були "капітан" Єгоров і підполковник Валичко / власне - Велічко/. Почалася ворожнеча із-за Тамари, x) а кінчилося містами. Усе постачання - зброї, харчів, одягу тощо - партизани організовували на власну руку і на свій розсуд.Склади зброї і обмундурування вони відвоювали від армії, гроші мали ще з Києва, а харч діставали безпосередньо від приватників,починаючи від пекарень і складів та крамниць і кінчаючи окремими сільськими дворами, хоч здебільшого діяли / стягали контингент/ через сільських старост та інших/.

Та під кінець вересня спромоглася армія, в порозуміння з Народньою Радою, на сміливий крок: запропонував генерал Голіян створити головний партизанський штаб, а коли такий створився - підпорядкував його штабові армії і узалежнив усю діяльність партизанського війська від штабу армії. А штаб армії, у порозумінні з Народньою Радою, видає спеціяльного наказа про те, що відтепер партизанське військо переходить на постачання лише від армії. Отамани цей жест сприйняли , як замах на їхню суверенність ,- і ще більше порізнилися два внутрішні фронти.

Партизанські велітелі /командири/ не сподівалися навіть , що словацькі чинники спроможуться на таку відвагу, тому та несподіванка ще й приголомшила їх: вони аж тепер схаменулися, де вони і що роблять. Зокрема Єгоров, що дуже був розгулявся із своїми "Ваньками", вважав, що словацькі військові рішили приборкати партизанську братію, і чекав одвертої репресії з боку армії: він видав наказ усім своїм соратникам стерегтися армії, а сам ночував законспіровано і навіть удень виставляв для себе охорону. Страх проймав цих супчиків тим більше, що надій на прихід червоної армії не було, а німці почали з усіх боків тиснути. Армія словацька вважала за марне чинити спротив і всюди лише відступала. Партизани називали це зрадою і ще більше тої армії боялися, Страх цей ще більше посилювався тому, що партизани-словаки масово втікали до армії, де їм зразу ж видавалися

---

x) Тамара - надзвичайно красива дівчина років 20-22, що її відбив Єгоров у нім. офіцера /якого захопив путч, коли він переїздив через Словаччину автом/, в якого вона була за "головну" кольметчерку від Новочеркаська ще. Єгоров схиляв її на любов до себе, як Печорін Белу, погрожуючи розстрілом, а Величко спритно вихопив її з рук йому /Єгорову/, видавши їй амнестію.

армійські легітимації x). Становище русів ставало просто безнадійним.

Комуністична газета в Банській Бистриці "Правда" кілька разів пробувала ін'екціями" підтримати дух повстання - подавала фалшиві вістки на зразок: "Червона армія в Пряшеві" /16.9. 1944 р./

А спохватившись, що сперелякy таки перегнула, непомітно брехнула,- за пару днів надрукувала: "Черв. армія просувається на захід у напрямі Гуменного /близько 80 км на схід від Пряшева/. А це згодом подала та ж "Правда", що червона армія у семи просмиках перейшла Карпати і швидко просувається вперед /на захід/.

А живі люди слухали радіо /Москву, Лондон та інші станції/ /кожна родина на Словаччині має радіо-приймач/ і не знаходячи підтвердження на брехню "Правди", не підносилися і не революціонізувалися, а, навпаки, вважали кампанію за скінчену, тобто програну.

Але "революція" ще мала чималу територію. Літаки вночі літали. Щось від 25 чи 27 вересня у Банській Бистриці осіли Американська і Англійська військові місії; республіка нібито мала вже амбасадорів навіть. В цей же час з волі уряду Бенеша /був у Лондоні/ прилетів на літаку з Італії генерал чехо-словак Вест із своєю "бригадою". А Строкач xx) підкидав ночами партизанське військо із Львова /Скнилова/ - чоловіків і жінок навіть. Коли досі були спроби натхнути нарід і армію лише з боку бансько-бистрицьких комуністів вигаданими вістками, то далі вже почали діяти радіо-станції узгіднено: Лондонська, Московська, Бансько-Бистрицька. В перших числах жовтня всі ті станції оголошують : Маршал Конев, перейшовши кордон Чехо-Словацької республіки, зайняв двадцять сіл в районі Дуклі. Зфабриковано навіть телеграму маршала Конева з чехословацької землі до командування чехо-словацької армії в Б.Бистриці /до ген. Голіяна/. Не помагало й це, бо спинити занепаду "революції" вже не можна було.

А чехи з Лондону кричали, закликаючи словаків боронити Чехо-Словацьку республіку на Словаччині /жодного заклику повстати чи хоч би підтримати повстання до чехів не було !/. Переляканий московський комісар при Словацькій Народній Раді 7.X.1944 р. закликав Раду "вовлечь весь народ в революцію". Та й сама Рада на такі розпачливі і безглузді заклики чужого агента, якому дуже не хотілося покидати розкопів Б.Бистриці ,- навіть не реагувала.

Ін'екції були вже зайві, тому від 15.X. до останнього дня /28.X.44 / лише лондонські чехи товкли воду в ступі - закликали словаків не піддаватися і вбороти їм /чехам/ Чехо-Словацьку республіку.

Призводителі повстання і їх характеристика.

Словаки і тепер це твердять, що спричинниками "народнього" повстання на Словаччині були лондонські чехи, які боялися,щоб

---

x) З погляду безпеки перед німцями краще було мати легітим. армійську, ніж партизанську.

xx) Головнокомандувач партизанських військ на заході,що мав свій штаб у Києві.

Словаччина не лишилася окремою державою. З тією метою, мовляв, вони підкупили Москву і затіяли "революцію".

Ця думка хибна, тобто не цілком вірна, як хибною є й та думка, що єдиним спричинником повстання є Москва. Імперіялістичні інтереси чехів і стратегічні /і також імперіялістичні/ цілі Москви дуже вигідно схрещувалися на тілі словаків для обидвох цих сторін /Москви і чехів/. Це був щасливий для імперіялістів союз проти самостійности Словаччини. Ці імперіялісти один одного лише доповнювали і підсилювали, а словаків лише ослаблювали - і політично і економічно.

Скільки з того виграли чехи, ще не настав час, щоб остаточно ствердити. Москва ж виграла чимало, хоч це повстання і було придушене. Саме тим, що воно було придушене, Москва нічого не програла, як не програла й тим, що Варшавське повстання придушили ті ж самі німці. То ж Москва у словацькому "народньому" повстанні багато виграла у боротьбі проти німців,проти мадяр, а також,забігаючи далеко вперед - і проти Англії та Америки /чи не найбільше/, бо цим актом вона /Москва/ купила собі чехів.

Безпосередньої участи в повстанні чехи не брали, як і взагалі ніде чехи і проти німців не виступали, виявивши себе цим об'єктивно як найбільші пристосуванці-опортуністи. Приклад з чехами ще більше затуманює справжнє поняття колябораціонізму.- Неясно досі, хто більший коляборант: чи той хто боровся збройно проти німців, чи той, хто хвоста підобгавши, вичікував чогось.

Рушіями повстання були, звичайно, большевики. Організаційні початки тому повстанню були покладені ще в роках 1939-1941. Реальною підпорою /матеріялом/ повстанчого руху стали такі кадри: утікачі з Німеччини /полонені і робітники, головним чином росіяни і поляки/, дезертири із словацької армії, з легіонів французького, еспанського, бельгійського та інших, а потім жиди /словацькі та інші/, цигани і словацьке босяцтво /луза/. Режисерами були агенти з Москви. І вони "повстанцям" імпонували: червона армія переможно посувалася на захід, отже мала прийти найскорше і на Словаччину. Усі ті повстанці переховувалися в горах, проти них ніхто не боровся: словацька армія і жандармерія були також загіпнотизовані і фактично давно втягнені до повстанчого руху, про що вже згадувано вище. Німців же на Словаччині не було.

Самі отамани з штабами спустилися парашутами в середніх числах серпня і оформили та очолили скупчення тих повстанців у горах. Єгоров, напр., спустився вночі з 15 на 16 серпня разом із комісаром Мильніковим Гр., ст.лейт. Ржецьким /нач.штабу/, ст.лейт. Зайцевим, "капітаном" Клоковим, Кузнецовим Вас. та інш. і керував "повстанцями" у Бан. Бистриці та Брезні.

Ні армія, ні створена під час "революції" Народня Рада діяльної участи в повстанні не брали. Захоплювали банки, установи тощо, переводили арешти урядовців /словаків/, розстрілювали - самі партизани. В перші дні всі вироки на всіх співпрацівників "Тісового режиму" були однакові - розстріл на місці. Кого тільки спіймали - того й розстрілювали. Пізніше вже почали заселювати "ворогами народу" замок-тюрму в Словенській Люпчі.

Армія і жандармерія, як загіпнотизовані, були невтральні. Лише за кілька днів через Народню Раду почали московські отамани активізувати армію. Іменували майора Голіяна міністром народньої оборони, піднісши до ранги генерала. Начальник республіканського "жандармського велітельства" підполковник Плакінгер

сидів із своїм штабом весь час у Штубнянських Теплицях і до кінця був фактично невтральним, бо не революціонізувався і не пускався на терор. Хоч він і відлетів був /по придушенні повстання/ до Львова з русами, проте йому господарі не подарували за невтральність: звідти він так і не повернувся на Словаччину, а тепер, як кажуть словаки, копає десь землю на Донбасі. Галіян і Вест - "ненароком" опинився в німецькому полоні і дотепер не подають голосу.

Генерал Чатлош /міністер народньої оборони словацької республіки/ теж не повернувся на Словаччину. Словаки і досі вірять, що сидить у Києві. Може і правда. З тих, що відлетіли з русами по повстанню, напевно повернулися лише Шмітке і Гусак /комуністи/.

Кілька слів про русів - тих, що прилетіли, щоб очолювати повстання і тих, що діяли давніше на Словаччині - також як агенти Москви, безпосередньо заслані, чи такі, що там опинилися, втікши з Німеччини тощо.

Майже всі режисери повстання прилетіли з Києва /штаб Строкача/. Всі вони - ветерани партизанських загонів Колпака на Україні. Грабунок і терор - це їх стихія вже. Словаччина - це був казковий край для їхньої сваволі і розгулу. Розбещеність, пиятика - це їх найвищий ідеал і найкращий фон

2. Якийсь підполковник, уповажнений від генерального штабу червоної армії, що перебував як дорадник при штабі словацької армії, жив у найкращому готелі в Банській Бистриці. Основне його заняття там було - проводити райські ночі. Він вів дуже поміркована політику, дбав про дружні відносини з словацькими чинниками. За це називали його всі отаманом підлабузником, боягузом і навіть зрадником.

2. Підполковник Величко /Велічко/ командував інтернаціональною бригадою /французи, поляки, румуни, мадяри та інші. Найближче стояв біля уповноваженого від штабу червоної армії. Від участи у фронтових боях уникав, як тільки міг. Залицявся до словаків. Маючи "главну" перекладачку - Тамару, - щодня міняв словацьких слечин /дівчат/, був досить вродливий, віком 32-33 р., з орденами на грудях, у словацькій уніформі. Цей теж ходив у зрадниках і дні його були "сочтени", як висловлювалася банда Єгорова. Величко добре знав, яку йому склали єгоровці характеристику, тому невідомо, куди він /Величко/ подівся під кінець повстання. Решта ж руських "велітелів" була дуже революційна.

3. Єгоров Алексей Семьонович, років 35, колпаковець з України, хоч сам "істінно русскій" із Московщини. Ніби інженер, але військової освіти і ранги ніякої не мав, хоч тут ходив у "капітанах". Одяг носив лише цивільний. Вироблений і спритний большевик-русак, безмежно жорстокий. Нічого неможливого для нього не існувало ні в поводженні взагалі, ні в політиці. На військовому ділі цілком не розумівся і покладався на начальника штабу гвардії ст. лейт. Ржецького. Цілими днями і ночами Єгоров у дорозі. Від одного підотамана до другого, від Банської Бистриці до Брезна. Шофера мав словака-комуніста, який знав усі закутини на Словаччині. Був першим режисером подій у Банській Бистриці. Своєю ролею безмежно захоплений. Любив популярність, якої сам домагався, навіть спеціяльними заходами /напр., кожен любив необмежену владу і сваволю, так своїм підлеглим підотаманам нічим не обмежував сваволі у сфері їх діяльности і впливів, чим здобув собі їх прихильність.

Кожен отаман знав, що Алексея Семьоновича можна навіть у чомусь діловому не послухатись,але не можна приймати без бащю, без райських ночей, для чого він /Єгоров/ і їздив день-у-день від одного свого підотамана до другого. Пив, не знаючи міри - і вдень і вночі.

За постійне мешкання йому була хата одноі вдовиці-словачки, що мала гарну 18-річну доньку /4 км від с.Ульманки по дорозі до села Старі Гори/. Там мав кухарку, жінку одного старого рос. емігранта - Подтетенева /з Катеринослава/. Обіцяв одружитися з донькою цієі удовиці-словачки, хоч це саме обіцяв і багатьом іншим в різних місцях Словаччини.

Хоч після підпорядкування партизанського війська штабові армії Єгоров таки добре боявся, проте фактично армійську зверхність і розпорядження цивільної влади абсолютно й у всьому ігнорував. А до своіх загонів /мав іх 16/ видає таємний наказ 5.X.46 р. такого змісту:

1/ Де доводиться відступати партизанам, населення словацьке виводити, крім старих і малих, і використовувати його для будови укріплень.

2/ Німецьке населення /були окремі села німецькі/,якщо немає достатніх резервів для конвоювання - розстрілювати, а все майно переходить на постачання партизан: худоба, збіжжя , одяг, взуття і, що є найголовніше для Єгорова, вино та інше доставляти в штаб бригади /умовна назва його "Кіев", а був він у селі Турецька, біля Старих Гір/.

3/ Стоячи на місці, обороняючись,- самопостачаються партизанські загони коштом місцевого населення.

На практиці ж він так діяв і від самого початку. Наприклад, покидаючи вслід за армією Турецьку долину, він домагався перед підполковником Плакінгером эвакуювати все населення цієі долини. Плакінгер, що тоді перебував в Штубнянських Теплицях , відхилив цю вимогу. Тому то Єгоров з допомогою загону Ніколаєва "обмежився" лише заходами щодо німецьких сіл: усіх чоловіків /240/ із села Склене розстріляв у ліску за два км від того села, а всіх чоловіків із села Горна Штубня /650/ вивів теж за 10 км у гори і там розстріляв. 9.X.44.р. за наказом Ржецького привели до штабу "Кіев" /с. Турецька/ одного взятого в полон німця. Допитавши його, Єгоров скомандував своім штабовикам бити ломакою того німця по черзі, давши почин і приклад сам.Словацький жид /прізвища не пам'ятаю/, що був начальником відділу пропаганди при головному партизанському штабі, пробував відмовитися від участи в мордуванні, але Єгоров зумів на нього так вплинути, що той не зміг ухилитися і, вдаривши кілька разів,сам зомлів. Єгоров його висміяв, а сам доглядав за розправою,аж поки не добили того німця на смерть. Били: Єгоров, Мильніков , Ржецький, Клоков та інші/.

4. Комісар бригади Єгорова - Мильніков Гріша, років під 30. Прилетів на Словаччину разом з жінкою Наташею. Комісарство його полягало в тому, що він то в себе приймав гостей/мав спершу в Турч.Св.Мартині окремий дім і 7 кухарок/, то їздив разом із Єгоровим гостювати до інших. Говорив дуже мало, а як говорив,то переважно матюкався. Пив так само,як і Єгоров: взаємно імпонували один одному. Тому, мабуть, що був комісаром, то до спійманих утікачів /з "родіни"/ ставився чи не найгірше.

5. Начальник штабу бригади Єгорова гвардіі ст.лей.Ржецький, років 35-37, полячок з України. Ненавидів усе на світі.Садист. "Буйно преданний" большевик /большевицький -сс-ман/. Хоч

говорив краще по-українськи, ніж по-російськи,- з мови української знущався, українців ненавидів, бо не забув іще, як давали йому хльори на Волині - як колпаковцеві. Перед словаками завсіди підкреслював: "Мы братья слов'яни". На запит словаків, якої віри Сталін, відповідав щиро: "Сталін у Бога не вірує,як не вірував і ваш Масарик". А потім додавав: "Сталін є найкращий друг слов'ян".

Хоч і був він начальником штабу, проте ніякого хисту як старшина не мав, бо був до війни лише співробітником НКВД, а в час війни опинився в гвардії. Вислужник, кар'єрист - насамперед. У штабі й ночував. Перед Єгоровим - на задніх лапках, дуже хотів ордена. Від підлеглих йому вимагав такої ж поведінки.

6. Заступник командира бригади Єгорова ст.лейт.Зайцев Василій Дмітрієвич, 30 років. Перед вилетом на Словаччину мав рангу молодш. лейт. Для заохочення його піднесено до ранги старшого лейтенанта. Протягом першого місяця виконував функції начальника особливого відділу /в цьому полягало його заступництво командира бригади/, хоч ніяких даних, щоб таку посаду виконувати, не мав: малописьменний, у школі поліційній /НКВД/ не вчився,інтелектуально недорозвинений. Але член ВКП/б/. Цілий місяць він старанно працював на своєму посту і нещадно карав. Карав словаків, утікачів із "родіни" і всіх, хто попадався під руку. Помічником і виконавцем вироків був при ньому утікач із Німеччини, молодш. лейт. Пугачов Жорж /з Ленінграду/. Цілий місяць цей Зайцев виносив вироки без ніяких формальних процедур за одним зразком і на словаків і на не-словаків. Ось оригінал тексту його вироків:

"За прядателство родини растрилять как нимецково шпиона. Замиститель Бригади Ст.л-т Зайцев".

Вироків не подавав на затвердження хоч би Єгорову: негайно виконував. Навпаки, здебільшого спершу розстрілював, щоб "галави не марочіть", а потім складав протокол і писав вирок. Пугачов Жора хвалився, що не менше тисячі "пустілі за месяц в расход". Надоумили Єгорова в штабі армії /цивільні не насмілювались/, щоб він обмежив свободу дій Зайцева, і той таки усунув Зайцева з його посту і призначив Клокова Всеволода /сибіряк,"капітан", хоч насправді військового знання не мав ніякого/.

Майно і гроші всіх розстрілюваних Зайцев привласнював сам. Він мав цілий склад одягу, взуття та інших цінних речей у Банській Бистриці /вул.Стрібрна 15/ і такий же склад у с. Ульманка, буд. 18 /дім батька проф. Юровського, що завідував катедрою психології в Братиславському Університеті./ Одяг і взуття мав як чоловіче, так і жіноче. Самих золотих годинників мав при собі /лише при собі!/ 7 штук. А грошей мав повні торби. Для повноти образу цього руса варто згадати такі ще його походеньки. У Турч. Св. Мартині під час "чистки" робітників тартака впала йому в око одна дівчина. На її нещастя того разу, була вона українка, тобто втікачка. Зайцев наказав їй сідати з ним до авта. Цілу добу возив її з собою, погрожуючи розстрілом - і її самої, і її рідних/сестра з чоловіком і дитиною та інші/, якщо вона добровільно не піддасться йому, тобто не стане йому за жінку. Міг би й розстріляти, звичайно, та вона таки дала згоду стати йому за жінку, лише з умовою, щоб сестра і швагер /священик/ - як батьки благословили їх /замість вінчання/. Він змусив їх /сестру і швагра/. Це сталося 16 вересня 1944 р. в Турч.Св.Мартині.А пішов він, як сам заявив, на такий компроміс їй лише тому,що вона

заімпонувала йому своєю незайманістю. Був радий, що першому йому дісталася. Два-три тижні втішався своєю жертвою, возив її з собою, аж поки вона тяжко і майже безнадійно не захворіла. До 23 X.44 р. пролежала вона в Б.Бистриці /Стрібрна 15/, поки видужала, а потім забрав він її знову до себе в с. Турецьку. Між Ульманкою і Б.Бистрицею обстріляли Зайцева німці /27.X./, трохи поранили йому руку. Він втік у гори і не встиг уже забрати з собою своєї жертви, яку перед тим залишив був у селі Ульманці /дім ч. 13/. Так же мала щастя вона врятуватися від напасти /це була Б. Наталка/.

Так само "посватали" комісар і нач. штабу загону Ніколаєва двох сестер - попівен із Прилуки, що їх повстання застало в Б. Бистриці. Те саме почали робити і словаки-комуністи, що лишилися /не повтікали/ при руських партизанах до кінця. А були це виключно ті, що відбули спеціяльний вишкіл у росіян, колишні полонені зі штабу словацької армії, що воювала на сході. Це вже були пропащі цілком люди: у всьому наслідували русів, навіть матюкалися у Бога. Дехто з них мав уже і ордени совєтські. Один із них забрав від батька 16-літню дівчину Юркіну Дюбу, дочку українського священика--втікача.

Як на екзотичний тип, дивилися словаки на жінку командира Ніколаєва Пятьки - Тоню /Антоніна/. Ходила завжди з автоматом, у шапочці-кубанці, з пістолем при поясі, грала на гармонії. Вона ж виступала перед радіом у Б.Бистриці і закликала всіх жінок брати активну участь у революції. Успіх, хоч невеликий, таки мала: ішли до повстання містечкові покидьки /жінки легкої поведінки/.

Ось така була верхівка тих, що вчинили "народне" повстання. А про решту - що й казати. І що ж - просвітили словаків. Навіть багатьом з тих, що найдужче чекали русів, - відкортіло.

Доля і поведінка українців, що опинилися у вирі повстання.

З-поміж тих 45 000 утікачів, що їх прийняла була словацька республіка, найбільше було українців. Багато тисяч їх застукало повстання. Чимало втекло на Угорщину та в інші сторони. Але більшість - потрапила фактично у полон до того, від кого так утікала.

Найтрагічніше склалася доля тих, що попалися під руку розбурханих повстанців, особливо большевиків, у перші дні "революції": долю їх вирішували не лише такі, як Зайцев, а й перший ліпший партизан, що мав із чого стріляти. Досить було мати комусь будьякий документ із німецькою печаткою і для "Ваньки" було того досить, щоб дати кульку /втікачеві/.

Лише за якийсь тиждень, переконавшися, що таки не все і не цілком гаразд, "революціонери" почали знижувати тон і додумалися навіть до того, що стали закликати втікачів, а українців особливо, до участи в повстанні. Це не давало помітних наслідків. "Ваньки" перекинулися на звичайну мобілізацію, тобто, на німецький зразок - облавами. Поформували цілі загони і необучених кинули в бої. Чимало загинуло, а ще більше повтікало.

Більшість росіян-утікачів пішли добровільно до партизан на перші заклики, а навіть старі емігранти-росіяни пішли вірою і правдою служити "во імя Росії". Українців же таких, що добровільно чи з певного розрахунку пішли самі до партизан, було дуже мало, лише одиниці. Наприклад, у бригаді Єгорова і Величка: Лев Доб'л, Кость Бречко, Гаркавенко /писар/, Леонід Радзєйовський /за німців був бюргермайстром м. Кам'янця Подільського, полячок, українофоб/, з галичан - Іван Турчак /Станиславів/, волиняк -

Іван Марчук. Хоч ці типи й удавали з себе "буйно преданних" і вислужувалися перед офіційними місіонерами, але дуже зле вони себе почували в масі українського товариства, загнаного туди силою. І всі українці, що проти своєі волі там опинилися, становили одностайну групу, законспірований моноліт. Без слів порозумівалися, безоглядно, безвідмовно корилися зверхникам, що іх визнали і за ними йшли. Якби повстання так скоро не завалилося /не так від тиску ворога, як само по собі/, - українці багато дечого зробили б, а так - лишилися заміри в початковій стадіі. Ось кілька фактів. про заміри українців.

В містечку Кокава українець-старшина К. вишколював українців для певноі мети. Післав його туди "офіційно" провідник українців, що перебували "мобілізовані" в бригаді Єгорова. Провідник цей, капітан К.О., післав до Кнави К., знявши його з фронту в Турч. Св. Мартині. Той же капітан надсилав цьому старшині К. добірних хлопців, готових на найтяжчі резикован. акціі. На вишколі до 7.Х. було вже 60 хлопців. Сам капітан К.О. дібрав 6 найвідважніших молодців, щоб зробити порядок з Єгоровим, Мильніковим, Зайцевим та Ржецьким і, посіявши паніку серед руських, урятувати організовано українців - і тих, що у війську, і цивільних. З чинниками словацькими установлено контакт, з військом також.

Українець-старшина В.Г-ч узяв на себе місію з групою вишколених хлопців пробитися через фронт до УПА /на Карпати/.40 чоловіка готові були вирушити. Дуже можливо, що вони замір свій здійснили, хоч не можна було перевірити цього, бо саме в той час "революція" вже валилася.

Капітан К.О., маючи докладні і певні відомості про стан фронтів, 21.Х. дав наказ всім українським старшинам з партизанами - українцями покинути фронти, цебто вивести всіх українців, щоб вони не потрапили ще і в другу халепу, - в полон до німців. Майже без ускладнень і без жертв ця акція фронтально здійснена. Словаки - військові і цивільні - сприяли цій акціі: помагали переодягатися у цивільний одяг, давали всілякі легітимації тощо.

Дуже багато значив для словаків, навіть найбільше розбурханих революціонерів, будь-який словацький документ. Відомо також, що для німців, які скоро чи пізно мали прийти туди, документ від місцевоі влади теж мав певне значення. А тому капітан К.О. через своіх помічників порозумівся заздалегідь з десятками нотарів, волосних і повітових /окресних/. І хто втік від партизан, діставав словацьку "Обчанську легітимацію", так само без перешкод діставали ці легітимаціі і ті українці, що пересиджували лиху годину по селах. Крім того, ще під час революціі молодим українцям, що не були в партизанах, було небезпечно рухатися по Словаччині /охопленоі повстанцями/, а робити дещо треба було. Капітан К.О. забезпечив і таких через своіх уповноважених партизанськими легітимаціями. А для словацькоі жандармеріі, що контролювала всіх, мужчин особливо, було досить, щоб показати партизанську легітимацію і хоч одним словом обізватися по-російськи.

Українці зарекомендували себе бездоганно.

<u>Причини поразки повстання.</u>

Не в тому річ, що повстання було передчасне, не так розраховане, як, скажімо, чеське 1945 року x).

---

x) Чехи повстали після фактичноі капітуляціі німців і позаду власовськоі арміі, що оголосила війну німцям.

Поразка "революції" сталася не тоді, коли німці опанували "ослободене уземе", а ще тоді, коли словаки побачили, що їх спровокували чужі агенти - за тиждень уже по проголошенні повстання. Ось чому армія не боронилася, а з партизанських загонів словаки почали втікати. Тож перша причина поразки повстання - це штучний характер його. Воно не було логічним наслідком внутрішніх відносин, соціяльних або політичних суперечностей. Кожен словак, що був при здоровому розумі, не мав потреби повставати проти власної держави /німців не було на Словаччині/. Основна маса словаків була загіпнотизована рухом червоної армії на захід, тому своїм невтральним ставленням до подій об'єктивно сприяла розгулові чужої стихії, що втягала в активні дії міське шумовиння - сліпу силу x)). Якби повстанчий рух справді визрів серед словацького народу, він би так зненацька не погас, а окупація німецька була б тільки формальною поразкою повстання. На ділі ж було інакше: Словаки ще не були готові /духово/ до протинімецького збройного чину /що й підтвердилося під час окупації/, бо не мали ще на це часу: не надозолили їм ще безпосередньо німці /не було німців на Словаччині/.

Большевики ж виявилися поверховими психологами /переоцінили підтримку повстанців з боку словаків/ і тому поганими стратегами: не впору затіяли, хоч і досить спритно, "революцію".

До інших причин занепаду "революції" належать такі факти, що протверезили словаків:

1. Культура і поведінка русів /"Ваньок"/, чим підтвердилися "брехня" пропаганди про большевиків;
2. Терор, що його так широко практикували руси /розстріли словаків, німців і втікачів/;
3. Замок у Словенській Люпчі, переповнений політичними в'язнями - без вини винуватими;
4. Безбожництво русів;
5. Імперіялістичні тенденції русів /в партизанському війську лише руси командували, нахвалялися перейняти командування армією і т.д./
6. Різке погіршення справ з харчуванням, одягом, взуттям тощо, до чого словаки ще не звикли і т.ін.

Тож і повстання на Словаччині не було народнім повстанням. Це стає найбільш зрозумілим при зіставленні цього повстання з УПА, що діє під большевицькою окупацією, бо вона є народня армія, вона є виявом зрідого протесту народу проти національного, соціяльного, політичного і релігійного гніту окупанта-імперіяліста, при зіставленні з АК, із сербськими четніками і т.д. А також зрозумілим є ненародній характер того повстання при зіставленні його з теперішньою повстанчою діяльністю словацьких партизан, що їх мілітарно не спроможні побороти большевики - бо вони є н а р о д н і п о в с т а н ц і.

Кожен тверезий і розумний словак усвідомив, що 20 000 жертв за час повстання приніс словацький нарід за чужі інтереси.

- - -

Що ж сталося з русами і словацькими революціонерами після придушення повстання?

Більшість із них відлетіла заздалегідь до Львова совєтськими літаками. Ті, що не встигли /в останні дні словацькі пілоти попалили літаки на аеродромі Три Дуби /, повтікали в гори. Словаки

---

x) Це шумовиння - "луза" - скоро перейняло від "Ваньок" богохульні лайки на всі лади, почіпляло червоні зірки на кашкети і давало волю своїм інстинктам.

- розійшлися по домах, а таких, як Зест і Голіян, німці забрали в полон, і вони десь тепер є поза Словаччиною.

Невелика частина русів переховувалася в горах, поки прийшла советська армія, маючи великі суми грошей, купуючи через словацьких посередників собі харчі та наймаючи мешкання.

Після того, як на Словаччині погуляла ще "банда Малиновського" /лише так називають цю армію словаки/, русофільство на Словаччині перестало існувати. Лишилися самі непоправні комуністи, яким нікуди відступати, які за шмат хліба підпирають Чехо-Словацьку республіку. Трудно їм, ясна річ, бо вже й евангелики /протестанти/, на яких вони спиралися як і большевики та чехи також/ тепер уже стали тверезими і лише словаками, ні на які провокації вже не йдуть, разом з католиками становлять демократичний монолітний фронт - як проти большевизму, так і проти чеського /тепер комуністичного/ імперіялізму.

Шість років самостійного державного життя для словаків не пішли на марно: дуже трудно тепер чеським націонал-соціялістам і комуністам робити із словаків чехословаків. Мабуть уже їм не пощастить зробити цього.

Словак привик до того, що "на Словенску по-словенску". Словак зрозумів і усвідомив сенс самостійного державного життя для свого народу. Словацької народньої республіки не вибити йому вже з голови і з серця, бо "раз добром нагріте серце - вік не прохолоне".

Словаки на Словаччині і на вигнанні та в далекій еміграції /Америка/ виразно і твердо заявили про свою волю не відступати від найдорожчого свого ідеалу - самостійної словацької держави, за яку борються і ніколи не складуть зброї.

\+ + + + + +

В. Липовський

ДЕЯКІ ПОЛОЖЕННЯ ДІЯМАТУ В СВІТЛІ СУЧАСНОЇ НАУКИ

В основі діямату /діялектичного матеріялізму/ лежить твердження, що світ виключно матеріяльний, існує об'єктивно і не має ні початку, ні кінця в безмежному просторі і абсолютнім часі, являє собою єдність різноманітних форм матерії.

Чи справді світ виключно матеріяльний?

Звичайно, ні. Не можна вважати наш чотиримірний простір матеріяльним, бо він не має властивостей матерії /маси, інерції, сили і інш./ Не можна також назвати матеріяльними деякі форми енергії, про які наука нічого певного ще не знає. Через те світ, що нас оточує, не можна назвати виключно матеріяльним.

Кажучи про наш всесвіт, деякі вчені припускають, що він замикається в собі особливим чином, деякі припускають, що він безперестанно поширюється, намагаючись розчинитись, дематеріялізуватись і закінчити своє існування. Але як би то не було, всі вчені нині згодні з тим, що наш світ мусів мати початок."Матерія, що тепер існує у всесвіті, не існувала вічно. Був такий момент, коли вона не існувала" /Джінс/.

Таке розуміння всесвіту панує в сучасній науці.

Матерія не витворюється і не зникає, як твердить діямат, тобто її кількість у всесвіті мусить бути постійною. В безконечному просторі неможливо собі уявити розподілу конечної кількости матерії. Це нагадує собою задачу Кузьми Пруткова: " Хто обійме, чого не можна обійняти?".

Діямат твердить, що всякий перехід до нового, відкидаючи старе, знаменує собою перехід на вищий щабель розвитку.

Розпад радіоактивних елементів, процес "старіння" зірок, перехід енергії завжди на нижчий щабель своєї можливости - категорично відкидають це твердження. Діямат навмисне замовчує про неминучий кінець органічного життя на землі /теплова смерть/. Рано чи пізно земля стратить свою атмосферу, втратить цю ковдру і гола, беззахисна буде, з одного боку, обпалюватись сонцем, досягаючи кількох сот ступенів тепла, в той час як на протилежній стороні температура досягне нижче 200 сот ступенів холоду.Припиниться не тільки розвиток органічного життя від простого до складнішого, але й саме органічне життя.

Так коротко виглядають головніші положення діямату в світлі науки.

Чому ж діямат досі так цупко тримається за мертві в науці положення? Через що ортодоксальні матеріялісти /большевики/ називають свій погляд передовим і науковим, заявляючи, що діямат зберіг свої "непорушні принципи марксизму, що зберегли свою діяову силу протягом більше ста років". /А. Кузін, "Правда", № 235, 45 р./.

Діямат переносить закони, що їх встановила наука для світу фізичного, що оточує людське суспільство, на саме суспільство і в так зв. істматі /історичний матеріялізм/ прикладає їх до історії людства. І це цілком зрозуміло, нормально для діямату, що за першопричину всього вважає матерію, а духовну діяльність людства /людини/ за функцію світу, що оточує людство /людину/.

Коли б дійсно закони для світу фізичного, що оточує людство, були б дійсні для людського суспільства і були б наукові, як то вважалось сорок-п'ятдесят років тому, тоді б ортодоксальний діямат мав рацію, запевняючи своїх підлеглих, що він у своїй

державній практиці в СССР керується "не якиминебудь випадковими мотивами, а законами розвитку суспільства, практичними висновками з цих законів". /Сталін/.

Коли б навіть припустити, що історія людства є функція світу, що його оточує, то й тоді це твердження нині не лише ненаукове, а свідоме шахрайство, бо ідеологи сучасного діямату добре знають стан сучасних наук. Це шахрайство філософії потрібне для большевизму, щоб виправдати наявну в СССР соціяльно-економічну систему, щоб запевнити маси своїх підлеглих /головним чином/ і легковірів поза СССР, що ця система є законна наслідниця капіталізму, вища, більш удосконалена, історично доконечна і закономірна.

Через це большевизм, що сповідає діямат, так цупко хапається за мертве вже в науці розуміння світу, свідомо йде шляхом шахрайства і брехні, охороняючи свої ідеологічні засади в СССР спеціяльними явними і таємними органами насильства / ОГПУ-НКВД, НКГБ/.

– – –

НАУКА , ВІРА , РЕЛІГІЯ .

"Ну, скажім, розумні люди не вірять в Бога, так це ж у них від розуму, а ти ж, кажу, пухир, ти ж що розумієш в цьому? То ж тебе студент навчив, а навчив би лампадки запалювати, ти б і запалювала", - каже один з героїв Ф.М. Достоєвського в романі "Біси".

І тепер, як і в часи Достоєвського, більшість невіруючих становлять люди, що їх вчили напівписьменні комсорги, парторги , дешева література та підмайстри від мистецтва. Для них релігія "опіюм для народу". Советська влада в СССР відійшла від метод насильної боротьби з релігією і стала на шлях пародіювання церкви, роблячи церкву помічницею в справі пропаганди, зробивши її підвідділом Відділу пропаганди та агітації при ЦК ВКП/б/.

Невіруючі завжди посилаються на науку, твердячи, що наука давно вже довела, що в світі не існує нічого надприродного.

В часи Достоєвського "невіруючі від розуму" справді могли посилатися на науку. Світ видавався простим і зрозумілим, явища, що оточували людину, були розкладені на групи, категорії та занотовані по рубриках, і вчені, гордовито походжаючи по храму науки, немов питали людство: Може ще щонебудь маєте незрозуміле?" В часи Достоєвського і пізніше, до початку нашого сторіччя, наука дозволила матеріялістичним філософським школам запевнити людство, що знання науки є дійсне, певне, що знання виключає віру.

З того часу недовір'я за традицією посилається на науку,як аргумент, що виключає взагалі всяку віру, вважаючи знання антиподом віри.

А проте немає жодної науки, яка б не мала, в тій чи іншій мірі, елементів віри. Без крапки неможлива математика. Крапка - чиста абстракція, витвір нашої уяви, але ми віримо в її існування; на неї спираючись, будуємо математику як науку. Ми кажемо , що знаємо безмежну кількість різноманітних ліній, поверхонь, тоді як справді ми тільки віримо в їх існування. В природі для сприймання людини існують тільки тіла тримірні, тобто такі, як сама людина. Коли б люди були двомірні, жили б в площині, вони б ніколи не були спроможні уявити собі тримірний світ,як не можемо ми уявити собі нині тіла чотиримірні. Цілком можливо,що

існують світи 5-ти, 6-ти тощо вимірів, що їх ми не спроможні навіть уявити. Можливо, що наука помиляється, вважаючи час четвертим виміром, додавчи до поняття тримірного простору ще одну абстрактну категорію - час, але віримо, що нам світ чотиримірний.

Віримо в існування крапки, безконечно малих і великих величин /які по суті не можна назвати величинами/, віримо в існування чотиримірного простору, віримо в існування ефіру, віримо в безліч різних понять, теорем, гіпотез. Віримо й будемо вірити якщо не в ці, то в інші поняття, бо вони задовольняють запити розуму про світ, що нас оточує, допомагають людству розібратись у явищах фізичного світу.

Наука мусить відповідати на запити розуму. Людство вірить їй /науці/, якщо вона дає вичерпливі відповіді на запитання розуму про явища в світі фізичнім.

В основі релігії лежить віра. Ніколи наука не виступала проти релігії, як духовної сфери людського буття.

Нині людство переживає дні руїни світу фізичного, руїни в світогляді, невдоволення, спустошення в душі.

Світ фізичний зруйновано війною.

Світогляд зруйнувала наука.

Релігію ніхто не спростував, не зруйнував. А проте церква втратила владу над людством. Ми не заглиблюємось в те, через що це сталось. Це не входить в наше завдання й не під силу нам. Ми вказуємо лише на фактичний стан.

Релігія мусить задовольняти духовні запити людства. Вона має свою історію, свої етапи розвитку. Релігія не вічна у своїх формах і змісті, як і наука. Чи хочуть вони, чи не хочуть, а мусять визнати це служителеві церкви.

Релігія для науки донині залишається повна загадок і таємниць і наука ніяких висновків у ній не дає. Щоправда, проти релігії підносили голос окремі вчені, але то були чисто суб'єктивні погляди, а не погляд науки. Проти релігії виступали, головним чином різні матеріялістичні філософські школи, які змушені були до того, захищаючи свої вихідні позиції /субстанцію/.

Галілей і Ньютон були глибоко релігійні. Бойль, Гюйгенс, Декарт, Ейлер - теоретики гілокенетичного принципу вічної матерії - усі вони вірили в існування вищого, розумного, одухотвореного початку. Лавуазьє, якого скарали якобінці, був обвинувачений за релігійні переконання. Є три головні філософські напрямки - ідеалістичний, дуалістичний /що визнає за основу одноразово дух і матерію/ і матеріялістичний. До перших двох належать: Ампер, Араго, Вольта, Гальвані, Гаус, Джінс, Ейлер, Кеплер, Копернік, Кулон, Лайбніц, Лямерт, Лобачевський, Ломоносов, Менделеєв, Ом, Паскаль, Рессель, де-Сіттер і багато інших. Чарлз Дарвін, на якого особливо охоче посилаються матеріялісти, був щиро релігійний. Великий фізіолог Ів. Павлов, живучи в советській дійсності, був глибоко релігійний.

Про походження нашого всесвіту сучасна наука каже:

"Матерія, що зараз існує у всесвіті не існувала завжди. Був такий момент, коли вона не існувала". /Джінс/

"Математика - абетка тої мови, якою до нас промовляє природа". /Бойль/.

"Велика книжка природи написана мовою математиків".
/ Галілей/.

"Бог завсіди мислить геометрично". /Платон/.

Сучасний фізик повторює тепер, слідком за великими умами минулого, те ж саме. Без математики він не спроможний зрозуміти

фізичне явище. Математика - витвір людського розуму. Математика - один із засобів людського мислення, чиста абстракція , а проте за кожним фізичним явищем криється думка, абстракція . Природа діє начебто за математичними формулами. Д.Джінс каже:

"Нам /вченим/ довелося відкинути думку, що всесвіт спроектовано за інженерним або біологічним планом. Великий Творець починає нам видаватись як чистий математик...

Нині у всіх фізикальних відгалуженнях науки всі думають однаково й згідні, що течія знання прямує до математичної реальности. Всесвіт нам починає видаватись скорше як велика думка, ніж колосальна машина..."

Світ фізичний стоїть на порозі відродження.

Людство переживає народження нового розуміння світу /можливо фізико-математичного або математично-фізичного/ і, можливо, є на порозі нового етапу в історії релігії.

x x x

Ми не можемо, навіть більш того - не маємо права казати про якісь закони розвитку людського суспільства і всесвіту.Еволюція людського суспільства й суспільної думки, як і еволюція всесвіту, ідуть невідомими для нас шляхами. Ми нічого певного не можемо сказати про них через свою об'єктивну короткозорість - через обмеженість наших органів почуття та нашого мислення. Ми нагадуємо селянина, що, вперше побачивши паротяг, оповідає вдома своєму кумові:

"От машина, так машина! Коли б ви побачили, куме! Ох і машина... А колеса! А шпиці!... Розумію на колесах, не Вам казати, а таких ще не бачив. Уявляю собі, куме, яка то мусить бути мазниця до таких колес".

Більшого враження від паротягу він не міг мати. Крім колес, він нічого не по/бачив. Ми так само, як цей селянин, бачимо самі колеса, бачимо не краще за нього, а намагаємось встановити закони розвитку нашого всесвіту, людського суспільства й суспільної думки - написати теорію паротягобудування. У своїх висновках ми часто робимо припущення і зовсім не маємо ніякої гарантії, що наші припущення не подібні до припущення селянина щодо мазниці.

Людина лишається людиною. Людина - частина всесвіту і тільки як частина може сприймати її, тобто суб'єктивно,по-людськи . Хто може ручитись, що ми, нормальні люди, сприймаємо світ таким, яким він є в дійсності, а не викривлено? Хіба далтоніст,що називає рожевий будинок сірим, не має в тім рації? Чи не є й ми , нормальні люди, такі ж далтоністи й туговухі істоти в очах Творця?

"Не знаю, чим я видаюсь світові. Але собі я видаюсь дитиною, що грається на березі моря й збирає гладенькі камінці і красиві черепашки, в той час як великий океан глибоко заховує істину від її очей". - каже великий Ньютон.

"О, яка велич, о, яка велич - Бог, а наше знання нікчемне", - каже Ампер.

"Те, що ми знаємо, це пусте, а те, чого ми не знаємо,- невимірне". /Лаплас/.

Еволюція світу, а в нім людського суспільства і його суспільної думки, іде невідомими нам шляхами. Ми мусимо ці шляхи шукати, але ніколи не мусимо забувати про свою короткозорість , не мусимо, не маємо права запевняти, що ми знайшли істину,що ми знаємо правду, бо до цього людство дійти не може, це - ідеал,до якого людство простує і до якого не дійде воно до кінця свого існування.

Сучасний ортодоксальний матеріялізм виродився як філософська система і перетворився по суті у своєрідну схоластичну релігію, яка терпить лише ті релігії, які підтримують її, проповідують на її користь /советська церква/, а інквізиційну службу несе НКВД /ОГПУ/.

Там не тільки прояв незгоди, але навіть прояв сумніву, приводять до фізичних тортур.

Ортодоксальний діямат обіцяє людству абсолютну свободу, блаженство для людства у майбутньому, виступає спасителем світу /рятуй, Боже, від таких спасителів!/, будівником раю на землі /радійте, грішники!/. І якщо до цього додати претенсію на науковість, то це і буде наближена картина, як справді революційне, прогресивне свого часу перетворилося в канонічне, антиреволюційне, що вдержується брутальною силою. Що це коштувало людству, приблизно відомо кожному, що може це коштувати в майбутньому, кожна обчислити приблизно й тепер, але ще не входить у наше завдання.

Та не зважаючи на все це, діямат лишається закінченою філософською системою, що по-своєму відповідає на всі головніші питання розуму, є гнучким і зграбно складеним, через що його можна роззброїти лише філософською системою, що відповідає усім новітнім досягненням науки.

Завдання сучасної інтелігенції полягає в тому, щоб розвіяти ореол "науковости" матеріялізму, що частково по інерції, частково через брак знанів і, найбільше, офіційно вдержується , як ортодоксальна філософія /в СССР/ й поширюється через колосальний апарат пропаганди і спеціяльний вишкіл серед широких досить мас. З часом уся ця будова з її старою архітектонікою, з фундаментом, що його зруйнували вже сучасні науки, впаде й сама ,але інтелігенція мусить прискорити цей процес руйнування, мусить допомогти широким колам людей розібратись у новому світогляді, що народжується.

На жаль, слід визнати, що питання філософії мало цікавлять широкі кола сучасної інтелігенції /кажу про еміграцію/. Чи винна вона в цьому і чи можна їй докоряти за це і в якій мірі, це інша справа, але так є. А таки філософія була і лишається наукою наук. Від неї в наші дні ухилитись неможливо, як неможливо провести кордон між фізиком, математиком і філософією. Вони так тісно переплелися поміж собою, що нова філософія мусить бути названа математично-фізичною або фізично-математичною.

Світ і сьогодні, хай набагато незрозумілий для нас, все ж є безмежно красивий і розумний, і ми вбачаємо в нім панування Розуму, що виявляє себе в кожнім явищі, в кожнім процесі, що відбувається у всесвіті.

Всесвіт для нас не є просте безглузде нагромадження матерії, що перебуває в постійному русі, не є результат дії довгого ланцюга сліпих механічних сил, що керують життям всесвіту. Всесвіт - щось більш складне, зграбне і розумне. Це не машина, а скоріше ідея. Велика Ідея. Одухотворена Думка Творця. Це те єдине, що ми знаємо нині.

\+ + + + +

5.

СВОБОДА НАРОДАМ! СВОБОДА ЛЮДИНІ!

ЗА УКРАЇНСЬКУ САМОСТІЙНУ СОБОРНУ ДЕРЖАВУ !

ВИЗВОЛЬНА ПОЛІТИКА

УКРАЇНСЬКИЙ МІСЯЧНИК

1 N 6 СЕРПЕНЬ РІК.1.

8

Б. Сірка 1999 р.

З М І С Т:

ПЕРЕД ЧИТАННЯМ ВИПРАВИТИ НАЙПРИКРІШІ ПОМИЛКИ :

Стор.	рядок	надруковано	має бути
16	30 з гори	як по різному дoff	розуміли
16	38 з гори	залізний	залізнодорожний
16	46 з гори	ерчі	речі
17	25 з гори	причинити	причинили
17	9 з гори	ботьби	боротьби
17	16 з гори	поклеалися	поклялися
17	31 з гори	тереру	терору
17	35 з гори	затежкого	затяжного
21	16 з гори	демократію	демократія
20	35 з гори	наоглу	нагоду
25	2 з гори	ропро	про
25	28 з гори	сравді	справді
27	25 з гори	стати	стали
27	37 з гори	сиі	неі
33	35 з гори	затяжкого	затяжного
33	13 з гори	боказів	доказів
34	18 з низу	коректується	корегується
37	3 з гори	1924	1922
339	1 з гори	Бонапарти	Бонапарт
39	22 з низу	в передишку	" в перемешку"
44	28 з низу	поступають	поступаються
45	2 з гори	ще етнографічні	ще українські

Олег М. Зеленський

ВІД ПОТСДАМУ ДО МИРОВОІ КОНФЕРЕНЦІІ В ПАРИЖІ.

Наради в Потсдамі, перші наради після закінчення війни були сповнені великого оптимізму. Хто вірив, що Росія змінилися, переставши бути комуністичним СССР з світореволюційними плянами, той тріюмфував. Погляньте, мовляв,-говорили вони до старих скиптиків в цю казкову російську метаморфозу,- які ці росіяни миролюбні та згідливі, як вони стоять за єдність світу та як вони хочуть спільно працювати для людства, як з ними легко договоритися і т. д.

Так здавалося, що Потсдам був початок нової ери, ери миру на землі. Нині, по одному рокові,- всі мирні ілюзії наївних фантастів уже заперечені реальною дійсною. Події в світі розгорнулися зовсім інакше. І якщо два роки тому вважали за божевільного того, хто говорить про можливість третьої світової війни, то тепер, навпаки, починають вважати за божевільних тих, що справді і щиро вірять у тривалий мир. Правда, ще сьогодні багато говорять, а ще більше пишуть, про трівалий мир, але це скорше вияв найістотніших бажань і прагнень людства, а не справжній образ реальної дійсности.

Першим здається, переломовим і найбільш яскравим ствердженням реальної дійсности був голос Черчіля. Він не тільки зовсім отверто висловив свої побоювання щодо тривкости теперішнього укладу в світі, він не тільки ствердив, що світ поділено на дві частини, відгороджені одна від одної залізним муром, але водночас він ствердив, а це на нашу думку, найголовніше, що причиною такого стану є Москва.

Виявилося, що всі ті, що вбачали в звичайній тактиці Москви підчас війни, достосованій до потреб моменту, справжні зміни політичній большевицькій лінії, - дуже помилялися. На ділі ця лінія ні в чому не змінилася, як не змінилися і цілі большевицької Москви. А якщо тою ціллю є й далі опанування світу та перебудова його на москоаськo-большевицький, державно -капіталістичний лад, то зараз після війни виявилося для Москви потреба змінити дотеперішню політичну тактику і замінити іі новою, більш доцільною, практичнішою на час миру. Як відомо, підчас війни Москві були потрібні американсько-англійські достави. Звідси й ті сердечні залицання в сторону капіталізму та натяки, хоч і досить невиразні, про те, що ніби в СССР сталися істотні зміни. Змінилися обставини і прийшла зовсім інша політична тактика, що хоч формально і не завертає на старі шляхи комінтерну та світової революціі, але фактично зводиться до того самого, лише в більш практичній реальній формі. На думку большевиків в теперішній базі розвитку подій вже можна практично іто порівняно скоро зреалізувати колишні пропагандивні кличі комінтерну. Тому вся большевицька тактика в даному етапі зводиться до закріплення новоздобутих позицій та створення передумов до завоювання світу. Дехто тепер не погоджується, що большевицькі цілі нині ті самі, що іх визначив був комінтерн, і твердять, що большевизм зопортунізувався і вступив на шлях московсько-імперіялістичний, залишивши далеко позад себе гасло комунізму. В цьому твердженні доля правди є, бо ж відомо, що большевизм взагалі мав і має дуже мало спільного з марксівським соціялізмом. Ще тоді, як оцінійно існував комінтерн, ще навіть тоді, коли жив Ленін, большевики зрадили революцію, поєднавши вирвані з цілої системи марксівського комунізму /до речі- найбільш негативні в тій системі/ теорії з традиційним російським іперіялізмом. Отже з т. зв. комунізмом та соціялізмом ціла державно капіталістична невільницька система московського большевизму ніколи не мала нічого спільного.

Тому то, говорячи про ціль большевизму, цебто про його спроби опанувати цілий світ, завжди думаємо про реакційний московсько - большевицький імперіялізм.

У звязку з тим константуємо, що найбільшою помилкою Заходу було те, що він звичайне крутійськ е хитрування Москви сприймав за добру монету. Лише тепер, коли Москва переставила свою тактику на інші тори /по війні/, починає і Захід розуміти, що причиною загрозливої хиткости повоєного мирного укладує власне ніхто інший, як Москва зі своїми імперіялістичними планами завоювання світу.

Світ став поділений на дві частин и. Москва хоче цей поділ усунути, але на свою користь, цебто підпорядкувати собі як не цілий світ- Европу й Азію, з одного боку, і протиакція Заходу, головно В. Британії й Америки до такого стану не допустити, з другого боку. Ось вісь, навколо якої крутилося тепер колесо світових подій.

Розбіжності між цими двома силами, що майже непомітно зарисовувалися ще надовго до Потсдаму і які видавалися такими, що їх можна було легко й зовсім усунути, нині щораз більше поширюються і поглиблюються та стають майже неперехідною прірвою.

А к т и в і з м М о с к в и

Треба об'єктивно ствердити, що покищо більш активним бойовішим змагуном виявилися совєти. Се більш уможливлює їм їхній авторетарний устрій, що дає їм можливість пристосовувати політичну тактику до потреб моменту, атакувати, нападати з ненацька, бути гнучким і безоглядним.

Одним з перших ударів з боку Москви після Потсдамської Конференції, та найголовнішою причиною конфліктів було повне ізолювання від впливів Заходу цілої південно-середньої Европи від решти світу. Зявилася славновісна залізна завіса. Єдиним господарем на цих теренах стали большевики, що почали заводити тут відомі нині всім свої порядки, що ведуть до повної совєтизації всіх тих країн та остаточного прилучення їх до складу СССР. Поряд с з тим большевики почали творити собі там випадні воєнні бази "на всякий випадок". Меккою для цілої тої частини Европи стала Москва. Туди/"до Москви/ почали їздити всі "державні мужі" зпідозрілою штампілею колишніх агентів комінтерну у неодемократичних урядів Польщі, Югославії, Чехо-Словаччини, Угоршини і т. д.

Захід нагло опинився перед лицем нової дійсности. По неволі його впливи мусіли обмежитис-я окупаційними зонами Німеччини. Зтакою новою досить гіркою дій-сністю спершу трудно було погодитися, особливо коли йдеться про економіку. Англія чи Америка могли б ще обмежити до мінімальних меж вивіз своїх книжок до Польщі чи Югославії ,або надсилання своїх кореспондентів, але тяжко їм було погодитися із втратою таких добрих ринків збуту. Тому ми були свідками досить енергійних спроб вплинути шляхом дипльоматичного натиску чи фінансової репресії на уряди всіх майже " незалежних" держав совєтської сфери впливів, щоб вони змінили своє ставлення до англо-саксонського світу. Та ці слабі удари ціляли в порожнечу. Вони були звернені проти Польщі ,Югославії, Чехо-Словаччини та інших "незалежних" держав,в той час як фактичний винуватець такого стану стояв збоку.

Закріпившись досить сильно в своїх европейських "посілостях", Совєтський Союз почав атакувати недавніх своїх союзників з усіх сторін. Застосувуючи не революційні методи комінтерну, а політику етапних злобудків, большевики повели сконцентровану атаку на Британську Імперію.

В тому напрямі скеровані всі зусилля советів. Тому мають служити такі засоби: 1/ зруйнування теперішнього порядку на Сході - в Ірані, Іраку та в цілому арабському світі, а також в Індії, 2/ остаточне витиснення Британії з Европи, 3/ розбиття англо-амероиканськоі єдности.

Удари по Британській Імперії

Першим поважним ударом по Британській Імперії був Іран. Це був пробний бальон. Большевики хотіли знати, як Британія реагуватеме на іхні плани підпорядкувати собі Іран та яка є на прак тиці тісна співпраця між В. Британією і Америкою, щоб на майбутнє, на основі досвіду, виробити собі правильну тактику. Практично большевикам потрібно було підпорядкувати нафтові джерела на Ірані і вбитися клином вглиб Азії, щоб звідсіль мати добру випадкову базу на близький і Індійський схід.

Коли ж на практичні протибритійські кроки в Ірані гостро зареагувала не тільки В. Британія, а й Америка, коли виявилося, що розбити єдність англо-саксонського демократичного світу не так легко і що вони реагують майже одностайно в моменти небезпеки, тоді в іранські проблемі настала хвиля відпливу совєтського активізму. З того часу почали большевики, як і в європейських країнах під сферою іхнього впливу і в Ірані застосовувати тактику повільного просочування в життя тоі країни вигравванням на націанальних та господарських суперечностях.

Дальшим тереном, на якому стараються большевики вдарити В. Британію, є цілий Близький Схід. Кілька місяців тому цілу европейську пресу облетіла вістка про велику кількість паломників до Мекки та інших святих місць мусульманського світу. Останним часом довідуємося, що в Советському Союзі одною з найбільш популярних наук стала оренталістика. Появилося дуже багато видань арабською мовою, арабсько-російський словник в мільйоновому виданні. Дуже активною популяризаторкою близькоі советсько-арабськоі співпраці є арабська публіцистка Ора Калтун -Васільева, яка час війни вийшла заміж за одного вищого советського лікаря-старшину, що переізджав через Близький Схід. Водночас з пожвавленням советськоі пропаганди появляється заклик, що його оголосив советський посол в Бейруті, щоб арабська молодь виїжджала на економічні курси до СССР. Глибоке зацікавлення большевиків проблемами і життям Близького Сходу, очевидно, платонічного характеру не має. Це є намагання усунути звідти В. Британію та здобути собі там сильні впливи. Ось чим пояснюється таке зацікавлення ісламізмом, паломництво, про-паганда советсько-арабськоі співпраці, підсичування арабсько-англійських не- порозумінь, арабського націоналізму і т. д.

Але все таки найважливішим плацдармом боротьби за впливи між демократичним світом з В. Британією на чолі і большевиками є Европа. Ми вже згадували про південно-середню Европу, що стала сьогодні фактичною домінією большевизму. Демократія в тих країнах як і в цілому советському союзі, це пуста фраза, пропагандивний засіб, за яким криється найбільш реакційна диктатура. Самостійність всіх країн советськоі сфери впливів така ж пуста фраза.

Монтування т. зв. Словянського Блоку слід розглядати як спробу мати ще одно знаряддя в своіх руках для остаточного влиття тих словянських струмків в "русское море".

Окремою сторінкою є політика советів супроти Німеччини. Це своєрідне суперництво за те, хто здобуде собі більшу прихильність німців і використає їх в разі конфлікту. Тільки так можна пояснити собі виграння большевиків на німецькій єдності. Обєктивно кажучи, найбільш патрьотичну німецьку лінію мають німецькі комуністи. Логічно саме вони повинні мати за собою більшість німецького народу. Якщо ж не мають, а навпаки, є найслабшою німецькою партією, то тільки тому, що кожний німець знає, що криється за спиною комуністів. А тому, що Москва особливих симпатій серед німців не має, то щоб собі якось ці симпатії здобути, большевики пішли на концепцію т.зв. робітничої єдности, цебто єдности між соціял-демократами і комуністами. Під їхнім натиском мабуть, не дуже то демократичним, в советській зоні Німеччини відбулося злиття цих двох партій - комуністичної в одну партію робітничої єдности. Покищо ця партія відограє мало що більшу ролю, ніж перед тим комуністична, маючи так само на собі московський штамп, що вже став зовсім не популярний серед ширших кіл не тільки німецького, а й взагалі европейського громадянства.

Ідейна поразка большевизму

Через те й прагнення Москви поширити свої впливи в решті незалежної Европи за допомогою комуністів і комунізму як ідеї не приносять наслідків, як це було давніше. Треба ствердити один безперечний факт: впливи Москви, у звязку із зміцненням її міжнародного становища, особливо впливи в галузі ідейній, не збільшуються, а щораз спадають. В тих країнах, де стала нога советського вояка, вони /впливи/ безповоротно зникли, і там тримаються большевики тільки при допомозі багнета, своїх агентів та опортуністичного елементу всякої масти кар'єровичів. На заході ж Европи слава про справжню большевицьку дійсність так поширилася, що ідейні впливи большевизму стали мінімальні. Більші є впливи політично-калькулятивного характеру, що зродилась в наслідок піднесення СССР до світової з вирішальним голосом. Це має місце також серед опортуністичного елементу, що шукає співжиття із одною з найбільших сил у воєнному світі. Саме тим і пояснюється госиться велика кількість голосів, особливо у Франції, що припала на долю комуністів.

Якщо говорити про Францію, то саме там сила комунізму є дуже проблематичного характеру. Виборці, що віддали свої голоси за комуністів, напевно не зробили цього тому, що вони переконані в потребі заводити комунізм у Франції. Цього зрештою, в своїй пропаганді французькі комуністи вистерігаються, так само як комуністи в інших країнах. Француз віддає свої голоси за комуністів, бо вважає, що сьогочасна політична ситуація вимагає доброго співжиття з Москвою. Така таємниця комуністичної політики у Франції, що Москва має замір перетворити Францію на свій форпост в на заході Европи зокрема форпост проти Еспанії, що допоможе Москві створити в Еспанії випадову базу. В.Британії, - тоді впливи комуністів, не зважаючи на те, що вони виграють демагогією на економічній кризі, яку разом з цілою Европою і Франція переживає, - починають повільно але ступенево зменшуватися.

Ця поразка ідейних впливів Москви у світі, зокрема в Европі, є Ахілесовою пятою Москви і розкриває таємницю, чому вона тепер закинула революційні кличі давнього комітерну і чому стала на позиції чисто імперіялістичної політики. Іншого бо виходу не має. Ножиці між підсоветською дійсністю, що стала знана цілому світові, і проголошуваними колись ідеями є такі великі, що було б абсурдом витягати їх /ідеї/ на денне світло.

Тому Москва вдалася до інших засобів зробити впливи, що починаються від вигравання на націоналізмі, через використовування повоєнної господарської кризи, аж до підшивання під гасла демократії. При цьому характеристичними для тактики Москви є спробие тільки собі, яла і зовсім своїм комуністичним організаціям у світі надати рис ліберальних оборонців свободи носіїв прогресу. Всіх інших, хто б вони не були – чи соціялісти чи ліві католицькі течії, наділяє Москва цвером реакції і фашизму.

Та кожна палиця має два кінці. Прийнявши таку широку й елястичну скалу пропагандивних засобів, Москва опинилася в досить утрудненій ситуації, що дискредитує дуже часто всю дотепно сплянову акцію. А це т. зв. суперечності советської політики. Висуваючи, наприклад, гасло свободи та демократії, Москва в той час не може закрити того, що ні в СССР, ні охоплених її "опікою" країнах тої свободи і демократії не має зовсім. Стаючи в оборону самостійности гноблених англійським імперіялізмом народів, Москва автоматично натрапляє на проблему повної самостійности всіх народів, якими вона опікується. Виступаючи в обороні голодуючи населення в Індії, Москва одночасно ставить себе в дуже клопітне становище, бо ж цілому світові відомо, що совети не тільки не беруть участи в поборуванні харчової світової кризи, але навпаки, грабують країни, що дістають поміч від УНРРА або від В. Британії й Америки, нпр: Австрію, Німеччину. Виступаючи за прилучення Трієсту до Югославії, настроює вороже проти себе ціле населення Італії, з комуністами включно. Таких прикладів можна навести безліч.

Англо-саксонська протидія

Ці суперечності советської політики дуже спритно використовує англійська та американська пропаганда, що віддавна пляново і постійно старається здискредитувати большевиків в очах своїх народів. Не маючи змоги зразу на 100% змінити своїх позицій супроти большевизму, бо в час війни інспірували тимже народам, нібито большевики дійсно змінилися, Англія і Америка намагаються нині відповідно змінити настрої свого громадянства.

Тож метод англо-саксів є довести цілому світові, що большевики є винуватцями напруженої ситуації, яка тепер існує.

В. Британія старається відбивати удари большевизму особливо там де він міг би їй серіозно пошкодити. На протибритійську акцію на близькому і далекому Сході В. Британія відповіла далекосяжними заходами, що майже цілковито невтралізують акцію большевиків. Щоб вибити їм з рук атути поневолення народу британським імперіялізмом, Британія сама пропонує незалежність Індії, провадить переговори в справі повного усамостійнення Єгипту та створення там арабської державної унії. Найбільше клопоту завдає ситуація в Палестині, яка вимагає маневрування між жидівством і арабським світом. Але на такі самі труднощі натрапляв би кожний суперник Англії, який би втручався до проблеми Палестини. Коли б большевики захотіли їхати на протибритійському коникові, підтримуючи Арабію проти жидів, чи навпаки, то вони так само наражувалися б на закиди або з боку жидівства, або з боку арабів. Тому то, як бачимо, в справі Палестини вони не активізуються, хоч на кожнім іншім відтинку саме вони є дуже голосні.

На спроби большевиків порізнити В. Британію і Америку англійці, немов передбачаючи це, повели дуже давно, починаючи від подорожі Черчіля до Америки, пропаганду в тому напрямі, що інтереси цих двох країн нерозривно повязані, що Британська Імперія – це форпост, перед піля Америки, що удар по Британській Імперії – це фактично удар по Америці.

Англійці дуже часто свідомо ховаються в тінь, висуваючи на перший плян Америку, свідомо резигнують з престижевого першенства, щоб таким чином більше зблизити між собою співпрацю.

Спостерігаючи уважно перебіг всіх останніх міжнародніх конференцій та зібрань, рідко бачимо якісь окремі від Америки акції чи проєкти В. Британії. Звичайно активна є Америка, а Англія скромно підтримує американські пропозиції. Так було на Раді Безпеки в справах Ірану, Еспанії, так було й на всіх конференціях міністрів в Парижі.

Останнім часом Англія почала акцію ідейної мобілізації в світу проти большевизму. Маємо на увазі спроби лейбористської партії заступити колишній другий інтернаціонал, стати осередком для соціялізму цілого світу, протиставляючи соціялізму большевицькому комунізмові. Це англійським соціялістам допевної міри вдається, коли взяти до уваги останю конференцію соціялістичних партій в Льондоні, промову Блюма на партійні конференції Лейборпартії, акцію в справі активізації німецької соціял- демократії і т. д.

А ось як реагує московська "Правда" з 21. 7. 1946 р. з приводу англо- американської політики щодо німецьких партій в західних зонах.

"Згідно з останніми повідомленями, в західніх зонах окупації Німеччини помітна тенденція до обєднання правих партій. В англійській зоні, в наслідок злиття " німецької консервативної партії" з " німецькою партією відбудови", постала права партія, що називає себе "консервативним обєднанням". Ведуться переговори про приєднання до цієї партії інших організацій і груп, що орєнтуються на консерватистів. Так само повідомляють про злиття "райнської народньої партії", що діяла в англійській зоні, з " райнським народнім рухом", що функціонував у французькій зоні, нова партія називає себе " райнським союзом".

... "Все це,- заявляє " Правда",- свідчить про відкриту консолідацію реакційних сил, у західних зонах Німеччини",

Там же " Правда " з жалем констатує: "Таким чином, маємо діло з діяметрально протилежною лінією щодо злиття правих і лівих партій з боку союзних окупаційних властей у західних зонах Німеччини."

Москва хотіла, очевидно, щоб, лише вона провадила злиття лівих партій та ще й при сприянні союзників. Та не одна вона така мудра. Союзники теж почали братись за розум і мабуть не відстануть від неї, якщо не випередять, бо ті т. зв. праві партії незрівнано більші і сильніші.

Обсервуючи політику Англії в Німеччині, тактику супроти Еспанії, Греції і Туреччини, можна ствердити, що Англія послідовно готується до майбутнього зудару з большевизмом...

Поки що ми є свідками вмілої оборони проти ударів з боку Москви. Треба сподіватися, що Англія, загрожена большевизмом, перейде врешті до офензиви. Але на це потрібен час, треба чекати. А знаємо, що англійці вміють чекати.

Яке ж становище Америки в тім змагу сил ? З одного боку, як знаємо є намагання большевиків запевнити собі невтралітет Америки на випадок зудару з англією, на більше виразні натяки большевиків, що вони охоче поділилися б з Америкою британськими імперіяльними посілостями, а з другого - прагнення В. Британією зміцнити ще більше англо-американську співпрацю. Зваживши на голоси американської преси та останні наради американського конгресу в справі надання позики В. Британії, можна прийти до висновку, що величезна більшість американців стоїть за тісну співпрацю з В. Британією. Мова іде тільки про те , хто має бути керівником цієї спілки. Поки що Англія резигнує добровільно з керівних постів, відступаючи це місце Америці.

Що ж до Америки, то вона щораз виразніше виявляє свою поставу в зовнішній політиці до червонофашистівського іперялізму Москви зокрема. Тому то Москва раз- у-раз бомбардує вже і Америку, поки що зосереджуючи вогонь на окремих чільних політиків-демократів, як Ванденберг та інші.

Офіціоз ВКП/б/," Правда", за 21 липня ц. р. найбільше нападає на Сенатора Ванденберга за те, що він у своїй промові назвав нарешті речі їх іменами. Найбільш гірко зробилося Москві від того, що він /Ванденберг/ проронив много-значну фразу: Як би на нарадах міністрів у Парижі брали участь лише США, Англія і Франція, то "протягом десяти днів дійшли до цілковитої згоди; з договором в справі попередніх договорів з Німеччиною і Австрією включно". Як буде далі побачимо. Покищо найістотнішим фактом є те, що спроби большевиків невтралізувати Америку не вдалися, що поділ залишився такий , як був, цебто з одної сторони стоїть світ західної демократії, а з другої світ реакційного червоного фашизму.

Всі спроби примирити ті два світи не дали наслідків. Хіба, що большевики зрезигнували б зі своїх плянів. Але це неможливе.

-"-"-"-"-"-"-

ПРОТИ СКЛЕРОЗИ І АНЕМІЇ В УКРАЇНСЬКОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ЖИТТІ

Складна річ виховання. По різному його розуміли різні верстви людського суспільства, різні завдання ставилися до виховних систем і відповідно до завдань створювались і самі системи.

Кожне покоління людське намагається свої погляди, світорозуміння, свій світогляд передати нащадкам. Та наступнепокоління ніколи не обмежується на здобутках попереднього, а обовязково додає змінює, іноді зовсім відкидає світо-глядові засади попередників залежно від нових умов життя. Життя мінливе івоно вимагає вносити відповідні зміни в попередніх надбанях, змушує зовсім відкидати певніположення; а замість них витворюються нові, продиктовані життевою практикою.

Проблема батьків і дітей існувала, існує і буде існувати у всіх народів хоч розвязували її народи не однаково.

Там, де "батьки" розуміють змінність життя, його динамічність і не змушують "дітей" бути сліпими наслідувачами своїми, вони разом з"дітьми" відповідно до вимог життя вносять зміни до попередніх надбань, вони не вимагають "дітей" "сліпого" послуху, а домагаються, щоб "діти" розвивали, збагачували їхній досвід, поглиблювали їхне світорозуміння.

Коли ж "батьки" стають на становищі непогрішимих у всякому новаторстві "дітей" вбачають ересь, тоді доходить до конфлікту, вірніше проблема стає в усій гостроті. Кожне покоління має своє завдання, свої обовязки перед своїм народом.

Як би по різному не зрозуміли цих обовязків, незаперечним є те, що кожне покоління має завдання служити своєму народові, боротись за його добробут, за розвиток його духових та культурних надбань, - зміцнити позиції свого народу в світі. Кожне покоління має щось внести в історичну скарбницю свого народу.

Українці є нація поневолена. Національна неволя не давала і не дає тепер змоги розвиатись духово-культурним надбанням нашого народу, ця неволя нині загрожує фізичною ліквідацією цілого народу, як нації. Через те боротьба за національну і соціяльну політичну волю нашого народу диктується біологічними законами буття нації. Вартість кожного покоління українського народу історія буде розцінювати тими вкладами, які воно дало для здобуття націоанльної волі. Коли підійти до " нашої молоді" з такою міркою з такими вимог..., то мені здається, що наша історія вільна від чужих впливів, позбавлена жу чужих концепцій і світорозумінь не осудить діяльности і жертвенної боротьби нашого сучасного покоління, яке дехто загалом називає молоддю. А майбутні нащадки теперішної молоді, яка не для слави і не ради затишних кутків та розкішного життя взяла на свої рамена тягар не рівної боротьби з ворогами, будуть горді за своїх батьків - теперішне покоління. Т о м у в в а ж а ю що у " теперішньої молоді", у якої так багато ва знаходять "батьки" з Християнського Шляху", "Вільного слова" та ін., не буде потреби перевиховувати чи відхрещуватись від гріхів наступинх поколінь.

Трагедія нашої молоді теперішньої в тому, що вона є бездомна, бо не має своєї держави.

"Ми навіть власної не маєм хати,
Усе одкрите в нас тюремним ключарям,
Не нам, обірваним невільникам казати,
Речення гордее: "Мій дом - мій храм".
/ Л.Українка./

І такою її пустили у світ ми "батьки" її. Велич її в то му, що вона хоче, щоб український нарід став господарем на своїй землі,

за здійснення цього стала вона на шлях активної боротьби з ворогами української волі. Маю на увазі не тих, що відцурались своєї української правди і втративши чуття національної чести, стали осторонь нашої визвольної боротьби, а особисті інтереси, власний добробут поставили понад усе, а тих, що не зігнулись під ворожими канчуками на всіх українських землях, а стали до боротьби з ворогом.

Боротьба ця велася і ведеться тепер на всіх українських землях. Велася різними методами, залежно від умов і тактики, яку застосував ворог. Способи цієї боротьби не були і неє такими, як того хотілиб "батьки" з "Християнського Шляху".

Трохи дивним і незрозумілим є, що релігійно-суспільний тижневик "Християнський Шлях" став на шлях не виховання, як це говориться, а став прокуратором революційно-самостійницького політичного руху, називаючи його рухом молоді.

Говорячи багато про виховання, мусить знати, кого збираються переховувати, в чому і як. Коли б "наші політичні батьки" сумлінно підходили до цього, то вони б не утотожнювали політичного руху, що розвинувся після поразки перших визвольних змагань, з молоддю, бо молодь, що двадцять років тому прийшла до політичної боротьби за Українську Державу сьогодні вже не є молоддю.

Та річ не в цьому, а в тому, що батьки, беручись до перевиховання не знають елементних правил його. Нічого позитивного для виховання і переховання не дає одне стверджання негативів та ще й не обґрунтованих, а часто і не правдивих, тенденційних.

У вихованні, а тим більше перевихованні, поважну, якщо не вирішальну ролю відограє особистий приклад вихователя. "Батьки" ж наші, беручись до переховання, про це правило і забули, коли говорять, що "такий духовий перешкіл нашого молодого покоління на еміграції - " це потреба, наказ сучасної хвилини."..

Автори з " Християнського Шляху", як і Союз Українських соціялістів та інші, підходять до проблеми взаємин між "батьками і дітьми" з таким розумінням, ніби "батьки" як старше покоління , все зробили для добра української нації, а неслухняні діти, мовляв занедбали, розтринькали ці здобутки, незберігли цієї спадщини, а пішли в підпілля, " над яким старше громадянство не мало ніякої контролі і ніякого впливу."В цьому підпіллі набралося ново чужих світоглядових ідей та чужих організаційних форм.

Трагедія в тому, "що між батьками і дітьми - себто між старшим і молодшим поколінням - були основні світоглядові різниці". Старше покоління, що по століття неволі створило Українську Державу тоді, коли більшости сучасних "дітей" не було на світі або були ще справді дітьми, і визнає демократичні засади. На тих засадах і здобувало воно /старше покоління;/ не сучасні"діти",Українську Державу,що нині під чужою займанщиною."

Добрим хвалитесь.Добрі світоглядові засади, якщо збудували таку державу, яка зразу ж після побудови, повалиласьпідпавши під займанщину.

Мабуть фундамент тої держави, світоглядової засади творців тої держави були хиткі, не міцні, коли держава, ще не збудована, не відома, а завалилась, підпала під займанщину,а "батьки" творці держави, опинилися без даху, жебраками на чужині.

А що це так, що тої держави, яку створив у вибухові революції український нарід, не зуміли закріпити наші батьки, попробуємо довести.

х

х х

Історичні умови для створення української держави були на рідкість сприятливі, коли говорили про перші два роки визвольних змагань /1917 - 19рр./

Революційним зривом народніх мас повалено Російську імперію. Революція відкрила широкі,рідкі в історії поневоленого народу можливості здійснити одвічне прагнення українського народу -стати самому господарем на своїй землі.

Соціяльно-політичні ідеї революції на Україні співпадали з національними завданнями української визвольної боротьби, бо українські народні маси відчували в першу чергу гноблення від чужого російського панства і буржуазії.

Борючись за соціяльну справедливість, український нарід тим самим боровся за національне визволення, одначе в панові селянин бачив не українця, а росіянина, бо переважна більшість високих середних урядовців були не - українці, а якщо й українці з походження, то не визнавали себе за укрвінців.

Першим завданням "старшого покоління", яке себе нині вважає за не-погрішиме, було скерувати соціяльно-політичні гасла революційної боротьби на Україні в річище національне, надати цій боротьбі виразно національного характеру. Цього наші тодішні проводарі не розуміли і мабутьне зрозуміли до самої поразки, бо в національних домаганнях народні маси ішли далі за своїх провідинків.

Український соціялістичні партії, окремі представники яких і тепер тут, на чужині, твердять, що вони визнавали " демократичні світові засади", ставши біля керми визвольної боротьби, - з перших же днів не доцінювали національних завдань революції, а через це й саму боротьбу переключили в площину соціяльну, а не національну.

Виховані на чужому / російський марксизм/ політичному грунті, вони не розуміли самі завдань національно-визвольної боротьби і не змогли повести народніх мас.

Партійні догми ..., /пізніше амбіціонерство, суперництво, а на еміграції ще й інтриганство/ українські соціялістичні партії хоч і будували на " засадах демократичного світогляду", але ставили вище за ідеї української державности.

Українськикй нарід мав і має свої національні традиції, відмінну психіку, відмінні способи державного думання. Наша ж інтелігенція /"батьки"/, що поставлена була історією вести народні маси на здобуття української держави, не розуміла цього, а через те замість національних кличів, висувала на перше місце шабльонові соціяльні та демократичні гасла російського, а пізніше ще й польського забарвлення.

Вона /інтелігенція/,як те перекотиполе, стала залежною з перших днів революції і цієї залежности від різних чужих політичних сил не позбулася до тепер, протягом всієї боротьби не знайшла власного українського політичного хребта.

Почуття нижчости, викликане іперіялістами, викликало з невіру у революційно-національні сили українських анродних ммас а в практиці боротьби породжувало половинчастість, боязкість стати на власні політичні ноги іпозбутися опіки Москви чи пізніше Польщі.

Віоква кольоняльна політика наших ворогів мало чого навчила нинішніх"" політичних батьків", що тоді були біля керма, томуй не спромоглися вони обеднати український нарід і повести його на боротьбу за українську державу.

Не виявляючи виразно цілей і форм бортьби, не розуміючи підступної політики ворогів, наші "батьки" весь час відставали, спізнювались від народніх мас, а через це втрачали авторитет як провід.

Брак виразно окресленої національно-визвольної концепції призвів до того, що українські народні маси, що в перших часах революції одностайно йшли під прапором національних завдань, пізніше частково опинились у ворожих руках.

Політичний провід український /"батьки"/ що очолював ті змагання не уявляв сам виразно своєї кінцевої мети, а через це відштовхнув народні маси в процесі боротьби від себе, створивши цим внутрішній український фронт.

Українську державну незалежність, що єдина забезпечувала українському-народові національно-політичну і соціяльну волю, українські політики протягом усієї боротьби приймали з примусу, як рятунок, а не як ціль. Ціль стала засобом у боротьбі. Цей парадокс [illegible], чи не єдиний в історії народів.

x

x x

Після того як російський Тимчасовий Уряд не тільки не визнав автономії України, а навіть не погодився визнати права на автономію за українським народом, в першому універсалі читаємо: "І тепер народе український, нас приневолено, щоб ми стали творити нашу долю". І ніби злякавшись такого кроку, універсал підкреслює: "Хай буде Україна вільною, не відділюючись від Росії, не розриваючи з державою російською, хай народ український на своїй землі має п р а в о сам порядкувати своїм життям".

І це тоді, як 2000 делегатів, представників від 1390 000 салдатів що зібрались, проти волі і після заборони Керенського, на Другий Всеукраїнський Військовий зізд, ухвалюють боротись за національне і соціяльне визволення та домагаються негайної українізації війська.

Салдати й українці домагаються українізації війська, - підпори Української держави, а політичні провідники в універсалі доводять, що український нарід має право сам порядкувати на своїй землі, не говорячи ні про форми його порядкування, ні про державу, а підкреслюючи єдністьіз Росією.

Замістьповести рішучо боротьбу з ворогами української волі /а їх було досить врізних управах /, універсал приписує усвідомлювати ворога:

"Там, де через якість причини адміністративна влада зісталась в руках людей ворожих до українства, приписуємо нашим громадянам повести широку, дужу організацію та освідомлення народу, і тоді перебрати адміністрацію".

Немаючи окремих цілей національно-визвольної боротьби, український провід /"Батьки"/ не використав слушної нагоди, коли Тимчасовий Уряд опинився в скрутному стані в липні 1917р. і не поставив його /Уряд/ перед доконаним фактом національного відокремлення. Навіть большевики, хоч правда демагогічно, обвинувачували Тимчасовий Уряд у тому, що він не давав українцям автономії.

Змушений революційними подіями, Тимчасовий уряд погоджується визнати право на українську автономію, а другий універсал у кількох місцях підкреслює свою вірність Росії.

"Ми, Центральна Рада як завжди, стояли за те, що не оділяти України від Росії, щоби в купі з усіма народами її прямувати до розвитку та добробуту всієї Росії і до єдности демократичних сил її ".

Стоячи на таких "демократичних засадах" українські політики /"батьки"/ не вважали за потрібне провести боротьбу проти большевицької пропаганди в самому Києві, скерованої проти національного відокремлення.

Саме в ті дні, як Терещенко і Церетелі /представники Тимчасового Уряду/вели переговори про автономію, конференція Київських большевиків ухвалює:

"Провести роботу в українських масах населення, розколюючи іх по лініі клясовоі боротьби і одриваючи революційні елементи від шовіністичного впливу".

На цьому ж таки зізді виразно сказано, що нація є анохронізмом,ідеологія минулого,пройдений ступінь, одна з тих "святинь" яку пролетаріят має зняти.Тут же винесено й ухвалу, в якій стверджується, що "ми, - цебто большевики, - не підтримуємо сепаратистичних тенденцій, ведемо агітацію не за відділення, а тільки за право на відділення".

Український провід /"батьки"/,замість боротись проти ворожоі національно-визвольній боротьбі пропаганди,підкреслює своі федералістичні,цебто централістичні/, пляни російськоі демократіі,яка виразно й послідовно проводила імперіялістичну політику щодо України.Цим він скерував народні українські маси проти національновизвольних змагань.

Опинившись в обіймах соціялістичноі демагогіі російських демократичних революційних груп, українські політики /"батьки"/ не зуміли протиставити перед народніми українськими масами цій демагогіі ідей національно-політичноі боротьби за Українську Державу і цим відштовхнули ці маси від себе,посиливши ворога.

Стихійне національне піднесення перших днів революціі не зуміли українські проводирі "/батьки"/ закріпити в український патріотизм; а проміняли його /патріотизм/ на демократичну демагогію ворогів.

Поняття Украіни наші соціялістичні партіі, стоячи на засадах "демократичного світогляду", підмінювали десятиною, обіцяючи іі тому, хто впишеться до партіі і голосуватиме за них.

Не патріотизм і любов до Украіни виховували у народніх масах, а своєрідний практицизм,розрахунковий патріотизм з розцінкою українськоі справи на землю.

Українські соціялістичні партіі не дооцінили засад українськоі державности,навпаки, намагалися переконати ку народні маси про шкідливість українськоі самостійности.

Голова генерального секретаріяту, як і інші представники українськоі соціял-демократичноі партіі,поборювали ідеі самостійности,підкреслюючи ідеал федераціі з Росією, а дехто твердив,що соціял-демократія, як партія інтернаціоналістична, повинна прагнути до останньоі своеі мети - федераціі. Европи,але не шляхом самостійности окремих держав, а шляхом поширення ірозвитку федераціі. Представник українських соціял-демократів М., полемізуючи на Зізді партій з П., запитує: "Чи не пошкодить самостійність інтересам пролетаріяту і коли швидше можна дійти до соціялізму, чи тоді, коли Европа буде поділена на багато держав,чи тоді, коли іх буде зовсім мало".

Українські соціялістичні партіі боялись навіть згадкою про самостійність розгнівити російську демократію,яка в своій політиці до Украіни ніколи не сходила з позицій російського імперіялізму.

Досить пригадати листа В.Винниченка до редакціі "Киевской мысли",в якому він переконує, що і перед революцією він вважав самостійництво тою ідеєю, котра виходила швидше з розпуки,з мріі, з емоціі іі прихильників, а не з об'єктивноі можливости і не обхідности".

В цьому ж листі він пише,що "Комбінація основних чинників соціяльно-політичного життя Украіни не вимагає незалежности, а ідеалом українськоі демократіі є "Федерація російськоі республики і участь в ній Украіни як рівного з іншими державами тіла".

Половинчаста невиразна політика українських соціялістичних п партій до українськоі самостійности,страх попасти в неласку від російськоі демократіі,перевага партійних догм на-д державницькою ідеєю - все це кинуло українські маси в обійми чужоі соціялістично і демагогіі.

Представник партії ес-ерів К.,- на третьому військовому Зізді, закликаючи українців обєднатися навколо партії есерів, так визначаємету боротьби:

"Трудовому народові, - казав К.,- не потрібні гетьмани, які добиваються самостійности, йому потрібні ті, хто дасть землю, волю і свободу, хто веде до соціялізму.

Україна під проводом самостійників не дасть землі, не дасть волі трудовому народові".

Сказано це на початку листопада 1917 р. на передодні большевицького перевороту в Петербурзі, саме тоді, як у Києві большевицькі ряди все більше і більше посилювали, а українські провідні національні кола замість проти діяти ім, своєю балаканиною про соціялізм розхитувати зародки української державної незалежности. Відірвані від живого життя, в чаду демократичної балаканини провідники української визвольної боротьби самі не помітили, як опинилися оточені з усіх боків в самому Києві.

Большевики наступали, а українська демократія змушена була боротися. Сталося те, що не минуче мало статися. Через брак твердої, опертої на народні маси національно-самостійницької політики, українські політики з " демократичним світоглядом" кинули країну в громадянську війну, бо боялися протидіяти ворогові, намагалися переконати його. Навіть після листопадового повстання большевиків у Києві наш провід не позбувся федералістичного чаду.

Большевицька пропаганда посилюється, а український політичний провід , замість протидіяти ій , демократичним способом,через переконання намагається вирішити , кому має належати влада на Україні.

Похорон десяти робітників, забитих в Арсеналі, большевики перетворили на демонстрацію проти українського уряду, а він через демократичну пресу полемізує з большевиками і переконує себе і світ, що український уряд не є буржуазною установою . І тільки анархія, що охопила країну, небезпека громадянської війни ніби отверезила наших політиків і змусила згадати про українську незалежність.

x

x x

Рятуючись від анархії, до якої самі ж попризвели, та щоб закріпити здобутки революції, проголошено III-ій універсал, якому сказано, що " во імя рятування всієї Росії, оповіщаємо, що од нині Україна стає Українською Народною Республікою.Не оділяючись від республіки Російської і зберігаючи єдність її , ми твердо станемо на нашій землі, щоб силами нашими помогти всій Росії, щоб уся республіка Російська стала федирацією вільних і рівних народів."

Політи чні події що йшли позанашим проводом, змусили зробити те, що треба було зробити значно раніше. Наше бездоганне старше покоління змушене було проголосити Українську Народню Республіку.

Універсал, як бачимо, проголошено не як самоціль, а лише як засіб і то в першу чергу для Росії "во імя рятування всієї Росії".

Українська Народня Республіка, проголошується не для добробуту українського анроду, а для рятування його одвічного ворога. І тоді, як і тепер , наше старе покоління виключно увагу приділяє справі демократичного світогладу, щоб бува не образити чи не розгнівити чужинців, вважаючи національно-визвольні змагання справами " високої політики".Сьогодні для цієї високоі політики дозволяють несприятливі еміграційні умови, вчора її не позволяли окупаційні умови, а в змаганнях 17-20 рр. через світоглядові засади не доо-

цінювали її, а через те залишились без держави з одним світоглядом.
Логіка подій вимагала певного відокремлення від Росії, а наші "батьки", змушені проголосити державну незалежність, тут же поспішають висловити вірність федерації з Росією. І це тоді, коли як політичної сили в той час не існували /ІІІій універсал проголошено 19. ХІ. 1917 р./. Україна, що за універсалом, мала бути одною з рівних у Російській федерації, повинна була творити ту федерацію. Навіть при найсприятливіших зовнішніх обставинах таке завданя було б не під силу молодій Українській Республіці.

Проголосивши Українську Народню Республіку, Український Уряд не вжив належних засобів, щоб охоронити її від ворогів та їхньої підривсвої роботи, бо отой таки світогляд , яким так хвалиться й тепер на чужині, не дозволив цього зробити, а без таких заходів проти ворога поневолений нарід волі не здобуде.

Зате большевики скористали з цього. Їхня пропаганда різко критикує політику Українського Уряду, настроюючи українські маси проти нього. За вказівками Петербурзького центру, большевики підготовляють збройне повстання в Києві. Урядові удалося, спираючись на національно свідомі /самостійницькі/ військові частини, погасити повстання, роззброївши большевицькі військові частини. Але і тут соціялістичний чад, перешкодив нашим провідникам вжити рішучих заходів до ворогів української волі. Стоячи на грунті "завойованої революційної свободи", українські політики поспішають звільнити большевицьких ватажків, а в пресі і в виступах провідничих соціяльних українських партій, ніби виправдуючись за нечемність до большевиків, доводять, що большевики нечемно і безсоромно ведуть агітацію. Скористали з цього большевики і по всій Україні переводять наступ.

Замість боротись з ними, замість бортьби з анархією, яку по всій Україні сіяли вороги української держави, українські партії, вірні свойому світоглядові, всі сили віддають на утворення урядового органу всеросійської держави. А большевики тим часом почали завоювання України з середини.

У Харкові створюється український совєтський уряд, який починає завоювувати Україну українськими ж силами.

Під натиском большевицької соціяльно-політичної пропаганди, через безконечні дебати наших соціяльних урядових партій, уряд молодої української республіки втратив і ту слабу лінію, яку перед тим мав.

Соціяльними формами, а не боротьбою з ворогом, уряд намагається паралізувати большевицькі впливи і тим самим щодалі більш втрачає грунт під ногами. Большевики в боротьбі за Україну виявили активність завзяття, колосальну енергію, а в українському проводі відчувалася втома, зневіра, депресія.

Боячись української самостійности, підкреслюючи весьчас свою вірність федеративним ідеалам, " батьки " допровадили боротьбу українського народу до глухого кута.

x

x x

Ми бачили, що всі універсали були проголошені не як досягнення певних домагань українського народу в його боротьбі за волю, а як вимушені обставинами. За рік український політичний провід не знайшов власної незалежної від сторонніх сил політичної лінії і тим завдав непоправної шкоди визвольній боротьбі.

Під впливом, головним чином, зовнішніх обставин, а не як здійснення визвольних змагань, був проголошений і четвертий універсал.

орган партії соціялістів-революціонерів "Народня Воля", не криючи-

чись, виразно підкреслив, що Україна примушена оголосити себе державною самостійною протисвойого бажання. В день опубліковання 1У-г універсалу"Народня Воля" писала, що " само по собі проголошення самостійности не зявляється останною метою відродження України. Навпаки, гасло самостійности не мало в собі нічого приваблюючого для справжніх соціялістів, котрі вбачають свої ідеали в найбільшому піднятті добробуту окремої людини та встановлення на всьому світі братерства, рівности ісвободи. І коли під цей час наші соціялістичні партії знайшли потрібним поставити цегасло на чергу дня, то вони зробили так лише через це, що проголошення самостійности вимагали обставини."

А головний орган українськоі соц-демократичноі партіімотивував проголошення самостійности інтересами класовоі боротьби, вважаючи що Україна, змушена обставинами, стала самостійною державою.

Робітнича газета від 19. 1. 1918 р. в статті "Самостійність і самостійники" писала: "Серед украінськоі демократії запановує думка про конечність проголошення Українськоі самостійноі республіки. як вихід з утвореного тепер незалежними обставинами становища іяко єдиний шлях до справжноі федерації. Самостійність цілковита випливає для украіськоі демократії з того, що в ці тяжкі для нас дні вона розуміла як ніколи, всю необхідність для працюючих мас жити в формах національно-самостійноі держави взагалі/ не виключаючи федерації з іншими державами/, бо лише в ній може розвинутись на всю ширчінь клясова боротьба, лише в ній може бути найкраще забезпечена успішність ціеі боротьби. Оскільки надіі - на те, що в процесі загально-російськоі революціі в братерській згоді всіх працюючих буде вироблене право націі на самовизначення втрачені, принаймі для ближчого часу, оскільки українська демократія змушується вступити на інший шлях, шлях цілковитоі самостійности, раз ми признаємо, що вільні форми національного розвидку це для неі питання життя чи смерти, через самостійність до федерації". Історія не знає прикладів, де б провідники народу так оцінювали самостійність своєі держави. Засліплені чужим, хоч і соціялістич ним світоглядом, наші "батьки" не доцінювали ваги, значення і величі 1У-го універсалу, за яким "Українська Народня Республіка стає самостійною, ні від кого незалежною вільною суверенною державою українського народу".

А раз вони не розуміли завдань, до яких іх покликала історія, то не дивно, що не могли успішно і завершити тіеі бортьби. Що сталося з державою, у якоі були такі провідники, ми знаємо. Та значить це, наші старші політики й досі не позбулися того чаду, хай і соціялістичного чи демократичного, через який ми втратили свою державу.

Демократія, свобода- великі слова, святі слова. Але під іхнім прапором вели і ведуться нині /СССР/ самі розбишацькі діла. Прикриваючись ними, грабували і тепер грабують цілі народи, а український нарід, мабуть чи чи не найбільше.

Не про демократичний світогляд в загалі і не про лібералізм нам думати ідбати треба сьогодні, а про українську державу, в якій й здійснить український нарід справжнє народовластя, як форму державного ладу, що буде відповідати традиціям, психіці і вдачі українського народу.

По різному розуміють ту демократію і залежно від того, як іі розуміють, такі бувають і наслідки. Англійці розуміють іі по своєму, американці по своєму, ще інакше розуміють іі французи, а вже зовсім відмінно від усіх розуміютьіі в Советському Союзі. Цікаво, що в Советському союзі, де іі нема взагалі, а панує найжорстокіша диктатура сваволя, говорять про демократію найбільше, не менше й пишуть, щоб переконати того, хто іі має відчувати. Англійці йамериканці говорять про неі найменше, але кожний з них не уявляє життя без неі.

Кожен англієць почуває і вважає себе перш за все британцем, сином своєї вітчизни, а потім консерватором, лейбористом, чи демократом. Сила Англії в тому, що кожен англієць, понад усе ставить національну честь, добробут, велич всієї нації. Суттєвим є і те, що англійська демократія, як і американська чи французька, витворилась у процесі історичного розвитку народу , набула своє рідних націоанльних форм, властвтих тим народам..

Російська демократія, що є продуктом теоритичного вимислу, а не п природнього розвитку народу, хоч формально на письмі і надає найширші права людині, в практиці найбрутальніше поневолює народи і людину, зводить на нівець елементарну людську гідність. Не дай нам , Боже, такої демократії, її не визнають народні українські маси, бо вона чужа їм, не відповідає їхньому психологічному укладові і традиціям. Демократія, яку штучно хотіли перенести на Україну наші "батьки" , демократія федерації, а не самостійности, органічно чужа Україні і ворожа нашим історичним прагненям. Трагедія тої демократії була в тому, що вона була чужою і не-властвою українському народові, не була вислідом його історичних прагнень, а через те і не-спроможна повести народні маси в бій проти ворога, протиставитись чужій, ворожій навалі. Біда її в тому, що вона була інтернаціональна, а не національна і прагнула теоритичними міркуваннями ,,охпити неосяжне". Витаючи в федеравістичних та все людських хмарах,вона не бачила того, що діється на українській землі. Проповідувала вселюдське щастя, свободу, а на практиці не зрозуміла відстояти тієї свободи для українського народу, бо не розуміла, що "НЕМАЄ БЕЗ ВЛАДИ ВОЛІ" і не обороняла державної української влади, що єдина може тільки забезпечити ту волю народів. Не було ще в історії так,щоб бездержавний нарід користав із анайбільших здобутків демократії, і не буде.

Характеристичний випадок, що мав місце у взаєминах між представником країнського уряду і народніми масами, показує, як по-різному ту демократію одні і другі. Генеральний секретар УНР Е., щоб запобігти господарській розрусі й руїн анархії, звернувся до всіх начальників залізниць з палким закликом напружити всі сили і підтримати рух на залізницях,щоб забезпечити постачання харчів для армії і населення. В телеграмі, між іншим, сказано:"...остання надія всієї Росії на нашу Україну. Невже ми, залізнодорожна демократія, одмовимо допомогти демократії країни, їхнім жінкам і дітям,котрі благають хліба?" На цей розпачливий заклик бездичівський залізний комітет у відповіді, вимагає давати вказівки, наказувати, а не благати, "бо не пора тепер нам судить та рядить - наказуйте". /Робітнича газета ч. 187/.

Ті, кого автори "Християнського Шляху" збираються перевиховувати, не проти демократії, а проти української безхребетности, проти національної склерози, проти конюктуризму у визвольній політиці, проти гнучких модних деклямацій,що відсувають бротьбу за державу на другий плян а на перше місцеставлять речі другорядні, самі собою зрозумілі і можуть бути здійснені лише в українській державі.

Українська Держава може бути збудованна тільки на засадах, українського народовластя, властивого українському анродові, виробленого йог в історичній боротьбі. Знаємо ми/ та і я тільки ми/, це знають всі, що без своєї держави ніякої демовратії нарід наш не може і не буде мати,хо як би не тріюмфувала свою перемогу світова демократія бо держави тої нам ніхто не дасть, а тільки ми самі, в спілці з іншими поневоленими народами, зможемо здобути собі державуі волю у власній державі та побудуємо в ній демократичний лад. Щоб досягти до цього непотрібні слова про лібералізм, соціялізм, діла, і важні діла,бо ворог нашої національної волі, не перебирає ніякими засобами,а, прикриваючись демократичною фразеологією, прагне до ф фізичного винищення нашого народу,як нації. Словамипро демократію волі не здобудемо, а здобудемо її тільки тоді,як українські маси

підніремо на боротьбу за Українську Державу. Так розумів і апостол нашоі волі Шевченко, коли говорив:

" А щоб здобути іі, химерну волю,
Треба миром, громадою обух спалить,
Та добре вигострить сокиру,
Та й заходиться вже будить".

x

x x

І це сталося на Україні, сталося без участи итих, що стояли осторонь революційних змагань українського народу, без участи тих, що балачками про перевиховання та запереченням збройно-політичної ботьби українського народу надією на щось, тільки дезорієнтували українців на чужині.

Універсал Українськоі Головноі Визвольноі Ради чітко і ясно говорить за який лад, за яку державу змагався український нарід. Хто має хоч крихту критичного розуму і ене засліплений ділами давно минулих днів і що не завжди славними, той розсудить яким світоглядом керувалося ті, що під гуркіт зброі перед обома ворогами українськоі волі поклеалися" на вівтар боротьби за волю покласти свою працю і своє життя".

Покдялися і послідовно не пішли в ногу життя,-всхі відтинках українськоі політики.

Іде шалений змаг за бути чи не бути урукаінській нації. Організована збройно-політична бротьба, що як відомо, почалася проти німецького імперіялізму, з а д е м о к р а т і ю і почалася в підпіллі. А чи могло бути інакше?

Кожний чесний українець, гордий на свій нарід, що мав мужність один із перших виступити під революційно самостійницьким проводом ОУН на боротьбу з німецькими заграбниками і своєю боротьбою безперечно прискорив поразку німецького тотализму. Боротьба не припинилися і з непослабною силою ведеться проти нового навізника зі сходу.

Боротьба з ворогами українськоі волі була і є жорстока, бо вороги не гербували і не гербують ніякими засобами. Дивно було б, коли б ті, що борються за свою правду, не застосовувалиу у боротьбі організованих, твердих і рішучих заходів та методів. Коли ворог послуговується заходами тереру/ а цього нині ніхто не заперечує,/ то закон боротьби вимагає застосувати до ворогів українськоі волі найефективніших методів і засобів, які забезпечують успіх у визвольно-політичних змаганняхукраінського народу.

Кожний етап цієі боротьби /а вона є затяжкою/ має свої відмінности.

Методи і тактика, які були добрі вчора в боротьбі, завтра стануть застарілими, не ефективними.

Ворог тепер, як і в перших визвольних змаганнях намагається роз'єднати єдиний самостійницький український революційно-визвольний фронт. Ми докладаємо всіх зусиль, зміцнити цей фронт, щоб залучити на всіх відтинках всі національно-творчі сили українського народу. Біжше того, до боротьби стали більше поневолені народи. І коли окремі особи чи групи з українців вільно чи не вільно стають знаряддям у ворожих рукахі і намагаються роз'єднати український фронт, або протиставити боротьбі за українську державу боротьбу за владу, цим вони роблять шкідливу роботу.

Національно творчі сили, об'єднані в УГВР борються за Українську Державу, яку втратили наші батьки - а не за владу.

Дивним і незрозумілим видається, коли "·Українська пресово-інформаційна служба" в збірнику і 1. в статті п. н. "Чому уряд УНР, по-

пише: - "Українське громадянство рішуче вимагає від партій політичних груп, щоб вони стали на шлях державного легалізму: "держав", тільки легальними засобами змагались між собою за владу в тім одним державнім уряді, законности т. зв. уряд УНР, доводиться ствердити що уряд цей неє державний і жодноі легітимности не має. І не тільки тому, що чверть століття не має держави, а тому, що чверть століття жодноі участи в житті украінського народа, в його змаганнях за волю участи не брав, зокрема найбільш напружені моменти боротьби з німецькою окупацією жодним словом не виявив своєі участи.

Легітимічність свою уряд втратив після того, як видав 12 листопаду 1920 р. незаконну конституцію, якою скасував конституцію трудового конгресу Украінськоі Народноі Республіки з 28 січня 1919 р.

Скасуванням конституціі трудового конгресу уряд скасував і волю украінського народа, виявлену в конституціі 27. 1. 1919 р., а тим самим позбавив себе і легального титулу на права зватися урядом УНР, бо виявив повну не пошану до законноті.

Проф. Шолухін в своій праці " Варшавський договір 21. 4.1920 р. про це говорив:

"Тіло було скасоване, заставлено голову без тіла івизнаємо саму голову і тіло з головою. Курйоз існуванняголови без тіла".

Ото ж даремно голова, що прожила століття без тіла, через рупор невідомоі громадськости закликаєсь змагатись в"державнім" уряді за владу.

Підміною боротьби за Украінську Державу "змаганням за владу", хоч би навіть і в легальному уряді шкодило тільки украінській справі. Оце то змагання за владу, яке мало місце і то не останнє у попередних визвольних змаганнях і було одною з поважних причин невдачі. поразки.

Досить нагадати окремі епізоди боротьби 1919 - 20 рр.

Українська армія, оточена з усіх боків ворогами: Денікінці з півдня, большевики з півночі а поляки з заходу, відступає від ворогів.

В цей трагічний момент напруженоі боротьби - Парижі 19. XII. 1919 р. утворюється "Національний комітет". Утворили його Молчанов і Сазонов, щоб цим хитрим маневром розбити соборницько-самостійницькі домагання украінських представників на мировій конференціі. Москалі обіцють підтримувати комітет морально, а головно матеріяльно. Не справа, а гроші забили паморокі людям. "Свою віроісповідання бачить Украінський Національний Комітет у повнім воскресенні Украіни в етнографічних межах, зєднаній у федеративній формі з могучою Росією.

Дбав про комітет і Петрушевич, хоч очолював його Панейко. А взаємини між галицькою армією та армією Денікіна.Ото ж ідей федераціі не позбавлені були і "батьки" з західних земель.

Що труднішою ставала ситуація, то більше люди, які стояли біля керма втрачали елементарну совість. Інтриги, боротьба за владу часто переходили в національну зраду. Тоді, як Головний Отаман докладає всіх зусиль,щоб переформувати,підсиливши украінську армію розпочати новий наступ, в тилу без відома уряду і в м. Камянці твориться Національна Рада /м. Камянець Подільський/.

Вся робота іі була скерована проти уряду. Замість допомогти урядові, Рада складає плян повалення отамана і уряду УНР. Резолюція цієі Ради від 11. II . 1919 р. найясравіше характеризує той стан, що витворився між урядом УНР і Радою. Ось вона:

"Укрваінська Національна Рада, в склад якоі входять представники слідуючих украінських партій: С-р, С-д, С-соц. хліборобів,- демократів, трудовиків і нар. республіканців та украінських надністрянських партій, трудовиків./нац. дем./ радикаліві с. д.врешті пред-

ставники українських наддніпрянських Культурно-національно-економічних, наукових та самово врядувань, які зібрались зараз в Комінці на Подiлiю, розглянувши на своєму засіданні дня 8. II. 1920 р. дотеперішню діяльність Директорії і її правительство, сучасної державної катастрофи УНР і спроби рятування Української Державности від повного розвалу і загину виявляє:

1. За найважнішу причину сучасної катастрофічного положення української державности вважає дотеперішну політику і тактику Директорії та її правительства, що не могли паралізувати шкідливої діяльности Директорії і особистої політики окремих її членів, а також громадських сил, які своєю тактикою, руйнували працю правительства сприяючи розвиткові реакції на Україні.

2. Директорію в особі Голови її від хвилі катастрофи 16. XI. 1919 року і фактичного усунення з її складу двох її членів та відїзду їх за кордон до моменту скликання народнього представництва вважає тільки за тимчасовий орган репрезентації.

3. Супроти того Директорія в особі Голови Директорії не має права видавати якихнебуть основних законів, зокрема про організацію Верховної Влади, ані затягнення тривких зобовязань іменем УНР супроти чужих держав та покликання тривких тягарів на горожан УНР.

4. З огляду на те, що дальше тривання теперішньої Верховної Влади УНР не допустиме, а Директорія в особі Голови Директорії не може утворити і зорганізувати нову Верховну Владу, в кінці з огляду на пекучу потребу парляментського устрою в кінці з огляду на Україні Національна Рада висловлює катиричне домагання, аби в найскоршому часі напротягу трьох тижнів з дня установлення якої будь території але не пізніше першого травня 1920 р. було скликане народне представництво, яке має вирішити питання про верховну владу УНР і кабінет.

5. Голова Директорії і його правительство мають передати в руки вище згаданого тимчасового законодавчого тіла в дні його зібрання всі виконувані ними функції."

Головний Отаман, прочитавши цю резолюцію, звернувся до А. Левицького, який і привіз цю резолюцію, з такими словами: Ці люди не навчились. Катастрофа ще не прийшла, але при такій роботі нашого відповідального громадянства може прийти." - Для мене особисто є незрозумілим їхня відповідальність, про яку вони скрізь кричать, а за ними і ми говоримо. Знаю я ціну тій відповідальності, це красні слова, а прийде до лиха то всі розлізуться. На цім і скінчиться їхня відповідальність.

А хто там передає протоколи всіх засідань Ради, навіть таємних полякам? Це надзвичайно цікаво і дивно, що ми нічогогне знаємо, а відділ II. штабу генерального на другий же день посідає копії протоколів, розмови Корчинського, СТ. Барана і Голубуовича /членів Ради./

Ви їдете до Камянця і говорите там різні справи, а на другий же день контттозвідка польська ... знає про все - звідкиж ?

Не вмієтась навіть за собою дивитись, хтось зраджує кажетез Але хто? /Літопис Укр. Рев./ о. Доценко т. 2. книга 5,

Байдуже, хто шпіонив за Національною Радою, але знаменним і характерним в діяльности наших "батьків" є те, що члени президії, що збиралися перебрати владу від тодішного Українського Уряду, не вміли берегти своїх таємниць від польської контррозвідки. А люди з довгими язиками не здатні та і небезпечні у державно-творчій роботі та й вихователі з них ніякі.

В критичний момент визвольних змагань замість монолітного національного фронту бачимо боротьбу себелюбів за владу. Люди, що тепер збираються перевиховувати на еміграції неслухняних дітей; прикриваючись інтересами батьківщинита пілкуванням нещасливою долею свого народа, насправді вели боротьбу ради власної амбіції, зза партійних розрахунків та особистих вигод.

Робились це іменем народу, а той нарід про це нічого не знав.

I це робится тоді, як кращі сини українського народу вели відважні бої з ворогом.

Не краще стояла справа за кордоном і з нашою пресою.

Замість того, щоб побороювати напади, російської преси на наш визвольний рух, наша українська преса обливала помаями цілий український рух найсвятіші змагання українського народу. І цю шкідливу роботу вело наше старше громадянство. Досить згадати "Український Прапор", "Нову Добу", "Воля" та ін.

Отже наша соціялістична інтелігенція /"батьки"/, яку історія висунула керувати визвольною боротьбою, дійшла до повного розпорошення національни! сил та розбіжности думок і акцій. Вона /інтелігенція/не була підготовлена очолити провід своєі держави. Держава її була накинена історичними подіями. Вихована на чухому грунті, вона не доцінювала власних сил українського народу і на словах орентуючись на українсткий нарід, в практиці боротьби приймала безліч орентацій.

Через брак перспективи та національної волі тратила вона популярність серед свого народу і опинилася за межамирідної землі.

x

x x

Та наше трагічне вчора мало чого навчило наших "батьків". Порвавши з українською дійсністю, ставши осторонь ві боротьби українського народу і убравшись в гори не погіршимих політичних мудрощів ці люди захворіли на своєрідну манію перевихователів. Беручись до цієї роботи, вони забули про особистий приклаб у вихованні.

Виховувати і перевиховувати треба, але не взагалі а з певною метою. Єдиною ж метою всіх українців є здобуття своєі держави і виховання потрібне, щоб загартувати волю до боротьби, щоб навчитись здобувати і перемогти ворога в боротьбі з ним. Коли з такого погляду підійти до нашої дійсности, то хто його зна, хто кого має виховувати. Боротьба українського народу за свою державу вимагає від усіх політичних партій, від усіх українців напруження всіх націоналістичних партій, сил на всіх відтинках нашої визвольної політики. В попередніх анаших змаганнях саме через те, що ми були не підготовані до державного життя, через брак окреслених цілей ми втратили слушну нагоду і не закріпили української держави. Мусимо тепер, далеко складніших і менше сприятлевих історичних обставинах здобувати і здобутиту державу. Для цього маємо діяти не " в міру сил і спроможностей", не кожний по своєму і від себе, а діяти єдин им фронтом всі разом в одному напрямку, разом з усум українським народом, що бореться за своє місце на землі.

Та ж так думають наші "батьки".

Досить поглянутт на нашу пресу на чужині, яка є виявом українських політичних груп і середовищ. Цікаво, щодіяльність тої політичної групи, яку збираються перевиховувати своїм змістом намагається тримати українські маси на чужині з краєвою дісністю, кличе до єдности, до єдиного українського визвольного фронту, показує перед світом ту диктатуру, що загрожує українству як нації. Не бачимо у виданнях "непокірної молоді" ні взаємопоборювання ні інсинуацій, ні критики для критики. Немає з них / виданнях/ ні слова проти інших політичних середовищ чи груп, а вся та непокірна молодь намагається як уміє служити одній цілі-визвольній українській справі, боротьбі українського народу за свою незалежність.

Зовсім інший тон і напрямок взяла українська т. зв. преса демократична, преса наших "батьків".

Світова преса чимало уваги приділила українській збрйно-політичній боротьбі, боротьбі українсько-революційно-визвольних сил з німецькими заграбниками, а преса, яку очолюють "батьки" наші єдина

зайнала вороже становище до краєвої боротьби нині, до боротьби проти німецької займанщини. По правді вона в цьому не самітня, бо так само і преса Радянського Союзу з оскаженілою ненавистю так на Україні як і за кордоном намагаються поборювати українську збройно-політичну боротьбу.

В свій час німецька пропаганда, саме тоді, як збройні загони УПА тоди добре дошкулили німецьким загарбникам , доводила, що дії УПА-то є большевицькі акції. Комуністична пропаганда також до хрипоти кричить сьогодні, що український революційний визвольний рух, то є рух фашистівський.

Українська "демократична преса" на чужині натяками говорить те ж саме:

"Відомо, що большевики,як і інші диктаторські режими, нераз самі стараються підступом викликати заворушення в ними опокупованих країнах, щоб потім в зародку задушити спротив активної частини населення і мати оправдання для дальших кривавих репресій над народніми масами".
/Союз укр. соціялістів до Укр. Народу/.

Те, про що не доловкали, натяками говорить демократія Союзу українських соціялістів виразно і не-двозначно говориться вброшурі "Ліс у правдивому освітленні" /видання пропагандивної літератури ч. 3 ОУН/:.

"Отначе з земель надходять відомості про те, що большевики пробують діями українських партизан шахувати польський уряд, творячи перед ним загрозу - в разі його неслухняности відібрати від Польщі спливаючі кров'ю терени. Для того, щоб підтримувати кепіння на Лемківщині, Холмщині, советське військове командування таємно підкидає партизанам зброю.

Трудно повірити, щоб так писали про українську збройно-політичну боротьбу українці незалежно від того, чи визнають вони керівні сили цієї боротьби, чи ні. Так можуть писати тільки ті, які вільно чи не вільно стали на послугах большевицької розвідки.

Цікавим є те, що люди, які тепер так розпинаються проти видуманого ними українського тоталізму, диктатури і терору ні о д н и м с л о в о м н е з а і к н у л и с ь п р о т и ц ь о г о т о т а - л і з м у з а ч а с і в н і м е ц ь к о г о в а н д а л і з м у н а У к р а ї н і , а п р и г н і с у ю т ь його, тоталізм, диктатуру, тим, хто перший розпочав збройно-політичну боротьбу проти німецького тоталізму і переводить її не-послаблено проти большевицького. Це способи, властиві тільки для східної демократії, советської.

Мало написати, перебуваючи за тридевятьземель від рідної землі, що "Між 1939-45 рр. Союз Українських Соціялістів, не зважаючи на трудноші і криваві репресії з боку обох тотальних диктатур, советсько большевицької та німецько-нацистичної, не припиняв своєї діяльности. Члени Союзу Українських Соціялістів під советською і німецькою окупацією і закордоном словом і ділом боролися за ті ідеї, за які від давна бориться цивілізоване людство: за свободу нації, та демократію, за людяність і суспільну справедливість " /"Вільне Слово/ч. 1./

Треба ділом довести, а не декларацією, написаною на 7-му році діяльности неіснуючого союзу. А от діла цього й не було, та навіть і декларації не було, бо не було і Союзу, хоч як не розпинається декларація про мучеників Союзу в таборах. Про діяльність того союзу українці ні під німецькою, ні під большевицькою окупацією не чули, бо ні словом ні ділом Союз не проявляв своєї діяльности.

Говорити поневоленому народові про свою боротьбу за вселюдські ідеали - більш ніж недоречно. Адже ж і большевики свою імперіялістичну кольоніяльну політику в поневолених країнах прикривають вселюдськими ідеалами, але від цього не легше українцям. Проповідувати в теперішніх політичних обставинах, коли большевики, прикриваючись гаслами світової соціяльної гармонії, ліквідують цілі націо-

нальні республіки, говорити про суспільну справедливість, світову демократію, про ідеали цивілізованого людства це значить- відірвати українські маси від їхніх насущих, першо-чергових, яб сказав, біологічно-життєвих завдань, від боротьби за свою державу, це значить демобілізувати український визвольний фронт боротьби, це значить конкретність боротьби підміняти абстракцією.

Борючись за свою національну і соціяльну волю, яка може бути тільки в своїй державі, український нарід тим самим бореться і за вселюдські ідеали, бо поборює насильство і тиранію одвічного ворога цих ідеалів. Висуваючи на перше місце в своїй декларації не національно-визвольну боротьбу за державу, а за ідеї, хоч і прогресивні, за "які від давна бореться все цівілізоване людство", українські соціялісти повторюють свої помилки попередніх визвольних змагань. Панове соціялісти забули, що це цивілізоване людство було глухе до нашого поневолення, а почасти навіть допомагало завоювати від нас здобуту волю. Говорити так - та ще в декларації - це значить стверджувати, що історія мало чого навчила українських соціялістів.

Союз українських соціялістів конкретну, реальну, викликану життевою конечністю боротьбу за Українську Соборну Державу підмінює боротьбою за самозрозумілі принципи політичної демократії, громадської моралі. "Союз українських соціялістів поставив собі головне завдання - боротись за принципи політичної демократії та громадської моралі, обороняючи їх проти всякого рода партійних диктатур - большевицької та фашистівської ".

Як бачимо, не має тут мови про українську державу, що едина може забезпечити українському народові і демократію, і громадську мораль. Політична демократія і мораль- це все добре, а як їх забезпечити нашому народові в поневільній дійсності. Що від цього здобуває поневолений український нарід ? Нічого! Про яку громадську мораль можна говорити тепер, коли ворог не гребує ніякими засобами, а , користуючись брутальною силою, загрожує ліквідацією українського народу як нації. Уявім собі, що панове соціялісти свою декларацію оглошують на зборах українських колхозників, чи на зборах виснажених стаканівською працею і голодних українських робітників, хвалячись своєю боротьбою за принципи світової демократії та громадської моралі. Наівно це виглядало б . Українські маси хочуть позбутися большевицької сваволі, а единий шлях до цього і- здобути свою державу, стати господарем, а не московським наймитом, на своїй землі.

Такі завдання можуть ставити тільки люди, що не бачили і незнають, які є відносини на Україні під большевицькою окупацією.

Поставивши перед собою головне завдання "боротися за принципи політичної демократії та громадської моралі", українські соціялісти між іншим говорять і про українську державу, але то вже для г о д и т ь с я. Розповівши про свою героічну боротьбу від 35 р. і про жертви, що полягли в боротьбі , декларація згадує і про українську державу. "Союз українських соціялістів вважає, що завдання кожного соціяліста і демократа полягає в тому , щоб забезпечити своєму народові нормальний всебічний розвиток фізичний, господарський, культурний, політичний і моральний.

Досягнути цього український нарід може в повній мірі тільки у власній незалежній державі. Тому союз українських соціялістів, як і раніше, обстоює право українського народу на повне національне самовизначення у формі сомостійної незалежної держави на всіх землях, заселених українським народом" .

Як бачимо українські соціялісти, поставивши понад усе боротьбу за " принципи політичної демократії та громадської моралі", незабули і про українську державу, але не боротьбу за неі ставлять вони своїм завданням, а лише "обстоювання права на самовизначення".

Наівно!Та ж цього права ніколи большевики та й інші імперіялісти не заперечували і не заперечують.Більше того,сталінська конституція записала це право "вплоть до отделенія",але від права до дійсности далеко.Український нарід чверть століття має то право, яке збирають-ся обстоювати українські соціялісти.Але право на самовизначення - це ще не держава, а тільки право - пусто порожня фраза.Наші соціялісти забули, що большевики 1917 р. також не заперечували права на само-визначення, а українську державу покорили.Обстоювати право на державу це одно, а здобути ту державу, навіть без права,- то інше. А головне сьогодні те, як ії здобути.А про тактику реалізації,бодай цього права, не кажучи вже про здобуття держави,панове соціялісти чогось замовкують.За те поспішають і запобігливо вихвалюють організацію обєднаних націй.Покладають надії,що справжні ідеі, що іх покладено в основу цієі організації, "як наприклад, право вільного самовизначення народів,демократія, забезпечення прав людини і громадянина можуть дати повні підстави для мирного розвитку, культурного та господарського поступу народів до справедливого соціяльного ладу й до людяности".

І ніби стямившись,українські соціялісти згадали, що в цю ідеальну установу входить і представник советськоі імперії, в якій панує необмежена диктатура.Все було б гаразд, коли б не було представника советськоі диктатури.Отже треба ліквідувати саму советську диктатуру.

Але як? Відповідь проста.

"Щоб осягнути цього,потрібний не тільки одностайний натиск на боротьбу народів, пригноблених большевицьким режимом, але й моральний натиск цілоі світовоі демократії, єдиний безкомпромісовий фронт демократичного людства супроти джерела всіх реакційних диктатур - большевицькоі деспотіі - подібно, як це робиться тепер супроти н еспанськоі диктатури генерала Франка".

Хоч панови соціялісти і пишуть, "що для ведення розумноі, успішноі політики" "треба насамперед мати знання, уміння і чисту громадську мораль", але щось не видно того політичного знання в українських соціялістів.

Бо як можна забути про те, що після першоі світовоі війни також була створена аналогічна установа, в неі до речі довгий час не входив СССР, але ця установа нічим не помогла в здобутті волі українцям, та й не тільки українцям.Не помогли й численні меморандуми,які теж часто надсилалися до тоі установи.Волі українському народові не дасть і ця, нова демократична установа,тим паче, коли в ній бере участь п. Громиков.

Нічого не помогла ця установа іранському народові.

Дивно, що українські соціялісти, приписуючи собі політичні мудрість, не розуміють всім відомоі речі, що режим Франка атакується з боку Кремля, та не добачують в ньому реальноі сили, яка в момент світоглядового зудару є найнебезпечніша для большевизму.Як і в минулих змаганнях над нашими "батьками" тяжить примат вселюдських доброт, здобутків цивілізації, а не національні ідеали українського народа.Відірваність від рідного грунту, незнання підбольшевицькоі дійсности і приводить наших соціялістів до того, що визвольну боротьбу підмінюють політичною фразеологією, осліплені якою панови договорюються до тверджень, що походять з арсеналу ворога українськоі волі. Ні, панови, залицянням перед світовою демократією волі українському народові не здобудемо, а цю волю тільки виборють українські народні маси.

Представник американськоі демократії Ліпман ніби спеціяльно до нас промовляє, говорячи: "Світ помагає тільки тим,хто сам собі допомагає.Нарід, що не бється за свою власну незалежність і єдність, не може бути обдарований цими атрибутами нації від когось іншого".

x x x

Кумедно і шкідливо удавати з себе "стариків", які давно пережили всі етапи боротьби, все знають, ні в що не вірять, тільки у самих себе. А наші "батьки" з своїм уявним світоглядом, прикриваючись фразами про свою політичну мудрість, є такими, як що і тепер у зовсім інших політичних обставинах, проповідують і то не зовсім чесно і морально ті постулати, через які ми втратили свою державу, і пробують заперечувати політичну концепцію, що повстала в історичній боротьбі українського народу за його державну незалежність.

Хто справді чесний повірить, що один чоловік, який би обдарований він не був міг створити без відповідних історичних передумов, без реального грунту цілий світогляд, та ще такий, який мобілізує цілий нарід до боротьби за його одвічні природні права?

Панови з демократичним світоглядом своєю писаниною роблять шкоду визвольній українській справі, коли в такт з большевиками утворюють українську визвольну боротьбу з чимсь тоталізмом. Така політична мудрість не є мудра, а просто шкідлива. Адже і большевики протягом всього часу окупації України не припиняли боротьби з українським націоналізмом. В ньому першу чергу вбачали вони ту силу, яка не дає їм покорити український нарід, асимілювати його в інтернаціональному казані. Український націоналізм, що вийшов не посередньо з українського грунту, з потреб української дійсности з глибини самого життя - понад усе ставить здобуття Української Держави, бо тільки в ній може забезпечений розвиток творчих сил нації.

Реалізаторами його завдань стали в першу чергу ті, що зі зброєю в руках, своїми грудьми захищали Українську Державу. Ті, що відчули і зрозуміли найбільше нашу трагедію перших визвольних змагань, і зрозуміли її / трагедії/ причини.

Безкомпромісовість і незалежність від сторонніх сил української визвольної політики він вважає за одну із передумов здобути українську державу.

Єдиною реальною силою для осягнення цієї цілі є українські народні маси. Стоячи на безкомпромісовості і незалежності від сторонніх сил у визвольній політиці, спираючись на революційні сили українського народу, він нині в умовах жахливої большевицької диктатури, як і вчора, в умовах фашистівської диктатури, виступив як реальна політична сила, що спирається на народні маси, на боротьбу проти ворогів української волі та людської цивілізації і прогресу.

І тепер на українських землях єдиною реальною політичною силою в бротьбі проти большевицької сваволі є революційно самостійн ицька боротьба українського націоналізму. Не випадково, очевидно, один із визначних діячів большевизму в своїй промові в березні 1945 р. сказав: " Ми знаємо, якого нищівного удару завдали нам українські націоналісти 1941 р. Нас тоді врятувала божевільна кольоніяльна політика Гітлера. Знаючи це, ми не сміємо допустити, щоб у майбутньому витворились те саме, а через це мусимо в корені знищити український націоналізм". Ми розуміємо, що ворог змушений так воювати з націоналізмом". Ми розуміємо що в ньому він бачить єдину загрозу і небезпеку.

З а г а д к о в и м є, коли українські соціялісти повторюють те саме, лише іншими словами. " Якщо політична група, про яку тут іде мова / мова іде про рев. сам. ОУН/ розуміє сучасний момент і ті внутрішні та між народні обставини, що створилися після банкроцтва всяких теорій "сильної волі" і "сильного хотіння", то вони мусять з своїми дотеперішніми способами праці в інтересі української визвольної справи зникнути з поверхні українського політичного життя / "Вільне Слово"/.

До такого договорилися українські соціялісти. Проповідуючи всякі свободи, стоячи на засадах демократичного світогляду, домагаючись щоб у політичному житті лишилися вони самі, бо тільки вони, мовляв,

розуміть сучасний момент і внутрішні і між народні обставини.

А яке це розуміння, де ропро нього сказано бодай в затишку еміграції, бо на рідних землях ніхто і не сподівався щоб наші соціялісти, які ніволи не рішили політичною відвагою, а завжди пристусовувалися, могли хоч потихенько неголосно проти діяти большевикові чи німецькомі фашизмові? Ворог в краю майже цими словами звертається до українських мас, щоб паралізувати революційно-самостійницькі в впливи. Та українські маси давно вже перестали вірити ворогові, а в ведуть з ним героїчну боротьбу, Засліплені своєю "політичною мудрістю" наші політики не хочуть та і не можуть бачити тих історичних змін, що сталися в українському народі за останні десятиліття. Український нарід уже давно дозрів до здійснення національно-державних завдань, а військові подіїсконденсували національнопотенціяльні сили і перетворилиїх в кінетичну збройно-політичну енергію боротьби за власну державу під гаслом "Свобода народам і людині". Наші соціялісти не хочуть бачитицього колосального зрушення в українському народі за останні десятиліття, а особливо під впливом війни, і тому ім здається /бо вони так хочуть/ що революційно-самостійницький рух ОУН є витвором одної людини і то від когось запозичений, перейнятий у когось. Якби панове були трохи уважніші до української історії, то вони б побачилиі ірозуміли, що революційно-самостійницький світогляд українського націоналізму походить з героїчного минулого, а гартувався він в історичній боротьбі за волю, в боях під Крутами і Базаром, кров'ю лицарів української волі окроплений він.

Леся Українка, оспівуючи сміливих відважних героїв, немилосердно картає слабодуху інтерну інтелігенцію, говорячи про неі:

"Невже ті голоси несміливі, слабкі,
Квиління немовлят - належать сравді вам?

Поетка кличе не гнути перед долею, не випрошувати собі ласки в чужинців, а кличе до боротьби:

..."Скажім і докажім, що ми бійці самі"!

Історія - то мудра вчителька життя, хто іі слухає, і вона навчає нас, що волі ні один нарід не здобував випрошуванням, поклонами, бо

Хто гнувсь найнижче
Того топтали люди йконі.

Волю і наш нарід тільки вибopе, хоч панам з союзу соціялістів і недовподоби методи революційноі боротьби за волю. Ми іх розуміємо, а що це на легко і ... страшно, але нічого не вдіємо,не має іншоі дороги.

- - - - - - - - - - - - - -

- - -

Теперішна революційно-визвольна боротьба українського народу не виникла несподівано за задумом одної людини чи групи людей, як дехто думає. Вона /боротьба/ є продовженням попередніх визвольних змагань нації за сої природні права. Теперішні форми цієі боротьби продиктовані невдачами і помилками попередніх визвольних змагань, а стратегія і тактика боротьби зумовлена теж історичною дійсністю, як і тактикою ворогів. Рушійною і вирушальною силою в цій боротьбі є українські народні маси, незалежна-самостійницька політика, а не орентація настороні сили, як це було в перших визвольних змаганнях, є запорукою і гарантією того, що скорше чи пізніше, а таки прийде перемога, бо вона /політика/ спирається на всю націю. В тому й сила революційного націналізму.

Такі положення теперішноі боротьби є нерозумілими і навіть чужими деяким нашим політичним групам, які намагаються революційно-визвольну боротьбу українського народу з виразно-самостійницькою незалежною від сторонніх сил концепцією узалежнити від чужих чинників, від зовнішніх сил. Не зовсім етично поступають наші старші українські політики, коли в своїх виданнях основні принципові розходження у національно-визвольній політиці пробують приховати речами не істотними, дрібязковими і не посилаючись на джерела, документи приписують революційно-самостійницькому рухові не природні і невластиві йому речі, як, наприклад, диктатура, тоталізм тощо.

Вони самі того не помічають, як такими своіми "писаніями", вільно чи невільно, роблять неабияку прислугу політикам Кремеля. Чимало теперішніх видань на чужині, скерованих проти революційно-самостійницькоі боротьби, залюбки передрукують у Москві чи Києві. Хто чесний, може серіозно говорити і приписувати тоталізм тим, які одні з перших виступили зі зброєю проти німецького тоталізму і тепер ведуть збройно-політичну боротьбу проти большевицького тоталізму. Чомусь ні одному з видань українських соціялістів не говориться про тоталізм большевицький, ні слова не сказано і про німецький вандалізм у свій час, а всі українські соціялісти воюють з фікцією, яку самі вигадали. Підозріле і те , що ні одно з цих видань не заняло виразних позицій до бльшевицькоі провокаційноі роботи серед украінців на чужині, таксамо жодним словом не обмовились і проти "единонеделимческих групп", які оформлюються і діють під боком у наших соціялістів. Нас не дивує залицяння до світовоі демократіі, бо це властиве було завжди таким нашим політикам гнутись перед сильним світу цього. Мало ми прислужимося вселюдській справедливості і перемозі демократіі над тоталізмом і диктатурою, яка ще і сьогодні загрожує цивілізаціі, поневолючи і винищуючи цілі народи, якщо будемо воювати самими фразами про справедливість та високу громадську мораль. Ці речі давно зрозумілі і не нові.

Головне й актуальне в сучасній визвольній політиці, як наблизити кінець отого царства сатани на Сході і цим прискорити втілення в життя і практику демократичних принципів. Конюнктуризм в українській визвольній політиці, на який хронічно хворіють наші "батьки", завжди був і тепер є шкідливий для украінськоі визвольноі вправи, бо він дезорєнтує народні маси , відриває іх від боротьби за національну волю, прищеплюючи ім рабську психольогію.

Єдиною природною, чистою, завжди етичною є політична орентація на свій нарід, на його сили і його національні інтереси. Тільки така орентація дає програму діяльности і провідну перспекттву будуччини. Бо така орєнтація повязує політику партіі, є групи чи окремого діяча з життям і інтересами свого народу через неі утворюється в діяльності і боротьбі звязок з вічністю, бо нація вічна.

Орентуватись на свою націю, черпати від неі сили своєі діяльности можуть тільки ті, хто поважає іі , вірить у неі. Справжніми демократами є ті, що завжди з своім народом, іхня робота ніколи не розходиться з народніми інтересами, ті, хто силу своєі діяльности черпає з безмежних народніх джерел - вони є національною частиною народу.

Наші соціялісти ніяк не можуть позбутися впливів російськоі соціялістичної школи, з якоі на грунті німецькоі філософіі повстала і комуністична доктрина. Англійська соціялістична школа є глубоко національна, це істотно відрізняє іі від німецько-російськоі.

українського тоталізму немає чого поборювати, бо його не могло і бути в поневоленого народу. Всі національні сили маємо скерувати на боротьбу з большевицьким тоталізмом, бо він нищить наш нарід, а своєю агресією загрожує світовій цивілізації і демократії. А для цієї боротьби мало заявити в деклярації, що "союз українських соціялістів ставить як своє особливе завдання створення правдивої політичної освіти в українському народові, а особливо серед молоді".

"Закохані в себе, стоячи на засадах своєї непомильности" "батьки української політики" не хочуть бачити, доки хтось із чужинців їм не покаже і того, що на шлях революційно-визвольної боротьби з большевизмом стали і інші поневолені народи Совєтського Союзу. З конференції поневолених народів, яка відбулася року 1943 на рідних землях з ініціятиви тих таки революційно-самостійницьких сил ОУН, нині виріс Антибольшевицький Бльок Поневолених Народів /АБН/. Отож українська національно-революційна боротьба не є ізольована, як думає "Вільне Слово", а поневолені народи, зрозумівши конечніст боротьби тепер є широкий і він творчої співпраці всіх українських політичних сил, що визнають першорядність боротьби за незалежну Українську Державу.
В цій боротьбі всі національно творчі сили можуть у мусять знайти місце і застосувати своїх сил, коли не хочуть, щоб історія обійшла їх.

x

x x

Історична доконечність, жагоба волі, життя українські народні маси стати до боротьби проти німецької деспотії та не припинити її проти большевицької тиранії. В цій боротьбі були і тепер є свої хиби, але зрозуміння цілей, виразність політично-національної визвольної концепції, безкомпромісовість боротьби - це лише може привести і приведе до перемоги.

Головно в боротьбі вірно поставити і зформувати завдання, а досвід - річ наживна, приходить в самій боротьбі.

Не випадково, що більшість поневолених большевизмом народів стали на шлях збройно-політичної боротьби.

Та в інших народів старше покоління не ставало в ролі не прогрішимих прокурорів, а разом з революційними силами народу продовжуємо ту боротьбу. У нас сталося інакше. Наші політики " батьки" обрали собі премудрий шлях пискарів, стали осторонь від неї і не тільки не підтримують її, а, навпаки поборюють її в своїх виданнях. Дійшли до того, що в статті "Політична фантазія і дійсність"/"Вільне Слово", вид. Союзу Укр. Соц./ заперечають всяку боротьбу в краю Автор Свирид Самарець дивується сам, і наполегливо намагається переконати українців за кордоном, що існування УГВР є неможливе в умовах большевицького режиму. "Ми вже не кажемо про те, що взагалі є сумнівним, щоб такий великий центр в числі 25 чоловік міг справді діяти за сучасних умов під большевицьким режимом ".

Переконувати панів з Союзу Українських Соціялістів немає потреби. Можна порадити уважно читати пресу Совєтської України, запитати про УГВР тих, що ведуть боротьбу проти українських революційно-самостійницьких сил, а ще найкраще повідатись в краю.

Та суть не в цьому, а в тому, що українські соціялісти заперечують всяку можливість будь - якої боротьби проти большевизму, а для більшої переконливости своїх доказів не гребують наклепами з українського смітника. В тій же статті наводяться докази всемогутности Совєтського Союзу:

"I. Коли большевицька диктатура устояла навіть перед такою силою, якою була Гітлерівська Німеччина, то як можуть повалити її повстанські розпорошені відділи /Хто і де сказав, що ці відділи розпорошені?/.

2. Советські мільйонові армії не звязані зовнішними фронтами і марчи тисячі танків та літаків можуть легко залушити всяке хоч би найбільше повстання озброєних мас.

3. Ізольована Українська Національна революція проти большевизму без участи інших народів Советського Союзу, зокрема без участи російського народу і Червоної Армії була б засуджена на неуспіх."

Виходить, що марно і думати про якусь там боротьбу, проти большевизму, бо всякі спроби вичерпані на неуспіх. Висновок сам собою напрошується: приняти большевізм як неминучість і покірно нести ярмо неволі, що якось то буде.

Панове соціялісти забули, що немає вічного режиму. Всякий деспотизм, абсолютизм /а большевизм є найреакційніший лад, який досі бачить світ/, неминуче пророджує через внутрішні протиріччя які штовхають уярмлені народи на боротьбу проти нього. Теперішня революційно-визвольна боротьба поневолених большевизмом народів, в першу чергу українська збройно-політична боротьба, зумовлена недоцільністю існування большевизму як системи, що гальмує творчий розвиток народів, поневолених нею. Сам факт що в такій, доведеній до віртуозности, деспотії, якою є Советський Союз, існує багато річна боротьба, свідчить не про силу, а про безсилля цієї імперії. Панове соціялісти не бачили, що большевицька диктатура перед війною була так розхитана внутрішними протиріччями, що не була жадною моральною силою і міццю, хо мілітарні сили й обчислювались мільйоновими арміями, озброєними модерною технікою.

Війна з Фінляндією, як і перший рік війни з німцями продемонстрували всю ідейну трухливість цієї системи. І тільки безглуздя національна політика німців, які продовжували політику большевиків на завойованих землях, скріпила Советський Союз.

Большевицька система якщо й уціліла на якийсь час у цій війні то лише завдяки гітлеризмові. Сталіна, і як його режим, урятував Гітлер. Українські соціялісти вирішального значення дають мілітарним силам, зводячи на нівець значення революційних сил поневолених народів, тоді як останні, зокрема українська революційно-визвольна боротьба, відограли не другорядну ролю в поразці німецьких збройних сил. Самі німці визнали, що їхня поразка сталася не під Сталінградом, а далеко раніше, на Україні, на Балканах. І поразку цю спричинив не хто інший, як революційно-визвольна боротьба поневолених народів. Говорити тепер про ізольованість української боротьби це значить не бачити того, що діється навколо.

Забули соціялісти іте, що танки, авіяція та інші атрибути мілітаризму, вироблені тими ж поневоленими народами, в часи революційних зривів обертаються проти гнобителів.

x

x x

Засліплені своєю політичною непомильністю старші політики, в першу чергу соціялістичний бльок не хочуть бачити і того, що після війни фронт поневолених народів розширився, бо у висліді війни нові народи втратили свою незалежність і стали підкорені большевизмом "/Польща, Угорщина, Румунія, Югославія та інші/.

Большевизм, виявивши себе виразно, як імперіялістична потуга своєю політикою сприяв обєднанню і зміцненню фронту поневолених народів. Історичним завершенням цього і є створення АБН з ініціятиви Укрінської Головної Визвольної Ради. Правда, творці соціялістичного бльоку на еміграції, в який увійшли представники соціялістичних партій, що складаються з двох-трьох осіб, не вірять у можливість існування, а тим більше роботи УГВР, не хочуть бачити й УПА.

Ото ж національно-визвольна боротьба українського народу не політична фантазія, як думають і пишуть панове соціялісти, а політична дійсність і дійсність, яка вийшла за межі "ізольованої національної революції", бо вже обхопила навколо себе більшість поневолених народів СССР. Навіть представники російської демократії співпрацюють з АБН. Наші старші політики через свою надмірну політичну мудрість завжди не помічали свого українського, а вірили більше чужим стороннім силам. Така вже їх вдача. Про таких і Шевченко нагадував, коли говорив, що захотілось з чийогось наказу пізнавати свою історію та заговорити так, що і вчитель не второпав, не то що прості люди.

А ті то прості люди, українські народні маси, і стали на шлях активної збройнополітичної боротьби з ворогом української волі і вже 4 роки зброї не склали і не заламались від всесильного, як думають соціялісти, большевизму. Революційно-політична боротьба українського народу - то не фантазія, як думають наші " батьки" а політична реальність, про неї говорить світ і світ демократії, а українські соціялісти і досі бояться її. А бояться тому, що не вірять власні сили українського народу, бо за своім політичним футлярем нічого, крім себе, не бачать і не хочуть бачити.

Кілька слів про політичну фантазію, якої так бояться і проти якої так воюють наші "реальні політики". Коли б люди були позбавлені мрії і не могли забігати хоч зрідка в перед, щоб в уяві своїй будувати соціяльний лад, систему, яка тільки зарисовується навколо, і трудно собі уявити, яка причина змушувала б людей двигатись в-перед, проробляти і доводити до кінця величезні роботи в галузі мистецтва, науки чи політики. Розходження між мрією і дійсністю не приносять ніякої шкоди, коли ті що мріють, серіозно вірять в свої мрії, а головне спостерігають життя і всім єством віддаються ідеї.

Коли мрія не посередньо стикається життям, ним перевіряється коректується, тоді вона стає реальною дійсністю, і все буде гаразд.

Таких мрій, відваги у нас, українців, у нашій визвольній боротьбі ще не досить, а їх треба більше.

Ав в тому, що їх не досить, винуваті " старше покоління" наших політиків, які, вихваляючись своєю реальністю, тверезістю, проповідуючи лише легалізм, що визвольній політиці є опортунізмом і назадництвом. А час не жде. Ситуація в краї є така, що ніяк не говорить про всемогутність большевизму, а, навпаки, говорить, що большевизм, збанкротувавши ідейно в цілому світі, не може дати і не дасть ради в самій країні.

Мало користи, а тільки шкоду роблять українські політики, проповідуючи недоцільність боротьби проти ворога, бо він, мовляв, має мільйонові армії і модерне озброєння. Не треба забувати, що ті армії складаються з поневолених народів, / а озброєння також є ділом рук поневолених і в моменти революційних піднесень зброя в руках поневолених стає реальним фактом здобуття волі.

Мало ми прислужемося нашій національно-визвольній ідеї демократії одним твердженям, "що царство сатани є вічне" і що не за сімома горами і не за сімома ріками, а таки десь близько час, що ті, ідеали, за які прострадали мільйони наших братів і сестер та страждають ще і тепер, стануть наявною дійсністю.

Кажуть, "віра без діла мертва". А цього діла, яке наближувало кінець тому царству сатани, а зним і кінець страждань, і не видно від тверезих і мудрих політиків, а замість нього є в"писаніях" поборювання самих себе, прикриваючись вихованням і перевихованням.

Не в пору це і користи від того ніякої, а шкоди багато.

Виховання нам усім потрібне, але не деклямації про діла "давно минувших днів" царства польського чи російського, а таке виховання, за яким:

"покаже батько свому сину
на срібне марево в далині
і скаже: "Он земля твого народу.
Борись і добивайся батьківщини,
бо прийдеться загинути в вигнанні
чужок-чужинцем в неславі".

/ Леся Українка/

_ " _ " _ " _ " _ " _ " _ " _ " _

Д.Шарай

СТАЛІН ПОСЛІДОВНО РОЗВИВАЄ НАЦІОНАЛЬНЕ ПИТАННЯ

т "Підчас віликої Вітчизняної війни, коли народи СССр геройчно боронили честь і незалежність Батьківщини..., багато чеченців і кримські татари... вели збройну боротьбу проти загонів червоної армії, а також створювали диверсійні банди для боротьби з советською владою в запіллі, при чому о с н о в н а м а с а населення Чечено-Інгушської і Кримської Республік н е в и я в л я - л а п р о т и д і і цим зрадникам батьківщини.

У звязку з цим, чеченців і кримських татар переселенно до інших районів СССР.

І. Затвердити скпсування Чечено-Інгушської Республіки і перетворення Кримської Республіки на Кримську область..."

/Витяг з "Закону про скасування Чечено-Інг. і Кримської Республік", "Ізвестія", 28 червня 1946 р./

Так звані большевицькі марксисти безугавно твердять, що К. Маркс перший подав дороговкази науковсго, соціялістичного розвязування національної проблеми в цілому, а далі розвинув і поглубив це питання, почавши застосовувати на практиці, вождь російських марксистів большевик Ленін. Те саме розписує і проголошує раз - у - раз уся система автоматизованої пропаганди сучасної червоно-фашистівської імперіялістичної Москви про продовжувача Марксового- Енгельсового - Ленінового вчення про Сталіна. До того ж цей уже марксист ніби то не тільки далі розвинує, поширив і поглибив національне питання, а вилав найкапітальніший вк вклад у марксистську наукуи в галузі національного питання. Та не тільки написав, а й напрактиці здійснює марксистські засади в багатонаціональній державі щось іже понад 20-ть років- послідовно й безкомпрфмісово. Він же, головно, в національному питанні є той марксист, що теорію застосував у практтці, топти перетворив у цій ділянці марксизм у дію, бо Ленін мав відносно мало Ч часу до тоог майже виключно діяв лише в час війни. Маркс - взагалі не ма мав практики.

Як Ленін розвязував національне питання, зясовано в іншому місці. Коротко ж його теорія і практика зводилась, звідки б він не заїздив і яких би практичних кроків не робив, - до єдиної неподілимої.

Від 1922 р. від коли Сталін став Юридичним диктатором /Фактичним по смерті Леніна 1924 р./ неподільно панує в національному питанні рука Сталіна, тоог кухаря, що може готувати лише гострі страви /за визначенням Леніна/.

Як, що Ленін не міг примиритися з тим, що йогоьдоповнюють чи розвивають, /Сталін, наприклад в національному питанні/, то вже Сталін не стерплював жодного підпомагача чи конкурента. Лише те вважав за марксизм, що виходило з під його пера, що могла витворити його високовчена голова з характеристичним чолом геніяльної людини...А що йому: пече " теорії" як шашлик шкварить. Всі хто попробували на поміч йому стати, що б по марксівському національне питання розвивати, - так чи так скінчили трагічно / Скрипник та ін./.

Спинимось на відомих і показовіших фактах з практики сталінлновій в національному питанні.

1924 році так звані самостійні національні республіки /Російська, Українська, Білоруська і Закавказька/ "добровільно" обєднались в СССР. Жодного сліду не лишилося, навіть уявно-юридичного від відносної незалежности до тоог часу окремих республік.

А фанфари відгреміли тріюмфальний успіх ленінської і сталінської національної політики. І дійсно: то був успіх, але для Москви, а не для прилучених республік. Москва справляла весілля.

Дальшим логічним кроком була розгорнена в неросійських республіках /почалася на Україні ще в 1923 році/, так звана українізація, білорусизація і т. д .Це був вексель, винагорода, видана за прилучення національних республік до Москви.

Цією ж українізацією, білорусизацією, грузинізацією тощо московська імперіялістична верхівка /цього разу вже червона кліка/ вбиває двоїх зайців:

1/ Купує добровільне приєднання за абстрактну монету, причому дає право на те, що мало б бути самозрозумілою річчю не з ласки даною /в революції ж, що винесла тодішній уряд на поверхню і Леніна на трон, брала однакову з російським народом участь усі національності - українці, білоруси і т.д./. Тому то українці, що розуміли, що й до чого, казали: нашим салом та по нашій шкірі. Це був заяць перший.

2/ Використовує її /українізацію і т.д./ як провокативний засіб, щоб виявити ввесь національно - свідомий і політично-активний елемент, а потім під різними зухвало вазуїстичними претекстами знищити його. І це згадували приєднані народи. Дуже добре розумів це дядько Тарас з песи М.Куліша "Мина Мазайло". Та ж за пару років уже й почали московські большевики, підступно використовуючи місцеве національне сміття, накривати шапкою компактні групи, національні гуртки. На Україні це були: шумськісти /1926 рік/, СВУ /1930 рік/, Скрипниківщина, Хвильвизм і голод на Україні /1932 - 33 рр./, "буржуазний націоналізм, що змикається з інтервенцією" /слова Постишева/, вороги народу /1937-38 рр./. Отже пастка була венайдена геніяльно. Це був другий заяць. А всі ці "прогресивні" заходи освячувано ортодоксальним марксо-ленінським вченням, обгрунтовано "мудрими" теоріями найортодоксальнішого марксиста - стоецітетового Сталіна. Марксоленінське вчення, хоч як воно не є догматичне, виявляється в руках цього мудреця дуже гнучким знарядям. Там, де Марксова чи Ленінова формула безпосередньо або відповідно витлумачена пасує до актуальних потреб, до даного політичного курсу, її, цю формулу, так і проголошують без змін або змодернізовано. Там, де не можна знайти відповідного пророцтва творців марксизму, їх, ті потрібні формули, яких бракує, єдиний чудотворець сучасної епохи геніяльно родить і проголошує в політичному звіті на з'їзді або конференції ВКП /б/, на активі, на передвиборчих зборах тощо. Те латання, ті латки та клини до Марксових та Ленінових полотен, і зветься сталінським вкладом до скарбниці марксизму-ленінізму сталінськими скрижалями в науці наук.

Тут кажуть, що Сталін розвиває в нових обставинах далі вчення Маркса, Енгельса і Леніна. А тому, що клясиків марксизму принято вважати за абсолютно непогрішимих, непридатні догми їх стараються виправдати тим, що вони стосувалися часу минулого, до якого були цілком відповідні, а теперішні надточування до них товариша Сталіна якраз і є діалектичним продовженням їх. І т.д і т.д.

Ось чому й видається "непросвіщеним", не-марксистам чи не сталінцям, що большевики не послідовні, не йдуть визначеним від Маркса чи Леніна шляхом, роблять викривлення тощо. А біда тих не - марксистів у тому й полягає, що вони не розуміють суті марксизму, особливо в большевицько-сталінській інтерпретації його, не розуміють, що "марксизм не догма, а руководство к действию" /Сталін/. А Сталін /лише Сталін!/ все розуміє: бере марксизм і крутить ним, як сам хоче, надолужує браки попередників /клясиків марксизму/, щоб таки теорією просвітлювати шлях для практики.

Син шевця з Горі виявився достойним наслідувачем батька. Лише на жаль, в "єдино-науковій" системі законів про людське суспільство.

Та мабуть же і"наука" про закони розвитку людського суспільства, зокрема той виклад у неі, оті латки, що сяк так по-шевському наварює сучасний марксист-генералісимус,має стільки спільного з наукою як швець із Горі фельдмаршалським чином.

Маючи на оці національне питання, лише найстисліше зазначемо тут дещо про так званий марксизм взагалі.

Марксові належить Марксове. Його науковою заслугою є викриття економічних суперечностей капіталістичного суспільства. Але вся його так звана філософія з прогнозами і політика виявилась цікавитою фантазією, романтикою, маренням-безвідповідальним і абсурдним. Це в наш час уже не потребує доказів. Бо всі проби застосовані його соціяльне вчення або зазнали поразки в живому житті, або спричинили трагедіі і катастрофи /СССР/. Експеременти забрали колосальні і страшні жертви, а нічого позитивного не дали.

Ленінові належить Ленінове. Цей марксист епохи імперіялізму і пролетарських революцій також дав аналізу розвитку капіталізму в Росіі, по-своєму створив теорію революціі /зумів використати селян для революціі/ і, що є найголовніше в ленінізмі,поклав основи модерноі тактики російського імперіялізму, змодернізувати також і для того струхлявілу російську державну машину, тобто замінивши іі на модернішу, побудовану на "науковій" основі абсолютичну, монопартійну державу- як засіб і точка опору для того ж таки імперіялізму. Щодо цього він потворив те саме, що свого часу зробив Наполеон I.

А ленінізм, таким чином, є "марксизм" для російськогоімперіялізму / мета/, що діє з допомогою так званих пролетарських революцій /засіб, шлях/. Правною особою і штабом цього воістину геніяльного імперіялістичного задуму став Комінтерн, що його створив той же Ленін / в 1919р./ Отже Ленін був лише російський імперіяліст, а т. зв. марксизм-ленінізм - опіюм д л я н а р о д і в.

Так само, як пригаданий генерал корсиканець Наполеон Бонапарт, зрозумівши не минулий розвал Франціі через бездарність Бурбонів, запалився ідеєю твердоі влади, щоб урятувати від остаточного занепаду і ганьби французьку імпеію,так і сибірський дворянин Ульянов мамав ту жсоплуку іпостановив собі таку саму мету: будь-що-будь здобути владу, усунувши здегенеровану аристократичну верхівку і навіт /пізніше/ демократичних базік і невдах і врятувати від розпаду єдину неділиму.І не тільки недопустити до розпаду, а і створити передумови до розширення меж своєі імперіі - таке поставив собі завдання Комінтерн.

А вся демагогія, напр., - право народів на самовизначення, земля селянам, фабрики і заводи робітникам і т. д. і цілий марксизм із ленінізмом взагалі - машкара, облуда, каламучення води, щоб ловити рибку, засіб баламутити і паралізувати національні відцентрові сили- і в своій імперіі і поза нею.

Усіх своі соратників, що були в рамантичному захоплені від марксових байок про ідеальний лад на землі, про земний лад при комунізму, Ленін вважав, як і тепер Сталін вважає, за безнадійних і наівних ідеалістів. Той Ленін іх викорестовував, але Сталін до кінця використав і ... випровадив на той світ з допомогою ЧК, НКВД.

Троцький теж був романтиком, наівним ідеалістом, тому і мусів скоритися реалізмови Сталіна.Тому і відійшов. Переміг реалізм. А реалізм - то імперіалізм, перевтілений, перефарбований і перезброєний. Основною і рушійною силою його і на далі є той " великий руский народ", що вже кінець кінцем, і зовсім не приховується.

Інші народи/не росіяни,/ впрягає "батько" до імперіяльноі маши

ни в заграбницьких війнах як гарматне мясо, тримаючи іх лише "впе
ремешку" /мішма/, бо того вимагає реалізм.
Саме тепер, в час останноі війни і по війні, привчають в буден
ній практиці украінців і білорусів, що вони "всеравно"русские".Хоч
учення Маркса - Енгельса - Леніна й далі є прапором - як не для
внутрішного вжитку, так для баламучення світу.

x

x x

То ж повертаємося до того, як Сталін латає, поре та клини вста
вляє та доточує, тобто розвиває далі Маркса і Леніна в національ-
ному питанні.Не теоритично як Маркс, не проєктуючи на близьке чи
далеке прийдешнє, не догматизуючи, а діялектичному поєднанні тео-
ріі і практики.

При чому,рішуче треба ствердити, що ніякоі непослідовности в
теоріі і практиці Сталіна не має:є мета,в лінія, є тактика а за-
соби добираються за принципом: "Цель оправдывает средства".

Смішним, наівним і жалюгідним є той /марксист і немарксист/
хто шукає в Сталінових діяннях і писаннях т.зв. перекручень марк-
сизму-ленінізму, непослідовности, термідор іянства чи зради комун
нізму. Хто цього шукає в нього, той давить лисячий хвіст, тому ли-
са ніколи не впіймає.

Закидів про викривлення марксизму, про непослідовність Сталін
не боявся й не боіться, керуючись принципом: чия сила, того й пра
вда.

Сталін реаліст , як і Ленін. Він продовжує реально і послі-
довно діло Леніна. Що це діло надто реальне й нестерпне та тя-
ко на комусь відбивається, - це його так турбує і бентежить, як
і всякого найлютійшого хижака, що тримає в своіх пазурях жертву
також не думаючи, що тій жертві дуже приємно бути в тих "обіймах,
В ділах Сталінових скорше треба пошукуватись закономірности дико
. природи, а не якоісь абстрактноі логіки чи піднесеноі теоритич
ноі послідовности.

Так розуміючи Сталінів марксизм, легко зрозуміти його націона
льну політику,як би він іі хитро мудро не одягав шати для багат
тьох, ще принародного марксизму і якими б вихилясами він не виїж
джав.

Сталінська націоальна політика / національне питання/- це ім-
періялістична політика. Для більщоі переконливости будемо далі
говорити мовою фактів, дещо здемакованих.

Про Шумськізм, СВУ, Скрипниківщину, голод 1933 року," ворогів
народу вже згадувано вище. То були факти так би мовити внутрішноі
політики, перша фаза й комплекс заходів ленінсько-сталінськоі
національноі політики . Ідемо далі.

Форма чи структура імперіі, що складається з т. зв. союзних
республік, лиш толі стала зрозумілою,як Сталін взяв під опіку і
приєднав Західну Украіну /1939 рік/, Буковину і Аккерманщину
1940рік/ до УССР. а Басарабію до Молдавськоі Автономіі ССР,Вибо-
рг до Карельськоі автономіі, зробивши Карело-фінську ССр /союзну
щоб згодом втілили в неі решту Фінляндіі / 1940р./, коли окупу-
вав Литву, Латвію і Естонію,а вони потім "попросилися", щоб іх
приняти до"содружества народов" -СССР - як союзні республіки. Дуже
зрозумілим є тепер,для чого існує окрема республіка,для чого на
привілейованому становищі трима є він Монгольську т.зв. неродню
республіку / на весні цього року премєр цієі республіки маршал
Чойбалсан зі своєю свитою був уже для чогось не день і не два в
Москві./ Кому не зрозуміло, що ця республика є мостом до цілого
Китаю! Китай - твердий горіх, ще твердіший, ніж Карело-фінська

республіка, тому так обережно й терпеливо до нього Сталін підкрадається: робить в Монгольській республіцівсе, щоб звіяти поширити про себе добру славу в цілому китаі / будучи, розуміється випадові бази./ Про те вже годі говорити,що саме Сталін нацьковував Японію на Китай, уклавши з нею /Японією/ через ЮОСУКЕ Мацуоку та емний договір і проти Америки.Що в 1945р. Сталін напав на "дружественную" Японію - дива ніякого, Адже ж Гітлер напав теж на "дружественний" СССР. Сталінови треба було якою завгодно ціною знесиситиКитай й привернути будьякими засобами симпатію трудящих і голодних китайських мас до батьківщини трудящих усього світу - до СССР.

Маючи на меті "расположить к себе " всю Скандинавію. Навіть манергайма не чіпає досі!

В 1940 році, відповідаючи на закиди закордонної преси про пан славітичні наміри Москви, Молотов різко і з роздратованням підкреслив, що советському урядові є абсолютно чужа і ворожа тинденція панславізму, даючи цим зрозуміти, що комуністична партія ортодоксально дотримується лише інтернаціоналізму. А в 1941 році в Москві створюється т. зв.Всесловянський Комітет , який існує і до тепер, бо він є добрим знаряддям дигати братів словян. Нічого непослідовного і тут немає.

Якщо Гітлер мав Розенберга для східних територій, то Сталін знайшов хитріший спосіб. Він пустив своїх питомців:Тіта, Дмітрова Берута, Готвальда, Ніка, Тереба і т. д.А щоб улегшити опанування нових православних народів - призначає патріярха, фальшує " святейший синод" і по черзі / не всіх зразу!/ приймає в лоно руської православноі церкви,під покровительство патріярха московського, один по одному народио окупованих держав - словянської й несловянськ.ї /Болгари, Серби Румуни/. Більше того, Сталін посилає свого православного єпископа до Канади. Що це - платонізм? Ні, Сталін нетакий.

Може Сталін не послідовний? /религія ж - опіюм для народу../. Теж ні. Навпаки, він дуже навіть послідовний,бо знає що робить. А марксистська " наука" в СССР скоро ці трюки з православною церквою освятить як можливість і доконечність./А це ж те, що вклав Сталін у матеріялістичну діялектику, розвиваючи ії після Маркса і Леніна далі/.З погляду доцільности, нічого тут суперечливого немає.

Далі. Так званий листопадовий пленум ЦК КП/б/У 1933р. ухвалив,що головною небезпекою в данному стані є місцевий /тобтоукраінський,/ національний погляд з другою меншою небезпекою велико державним націоналізмом /тобто російським/. Це був сигнал на "избиение младенцев", як підсумок украінізаціі,того підступного маневру. Скрипник, Хвильовий і сотні відомих імен,а десятки тисяч безіменних як комуністів,так і не комуністів украінців, уже впали ще на весні цього року. /1933/ Розпочиналася хвиля боротьби проти націоналістичного шкідництва на Украіні, що ії / хвилю/ видмухнув Постишев, а рупором ії став украінець Андрій Хвиля.

Як досить уже виявив себе Гітлер, проголошують марксисти /Сталін/ патріотизм, Батьківщину /"Моя батьківщина" Ме Рильського/, учора ще повторяючи за Марксом, що пролетаріят не має своєі батьківщини. А вже в час війни 1941 року - доходить Сталін до " отечественной войни", ніде не кажучи,що він зрікається марксизму.Взавши /заповівши/ виразний курс русифікаціі на Украіні від 1933 року, він дає украінцям вишивану сорочку, надягаючи ії на віть на івано-вознесенського парня в лаптях - Постишева, фактичного генерал-губернатора Украіни.

І що ж – ніякої непослідовности, а проста єдність протилежностей: розвиток культури національної формою і соціялістичної змістом. А українці за межами УССР нехай дивляться і любуються вишиваною сорочкою, та не лише поза межами УССР/.

А що зникають з арени Скрипник, Хвильовий, Любченко Зеров Річицький і безліч інших українців, то це ж "буржуазні" націоналісти, що зкликалися з інтервенцією або запутались в тенетах тих же націоналістів / про Панаса Любченка так сказали/.

Оголошуючи реакційною й ворожою совєтському урядові концепцію панславізму, говорячи не сполучність із Сталінською національною політикою великодержавну тенденцію об'єднання всіх українців, білорусів і молдаван / до 1939 – 40 рр./, в 1940 р. большевики – сталінці відверто заявляли: " Лишилося ще одно " осинае гніздо" – Закарпатська Україна, визволити цей останній кусень України – і тоді будемо спокійні вже за Україну ". Бо вся Україна буде мати зміст соціялістичний /читай російський/, хоч і буде в вишиваній сорочці. Отже, кожен найменший кусник України поза соціялістичною вишиваною сорочкою – "осеное гнездо". Ось чому тепер Сталін не може примиритися з тим, щоб Лемки лишилися поза межами т. зв. Української Союзної Республіки, ані скілечки не тривожачись й умисне замовчуючи такі українські етнографічні простори як Полісся з Берестям і Стародубцем, Курщина , Воронізчина, на сході аж з Борисоглібськом, Калачем і Таганрогом включно, цілі українські масиви Сибіру аж до Далекого Сходу /Зелений Клин/ суто-українську спільну іприлежну до України Кубанщину, Крим і т. д.

Поряд з Комінтерном, як одна з його ланок, діє в Сталіна і т. зв. Всесловянський Комітет, з допомогою якого він лигає і гнуздає словянські народи. Такою ж ланкою Комінтерну є і "святейший синод" з патріярхом на чолі, з допомогою якого він робить те саме, запускаючи свої щупальці дуже далеко й поза словянський світ / близький і середній схід в Азії і в Африці, а навіть і до Канади/. Діє сміливо й зухвало за принципом: "На мой век дураков хватить".

Підчас останньої війни, коли в німецькому запіллі розвинувся рух спору проти німецького вандалізму, рух, що розвинувся, особливо на Україні, в боротьбу за національну-державну незалежність, Сталін, вірний марксистській засаді про визнавання національно-визвольної боротьби / війни/ , посилає насамперед у партизанські райони своїх Ковпаків і Колпаків, помагає, скажім, українцям виборoти свободу і незалежність. Він не шкодує найпровокативніших закликів до УПА, закликає піяти спільним фронтом проти німців, за що обіцяє золоті гори. Підфорбовував своїх колпаковців під українських партізан де зорентував українську людність, усе робив, аби тільки не дати українському суто-національному повстанському рухові розвинутися і популяризуватись незалежно від покровительства Москви. Подавав звідомлення про операції партизан на Україні проти німецької окупації, але ... як відважних патріотів "социялистического отечества", оминаючи, замовчуючи те, як українські партизани лупили тих відважних патріотів, Сталінську імперіялістичну агентуру.

Совєтський партизан на Словаччині Васька Кузнецов казав у Брезні 1944 р./ казарма в школі/, що на Волині совєтські партизани мали в десятеро більші страти від загонів Клима Савури, ніж від німців. Навіть з пяних очей прохопився і таке сказав: Якби німці не взялися так рішуче "громість" українських партизан з 1943 на 1944 рік /на Волині/, то нам би там було від Савура хана".

Отже була в Сталіна пряма і виразна лінія - повстанський рух українців і білорусів /протинімецький/ визеавав, але по своєму як може визнавати послідовний імперіяліст:

Лише доповненням до такого " визнання" національно-визвольного самостійницького руху треба вважати майже одвертуспівпрацю НКВД з гестапом на теренах німецької окупації кол, советських просторів. Німці нищили національно-свідомий, державно-творчий елемент на Україні з перших днів їх приходу на Україну за списками... від НКВД, що лишилося. Це називалося обороною советських громадян на тимчасово окупованій ворогом території.

Війна ще не скінчилася, а тих же українських партизан Сталін охрещує імям: німецько-українські фашисти. А потай від народу пише через Хрущова до тих "фашистів" відозву завідозвою благає дати йому умови, на які!х ті можуть з ним порозумітись. Одне слово: дайте тільки в руки взяти.

Щоб довести свою ніби прихильність до жадань українського народу, Сталін урядово розпорядився виселити з України польське населення. А щоб догодити полякам, робить те саме в Польщі - виселює українців нв схід від нового польсько-українського кордону... На Україні співчуває переселеним з "Польщі" українцям, погрожуючи полякам, а в Польщі те саме інсценізує перед поляками.

А ось як Сталін розвязує національне питання на даному етапі. Одним помахом пера ліквідує дві автономні республіки: Кримську і Чечене-Інгушську. Населення цих країв / татар, українців з Криму, а а чечнців та ін. - Чечено-інгушет/ примусово виселено, а куди не сказано. Але відомо, куди їм простелився шлях. Мотив чи підстава співпраця з німцями-окупантами. І ніхто Сталіна не питає, чи це уголжується з марксизмом, чині. А робитъ це після того, як" "опит многонационального государства блестяще удался"/ Сталін - в 1936, а також на передвиборчих зборах сталінської виборчої округи 1946 р./

Як Кримська , так і Чечено-Інгушська республіка не межують ні з багатим на нафту іраньским Азербайджаном, ні з Філяндією, ні з Китаєм, отже - потрібні. Ленін вклав у національне питання "Самоопределенее вплоть до отделения". Сталін його розвинув і практично його реалізує: дав можливість самовизначитись, а тепер демократично відокремлює... від рідної землі.

Інакше підходить найстарший друг українського народу до України. Як відомо, до України нема вже чого прилучати /"визволяти"/: підгорнув у вже всі її галузки, прилучивши до УССР. Отже, проковтнув. А тепер, як перетравити її.. До того ж вона вже втратила фактичну підставу існувати як союзна республіка, бо не межує вже з країною чужою /Румунію, Чехословаччину і Польщу чи можна вже уважати за чужі держави/. Вона вже не може, як би захотіла , вийти зі складу СССР за війзн визначенням Сталіна, доповідь на 8 надзвичайному зїзді рад про проект нової конституції, союзно- республікою може бути республіка, що має понад мілійон населення, межує з чужою державою, розвинена економічно і культурно то що/- То ж лишився, цілком логічно, процес передтравлення України, що її він уже проковтнув. Ось як пускає він уже "пенсин". По всій Україні, день у , день урочисто ухвалють / одноголосно/ колгоспники прийняти до свого колгоспу десятками демобілізованих з червоної армії росіян. А ті росіяни мають родини, отже перевозять потім і своїродини до українських сіл. І це відбувається інтенсивно. Але і цього мало. Нещо давно опубліковано урядово, що над кожною українською областю взяли шефетство російські області, щоби допомогти у відбудові зруйнованого війною господарства України. Наприклад, над Полтавською, Горківська над Чернигівською, Калінінська, над Київською, Куйбишівська. Над деякими, аж по дві "три взяли шефецтво і т.д.

А щоб те шефство було більш реальне і ефективне, то до українських областей спроваджають тисячі самих шефів... з родинами. Майже так, як було за Коха в "Райхскомісаряті" Україна".

Специяльне заселення українських міст не українським населенням, уже виконане понад плян навіть. У Львові, наприклад, ці переселенці навіть на вулицях мешкають. А хто не знає, що совєти вміють у містах набивати мешкання, мов оселедцями бочку! Але таких "виголах" неспроможені розмістити новоприбулих ,з поза України людей. А хіба Львів становить винятком? Звичайно, ні. Отже цікаво, який відсоток становлять тепер українці, якщо в 1941 році населення Львова мало такий національний склад / ,дані з перших днів української влади по проголошенні самостійности 30 червня/: українців, шістдесять тисяч, жидів - 117 000, поляків 90 000, Це було в наслідок польської національної політики. Тепер, напевно, тих 60 000 українців немає: раз що німці багато винищили і вивезли та розігнали, а друге, большевики, повернувшись, нічим не поступають перед німцями супроти українців.

Цікаво також, скільки лишилося українців тепер у Києві, як що в роки 1940-41 було їх 25-30 %/ жидів 55 - 65%, росіян до 20%/. Відомо, що Україна, в наслідок останної війни втратила понад 10 000000 своєї людности. Відомо, що майже ніхто не повернувся на Україну. з Німеччини: всіх вивезено " в глиб Росії." Відомо, що десятки і сотні тисяч інженерів, техніків, робітників "добровільно" і з "радістю" виїхали працювати до Москви, на Урал, Кузнецький басейн і т. д. - як тільки большевики повернулися на Україну.

Хто чув, що б хтось із них повернувся з відти? А це ще тільки початок, це тількицвіт, а ягоди ще будуть.

Ось як Сталін розвязує національне питання, не оглядаючсь ні на Маркса ні на Леніна. Втер носа всім царям і Джінгіс-ханам. За це він і є генералісимус Совєтського Союзу, тобто великої неділимої Росії. А вся бутафорія /українська формою/, нові міністерства України - оборони і за кордонних справ - усе те в середині країни для дурнів, а всіті - "для ствола глаз", "очковтирательства", що б забивати баки невірним хамам поза Україною і поза СССР.

І це послідовна імперіялістична політика, на яку не спроможні вже були царі російські. Це також є ніщо інше,як реалізація "вплоть до отделечия" після " самоопределения:. Практично приступив ужэ Сталін .український нарід масово відокремлювати від України.

Можуть все ж таки знайтись недоумки, які скажуть, так чи сяк, а таки створив Сталін т. зв. Соборну Україну. Пробуємо не заперечувати цього, але запитаємо: а що означає те, що він свідомо не влучив до України згадані вище етнографічні простори: Полісся, Курщину, Вороніжну,Борисоглібськ, Калач, Таганрог, Кубань, Крим? Що означає те, що року 1937 він заборонив українську мову в цих районах і на всіх українських масивах на Волзі, Уралі, в Сибіру, Далекому Сході тощо, закривши школи,газети, вилучивши українську літературу і т.д.?

А ось те означає, що на черзі стоїть і УССР. Бо ж як інакше можна розуміти такі сигнали: як його / Сталінова/ промова на випуску академиків червч. армії 24. У. 1945 року, % див. статтю "Великі питання нашої доби", де наведено текст цієї промови-тесту/. Це був такий сигнал. А ми вже добре знаємо що такі сигнали означають.

Ось наслідки того сигналу: "Широта исторического кругозора Бажана позволила ему в дни войны наряду с образами героев современности ввести в свой стих и героев прошлого. Им била написана поема "Данил Галицкий". В 1235 году Даниил розгромил под Дротичином войска немецких лицарей - меченосцев. Бажан сумел, говоря об етом подвиге русских воинов найти образи, кровно связане с современністю. Так же, как и в наше дни воодушевляють в поеме р у с с к и е ж е н щ и н и /підк.наше - Ред./ своіх близких". /Правда", 21.2.1946., "Поезия М.Бажана"/. І Данило Галицький "русский воин" і українські колгоспниці, про яких Бажан пише, "русскее женщини". Можна б було ще баагто навести таких прикладів, та шкода паперу й часу, бо такими штучками пересилена абсолютно вся преса і всі промови платнихб і заляканих ораторів в усьому СССР.

Отож хай буде ясно, що кампанія розукраінізаціі почалася, вона йтиме так, як і суцільна колективізація, тобто большевицькими темпами. Це вже не те, що було до 1926 року, коли Раковський казав, не погоджуючись з украінізацією Украіни: "Зачем ето все..." Його тоді не послухали: украінізували Украіну. А тепер проти суцільноі русифікаціі ніхто вже не скаже: "Навіщо це здалося?" Ні, ніхто не скаже цього, все буде одностайно і одноголосно.

Знаючи і добре розуміючи Сталінову діалектику, залізну логіку його прикладноі філософіі, можна точно предбачити, що має прийти далі, який черговий етап, власне - останній, заключний. Трудно й помилитись. А має бути /як встигне ще Сталін, а як йому поможуть у тому Америка й Англія своєю нерішучою політикою/ от що:

Усі новоприняті колхозники з Росіі, усе те "смешание народов" у містах украінських "стихійно" виявить ініціятиву і іі підтримають усі трудящі УССР та попросять світлий уряд і батька народів скасувати ненависну петлюрівську мову в пресі, замінити украінські школи російськими, стерти кордрни між Украіною і Росією і саме слово У к р а і н а вилучити з лексикону як буржуазно-націоналістичний пережиток. Ну а батько, звичайно як добрий батько - благословить і підпише заупокійний указ про Украіну. Це, кажу, як устигне, а також як поможуть... /дотепер - помагають фактично/.

Чи можна закинути Сталінові непослідовність в національному питанні? На жаль, не можна. А якщо хто відважиться закинути Сталінові відступництво чи зраду марксизму, то він має готову вже, марксову ще, "теорію" нація є історична категорія, що повстала наприкінці февдалізму і на початку капіталізму. Отже: раз в СССР немає ні февдалізму, ні капіталізму, а добудовується вже комуністичне суспільство, то й націі - як історична категорія - мають зникнути. Ая! Якщо не до тоог йшло, то навіщо тоді Сталін розробляв "теорію" про можливість побудови комунізму в одній країні!

Сталін потребує лише трохи часу, а потім, відкинувши демагогію про демократію, наплювавши на обєднання словян, забувши про "Святейший синод", - скомандує: "Крой, Ванька, Бога нет!". При потребі може довести це законами з діалектики, наприклад, переходом кількости в якість запереченням заперечення тощо.

Але - якщо...

Гітлер теж був герой і... послідовний, але підкузьмила його Украіна, Балкани тощо і він остаточно посковзнувся в Сталінграді і таки скінчив у Берліні, як пес під плотом.

т Послідовний модерний московський імперіялізм, що послуговується опіюмом-марксизмом виключно в імперіялістичних цілях, має таку ж саму, як і Гітлер, перспективу.

Проблема часу і то недовгого, і штучка вождь світового пролетаріяту і баламута народів знайде собі місце на смітнику історіі.

Якоі ж послідовности треба шукати в сталінському марксизмі і практиці? Лише не тоі, якоі шукали і не знаходили Троцький, Бухарін, Риков, Чубар, Скрипник і інші.

Чи не ясно, що й сам марксизм-ленінізм-сталінізм зроду-віку не мав і не має ніякоі послідовности.

Тому: немає послідовного марксизму, а є послідовний імперіялізм, що сьогодні спритно пускає дим в очі марксизмом, диктатурою пролетаріяту, а завтра з таким же успіхом послуговуватиметься демократією, а після завтра ще чимось: аби пустити дим в очі, або спантеличити і впрягти в свого імперіялістичного воза. Нема Сталіна марксиста, а є Сталін реаліст-імперіяліст - модерний імперіяліст московський.

X X X

ПЕРЕДРУК З ПРОПАГАНДИСТА Ч. 3

/Орган крайового осередку пропаганди ОУН/

ПЕРЕХІД ЧЕРВОНОЇ АРМІЇ І БЛОКАДА

Не змінив стану і перехід через наші терени мільйонових мас Червоної Армії з заходу на схід, який розпочався в м. липні і тривав повних два місяці. Большевики намагались знищити при тій нагоді наш рух. Та це їм не вдалось. Війська ЧА займали майже всі місцевості й дороги та часто кватерували деякий час. Одначе це не причинилось ані до знищення наших відділів, ані до заломання самостійницького наставлення населення, а навпаки, ще більше його скріпило. Бо повертаючись зі заходу, маси червоноармійців мали в своєму складі великий процент невдоволених, а навіть революційно настроєних бійців, які приймали радо наші листівки і кличі, одверто симпатизували нашій боротьбі і тим підтримували на дусі населення. Большевики знали дуже добре справжнє наставлення червоноармійських мас, як це ми переконались з різних документів штабів ЧА, які попали в наші руки і тому не важились кинути Червоної Армії до спеціяльної акції проти нас. Їм було вже забагато того, що ці мілійонові армії ні про що більше не говорили, машеруючи через цілу Чехію і Польщу, як тільки про нас, про "бандерівців", розказуючи чуда-дива про подвиги й силу наших повстанців. Подекуди пробували большевики використати політруків кватируючих відділів ЧА до принагідної агітації за виїзд. Вони намовляли селян всіми силами виїздити разом з ними й страшили /що після цього, як вони відійдуть, поляки вимордують усіх українців, які тут лишуться, як уже й зробили недалеко за Сяном. Однак це не приносило бажаного успіху, тим більше, що рядові бійці шептали в приступі щирости повіреним селянам всю правду про відносини в Советському Союзі. Тому селяни не виїздили, а агітаторам не раз прямо відповідали, що "аби тільки Ви лишили нас в спокою, то з поляками ми вже собі дамо раду".

Одночасно з Червоною Армією - переважно наприкінці її перемаршу - появились кінні відділи т.зв. "козаків". Бійці ЧА заздалегідь остерігали населення перед ними. Це були окремі НКВД-військо комсомольські заградітельні і розвідчо-терористичні війська. Вони блокували протягом кількох тижнів майже всі села, їздили днями і ночами всіма дорогами і стежками, робили засідки і розшуки за нашими відділами, ревізії в селах, несподівані наскоки й погоні. Не зважаючи на доволі довгий час тієї блокади, не вдіяли однак майже нічого. В кільканацяти випадках дійшло до малих сутичок в часі несподіваної зустрічі наших повстанців з роз'їздами "козаків". Однак у всіх сутичках наші повстанці вийшли переможно й зліквідували противника без власних втрат. Найчастійше відбувалось це взагалі без сліду так, що в большевицьких командах думали про дезерцію, бо це теж було нерідке явище, навіть у тих вибраних "козацьких частинах". В кількох випадках, де дійшло до сутичок і не вдалося зліквідувати противника без сліду, большевики застосували відплатні карні акції - спалення кількох чи кільканацять сіл господарств, арештування жителів найблищого села або обстріл лісу з мінометів , гармат і панцирних поїздів. Наші відділи не входили в більші сутички бо це не було доцільне тоді, коли довкруги переваювалась мільйонова армія і це було заборонене з принципових поглядів, тому що до бійців ЧА ми підходимо в першу чергу з нашою програмою, ідеєю і кличами, а не виступаємо зі зброєю, як бойовий противник.

Большевицькі зверства.

Російсько - большевицькі заграбники є абсолютно безсильні супроти наших ідейних правд. Всі їх підступи, фалш, облуда відбилися і відбиваються об наш ідейний панцир і нашу зброю. Ворог бачить, що йому не скувати душі народу і його пориву до боротьби за вільне незалежне життя,тому піниться з люті і застосовує найжахливіші звірства до українського народу. В с. К. %/Буковина/ група енкавидистів в силі 80 осіб заатакувала 5-ох членів ОУН, які по геройськи відбивали наступ опричників. Підчас бою три члени ОУН були забиті, а два /Василь і Сергієнко - обидва наддніпрянці/ були тяжко ранені і попали в руки ворога. Цілий день їх тортурували, але вони не зрадили ані словом організаційних тайн і держалися, як пристало українським революціонерам. Тоді бандит старший лейтенант нкгб наказав привести трьох старших громадян зі села Д. і, щоб залякати населення, в присутності цих людей сталінські бандити відтяли обидвом раненим статеві органи, а опісля викинули їх на гній, де вони серед жахливих мук померли. В с. Б. /Станиславівщина/ сталінські посіпаки убили 10-літнього хлопця, що пас худобу та ранили одного селянина - каліку. В селі Ч. вимордували двох хлопців, а трупи їхні викинули до пивниці.

В с. Г. /Дрогобиччина/ енкавидисти/ 70 осіб/ замордували 13-літню дівчину, яка боялася сталінських бандитів і не хотіла відчинити їм хати.

Сталінські бандити в своїх звірствах, мордах і побоях не оминають навіть невинних жінок. Вони напали в с. Р./Старосамбірщина/ на одне господарство і, не заставши нікого в дома, крім жінки, почали її катувати та вигукувати, що її син в бандерівцях.

Немало таких випадків на Україні, коли діти українські відважно протиставляться ворогові. Наприклад, один старшина енкавидист, ідучи селом пяний, намагався пограбувати одне господарство. Жінка стала в обороні свого майна. Енкавидист почав вганятись за жінкою. Тоді три малолітні хлопці схопили сталінського бандита і кинули до рова в болото.

В кожному українському селі вже сьогодні начислюється десятками помордованих і помасакрованих людей, а найбільше попадає жінкам і старикам, бо вони не можуть втікати перед сталінськими людоїдами і завжди залишаються вдома. - Таких і подібних фактів можемо навести тисячі.Звірства, що їх чинять сталінські бандити над українським народом, переходять всякі межі. Та український нарід не падав на коліна перед окупантом - звіром-людоїдом, але веде завзяту боротьбу проти нього.

Чому приготування до нової війни?

До с. П. / Станиславівщина/ приїхали 14 большевиків. В селі зробили мітинг в справі здачі контигенту. На запити селян, чому не звільняють людей з Червоної Армії, бо вже по війні, сталінський слуга віднповів: "Тому, що Туреччина щось недоброго задумує, а Англія і Америка кажуть нам виступити з України. А це не може статися, бо ж ми не зате кров проливали/, щоб "бандерівцям" віддати Україну."

В.с. Д. большевики робили мітинг, на якому, між іншим, доповідач сказав таке: "Війна скінчена, але Совєтський Союз мусить уважати, бо ворог може зненацька на нас напасти. Майже по всіх селах такою і подібною мовою большевики намагаються приготовити населення до нової війни і виробити переконання, що нова війна буде для большевиків обороною перед напасником.

- - - - - - -

Лист українця-лемка /кацапа/.
який по приході з Червоної Армії агітував в селі Л. за виїзд до СССР. Сам поїхав перший та потягнув за собою ще 15 кацапських родин того ж села.

Новий Кременчук, 27.IX.45.р.

Добрий день или добрий вечер, дорогий брате Никола , Михайле і Антоне. Летить день за днем, летить, як стріла,а тут чоловік ще не проснувся і не виспався.

Дорогі браття! Хотів би я вам описати дещо про моє життя, як також хочу довідатись про ваше здоровля. Здоровлю вас зичливо. Поводження моє як у світі: вовк у лісі, так у нас, в Україні. Нам дуже весело. Маємо всього багато - і винограду і кавунів. Приїзджайте тут до нас, заживете добре, як і наші сусіди /ті, які з ним виїхали - прим. Ред./ тільки не забудьте про адресу Кейсероваго Михайла /Мецкого/і за грушки Ніколайкові/ Заввага: Кейсерів Михайло - це самогубець, що втопився кілька літ тому в селі С., Міколайкові грушки - цвинтар. В селі люди дражняться "Винесли б тя за Міколайкові грушки" - прим. Ред./.

Тут дуже добре Мошкові з потоків і Ріні Ган/ це жиди які колись були багаті та добре їм жилося у його рідному селі - прим. Ред./. Вони добре жиють, а Митрикова Текля померла, не мала лікарства з діркою. Лікарство заграничне з діркою коштує 100 карб. /згадана дуже любила обаранці, яких там не було, вона померла з голоду./ Філь Катя фасує " деньги", має книжку, вона є заводова мати. Тепер дістала 2 000 карб. Павла Бойка якщо хочете бачити то ідіть до Жиздового Юрка. Там є його фотографія /Павло Бойко це найбільший, найзарозуміліший кавалер в с. Л. Він завжди носився з панська. Зараз автор листа порівнює його вигляд з найбільшим ледарем, який ніколи не бриє бороди, ані не миється. - Найгірша людина, посміховище села - Жиздів Юрко/. Краєвська має хороші вуси, так як Онухрей /згаданій Краєвській з нужди виросли вуса - мох. /Автор листа порівнює з вусами Онуфра; це один з господарів села Л., який має найбільші вуса - прим. Ред./.

Дорогі браття. Напишіть мені, чи хата моя стоїть і чи є хто в ній. Дорогі браття! Мені добре...

Так само кручу, як і дома. Я є касієром в колгозі. Працюю в контролі. Три рази в тижні їзджу на базар продавати виноград і кавуни. Грошей у мене хватить, тільки жінка і діти, а найгірше Славця і Геня гинуть за домом. Антін є добрим трактористом. Він хоче женитися, але про хату не забуває. Тільки коровами не доіємо.

Ілько Гринів просить Володка Кавського, щоб цей написав йому листа, чи Гриця родина жиє, бо ніхто не напише до нього. Поздоровіть його щиро!

Довідався я, що Іван є дома. Тому скажіть, щоб не сидів в Краєвського до полудня. Як ви сидите у Краєвського, наші хлопи з волами і батогами в руках /заввага: Краєвський мешкає близько церкви. Тут після проповіді в церкві сходяться всі кацапи, які були на Богослужбі, бо не хотять слухатиіі. Автор вказує, що тоді, коли його брати святкують, всі що є на Україні, мусять в неділю чи свято тяжко працювати - прим. Ред./.

Кінчу писати та здоровлю вас щиро

ваш брат Олекса

Обл. Дніпропетровська
Криворіг, Новий Кременчук

/Лист цензурований сов. і поль. цензурою/.

З життя української еміграції

/ інформативний огляд /

Крі давньої, передвоєнної еміграції, повстала в цій війні дуже численна нова. По розгромі німеччини нараховувано тільки на території кілька мільйонів українців /вивезених силою робітників полонених, біженців, вязнів/. По переведені репатріяції, частково добровільної а частково примусової лишилось ще на території Німеччини і Австрії пів мільйона українців, у Франції - 80 000, в Італії - понад - 30 000, з того числа в армії Андерса - 20 000, решта в інших ілійянських формацціях, в Бельгії 70 000, в Швайцарії - 3 000. Крім того, є ще деяка кількість в інших країнах.

В житті української еміграції є дуже великі трудноші і небезпеки. Німецьке населення ставиться з великою ворожістю до всіх чужинців. Німці кричать, що чужинці їх обідають, а вони мусять голодувати, тому звалюють на чужинців усе, що тільки можуть, та доносять до аліянтських чинників всякі обвинувачення на чужинців. Англійці і Американці кокетують німців і стараються всіляко задоволити, від чого часто терплять чужинці. Це використовують першу чергу німецькі комуністи і ведуть всюди проти чужинців кампанію, зокрема проти українців. Та найгрізніше- це постійне марево видання большевикам, або т. зв. примусові "репатріяції". Сіті кровожадного червоного павука-поліпа сягають і туди. Виявилось, що на Кримській Конференції большевики забезпечились заздалегіть окремою тайною постановою про примусовий поворот усіх громадян СССР на "родіну". Це звязує тепер сильно аліянтів і створює для украниської еміграції та еміграцій інших східньо-европейських народів дуже велику небезпеку. Багато емігрантів на тій основі видано большевикам примусово. Американські і англійські газети повідомляють, що большевики допускались при цьому насильства а аліянтські представники толерували це, а не рідко й допомагали. Були випадки що американські вояки допомагали всаджати українських, литовських білоруських, і інших емігрантів силою до вагонів і авт або стріляли понад голови, під стопи, щоб змусити до цього. Американська газета "Лос-Анджелес Екзамінор"з 1. х.45. р. під заголовком: "Зразок насильства" доносить, що в місцевості Кемптен /Баварія/ пяні большевицькі вояки ввірвались до церкви, в якій правилось Богослуження, і схопили священника о. Василя Бощеновського від престолу за бороду, тягнули так через цілу церкву та церковне подвір'я і вкинули його до тягарового воза. Віруючі, зібрані в церкві, почали боронитися. Тоді американська військова поліція окружила церкву, почала стріляти. Були вбиті і ранені. Усіх їх виволікли з церкви і завантажили на советські тягарові авта...

Загал української еміграції підняв рішучу протестаційну акцію Велике враження на світову опінію зробили численні самоубийства людей, призначених на вивіз до большевії. Люди кидали-ся з поїздів в бігу, під колеса авт і вагонів, кидалися з поверхів камяниць на брук вулиць, робили довго тривалі голодівки. Широко протистаційну акцію розгорнула українська еміграція в Америці. До цієї акції прилучилися також поступові демократи й гуманні організації Америки та Канади. В американському та англійському парляменті були внесені протести, підписані великим числом послів. Акція увінчалася успіхом. Під натиском публичної світової опінії головнокомандувач американської окупаційної зони в Німеччині ген. Айзенговер видав в половині жовтня особливий наказ, який здержав при-

мусову репатріяцію біженців СССР, ухиляючи тим виконання одної з таємних умов Кримської Конференції. Большевики ведуть далі всіма силами скажену непербічиву кампанію за видання ім всіх емігрантів. Одначе загал еміграції всіх народів Східньої Европи під проводом української еміграції, веде широку оборону проти - большевицьку акцію. Ситуація еміграції не легка, однак вигляди на успіх у звязку з тим, що на міжнародній арені загострується щораз більше конфлікт між англо-американським блоком і совітами та в світовій опінії зростають проти большевицькі настрої.

Не зважаючи на ті тяжкі навіть трагічні сторінки положення, українська еміграція розвинула дуже велике культурне і політичне життя. Повстав цілий ряд українських комітетів та обєднань. Живу діяльність розвинув Український Червоний Хрест. Бувші українські політ-вязні німецьких тюрм і концлагерів зорганізувались в Лігу Українських Політвязнів". Повстало "Українське Студенське Обєднання в Австрії" /УССА/, "Союз Українських Студенських Організацій Німеччини" /СУСОН/ та інші подібні. На кінець грудня скликано в Мюнхені "Всестуденський Конгрес". Відновлено Український Університет та інші інституції. Українські вчені і науковці створили "Український Академічний Комітет". Українські Комітети та Обєднання, УЧХ і Братства зорганізували українське шкільництво, допомогову акцію, влаштовують чисельні культурно-мистецькі імпрези, видають українську пресу, боронятьправ українських біженців перед чужими чинниками і т. д. Розвивається також приватна ініціятива, між іншим, видавництво Тиктора.

На різних чужинців, зокрема американців, робить українське культурне життя дуже велике, часто захоплююче враження. Українські табори діставали багато разів особливе признання.

Серед української еміграції в Північній Америці /США/ діють різні українські організації. Не бракує також явної большевицької замаскованої агентури. Проти большевицкі організації скупчуються головно в рамах "Злученого Українсько-Американського Комітету". Він репрезентує понад 2 000 американсько-українських товариств та організацій. В травні 1945 р. згаданий комітет висилав на Конференцію в Сан-Франціцко свою делегацію. Делегація ця склала на руки Президії Конференції докладно розроблений меморіял про українську справу, в якому, між іншим, заперечила право представників УССР репрезентувати український нарід на формі "Організацій Обєднаних Націй". Виступ української делігації знайшов дуже прихильний відгук в американській та світовій пресі.

В Канаді майже всі українські організації обєднались в "Канадійський Український Комітет" /КУК/. В склад КУК увійшли між ін. : "Українське Національне Обєднання", Братство Українців Канади", "Союз Гетьманців Державників", "Союз Українських самостійників" та "Союз Українських Організацій".

Політичне життя української еміграції доволі живе і зрізничковане. Крім людей та організацій, які репрезентують гідно рідний край і його визвольнкий самостійницкий рух, повстав також цілий ряд різнородних партій, партійок і груп. Не всі вони, на жаль вміють знайти спільну мову в найважливіших справах та задержати гідну поставу, якої вимагає вага хвилі і відповідальність перед іншим народом і рідною землею, що кривавляться в жорстокій неволі і завзятій визвольній боротьбі. Деякі групи пробують іти старими стежками своїх партійок чи "вождівських" інтересів, провадать розбишацьку політику та ще претендують фалшиво на "голос краю", який в дійсности їх вже давно осудив і забув про них. Ці відємні прояви не мають,

однак, вирішального впливу на головний триб життя української еміграції.. Українська еміграція, як цілість, становить величезний чинник ферменту, народжування й кристалізації широкого протибольшевицького фронту так у своїй опінії, як і практично політичних заходах.

Політичне життя західнього світу виявляє нині ознаку занепаду. Большевицька розкладова робота, використовуючи демократичні умовини свободи, діє тут і там. Гуманні вселюдські ідеали блїднуть часто, а бере верх почуття умучення та шукання короткотривалої наживи та зиску. Ризико ще одної війни таким людям не під смак. Вони воліють торгувати навіть з найбільшими дикунами, хоч би їх руки та товар, як у большевиків, були в крові... Щоб тільки вони заробляли, щоб тільки їм і їх інтересам не загрожували... На цьому тлі ясна політична думка, величезний практичний досвід та активність української еміграції висвигає її на одне з чолових місцьв питанні кристалізації і організації протибольшевицького табору вже не тільки східньо-европейському, але й у світовому маштабі. Не можна сказати, щоб сьогодні бракувало в світі тверезо думаючих людей. Є їх всюди не мало. Навіть така інституція, як міністерство війни в США, має дуже докладну і здорову оцінку большевицької дійсности та остерігає часто своє громадянство перед надіями на можливість довго тривалого союзу і миру з большевиками. Але всім тим світовим протибольшевицьким чинникам бракує одного керівного центру, бракує координації дій, а передусім бракує досвідчі вміння боротися зі стоногим большевицким павуком-подіпом. Це все може дати і намагається дати протибольшевицькому світові саме українська еміграція. Маючи за собою величезний німб і славу визвольної боротьби, яку веде сьогодні Україна проти большевицької тиранії і яка тисячними легендами проривається глибоко в Европу і широкий світ,Українська еміграція стала вже сьогодні організуючим чинником всіх братніх еміграцій східньо-европейських народів та розвиває свою активність ще в ширшій площині.

Найширша своїм засягом, найбільш консеквентна і всестороння українська визвольна протибольшевицька кампанія стає вже сьогодні ферментуючим і організуючим чинником антибольшевицького бльоку народів. Ця широка політична акція має поважні вигляди на найближче майбутнє. Большевицька агресивна політика змушує з дня-на-день до протверезіння щораз ширші круги. Даремні надії світових спекулянтів опортуністів, що їм вдається спокійно з большевиками торгувати й набивати кишені на чужій крові. Дійсність завдає їм вже сьогодні дошкульних розчарувань. і змусить напевно дуже скоро рештки міжнародніх спекулянтів станути по одній або другій стороні барикади. Невмолимі закони життя подиктують свою розвязку, яка не може знати компромісу.

Українська самостійницька політична еміграція серед безліч труднощів і небезпек виорала єдино-правильний шлях - шлях боротьби за наші великі невмирущі визвольні ідеали свободи та виконує гідно свою ролю перед різними народами і рідним краєм.

- - - - - - - - - - - - -

- - - - - - -

МАТЕРІЯЛИ З ЧУЖОЇ ПРЕСИ

Очевидець про УПА.

Часопис "Америка" ч. 64 - 18.УІ.1946 подає таку вістку: денник "Ді Івнінг Телеграм" у Торонті з 5 червня ц.р. подав розмову свого репортера з п. Львом Бучаком, що як канадійський громадянин саме недавно повернувся з СССР до Канади.

В тій розмові п. Бучак сказав, що на Україні діє тепер півмільйонова українська підпольна армія, /Українська Повстанча Армія/, що складається з мужчин і жінок. Вона бореться з московськими наїзниками, старакчись визволити Україну з московської неволі.

Пять дивізій УПА

Ця армія - казав п. Бучак, - складається з пяти дивізій. Вона прямує до повалення совєтської влади і встановлення незалежної української держави. Ночами загони цієї армії переходять через західно-українські села в повному бойовому виряді: з танками та всякою іншою модерною зброєю. Совєтська влада не має сили стримати ріст цієї армії. Всі урядові заклики і погрози до тієї армії скласти зброю - не мали успіху. Хто невдоволений з совєтського ладу, вступає в українську армію. Ця армія вичікує моменту до вирішальної боротьби з московським наїзником.

Українська Повстанча Армія - казав п. Бучак - створилась ще в початках другої світової війни для боротьби проти німецьких наїзників. Тепер вона веде боротьбу проти московського наїзника. Часом ця боротьба виглядає як звичайна війна двох армій. Повстанці вбивають агентів НКВД, розбивають станиці і розганяють совєтських управителів колхозів та інших службовців. "Ніч - це для української армії, а день - для совєтської" - заявив поворотець.

– – –

ПЛАТФОРМА ПІВНІЧНО-КАВКАЗЬКОГО СОЮЗУ /СКС/

За посередництвом Секретаріяту АБН одержали ми політичну платформу Північно-кавказького Союзу /СКС/, яка являється комунікатом заграничного центру СКС.

1. Північно-кавказький Союз є національно-революційною організацією народів Північного Кавказу, що в своїй спільній сімї творять національно історичну єдність і геополітичну цілість.

2. Союз створено для пропагандування і здійснення ідей боротьби за національну і державну незалежність Північного Кавказу.

3. Союз стоїть на революційних позиціях і в своїй діяльности спирається на столітні героїчні традиції боротьби північно-кавказців за свою незалежність і волю під прапором великих кавказьких Іманів - Мансура /1785р./ Шомія /1859р./, Горської Республіки Північного Кавказу/ 1918 - 20 рр./ і національно народніх рухів на Півн. Кавказі в умовинах совєтської влади.

4. Союз добачає майбутнє Північного Кавказу в формі демократичної Північно-кавказької Республіки, в якійокремі народності користу

ються автономією у своїх внутрішних справах.

5. Союз добачує майбутнє цілого Кавказу у формі Кавказької Демократичної Конфедерації як Кавказької Союзної Держави. В її користь Північний Кавказ спільно з іншими народами Кавказу зреклися декотрих своїх суверенних прав/спільна оборона, внутрішна політика, фінанси і т. ін./,що їх устійнить Кофедеративна Кавказька Конституція.

6. Тому що закордонний центр Північно-кавказького Союзу /СКС/ стоїть на революційних цілях - то він буде входити в контакт для співпраці з усіми антибольшевицькими організаціями, які стоять на таких же позиціях. Союз визнає за всіма народами СССРправо на національне самовизначення і державну окремішність від інших народів.

7. Північно-кавказький Союз веде свою роботу за кордоном у тісному звязку з іншими кавказькими організаціми і буде прагнути до створення Загально-Кавказького Центру для узгіднювання політичних дій.

Закордонний Центр СКС

- - - -

Ле Фігаро, ч. 607, 26.УІІ.1946.

Стаття передового американського журналіста Волтера Ліпмана п. заг. "Чи Росія обєднає Німеччину". Сполучені Штати повинні вревізувати свою німецьку політику, що Німеччину не можна втримати протягом 25 років у стані безсилля. Вони думають, що відродження Німеччини це річ певна, що німеччина скоро стане на - ново одною з найбільших потуг континенту і якщо совети не зуміють зробити з тої нової Німеччини свого союзника, їм загрожує небезпека, що вона стане їх ворогом.Росіяни не можуть знайти собі кращого способу зворушити войовничих німецьких націоналістів", крім вияву своєї незгоди з проєктом Бернса тримати Німеччину в стані безсилля, крім осуджування західних плянів децентралізації і поділу Німеччини.Ось чому вони отверто покинули Францію і готують тихцем терен для нового розподілу Польщі.

Ле Фігаро, ч. 615, 4 - 5. УІІ. 1946.

Нотатка під заг. "Росіяни роблять експерименти з "Ф.І." на балтійських узбережжях,але американці випередили їх в ділянці ракетної зброї": "Упресі багато разів появлялися повідомлення про те,що понад Швецією і Балтійським морем пролітають світляні стрільна, подібні до ракети. Тепер догадуються, що росіяни десь у балтійських краях роблять експерименти зі стрільнами типу "Ф". Один німецький інженер який зрештою не подав свого прізвища, дав з цього приводу коротку інформацію американському журналові "Ню Йорк Геральд"

Він заявив: "Я працював до останніх днів війни в експерементальній станиці Пенемунде на морському узбережжі.Росіяни відновили працю цієї станиці, а також подібних станиць в Нордгавзені, Бляйхероде, Зондерсгавзені і Зальфельді і в Тюрингії... Проте росіяни мали деякі труднощі.В них немає кваліфікованих німецьких робітників: бо майже всі вони в американській зоні... Отже, здається, росіянам тяжко дати раду з тими незвичайно делікатними механізмами, знаючи і то не докладно лише їх діяння. Російські чинники зблизилися потайки з німецькими експертами, що працюють в американській зоні, і запропонували

ім дуже велику платню за те, щоб ті працювали в них".
Той німецький інженер заявив, що він знає з певного джерела що один із німецьких великих конструкторів "Ф I" і "Ф II" вже працює в російській зоні.

Ль Епок, ч. 1482, 24.УІІ.1946.

Стаття Альберта Муссе п. з. "Замирення": "Коли збереться Конференція 21, міжнародня ситуація буде досить відмінна від тієї, за якої закінчилася Конференція Чотирьох. Англо-американці стали більше податливі. Советська Росія насторожилася на своїх оборонних позиціях... Англо-саксонці досить довільно здійснюють зміни своєї політики, але вони реагують завзято, як тільки завважать небезпеку. Вони стали помічати щойно тепер, що рівновага до якої вони звикли, - не існує... Вони стараються надолужити час і віддискати собі втрачені позиції. Їхня протиофензива нагадує шпигання голкою або удари. Їх мало хто помічав, крім заінтересованих". Далі автор наводить ті "шпигання голкою": позиція Лондона і Вашингтону що до польських справ, Болгарії, репресій в Угорщині; до виконання смертного вироку на Михайловича і наводить м. ін. такий приклад: Президент Трумен, приймаючи Югославського амбасадора Саву Козановича, який передав йому свою вірчу грамоту, сказав йому, що Сполучені Штати стежать "із зацікавленням і симпатією за боротьбою югославського народу, який прагне того, щоб здійснити самому у згоді з обєднаними націями ідеалами свободи і демократії, що дали цим націям перемогу. Це була дискретна алюзія, яка не потребує коментарів.

Те ж число Ль Епок :

Нотатка И. з. "Літературна бомба в Америці". Пишется про відому книжку Вільяма Буллита "Велика земна куля": "Колишній американський посланник до СССР, амбасадор у Москві 1933 - 36рр., знаний із своїх симпатій до крайної лівиці, не боїться тепер написати:

"В дійсності Советський Союз - це тільки грабіжництво й тотальна тиранія, яка хоче захопити ввесь світ комуністичною диктатурою. Сьогодні комунізм загрожує Східній Европі. Завтра він схоче здобути Англію. Щоб перейти до офензиви, Росія чекає тільки на те, щоб здобути також атомну бомбу. Росія є ненависна. Після того, як упала Німеччина, Росія становить собою тепер тоталітарну тиранію."

Пан Булліт, який уявляє майбутнє дуже невідрадним, стверджує, як багато дав Росії президент Рузвелт наймом-позикою: "Рідко коли президент США допускався такої нещасливої помилки".

Нотатка закінчується словами: "Сьогодні - бікінські експерименти. А що завтра?"

Ль Епок, ч. 1485, 27. УІІ.1946.

Стаття: "На сході - що нового?" - Ж.Л. Віжіє. Автор пише про проблему французьких полонених, яких ще не відпущено з Сов. Союзу. У статті читаємо: "Що діється насправді за залізною заслоною? Всі підозріння справджуются тому, що Росія тримає всякі краї в цілковитому незнанні /щодо своїх справ/. 5 квітня 1946 р. "Журналь Де Женев" подав вістку яку ніхто не спростував: "Що треба думати про те, що в самому Берліні перебувають серед російсь-

кого війська, в уніформі НКВД кол. кереівники Французького легіону в німецькій армії /Л.В.Ф./, полк. Пюййо, який цим військом командував, майор Бурмон, кол. легіонарський керівник із Рони, де Гаморі з Бордо, кол. командир 57 полку СС, Поручник Ферре, що належав до тої самої формації". - Автор додає відсебе: "У нас діє всемогуча советська контрольна комісія, яка вишукує російських громадян. Чому ж ми не повинні мати такої самої комісії в Росії?"

Ль Епок, ч. 1488, 31.УІІ.1946.

Нотатка п. з. "Якщо Росія відокремлюється - ми зробимо мир без неї": "... Вчорашнє засідання Палати Лордів підтвердило, що в Лондоні немає ніяких ілюзій щодо замірів Росії. Лорд Гренборн, провідник опозиції у Вищій Палаті, зопропонував, щоб на випадок, якщо Росія і далі буде триматися політики відокремлення і ворожости, з малими західними союзними державами перевести без Росії мирне впорядкування Европи".

Комба, ч. 668, 28-29.УІІ.1946.

Нотатка п. з. "Мадярська партія свободи": "... Один із послів, яких недавно викинено із партії "Дрібних власників" на домагання сокної влади, заповів створення "Мадярської партії свободи" із виразним протисоветським наставленям."

Те ж число "Парі - Матен":

"Існує таємний договір між американцями і англійцями щодо німецького питання". "Лондон, 5 серпня, Коментатор московського радіо п. Гофман звернувся з гострою заявою англійською мовою проти економічної злуки англійської і американської зони Німеччини. Він заявив: "Те, що британський уряд прийняв американську пропозицію є новим доказом того, що існує таємний договір поміж американцями і англійцями в німецькому питанні".

"Чи німецький уряд в російській зоні?"

Британський журнал "Де Піпл" виявляє особливе занепокоєння з приводу відповіді, яку на його думку готує Москва на злуку англо-американських зон. Він пише: "Коли делегати на паризькій конференції торгуються за правила процедури, в Німеччині відбуваються важливі події. Кажуть, що Росія хоче відповісти на злуку зон тим, що вона зорганізує в своїй зоні легальний і репрезентаційний уряд, що складається з протигітлерівських та просоветських німців."

Ль Юманіте, ч. 610, - 25.УІІ.1946.

/Ль Юманіте, -комуністичний офіціоз у Франції/

У статті п. з.: "Тевтонський лицар" автор - Пер Курат цитує статтю Рандольфа Черчіля в "Дейлі Мейл": "Зрештою син Черчіля Рандольф, спадкоємець ідей свого батька, визнав у "Дейлі Мейл": "Сполучені Штати Західної Европи", проект яких мабути потайки визнаний, на його думку, багатьма соціялістичними провідниками і партією М.Р.П., повинні мати за своє основне завдання обєднання заходу Европи для того, щоб охороняти західну цивілізацію і християнство від зростаючої небезпеки азіятського комунізму".

Ль Юманіте, ч. 613. 29.УІІ.1946, В огляді преси подається цитату з другого комуністичного органу у Франції "Ль Ордр".

"Те, що відбувається довкола Білого Дому і Ватикану, є без сумніву щось загрозливе. Як у 1848р., Папа очолює новий протикомуністичний хрестовий похід."

Ль Фігаро ч. 617, 7.УІІІ.1946.

Нотатка: "У Варшаві спростовано офіційно подані на чужині вістки, нібито п. Міколайчика усунено з його посту.

Швайцарська преса:

Ді Бельвохе ч. 662, 19.УІІ.1946.

Із статті К.Ф.С. " Чи Німеччина має знову піднестися" читаємо: "Ми питаємо себе мимоволі, які є причини того, сенсаційного виступу Молотова. / мова тут про виступ Молотова в обороні Німеччини на Паризькій Конференції Чотирьох - Ред/. Головною причиною є, на нашу думку те, що російська дипломатія в Парижі тепер пізнала остаточно що не має надії розірвати союз, який нині об'єднує обидві великі англосаксонські держави...Як завжди життєво важливих справах, так і тепер виявилося, що англо-саксонське почування спільноти є що правда слабе, коли немає ніякої зовнішньої небезпеки, але що воно може стати нагло дуже сильним, коли одна англосаксонська держава стане загрожена. Так само, як тоді, коли американці, після деякого вагання стали по стороні Англії, як вона була серіозно загрожена Німеччиною 1917р. а потім знов у 1941р., так і тепер вони знову стали по стороні британців, коли вони побачили, що Росія загрожує британській позиції на Сході, в Греції, а також в Німеччині. Американці зрозуміли тим разом навіть значно скорше, ніж у 1939-40 рр., що британська імперія є бастіоном США проти Азії. Для росіян та єдність англо-саксонських Велико-держав була тим більша неприємна, що вони добре знають, що вони не можуть розраховувати ні на яких союзників, коли не враховувати російських васалів. Отже перед Москвою станула потреба виграти німецьку карту так, щоб вона заступила в Парижі бажання німецьких націоналістів в такій формі, яка напевно перевищувала б найсміливіші сподівання тих націоналістів".

Ді Тат, ч. 206, 29.УІІ. 1946.

Стаття Р.Й., п. з. "Вашінгтон журиться російською пропагандою в Південній Америці":. "... Як видно зі звітів американських дипломатів у краях латинської Америки, Совєтський Союз пересилав протягом останніх тижнів щодня багато десятків тисяч слів пропагандивного матеріялу з Москви до часописів в Аргентині, Уругваю, Колумбії, Бразилії та Мексику. В тих статтях, які появляються не в самих тільки комуністичних часописах, проводиться гострий націоналістичний тон і картається із незвичайною силою - англо-саксонський імперіялізм". Одночасно славиться Совєтський Союз, як "оборонець малих націй". Вже тепер мають російські посольства в більшості випадків чисельніший персонал, ніж його мали німецькі посольства підчас націоналістичної підривної кампанії. Небезпека російської "пятої колони" в Південній Америці вважається більшою, ніж колись

німецька небезпека. Підкреслюється, що німці могли спиратися тільки на своїх власних емігрантів і накуплених субєктів, а росіяни можуть з допомогою профспілок, які в деяких краях мають майже виключно комуністичний провід, спаралізувати ціле південно-американське господарство в разі війни проти Советського Союзу".

Базлер Нахріхтен, ч. 313, 29.УІІІ.1946.

Нотатка: "Лондон, 27 липня Аг. /Ройтер/. Як подає московське радіо, румунський уряд видав гончі листи за колишнім премєр-міністрів генералом Радеясу і 72 іншими румунськими особами, що заклали в 1944 р. таємне товариство,щоб "знову завести фашизм" та щоб збирати військові інформації про - "румунську армію та крайову оборону для дальшого передавання їх великодержавам". Генерал Радеясу причалив 1. червня в Нікозії та Кипрі, після того як він прилетів потайки до Букарешту. Він заявив, що не міг довше залишитися в Румунії, бо там загрожувано його життю".

Базлер Нахріхтен, ч. 329, 7.УІІІ.1946.

Стаття п. з. "Американсько-російські відносини"...." Без ніякого сумніву можна тепер обсервувати в Америці плянову розяснувальну кампанію, яка має на меті звернути увагу американського народу на глибокі розбіжності, політичні, господарські і культурні, - поміж світом Вашингтону і світом Москви, після того, як протягом пяти років воєнна пропаганда старалася заперечувати або принаймі применшувати ті розбіжності".

Далі автор статті підкреслює, як особливо замітний приклад тієї пропагандивної кампанії, серію статтів у :"лівобуржуазному журналі" Ню-Йорк Таймс, автором яких є Брукс Еткінсон, спеціяльний висланник журналу, що недавно вернувся з Москви після десятимісячного перебування там.

"...Еткінсон заявляє, що Росія, тобто советський уряд, довіряє тільки силі та що спроба якинебудь зносин поміж американським і російським народом зазнає невдачі просто через той факт, що російський нарід не має абсолютно нічого з політикою, поміж на-ми і російським народом стоїть советський уряд. Хоч він аж надто вживає слова: демократія, він є тотальним урядом.Диктатура пролетаріяту є дійсно диктатурою 13 членів Політичного Бюра Компартії. По цілій своі натурі той уряд є машиною для виробу могутности в середині Советського Союзу і, оскільки це можливе поза межами Советського Союзу, всі спроби переговорювати на підставі приязні є даремні. Хоч ми не вороги, але й не приятелі, найкраще, чого ми можемо сподіватися, є озброєний мир на пару років". Ясно, що Еткінсон мусить обгрунтувати те своє твердження, яке діє на американський нарід, як удар обухом, відповідними доказами,- і він робить так. Передусім він перелічує всі брутальні методи, які застосовує російська міліція в краю, а Червона Армія за границею, "ніхто не знає, скільки мільйонів політичних вязнів є тепер в Росії. Іх число визначається від десять до пятнадцять мільйонів". А по тім мр. Еткінсон описує те почуття цілковитої непевности, яке опановує всіх людей у широкій Росії - від Сталіна і донизу, Бо його /Сталіна/ охорона викликає завжди здивовання західніх обсерваторів.

У своій другій статті Брукс Еткінсон описує, як та тюремна атмосфера залушила все духове життя, передусім всю вільну мистецьку творчість. "Атмосфера в Москві не моральна тому, що всі звязки з

зовнішним світом є перетяті, інтелектуальний клімат є застоялий. Всі часописи говорять те саме, майже в тій самій формі і здебільшого всі в один і той же день. Сурова заборона чужинцям приїжджати до Росії. ізоляція тих небагатьох чужинців, які там є, нагляд та обмеження їхнього діяння та вчинків, а також цензурування та пригнічування всіх свобідних істот. - все це витворило безкровну, старомодну й дрібноміщанську культуру конвенсіонавальну і безбарвну".

Переходячи до господарського життя Советського Союзу, описує Еткінсон бідність, нужду та неволю власне працюючих мас у Росії: Советський Союз не розвязав до тепер ні одної проблеми свободи - а вже найменше проблеми свободи від страху. Для кожного, хто цікавиться ... теорією соціялізму, те поліційне правління над російським народом не тільки приносить розчарування, але навіть воно його жахає."

\- - - - - - -

ВИПАДКОВІ ПРОМЕНІ ПРАВДИ З МОСКОВСЬКОЇ "ПРАВДИ"

"Байдужність до збереження партійних документів

/Переклад дослівний/

Щотижня на засіданні бюра Куйбишівського обкому ВКП/б/ розглядається 20-40 справ комуністів, що загубили свої партійні квитки Протягом минулого року загублено 780 партійних документів. За два з половиною місяця поточного року бюро обкому розглянуло 240 справ. Сотні справ ще не розглянено.

Комуністи, що загубили партійні квитки, звичайно виправдують свою байдужність непорядками в трамваях і приміських потягах. Але ці виправдування слабі. Гублять документи розяви і байдужі люди. Бухгальтер Приволзької залізничої округи Семьонов ліг спати в потязі, а китель, у якому був парт. квиток повісив на гачок. Вранці він не бачив ні кителя, ні квитка.

Медсестра А. Дзябрей "загубила свій партійний квиток на канапі в лікарні. Директор магазину ч.1. Чапаївського місткторгу М. Кутенкова їхала в вантажному авті до м. Куйбишева. Партійний квиток вона "берегла" в порожному клункові. Підчас зупинки вона лишила на хвильку клунок в авті. Клунок зник, а зним і партійний квиток.

Партійні організації Куйбишева недостатньо виховують у комуністів почуття відповідальности. Часто густо матеріяли про загублення партійних документів розглядають формально... Оголосять виноватому догану і клопочуть про видачу нового документа. Загубив у друге - знову клопочуть. Так було з комуністом Туряновим. У 1943р. він загубив свій партійний квиток. Оголосили догану і видали новий. В осени минулого року розява знову заявила про згубу. Куйбишівський райком ВКП/б/ ще раз оголосив Гурянову догану і знову порушив клопотання перед обкомом про видачу квитка. Куйбашівському обкому ВКП/б/ слід серіозно подумати, як підсилити у комуністів почуття відповідальности за бережне ставлення до партійних документів.

Н. Болкунов
/Кореcп. "Правди"/.

Так-так, слід серйозно подумати, та чи поможе думання. Та ж тут лише одно можна сказати до речі: ...Шила в міху не втаїш. Так і з тим совєтським раєм. Все прикрито ентузіязмом, одностайністю, згуртованістю / навколо партії Леніна Сталіна, розуміється/, відданістю, політичною свідомостю, перевагою соціялістичної культури, найдемократичнішою демократією, дружбою народів, соціялістичною справедливістю, солідарністю, нечуваною чесністю/, а шило візьме та й покажеться...

І центральний орган "наймудрішої" і"найдемократичнішої" партії авторитетно констатує ось такі плями на сонці. Ми звичайно віримо: що такі факти мають місце лише в Куйбишівській области, а в інших ідеальний порядок!

Нас тільки дивує трохи притуплення пильности пана товариша редактора, що він не скористав з "найдемократичніших можливостей - і бабахнув ось такі убивчі матеріяли, проливши світло на вічно сяйний рай. А це біль нас дивує і коробить, що така славна партія і перетворюєся на очах у "раєтеряєву". Просто жаль бере! А пан-товариш кореспондент повчає і картає боком, жадаючи від нього посилення охорони партійних квитків. Цікаво, а від кого ж охороняти? Алже ж партія і нарол під сонцем сталінської конституції- то одно. Ворогів же сов. влади за 28 років уже пора було винищити, особливо в час війни, не жалів їх генералісимус і під виглядом т. зв. штрафних рот кидав на сковороду Гітлерові - "на передових позиціях". Та й тепер, за рік по війні ніхто ж не перешкоджав країні справжньої демократії таки засередити недемократичного елементу, щось до 12 мільйонів, у т.зв. концетраційних таборах, таки демократичних, але концетраційних.

Коли нарешті не стане тих ворогів народу, що так докучують досі панам комуністам, викрадають їм документи., ті документи, що єдині їх на світі тримають!

А партія большевиків і народ, - то одно...

Так і спадає мимоволі на думку: чи ті пани комуністи не навмисне гублять оті документи? Чи не загрозливими темпами йде вгору ота хвалена т. зв. соціялістична свідомість, справжнім виявом якої є суцільне злодійство в СССР! Не можна ж повірити, щоб злодії спеціяльно полювали за партійними квитками. Відомо ж, що ростовські навіть злодії повертають документи власникам - поштою чи інакше як, але повертають. Щось воно інакше. А що партійні організації не карають дуже і не виключать з партії за загублення документів /то це й переконує, що бояться, щоб усі не вмудрилися "погубити" документів.

Так гублять комуністи свої документи, щоб їх виключили з партії це бо мабуть єдиний спосіб живим вийти з партії, бо відомо, яка доля чекає кожного партійця, що його виключають з партії з причин.. інших не за роззявкуватість. Але бідні комуністи, знайшовши такий добрий спосіб, ніяк не можуть таки вискочити з партії, хоч і по кілька разів стараються "загубити" документи.

—

"ПАРТКАБІНЕТ БЕЗ ВІДВІДУВАЧІВ"

/Переклад дослівний/.

Попасти в парткабінет Шабалинського райкому ВКП/б/ /Кіровська область/ не легко. Він буває відкритий лише в денні години. Щоб відвідати кабінет, треба відриватись від основної роботи,/ але зро-

бити це кожний може.

- Якщо б ми захотіли працювати ввечорі, - говорить завідувач кабінету тов. Блінов, - то все одно з того б нічого не вийшло: нема світла.

Але причиною не є світло, тут узагалі брак елементарного піклування про відвідувачів. Ось який мають вигляд авдиторії кабінету. Велика кімната переділена не щільнюю перегородкою. В одній половині є бібліотека, в другій - читальна заля. Стіни стеля, колись білі, покриті сожою і пилом. В одному куті в безладі валяються схеми й наочніприладдя з історії партії. В другому - вітрина, де безрозбору складано брошури. Холод і бруд: Вішалок не має. Ясно що така обстанова не приваблює відвідувачів.

Шабалинський парткабінет погано виконує свою основну функцію - подавати допомогу комуністам у вивчені основ марксизму-ленінізму. В ньому не буває ні лекцій з історії партії, ні консультацій. Не наладнана тут і довідкова робота. Незадовільне працює бібліотека. Книжковий фонд лежить мертвим капіталом і використовується лише час-до-часу.

Парткабінет міститься в тому будинкові, де й райком партії. Дивно, що секретар райкому тов. Садирін не помічаетакого стану парткабінету.

I. Лукін
/Кореcп. "Правда"/.

Про нестримний потяг усіх советських патріотів до джерел вселюдської мудрости - марксизму-ленінізму-сталінізму може вже свідчити зразок Шабалинського райкому ВКП/б/. Цеж частка "мудрой партий большевиков"/ з сучасного гимну большевиків/, партія - єдина в СССР, партія, що не ділитьні з ким влади, партія якій належить все, партія, претендує на цілий світ, партія, що... в парткабінеті не має світла. Жаль, жаль! Скільки то часу марно пропадає за браком світла!

А чим же світять ті надстахановці і колхозники? Мабуть... голим тілом. Так! Раз партія не має світла, то ясно все!

"... Така обстанова не приваблює відвідувачів". I то правда, дуже неприваблива річ - отой партійний кабінет в Башалинському районі.

Все було б може гараз, та той Шваблинський район якось підводить. Один район!...

- - - - - - - - - - - - -
- - - - - - - -

СВОБОДА НАРОДАМ! СВОБОДА ЛЮДИНІ!

ЗА УКРАЇНСЬКУ САМОСТІЙНУ СОБОРНУ ДЕРЖАВУ!

ВИЗВОЛЬНА ПОЛІТИКА

УКРАЇНСЬКИЙ МІСЯЧНИК

Ч. 2-3. КВІТЕНЬ-ТРАВЕНЬ РІК І

ЗА САМОСТІЙНУ СОБОРНУ
УКРАЇНСЬКУ ДЕРЖАВУ !

СВОБОДА НАРОДАМ !
СВОБОДА ЛЮДИНІ !

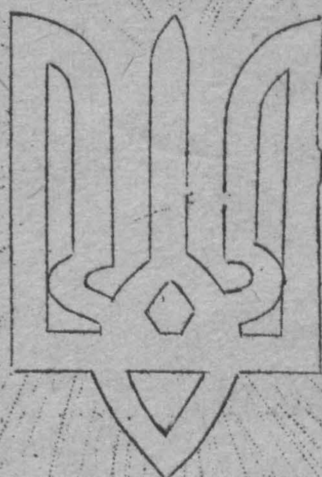

ВИЗВОЛЬНА ПОЛІТИКА

ЛИПЕНЬ - ЧЕРВЕНЬ

Ч. 4-5.

РІК. 1.

З М І С Т

Ф.В.

ЧЕРВНЕВІ ДАТИ.

П'ять років тому, через стандартні репродуктори 22-го червня почули народи Советського Союзу про початок війни з Німеччиною.

Двадцятирічний большевицький режим призвичаїв українців, як і інші поневолені народи, до всіляких несподіванок. Довголітній терор виробив у людей звичку не виявляти своїх настроїв, переживань, навіть люди реагували на події зовні так, як того вимагали деригенти Кремля.

Та вістка про війну була така разюча, що люди, не вірячи тому, що чули, розпитували боязно напів-голосно у близьких про повідомлення, перевіряючи себе.

Повірити таки трудно було. Большевицька пропаганда цілих два роки перед війною наполегливо переконувала громадян"щасливої батьківщини" про дружбу з Німеччиною, а для скріплення цієї дружби з України один за одним відправляли ешалони зі збіжжям, шкірою, вугіллям, бензиною та військовими матеріялами. Два роки Советський Союз допомагав Німеччині поневолювати народи Европи.

Війна прийшла несподівано.

Кремлівський володар дрижачим голосом проклинає озброєного до зубів недавнього свого друга, а тепер ворога і закликає поневолені большевизмом народи боронити батьківщину.

У закликові відчувалася розгубленість, непідготованість до війни.

Сталін закликав українців, білорусів, як і інші народи, відступаючи, нічого ворогові не лишати, все нищити, а для боротьби з фашистським ворогом організовувати партизанські загони. Довгі роки проводирі Кремля запевняли уярмлені народи, що ворога будуть бити на його /ворожій/ території, твердили, що народи Советського Союзу не мають батьківщини. І раптом, в перший день війни, мудрий стратег закликає відступати в глибину країни і всі сили віддати на оборону батьківщини.

Слухали українські народні маси розпачливі заклики "батька народів", мовчки понуро розходились і думали про свою батьківщину, що її двадцять років тому большевицькі орди уярмили. У потайках душі кожного українця прокидалась надія, що в хуртовині війни, яка почала вирувати на українських землях, український нарід в и д о б у д е собі свою волю.

Лявина війни швидко посувалась з заходу на схід. Напрямки фронту мінялися щодня, а то кілька разів на день.

Витворився своєрідний стан. Українські народні маси, яким так надокучив осоружний і ворожий їм большевизм, в глибині душі вдоволені були з поразки, про яку напів-голосно говорило все навколо. Навіть вірні слуги большевизму у військовій поразці вбачали народження чогось нового, що прийде на місце ідейно і політично збанкротованої большевицької доктрини.

Всі підсвідомо вірили, що війна знесе жах і сваволю большевизму, вірили, що у вирі війни зродиться якась нова ідея, яка похоронить тиранію Кремля і принесе знедоленим українським масам волю.

Ніхто з українців не чекав нічого доброго від німців, бо ще не загоїлися рани від їхнього "визволення" 1918-го року.

x x x

Українські повстанці вступають до Львова.

Німецькі війська вступають на другий день.

Тридцятого червня 1941 року, з ініціятиви Українських Націоналістів-революціонерів, Національні Збори в м. Львові проголошують в і д н о в л е н н я державної Самостійности України і встановлюють Державне Прав-

лінням на чолі з Ярославом Стецьком, яке зобовязується підпорядкуватись Українському Національному Урядові, що створиться в Києві.
Відновлення державної самостійности сталося проти волі і намірів німців. Дезорєнтовані німецькі власті вимагають від голови Державного Управління скасувати акт відновлення державної самостійности України. На відмову скасувати акт окупанти відповідають терором, репресіями. Наставлений національними Зборами Уряд виарештовано, в Краю розпочалися масові арешти і терор проти націоналістів -революціонерів.
Легко було окупантам ліквідувати Державне Правління, увязнивши його членів, та не легко позбутись наслідків, які викликав акт відновлення державности серед українських народніх мас.
Два дні з радіо-станції зі Львова на всю Україну розносилось повідомлення про віднову Української Самостійности, два дні радіо хвилі приносили в усі закутки української землі пастирський лист митрополита Андрея Шептицького.
Вістки ці в далеких закутках українських земель родили в народніх масах надію, бадьорість і віру.
Фронт посувався швидко на схід, а з ним, часто і густо випереджуючи його, ішли на схід відважні, ідейні революційно-самостійницькі сили українських націоналістів. На перекір окупантові, що могутніми мілітарними силами посувався на схід, авангард української нації, ідейна молодь, ішла на українські землі змагатись за українську землю.
Вони були тими іскрами, що запалювали дух національної волі у широких народніх масах. Їхні гасла про Самостійну Соборну Українську Державу, їхні кличі, що Україна є для українців, а не для німців, відограли велечезну ролю. Вони обєднували творчі сили українського народу до боротьби за свободу народів і людини, творили єдиний революційний фронт боротьби за Українську Державу.
Приголомшені довголітньою большевицькою неволею і терором, українські маси швидко усвідомлювали свої цілі і завдання і ставали на всіх відтинках життя до боротьби за українську державність.
Акт тридцятого червня задокументував перед цілим світом віковічне прагнення українського народу до національної і політичної волі.
Відновлюючи українську державну незалежність, відвойовану большевицькими імперіалістами 1920 року, акт повязує українські визвольні змагання з національно-визвольною боротьбою українського народу 1917-20 років.
Цим самим становляється перманентність, непереривність боротьби українського народу за українську державність.
Обставини змінилися, та цілі лишилися ті самі. За перших визвольних змагань Українська Держава повстала на руїнах російської імперії. Повстала боязко, пройшла за рік боротьбі з російським імперіялізмом еволюцію від автономії до Української Народньої Республіки.
В нових обставинах при шаленому змагові двох імперіялістичних потуг, що борються за поневолення України, акт тридцятого червня проголошує відновлення завойованої держави, змушуючи нового окупанта розкрити перед українським народом свої заміри, цілі, щодо України.
Революційно -самостійницькі сили українських націоналістів свідомі того, що новий поневолювач легко не поступиться своїми плянами і замірами. Тому то акт і закликає український нарід до боротьби.
,,Організація Українських Націоналістів закликає ввесь український нарід не скласти зброї так довго, доки на всіх українських землях не буде створена Суверенна Українська Влада" / АКТ тридцятого червня 1941/.
Перед грізною німецькою силою, якій без жадного спротиву підкорялися середні европейські держави /Чехо-Словаччина, Болгарія та інші/, українські самостійники проти волі і бажання німецького

імперіялізму, перед усім світом документують волю українського народу - бути самому господарем на своїй землі.

Закликаючи народні українські маси не складати зброї до створення Суверенної Української Держави, Революційний Провід підносить визвольну боротьбу українського народу на вищий щабель, визначає незалежність українських визвольних змагань від будьяких сторонніх сил. Ідея самостійности стає органічно зв'язаною з життям народу, з його інтересами, а революційно-визвольна боротьба за здійснення цієї ідеї рятує український нарід від знищення загарбником-окупантом. Що більше лютує ворог, то виразніший спротив чинить йому український нарід, то ширшим і міцнішим стає революційно-визвольний український фронт.

В кінці 1941 року всі українські землі опинилися під німецькою окупацією.

Новий окупант в своїй політиці нічим не відрізнявся від попереднього, а часто використовує большевицьку тактику і знаряддя для своїх цілей.

Українські народні маси побачили, що компромісу з ворогом бути не може, і стають на шлях відвертої боротьби.

Революційно-самостійницький рух охопив всі українські землі. Об'єднуючи українські народні маси до боротьби проти німецького імперіялізму, він паралізує большевицькі впливи і на ті незначні прошарки, які у большевиках бачать рятунок від німецького вандалізму. Тисячі відважних героїв-революціонерів закликають українську молодь і весь український нарід не гнутись перед сваволею загарбників, а ставати до боротьби проти нього.

Репресіями і терором німці не ліквідують впливу і значення акту тридцятого червня, а тільки розкрили свої завойовницькі пляни щодо України.

Український нарід у відповідь на терор і сваволю німецьку стає до самооборони. На Волині і Поліссі організуються українські повстанські загони, що боронять українську молодь від німецького ясиру, не дозволяють німцям грабувати населення.

Провід Націоналістів-революціонерів очолює визвольний рух, надає йому яскравого політичного характеру боротьби за українську державу, за справедливий лад так на своїй землі, як і в усьому світі.

Гасло "Свобода народам, свобода людині" мобілізує не тільки українців, а й інші поневолені народи на боротьбу з обома імперіялізмами - большевицьким і німецьким.

В кінці 1942 року з поодиноких повстанських загонів твориться Українська Повстанська Армія з єдиною командою, оперативним штабом, зі своєю стратегією і тактикою. Від оборони УПА переходить до боротьби за Українську Самостійну Державу. На лісистих просторах Волині, Полісся і Західних Українських Землях впливи німецьких загарбників часто не сягають за межі міст, де скупчені військові залоги. Населення співпрацює активно з УПА, бо бачить в ній єдиного оборонця і захисника його інтересів.

Невловимі глибоко-національні зв'язки об'єднують українців всіх земель з цією збройно-політичною силою. Український нарід бачить в ній своє визволення, вірить їй, живе нею і надіється на неї.

Хуртовина війни пересувається зі Сходу на Захід. Мільйони українців покидають свої оселі, рятуючись від большевицького поневолення, відступають на Захід. Не до Німеччини відступають українці, бо з німецькими загарбниками з перших же днів стали українці до боротьби а від большевиків рятуючись, відступають на свої українські землі, де зосереджені збройно-політичні загони української державности. Революційно-визвольна боротьба, яку переводив український нарід на всіх відтинках життя з окупантом, скріпила, об'єднала розпорошені, а подекуди й приспані большевизмом національні прагнення українського народу до волі.

З розпорошених, часто неусвідомлених бажань в цій боротьбі викристалізувалась ідея Самостійної Соборної Української Держави. Ця ідея і була тою силою, що рухала українські маси на захід від большевицького поневолення.

Боротьба з новим загарбником, що посувається зі сходу на українські землі, стає такою ж доконечною і неминучою, як і з німцями.

Всенародній характер боротьби вимагає створення і відповідного всенароднього керівництва, в якому були б заступлені всі українські землі.

Збройно-політичний авангард українського народу - УПА - і покликала такий уряд у червні 1944 року.

"Щоб об'єднати всі національно-визвольні сили українського народу, щоб з одного центру керувати національно-визвольною боротьбою, щоб перед зовнішнім світом репрезентувати волю українського народу та щоб протиставитись спробам ворогів Української держави розбивати єдиний самостійницький український фронт, - створюється Українська Головна Визвольна Рада, яка з сьогоднішнім днем приймає на себе керівництво визвольною боротьбою українського народу" /Універсал УГВР/. Людей різних політичних переконань, різних світоглядів об'єднала одна ідея української державности. Об'єднала для боротьби за державу, а не за владу.

Всі учасники Першого Великого Збору визнають єдино правильну, єдино-переможну - цілком незалежну плятформу визвольної боротьби українського народу за Самостійну Соборну Українську Державу.

Рушійною силою в боротьбі з обома імперіялізмами є поневолений український нарід. Двохлітня боротьба українського народу з окупантом находить своє завершення в створенні найвищого керівництва органу українського народу на час революційної боротьби.

Покликаний до життя революційний уряд присягає перед українським народом в грізну хвилину, коли нові загарбники зі Сходу окупують українські землі, поневолюючи нарід, присягає боротись за те, щоб український нарід став володарем своїх земель і сам визначив демократичним способом майбутній державний лад незалежної Української Держави.

Українська Головна Визвольна Рада, покликана за ініціятивою УПА, продовжуватиме розпочату за перших визвольних змагань боротьбу українського народу за політичну, національну і соціяльну волю і ставить перед собою такі цілі:

1. Об'єднати й координувати дії всіх самостійницько-визвольних сил українського народу на всіх землях України та поза ними для національно-визвольної боротьби проти всіх ворогів українського народу, зокрема проти московсько-большевицького і німецько-гітлерівського імперіялізмів за створення УССД.

2. Створити ідейно-програмові напрямні визвольної боротьби українського народу.

3. Керувати всією національно-возвольною боротьбою аж до здобуття державности й створення органів незалежної державної влади на Україні.

4. Репрезентувати, як верховний всеукраїнський центр, сучасну політичну боротьбу українського народу в краю і закордоном.

5. Покликати до життя перший український державний уряд та скликати перше українське всенароднє представництво"./Плятформа УГВР/.

Соціяльно-політична плятформа, яку приймає УГВР для об'єднання національно-тво чих українських сил, досить широка, вона забезпечує побудову справедливого гармонійного ладу в українській державі.

УГВР розуміє, що всілякі соціяльно-політичні суперечки між різними політичними угрупуваннями без власної держави не мають під собою реального ґрунту, а через це віддалюють український нарід від його цілі - здобуття української Незалежної Держави. Тому всі сили в час революційно-визвольної боротьби українська нація має віддати на здобуття і закріплення держави.

Боротьба за українську державу буде лише тоді успішною, коли вона буде орієнтуватись в першу чергу на власні сили українського народу і переводитиметься незалежно від сторонніх політичних сил.

Таку боротьбу може вести лише той уряд, що безпосередньо зв'язаний з цілою українською нацією на рідних землях.

Два роки відділяє нас від червневої дати 1944 року. Українські землі опинилися під новою большевицькою окупацією. Боротьба за Українську Державу на рідних землях не послабла, а посилюється.

Фронт революційно-визвольної боротьби поширився, зміцнів. Збройно-політична боротьба українського народу знайшла певний відгук, хоч ще й неповний у міжнародній політиці. Про цю боротьбу сьогодні говорить світова преса. Покликана в червні 1944 року УГВР через своє Закордонне Представництво докладає всіх зусиль, щоб гідно репрезентувати українську визвольну політику перед демократичним світом та оборонити українців, що опинилися на чужині, від провокацій та підступів большевицького імперіялізму.

Поширення українського революційно-визвольного Фронту більше ніж будь коли, вимагає від усіх українських сил об'єднання під одним керівництвом.

Прогресивні ідеї української визвольної боротьби знайшли належне зрозуміння у багатьох поневолених большевизмом народів.

За ініціятивою Закордонного Представництва УГВР створився Антибольшевицький Бльок Народів для боротьби проти большевицького імперіялізму.

Комітет АБН координує - узгіднює революційно-визвольну боротьбу поневолених большевизмом народів.

Большевицький імперіялізм сьогодні має перед собою єдиний революційно-визвольний фронт поневолених ним народів, в авангарді якого є українські революційно-визвольні сили на чолі з УГВР.

-.-.-.-.-.-.-.-.-.-

С.Й. Сірий.

ДО ПРОБЛЕМИ ПОЛІТИЧНОЇ КОНСОЛІДАЦІЇ.

Прагнення до консолідації цілого українського політичного життя на еміграції, передусім те, що вирує серед широкого загалу громадянства, у найглибшому джерелі має здорове вичуття великої потреби нашого буття і визвольної політики. Зате у практичних політичних плянах і заходах, що походять від різних партійних осередків, помітна перевага вузько-партійних цілей і тенденцій, якими намагаються здоровий гін мас до консолідації скерувати в річище партійної політики та спрямувати на свої власні партійні лотоки. Усі, що захоплені ідеєю консолідації без вузько-партійних розрахунків, прагнуть до зібрання, згуртування всіх сил, протиставлячи розпорошуванню політичної енергії української еміграції. Прагнуть до дальшого уодностайнення і координування діяльности в усіх ділянках, а передусім політичної акції. Одначе реально досягти тих бажаних ефектів не так легко, як це здається при поверхово у розгляді проблеми.

Сама механічна консолідація, про яку звичайно думає велика більшість її речників, - напевно не принесла б поважних позитивних наслідків. Навпаки, коли б ми пов'язали різні політичні угрупування тільки формально, а вони далі хотіли б іти власними політичними шляхами, не тільки у другорядних питаннях, а і в принципових справах української внутрішньої і зовнішньої політики, - то в висліді, замість скріплення, було б послаблення, замість об'єднання - взаємне паралізування. Механічне об'єднання, без дійсного узгіднення найважливіших справ нашої визвольної політики, без одної спільної політичної платформи, що визначала б один шлях до одної, спільної мети , - не тільки що не скріплювало б цілости української політичної енергії на шляху визволення, але ще й гальмувало б акцію складових частин нашої політичної дійсности та невтралізувало б досягнення їхньої [illegible] роботи. Образ такої політичної єдности української еміграції та наявних серед неї політичних сил був би тільки оптичною оманою, яка /єдність/ видавалася б справжньою тільки при надто поверховій обсервації. До того ж, квола зовнішня активність утвору механічної консолідації, спричинена істотними внутрішніми розходженнями, у зовнішньо-політичному ефекті дорівнювала б імпотенції цілости українських політичних сил на еміграції.

Істотною рисою всяких плянів механічної консолідації є намагання створити збірну конструкцію-конґльомерат різних, по змозі всіх, політичних угрупувань, без урахування процесу докорінної в н у т р і ш н ь о ї   п о л і т и ч н о ї   к о н с о л і д а ц і ї , в наслідок якої прийняли б усі угрупування, учасники об'єднання, одну загальну політичну платформу, спільну лінію і спільні засади визвольної політики. В таких проєктах не виключається і ці моменти внутрішньої консолідації, але вони стоять там практично на дальшому пляні, тобто мають бути опісля наслідком попереднього, механічного поєднання.

Думки про механічну консолідацію є і серед тієї частини еміграційного громадянства, що не розуміє досить глибоко суті нашої політичної проблематики, прагне до єдности й одностайної політичної акції, а в зовнішніх [illegible]ах хоче бачити вже й таку саму внутрішню суть. Часто думають, "аби вже тільки раз різні політичні угрупування створили якийсь спільний політичний орган, а решта - це прийде згодом."

Але в таких спрощених, поверхових методах немає дороги до визначеної цілі, навпаки, можуть вони тільки спиняти й утруднювати процес природньої консолідації. Якщо починати від створення механічного зліпку, а щойно потім братися за головні, істотні проблеми і труднощі, тоді безуспішні заходи і спроби тільки підривали б ґрунт для інших консолідаційних починів, побудованих на здорових засадах. Невдалі заходи і нежиттєві твори марно абсорбували б енергію політичних осередків і сил, створювали б стан взаємного паралізування і невтралізування, витрати енергії на безконечне "перетягання линви", застій та неспроможність до активности назовні.

Перш ніж давати відповідь на питання, я к а консолідація у нас можлива і потрібна, доцільно наперед з'ясувати собі позитивне розуміння цієї проблеми.

Маємо на увазі створення такого укладу і взаємовідносин українських політичних напрямків, сил, тенденцій й акцій, щоб вони всі, зберігаючи свої позитивні питоменності, окремі цілі та прикмети, затримуючи свій власний шлях розвитку, прагнули п е р е д у с і м до здійснення одної, спільної національної мети, прямували до неї в найзагальнішому визначенні й одним спільним шляхом в кардинальних питаннях національного буття, визнавали один ґієрархічний уклад головних вартостей, однакові критерії оцінки основних питань національної політики, шанували й реалізували один головний принцип внутрішньо-національного порядкування справ і визнавали авторитет одного, найвищого керівного чинника та репрезентації України.

В таких рамцях мусить бути місце для процесів внутрішньої диференціації, кристалізації та росту окремих течій, рухів та угрупувань, можливість для постійного розвитку в укладі й відносинах поміж тими чинниками та природні умови здорового суперництва й змагання за впливи.

Отже, як з одного боку, не визнаємо тенденцій механічного, тільки асиміляційного в'язання різних угрупувань, що потім ходили б цілком різними, перехресними дорогами, так, з другого боку, не прикладаємо рук до таких консолідацій, що політичну консолідацію спрямовують на шлях гальмування природнього поступу та розвитку політичної думки і дії /через петрифікацію теперішнього укладу й співвідношення сил/ та як /тенденції/ створять закостенілу структуру внутрішньо-українського життя, що унеможливить вільний, здоровий розвиток окремих рухів, політичних напрямків і сил.

У питанні, чи існують найважливіші, зокрема об'єктивні, передумови для процесу консолідації українських політичних угрупувань на чужині, головне значення мають два моменти: поперше, чи ті українські політичні чинники, що їх маємо на увазі, мають одну спільну мету, подруге, чи до тої мети можна йти при сучасній загальній політичній ситуації кількома шляхами, чи тільки одним шляхом.

До українських національних політичних чинників і угрупувань можна зараховувати тільки ті, що стоять на плятформі державної самостійности і соборности України, тобто визнають за головну і найважливішу мету української політики та всіх змагань українського народу - звільнення України від московсько-большевицького поневолення та відновлення суверенної Української Держави. Це є основна передумова для того, щоб якесь угрупування брати під увагу при політичній консолідації та загалом, щоб в якій небудь мірі признавати йому місце серед українських політичних факторів. Більшість українських політичних угрупувань на еміграції декляративно стоїть на такій загально-національній політичній плятформі. Інше діло, чи і наскільки поодинокі угрупування своєю практичною політичною роботою підтверджують те своє декляративне становище. Але цього питання не будемо розбирати. Треба зважати на кожний такий політичний чинник, що в живій політичній практиці не зійшов на протилежні позиції, а який має в собі надійні елементи, що при включенні їх у широкий уклад політичних сил з правильним політичним шляхом, вони / ці надійні елементи/ нададуть йому здорового національно твор-

чого змісту. Усім чинникам з такими задатками треба дати місце і змогу увійти до консолідаційної конструкції. Першою й головною передумовою участи в політичній консолідації є те, щоб політичні угрупування керувалися одним основним політичним імперативом змагання до здійснення головної Мети : Самостійної Соборної Української Держави і з тою метою підпорядкували всі свої вужчі, партійні інтереси.

Друга передумова до повної політичної консолідації - це визнання тільки одного шляху, щоб досягти тої ж спільної мети. Бо навіть при ідеальному дотриманні першої передумови консолідація живої політичної роботи всіх угруповань була б дуже трудна, якщо б у даній політичній ситуації було більше ніж один шлях, якими можна йти до визволення і державної незалежности. Колиб, крім одної можливої самостійницької політики, було місце на другу чи й більше, які б теж мали шанси на успіх, тоді, видима річ, одні угруповання прямували б одною дорогою, а другі вибирали б інші шляхи, відповідно до своєї загальної політичної орієнтації. Така ситуація створювала б непригожий ґрунт для повної консолідації, якщо розуміти її не тільки як визнання спільних найвищих вартостей і прямування до одної мети, - але як уніфікацію, удностайнення практичної політичної діяльности у найважливіших справах так, щоб була одна українська самостійницька політика.

Скільки можливих шляхів стоїть перед політикою народу - це залежить від різних чинників, передусім від даної загальної ситуації. Це складне питання, якого не можна шабльоново розв'язувати.

Основне правило, випробуване й утверджене історичним досвідом народів наказує, що навіть тоді, коли перед політикою нації як цілости відкривається більше шляхів, вона не повинна розділятися, а у найважливіших справах знайти свою одностайність.

Але бувають надзвичайні ситуації в житті народів, коли та засада не може бути збережена і під тиском життєвої конечности змагання народу за підстави власногобуття і розвитку йдуть одночасно різними дорогами. Часом буває така ситуація, що у ко інних для буття нації питаннях немає абсолютної, безсумнівної певности, що перед цілою нацією стоїть лише один однісінький шлях і вихід. У таких моментах діє автоматизм політичної диференціації. Не завсіди доходить до практичного поділу фронтів. Часом цей процес не знаходить практичного вияву і не виходить поза сферу споглядань і настроїв.

Але, у надзвичайних ситуаціях, коли йдеться про основні радикальні життєві питання народу, в яких рішається його доля, а шанси, як і ризик, розходяться по двох або кількох дорогах - політичний інстинкт народу спрямовує живу національну політику одночасно на різні, часто протилежні шляхи, щоб забезпечитись перед найбільшим ризиком, цебто ставленням долі народу на одну карту. Хоча це створює складний і прикрий внутрішній стан та трудну зовнішню ситуацію народу, однак іноді це конечний і кінець- кінцем спасенний вияв політичної зрілости нації. Часто навіть немає в тому плянового розподілу ролів, а діє своєрідний автоматизм так, що різні політичні сили йдуть різними шляхами, які їм відповідають.

Підчас останньої світової війни проявився такий процес розподілу фронтів у багатьох європейських народів в критичних для них ситуаціях. Спостереження над тими явищами переконують, що в одних випадках це було корисне для тих народів, а в інших - шкідливе. Тяжко устійнити абсолютну засаду в оцінці процесів розщіплення практично-політичного діяння нації на два чи більше шляхів. Загальне правило таке, що такі процеси є негативні, бо розпорошують сили й енергію нації в той час, коли їх треба якнайбільше зосереджувати. Через такий поділ нація часто програє на всіх ставках, тоді, як зосередивши всю свою потенцію у змагання на одному з можливих шляхів - досягла б своєї мети.

Але бувають виняткові ситуації, в яких політика нації щодо зовнішніх сил та міжнародніх коньюнктур і процесів мусить іти одночасно різними, розгалуженими, а часто протилежними шляхами.

Коли ситуація вимагає поділу ролів і ставлення більше ніж на одну ставку, тоді наказом часу є не уніфікація політики а її диференціація.

Така ситуація буває здебільшого у народів, які борються за свій суверенітет. Часом для скріплення зовнішньо-політичного ефекту дій одного політичного напрямку потрібна наявність і співгра це й інших напрямків. Буває так, що політична акція по одній лінії дає позитивний ефект якраз в іншому напрямку, який може використати і обернути на добрі цілости тільки інший політичний чинник, що веде відповідну політичну лінію.

У таких історичних моментах, коли у змаганні рішається доля нації, треба виходити від головного питання, яка є можлива і найдоцільніша актуальна політика та який внутрішньо-політичний уклад найкраще відповідає вимогам моменту. Томуто політична консолідація не може бути самоціллю, а засобом, політичним інструментом.

Для розвитку й росту сили народу процес консолідації різнородних політичних елементів сам собою може мати додатні і відємні, гальмуючі впливи. Але в таких обставинах, коли річ іде про оборону самих основ життя і розвитку нації, усі внутрішні політичні процеси мусять бути підпорядковані вимогам і потребам тої боротьби за існування. Також розвиток і уклад сил народу має бути саме такий, що найкраще допомагає витривати в ту історичну хвилю. Тож аспект боротьби проти наступу ззовні має в цьому питанні домінантне значення.

Чи перед українською самостійницькою політикою в теперішній ситуації стоїть більше, ніж один відкритий шлях ? Лише один - єдиний ! Це шлях безкомпромісової революційної боротьби проти большевицько-московського імперіялізму, на який стали всі самостійницькі сили України. Що такий шлях є єдиний - найкраще підтверджує той факт, що немає жодної іншої живої самостійницької визвольної концепції чи акції.

Це стосується не лише краю. Годі відділити політичні дії закордоном від політичної дійсности на Україні. Бо всяка тільки еміграційна політична концепція без підпори і відповідника на рідних землях - це галузка, відірвана від пня. Але й серед чисто еміграційних політичних угруповань, після повного банкротства одної орієнтаційної концепції по другій, дозріло упевнення, що в теперішньому становищі України єдино можлива і правильна є революційна визвольна концепція безкомпромісової боротьби проти большевизму, яка розраховує на власні сили України та на спільну боротьбу інших народів, які в подібній ситуації борються за своє життя проти того ж самого ворога, та яка стороннім силам і змінним міжнароднім констиляціям надає значення додаткових, або допоміжних чинників.

Тепер ніяке угруповання на еміграції не ставить і не реалізує іншої, поважної визвольної концепції. Вірніше, треба сказати, що тепер більшість еміграційних політичних угруповань не здійснює жодної живої політичної концепції, властивим змістом їхнього існування є спорадичне реагування на деякі події і здебільшого оперування далеким від живої дійсности програмістичним і декляративним теоретизуванням. А на полі іншої політики стоїть тільки одна с а м о с т і й н и ц ь к а р е в о л ю ц і й н о - в и з в о л ь н а концепція.

Отже, цілком реально існує друга основна передумовадля консолідації українських політичних чинників закордоном також. Не то, що немає об'єктивних перешкод, але, навпаки, сучасне політичне становище, останні перипетії української політичної дії та актуальна політична рація - прямо підказують як конечність, щоб усі українські політичні чинники й сили одностайно прямували єдиним шляхом до визволення, соборности і державної суверенности України.

Розглядаючи питання консолідації українських політичних сил і дій, треба зважити на наявний стан українського політичного життя та уклад політичних сил в краю і на еміграції. Від цьоготреба виходити, щоб створити бажану українську політичну дійсність та відповідну формацію цілости українських політичних сил. Позитивні моменти ж цього стану треба прийняти як підставу, підвалину наміченого укладу, а негативи слід переглянути як ті місця, що їх треба виправити чи перебудувати.

На Україні точиться безнастанна і безоглядна боротьба поміж двома непримиренними світами. Проти московсько-большевицького імперіялізму і тотарітаризму, проти большевицького поневолення, насильства та цілої системи большевицького режиму стоїть одностайний фронт українського революційного самостійницького визвольного руху. В боротьбі проти большевизму стоїть єдина монолітна українська самостійницька сила. В твердих підбольшевицьких умовинах немає місця для половинчатих позицій, для слабих, не рішених на все політичних утворів. Там немає місця на животіння. Безоглядна боротьба або капітуляція. В таких умовах всі політичні групи, що шукають можливости компромісу, цебто можливостей існувати і діяти на середньому полі, поміж фронтами боротьби, відійшли з поля активних дій у небуття. На Україні лишилась і втрималась одна-єдина визвольна концепція, концепція українського революційного націоналістичного руху, одна політична дія - революційна боротьба, ядина дійова політична сила - революційна ОУН і одна мілітарна сила - революційна УПА.

Визвольно-революційна боротьба ОУН і УПА стала визвольною боротьбою цілого українського народу, в яку включилися всі активні самостійницькі елементи без уваги на своє партійно-політичне обличчя. Ініціятором, мотором, провідною і головною пробоєвою силою в революційних визвольних змаганнях на Україні є надалі революційна ОУН. Таке поширення боротьби, що охоплює всі самостійницькі елементи цілої України, знайшло відповідне політично-структуральне оформлення у створенні загально-національної політичної формації революційно-державного типу.

УПА зродилася з ініціятиви ОУН як загально-національна революційна армія, в якій борються всі, що хочуть боротися за визволення України з-під большевицької Москви та за самостійну соборну Українську Державу. В УПА немає жодного партійного принципу, ані партійної політики. У висліді цілого історичного розвитку визвольних змагань підчас останньої війни, зокрема у висліді того факту, що революційна боротьба самостійницьких сил на Україні огорнула цілий нарід і всі ділянки життя, - сформулувалася ціла підпільна система самостійного державного життя, яка /система/ існує і діє, незалежно і проти окупаційної, спершу гітлерівської, а потім большевицької державної системи. Ця формація поєднує в собі елементи державної організації з елементами підпільної системи организування суспільного життя і політичної акції. Як завершення процесу творення українського підпільного державного життя і революційної державної формації створилася Українська Головна Визвольна Рада - революційний, найвищий державний орган України.

На Україні стоять одна проти одної дві державні формації. Перша - т.зв. УССР, це експозитура московсько-большевицького імперіялізму та його інструмент для поневолення й визиску України, що тримається лише за допомогою безоглядного терору. Вона не стоїть на сторожі добра України, не захищає життєвих прав українського народу, а стоїть на послугах чужого московського імперіялістичного центру та большевицької партії. УССР не походить з волі України, навпаки, є протиставленням до неї та політичним утвором для її уярмлення.

Проти тої чужої, безправної, накиненої насильно формації, т.зв. УССР, стоїть самостійна українська державна формація, що її найвищою владою є УГВР. Як формація революційна, державна, веде боротьбу проти большевицької системи, існує і діє на Україні, завдяки застосуванню відповідних підпільних метод, поряд з большевицькою навалою. Хоч вона не виконує повнотою суверенних прав і всіх державних функцій на Україні, хоча досі не усунена з України большевицька система і режим, проте в сучасну пору саме вона, а не УССР, є втіленням української державності, українським державним утвором, що здійснює волю України, захищає її права та репрезентує її перед чужим світом.

УГВР, як революційний найвищий орган України, хоч і не виконує всіх функцій нормального державного уряду, зате виконує найважнішу і найсуттєвішу ролю найвищого державного органу нації, що стоїть у боротьбі за своє існування, а саме: вона очолює цю боротьбу. Хоча немає тих усіх формальних і наявних атрибутів, які зовнішньо відзначають державні органи і їх функції, зате тимбільшу має вартість і значення те, що державницька дія УГВР має визнання і послух українського народу.

Це небувалий вияв найвищого морально-політичного авторитету національно-державного органу, тим більше, тому, що він не користується засобами нормальної державної екзекутиви і примусу, а, навпаки, є переслідуваний найбезоглянішими методами і засобами тоталітарно-терористичної окупаційної системи. Широкі народні маси ідуть за ним, виконують його доручення і вказівки, не зважаючи на те, що тим наражуються на найжорстокіше переслідування і винищування з боку большевиків, але не відступають від нього навіть перед лицем смерти.

В тих умовах більше, ніж в умовах нормального державного життя, виявляється і постійно засвідчується правда і правність української самостійної державної формації з революційним, найвищим державним органом - УГВР на чолі, її морально політичний авторитет, позиція і значення. Український нарід не виборами і голосуванням, а своєю жертвенною безнастанною боротьбою це й ще задокументовує свою незламну волю до самостійного державного життя і підтверджує той мандат, що його він, як одинокий суверен України, дає Головній Визвольній Раді, яка очолює і репрезентує незалежну українську державність.

На Україні, отже, завершився вже процес політичної консолідації усіх самостійницьких національних елементів на плятформі УГВР. Як ця консолідація оформилась і як вона здійснювалася? Там, у противагу до большевицького режиму та його системи, є тільки один самостійницький табір. Об'єднуючим чинником є спільна визвольна боротьба, в якій беруть безпосередню чи посередню участь або бодай з нею солідаризуються і співчувають їй усі, що проти большевизму, а за самостійну Українську Державу. В УПА борються добровільці-революціонери незалежно від своєї партійної орієнтації. А в УГВР є найчільніші діячі, провідники-активісти з різних політичних середовищ.

Як організована політична сила залишилась на полі боротьби в Україні тільки одна революційна ОУН. Треба ствердити той факт, що тепер на Україні немає жодної іншої самостійницької політичної організації чи угруповання, яке проявляло б своє існування помітною політичною діяльністю. Тут не будемо широко аналізувати цього факту, проте зазначимо, що причина, з одного боку, в дуже тяжких большевицьких умовинах, - а з другого - в слабостях всіх інших політичних ідей і угруповань. А в висліді або визнавці інших політичних напрямків не в силі спромогтися на власну політичну акцію в підбольшевицьких умовах, або ідеї та увесь політичний зміст інших політичних напрямків, не може захопити той елемент, що в тих умовах готовий на боротьбу.

Зате до визвольної боротьби, яку розпочала й організувала революційна ОУН, прилучилися й активно в неї включилися численні елементи інших політичних напрямків - не як політичні угруповання, а індивідуально, як одиниці, що хочуть боротися за волю України і включаються в існуючі вже, випробувані і загартовані революційні лави. Для всіх тих патріотів-борців вузько партійні справи стоять на дальшому пляні, а найважливіше - це актуальна боротьба.

Оцінюючи і шануючи таку високо-патріотичну поставу самостійників інших політичних напрямків, та щоб улегшити визнавцям інших партійних програм взяти участь у революційній визвольній боротьбі, - ОУН дала почин до створення загально-національної революційної збройної сили - УПА, а згодом з поширенням революційної боротьби до розмірів всенародного революційного руху, завдяки поставі УПА, дійшло до створення УГВР.

Хоч окрім ОУН, на Україні ще існує і не веде активної діяльности жадна політична, самостійницька організація, проте УГВР, у своїй концепції, побудові та своїм особовим складом не є однопартійним органом, а як державна формація і як державний орган заснована на принципі понадпартійному. В УГВР репрезентовані різні політичні напрямки, бо там є діячі з різних політичних середовищ.

Ініціятива до того вийшла від УПА. За політично-свідоглядовим розумінням ОУН монопартійна система у державному житті та в державній формації не відповідає потребам повного й здорового національного розвитку. У державній організації народу мусить мати місце для політичної диференціяції, кристалізації і вільного розвитку політичних угруповань та для здорового, творчого змагання поміж ними. Самі ж державні органи у виконуванні своїх функцій мусять стояти на позиціях понадпартійних: насамперед дбати про добро цілости, а далі справедливо захищати інтереси всіх позитивних складових частин.

Теперішній стан на Україні, де чужа ворожа сила, здушує і паралізує вільний розвиток політичного життя, - анормальний. Боремося за повну політичну свободу у вільній Україні, і в суверенній українській державі має бути загарантована можливість для існування і розвитку політичних угруповань. Процем організування і активізації політичних угруповань це перечив би концепції і державній формації, яку очолює УГВР, а може кожночасно проходити в рямцях її. Якби вже тепер на Україні провадили або розпочинали свою діяльність і інші політичні організації чи угруповання, що дійсно стояли б на позиціях визвольної боротьби і державної самостійности України, - то вони вже зараз знайшли б своє місце в рямцях УГВР.

Так ось на Україні в розпалі та найбільшому напруженні визвольної революційної боротьби довершилися одночасно два дуже важливі історичні процеси: створилася самостійна революційно-підпільна формація України і здійснилася політична консолідація всіх самостійницьких, активний елементів українського народу. Ця консолідація зродилася органічним порядком, історичного розвитку. Вона жива й тривала, бо повстала в ім'я безсмертної, великої спільної всім ідеї та реалізувалася на державницькій пляторомі - у рямцях державної формації.

Треба собі ясно усвідомити і виразно заявити, що створення підпільної державної формації та діяльність революційного державного уряду на Україні в п і д б о л ь ш е в и ц ь к и х у м о в а х - це таке високе морально-політичне і революційно-організаційне досягнення, якого не знаходимо в історії інших народів в сучасній, такій багатій на події добі. Подібні політичні явища в інших народів, хоч значно слабші і витворені не в таких тяжких обставинах та ще й при вовнішній допомозі,- мають у світі визнання і славу найвищих досягнень у боротьбі за самостійність. Не розуміти і недоцінювати своїх власних здобутків, окуплюваних щоденно такими високими жертвами, - це вияв морального звиродніння і політичного засліплення, недоцінювання вартости і спроможности свого народу. А вже непростимим національним злочином є применшування чи знецінювання того досягнення визвольної боротьби перед чужим світом.

А тепер розглянемо стан на еміграції. Тут українське політичне життя та уклад політичних сил значно інший, ніж на рідних землях. Завдяки свободі тут існують численні політичні угрупування й організації. Немає тут безпосередньої боротьби з ворогом, а політичне життя в значній мірі виповняється яловою партійщиною, дрібними міжпартійними розграми і спорами та відірваним від життя і актуальної дійсности програмістичним теоретизуванням.

В інших умовах та при іншому стані, ніж в краю, і процес політичної консолідації мусить проходити на еміграції інакше та знайти відповідні форми. Розглядаючи питання, яка з консолідаційних концепцій на еміграції найпривільніша, треба найперше устійнити, якому моментові надаємо в тій справі вирішального значення.

Наша позиція така - що в сучасному становищі України в усіх питаннях української політики, в цілому і в поодиноких частинах найважливішим є аспект самої визвольної боротьби, а вирішальним критерієм є її вимоги і потреби. Усе, що цій боротьбі допомагає, сприяє і зміцнює її, усе, що підносить її успішність і ефект лінією визволення - все те добре, позитивне.

Так і консолідаційний процес українських політичних сил і акції на еміграції мусить бути підпорядкований тому загальному правилові. Консолідація має за завдання сприяти тому, щоб у визвольну дію включати по можливості всі політичні сили, щоб скоординувати їхні дії та піднести її позитивний для справи визволення ефект, щоб створити таку внутрішньо-українську політичну констеляцію і таку структуру, що запевнить максимальне зосередження українських сил в безпосередній боротьбі, цебто в зв'язаній з тою боротьбою дії, створить одностайні внутрішньо-згуртовану формацію усіх самостійницьких сил, що монолітно і скоординовано протиставлятиметься ворогові та завсіди одностайно й одногзідно виступатиме перед цілим зовнішним світом. Ці всі головні цілі консолідації актуальні і на еміграції. Хоч тут немає безпосередньої боротьби з ворогом, як на рідних землях, проте вся політична робота мусить бути спрямована як допоміжна дія для краєвої боротьби. Політичні сили мусять вести скоординовано, таку зовнішньо-політичну діяльність, щоб якнайбільше помагати й підтримувати визвольну боротьбу

на Україні, добитися якнайкращого зовнішньо-політичного ефекту краєвої боротьби та заманіфестувати й утвердити перед цілим світом факт, що всі національні самостійницькі сили України як в краю, так і на еміграції становлять одноцілий фронт і одноцілу політичну формацію в боротьбі проти московського большевизму, за державну самостійність України.

Коротко: консолідація мусить принести внутрішнє скріплення українського визвольного фронту, зміцнення його зовнішніх позицій та збільшення зовнішньо-політичного успіху революційно-визвольної боротьби. Обидва ті моменти, внутрішній і зовнішній, вміщують в собі всі найважливіші цілі консолідаційних плянів.

З такого визначення цілей уже виразно видно, я к а концепція та яка постава консолідації дасть найкращий ефект.

Перша й найважливіша справа - це координація політичного життя і дій еміграції з визвольною боротьбою в краю. Уніфікувати цілість української самостійницької політики так, щоб була тільки одна її лінія і щоб вся політична акція на еміграції, усіх її чинників була пов'язана з визвольною боротьбою на Україні.

Об'єднання цілої еміграції, усіх її політичних чинників та пов'язання її з визвольним рухом на рідних землях в одноцілій національній державній формації, в якій знайдуть своє місце усі самостійницькі елементи - політичні угруповання, організації, та інші чинники, щоб цілий український самостійницький світ творив одностайну цілість державного типу.

Таку розв'язку дає концепція консолідації на державницькій плятформі, в рямцях самостійної, д і ю ч о ї д е р ж а в н о ї ф о р м а ц і ї, з принципом політичного примату визвольної боротьби на Україні, - к о н с о л і д а ц і ї н а п л я т ф о р м і і в р я м ц я х У Г В Р.

Українська масотійна державна формація, очолювана УГВРадою, що охоплює й об'єднує всі самостійницькі елементи в краю, дає найкращу плятформу і організаційні форми для такого самого об'єднання і охоплення цілої еміграції, усіх її самостійницьких елементів. Завдяки тому, що вона не є партійним чи міжпартійним органом, а формацією державною, в ній можуть знайти своє належне місце всі елементи і чинники, що становлять цілість української національної еміграції. Отже: політичні організації й угруповання, різні політичні чинники, що репрезентують українську державну традицію, що свого часу одержали були від народу мандат як голови і члени урядів Української Держави, або як парляментарні представники українського народу чи його частин; репрезентації центральних загально-громадських установ, станових /професійних/ організацій, Українських Церков, наукового світу, загалом - цілої національної еміграції.

Усі ті чинники, увійшовши в одну загальну державну формацію УГВР, в її закордонній частині, братимуть активну співучасть у державницьких змаганнях, що базуються головно на краєвій визвольній боротьбі. Будуть пов'язані з нею політично та будуть сприяти посилюванню і закріплюванню її зовнішньо-політичних успіхів і таким чином вноситимуть свій позитивний вклад у визвольну справу. Через те вони здобувають і закріплюють /тепер і на майбутнє/ собі місце в укладі українських державно-творчих елементів. При чому, усі ті чинники, координуючи свою діяльність в одностайній лінії державницької визвольної політики, зберігають свою окремішність та реалізують свої питоменні вужчі цілі.

Як здійсниться ця концепція консолідації, то у висліді ціле життя української еміграції матиме таку внутрішню структуру яку мають звичайно народи, що живуть державним життям. Відповідні закордонні органи УГВР виконуватимуть функції найвищого, керівного державного чинника, хоч без усіх засобів нормальної державної екзекутиви і таких санкцій, а користаючись засобами політично-моральних категорій, як авторитет загально-визнаного державного чинника, внутрішня солідарність і самодисципліна.

Теперішня постава деяких чинників на еміграції, які ставляться негативно чи індеферентно до визвольної боротьби в Україні, зокрема до УГВР, з вузько-партійних мотивів, - не може мати істотного вирішального значення ані на стан і розгортання подій на рідних землях, ані на зовнішньо-політичну позицію нашої справи, яку репрезентує УГВР, Але все таки не можебути без значення факт, чи ті чинники засвідчують свою солідарність і тим сприяють успіхові справи, чи ведуть неприхильну і шкідливу акцію, хочби тільки інформативну. Хоч би їхня неприхильна до УГВР акція не мала ніяких безпосередніх наслідків, то вже сам факт того, що вона є, підриває моральні позиції українства, а це кидає тінь на цілість. Зате одностайна постава у принципових справах українського визволення, постава, засвідчувана перед цілим народом і перед чужим світом, і то при збереженні здорової внутрішньо-політичної диференціації, - напевно і в значній мірі приведе до внутрішнього скріплення, визвольного фронту та до зміцнення зовнішньо-політичних позицій української справи.

Питання, чому саме така консолідація, на плятформі державницькій, а не на базі тільки міжпартійного порозуміння, у великій мірі висвітлене попередніми міркуваннями. Вирішальне значення мають передусім вимоги визвольної політики і боротьби.

Державна формація УГВР дає найкращу плятформу і організаційні рямці для об'єднання всіх самостійницьких політичних чинників на еміграції. Вона ставить передусім важливі, понадпартійні державницькі політичні завдання, навколо яких у спільній політичній акції об'єднаються всі сили української еміграції, в тому числі й усі політичні угруповання. Державницька плятформа і такі організаційні рямці найкраще допоможуть розвязати усі міжпартійні проблеми, а спільна жива акція найкраще згуртує всі позитивні сили.

Якщо ж консолідація на державній базі, то чому саме на плятформі УГВР ? а не, наприм., на плятформі УНР ? - Такі будуть, м.ін., голоси опозиції проти цього пляну.

На це відразу відповідаємо. При чому не стараємося дати вичерпної відповіді, зокрема не потрібно тут вдаватись до аналізи державно-правних позицій чинників з табору УНР. Бо ціль цих усіх міркувань висунути такі позитивні моменти, що доводять до політичного замирення і поєднання, а не загострювати спірні і роз'єднуючі питання. Отже будемо оперувати реальними політичними фактами та заторкнемо тільки те, що є конечним для висвітлення поставленого питання, що його не можна тут оминути.

Передусім УНР як політичний чинник може виступати тільки як фактор еміграційний. Історія його діяльности, зокрема в останніх двох десятиліть, так наочно ствердила і задокументувала той політичний факт як для українського, так і для чужого політичного світу, що нема потреби його доводити, як і неможливо його заперечувати. Висуваючи тезу про теперішній т.зв. уряд УНР як носія і репрезентанта Української Держави, то, промовчуючи державно-практичну сторінку цього питання, можна б тільки апелювати до минулого, до історії Української Державности з 18-20 років та підтримувати думку, що він на еміграції зберіг мандат і компетенції правосильного уряду України.

Якби в нашій визвольній боротьбі і в цілому політичному розвиткові на Україні, від початку останньої світової війни, не було того революційного державного життя і того процесу виростання з живої дійсности революційної державної формації, процесу, завершеного створенням УГВР, - тоді нашій самостійницькій політиці довелось би тепер, мабуть, покликатися до минулого і в противагу до московсько-большевицького ставлення, т.зв. уряду УССР, висувати як репрезентанта української державности якийсь традиційний, еміграційний уряд. Інша справа, чи тоді цю ролю мав би виконувати Уряд УНР, чи напр. УДП з 41 р. Але цього питання ту не будемо розглядати, бо така потреба неактуальна.

Але підпільна державна формація та революційний, найвищий державний орган України - УГВР, що існує і діє на Україні як політичний факт і фактор, має величезну перевагу над еміграційними чи традиційними урядами, як для самої визвольної боротьби так і для міжнародного становища української справи. Було б зайвим це тут ширше доводити.

У кого мало важить і кого мало переконує значення і потреба розвивати визвольну політику і революційну боротьбу на самій Україні, той хай погляне, яку вагу і яке значення мають у сучасній світовій політиці аналогічні фактори інших народів, яку оцінку знаходять ті чинники у політиці чужих держав. Це ж на наших очах під кінець війни і після її закінчення різні еміграційні уряди, що віддали своїм союзникам під час війни значні прислуги і здобули значні позиції, - зустріли з боку тих же союзників численні такі акти, якими підривається або ліквідується їх значення і роля /еміграційних урядів/. А натомість політика їх союзників -великодержав старається ціною їхнього упадку /або підупадку/ здобути собі впливи і позиції що до тих політичних процесів і сил, які існують і діють у батьківщинах тих еміграційних урядів. Підставою такого ставлення західніх великодержав до еміграційних і краєвих факторів поневолених народів, є, крім мотивів політичної тактики супроти СССР, консеквентний і холодний реалізм їхньої політики щодо тих народів. Розраховуючи на те, що відносні поневолені народи мають відігравати у міжнародніх подіях реальну ролю як силові фактори, а не тільки пропаґандивні, - політика великодержав оглядається передусім на те, що діється в тих країнах, на той розвиток подій, що там відбуваються і на ті сили чи чинники, що формують краєву дійсність. Нині для них мають більше значення навіть слабі, проблематичні взаємини з відносними краєвими чинниками, ніж підтримка відданих їм союзників - еміграційних урядів. З політичного погляду це не є ані невірність союзникам, ані невдячність, а просто-напросто тверезий політичний реалізм, що вважає за підметний політичний чинник саме нарід як цілість, цебто його головну діючу на своєму терені частину а не еміграційний відламок.

Такі "міжнародньо-політичні показові лекції" мусять вивчати ті українські політичні еміграційні чинники, зокрема ті, що задалеко відійшли від ґрунту політичної істини /тобто істини, що нарід у визвольній боротьбі мусить керуватися насамперед раціями і потребами тої боротьби/ і занадто покладаються на порятунок від зовнішнього світу, а вдивляючися у чужі політичні обрії, беруть для оцінки нашої політичної проблематики чужі критерії та міри, вироблені для інших, відмінних політичних ситуацій. На тих прикладах що їх так багато дають теперішні світові події, легко переконатися, що і в чужій тверезій політиці "високої кляси" така політична проблематика, як у нас, розцінюється тими самими критеріями і мірами, якими послуговується і наш "доморослий" революційний рух. Може через те й легше буде знайти спільну політичну мову.

Спостерігаючи позиції з одного боку краєвих, а з другого еміграційних політичних чинників інших народів, ставлення їх до

одних і других західніх великодержав, та цілу політичну тих відносин останніх літ, - тим легше стає зрозумілим, який великий політичний вальор і у зовнішній політиці має існування і діяння на Україні підпільного державного утвору і такого ж революційного уряду. Протиставлення його большевицькій експозитурі має на міжнародній арені значно сильніші атути і переконливу силу, ніж виставлення еміграційного уряду. Бо ж сам факт його існування і діяння на українській території і те, що большевики не можуть його знищити, докладаючи всіх зусиль тоталітарно-енкаведівської державної машини, - це таке сильне і наочне свідоцтво його вкорінення у народі і його сили, що жодна ворожа пропаґанда не може нічого вдіяти проти цього свідоцтва.

Зате кожний еміграційний уряд, навіть такий, що має одночасно всі атути своєї леґітимности і мілітарну силу, але разом і те, що він є еміграційний, що його осідок є на чужині, а не в рідному краю, - не може мати такого значення. Коли ж говорити про "уряд УНР" , то хіба ніхто не міг би твердити, що в нього було б найслабшим місцем те, що він перебуває на еміграції.

Коли ж політичне середовище УНР хоче обстоювати тезу про уряд УНР як уряд України, тоді треба ствердити, що в такій ролі він цілковито не проявився в останні роки, такі важливі і такі багаті на далекосяжні події в історії визвольної боротьби. Важко зрозуміти, як можна висувати такі претензії, знаючи, що претендент на позицію уряду України не то що не керував визвольною боротьбою останнього періоду, але навіть не реаґував на події в Україні в тому сенсі, як цього треба б було вимагати від носія і репрезентанта державної приналежности України. В такій ролі властивим змістом "діяння" того "уряду" була б хіба неактивність

Тут треба ще раз підкреслити, що на цьому місці не хочемо ні полемізувати, ні аналізувати чи висвітлювати позиції і ролю УНР. Якби це було потрібне, тоді довелось би піддати критичній аналізі насамперед державно-правну сторону, як і цілу політичну діяльність чинників УНР від початку їхньої еміграційної історії. Тепер цього не робимо, бо прагнемо до такої політичної консолідації, в якій усі причасні політичні чинники стають на правильну політичну плятформу, входять в непохитну самостійницьку і соборницьку державну конструкцію та в ній вестимуть устійнену й випробовану правильну роботу. Маємо на оці теперішню визвольну політику й перспективи майбутнього, тож при тому було би зайвим порушувати неґативні моменти, якщо будуть гарантії, що вони належать тільки до минулого, а даний політичний табір стає на правильні позиції. Хіба що було б інакше. Тоді треба б не допустити до того, щоб неґативи з минулого утруднювали чи обтяжували змагання за майбутнє. Тоді була б потреба розправлятися з тими неґативами.

Коли ж довелося зачепити концепцію про уряд УНР, то ніяк не можна обійти того факту, що той чинник політичний в останні роки так наочно виявив перед цілим українським народом і перед чужим світом свою неспроможність до власної державницько-визвольної політичної дії, що висування його на чоло українських державницьких змагань принеслоб, уже з тої одної причини завелику шкоду для визвольної справи.

Чи ж можливо серйозно ставити перед українським народом верхівку УНР, як той найвищий чинник, що очолює визвольну революційну боротьбу, що репрезентує українську революційну державність, що дає найвище державне завершення непримиренному динамізмові й активности сучасної української революції ? Чи ті два елементи: найвищий революційний активізм і крайню неактивність та опортунізм УНР, і то в найгарячіші моменти, можна сполучити в таку одну політичну цілість, щоб саме той останній був керівним і прапорним ? Чи може українська визвольна політика мала б виглядати так, що визвольна революція .... це одне діло, а "Уряд" - друге ? Чи

при такому укладі можна зосередити в одноцілих визвольних змаганнях усю політичну енергію, змобілізувати до боротьби усі сили народу ? Чи можна в такий спосіб створити відповідно сильний фронт самостійницької політики проти большевицького тоталітарного імперіялізму? Чи на думку еміграційного УГВР-івського табору українська справа виступила б у своїй найсильнішій формі на форумі міжнародньому і здобула б можливо найкращі позиції ?

Сьогодні Україна у міжнародньому укладі сил - це немов вулкан визвольної революції, якого не можна ані згасити, ані здушити. Це джерело безнастанніх потрясінь у протиприродній політичній структурі на сході Европи. Україна - це та непримиренна сила, що бореться проти кожного наїзника, проти всякого поневолення. Вона діє виключно за своїм власним законом, має своє неухильне прямування до соборної суверенної Української Держави. Україна, в найтяжчих умовах, не тільки продовжує боротьбу й живе власним, оформленим у підпільно-державному творові, життям. Український нарід веде не тільки власні змагання, він нині стає осередком, організатором та передовою силою спільного визвольного протибольшевицького фронту всіх поневолених большевизмом народів. Україна - це історичний гробокопатель московсько-большевицького імперіялізму гніту й насильства, а водночас - пробоєвик і кристелізаційний осередок нового ладу на руїнах СССР, ладу свободи і справедливости, у взаєминах між вільними народами і людьми. Така історична місія України, така її фактична сьогодні роля, і відповідно до цього вона здобуває собі світову позицію.

Але для найсильнішого зосередження і напруження власної потенції, для найвищої боєздатности і для досягнення найбільших зовнішньо-політичних успіхів - ціла самостійницька Україна, усі її сили мусять становити не тільки одну цілість взагалі. Та цілість мусить мати ще й відповідну внутрішню структуру та відповідне прапорне завершення і зовнішню форму: щоб усі елементи тої цілости стояли кожний на свойому відповідному місці, щоб найвизначніші очолювали, надавали напрям і вираз цілости.

Тим вимогам найкраще відповідає революційно-державна формація, очолювана УГВР. Бо вона, виростаючи на Україні, органічно з живої дійсности, підчас боротьби, формувалась для потреб тої боротьби і під безпосереднім впливом усіх тих сил і тиснень, серед яких вона мусить існувати, діяти і зростати. Тож у тій формації всі складники є на своєму відповідньому місці, відповідно до свого питомого тягару і власного потенціялу та функції в цілості. Також і зовнішні форми, як у всіх органічних творів там достосовані до живого діла, у своєму середовищі. Уттій самій формі мусить виступати українська самостійницька державна формація перед зовнішнім світом. Бо та форма найкраще віддає усі попередньо наведені її риси і питоменності, а в тому наша головна сила, це наші найважливіші атути.

Революційно-державна формація, зроджена на рідних землях, має бути осередком, головним зрубом і головним пнем, вона має дати державно-організаційні рямці для включення в одну цілість і всіх еміграційних самостійницьких сил і чинників. Усі вони можуть знайти в ній своє місце, включитись у відповідно розбудовану закордонну частину одної цілости.

Відносно державної традиції, на яку все покликується кола УНР, ми визнаємо, що з цього погляду вони мають свої історичні позиції. Але ми не погоджуємось з тим поглядом, що продовжування державницьких традицій пов'язане неподільно з особами або з політичною групою. Уважаємо, що воно більше в'яжеться з живою політичною акцією і визвольною боротьбою, яка далі реалізує ті традиції та змагається за їх втілення у живій політичній дійсності.

Збереження державницьких традицій не полягає в тому, щоб твердо триматися самої формальної, а ще більше персональної "традиції", тобто з колишньої ролі і постів окремих осіб або груп виводити їх назастаріле виключне право не тільки репрезентувати минуле, а й у тепе-

рішній українській політичній дійсності посідати такі пости і персональні позиції, до яких уже не дає підстав сучасна їхня діяльність. Визнавці такого розуміння державних традицій часто ставлять як найвищий і вирішний критерій, питання - чи поодинокі явища і цілий розвиток живої політичної дійсности і визвольної боротьби вкладаються у ті зовнішні, формальні рямці, а ще більше чи респектують вони їхні "традиційні" персональні "управнення". Коли так, - тоді це, по їхньому державницькі, погоджені з традицією факти. Коли ж ні, - то вони їх не визнають, ганьблять, як явища звернені проти державницьких традицій, хоч би їх виключним змістом було якраз змагання за те, щоб сама суть ідеї державности була не тільки традицією, а й живою дійсністю /розвиток живої політичної дійсности і визвольної боротьби/. Але державних традицій не можна трактувати по музейницьки. Кожний, хто хоче стояти на сторожі їх збереження, має не так права, як передусім обов'язок, докладати всіх можливих старань, щоб найістотніший зміст державности не зійшов до ролі тільки історичного порядку, щоб він не належав до минулого, а щоб до нього належала сучасність і майбутність, - щоб він був живою реальністю. Мова йде про самий зміст, а не про персонал, чи про менше важні справи формального порядку. Зберігати державницьку традицію - це значить не зводити її поза живе життя до музеїв, а пов'язувати її з актуальними державницькими змаганнями, сприяти тому, щоб була дотримана історична перманентність поміж теперішніми державницькими змаганнями і традицією з минулого і то, головно щодо позитивного змісту. В усьому найважливішим є самий зміст, суть, а не справи формального порядку, як назви і т.ін. або питання персональні чи групові.

Доцінюючи значення традиції у державницьких змаганнях, ми за здійснення й продовжування усього найціннішого, найпозитивнішого щодо змісту з традицій нашої державности, але ми проти присвоювання "монополю на традиції", проти формалізму та проти тільки збереження традицій державности як музейних вартостей.

Повертаючись до УНР, вважаємо, що цей політичний чинник на самому початку мав зі свого минулого чи не найбільше можливостей, а тим самим і зобов'язання продовжувати державницькі традиції у дальших визвольних змаганнях та в послідовній самостійницькій політиці. Але розвиток визвольних змагань останніх двох десятиліть, зокрема від початку другої світової війни, тих змагань, що саме і є найістотнішим продовжуванням українських державницьких традицій, не дає чинникам УНР такого політичного свідоцтва, яке виправдало б їх претензії до виключно найвищого становища в українському політичному житті.

Українські державницькі змагання продовжуються безперервно, вони мали і мають свої героїчні подвиги та великі політичні досягнення, вони ж найвиразніше продовжують українські державні традиції. А тим часом політичний табір УНР не то, що не відіграє у них такої ролі, до якої заявляє претензії, а взагалі і він або не проявляє себе у найважливіші моменти визвольних змагань останніх років, або стає по тій стороні, звідки йде не поміч, а утруднення визвольній боротьбі. Зійшовши з позицій провідного чинника у боротьбі за державність, чинники УНР тим самим зійшли з першої позиції у продовжуванні державної традиції. На сторожі тих традицій, на сторожі української державности стали ті нові, революційні сили України, що взяли на себе найбільшу частину боротьби за державність тепер.

Накреслюючи нашу концепцію консолідації всіх самостійницьких елементів на еміграції та концепцію уніфікації української самостійницької політики, слід з'ясувати нашу поставу до тих тенденцій, що їх висуває група УНР, тобто щоб політичні угрупо-

вання консолідувалися навколо політичного осередку УНР, що мав би бути визнаним тими ж угрупованнями за український еміграційний уряд.

Конц пція УНР немає обґрунтовання в позиціях та ролі тої групи в сучасній українській політичній дійсності, зокрема в сучасних визвольних змаганнях, бо ця концепція не відповідає станові і потребам теперішньої визвольної боротьби України та цілої визвольної політики. Також посилання кіл УНР на їхні управнення в ім'я чи рацію державницьких традицій, не є виправдані.

Але як уже ми зазначили, не хочемо тут чипати історичної ролі УНР, ані заперечувати того, що позитивні елементи в цьому таборі могли б тепер і в майбутньому внести свій позитивний вклад у дальше продовжування змагання за державну незалежність України.

Від кіл УНР ідуть намагання протиставити революційній державній формації, яку очолює УГВР - "Уряд УНР". З одного боку - непричетність чинників УНР у визвольній боротьбі України та в усіх державницьких актах і діях на Україні в останні роки, а з другого боку - намагання протиставити себе з еміграції тим фактам і чинникам, які творять і формують державницькі змагання і самостійне державницьке життя України в останні роки і тепер. Така постава чинників УНР унеможливлює їм знайти для себе місце в укладі активних самостійницьких сил України та включитися у сучасні державницькі змагання і дії, якщо УНР хоче й далі намагатися протиставити себе революційній державній формації України, що виросла з самої боротьби. В такому разі група УНР ставить себе поза рямці сучасних визвольних змагань і стає в таку позицію, що активна визвольна політика мусить її поминути, тобто виелімінувати.

І саме ця політична лінія групи УНР доводить до альтернативного протиставлення: "або - або". Ця альтернатива є помилкова і шкідлива для цілої визвольної справи, а ще більше для неї самої. В українському внутрішньому політичному житті багато зайвих конфліктів і контроверсій походить з того, що політичні чинники у своїх взаємовідносинах дуже часто справлять справи так, що виходить прямо протиставлення поміж ними там, де його на суті немає. Причина в тому, що хоча існує в нас, зокрема на еміграції, багато політичних угруповань, але процес політичної деференціяції і кристалізації окремих політичних напрямків - незрілі. Окремі політичні табори не мають достатньо розвиненого і оформленого свого власного, питоменного, політичного змісту, світогляду, програми, тактики чи усталеного напрямку політичної роботи. Через те не мають власної політичної лінії, а щоб утримати свою партійну-організаційну окремішність, за міст свого групового існування беруть або опозиційне, або позівно конкуренційне становище супроти активних сил в українській політиці. Найгірше лихо у внутрішньо-українському політичному житті криється саме в тому, що окремі політичні угруповання, які вже, з уваги на свій склад, повинні мати власне політичне обличчя, силкуються на те, щоб зайняти позиції іншого політичного чинника. Коли ж до того немає з їх боку відповідної серйозної політичної дії, яку треба вести на тих позиціях, до яких вони заявляють свої претензії, а тільки уявні, дрібні, пропагандивні маневри, - тоді з цього виходить не творча боротьба і співзмагання, а хаотизація політичного життя і підриєання, зменшування успішности позитивної роботи активних політичних сил.

Якщо кожний український політичний фактор матиме розвинений, окристалізований й оформлений власний політичний зміст і обличчя, обсяг, напрям і характер власної політичної роботи, тоді матиме й означене власне місце в українському політичному житті, виконуватиме

власну, означену функцію в цілости. Також і взаємовідносини поміж ними тоді будуть природні і речові, а цілий уклад політичних сил буде виразний і оформлений. В ньому буде місце, з одного боку, на здорову, творчу реалізацію, на постійне співзмагання поміж рівними політичними напрямками і силами. А це буде чинником поступу й активізації, бо тоді відбуватиметься процес взаємного відшифровування, доповнювання і вирівнювання додатніх елементів та водночас нейтралізування відємних елементів, відбуватиметься політична синтеза різних сил і дій - чи то організовано, чи природним порядком, у самих наслідках діяльности всіх складників. Тоді замість такого стану, що одні ведуть боротьбу і позитивну політичну роботу, а другі говорять, що роблять те саме, та ще й краще, а на ділі тільки утруднюють роботу першим, прийде зміна в тому напрямі, що, крім усієї ревалізації, кожний чинник буде провадити свою власну роботу і виконувати таку функцію, якої не робить і не виконує інший.

В сучасній українській політичній дійсности, при теперішньому нашому становищі таки справді не може бути досить сил, досить виконаної роботи: одного і другого не ттреба і треба. Є місце й робота для всіх сил, різні завдання в різних напрямках, так що всі чинники напевно можуть внести свої позитивні вартости і вклад. Треба тільки одного: щоб усі дбали передусім про добро України, української справи, а потім про своє партійне добро; щоб усі хотіли дійсно боротися чи працювати позитивно для спільної справи та щоб усі шукали свого власного місця роботи, відповідно до своїх спроможностей, а не старалися підшиватися під других та зуживати їхні здобутки.

В українському житті тепер немає багато часу ділити до використовування і споживткування. Затє можна багато зробити і здобути жертвенною боротьбою і працею. Тож так тісно, що не протовпитися, може бути тільки при політичному чи суспільно-громадському "жолобі". Натомість у боротьбі і при праці дуже багато місця для всіх, більше, аніж охочих і доброї волі.

Наша концепція консолідації - це концепція згуртування і з'єднання всіх національних сил для спільної боротьби і спільної праці на спільній державницькій плятформі і в найширших державних рямцях. Це не консолідація для розподілу впливів та позицій поміж договірними політичними угрупованнями.

Перша і основна передумова до повної внутрішньо-української консолідації є те, щоб у цілому українському житті як в цілому, так і в усіх складових його елементах на першому місці стояв принцип в и з в о л ь н о ї   б о р о т ь б и і творчої праці для справи визволення і державної самостійности. Щоб за тим критерієм оцінювати всі елементи і всі проблеми внутрішнього українського життя. Тоді в ім'я спільної ідеї та великої національної потреби, в оцінці всіх явищ і всіх чинників переважатимуть з'єднуючі спільні моменти, які стоятимуть перед тим, що спірне і роз'єднуюче, перше значення матиме питання, який позитивний вклад вносить кожний елемент у цілість. У консолідації замість групової ексклюзивности і вузько-партійного "або - або" супроти інших політичних чинників, до голосу має прийти взаємна толерантність та синтезуючий принцип: "і-і". Не відкидати жодного чинника, що може і хоче внести свій позитивний вклад у спільну цілість, а елімінувати тільки шкідливі елементи.

Коли ж говорити про те, яке місце має заняти в цілому укладі кожний чинник, то в тому мають вирішувати дві речі: поперше, головний напрям, зміст і характер діяння ц і л о г о у к л а д у п о л і т и ч н и х с и л і питання, яка політична формація найкраще відповідає тим актуальним потребам; подруге, те, яку ролю в тому на ділі виконує кожний чинник зокрема. Потрібний не

тільки механічний конгломерат різних політичних сил і чинників, які, крім своїх особливих завдань і окремих цілей, мають діяти в одному напрямі, за одною генеральною лінією самостійницької політики. Наша консолідаційна концепція прагне до того, щоб політичні угруповання й інші чинники політичні, зберігаючи своє власне існування і діяльність, увійшли в одну цілість вищого порядку, яка в боротьбі| а також щодо зовнішнього світу, як і в урегулюванні основних внутрішньо- українських справ, буде виступать і діяти як органічне ціле. Така організована цілість українських політичних сил має не тільки існувати: вона мусить виконувати означені завдання, має провадити визвольну боротьбу за самостійницьку українську політику. Її внутрішній уклад і зовнішне оформлення мусять бути достосовані до даного загального стану, становища і потреб цілої визвольної справи, зокрема до ситуації і визвольної боротьби, на Україні. Цілком відмінну, різну лінію визвольної політики, інший політичний характер і лице мала б цілість сконсолідованих політичних сил на еміграції, залежно від того, чи це була б консолідація на платформі і в рямцях державної формації УГВР, чи під виглядом еміграційного уряду УНР, чи механічного, безликого і безконцепційного міжпартійного зговорення. В тому немає неясности, ані сумнівів. Мова йде про нашу визвольну концепцію, про напрям і зміст самостійницької політики. І це має бути вирішено. Це вже довершилося на рідних землях цілком і поступово довершується вже на еміграції.

Коли б розвиток політичного життя на еміграції пішов далі так, що - в той час, як у державній формації УГВР об'єднуються всі активні, самостійницькі сили й елементи, - навколо УНР згуртувався б протиставний опортуністичний табір, тоді дійшло б до ексклюзивного протиставлення "або-або". Увислідї від цілої активної самостійницької політики, яка базується на краєвій боротьбі, відпадали б гуртом і всі ті елементи і вартості, що опинилися в опортуністичному таборі, як і ті, що могли б у самостійницькій політиці виконувати позитивну ролю, як би не протиставляли себе укладові активних сил, а включились у нього, поєднались з відповідними його елементами. При протиставленні "або - або " відпадає і пропадає для актуальної позитивної роботи все, що включилось у негативний чи меншвартісний уклад, хоч би навіть воно було поважною, позитивною величиною. Зате ж при включенні до надрядного, вищого укладу всіх національних сил, впоряд з дальшою внутрішною ривалізацією, але без крайно ексклюзивного протиставлення, навіть малі позитивні вартості і елементи не йдуть намарно, а разом з іншими вартостями тої категорії скріплюють відповідні позиції цілости. Оце й був би головний ефект в розумінні економії політичної енергії з консолідації різнородних і відмінних політичних елементів.

Подані в цій статті міркування підводять до таких висновків. В українській політичній проблематиці на першому місці стоїть питання визволення, визвольної боротьби, основ і головного напрямку визвольної політики. Альтернатива така : визвольна, революційна боротьба і грунтовна активна визвольна політика, головним осередком і базою якої є ця боротьба, - чи пасивний опортунізм, орієнтація і вичікування на т.зв. кон'юнктуру, на визволення зовнішніми чинниками. Це означає: чи треба вести визвольну боротьбу і чи треба вести самостійну, грунтовну й активну визвольну політику, чи ні. Але тут немає компромісу, ані викруту, і може бути тільки одне рішення. Українська самостійницька політика може піти тільки одним шляхом, на який її спрямував і попровадив самостійницький революційний рух та в одній революційно-державній формації України, яку очолює УГВР. Це перша є головна засада нашої визвольної політики.

Друга важлива проблема на еміграції - це питання політичної консолідації. Це, перш за все - питання економії, політичної енергії, вимога зібрати всі сили в одній понадпартійній, державній формації, для спільної, скоординованої, самостійницької політичної акції і визвольної дії, а не задля самої консолідації.

Як боротьба і політична акція є шляхом і засобом до державного визволення, так і консолідація має бути засобом до збільшення сил і зміцнення позицій у визвольній боротьбі та в самостійницькій політиці. Такий її сенс. Вона /консолідація/ мусить бути підпорядкована першому постулятові, з ним повязана і так до нього достосована, щоб зміцнювати, доповнювати та прискорювати його реалізацію. Відірвана від тої цілі, якій має служити, вона утратила б свій основний сенс, а спрямована проти тієї цілі - була б шкідливим і негативним явищем.

Перший постулят буде напевно зреалізований і на еміграції. Запоруку тому дає сила і наснага революційного визвольного руху, а також ідейно-політична постава здорової частини української еміграції, яка прагне внести свій позитивний вклад у справу визволення.

Що ж до консолідації еміграційних політичних угруповань і чинників, то це залежатиме у великій мірі від них самих. За їхню участь промовляє добро цілої визвольної справи, так і чисто партійна рація і корсиь самих угруповань. Для цілости визвольної політики буде безперечна користь з того, якщо в консолідаційному процесі на платформі і в рямцях УГВР приймуть участь ті політичні чинники, що досі не йдуть тим єдино-правним шляхом визвольної політики, а які можуть внести свої позитивні вартості. Але ще більше значення має ця справа для самих політичних чинників і угруповань, бо для них тим вирішується питання підстав і перспектив дальшого існування. Не одна політична група, що розминулась з активною, дійсно визвольною політикою і через те стратила рацію існувати, дістає незвичайну нагоду виправити свої прогріхи, включитися до єдиного визвольного фронту, зайняти місце в тійдержавній формації, якій належить майбутнє, хоч для того, щоб її створити, вона нічого не зробила. Це нагода стати відтепер на правильні позиції, взяти позитивну участь у розгортанні визвольних змагань, а через те здобути і для себе місце у державному будівництві України.

Одначе було б помилкою приписувати за велике значення поставі окремих угруповань. Більшість з них слабосильні і не мають впливу на розвиток подій. Самі народні маси, перейняті політичним активізмом, з високим політичним виробленням і здоровим інстинктом, включаються активно в політичне життя та проходять побіч тих угруповань, які не йдуть нога в ногу з цілим розвитком визвольної справи. Ті ж маси стають тепер уже й на еміграції основним політичним чинником. У процесі консолідації політична конечність та достосованадо неї доцільна лінія активних політичних сил спільно зі співдіючими масами переважать евентуально гальмуюче діяння різних угрупований. А постава тих угруповань буде вирішувати не так те, чи довершиться процес консолідації, як радше те, чи знайдуть і яке місце самі вони в українській внутрішньо-політичній дійсности.

Визвольна боротьба і її самостійницька політика підуть своїм твердим і нестримним походом до перемоги. Вестимуть їх усі активні,самостійницькі сили, згуртовані в одній самостійній, революційній державній формації, яку очолює УГВР. Усі політичні елементи мусять зайняти своє становище.

Хто піде в поході - піде до перемоги. Хто протиставиться чи вагається, той сам стає в таку позицію, що всі здобутки визвольної справи будуть його невдачами, її тріюмфи - його неславою. Це були б позиції дуже зближені до позицій ворожих, хоч не в намірах, але все одно в наслідках. Ставати на такі позиції тепер, маючи змогу зайняти позитивне становище, було б з національного погляду власного політичного добра - нерозумно й самовбивчо.

Рішитися або на одну або другу сторону - доведеться всім, кожному політичному чинникові, кожном угрупованню. І то скоро.

Усі національно здорові елементи та вс позитивні, тверезі політичні чинники напевно знайдуть своє належне місце та свою творчу ролю в однодільому визвольному фронті. Ціла здорова українська еміграція об'єднається з визвольною боротьбою на Україні в одностайній самостійницькій політичній дії, в єдиній самостійній державній формації, під кермом революційного найвищого державного органу України - Української Головної Визвольної Ради.

-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-

С. Вітрило.

ВЕЛИКІ ПИТАННЯ НАШОЇ ДОБИ

/Вступ до студій гармонійного суспільства майбутнього/

ВІЧНЕ ПИТАННЯ :

Хто хоче відкритими очима дивитися на світ і вірно оцінювати події свого часу, мусить замислитися над питанням: д о ч о г о й д е л ю д с т в о ?

Це питання вічне. З того часу, як людина навчилася думати і почала пізнавати себе як частинку великої світової збірноти, вона, в кожну добу, задає собі це найбільше питання - до чого йде людство ?

Чи людство бреде без дороги й цілі, гнане вперед /і чи завжди вперед ?/ голодом, холодом і біологічним потягом до розмноження, чи розвитком людства, крім біологічних, керують ще й інші, т.зв. соціяльні закони ? Якщо такі є, то, прослідкувавши їх дію в минулому, чи не можемо ми бодай трохи піднести непрозору завісу майбутнього і хоч у загальних рисах дати відповідь на оте генеральне питання - до чого йде людство ?

Кожна доба відповідає на це питання по своєму, бо людство не стоїть на місці. Піднімаючись на кожний новий щабель свого розвитку, воно здобуває щораз нові знання. На кожному новому щаблі відкриваються щораз ширші обрії. З бігом часу стає ясніше, що людське знання не є досконале. Ширші обрії уможливлюють лише глибше й досконаліше пізнання. Відповідь попереднього покоління на вічне питання людства вже не задовольняє сучасних людей. Людям нової доби доводиться кожного разу шукати нової відповіді.

Нам теж треба знайти відповідь на це питання, вірну для нашої доби. Для цього ми насамперед мусимо оглянути сучасні обрії і мати перед очима властиві ознаки нашої доби.

НАША ДОБА

Наша доба підготована попереднім століттям, яке, загально кажучи, спиралося на двох великих китах: на французькій революції і на розвиткові природничих наук.

Французька революція виступила проти феодального панування невеличкої вузької касти. Вона привела в рух у широкому суспільстві ті сили, що доти лежали облогом. За допомогою індивідуалістичного лібералізму й вільної гри сил /   /, вона створила матеріяльні цінності світового значення. На допомогу їй стали природничі науки, використання сили пари й електрики, винахід залізниці й пароплава, телеграфу, телефону, авта, літака й радіо. Нові соціяльні ідеї і нова техніка поволі створили цілком новий світ. За часу Французької революції на земній кулі жило щось 750 мільйонів людей, з яких від 500 до 600 мільйонів живилося з хліборобської праці. Їхнє ставлення до природних і надприродних сил, цебто їхнє світосприймання було зовсім інше,

ніж світосприймання 2,5 мільярдів, які населюють нашу планету
нині. Їхня відповідь на питання - до чого йде людство ? - була
зовсім інша, ніж має бути відповідь нашої доби.
Протягом останніх 150 років чисельність населення земної ку"
лі зросла щось на 1,5 мільярди людей. Ці півтора мільярди, майже
без винятку, живуть з праці в промисловості й транспорті, з реміс-
ництва й торгівлі. З'явилися величезні міста та промислові центри
з кількасоттисячним населенням, а то й кількамільйоновим. Машина
виступає на всіх ділянках фізичної праці, навіть на полі розумової
праці машина /прикладом того є аритмометр/ починає подеку з успі-
хом заступати людину. Машина, в багато разів збільшила продукцій-
ні сили людства. Машина подолала простір.
Разом з розвитком природничих наук, машина не могла не вплину-
нути на зміну світогляду сучасного людства. Ми помічаємо загаль-
ну тенденцію прямування від ідеалістичного світосприймання, що
колись майже неподільно панувало в умах воспільства, до матеріялі-
стичного, або, вірніше, до механістичного. Віра в вищу, Понадпри-
родну Силу, що керує світом, у широких колах, надто міського на-
селення, занепадає. Натомість виникає віра, що всі події в світі,
як і долю окремої людини, можна або навіть треба пояснювати так
само механістично, як і процеси на промисловому підприємстві.
Ця загальна тенденція яскраво виявилась також і в деяких теоріях
суспільства, що виникли за минулої доби, але витиснули свій карб
і на добі нашій, сучасній.
Скупчення величезної кількости людей по великих містах та про-
мислових центрах привело до того, що окрема людина дедалі більше по-
чала здаватись декому лише одиницею з маси, піщинкою з купи піску,
статистичною одиницею. Замість окремої людини з її окремою і не-
повторною індивідуальністю, з'являється статистична безлика одини-
ця, поведінкою і життям якої керують статистичні закони великих
чисел. Ця одиниця носить стандартний одяг, живе в стандартному
помешканні, має стандартний спосіб життя. Для філософів і для тих,
що стоять біля керма держави, поняття про людину, майже цілком зни-
кає, натомість з'являється поняття про людську масу.
Ці великі маси людей відчувають нап-рикінці попередньої і на
початку нашої доби глибоке незадоволення лібералістично-індиві-
дуалістичною засадою світового ладу, що його людство знало з
попередніх поколінь.
Цей лад з його вільною грою сил починають вважати за віджилий
і він більше непридатний керувати життям, надто для величезних мас
людей фізичної й розумової праці. У цілком новому сучасному світі
вільна гра сил призводить до появи анонімних потуг, свого роду "дер-
жав у державі", Це - великий фінансовий капітал, великі промислові
торговельні трести й картелі. Ці могутні потуги своєю власною полі-
тикою раз-у-раз викликають нові конфлікти; раз - за володіння зо-
лотом, вдруге - за нафту, мідь, нікель, срібло, кавчук, ринки збу-
ту. Такі конфлікти раз-у-раз призводять до політичних незгод, які
виливають у війни між державами й народами. Ці анонімні потуги
не спромоглися створити стабільности й безпеки в світовому госпо-
дарстві. Високі конюнктури, промислові кризи й безробіття стали
постійними й періодичним явищами на початку нашої доби. Все це не
принесло працюючим масам ані певности в їхньому існуванні, ані за-
довільного родинного життя, ані справжнього відчуття радости життя.
Ось на якому тлі з'явилися новітні соціяльні вчення, з яких
виросли комунізм, фашизм і нацизм, як спроби примусової організації
життя народів відповідно до теорій, вироблених у затишних кабіне-
тах соціологів, статистів, економістів, тощо.
Отже найпритаманнішою ознакою нашої доби, з нашого погляду,
саме є те, що в наш час відбувається спроба розв'язувати світогля-
дові питання не так на сторінках наукових трактатів, як на полях
боїв та за колючими концентраційних таборів. Загальна тенденція до ма-
теріялізації й машинізації дійшла в нашу добу свого вершка в тому,
що словесні абстрактні аргументи матеріялізувалися в сучасні машини

війни, літаки й танки, та машини терору - кишенькові пістолі. Виник цілком новий тип тоталітарних держав x/ з політичним режимом, що виключає будь-яку вільну гру сил, що відкидає будь-яку волю особи.

Ці тоталітарні держави здобули в своїх політичних режимах могутній засіб цілковито /тотально/ опанувати всіма силами своїх народів для того, щоб створити могутнє озброєння і стрімголов кинути тероризовані очманілі від вічної пропаганди маси в вир кривавої війни, яка мала на меті, крім усього іншого, ще й збройною силою розв'язати найсуперечливіші питання сучасного світогляду, а тим самим вимусити в людства кожне свої відповіді на основне питання всіх часів - до чого йде людство ?

Аргументи літаків і танків, видима річ, для багатьох очевидніші, ніж теоретичні висновки. Там, де вибухають бомби й гранати, навіки замовкають опоненти. З неменшою силою переконливости діє також і кишенькова пистоля ката. Постріл у потилицю індивідові, що обстоює власну думку, суперечливу офіційно проголошеній істині, переконує не лише його, а й інших, до нього подібних, що в тоталітарній, замкненій на всі замки державі, мов ті курчата в загороді, з покірним трепетом чекають на черговий вимах ножа в руках кухаря.

Але поза колючими дротами кордонів тоталітарних курників ще був і є, на щастя, широкий світ, де існує бодай відносна воля думки й сумління. Світова думка не може не реагувати на дію літаків і танків та на дію кишенькових пистоль. Кишенькова пистоля є внутрішньою справою держав і може викликати лише платонічне обурення в широкому світі. Але маси літаків і танків витиснені насильством з праці населення тоталітарних держав, загрожують безпеці вільного світу.

Літаками і танками неможливо діяти в таємниці. Можна применшити кількість убитих, але зовсім замовчати братські могили неможливо. Бомби і гранати вибухають гучно. Вони спричиняють руїни, мерців, калік, вдів і сиріт.

Кишенькова пистоля - це негучне знаряддя внутрішньої політики. Її постріл в льоху чи серед мурів в'язниці заглушують шумом запущеного мотора. Кат стає в позу гуманного перебудовувача світу. Криваві кінці своїх таємних справ він ховає в глибоку таємницю замаскованих лісовими посадками ям. Іноді над трупами своїх жертв винахідливі державні мужі влаштовують майданчики для танців /Вінниця/ Сотні й тисячі статистичних одиниць зникають безслідно. Невеликий статистичний фокус - і папір виглядає невинно. Сиріт і вдів не лишається. Можливих месників винищують тотально, до останнього немовляти включно. Постріл у потилицю нікому не загрожує також і каліцтвом.

Тоталітарний режим, часом надягаючи машкару человіколюбности, спростовує власний терор. Але цілому світові ясно, що без терору тоталітарний режим не може проіснувати й одного дня.

Тоталітарні режими мають претензію на те, що лише вони знають істину відповідь на питання - до чого йде людство ?

Але вірну відповідь на питання для нашої доби, як і для наступних діб, знайдуть без допомоги літаків і танків, і без уживання кишенькових пістоль. Не паралізована страхом вимушена думка тоталітар-

----

x/ /1939/ подає таке визначення "тоталітарної держави": Вислів, уживаний відносно нацистського режиму Німеччини, фашистського Італії й комуністичного Росії, де є цілковито централізація контролю. В тоталітарній державі політичні партії заглушено, або "координовано" в одну партію і конфлікт клясів затушована умисним наставленням на органічну єдність держави".

них вірнопідданців, не засліплена власною бундючністю самозакохана думка понадавторитетних і всемогутніх "батьків народу", а лише вільна думка вільних людей може принести здоровий плід.

Лише вільні люди можуть тримати в своїх руках пробний камінь істини - сумнів. Тільки вільні люди спроможні будуть дати вірну відповідь на генеральне питання всякої доби - д о ч о г о й д е л ю д с т в о ?

ДВА ПОСТУЛЯТИ

Одно з центральних складових питань світогляду людства в кожну добу його розвитку, а найпаче в наш час загальної переоцінки вартостей, становить питання про ролю в л а с н о с т и в ж и т т ю с у с п і л ь с т в а.

На жаль, цього важливого питання до нині не досліджено спокійно і об'єктивно. На жаль, навколо нього в нашу добу розгорілися найзавзятіші ідеологічні бої. Той запал і ті пристрасті, з якими дотеперішні дослідники бралися до його розв'язання, не допомагали, а лише заважали виявити істину.

Апріорне припущення, що власність ніби становить причину всіх лих людства, покладено в основу теорії, що її тоталітарним способом примусово запроваджують в життя на одній шостій частині земної кулі вже скоро три десятки років.

Щоб зрозуміти як це могло статися, пригадаймо собі історію з .... геометрією x/

---

x/ Порівнання, вміщене нижче, подається, заради зрозумілости для широкого читача і не претендує на науковість.

Ту геометрію, що її визначують у школах усього світу і що становить основу всіх наук про простір, накреслив геніяльний еллін Евклід. Як син здорового тілом і духом народу, що з наївною, майже дитячою щирістю споглядав на світ, Евклід побудував свою геометрію на натуральній уяві про можливість двох простих ліній у площині, відстань між якими всюди однакова. Це відомий постулят xx/ про рівнобіжні /паралельні/ лінії, цебто лінії, в площині, які не перехрещуються, не сходяться і не розходяться, навіть якщо б ми їх продовжували в безконечність.

---

xx/ На відміну від теореми, що її доводять, постулатом зветься твердження, яке довести неможливо, але на якому засновано дальші твердження.

Це твердження, як і всякий постулят, довести неможливо. Але паралельні лінії є річ природна. Це річ наочна. Це річ - широко відома в щоденному житті, загально застосовувана в техніці. Твердження про рівнобіжність ліній не суперечить нормальному людському глуздові.

Якщо постулят про паралельність не можна довести, як звичайну теорему, то чи не можна його заперечити і в спосіб хоч не прямо довести бодай його природність ? Та виявляється, що таку ж струнку і так само логічну геометрію можна побудувати на протилежному твердженні, а саме на постулатові про те, що всякі дві прості лінії в площині в безконечності зійдуться або розійдуться. Прикладом такого наукового парадоксу є зокрема геометрія російського вченого, українця з походження, Лобачевського, побудована на запереченні рівнобіжности і на твердженні, що всякі дві лінії в безконечності перетнуться.

Однак цілий світ вивчає в школах геометрію здорового глузду, геометрію Евклідову. Геометрію ж Лобачевського вивчають лише аматори наукових куріозів.

В основі наук про суспільство теж лежить постулат про ролю власности в житті суспільства.

Цей постулат може мати такий вигляд:

А/. Власність є річ властива людській природі. Власність не є принциповою перешкодою для побудови справедливого соціяльного ладу.

Або вигляд цілком протилежний:

Б/ Власність є річ невластива людській природі, а набута віками несправедливих соціяльних устроїв. Справедливий соціяльний лад можливий лише без власности.

Який з цих двох постулатів відповідає здоровому глуздові ?

Логічними доводами довести постулат неможливо. Вірність або фалш його виявляється в практичному досвіді.

СОЦІЯЛЬНА ГЕОМЕТРІЯ МАРКСА

Соціяльні науки ще дуже молоді. Їх почато розробляти недавно. Куди пізніше за геометрію. Перша солідна соціяльна теорія з'явилася всередині минулого сторіччя. Розбудував її Карл Маркс, виходець з народу, віками відірваного від ґрунту, вихованого на релігійних софістичних словесних спекуляціях. В основу своєї науки її творець поклав постулат Б/.

Історія виникнення постулату "Б" коротко така:

В добу буйного розквіту суспільного ладу, побудованого на засаді "священної і недоторканої" власности, що його Маркс влучно назвав капіталізмом, розподіл суспільних дібр досяг найбільшої нерівномірности. З одного боку, велетенські багатства згромадились у руках відносно невеликої купки ділків, промисловців, банкірів, земельних власників тощо, з другого – з'явилась велечизна кількість людей без власности, т.зв. пролетарів. В той час, як перші тонули й тонуть у розкошах, долею інших були і є злидні.

Видовище такої нестерпної соціяльної несправедливости доводило до відчаю передові уми минулого сторіччя. З відчаю зродилася думка, що корінь усіх бід і лих людства полягає в існуванні власности. Прудон, з властивою французам любов'ю до гострих парадоксів, висловив цю думку так: "   " цебто: Власність є сама по собі крадіжкою". Ось та думка, що саме й послужила основою до теоретичних викладок у "Капіталі" Карла Маркса.

Тепер, після понадчвертьвікової перевірки Марксової теорії на життєвій практиці, час запитати: чи не був, часом, Маркс у соціяльних науках тим, чим був Лобачевський у науці про просторінь у геометрії ?

ВІДПОВІДЬ МАРКСИЗМУ

Сам марксизм у своїй суті є солідне наукове обґрунтовання поширених на початку минулого сторіччя утопійних мрій про суспільство без власности.

Такий вимріяний суспільний лад без власности, названий комунізмом /від латинського слова   – спільний/, може й донині здаватися декому добою загального щастя. Треба було лише науковою безхибністю довести, що людство самим ходом свого розвитку прямує до щасливого віку комунізму. Це завдання й поставив перед собою Карл Маркс.

Проаналізувавши суспільні взаємини за сучасного йому ладу з погляду поставленого перед собою завдання, Маркс переглядає всю історію людства і на кожному етапі розвитку людського суспільства підбирає часто-густо скрупульозно-дрібні факти на доказ безхибности своєї гіпотези. Його однодумці і співробітник, Фрідріх Енґельс, поспішає підкрипити теорію свого друга розвідками, що сто-

сується побуту ірокезів, вогнеземельців та інших примітивних племен, де намагається довести, що в житті людства вже був раз у давньому минулому той щасливий вік, коли не існувало власности. Енгельс дає тому ладові, що він його "відкрив", спеціяльну назву - первісний комунізм. Ця тенденційна назва має підкреслити природність стремлінь противників власности до вимріяного майбутнього щасливого комунізму, який має стати останнім, найвищим щаблем у схемі розвитку суспільних форм людства.

Марксові послідовники розроблюють далі його теорію і будують "залізний" закон розвитку суспільних фо м людства від первісного комунізму, загальних злиднів, до майбутнього комунізму - загального багатства, укладаючи його в таку схему розвитку суспільних формацій:

1. Первісний комунізм.
2. Рабовласницький лад.
3. Февдалізм.
4. Капіталізм.
5. Комунізм.

Так марксизм, єдина в наш час широка, струнка й докладно розроблена теорія суспільства, відповідає на вічні питання - до чого йде людство ?

СИЛА Й БЕЗСИЛЛЯ МАРКСИЗМУ

Карл Маркс виклав свою теорію у відомій товстій книзі під назвою "Капітал". Метою цього грандіозного твору є відкрити злочинну владу капіталу, золота, грошей, як причину страждань і злиднів трудящої частини людства, і заплямувати власність, як фатальну людську установу, що збагачує одиниці, обкрадаючи сотні тисяч.

Таку шляхетну мету поставив перед собою вихідець з народу купців і лихварів, який міг зблизька спостерігати необмежену силу золота і грошей. І, треба віддати йому належно, він блискуче справився зі своїм завданням саме в цій його частині. В його теорії тонко й точно проаналізовано ролю різних форм капіталу в житті сучасного йому суспільства і схарактеризовано згубну й злочинну владу тих анонімних потуг, що в формі банківського фінансового капіталу та великопромислових трестів і картелів відограють у суспільстві ролю, аналогічну ролі в організмі хоробливих і злоякісних ракових пухлин, що непомітно для ока хутко ростуть десь у глибинах тканини живої істоти, щоб кінець-кінцем її задушити.

Марксизм в цілому розвинений і доповнений послідовниками Маркса, є чистим матеріялізмом від початку до кінця. В цьому його сила, в цьому його й безсилля. Сила марксистської теорії суспільства проявляється в аналізах чисто матеріяльних взаємин між робітником і роботедавцем, між працею і капіталом.

Але як тільки марксизм пробує переступити рямці прикладної теорії, що аналізує капіталістичні суспільні взаємини, і пнеться стати всеохоплюючою матеріялістичною філософією, що виключає всі інші філософські вчення, - тут починає проявлятися його слабість і безсилля. Парадокс полягає в тому, що купецький калькулятор, який добре вміє міряти сукно, береться тим же метром міряти всі інші явища, які лежать поза трьома вимірами простору.

Релігія для Маркса є "опіюм для народу". Мораль, звичаї, мистецтво, всяка ідеологія є надбудовою над економікою. Роля ідеології другорядна. Це - лише вивіска над крамницею.

Свобідної волі Маркс не визнає. "Буття визначає свідомість". Для Маркса людина не є творцем умов свого життя, оте саме "буття". Купецький син дивиться на працю лише як на тягар. Фізична праця для нього - прокляття людства. У тяжкій, але благословенній праці селянина Маркс добачає ідіотизм.

Добро і зло не існує. Є лише причина і наслідок. Революції і війни викликаються економічними причинами й більш ніякими.

В цьому полягає ввесь своєрідний хист і все специфічне світосприймання основоположника марксизму.

Енгельс розробляє філософську концепцію історичного матеріялізму, за якою основним рушієм і єдиним змістом історії є боротьба кляс. Коли одна кляса намагається запанувати над іншою з метою паразитувати на її праці, - це реакція. Коли ж пригнічена кляса визволяється з-під гніту кляси визискувачів, - це революція.

Нація для марксистів є витвір доби пізнього феодалізму або раннього капіталізму. За комунізму нації мають зникнути.

Марксистська оцінка релігії, ідеалістичної філософії, моралі й духовної творчости людини плитка, штучна і зводиться до надання цим явищам другорядної ролі, до підпорядкування їх явищам матеріяльним і визнання залежности ідеологічних явищ від явищ матеріяльних. Тут, а так само і в оцінці явищ соціяльно-біологічних, як, наприм., факту існування націй, і в погляді на їхню ролю і на їхнє майбутнє, виявляється вся короткозорість і імпотентність цього філософського вчення, народженого для плазування по самій землі, а не для високого лету.

Але справжнім нещастям для людства є те, що марксизм дав висновки й прогнози на майбутнє, а ці похмурі пророкування, хоч і далекі від містицизму, але все ж немов писані під диктат старозавітного мстивого божества, за нашої доби тоталітарним способом, силою зброї і терору, примусово здійснюються на одній шостій частині нашої планети, при чому докладається всіх сил, щоб ці дії поширити на цілу земну кулю.

Цього всесвітнього злочину доконала крайня з двох течій, на які розкололися марксисти по смерти основоположника цієї рептильної філософії суспільства.

Д В І Ш К О Л И

Наприкінці минулого сторіччя послідовники Маркса почали втрачати єдність думок. Цей процес відбувався з особливою силою на початку нашого віку. Він виявився в утворенні двох шкіл марксизму, що їх можна назвати а в с т р о - н і м е ц ь к о ю й р о с і й с ь к о ю. Хоч ці назви й умовні, бо послідовників обох шкіл знаходимо в різних країнах світу, але не позбавлена сенсу, бо теорії й практика двох шкіл носять яьну печать національних вдач і характерів, властивих німецькому й російському народові.

Одним з найбільших ідеологів австро-німецької школи був Карл Кавтський. Вождем російської школи став Владімір Ленін, який, між іншим, прокляв Кавтського, оголосив його зрадником і виключив з сонму правовірних марксистів.

Австро-німецька школа марксизму розробила й обгрунтувала еволюційну теорію прямування людства до комунізму. Її послідовники зберегли за собою назву соціял-демократів /що є старою назвою всіх марксистів взагалі/ або соціялістів. Згідно з іхнім вченням комунізм має прийти сам собою. Підготувати йому шлях можна реформами й сприянням загальному розвиткові цивілізації, техніки, культури - взагалі людського прогресу. Соціялісти є прихильники політичних свобід, демократичного ладу, а соціяльні проблеми схильні розв'язувати шляхом компромісів.

По деяких країнах, як, нпр., Данія, соціялісти пробробили велику роботу, що врівноважила і вирівняла соціяльні крайності і взаємини. Тепер саме це ми спостерігаємо в Англії, де подібну реформаторську працю провадить лейбор-партія. Цей мирний досвід дав багато позитивного й заслуговує на спеціяльне докладне вивчення.

Російська школа войовничого марксизму витворила теорію негайного революційного запровадження комунізму в цілім світі. Ленін заснував російську большевицьку партію, пізніше названу комуністичною, як інструмент для побудови комунізму і як зразок для комуністичних партій інших країн та заклав Комінтерн /комуністичний інтернаціонал/ - як всесвітню організацію, що мала керувати комуністичним рухом у цілому світ. Він же розробив теорію революції, як способу гвалтовного захоплен-

ня влади, і виклав основні положення винайденого ним режиму - "диктатури пролетаріяту", за допомогою якого комунізм мав ущасливити ще наше покоління. Ленін перший властиво розробив основи державного ладу з одною партією. Ленінові належить також докладне розроблення запозиченої з фізики теорії "про перехід кількостив якість", яка мае довести неминучість перемоги кожної "достиглої" революції.

Комуністи не лише не хочуть пасивно чекати на майбутнє /неминуче, згідно з їхнім ученням/ прийстя комунізму, але вважають за злочин не боротися за його негайне запровадження. Так думають всі комуністи світу. "Доки ви не комуніст, ви зрадник"! - повчально вигукує Мао-Цзе-Тун, сучасний "китайський Ленін", у книзі "Нова демократія Китаю" /1941/.

Тимто комуністи виступили в двадцятих роках нашого сторіччя з різкою критикою соціял-демократів, яких вони називали опортуністами, реформістами, льокаями буржуазії і взагалі обкидали різними брудними лайками, яких ніколи не бракує в їхньому полемічному лексиконі. Ворожнеча між двома марксистськими таборами доходила до крайніх форм ненависти й калачної, а часом і збройної розправи. Ця ворожнеча офіційно припинилась лише в середині тридцятих років нашого сторіччя, коли в боротьбу втрутилася третя сила, фашинацизм, який скоро виріс у грізну загрозу як для соціялістів, так і для комуністів.

ВИНАХІДНИКИ Й НАСЛІДУВАЧІ

Ще за перших років свого грандіозного експерименту щодо негайного запровадження комунізму, в першу чергу бодай в Росії, комуністи натрапили на безліч несподіванок. Виявилося, що з макрсизмом усе було цілком гаразд, доки він існував лише на папері. Гвалтовне втискування живого життя в прокрустове ложе марксисткої теорії спричинило неминучість масових насильств, пролиття рік крови та безлічі інших злочинів супроти гуманности, світової моралі й культури.

Оці то неприємні явища викликали обурення й огиду в цілому світі. Хоч большевики на початку свого експерименту цілковито ігнорували світову громадську думку, але скоро переконалися, що це сила, з якою треба числитися. Тому треба було ці злочинства пояснити. Треба було їх обґрунтувати. Треба було, принаймні, довести їх неминучість, а тим самим хоч трохи виправдати перед сумлінням своїх послідовників, яких ці злочини відштовхнули, і хоч до деякої міри зм'якшити враження на світову думку, яка не може беззастережно поділяти разом з сучасними тоталітаристами старого гасла езуїтів - "Мета виправдує засоби".

Старої кляcичної логіки з її простолінійною прямотою для цього було досить. Треба було вжити гнучкішого струменту. Такий струмент і знайдено в Геґелівській діялектиці, яку німецький мислитель уживав для своїх абстрагован х філософський спекуляцій. Геґелів винахід Ленін удосконалив і зробив з т.зв. большевицької діялектики чудовий засіб, попросту кажучи, робити біле чорним і навпаки. Большевицька діялектика виявилася чудовим засобом для виправдання всього, чого звичайно людство ніколи не виправдало і не може виправдати.

Сталін, по смерті Леніна, висловив авторитетне /ще б пак/ твердження про те, що кожна "прогресивніша" форма суспільного ладу /див. марксистську схему розвитку суспільних форм людства на стор.5/ зміняе попередню лише через революцію. Цим була доповнена Ленінова теорія про перехід кількости в якість. При допомозі большевицької діялектики ця, удосконалена Сталіном, Ленінова теорія давала змогу большевикам цілком узаконити їхні звірства.

Думка їхня зводиться до простого запевнення, що скільки існує світ, стільки й існують і революції. Революція, як така, е, мовляв, вище цілком природне і неминуче. Значить, протестувати проти неї нема чого. Навпаки, всяка "передова" людина повинна вітати революцію і брати в ній якнайактивнішу участь, бо тим прискорюється перехід від старого "несправедливого" ладу до нового, більш прогресивного.

Самаж по собі є революція насильство, отже нема чого обурюватися проти вбивств, страт і грабунків за большевицької революції. Це, мовляв, неминуче. "Лес рубят, щепки летят" - за російською приповідкою. Стріляти в потилицю безборонної людини не є огидне вбивство, а проста "ліквідація клясового ворога". Щось таке, що наближає пришестя комунізму. Тому всякий правовірний комуніст не цуратися цього повинен, а прагнути. Ось "Ріхтлініє" марксистських тоталітаристів.

Пізніше цю методу виправдувати власні злочини використали наслідувачі тоталітарних методів большевизму, його запеклі вороги, фашисти й нацисти.

Як комуністи освятили насильство, освятили революцію в громадську війну, бо це був їхній засіб опанувати цілий світ, так і їхні фактичні наслідувачі - фашистські і нацистські тоталітаристи - освятили насильство, освятили війну взагалі, бо вона була їхнім засобом опанувати величезні території сусідніх держав і заснувати свої світові імперії.

Для цього нацифашистам не довелося навіть вигадувати будь-яких теорій на кшталт большевицького "переходу кількости в якість". Вони просто оголосили, що коли біологічна боротьба за існування є річ природна, то цілком законна й природна є війна, яка, мовляв, не є що інше, як найвищий прояв боротьби за існування націй і рас. А раз так, то гекатомби трупів і ріки крови на війні не є річ огидна, не річ жахлива, а цілком невинна. А якщо це гекатомби ворожих трупів та ріки крови противника, якого збираються з його рідної землі, то це є ще дуже гарна і славна річ. "Свята річ бомба і благословенна її дія, коли вона паде на столицю сусіднього народу, у якого я хочу відібрати землю й майно, а сам той нарід винищити чи зробити його моїм рабом". Ось генеральна лінія і головний пункт символу віри нациста.

Щодо цього нацифашистські учні виявилися гідні своїх большевицьких учителів.

ВИНАХІДНИК ТОТАЛІТАРИЗМУ

Син російського дворжанина /шляхтича/ з Симбірську / тепер Ульновськ/ Владімір Ульянов виховувався в родині, що плекала ліберальні ідеї, поширені серед освіченого російського дворянства після виступу декабристів. Були ці ідеї відгуком на могутні впливи, що йшли з Франції, яка щойно проголосила "деклярацію прав людини і громадянина". Старший брат Владіміра брав участь у невдалому замахові на царя Олександра II, за що був страчений на шибениці.

Ця страта /до речі, кари на горло були тоді, в протилежність до сучасности, річчю винятковою в Росії і справляли на все населення незвичайно тяжке враження/ потрясла душу майбутнього наступника царських тронів, і Владімір, з усією пристрастю своєї напівазійтоської натури, запалав невгасимою ненавистю до царату. В ньому він вбачав, як і сучасні йому ліберальні російські дворяни, корінь усіх нещасть відсталої "лапотної" Росії, яку молодий Ульянов палко любив. Трагічна доля брата наперед визначила його життєвий шлях. У "Капіталі" Маркса, що його, як новину, почитувала на таємних сходинах російська інтелігентна молодь т.зв. "разночинцев", студент Казанського університету Ульянов знайшов теорію, яка відповідала його внутрішній посвяті.

Повалити не лише царський трон, а й усі королівські трони на світі ! Перевернути світ ! Потрясти всі основи. Це відповідало його потаємним мстивим мріям.

Без найменшого вагання Ульянов стає беззастережним послідовником Маркса. Із властивим йому запалом береться він до роботи в підпільних гуртках, де ліберальна російська інтелігенція ширила ідеї марксизму серед робітництва. Виступає на цих сходинах з запальними промовами. З його виявлється неабиякий промовець. Незабаром в підпільній соціял-демократичній російській пресі з'являються його статті під псевдонімом "Ленін", в яких він гостро полемізує з тими, хто пробує ревізувати Маркса. Ленін стає відомий серед своїх однодумців і скоро вже займає одно з керівних місць у ЦК; тобто в проводі російської соціял-демократичної партії.

Бувши глибоким патріотом Великої Росії від Каліша до Владивостока / Його слова:"А Владивосток - то нашенской"/, Ленін сприйняв інтернаціоналістичне марксистське вчення, переломивши його відповідно в своїй психіці виконання російської карамзинської історичної школи, наповної великоросійськими месіяністичними ідеями. Створена його зусиллям пізніше большевицька великоросійська держава доклала своїх сил, щоб знов захопити в свої смертельні обійми всі відпалі від російської імперії в роки її тимчасової кволости /1917-18/ країни. Не випадковою столицею своєї большевицької імперії Ленін обрав Москву - "третій Рим" /"а четвьортому не бивать" - як казали давні москалі/. Наступник Леніна - грузин Сталін, змушений був зрозуміти всю ефемерність і всю безгрунтовність інтернаціоналізму і, для власної безпеки, та щоб утриматися на своїм троні некоронованого самодержавця, мусів докласти сил для перетворення СССР, цього фіктивного союзу ніби "незалежних" советських республік, а фактично "единонеділиму" російську імперію в большевицькій одежі.

Ідеї старого царсько-російського імперіялізму виявилися такими живучими, що в другій світовій війні Сталін поставив свою ставку тільки й виключно на їх, кинувши рештки марксівського інтернаціоналізму, як непотрібний мотлох у кошик до сміття. Немає сумніву в тому, що в другій світовій війні большевики вийшли не як інтернаціоналісти, а як "русские люди".

Щодо Леніна, то ніхто не зможе заперечити, що він був натурою геніяльною. Його геніяльність виявилася не так у тім, що він "доповнив" Маркса і дав марксизмові зовсім інший напрямок. Навіть не в тім, що він спромігся утвердитися замість царів, хоч і без шапки Мономаха", в московському Кремлі. Його геніяльність, на нашу думку, проявилася головно в тому, що він в и н а й щ о в і р о з р о б и в о с н о в и д е р ж а в н о ї с и с т е м и , яка пізніше дістала назву " т о т а л і т а р и з м у "/ визначення подамо в примітці стор. 2/, обгрунтував її теоретично і сам ужив її як знаряддя здобуття влади. Тим самим Ленін створив перший в існуванні людства прецедент здобуття абсолютної влади в державі і керування нею за допомогою партії, побудованої на засаді безумовного послуху вождеві і залізної дисципліни. Тим самим Ленін несамохіть показав шлях до влади для фанатичних честолюбців по інших країнах, які не забарилися наслідувати не лише його приклад, а й його методи.

Щодо самого Леніна, то хто зна, чи можна його зарахувати до чесних честолюбців. Цей був скорше великий фанатик ненависти, в першу чергу до старого царського режиму, який через тупість і бездарність вищих урядовців став причиною відсталости, поразок, і пониження його великої батьківщини. Але під прапором, на якому були написані запальні гасла про свободу, мир, справедливість і хліб, Ленін здійснив на практиці найсміливішу мрію найабсолютніших самодержців, найдеспотичніших монархів, будь яколи знаних в історії людства. Свою партію він розбудував, як потужне й слухняне знаряддя для захоплення влади у величезній країні, що вже повалила трон і вся пінилась і шумувала на дріжджах десятків різномаїтних партій усіх можливих відтинків.

ПІДГОТОВАНИЙ ГРУНТ

Не випадково, що саме Ульянов-Ленін винайшов большевицький тоталітаризм, як досконалу і витончену форму партійної диктатури у державі. Не випадково також, що тоталітаризм виграв свій перший бій саме в Росії. Як винахідник його носив потягнення до деспотії в своїй крові нащадка московських бояр і татарських мурз, так і поле дії його винаходу, Російська імперія, а найпаче властиво російська її частина, етнографічна Московщина, була до того підготована попередніми віками.

Па цілу свою історію Росія знала лише саму необмежнну деспотію царів. Тоталітарний деспотизм Леніна відповідав віками вихованим у російському народі рабським інстинктам. Тиранія всяких сатрапів була завжди явищем природним на російському грунті.

З другого боку, віки несправедливих режимів нагромадили в російському народі, а особливо в пригноблених народах Російської імперії, величезний запас ненависти, готової вибухнути. Запальні Ленінові гасла стали іскрою, що впала в бочку з порохом. Вибух 1917 року зруйнував усе, що лише нагадувало ненависний режим. Разом з ним пішло з димом багато здобутків культури й праці попередніх поколінь. Статистика не може навести точної кількости жертв революційного шалу, але вони страшні своєю величезністю.

Оцим то фойєрверком ненависти майстерно керував Ленін, що показав себе талановитим піротехніком революції.

Большевицький лідер добре знав свою селянську країну, Він добачив ту величезну потенціяльну силу, що дрімала в багатомільйонових селянських масах Росії. Ревізуючи Маркса, який негативно оцінює ролю в революції селянства, кляси запеклих дрібних власників. Ленін вирішив використати селянські маси як гарматне м'ясо в боях його партії за здобуття влади.

Як вправний демагог і діялектик, Ленін майстерне використав для своєї справи оту саму жадобу власности, що так не до смаку Марксові в селянах. У перший же день розпочатого Леніном перевороту - большевицький вождь, щойно оголосивши себе головою Ради Народніх Комісарів, пише свій відомий декрет про землю, на основі якого вся земля має безкоштовно перейти у власність селянству. "Земля селянам"- ось гасло, яким Ленін здобув собі прихильність і підтримку селян а тим самим, забезпечив у селянській Росії перемогу в своїй основі ворожого селянству марксизму.

Добрий десяток років пізніше, коли вже большевики почували себе міцно в сідлі влади, у селян шляхом колективізації відібрано ту саму землю, з володіння якою вони щедро полили своєю кров'ю поля боїв громадської війни. Лише тоді селянство дізналося, що його хитро ошукано . Та за добрих десяток років по захопленні Леніном Смольного палацу було вже пізно, щоб кінь міг викинути з сідла жорстокого вершника. Залляте власною кров'ю приборкане збройною силою, а подекуди й штучним голодом /Україна, Кубань/, селянство мусіло йти до колхозу, куди направляв його тугий провід "робітничо-селянської влади".

НЕСПОДІВАНІ НАСЛІДУВАЧІ

В тому безладді, що панувало в цілій Росії по усуненні царя, де різні партії росли, мов гриби після дощу, звичайна людина всяку орієнтацію і відчуття міри втрачала. Соціяльні й національні протиріччя розхитували велетенську будову Російської імперії. Тимчасовий уряд в Петрограді в цьому розгардіяші був безсилий. Те саме безсилля виявляли й національні уряди в новоповсталих національних державах на окранах Росії. Тим то вміло керована Леніном когорта большевиків після короткої боротьби досить легко й скоро захопила владу спочатку в Петрограді, а потім і в цілій Московщині.

Національні окраїни подолати Ленінові було важче. На здобуття для Великої Росії втрачених нею в перший рік революції національних окраїн, як Україна, Кавказ, Середньоазійські землі тощо, довелося большевикам витратити понад три з половиною роки кривавої війни з перемінним успіхом. Кінець-кінцем Ленінові пощастило опанувати майже цілим простором колишньої російської імперії. Поза межами большевицької держави лишилися тільки Фінляндія, Прибалтика, Польща й Бесарабія.

Досвід тоталітаризму, як знаряддя захоплення влади, виправдав себе блискуче. Успішний приклад Леніна викликав незабаром спроби наслідування його поза межами Росії. Але комуністичні повстання в Угорщині й Німеччині не знайшли для себе відповідного грунту й повалилися. Большевики робили відчайдушні зусилля, щоб прийти на поміч своїм европейським однодумцям, але ще самі надто слабі й мали досить клопоту у себе вдома, а найпаче по національних окраїнах, де саме точилися криваві бої.

Та несподівано для себе Ленін знайшов собі наслідувачів, яких зовсім не бажав. Це були крайні націоналісти: спочатку італійські, а потім німецькі, що як фашисти і націонал-соціялісти здобули собі пізніше голосної й ганебної слави.

НОВА СИЛА

Основоположник і вождь італійського фашизму, Беніто Мусоліні, безперечно не був рядовою натурою. Замолоду він шукав правди у вченнях незадоволених сучасним соціяльним ладом людей, що мріяли про перевороти й розроблення теорій, відповідно до яких вони мали зробити людство щасливим. Молодий Мусоліні перебував у багатьох революційних сектах від анархістів до комуністів, кілька років поневірявся на еміграції, голодував і заробляв на хліб, чим траплялося. Ленін, якщо не знав його на еміграції в Швайцарії, де Мусоліні, між іншим, саме тоді працював у муляр, то принаймні чув про нього і вважав за видатну індивідуальність. Є свідчення Джовані Серраті, італійського делеґата у Виконкомі Комінтерну, що Ленін ніби дорікав йому пізніше за те в Москві, що італійські комуністи випустили з-під свого впливу і тим втратили для комунізму таку силу, як Мусоліні. Не ручимося за вірогідність цього свідчення, хоч чогось подібного можна було від Леніна чекати. Сам засліплений ненавистю до існуючого ладу і фанатично переконаний в істинності Марксового вчення Ленін міг щиро жалкуватися за кожним видатним борцем, що пропадав для комунізму.

Як би там не було, а Мусоліні мав вплив на своїх земляків. Не підлягає сумнівові наявність диявольської честолюбности у цього сина простого коваля в Романі. Цікаво, що батько майбутнього диктатора любив у вільний час почитувати замурзаному в сільському поросі Бенітеллю твори Макіявеллі.

Приклад Леніна, що за допомогою створеної тоталітарної партії захопив владу у величезній країні, став для Мусоліні дороговказом. Але не заради далекого й туманного комунізму ступив Мусоліні на ризикований шлях боротьби за владу. Не про ущасливлення людства мріяв цей син талановитого народу, що силою історичних обставин у злиднях і бруді серед розкішних палаців, чудових статуй і величавих руїн, свідків слави його латинських предків. Також і не заради світового пролетаріяту по військовому муштрував Мусоліні свої "фаші", загони уніформованих у чорні сорочки італійських націоналістів. Лаври засновника нової Імперіюм Романум, ось що тривожило честолюбні сни ще нікому невідомого італійського ексооціяліста.

Обставини йому сприяли. Монархія савойська по першій світовій війні тріщала на всіх швах. З усіх щілин одряхлілого королівства мов молода трава, з розколин колізею, ліз комунізм. Хвилі революції перекочувались через стару посудину італійської державности і вона різко хилилась набік під подувом крижаного вітру з Москви і раз-у-раз черпала воду. Катастрофа насувалась.

Отут то зі скаламучених хвиль і виринув Мусоліні зі своїми чорносорочниками. Все, що боялося потонути в високій воді італійської революції, вхопилось за Дуче, як за останню соломину порятунку. Мусоліні зрозумів, що настає його час.

Знаменитий похід фашистів до Риму /2.жовтня 1922 року/ врятував т.зв. порядок. Італійський диктатор не потребував монархії, але залишив її, прикриваючи своє плебейське походження мішурою старої династії. Королеві полишено його трон і він дістав ролю ляльки в орденах і стрічках, що мала виступати на парадах і урочистостях поруч диктатора.

В Італії запановує новий, фашистський порядок. Ніяких партій, крім фаші ! Ніяких інших газет ! Хто не з нами, той проти нас !

Ці гасла не вродилися на берегах Тибру. Фашизм запозичив їх з берегів большевицької Москви-ріки. Ці гасла ми побачимо пізніше й на берегах тоталітаристської Шпрее.

ТРИВОГА НА МОСКВІ-РІЦІ

Поява на історичній сцені нової політичної сили надзвичайно стурбувала червону Москву. Дарма, що фашизм утвердився покищо тільки в Італії. Кремлівські володарі передчували, що Мусоліні знайде собі наслідувачів.

Для майстрів большевицько-марксистської ідеології фашизм був неприємний багато чим. Поперше, поява його ускладнила і без того складний світ суспільних взаємин, який Маркс і його послідовники намагалися звести до простої боротьби двох сил-праці й капіталу. Прикро Москві було тому, що серед керівних фашистів рябіли імена колишніх відомих соціялістів. Фашизм проголосив своєю ціллю побудову "справедливого суспільства". Це була конкуренція для большевиків.

Московські теоретики негайно й гарячково заходилися викривати фашизм, як "останню відчайдушну спробу приреченої на смерть буржуазії продовжити своє загрожене існування".

По самі вуха залляті кров'ю своїх жертв, Москва крикливо обурювалась переслідуванням комуністів в Італії. Большевицька пропаганда зчинила гістеричний галас на цілий світ про "нечуваний фашистський терор". Але цей підозрілий крик дуже нагадував відоме "Тримай злодія".

Як на те серед чорносорочників чималий відсоток становили робітники. Очевидно не "притуплення клясового почуття" в італійського пролетаря було тому причиною. Очевидно Мусоліні так само добре знав психіку своїх "ляццароні", як і Ленін душу своїх "мужиков". Очевидно гасла демагога Мусоліні впливали на італійську чернь з такою ж силою, як і гасла демагога Леніна на чернь російську.

Вороже взаємоставлення большевиків і фашистів не перешкодило однак двом тоталітарним державам порозумітися поміж собою. Саме в той час, коли демократичні країни не погоджувалися визнавати совітську монополію зовнішнього торгу і тиснули на большевиків торговельною бльокадою, Італія Мусоліні перша складає торговельний договір з Росією Леніна Мусоліні при цьому заявив, що Італії не має ніякого діла до внутрішних справ інших держав / малося на увазі большевизм у Росії/.

В наслідок цього договору, перші закордонні авта марки "Фіят" покотилися вулицями совєтських міст. Лід було зламано. Англійські, французькі та інші промисловці, згадавши, що
махнули рукою на політику і почали навипередки пропонувати совєтам торговельні договори, один одного вигідніший. Смертельну петлю бльокади нашиї совєтського режиму зломано. Большевики зітхнули з полегшенням. Вони були врятовані.

Справедливість, вимагає сказати, що Мусоліні, може й нехотячи врятував тоді своїм договором большевицький режим, що душився в голоді і злиднях, і хто зна, чи не мусів би незабаром сконати.

ПОЯВА ГІТЛЕРИЗМУ

Демократичний світ був застуканий появою фашизму зненацька. Він придивлявся до нього без остарху, а навіть з деяким інтересом. Принаймні великі англо-саксонські демократії, не маючи ані теорії, яка могла б сперечатися з марксизмом, ані практичних засобів, боротьби з комунізмом, ладні були спочатку вбачати в фашизмі протиотруту чи якусь антитезу комунізмові.

Сама поява фашизму, як однієї з форм тоталітарного режиму, була можлива в Европі XX століття лише після кількарічного тривання большевицького прецеденту, як режиму нещадної диктатури. В цивилізований вік, у цивілізованій Европі фашизм був хронічно другим з черги режимом, що цілковито /тотально/ заперечував волю переконання, волю преси і багато інших свобід, до яких европейська людина звикла за попередні віки громадського поступу і похід на які вважали б у звичайний час замахом на найбільші свої святощі.

Але світ уже до сонов потрясений першою світовою війною. Світ примирився поволі з існуванням тоталітарної диктатури у велетенській Росії. В себе дома йому доводилося терпіти комуністів, як адептів тоталітаризму. Отже, чому б мав світ негайно виступити проти антикомуністичного тоталітаризму в Італії, яка не здавалась нікому ані досить великою, ані досить сильною, щоб становити собою загрозу для інших держав ?

Якщо мав рацію той, хто сказав, що комунізм породив, як протидію, фашизм, то матиме рацію і той, хто скаже, що Ленін породив Мусоліні, а Сталін - Гітлера.

Так само з деяким здивуванням і не без цікавости спостерігав світ і зростання гітлерівського нацизму в Німеччині.

Гітлер спромігся прийти до влади, так би мовити, легальним способом, шляхом здобуття більшости в німецькому демократичному райхстагу. Дійшовши до влади на 11 років пізніше за Мусоліні, Гітлер використав його досвід. Не можна відмовити гітлерівцям в тому, що ретельно вивчили і переняли також і большевицькі методи, керувати державою. Гітлерівці були справді добрими учнями большевиків. Не щодо теорії, звичайно, а щодо практики. Теорії в Гітлера та його прибічників протсо не було, так само, як і в Мусоліні. Не можна ж справді вважати за теорію всякі "Міти XX сторіччя" чи расистські теревені про обрану для панування арійську расу.

Зрештою, коли Гітлерові довелося пізніше шукати союзників на Далекому Сході, а в наслідок того визнати японців за "арійців сходу" то й останньому дурневі в світі стало ясно, що всі ті "арійські теорії" були лише засобом для Гітлера, щоб чадом самозакоханого шовінізму задурманити німецький нарід і без того схильний до думки про свою расову виключність, і щоб таким способом погнати його в криваву парню. Не можна відмовити Гітлерові в тому, що він знав німців не гірше, як Мусоліні і Ленін знали відповідно італійців і росіян.

Його провокація блискучевдалася. Майже 6 років німці, мов очманілі, давали себе гнати від кулі бомби, бо їх п'янила втовкмачена в їхні непривичні до думання голови нацистська вигадка про виключність їхньої "Геренрассе".

Захопивши владу способом мирних парляментарних виборів, Гітлер негайно заходився діяти тоталітарним способом, уже перевіреним на практиці в Росії і в Італії. Большевицьке гасло: хто не з нами, той проти нас - у перекладі на мову нацистів набуло вигляду:

А раз так, то всі інші партії не лише були заборонені, але члени їх, передусім їхні вожді, опинилися за дротами концентраційних таборів і за мурами тюрем, де їх нещадно вимордовували есеси, гітлерівська гвардія.

Наслідуючи большевиків, що саме проголошували і виконували "ліквідацію" цілих кляс населення, гітлерівці почали вимордовувати беззахистні національні меншости в Німеччині, головним чином жидів і циган. Ріками потекла кров невинних людей. Смертельно караною провиною, як і в Советському Союзі, став не вчинок людини, а її походження. Різниця була лише в тому, що для большевиків злочином було соціяльне походження, а для нацистів - національне. В СССР під кулями чекістів гинули діти колишніх промисловців, поміщиків, царських військових і цивільних службовців та заможніх селян; в Третьому Райху гестапівець мордував тих, хто мав нещастя родитися в родині "неарійця", у советів масові вбивства робилися для найбільшої "диктатури пролетаріяту", в німців для найбільшої слави і могутности німецького народу, панів Герренфолк, для німецького Райху.

Злочини гітлерівської зграї примусили світ ще раз здригнутися від жаху й огиди, як і за часів офіційного червоного терору в Росії. Якщо одначе кров невинних лилася в Росії, то ця країна лежить великою мірою в Азії. В Росії завжди творилися жорстокі дії. Там завжди кишіло понад півтораста мільйонів напівазіятів, що вічно стогнали в безправному рабстві, а тепер завзято винищують одні одних. Світ уже давно звик до цього, як звик він і до вічної різні на Балканах. Світ привик до російських погромів, до російських "усмирений" і шибениць. Як не як, а то ж таки напівазія. Це щось нуби голод в Індії, або спустошлива повінь чи холера в Китаю. Світ з жалем дізнається кожного разу про нові сотні тисяч жертв стихій у азійських країнах, але без особливого переляку. Атже то відбувається десь там, далеко у варварській Азії.

Але в центрі Европи, в країні славних музик і філософів, у культурній Німеччині, в XX столітті творилися такі речі, що перевищували фантазію середньовічних інквізиторів. До того ж , гітлерівці, не приховували своїх злочинів так пильно, як те вже навчилися, порозумнівшавши, робити большевики. Проповідь расового н...

винищення деяких народів, гітлерівці вели відверто, про расову виключність німців гебельсова пропаганда кричала в усіх своїх газетах і радіо. Цього витримати було вже годі.

Якщо Мусоліні лише здивував і зацікавив світ, то Гітлер обурив ~~і викликав~~ його огиду. Опріч того, Гітлер одверто й на широку скалю почав готувати війну за світову гегемонію Німеччини. Гітлерівський нацизм, підпертий старим пруським мілітаризмом, скоро виріс у загрозу самому існуванню европейських і заокеанських націй. Це вже не була забавка. Якщо Мусоліні грався покищо сірниками, то Гітлер уже готовив бочку з порохом і от-от мав її запалити.

МАШКАРА ДЕМОКРАТИЗМУ.

Винахідником тоталітаризму був Ленін, але Гітлер став його ретельним наслідувачем. Після того, як світ побачив подібність большевицького й нацистського режимів, совети поспішили прикрити свій власний тоталітаризм полудою "нової демократії".

Ті самі большевики, що лаяли демократів на всі заставки й глузували з неї всіма способами, раптом оголосили себе "справжніми" демократами. Тим самим силою факту ще раз доведено, що демократія має в собі щось принадне для людства, що демократія є для світу поняттям майже однозначним з поняттям про громадські свободи. Тим то ті самі, що розігнали в своїй власній країні демократичні Установчі Збори /Всероссийское Учредительное Собрание/, які мали виробити демократичну конституцію і провадять на її ніби основі "найдемократичніші в світі" вибори до "найдемократичнішого парламенту" т.зв. Верховного Совету. Що то була за конституція і яка вона була демократична, народи Совєтського Союзу незабаром відчули на власній шкірі. Бо саме після винайдення її концентраційні табори совєтської півночі наповнилися мільйонами нових "ворогів народу".

Цю лиховісну "найдемократичнішу" конституцію представник заокеанської демократії характеризує так:

"Брехню про те, що Росія є ніби "демократична", пущено в світ у Москві 1936 року, коли нову конституцію напхано джазованими фразами з нашого Білю / |, так, що стало можна оголосити її б і л ь ш демократичною за нашу. Замість того, щоб закласти народний уряд, вона, навпаки, узаконює диктатуру російської комуністичної партії. /Стаття 126/. Сам Сталін, промовляючи до зїзду, який ухвалив проєкт конституції, відверто визнав цей факт. Він сказав:

" Я мушу визнати, що проєкт нової конституції справді спирається на силі режиму диктатури робітничої кляси і забезпечує незмінно наявну керівну позицію комуністичної партії. В Совєтському Союзі може існувати лише одна партія, це партія комуністів". /"Правда", 26.листопада 1936 року/.

За "виборів" проведених за цією конституцією 1937 й 1939 року, на кожному виборчому бюлетені стояло лише одно кандидатське прізвище. Його виставила партія і "голосування" полягало в простому схваленні партійного вибору. Конституція є лише фасадом диктатури і всякого, хто протестує проти цього факту, розстрілюють або засилають до концентраційного табору. У Сибірі цілі краї відведено для цих концентраційних таборів, де від 16 до 20 мільйонів російських громадян вмирають повільною смертю від тяжкої праці".

Так пише про демократичну сталінську конституцію американський знавець большевизму Макс Істмен, до речі, сам бувший ідейний марксист і редактор марксиствських тижневиків " " і " " від 1913 до 1922 року. Проживши два роки в большевицькій Росії, Макс Істмен цілком розчарувався в конумізмі на практиці і став його завзятим ворогом. Це - між іншим.

Як виглядає і як може взагалі виглядати "найдемократичніша в світі" большевицька пародія на парламент - їхній Верховний Совет, можна собі легко уявити, прочитавши хоч один відчит про його засідання в совєтській газеті. Крім славословій Сталінові і надавання йому

величальних епітетів на кштал "мудрий, великий, батько народів" тощо, "депутати", що голосують завжди "за" ніколи "проти" в країні, де є лише одна партія, де незгідність з офіційною думкою є протидержавним злочином. Ця большевицька "демократія" є лише прикриттям того факту, який визнає сам Сталін і про який покійний президент США Рузвелт, свого часу висловився так: "Совєтський Союз є диктатура така ж абсолютна, як і будь яка інша в світі".

ДВА СПРАВЖНІ СОЦІЯЛІЗМИ

Коли нацизм у Німеччині виріс у грізну силу, большевики припинили ворожнечу проти соціял-демократії і,навпаки, стали всіма способами загравати з тими, кого ще вчора обкидали болотом. Соціял-демократи раптом перестали бути "зрадниками, запроданцями й льокаями буржуазії", і, за наказом з Москви, комуністи почали створювати з ними т.зв. "народні фронти". Так зроблено, наприм. у Франції напередодні другої світової війни. Спроби утворити "народній фронт" робилися по різних країнах, що опинилися під окупацією червоної армії. Ці "народні фронти" і ці "нові демократії" мають бути для окупованих совєтами країн тим, чим була відома "Нова Европа" для країн під німецькою окупацією, тобто димовою завісою, що має прикривати совєтський імперіялізм і створювати переходову форму до совєтської республіки.

Ще раніше, за першого десятиріччя панування большевизму в Росії, виявилося, що побудова комунізму, принаймні негайна його побудова, просто неможлива. Досвід років т.зв. "воєнного комунізму" /1917-28/ показав, що негайне запровадження теоретичного комунізму в практику державного життя веде лише до розрухи, повного параліжу економічного життя, голоду і нечуваних всенародніх злиднів. Умисне знецінення грошей з метою зовсім їх скасувати привело лише до натурального обміну. Убезкоштовнення транспорту і пошти, як то належить до чистого комунізму, привело лише до того, що транспорт унерухомився, а пошта фактично перестала існувати. Большевикам довелося, хочне-хоч терміново ревізувати Маркса. Його схема змін суспільного ладу /див.стор.5/ явно не підходила. Комунізм, не зважаючи на всі зусилля, не наставав негайно по капіталізмі. Тому большевики, виправляючи Марксову схему, вводять нову, переходову стадію між капіталізмом і комунізмом, назвавши її соціялізмом. Отой большевицький режим глубокої тиранії партійних диктаторів, який большевики запровадили в своїй країні, вони й оголосили "справжнім соціялізмом".

Ідучи за модою і знаючи сильні симпатії до соціялізму в своїй країні, Гітлер не лише назвав свою партію націонал-соціялістичною, а й намагався доводити, що той лад, який він запровадив у Німеччині, є "справжній соціялізм". Отже на початку сорокивих років нашого століття ми мали два "справжні соціялізми" - сталінський у Росії і гітлерівський у Німеччині. Якщо сталінці доводили справжність свого соціялізму тим, що вони знищили всі кляси, крім робітництва, селянства й трудової інтелігенції, а націонал-соціялістам закидали те, що в Німеччині лишилися капіталісти й буржуазія, отже, мовляв, Гітлерів соціялізм не є соціялізм, а капіталізм, то й гітлерівці мали, мали що сказати на свою користь і на осуд большевицького соціялізму. Гітлерівці доводили справжність свого соціялізму тим, що німецькі капіталісти перетворилися під Гітлером лише на управителів своїх маєтків, які працюють за державними завданнями і для добра цілого народу, що всі кляси в Німеччині однаково рівні перед законом, а не мають ніяких привілеїв порівняно одна до другої, а большевицький соціялізм, мовляв, є не соціялізм, а державний капіталізм, керований бюрократичним апаратом. Хто з них має рацію і чий соціялізм є справжній, а чий становить лише нову форму капіталізму, хай це питання вирішують марксиські талмудисти. Ми ж убачаємо і в тому і в другому "соціялізмі" лише вельми подібну одна до одної новітню форму соціяльного поневолення.

"Яке б специяльне ім'я не мали ці европейські системи: чи то буде комунізм, чи соціялізм ... чи пляноване господарство - всі

вони колективістські, всі вони мають спільну основу у пануванні бюрократії над свободами й над економічним життям народу. Неминуче й невідмінні тоталітарні лібералі відкидають свободу людини. Їхня утопія є мандрівний вогник, що заводить у бездонну твань кріпацтва."/".

Так висловився про сучасних" тоталітарних лібералів" старий вояк капіталізму тисячі разів проклятого і засудженого всіма послідовниками Маркса, аж до Сталіна включно, син найдемократичнішої країни в світі, колишній президент Сполучених Штатів Америки Герберт Гувер.

Незнаємо, чи читав Гувер 5 Капітал" Маркса, чи ні, але напевно нескладав іспитів з марксизму- ленінізму- сталінізму. Проте мусимо признати йому, що й він теж трохи розуміється на таких справах.

..КІНЕЦЬ НАЦІФАШИЗМУ.

Так чи інакше, дослід з націфазму доведено до кінця. Бувши засобом для німецьких та італійських шовіністів у прагненні їх до створення великих імперій, націфашизм привів до страшного світового катаклізму, в огні якого й загинув. Керований маніякальними фанатиками ненависти, гітлерівсько- мусолінівський фронт фашизму, спалахнувши фоєрверком воєнних успіхів, врештою вичерпав до кінця силу своїх одурманених і уярмлених народів і був розторощений. Після своєї поразки націфашизме залишив на довгі роки своєрідні памятники- купи могил, своїх і чужих, нескінчені лави калік, вдів і масових вбивців і ворогів свободи.

Так жалюгідно скінчилася спроба фанатичних маніяків повернути людство до часів рабства, або, вірніше, запровадити модерне рабство для нації, зарахованих расистами до " унтерменшів".

Нелегко було перемогти і знищити озброєний до зубів націфашистський тоталітаризм. Але примхою долі серед переможців опинилися ті, г від кого нацисти й фашисти запозичили готові форми тоталітаризму. Лишилися "тоталітарні лібералі", що кричать на всіх перехрестях про свободу й демократію, а справді несуть народам страшну неволю й нещадний терор.

Народи, що з - під ярма тоталітаризму відвертого потрапили під бич тоталітаризму, прикритого маскою [illegible] свободолюбства, підпливають кровю. Світ відчуває, що перемога неповна, війну недоведено до кінця. Як що знищено ворога людства в центрі Европи, то ворог людства на схід від тих поширив межі свого впливу. Кінець другої світової війни приніс лише той позитивний вислід, що тепер уже не три сили протистоять кожна двом іншим, а лише дві: світ демократії і світ тоталітаризму. Ми стоімо ще перед остаточним вирішенням

ІДЕЙНИЙ СУРОҐАТ

Націфашизм, спровокувавши другу світову війну, сам у ній загинув. Комунізм її пережив. Він переміг мілітарно, але зазнав остаточної ідеологічної поразки. Бо вийшов він з війни вже не як комунізм, а як сталінізм. Пригадаємо бурхливі часи тзв. "воєнного комунізму", коли у большевиків були на устах "міжнародний пролетаріят" та "інтернаціоналізм". Що спільного з тим большевизмом має сучасний сталінізм, який веде "отечественную войну", домагається Дарданелів і "визволяє Славян"?

24. травня 1945 року на бенкеті в Кремлі на честь командного складу червоної армії диктатор СССР сказав /лишаємо мову оригіналу, бо вона дуже характеристична/: "Товарищи! Разрешите мне поднять еще один последний тост.

Я хотел би поднять тост за здоровіє нашего советскаго народа и прежде всего за здоровіє рускаго народа. /Бурние аплодисменти и "ура"/. Я по прежде всего за здоровле русскаго народа по тому, что он является найболіе видающейся націей из всех націй, входящих в состав советскаго союза. І поднимаю тост за здоровіє русского народа по тому, что он заслужив в етой войне общее признаніє, как руководящая сила советского союза среди всех народов нашей страни. Поднимаю тост за здов...

за здоровье русского народу потому, что у него имеется ясний ум, стойкий характер и терпение. У нашего правительства било немало ошибок, били у нас моменти отчаянного положения в рр. 1941-42 годах, когда наша армия отступила, покидая родние нам села и города Украини, Белоруссии, Молдавии, Ленинградской области, Прибалтики, Карелофинской республики, - покидала по тому, что не било другого вихода. Иной народ мог би сказать своему правительству: ви не оправдали наших ожиданей, уходите прочь, ми поставим другое правительство, которое заключит мир с Германией и обеспечит нам покой. Но русский народ не пошел на ето, ибо он верил в правильность политики своего правительства и пошел на жертви, чтоби обеспечить разгром Германии. И ето доверие русского народа советскому правительству оказалось той решающей силой, которая обеспечила историческую победу над врагом человечества - над фашизмом. Спасибо ему, русскому народу, за ето доверие. За здоровие русского народа !" /Бурние долго не смолкающие аплодисменти/.

Так промовляв генераліссімус до своїх генералів і маршалів, а через них і до всієї країни. Не пролетаріятові дякував він, а російському народові. Не за клясові почуття непримиренної ворожости до буржуазії а за терпеливість, за те, що російський нарід не сказав Йому, генераліссімусові - "Йди геть, ти не виправдав наших сподівань".

Не так просто російському народові прогнати своїх гнобителів, але чому ж він , принаймні, не відмовився проливати за них свою кров, як це зробили українці, білоруси, калмики, грузини, азербайджанці та інші народи Кавказу, туркмени, узбеки, казахи, татари, та інші народи совєтської Азії, що просто не хотіли воювати "за родіну, за Сталіна"? Сталін має рацію, коли дякує російському народові за Його довготерпеливість. Як же це сталося. Невже російський нарід - це большевики ?

Ні, це не так. Росіяни з-під совєтів у переважній масі своїй не большевики. Російський нарід, як і інші, уже давно розчарований у большевизму. Російському народові, як і іншим, немає ніякого діла до інтернаціоналу, міжнародного пролетаріяту, світової революції та інших безґрунтовних і порожніх причин. Але російському народові, власне Його інтелігенції, не байдуже, чи буде Україна, Білорусь, Кавказ, Середня Азія, тощо належати до Росії, чи ні. Російська інтелігенція століттями виховувала свій нарід на ідеї великої російської імперії, і росіяни схильні бачити в СССР лише її продовження.

Це дуже добре зрозуміла та безпринципова кліка, що прийшла до влади в Росії по смерті Леніна. Вона закріпила свою владу кривавим винищенням т.зв. старих большевиків, що не погоджувалися безумовно визнати особисту диктатуру теперішнього генераліссімуса. Ця кліка дуже добре знала, що в спустошеній і глибоко пригніченій душі російського народу ще жива національна гордість. Ось чому диктатор і Його кліка ще задовго до другої світової війни взяли курс на національну гордість росіян. Російська національна гордість - ось той кінь, що виніс диктатора й Його прибічників з вогню другої світової війни. Ось чому генераліссімус мусів дякувати російському народові, визнати Його керівну ролю і похвалити Його терпеливість.

Сталінізм - це майже нічим не прикрита диктатура купки безпринципових узурпаторів, що гуртуються навколо свого ватажка, що це дає їй змогу без будь яких талантів і заслуг жити, як Морґани і Рокфелери, або як індійські магараджі коштом поту і крови багатомільйонової, безликої, над смерть заляканої совєтської маси.

Скільки ж їх ? Хто вони такі ?

Їх, крім шефа, дванадцять. Незмінні. Рік-у-рік обирають їх одноголосно й невідмінно до всіх почесних президій усіх численних зборів неосяжної країни, при чому в суворому, раз на завжди встановленому порядку близькости до вождя. Це їх, незмінних обрано й останнього року до президії урочистих партійних зборів підчас найбільшого річного партійного свята.

Не будемо говорити про шефа й про першого заступника. Другий - фігура репрезентативна, адресат для урочистих поздоровлень. Третій знаменитий тим, що обіцяв бити ворога тільки на Його території і воювати "малою кров'ю". Четвертий славиться, як майстер латати прориви

й влаштовувати буксири. П'ятий - фігура, про яку просто нічого казати. Шостий обіцяв перед війною годувати червоноармійців чоколядою і цукерками. Сьомий - такий, як і п'ятий. Восьмий - вождь "украинского народа". Дев'ятий - майстер таємних і "мокрих" справ. Решта, троє, просто нічим не уславлені. Але всі дванадцять славетні тим, що ніколи не кажуть шефові "ні". Завжди - "так"./Сталін, Молотов, Берія, Шверник, Маленков, Вознесенський/. Цього року в цім товаристві сталися деякі невеличкі зміни, але це лише перетасування тої самої колоди карт.

Люди, що прожили чверть століття під большевиками, бачили на власні очі, як поступово, рік за роком, ідейність большевицьких партійців занепадала, як вони дедалі більше втрачали свою фанатичну віру і поступово ставали звичайними урядовцями. Рік-у рік, замість переконаних і щирих ідейних борців за марксизм, на командні пости совєтської держави приходили безпринципові кар'єристи. Хутко зростало страшне розчарування в лавах старих большевиків, а ці лави катастрофічно рідшали ще й у наслідок екстраординарних заходів вірного диктаторові ҐПУ - НКВД.

Колишній большевизм, як ідеологія, уже цілком зникнув і його тепер заступив сталінізм, цебто дика суміщка безпринциповости, кар'єризму й страху перед всесильним НКВД.

Сталінізм міг з'явитися на світ лише в наслідок повного краху марксизму.

25 років тому можна було вірити, що марксів комунізм є щасливим суспільним ладом і доводити, що такий лад неминучий. Нині, коли на прикладі совєтського "соціялістичного" суспільства світ побачив, яке страшне лихо для людства приносить спроба відібрати волю ініціятиви й економічні стимули до діяльности, нікому вже не ввижається вимріяний Марксом комуністичний лад ані щасливий, ані можливий. Вдумуючись тепер в теоретичні обриси комуністичного ладу - ладу настільки "щасливого", що людині не потрібно ані працювати, ані змагатись, ані боротись за існування своє і своєї родини /бо й родина не існує в тому ладі/ - відчуває кожен свою безглуздість і неприродність самого прагнення такого ладу, повного застою, мертвлячого супокою. Навіть неспокушеному приходить у голову підозра, що всі теоретичні марксові погрози надумані і фальшиві. Довести цей фальш тепер зовсім не важко.

Але найперш це відчули і переконалися в цьому самі "советские люди". Ось чому сучасна большевицька партія не вірить ні в який комунізм. Але все ж вона мусить в щось вірити. Хоч у якійсь суроґат, якщо нема справжньої повноцінної віри.

Таким суроґатом і став для сучасної ВКП/б/ старий невмирущий і випробуваний російський націоналізм, на якому їде сучасна большевицька державно-партійна машина, бо вже давно забракло їй натуральної снаги вірити в комунізм, вірити в революцію.

ВІДПОВІДІ ЩЕ НЕМАЄ

Сам комунізм, як система державного режиму, є дитина першої світової війни. Виник він, як і нацифашизм, не випадково.

До часу першої світової війни світ, керований індивідуалістично-ліберелістичними засадами, встановленими по великій французькій революції, зайшов у глухий кут. Теорія "ляссе фер" в дусі основоположника демократичної американської конституції Томаса Джеферсона/1787/ і соціяльних філософів XIX сторіччя, основувалися на постуляті, що коли кожна людина в межах своєї нації /держави / і кожна нація /держава/ серед інших націй/держав/ матимуть найбільшу свободу дій дбати про власні інтереси, то Бог і природа зроблять своє для збереження справедливости і права.

Але перша світова війна, що її викликали в своїх егоїстичних інтересах оті самі анонімні потуги, які виросли в державах, у наслідок дотримання теорії "ляссе фер", наочно довели, що ця теорія вже не годиться для того світу, в якому ми тепер живемо. В світі, де надпотужна техніка, що перебуває в розпорядженні промислових обєднань і урядів, так легко може бути зложжита з антисоціяльною метою, необмеженість дій в особистих і національних інтересах не є запорукою ані максималь-

ної продукції і справедливого розподілу дібр, ані міжнародньої безпеки й миру. Вона призводить до конфліктів /сутичок/ між соціяльними групами та до світових і тотальних війн.

Тепер, по другій світовій війні, державним людям англо-саксонських демократій стало ясним, що в сучасному світі невідємні права людини на життя, свободу й прагнення до щастя не можуть бути забезпечені, коли ми, відповідно до теорії "лясce фер", не будемо втручатися у вільний хід справ і подій; також не будуть вони забезпечені й тоді, коли ми в цій справі покладатимемося лише на Бога і природу. Ці права будуть забезпечені лише тоді, коли ми будемо наперед вирішувати, в якому саме напрямі повинні йти події, робитимемо все від нас залежне, щоб відповідні події саме в обраний напрямок скерувати. Тепер уже цілком ясно, що гармонія інтересів мусить бути свідомо спляннована в інтересах цілого суспільства. А досягтися її можна лише спільним обговоренням і через співпрацю. Для цього теперішні уряди за одно з найголовніших своїх завдань повинні мати дбання про таке справедливе узгодження й вирівнання інтересів.

Тепер це відомо всім. і є абетковою істиною державницького вміння і штуки. Але по першій світовій війні це ще далеко не всім було ясно. Треба було кількох років державного досвіду комуністичного а також нацистського тоталітарного режиму, щоб переконати світ у тому, що сучасне світове господарство і сучасне життя не може обійтися без плянування. Забігаючи наперед скажемо, що в цьому саме чи й не полягає єдина користь від загалом негативного досвіду тоталітаризму.

Соціялісти /а до них перед першою світовою війною належали й теперішні комуністи/, завдяки марксовому аналізові суспільно-економічних явищ того світу, що народився по великій французькій революції, перші зрозуміли тяжку хворобу нашої доби. Але в той час, коли помірковані частина їх заходилася мирним способом, задопомогою кооперації всіх видів, тощо унормувати економічні взаємини по таких країнах, як Данія, Швеція та інші і при цьому досягла добрих успіхів, крайнє крило їх, російські большевики, почали грубою силою рубати Гордіїв вузол сучасности. В наслідок 25 років большевицького тоталітарного режиму в Росії довели населення величезної країни до крайньої межі злиднів і знищення.

Комунізм був колись явищем в першу чергу соціяльним. Але вже перед другою світовою війною большевики почали широко користуватися в своїй внутрішній політиці ще живою , не зважаючи на роки захоплення і інтернаціоналізму, і ще могутньою потенцією російського націоналізму. Підчас самої війни большевики зовсім здали до архіву збанкротовані комуністично-інтернаціоналістські гасла і послуговувались голими панславістськими гаслами,цілістю запозиченими від покійної російської імперії. Але на кінець другої світової війни большевизм майже цілком довершив свою еволюцію від, скажімо, соціялізму до чистого російського націоналізму в своєрідних марксо-ленінсько-сталінських формах, що набули вигляду своєрідної совєтської традиційности.

Реакція центральної Европи на комунізм, що саме їй найбільше загрожував, вилилась у фашинацизм. Це явище порядку націоналістичного, але з соціялістичним забарвленням. Назовні, як фашизм, так і нацизм були яскраво імперіялістичними. Але в середині кожної своєї країни і фашизм і нацизм широко провадили ті соціяльні заходи, що, поперше, забезпечили стабільність життя бідніших груп населення і взагалі створили більш справедливий внутрі національний розподіл дібр, а подруге, своїм досвідом ще більше, ніж большевики, довели світові перевагу плянування економіки.

Але ні комунізм, ні ще менше його антиподи - нацизм і фашизм, не відповіли на основне запитання, - до чого прямує людство. Не відповіли вони також на запитання, як повинен сучасний світ ставитись до власности і національних рухів. Своєю практикою большевики довів лише сумнівність марксових прогнозів і пророкувань. Своїм зоологічним шовінізмом і огидним расизмом фашинацисти лише викликали деяке упередження світу проти всього, що стосується до національних рухів. Але це не знімає з порядку денного цих великих питань.

БОЛЬШЕВИЦЬКИЙ ЕКСПЕРИМЕНТ.

Якщо абстрагуватися від океану пролитої людської крови, від Гавризанкарів трупів замордованих людських істот, від величезних людських страждань, від поневірянь, голоду і злиднів соток мільйонів людей, від цілковитого поневолення людської душі, одне слово, якщо не згадувати й не брати до уваги всього того страшного зла, що його большевики в нечуваних маштабах творили і творять на одній шостій частині землі, то всю большевицьку революцію, що вони її самі називають " великою жовтневою", можна розглядати, як один велетенський, найбільший в історії людства соціяльний експеримент.

Від звичайних експериментів, яких безліч робилося і робиться в стінах наукових лабораторій, цей соціяльний експеримент відрізняється не лише своїми маштабами. Большевицькі експериментатори зовсім не мали своїм завданням перевірити на досліді вірність теоретичних висновків Маркса, в істинності яких вони не тільки ні трохи не сумнівались, але вважали навіть за найбільший гріх відсталість іблюзнірство найменше критичне до них ставлення. Соціяльні експериментатори, большевики, були, отже, зовсім не вченими дослідниками, а фанатичними проповідниками і здійснювачами соціяльних догматів, у які для них перетворилися теоретичні висновки Маркса і його російських послідовників. Для російських крайніх прихильників Маркса його теорія стала більшою за наукову догму, вона стала для них символом віри, а самі вони були не проповідниками наукового прогресу а неофітами нової соціяльної віри, своєрідної релігії без Бога і без містицизму, але сповненої справжньої фанатичної нетерпимости й ненависти до інакомислячих, справжньої фанатичної віри у великого пророка комунізму Маркса і в непогрішимість його сучасних земних наступників і заступників, своєрідних найсвятіших большевицьких пап, їхніх т.зв. вождів - Леніна-Троцького а тепер нинішного живого большевицького бога Сталіна.

Большевицький експеримент мав не так довести вірність теоретичних висновків Маркса, як збудувати на їх основі новий, справедливий суспільний лад, в якому не було б місця експлуатації людини людиною. Ідучи за доктриною Маркса , большевики поставили своїм завданням відобрати виробничу власність /"Знаряддя виробництва", за термінологією Маркса/ від паразитарної кляси капіталістів і поміщиків і передати її трудящим - робітникам і селянам. Звідси і відомі большевицькі гасла - "Земля селянам", - які завоювали їм свого часу таку прихильність і підтримку в широкихмасих трудящих, що було одною з головних причин перемоги большевиків у російській революції.

Якщо визнати, що одною з ознак соціяльної справедливости, як вона відчувається людством є думка про те, що кожна людина має природне право бути повновладним господарем плодів власної праці, то, теоретично кажучи, большевицький експеримент мав етичне виправдання і обґрунтування в намаганні знищити експлуатацію людини людиною. В цьому, м.ін. і полягає ґрунт тієї фанатичної віри в історичну справедливість своєї справи, так притаманну большевицькій боротьбі перших півдесятка років їхньої революції, поки вони виконували роботу руїнників, "гробокопателів" за їхнім власним висловом, старого несправедливого суспільного ладу. В цьому, коли хочете, полягає й причина величезного успіху і величезної популярности большевицьких ідей у широких масах країн несправедливого соціяльного ладу, в цьому якраз і дотепер полягає небезпека заразливости т.зв. комунізму.

Зазначимо мимохіть, що большевицька формула "знищення експлуатації людини людиною" не є адекватна формулі : "Кожна людина має право бути повновладним господарем плодів власної праці", а лише частиною її, або, вірніше, її негативним відбитком. До позитивної повної формули большевицькі перебудовувачі світу свого часу не до-

думувались, бо перебували цілком під ідейним гіпнозом гіпотез Маркса і на все в світі дивились лише крізь призму його вчення. Нинішні большевики вже не думають про те, їм не до того, вони вже зовсім не ті, вони дуже далекі, просто діяметрально протилежні колишнім фанатичним борцям за щастя людства. Це є між іншим.

Тепер, коли большевицький експеримент уже цілком закінчено, ми можемо з цілковитою впевненістю сказати, що большевики виконали лише першу його частину. Большевики справді відібрали виробничу власність від капіталістів і поміщиків. Але вони не віддали тієї власности ні робітникам, ні селянам. В цьому й полягає увесь сенс їхнього ідейного провалу, увесь трагізм становища одурених ними мас трудящих і ввесь жах даремности й безглуздости їхніх безмірних злочинів.

Большевики віддали виробничу власність своїй большевицькій державі, що на думку Леніна, мала стати "найвищою формою організації трудових кляс", як "держава робітників і селян". Іншої форми організації трудящих, крім "держави робітників і селян", большевики собі не уявляли і не уявляють.

Що ж таке большевицька держава ? Чи є то справді організація робітників і селян ? Не будемо глибше торкатися тут цієї великої теми, що заслуговує на окреме докладне вивчення, скажемо лише, що ані советський робітник, ані советський селянин, т.зв. колгоспник, не відчувають, що СССР є їхня держава. І хай як не силкуються сучасні большевики дурити світ та вбивати в голови своїх підданців, що їхня держава є державою справедливого суспільного ладу, що нею керують робітники й селяни, у це не вірить ніхто, а найменше вірять самі советські робітники й селяни. Не дарма підчас другої світової війни большевики викинули геть на смітник усі соціяльні гасла і взяли курс на звичайний всеросійський патріотизм, не дарма по цій війні їхня пропаґанда б'є в патріотичні почування і вихваляння "руського народу". Ніякі большевицькі завивання, ніякі найоглушливіші тамтами їхньої пропаганди не в силі заглушити і приховати голої правди.

А ця правда полягає в тому, що советською державою керують не робітники й селяни, а совітські партійні урядовці. Ці урядовці, щоправда, /і це єдина правда/, вийшли і навіть спеціяльно дібрані, за мізерними винятками, з робітників і селян. Але ці урядовці своєю специфічною працею, своїм соціяльним станом, своїми інтересами соціяльними і совїм світовідчуванням /як сказав Макрс, своєю "свідомістю, що визначається буттям"/ зовсім не є вже ані робітниками, ані селянами; мало того, більше за все на світі вони бояться знову стати робітниками й селянами. Вони є особливою кастою, яка на цілому світі зветься б ю р о к р а т і є ю . Советська бюрократія /від слова бюро- контора, канцелярія і крато - правити, цебто правління тих, хто сидить по конторах і канцеляріях/ своєю психікою далеко гірша за порядну бюрократію порядних держав. Штучно й нашвидко виведена з низів суспільства, совітська бюрократія, як ніяка інша в світі, мусить чіпатися за своє упривілейоване становище і більш ніж будь яка інша в світі здатна на найменший помах дириґентської палички диктатора негайно міняти гасла, віру, ідеї, власне ті речі, яких вона не мала і не має, бо це є найбезідейніша, найбезпринципо-віша в світі юрба блюдолизів, щойно вчора запрошена до покоїв і посад просто від гною і бруду. Ця банда льокаїв і лакиз, більш ніж будь які інші льокаї в світі, боїться знову упасти на те дно, з якого щойно видерлася на поверхню, а тому є найбезоглядніша щодо своїх вчорашніх колег, робітників і селян. Це саме про їх сказано: "за шмат гнилої ковбаси батька і матір продаси". Советська бюрократія не невеличка, замкнена в собі каста державних службовців, як по інших державах. Це велика спеціяльно виплекана, могутня своєрідна кляса, єдина опора совітської держави, яка посіла місце розчавлених і знищених капіталістичних, експлуататорських кляс і користає тільки вона одна з усіх благ і дібр, що їх виробляють совітські робітники і селяни, а тими благами підкуплює, розкладаючи морально, т.зв.

советську інтеліґенцію.

Ця советська демократія, опора і підтримка фанатичного диктатора і його найближчої купки безпринципових прибічників, створилася не враз. Згадаймо криваве винищення троцкістів, згадаймо видушеннябухаринців, згадаймо, як загадково і таємничо зникали з політичної арени і з життя т.зв. старі большевики, яким, зрештою, не можна відмовити в тому, що вони по- своєму щиро вірили в справедливість своєї справи. Ніщо не показує наочніше цілковитого переродження т.зв. советської влади, цілковитого ідейного занепаду ідейности і повного ідейного її краху, як заміна колишніх ідейних борців безпринциповою і продажною отарою советських бюрократів, яка фактично паразитує і випасається в советському Союзі на найбезсовіснішій експлуатації советських робітників і селян.

Советський робітник, як і всякий робітник за капіталістичного ладу, мусить "продавати" свою працю, лише не приватній людині, а державі. В капіталістичній державі робітник має право торгуватися за ціну своєї праці, намагаючись продати її як найдорожче. Він має там право страйкової і іншої активної боротьби за поліпшення свого матеріяльного становища. В советській державі робітник не має таких прав. Він мусить спокійно і без нарікань брати ту заробітну платню, яку йому пропонує монопольний власник усього сущого тут, советська держава. Страйк - річ немислима в тоталітарній державі. Советський робітник не має права зміняти місця праці, - припинити роботу і міняти професії. Спізнення советського робітника на працю- карний злочин. Порівнюючи своє становище з становищем, даймо, американсткого робітника, советський робітник з повною рацією запитує сам себе по понад 25 роках "пролетарської революції": "за що боролись ? "

Советські селяни, яким большевики обіцяли свого часу землю, дістали замість власної землі тяжку й невдячну примусову працю для "держави робітників і селян" у зненавидженому колхозі, до якого їх привязано, як кріпаків.

Советська інтеліґенція в переважній своїй частині, в тій мірі, в якій вона є мозком, що думає, - гидує і бридиться своїм становищем платного й безплатного зазивача до ярмаркового советського балагану з його готентотськім тамтамом барабанної пропаганди. Але ніякі тамтами, ніякі найоглушливіші постріли з усіх московських гармат ніякі советські церемонії і солодко патріотичні промови т.зв. "знатних людей" не в силі приховати тої єдиної правди, що советський експеримент не вдався, що, відібравши виробничу власність у капіталістичних паразитарних кляс, большевики не дали її в руки трудящих, а віддали в руки советської держави, якою керує нова паразитарна упривілейована кляса советської бюрократії, всі ті партійні керівники, всі ті енкаведисти, чи енкагебісти, як їх тепер називають, вся ця брутальна орава безпринципових карієристів.

Широкі советські маси глибоко відчувають, що їх одурено і що їх дурять далі. Поза упривілейованою верствою диктатор і його кліка не має оперття і підтримки в масах.x/

Ці сотні мільйонів советських людей глибоко нещасні й пригнічені. Вони не бачать виходу. Вони не знають ще, що можливий такий суспільний лад, коли вони, трудящі, робітники, селяни, інтелігенти, всі без винятку можуть стати дійсними власниками "знарядь виробництва" не на капіталістичній основі, а на основі нового, дійсно справедливого соціяльного ладу, обриси якого дедалі більше вирисо-

---

x/ Якщо вірні дані Макса Істмена, що від 15-20 міль. советських громадян сидять по концентраційних таборах, то це значить, що до 10% робітників, селян і трудової інтелігенції виявили свою незгоду з большевизмом.

вуються перед нашою думкою. Той лад не буде ані капіталізмом, ані соціялізмом, ані компромісом між тим і другим.

- . - . -

Ми не повинні забувати, що для нас, як для українців, не байдуже хто здобуде вплив на широкі советські маси не лише в Україні, а й у цілому СССР. Ми, українці, мусимо взяти до своїх рук ініціятиву і провід не лише в національних, а й у соціяльних справах. Той, хто вкаже вірну розвязку, хто справді дасть советським робітникам у власність фабрики, а советським селянам землю, той здобуде перемогу у великій новій революції в СССР, яка гряде.

-.-.-v-.-

У теперішній ще напів приголомшеній Европі, яка щойно виповзла з-під руїн по тотальній війні і ще не отямилась від тоталітарних концтаборів, дивною, просто незрозуміло, неземною музикою звучать прості слова, що ними покійний Франклін Делано Рузвелт окреслив чотири засади, які зробили його батьківщину такою багатою й такою могутньою, що вона змогла "озброїти, постачити, нагодувати й забезпечити від руйнації половину планети" /Макс Істмен там же/.

Ось вони:

1. Свобода слова й друку,
2. Свобода віровизнання,
3. Свобода від злиднів
4. Свобода від страху й терору.

Ці 4 засади, звичайно ще не вирішують питання - до чого йде людство. Але, думається нам, здійснення цих 4 засад, розчистить шлях для вільної світової дискусії, яка єдина лише може забезпечити розвязання соціяльних і національних питань також і в Европі, де тоталітаризми всіх відтинків приголомшили людей, а большевицький марксизм-ленінізм-сталінізм і нацистський расизм багатьом звихнули мозок.

Здійснення цих 4 засад, як нам здається, допомогло б також людству скорше дійти до гармонійного суспільства майбутнього без війн і теору. Лише в здійсненні цих 4 засад вирішальну ролю мають відіграти самі народи, поневолені тепер, найбільшою, найстрашнішою та найсильнішою тоталітарною потугою, СССР, що є загрозою і перешкодою на шляху до урегулювання порядку й миру в світі.

Чим скорше великі демократичні держави зрозуміють і належно оцінять те, особливо боротьбу українського народу та народів інших, що пішли за його прикладом і з ним в союзі /АБН/, тим скорше і легшим зусиллям буде повалена остання потвора тоталітаризму, осередок неволі тюрм і терору.

Ясно бачимо, що таке суспільство прийде неминуче. Воно не потребує для свого пришестя винищення народів, рас, чи кляс, воно потребує лише усунення всіх перешкод для вільного розвитку націй, з яких складається людство і створення умов для їхньої безпеки і співпраці та створення правдиво демократичного ладу в цілому світі. Тепер на даному щаблі розвитку людства, не має більшої перешкоди для поступу культури й людської думки, як тоталітаризм. Поза тоталітаризмом, людство, безперечно, стоїть на добрій дорозі. Як тільки тоталітаризм зникне, то людство одужає, мов після важкої хвороби. Доведеться ще докласти чимало праці, щоб остаточно розвіяти отруйний туман антилюдських, расистських і марксо-большевицьких теорій і теорійок. Цій праці справді варто присвятити свій час.

Але цього мало. Світ потребує мати відповідь на питання - до чого йде людство ? - щоб іти вперед зі зрячими, а не з заплющеними очима. Тому праця щодо вияснення рис майбутнього гармонійного суспільства, до якого людство мусить прийти і повинно прагнути іти, якщо не хоче загинути, - ця праця має значення першорядної ваги. Ця праця розбивається на дві великі частини: 1. ідеї справедливого і свобідного соціяльного співжиття всіх груп суспільства, з яких складається тепер і може складатися в майбутньому всяка нація, і

2/. ідеї справедливого й мирного співжиття всіх націй світу.

Ці речі безпосередньо стосуються всіх народів світу, а надто нас, українців, як народу, бо від розвязання цих питань залежить саме його буьи чи не бути.

Українці є велика й керівна нація серед антиімперіялістичних націй в СССР. Українському народові належить й належатиме провідна роля в боротьбі проти останнього тоталітаризму. Цю боротьбу мусимо провадити не лише на фронті змагання зброї, а й на фронті змагання ідеї. Виконавши це, виконаємо світову місію України.

-.-.-.-.-.-.-.-.-.-.-

М.М.

УКРАЇНСЬКА ДОКТРИНА НАЦІОНАЛЬНОЇ ОБОРОНИ

Тотальна оборона нації і держави

Павза, що настала в 1945 році по війні, є павзою готування до наступної війни. Байдуже, чи буде вона за місяць, за рік, чи за 10, а л е б у д е н а п е в н о.

У генеральних штабах, військових академіях і ляබораторіях вивчають стратегію і тактику минулої війни, що перетворила половину світу в руїну. У великій таємниці готують і удосконалюють воєнну машину, до якої людина - гарматне мясо - повинна остаточно стати безсловесним додатком, який, поправді, щораз більш і більш стає "примхливим" щодо цієї досконалої машини війни.

Що, зрештою, вирішує війну - техніка чи людина ?

Мої сучасні теорії війни панівних імперій, в більшій чи меншій мірі, хоч про людське око, але все ж основну ставку беруть на техніку. Невблаганністю і незмітаючою силою цієї техніки вони морально намагаються паралізувати народні маси, дивлячись як на отару баранів чи звичайний додаток до техніки. Хіба, з цього погляду, психоз німецької нації не був психозом обоготворення ідола всеруйнуючої сили машини ? Хіба тоді, як почала розвалюватись німецька військова машина, заломану морально німецьку народню масу не гальванізували психозом всіляких "фав 1" і "фав 2".

Чи програну війни серед німців не пояснюють ще зрадою окремих недостойних генералів, цебто чи не ~~заавансовують вже~~ ... відродження нового обдурення народу ? Чи перед 1939 роком Італія не вела переду в теоріях: "хто панує в повітрі - панує на землі", або чи не видала англійська військова думка доктрин і апологетів понадтехнізованих армій "бліцкрігу" / Фулер та ін./

Який же вислід сучасної війни ? Хто переміг - людина чи машина ?

Ми відповідаєм: людина і тільки людина. Роля техніки у висліді останньої війни була меншою /щодо вирішального її значення/, ніж у війні 1914-18 рр.

На перший погляд такий висновок видається парадоксальним. Його багато патентованих полководців і генералів будуть вважати за божевільний, всі імперські офіційні /опубліковані для мас/ військові доктрини цю проблему обійдуть мовчанкою, навіть більше - непомітно будуть відтягати увагу від такої постави питання, але це не змінить основного висновку про це, що машина і техніка на остаточний вислід війни має все менше й менше впливу, а згодом взагалі теорії про те, "хто володіє повітрям - володіє землею", можуть бути смішними.

Середньовічне лицарство впало під тягарем своїх сталевих лап, сучасні офіційні військові організації валяться під тягарем лат /панцерів/ свого техніцизму.

-.-.-.-.-.-.-.-.-

Моральний фактор у війні, право і справедливість війни /як і спекуляція на них/ завжди був, є і буде вирішальним для перемоги, незалежно від сили і розвитку техніки.

Всі війни останнього століття, а недавно закінчена особливо, були технічно озброєні, як ніколи до того часу, аж до тотальної військової технізації життя цілих континентів, але мабуть у жодній війні останніх століть людина не відіграла так виразно вирішальної ролі антипода техніки, ту ж техніку перемігши. Для нас не є новинкою те, що майстри війни - генеральні штаби, генералісімуси і маршали - в підготуванні й веденні недавно закінченої війни, як ніколи дотепер приділяли найпильнішу увагу до завоювання душі людини. Наполеон

не переконував своїх вояків у тому, що він веде справедливу боротьбу, а Гітлер і його противники навпаки, ще задовго до війни намагались перетворити грядучі війни в "священні", бо розуміли, що коли не одурять вояків, то їх не врятує ніяка техніка, аж до атомової бомби включно.

У завоюванні вояцьких душ техніка відограла / і відограє/ ролю чарівного амулета в руках шамана перед дикунами, а в душах вояків противника це ворожбицтво має посіти сумнів у силу своїх власних амулетів, бо, як відомо, на віддалі чуже й незнайоме має завжди більшу гипнотизуючу силу.

Гітлерівська імперія мобі ізувала дух нації /мобілізація техніки прийшла, як вислід з першого, автоматично/ на ідеї виправлення несправедливости версайської системи. Саме це, а не щось інше, запліднило III райх.

Але межа між виправленням несправедливости і перетворенням війни на нову несправедливість і насильство - стала непомітною для простого ока. Висліди з того завжди був і буде один: "настане час і премудрих немудрі одурять". Або, як у нас кажуть: "неправдою світ перейдеш та назад не вернешся".

Граючи на " справедливій лінії" ролю "визволителя", Гітлер м о р а л ь н о розвалює Югославію і творить Хорватів. Творячи Словаччину, м о р а л ь н о розвалює Чехословаччину і.т.д.

Ці ж"подвиги" 1938-41 років і жонглювання "новою Европою" та "европейською сім'єю народів" м о р а л ь н о б'ють і розбровють противника, в першу чергу СССР.

Совєтський Союз уже до 22.червня 1941 року був переможений. Коли б Гітлер не був Гітлером, його марш до Москви був би тріюмфальним маршом, але ... тоді б він не був Гітлером.

У 1941 році СССР, після "визволення" братів західніх українців, білорусів,прибалтійців і в наслідок героїчної оборони Фінляндії м о р а л ь н о був розброєний і нездатний до спротиву. Липень, серпень, вересень 1941 року - це суцільний розвал червоної армії. Але... Гітлер Галичину включив до "генерал-губернементу", а для України створив "райхскомісаріят Україна". Цей тупоголовий "визволитель" показав свою справжню личину і назавжди припечатав свою долю. Кажуть, що в Кремлі, на другий день після отримання вістки про створення "райхскомісаріяту Україна", влаштували гучний бенкет перемоги над гітлерівською Німеччиною, хоч її полки ще посувалися вперед. Проте ці "переможні" полки, хоч і марширували до Волг і Кавказу, але Німеччина вже була переможена. Це було ясно і зрозуміло кожному, і тільки Гітлер з його "оберменшами" не здатний був добачити цього. Один селянин в селі Коханівці, Донецької области сказав про німецькі "перемоги" авторові цих рядків /армія ще побідно йшла лиш на Волгу і Кавказ/: "Нічого йому /Гітлерові/ тепер не поможе, Коли б у Києві був хоч плохенький, але наш, український уряд, - було б діло, а так ні"...

І цей, колись розкуркулений український дядько, органічний ворог СССР, для якого земля була частиною його істоти, заспокоював гарячі голови, щоб не ділили колхозів і колхозної землі, бо " щ е н е к і н е ц ь н а ц ь о м у ...."

Японія в Азії теж використовувала Хорватії, Словаччини, цебто дурила менших і слабших, а коли доходило до Украї то ... відкладала їх справи до післявоєнних часів.

І наслідки були такі ж самі, як і для Німеччини. "Райхскомісаріят України був політичною образою нашої нації в порівнанні навіть до УССР, фактичним московським райхскомісаріятом а тому український нарід, як, зрештою, і всі поневолені москвою народи, перекинув свої сили на

протинімецький фронт боротьби.

Партизанська війна проти німецького окупанта зломила дух і віру в німецького вояка і всіх його союзників у себе і в свою техніку та протиставила німецьких союзників німцям /італійці, мадяри, словаки, хорвати, і інш/.

Московська воєнна доктрина : "бить врага на его територии" - також провалилась, нікчемно скрахувала. Московська імперія була майже розбита на своїй "власній" території і "своїм" народом.

Теорія "бить врага на его територии" фактично перетворилась трохи пізніше в "добивать зверя в его барлоге", але це вже не горде і зарозуміле "бить... на его територии" а шакальське "рви конаючого".

Правда, що матимемо низку творців і геніїв у маршальських мундурах і лакейських лівреях, які вводитимуть "в історію" чудо генія, що під Сталінградом урятував світ", "утвердило навеки славу русскаго оружия", але всі ми знаємо, що це брехня.

Величезний маховик, що робить 3-5 тисяч оборотів на хвилину, прикріплюється до валу заплішкою. Уявім собі, що в час скаженого обертання маховика і валу з ним вискочила заплітка. По інерції маховик далі крутиться м а й ж е з тією швидкістю, але машина вже агонізує і в ній завмирає рух. Ваша увага прикована до бігу маховика і ви не зауважуєте, як метушаться механіки біля машини, які не можуть уже запобігти неминучій аварії, здаючись лише на міркування: " а може маховик не зірветься". Але ... аварія відбувається. Коли ж сталася аварія: - чи коли заплішка вискочила, чи коли маховик зірвався з валу ?

Сталінград був моментом, коли маховик зірвався з валу, а заплішка, що через неї передавалась з машини енергія на маховик, вискочила ще тоді, коли Галичину прилучили до "генерал-губернементу", створили "райхскомісаріят Україна" і Транснiстрію для Румунії.

Під Сталінградом був повалений ходячий труп, а не поборений живий організм.

x x

x

Воєнні доктрини всіх без винятку існуючих і вже неіснуючих імперій для обману дурнів партизанську війну трактують як "бунт рабів" і заперечують її значення як вирішального фактора, що впливає на вислід війни, суворо обстоюючи примат "правильних воєн" організованими регулярними арміями. Ці "правильні" армії переросли, нарешті, в тотальні держави - мілітарні табори. Але воєнна думка поневолених націй, що не мають своїх армій і держав, уже звільнюється з духового рабства воєнних доктрин "правильних" армій. Поки поневолені нації /і національні держави/ не матимуть своїх власних воєнних доктрин, якими можуть в корені заперечити "правильні" імперіяльні доктрини і не підготовують кадрів, здатних застосувати ці національні воєнні доктрини в національно-визвольній боротьбі, доти поневолені нації не здобудуть перемоги, не здатні будуть захистити своїх держав.

Наша власна воєнна історія особливо багата і повчальна з цього погляду. Козацькі війни, наприм., в яких брали участь уходці, "харцизяки", "розбійники",і.т.д. як називали нас наші вороги /а ми їм нерідко притакували, не вірячи в "свою правду"/, перемогли "архиправильно організовану армію" і чисельно більші та значне краще технічно озброєні війська та здобули власну державу, збройно поборовши одну з блискучих великих імперій /Польщу/, у якої Москва в той час /перед Богданом Хмельницьким/ просила як милости, королевича на царський московський трон.

Чому перемогли ? Тому, що боронили віру, націю, дух, нематеріяльні речі проти найсильнішої, найновішої і найорганізованішої військової і державної техніки, що рухалась тим духом, але... злодійським.

Ще недавно війна і військо було ремеслом, подібним, наприм., до шевства. Це ремесло було може й шкідливе, але таке, що не зачіпало широких мас органічно. Як тільки ремісники перетворили військову справу на всенародню і, втягнувши маси, зачіпили їх о р г а н і ч н о , вони, ремісники і фахівці цього ремесла, втратили владу над цим варстатом, бо народні маси не хочуть бути тільки гарматним м'ясом /сировиною/ ремісників війни. Втративши панування над варстатом, воєнні ремісники своє чесне ремесло перетворили на шарлатанство у вигляді військових наук і доктрин, що мають на меті перетворити масу в гарматне мясо.

Чим, як не шарлатанством в усіх військових доктринах і науках є справа з т.зв. моральним моментом. Шарлатанство полягає в тому, що цей"моральний момент " у мас хочуть або каструвати, або знешкодити, або впрягти в ремісничий /технічний/ момент війни.

Ремісники від війни намагаються цей "моральний мент" зробити додатком машини і техніки.

Проте, ми мусимо прямо й відверто ствердити, що якраз оцей "моральний момент" і є тією штукою, яка розв'язує з тими чи іншими наслідками, війну, є техніка /чисте ремество/ відограє допоміжну ролю.

Українська доктрина національної оборони розбудувана на засаді тотальної всенаціональної оборони нації і держави на своєму етнографічному терені та п р и й н я т т я в о р о г а у в і й н і з н и м на свою територію. Ця доктрина ствержується всією нашою історією і історіями боротьби й визволення інших поневолених народів, а особливо яскраве і свіже ствердження знайшла вона в недавній війні.

У війні 1914-18 років маса ще не була широко втягнута в творення моральної зброї проти ворога. Австро-угорська імперія, щоб скріпити своє становище проти Росії, творить таку небезпечну проти самої себе зброю, як "український легіон", що протягом кількох місяців у 1918 році не "за правилами" виріс у 120-тисячну правильну національну армію. Франція проти Німеччини створила "польський легіон". Тодішня Росія, хоч до легіону не доходить, але полякам проти німців "строїть очко".

Німці цю війну починають з легіонів "словацького","хорватського", "прибалтійського", деякі з них оформлюють в самостійні держави, далі не витримують і доходять до "українського", "польського","козацького", "білоруського","азербайджанського" та ін. нарешті, до "всеросійського". щоб паралізувати советську "атєчественную войну" і разом з тим кинули очко противникові /"ми, мовляв, з словацьким, українським та ін. легіонами лише бавимось, а на "всеросійському легіоні" можемо "чесно" і помиритись"/.

Як бачимо, фактично воєнні теорії "бліцкрігів" та "непереможної сили" техніки є лахманом, розрахованим на обдурення, пригнічення і деморалізацію противника, а також скріплення урапатріотизму власного народу. Але реально зневтралізувати хорватів, українців, словаків, прибалтійців, білорусів, та інш. "бліцкрігами" неможливо, тому треба вдаватись до "легіонів" і розігрування карти "самостійности", цебто до речей, які з погляду офіційної військової доктрини нібито не становлять собою жодної мілітарної вартости і значення для висліду війни.

Як хто, а німці дуже практичні люди і не такі вони, щоб захоплюватись ефеферними справами. А раз так, значить це не ефермерні справи.

Війна закінчилась, але кінця її все таки немає і не видно на виднокрузі, бо вона не дала навіть тих наслідків, що завершили війну 1914-18 рр. Щоправда, цей фінал для сучасних переможців, принаймні на деякий час, був би ідеалом, але на нього розраховувати неможливо, На обрії нова війна, вірніше - продовження незакінченої сучасної.

І всі переможці знають, що її остаточно розв'яже не досягнення техніцизму, завершене атомовою бомбою, а щось інше, важливіше і одиноко вирішальне: на чийому боці і проти кого буде воювати дух, душа українців, прибалтійців, білорусинів, поляків, мадярів, болгар, румун, хорватів, кавказців, і.... німців теж. Тіла більшости з цих народів уже в руках певних, але вирішить, хто завоює їх дух.

Постава поневолених народів і їх акція вирішить вислід війни.

Ні канадійці, ні совєтський народ, ні американці, ні англійці, ні навіть увесь американський континент війни не вирішить, не дасть перемоги комунебудь з ним, хоч би уклали ще не 22 мільйони трупів, а вдвічі більше.

Секрет перемоги лежить у нас -українців і всіх інших поневолених народів.

А чому він і чому його не можуть найбагатіші й наймідніші держави ні вкрасти, ні купити, ані видурити чи здобути за допомогою всієї техніки світу ?

Заперечувати воєнні концепції і погляди, що у здобутті перемоги облудно спираються тільки на примат техніцизму і техніки з їх операційними лініями, базами, пануванням у повітрі і.т.п., доктрина української національної оборони приймає за вирішальну і єдину засаду здобуття перемоги в війні - тотальну оборону нації через всеобіймаючу морально-організаційну підготовку її до війни, в якій техніка і техніцизм, свій і ворожий, відограватиме допоміжну інструментальну ролю.

В чому сенс цієї концепції ? Він полягає в тому, щоб театром війни зробити всю національну ВЛАСНУ територію /спершись на нашу історію і досвід козацьких воєн, що завершились перемогою, досвід боротьби з 20-22 років і пізніше, аж до наших днів/,надавши нового значення, нового, НАШОГО змісту всім категоріям воєнного ремества: тилові, фронтові, базам, операційним лініям, комунікаціям, концентраціям і децентралізаціям, боєві і маневрові, кінчаючи законами війни, які ми установляємо і управнюємо нашою боротьбою, як ЄДИНО СПРАВЕДЛИВІ І ПРАВИЛЬНІ.

Українська дкотрина національної оборони /як, зрештою, і доктрина оборони і визволення всякого поневоленого народу/, коли хоче перемогти, мусить ворогові навязати СВОЮ СТРАТЕГІЮ І ТАКТИКУ БОРОТЬБИ, а не тільки копіювати зразки ворога, бо тоді, хоч-не-хоч, спіткає нас неминуча поразка. Коли ворог прагне до концентрованого і вирішального бою ЯКНАЙСКОРШЕ і шукає противника, ми ДЕЦЕНТРАЛІЗУЄМО ВІЙНУ І ВИРІШАЛЬНІ МАСОВІ УДАРИ ПРОТИВНИКА РОЗДІЛЮЄМО НА ТИСЯЧУ ДРІБНИХ БОЇВ, децентралізованих в часі і просторі, і в них, цих дрібних боях, уникаємо розвязки і не ЗАЛИШАЄМО ні терену, ні комунікацій, ні баз. Коли ворог прагне до НАЙСКОРІШОЇ розвязки, ми, навпаки, затягаємо це якнайдовше, бо час є наш спільник і в тх обставинах, що корисні нам, не приймаючи всього цього від ворога.

Як це практично досягається і чим замінити такі "звичні", "зручні", і спокійні атрибути "правильної" війни, як запілля, реверви, тили, запасові частини і.т.д. ?

Отже:

а/. резервами вояків є вся нація, незалежно від того, чи територія її окупована ворогом, чи ні. До резервів частково можна зараховувати і вояків ворожої армії;

б/. інтендатськими запасами і базами постачання є все господарство нації, незалежно від того, чи воно перебуває під своїм урядом, чи під ворожою окупацією;

в/. арсеналами зброї є склади і виробництва зброї, розкидані по всій території, плюс інтендатство ворога, що воює на чужій території. Озброєння у нашої армії таке ж, як і в ворога, де наша тактика інша і робить цю ОДНАКОВУ зброю в наших руках многократно ефективнішою;

г/. фронт у розумінні місця бою - вся національна територія;

д/. запілля - ця ж територія, що ж до санітарної служби, то шпиталем може бути кожний дім, в якому лежить ранений, чи хворий наш вояк;

Наші закони війни єдино справедливі, бо вони побудовані на ОБОРОНІ СЕБЕ НА СВОЇЙ ТЕРИТОРІЇ, і горе ворогові, який не підкориться їм: ми не будемо знати полонених, бо противника, який з нами не воює, ми роззброїмо і пустимо додому, у нас не буде вояків у формі і без форми, ми надягнемо на своїх вояків форму ворога, зітремо ворожий поділ нас на "бандітов" - і "правильних салдат", поділимо ворожу "регулярну,правильну" армію на "гарматне мясо" і "різників", ми розділимо його армію на "іберменшів" і "унтерменшів".

Сучасна війна навіть сліпим довела, що поневолений /чи той, на якого зроблено замах поневолення/ може здобути перемогу ЛИШЕ в засаді заперечивши і поборовши всі і всякі "ідеології" і "теорії" та "правила" війни, установлені поневолювачем. Нажаль, в нашій воєнній думці ще багато залишків від духового рабства перед імпозантними фазадами "непереможних" імперій. Це духове рабство в воєнних справах нам найнебезпечніше. Польська армія не допускала ПОЛІЦІЙНО до офіцерських становищ українців. Треба зрозуміти, що це було визнання ворогом своєї поразки: цим він перед нами показав спину і перейшов до відступу та оборони перед українською ідеєю, яка навіть не має матеріяльної зброї. Але ми, замість хапатись за зброю, зубами виривати її в ворога, масово йдемо шляхом у "завоювання" ранг докторів, професорів права, медицини, мистецтва. Все це справи дуже потрібні йоважні, але не основні, бо ми, як поневолена нація, ПОТРЕБУЄМО в першу чергу СВОЇХ офіцерів. Найдорожча й найцінніша цивільна професія знецінює українця, якщо він МОРАЛЬНО Й ФАХОВО не підготовлений стати вояком української армії, коли його покличе час. Від 1917 року Україна живе і бореться, постійно потребуючи цих кадрів.

Москва не закриває дороги до офіцерів українцям, але... вибирає тих, з яких найлекше зробити совєтських людей, а українець, кандидат на офіцера, коли попадає в армію і школу, то вже рідного слова не почує, навіть, коли писатиме листи додому українською мовою, його військова офіцерська карієра може бути приречена на неуспіх. Так чи інакше, Москва, як і поляки українців здебільшого вище унтерофіцерів /нехай і в офіцерській формі/ не пускають. В перші дні війни, коли Україна, борючись протиставила себе двом емперіям водночас, ті сміливі, за якими пішли тисячі, а духово приєднались до них і підтримували їх мільйони, на думку багатьох з нас, вчинили безумство, а нині ... "безумству хоробрих співаємо славу", бо вони перемогли, хоч і вся Україна під чоботом окупанта.

х-.-.-.-.-.-.-.-.-х

Чи озброєні ми власною національною доктриною воєнної боротьби, чи дали ми її нашим героїчним воякам, чи передали ми наш досвід і науку нашим братам - поневоленим народам ? Ні.

Більше того, у нас ще й нині є рецидиви оплюьовування нашої боротьби, яку ми ведемо методами, що єдині ведуть до перемоги. Яка була якісна різниця в змісті слова "отаманія" і ворожою провокаційною кличкою "бандити", "кулацкие отаманы" ? Або нині: яка різниця між "рідним" - "молокососи", "зелені", "школярики" і.т.ін. і звірячиним, шакальним шипінням ворога: "немецко-украинские фашисты", "бандеровская самостийная сволочь"? Вони говорять одне і те ж - тільки наш дурень говрить з крайнього ідіотизму чи за юдин гріш ВОРОЖІ слова в українській трансформації, а чужий - з крайньої люті, що мутить йому розум.

Щоб завоювати і зберегти імперію, Ленін, суто-цивільна особа, вивчав теорію і практику війни і опанував її не з наполеонівських і Олександромакедонських кампаній, а з боротьби спартаків, санкюлотів, еспанських інсургентів проти Наполеона і.тін. І переміг. Переміг тому, що був більше військовим, ніж всі його противники, патентовані генерали, бо він опанував ОРГАНІЗМ війни, а його противники володіли тільки МЕХАНІЗМОМ війни, її рутиною.

Московський ворог організував партизанку в запіллі німців не так для поборювання німців, як для поборювання УПА, в першу чергу не збройного, а ідейного: збити національну-визвольну боротьбу з національних САМОСТІЙНИЦЬКИХ ПОЗИЦІЙ на боротьбу від Москви і цим її політично здискредитувати в масах, а маси здеморалізувати.

Як правило червоні партизани збройно майже не воювали з УПА, бо вони теж були часто українцями, ба навіть з московського наказу надягали "традиційні" українські ковпаки /загін Колпака та ін/, але вони, будучи пофарбовані в червоний колір, прагнули відпихнути і дезорієнтувати населення, яке було і є ворогом ОБИДВОХ окупантів.

Сам Сталін, як бачимо, дуже поважно переймався "школяриками" з УПА, не кажучи вже про Гітлера, в той час, як дехто серед нас називає це явище "зі скромности глави" "дитячими забавками". Це вже є крайня міра дегенератизму /маразму, часто-густо зради й провокації!/

Повстанча боротьба 1920-22 років проти окупанта на цілій Україні повстанча боротьба українців, поляків, сербів, прибалтійців і інших, народів у цій війні і понині /хоч уже рік минув після "миру"/ хіба не є категоричним запереченням на д і л і всіх теорій "правильної" війни і до того ж запереченням, що ВИРІШАЛЬНО випливає на вислід війни ?

Очевидно так повинен сказати всякий, хто здібний думати. Хіба, наприклад, Сталін не опанував Балканів через "бандита" Тіта ?

Збройна боротьба поневоленої нації, яка не має в своєму розпорядженні ні держави, ні війська, ні території, ні державного апарату, ні інтенданства, ні лазаретів - має очевидно, свої закони й методи боротьби, свою теорію війни, інакше визвольних воєн не було б. Але вони є і не тільки є, а й поширюються, тиснучи і перемагаючи поневолювача, озброєного до зубів технікою і теоріями "правильних" воєн.

Збройна боротьба поневоленої нації, очевидно, потребує всіх матеріяльних даних для війни: війська, індендантства, техніки, звязку і.т.д.

Кожна поневолена нація, щоб звільнитись, мусить опанувати зброю і апарат війни. В першу чергу вона бере десь механізм війни поневолювача, лише з другого кінця, і повертає його проти нього.

Як поневоленій нації опанувати механізм війни ворога і скерувати на розгром його ?

/продовження в наступному числі/

-.-.-.-.-.-.-.-.-

СВОБОДА НАРОДАМ! СВОБОДА ЛЮДИНІ!
ЗА УКРАЇНСЬКУ САМОСТІЙНУ СОБОРНУ ДЕРЖАВУ!

ВИЗВОЛЬНА ПОЛІТИКА

УКРАЇНСЬКИЙ МІСЯЧНИК

Ч. 2-3. КВІТЕНЬ-ТРАВЕНЬ РІК I.

Є В Г Е Н К О Н О В А Л Е Ц Ь .

23-го травня 1938 р. в Роттердамі, на головній вулиці Колсінгел, в наслідок вибуху бомби, що її підкинув московський висланець, трагічно згинув Голова Проводу Українських Націоналістів і Командант Української Військової Організації - полк. Євген Коновалець .

Загинув титан думки й чину, прометей новітніх часів, що, готуючи український нарід до здобуття Української Самостійної Соборної Держави, дбав, ростив, виховував, гартував, своїм прометеівським духом залізно-непохитні лави українських націоналістів. І хоч від смерти Євгена Коновальця нас віддаляє цілих 8 років, хоч Організація Українських Націоналістів міцна, свідома своїх завдань і є в надійних руках революційного Проводу, який твердо й послідовно виконує заповіти свого Вождя,- все ж і тепер ми відчуваємо болючу втрату, якої зазнала Україна.

Втрата велика, болюча і, головне, не перша вона й не остання на буремному шляху наших визвольно-революційних змагань, бо ворог не перебирав і не перебирає в своїх засобах боротьби з українським рухом. Тому, відзначаючи трагічні роковини смерти Вождя, ми, Українські Націоналісти, мусимо з належним зрозумінням відчути, який тягар лежить на плечах наших і які ми мусимо бути сьогодні, в час, що є коротким етапом перепочинку і готування до нових велетенських боїв.

З нами безсмертна тінь Вождя, з нами Ідея, якою Він горів, за яку боровся, і тому кожен з нас повинен зуміти в праці, житті і боротьбі стати хоч трохи подібним до Нього, бути гідним Його величі та, як Він, непохитно вірити в нашу перемогу і боротися так рішуче, безкомпромісово і героїчно, як боровся Він.

Відчуймо Його в собі, бо Він вічно живий, вічно з нами. І сьогодні, в роковини смерти Вождя, витаймо думками над Його могилою , воскресивши в пам'яті траурні дні 1938 р. То були тяжкі для України дні. Увесь український світ з заціпленими устами і з блиском в очах від лютої ненависти до червоної від крови Москви, схиляв свої голови над тінню відходячої назавжди постаті Великої Людини.

Масові жалібні обходи відбулися на Рідних Землях в Галичині. Їх уряджувало українське громадянство Парижу, Риму, Чехословаччини, Берліну, Відня, Данцігу, Парагваю, Софії, Брюсселя, ЗДПА, Аргентини, Бразилії, Канади, навіть Далекого Сходу . Всюди, де тільки билося українське серце, ця звістка усіх без винятку українців проняла до глибини душі і тільки там, над Дніпром, у золотоверхому , на великих просторах Рідних Земель московські сатрапи цю вістку /навіть вістку!/ ховали від українського народу. Крали від нього так, щоб він не чув і не знав...

На сторінках всієї без винятку української преси світу прокричали кров'ю писані рядки про велику нашу втрату.

"Українське Слово" /Париж, орган Українського Народнього Союзу у Франції/, в числі з 29.У. писало:

"Про справжню величину втрати, що її понесла Українська Нація в смерті Полковника Євгена Коновальця можуть здати собі справу тільки ті, що були вповні посвячені в Його велике діло. Належно оцінити його, а також належно вшанувати його пам'ять зможе тільки вільний український нарід в своїй Вільній Державі".

Канадійський "Новий Шлях" орган "Українського Національного Об'єднання" в Канаді з 31.У. писав:

"Червона Москва, що опирається на злочинстві й мордуванні , змогла позбавити життя нашого Вождя, як свого часу змогла замордувати Голову Української Держави, сл.п. Головного Отамана Симона

Петлюру. Цим своім черговим злочинним актом вона завдала страшний удар непримиренному до займанців українському революційному рухові. Бо убила Вождя не виборного, Вождя не з титулу свого високого родового походження, а Вождя, що своєю довголітньою, саможертвенною працею для волі й слави свого народу став могутнім велетнем - провідником того народу. Смерть Вождя Євгена - це невіджалувана, велетенська втрата для цілоі нації! Та помиляється Москва, коли вірить, що згладивши зі світу Його, вбила ніж у серце українського націоналістичного руху! Його смерть - це страшна рана для нас, рана, що не загоіться, доки ворог сторицею не заплатить за свій злочин! Над пошматованим трупом нашого невіджалуваного Вождя, перед своєю національною совістю і честю, перед лицем націі й світу, ми, українські націоналісти, присягаємо жорстоку відплату ворогові! Його смерть не вбила нас, а зробила нас крицею. Мертве тіло нашого Вождя, але Його дух, дух найбільшого героя-мученика далі очолює Українську Національну Революцію і приспішує ii хід на погибель своім ворогам, а на визволення Украіні. З найбільшим запалом виконуватимем накази нашого Вождя Євгена!"

В Ню-Йоркському "Націоналісті" з 1.VI. говорилося:

"Націоналісти! У божеській пошані до пам'яти Вождя Украінської Національної Революціі, приймім цей ворожий виклик героічно, з повним спокоєм і гідно Великої Ідеі, за яку поліг на полі слави один з найбільших наших синів, один з піонерів державницького відродження Украіни, Вождь і Провідник Націі - Полковник Євген Коновалець! Ворожа рука, посилаючи смертоносну бомбу в серце нашого Вождя, показала всім, чужим і своім, одну незаперечну істину: Український Націоналізм - це смертельна загроза для Москви, загроза для всіх інших окупантів України! Велика жертва нашого Вождя на жертвеннику визволення України - це великий знак недалекоі перемоги нашоі Ідеі, близького визволення цілоі Української Націі."

"Як замахом своім на славноі пам'яти Головного Отамана Симона Петлюру, так і замахом на славноі пам'яти Полковника Євгена Коновальця, Москва нищила не особи, а провід Української Націі. Знищенням цих Героів України добивалася Москва знесилити й зломити наступ українського визвольного фронту. Пролита за Украіну кров кращих ii синів напоіла свою Велику Ідею боротьби за українську національну волю та Великодержавність, розвинула ii силу й притягає непереможно до цієі Ідеі кожного, в кого тече українська кров". /"Український Вісник", орган "Українського Національного Об'єднання" в Німеччині ч. 14/.

Стаття "Нашого Кличу" /Аргентина, орган "Української Стрілецької Громади", ч. 21-22/ кінчалася так:

"Чи тим скритим бандитським ударом у чоло Української Націі Москва виграла свою ставку? - Ні! Ні! Не виграла тому, що Він наш Великий Провідник вже не був для нас чоловіком... Він для нас був за життя надчоловіком, який ніколи не гине й тим Він залишається нашим втіленням, кров'ю, помислом і чином. Ми, і коли б хотіли щось друге творити й зовсім інше думати, вже не можемо. Він був націоналістичною революцією, а Революція й Нація то був Він."

"Хлібороб" /Бразилія, орган хліборобсько-освітнього Союзу в Бразиліі/ в ч.22 стверджував:

"Не перша це й не остання жертва в боротьбі з московсько-ворожими темними силами, які намагаються за всяку ціну знищити сучасну цивілізацію, втопити культуру людства, творену тисячоліттями, в крові та кинути пограбовані, збезчещені й зруйновані морально й матеріяльно народи світу під ноги жорстокому, кровожадному, соціялістичному жидівсько-московському молохові." І далі, закінчуючи статтю, писав: "Вони вбили Полковника Коновальця, але не Його велику Ідею. Українського визвольного руху ніяка сила не може вбити. Ту Віру і Ідею, що ii Великий Вождь посіяв на українському

чорноземі, не в силах уже вбити ніяка злочинна рука, якого б то не було окупанта. Вождь згинув, але Дух Його буде гетьманувати в усьому українському народі. І та віра у Велику Ідею визволення, яку вщепив Він у серця мільйонів, приведе вже скоро до святого храму – Соборної Незалежної Української Держави."

"Вождь загинув, але Ідея, якій Він служив, живе і житиме вічно. Найкращим пам'ятником для Вождя-героя буде здійснення Його ідеалу – Самостійної Соборної України" /Хабрінський "Далекий Схід", Орган Української Національної Колонії в Маньчжу – Ді Го, ч. 2./.

"Вістка про трагічну подію в Роттердамі,– говорилося в американській "Свободі" /Орган Українського Народнього Союзу, ч.124/, – стрясає цілий український нарід. Ми бачимо наочно, що вороги завзялися знищити весь наш визвольний рух, а в боротьбі проти українського націоналізму всі вони йдуть разом... Впала велика жертва. І впаде ще багато інших. Це нам усім треба знати й з тим погодитися, як із чимсь зовсім природнім, і то в такому розумінні, що кожна така жертва наближає нас до здійснення тої Ідеї, за яку ця жертва падає".

Львівська "Мета" / Орган Українського Католицького Союзу ч.22/ писала:

"Підкреслюємо ще раз, що смерть Євгена Коновальця, завдана рукою большевицького агента, є ударом і викликом для цілого українського народу. Злочинний атентат большевиків на організатора боротьби з московською окупантською владою в Україні – це факт, який повинен зактивізувати ціле українське громадянство до дальшої витривалої боротьби за визволення України з-під червоного ярма".

Ужгородська "Свобода" /Закарпаття/ з 7.УІ. писала про Коновальця:

"Це був українець-соборник, який не знав партикулярного патріотизму, для якого не існувала Галичина і Наддніпрянщина, Буковина і Закарпаття. До останнього дня життя залишився фанатиком української збройної сили, потрібної в часі найближчого великого міжнароднього зудару".

Із цих, далеко неповних і не всіх повідомлень нашої преси того часу аж надто видно, кого ми втратили і як на цю втрату реагувала українська нація, чим жила і що думала в ті траурні дні. Нехай же наша жорстока сучасність зв'яже нас хоч на мить із тими далекими днями, вллє в наші душі нової титанічної сили, безмежної любови до України і огненної ненависти до наших ворогів.

Ідучи в нову мандрівку небезпек, самопосвяти і боротьби за Українську Самостійну Соборну Державу, хай будуть завжди і скрізь із нами слова відозви Проводу Українських Націоналістів, виданої в дні смерти Вождя зміст якої не втратив своєї актуальности сьогодні.

Подаємо закінчення цієї відозви.

"РЕВОЛЮЦІОНЕРИ!

Відчуваєте і розумієте велич тієї Людини, що згинула, і вагітний зміст того слова, що ним вас звемо, і ті обов'язки, що до носіїв тієї назви звик ставити світ!? Знаємо, що ви заслужили на нього, без озву виконуючи волю своїх провідників, що була посередньо волею Вождя, та ненавидячи неволю, а до загину кохаючи свободу.

Всі ми з Вождем у кермі творили й творимо один духовий організм провідної верстви, яка однаково відчуває й взаємно себе розуміє. І знаєте ви, які завдання тепер стоять перед вами.

Наш – відповідальних у сучасному менті за рух у цілому – заклик до вас:

БУДЬТЕ ГОТОВІ! ГРЯДУТЬ НОВІ БОЇ!...

... Вождь - Символ ще могутніше нас єднає, сцілює ввесь український нарід, зосереджує Його енергію й живучу силу навколо Ідеї і тих чинів, які Він, як взори-приклади для дальшої боротьби, нам залишив. Він живе в Ідеї й Чині!

НЕ ЗЛЯКАЄ НАС ТЕРОР КРЕМЛЯ! ЯК ДОВГО ЖИТИМЕ ОСТАННІЙ УКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛІСТ, ОСТАННІЙ УКРАЇНЕЦЬ, ТАК ДОВГО ЙТИМЕ ОСТАННІЙ БІЙ НА ЗЕМЛІ ЗА СУВЕРЕННУ СОБОРНУ УКРАЇНСЬКУ ДЕРЖАВУ!

Як бувало в нашій героїчній старовині, так і сьогодні наша віра, наша любов і ненависть є така безмежна, що й по смерти нашій боротимуться наші духи на побойовищах із ворогами! Така прийде в житті, в чині, не в слові - наша відповідь Москві!

Ми твердо підемо назустріч усім небезпекам, ще могутніше об'єднані тією Цінністю, якою стає для нас упавший Вождь, перейшовши з дочасного у вічне життя України, і створивши містичну, моральну реальність і єдність наших душ.

Як колись Хмельчани, як згодом Мазепинці, так тепер націоналісти Коновальця будуть синонімом величної епохи в історії Української Нації, що буде ЙОГО епохою.

Вжийтеся, Друзі, в усю велич нашої доби, в усю героїку й потужну трагіку наших днів. Усвідоміть собі те, що про цю епоху легенди колись творитимуться... По тієї епохи зітхатимуть колись мільйони й знаходитимуть у ній джерело свого відродження... Про неї колись народні кобзарі пісні складатимуть... Вона житиме вічно в народній уяві, як міт, як легенда... Як дума про добу жорстоку, але світляну, добу могутню, добу великого зусилля, риску життям і погордою смерти... Переведіть аналізу свого сумління, своїх вчинків і задумів - і скажіть у душі собі - чи ГІДНІ ви цього? Станьте отже на в и с о т і завдання, переможіть і скоріть усі слабості людські, щоб обновлені в тій святій крові, що в Роттердамі пролилася, ви могли чесно і сумлінно та щиросердно сказати: Ми готові! Ми гідні великого й неосквереного імени - Коновальцеві Воїни, Українські Націоналісти!

Особлива бо є це хвилина: головою в ній Вождь Народу і Голова Держави наложив!

Не взиваємо вас до консолідації, бо це було б профанацією хвилини! Ніяка фраза, ніякі поклики, а глибінно об'єднуючими є для нас слова:

Є В Г Е Н К О Н О В А Л Е Ц Ь .

Ніякий і найгарячіший апель не чинить того, що чинить уже легендарне ім'я : К о н о в а л е ц ь , яке стало програмою нашої чинности, символом боротьби за Суверенну Соборну Українську Державу, символом змагу двох світів - українського націоналізму проти інтернаціоналізму, большевизму Москви та її сателітів!

У не оформлюємо ми нашого поклику в якісь вказівки. Ні! Це тепер зайве!

Ми віримо, Друзі, у вас, бо знаємо ваші чини, вашу готовість і посвяту!

Ми віримо, що ще сильніший ритм боротьби охопить усі українські землі й усі місця, де б'ється гаряче українське серце!

Ми віримо, що ще могутніше в ОДИН такт битимуться наші серця і кожен наказ Проводу буде тільки оформленням і усвідомленням вам ваших бажань, розкриттям шляхів, що найуспішніше ведуть до Мети!

У цю хвилину повторюємо єдиний наш апель до вас:

Будьте гідні того, що ви мали честь боротися під кермою великої Людини, що відійшла від нас навіки.

Хай заповіт її, освячений життям та кров'ю : ПЕРЕМОГА АБО СМЕРТЬ - буде назавжди законом вашого серця!

Продовжуйте кривaво-блискучу нитку традиції. Вождь з-за гробу стоіть на сторожі непорочности й святости Ідеі!

Із могили Його голос несеться:

ХАЙ БІЙ ВАШ БУДЕ ПЕРЕМОГОЮ, А ПЕРЕМОГА ПОМСТОЮ!

СЛАВА ВОЖДЕВІ - ЄВГЕНОВІ КОНОВАЛЬЦЕВІ !

ХАЙ ЖИВЕ СУВЕРЕННА СОБОРНА УКРАІНСЬКА ДЕРЖАВА!

ХАЙ ЖИВЕ УКРАІНСЬКА НАЦІОНАЛЬНА РЕВОЛЮЦІЯ!

ХАЙ ЖИВЕ ОРГАНІЗАЦІЯ УКРАІНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ!

ПРОВІД УКРАІНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ.

Дано в липні 1938 р.

ЛИЦАР ЗБРОЙНОГО ЧИНУ

До 20-ти річчя з дня смерти СИМОНА ПЕТЛЮРИ

25-го травня минає 20 років з дня трагічної смерти одного з вірних синів землі української, речника нашої волі й правди, борця за Українську Самостійну Соборну Державу - Симона Петлюри, що загинув у Парижі від підступної кулі московського найманця Шварцбарта.

Ім'я Петлюри ввійшло в історію України як символ збройної боротьби нашого народу за свою самостійність, боротьби, яка, з часу упадку Української Держави, велася, ведеться і буде вестись, аж поки український нарід не вибоpе собі прав на людське життя, не здобуде того місця в світі, яке йому належить.

І як не намагаються московські реакціонери та їх мізерні прихвосні очорнити, знеславити і применшити це світле для українського народу ім'я, все ж воно буде вічно дороге нашому народові і страшне для ворогів, бо завжди нагадуватиме нам, що шлях до власної державности лежить не через кабінетні дискусії, вічне базікання й шукання підтримки в когось, а через рішучу, безкомпромісову збройну боротьбу об'єднаних сил Нації.

Роля Петлюри, який був не лише Провідником Збройної Боротьби Українського Народу, а й символом цілої епохи, визначається може не так кількістю підлеглих йому військ і території, як тією велетенською силою його духового впливу, який він робив на широкі українські маси, для яких саме ім'я Петлюри було втіленням іхніх поривів і сподівань.

З цього погляду значення Симона Петлюри в історії нашого народу може навіть більше від того, яке мали для своїх народів, напр., американець Вашингтон чи італієць Гарібальді. Все це пояснюється тим, що ця постать в нашій історії не була якоюсь випадковістю - вона виросла з глибин українських мас, була органічно зв'язана з ними, втіливши в себе не лише прагнення своїх сучасників, а і прагнення цілих поколінь своєї нації. Тому і не дивно, що ще на початку століття бачимо Петлюру серед найпередовішої частини патріотів, що об'єднувались у Революційній Українській Партії /РУП/, яка стала першою національною активною силою на Великій Україні, сміливо поставивши питання української самостійности. Як член РУП-у Петлюра багато прикладає зусиль на поширення національної свідомости, громадсько-політичної думки серед мас і концентрацію іх сил навколо одного найважливішого питання, яким є для нас власна державність. Цю роботу він продовжує після розламу РУП-у, належачи до іншої партії, але уміючи в своій практиці підійматися вище вузької партійщини, вважаючи завжди принциповими і першочерговими питання загально-національного характеру.

Одна з позитивних прикмет Петлюри полягала в тому, що йому були чужі манія величности, пустомельщина, егоістичний кар'єризм, який часто сіренькним безвартісним людцям затуманює очі і вони починають грати комедію, глядачами якої ми можемо бути і в наші дні. Праця, "чорна", може непомітна, але вперта, систематизована, послідовна, муравлина праця на користь свого народу - було непорушним життєвим його законом.

Тому то, напр., будучи одним з активних співробітників українського журналу "Украинская жизнь" /друкувався російською мовою/, що виходив у Москві, і маючи незаперечні організаторські та журналістичні здібности, Петлюра не цурався також "буденної" роботи, виступаючи на сторінках журналу як критик і рецензент. І все ж таки оця, на перший погляд, ніби звичайна собі, непомітна людина, на тих, хто знав іі ближче справляла незвичайно сильне враження. Ось

що, напр., писав про Петлюру академік Корш:

"Українці самі не знають, кого вони мають серед себе. Вони знають: Петлюра видатний редактор, патріот, громадський діяч тощо. Це все правда, але не вся правда. Петлюра безконечно вищий за те, що про нього думають. Він з породи вождів, людина з того тіста, що колись, у старовину закладали династіі, а в наш демократичний час стають національними героями. Живе він при несприятливих умовинах, не може виявити себе.

Та хто знае, чи не зміниться все навкруги. А коли зміниться, буде він вождем українського народу".

На пробудження і зміцнення національноі свідомости в масах, на кристалізацію українськоі громадсько-політичноі думки, була спрямована майже вся діяльність Симона Петлюри між двома революціями - /1905-1917 рр/. 1917 рік став тим багатим на події перехрестям, яке завело багато одиниць і цілих народів на пізніше проклятий ними шлях.

Революція розв'язала руки і українському народові, підняла його до боротьби за національне і соціяльне визволення, а разом з цим дала можливість повністю виявитися й усім здібностям Симона Петлюри. Тому вже навесні 1917 р. бачимо його як здібного організатора українських мас, в руховi яких він стае одною з основних фігур. Про цього простого "цивіля", який до того не знав війська, але став Головою Українського Вояцького Центру /Український Генеральний Військовий Комітет/ і першим Військовим Міністром Украіни /Генеральним Секретарем Військових Справ УНР/ заговорили широкі українські маси.

Його слово стае авторитетним наказом для відданих українській справі вояків, бо ім'я Петлюри було нерозривно зв'язане з виникненням і розвитком українськоі збройноі сили та з самою ідеею збройноі боротьби за нашу Державу.

Слова його не розходились з ділом, бо він умів не тільки запально говорити, а й діяти. І коли на початку 1918 р. треба було з зброею в руках обороняти молоду Українську Державу, ніхто інший, як Петлюра, став на чолі "слобідських гайдамаків", безстрашно боронячи українську самостійність, розуміючи, що з ворогом можна говорити тільки зброею і що тільки вона може розірвати пута національного і соціяльного гніту.

Літо 1918 р. на якийсь час приводить його до в'язниці, але повстання в листопаді того ж року висуває Петлюру на відповідальне місце.

Він стае членом Директоріі і Головним Отаманом війська УНР, залишаючись на цьому посту до кінця своеі трагічноі смерти.

Знаменним е те, що віддавши себе цілком на службу націі, поринувши з головою у вир боротьби, він на цей час зрікається всякого партійництва, організовуючи й залучаючи до праці всі активні національні сили. Петлюра стае зразком моральноі, духовоі політичноі витривалости, зразком мужньоі непохитности, яка мусить супроваджувати завжди і скрізь кожного українського патріота. В самі найтяжчі моменти боротьби, коли вже здавалося, що переможуть паразницькі і капітулянські настроі, поява і слова Петлюри вливали нові сили зневіреним, переконували іх у потребі дальшоі боротьби і ця боротьба продовжувалась з новим завзяттям.

Його сучасники оповідають, що "коли він говорив, тоді постать звичайноі людини танула, зникала, перетворюючись у постать велетня духа й волі. Обличчя його переображалося, світилося, горіло внутрішнім вогнем палкоі любови до Батьківщини, його голос звучав твердо, рішуче, його слова були такі повні віри в перемогу і осягнення поставленоі мети, так вимагали цієі перемоги що ця віра передавалась війську, підіймала його дух, наче електризувала його, і воно, забуваючи всі труднощі, небезпеку, перенесені злидні і втому, відважно кидалося в бій".

Само в цьому одна з величезних історичних заслуг Петлюри перед українським народом, бо якраз він, більше ніж хто інший, сприяв міцності й розмахові українського визвольного руху, сприяв тому, що боротьба нашого народу з загарбниками тривала аж до 1921 р.

І навіть тоді, коли цей лицар збройного чину, приймаючи гірку іронію долі, опинився за межами рідних земель, він нашу поразку вважає тимчасовою і, не сходячи з своїх позицій, знову підбадьорує слабих духом та у відповідь на ворожі акції розгортає свою національну роботу.

Він стає і за кордоном символом боротьби українського народу з поневолювачами, заставляючи серйозно тремтіти ворога. Цей страх і чорна лють московських сатрапів і стали наслідком його трагічної смерти 25-го травня 1926 р.

Незадовго перед смертю в тому ж 1926 р. в статті "Пам'яті поляглих за державність" Петлюра писав: "В дні свят Української Державности стають передімною постаті лицарів і мучеників Великої Ідеї... Шлях звільнення кожної нації густо кропиться кровю... Ворожою і рідною. Кров закінчує глибокі процеси національних емоцій, усвідомлень, організаційної праці, ідеологічної творчости, всього того, що нація і свідомо і ірраціонально використовує ... для ствердження свого права на державне життя. Кров, пролита для цієї великої мети, не засихає. Тепло її все буде і в душі нації, все відограватиме ролю непокоючого, тривожного ферменту, що нагадує про нескінчене й кличе на продовження розпочатого..."

Ці рядки багато говорять про силу і велич імени Симона Петлюри, яка полягала не в геніяльності його, не в якійсь незвичайній талановитості чи титанічності, а в тій невичерпаній, живущій силі, яка завжди була і є запорукою нашої невмирущости і власне оця сили притягала до Петлюри серце і розум українських мас. Як і в наші дні, єдиний революційний рух називають "бандерівщиною", так у часи змагань минулої світової війни та й довго після неї, синонімом справжнього українства була "петлюрівщина". І "петлюрівщина", як традиція безкомпромісової боротьби за українську самостійність допомогла не одному українцеві зорієнтуватися в обставинах змагань наших днів та стати поруч тих, які, як і Петлюра, запоруку перемоги над ворогом бачать у однайдушному збройному змаганні.

Само тому нам лишається назавжди дорогим, близьким і рідним цей світлий образ, бо Петлюра - це втілення віри в незалежність і нашу правду у конечність активного збройного чину.

Таким він був для сучасників, таким і залишиться для наступних поколінь, які в пантеоні героїв своєї визвольної боротьби в постаті Симона Петлюри бачитимуть одного з світліших лицарів, що гордо й непохитно ішов сам і вів за собою крицеві когорти до берегів Українського Щастя.

- - - ооо - - -

Ф. В-к.

ДО АКТУАЛЬНИХ ПИТАНЬ УКРАЇНСЬКОЇ ВИЗВОЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ

Рік минув після закінчення другої світової війни, а миру, який би забезпечив людству довготривалий спокій, не видно і не чути. Навпаки, кожен день повійськового політичного та економічного укладу не наближає, а віддаляє світ від миру. Коли в перші місяці після війни на частих нарадах, принаймні, говорилося про мир на справедливих засадах, то останні конференції зайняті не стільки справами миру, стільки притушенням вогнищ нової війни, що спалахують у різних кінцях світу. Преса демократичного світу /Англія, США/ давно вже втратила рожеві надії на те, що дійде до миру, навпаки, в ній дуже багато уваги приділяється питанням війни і захисту. Ню-Йоркська газета "Вол-Стріт джорнал"" помістила статтю свого кореспондента з Вашингтону з датою 13 квітня ц.р. В статті говориться про те, що відповідальні військові кола США задумуються над воєнними шансами Заходу при зударі з СССР. " Генерали обраховують зовсім поважно - пише газета - наші вигляди у війні з Советським Союзом . Один з теоретиків запевняв, що Совєти впродовж 5-10 років матимуть у всіх відношеннях над нами перевагу. Советська індустрія скерована далі на воєнну продукцію. На кожній фабриці можна знайти уповноваженого від червоної армії. Продукція вже доведена до величезних розмірів. Наші стратеги вважають, що російські воєнні сили задумають перевести несподіваний удар, коли б блискавична війна не вдалася їм, відступити на свої незамешкалі широкі простори і там безконечно маневрувати. Генерали США згодні з дипломатами, що британська спільнота народів є нашою першою оборонною лінією. В болгарії є тепер досить російських військ на те, щоб вони негайно зважилися напасти на Туреччину - говорять пильні спостерігачі. Але разом з тим вони підкреслюють, немає ніяких ознак того, щоб справді вже тепер такий наступ відбувся. Російські воєнні задуми викликали відповідний настрій серед конгресу, і всяка опозиція проти британських домагань перестала існувати".

Не менше уваги приділяє і советська преса готуванню до нової війни. Першо-травнева промова Сталіна, наказ по війську звучать не по-мирному. Всі спроби і наміри політиків демократичних держав договоритись з Советським Союзом ні до чого не довели. В довго-тривалих дипломатичних розмовах Советський Союз завжди виступав виразними агресивними намірами і далекосяжними імперіялістичними плянами. Рік дипломатичної війни показав всьому світові виразно агресивно-імперіялістичну суть большевицької політики. Коли говорити про здобутки і позитиви цієї війни, то вони є насамперед у тому, що світ побачив і зрозумів реакційно-імперіялістичний характер большевицької імперії. Якщо до приходу большевиків в Европу, їхня доктрина, демагогічні гасла, що вони їх так широко і спритно ширили серед европейських народів знаходили собі симпатії, то за рік після війни Европа довідалась від самих же большевиків про большевизм як тотально-деспотичну систему, що поневолює і нищить малі народи, прикриваючись гучними гаслами свободи, рівности народів. Червона імперія, СССР, багато говорила про колосальні природні багацтва , що є в неосяжних її просторах. І воно справді так є. Але нічого не говорила про злиденне життя, яке принесли большевики народнім масам. Не говорилося ніде й про той нечуваний за капіталізму визиск, нелюдські умови праці, якими нагородили большевики "щасливих" громадян. Поневолені большевизмом народи давно зрозуміли й побачили, що большевицька система, маючи чи не найбільші в світі природні ресур-

си, не забезпечила найелементарніших умов життя народнім масам . Навпаки, ця система гніту, визиску всю працю і здобутки народніх мас використовує для воєн, підкорення нових народів, щоб поширити своє панування. З ідеєю панувати над світом через підбоі, провокації і війни ніколи не розлучалися політики Кремля. Володіючи величезними природніми ресурсами, запровадивши рабську працю, советська системи не спромоглась і не спроможеться піднести рівень життя людського бодай до найнижчого пересічного рівня европейської країни.

Розвиток техніки завжди приносив і підвищення життевого рівня людства. В Советському Союзі, як і все, навпаки,- не так, як у людей. Технічне удосконалення промисловости, зовнішній прогрес не поліпшив, а погіршив життевий рівень народніх мас. Уярмлені большевизмом народи давно побачили, що пересічний життевий рівень робітника, селянина й інтелігента "щасливоі батьківщини" далеко нижчий за рівень дореволюційноі Росіі, не говорячи вже про інші країни. Большевизм, як система державного капіталізму, давно скомпромітував себе перед народами СССР, але свою реакційну суть приховував перед народами світу брехливою пропагандою. Після війни народи Европи побачили деспотичний большевицький рай і відчули його на собі. Поневолені народи советськоі імперіі, яким чвертьстоліття вбивали брехні про найщасливіше життя в СССР, також побачили буржуазну Европу, побачили пересічний рівень життя европейця і цим самим переконалися, що на батьківщині, боронити яку доводилось з величезними втратами, не все гаразд.

Кремль, щоб мобілізувати народні маси на оборону ненависноі ім батьківщини, в пропаганді видав немало векселів, якими обіцяв поліпшити після переможноі війни добробут уярмлених народів. Все, що було негаразд в економіці, а звідси і нужденне життя, виправдувалося війною. І певна частина народу вірила в це, власне змушена бала вірити. Війна виправдувала все: і необмежений визиск ,і злиденне життя. Війна закінчилась, але жоден вексель уряду не виконано і не буде виконано, бо ж це взагалі неможливе в советській системі.

На банкеті в честь перемоги над Німеччиною Сталін у своій промові заявив, що советський уряд припустив багато помилок і в е л и к и й р у с ь к и й н а р о д міг би сказати йому: - "Підіть геть, ми виберемо собі новий уряд, що зуміє боронити нас". Як бачимо, генераліси-мус говорить тільки про великий руський народ і не згадує інших народів. Воно і зрозуміле, бо в Сталіна інтернаціоналізм легко переходить у велико-державний шовінізм. Інтернаціональний блахман за старий і не популярний,став навіть огидний народнім масам і "премудрий"дістає з запиленого архіву зброю царату - великодержавний шовінізм. Цікаво, що це говрить спритний стратег-тиран, який завжди в складній, напруженій ситуаціі своєю демагогією визначав генеральну лінію. Боротьба з двома опозиціями / права і ліва/, політика індустріялізаціі і колективізаціі кажують, що Сталін не мав своєі власноі виразноі напрямноі думки , а мудрим став через немудрість. А завжди поборюючи одну політичну групу другою, користуючись відповідним слухняним апаратом, шляхом терору запроваджував і встановлював лінію тоі політичноі групи , яку перед тим винищив. Після ліквідаціі троцькізму партія в економіці прийняла лінію троцькістів / сверхіндустріялізація/.

Заява Сталіна цікава тим, що мабуть вперше в історіі сталінськоі диктатури виразно говорить про помилки уряду. Цікаво і те,що це було сказано безпосередньо після капітуляціі Німеччини, цебто тоді, коли змучені війною народні маси сподівалися покращання життя, що його обіцяли по закінченні війни. Зрозуміло, що ця заява була нічим іншим, як спритною демагогією виродка / так його колись прозвала Крупська/. Але ця його заява - підтверджує, що в СССР є надзвичайно складні й напружені внутрішні відносини. Повій-

ськовий міжнародній уклад також революціонізуюче впливає на політичні відносини всередині советськоі імперіі. Наводимо головні фактори такого впливу.

1. Ідейно-політична паразка большевизму в Европі. Серед народніх мас СССР большевизм давно втратив ідейний зміст.

2. Реакційно-агресивна імперіялістична політика СССР, яка не маючи ніде підтримки в світі / бо фашистськоі Німеччини не існує/, весь тягар підготови до новоі війни кладе на народні маси Совет - ського Союзу. Московське радіо до хрипоти кричить про ентузіязм, перевиконання норм на 300 і більше відсотків, про нову, другу після закінчення війни, внутрішню позику, розмірами далеко більшу за всі попередні.

3. Повійськова економічна руіна і нужденне життя, яке нагадує до певноі міри 1922-23 рр., викликає невдоволення народніх мас большевизмом.

4. Визвольно-революційний рух поневолених народів / Украіна, Польща, Словаччина і ін./, що його досі не вдалося Кремлеві зліквідувати, свідчать, що в советській імперіі серед народніх мас зріє нова революційна сила, яка зруйнує концентраційний табір - СССР, знесе національний і соціяльний гніт і збудує новий лад, в основу якого буде покладене гасло "Свобода народам і людині".

5. Внутрішньо-політичні протиріччя, що іх старанно приховують большевики від світу, також є тим чинником, що революціонізує народні маси.

Найяскравіше ці протиріччя виявляються серед командного складу червоноі армії на окупованих землях. Шовіністична великодержавницька пропаганда в червоній армії прискорює національне прозрівання неросійських народів у червоній армії. Як серед командирів, так і серед бійців відбувається оформлення двох діяметрально протилежних напрямків: войовничого російського патріотизму з одного боку, і національно-революційне піднесення й політичне оформлення серед вояків поневолених народів / украінці, білоруси, кавказькі народи та ін./

До цього треба додати, що після війни большевизм поневолив багато народів, що досі мали свої незалежні держави / Польща, Словаччина, Угорщина, Румунія, Болгарія, балканські та прибалтійські народи/. Ці народи ніколи не примиряться з большевицькою сваволею і своєю боротьбою в різноманітних формах будуть підсилювати, зміцнювати революційно-визвольний фронт поневолених народів.

Про ідейно-політичну поразку большевизму в Европі говорити не доводиться. Про неі сказали вибори в Греціі, Угорщині, Баваріі, Австріі, про неі сказали хоч і з запізненням, французи підчас голосування за проект новоі конституціі.

А найяскравіше про неі говорить революційно-визвольна боротьба украінців, поляків, словаків, балканських народів. Ця поразка, поряд з економічною повійськовою нуждою та соціяльним гнітом в Сов. Союзі, збільшує, прискорює відцентрові рухи серед народніх мас, а головно серед червоноі армії.

Героічна революційно-визвольна боротьба украінського на інших народів вказує напрямки до повалення СССР, стратегію і тактику до здобуття волі.

Поневолені і уярмлені народи ще не забули та й не забудуть того лиха, що ім принесли під фірмою визволення німці. Німці своєю колоніяльною політикою на Украіні, Білорусі та в інших країнах на якийсь час скріпили трухлявий червоний імперіялізм. Кремлівська пропаганда ще й досі використовує божевільну політику фашистів, щоб довести народнім масам СССР, що зовнішня військова сила завжди несе неволю і рабство. Це використовується для піднесення патріотизму в майбутній війні.

Друга світова війна була типовою імперіялістичною війною за сировинні бази, за ринки збуту та за поділ світу. Такого характеру надали їй два воюючі імперіялізми - большевицький і фашистівський. Обидва вони мали на меті створити собі передумови для панування над світом шляхом нових воєн проти конкурентів та через поневолення менших народів.

Реакційно-агресивний характер цієї війни яскраво виявився в/ повійськовому укладі. Війна знищила одну імперіялістичну потугу, зате територіяльно поширила другу. Не один поневолений нарід не здобув собі волі, навпаки, ряд незалежних держав втратило незалежність, а народи волю. Істотним є те, що поневолювачем став СССР, що довгі роки прикривав перед світом свій імперіялістичний характер брехливими гаслами визволення, демократії. Війна скинула з СССР революційно-демократичне покривало і показала світові справжнє імперіялістичне обличчя большевизму, як тотальної системи. Це є позитивний вислід війни.

Після війни яскраво викристалізувалися і стали один проти одного два непримиренних світи.

Большевицько-комуністичний світ, що не терпить ніякої свободи і спирається на абсолютистичну диктатуру, а шляхом терору, провокації і підбоїв уярмлює народні маси, поневолює цілі країни, і світ демократичних західніх аліянтів. Війна довела неспроможність большевизму розв'язати соціяльно-економічні й політичні проблеми в самій імперії та викрила агресивний, необмежаний апетит його до підбоїв і панування над світом. Неспроможний дати ради в своїй країні, большевизм після війни змушений порядкувати й кермувати життям багатьох нових народів, які не знали своєрідної азіятської сваволі.

Рік дипломатичної війни між цими двома світами, двома системами, підтвердив, що тривалого миру бути не може.

Світ пережив імперіялістичну фазу світової війни і готується до нової фази війни світоглядової, як продовження недокінченої війни. Неминучість її розуміють всі, і не тільки розуміють, а й готуються до неї, готуються швидко і наполегливо.

Говорячи про повійськовий політичний уклад у світі, ніяк не можна забувати і недооцінювати фронту поневолених народів, що виник підчас війни і за останній рік зміцнів, сконсолідувався і оформився в АБН /Антибольшевицький Бльок Народів/.

Суттєвим є те, що одні поневолені народи вже прозріли, а другі прозрівають і розуміють, що ніяка чужа сила не принесе волі народові, а її може здобути, виборoти тільки сам нарід.

Український нарід чверть століття не складав зброї, а боровся і бореться за свою волю, незалежність, за право бути господарем на своїй землі. Чотирирічна збройно-політична боротьба українського народу з двома загарбниками не пройшла марно. Український нарід у цій війні поніс мабуть чи не найбільші втрати. Але в процесі війни сталися і відповідні позитивні зміни в духовому укладі українців. Безсумнівним є те, що українці вийшли з війни нацією, яка розуміє свої завдання і цілі. Революційно-визвольна боротьба, існування підпільної революційної держави за німецької і большевицької окупації позитивно вплинули й прискорили національне революційне усвідомлення українських мас.

У надзвичайно важких умовах нарід працював і постачав, усе, що міг, збройним загонам УПА, які вели боротьбу проти німецького загарбника, а тепер ведуть її проти большевицького наїзника. Сам факт існування протягом чотирьох років підпільної політичної армії, що на широких відтинках боролася і бореться з ворогом, свідчить про глибоку національно-революційну свідомість українського народу. Бо без співучасти і без допомоги всього українського народу неможлива була б боротьба та ще в умовах тотально-деспотичних режимів. На жаль, не перевелися це серед українців "політики", які

недооцінюють сил українського народу і виглядають волі зза моря . Вони і досі уявляють Україну і український нарід таким,як бачили їх в час перших визвольних змагань. Українські народні маси давно покинули думати категоріями "все рівно" чи "моя хата з краю". Народні маси зрозуміли, що волі України ніхто не принесе, а її вибере тільки сам нарід.

Большовицький і фашистівський імперіялізми у цій війні змагалися за панування над Україною, як господарською та стратегічною базою для здійснення свого панування над світом.

Революційно-визвольна боротьба українського народу, його невпинне прагнення до державної незалежности були головною перешкодою для обох імперіялістичних плянів. Український нарід це на початку війни розкрив підступні пляни обох імперіялізмів і став з ними до боротьби. У цій боротьбі він /нарід/, під керівництвом революційно-самостійницького проводу, провадив свою незалежну самостійницьку політику і не дав себе заманити жодному імперіялізмові та запрягти себе для здійснення чужих інтересів. У своїх змаганнях за відновлення Української Самостійної Соборної Держави , український нарід поставив власні революційні сили та власну революційну тактику, як основні сили для здійснення своїх завдань .

Реакційно-імперіялістичним системам політичного й соціяльного гніту український нарід протиставив свою ідею і концепцію:свободу народам і людині. Як найбільш прогресивна ідея сучасної доби, ця ідея заповнює пустку, яка утворилася після ідейного банкротства концепцій обох імперіялізмів. Цю ідею прийняли поневолені народи Сходу, А прийнявши її, народи стали до спільної революційної боротьби поруч з нами.На першій конференції поневолених народів р. 1943 були присутні всі поневолені народи СССР.

Совєтський Союз як система імперіялістичної деспотії нині загрожує людському прогресові й цивілізації. Внутрішні протиріччя , про які говорилося вище, імперіялістичний характер большевизму змушує СССР і далі вести свою офензиву і намагатися шляхом підбоїв, провокацій та воєн здійснювати панування над цілим світом . Ідеологи большевизму інакше не уявляли собі большевицького ладу , як всесвітнім. Це неминуче приведе до другої фази цієї війни до зудару аліянтсько-демократичного та тотально-імперіялістичного світів.

Якими ж шляхами має іти українська визвольна політика?

Вікова боротьба українського народу не раз підтвердила, що орієнтація і узалежнення визвольної політики від зовнішніх сил ніколи не приносили волі українському народові, а,навпаки,неволю, а з нею і поразку. Боротьба Гетьмана Мазепи проти московської імперії кінчилась поразкою. Основною причиною цієї поразки була недооцінка власних сил народу і майже виключна орієнтація на мілітарні сили Карла XII. В слушний час у мудрого Гетьмана не вистачило сміливости покликати український нарід до повстання. Військо Карла XII., як і всяке чуже військо, реквізувало продукти, грабувало, а український нарід був не обізнаний і не підготовлений до здійснення великих задумів Гетьмана. Народні маси не були мобілізовані до боротьби, а військова сваволя шведів цілком відштовхнула їх від гетьмана. Це добре використав Петро I. Обіцяючи в царських указах народові всякі пільги і царську ласку, він доводив , що Гетьман був ворогом українського народу. Хоч нарід і ненавидів Москву, але через непідготовленість у критичну хвилину опинився по боці царя. Цар зумів невдоволення українських народніх мас проти Москви перекласти на Мазепу, - і в вирішальний момент Гетьман лишився сам.

У визвольних змаганнях 1917-20 рр. чужі мілітарні сили /німці і поляки/, що приходили на Україну як союзники у боротьбі проти

большевиків, так само послаблювали українсько-національний визвольний фронт, а ідейно зміцнювали фронт ворожий /большевиків/. Недооцінка власних сил українського народу у визвольній боротьбі 17-20 рр. є одною з головних причин тодішньої поразки. Історія Польщі, Угорщини, Болгарії і до певної міри Румунії показала, що політика орієнтації на сильні держави і узалежнення від них політики власної, неминуче закінчуються поразкою і поневоленням /тепер/.

Навпаки, національно-визвольна революція 1648 р., в якій рушійними силами були українські народні маси, принесла українському народові волю і державу. Так було й у Франції за часів великої французької революції. Революційні народні маси перемогли чужі, ворожі сили і закріпили прогресивні ідеї революції.

У повалленні червоної імперії тепер зацікавлені не самі українці, а і всі поневолені большевизмом народи, як і народи, яким він загрожує. Це зміцнює революційні сили українського народу. І орієнтація на власні революційні сили та сили поневолених і загрожених большевизмом народів є єдино-правильною, єдино-успішною і переможною для здобуття Української Держави. Історія, а особливо остання війна, ствердила, що російського імперіялізму, який посідає колосальні простори з величезними природніми ресурсами, з великими людськими резервами - однією мілітарною силою не подолати. Зовнішній військовий удар, якщо він не спиратиметься на прогресивні ідеї, тільки підсилить внутрішню слабість і безсилля большевизму.

Україна нині є в центрі уваги всього зацікавленого в розвалі СССР світу. Для політиків Кремля вона є головною економічною базою їх імперіялістичної політики. Революційно-визвольна боротьба, що точиться на українських землях, є найбільш загрозливою силою в розвалі СССР. Тому то большевики скеровують всі свої удари на український самостійницький рух та революційну боротьбу українських народніх мас. Поневолені й загрожені большевизмом народи зацікавлені в боротьбі українського народу, вони зацікавлені також і в тому, щоб повстала Українська Держава. Зацікавлені аліянтського світу зростатиме в міру того, як збільшуватиметься натиск большевицького імперіялізму на вузлові стратегічні та економічні пункти аліянтів. Їхнє ставлення до української державности залежатиме, в першу чергу, від внутрішньо-політичних спроможностей українського народу,- так тепер, як і в час розвалу СССР. Це виключає з плянів української визвольної політики всякі спроби компромісу з ворогом, бо це підсилюватиме ворога і послаблюватиме український визвольний фронт. Український нарід переконався, що з большевизмом можлива тільки збройно-політична боротьба. Після поразки визвольних змагань 17-20 рр. український нарід чверть століття не припиняв боротьби, хоч вів її без зброї. Теперішня збройно-політична боротьба є вислідом невпинної боротьби, її продовженням, виявом зрілости народніх мас.

Ті з емігрантських українських "політиків", що недооцінюють революційно-визвольної боротьби в краю, а думають, що гартом духа та свідомою суспільною дисципліною, правдивою високою політичною освітою, український нарід здобуде собі волю, дуже помиляються.

Так можуть думати лише люди, які довгі роки були відірвані від українських народніх мас, які не бачили відносин на Україні за большевиків і за німців. На еміграції, під опікою аліянтів можна обстоювати чесну співпрацю з усіма демократичними організаціями на Україні. Але співпраці цієї не може бути в Краю, бо там немає демократичних організацій, а є азіятська диктатура. Навіть на чужині, де українці перебувають під опікою демократичних держав без власних сил не завжди можна урятуватися, бо ворог не гербує ніякими метoдами і способами для нищення українців.

Так само платонічні надії на одну зовнішню допомогу, як і наївна віра в те, що українців урятує світова демократія, як це дехто думає, є шкідливі й ворожі українській визвольній политиці. Такі розрахунки демобілізують народні українські маси і безборонно віддають в руки ворога.

Світова демократія сама загрожена большевицьким абсолютизмом. І чим скорше вона зрозуміє вагу і ролю революційно-визвольних рухів поневолених большевизмом народів, тим скорше буде зліквідована червона імперіялістична потуга - осередок гніту, рабства і сваволі. Сили, завдяки яким людство зможе позбутись загрози червоного імперіялізму, лежать у першу чергу в народніх масах поневолених большевизмом народів.

Боротьба українського народу проти фашизму й большевизму висунула його /український нарід/ як авангард серед поневолених народів. Нині українці не самотні в своїй революційно-визвольній боротьбі. ЇЇ, поряд з українцями ведуть поляки, словаки, балканські народи. Фронт боротьби поневолених де/далі міцнішатиме, скріплятиметься. Тільки революційно-визвольна боротьба українського народу разом з іншими поневоленими народами, гарандує розвал СССР і відновлення УССД / Української Самостійної Соборної Держави/- із справедливим соціяльним ладом. На характер, як і форму та розміри цієї боротьби, впливатиме як внутрішній стан СССР, так і міжнародня ситуація.

Українська революційна ідея і прогресивна справедлива програма революційної визвольної концепції, зреволюціонізовані народні українські маси на чолі з революційним кермом, що спирається на збройні кадри,- це становить силу українського народу.

Активна самостійницька, побудована на незалежних від зовнішніх факторів, українська визвольна політика забезпечує нашу перемогу. Таку політику можна вести тільки спираючись на основні маси українського народу, що веде боротьбу з одвічним своїм ворогом . Тільки така політика підносить Україну перед цілим світом, зокрема перед аліянтами, до ролі серйозного і солідного партнера, без участі якого немислима боротьба проти СССР до повного повалення червоної імперії та побудови на її руїна незадежних держав за етнографічним принципом.

- - o O o - -

Г. Богданич.

УКРАІНА ЯК ЧИННИК ПОЛІТИЧНОІ РІВНОВАГИ ЕВРОПИ.

Коли глянемо на політичну карту передвоєнноі Европи, впадає в очі повна асиметрія цього континенту: половина Европи роздріблена поміж кілька десятків держав, друга половина творить одну політичну цілість. Довгі часи рівноважив ту кількісну диспропорцію якісний момент: Росія не була страшна, хоч посідала такі простори, бо мала низький рівень своєі політичноі свідомости.

Ш підчас першоі світовоі війни російський простір був оптичною злудою, як напр. величина савдійськоі Арабіі, де на просторі тричі більшому, ніж Франція, живе п'ять мільйонів людей, бо майже цілий той велетенський простір - пустиня. Росія не могла тоді використати своєі кількісноі переваги, не могла відразу кинути в бій своіх багато мільйонових мас, бо слабо розбудована комунікаційна сітка не надавалася до скорого переведення концентраціі, а слабо розбудований промисл не давав змоги як слід озброіти безмежного континенту. Росія вводила своі війська на фронт слабо озброєний і лише повільно, з другого ж боку, вона не вміла успішно поборювати розкладовоі пропаганди протидержавних чинників. Не диво, що вона не могла використати чисельноі переваги свого населення і навіть подалася перед ворогом, меншого числом, але вищого технікою і культурою.

Не зуміла Росія використати як слід і свого простору за тогочасних методів ведення війни. Екатеринбург /теперішній Свердловськ/ був віддалений від фронту на яких 2 500 км., та що з того, як при тодішній малій рухливості фронтів та недостачі бомбардувального летунства - Станиславів / Західня Украіна/, віддалений від фронту всього на 100 км., а був так само безпечний. Як довго війна обмежувалася вузькою фронтовою смугою, як довго не відомий був далеконосний бомбардувальник і рухливі панцирні арміі, здібні до несподіваних проломів у далеке вороже запілля, так довго глибокий простір не давав ніякоі переваги, а при слабій комунікаційній мережі творив навіть баласт, так довго російський колос не був грізний для середньовеликоі середньоевропейськоі держави.

Як бачимо, диспропорція між роздрібленою Европою та суцільним російським колосом стала особливо небезпечна при сучасному рівні воєнноі штуки, господарства та техніки.

Як іх усунути?

В одному журналі паневропейського руху бачив я мапку, на якій рельєфно виділялися від роздрібленоі західньоі Европи два моноліти: СССР та Сполучені Штати. Під мапкою була порада, як позбутися тоі диспропорціі: вистане об'єднати роздріблені держави в одну суцільну Паневропу. Розв'язка видавалася колись принадною, але виявилася нежиттєвою навіть у куди скромнішій пробі реалізаціі у формі Ліги Націй. Виявилося, що занадто великі відосередні сили панують в Европі, занадто розбіжні інтереси поодиноких держав та занадто поважні сили поставлені на іх оборону, щоб можна було перейти до порядку денного. Авторитарна т.зв. Нова Европа виявилася не легшою до здійснення, як демократична Паневропа.

Якщо ж годі зрівняти Европу з СССР, то не залишається нічого іншого, як покраяти СССР на европейську міру. Годі об'єднати Европу - треба поділити СССР. Завдання легше, розв'язка природніша. Европу годі об'єднати, бо вона з природи, по своїй національній структурі, неодноціла. З тої самої причини н а д а є т ь с я до поділу СССР.

За переписом 1939 р. росіяни становили 58,4 % всього населення СССР. Значить: відірвати неросійські землі - це зменшити людську силу СССР на 41,6 % , тобто майже на половину.

Звичайно, ми далекі від доктринерства, тому й не віримо, щоб кожний народ, який сьогодні заселює СССР, був здатний до політичного відокремлення, щоб кожне дрібне азійське плем'я могло створити окрему державу. Та воно й байдуже. Найбільші та найважливіші з погляду геополітичного положення й господарської продукції простори, зокрема Україна та кавказькі краї , дозріли цілком до державної окремішности, а цього досить , щоб привернути нашому континентові рівновагу.

Україна відтинає Росію від її традиційних теренів експансії: від Середньої Европи, Балкану, Середземного Моря, Туреччини, а посередньо, відгороджуючи від Кавказу, відтинає і від Персії. Одна зміна політичної мапи, створення одної держави в етнографічних межах, розв'язує за одним махом цілу низку завогнених політичних вузлів, що чекають на успішну розв'язку вже декілька десятків літ. Розв'язка радикальна і єдина, бо саме український народ найбільш спроможний, завдяки своїй чисельності та розмірам національної території, створити державу, що одночасно заслонила б перед натиском російського імперіялізму цілу низку держав, що є замалі, щоб протиставитися тому натискові власними силами.

Москва віддалена від Східної Прусії понад 900 км., а до кордону Української Советської Соціялістичної Республіки /УССР/ віддаль від Москви вдвічі коротша. Значить - з Німеччини Москва недосяжна, але з України досяжна - так само, як всяка европейська столиця: як Париж із Німеччини, Мадрид із Франції, Букарешт із Мадярщини, Будапешт із Румунії і т.і. Щоб дійти до Сталінграду , мусіли німці перебороти простір 1 500 км., при тому витратили стільки сили, що неспроможні були до дальшої офензиви, ані навіть до затримання здобутих становищ. Очевидно, ми не говоримо тут про інші політичні причини німецької невдачі на Сході. Але коли б визволити з-під московського ярма козацькі землі, то Сталінград , така важлива ключева позиція над Волгою,- залишився б за межами Росії. Втративши Україну та козацькі землі, Росія втратила б ту небезпечну глибину, яка робить її непоборною, захитуючи тим самим основну рівновагу на нашому континенті.

З другого боку, втрата України, козацьких земель та Кавказу поважно ослабила б военно-промисловий потенціял Росії - другу основу її теперішньої непоборности. Росія має над Европою ту перевагу, що в неї є на місці досить енергетичних засобів, сировини та харчів для ведення війни - того всього, чого не вистачає Европі.

В 1938.р. СССР стояв на другому місці в світі щодо продукції нафти, даючи понад 10 % світової продукції. Крім СССР, єдиним поважним европейським продуцентом нафти є Румунія/2,4 % світової продукції/. Та коли румунські запаси нафти обчислюють на 13 р., то советські копальні продукуватимуть ще 22 роки. це отже значить, що незабаром СССР стане монопольним в Европі продуцентом нафти.

У продукції вугілля СССР стоїть на 7-ім місці в світі, але більша частина тої продукції / 60 % в 1937.р., 77 % в 1914./ по-

ходить з України - з Донбасу. Щодо запасів антрациту - найціннішого гатунку вугілля - Україна стоїть на другому місці в світі - /31 % світових запасів/.

Відірвати Україну від Росії - це відібрати погінну силу для російських повзів та літаків, що й далі висять, мов меч Дамокля, над Европою. СССР є один з найповажніших продуцентів залізної руди /3-те місце в світі в 1937 р./, але більша частина його продукції /62 % в 1937 р., 84,5 % в 1917 р./ припадає на Україну, що посідає 4-те місце в світовій продукції руди.

У продукції мангану, необхідного складника при виробі криці, СССР стоїть на першому місці в світі, але советські поклади мангану лежать на Україні /Нікополь/ та в Грузії /Чіятурі/. Україна стоїть на другомі місці в світовій продукції мангану /25 % 1937 р./, після Грузії, хоч деякий час вибилась на перше місце /1933 р. 32 % світової продукції/. Українські запаси мангану найбагатші в світі /Україна 455 міл. тонн Бразилія 180, Грузія 165/.

З втратою України і Кавказу Росія втратить базу свого збройового промислу.

Аж поки европейськими ринками заволоділо американське збіжжя, Україна була справжньою житницею Европи /перед першою світовою війною 20 % світового вивозу пшениці, 21 % жита, 43 % ячменю/. Україна займала 20 % в світовому вивозі яєць і взагалі буда одним з передових продуцентів харчів. Колективізація поважно обмежила участь України у всесвітній торгівлі харчевими продуктами, але з реорганізацією господарського устрою, сприйнятного для українського хлібороба та з вилікуванням ран, спричинених війною, Україна знову стане хліборобською базою. Українське збіжжя, яке в останні десятиліття давало Комінтернові девізи на підривну роботу в цілому світі, запевнить континентові харчеву самовистарчальність, з умовою, якщо Україна стане вільною державою.

Після втрати України і Кавказу, Росія матиме досить енергетичних засобів, сировини та харчів для задоволення власних мирних потреб, але замало для великодержавної політики. З втратою України, Росія втратить своє великодержавне становище та імперіялістичний потенціял - так само, як і Польща в XVII столітті.

Такі широкі можливості має в собі український простір. Але щоб той превазний простір відірвати від Росії та втримати його, треба людського чинника, треба багато живої людської сили. Що тим чинником може бути лиш український народ, про те мали нагоду переконатися короткозорі німецькі аргонавти, які пливучи по українське золоте руно, гляділи на Україну, як на колоніяльний і колонізаційний простір, хотіли України без українців. Їхня невдача доказує, що український народ виступає на міжнародній арені як чинник невідємний від українського простору, що Україна набрала в міжнародньому аспекті виразної підметности.

Російський імперіялізм, що загрожує дедалі більше рівновазі і безпеці Европи, завдячує свій зріст, між іншим, двом обставинам:

1/ Нема держави, яка з погляду величини та географічного положення була б в силі протиставитися російському імперіялізмові;

2/ Російський імперіялізм має дуже догідну територіяльну базу - глибоку та самовистарчальну з господарського погляду.

Розглянемо по черзі ті обидва моменти, вказуючи на те, що можна їм протиставити.

Коли кинемо оком в історію, побачимо, що зріст московського імперіялізму починається з упадком східноевропейських держав, отже м і с ц е в и х , сумежних держав, які до того часу спинили розширення Московщини. Були це т а т а р с ь к і д е р ж а в и /остання з них - кримська/, Л и т о в с ь к о-р у с ь к е велике

князівство, Швеція, Туреччина, деякий час Україна. Лише, коли Польща поневолила Литву, не вміючи створити на її місці нової життєздатної великої держави, коли Москвщина - зломила по черзі силу Казані, Астрахані, Швеції, України, Криму, Туреччини - щойно тоді кінчається процес переображення московського царства в російську імперію, щойно тоді грізна недуга російського імперіялізму закінчує свій процес інкубіяції та зі східних просторів розливається на загально-европейські.

Чимало води протекло, поки Европа загіпнотизована російською коброю, отряслася з тої гіпнози та усвідомила, що Росія - це не балалайка, самовар і Достоєвський, а могутня і грізна імперіялістична сила; що Росія - це не лагідний містик Олександер I., а грізний, жорстокий сатрап Микола I. Щойно в половині XIX ст. усвідомлюють собі европейські великодержави, що російському імперіялізмові вже пора загородити дорогу і пробують самі виконати це завдання, яке колись виконували східно-европейські держави.

Але при цьому скоро появилися три трудности:

Перша: західні великодержави, заабсорбовані своїми безпосередніми інтересами, безпекою своїх европейських кордонів, легковажили російську небезпеку, з уваги на далеку віддаль до Росії, що часто виглядала для них, як невинний "люпус екс фабуля", яким намагаються страшити російські та інші емігранти, щоб втягнути миролюбні европейські великодержави в інтервенційну авантюру.

Друга: через ті ж самі безпосередні інтереси західні великодержави не могли спромогтися між собою на солідарність проти Росії, а часто навіть шукали в неї підтримки у розгривках із іншими европейськими державами. Російський Ванька-Встанька вмів все використати такі догідні коньюнктури, щоб піднестися після кожного удару, нанесеного европейськими державами, що якимсь чудом зуміли спромогтися на солідарний протиросійський виступ. Коли европейській коаліції вдалося в 1856.р., після кримської війни, замкнути російського мінотавра у зневтралізованому Чорному Морі, вона недовго тішилася тим успіхом: Горчаков зумів використати перший европейський конфлікт, франко-пруську війну 1870-71 р., щоб однобічно виповісти постанови паризького конгресу про невтралізацію Чорного Моря... і вже за сім років 1878 р. стягнути те, що не вдалося Росії в Кримській Війні: перемогти Туреччину та відібрати від неї більшу частину Балканського півострова. Аналогічна ситуація повторилася в 20 рр. нашого століття.

Нічого не дали золото та кров, пролита в протибольшевицькій інтервенції, нічого не дали широкі плани протибольшевицької блокади, бо вже 1922.р. зломала ту блокаду Німеччина, шукаючи в СССР опори з Бісмарківською рецептою, а незабаром зломили буржуазну солідарність американські капіталісти, заманені большевицькими концесіями. Найгрізніше "цетерум цензео" щодо Росії залишається паперовою погрозою, коли той, хто нині вимахує кулаком, може завтра витягати до тої самої Росії руку за поміччю. Унешкідливлення російського імперіялізму - завдання занадто складне, воно вимагає занадто багато часу, щоб можна було довести його до кінця звичайним кон'юнктуральним союзом;

Трете: західньо-европейським державам не стає сил, щоб завдати російському імперіялізмові рішучого, хоча б і одноразового удару, як це можна без сумніву ствердити на двох, дотепер відомих в історії прикладах европейського протиросійського концерну: 1854 та 1918 рр.

1854 - 5 рр. англо-франко-сардинські війська перемогли москалів над Дунаєм та над Альмою, але не могли і мріяти про те, щоб їх розбити, щоб завдати Росії рішучого удару,

вирвати їй імперіялістичне жало. Бо й хто ж мав це зробити? Невеличка Сардинія, сама незацікавлена в війні, яка приступила до альянсу лише з престижевих мотивів, щоб мати нагоду виступити, як новий член европейського концерну? Чи Франція, також безпосередньо не зацікавлена , втягнена у війну не так реальними інтересами, як великодержавницькими амбіціями Наполеона III? Чи сама Англія, що мала вже досить сухопутних сил, щоб йому протиставитися?

Те саме вийшло з протибольшевицькою інтервенцією 1918-20 рр. коли то всі державні мужі були згідні в тім , що треба знищити большевизм і що до того завдання нема в них потрібних сил .

Та, зрештою, якщо б справді европейські великодержави були б рішилися 1854 р. чи 1918.р., кинути всі свої сили проти російського імперіялізму - чи зуміли б вони той імперіялізм знищити в його корені? Досвід 1941-44 рр., досвід армії, яка до того часу не знала стриму, дозволяє нам поважно сумніватися, щоб якінебудь зовнішні сили зуміли струтити Дамоклів меч російського імперіялізму, що висить над Европою.

Німці переконалися в тому щойно 1944 р., цебто тоді, коли розбили собі голову об східно-европейський мур, але алянтські політики зрозуміли це без такого болючого експерименту, заздалегідь - ще в 1919 р. Приступивши до протибольшевицької інтервенції, вони зрозуміли, що те завдання можна здійснити лише при співпраці м і с ц е в и х сил, та не дуже щасливо вибрали ті сили. Приступаючи до інтервенції 1918 р., алянти й не думали витягати власними руками каштанів з російського революційного вогню. Своїми власними збройними силами хотіли вони лиш потворити та ослонити плацдарми, на яких мали б потворитися місцеві армії, що повели б удар проти большевизму. Ці місцеві сили - це мала бути російська білогвардійщина, елемент, який уже віджив своє і стояв над гробом. Протибольшевицька інтервенція не вдалася, бо вона спиралася на сміливий експеримент "воскресіння мертвих", бо її ініціятори хотіли повернути назад колесо історії. Російські імперіялісти відчули, що носієм їх державницької ідеї є вже не біла реакція, а большевизм. Тому стали по боці того останнього та замінили святоандріївський прапор червоним.

Щойно після тої невдачі спробували алянти спертися на місцеві, але не російські сили. Правильна по суті ідея знайшла насмішливу карловату розв'язку, це не була відбудова сил, що могли б перейняти колишню активну ролю Швеції, чи Литви, а несміливе ліплення тендітного пасивного "санітарного" кордону. Балтійські народи, без сумніву, здатні до державної самостійности, задрібні, щоб протиставитися в якійнебудь формі Росії. Заслабий до того навіть польський народ, тому творці нової карти Европи пробували збільшити його Метерніхівською методою, додаючи йому великі чужонаціональні області. Вийшла одна велика ілюзія. Здавалося декому, що в західному кордоні СССР стоїть 35-міл. польський жандарм, а там було лише 20 мільйонів поляків, які не мали змоги звертатися проти большевизму, бо цілковито були заабсорбовані безпекою західнього кордону та меншинами, зокрема українською. Механічне поширення Польщі зовсім не скріпило її протибольшевицького потенціялу, а навпаки - обтяжило її зайвим балястом. Замість протибольшевицького фортечного муру, вийшов тоненький паркан з дощок, який большевики розкинули в 1939.р.та 1940 р. за одним ударом, на всій довжині - від Нарви по Акерман.

Невдачі в дотеперішніх спробах протиставитися російському імперіялізмові доводять нас до висновку,що тут слід шукати нової розв'язки,або вернутися до первісної:що проти російського імперіялізму потрібно здвигнути бастіон,боронений м і с ц е в и м и силами.Східно-европейських просторів,зокрема південних,цебто

українських і кавказьких, не можна розглядати як теренів зовнішньої економічної експансії. Німецька спроба перетворити Схід, зокрема Україну в колонію, мала для німців два фатальні наслідки : перше - неспроможність німців і кожної зовнішньої сили розбити Росію без участи місцевих, здібних до державно-творчого життя сил, друге - це революційно-визвольна боротьба цих сил проти німецьких окупантів, які так само, як і вони - боролися проти большевиків. Клясичним доказом цього є збройна боротьба українського народу проти німецьких окупантів у 1941 - 44 рр.

Очевидно, що, якщо говорити про здвигнення бастіону з місцевих сил проти російського імперіялізму, то треба брати до уваги сили настільки чисельно поважні, щоб вони мали змогу протиставитися натискові російського колоса, щоб приняли на себе давню ролю Литви, Швеції та Криму. Не може це бути нинішня 3-мільйонова Литва, ані навіть 6-мільйонова Швеція, ані тим більше 600 000 кримських татарів. Це має бути велика держава, суцільна, основана на одному великому суцільному народові. Вона стане кристалізаційною віссю, довкола якої згуртуються інші, загрожені російським імперіялізмом народи Сходу, заслабі, щоб виступити одинцем.- Серед населення нинішнього СССР є чимало народів, зрілих до державної самостійности: це в першу чергу балтійські та кавказькі, а далі туркестанські та надволжські народи. Але в цілій Східній Европі є лиш один народ, що має об'єктивну передумову до великодержавности, а саме: чисельність та простір, компактну багату територію - це українці. Сорок мільйонів - це, можна сказати, кількісна межа великодержавности. Така ж бо кількість англійців, французів, італійців. Нижче 40-ка міл. нема сьогодні великодержав, це практичний мінімум людського субстрату, який можна зорганізувати в силу, потрібну для ведення активної самостійної політики.

Звичайно, тому кількісному критеріеві мусить відповідати ще й якісний - зрілість до державного життя. Питання зрілости українського народу до державної самостійности - заширока тема, щоб можна її вичерпати в рамках цієї статті, тому вкажемо тут на основні точки, не розвиваючи їх:

1. Життєздатність, яка втримала український народ при існуванні на території в умовинах, де згинули десятки народів та племен.

2. Бажання власної держави, яке гонить український народ до жертвенної визвольної боротьби після кожної втрати незалежности.

3. Організаційний хист, що проявляється у витворенні власних специфічних форм права, державного устрою та в широкій розбудові господарського, культурного і політичного життя.

4. Боєздатність, яку український вояк виявив і виявляє не лише в українських збройних силах, але й у чужих.

5. Велика моральна та біологічна тугість.

6. Внутрішня гармонія - відсутність суспільних, віроісповідних чи інших конфліктів, що розбивали б єдність нації.

7. Високий рівень старої питомої культури.

Тому з твердою вірою в майбутнє можемо ствердити: українська нація здібна створити велику державу та відограти в відношенні до Росії ролю, якої вимагає безпека Европи.

Ролю европейського жандарма? Ні! Українська держава ніколи не вислуговувалася і не буде вислуговуватися чужим інтересам. Але обороняючи своє власне існування, вона буде у співпраці з волелюбними народами Заходу та в спілці з своїми сусідами, загроженими також Москвою, тим самим автоматично загороджувати шлях російському імперіялізмові.

---oooOOOooo---

В.К.

ЗА РОЗПОДІЛ СССР ОБ'ЄДНАНИМИ СИЛАМИ ПОНЕВОЛЕНИХ НАРОДІВ .

"Свободолюбиві народи й люди всього світу, еднайтеся в боротьбі проти большевизму!"

Як перед другою світовою імперіялістичною війною, жахливе безглуздя якої ще недавно бентежило наші серця і розум, так і період після цієї війни, характеризується наявністю джерела страшної руйнницько-реакційної загрози для людства, що ним є большевизм і теперішній московський Кремль, його символ. Людство цілого світу і поневолені большевицьким імперіялізмом народи повинні, нарешті, не тільки усвідомити собі цю загрозу, зрозуміти увесь жах цього режиму, а й зробити для себе правильні висновки, тобто приступити до гуртування сил, до підготовки боротьби проти страхіття нашого часу, що є втіленням диявольських, противних Богові й людині сил. Особливе й почесне завдання в цій священній місії припадає і припадатиме поневоленим Москвою народам, що на своїх власних плечах смертельно відчувають усі благодаті большевицького антинародного ладу, доктрина якого давно збанкротувала. Саме життя нашого часу підсказує, що всі поневолені Москвою народи для спільної боротьби проти большевизму мусять об'єднатися в Антибольшевицький Блок Народів /АБН/, що, замість облудного спекулятивного гасла "Пролетарии всех стран, соединяйтесь", мусить висунути своє гасло, що ми його взяли епіграфом до цієї статті і яке звучить так: "Свобода народам і людині!", "Свободолюбиві народи і люди всього світу, об'єднуйтеся в боротьбі проти большевизму!"

АБН ставить як першочергову, найближчу свою мету, без визнання якої і без боротьби за яку не можна бути учасником АБН, а тим паче борцем за прогресивні ідеї Великої Революції Народів,- розвал не тільки СССР, а й Росії взагалі. Отже тут ідеться про змагання проти всякої Росії, Росії большевицької, демократичної, православної, всеслов'янської, монархічної, республіканської, віруючої і невіруючої; Росії - "захисника", православія, слов'янства, ісляму; Росії - "оборонця" всесвітнього пролетаріяту, словом - проти Росії імперії, проти самої к о н ц е п ц і і, самого поняття символу - Росії, як реалізатора і постійного джерела найбрутальнішого імперіялізму в Европі і Азії.

В АБН немає місця для жодної сили такого типу, яка бореться лише проти даного режиму, яким, напр., є нині большевизм, щоб відновити "единую неделимую". АБН може тільки використовувати у своїй боротьбі такі актуальні антирежимні сили, але його вихідні позиції й цілі, як бачимо, значно глибші й серйозніші. Тут треба завважити, що АБН не бореться в принципі проти російського народу, тільки проти московського імперіялізму. Тому в АБН можуть брати участь революційні й патріотичні антиімперіялістичні національні організації також російського народу, якщо вони хочуть збудувати московську державу в її етнографічних межах і хочуть покінчити з Росією - тюрмою народів. Такі московські національні організації - це наші союзники в боротьбі проти большевизму, який гнобить і експлуатує також і московські народні маси, фінансуючи за їх рахунок темні сили світу, що мають роздувати "мировую революцию". Що дає російському селянинові й робітникові комуністична револьта в якійсь там Венезуелі, Мексиці чи Ліберії? Чим цікаві цьому народові божевільні кличі про "мировую революцию", коли люди терплять нужду, голод і холод, ясно бачачи, що рано чи пізно ввесь світ простане

проти большевизму / як це вже сталося з гітлеризмом/, і московська земля буде, подібно до Німеччини, на десятки років окупована переможцями, а російський нарід, здесяткований у війні, працюватиме не на себе, а на переможців?! І будуть анексії його корінних земель та контрибуції не лише грішми, а й працею і природними багацтвами! А ради чого це все? Хіба тільки для того, хоб сьогодні ще кремлівська кліка змогла задовольняти свої садистичні, грабіжницько-імперіялістичні інстинкти! Бо вже зараз російському народові має бути цілком ясно, що ні англосаксонському аліянсові, ні Антибольшевицькому Блькові Свободолюбивих Народів, який ставить питання Великої Народньої Національної Революції, СССР не може переможно протиставитися, як він не встояв би і в цій війні під ударами гітлеризму, коли б не політична глупота й наївність берлінських тупоумків. Не сила врятувала в цій війні СССР, а безоглядно німецьке варварство, ігнорація прав поневолених народів та брак будь-якого політичного такту щодо них. Отже ясно: ми не вважаємо російські народні маси нашими принциповими ворогами. Якщо ми й боремося проти російського народу, то лише тому, що він стає знаряддям московського імперіялізму, байдуже, чи буде цей імперіялізм червоний, фашистівсько-власівський, чи мілюковсько-демократичний. Розгром большевизму й остаточний розподіл СССР - це перше найголовніше завдання АБН, основна догма наших змагань.

Розвал СССР означає, через здійснення ідеї самовизначення народів, поділ московської "тюрми народів" на національні держави в етнографічних межах, отже на держави всіх націй, що борються за волю, що входять до складу теперішнього СССР, а також повернення національного суверенітету тим націям, що це не включені формально до СССР, але на території яких має фактичну владу Кремль, окупуючи їх у тій чи іншій формі, чи то під шильдом большевицького маршала-агента Москви Тіта або Осубки-Мора ського, чи то під зверхністю таких большевицьких реакціонерів як Готвальди, чи то тільки фірмантів на ділі васальних держав Росії - "демократів" румунських Гроз і т.п.

Національні держави на руїнах СССР і повернення суверенітету теперішнім васальним державам Кремля - одна з основних догм наших змагань та Великої Революції АБН.

Нормування взаємовідносин поміж державами суверених народів на руїнах Росії та теперішніми васальними державами СССР лишається для вільного вирішення в майбутньому відповідним урядам і парламентам, що виявлятимуть волю своїх держав. Але з уваги на можливу небезпеку і загрозу з боку загарбників, що ніколи не відімруть, буде конечним, щоб відновлені суверенні держави вільних народів творили тривалу міждержавну конструкцію - Союз Держав Вільних Народів. Ця велика балтійсько-балканська-чорноморська коаліція держав в співдружбі з кавказько-туркестансько-сибірською мала б основним своїм завданням організувати незалежність і свободу народам.

Участь в АБН тепер ще не зобов'язує ні до яких тривалих зобов'язань на майбутнє. В АБН можуть бути різні погляди на форми взаємин у майбутньому, бо ж у самому Союзі Держав Вільних Народів можливі різні форми організації життя з федераціями й уніями включно. Як тепер АБН, так у майбутньому Союз Держав Вільних Народів творитиме значно ширшу базу для співвідносин за оті нинішні чи майбутні "Інтермарія". Важливим те, що майбутня форма взаємовідносин поміж державами мусить бути органічним твором. Вона повинна якнайменше обмежувати суверенітет народів, але водночас і уможливлювати як-

найтіснішу співпрацю між ними та творити найефектовніший інстру - мент спільного захисту перед загарбниками. Ця форма мусить зводи - ти під один спільний знаменник зовнішню, мілітарно-оборонну й господарську політику. В засадничих справах Союзу всі його члени виступали б і діяли об'єднано. Щоб вести однозгідну політику , вони могли б творити спільні тривалі інституції, напр., для військово-оборонних цілей - міждержавну Раду Народньоі Оборони, господар - ських - Міждержавну Господарську Раду, зовнішньо-політичних цілей - Міждержавну Раду Закордонноі Політики тощо. Для культурного зближення, обміну досвідом, а також вироблення спільних плянів соці - яльного реформаторства і т.п. могли б творитися окремі для цих справ Міждержавні Ради. " Обмеження" суверенітету поодиноких член нів Союзу було б оперте на взаємності, тобто на взаємних вигодах. Таким чином при рівноправності всіх членів Союзу, без уваги на величину іх територіі, кількість населення, природні багатства і т.ін. насправді не було б жодного обмеження суверенности, [illegible] обмеження суверенност [illegible] лю- дини-члена родини, коли вона [illegible] виконує [illegible] обо - в'язки на користь спільноти, а другі члени родини виконують зав - дання іншого типу, але теж ім корисні? Внутрі кожного суспільства є поділ праці, професій, існує взаємна залежність і взаємна допо- мога, бо інакше не могло б утриматися ціле суспільство.

Співпраця і координація дій в майбутньому Союзі Держав Вільних Народів мала б сягати досить далеко. Плянова господарська політика мала б іти в тому напрямку, щоб лише після задоволення потреб цілого Союзу Держав могли члени його входити в господарські взаємини з не членами Союзу. Коли б, напр., моменти господарського, а також мілітарно-стратегічного характеру диктували Союзові розбудову балтійськоі фльоти, тоді треба б Союзові Держав допо - могти балтійським членам Союзу зробити це. Але прецизувати тепер конкретні форми майбутньоі співпраці було б передчасно. Ясним є лише одне: основною тенденцією розглядуваноі тут міждержавноі конструкції мусіла б бути іі життєздатність і тривалість з погляду міждержавного укладу сил та інтересів іі співтворців. Ця концеп - ція нового ладу на руінах підсовєтськоі Европи й Азіі ішла б на - зустріч ідеі рівноваги сил не лише в Европі й Азіі, а й у цілому світі і була б твердим заборолом проти відродження московського і німецького імперіялізмів. Ліквідуючи мозаіку різних т.зв. невтральних країн, невтралітет яких, майже завжди, використовували загарбники, концепція Союзу Держав своєю стабільною зовнішньою політикою кладе край розбиттю народів і грунтовно унеможливлює всякі затіі імперіялістів. Цей справді непорушний бльок держав, у якому незалежність і спільні інтереси народів були б строго збережені, став би непоборним для можливих усякого роду імперіялізмів, що загро - жували б свободі націй - членам Союзу Держав. Щодо членства, меж і рямок співпраці держав, концепціі, яку ми розглядаємо, а також і інші висунені життям питання, були б визначені спільними одно - стайними рішеннями кандидатів у члени Союзу Держав. Готування грунту в свідомості й психіці народів АБН для майбутньоі розбудови творитиметься в процесі спільноі боротьби.

Потреба тривалоі співпраці у майбутньому - як засіб оборони перед загарбниками - є одною з важливих / і єдиною того типу/ вимогою до нас, -/поневолених і загрожених нині большевизмом, а зав - тра може якимнебудь іншим імперіялізмом , народів. Проте ця вимога ще не є жодною п е р е д у м о в о ю у ч а с т и в АБН. Тільки боротьба проти большевизму, за розподіл СССР на національні держави і за повалення большевицьких режимів у васальних державах СССР визначає приналежність того чи іншого народу до АБН.

Нашу спільну мету можна осягнути передусім шляхом Р е в о - л ю ц і і Н а р о д і в у СССР і то, як уже сказано, не лише тих, що давно поневолені, а й тих, що включені до СССР недавно. Точніше: беремо ставку на революцію поневолених Союзом ССР народів ,

але конкретно:

а/ революцію народів у СССР. До цієї категорії можна зарахувати і формально ще не інкорпоровані, але на ділі вже влучені до СССР народи / напр., Польща/,

б/ боротьбу народів гноблених большевицьким режимом, але дещо територіяльно віддалених від центру большевизму /напр. Югославія/,

в/ боротьбу проти большевизму і Росії тих народів-держав, які загрожені большевизмом.

Народи мусять зрозуміти, що країна, яку дошкульно опановує НКВД, рано чи пізно засуджена на втрату повної незалежности. Нічого не поможе, напр., чехам ні їх русофільство, ні пробольшевицька політика Бенеша, нічого не допоможе полякам Міколайчик із своїми сподіваннями пермогти большевизм "виборами", як нічого не дасть одчайдушним фінам димісія їх національного героя Маннергайма, - над ними всіма нависла жахлива примара большевицького рабства. Єдиний вихід для них / включитися в спільний фронт боротьби народів СССР. Шляхом до їх визволення може бути не часткова нескоординована боротьба на власних теренах, не виборчі урни і не зовнішній натиск на Москву,- запорукою перемоги є тільки генеральна розправа з большевизмом в усіх площинах, на всіх теренах, спільними силами всіх свободолюбивих народів. Ведмедя треба задушити в його берлозі. Большевизм зникне остаточно тільки тоді, коли буде переможений в своєму центрі, бо перемога на перифеpіях буде завжди тільки тимчасовою. Така локальна перемога національних елементів при зовнішній допомозі / напр. еспанська домашня війна/ в котрійсь із країн-периферій СССР, щоправда, може бути прелюдією до війни або внутрішних заворушень в СССР, одначе треба розуміти, що большевики будуть уперто цілим фронтом обороняти кожну позицію, а це, в свою чергу, вимагатиме спільного фронту поневолених народів, які могли б переможно протиставитись імперіялістичному загарбникові. Говорити ж про перегоджене або про мирний відступ большевизму, напр., з Польщі, Югославії, Чехії, Словаччини, коли він атакує Персію , Туреччину, Еспанію, Францію, Італію, Венезуелю /Америку/, Індії , англійську імперію і т.д., було б смішно і безглуздо.

Не зважаючи на те, що зовнішня позиція большевизму тепер значно гірша, ніж вона була до війни, хоча б тому, що при умові очевидного існування 2-ох таборів /англо-американський світ з його довкіллям та большевизм/, для Москви виключена можливість вести гру поміж різними партнерами, якими були, напр., переможені тепер Німеччина, Японія, і інші держави,- все ж большевизм не зрікатиметься своїх божевільних планів "мировой революции". Все це робить не тільки давно конечним, а й актуальним існування АБН, який, не знаючи ніякого компромісу з большевицьким імперіялізмом, висуває життєву прогресивну концепцію визволення народів і людини.

До АБН належать три категорії народів:

1. Ті, що спираються на власні сили, розраховують на Велику Революцію Народів СССР і актуальну визвольну боротьбу народів,васальних держав СССР. До неї належать давно поневолені большевизмом народи й деякі із недавно підбитих. Зовнішню конюнктуру вони вважають другорядною, допоміжною силою, а істотним для них є революційна національно й соціяльно-політична концепція боротьби.

2. Ті, що розраховують на революцію народів, яка допоможе визволитися з-під московсько-большевицького ярма, але сама не реалізує великих ідей національної і соціяльної революції народів у своїх країнах, а бореться, передусім, політично і збройно з большевицьким режимом. Вони консолідують власні сили і розбудовують їх всіма засобами, але зовнішню кон-юнктуру вважають необхідною і співвирішною. Ця категорія народів бачить своє визволення при умові революції народів у СССР і війни. Від обох цих чинників водночас від

кожного зокрема сподіваються ці народи свого визволення, ставлячи на визначне місце також організацію власних сил.

3. Ті, що дають перевагу у своій визвольній концепції зовнішній констеляції.

Хто творить властиву силу АБН, не доводиться підкреслювати. Все ж розглядуваний тут поділ є зовсім схематичний, бо серед народів усіх трьох категорій є політичні групи і середовища,що репрезентують тенденції усіх трьох родів,- себто в одному й тому ж самому народі існують, зовсім природньо, концепції троякого типу. Шабльоновий поділ має на меті відмітити, лише, який напрямок переважає в даному народі з огляду на його величину, геополітичне положення, матеріяльний, фізичний і духовий потенціял.

Від участи в АБН не виключається не лише нарід, що бореться за розподід СССР на національні держави, байдуже до котроі із трьох згаданих категорій цей нарід себе зараховує, але також і патріотичні антибольшевицькі самостійницькі угрупування, які прагнуть волі. Істотним є визнання необхідности революційноі боротьби в СССР. Не кожен член АБН повинен обов'язково організовувати революційну боротьбу в СССР, але він має в першу чергу обов'язково допомагати цій боротьбі в краю і на чужині всіма можливими засобами. Коротко: АБН охоплює не лише революційні антибольшевицькі / хоч передусім іх/, але загалом і всі патріотичні самостійницькі сили поневолених, або загрожених большевизмом народів, що прагнуть повалення большевизму і Росіі та побудову нового ладу, в основі якого лежатиме ідея самовизначення народів, з іх незалежними національними державами, та ідея соціяльноі справедливости, що забезпечуватиме добробут народніх мас. Перспектива АБН лежить на площині Великоі Революціі Народів, революціі національно-політичноі, соціяльноі і культурноі. Антибольшевицькі й антикапіталістичні соціяльні й національні ідеі є рушійною силою народніх революцій в СССР, тих революцій, передвісником і предтечею яких є нині Антибольшевицький Блок Народів.

Отже визначимо коротко:

Ми - АБН - боремося за знищення большевизму і розподіл СССР.

Ми - АБН - боремося за самовизначення народів у іх суверенних національних державах, які мають повстати в етнографічних межах на руінах СССР!

Ми - АБН - боремося за повалення большевицького режиму й повернення національного суверенітету васальним державам СССР.

Ми - АБН - боремося за новий соціяльний лад, в основу якого буде покладене добро широких народніх мас, ми за соціяльну справедливість і забезпечення потреб сіроі людини!

Ми - АБН - боремося проти тоталітаризму усякоі масти - червоноі, брунатноі, чорноі. Ми за творчі ідеі здоровоі демократіі, за народовластя!

Ми - АБН - проти большевизму і проти фашизму!

Ми - АБН - проти реакціі, большевицького грабунку і капіталістичного визиску!

Ми за новий прогресивний справедливий національно-політичний і соціяльно-економічний лад!

- о - о - оОо - о- о-

Я.К.

Російська ілюзія.

Серед нас, українців, є досі ще не вилікувана одна досить небезпечна хвороба, що зветься російською ілюзією.

Хвороба ця є виключно духова, зовнішніх виявів вона не має, а є виключно в переконаннях і в ділах людських.

Способи пізнавати хворого такі: 1/ Коли перед нами є українець, який заявляє, що Україна сама заслаба, щоб мати свою державу, і що вона без Росії не встоїть навіть перед одною малою західньою державою, то річ ясна, що перед нами людина хвора на російську ілюзію.

2/ Коли ми чуємо від українця, що тут на еміграції не треба боротися з "єдіно-неделімцями", які сьогодні з амвонів церков і катедр шкіл заявляють, що "Україна і Білорусь є большевицька видумка", і що їм, цим "запоздалим" носіям ідеї "Єдіной неделімой" з іхньою багатою історією і культурою "не відомо, звідкіль взявся такий модний нарід, як українці",- то ми в тому нашому братові бачимо хвору людину на російську ілюзію.

3/ Коли ми чуємо від деякої частини наших селян такі заяви: "нам однаково: чи Україна, чи Росія, аби земля була наша та вільно на ній жити",- ми з великим сумом і тут констатуємо, що й ці найздоровші люди наші хворі на цю небезпечну хворобу.

4/ Коли ми чуємо від якогось українця, що йому все одно і однаково, як його звуть: українець чи руський, - ми вже бачимо дуже хворого на російську ілюзію.

Можна ще багато наводити прикладів-симптомів цієї шкідливої для України хвороби. Наслідки цієї недуги загально відомі: це байдужість до української державної справи, зневіра або вірніше невіра в с в о ї у к р а ї н с ь к і с и л и, нехіть до будь-якої боротьби за Україну, рабське очікування добра від "старшого брата" чи "визволителя" і рабське, некритичне поклоніння всьому російському.

І найстрашнішим ще є те, що ця хвороба робить людину низького гатунку, людину наймита, людину раба, людину, що чекає поклику як не одного, так другого господаря-пана, бо не вірить у творчі сили свого народу. Ця хвороба прищіплює людині жалюгідну рабську ідеологію, найгірші психологічні риси: боягузтво, лукавство, забріханість, заздрість, безчесність, підступ і ін. Та чи не найсумнішим є те, що й деякі українські політичні кола, маючи не абиякі претензії, є безнадійно хворі на цю саму хворобу.

Причини були історичні, а було їх багато. Та найголовнішою є втрата своєї держави: перший раз - княжої, другий - козацької, третій - республіки 1917-20 рр. А це означало, що завойовник робив з підкореним народом те, що йому було треба, а не те, що було потрібне нашому народові. Названа хвороба - це й було те, до чого прагнув завойовник. А зробити весь нарід хворим на цю недугу - це й був ідеал і кінцева мета його, хоч, на наше щастя, жодному завойовникові не вдалося досягти цієї мети, як кожен з них не силкувався її реалізувати.

Ось кілька штрихів з того, як ці завойовники йшли до своєї мети. Почнім хоча б від Переяславської угоди /1654 рік/. Москва, маючи лише союз з Україною, а не підкорену Україну, вже від-тоді почала поміркний і неухильний підступний наступ на самостійне державне існування українського народу. Насамперед заходилася переманювати на свою сторону козацьку старшину.

Як відомо, нова українська провідна верства, козацька старшина в своїй відродженій молодій державі, яка увесь час воює і кри-

вавиться, не мала міцного маеткового стану, вона була надзвичайно бідна в порівнанні до панівних верств сусідніх держав - Польщі і Московщини, сама не призвичаєна брати собі землі і маєтності, а мати їх дуже хотіла б. Це використовує Москва, роздає українській старшині українські землі і цим вбиває вона двохзайців: переманює старшину на свій бік і від-окремлює цю старшину від українського народу, сіючи між ними ворогування. Цим Москва викликає хворобу в обох станах українських: старшині і поспільстві. Старшина вбачає в Москві добру тітку, яка землю роздає, а український люд в Москві вбачає доброго суддю проти своїх панів. Обоє задоволені, але обоє йдуть у ярмо.

На протязі дальших якихось 120-150 років "спілки-приязні" спритні "старші брати" так заходилися біля своєї нещасної спільниці, що зовсім перетворили її вже в свою колонію і витворили другу причину, чи не найстрашнішу. Це було те, що окрадена Україна стала для українців менш важлива, ба навіть не Україна вже, а лише Малоросія. Ілюзія на цьому етапі породила таких великих відступників, як: Кочубея, Іскру, Гоголя та ін.

Але ж як сталося так, що Україна, маючи аж до кінця ХУІІІ ст. культуру набагато вищу за московську, вже під кінець того століття, після царювання Катерини ІІ., в очах частини української інтелігенції стає вже небіжчицею, мертвою; культура українська ніби зупинила свій розвиток, немає їм, тим культурним діячам ніби місця праці на рідній ниві і вони переходять служити російській державній культурі, одночасно плачучи за тим, що відірвались від рідного грунту і служать не народові, а якійсь російській адміністративній абстракції. На основі історичних фактів, з яких деякі нижче і наведемо, можна ствердити, що все це зроблено силою загарбника московського. Те, що українська висока культура занепала в ХУІІІ ст. винувата тільки Москва, а особливо перший і м п е р а т о р Р о с і ї П е т р о І, а за ним Катерина ІІ. Вони всіх сил докладали, щоб загальмувати розвиток України, а її коштом піднести Росію. І ця каїнова робота провадилась двома способами: старі культурні надбання України, які можна було, забирались до Москви, які не можна було - нищились, а все нове душилось на пні, заборонялось. Це грабування української культури бере свій початок ще від 1169 року, коли Андрій Боголюбський / незвичайна любов до Бога!/ напав із своїм військом на Київ і робив, як пише історик, ось що: " кілька днів грабували місто і церкви, манастирі, не жаліючи нічого, забрали з церков ікони, книги, ризи, дзвони навіть здіймали і везли до себе в північні краї". /Грушевський, стор. 110/. Ці церковні книги з Києва і послужили основою культури для Москви, всі дальші роки все так чи інакше Москва бере від Києва, хоч Київ увесь час залишається і недержавним містом. Так проминають цілі чотири сторіччя бездержавности Києва, та не зважаючи на всякі плюндрування та пограбування різними наїзниками і загарбниками, він увесь час залишається постійною твердинею української культури, найбільшим і найпотужнішим джерелом християнської культури в Східній Европі. Сам Київ з його стародавніми будівлями, церквами, манастирями, вежами був тим чинником, що довгі сторіччя зберігав традиції української культури. Українці знаходили в цих пам'ятках віру в себе, в свою велич і передусім у свою окремішність, у вічність власного історичного життя. Це був живий свідок величі українського народу, він кликав кожного українця вкласти свою долю праці в його велику неповторну скарбницю культури. А для зайд, для чужинців-загарбників він був живим докором їхнього варварства, їхньої дикости. З тих храмів, веж і будівель київських століття української культури дивилися з презирством на нових загарбників. І ось ця висока київська культура і стала тим твердим горіхом, що його російські загарбники хочуть розкусити вже

200 років, а він живе.

І ось Петро І завдає першого страшного удару Україні. До Петра, починаючи від Івана Грозного, всі правителі московські називалися царі московські, їх царство - московське, а Київ, тобто, теперішню Україну, всі називають Руссю.

Богдан Хмельницький заявляє: "Визволю з неволі лядської землю Руську"; "Малий я і незначний чоловік, але з волі Божої став самовладцем і самодержавцем руським". Отже від початків київської держави ми мали назву Русь, а з часом і другу назву - Україна. А Петро І-ий, цей найбільший із загарбників московських, краде в нас, українців, наше стародавнє історичне ім'я Р у с ь, він починає себе іменувати імператором російським, хоч починав царювати як цар московський. Перехопивши наше ім'я, він докладає всіх сил, щоб знищити і нашу окремішність. Він хоче зробити так, щоб Україна, якій присвоює назву Малої Росії, стала невід'ємною частиною держави російської / і большевики це повторили 200 років пізніше/, і щоб государі московські що хотіли, те й робили з нею. Щоб за якусь сотню років не лишилось і сліду на Україні від запорожців-козаків і їх вольностей. І це він робить найжорстокішим способом. Ось один з документальних доказів того.

Полуботок в останній розмові з Петром І, пригадував вірність і службу українців і докоряв цареві, що за ту службу криваву платить їм гнівом і ненавистю: " За те все ми, замість вдячности, здобули тільки зневагу і поневірку, попали в останню неволю, платимо дань ганебну і незносну, змушені копати вали і канали, сушити болота непрохідимі, гноючи їх трупами наших покійників, що цілими тисячами гинули від утоми, голоду і нездорового повітря; і всі ті біди і кривди наші тепер ще збільшилися під теперішніми порядками, і начальствують над нами чиновники московські, не знають прав і звичаїв наших і майже неграмотні - знають тільки, що їм все над нами чинити можна".

Петро І, 1720 р. видає заборону будьщо друкувати українською мовою, крім державних книжок, і то старих видань. До того ж, щоб ці стародруки виготовлялися на взір видань великоросійських "дабы никакого иного и особого наречия не было".

В 1726 р. заборонено друкувати навіть акафист св. Богородиці, що його написав митрополит українською мовою.

Коли ж стала царювати Катерина II, яка в усьому намагалась наслідувати Петра І-го, стало ще гірше. Так в 1769 р. Київська Лавра просила Синод, щоб дозволив надрукувати українську граматику, бо московського букваря на Україні не хочуть купувати. Але Синод дозволу не дав. Навіть старі церковні книги українського друку Синод наказував владикам заборонити по церквах і заводити натомість книги московського друку. Першим ділом, скасувавши гетьманщину і завівши "Малоросійську Колегію" Катерина заявила, що треба вести справу так, щоб "вік і ім'я гетьманів щезло". Цікаво, що в Малоросійській Колегії ще за часів Анни заведено так, що москвини сиділи по праву руку, а українці по ліву, Катерина власним наказом це скасувала і приказала, щоб сиділи воїміш, бо ця окремішність " утверджает в малороссиянах вредное мнение, по коему постановляют себя народом от здешнаго совсем отличным". А голові цієї Колегії, Румянцеву, наказує вести все так, щоб зовсім скасувати закони і порядки українські та завести російські. А через деякий час Катерина і останню твердиню волі на Україні, Січ Запорізьку, знищила.

Так Петро і Катерина зовсім підкопали самостійність і окремішність України. Не дарма Тарас Шевченко каже:

" Це той І-ий, що розпинав
Нашу Україну,
А Вторая доконала
Вдову сиротину.

/ "Сон"/.

Від часу Катерини російська культура починає брати верх над українською. Але ж останки старої української культури і наростки нової робили те, що російський уряд ніколи не заспокоювався і увесь час робив так, щоб винищувати і те, і друге. До ілюстрації нищення останків старовинної культури української належать і такі факти. Історики Києва уже про XIX і XX ст. зазначають, що плани нових вулиць російська адміністрацію робала так, щоб прокладаючи їх, усунути старовинні будівлі. Розривання різних могил на Україні і нищення різних історичних пам'яток української старовини робиться на те, щоб знівелювати окремішність України. А в другому напрямку відомі всі укази уряду про заборону української мови та ін.

Отже ,вся політика зводилася до окрадання, пограбування, щоб окраденому прищепити ілюзію, потрібну Москві. Та не тільки так було а так і тепер є: большевики , новітні й стократ жорстокіші продовжувачі імперіялістичної політики царів московських, лише декорацію змінили, а їхне будування культури національної формою і соціялістичної /пролетарської, інтернаціональної/ змістом нічого нового не додає щодо України. Другими словами: ті ж штани, лише назад гудзиком.

П е р е б і г   х в о р о б и .

Хвороба ця має хронічний характер. Вона почалася від 1654 р., коли великий гетьман Богдан Хмельницький почав шукати захисту у Москви, оцей захист у Москви і є та хвороба, яку і називаємо російська ілюзія. Шукання захисту у Москви є цілковита ілюзія.

Що це дійсно ілюзія зрозумів у самому скорому часі й сам Хмельницький, і тільки нагла смерть не дала йому можливости порвати з Москвою і вилікуватись самому та вилікувати свій нарід від цієї жахливої хвороби.

Тому не диво,і зовсім зрозуміло, що цього ж Хмельницького , нашого державного генія, творця Української Козацької Держави,наш же пророк відродження України, Тарас Шевченко, так картає у своїх відомих поезіях: "Розрита Могила", "Великий Льох", "Суботів" і "Якби то ти, Богдане п'яний..." Це все за ту його найбільшу помилку - спілку з Москвою.

Чотири рази від часу Хмельницького здоровша частина українського народу / Виговський, Дорошенко, Мазепа, Грушевський - Петлюра/ намагались відділити і деколи їм навіть щастило створити на короткий час свою державу без московської опіки, і всі чотири рази хвора частина нашої нації своєю байдужністю і навіть ворожими ділами проти своїх; багато помагали ворогам свого краю подолати свій же люд. Сумно, але факт.

Сила впливу цієї хвороби не завжди однакова. То хвороба вкорінюється так в організм України, що, здається, вона готова вже повалити цілком організм український, то знову життєдайні сили народу підносяться, вступають у боротьбу і переборюють хворобу.

Для підтвердження цього згадаймо часи Шевченка. Тодішня українська інтелігенція, а за нею і частина народу, вже занадто захворіла була на московську ілюзію і кращі представники її, як Гребінка, Квітка-Основ'яненко, Гулак-Артемовський, Куліш, Костомарів і інші вже тільки плакали над небіжчицею Україною і славословили свою мачуху Москву з її імперіялістичними зазіханнями. Чи не був цей час часом найбільшої хвороби на російську ілюзію? І раптом, як промінь сонця в темнім царстві, як свіжий вітер в задушливій атмосфері, з'являється Шевченко і як ніхто і ніколи каже:

"Не смійтеся, чужі люди!
....
Встане Україна !
І розвіє тьму неволі ,
Світ правди засвітить,
І помоляться на волі
Невольничі діти !" /"Суботів"/

"Смійся, лютий враже !
Та не дуже,бо все гине,-
Слава не поляже ;
Не поляже,а розкаже,
Що діялось в світі ,
Чия правда, чия кривда,
І чиї ми діти .
Наша дума, наша пісня
Не вмре , не загине ,
От де,люди, наша слава,
Слава України !" /"До Основ'яненка"/

"Нема на світі України ,
Немає другого Дніпра ;
А ви претеся на чужину
Шукати доброго добра ...
....
Все розберіть ... та спитайте
Тоді себе : що ми ?
Чиї сини ? Яких батьків ?
Ким, за що закуті ? ..." /"Посланіє"/

"Розриває ...
Та не вип'є живущої крови,
Вона знову оживає
І сміється знову .
....
Борітеся ! - поборете !" /"Кавказ"/

Агонія минула і нарід почав видужувати,а найпершим ліком служать твори Шевченка.

Шевченко був той перший в XIX ст., що зовсім не хворів на страшну небезпеку від неі / "Великий Льох", "Суботів", "Чигирин", "До мертвих і живих", "Кавказ", "Сон", "Холодний Яр" та ін./ і своіми огненнями словами почав лікувати українську суспільність.

Вся пошевченківська доба аж до 1920 р. показує як багато зробили праці шевченкової в лікуванні цієі хвороби та іі наслідків. Це було лікування тієі України, про яку Шевченко писав:

" .... Заснула Вкраіна ,
Бур'яном укрилась, цвіллю зацвіла ,
У калюжі, в болоті серце прогноіла
І в дупло холодне гадюк напустила ,
А дітям надію в степу одняла ..." /"Чигирин"/

Чи можна виміряти працю в цьому напрямку наших будителів національноі свідомости, як Кониського, Олену Пчілку, Старицького , Лисенка, Франка, Лесі Українки, Грінченка, Міхновського і багатьох інших. Чи не завжди перед ними стояли огнені слова Шевченка:

"Та не однаково мені,
Як Украіну злії люди,
Присплять, лукаві, і в огні
Іі окраденую збудять .
Ох, не однаково мені!..."

Що має бути страшніше для кожного українця, ніж окраденa, а потім збуджена його батьківщина? Чи не близько коло цього ми були в 1917 р., прокинувшись, але окраденi, багато з нас не знали

"... що ми ?
Чиі сини? Яких батьків?
Ким, за що закуті ?... "

Прокинутись окраденим - це трагедія, чи не найбільша для нації, це неволя і ганьба!

А чи знають ті, хворі на російську ілюзію, що вони власне найбільше обкрадають свій рідний край. Горе, муки і ганьбу, що терплять вони і їхній нарід, накликають вони своєю байдужністю і своїми діями проти своїх.

І все ж таки ця, як ми вказали вище, надзвичайно велика боротьба, що забрала велику кількість кращої частини нашої провідної верстви, в час 1917 р. ледве тримала якийсь стан рівноваги, бо навіть в час створення української держави в 1917 р. поставила Центральну Раду на чолі з хворою людиною на цю хворобу, відомого історика України М. Грушевського. Треба було цьому провідникові обманювати себе і очолюваний ним Уряд ілюзією добра для України від демократичної Росії, Керенського і Ко, треба було довгого часу гри з російським урядом, щоб "нарешті" зрозуміти, що добра воля Москви, яка б вона не була ця Москва, - це ілюзія, ілюзія і ще раз ілюзія! І тільки 4-ий Універсал Центральної Ради показав, нарешті, що Грушевський і його співтоваришi зрозуміли московську "волю." Ось вам один історичний зразок цієї хвороби і її наслідків.

Проте, особливо нам тепер, як Божий день ясно, що ця хвороба різко почала регресувати. Це дає незаперечний доказ того, що нарід наш в основі своїй є здоровий і успішно переборює цю хворобу.

Щобствердити доказ, наводемо два факти з історії України.

В 1921 р. Українська Народня Республіка була задушена большевиками / в чому помагали і свої хворі українці/. Україна як самостійна держава перестала існувати, утворився під проводом Росії Союз Народів, в якому обіцяють щось більше для людей, ніж братерство, рівність і воля. Українські самостійники зовсім не мають голосу на рідній землі, національне все вмерло, лишилось тільки одне слово, одна мова, бо її не можна було знищити. І ось це рідне слово, українське слово, робить справжнє чудо в руках самих українців. Хвильовий, Скрипник / самі комуністи/ і ціла плеяда беруть саму українську мову, українське слово, українську літературу і, виходячи навіть з тих основ, що їх дали большевики для "вільних народів", даючи логічний, чисто природній розвиток цьому слову, дійшли до незвичайних в комуністичнім розумінні висновків. Для комуніста Скрипника прапором, дороговказом, світочем для України на шляху до майбутнього є не Маркс, Енгельс чи Ленін, а ... Шевченко. І для провідників УНР прапором був Шевченко. Виявилось дійсно, що всі шляхи ведуть до Риму. Другий комуніст, Хвильовий, вийшовши з тих же позицій, дійшов до того, що установив таке: українська література і культура, коли вони бажають дійсно бути українськими, повинні раз на завжди зірвати з Москвою. Факти парадоксальні, але правдиві.

Хвильовий, Зеров, Косинка, і інші велетні духу українського в XX ст. заявили прямо: дух України, ідея України може бути тільки українською в тому випадку, коли позбудеться шкідливого впливу Москви; "Геть від Москви!" - ось їхнє гасло. Що в такому випадку лишилося робити творцям "братерства республік" - большевикам? Шевченко був один, але своїм словом зробив і виростив те, що в 1917-20 рр. Україна заявила про своє право на самостійне державне життя, а тут вже не один Шевченко, тут 20-30 нових Шевченків: Хвильовий, Зеров, Косинка, Буревій, Іван Шевченко, Микола Куліш, Полішук і т.д. А скільки ще виросте їх! Тут шевченківцем стає вже ціла нація. Хворих на російську ілюзію мало, вони залишились тільки в боягузах від природи. Україна зайнялась новою пожежою боротьби за волю, і пожежою більшою, ніж в 1917-21 рр. Кращі сини України з державним чином бажають надати цьому великому рухові організованої дії. До повстання проти російського большевицького гніту - вони організують дві потужні організації СВУ і СУМ. І в 30 роках XX ст. українське питання для большевиків стає страшніше, ніж воно

було 1917-21 рр., тоді була горстка інтелігенції і мала горстка селян, а тепер інтелігенція і селянство! Тоді можна було обізвати УНР буржуями, реакціонерами, а тепер чим обізвеш робітника-комуніста-бідняка Грицька Косинку та інших, чим зупиниш той наплив українського села на помосковщене місто. Харків і Одеса, найбільше зрусифіковані міста України, під тиском молодої України, Січі літературних, за 6-7 років стають українськими містами. Настав час, коли фактично дух України вже зовсім відірвався від духу московського, було зв'язано тільки тіло одним державним устроєм. Воскресла ідея України, опанувала українські маси. Тільки загальний державний устрій дав можливість большевикам застосувати азійську хитрість, набагато переважаючу силу зупинити, а опісля навіть знищити цей рух. Спинення і нищення цього руху тривало 8 років. Від 1930 до 1938 рр. большевики вели безупинну війну проти українського самостійницького руху, застосовуючи найрізноманітніші методи. А головною і основною методою цієї боротьби було фізичне нищення не тільки того, що було носієм ідеї Самостійної України, а й того, що при деяких можливостях могло ним стати. За час цієї другої війни, війни без фронтів і позицій, вигинуло до 10 мільйонів українців. Кожний третій пішов на той світ, але чи значить це, що вмерла з цим і українська справа? Ніколи! Крім цих великих жертв в людях, зрозуміло, серед нас знову появилося багато хворих, маловірів, тичин і їм подібних, але справа України лишилась жива, підтвердженням чого є другий факт. А саме:

Знялася страшна буря 1941 р.: два кати світу - Гітлер і Сталін /учень і учитель/ підняли боротьбу за те, кому володіти над світом, починає тріщати й валитись сталінська тюрма народів. Користаючи з цього, знову спалахує вже збройна боротьба українців за свою державу. Знову займається вогонь боротьби українського народу з обома наїзниками. Створюється Українська Повстанча Армія з керівним революційним органом - УГВР. УПА високо піднесла вгору жовтоблакитний прапор визвольної боротьби в наш час і гордо тримає його в найтяжчих і нелюдських умовинах боротьби. УПА своїм чином заявила всьому світові: "Україна живе і бореться за свою волю!" Після створення УПА Українська Соборна Самостійна Держава стала вже справою часу.

В якому стані є тепер наше громадянство? Чи багато серед нас є хворих на російську ілюзію?

Мусимо ствердити, що хворих є досить. Ті хворі, що є під большевиками, далі пробують вірою і правдою догодити мачусі, ідучи на службу до Хрущова. Ті ж хворі, що є поза межами сфери впливу "ясного сонечка", борсаються в хаосі своїх ідеологічно-політичних прямувань. Певна частина їх тільки тому й не важиться полинути в обійми предмета ілюзії, що покищо тут таки краще живеться /нема чого гріха таїти: дехто топче стежку до Тюркенштрассе, Максиміліянштрасе тощо/. Це, що правда, люди типу "в с ь о р а в н о". Інші ж /а їх більше, ніж тих "всьо равно"/ певні того, що краще не попадатись до рук "батюшки" Сталіна, скеровують свій надмір енергії не проти справжнього ворога українського народу / бо це складна й відповідальна річ, до того ж і надто небезпечна/, а проти тих, що виразно і твердою ногою стали на шлях безкомпромісової збройної боротьби. Вони чухають потилицю і ще дещо, не маючи чим крити, можуть твердити, що й УПА немає, і УГВР немає, а ОУН колись було, тепер уже тех немає, бо як би те все було, то вони б його побачили, а раз його не бачать, то всього того немає, а тільки вони є. Таке, що хоч іди до краю і приводь загін УПА і президента УГВР, щоб переконати високонебажаного скептика утопіста-соціяліста чи якогось ще там доктринера дурноплюя. Тому, що ці люди є здебільша низької моральної вартости, вони вдаються без вагань до найбільшого хоч і не хитрого / дурне діло не хитре/ свинства, як, напр., спроби

порізнити західніх і східніх українців тощо,/маю на увазі летючки, інтриги підчас виборів тощо/.

Своєю пічкурною, опортуністичною, а, зрештою,і явно шкідливою псевдополітичною сверблячкою вони спантеличують ще невироблених політично людей, дезорієнтують людей непоінформованих, необізнаних з конкретною ситуацією. Вони власне є носії пошести, яка пристає, як всяка хвороба, спершу до слабих, найменш відпорних організмів. В сумі їх скептицизм, критиканство, політиканство від лукавого, баламутство, провокації і підюджування є тими зовнішніми виявами хвороби, що на тлі нашої визвольної справи є суцільною шкодою і перешкодою. Хоч для нашого здорового народу вони не є смертельною загрозою, тобто кінець-кінцем не страшні, проте можуть вони, і то значно, побільшити наші жертви, часами ускладнити нашу боротьбу. Саме в даний мент вони спроможні, свідомо чи несвідомо, з власної чи не з власної волі - все одно, зробити багато більше, ніж большевицькі мільйони в силі зробити серед нас і інших народів, на яких большевики вже накинули оком.

Іншими словами:не стаючи проти ворога українського народу,не ведучи боротьби назовні, а, як всякі боягузи, розпікаючи інтриги в українському середовищі /бо це ж не страшно/, пускаючись на демагогію і баламутство,- ці хворі стають , хочуть вони того чи не хочуть, вигідним знаряддям у руках ворога України і українського народу.

Кожен здоровий, нормальний українець мусить це зрозуміти і відповідно наставитись до хворих на ілюзію.

Отже з попереднього нам відомо, що незалежно від того, чи бажають наші вороги, чи ні, українська справа з кожним днем набирає все більше і більше ваги і сили, і люди, хворі на згадувану тут хворобу вирішального впливу на хід української державної справи , річ ясна,не матимуть, але, що такі хворі люди є і будуть, що на них доведеться затратити багато сил, лікуючи їх, а навіть боротися проти них, як носіїв чужої не-української ідеї

Історія довела, що найбільше шкодила /і шкодить/ ця хвороба саме тим, хто на неї хворий. Не врятовує бо від гніву московського / як і всякого/ пана /царя чи "вождя"/ жоден атрибут цієї хвороби: ні підлабузництво, ні вислужування, ні навіть цілковите відступництво чи самопосвята. Якщо цього мало, хай говорять історичні факти.

Гетьман Іван Самойлович годив Москві, мов тій болячці,так гетьманував, щоб ані трішечки не роздратувати Москви, та коли похід царського воєводи Голіцина на Туреччину не вдався,- винуватим став т таки Самойлович. Його любісінько запроторюють на Сибір.

Гетьман Кирило Розумовський за 15 років гетьманування жодної провини перед Москвою не вчинив, навпаки, він почував себе більше російським графом, ніж українським гетьманом, але й його не минула тверда рука Катерини II. - силою усунула його з гетьманату.

А так званий всеукраїнський староста Петровський служив як мовчазний раб, як найслухняніший льокай, а таки й за ним слід простив. Так само Чубар, Шумський, Любченко, Порайко, Сухомлин , Затонський, Хвиля, Балицький, Гринько, генерали - Федько, Щаденко, Дубовий і безліч інших.

Часом необізнані люди, хоч і не хворі безнадійно, схильні твердити, або погоджуватись, що не всі російські стовпи були ворожі до України.

Тому ще одну краплю ліків для виліковно хворих /хворих з остаточним переконання не беремося переконувати - горбатого могила справить/ і тих, що ще не встигли захворіти - для профілактики - /легше запобігти хворобі, ніж її лікувати/. Взяти хоча б Пушкіна. Це ж він пророкує: "И все славянские ручьи сольются в одном российском море!" Для нас Іван Мазепа - великий гетьман, а ось як про нього Пушкін висловлюється в "Полтаві":

" На гетьмана, на злодея...

Для України Петро I є кат, а для Пушкіна - великий цар.

А ось Бєлінський про Шевченка:

"Мне не жаль его. Будь я его судьею, я сделал бы не меньше.. Я питаю личную вражду к такого рода либералам".

Як ставляться сучасні російські большевицькі ідеологи "единой неделимой" до українців, ми всі знаємо, бо самі це переживали, але все ж таки наводемо один факт. В англійського журналіста - З. Грабса знаходимо на сторінках його спогадів за 1932 р. опис прийому й розмови з відомим нам усім Д. Бедним.

Англієць описує різноманітні неплої і найдки на прийомі, багатий кабінет і, зрештою, самого грубого й самовдоволеного Бедного. Цим разом Бедний виступив в ролі господаря й тому охоче вживав слова "ми", в означенні Кремль, уряд, еліта.

Говорили про Азарбайджан, Туркестан і, нарешті, дуже щиро про Україну. Зрештою даймо голос Грабсу:

- "Українці? - сказав Бедний, частуючи мене цигаром, - о з ними треба бути дуже обережними. Чи ви завважили, що ми ніяких важливих об'єктів не будуємо на Україні?

- Щоб не повторилась історія з фабриками в Лодзі, правда ?

- Всі наші цінніші об'єкти будуємо на Уралі в Сибірі. Україна - непевна земля. Повірте, - вибухнув советський письменник раптово, - нікому з українців ми тут не довіряємо, хоч би був найкращим комуністом. Нікому з них не можна вірити .

До цього всього ще варто згадати трагічну фігуру в російській літературі - нашого геніяльного Гоголя. Хворий на російську ілюзію, він пішов служити Росії, збагатив російську літературу геніяльними творами, сміявся і плакав, бо не знаходив свого місця в житті, тікав геть від осоружної купчихи Москви, для росіян так і залишився хахлом, який не знає ні життя російського, ні мови російської / слова Бєлінського і Тургенева/.

x x x

На закінчення ще раз констатуємо, що стан цієї хвороби в нашому народі саме тепер є виразно репресивний. Що нарід наш створив УПА, ведучи відважну боротьбу з двома окупантами - німецьким і большевицьким, - це є доказ ділом того, що він в цілому не є хворий на ілюзію, не чекає і не хоче визволителя - ні московського, ні німецького, а сам виборює собі свободу і незалежність. Це є запорукою, що й хвороба ця незабаром зникне цілком. Безнадійних носіїв її хвилі здорової боротьби відкинуть і унешкідливлять.

Які ж висновки слід зробити з усього тут сказаного? Насамперед такі:

Раз на завжди кажемо, що Україні не по дорозі з імперіялістичною Москвою. Рвемо всякі зв'язки і нитки, що досі сплутували нас з імперіялістичною Москвою.

Орієнтуємось на свої сили і сили інших поневолених народів , не чекаючи, що хтось нас визволить.

x x

Український нарід знає за що бореться, шлях боротьби обрав уже. Геть опортуністів-ілюзіоністів з лав українського визвольного фронту!

- - o - -

П. Січ.

ЕКОНОМІЧНА І КУЛЬТУРНА ПОЛІТИКА БОЛЬШЕВИЗМУ

"Ленін ніколи не дивився на Республіку Совєтів, як на самоціль. Він завжди розглядав її, як необхідну ланку для посилення революційного руху у країнах Заходу й Сходу, як необхідний щабель для переведення світової соціяльної революції"... /Сталін - "ВКП/б/ у резолюціях та ухвалах", стор. 714/.

З першого дня після узурпації влади большевизм використовує поневолені ним народи для своєї, чужої й ворожої цим народам мети.

Мета індустріялізації, всіх страшних для народів СССР п'ятиліток, полягала в тому, щоб большевицька держава, як "база світової революції" була найскорше озброєна й підготовлена для примусового переведення большевицької революції в інших країнах. Всю увагу звернули большевики на будування тяжкої й військової індустрії, як бази військової могутности. Легка індустрія розвивалася лише в міру потреби для тих же військових цілей. Найістотніші потреби населення большевики весь час цілковито нехтували. Занадто дорого заплатили поневолені большевизмом народи, особливо український народ, за створену за большевиків індустрію, побудовану на кістках, крові, сльозах і стражданні.

Коли б наш народ мав, не говорячи вже про національний уряд, але уряд, який би не ставив антинародних цілей, то й дотепер він / за ці 28 років/ мав би народне господарство, зокрема промисловість, більшої питомої ваги, побудоване шляхом нормального органічного росту, супроводжуваного одночасним зростом народного добробуту. Не [illegible] таких страшних жертв і втрат.

Сільське господарство всього СССР, а особливо України, соціялізацією якого так вихваляються большевики, зазнало ще більших втрат. Країна, що текла ріками меду і молока, що займала найповажніші місця на світовому експортовому ринку, за влади большевиків - стоїть ввесь час на межі голоду, терпить гостру недостачу продуктів тваринництва та рослинництва, періодично переживає справжній найжахливіший голод, супроводжуваний мільйонами жертв.

Сільське господарство в зв'язку з колективізацією, не піднеслося, а, навпаки, занепало, особливо в галузі тваринництва. Наприклад: 1/ весь механічний парк, наявність тракторів, переведена в живі кінські сили, далеко не дорівняла мільйонам коней, втрачених сільським господарством, 2/ показово змінилася, знизилася матеріяльна забезпеченість селянства.

Колективізація виявилася дуже вигідною для партії-касти, тому, що кількість товарового хліба зросла з 1 млрд 30 млн /1913 р/ до 2 млрд 300 млн пудів /1938 р./. Відірваний від роту працюючих, хліб ішов на військові приготування большевиків, на розпалювання світової революції / Китай, Еспанія, Індія, утримування злочинної й руїнницької діяльности Комінтерну в усіх країнах світу/, на розхитування шляхом демпінгу світової економіки / СССР продавав

продукти й товари закордоном у 6-8 разів дешевше, ніж на внутрішньому ринку/. Колективізація забезпечила большевикам можливість нічим не обмеженої експлуатації селянства.

Засоби на здійснення своїх, ворожих людському світові, цілей большевики черпали не з накопичень від прибутків підприємств , а коштом постійного погіршення стану населення, цілковитого його пограбування та ожебрачення. Індустріялізація та колективізація - привели до надексплуатації. Коли закордоном власник підприємства одержав 5-8 % прибутку від вартости товарів, то в СССР держава , монопольний капіталіст, одержує сотні відсотків прибутку у ви - гляді "податку на обіг", що становить майже 80 % прибуткової частини бюджету СССР, витворюються шляхом розбіжности цін товарів - загото - вельних та цін продажу. Наприклад,пшеничне борошно /заготовельна ціна 1934-35 рр. - 10,1 зол.коп. за кг.,у продажу 1934 - 1935 р. - 180 зол. коп. за кг., 1937 - 38 р. - 250 з.коп.за кг./

Робітник в СССР став жити в 2-3 рази бідніше, ніж навіть у царські часи, і в 6-10 разів бідніше, ніж у країнах закордону. - Замість обіцяного розкріпачення від капіталістичної системи,ро - бітник в СССР був закріпачений державно-монопольним капіталістом - так, як ніде й ніколи в світі /драконівські закони кари за спізнення, за найменше порушення трудової дисципліни, позбавлення права вільного вибору місця праці, позбавлення права лишити працю та інш./. Селянство за большевиків зовсім ожебрачене, зазнало справжнього розгрому.

І все в ім'я псевдонаукової теорії марксизму, що виросла на ґрунті узагальнень наукових досягнень першої половини 19 ст.,давно вже заперечених суспільним життям, відкинутих справжньою сучасною наукою, творчими зусиллями людського розуму!

Чи не такого ж самого погрому зазнало культурне життя в СССР - наука, література, преса, мистецтво, народня освіта?!

В галузі науки вся політика большевиків зводиться виключно до запровадження всюди "марксівської методи" при розв'язуванні всіх наукових проблем. "Марксизм є єдине виключне слово науки . Все, що не погоджується з марксизмом, не повинно погоджуватися і з наукою у вищому розумінні цього слова" / Фридлянд - "Історик Марксист"/. В наслідок цього безприкладного в історії ідеологічного насильства, тисячі талановитих вчених припинили свою працю, змінили свою спеціяльність, або наклали життям. 20.IУ.1934.р. із Академії Наук СССР виключено 78 академіків та кандидатів. Почи - наючи з цього часу, відбуваються чистки професорського складу в усіх наукових та вищих учбових закладах СССР. Страшного погрому зазнавали весь час наукові кадри України та ВУАН. Філії Академії Наук СССР, науково-дослідчі інститути в національних республіках, на Україні зокрема, виконували русифікаторські завдання Москви та прислуговувалися НКВД в справі винищення, розкладу наукових сил народів. Замість знищення у великій мірі кадрів учених, большевики почали висувати нові кадри. Серед нових наукових кадрів була певна частина дуже здібних людей, але часто знання нових учених зовсім не відповідали їх високому званню. Часто, дуже часто вчені ступені надаються пронирливим людям "по протекції", без від - повідних знань. Вчені степені надаються навіть малописьменним людям / як напр., колишн. чекістові Папаніну/. Для наукових уста - нов, науково -дослідчих інститутів, Академій Наук ставилося одне, виключно практичне завдання - служення справі побудови "соція - лізму" в СССР, тобто воєнної машини - бази світової революції, а не відшукання наукової істини, що завжди було завданням вільної творчої науки.

Діямат та марксизм задушили зовсім вільну творчу наукову думку. Наука перетворилася у служанку большевицької економічної вівісекції та політики.

Вся преса СССР є цілком в руках партії-касти й підпорядкована цілковито інтересам комуністичної пропаганди. Всі друковані твори обов'язково проходять пильну цензуру у Главліті. Редактори періодичних видань призначаються із числа членів ВКП/б/ з затвердженням їх Главлітом, що є під контролем НКВД. Поширення чужоземної приватної преси на теренах московсько-большевицької деспотії зовсім виключене. Вільної від всезадушуючої контролі НКВД, преси в СССР не існує.

Історія художньої літератури за большевизму - це суцільний обвинувальний акт на большевизм за його страшну діяльність у ділянці духової творчости поневолених народів.

Французький письменник Андре Жід досить правдиво описав справжній стан в СССР: "В СССР найкращий твір, якщо він не відповідає генеральній лінії партії, зазнає переслідування... Від письменника, маляра, - вимагається цілковита погодженість з цією лінією... Ми захоплюємось надзвичайним поривом до освіти в СССР, до культури. Але ця освіта вчить лише того, що може привести до задоволення наявним станом речей.. Ця культура спрямована в один бік. Вона цілковито просякнута практичним духом... критична думка там не існує. Генеральна лінія не критикується. Обговорюють лише, чи відповідає та чи інша спроба, та або інша поведінка та або інша теорія цій священній лінії. І горе тому, хто спробує зробити крок далі. /Андре Жід - "Ретур де ль'УРСС 1936 р.ст. 51-52/.

Совєтські книгозбірні та книгарні завжди иповнені літературою, якої ніхто не читає, яка здебільного залишається нерозрізаною. Це самий кращий показник художньої вартости й "розквіту" совєтської літератури!

При гострому дефіциті паперу совєтська влада видавала величезними тиражами "клясиків марксизму". Видано за 1930-1938 рр.:

творів Маркса	-	16 700 000 прим.
" Леніна	-	48 500 000 "
" Сталіна	-	157 500 000 "

Порожньо, спустошено, дико й холодно виглядає їхня культура, преса, література, образотворче мистецтво, театр, музика, кіно, наука! Порожньо і спустошено, тому, що вщент підкошена й придавлена серпом і молотом партії-касти, НКВД!

А якого страшного погрому зазнала наша українська культура, наша література, мистецтво, наука! Скільки згинуло, навіки заглохло українських старих, молодих і зовсім юних талантів в усіх ділянках людської творчости! Великий рахунок подасть українська нація московським большевицьким деспотам! Дуже жалюгідно виглядає їх "національна формою й соціялістична змістом культура"!

Революція розбудила народи колишньої царської тюрми народів, закликала їх до політичної активности, розбудила порив до освіти, до знання. Большевики повинні були поширити мережі шкіл, повинні були приділити увагу піднесенню письменности населення, бо інакше йшли б вони в розріз з пробудженою політичною активністю народніх мас. Заходи большевиків у справі народньої освіти пояснюються не добрими намірами большевиків, а виключно конечністю мати "кадри", підготовані за їх рецептами, для здійснення чужих, антинародніх цілей. Їм потрібні були кадри для промисловости, для червоної армії. Вони вводять, нарешті, загальне обов'язкове навчання, яке запроектувала була на 1922 р. навіть куца російська Державна Дума, яке запроваджувала вже на Україні Центральна Рада.

Большевики свою діяльність у справі народньої освіти розпочинають з розгрому старої школи, вони громлять разом з тим старі досвідчені вчительські кадри, що могли прищеплювати дітям справжній вселюдський ідеалістичний світогляд, що вміли виховувати молоде покоління, подавати їм справжні знання. Знищивши стару, "буржуазну школу", большевики протягом понад 20 років намагалися побудувати свою большевицьку систему освіти і після довгих років безперервного експериментування, випробовування найрізноманітніших "метод"

навчання, нарешті повертаються до системи і метод навчання загально-принятих у світі, до старої школи.

Замість знищуваних большевиками кадрів старої інтелігенції і знищуваних ними кадрів нової інтелігенції, що переростала їх рецепти, вони готують все нові кадри советської інтелігенції, що повинна відповідати точно їх рецептам, їх калібрам, їх меті. Вони стараються розвалити світлі дитячі душі, намагаються прищепити дітям свою религію зненависти, позбавити дітей справжнього знання, не допускають в українських школах, наприклад, викладання історії України та інше.

Советська інтелігенція пересічно дуже мало освічена, тому, що большевизм намагається обмежити всю освіту двома речами: знанням "основ марксизму-ленінізму" та спеціяльними суто фаховими знаннями.

Здебільшого істинно - советський інтелігент, так званий активіст, не вміє грамотно писати, не знає рідної історії, не знає чужоземних мов, не має історичної перспективи, зовсім не має правдивих уявлень про життя закордону /до війни/, політичний розвиток його обмежений знанням лише "основ ленінізму", він не знає творів і авторів із світовим ім'ям, не знає правил зовнішньої поведінки і таке інше. Істинно - советський інтелігент часто є зовсім некультурною людиною, тому, що не знає правил зовнішньої поведінки, внутрішньо недисциплінований, має дуже обмежений загальний розвиток та кругозір. Такий наслідок рецептів большевизму!..

Скільки нашої молоді давно відчувало страшну неправду большевизму! Скільки було таких, яким правда освітлювала й запалювала душу, розум та серце! Скільки талановитої української молоді переростала межі большевицької ідеології та рвала її тісні кута. Це ті, що творили СУМ, що творили все нові та нові таємні політичні організації - у кожному ВИШ-і, у кожному місті, в великих селах та районових центрах! Це ті, яких косив і давив серп та молот - НКВД! Це ті, що ставали на місце скошених та роздавлених! Це ті, що піднимали все знову і знову прапор боротьби з большевизмом - боротьби за самостійницьку ідею! Це ті, що зараз тримають цей прапор, стоячи у лавах УПА!

Комуністичне виховання - це сумні дитячі обличчя мільйонів советських безпритульних /у 1926-30 рр. було понад 9 мільйонів безпритульних/, це дитяча бездоглядність, це - прищеплення людині религії ненависти, це - виховання сексотства, це - витравлення з людини християнської душі, це - руйнування родини, це - подвійне закріпачення жінки, на виробництві та у родині!.. Комуністичне вихрвання - це позбавлення дітей дитинства, це - позбавлення матерів материнства, це - знищування у людини світлої душі та живого серця!..

"Тепер основне завдання нашої держави в середині країни полягає у мирній господарській, організаторській і культурно-виховній праці. Що ж до армії, карних органів розвідки, то вони своїм вістрям повинні спрямуватися уже не у середину країни, а на зовнішній світ, проти зовнішніх ворогів" /Сталін - "Питання ленінізму", стор. 606./ Подібні речі промовляв кожного разу московський деспот, насолодившись вщерть кровю поневолених ним народів, перевіривши міцність китайського муру навколо СССР - свого царства, крізь який не чути було приглушених страшних стогонів десятків мільйонів його жертв, та вичікуючи сприятливого моменту, щоб кинути під прапорами з емблемами серпа та молота на скривавлений і знесилений Захід московські орди під гаслами: "Дайош Европу", "Дайош увесь світ!".

Але обезголовлені народи, насамперед український народ, знову й знову подає ознаки життя, посилає все нові й нові кадри борців за волю, за повалення антинародної влади большевизму, за повалення влади найлютішого та найстрашнішого ворога народу всіх

часів, ворого, яким є влада азіятсько-московського деспота - Сталіна.

Люто бореться Сталін з народом, кількість своїх жертв давно він перевищив усіх деспотів усіх часів, цифрами десятків мільйонів обчислюється кількість його жертв, у геометричній прогресії росте кількість ув'язнених, щороку подвоюється кількість ув'язнених у країні, яка завершила побудову "соціялістичного суспільства", росте число гігантів концентраційних таборів, уже блищать вершини комунізму, час коли вся країна буде перетворена на суцільний концентраційний табір, тому лютує серп і молот НКВД! Але живі ще поневолені сталінізмом народи, все ще живий наш український народ.

Марксизм-большевизм давно і цілком уже збанкротував! Жодне пророкування його щодо розвитку суспільства не здійснилося! У сучасному людському суспільстві відбуваються цілком протилежні процеси та явища. Протилежні до тих, про наступлення яких пророкував Маркс. У сучасному світі не відбулося помітноі монополізації капіталу, живуть щасливі дрібні вільні власники трудової приватноі власности; не росте "пролетаріят" - помітно ростуть кадри інтелігенції, кадри кваліфікованих, озброєних технічними знаннями працівників розумових; не відбувається "пролетаризація" народних мас, а, навпаки, зростає матеріяльна забезпеченість працюючих. Лише московська "пролетарська" держава дійсно втілила всі найнегативніші риси "капіталістичного" суспільства, змальованого теоретиками марксизму! Їх держава є дійсно монопольний капіталіст, що до щенту пролетаризував і ожебрачив поневолені народні маси, а вони, члени партії-касти, стали дійсно акціонерами, які живляться коштом величезних прибутків держави - монопольного капіталіста! Вони стали самі, що живляться у повному розумінні потом і кров'ю поневолених ними працюючих! Відбувся найпарадоксальніший парадокс історії, що цілком ствердив повну, абсолютну неправдивість їх теорії! Доля досить глумливо і дзвінко сміється зараз над маніяками історичноі науки. Доля далі буде їх жорстоко карати!

Московський большевизм є суспільний атавізм, він є також єдиною причиною й джерелом всіх нещасть, що сиплються зараз на людство: німецького нацизму, духовноі кризи, упадку моралі, загальноі непевности, військовоі небезпеки, останньоі страшноі війни, світового голоду, що нависає над світом та інше. Всі ці нещастя існуватимуть доти, доки існує московський большевизм!

День, коли темна сила Кремля впаде, буде найщасливішим і найсвітлішим днем історії людства!

Ніколи не зможе большевизм затиснути багатогранне життя у тісні стінки псевдо-науковоі своєі теорії! Ніколи не зможуть мозок і руки, закривавлені кров'ю мільйонів невинних жертв щось справжнє творити, зробити когось щасливим! Лише тимчасове задоволення мають пси Сталіна, члени партії-касти та посіпаки НКВД! Большевизм уже локалізований, настає час його відпливу, а за тим - час його остаточноі загибелі!

Большевизм - страшна кривава гнійна смердюча болячка на тілі людства, що зявилася на тілі московськоі культури з азіятським деспотизмом іі царів, кривавим Кремлем, червоною площею з іі месіянізмом, "третім Римом", нігілістичною літературою та "III отделением", тайною канцелярією, прообразом НКВД.

Москва ніколи не стане центром, перед яким буде плазувати людство! Є у світі справжні центри, звідки йдуть вічно молоді творчі ідеі, які ведуть людство не до смерти у кривавому психозі большевизму, а кличуть і ведуть його до нових творчих зусиль на шляху переможного поступу! Є центри, з яких ідуть вічно молоді творчі сили, що відкинуть на смітник історії та спопелять страшну емблему серпа і молота, яка так дорого коштувала людству!

На руінах московськоі тюрми народів встануть нові центри ! Стане центром і наш сивий, але вічно молодий Київ, навколо якого буде творити наш український нарід своє вільне державне життя, творитиме свою національну формою і змістом культуру та твердо буде нести й прилучати багаті скарби своєі духовоі та матеріяльноі культури до скарбниці людства!

- - - o O o - - -

В.Остапів

ОДНА З ЛЕГЕНД ПРО ЛЕНІНА.

Історія знає чимало фактів як імперіялістичні вожаки створювали навколо себе цілі легенди, що мали б прикривати собою іхне справжнє, вороже інтересам народу, імперіялістичне обличчя. Такі вожді в практиці своій часто робилися "визволителями" і "носіями" різних культурних, політичних і соціяльних "правд", часто завуальовували себе серпанком легенд про "дружнє" наставлення до поневолених народів і т.ін. Імперіялістичні доктринери фабрикують навіть документи, які свідчили б про прогресивність, культуру, гуманність і т.ін. своіх вожаків,що, будучи безмежно жорстокими,ніколи не перебирали в своіх засобах підбиття і повного поневолення народів. Прикладами на це багата світова історія, чимало іх мають і наші дні, коли під покришкою різних місій чи несення волі,а насправді з плянами нових підбоів і поневолень виступали імперіялістичні чорні /Німеччина/, як і червоні /СССР/ фашизми. І хоч брехня імперіялістичних програм очевидна, все ж знаходиться чимало таких, що дають себе обдурювати, даючи цим самим антинародній тактиці лицемірства і брехні деякі успіхи. Тому й недивно, що ворог завжди і скрізь послуговується цією тактикою, міняючи відповідно до історичних умов своі політичні гасла й "ідеі".

Така тактика прикривання імперіялістичних програм брехливими ідеями, гаслами, та,передусім, маскувань цими легендами,дає імперіялістам успіхи, а саме: 1/ суспільно-психологічного і 2/ реально-політичного характеру.

Суспільно-психологічний наслідок діяння подібних легенд полягає в тому, що вони, фальшиво показуючи обличчя носія імперіялізму чи сам імперіялізм, у тяжких і складних умовах життя-боротьби певної суспільної одиниці, деморалізують і наштовхують на опортунізм слабші елементи, створюючи основи для внутрішних роззброєнь і виправдувань, що, мовляв, аж так погано не буде, виразних поганих намірів у ворога нема тощо.

Реально-політичний наслідок , що випливає з першого, полягає в розщепленні сил, ламанні внутрішньоі єдности поневоленого народу, а, отже,й можливості імперіялістичному агресорові швидше реалізувати своі грабіжницькі пляни.

Добре розуміючи силу й значення маскувальних легенд імперіялістичні сили на протязі історіі вживали іх з метою а/ підбурювати і роззброювати жертви своєі агресіі і б/ гальмувати, так би мовити, заморожувати визвольні змагання поневоленого народу.Факти такого застосування імперіялістичних легенд маємо не лише в світовій, а й у нашій, українській історіі. Не нашою метою є перераховувати іх. Тут лише зауважимо, що завжди, як правило, саме тоді, коли наша визвольна боротьба загрожувала розірвати пута національного і соціяльного поневолення, організатори і реалізатори гніту українського народу надягали маску його приятелів-друзів . Так було в часи козацькоі революціі 1648 року, за часів Мазепи , без легенд не обійшлося і в дні революціі 1917-20 рр.І польський

король Владислав ІУ, і московський Петро І, і організатори нинішнього СССР - всі вони вміли ставати в позу "оборонців" українського народу, речників його національного чи соціяльного визволення.

Не було б потреби пригадувати ці відомі речі, коли б не перспектива знову стрітися в нашій визвольній боротьбі з ворожими спробами маскувати свої хижі заміри, коли б не було таких спроб уже тепер сьогодні.

Розглядаючи форми і методи, якими сьогоднішня імперіялістична Москва пробує звести на манівці визвольні змагання українського народу, мусимо констатувати не лише вживання маскувальної легенди, але й доведення іі до досконалости. Користуючися найвитонченішими методами підступу, брехні й шантажу, лишивши в цьому, як і в багатьох інших питаннях, далеко позаду себе своїх імперіялістичних попередників, большевицько-московські блазні не пропускають жодної нагоди, щоб показати "тріюмф" ленінізму і "мудрість" ленінового послідовника - Йосифа Сталіна. При цьому ніколи не говориться, що Ленін / як і Сталін/ був не тільки лютим ворогом-катом усіх поневолених народів, а й виразником імперіялістичної тенденції у найреакційнішому іі виданні московської "єдіной нєделімой". Навпаки, пускається в хід легенда, ніби Ленін є"друг"і "вчитель визвольних національних і соціяльних змагань поневолених імперіялізмами народів". Саме той факт, що імперіялістична Москва різними засобами пробує нині зберегти ореол слави навколо ленінового вчення і самого Леніна, як виразника національно-соціяльних змагань поневолених народів і творця найправильнішої концепції, саме це й вимагає від нас виступити проти цієї легенди про Леніна і по можливості розшифрувати іі. Це є завданням нашої статті.

В чому ж полягає легенда про Леніна?

Це в різних варіянтах пропагандивна версія про те, нібито, на відміну від Сталіна, який пішов слідами московського імперіялізму і царської традиції, Ленін не був жодним великоросійським великодержавником-шовіністом ; у противагу до сталінської політики, ленінська концепція, нібито, виключала національне і соціяльне насильне підкорення одній, на гегемонії московського імперіялістичного прошарку опертій, системі обов'язкової великодержави, що, навпаки, ленінська нездійснена постава справи, нібито, є едина, що запевняла реалізацію національного і соціяльного визволення поневолених народів; і, нарешті, що єдиним виходом з стану поневолення є боротьба за здійснення справжньої "революційної" програми національного і соціяльного визволення, яку, нібито, дав Ленін і т.д., і т.п.

Поставимо перед собою питання, чи справді тут ідеться про ідею повного і остаточного визволення, чи справді метою ленінської теорії є революція, що раз назавжди мала б ліквідувати систему національного і соціяльного гноблення, систему панування імперіялізмів у тій чи іншій формі. Відповідь попробуймо знайти у творах самого ж Леніна, де міститься увесь світ його політичної концепції.

Чи справді Ленін не є московський великодержавник? Послухаймо тверджень цього "уроженца города Сімбірска" з приводу цих питань, що яскраво вимальовують національну сильветку одиниці. В одній з перших його праць - брошурі "Від якої спадщини відмовляємося" - 1897 рік/ Ленін пише: "Ми спростовуємо поширювані в ліберально-народницькій пресі вигадки, ніби р о с і й с ь к і /підкр. наше - Ред./ марксисти зривають з традиціями р о с і й с ь к о і с п і л ь н о с т и" / підкр. наше - Ред./. Цей тон свідомого органічного зв'язку "ленінізму" з російським минулим не зникає, як хтось би міг подумати і з часом, коли процес формування Леніна, як марксиста цілком закінчився. Навпаки, в період цілковитого викристалізування його поглядів цей тон став ще більш виразним, тісно сплітаючись з питанням ставлення до національної гордости, яке,

як вважала більшість марксистів - інтернаціоналістів, мало б бути ставлення до національної гордости,лише негативне. Що ж бачимо у Леніна? У статті "Про національну гордість великоросів" /1914 р./ він пише:"Чи ж то нам,свідомим великоруським /підкр. тут і далі наше - Ред./ пролетаріям чуже почуття національної гордости? Очевидно, ні. Ми любимо свою мову і свою вітчизну... , ми повні почувань національної гордости, що великоруська нація також створила революційну клясу... , ми , великоросійські робітники сповнені почувань національної гордости, хочемо... гордої Великоросії ..." Стільки патетичних признань в одній тільки статті! І хоч в цій же статті він пише, що "не можна великоросам інакше захищати вітчизну, як тільки бажаючи поразки царизмові у всякій війні, тому, що царизм не лише гнобить... дев'ять десятих населення економічно і політично, але й деморалізує , нищить, ганьбить , проституює " і т.д. , то зразу ж в іншому, правда, місці, поспішає додати:"Інтерес / не по холопськи зрозумілий/національної гордости великоросів сплітаєтся з . соціялістичними інтересами великоруських пролетарів".

Припускаємо, що відповідь на це питання, в світлі вище наведеного, можемо сміливо лишити читачам і перейти до питання : чи вчення Леніна виключає насильне політичне і соціяльне підкорення народів одній, на гегемонії московського імперіялістичного пропшарку опертій, обов'язковій великодержавній системі. Коротко кажучи, чи Ленін є інакший, ніж інші деспоти і"собірателі землі руской", оті всякі Петри , Катерини і... Сталіни . За відповіддю на це звернімося знову до найавторитатнішого джерела-писань Леніна. Логіка підказує, що в цьому питанні треба б було чекати лише рішучого осуду всяких імперій-великодержав, усяких централістичних державних систем. Тим часом у цього "приятеля визвольних змагань поневолених народів", як залюбки змальовує його легенда, читаємо: "Ми боремося на грунті даної держави, об'єднуємо робітників усіх націй даної держави ми не можемо ручатись за той,або інший шлях національного розвитку, ми всіми можливими шляхами ідемо до своєї класової цілі.!." / "Про право націй на самовизначення", твори т. 17./. Отже ясно, яку визвольну програму виставляє Ленін поневоленим народам.

У своїх загально-політичних міркуваннях Ленін завсіди виразно виступає оборонцем великодержавних систем, виправдуючи їх теорією марксизму. Він пише: "... Швидкий розвиток продуктивних сил капіталізму вимагає більших державно-оформлених і об'єднаних територій, на яких тільки й може оформитися ... кляса буржуазії, а разом з тим і її неминучий антипод - кляса пролетарів" / "Критичні замітки з національного питання" - 1913 /. В іншому місці цієї ж "праці" маємо докладніше пояснення, яке не тільки виправдує імперіялізм з його тенденціями, але й свідчить про свідому Ленінову несправедливість і насилля з його боку, щодо національного життя. Читаємо: "Лишається та світово-історична тенденція капіталізму до зломання національних перегородок, до затирання національних особливостей, до асимілювання / підкр. Леніна/ нації, яка з кожним десятиріччям проявляється все могутніше, яка становить один з найбільших рушіїв, заміняючи капіталізм на соціялізм " / підкр. наше - Ред./. І таку позицію в теоретичних міркуваннях творець "ленінізму" займає не раз. Він, напр., виразно виправдує конкретний факт русифікації України царською Москвою,пишучи: "Факт асиміляції в цих теренах великоруського і українського пролетаріяту безперечний. І цей факт є безумовно прогресивний"/ підкр. Леніна/. В цій же самій статті знаходимо далі пояснення, чому так нехтуються у цього "кращого друга народів " всі ці супровідні імперіялізмові явища : винародовлення, асиміляція,

національний гніт. і т.ін./. З приводу цього читаємо: "Та поки і тому по різні нації становлять єдину державу, марксисти ні в якому не будуть проповідувати ні федеративного принципу, ні децентралізації. Централізована велика держава це є великий історичний крок вперед від середньовічної роздрібнености до майбутньої соціялістичної єдности всього світу /підкр. наше – Ред./, а інакше, як не через таку державу / нерозривно зв'язану з капіталізмом/, немає і не може бути дороги до соціялізму..." Коли в теорії Ленін виступав прихильником великодержав, то, очевидно, зрозумілі кожному і його погляди на майбутнє московської історії. Він не має наміру ні змінювати існуючу централістичну систему, ні принципово змагати до усунення нерівности і привілейованих становищ в міжнародньому житті. Він виразно підкреслює, що "ми не прихильники малих держав", " ми за демократичний централізм", і потім цей "друг народів" заявляє дослівно таке: " створення самостійної і незалежної держави залишається / підк. наше – Ред./ покищо привілеєм однієї і тільки великоруської нації". /" Про право націй на самовизначення"/.

Отже бачимо, що всі ті гарні кличі про самовизначення народів, і національне визволення і т.д., що від них аж роїться в писаннях Леніна, були для нього одною з доріг, з метод, які мали б привести до реалізації "не по хохопськи зрозумілого" інтересу Москви. Коли зважати, що головне в ленінізмі – вчення про державу, то от і бачимо яку комуністичну державу мріяв збудувати Ленін, бачимо який з нього "друг народів" та яка ціна ленінських базікань про самовизначення народів. Тут треба завважити, що ленінська "розв'язка національного питання, т.зв. самовизначення, ніколи не було тотожнім з визнанням на практиці самостійности поневолених націй. З приводу цього "великий учитель національного визволення народів", стурбований українським національним рухом, говорить: "український рух ... грозить послабленню зв'язків України з Росією... /підк. наше – Ред./. Чому ж Росія не може спробувати зміцнити зв'язки українців з Росією... методом ... залишення українцям свободи рідної мови, самоуправи, автономності /" Про право націй на самовизначення" – 1914 р./ Цю думку Ленін розвиває далі: "Росія є тепер країною з найвідсталішим і найреакційнішим державним устроєм в порівнянні до всіх, що її оточують... Тому соціял-демократія Росії повинна у своїй пропаганді /підкр. наше – Ред./ настоювати на праві всіх національностей творити окремі держави чи вільно вибирати ту державу, в рямках якої хочуть жити". Так оформлював цю думку в 1918 р., але не інакше думав і в час революції 1917 р., коли писав: "Вже саме для того, щоб цей союз був добровільним, російський робітник, не довіряючи /підк. наше – Ред./ ні в чому ні на хвилину ні російській буржуазії, ні українській буржуазії, тепер стоїть за право відділення українців, не нав'язуючи їм своєї дружби, а завойовуючи її ставленням як до рівного, як до союзника..." / "Україна", твори т.XX. ст. 584/. В іншому місці говориться: "уступіть українцям – це каже розум, бо інакше буде погано, силою українців не удержиш, а лише ослабиш. Уступіть українцям, і ви тоді відкриєте дорогу для довіря між обома націями... /" Україна і поразка правлячих партій Росії", стаття 1917 р./. Клич самовизначення народів – це один з методів зміцнення московської імперії, що його Ленін висуває не раз, устійнивши, трохи пізніше, цілком відверто межі, по які може сягати цей принцип самовизначення. Ці межі – лише формальне право на право до незалежности, але не сама незалежність. "Признання соціял-демократією права всіх національностей на самовизначення цілко-

вито не означає зречення соціял-демократії від самостійної оцінки до цільности державного відділення тієї чи іншої нації в кожному окремому випадкові..." /Підкр. наше - Ред././ "Тези з національного питання 1913 р./

Але придивімся, як все ж таки інтерпретує Ленін евентуальну реалізацію Самовизначення. Вище цитований уривок з "Права націй на самовизначення" дав цій справі полснення, за яким неможливе не лише наше розуміння самовизначення, але й інші, скромніші форми національного життя. Послухаймо, що пише Ленін далі: "Між тим не важко доглянути, чому під правом самовизначення націй не можна з соціял-демократичної точки зору, розуміти ні федерації, ні / всюди підкр. Леніна/ автономії /хоча, абстрактно говорячи, і те і друге підходить під "самовизначення" - /прим. Леніна/. Право на федерацію є взагалі нісенітниця, бо федерація - це двосторонній договір. Ставити в свою програму оборону федералізму марксисти взагалі не можуть, про це нічого й говорити. Що ж стосується "автономії", то марксисти захищають "право" на автономію, а саме автономію, як загальний універсальний принцип демократичної держави з багатонаціональним складом, з видимою різницею географічних і інших умовин. Тому признавати "право націй на автономію" було б так само нерозумно, як і "право націй на федерацію".

Можна було б ще більше навести висловлень Леніна, але й цих досить, щоб стало ясно, як дивиться творець ленінізму на можливість здійснення гасла "самовизначення" націй. Отже бачимо, що поперше, самовизначення в нього розв'язується на базі і в рямках державного централізму, та що воно, самовизначення, в нього не означає нічого іншого, як права на користування чужонаціональних мас відповідною "демократією", яка здібна була б відвести народні маси поневолених націй від боротьби за повну суверенність і незалежність власних держав. Самовизначення ленінського видання - це складний, витончений спосіб довести маси до зречення з власної, ніби за "демократичних" вольностей непотрібної, держави. Коли цю ленінську інтерпретацію "самовизначення" будемо мати на увазі, стане зрозумілим, чому питання самовизначення України він, цей "друг" українського народу, розумів так, "що тільки самі українські селяни і робітники на своєму Всеукраїнському З'їзді Рад можуть вирішити і вирішать питання про те, чи зливати Україну з Росією, чи залишати Україну самостійною і незалежною республікою, і, в останнім випадку, яку саме федеративну злуку встановити між цією республікою і Росією" /"Лист до робітників і селян України з приводу перемоги над Денікіном"/. Зрештою, практика Сталіна, який поклявся над могилою Леніна вірно йти ленінським шляхом, показує, як практично виглядають усі ці висловлення, що варта нинішня, ніби самостійна УССР що, кінець кінцем можуть вирішити оті різні бутафорні Всеукраїнські З'їзди, як не те, чого домагається Москва.

Підсумовуючи сказане, мусимо прийти до стверджень, що:

1. Ленін не тільки не є ворогом імперіялістичних систем і імперіялізмів, а, навпаки, ці системи щиро визнавав, пропагуючи імперіялізм в його найнегативніших виявах /асиміляція, денаціоналізація і т. ін./.

2. Ленін ніякої програми національного визволення поневолених народів ніколи не висував і національного визволення в розумінні суверенних держав не гарантував і не збирався гарантувати.

3. Вважаючи розподіл і розпад великодержав на найдрібніші національні держави за негативний процес, який, на його думку, є спричинником національних змагань, Ленін вирішив погасити ці змагання, висунувши концепцію самовизначення, за якою поневолені народи мусять погоджуватися на своє підяремне животіння в рамках великодержави.

4. Ленін цією своєю постановою справи " не по-холопськи", а ревно й послідовно захищав інтереси російського народу, точніше - інтереси московської імперії.

Кінцеві висновки, які треба пам'ятати поневоленим народам, зводиться ось до чого:

По-перше - концепція Леніна, що лягла в основу т.зв. сталінізму, ні в якому разі не є і не може бути прапором і програмою визвольної політики поневолених народів.

По-друге,- приняття ленінської концепції поневоленими народами, замість власних концепцій боротьби за суверенні національні держави, неминуче мусять привести знову до відбудови "єдінонеделімої" московської імперії, до затримання і надалі її при житті та до врятування її перед смертоносною грядучою революцією. Тому свободолюбиві народи, протиставляючи себе ленінізмові, мусять ще більше згуртуватися в боротьбі за свої власні суверенні національні держави, які єдині можуть гарантувати повне й цілковите національне і соціяльне визволення і які приведуть до знищення системи панування імперіялізмів, до припинення перманентного досі стану гноблення націй нацією.

Ідея свободи народам і людині, ідея покриття земної кулі суверенними, на етнографічних принципах основаними, національними державами - одна і єдина несе усунення несправедливостей у сфері міжнаціонального життя, відкриває шлях до кращого, справді вільного ладу в світі. І ця ідея, а не реакційний ленінський большевизм, веде і вестиме в майбутньому поневоленні народи до світлого завтра.

- - - - -

- - - -

В - к.

ЗА НАЦІОНАЛЬНЕ ОБЛИЧЧЯ УКРАІНСЬКОІ МОЛОДІ.

Краще в рідній краю милім
Покласти кістьми, сконати,
Ніж в землі чужій, ворожій,
В славі й шані проживати.

/М.Вороний: "Євшан зілля"/

Молодь - то цвіт нації, то іі надія, міць і сила. Молодь - то авангард, а разом з тим і мотор нації, Молодь - в молодості. И молодість є велика сила, то найбільше творчий період в житті людини- період, коли людина завзято прагне створити нове, вічне; період, в який людина творить ідеі, здійснює іх, палко служить ім.

Молодість не знає втоми, не любить обрахунків, вона прагне до вищоі мети, здобуває і перемагає, а не пристосовується і не споглядає.

У історичній боротьбі народів, націй, молодь завжди була і є вирішальним чинником.

Нарід, що має здорову, ідейну, свідому завдань свого народу молодь - ніколи не буде упокорений.

Тому то на тернистому історичному шляху українського народу, його сусіди, "визволителі" зі Сходу і Заходу так багато уваги приділяли українській молоді. Не розвиткові іі, не піклуванню за неі, а боротьбі з іі ідеалами, боротьбі за неі, за опанування іі. Сотні років російський імперіялізм намагається відірвати українську молодь від рідного ґрунту, нав'язати ій /молоді/ чужі й ворожі українському народові ідеали та заставити українську молодь служити йому.

Так само було з Польщею, Мадярщиною, Румунією. Від червоного імперіялізму українська молодь зазнала страшного лиха.

Багато зла заподіяли большевики на Украіні та найдошкульнішого удару завдали вони саме в ділянці виховання молоді.

Визвольні змагання 17-21 рр. показали ворогові, що "единоне - делимческая" русофільська політика, яку послідовно переводив царат на Украіні сотні років, не вбила в українському народові духу національноі волі, не упокорила його.

Крути і Базар, де молоді лицарі українського народу впали смертю хоробрих за національну незалежність - задокументували це.

Большевики, ці вірні й послідовні наслідувачі царськоі політики на Украіні, зрозуміли, що покорити український нарід вони зможуть тільки тоді, коли відірвуть від нього молодь.

Двадцятьпятирічне панування большевицькоі імперіі на Украіні є боротьбою за українську молодь та іі душу. І, треба визнати, що до певноі міри ворог мав успіхи

Царат і польська шляхта так само багато уваги приділяли українській молоді, щоб відірвати іі від народнього українського ґрунту, але іхні методи й тактика були далеко простішими, слабшими, м'якшими. Большевики ж - немилосердно жорстокі й послідовні. Царат і польське панство забороняли українську школу, доводили, що українськоі мови немає, але не так нищили величезні: багатогранні прояви національноі культури у широких українських народніх масах, не нищили і так/ безчестили українські традиціі. тільки/

Большевики дбають про розвій українськоі культури, але національноі формою, а інтернаціональноі змістом.

Серед українців, серед українськоі молоді зокрема, яка всіма фібрами своі душі ненавидить большеви-цьку сваволю, є немало таких,

що не розуміють і досі глибокого й наскрізь ворожого українцям змісту, який большевики вилали в поняття культури, національної формою, а інтернаціональної, себто російської, змістом. Насаджуючи таку культуру, большевики вели нещадну боротьбу з усіма духовними й культурними надбаннями українського народу і винищували всі національні прояви життя українського народу, замінюючи їх на словах інтернаціональними, а справді російськими. На кожному кроці підкреслюється меншевартісність українського і перевага інтернаціонального, себто російського. Всі прояви мистецтва, літератури, побуту, звичаїв, традицій, що відбивали українську самобутність, вважалися ворожими цій большевицькій, себто російській інтернаціональній по назві, а наскрізь реакційній по суті, догмі.

Українська молодь стала знаряддям боротьби проти українсьва. Українська молодь нагадувала дитину, у якої силою відірвали рідну матір, замінивши її мачухою і змушували ненавидіти матір, а любити чужу осоружну мачуху.

Большевизм відібрав в української молоді її молодість. Скільки нелюдського, надприродного знущання з молоді виявлено у творі Хвильового "Я", де син стріляє у свою матір. То українська молодь розстрілює Україну - так їй наказує "визволитель".

Багато хто з української молоді повірив був цій облудній, підступній догмі і намагався служити своєму народові під чужими гаслами. Цілий ряд відомих українців-комуністів не з мотивів кар'єри, а з ідейних спонукань сприймали за чисту монету підступні інтернаціональні гасла большевиків, вірили в них, і намагалися з ними працювати для добра українського.

Не провина, а трагедія української молоді в тому, що вона бодай на якийсь час повірила була ворогові і під українську обмежену форму, яку дозволив ворог, вкладала чужий і ворожий, інтернаціональний по назві, а російський по суті зміст.

Всім відома трагедія Хвильового.

Талановитий, відважний, глибоко національний письменник став комуністом. Большевик переміг українця та не на довго. Трагедія Хвильового, як і багатьох інших, в тому, що, повіривши ворогові, він намагалися поєднати несполучне інтернаціональне з національним. Інтернаціональний /російський шовінізм/ зміст чим далі більше намагався проковтнути дозволену національну форму.

Національне єство письменника, українська честь, протестує і, кінець кінцем приводить до особистої трагедії Хвильового, а з ним і всіх, хто повірив ворогові, а лишився чесним.

Гаслом "Геть від Москви!" /інтернаціональна суть/ Хвильовий висловив те, що відчувала передова талановита українська молодь. Самогубство Хвильового розкрило очі обдуреній українській молоді на російський характер і зміст т.зв. інтернаціональної культури і ще раз підтвердило, що українській молоді не по дорозі з большевизмом.

Мільйони ув'язнених і замордованих українських дівчат і юнаків довели, що українська молодь не піддалася цілком ворогові, не загубила свого національного єства, не втратила національних ідеалів.

Трагедія, а не вина частини української молоді в тому, що вона була мало критична до чужих підступних гасел і, повіривши в їхню "прогресивність", далася ворогові запрягти себе до чужого воза.

Українське прислів'я вчить нас, що "краще своє латане, ніж чуже хапане".

Ми пережили першу фазу найлютішої із усіх дотеперішніх воєн.

Український нарід зазнав двох "визволителів" червоного і брунатного.

Хуртовина війни двічі шаліла на українських землях. Обидва визволителі однаково обкрадали нас. Обидва нищили нашу молодь,

обидва змушували її бути гарматним м'ясом, і боротись за чужі, ворожі нашому народові, ідеали. В хуртовині цієї війни наша молодь складала національний іспит. Не вся вона була зріла, були і є серед нашої молоді національні пустоцвіти.

Український нарід гордий, що його молодь одна з перших серед поневолених народів розпочала збройну боротьбу з німецьким загарбником у лавах УПА. Боротьба ця, як би про неї не говорили наші пічкурні політики, довела цілому світові, що наш нарід хоче жити вільно, хоче бути сам господарем своєї землі, не прийме поневолення.

Ця війна дечого нас навчила.

Немає мабуть серед української молоді таких, які б вірили, що хтось чужий подбає про нас. Чесна українська молодь зрозуміла, що ніхто не дасть нам волі, а її вибере тільки український нарід і, в першу чергу, його авангард - молодь.

"Хто визволиться сам, той вільний буде.
Хто визволить когось, в неволю візьме".
/ Л. Українка/

Та частина української молоді, що не хотіла, вірніше не мала відваги боротись за українську справу, змушена була боротись за ворожу справу, в лавах "визволителів" - займанців - большевиків і німців. Національно свідома, відважна українська молодь в перший рік німецької окупації стала під стягом УПА до боротьби з обома ворогами українського народу: червоним і брунатним імперіялізмами.

Ніяка боротьба не обходиться без жертв. Досвід визвольних змагань українського народу показав, що боротьба за свої українські ідеали, під своїм ідейним проводом коштує менше жертв.

У червоній армії українці втратили за даними советської преси біля 3,5 мільйонів. Українська Дивізія, добре сформована, втратила в однім бою під Бродами більше, ніж УПА за весь час своєї боротьби з обома загарбниками.

Боротьбою в УПА українці здобули собі визнання всього світу, бо про це говорить уже ціла світова преса. Величезними втратами у ворожих українцям лавах ми не тільки нічого не здобули, а мусимо про них мовчати.

Така неумолима логіка життя.

Українська нація сьогодні - в молоді.

Та й не тільки українська.

Увесь світ, а в першу чергу поневолені народи, у висліді цієї війни не склали зброї. Багато говориться про мир, а разом з тим - усі готуються до війни, бо шестирічна війна не принесла жодному народові заспокоєння, не розв'язала передвійськових протиріч.

Навпаки, цих протиріч стало більше, Червоний імперіялізм своєю агресією загрожує цілому світові. Український нарід не склав зброї, а веде нерівну героїчну боротьбу за природнє своє право бути господарем на своїй землі, за Самостійну Українську Соборну Державу з справедливим соціяльним ладом без холопа і без пана. Цією боротьбою перейняте все життя на Рідних Землях.

Дехто вважає, що боротьбу з большевизмом веде одна повстанча армія, а через те і не доцінює наших сил. Боротьбою з большевизмом охоплені всі українські маси і то на всіх українських просторах. Примусове переселення українців на Заході, заборона греко-кат. церкви та приєднання української церкви до російської - православної, переселення росіян-інвалідів червоної армії в колгоспи Дніпропетровщини, саботаж у шахтах Донбасу і інше - то все боротьба, яку большевики звуть відбудовою і побудовою соціялізму.

Частина українського народу через військові події опинилась на чужині.

Відірвана від рідного краю, позбавлена цілющих впливів української землі, слабіша, легкодушніша частина нашої молоді іноді

забуває на чужині про свої обов'язки, завдання і марнує час, піддаючись хвилевим задоволенням.

Це шкідливі симптоми, бо ж наша молодь повинна і мусить кожний крок свого буття пов'язувати з боротьбою свого народу. Мусить завжди пам'ятати, що в остаточному змаганні українського народу за його волю, молодь, у великій мірі, вирішуватиме вислід війни.

Це ставить перед українською молоддю, яка опинилась на чужині завдання підготувати себе до вирішального бою, підготуватись до національного державного будівництва. Кожен день перебування на чужині мусить використати вона на те, щоб навчитись боротись, перемагати і перемогти

Гартувати свої сили до боротьби, учитись працювати навіть у німців, невпинно працювати над собою, щоб бути корисним для свого народу - такі завдання ставить перед молоддю Край.

Хвилеві задоволення, матеріяльна нажива забирають у частини молоді все життя і роблять з неї рабів дрібних пристрастей, закриваючи перед нею великі діла, ідеали. Молодь, що не має в собі великої мети, не служить їй, молодь, що відривається від ідеалів і прагнень свого народу стає національним пустоцвітом.

Тільки той живе, хто служить ідеї, хто має мету, більшу від буденного життя. Велика мета розкриває волю духові, рукам, скріплює людину, і вона розкриває перед людиною творчі перспективи.

Відсутність цього робить з людини егоїста, кар'єриста, все життя такої людини обмежується задоволенням тваринного існування, людина втрачає людське, а стає рабом. Такі люди жують і животіють, а не живуть.

На чужині зустрілися дві галузки нашої молоді, що зростали під різними впливами у відмінних умовах.

З болем доводиться ствердити, що й досі українська молодь не засипала мілкого психологічного Збруча і іноді, піддаючись ворожим впливам чи хуторянській пропаганді пічкурних патріотів, міряється, хто вартісніший, свідоміший, культурніший тощо.

Дрібні відміни у поводженні, у вдачі, які витворилися під впливом різних історичних умов, не різнять нашу молодь, бо перед нею стоять великі завдання, за які сьогодні іде боротьба в Краю.

Пам'ятаймо науку Ярослава Мудрого своїм дітям:

Як будете всі разом
йти до спільної мети,
Ви, державу зруйнувавши
розійдетесь у світи ,
Ви розгубите ту землю,
Що придбали Вам батьки,
і тинятиметесь всюди,
як вигнанці, жебраки.

/ О. Олесь/

--- ооо ооо ---

С в і т п р о У к р а ї н у

БОРОТЬБА УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ ЗА СВОБОДУ

У словацькому місячникові "Слободне Словенско", орган "Словенского револючного одбоя", ч.І, від 15.4.1946 була надрукована під цим заголовком стаття, яку передруковуємо без змін.

Історя майже пятдесятмільйонового народу, що населює краї від Сяну до Кавказу і від Криму до Припяти, є така багата, що тяжко подати з неі малий витяг, яким є наша скромна нотатка.

Коли студієш історію українського народу, то здається просто неймовірним, що один із найбільших европейських і слов'янських народів не може спромогтися на державну незалежність. Український нарід пройшов, як і інші народи, різні стадіі розвитку. На початку це є головно княжа держава св. Володимира Великого і Ярослава Мудрого. Феодальну державу репрезентує козацька держава гетьманів Богдана Хмельницького і Івана Мазепи. До російської революціі релігійно-політичний напрямок дає Кирило-Методіівське Брацтво , що для українців має таке значення, як для словаків М а т і ц а С л о в е н с к а .

Російська революція, що іі започаткували українські полки в Петрограді, стає кличем до політичного наступу українців.22 січня 1918 року Українська Центральна Рада проголосила III Універсалом Українську Народню Республіку в Києві. Президентом республіки став славетний український історик, професор університету Грушевський . З-поміж багатьох інших, тоді визначних постатей, слід згадати отамана Петлюру і полковника Коновальця, які відогравали пізніше важливу ролю в закордонному русі. Того самого року /1918 - ред./ - 1-го листопада - опанували Українські Січові Стрільці Львів і проголосили Західню Українську Республіку на чолі з др. Левицьким . А ця республіка приєдналася року 1919 /22.І. - ред./ до Української Народньої Республіки. Створення обох українських республік стає зразу більмом в оці большевикам,-а також і полякам.

Хоч большевики, яких репрезентував Троцький, визнали в Бересті Литовському 8.II.1918 р. самостійну Україну, та це не перешкодило ім почати негайний похід проти неі. Сам Троцький висилає негайно на Україну своіх агентів-генералів, щоб розпочати бій проти молодоі українськоі армії.

Від того часу датується найгероїчніший приклад любови українців до свого народу, до своєі самостійноі держави. Молоді українські студенти, бачучи нерішучість своіх батьків, не боячись,гордо беруться за зброю, щоб боронити свою свободу і правду. Триста юнаків впали геройською смертю в нерівнім бою проти большевиків під Крутами. Іх кров зродила пізніше ОУН. Не лише молодь, - ціла Україна боронилася. Величезні простори унеможливлювали суцільний наступ.

Повстало, однак, багато бойових загонів, що вели партизанські бої. Варто згадати особливий тип одного тодішнього - ватажка батька Махна, анархіста, але неперевершеного щодо тактики ведення військових операцій. Не можна не згадати отаманів Зеленого і Григор'єва, або геніяльного партизана Юрка Тютюнника. Всі вони вели бій проти ворогів свого народу. Організований опір триває аж до 1922 р., поки большевики і поляки за чужою допомогою брутально задушили всякі прояви свободи.

Після большевицького загарбання Украіни і поділу іі поміж СССР, Польщею, Румунією і Чехо-словаччиною - перестало існувати вільне життя народу. Патріоти, змушені до того терором, вивтікали закордон, де могли вільно працювати. Большевикам все ж удалося намовити декого до повороту, як,напр., проф. Грушевського, який написав най-

більшого обсягу історію України. /Та й ці всі стали жертвами.

Закордоном почало організовуватися нове політичне життя вільних українців. Полковник Коновалець створив із старшинських загонів Українську Військову Організацію /УВО/. Та організація розгортала головно військовий рух на Західній Україні. Крім того, існували різні організації, як, напр., Спілка Визволення України /СВУ/. УВО існувала до 1929 року - до конгресу українських націоналістів у Відні. На цьому конгресі постала єдина ідеологічно-політична народня репрезентантка: Організація Українських Націоналістів /ОУН/. ОУН як єдина і найвища представниця остаточної волі українського народу, починає працю повним ходом. Праця в підпіллі, нелегальна, здобуває собі тверду базу. В році 1930 праця так розрослася, головним чином на Західній Україні, що польський уряд з допомогою війська почав ліквідувати кривавими способами кожний виступ за свободу. На Східній Україні совети вжили найвитонченішого способу проти всього народу, майстерно підготували року 1933 штучний голод. / Згинуло від голоду 6 міл. українців/. Терор, однак, народжував нових патріотів.

Український нарід мав у ту пору /під Польщею/ ще й інші свої політичні партії, з-поміж яких слід назвати УНДО.

Тоді був заарештований і провідник цілого домашнього руху, визнаний тепер за провідника українського народу - Бандера. Та терор не обмежувався лише на Україні, а йшов далі, всюди, де тільки виявляли українці ознаки життя.

Найбільше став на заваді большевикам бойовик Коновалець, а тому його року 1938 вони замордували в Роттердамі.

Року 1939 очі українців і їх надії були звернені до Закарпатської України, яка, по розпадові ЧСР і відновленні словацької держави, проголосила свою самостійність. Та не встиг місцевий провідник др. Волошин організувати нову державу, як напали на нього ненажерливі мадяри. Січ, хоч як героїчно не боронилася, мусіла зрештою відступити, переважно на Словаччину.

Нарешті прийшла друга світова війна. Можна було сподіватися, що український нарід дістане собі своє. Та так не сталося. Німецька зажерливість була більша, ніж політична передбачливість. Українські націоналісти підготували ще до приходу німців грунт для проголошення самостійної України. А остаточно після вступу німців до Львова українські націоналісти проголосили самостійну українську республіку на чолі з Ярославом Стецьком. Але це не сподобалося німцям, які вважали, що прийшли на землю неосвічених людей і заходилися порядкувати способом колоніяльним. Уряд з прем'єром Стецьком і провідником Бандерою ув'язнили. ОУН, ледве почавши відкрито працювати, повертається знову в підпілля. Від бою проти теперішнього ворога, большевизму, переходить до бою проти німців. Той бій є спонтанний, головним чином в Українській Народній Самообороні /УНС/. Тоді ж організується на Волині нове, модерне національне військо - Українська Повстанча Армія /УПА/. Бій українського народу є великий і широко розгалужений. Повставала потреба єдиного проводу. Тим проводом стала Українська Головна Визвольна Рада /УГВР/. Вона є нині репрезентанткою волі українського народу. Діє через своїх провідників дома і закордоном. Крім того, УГВР спромоглася залучити до протибольшевицького руху й інші поневолені большевиками народи. Для того 13 листопада 1945 року скликала конгрес поневолених народів, що тривав два тижні. На конгресі всі народи прийняли плятформу бою проти большевизму. На цьому ж конгресі виникла ідея Антибольшевицького Бльоку Народів /АБН/.

Цікаво, одначе, що й Москва теж взяла участь на тому конгресі через своїх найрафінованіших агентів, які щоденно висилали звідти звідомлення, аж поки їх не викрили.

В наслідок військової нефортуни, німці почали були іншу тактику супроти українців. Проте й тоді робили це нещиро. Вони вірили,

що, схиливши на свій бік Власова в Берліні, їм пощастить те саме зробити і з провідником українців, Бандерою, якого, за наказом Гітлера випустили з в'язниці. Але Бандера, маючи перед очима мільйони невинних жертв, добро України, будучи вірним ідеям українських змагань за свободу, відмовився йти на нараду, в якій мав брати участь Розенберг.

Війна скінчилася, Німеччина зазнала поразки. Один европейський імперіялізм похований, але другий, значно грізніший - большевизм - тут стоїть як переможець. Як союзник західніх демократій, прикриваючись гаслами боротьби за свободу народів, захопив половину Европи. Долю українського народу переймають тепер майже всі европейські народи. Боротьба українського народу, яку досі ніхто не хотів і не міг збагнути й зрозуміти, стає прикладом для народів, що іх "визволили" большевики. А український нарід подає - як старий досвідчений борець проти большевизму - охоче руку до співпраці всім, хто зрікся шовіністичних і імперіялістичних тенденцій.

Словацький нарід, як сусіда великого українського народу, завжди розумів і симпатизував у його святій боротьбі. Й довели те словаки не раз, особливо в період останньоі масовоі еміграціі, коли словацька держава старалася помогти в усьому тисячам нових емігрантів.

Але самими симпатіями ми не обмежилися: проти спільного ворога - спільний фронт і найтісніша співпраця. А та співпраця тепер є радісною дійсністю, "Словенскі револючни одбой" і Українська Годовна Визвольна Рада співпрацюють. Особливо спільно пролита кров засвідчила вже багато разів співпрацю фронтів на рідних землях.

Світ стоїть перед вирішальними подіями. Віримо, що новий світовий, зокрема европейський, порядок буде побудований на засадах християнських і справді демократичних. Нове упорядкування Европи неможливе без самостійноі і вільноі Украіни.

Бог і надалі буде благословити справедливу боротьбу українського народу. Словаки дома і закордоном бажають українському народові якнайкращоі перемоги. Бажаємо собі того тим більше тепер, бо боремося за спільні ідеали.

- чіч .

- - - -

Х Р О Н І К А .

МЕМОРАНДУМ УГВР В СПРАВІ ЗАКИДІВ БАЖАНА

/УПС/ Генеральний Секретар Закордонних Справ УГВР вислав на руки Міністрів Закордонних Справ Великої Британії і Злучених Держав ПА та Генерального Секретаря ООН меморандум, в якому розбиває брехливі твердження Бажана, висловлені ним на засіданні Третьої Комісії ООН і полягають вони в тому, що нібито, всі українці, які не хочуть вертатися в Совєтський Союз, це т.зв. українсько-німецькі націоналісти, співпрацівники німців під час німецької окупації.

В меморандумі ствержується, що обвинувачення Бажана є безпідставні і не відповідають правді. Більшість українців, тепер втікачів, була за німецької окупації в ближчому або дальшому зв'язку з протинімецьким Визвольним Українським Рухом. Українці перераховані поіменно Бажаном як "колябоpанти" і яких він ставить на першому місці, це або люди, що давно вийшли з політичного життя / як, напр., п. Дорошенко Дмитро, колишній український міністр закордонних справ з 1918 р., але який після 1918 р. цілком віддався був науковій праці як професор Українського Вільного Університету в Празі, зовсім не ангажуючися в політичне життя./, або люди, які повмирали ще в 1940 р., отже в час якнайтіснішої співпраці між націсвичною Німеччиною і Совєтським Союзом / як напр., др. Назарук, католицький журналіст, який вмер в Кракові в 1940 р./. Решта українців, яких перераховує Бажан як "колябоpантів" це в більшості ті, що сиділи в німецьких концентраційних таборах за боротьбу проти німецької окупації на Україні. До них належить м.ін. вичислений Бажаном Бандера Степан, провідник Українського Самостійницького Руху, посаджений в концтабор Оранієнбург - Сахсенгавзен в 1941 р., Андрій Мельник, посаджений в той же самий концтабор у 1944 р. та інші.

В дальшій частині меморандум докладно вияснює боротьбу Українського Самостійницького Руху з німцями, його відношення до поляків, жидів; становище до створеної німцями Дивізії "Галичина", вороже відношення великої більшості стрільців Дивізії до німців і, як наслідок цього, перехід частини дивізії до УПА; справу Власовщини; підпільних українських революційних видань; боротьбу УПА на два фронти і т.д.

Меморандум закінчується заявою, що ні Бажан, ні його мандатори,- теперішній уряд УССР, не мають права говорити від імені України, бо вони не є урядом, що має владу з волі українського народу, а тільки з волі центрального московського уряду.

- - -

ОБОРОНА З'ЄДНАНИХ ДЕРЖАВ ПІВНІЧНОЇ АМЕРИКИ

В кореспонденції з Вашінгтону подає часопис "Дзеннік Польскі і Жолнежа": Північний кордон не існував досі в уяві американців, тепер став він несподівано оборонною лінією перед майбутніми атаками.

Кількадесят спеціяльно збудованих танків виїхали з вояками, інженерами, летунськими механіками, метеорологами, лікарями та одяговими спеціялістами і т.д. на двомісячну подорож в найдальшу північ.

Одночасно вислано найбільший корабель-летовище "Майдвей", щоб провірити на полярних водах можливість вживати летунство як плавучі бази.

Другий тривожний дзвінок продзвенів від півдня. Один з найважніших членів Палати Репрезентантів, Дженнінгс Рендолф, заявив після відбутої подорожі в Південній Америці, що там зорганізовано проти ЗДПА комуністичні сили краще і справніше, ніж були зробили Німеччина і Японія перед другою світовою війною. В країнах Південної Америки ведуть комуністичні часописи не лише пропаганду державної ідеології СССР, але підготуються і безупинно до атаки на ЗДПА.

"Я переконаний, сказав він, що вся ця преса одержує вказівки з Москви. Зразу за нашими південними дверима скривається грізніша небезпека від японської і німецької... Після смерти Уманського /сов. амбасадор в Мексику/ перенесено централю цієї акції на Кубу, де тепер працює двісті советських дипломатичних представників".

"Дейлі Геральд" повідомляє:

"Член американського конгресу Гюг де Лясі перестерігає перед клікою воєнних підпалювачів... У військовій академії в Вест Павнт вивчають стратегію проти Росії. Наша країна йде прямим шляхом до нової війни. ЗДПА мають на поготівлі 1 500 атомових бомб і безупинно продукують нові".

- - -

ДВА МІСЯЦІ ПІД БОЛЬШЕВИКАМИ !

/Переживання одного українця, французького громадянина/

Ще в році 1919 був я змушений еміґрувати з Галичини до Чехословаччини. Згодом переїхав я до Англії, а опісля до Франції.

У Франції перебував до року 1943. Цього ж року повернувся до Галичини, але на другий рік мусів утікати від большевиків до Німеччини. Примістився я під Вінер-Нойштадт у селі Леопольдсдорф, де став на працю.

Тим часом захворіла моя жінка, і я був змушений лишитись під большевиками, що 18 квітня зайняли з боєм місце мого перебування.

Вже перші частини війська почали грабувати. Вони брали силою все, в першу чергу харчі й напої, а опісля цінні речі. Поживившися та випивши, робили наскоки на жінок. Жертвами були дівчата і жінки від 14 до 60 літ. Побачивши, що діється, маючи французьке громадянство та володіючи французькою мовою, звернувся я як француз, заявив у большевицькій команді, що хочу їхати додому до Франції. Команда спрямувала мене на Вінер-Нойштадт та Будапешт, чому - не знаю. До Будапешту не доїхав, бо в прикордоннім місті Шопрон, де був переходовий пункт до відправи на "родіну" мене затримали. Були там переважно українці, колишні робітники, а також і еміґранти. В таборі панувала страшенна нечистота, голод та грабунки збоку большевицьких салдатів. Відбувався там і поділ людей. Мужчин від 18 - 48 літ брали до армії, підкреслюючи, що їм доведеться воювати ще проти Америки й Англії. В окремих відділах завербованих мужчин на місці вишколювано. Дівчат від 18 - 25 років брали також до армії. Також дівчата були перешколювані спеціяльними відділами комсомолок. Жінок 25 - 45 років відсилали, не знаю куди, на роботу. Дітей і старців загонами транспортували в напрямі на Одесу. Опісля, уже в Лінцу, зустрів я одного знайомого українця, що втік з такого транспорту з Одеси і передерся на сторону американців. Розказував він, що всі українці, яких забрали силою большевики на "родіну", а брали вони всіх, мусіли переходити "дезинфекцію". Усі речі їм при тім відбирали, а в заміну давали старе лахміття з печаткою В.Н. /враг народа/. Крім того на плечах і грудях мав він

витатуоване теж В.Н. Говорив він ще, що нікому з транспортованих не вільно під карою смерти мати будь-яку адресу з закордону. Зазначав, що життя в Советському Союзі зовсім не змінилося: усюди колхози, терор і голод, ще більший, ніж перед війною був.

Большевицька армія не має вся однострою, а становить собою обдерту, строкату масу, одягнену в цивільне, нім.військове, рідше советське, а навіть подекуди американське убрання. Панує бруд, воші, венеричні хвороби, наскоки на жінок та грабунки. Це все є зовсім нормальним явищем. Напр., на одну школу в Шопрані, де жило 800 українських дівчат, призначених до армії наскочило одної ночі 150 п'яних салдатів і доконало насильства. Большевицька влада ставиться до цього зовсім пасивно.

Щодо харчів, то військо з Росії їх майже не дістає. Салдати харчуються переважно награбованим. Є випадки, що вояки, дізнавшися, що до якоїсь цивільної крамниці привезено харчі, призначені для австрійського населення, нападають на неї і забирають все, що дається забрати. Буденним явищем є те, що салдати приходять до господарів, і не питаючи нікого, беруть з печі те, що вариться, їдять, а то ще й лаються, коли їм не смакує. Тяжко денебудь зустріти жінку від 12 до 60 літ. Всі ховаються від червоноармійців. Часто трапляється, що советська влада забирає цивільне австрійське населення до відбудови різних поруйнованих об'єктів, при чому робітники мають брати з собою харчі. При відбудові авіяційного майдану у Вінер-Нойштадт ті люди, що взяли собі харчі на три дні, були змушені працювати 12 днів, не дістаючи жодної поживи від уряду.

Усі ці факти так вплинули на мене, що по деякому часі почав я домагатися команди табору відвезти мене до Франції. Большевики вислали мене до комендантури у Ст. Пельктен, де по довгих допитах мене визнали таки за француза та видали перепустку, що на її підставі міг я переїхати кордон. Ще ідучи до Ст. Пельктен, переходив я 5 ревізій своєї підводи, підчас яких зникло мені майже все моє добро.

Справа переходу кордону показалася, однак, нелегкою. Большевицька прикордонна сторожа не хотіла пустити мене на американську сторону. Їздив я попри кордон три тижні. Щойно одніеї ночі, при допомозі прикордонника українця вдалося мені перейти кордон.

\- - -

ПРИКЛАД СОВЄТСЬКОГО НАХАБСТВА

/УПС/ Дмитро Зухерович /!/ Мануїльський, міністер закордонних справ УССР, у зверненні до конференції вчителів Західних Земель України заявив, що Степана Бандеру заарештували німці після того, як він дав на це свою згоду. А зробив це він, нібито, для того, щоб навколо його імени створилася легенда мученика. Большевицький інтриган і провокатор твердить, що історія знає багато фактів, коли реакційні уряди заарештовували своїх скомпромітованих, агентів-провокаторів, щоб підсилити їх авторитет в очах мас.

Мануїльський того не згадує, що німецькі фашисти на окупованій Україні доводили українському народові, що саме той же Степан Бандера є сталінським агентом-провокатором. Замовчує Мануїльський, і те, що німецьке гестапо заарештувало двох братів Ст. Бандери і розстріляло їх, а батька запроторило до в'язниці.

Чому ж Зухерович неподав жодного історичного доказу, як агенти-провокатори просили своїх наставників, щоб ті вбивали їхніх братів і кидали до тюрем їхніх батьків. Пощо ж тоді посилатись на історію!?

Від Редакції: Степана Бандеру, провідника ОУН, справжнього мученика і великого українського патріота нашого часу заарештувало гестапо й заслали до концентраційного табору - негайно ж після проголошення Української Незалежної Держави 30 червня 1941 р. Бандерівців - членів революційної ОУН жорстоко нищили й кидали до концтаборів та в'язниць. Це була німецька реакція на самостійницьку декларацію. Степан Бандера вийшов з концтабору безпосередньо перед остаточним поваленням Німеччини 1945 року. Двох братів його гестапо розстріляло, батька тримали у в'язниці. Всі ці факти, на жаль, досі "невідомі" большевицько-російському гестапо-НКВД та його агентам на чолі з Мануїльським.

Що два побратими - червоний і брунатний фашизм - посварились саме із-за України - знає кожний. Тому, що обох їх громив на Україні саме самостійницький рух, яким керував і керує С. Бандера, вони й старалися один поперед одного лити бруд на провідника цього руху - ворога всякого "визволителя" і всякого імперіялізму. Це і є причиною того, що большевицький вирдок вдається до "філософії", якою даремно намагається оплюгавити й принизити в очах українських мас світу постать вождя українського революційного руху - Степана Бандеру.

Гавкання Мануїльських нам уже давно відомі, але вони матимуть успіх лише серед зграї псів, а не серед української людности.

\- - -

ПРО ПОЛЬЩУ

/ Зі слів одної американки, в ранзі старшини, що недавно повернулася з Польщі. Розмова відбулася 9.У. ц.р. в місті Нюрнбергу/.

До Польщі виїхала два тижні тому як опікунка транспорту польських ДП. Побувала в кількох великих містах /Варшава, Лодзь, Радом, Краків/, а також і в селах. Подорожувала переважно залізницею /залізнична комунікація більш-менш полагнана/.

Дуже докучала їй контроля на кожному кроці в потягах і на станціях, при чому її надто вражала брутальна поведінка "російської поліції".

Взагалі ж большевицьке військо та їх органи безпеки справили на неї дуже прикре враження. З її слів виходить, що це люди некультурні, мають нахил до бійки, пиятики, крадіжок, грабунків тощо. /Між іншим, їй самій вони вкрали валізу з речами підчас одної контролі/. Тут американка зазначила, що досі ще вона була кращої думки про большевиків.

Чорний ринок в Польщі процвітає. На ньому є все, починаючи від брильянтів і кінчаючи бананами і помаранчами. Все можна купити, аби гроші. Люди в Польщі елегантно одягнені, каже, навіть краще, ніж в Америці. На її думку, Польща не потребує ніякої допомоги, а тепер рішні висилки всякої допомоги вважає за зайві. Зазначила, що про це вона буде офіційно говорити своєму найвищому шефові.

До Польщі прибувають цілі валки поляків з України. До кінця вересня ц.р.. всі поляки мають виїхати з українських і білоруських земель.

На кордоні Польщі та сумежних советських республік є сильна прикордонна сторожа. При легальному переході кордону прикордонна советська сторожа штемплює всі документи кожної особи, щоб унеможливити перехід кордону вдруге / назад, наприклад/.

Нелегально переходять кордон лише більш озброєні групи, що діють по обидві сторони польсько-українського кордону. Ці групи, зазначує вона, часто виступають збройно проти большевицької влади - як польські та українські партизани.

Є там /у Польщі/, твердить вона, інтелігенція, робітники і селяни, що, уникаючи арешту, примусового вивозу чи переселення /і поляки, і українці/ покинули хати і пішли до лісу, н е п о к и д а ю ч и с в о г о к р а ю. Про все це вона довідалась від поляків /говорить вона цілком добре по-польськи/, що прибули на Шлезію в прикордонних чи закордонних /Україна, Білорусь/ областей.

Як у Польщі, так і в Чехо-словаччині є сила большевицького війська / сама бачила/. Маючи перевагу своєі сили, большевики довільно впливають на все життя цих країн /культуру, господарство, політику/.

- - -

БОРОТЬБА УКРАІНИ

Останнім часом у чужій пресі щораз більше появляється вісток про акцію УПА на західних українських землях. Ці вістки дуже часто не відбивають правдивого образу дійсности, бо майже завжди опираються на большевицьких, або підпорядкованих ім урядових польських та чеських джерелах і тому у відношенні до УПА стало оперують такими словами, як банди, білі партизани, грабіжники безборонньоі людности, терористи і т.д.

Та не зважаючи на це, навіть і з цих, скупих, часто необ'єктивних і перекручених вісток із західньо-українських околиць можемо схопити одну, найважливішу для нас правду, оперту на незаперечному факті: український нарід продовжує вести свою революційно-визвольну боротьбу за українську державу, Український самостійницький рух всупереч большевицьким твердженням, та, на жаль, також твердженням деяких наших "тверезих" маловірів, що є проти "проливання крови" та за "захованням рівноваги духа", існує далі, діє, б'є ворога.

"Збройні зудари на польському кордоні :
Банди стараються увійти до Словаччини"

/УПС/ Під таким заголовком газета "Таймс" з 29.ІУ.46. помістила ось які вістки про події в Польщі та Чехо-словаччині.

"Від нашого власного кореспондента. Прага, 28.ІУ. ц.р.Тут видали наступне урядове оголошення: "Кілька малих банд т.зв. Української "Бандеро"-Армії намагалися ввійти на чехословацьку територію в Східній Словаччині. Відділи Чехословацької Армії та поліціі відкинули тих терористів назад за кордон, а іхні рештки "будуть знищені".

"Ця вістка підтверджує, що на північно-східньому кордоні Чехословаччини повстала незвичайно важка ситуація, там чехословацький уряд зустрічається з повним усуненням влади польського уряду в широких просторах на захід від лінії Керзона. В наслідок цього -мандрівні банди білих партизан, що оперують на цьому просторі,постійно намагаються переходити сюди й туди чехословацький кордон. Ізза труднощів у терені, в Карпатах, дуже важко іх зупиняти, бо труднощі такі великі, що заведено заборону виходу по означеній годині на просторі від провалу Дукля аж на південь, до Гуменного.

" Вістки про діяльність партизан у польській Галичині кружляли тут вже якийсь час. Наш кореспондент вирішив підчас Великодня прослідити іх. Він переконався, що вістки були менше поважні, як правда. Нема вже ніяких польських прикордонників вздовж тіеі частини кордону, а влада польського уряду перестала існувати в цілій околиці невідомо як далеко."

"Місцеві вісті по чехословацькій стороні подають, що "Бандерівці", як зовуть партизан, почали операції на велику скалю останнього тижня березня. Що та скаля зростає, а не зменшується, можна судити з того, що чехословацький уряд досі не вважав за потрібне заводити згадану заборону виходу і ввів її аж щойно того тижня.Ту заборону введено в силу в Межиллборцях на Великдень."

"Досі майже всі бої відбувалися по польській стороні кордонів, але кілька зударів трапилося вже й на словацькій землі, під час яких було кілька вбитих та ранених по чехословацькій стороні, а також взято в полон кількох "Бандерівців".

" ПАРТИЗАНСЬКІ НАПАДИ В ПОЛЬЩІ"

/УПС/ Газета "Ное Цайт" в Грацу з 12.У.46 подає за "Юнайтед Прессом" таку вістку:

- З східньої Словаччини доносять, що там видно горіючі села по польській стороні. Ці села є винищувані українськими нерегулярними бандами".

"Ця "Бандер-Армія" почала між границями Словаччини і Керзонлінією в Польській Галичині партизанську війну на велику скалю. Вони хочуть задержати переселення українців в тих околицях і борються за Самостійну Україну. Авторитет польського уряду в цьому просторі зовсім не існує. Існує натомість нічия земля між "білими партизанами" і регулярними польськими "частинами".

"Бандера, ... зорганізував під Гітлером український партизанський рух, пізніше, коли він проклямував незалежну Україну, його заарештували. Від того часу борються повстанці проти кожного, хто хоче окупувати їхню країну. Кореспондент довідався від одного чоловіка, який правдоподібно сам є бандерівцем, що вони не є ані фашисти, ані антисеміти, тільки виключно борються проти комунізму".

"Вони хочуть якраз тепер перешкодити полякам переселити їх з їхньої старої батьківщини в Галичині до Советської Росії".

"ФАШИСТИ" ЧИ "СПРАВЖНІ ДЕМОКРАТИ" ?

УКРАЇНСЬКА ПОВСТАНСЬКА АРМІЯ БОРЕТЬСЯ ПРОТИ БОЛЬШЕВИКІВ

/УПС/ Під такими заголовками друкує польський часопис "Дзеннік Жолнежа 1. Дивізії Панцерної" ч. 108, без коментарів зміст допису кореспондента "Таймса". Подаємо переклад цієї статті без жодних коментарів.

"Прага, 10.У. Кореспондент "Таймса" в Празі подає дальші подробиці про положення на польсько-словацькому кордоні, звідки, згідно з польсько-російською умовою, виселюється українське населення за лінію Керзона до Советів і де там він чув відгуки гарматніх стрілів.

Відділи УПА /Української Повстанської Армії, що її опанувала націоналістична організація "Бандерівців"/ - пише кореспондент - намагаються за всяку ціну унеможливити переселювання українців зі східньої Галичини на нові місця побуту на советській території. Це пояснює їхні напади на комунікаційні шляхи. Якщо це дійсно так, як розказують, то вони мають запевнені симпатії не тільки жертв переселювання, але й серед "русинів" у Словаччині та в Карпатській Україні, що належить тепер до Советського Союзу.

Переселюваних українців відсилається на советсько-польський кордон, але советська влада впускає лише тих, що рішаються добровільно на поселення, напр., в околиці Одеси. Інші вертаються додому.

і, знайшовши села спалені, чи заселені вже польськими "осадниками", - вступають в ряди бандерівців."

КРИВАВА ПАЦИФІКАЦІЯ

В Лупкові, куди заїхав кореспондент, залишилося багато укра - інців. Нечисленні поляки, що жили тут колись - зникли.

"З другої сторони - пише кореспондент - до села Паба (?) 17км від кордону, перед кількома днями прийшли поляки і "спацифікували" те село, спаливши українські хати. Багато свідків з інших сіл роз - повідають про подібні пацифікації".

Хоча бандерівці висаджують залізничі шляхи, до Лупкова все ж таки іноді приходять краківські часописи. "На думку -"Дзеннік Польського" з Кракова - пише кореспондент - "бандерівці це фашисти,го - ловною метою яких є громити комуністів і жидів." Однак, інший ін - форматор кореспондента говорив йому, що бандерівці є ані фашистами, ані антисемітами. Вони справжні демократи, що уважають комунізм за одинокого ворога.

КОМУНІСТІВ РОЗСТРІЛЯНО , ПОЛЯКІВ НЕ ТОРКНЕНО

"Я не мав нагоди говорити з поляками - пише кореспондент - але в Лупкові мені оповідали, що "бандерівці" задержали поїзд,вивровадили з нього 8 советських старшин і 4-ох розстріляли, знай - шовши в них партійні квитки. Чотирьох інших пустили на волю. По - лякам, що їхали в поїзді, не зробили вони нічого злого. Один жид, що інформував кореспондента, не мав жодних застережень проти "бандерівців". З тієї пори, коли німці ув'язнили їхнього провідника Бандеру, що зорганізував УПА, "бандерівці воювали проти кожнього, хто тільки окупував українські терени".

"Їхній командир, хто б це не був, є добрим вояком.Його від - діли є не лише добре вишколені, але також виявлють здисциплінова-ну поставу у відношенні до словацького і українського населення та не переводять насильних реквізицій. Зодягнені вони в мундури крас-ки " хакі" /військовий тереновий одяг - примітка Ред.УПС/,а на шап-ках носять традиційний український Тризуб".

Так закінчує кореспондент "Таймса".

НОВІ КНИЖКИ ПРО УКРАЇНУ

/УПС/ В квітні появилася в Америці накладом Видавництва "Ко - лумбія Юніверсіті Пресс" книжка п.з. " з Політичного Щоденника : Росія, Україна і Америка". Книга охоплює історію останніх 40 років, аналізує революцію 1905 та 1917 рр., український визвольний рух дипломатичну акцію українських делегацій в рр. 1919та 1920, врешті відношення Америки до Росії і України.В книзі поміщено багато джерельних документів.

У Лондоні появилася англійська брошура католицького письмен - ника Мішеля Деріка про українську католицьку церкву в Західній Україні п.н. "Східні католики під советським нануванням". Автор вірно подає історію греко-католицької церкви в Україні, звертаючи увагу на її переслідування царським урядом в давнину та советським сьогодні. Багато місця присвячує автор історії української церкви за о - станні роки та діяльности митрополита Андрея Шептицького. Вкінці книжки автор подає ряд документів про переслідування греко-като - лицької церкви в Західній Україні.

З М І С Т

\+ +

ВИДАННЯ ПРОВОДУ ЗАКОРДОННИХ ЧАСТИН ОУН

РЕДАГУЄ : К О Л Е Г І Я

\+ +

ПЕРЕД ЧИТАННЯМ ,ВИПРАВТЕ ТАКІ ПРИКРІШІ ДРУКАРСЬКІ ПОМИЛКИ:

Стор.	рядок	надруковано	має бути
3	9 згори	Хабрінський	Харбінський
4	24 знизу	налодив	наложив
9	10 згори/зліва/	стільки	скільки
10	14-15 знизу	кажують	свідчать
10	29 згори	бало	було
11	28 знизу	після дужки додати	:,з другого
13	4 згори	з краю	скраю
14	27 знизу	зацікавлені	зацікавлення
16	18 згори	озброєний	озброєними
25	26 знизу	взяти в дужки слова	англійську імперію
29	12 знизу	всіміш	всуміш
30	26 згори	лада	дала
31	25 знизу	огненнями	огненними
35	17 знизу	репресивний	регресивний
48	27 знизу	він	вони
58	8 знизу	як будете всі разом	як не будете всі разом

\- - -